

SAHIHU-L-BUHARI

**BUHARIJEVA
zbirka hadisa**

3

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ التَّفْسِيرِ

TUMAČENJE KUR'ANA

Er-Rahman i *Er-Rahim*¹ (Svemilosni i Samilosni) dva su imena koja potječu od riječi *er-rahme* (milost ili samilost). Riječi *Er-Rahîm* i *Er-Râhim*² imaju isto značenje (Samilosni), kao što isto značenje riječi imaju i riječi *El-Alîm* i *El-Âlim* (Onaj koji zna).³

O TOME ŠTA SE PRENOSI O *FATIHI* ⁴

Fatiha se još zove i *Ummul-Kitab* (majka Knjige) jer njome počinje pisanje mushafa i njome počinje učenje u namazu.

Ed-din je nagrada, odnosno kazna: nagrada za dobro, a kazna za zlo; kako zaslužiš, tako ćeš i naplatiti (kako postupaš prema drugima, tako će i oni postupati prema tebi).⁵

(الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) اسْمَانِ مِنَ الرَّحْمَةِ الرَّحِيمِ
وَالرَّاحِمُ بِمَعْنَى وَاحِدٍ كَالْعَلِيمِ وَالْعَالِمِ .

بَابُ مَا جَاءَ فِي فَاتِحَةِ الْكِتَابِ

وَسُمِّيَتْ أُمُّ الْكِتَابِ أَنَّهُ يُبْدَأُ بِكِتَابَتِهَا فِي
الْمَصَاحِفِ وَيُبْدَأُ بِقِرَاءَتِهَا فِي الصَّلَاةِ وَالَّذِينَ
الْجَزَاءُ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَمَا تَدِينُ تُدَانُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ
(بِالدِّينِ) بِالْحِسَابِ (مَدِينِينَ) مُحَاسِبِينَ .

1 Ulema nema usaglašeno mišljenje o tome da li *Er-Rahman* i *Er-Rahim* imaju isto značenje ili ne. Oni koji smatraju da ovi poimeničeni pridjevi imaju isto značenje vele da su spomenuti skupa u ulozi pojačanja (naglašavanja Allahove milosti), dok oni koji smatraju kako među njima postoje razlike vele da se *Er-Rahman* (Svemilosni) odnosi na dunjaluk, a *Er-Rahîm* (Samilosni) na ahiret, jer milost Allahova obuhvata na dunjaluku i vjernike i nevjernike, dok na ahiretu ona obuhvata samo vjernike, ili da *Er-Rahman* ima izražajnije, jače značenje, jer obuhvata velike Allahove blagodati i njihove korijene (izvore), dok je *Er-Rahîm* dodato samo kao dopuna, kako bi se uključile tanahnje i fine nijanse Njegove milosti. Neki, pak, kažu da *Er-Rahîm* ima jače značenje zbog toga što dolazi na oblik *fe'il*, ali je tačno da je svako od ova dva imena specifično i izrazito u svome domenu. *Er-Rahman* i *Er-Rahîm* spadaju u lijepa Allahova imena.

2 Riječ *Er-Râhim* u obliku množine *er-râhimîn* navodi se u Kur'anu na četiri mjesta, pa tako i u ajetu: "Gospodaru moj", zamoli Musa, "oprosti meni i bratu mome i učini da budemo pod okriljem Tvoje milosti, Ti si od milostivih najmilostiviji!" (El-A'raf, 151)

3 Riječ *Âlim* često se spominje u Kur'anu, a riječ *Âlim* manje od nje, ali ih obje nalazimo u ajetu: "Allah sigurno zna tajne nebesa i Zemlje; On dobro zna svačije misli!" (Fatir, 38)

4 *Fatiha* je prva sura u Kur'anu.

5 Ovo su Ebu-Ubejdine riječi. On je još kazao da *ed-din* znači "polaganje računa i nagrađivanje". U navedenom primjeru (poslovice) kaže se: "Kako postupaš prema drugima, tako će i oni postupati prema tebi." Ovo se odnosi na tumačenje trećeg ajeta Fatihe: "Vladara Dana sudnjeg."

Mudžahid veli: “*Bid-dîn* znači ‘u Sudnji dan’ (tj. u polaganje računa)¹, a *medînîn* – ‘kažnjeni’ (tj. izvedeni pred sud, na Sudnji dan).”²

4474. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Šu‘be, kojem je pričao Hubejb b. Abdur-Rahman, prenoseći od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Seida b. Mu‘allaa da je kazivao:

“Klanjao sam namaz u džamiji kad me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao, ali mu se ja nisam odazvao. (Nakon što sam završio namaz) rekoh mu: ‘Allahov Poslaniče, bio sam u namazu!’

‘A zar Allah nije rekao: ‘Odazovite se Allahu i Poslaniku kad vas pozove onome što vas oživljava...’³”, reče on i nastavi: ‘Uistinu ću te, prije nego što iziđeš iz džamije, poučiti najveličanstvenijoj suri u Kur’anu.’

Zatim me je uzeo za ruku, i kada je namjeravao izići, ja mu rekoh: ‘Zar nisi kazao da ćeš me poučiti najveličanstvenijoj suri u Kur’anu?’

‘El-hamdu lillahi Rabbil-alemin – to je sedam ajeta, koji se ponavljaju, i Kur’an veličanstveni, koji mi je dat’, reče on.”⁴

٤٤٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ بْنِ الْمَعْلَى قَالَ كُنْتُ أَصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ فَدَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ أُجِبْهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ أَصَلِّي فَقَالَ أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ (اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ) ثُمَّ قَالَ لِي لَأُعَلِّمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ السُّورِ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ قُلْتُ لَهُ أَلَمْ تَقُلْ لَأُعَلِّمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيَتْهُ .

1 Mudžahid je ovo rekao tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: “A ne valja tako! Vi u Sudnji dan ne vjerujete...” (El-Infitar, 9)

2 Riječ *medînîn* spominje se u ajetu: “I zašto, ako vi nećete biti kažnjeni, ne povratite je (dušu), ako istinu govorite?” (El-Vaki‘a, 86-87)

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad vas pozove onome što vas oživljava; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova, i da ćete se svi pred Njim sakupiti” (El-Enfal, 24)

4 Iz hadisa se može zaključiti:

- vjernik je obavezan odazvati se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa makar bio i u namazu;
- *Fatiha* je jedna od najuzvišenijih kur’anskih sura, te se njenim učenjem postiže velika nagrada;
- riječi Uzvišenog Allaha: “Mi smo ti objavili sedam ajeta, koji se ponavljaju...” (El-Hidžr, 87) – odnose se na Fatihu. Međutim, od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, prenosi se da se *es-seb‘ul-mesani* (sedam ajeta koji se ponavljaju) odnosi na sedam dugačkih sura, od sure El-Bekara do sure El-A‘raf, te sura Et-Tevba, odnosno, po nekima, Junus;
- *El-hamdu lillahi Rabbil-alemin* jedno je od imena Fatihe;
- Fatiha ima sedam ajeta, u čemu se ulema slaže, s tim što neki računaju sedam ajeta s *Bismillom*, a nek bez nje smatrajući *en‘amte alejhim* posebnim ajetom. Prvo mišljenje zastupaju šafijski učenjaci, a drugo hanefijski;
- Fatiha je mekanska sura, jer je objavljena prije sure El-Hidžr, koja je, neosporno, mekanska.

RIJEČI UZVIŠENOG: “A NE (NA PUT) ONIH KOJI SU PROTIV SEBE SRDŽBU IZAZVALI, NITI ONIH KOJI SU ZALUTALI!”⁵

4475. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada imam izgovori: ‘... *gajril-magdubi alejhim veled-dallin!*’ (... a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!), vi recite: ‘*Amin!*’ (usliši!). Onome koji u isto vrijeme izgovori: ‘*Amin!*’, kad to izgovore meleci – bit će oprošteni (manji) grijesi.”⁶

بَاب (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ)

٤٤٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَالَ الْإِمَامُ (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ) فَقُولُوا آمِينَ فَمَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

5 Ovo je sedmi ajet sure Fatiha, koji, zajedno s dva prethodna ajeta, glasi: “Uputi nas na pravi put, na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!” (El-Fatiha, 5-7)

Ahmed i Ibn-Hibban prenose od Adija b. Hatima da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Oni koji su protiv sebe srdžbu izazvali jesu židovi, a oni koji su zalutali jesu kršćani.” Mufesiri se, kaže Ibn-Ebu-Hatim, slažu s ovim, a Suhejli dodaje da u prilog tome svjedoče i riječi Uzvišenog Allaha o židovima: “I navukli su na sebe gnjev za gnjevom...” (El-Bekara, 90), te Njegove riječi o kršćanima: “... i ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali i mnoge u zabludu odveli...” (El-Maida, 77)

6 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Važnost izgovaranja “amin”*, te u poglavlju *Glasno izgovaranje “amin” onoga ko klanja za imamom*, (Knjiga 1., str. 529-530).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-BEKARA (KRAVA)¹

RIJEČI UZVIŠENOG: "I pouči
on Adema nazivima svih stvari..."²

4476. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.; a REKAO MI JE i Halifa, njemu Jezid b. Zurej*, a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Na dan polaganja računa vjernici će se sakupiti i reći: ‘Kad bismo zatražili da se neko zauzme za nas kod našeg Gospodara!’

Otići će Adem i reći mu: ‘Ti si otac svih ljudi; Allah te je stvorio Svojom rukom, naredio melecima, te su ti se poklonili, i poučio te nazivima svih stvari – zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, da nas izbavi iz ovog teškog stanja!’ Tada će im on reći: ‘Nisam vam ja za to’ – pa će im spomenuti grijeh³ pa se stidi (svoga Gospodara)⁴ – ‘nego otidite vi Nuhu, jer je on prvi poslanik kojeg je Allah poslao stanovnicima Zemlje.’

Oni će potom otići Nuhu, ali će im i on reći: ‘Nisam vam ja za to’ – pa će im spomenuti kako je molio svoga Gospodara za ono o čemu nije imao

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ (وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا)

٤٤٧٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح وَ قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَجْتَمِعُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوْ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ أَبُو النَّاسِ خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ وَأَسَجَدَ لَكَ مَلَائِكَتُهُ وَعَلَّمَكَ الْأَسْمَاءَ كُلَّ شَيْءٍ فَاشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّكَ حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ ذَنْبَهُ فَيَسْتَحِي ائْتُوا نُوحًا فَإِنَّهُ أَوَّلُ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللَّهُ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ سُؤَالَ رَبِّهِ مَا لَيْسَ لَهُ بِهِ عِلْمٌ فَيَسْتَحِي فَيَقُولُ ائْتُوا خَلِيلَ الرَّحْمَنِ فَيَأْتُونَهُ

1 El-Bekara je, po mišljenju svih učenjaka, medinska sura. To je prva sura koja je objavljena u Medini. Ima 286 ajeta i najduža je sura u Kur'anu.

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I pouči On Adema nazivima svih stvari, a onda ih predoči melecima i reče: "Kažite Mi nazive njihove ako istinu govorite!" (El-Bekara, 31)

3 Tj. jedenje zabranjene voćke u Džennetu. O tome govore riječi Uzvišenog: "... 'A ti, o Ademe, i žena tvoja u Džennetu stanujte i odakle god hoćete jedite, samo se ovom drvetu ne približujte, i da tako među zulumčarima budete!' I šejtan im počeo bajati da bi im otkrio stidna mjesta njihova, koja su im skrivena bila, i reče: 'Gospodar vaš zabranjuje vam ovo drvo samo zato da ne biste melecima postali ili da ne biste besmrtni bili' – i zaklinjaše im se: 'Ja sam vam, zaista, savjetnik iskreni!' I na prijevaru ih zavede. A kad oni ono drvo okusiše, stidna im se mjesta njihova ukazaše, i oni po sebi džennetsko lišće stavljati počеше. 'Zar vam to drvo nisam zabranio', – zovnu ih Gospodar njihov – 'i rekao vam: 'Šejtan vam je, zbilja, otvoreni neprijatelj'?" (El-A'raf, 19-22)

4 Tj. stidi se posredovati za njih, jer je prekršio Allahovu zapovijed i počinio grijeh.

znanja⁵, pa se stidi – ‘nego otidite vi Prijatelju Svemilosnog (Ibrahimu, alejhis-selam).’

Oni će onda otići njemu.

‘Nisam vam ja za to’, reći će im on, ‘nego otidite vi Musau, robu s kojim je Allah razgovarao i Tevrat mu dao.’

Oni će mu otići, ali će im se i on ispričati: ‘Nisam vam ja za to’ – pa će spomenuti kako je ubio nedužnu osobu, te se stidi svoga Gospodara – ‘nego otidite vi Isau, Allahovom robu i Njegovom poslaniku, riječi⁶ Allahovoj i duhu od Njega.’⁷

(Oni će mu onda doći) ali će im on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otidite vi Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, robu kojem je Allah oprostio sve grijehe (i prijašnje i potonje).’

Tako će oni doći do mene, pa ću ja otići i zatražiti dopuštenje (da dođem do svoga Gospodara), i bit će mi dopušteno. Kada ugledam svoga Gospodara, past ću (Mu) na sedždu, pa će me Allah tako ostaviti koliko On bude htio, a onda će mi biti rečeno: ‘Podigni glavu i moli – dat će ti se, govori – govor će ti uslišan biti, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!’

Tada ću ja podići glavu i iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me On bude poučio, i zauzeti se (za grešnike među vjernicima), pa će mi On odrediti dio (ljudi) i ja ću ih uvesti u Džennet.

Vratit ću se poslije toga i, kada ugledam svoga Gospodara, učiniti isto, a potom se opet zauzeti, pa će mi On odrediti dio (ljudi) i ja ću ih uvesti

فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ أَتُّوا مُوسَى عَبْدًا كَلَّمَهُ
اللهُ وَأَعْطَاهُ التَّوْرَةَ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ
وَيَذْكُرُ قَتْلَ النَّفْسِ بغيرِ نَفْسٍ فَيَسْتَحْيِي مِنْ رَبِّهِ
فَيَقُولُ أَتُّوا عِيسَى عَبْدَ اللهِ وَرَسُولَهُ وَكَلِمَةَ اللهِ
وَرُوحَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ أَتُّوا مُحَمَّدًا ﷺ عَبْدًا
غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي
فَأَنْطَلِقُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ عَلَى رَبِّي فَيُؤْذَنُ لِي فَإِذَا
رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدْعُنِي مَا شَاءَ اللهُ
ثُمَّ يُقَالُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَاسْلُ تُعْطَهُ وَقُلْ يُسْمَعُ
وَأَشْفَعُ تُشْفَعُ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَحْمَدُهُ بِتَحْمِيدٍ
يَعْلَمُنِيهِ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحْدُثُ لِي حَدًّا فَأَدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ
ثُمَّ أَعُودُ إِلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي مِثْلَهُ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحْدُثُ
لِي حَدًّا فَأَدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ الرَّابِعَةَ فَأَقُولُ مَا
بَقِيَ فِي النَّارِ إِلَّا مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ وَوَجَبَ عَلَيْهِ
الْخُلُودُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ إِلَّا مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ
يَعْنِي قَوْلَ اللهِ تَعَالَى (خَالِدِينَ فِيهَا).

5 Ovo se odnosi na njegovu molbu Allahu da mu spasi sina. O tome se govori u riječima Uzvišenog: “A Nuh je bio zamolio Gospodara svoga i rekao: ‘Gospodaru moj, sin je moj čeljade moje, a obećanje Tvoje zaista je istinito i Ti si od mudrih najmudriji!’ – ‘O Nuhu, on nije čeljade tvoje’, reče On, ‘jer radi ono što ne valja; zato Me ne moli za ono što ne znaš! Savjetujem te da neznalica ne budeš!’” (Hud, 45-46)

6 Isa, alejhis-selam, nije sama riječ, nego je on stvoren riječju (naredbom) Allahovom. I on nije dio Allahovog duha, kako to misle oni koji su zalutali, već je Allah u njega udahnuo dušu i život mu dao. (Prim. rec.)

7 Uzvišeni Allah kaže: “O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svom vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu! Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je Allahov poslanik, i riječ Njegova koju je Merjemi dostavio, i duh od Njega; zato vjerujte u Allaha i Njegove poslanike i ne govorite: ‘Trojica su!’ Prestanite, bolje vam je! Allah je samo jedan Bog – hvaljen neka je On! – zar On da ima dijete?! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, i Allah je dovoljan kao zaštitnik.” (En-Nisa, 171)

u Džennet. Zatim ću se vratiti i četvrti put i reći: 'U vatri nije ostao niko osim onoga kojeg je (tamo) Kur'an zadržao¹ i kome je propisano da u njoj vječno ostane.'²

Ebu-Abdullah (Buhari) veli: "Riječima: '... osim onoga kojeg je Kur'an (tamo) zadržao...' – upućuje se na riječi Uzvišenog Allaha: 'Vječno će u njoj boraviti!'³

POGLAVLJE...

Mudžahid veli: "*Ila šejatinihim*⁴ (sa šejtanima svojim) znači 'sa svojim prijateljima među licemjerima i mnogobošcima'; *muhitun bil-kafirin*⁵ znači 'Allah će sakupiti nevjernike (u Džehennemu)', tj. nevjernici Mu ne mogu umaći, a *alel-haši'in*⁶ znači 'istinskim vjernicima'."

بَاب

قَالَ مُجَاهِدٌ (إِلَى شَيَاطِينِهِمْ) أَصْحَابِهِمْ مِنَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُشْرِكِينَ (مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ) اللَّهُ جَامِعُهُمْ (عَلَى الْخَاشِعِينَ) عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَقًّا قَالَ مُجَاهِدٌ (بِقُوَّةٍ) يَعْمَلُ بِهَا فِيهِ وَقَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ

- 1 Tj. za kojeg je u Kur'anu zapisano da će u Vatri vječno boraviti.
- 2 Iz hadisa se mogu izvući brojni zaključci, npr.:
  - Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i među ostalim vjerovjesnicima uživa visok položaj kod svoga Gospodara; njemu će na budućem svijetu biti ukazana počast da se zauzme za sve ljude da im se na Sudnjem danu što prije presudi, te da se zauzme za grješnike među vjernicima koji su zaslužili kaznu, kako bi izišli iz Vatre i ušli u Džennet;
  - niko, pa ni Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ne može se zauzimati kod Allaha bez Njegova dopuštenja;
  - ljudi će na Sudnjem danu, iščekujući suđenje pred svojim Gospodarom, zapasti u teške muke. Ibn-Hibban od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi: "Čovjeka će na Sudnjem danu toliko obliterirati znoj da će reći: 'Gospodaru moj, smiluj mi se, pa makar i u vatru!'"⁴ Imajući na umu ovaj i slične hadise, ljudi bi trebali da se zabrinu i zapitaju šta rade, kamo idu, šta ih čeka i gdje će skončati. A samo oni koji budu Allaha iskreno obožavali, Njemu se pokoravali i ono što je On odredio slijedili mogu se nadati dobru na ovom i spasu na budućem svijetu.
- Ovaj Enesov hadis Buhari ovdje navodi zbog riječi koje se odnose na Adema, alejhis-selam: "... i poučio te nazivima svih stvari..." On ga, međutim, u još dužem obliku navodi u poglavlju *O Allahovoj jednoći* (tevhidu; vidjeti hadis br. 7510). U sličnom obliku navodi ga, prenoseći ga od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, i u poglavlju *O riječima Uzvišenog*: "*I Nuha poslasmo narodu njegovom.*" Vidjeti njegov komentar u Knjizi II, str. 931-932)
- 3 U suri Et-Tevba (68. ajet) Uzvišeni Allah kaže: "Licemjerima i licemjerkama i nevjernicima Allah prijeti džehenemskom vatrom; vječno će u njoj boraviti, dosta će im ona biti! Allah ih je prokleo; njih čeka patnja neprekidna."
- 4 Riječi *ila šejatinihim* nalaze se u ajetu: "Kada susretnu one koji vjeruju, govore: 'Vjerujemo!'; a čim ostanu nasamo sa šejtanima svojim, govore: 'Mi smo s vama; mi se samo rugamo!'"⁴ (El-Bekara, 14) U ovom se ajetu govori o dvoličnjacima.
- 5 Riječi *muhitun bil-kafirin* nalaze se u ajetu: "Ili, oni (dvoličnjaci) nalik su na one koji, za vrijeme silnog pljuska s neba, u punom mraku, usred grmljavine i munja, stavljaju zbog gromova prste u uši svoje bojeći se smrti – a nevjernici ne mogu umaći Allahu!" (El-Bekara, 19)
- 6 Riječi *alel-haši'in* nalaze se u ajetu: "Pomozite sebi strpljenjem i namazom, a to je, zaista, teško, osim poslušnima." (El-Bekara, 45)

Mudžahid također veli: “*Bi kuvvetin*⁷ znači ‘practicirajući ono što je u njoj (Knjizi)’.”

Ebu-Âlija veli: “*Meredun*⁸ znači ‘sumnja’; *ve ma halfeha*⁹ znači ‘pouka za onoga koji ostaje’, a *la šijete*¹⁰ – ‘bez bjeline’ (ili ikakvog biljega).”

Neki drugi (učenjaci) kažu da *jesumunekum*¹¹ znači *julunekum* (nanose vam zlo, gospodare nad vama); *el-velajetu*,¹² s fethom na vavu jest korijen od riječi *el-vela*, koja znači *er-rububijje* (gospodstvo, starateljstvo, skrbništvo, pomoć), a *el-vilajetu*, s kesrom na vavu znači “imaret, uprava”. Neki (učenjaci) vele da se za sve vrste sjemenja koje se jede kaže *fum*¹³.

Katada veli: “*Fe bau*¹⁴ znači *fenkalebu*, tj. preokrenuše se, vratiše se (sa srdžbom

(مَرَضٌ) شَكٌّ (وَمَا خَلَفَهَا) عِبْرَةٌ لِمَنْ بَقِيَ
(لَا شَيْءَ) لَا بَيَاضَ وَقَالَ غَيْرُهُ (يَسُومُونَكُمْ)
يُولُونَكُمْ (الْوَلَايَةُ) مَفْتُوحَةٌ مَصْدَرُ الْوَلَاءِ وَهِيَ
الرُّبُوبِيَّةُ إِذَا كُسِرَتِ الْوَاوُ فَهِيَ الْإِمَارَةُ وَقَالَ
بَعْضُهُمُ الْحُبُوبُ الَّتِي تُؤْكَلُ كُلُّهَا فَوْمٌ وَقَالَ
قَتَادَةُ (فَبَاءُوا) فَانْقَلَبُوا وَقَالَ غَيْرُهُ (يَسْتَفْتِحُونَ)
يَسْتَنْصِرُونَ (شَرَوْا) بَاعُوا (رَاعِنَا) مِنَ الرُّعُونَةِ
إِذَا أَرَادُوا أَنْ يُحْمَقُوا إِنْسَانًا قَالُوا رَاعِنَا
(لَا يَجْزِي) لَا يُغْنِي (خُطُوتٍ) مِنَ الْخَطْوِ
وَالْمَعْنَى آثَارُهُ (ابْتَلَى) اخْتَبَرَ.

7 Riječi *bi kuvvetin* nalaze se u ajetu: “I kada smo od vas zavjet uzeli i brdo iznad vas podigli: ‘Svojski prihvatite ono što smo vam dali i neka vam je na umu ono što je u Knjizi, da biste se kazne sačuvali!’” (El-Bekara, 63), a navodi se i u ajetu broj 93.

8 Riječ *meredun* nalazi se u ajetu: “U njihovim je srcima sumnja (bolesna su), a Allah njihovu sumnju (bolest) još povećava; njih čeka patnja zato što lažu” (El-Bekara, 10)

9 Riječi *ve ma halfeha* nalaze se u ajetu: “Suvremenici i pokoljenjima njihovim to smo učinili opomenom, a poukom onima koji se boje Allaha” (El-Bekara, 66)

10 Riječi *la šijete* nalaze se u ajetu: “‘On poručuje’, reče on, ‘da krava ne smije biti istrošena oranjem zemlje i natapanjem usjeva; treba biti bez mahane i ikakva biljega.’ – ‘E sad si je opisao kako treba!’, rekoše, pa je zaklaše, i jedva to učiniše.” (El-Bekara, 71) Ovo je jedan od ajeta koji govore o Allahovoj naredbi Israilcima da zakolju kravu i njihovom oklijevanju da to učine. Navedeni slučaj opisan je u ajetima 67-73. (Pojašnjenje ovoga može se naći u poglavlju *O riječima Uzvišenog*: “A kada je Musa rekao narodu svome: ‘Allah vam naređuje da zakoljete kravu...’” (Knjiga 2., str. 994)

11 Riječ *jesumunekum* nalazi se u ajetu: “I kada smo vas od faraonovih ljudi izbavili, koji su vas najgorim mukama mučili: mušku vam djecu klali, a žensku u životu ostavljali – a to vam je bilo veliko iskušenje od Gospodara vašeg...” (El-Bekara, 49) U ovom se ajetu govori o sinovima Israilovim i mukama na koje ih je stavljao faraon.

12 Riječ *el-velajetu* nalazi se u ajetu: “Tada može pomoći samo Allah, Istiniti; On daje najbolju nagradu i čini da se sve na najbolji način okonča.” (El-Kehf, 44) Ova se riječ, kao što vidimo, nalazi u suri El-Kehf, a Buhari ju je spomenuo ovdje, u komentaru sure El-Bekara, kao potporu prethodnom objašnjenju riječi *jesumunekum*.

13 Riječ *fum(iha)* nalazi se u ajetu: “I kad ste rekli: ‘O Musa, mi ne možemo više jednu te istu hranu jesti, zato zamoli, u naše ime, Gospodara svoga da nam podari nešto od onoga što zemlja rada: povrća, i krastavaca, i pšenice, i leće, i luka crvenog!’ – on reče: ‘Zar želite da ono što je bolje zamijenite za ono što je gore? Idite u grad, imat ćete ono što tražite!’ I poniženje i bijeda na njih padoše i Allahovu srdžbu na sebe navukoše zato što u Allahove dokaze nisu vjerovali i što su ni krive ni dužne vjerovjesnike ubijali, zato što su neposlušni bili i što su sve granice zla prelazili.” (El-Bekara, 61) Riječ *fum* u ajetu je prevedena kao “pšenica”, a s tim se slažu Ibn-Abbas, Mudžahid i drugi.

14 Riječi *fe bau* nalaze se u ajetu navedenom u prethodnoj napomeni: “... i Allahovu srdžbu na sebe navukoše...”, a također i u ajetu: “Jadno je to za što su se prodali: da ne vjeruju u ono što Allah objavljuje, samo iz zlobe što Allah, od dobrote Svoje, šalje Objavu onome kome On hoće od robova Svojih; i navukli su na sebe gnjev za gnjevom – a nevjernike čeka sramna patnja.” (El-Bekara, 90)

Allahovom).” Neki drugi (učenjaci) kažu da *jesteftihun*¹ znači *jestansirun* (traže pomoć); *šerev*² znači *bau* (prodali su), a *ra'ina* dolazi od riječi *er-ru'une* (lahkoumnost). Tako, kada bi (židovi ili drugi) željeli nekog čovjeka načiniti glupim, rekli bi mu: “*Ra'ina!*”³ (pa je to zabranjeno vjernicima). *La jedžzi*⁴ znači “neće koristiti” (tj. pomoći); *hutuvat*⁵ (koraci) dolazi od riječi *el-hatv* (koraćanje), a znači “njegovi (šejtanovi) tragovi”, dok *ibtela*⁶ znači “iskušati”.

- 1 Riječ *jesteftihun* se spominje u ajetu: “A kada im Knjiga (Kur'an) od Allaha dolazi, koja priznaje kao istinu Knjigu (Tevrat) koju imaju oni - a još ranije su pomoć protiv mnogobožaca molili - i kad im dolazi ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju, i neka zato stigne nevjernike Allahovo prokletstvo!” (El-Bekare, 89)
- 2 Riječ *šerev* se nalazi u ajetu: “Jadno je to za što su se prodali: da ne vjeruju u ono što Allah objavljuje, samo iz zlobe što Allah, od dobrote Svoje, šalje Objavu onome kome On hoće od robova Svojih; i navukli su na sebe gnjev za gnjevom - a nevjernike čeka sramna patnja.” (El-Bekare, 90), a spominje se i u ajetu broj 102: “...A doista je jadno ono za što su se prodali, kad bi samo znali!”
- 3 Riječ *ra'ina* se spominje u ajetu: “O vjernici, ne služite se riječima: “*Ra'ina*”, nego recite: “*Unzurna*” i slušajte! A nevjernike bolna patnja čeka.” (El-Bekare: 104)
U ovom ajetu Uzvišeni Allah zabranjuje vjernicima da se poistovjećuju sa nevjernicima u govoru ili u djelima, a to s toga što su se jevreji u govoru koristili izrazima koji skrivaju njihovu pravu namjeru da se nekome narugaju ili nasmiju. Tako, kada bi htjeli da kažu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem): poslušaj nas, rekli bi “*ra'ina*”, smjerajući na potvoru za glupost i lakoumnost, pa je vjernicima zabranjeno da ih u tome oponašaju. Ahmed prenosi od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko se poistovjeti sa jednim narodom on mu i pripada.”
- 4 *La tedžzi* se spominje u ajetu: “I bojte se Dana kada niko ni za koga neće moći ništa učiniti, kada se ničiji zagovor neće prihvatiti, kada se ni od koga otkup neće primiti i kada im niko neće u pomoć priteći.” (El-Bekare, 48), a nalazi se i u ajetu broj 123, gdje ima isto značenje.
- 5 Riječ *hutuvat* spominje se u ajetu: “O ljudi, jedite od onoga što ima na zemlji, ali samo ono što je dopušteno i prijatno, i ne slijedite šejtanove stope (tragove), jer vam je on neprijatelj očevidni!” (El-Bekare, 168), i u ajetu: “O vjernici, živite svi u miru i ne idite stopama šejtanovim; on vam je, zaista, neprijatelj otvoreni.” (El-Bekare, 208)
- 6 Riječ *ibtela* nalazi se u ajetu: “A kada je Ibrahima Gospodar njegov s nekoliko zapovijedi u iskušenje stavio, pa ih on potpuno izvršio, Allah je rekao: “Učiniću da ti budeš ljudima u vjeri uzor!” - “I neke moje potomke!” - zamoli on. - “Obećanje Moje neće obuhvatiti nevjernike” - kaza On.” (El-Bekare, 124)

RIJEČI UZVIŠENOG: “ZATO NE ČINITE SVJESNO DRUGE ALLAHU RAVNIM!”⁷

4477. PRIČAO MI JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, ovaj od Amra b. Šurahbila, a on od Abdullaha, da je kazivao:

“Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Koji je grijeh najveći kod Allaha?’

‘Da nekoga smatraš Allahu ravnim, a On te je stvorio!’, reče on.

‘To je, uistinu, veliko!’, rekoh ja i dodadoh: ‘A koji onda?’

‘Da umoriš svoje dijete iz straha da ne jede s tobom’, odgovori on.

‘A koji onda?’, upitah ponovo, a on reče:

‘Da poćiniš blud sa ženom svoga komšije.’”⁸

بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى

(فَلَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ اُنْدَادًا وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ)

٤٤٧٧. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَثُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شَرْحَبِيلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ إِنَّ ذَلِكَ لَعَظِيمٌ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ وَأَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ تَخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ .

7 Ovaj ajet, zajedno s prethodnim, u cijelosti glasi: “O ljudi, klanjajte se Gospodaru svome, koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se kazne sačuvali; koji vam je zemlju učinio posteljom, a nebo zdanjem; koji s neba spušta kišu i čini da s njom rastu plodovi, hrana za vas. Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim!” (El-Bekare, 21-22)

8 Pripisivanje sudruga Allahu (širk) najveći je grijeh, te ga je stoga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo na prvom mjestu. Zbog toga je i Buhari ovaj hadis naveo u ovom poglavlju. Uzvišeni Allah kaže: “Širk je, zaista, velika nepravda!” (Lukman, 13), a također i: “Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostiti će manje grijehe od toga, kome On hoće. A onaj ko drugoga smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laž, grijeh veliki.” (En-Nisa, 48)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na drugom je mjestu spomenuo ubistvo – a ubistvo je, prema mišljenju šafijskih učenjaka, najveći grijeh poslije pripisivanja sudruga Allahu – s tim što je ubistvo ovdje posebne vrste jer se radi o umoru djeteta iz straha od nestašice hrane, što upućuje da je škrtost jako pokuđeno svojstvo, koje čovjeka ponekad dovodi u situaciju da ubije i svoje dijete. Takvo se ubistvo može izvršiti i posrednim putem, tj. pobačajem. Iz hadisa se može zaključiti da je ovaj čin zabranjen, posebno ako se to čini iz razloga navedenog u ovom predanju. Uzvišeni Allah kaže: “Ne ubijajte djecu svoju iz straha od neimaštine – i njih i vas Mi hranimo! – njih ubijati doista je veliki grijeh!” (El-Isra, 31)

Na trećem mjestu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spominje blud s komšinicom, tj. komšijinom suprugom. Ovaj je čin odvratn. Čovjek očekuje da ga komšija štiti i pazi, kako njega tako i njegovu porodicu, pa kada on umjesto toga nasrne na njegovu čast, onda taj čin posebno dobiva na svojoj težini. Treba, osim toga, napomenuti da je blud, općenito, jedan od velikih grijeha, jer vodi miješanju potomstva i drugim teškim posljedicama za zajednicu. Uzvišeni Allah kaže: “I što dalje od bluda, jer to je razvrat; kako je to ružan put!” (El-Isra, 32)

Buhari ovaj hadis navodi na više mjesta (vidjeti hadise br. 4761, 6001, 6811, 6861, 7520 i 7532).

RIJEČI UZVIŠENOG: “I MI SMO VAM OD OBLAKA HLADOVINU NAČINILI I MANU I PREPELICE VAM SLALI: ‘JEDITE LIJEPA JELA KOJIMA VAS OPSKRBLJUJEMO!’ A ONI NAMA NISU NAUDILI, SAMI SU SEBI NEPRAVDU NANIJELI.”¹

Mudžahid veli: “*El-menn* znači ‘smola’, a *es-selva* – ‘ptice’.”²

4478. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Melika, on od Amra b. Hurejsa, a ovaj od Seida b. Zejda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Jelengljive (*el-kem‘etu*; gomoljike) su od mane, a njihova je voda lijek za oči.”³

بَابُ وَقَوْلُهُ تَعَالَى

(وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوى كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْمَنَّاءُ صَمْعَةٌ وَالسَّلْوى الطَّيْرُ .

٤٤٧٨ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ

عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْكَمَاءُ مِنَ الْمَنَّاءِ وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ .

1 El-Bekara, 57.

2 *El-menn* i *es-selva* dvije su vrste hrane koju je Uzvišeni Allah, iz milosti Svoje, darovao Israilcima (Musaovu, alejhis-selam, narodu). Ona im je sama dolazila, i oni nisu u tu svrhu ulagali nikakva truda. Mufesiri nude različita objašnjenja ova dva izraza, ali su njihova mišljenja uglavnom približna. Tako je Mudžahid za *el-menn* (manu) rekao da je smola, a za *es-selva* da su to ptice. Od Ikrima se prenosi da je *el-menn* nešto slično gustom pekmezu, dok se od Suddija prenosi da je to slatki sok od raznog bilja. Ibn-Abbas kaže: “*El-menn* (mana) se spuštala na drveće, pa su je oni jeli koliko su htjeli.” Katada veli: “Mana im je padala kao što pada snijeg, bjelja od mlijeka i slađa od meda.” Ajni u *Umdetul-kariju* veli: “Izgleda – a Allah najbolje zna – da u *el-menn* spada sve što im je (Musaovu, alejhis-selam, narodu) Allah podario, a u što oni nisu ulagali nikakva truda. Poznato je da mana, ukoliko se jede sama, spada u hranu; ako se, pak, pomiješa s vodom, prerasta u ukusno piće, a ako se pomiješa s nečim drugim, pretvara se u treću vrstu (hrane ili pića).” (*Fethul-Bari*, 18, str. 87)

Što se, pak, tiče drugog izraza (*es-selva*), svi se slažu da se radi o pticama, iako ih različito opisuju.

3 Doslovno uzeto, iz hadisa se razumije da *el-kem‘etu* (jelengljive, gomoljike) spada u jednu vrstu mane (*el-menn*), koju je Uzvišeni Allah darovao Musaovu, alejhis-selam, narodu. U ovom je smislu i Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, razumio ovaj hadis. Tako Tirmizi prenosi da je on rekao: “Uzeo sam tri, pet ili sedam jelengljiva, iscijedio njihovu vodu u bocu (posudu) i njome podvukao surmu služavki, pa je ozdravila.” Učenjaci navode da voda jelengljiva, ukoliko se koristi kao surma za oči, bistri pogled i da spada u najbolje lijekove za oči. Ibn-Dževzi prenosi da su liječnici rekli kako jedenje jelengljiva bistri vid. U vezi s ovim potrebno je obratiti se savremenoj medicini, gdje ćemo, nema sumnje, naći potvrdu istinitosti Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi. Potrebno je, također, još napomenuti da jelengljiva (i gljiva) ima različitih vrsta i različitih boja; neke su jestive, a neke nisu, i najviše se pojavljuju poslije kiše.

“I KADA SMO REKLI: ‘UĐITE U OVAJ GRAD I JEDITE ŠTO GOD HOĆETE I KOLIKO GOD HOĆETE, A NA KAPIJU POGNUTIH GLAVA UĐITE, I RECITE: ‘OPROSTI!’ – OPROSTIT ĆEMO VAM GRIJEHE, A ONIMA KOJI ČINE DOBRA DJELA DAT ĆEMO I VIŠE!’...”⁴

Regaden znači “mnogobrojan i obilan”.

4479. PRIČAO MI JE Muhammed, a njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, prenoseći od Ibn-Mubareka, on od Ma'mera, on od Hemmama b. Munebbiha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Israilcima je rečeno: ‘Uđite na vrata pognuti (pokorni) i recite: ‘Tražimo oprost grijeha!’ Oni su to izmijenili, pa su ušli vukući se natraške i rekli: ‘*Hittatun habbetun fi še'are* (*hittatun* je zrno u dlaci!)’”⁵

بَاب (وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةً نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ)

(رَغَدًا) وَاسِعٌ كَثِيرٌ.

٤٤٧٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قِيلَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ (ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةً) فَدَخَلُوا يَزْحَفُونَ عَلَى أَسْتَاهِهِمْ فَبَدَّلُوا وَقَالُوا حِطَّةً حَبَّةً فِي شَعْرَةٍ.

⁴ El-Bekara, 58. I u ovom ajetu, kao i u prethodnome, govori se o Musaovu, alejhis-selam, narodu.

⁵ Iz ovog predanja se vidi da su oni riječ *hittatun* izgovorili kako treba, ali su onda dodali: “*Habbetun fi še'are* (zrno u dlaci).” U drugom predanju se navodi da su rekli: “*Fi še'ire* (u ječmu), te u trećem predanju se navodi da su rekli *hintatun* (pšenica) umjesto *hitta*. (prim. rec.) Vidjeti komentar ovog hadisa u kazivanju o Musau, alejhis-selam. (Knjiga 2., str. 991-992)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... ‘KO JE NEPRIJATELJ DŽIBRILU...’”¹

Ikrima veli: “*Džebre, mîke i serâfi* znače ‘*abd* (rob), a *il* Allah.”

4480. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, a on je čuo Abdullaha b. Bekra, kojem je pričao Humejd, prenoseći od Enesa da je kazivao:

“Abdullah b. Selam je – dok bijaše na posjedu i ubiraše (plodove) – čuo za dolazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (u Medinu). Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Pitat ću te troje koje zna samo vjerovjesnik: koji je prvi predznak Sudnjeg dana?, koju će prvu hranu jesti stanovnici Dženneta?, i šta čini da dijete biva na oca ili na majku?’

‘Džibril me je maločas obavijestio o tome!’, odgovorio je on, a Ibn-Selam reče: ‘Džibril?’ ‘Da’, odgovori (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).

‘Taj je melek židovski neprijatelj!’, reče (Abdullah). Tada (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) prouči ajet: ‘Ko je neprijatelj Džibrilu? – a on, Allahovom voljom, tebi stavlja na srce Kur’an...’² (i nastavi):

‘Što se tiče prvog predznaka Sudnjeg dana, bit će to vatra koja će tjerati ljude s istoka na zapad; prva hrana stanovnicima Dženneta bit će dodatni dio na jetri kita; a (što se tiče djeteta) ako sjeme muškarca pretekne njeno (tj. ženino), sličnost će biti s njim, a ako pretekne sjeme žene, sličnost će biti s njom.’ ‘Svjedočim da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha i da si ti Allahov poslanik!’, reče on (i dodade): ‘Allahov Poslaniče, židovi su narod klevetnika! Ako saznaju da sam primio islam prije

بَاب (مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ)

وَقَالَ عِكْرِمَةُ جَبْرُ وَمِيكَ وَسَرَافٍ عَبْدٌ إِيْلَ اللَّهِ .

٤٤٨٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ بَكْرٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ قَالَ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَلَامٍ يَقْدُومُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ فِي أَرْضٍ يُخْتَرِفُ فَآتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ إِنِّي سَأَلْتُكَ عَنْ ثَلَاثٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا نَبِيٌّ فَمَا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ وَمَا أَوَّلُ طَعَامِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَا يَنْزِعُ الْوَلَدُ إِلَى أَبِيهِ أَوْ إِلَى أُمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي بِهِنَّ جِبْرِيلُ أَنْفًا قَالَ جِبْرِيلُ قَالَ نَعَمْ قَالَ ذَاكَ عَدُوُّ الْيَهُودِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فَقَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ (مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ) أَمَّا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ فَنَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ وَأَمَّا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَرِيَادَةُ كَبِدِ حُوتٍ وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ نَزَعَ الْوَلَدُ وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الْمَرْأَةِ نَزَعَتْ قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْيَهُودَ قَوْمٌ بُهَّتْ وَإِنَّهُمْ إِنْ يَعْلَمُوا بِإِسْلَامِي قَبْلَ أَنْ تَسْأَلَهُمْ يَبْهَتُونِي فَجَاءَتِ الْيَهُودُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ

¹ Ovaj ajet, zajedno s onim poslije njega, u cijelosti glasi: “Reci: ‘Ko je neprijatelj Džibrilu? – a On, Allahovom voljom, tebi stavlja na srce Kur’an, koji potvrđuje da su i prijašnje objave istinite, kao putokaz i radosnu vijest vjernicima.’ Ko je neprijatelj Allahu i melecima Njegovim i poslanicima Njegovim i Džibrilu i Mikailu – pa, Allah je, doista, neprijatelj onima koji neće vjerovati.” (El-Bekare, 97-98)

² El-Bekare, 97.

nego što ih upitaš (o meni), oklevetat će me!’
Došli su židovi, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘Kakav je čovjek Abdullah?’
‘Najbolji od nas i sin najboljega, prvak među nama i sin prvaka!’, rekoše oni.
‘A šta mislite ako je Abdullah b. Selam primio islam?’, upita ih (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
‘Allah ga je sačuvao od toga!’, rekoše oni. Tada je izišao Abdullah i rekao: ‘Svjedočim da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik.’
‘Najgori je među nama’, rekoše oni,
‘i sin najgorega!’, i omalovažiše ga.
‘Allahov Poslaniče, ovoga sam se plašio!’, reče on.”³

أَيُّ رَجُلٍ عَبْدُ اللَّهِ فِيكُمْ قَالُوا خَيْرُنَا وَابْنُ خَيْرِنَا
وَسَيِّدُنَا وَابْنُ سَيِّدِنَا قَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ عَبْدُ اللَّهِ
ابْنُ سَلَامٍ فَقَالُوا أَعَاذَهُ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ فَخَرَجَ
عَبْدُ اللَّهِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا
رَسُولُ اللَّهِ فَقَالُوا شَرُّنَا وَابْنُ شَرِّنَا وَانْتَقَصُوهُ
قَالَ فَهَذَا الَّذِي كُنْتُ أَخَافُ يَا رَسُولَ اللَّهِ .

3 Učenjaci navode više razloga zbog kojih židovi Džibrila smatraju svojim neprijateljem. Neki kažu da je povod tome što mu je navodno bilo naređeno da zadrži poslanstvo među njima, pa ga je on prenio na druge; drugi kažu da to dolazi otuda što on poznaje njihove tajne, a treći, opet, vele – što je po Ibn-Hadžeru i najispravnije – da razlog leži u tome što im on donosi Allahovu kaznu. Sa’lebi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, prenosi da je razlog neprijateljstva židova prema Džibrilu to što ih je njihov vjerovjesnik izvijestio kako će Buhtenaser srušiti Jerusalem, pa su oni poslali čovjeka da ga ubije. On ga je našao mlada i slaba, ali ga je Džibril spriječio da ga pogubi rekavši mu: “Ako je Allah odredio da vaša propast bude na njegovim rukama, neće ti biti dopušteno da mu naudiš; a ako se radi o nečemu drugom, pa s kojim ćeš ga pravom umoriti?” Tako je Buhtenaser odrastao, pokrenuo pohod na Jerusalem, pobio ih i porušio ga. Stoga su oni zamrzili Džibrila.

Ibn-Ebu-Hatim i Taberi, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle, navode da je neki židov susreo Omera, radijallahu anhu, i rekao mu: “Džibril, kojeg spominješ, vaš prijatelj, naš je neprijatelj!” Omer mu je na to odgovorio: “Ko je neprijatelj Allahu i melecima Njegovim i poslanicima Njegovim i Džibrilu i Mikalu – pa, Allah je, doista, neprijatelj onima koji neće vjerovati.” Omerove riječi podudarile su se s ajetom koji je kasnije objavljen.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“MI NIJEDAN PROPIS NE PROMIJENIMO,
NITI GA U ZABORAV POTISNEMO,
A DA BOLJI OD NJEGA NE DONESEMO.”¹

4481. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Habiba, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: “Omer je, radijallahu anhu, rekao: ‘Najbolji je među nama u učenju Kur’ana Ubejj, a u sudstvu Alija. Ali mi ostavljamo (ponešto) od Ubejjova učenja,² i to stoga što Ubejj kaže: ‘Ja ne ostavljam ništa od onoga što sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’, a Uzvišeni je Allah rekao: ‘Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo (a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo)...’, (kazao je Omer).”³

RIJEČI UZVIŠENOG:

“NEVJERNICI GOVORE: ‘ALLAH JE SEBI
UZEIO DIJETE!’ – UZVIŠEN NEKA JE ON!”

4482. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njega je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Husejna, on od Nafi‘a b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uzvišeni Allah kaže: ‘Čovjek laže na mene, a na to nije imao pravo, i vrijeđa Me, a na to nije imao pravo. On laže na Mene kad tvrdi da Ja nisam kadar

بَابُ قَوْلِهِ (مَا نَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ
أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا)

٤٤٨١. حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا
سُفْيَانُ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَقْرَبُنَا
أَبِي وَأَقْضَانَا عَلِيٌّ وَإِنَّا لَنَدْعُ مِنْ قَوْلِ أَبِي وَذَلِكَ أَنَّ
أَبِيًّا يَقُولُ لَا أَدْعُ شَيْئًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
وَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (مَا نَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا)

بَابُ (وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ)

٤٤٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ
قَالَ اللَّهُ كَذَّبَنِي ابْنُ آدَمَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ وَشَتَمَنِي
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ فَأَمَّا تَكْذِيبُهُ إِيَّايَ فَرَعَمَ أَنِّي

- 1 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: “Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo. Zar ti ne znaš da Allah sve može?” (El-Bekare, 106)
- 2 On je smatrao da nema derogacije kada se radi o načinu učenja Kur’ana, jer do njega tada nije bilo došlo saznanje o tome, pa je zato Omer i rekao ove riječi. (Prim. rec.)
- 3 Ajet naveden u naslovu poglavlja i u ovom hadisu dokaz je da u Kur’anu postoji derogacija (*nesh*) i argument protiv onih koji to poriču. Treba, međutim, imati na umu da je mogućnost derogacije (stavljanja van snage) nekih ajeta ili propisa postojala samo u periodu dolaska Objave, odnosno za života Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Okončanjem objavljivanja Kur’ana i smrću Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ta je mogućnost dokinuta. Buharija ovaj hadis navodi i pod brojem 5005.

proživiti ga, a vrijeda Me kad govori da Ja imam dijete. Pa slavljen neka sam Ja (i visoko iznad toga) da uzmem (Sebi) drugu ili dijete!”⁴

لَا أَقْدِرُ أَنْ أُعِيدَهُ كَمَا كَانَ وَأَمَّا شَتْمُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ لِي وَلَدٌ فَسُبْحَانِي أَنْ أَتَّخِذَ صَاحِبَةً أَوْ وَلَدًا .

RIJEČI UZVIŠENOG:

“NEKA VAM MJESTO NA KOME JE
STAJAO IBRAHIM BUDE PROSTOR
IZA KOGA ĆETE NAMAZ OBAVLJATI!”⁵

بَاب (وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى)

Mesabeten (je korijen glagola) *jesûbûn*, što znači *jerdži ‘ûn* (vraćaju se).⁶

(مَثَابَةٌ) يَتُوبُونَ يَرْجِعُونَ .

4483. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Humejda, ovaj od Enesa, koji kaže da je Omer kazivao:

“Podudario sam se s Allahovom odlukom u tri slučaja (ili: ‘Gospodar moj se podudario sa mnom u troje’): Rekao sam: ‘Allahov Poslaniče, kad bi ti uzeo mjesto na kojem je stajao Ibrahim (*Mekamu Ibrahim*) kao mjesto za obavljanje namaza?’⁷ Rekao

٤٤٨٣ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ وَافَقْتُ اللَّهَ فِي ثَلَاثٍ أَوْ وَافَقَنِي رَبِّي فِي ثَلَاثٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ اتَّخَذْتَ مَقَامَ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَدْخُلُ عَلَيْكَ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ فَلَوْ أَمَرْتَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْحِجَابِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ الْحِجَابِ

4 Ovo je hadisi-kudsi, što znači da su riječi u hadisu Allahove.

Pripisivanje djeteta Allahu On je nazvao pogrdnim izražavanjem o Njemu, jer to podrazumijeva nedostatke. Dijete, naime, dolazi posredstvom majke, koja ga nosi i rađa, što zahtijeva prethodno stupanje u brak, odnosno motivaciju za stupanje u njega, a Allah je – slavljen neka je On! – čist od svega toga i visoko iznad svakog nesavršenstva.

5 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I učinili smo Ka’bu utočištem i sigurnim mjestom ljudima. Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza koga ćete namaz obavljati! I Ibrahimu i Isma’ilu smo naredili: ‘Ka’bu moj očistite za one koji je budu obilazili, koji budu tu boravili i koji budu namaz obavljali.” (El-Bekare, 125)

6 Riječ *mesabeten* nalazi se u prethodno navedenom ajetu, a prevedena je riječju *utočište*, tj. mjesto stalnog povratka.

7 U drugom predanju ovog hadisa navodi se nastavak: “... i objavljeno je: ‘Uzmite Ibrahimovo mjesto kao mjesto za namaz...’” (Poglavlje *O pravcu okretanja u namazu (kibli)*, te o mišljenju da ne treba obnoviti namaz koji se klanjao, a čovjek nije bio okrenut prema kibli.) (Knjiga I., str. 312) Ebu-Nu’ajm u djelu *Ed-Delail* prenosi da je Ibn-Omer, radijallahu anhum, rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzeo Omera za ruku, naišao s njim pored Mekamu-Ibrahima (mjesto na kojem je stajao Ibrahim, alejhis-selam, u dvorištu Ka’be) i rekao mu: ‘Ovo je mjesto Ibrahimovo (Mekamu-Ibrahim).’ ‘Allahov Poslaniče, zar ga nećeš uzeti za musallu, mjesto obavljanja namaza?’, upitao je Omer. Kasnije je objavljen ajet.”

Mekamu-Ibrahim je od doba Ibrahima, alejhis-selam, bio uz samu Ka’bu sve dok ga Omer, radijallahu anhu, nije odmakao od nje i postavio na mjesto na kojem se i danas nalazi. Učinio je to zato što je vidio da on, stojeći uz Ka’bu, ometa one koji obavljaju tavaf ili klanjaju. Tome se niko od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, a ni od kasnijih generacija, nije usprotivio, te je taj njegov čin odobren konsenzusom (*idžmaom*).

Bejheki navodi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: “Mekam, Ibrahimovo mjesto, u doba Vjerovjesnika,

sam: ‘Allahov Poslaniče, kod tebe ulaze i čestiti i poročni, pa kada bi naredio majkama pravovjernih (suprugama svojim) da se pokrivaju?’ – i Allah je objavio ajet o hidžabu.¹

I (na koncu) doprlo je do mene”, veli (dalje Omer), “da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio neke od svojih supruga, pa sam im otišao i rekao: ‘Ili ćete prestati (s uznemiravanjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) ili će Allah Svome Poslaniku dati bolje od vas!’²

Tako sam došao kod jedne od njegovih supruga, a ona reče: ‘Omere, zar Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oskudijeva u onome čime će posavjetovati svoje supruge, pa ih ti savjetuješ?!’³ Allah je (tim povodom) objavio: ‘Ako vas on pusti, Gospodar će mu njegov umjesto vas dati žena boljih od vas, odanih Allahu, vjernica...’⁴.”

Ibn-Ebu-Merjem kaže da mu je pričao Jahja b. Ejjub, prenoseći od Humejda da je rekao: “Čuo sam Enesa kako (ovaj hadis) prenosi od Omera.”⁵

قَالَ وَبَلَغَنِي مُعَاتِبَةُ النَّبِيِّ ﷺ بَعْضَ نِسَائِهِ
فَدَخَلْتُ عَلَيْهِنَّ قُلْتُ إِنْ انْتَهَيْتُنَّ أَوْ لَيِّدَلَنْ اللَّهُ
رَسُولَهُ ﷺ خَيْرًا مِنْكُنَّ حَتَّى أَتَيْتُ إِحْدَى نِسَائِهِ
قَالَتْ يَا عُمَرُ أَمَا فِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا يَعِظُ نِسَاءَهُ
حَتَّى تَعِظُهُنَّ أَنْتَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (عَسَى رَبُّهُ إِنْ
طَلَقُكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ)
وَقَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي
حُمَيْدٌ سَمِعْتُ أَنَسًا عَنْ عُمَرَ .

sallallahu alejhi ve sellem, i u doba Ebu-Bekra, radijallahu anhu, bilo je priljubljeno uz Ka'bu, a onda ga je Omer, radijallahu anhu, odvojio od nje.”

- 1 Misli se na 59. ajet sure El-Ahzab, koji glasi: “O Vjerovjesniče, reci ženama svojim, i kćerima svojim, i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se. Tako će se najlakše prepoznati, pa neće uznemiravane biti. A Allah prašta i samilostan je.”
- 2 U drugom predanju stoji: “Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge bile su složne u ljubomori na njega, pa sam im rekao: ‘Možda će mu Gospodar njegov, ako se on razvede od vas, dati u zamjenu žene bolje od vas’, pa je ovaj propis objavljen” (vidjeti poglavlje *O pravcu okretanja u namazu (kibli)*, te o mišljenju da ne treba obnoviti namaz...; (Knjiga 1., str. 312).
- 3 To je rekla Umm-Selema, radijallahu anha.
- 4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Ako vas on pusti, Gospodar će mu njegov umjesto vas dati žena boljih od vas, odanih Allahu, vjernica, poslušnih Allahu, pokajnica, koje se Allaha boje, koje poste – udovica i djevojaka.” (Et-Tahrim, 5)
- 5 U hadisu se navode tri slučaja u kojima se Omerov, radijallahu anhu, stav podudarao s Objavom. Tih je slučajeva, međutim, bilo više, kao npr.: zabrana klanjanja dženaze licemjerima, postupak s ratnim zarobljenicima na Bedru, konačna zabrana pijenja alkohola...

POGLAVLJE: "I DOK SU IBRAHIM
I ISMA'IL TEMELJE HRAMU PODIZALI,
ONI SU MOLILI: 'GOSPODARU NAŠ,
PRIMI OD NAS, JER TI, UISTINU, SVE
ČUJEŠ I SVE ZNAŠ!'"⁶

El-kava'id su "temelji Ka'be", od čega je jednina *ka'idetun*, dok je jednina od *el-kava'idu minen-nisa* (stare žene) – *ka'id*.⁷

4484. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, da je Abdullah b. Muhammed b. Ebu-Bekr, obavijestio Abdullaha b. Omera, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Zar ne znaš da je tvoj narod (Kurejš) smanjio Kabu, kad ju je popravljao, u odnosu na Ibrahimove temelje?"

"Allahov Poslaniče", upitala sam, "zašto je ne povратиš na Ibrahimove temelje?"

"Da nije vremenske bliskosti između tvoga naroda i nevjerovanja (ja bih to učinio)", odgovorio je on. Abdullah b. Omer veli: "Aiša je ovo zaista čula od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ja mislim da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izostavio doticanje dvaju uglova koji su do Hidžra samo zato što Kaba nije u potpunosti izgrađena na Ibrahimovim temeljima."⁸

بَابُ

(وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ
مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا
إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ)

الْقَوَاعِدُ أَسَاسُهَا وَاحِدَتُهَا قَاعِدَةٌ .
(وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ) وَاحِدُهَا قَاعِدٌ .

٤٤٨٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ
ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ
مُحَمَّدٍ بْنَ أَبِي بَكْرٍ أَخْبَرَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
قَالَ أَلَمْ تَرَى أَنَّ قَوْمَكَ بَنَوْا الْكَعْبَةَ وَاقْتَصَرُوا عَنْ
قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا تَرُدُّهَا عَلَى
قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ لَوْلَا حَدَّثَانُ قَوْمِكَ بِالْكَفْرِ
فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ لَيْتَنِي كَانَتْ عَائِشَةُ سَمِعَتْ
هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا أَرَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ تَرَكَ
اسْتِلَامَ الرُّكْنَيْنِ اللَّذَيْنِ يَلْتَمِسُ الْحِجْرَ إِلَّا أَنَّ الْبَيْتَ
لَمْ يُتِمَّمْ عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ .

⁶ El-Bekare, 127. Njihova se dova navodi i u sljedeća dva ajeta, koji glase: "Gospodaru naš, učini nas dvojicu Tebi odanim, i porod naš nek bude odan Tebi, i pokaži nam obrede naše, i oprosti nam, jer Ti primaš pokajanje i samilostan si! Gospodaru naš, pošalji im poslanika, jednog od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati i Knjizi ih i mudrosti učiti i očistiti ih, jer, Ti si, uistinu, silan i mudar!" (El-Bekare, 128-129)

⁷ Ovim se želi ukazati na to da je množina riječi *temelj* i *ostarjela žena* u arapskom jeziku ista: *el-kava'id*, a da se u jednini razlikuju.

⁸ Historičari navode da je popravka Ka'be izvršena u 35. godini Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, života, dakle pet godina prije početka poslanstva. (Detaljnije obavijesti o historijatu izgradnje Ka'be i njenih popravki mogu se naći u prvim hadisima iz poglavlja *Vrijednost Mekke i njena izgradnja*, među

RIJEČI UZVIŠENOG:

“RECITE: ‘MI VJERUJEMO U ALLAHA
I U ONO ŠTO JE OBJAVLJENO NAMA...’”¹

4485. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovog je obavijestio Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Sljedbenici Knjige (židovi) čitali su Tevrat na hebrejskom jeziku, a sljedbenicima islama tumačili ga na arapskome, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nemojte vjerovati sljedbenicima Knjige (židovima), a nemojte (im) ni ne vjerovati, nego recite: ‘Mi vjerujemo u Allaha i u ono što je objavljeno nama...’”²

بَاب (قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا)

٤٤٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَقْرءُونَ التَّوْرَةَ بِالْعِبْرَانِيَّةِ وَيُفَسِّرُونَهَا بِالْعَرَبِيَّةِ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلَا تُكَذِّبُوهُمْ وَقُولُوا (آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا).

kojima je i ovdje spomenuti hadis, Knjiga 1., str. 1086-1087).

- 1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Recite: ‘Mi vjerujemo u Allaha i u ono što je objavljeno nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Isma‘ilu, i Ishaku, i Ja‘kubu, i unucima, i u ono što je dato Musau i Isau, i u ono što je dato vjerovjesnicima od Gospodara njihova; mi ne pravimo nikakve razlike među njima, i mi se samo Njemu pokoravamo.’” (El-Bekare, 136)
- 2 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: “Nemojte vjerovati sljedbenicima Knjige, a nemojte (im) ni ne vjerovati” (tj. nemojte potvrđivati ono što oni kažu, a nemojte to ni pobijati) – odnose se na ono što je moguće a nije jasno, tj. može biti da je tačno, a može biti i da je netačno, pa ako to prihvatimo, a nije tačno, ili pobijemo, a tačno je, dovodimo se u nezavidan položaj: da budemo saučesnici u onome što su oni iskrivili od Knjige, ili da odbijemo ono u što smo dužni vjerovati. Što se, pak, tiče odbacivanja onog što prenose sljedbenici Knjige, a što je oprečno našoj vjeri i našem vjerozakonu, odnosno prihvatanju onog što se slaže s našom vjerom i našim vjerozakonom – zabrana u hadisu ne odnosi se na to. Iz hadisa se može zaključiti da nije pohvalno upuštati se u sumnjivo i nejasno i donositi o tome kategoričke sudove (da je tačno ili netačno, dopušteno ili zabranjeno) sve dok se ono, kao takvo, kreće u domenu mogućega. Poželjno je, u takvim situacijama sustegnuti se od zauzimanja kategoričkog stava, čega su se držali i naši dobri prethodnici *es-selefus-salih*. Prenosi se, tako, da su Osmana, radijallahu anhu, upitali o sastavljanju dviju sestara robinja u braku, pa je on odgovorio: “Jedan je ajet to dopustio, a drugi zabranio”, sustežući se od zauzimanja konačnog stava. Također se prenosi da su Ibn-Omera, radijallahu anhuma, upitali o čovjeku koji se zavjetovao da će postiti svaki ponedjeljak, pa se taj dan podudario s Bajramom (prvim danom Bajrama), na što je Ibn-Omer odgovorio: “Allah je zapovjedio da se ispuni zavjet, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se posti na Bajram”, odustajući tako od zauzimanja konačnog stava. To je put pobožnih i savjesnih.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“NEKI LJUDI KRATKE PAMETI REČI ĆE:
‘ŠTA IH JE ODVRATILO OD KIBLE NJIHOVE,
PREMA KOJOJ SU SE OKRETALI?’ RECI:
‘ALLAHOV JE ISTOK I ZAPAD; ON UPUĆUJE
NA PRAVI PUT KOGA ON HOĆE!’”³

4486. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, da je čuo Zuhejru, kako prenosi od Ebu-Ishaka, a on od Beraa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao šesnaest ili sedamnaest mjeseci (okrećući se) prema Bejtul-makdisu (u Jerusalemu), ali je stalno želio da mu kibla bude prema Ka‘bi. (Prvi namaz što ga je klanjao prema Ka‘bi) bio je ikindijski namaz. S njim je klanjalo još nekoliko ljudi. Kasnije je jedan čovjek od onih koji su klanjali s njim izišao i prošao pored klanjača u džamiji, dok su oni još bili u namazu na rukuu, i uzviknuo: “Kunem se Allahom, sada sam klanjao zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (bili smo okrenuti) prema Mekki!” Tada su se ovi odmah okrenuli prema Ka‘bi, kao što su i oni ranije. “Što se tiče ljudi koji su pomrli, odnosno izginuli, još u vremenu okretanja prema ranijoj kibli, prije nego što je ona promijenjena, mi nismo znali šta ćemo kazati o njima, pa je Allah objavio: ‘Allah neće dopustiti da propadnu namazi vaši. – A Allah je prema ljudima zaista vrlo blag i milostiv.’”⁴

بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى

(سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَانَهُمْ
عَنْ قِبَلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ
وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ)

٤٤٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ سَمِعَ زُهَيْرًا عَنْ
أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ صَلَّى إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ
شَهْرًا أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَكَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ تَكُونَ
قِبَلَتُهُ قَبْلَ الْبَيْتِ وَأَنَّهُ صَلَّى أَوْ صَلَّاهَا صَلَاةَ
الْعَصْرِ وَصَلَّى مَعَهُ قَوْمٌ فَخَرَجَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ
صَلَّى مَعَهُ فَمَرَّ عَلَى أَهْلِ الْمَسْجِدِ وَهُمْ رَاكِعُونَ
قَالَ أَشْهَدُ بِاللَّهِ لَقَدْ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قَبْلَ مَكَّةَ
فَدَارُوا كَمَا هُمْ قَبْلَ الْبَيْتِ وَكَانَ الَّذِي مَاتَ عَلَى
الْقِبْلَةِ قَبْلَ أَنْ تُحَوَّلَ قَبْلَ الْبَيْتِ رِجَالٌ قُتِلُوا لَمْ نَدْرِ
مَا نَقُولُ فِيهِمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ
إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ) .

3 El-Bekare, 142. Izrazom *es-sufeha* (maloumni, ljudi kratke pameti) u ajetu se upućuje na židove, nevjernike i licemjere. Kada je kibla promijenjena, židovi su rekli: “Odstupio je od kible vjerovjesnik, a da je i on vjerovjesnik, ne bi to učinio.” Nevjernici su tom prilikom kazali: “Muhammed se vratio našoj kibli, a vratit će se i našoj vjeri, jer je spoznao da smo mi na istini.” A licemjери su rekli: “Ako je u početku bio na istini, onda je ovo u što je prešao (okretanje prema Kabi) zabluda, a isto važi i obrnuto.” Kada su se ovakve priče namnožile, Uzvišeni Allah objavio je skupinu ajeta iz sure El-Bekare, počevši od ajeta: “Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo...” – pa sve do ajeta: “I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje Mesdžidi Haramu okreni, i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema toj strani okrenite, da vam ljudi ne bi imali šta prigovoriti, osim inadžija među njima – njih se ne bojte, Mene se bojte da bih blagodat Svoju prema vama upotpunio i da biste se Pravim putem uputili!” (El-Bekare, 106-150)

4 Ovo je samo dio ajeta. On u cijelosti glasi: “I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I TAKO SMO OD VAS STVORILI PRAVEDNU ZAJEDNICU DA BISTE SVJEDOČILI PROTIV OSTALIH LJUDI, I DA POSLANIK BUDE SVJEDOK PROTIV VAS.”¹

4487. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, njemu Džerir i Ebu-Usama – a riječi su Džerirove – prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Saliha...; a Ebu-Usama veli da IM JE PRIČAO Ebu-Salih, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nuh će na Sudnjem danu biti pozvan, pa će reći: ‘Odazivam Ti se i pokoravam, Gospodaru moj!’

Tada će (Uzvišeni Allah) reći: ‘Jesi li dostavio (objavu)?’

‘Jesam!’, odgovorit će on, a onda će njegovom narodu biti rečeno: ‘Je li vam dostavio?’

‘Nije nam došao nikakav opominjač!’, reći će oni, a Allah će upitati (Nuha): ‘Ko će ti posvjedočiti?’

‘Muhammed i njegovi sljedbenici!’, reći će on, i vi ćete, zaista, posvjedočiti da je on dostavio (objavu).’

A riječi: ‘I da će Poslanik biti svjedok protiv vas,’ je ono na što se odnose riječi Uzvišenog: ‘I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da biste svjedočili protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude svjedok protiv vas...’² (*Vesat* znači “pravednost”).

بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى

(وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا)

٤٤٨٧. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ وَأَبُو أُسَامَةَ وَاللَّفْظُ لَجَرِيرٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُدْعَى نُوحٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ يَا رَبِّ فَيَقُولُ هَلْ بَلَغْتَ فَيَقُولُ نَعَمْ فَيَقَالَ لَا مَتَّ هَلْ بَلَغْتُكُمْ فَيَقُولُونَ مَا أَتَانَا مِنْ نَذِيرٍ فَيَقُولُ مَنْ يَشْهَدُ لَكَ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ وَأُمَّتُهُ فَتَشْهَدُونَ أَنَّهُ قَدْ بَلَغَ (وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) فَذَلِكَ قَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) وَالْوَسْطُ الْعَدْلُ .

protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude svjedok protiv vas. I Mi smo promijenili kibli prema kojoj si se prije okretao samo zato da bismo znali one koji će slijediti Poslanika i na one koji će se stopama svojim vratiti. Nekima je to bilo doista teško, ali ne i onima kojima je Allah ukazao na pravi put. Allah neće dopustiti da propadnu namazi vaši. - A Allah je prema ljudima zaista vrlo blag i milostiv.” (El-Bekare, 143)
Podrobno objašnjenje hadisa o kojem je ovdje riječ može se naći u poglavlju *Namaz je sastavni dio vjerovanja*. (Knjiga 1., str. 44-45)

¹ Ovo je dio 143. ajeta sure El-Bekare, koji je u cijelosti naveden u prethodnoj napomeni.

² Iz hadisa se zaključuje da će sljedbenici Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, svjedočiti vjerovjesnicima prije njega da su dostavili objavu svojim narodima, a da će svjedok protiv njih, sljedbenika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, biti njihov Poslanik (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem). Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nema nijednog čovjeka (od prijašnjih)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I MI SMO PROMIJENILI KIBLU
PREMA KOJOJ SI SE PRIJE OKRETAO SAMO
ZATO DA BISMO UKAZALI NA ONE KOJI ĆE
SLIJEDITI POSLANIKA I NA ONE KOJI ĆE
SE STOPAMA SVOJIM VRATITI – NEKIMA
JE TO BILO DOISTA TEŠKO, ALI NE I
ONIMA KOJE JE ALLAH UPUTIO. ALLAH
NEĆE DOPUSTITI DA PROPADNU NAMAZI
VAŠI. – A ALLAH JE PREMA LJUDIMA
ZAISTA VRLO BLAG I MILOSTIV.”³

4488. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu
Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Abdullaha b.
Dinara, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhumu,
(da je kazivao):

“Dok je svijet klanjao sabah-namaz u mesdžidu
Kuba, došao je neki čovjek i rekao: ‘Allah je objavio
Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Kur’anu
da se okrene prema Ka’bi, pa se okrenite prema njoj!’
– i oni su okrenuli svoja lica prema Ka’bi.”⁴

بَابُ قَوْلِهِ

(وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا
إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعَ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ
عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ
هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ إِيْمَانَكُمْ
إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَّءُوفٌ رَحِيمٌ)

٤٤٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
بَيْنَا النَّاسُ يُصَلُّونَ الصُّبْحَ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ إِذْ جَاءَ
جَاءَ فَقَالَ أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قُرْآنًا أَنْ يَسْتَقْبِلَ
الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبَلُوهَا فَتَوَجَّهُوا إِلَى الْكَعْبَةِ .

naroda koji neće poželjeti da bude naš (iz našeg ummeta), niti ima ijednog vjerovjesnika kojeg je narod njegov u laž ugonio, a da mu mi nećemo biti svjedoci na Sudnjem danu da (im) je dostavio Allahovu poslanicu i opomenuo ih.”

Buhari je ovaj hadis ranije naveo u poglavlju *O vjerovjesnicima*, te u poglavlju *O riječima Uzvišenog*: “*I Nuha poslasmu narodu njegovom*”. (Knjiga 2., str. 932-932)

3 Ovo je veći dio 143. ajeta sure El-Bekare. Dio s početka, koji nedostaje, glasi: “I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, a da Poslanik bude protiv svjedok protiv vas...”

4 Ovaj se hadis navodi i u poglavlju *O pravcu okretanja u namazu i o mišljenju da ne treba obnavljati namaz onaj koji se greškom okrenuo i klanjao u nekom drugom pravcu*. (Knjiga 1., str. 312-313)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“VIDIMO MI KAKO SA ŽUDNJOM BACAŠ
POGLED PREMA NEBU, I MI ĆEMO
SIGURNO UČINITI DA SE OKREĆEŠ
PREMA STRANI KOJU TI ŽELIŠ; OKRENI
ZATO LICE SVOJE PREMA ČASNOM
MESDŽIDU!...” – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH:
“... NA ONO ŠTO ONI RADE.”¹

4489. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu
Mu'temir, prenoseći od svoga oca, a ovaj od Enesa,
radijallahu anhu, da je kazivao:

“Nije od onih koji su klanjali (okrećući se)
prema dvjema kiblama ostao niko osim mene.”²

بَاب قَوْلِهِ

(قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلْنُوَلِّيكَ
قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ)
إِلَى (عَمَّا يَعْمَلُونَ)

٤٤٨٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ
أَبِيهِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمْ يَتَّقَ مِمَّنْ صَلَّى
الْقِبْلَتَيْنِ غَيْرِي .

- 1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu, i Mi ćemo sigurno učiniti da se okrećeš prema strani koju ti želiš: okreni zato lice svoje prema Časnom hramu! I ma gdje bili, okrenite lica svoja na tu stranu. Oni kojima je data Knjiga sigurno znaju da je to istina od Gospodara njihova – a Allah motri na ono što oni rade.” (El-Bekare, 144)
- 2 Iz hadisa se razumije da je posljednji od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova koji su se u namazu okretali i prema Jerusalemu (Bejtul-makdisu) i prema Kabi umro Enes, radijallahu anhu. To, međutim, ne znači da je od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova Enes umro posljednji, jer kada je Enes ovo izjavio, jedna skupina Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, od onih koji su kasno primili islam i nastanili se u pustinjskim selima, još je bila u životu (dakle, nadživjela je Enesa, radijallahu anhu). Najvjerojatnije je da je Enes, radijallahu anhu, ovom izjavom želio kazati kako je on posljednji od drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je umro u Basri, a bio je jedan od onih koji su se u namazu okretali prema dvjema kiblama. Enes, radijallahu anhu, umro je devedesete ili devedeset prve, ili, po nekima, a to je i najispravnije, devedeset treće godine po Hidžri. Živio je, dakle, prema najtačnijim podacima, 103 godine.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A KAD BI TI ONIMA KOJIMA JE DATA KNJIGA SVE DOKAZE DONIO, ONI OPET NE BI PRIHVATILI TVOJU KIBLU...” – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: “... TADA BI TI SIGURNO NEPRAVEDAN BIO.”³

4490. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhum, (da je kazivao): “Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neki čovjek i rekao: ‘Sinoć je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen kur’anski ajet kojim mu je naređeno da se okrene prema Kabi, pa se okrenite prema njoj!’ Lica ljudi bila su okrenuta prema Šamu, te su se okrenuli i stali prema Kabi.”⁴

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONI KOJIMA SMO DALI KNJIGU ZNAJU POSLANIKA KAO ŠTO SINOVE SVOJE ZNAJU, ALI NEKI OD NJIH DOISTA SVJESNO ISTINU PRIKRIVAJU...” – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: “ZATO NIKAKO NE BUDI OD ONIH KOJI SUMNJAJU!”⁵

4491. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je kazivao: “Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neko i rekao: ‘Sinoć je Vjerovjesniku,

بَاب (وَلَقَدْ آتَيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّكَ إِذَا مِنْ الظَّالِمِينَ)

٤٤٩٠. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بَيْنَمَا النَّاسُ فِي الصُّبْحِ بِقُبَاءٍ جَاءَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ أَنْزَلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ وَأُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكُعْبَةَ أَلَا فَاسْتَقْبِلُوهَا وَكَانَ وَجْهُ النَّاسِ إِلَى الشَّامِ فَاسْتَدَارُوا بِوُجُوهِهِمْ إِلَى الْكُعْبَةِ.

بَاب (الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ) إِلَى قَوْلِهِ (فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ)

٤٤٩١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَمَا النَّاسُ بِقُبَاءٍ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I kada bi ti onima kojima je data Knjiga sve dokaze donio, oni opet ne bi prihvatili tvoju kiblu, a ni ti nećeš prihvatiti njihovu kiblu, niti će iko od njih prihvatiti ičiju kiblu. A ako bi se ti za željama njihovim poveo, kada ti je već došla Objava, tada bi ti sigurno nepravedan bio.” (El-Bekare, 145)

4 Ovaj i naredna četiri hadisa (izuzev hadisa br. 4492), kao i hadis br. 4488, samo su različite verzije Ibn-Omerova, radijallahu anhum, predanja o promjeni kible. Navedeni su kao komentar uz različite kur’anske ajete koji se odnose na istu temu.

5 Ovdje se radi o dva ajeta, a oni u cijelosti glase: “Oni kojima smo dali Knjigu znaju Poslanika kao što sinove svoje znaju, ali neki od njih doista svjesno istinu prikrivaju. Istina od Gospodara tvoga dolazi – zato nikako ne budi od onih koji sumnjaju!” (El-Bekare, 146-147)

sallallahu alejhi ve sellem, objavljen kur'anski ajet kojim mu je naređeno da se okrene prema Ka'bi, pa se okrenite prema njoj!

Lica njihova bila su okrenuta prema Šamu, te su se samo okrenuli prema Ka'bi."

RIJEČI UZVIŠENOG:

“SVAKO SE OKREĆE PREMA SVOJOJ KIBLI, A VI SE NATJEČITE, ČINEĆI DOBRA DJELA! MA GDJE BILI, ALLAH ĆE VAS SVE SABRATI – ALLAH, ZAISTA, SVE MOŽE.”¹

4492. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, kojem je pričao Ebu-Ishak, kako je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Klanjali smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (okrenuti) prema Bejtul-makdisu (u Jerusalemu) šesnaest ili sedamnaest mjeseci, a potom ga je (Allah) usmjerio prema kibli (tj. Ka'bi).”²

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I IZ SVAKOG MJESTA U KOME BUDEŠ, TI LICE SVOJE ČASNOM MESDŽIDU OKRENI; TO JE DOISTA ISTINA OD GOSPODARA TVOGA – A ALLAH NE ZANEMARUJE ONO ŠTO RADITE.”³

Šatruhu znači tilkauhu – “prema njemu”.

4493. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovom Abdullah b. Dinar, da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:

إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ وَقَدْ أَمَرَ أَنْ يَسْتَقْبَلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبَلُوهَا وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ إِلَى الشَّامِ فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْكَعْبَةِ .

بَاب

(وَلِكُلِّ وُجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيًا فَاسْتَدْبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَمَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)

٤٤٩٢ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا ثُمَّ صَرَفَهُ نَحْوَ الْقِبْلَةِ .

بَاب

(وَمَنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لِلْحَقِّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ)

سَطْرُهُ تَلْقَاؤُهُ .
٤٤٩٣ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا

1 El-Bekare, 148.

2 Ovo je dio Beraovog, radijallahu anhu, hadisa koji je već naveden pod brojem 4486, u komentaru ajeta: “Neki ljudi kratke pameti reći će...”

3 El-Bekare, 149.

“Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neki čovjek i rekao: ‘Sinoć je objavljen kur’anski ajet i naređeno (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) da se okrene prema Ka’bi, pa se okrenite prema njoj!’ Oni su se, onako kako su stajali, samo okrenuli i stali prema Ka’bi; a lica ljudi bila su prije toga okrenuta prema Šamu.”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I IZ SVAKOG MJESTA U KOJE DOĐEŠ,
TI LICE SVOJE MESDŽIDI-HARAMU
OKRENI, I GDJE GOD SE NALAZILI...” –
SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: “... I DA BISTE
NA PRAVOM PUTU BILI.”⁴

4494. PRIČAONAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera da je kazivao:

“Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neko i rekao: ‘Sinoć je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeno i naređeno da se okrene prema Ka’bi, pa se i vi okrenite prema njoj!’ Lica su im bila okrenuta prema Šamu, te su se (odmah) okrenuli prema kibli (tj. Ka’bi).”

يَقُولُ بَيْنَا النَّاسُ فِي الصُّبْحِ بَقَاءٍ إِذْ جَاءَهُمْ
رَجُلٌ فَقَالَ أَنْزَلَ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ فَأَمَرَ أَنْ يَسْتَقْبَلَ
الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبَلُوهَا وَاسْتَدَارُوا كَهَيْئَتِهِمْ فَتَوَجَّهُوا
إِلَى الْكَعْبَةِ وَكَانَ وَجْهُ النَّاسِ إِلَى الشَّامِ .

بَابُ

(وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ
شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا
وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ) إِلَى قَوْلِهِ (وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ)

٤٤٩٤ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَمَا النَّاسُ
فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ بَقَاءٍ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ أَنْزَلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ وَقَدْ أُمِرَ أَنْ
يَسْتَقْبَلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبَلُوهَا وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ
إِلَى الشَّامِ فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْقِبْلَةِ .

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje Časnom Haremu okreni, i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema toj strani okrenite, da vam ljudi ne bi imali šta prigovoriti, osim inadžija među njima – njih se ne bojte, Mene se bojte! – A da bih blagodat Svoju prema vama upotpunio i da biste na pravom putu bili...” (El-Bekare, 150)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“SAFA I MERVA ALLAHOVA SU ČASNA MJESTA, ZATO ONAJ KOJI KABU HODOČASTI ILI UMRU OBAVI NE ČINI NIKAKAV PRIJESTUP AKO OPHODI IZMEĐU NJIH. A ONAJ KOJI DRAGE VOLJE UČINI KAKVO DOBRO DJELO – PA, ALLAH JE DOISTA BLAGODARAN I SVE ZNA.”¹

Še‘air znači znakovi, a jednina je od toga še‘ire. Ibn-Abbas, radijallahu anhumu, veli da *es-safvan* znači *kamen*, a kaže se i da je to *glatko kamenje na kojem ništa ne raste*; jednina je od toga *safvane*, što znači *es-safa* (stijenje, ili stijena u Mekki); *es-safa* se upotrebljava za množinu.

4495. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da je kazivao:

“Upitao sam – a bio sam tada mlad – Aišu suprugu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Jesi li čula riječi Uzvišenog Allaha: ‘Safa i Merva Allahova su časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako ophodi između njih?’ Čini mi se da niko neće biti griješnik ako ih ne obiđe.’

‘Ne, nikako!’, reče Aiša (i dodade): ‘Kada bi to bilo kao što ti kažeš, bilo bi (rečeno): ‘... nema mu grijeha ako se kreće između njih.’

Ovaj ajet objavljen je u vezi s ensarijama, koji su nekada hodočastili samo (kip) Menat, a Menat je bio spram Kudejda, te su, potom, prestali obilaziti Safu i Mervu (bojeći se grijeha). Kada je došao islam, oni su pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za to, pa je Uzvišeni Allah objavio: ‘Safa i Merva Allahova su časna mjesta, zato onaj

بَابُ قَوْلِهِ

(إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ)

شَعَائِرُ عَلَامَاتٌ وَاحِدَتُهَا شَعِيرَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الصَّفْوَانُ الْحَجَرُ وَيُقَالُ الْحِجَارَةُ الْمَلْسُ الَّتِي لَا تُنْبِتُ شَيْئًا وَالْوَّاحِدَةُ صَفْوَانَةٌ بِمَعْنَى الصَّفَا وَالصَّفَا لِلْجَمِيعِ .

٤٤٩٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ حَدِيثُ السِّنِّ أَرَأَيْتَ قَوْلَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا) فَمَا أَرَى عَلَى أَحَدٍ شَيْئًا أَنْ لَا يَطَّوَّفَ بِهِمَا فَقَالَتْ عَائِشَةُ كَلَّا لَوْ كَانَتْ كَمَا تَقُولُ كَانَتْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَطَّوَّفَ بِهِمَا إِنَّمَا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي الْأَنْصَارِ كَانُوا يُهْلُونَ لِمَنَاةَ وَكَانَتْ مَنَاةَ حَذَوُ قُدَيْدٍ وَكَانُوا يَتَحَرَّجُونَ أَنْ يَطُوفُوا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامُ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ

¹ El-Bekare, 158.

koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako kreće između njih', (odgovori Aiša, radijallahu anha).²

4496. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Asima b. Sulejmana da je kazivao:

“Pitao sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, o Safi i Mervi, pa je on rekao: ‘Smatrali smo da su to obredi iz džahilijjeta, i kada je došao islam, prestali smo obilaziti oko njih, pa je Uzvišeni Allah objavio: ‘Safa i Merva Allahova su časna mjesta...’ – sve do riječi: ‘... ako se kreće između njih.’”³

RIJEČI UZVIŠENOG: “IMA LJUDI KOJI SU UMJESTO ALLAHA KUMIRE PRIHVATILI I VOLE IH KAO ŠTO SE ALLAH VOLI...”⁴

To znači – suparnike, partnere, Njemu jednake; jednina od riječi *niddun* je *endaden*, a znači suparnik, ortak.

4497. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Šekika, a on od Abdullaha (b. Mes'uda da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je jednu rečenicu, a ja sam rekao drugu. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: ‘Ko umre, a bude mimo Allaha obožavao sudruga (kojega Mu je pripisao) – ući će u Džehennem!’ A ja sam kazao: ‘Ko umre, a ne bude Allahu pripisivao sudruga – ući će u Džennet!’”⁵

(إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا).

٤٤٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَقَالَ كُنَّا نَرَى أَنَّهُمَا مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا كَانَ الْإِسْلَامُ أَمْسَكْنَا عَنْهُمَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا).

بَابُ قَوْلِهِ (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ)

يَعْنِي أَضْدَادًا وَاحِدَهَا نَدٌّ.

٤٤٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كَلِمَةٌ وَقُلْتُ أُخْرَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ نِدًّا دَخَلَ النَّارَ وَقُلْتُ أَنَا مَنْ مَاتَ وَهُوَ لَا يَدْعُو لِلَّهِ نِدًّا دَخَلَ الْجَنَّةَ.

2 Buhari ovaj hadis navodi i u poglavlju *O obaveznosti 'umre i njenoj vrijednosti*. (Knjiga 2., str. 5-6)

3 Cijeli je ajet naveden u naslovu poglavlja, a objašnjenje propisa o sa'ju između Safe i Merve može se naći u poglavlju *O sa'ju između Safe i Merve*, u koje je uvršten i ovaj hadis. (Knjiga 1., str. 1123-1124)

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Ima ljudi koji su umjesto Allaha kumire prihvatili i vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha. A neka znaju mnogobošci da će onda kad dožive patnju – svu moć samo Allah imati i da će Allah strahovito kažnjavati.” (El-Bekare, 165)

5 Iz hadisa se razumije da je pripisivanje sudruga Allahu (širk) neoprostivi grijeh. To potvrđuju i riječi Uzvišenog Allaha: “Allah neće oprostiti da Mu se pripisuje drug, a ostale grijeha oprostiti će kome bude htio.” (En-Nisa, 48 i 116)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“O VJERNICI! PROPISUJE VAM SE
ODMAZDA ZA UBIJENE: SLOBODAN ZA
SLOBODNA...” – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH:
“... NJEGA BOLNA PATNJA ČEKA.”¹

‘Ufije znači ostavljeno, oprošteno.

4498. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, kako je čuo Mudžahida, a od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da je kazivao:

“Israilcima je bila propisana odmazda, a nije im bila propisana krvarina, pa je Uzvišeni Allah rekao ovom (Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem) ummetu: ‘Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan za slobodna, i rob za roba, i žena za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprost...’ – a oprost se ogleda u tome da prihvate otkupninu (krvarinu) u slučaju namjernog ubistva – ‘... neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrat’ – dakle, da (nasljednici) velikodušno (na lijep način) zatraže krvarinu, a da on (ubojica) to dobročinstvom uzvrat’ (i krvarinu isplati). ‘To je olakšanje od Gospodara vašeg i milost’ – u odnosu na ono što je propisano onima prije vas. ‘A ko nasilje izvrši i poslije toga – njega bolna patnja čeka’ – tj. ko ubije i nakon uzimanja krvarine.”²

بَاب

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ
الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ الْحَرْبِ بِالْحَرْبِ)
إِلَى قَوْلِهِ (عَذَابٌ أَلِيمٌ)

(عُفِيَ) تُرِكَ .

٤٤٩٨ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا
عَمْرُو قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ
عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ
الْقِصَاصُ وَلَمْ تَكُنْ فِيهِمُ الدِّيَّةُ فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى
لِهَذِهِ الْأُمَّةِ (كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ
الْحَرْبِ بِالْحَرْبِ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأَنْثَى بِالْأَنْثَى فَمَنْ
عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ) فَالْعَفْوُ أَنْ يَقْبَلَ الدِّيَّةُ
فِي الْعَمْدِ (فَاتَّبَعَ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ)
يَتَّبِعُ بِالْمَعْرُوفِ وَيُؤَدِّي بِإِحْسَانٍ (ذَلِكَ تَخْفِيفٌ
مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ) مِمَّا كُتِبَ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ
(فَمَنْ اعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ)
قَتْلَ بَعْدَ قَبُولِ الدِّيَّةِ .

Što se, pak, tiče onih koji se budu klonili širka, a ne budu dosljedno izvršavali sve obavezne islamske dužnosti, oni se smatraju grešnicima i njihov ulazak u Džennet ovisi o oprostima njihovih grijeha. Po stavu škola ehli - sunnetskog pravca, u Džennet će, na koncu, ući i najgori grešnici, ako su vjerovali u Allaha, dok ibadije, rafidije i veći broj haridžija imaju suprotan stav.

O ovom hadisu i njemu sličnim obavijesti se mogu naći i u poglavlju *Šta se prenosi o dženazi i onome kome zadnje riječi budu: “La ilahe illallah.* (Knjiga I., str. 841-842)

¹ Ovaj ajet u cijelosti glasi: “O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan za slobodna, i rob za roba, i žena za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprost – neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrat. To je olakšanje od Gospodara vašeg, i milost. A ko nasilje izvrši i poslije toga – njega bolna patnja čeka.” (El-Bekare, 178)

² Buhari ovaj hadis navodi i u poglavlju *O krvarini (otkupnini)*; vidjeti hadis br. 6881.

4499. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari, njemu Humejd, a ovome Enes da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “U Allahovoj je knjizi (propisana) odmazda.”³

4500. PRIČAO MI JE Abdullah b. Munir, a on je čuo Abdullaha b. Bekra Schmija, a njemu je pričao Humejd prenoseći od Enesa da je Rubejji‘a, njegova tetka (po ocu), prebila sjekutić jednoj djevojci, pa su zatražili da joj (tužitelji) oprostite, ali su oni to odbili. Onda su im ponudili obeštećenje, ali su oni i to odbili. Potom su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, odbijajući sve drugo osim odmazde. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovjedio da se izvrši odmazda.

“Allahov Poslaniče”, reče mu Enes b. Nadr, “zar da se prebije sjekutić Rubejji‘i?! Ne, tako mi Onoga koji te je s istinom poslao, neće joj se sjekutić prebiti!”

“Enese”, odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, “po Allahovoj je knjizi – odmazda!”

Nakon toga ljudi (tužiocima) su se zadovoljili (obeštećenjem) i oprostili, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Među Allahovim robovima ima i takvih kojima bi On, kada bi se zakleli Allahom za nešto, sigurno zakletvu ispunio.”

٤٤٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كِتَابُ اللَّهِ الْقِصَاصُ .

٤٥٠٠. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ بَكْرِ السَّهْمِيَّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ الرُّبَيْعَ عَمَّتُهُ كَسَرَتْ ثِيَّهَ جَارِيَةٍ فَطَلَبُوا إِلَيْهَا الْعَفْوَ فَأَبَوْا فَعَرَضُوا الْأَرْضَ فَأَبَوْا فَاتَّوَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَأَبَوْا إِلَّا الْقِصَاصَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْقِصَاصِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُكْسِرُ ثِيَّهَ الرُّبَيْعِ لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا تُكْسِرُ ثِيَّهَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَا أَنَسُ كِتَابُ اللَّهِ الْقِصَاصُ فَرَضِيَ الْقَوْمُ فَعَفَوْا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبْرَهُ .

3 Ovo je samo dio Enesovog, radijallahu anhu, hadisa. Buhari će ga u potpunosti navesti u narednom predanju, a i ranije ga je naveo u poglavlju *O nagodbi o krvarini*. (Knjiga 2., str. 556)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“O VJERNICI! PROPISUJE VAM SE POST, KAO ŠTO JE PROPISAN ONIMA PRIJE VAS, DA BISTE SE GRIJEHA KLONILI...”¹

4501. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, a njega je obavijestio Nafi‘, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhumu, da je kazivao:

“Arapi su u doba neznaboštva postili deseti dan muharrema (Ašuru), a kada je došla zapovijed o postu mjeseca ramazana, rekao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem): ‘Ko želi neka ga (i dalje) posti, a ko ne želi neka ne posti.’”

4502. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

“Deseti dan muharrema postio se i prije nego što je propisan ramazanski post, a kada je propisan ramazanski post, rekao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem): ‘Ko želi neka (taj dan i dalje) posti, a ko ne želi neka ne posti.’”

4503. PRIČAO MI JE Mahmud, a njega je obavijestio Ubejdullah, prenoseći od Israila, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Alkame a on od Abdullaha (b. Mes‘uda) da je kod njega, dok je objedovao, ušao Eš‘as i rekao: “Danas je deseti dan muharrema (Dan Ašure)!”

“Taj se dan postilo prije propisivanja ramazanskog posta, a kada je propisan ramazanski post, napušten je. Priđi i jedi!”, odgovorio je (Abdullah).

بَابُ

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ)

٤٥٠١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ عَاشُورَاءُ يَصُومُهُ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ قَالَ مَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ لَمْ يَصُمْهُ .

٤٥٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَانَ عَاشُورَاءُ يُصَامُ قَبْلَ رَمَضَانَ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ قَالَ مَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ .

٤٥٠٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ دَخَلَ عَلَيْهِ الْأَشْعَثُ وَهُوَ يَطْعَمُ فَقَالَ الْيَوْمُ عَاشُورَاءُ فَقَالَ كَانَ يُصَامُ قَبْلَ أَنْ يَنْزَلَ رَمَضَانُ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ تَرِكَ فَادُّنْ فَكُلْ .

¹ El-Bekare, 183.

4504. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, a ovom Hišam, a njega je obavijestio njegov otac prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Deseti dan muharrema postili su u doba neznaboštva Kurejšije, a postio ga je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. On ga je postio i naređivao da se posti i kada je došao u Medinu. A kada je došla zapovijed o postu (mjeseca) ramazana, ramazanski post postao je obavezan, a napušten je deseti dan muharrema: ko je htio postio ga je (i dalje), a ko nije htio nije ga (više) postio.”²

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I TO (DA POSTITE) NEZNATAN BROJ DANA; A ONOME OD VAS KOJI BUDE BOLESTAN ILI NA PUTU – ISTI BROJ DRUGIH DANA. ONIMA KOJI GA JEDVA PODNOSE OTKUP JE DA JEDNOG SIROMAHA NAHRANE. A KO DRAGE VOLJE DA VIŠE – BOLJE JE ZA NJEGA. A BOLJE VAM JE, NEKA ZNATE, DA POSTITE.”³

Ata veli: “Ne posti se kakva god da je bolest, kao što je rekao Uzvišeni Allah.”

Hasan (Basri) i Ibrahim (Neha‘i) o dojilji i trudnici (i njihovoj obavezi da poste) kažu: “Ukoliko strahuju za sebe ili za svoju djecu (da će im post nauditi), neće postiti (tada), nego će to učiniti naknadno.”

Ako je u pitanju oronuli starac koji nije u stanju postiti, (prenosi se da) Enes kada je ostario (i oronuo), nije postio godinu ili dvije, a za svaki dan nahranio bi siromaha hljebom i mesom.

Većina uči: “... *jutikunehu*...” (jedva ga podnose), a to je i ustaljenije učenje (kiraet).⁴

٤٥٠٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمٌ عَاشُورَاءَ تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصُومُهُ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ كَانَ رَمَضَانُ الْفَرِيضَةِ وَتُرِكَ عَاشُورَاءُ فَكَانَ مَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ لَمْ يَصُومْهُ .

بَابُ قَوْلِهِ

(أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ)

وَقَالَ عَطَاءٌ يُفْطِرُ مِنَ الْمَرَضِ كُلِّهِ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَقَالَ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ فِي الْمَرْضِعِ أَوْ الْحَامِلِ إِذَا خَافَتَا عَلَى أَنْفُسِهِمَا أَوْ وَلَدِهِمَا تُفْطِرَانِ ثُمَّ تَقْضِيَانِ وَأَمَّا الشَّيْخُ الْكَبِيرُ إِذَا لَمْ يُطِيقِ الصِّيَامَ فَقَدْ أَطْعَمَ أَنْسُ بَعْدَ مَا كَبَرَ عَامًا أَوْ عَامَيْنِ كُلَّ يَوْمٍ مِسْكِينًا خُبْرًا وَلَحْمًا وَأَفْطَرَ قِرَاءَةَ الْعَامَةِ (يُطِيقُونَهُ) وَهُوَ أَكْثَرُ .

2 Hadisi o postu desetog dana muharrema navedeni su i objašnjeni u poglavlju *Dužnost poščćenja ramazana i riječi Uzvišenog*: “O vjernici! Propisuje vam se post...”, (Knjiga 2., str. 75-77) te u poglavlju *O postu Dana ašure (deseti dan muharrema)*. (Knjiga 2., str. 139-141)

3 El-Bekare, 184. Ovaj ajet nadovezuje se na prethodni, koji glasi: “O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je bio propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili, i to neznatan broj dana...”

4 Ovim se želi naglasiti da je Ibn-Abbasov, radijallahu anhumu, kiraet (...*jutavvekunehu*...), o kojem se govori u hadisu što je naveden u ovom poglavlju, manje poznat i raširen.

4505. PRIČAO MI JE Ishak, njega je obavijestio Revh, ovom je pričao Zekerijja b. Ishak, a ovom Amr b. Dinar, prenoseći od Ataa da je čuo Ibn-Abbasa kako uči: “*Ve alellezine jutavvekunehu fela jutikunehu fidjetun ta‘amu miskin*” (onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane).

“Nije”, veli Ibn-Abbas, “(ovaj ajet) stavljen van snage; on se odnosi na oronulog starca i staricu koji nisu u stanju postiti. Oni će (umjesto posta) za svaki dan nahraniti jednog siromaha.”¹

RIJEČI UZVIŠENOG: “KO OD VAS
U TOM MJESECU BUDE KOD KUĆE
NEKA GA U POSTU PROVEDE.”²

4506. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A‘la, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Nafi‘a da je Ibn-Omer, radijallahu anhum, proučio: “... *fidjetun ta‘amu mesakin*” (otkup je da jednog siromaha nahrane) – i rekao: “Ovaj je ajet stavljen van snage.”³

٤٥٠٥. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا زَكْرِيَّا بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ وَعَلَى الَّذِينَ يُطَوُّقُونَهُ فَلَا يُطِيقُونَهُ (فِدْيَةٌ طَعَامُ مَسْكِينٍ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَيْسَتْ بِمَنْسُوخَةٍ هُوَ الشَّيْخُ الْكَبِيرُ وَالْمَرْأَةُ الْكَبِيرَةُ لَا يَسْتَطِيعَانِ أَنْ يَصُومَا فَيُطْعِمَا مَكَانَ كُلِّ يَوْمٍ مَسْكِينًا.

بَاب (فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ)

٤٥٠٦. حَدَّثَنَا عِيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَرَأَ (فِدْيَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينٍ) قَالَ هِيَ مَنْسُوخَةٌ.

- 1 Većina islamske uleme, nasuprot Ibn-Abbasovom, radijallahu anhum, mišljenju, smatra da je ovaj ajet stavljen van snage, a to će potvrditi i naredni hadisi. Oni, naime, drže da se ovaj ajet (“Onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane”) odnosi na one koji su u stanju postiti, ali uz poteškoće. Njima je u prvo vrijeme bilo dopušteno da ne poste, s tim da umjesto svakog dana posta nahrane po jednog siromaha. Taj je propis kasnije dokinut riječima Uzvišenog Allaha: “Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće neka ga u postu provede...” (El-Bekare, 185) U prilog ovome svjedoči i hadis što ga Buhari navodi u poglavlju o riječima Uzvišenog: “A onima koji ga teško podnose otkup je...”, u kojem stoji da su Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi rekli Ibn-Ebu-Lejli: “Objavljeno je da se posti ramazan, a bilo im je teško (postiti), pa bi onaj ko bi svaki dan nahranio po jednog siromaha ostavljao post, i to onaj koji ga je podnosio (teško). To im je bilo olakšanje, ali je to onda stavljen van snage ajetom: ‘A bolje vam je da postite.’ Tako im je naredeno da poste.” (Knjiga 2., str. 110-111) Ibn-Abbas, radijallahu anhum, međutim, smatra da se ovaj ajet odnosi na oronulog starca i staricu koji nisu u stanju postiti, a ne na one koji su to u stanju, uz određene poteškoće. Riječi Uzvišenog Allaha: “A bolje vam je, neka znate, da postite” – dovode u pitanje ovo Ibn-Abbasovo mišljenje, jer da se (riječi: “Onima koji ga jedva podnose...”) odnose na oronulog starca i staricu koji ne podnose post, ne bi priličilo da im se kaže: “A bolje vam je, neka znate, da postite.” Uglavnom, iz hadisa se razumije da je oronulom starcu i starici koji nisu u stanju postiti dopušteno da ne poste, s tim što su dužni, ukoliko su to u stanju, svaki dan posta nahraniti po jednog siromaha. Ovo je mišljenje većine učenjaka, a samo po jednom mišljenju šafijskih učenjaka oni nisu dužni ni otkup dati (nahraniti siromaha za svaki dan obaveznog posta).
- 2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur’ana, koji je putokaz ljudima i jasan dokaz pravog puta i razlikovanja dobra od zla. Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće neka ga u postu provede, a ko se razboli ili se na putu zadesi neka isti broj dana naposti – Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate – da određeni broj dana ispunite, i da Allaha veličate zato što vam je ukazao na pravi put, i da zahvalni budete.” (El-Bekare, 185)
- 3 Riječ je o ajetu: “Onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane”, što je objašnjeno u prethodnom hadisu.

4507. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Bekr b. Mudar, prenoseći od Amra b. Harisa, on od Bukejra b. Abdullaha, ovaj od Jezida, oslobođenog roba Seleme b. Akvea, a on od Seleme da je kazivao: “Kada je objavljen (ajet): ‘Onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane’ – onaj ko je to želio nije postio, nego je davao otkup, sve dok nije objavljen ajet što slijedi poslije njega, koji ga je stavio van snage.”⁴

Ebu-Abdullah (Buhari): “Bukejr je umro prije Jezida.”⁵

RIJEČI UZVIŠENOG:

“DOPUŠTA VAM SE DA SE U NOĆIMA DOK TRAJE POST PRIBLIŽAVATE SVOJIM ŽENAMA; ONE SU ODJEĆA VAŠA, A VI STE NJIHOVA ODJEĆA. ALLAH ZNA DA STE SAMI SEBE VARALI,⁶ PA JE PRIHVATIO POKAJANJE VAŠE I OPROSTIO VAM. ZATO SE SADA SASTAJTE S NJIMA U ŽELJI DA DOBIJETE ONO ŠTO VAM JE ALLAH VEĆ ODREDIO.”⁷

4508. PRIČAO NAM JE Ubejdullah, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, kako je čuo Beraa...; a PRIČAO NAM JE i Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Kada je propisan ramazanski post, (muslimani)

٤٥٠٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ) كَانَ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَفْطِرَ وَيَقْتَدِيَ حَتَّى نَزَلَتِ الْآيَةُ الَّتِي بَعْدَهَا فَنَسَخَتْهَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مَاتَ بُكَيْرٌ قَبْلَ يَزِيدَ.

بَابُ

(أَجَلَ لَكُمْ لَيْلَةَ الصَّيَامِ الرَّفِثِ)
إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ
عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ
فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ
وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ)

٤٥٠٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُونُسَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَمَّا نَزَلَ صَوْمُ رَمَضَانَ

4 Misli se na ajet: “Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće neka ga u postu provede...” (Vidjeti objašnjenje hadisa br. 4505.)

5 Ovo su Buharijeve riječi. Njima se želi kazati da je Bukejr b. Abdullah b. Ešedždž, koji ovaj hadis prenosi od Jezida b. Ebu-Ubejda, umro prije svoga šejha (tj. Jezida). Bukejr je umro 120. godine po Hidžri (neki kažu prije, a neki poslije toga), dok je Jezid umro 146. ili 147. godine po Hidžri.

6 Obmanjivali su sami sebe tako što su sebi činili nasilje, jer su se time dovodili u opasnost da budu kažnjeni i da im budu umanjeni sevapi. (prim. rec.)

7 Nastavak ovog ajeta glasi: “Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite do noći. Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u itikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približujte im se! Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili.” (El-Bekare, 187)

nisu prilazili (svojim) ženama tokom cijelog ramazana. Pa ipak, neki od njih obmanjivali su sami sebe (kršeći tu odredbu), te je Allah objavio: 'Allah zna da ste sami sebe varali, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam.'"¹

RIJEČI UZVIŠENOG: "JEDITE I PIJTE SVE DOK NE BUDETE MOGLI RAZLIKOVATI BIJELU NIT OD CRNE NITI ZORE; OD TADA POSTITE DO NOĆI. SA ŽENAMA NE SMIJETE IMATI SNOŠAJA DOK STE U ITIKAFU U DŽAMIJAMA..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... DA BI SE ONOGA ŠTO IM JE ZABRANJENO KLONILI."²

El-akif znači *el-mukim*, onaj koji je stanuje, koji boravi.

كَانُوا لَا يَتَرَبَّعُونَ النِّسَاءَ رَمَضَانَ كُلَّهُ وَكَانَ رَجُلٌ
يُخَوِّنُونَ أَنْفُسَهُمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنتُمْ
تُخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ).

بَاب قَوْلِهِ

(وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ
الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ
ثُمَّ أَتَمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ
وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ)
إِلَى قَوْلِهِ (يَتَّقُونَ)

(الْعَاكِفُ) الْمُقِيمُ.

¹ Iz hadisa se razumije da se muslimani u prvo vrijeme nakon što je propisan ramazanski post nisu približavali svojim ženama (tj. općili s njima) ni danju ni noću, sve do isteka ramazana. Iz dugih predanja, međutim, razumije se da je to bilo uvjetovano snom, u smislu da onaj ko bi noću zaspao ne bi više te noći prilazio ženi; ne samo da ne bi prilazio ženi već ne bi više ni jeo ni pio sve do iftara narednog dana. To se jasno vidi iz predanja ovog Beraovog, radijallahu anhu, hadisa, koje Buhari navodi u istoimenom potpoglavlju (tumačenju navedenog ajeta) u poglavlju o islamskom postu. U tom predanju stoji da je Bera, radijallahu anhu, kazivao: "Kada bi koji od Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova postio (u početku, nakon što je objavljeno da se posti) i nastupio iftar, a on zaspao prije nego što bi večerao, on tu noć više ne bi jeo, a ni sutrašnji dan, sve dok ne nastupi večer. Tako je Kajs b. Sirma Ensari postio, a kad je bilo vrijeme iftara, došao je svojoj ženi i upitao je: 'Imaš li kakva jela?'

'Nemam', kazala je ona, 'ali ću otići da ti ga potražim.'

On je taj dan radio, pa ga je savladao san. Kasnije mu je došla žena i, kada ga je vidjela (da spava), rekla: 'Tebi ne uspijede!' Oko sredine narednog dana on se onesvijestio. To su kasnije spomenuli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljen ajet: 'Dopušta vam se da se u noćima dok traje post sastajate sa svojim ženama...', kojemu su se oni jako obradovali. A objavljeno je također i: "Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore..." (Knjiga 2., str. 90)

Ibn-Džerir i Ebu-Hatim prenose od oca Ka'ba b. Malika da je kazivao: "Ljudi su smatrali da čovjeku koji uz ramazan zaposti pa omrkne i zaspi (prije jela) – postaje zabranjenim jelo i piće te općenje sa ženom sve dok ne iftari narednog dana. Tako se Omer, radijallahu anhu, (jednom prilikom) vratio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je kod njega (poduze) sijelio. Želio je općiti sa svojom ženom, ali mu je ona rekla: 'Ja sam spavala.'

'Nisi spavala!', odgovorio joj je on i općio s njom. Isto se to desilo i s Ka'bom b. Malikom. Potom je objavljen ajet (kojim se dopušta općenje sa ženama u ramazanskim noćima, a isto tako i jelo i piće, sve do zore).

² Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Dopušta vam se da se u noćima dok traje post sastajete sa svojim ženama; one su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća. Allah zna da vam je bilo teško, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam. Zato se sada sastajte s njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite do noći. Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u itikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približujte im se! Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili." (El-Bekare, 187)

4509. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Husajna, on od Ša'bija, a ovaj od Adijja da je kazivao:

“Adijj (b. Hatim) uzeo je bijelo i crno uže (za vezanje noge u deve), i kad je bilo neko doba noći, pogledao je (u njih) i nije ih mogao razlikovati. Kada je svanulo, (došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem) i rekao:

‘Allahov Poslaniče, stavio sam ispod svoga jastuka (bijelo i crno uže).’

‘Onda je tvoj jastuk uistinu velik ako su pod njim bile bijela i crna nit (zore)!’³, odgovorio mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).’⁴

4510. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir, prenoseći od Mutarrifa, on od Ša'bija, a ovaj od Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Upitao sam: ‘Allahov Poslaniče, šta znači: ‘... bijelu nit od crne niti...?’ Jesu li to dva konca?’

‘Ti si uistinu širokog zatiljka⁵ ako si u stanju raspoznati dvije niti!’, odgovorio mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), a zatim dodao:

‘Ne (ne radi se o dva konca), nego je to crnina noći i bjelina dana.’”

٤٥٠٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ قَالَ أَخَذَ عَدِيُّ عِقَالًا أَبْيَضَ وَعِقَالًا أَسْوَدَ حَتَّى كَانَ بَعْضُ اللَّيْلِ نَظَرَ فَلَمْ يَسْتَيِّنَا فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ جَعَلْتُ تَحْتَ وَسَادِي عِقَالَيْنِ قَالَ إِنَّ وَسَادَكَ إِذَا لَعَرِيضُ أَنْ كَانَ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ وَالْأَسْوَدُ تَحْتَ وَسَادَتِكَ .

٤٥١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَطْرِفٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا (الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ) أَهْمَا الْخَيْطَانِ قَالَ إِنَّكَ لَعَرِيضُ الْقَفَا إِنْ أَبْصَرْتَ الْخَيْطَيْنِ ثُمَّ قَالَ لَا بَلْ هُوَ سَوَادُ اللَّيْلِ وَبَيَاضُ النَّهَارِ .

3 To jest, ako su pod njegov jastuk stale dvije niti na koje je mislio Uzvišeni Allah (crnina noći i bjelina dana), onda je taj postupak uistinu velik.

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje se našalio s Adijjem b. Hatimom, jer se ne radi o bijelom i crnom užetu (ili koncu), kako je to on doslovno razumio, nego o crnini noći i bjelini dana, kao što ćemo vidjeti iz narednog predanja. Isto to može se vidjeti i iz predanja ovog hadisa što ga Buhari navodi u dijelu *O postu* (u komentaru navedenog ajeta). (Knjiga 2., str. 90)

5 Uputno je ovdje spomenuti da ima više tumačenja Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *Inne visadeke izen le 'arid* i njegovih riječi: *inneke le 'aridul-kafa*. Što se tiče prvoga, moguće značenje na koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio jeste da on mnogo spava. Riječ jastuk je u ovom slučaju alegorija za spavanje, jer čovjek spava na jastuku. Moguće je i da je mislio da mu je noć duga ako ne jede sve dok ne raspozna užad (konce), ili da je, pak, riječ visade (jastuk) alegorija za dio tijela koji čovjek stavlja na jastuk, a to je potiljak. Što se tiče drugoga, Arapi su ovu frazu upotrebljavali za onoga ko je priglup i neinteligentan i Zamahšeri smatra da se ovdje misli na to. Ibn-Hadžer, međutim, kaže: “To jest, na jastuku koji pokriva i noć i dan može ležati samo ogroman potiljak!” (prim. rec.)

4511. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan Muhammed b. Mutarrif, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da da je kazivao:

“Objavljeno je: ‘Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti...’, a još nije bilo objavljeno: ‘od zore.’

Tako, kad bi neko namjeravao postiti, svezao bi za svoje noge bijeli i crni konac i jeo sve dok njihove boje ne bi mogao jasno razlikovati. Potom je Allah objavio: ‘od zore’ – i tada su oni shvatili da se time mislilo samo na razdvajanje noći od dana (tj. crnine noći od bjeline dana).”¹

RIJEČI UZVIŠENOG:

“NE ISKAZUJE SE ČESTITOST U TOME DA SA STRAŽNJE STRANE U KUĆE ULAZITE, NEGO JE ČESTITOST U TOME DA SE ALLAHA BOJITE. U KUĆE NA VRATA NJIHOVA ULAZITE I ALLAHA SE BOJTE, DA BISTE USPJELI.”²

4512. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa da je kazivao:

“U doba neznaboštva (Arapi, izuzev Kurejša) imali su običaj, kada donesu odluku za odlazak na hadž (ili umru), ulaziti u (svoje) kuće s njihove stražnje strane, pa je Allah objavio: ‘Ne iskazuje se čestitost u tome da sa stražnje strane u kuće ulazite, nego je čestitost u tome da se Allaha bojite. U kuće na vrata njihova ulazite.’”³

٤٥١١. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ وَأُنْزِلَتْ (وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ) وَلَمْ يُنْزَلْ (مِنَ الْفَجْرِ) وَكَانَ رِجَالٌ إِذَا أَرَادُوا الصَّوْمَ رَبَطَ أَحَدَهُمْ فِي رِجْلَيْهِ الْخَيْطَ الْأَبْيَضَ وَالْخَيْطَ الْأَسْوَدَ وَلَا يَزَالُ يَأْكُلُ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُ رُؤْيَاهُمَا فَانْزَلَ اللَّهُ بَعْدَهُ (مِنَ الْفَجْرِ) فَعَلِمُوا أَنَّمَا يَعْنِي اللَّيْلُ مِنَ النَّهَارِ .

بَابُ قَوْلِهِ

(وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اتَّقَى وَاتَّقَى الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ)

٤٥١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ كَانُوا إِذَا أَحْرَمُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَتَوْا الْبَيْتَ مِنْ ظَهْرِهِ فَانْزَلَ اللَّهُ (وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اتَّقَى وَاتَّقَى الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا) .

1 Buhari je ovaj hadis ranije naveo u dijelu *O postu*, u komentaru navedenog ajeta. (Knjiga 2., str. 90)

2 Početni dio ovog ajeta glasi: “Pitaju te o mlađacima. Reci: ‘Oni su ljudima oznake o vremenu i za hadžiluk...’” (El-Bekare, 189)

3 Ovaj je hadis u nešto dužoj verziji naveden i objašnjen u poglavlju ‘Umra, u poglavlju *Riječi Uzvišenog*: “Dolazite kućama na vrata njihova...” (Knjiga 2., str. 22-23)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I BORITE SE PROTIV NJIH
SVE DOK SMUTNJE (MNOGOBOŠTVA)
NE NESTANE I DOK SAMO ALLAHOVA
VJERA OSTANE – PA AKO SE OKANE,
ONDA NEPRIJATELJSTVO PRESTAJE,
JEDINO PROTIV NASILNIKA OSTAJE.”⁴

4513. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Nafi’a (da je kazivao):

“Prenosi se od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da su mu u doba smutnje u vezi s Ibn-Zubejrom došla dva čovjeka i rekla: ‘Ljudi su napravili⁵ (ovo razilaženje što vidiš), a ti si Ibn-Omer, drug Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, pa šta te sprečava da iziđeš?’

‘Sprečava me to što je Allah zaštitio (proglasio svetom) krv moga brata!’, odgovorio je (Ibn-Omer).

‘A zar Allah’, rekoše njih dvojica, ‘nije kazao: ‘I borite se protiv njih sve dok smutnje (višeboštva) ne nestane...’?’

‘Mi smo se’, odgovori on, ‘borili dok smutnja nije istrijebljena i samo vjera Allahova ostane, a vi se želite boriti kako bi smutnja zavládala, i da vjera nekom drugom mimo Allaha bude ispovijedana.’”⁶

بَابُ قَوْلِهِ

(وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ
لِلَّهِ فَإِنْ أَنْتَهُوا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ)

٤٥١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ
حَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُمَا أَتَاهُ رَجُلَانِ فِي فِتْنَةِ ابْنِ الزُّبَيْرِ فَقَالَ
إِنَّ النَّاسَ صَنَعُوا وَأَنْتَ ابْنُ عُمَرَ وَصَاحِبُ
النَّبِيِّ ﷺ فَمَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَخْرُجَ فَقَالَ يَمْنَعُنِي
أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ دَمَ أَخِي فَقَالَ أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ (وَقَاتِلُوهُمْ
حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ) فَقَالَ قَاتِلْنَا حَتَّى لَمْ تَكُنْ فِتْنَةً
وَكَانَ الدِّينُ لِلَّهِ وَأَنْتُمْ تُرِيدُونَ أَنْ تُقَاتِلُوا حَتَّى
تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لغيرِ اللَّهِ.

4 El-Bekara, 193.

5 U drugoj verziji upotrijebljena je riječ *dujji'u*, što znači: (Ljudi su) izgubljeni. (prim.rec.)

6 Hadis aludira na događaj u vezi s jednim od najhrabrijih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, halifu Abdullaha b. Zubejra b. Avvama. Rođen je u godini Hidžre, a proglašen halifom i data mu prisega 64. godine po Hidžri, neposredno poslije smrti Jezida b. Mu'avije. Njegova se vlast protezala na Egipat, Hidžaz, Jemen, Horasan, Irak i veći dio Šama, a centar njegove uprave bio je u Medini. Emevije su se, međutim, usprotivili njegovom izboru za halifu i u doba Abdul-Melika b. Mervana poslali na njega vojsku koju je predvodio Hadždžadž b. Jusuf Sekafi. Abdullah b. Zubejr tada se prebacio u Mekku, a Hadždžadž se s vojskom ulogorio u Taifu, nakon čega je došlo do oružanog sukoba između njih, u kojem je Abdullah izgubio život. Bilo je to krajem 73. godine po Hidžri.

Iz hadisa se razumije da Ibn-Omer, radijallahu anhum, nije učestvovao u tim nemilim zbivanjima, nego se povukao u kuću i nije izlazio iz nje. Odbio je učestvovati u bratoubilačkom ratu, a ubrzo je nakon toga, početkom 64. h.g., i umro.

4514. DODAJE Usman b. Salih (na prethodni hadis), prenoseći od Ibn-Vehba da mu je pričao neki čovjek i Hajva b. Šurejh, prenoseći od Bekra b. Amra Muafirija, on od Bukejra b. Abdullaha, a ovaj od Nafi'a (da je kazivao):

“Neki je čovjek došao Ibn-Omeru i rekao mu: ‘Ebu-Abdur-Rahmane, šta te je navelo da jedne godine obavljaš hadždž, a jedne ‘umru, a da zapostaviš borbu na Allahovom putu, iako ti je poznato koliko Allah potiče na nju?’

‘Islam je, bratiću moj’, odgovorio je (Ibn-Omer), ‘sazdan na petero: vjerovanju u Allaha i Njegova Poslanika, (klanjanju) pet (dnevni) namaza, postu (mjeseca) ramazana, davanju zekata i hodočašću Ka'be.’

‘Ebu-Abdur-Rahmane’, opet će ovaj, ‘zar nisi čuo šta je Allah rekao u Svojoj knjizi: ‘Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni...’¹, (a također i:) ‘I borite se protiv njih sve dok smutnje (višeboštva) ne nestane...’²?

‘Činili smo (to)’, odgovori (Ibn-Omer), ‘u doba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je islam bio slab i kada je čovjek bio iskušavan u svojoj vjeri – ili su ga ubijali ili na muke stavljali – sve dok islam nije ojačao i dok nisu prestale smutnje (iskušenja).’³

٤٥١٤. وَزَادَ عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي فُلَانٌ وَحَيُّوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَمْرِوٍ الْمُعَاوِرِيِّ أَنَّ بُكَيْرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَهُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ رَجُلًا أَتَى ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَا حَمَلَكَ عَلَى أَنْ تَحُجَّ عَامًا وَتَعْتَمِرَ عَامًا وَتَتْرُكَ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَدْ عَلِمْتَ مَا رَغِبَ اللَّهُ فِيهِ قَالَ يَا ابْنَ أَخِي بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ إِيَّانَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالصَّلَاةِ الْخَمْسِ وَصِيَامِ رَمَضَانَ وَأَدَاءِ الزَّكَاةِ وَحُجِّ الْبَيْتِ قَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَلَا تَسْمَعُ مَا ذَكَرَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ (وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ) (قَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ) قَالَ فَعَلْنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ الْإِسْلَامُ قَلِيلًا فَكَانَ الرَّجُلُ يُفْتَنُ فِي دِينِهِ إِمَّا قَتَلُوهُ وَإِمَّا يُعَذِّبُونَهُ حَتَّى كَثُرَ الْإِسْلَامُ فَلَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ .

1 U produžetku ajeta stoji: “... pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista, pravedne voli.” (El-Hudžurat, 9)

2 Početak ajeta koji je naveden u naslovu poglavlja.

3 Onaj koji je pitao ovdje je borbu protiv skupine muslimana koja je otkazala poslušnost halifi (imamu) i okrenula se protiv njega silom – nazvao borbom na Allahovom putu (džihadom), izjednačujući je, shodno svome uvjerenju, s borbom protiv nevjernika, iako to po mišljenju drugih nije prihvatljivo. Naime, hadisi koji bodre i potiču na borbu na Allahovu putu (džihad) odnose se na borbu protiv nevjernika, dok se borbom protiv neposlušnih (*bugat*) koju vodi pravedna muslimanska vlast, iako je (ta borba) legitimna, ne dobiva nagrada za džihad, a posebno ako je poticaj za nju dunjalučke prirode (borba za ovozemne interese).

4515. ‘A šta kažeš o Aliji i Osmanu?’, upitao je (ponovo) ovaj, a on (Ibn-Omer) odgovori: ‘Ako pitaš za Osmana, njemu je Allah oprostio, dok vi niste željeli da mu oprostite; a ako pitaš za Aliju, pa on je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov zet. Ovo je njegova kuća, na mjestu na kojem je vidite’, dodao je, pokazujući rukom.”⁴

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I IMETAK NA ALLAHOVOM PUTU
ŽRTVUJTE, I SAMI SEBE U PROPAST
NE DOVODITE, I DOBRO ČINITE;
ALLAH, ZAISTA, VOLI ONE KOJI
DOBRA DJELA ČINE.”⁵

Riječi *et-tehluke* i *el-helak* imaju isto značenje – propast.

4516. PRIČAO MI JE Ishak, njega je obavijestio Nadr, a ovom je pričao Šu‘ba, prenoseći od Sulejmana da je kazivao:

“Čuo sam Ebu-Vaila kad je, prenoseći od Huzejfe, o ajetu: ‘... i sami sebe u propast ne dovodite...’ – rekao: ‘Objavljen je povodom (napuštanja) trošenja imetka (na Allahovom putu).’”⁶

٤٥١٥. فَمَا قَوْلُكَ فِي عَلِيٍّ وَعُثْمَانَ قَالَ أَمَّا عُثْمَانُ فَكَانَ اللَّهُ عَافَا عَنْهُ وَأَمَّا أَنْتُمْ فَكَرِهْتُمْ أَنْ تَعْفُوَا عَنْهُ وَأَمَّا عَلِيٌّ فَأَبْنُ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَخَتَنُهُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ فَقَالَ هَذَا بَيْتُهُ حَيْثُ تَرَوْنَ.

بَابُ قَوْلِهِ

(وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ)

التَّهْلُكَةُ وَالْهَلَاكُ وَاحِدٌ.

٤٥١٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ (وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ) قَالَ نَزَلَتْ فِي النَّفَقَةِ.

4 Ovo je, kao što se vidi, samo nastavak prethodnog hadisa. Iz pitanja se može vidjeti da je čovjek koji se obraćao Ibn-Omeru, radijallahu anhumu, bio haridžija, jer je jedna od njihovih karakteristika ljubav i pažnja prema dvojici prvih halifa Ebu-Bekru i Omeru, radijallahu anhumu, a degradiranje i umanjivanje vrijednosti Osmana i Alije, radijallahu anhumu. Stoga je Ibn-Omerov, radijallahu anhumu, odgovor bio prožet spominjanjem njihovih vrлина i odlika. U vezi s ovim vidjeti i predanje ovog hadisa (hadis br. 4650) u komentaru ajeta: “I borite se protiv njih sve dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane...” (El-Enfal, 39)

5 El-Bekara, 195.

6 Muslim, Nesai, Ebu-Davud, Tirmizi, Ibn-Hibban i Hakim prenose od Eslema b. Imrana da je kazivao: “Bili smo pokraj Carigrada kad se pojavio veliki odred Bizantijaca. Jedan od muslimana okomi se na tu (veliku) skupinu Bizantijaca i upade među njih, a potom se, nastupajući, vrati nazad. Ljudi tada povikaše: ‘Slavljen neka je Allah! – sam se svojim rukama bacio u propast!’ Ebu-Ejjub, radijallahu anhu, na to reče: ‘Ljudi, vi tumačite ovaj ajet na taj način, a ovaj je ajet, ustvari, objavljen o nama, ensarijama. Kada je Allah osnažio i učvrstio Svoju vjeru i povećao se broj njenih pristalica, mi smo potajno, među sobom, rekli: ‘Naši su imeci zanemareni (i postradali), kada bismo se pozabavili njima i popravili ono što je postradalo od njih!’ Tada je Allah objavio ovaj ajet. Zanimanje imecima, što smo mi bili naumili, predstavljalo je propast.” Ahmed od Ebu-Ishaka prenosi da je upitao Beraa, radijallahu anhu: “Ubraja li se čovjek koji (sam) napadne na bezbožnike u one koji sami sebe bacaju u propast?”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A ONAJ MEĐU VAMA KOJI SE RAZBOLI ILI MU NEŠTO GLAVU EZIJETIT POČNE...”¹

4517. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Asbehanija, a on je čuo Abdullaha b. Ma‘kila da je kazivao:

“Sjeo sam pored Ka‘ba b. Udžrea u ovoj džamiji (tj. u Kufi) i upitao ga o otkupu postom (za propuste učinjene na hadžu), pa je on rekao: ‘Priveden sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a uši su me bile spopale toliko da su mi milile po licu, te on reče: ‘Nisam mislio da je iznurenost do ove mjere! Zar nemaš ovcu?’

‘Nemam’, odgovorio sam.

‘Posti tri dana’, reče on, ‘ili nahrani šest siromaha: svakom siromahu pola saa² hrane, i obrij svoju glavu.’ Tako je ajet o otkupu objavljen povodom moga slučaja, ali važi i za vas općenito.”³

بَابُ قَوْلِهِ

(فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ)

٤٥١٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَعْقِلٍ قَالَ قَعَدْتُ إِلَى كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ يَعْنِي مَسْجِدَ الْكُوفَةِ فَسَأَلْتُهُ عَنْ فِدْيَةٍ مِنْ صِيَامٍ فَقَالَ حُمِلْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَالْقَمْلُ يَتَنَازَرُ عَلَى وَجْهِهِ فَقَالَ مَا كُنْتُ أَرَى أَنَّ الْجَهْدَ قَدْ بَلَغَ بِكَ هَذَا أَمَا تَجِدُ شَاةً قُلْتُ لَا قَالَ صُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ لِكُلِّ مِسْكِينٍ نِصْفَ صَاعٍ مِنْ طَعَامٍ وَاحْلِقْ رَأْسَكَ فَتَزَلَتْ فِيَّ خَاصَّةً وَهِيَ لَكُمْ عَامَّةٌ.

“Ne”, odgovorio je on, “jer je Uzvišeni Allah, kada je poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Zato se bori na Allahovom putu, pa makar sam bio...’ (En-Nisa, 84) To se odnosi na (ustežanje od) trošenja imetka (na Allahovom putu).”

Što se tiče pitanja sukobljavanja jednog borca (muslimana) s velikim brojem neprijatelja, većina uleme smatra da je to, ako je produkt njegove izuzetne hrabrosti i ako on smatra da će time zastrašiti neprijatelja ili potaknuti (ostale) muslimane da ga napadnu – dopušteno ili, čak, preporučljivo. Ukoliko se, međutim, radi o običnoj nepromišljenosti i brzopletosti, onda je to zabranjeno, a posebno ako će dovesti do slabljenja muslimana.

- 1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Hadždž i umru radi Allaha obavljajte! A ako budete spriječeni, onda kurban koji vam se nađu pri ruci zakoljite, a glave svoje, dok kurban ne stignu do mjesta svoga, ne brijte. A onaj od vas koji se razboli ili mu nešto glavu napadne (ezijetit počne) neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi. Ko bude umru zajedno s hadždžom obavljao, neka kurban koji je umogućnosti zakolje. A onaj ko ga ne nade neka posti tri dana u danima hadždža i sedam dana po povratku, to jest punih deset dana. To je za onoga koji nije iz Mekke. I bojte se Allaha i znajte da On teško kažnjava.” (El-Bekare, 196)

- 2 To jest 1,66 kg.

- 3 Više predanja ovog hadisa navedeno je i objašnjeno u poglavlju o hadžu i njegovoj važnosti, u potpoglavljima o riječima Uzvišenog: “A onaj među vama koji se razboli...”; “... ili milostinju...” – a ona je nahraniti šest siromaha, te u potpoglavlju *Hrana (siromaha) na ime otkupa je pola sa‘a*. (Knjiga 2., str. 32)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“KAD BUDE ‘UMRU ZAJEDNO
S HADŽDŽOM OBAVLJAO ...”⁴

4518. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Imrana Ebu-Bekra, a ovom je pričao Ebu-Redža’, prenoseći od Imrana b. Husajna, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Objavljen je ajet o temettu’-hadždžu (stupanju u ihram za ‘umru u mjesecima hadždža, a zatim obavljanje hadždža u istoj godini) u Allahovoj knjizi, i mi smo ga obavljali s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. U Kur’anu (kasnije) nije objavljeno (ništa) čime bi to bilo zabranjeno, niti je on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) to zabranjivao sve do svoje smrti. A jedan je čovjek, ipak, po svome mišljenju rekao što je htio.”⁵

RIJEČI UZVIŠENOG:

“NE PRIPISUJE VAM SE U GRIJEH
DA OD GOSPODARA SVOGA
MOLITE NEKO DOBRO.”⁶

4519. PRIČAO MI JE Muhammed, koji kaže da ga je obavijestio Ibn-Ujejna, prenoseći od Amra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je kazivao: “Ukaz, Medženna i Zul-Medžaz bila su, u doba neznaboštva, trgovišta, i (muslimani) su smatrali grešnim trgovati (na njima) u vrijeme sajmov, a

بَاب (فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ)

٤٥١٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عِمْرَانَ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أُنْزِلَتْ آيَةُ الْمُتَمَتِّعِ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَفَعَلْنَاهَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَمْ يُنْزَلْ قُرْآنٌ يُحَرِّمُهُ وَلَمْ يَنْهَ عَنْهَا حَتَّى مَاتَ قَالَ رَجُلٌ بِرَأْيِهِ مَا شَاءَ .

بَاب

(لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ)

٤٥١٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ عُكَاظُ وَجَنَّةٌ وَذُو الْمَجَازِ أَسْوَاقًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَتَأْتَمُّوا أَنْ يَتَجَرَّوْا فِي الْمَوَاسِمِ فَتَرَلَتْ

4 Ovo je dio 196. ajeta sure El-Bekare, koji je u cijelosti naveden u prethodnom poglavlju.

5 Omer, radijallahu anhu, zabranjivao je temettu’-hadždž govoreći: “Ako se držimo Allahove knjige, ona nam naređuje da obrede vršimo u potpunosti, jer je Allah rekao: ‘Upotpunite obred hadždža i ‘umre, u ime Allaha...’ A ako se držimo onoga što je činio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – on se ne bi oslobađao ihrama sve dok ne bi zaklao kurban (devu).” (O ovome vidjeti šire u poglavlju *O stupanju u ihram u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem* (Knjiga 1., str. 1072); a o temettu’u vidjeti poglavlje *O stupanju u ihram za ‘umru u mjesecima hadždža*, te poglavlje *O riječima Uzvišenog*: “To je za onoga čija porodica nije nastanjena u Mesdžidul-haramu.” (Knjiga 1., str. 1081-1082)

6 Ovo je dio 198. ajeta sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: “Ne pripisuje vam se u grijeh da od Gospodara svoga molite neko dobro. A kada pohrlite s Arefata, spominjite Allaha kod časnih mjesta; spominjite Njega jer vas je On uputio na pravi put, a prije toga ste bili u zabludi.”

pa je objavljeno: 'Ne pripisuje vam se u grijeh da od Gospodara svoga molite neko dobro,' tojest, u danima hadždža."¹

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZATIM POHRLITE ODAKLE HRLE OSTALI LJUDI..."²

4520. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Hazim, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

"Kurejšije i oni koji su slijedili njihovu vjeru stajali su (u doba neznaboštva) na Muzdelifi, a zvali su se 'hums' (čvrsti, nepokolebljivi), dok su ostali Arapi stajali na Arefatu. Kada je došao islam, Allah je naredio Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ode na Arefat, stoji na njemu, a zatim pohrli s njega. To je značenje Njegovih riječi: 'Zatim pohrlite odakle hrle ostali ljudi...'"³

4521. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Musa b. Ukba, kojeg je obavijestio Kurejb, prenoseći od Ibn-Abbasa da je kazivao:

"Čovjek obilazi oko Ka'be sve dok je slobodan od ihrama⁴ i dok ne zanijeti hadždž. A kada uzjaše (jahalicu) za odlazak na Arefat, onaj koji je to u stanju (potjerat će sa sobom) kurban – bilo od deva, ili od goveda, ili od ovaca; do čega mu je lakše doći, odnosno što želi od toga – a onaj koji to nije u stanju, njemu su tri dana (posta) u toku hadža obaveza, i to prije Arefata; a ako bi mu posljednji od ta tri dana bio dan Arefata,

(لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ) فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ.

بَاب (ثُمَّ أَفِضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ)

٤٥٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ خَازِمٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَانَتْ قُرَيْشٌ وَمَنْ دَانَ دِينَهَا يَقِفُونَ بِالْمُزْدَلِفَةِ وَكَانُوا يُسَمُّونَ الْحُمْسَ وَكَانَ سَائِرُ الْعَرَبِ يَقِفُونَ بِعَرَفَاتٍ فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامَ أَمَرَ اللَّهُ نَبِيَّهُ ﷺ أَنْ يَأْتِيَ عَرَفَاتٍ ثُمَّ يَقِفَ بِهَا ثُمَّ يُفِضُ مِنْهَا فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (ثُمَّ أَفِضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ).

٤٥٢١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ يَطُوفُ الرَّجُلُ بِالْبَيْتِ مَا كَانَ حَلَالًا حَتَّى يَهْلَ بِالْحَجِّ فَإِذَا رَكِبَ إِلَى عَرَفَةَ فَمَنْ تَيَسَّرَ لَهُ هَدِيَّةٌ مِنَ الْإِبِلِ أَوْ الْبَقَرِ أَوْ الْغَنَمِ مَا تَيَسَّرَ لَهُ مِنْ ذَلِكَ أَيْ ذَلِكَ شَاءَ غَيْرَ أَنَّهُ إِنْ لَمْ يَتَيَسَّرَ لَهُ فَعَلَيْهِ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَذَلِكَ قَبْلَ يَوْمِ عَرَفَةَ فَإِنْ كَانَ آخِرُ يَوْمٍ

¹ Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O trgovanju u danima hadždža i prodavanju (robe) po trgovima iz vremena neznaboštva*, (Knjiga 1., str. 1190) a Buhari ga navodi i u poglavlju *O trgovima (vašarima) iz predislamskog doba*. (Knjiga 2., str. 197)

² Ovo je početak 199. ajeta sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: "Zatim krenite odakle kreću ostali ljudi, i tražite od Allaha oprost, jer Allah, uistinu, prašta i samilostan je."

³ Vidjeti poglavlje *O žurenju ka mjestu stajanja i o stajanju na Arefatu*. (Knjiga 1., str. 1134-1135)

⁴ Tj. dok boravi u Mekki, nakon oslobađanja od ihrama, poslije obavljene umre.

ne bi učinio prijestup. Neka on zatim ode kako bi stajao na Arefatu od ikindijskog namaza pa sve do sumraka. Nakon toga (hadžije) odlaze s Arefata, i kada krenu odatle, (idu) sve dok ne stignu do Džem'a (Muzdelife), gdje će zanoćiti. Zatim neka mnogo spominju Allaha – i tu mnogo veličajte Allaha izgovarajući tekbir (*Allahu ekber!*) i tehlil (*la ilahe illallah!*) prije nego što osvanete – a zatim krenite (odatle), jer je (i ostali) svijet (odatle) kretao, (a Uzvišeni) Allah kaže: 'Zatim pohrlite odakle hrle ostali ljudi i tražite od Allaha oprosta, jer Allah, uistinu, prašta i samilostan je' – sve dok ne bacite kamenčiće na džemretima."

RIJEČI UZVIŠENOG: "A IMA I ONIH KOJI GOVORE: 'GOSPODARU NAŠ, DAJ NAM DOBRO I NA OVOM I NA ONOM SVIJETU, I SAČUVAJ NAS PATNJE U OGNJU!'"⁵

4522. PRIČAO NAM Ebu-Ma'mer, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je kazivao:

"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Allahu, Gospodaru naš, podari nam na ovom svijetu dobro i na onom svijetu dobro, i sačuvaj nas patnje u ognju!'"⁶

مِنَ الْيَوْمِ الثَّلَاثَةِ يَوْمَ عَرَفَةَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ ثُمَّ لِيَنْطَلِقَ حَتَّى يَقِفَ بِعَرَفَاتٍ مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى أَنْ يَكُونَ الظَّلَامُ ثُمَّ لِيَدْفَعُوا مِنْ عَرَفَاتٍ إِذَا أَفَاضُوا مِنْهَا حَتَّى يَبْلُغُوا جَمْعًا الَّذِي يَبْتَئُونَ بِهِ ثُمَّ لِيَذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَأَكْثَرُوا التَّكْبِيرَ وَالتَّهْلِيلَ قَبْلَ أَنْ تُصْبِحُوا ثُمَّ أَفِضُوا فَإِنَّ النَّاسَ كَانُوا يُفِضُونَ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (ثُمَّ أَفِضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) حَتَّى تَرْمُوا الْجُمُرَةَ .

بَاب (وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ)

٤٥٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ (رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) .

⁵ El-Bekara, 201.

⁶ U drugom predanju ovog hadisa navodi se da je to bila najčešća dova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (Vidjeti poglavlje o dovama, hadis br. 6389.)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... A NAJLJUĆI SU PROTIVNICI.”¹

Ata veli: “*En-nesl* znači ‘životinje’ (stoka).”

4523. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiša koja pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Allahu su najmrži ljudi najljući protivnici-svađalice.”³

Abdullah (b. Velid) veli: “Pričao nam je (ovaj hadis) Sufjan, a njemu Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Aiša, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

“ZAR VI MISLITE DA ĆETE UĆI
U DŽENNET, A JOŠ NISTE ISKUSILI ONO
ŠTO SU ISKUSILI ONI KOJI SU PRIJE
VAS BILI I NESTALI? NJIH SU SATIRALE
NEIMAŠTINA I BOLEST...” – SVE DO
RIJEČI NJEGOVIH: “... BLIZU!”⁴

4524. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:

“Ibn-Abbas je, radijallahu anhuma, proučio:

‘I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali

بَاب (وَهُوَ أَلَدُ الْخِصَامِ)

وَقَالَ عَطَاءُ النَّسْلِ الْحَيَوَانُ .

٤٥٢٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ
تَرْفَعُهُ قَالَ أَبْغَضُ الرِّجَالِ إِلَى اللَّهِ الْأَلَدُ الْخِصْمُ
وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ
عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا
عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

بَاب

(أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ
مِثْلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمْ الْبَأْسَاءُ
وَالضَّرَاءُ) إِلَى (قَرِيبٌ)

٤٥٢٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا
هِشَامٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ
أَبِي مُلَيْكَةَ يَقُولُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا

1 Ovo je dio 204. ajeta sure El-Bekara, a on, zajedno s 205. i 206. ajetom, u cijelosti glasi: “Ima ljudi čije te riječi o životu na ovom svijetu oduševljavaju i koji se pozivaju na Allaha kao svjedoka za ono što je u srcima njihovim, a najljući su protivnici-svađalice. Čim se neki od njih dočepa položaja, nastoji napraviti nered na zemlji, ništeći usjeve i stoku – a Allah ne voli nered! A kada mu se rekne: ‘Boj se Allaha!’ – on onda iz inada griješi. Njemu je dosta Džehennem, a on je, doista, grozno boravište.”

2 Riječ *en-nesl* nalazi se u 205. ajetu, koji je naveden u prethodnoj napomeni, a prevedena je riječju: “stoka”.

3 Buhari je ovaj hadis ranije naveo u dijelu *Nasilja*. (Knjiga 2., hadis br. 2457, str. 455)

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Zar vi mislite da ćete ući u Džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji su prije vas bili i nestali? Njih su satirale neimaština i bolest, i toliko su bili uznemiravani da bi i poslanik i oni koji su s njim vjerovali uzviknuli: ‘Kada će već jednom Allahova pomoć?!’ Eto, Allahova je pomoć zaista blizu!” (El-Bekare, 214)

da su iznevjereni...'⁵ (bez tešdida na harfu *za* u riječi *kuzibu*); povezujući taj ajet s onim tamo (tj. u suri El-Bekare)⁶ - a onda nastavio: '... da bi i poslanik i oni koji su s njim vjerovali uzviknuli: 'Kada će već jednom Allahova pomoć?!' Eto, Allahova je pomoć zaista blizu!' Susreo sam Urvu b. Zubejra i spomenuo mu to...

4525. ... PA JE ON⁷ REKAO: 'Aiša je kazala: 'Allahu sačuvaj! Tako mi Allaha, Allah nije nikad ništa obećao Svome poslaniku a da on nije znao da će se to obistiniti prije njegove smrti. Ali poslanici su toliko bili izlagani iskušenjima da su se plašili kako će ih oni koji su s njima proglasiti lašcima.' Ona je ovaj ajet učila: '... *ve zannu ennehum kad kuzzibu...*' (... i pomišljali da će ih lašcima proglasiti...) – s tešdidom na harfu *za* u riječi *kuzzibu* (lašcima proglasiti).''⁸

(حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا) خَفِيفَةً ذَهَبَ بِهَا هُنَاكَ وَتَلَا (حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ) فَلَقِيتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ فَذَكَرْتُ لَهُ ذَلِكَ.

٤٥٢٥. فَقَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ مَعَاذَ اللَّهِ وَاللَّهِ مَا وَعَدَ اللَّهُ رَسُولَهُ مِنْ شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا عَلِمَ أَنَّهُ كَائِنٌ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ وَلَكِنْ لَمْ يَزَلِ الْبَلَاءُ بِالرُّسُلِ حَتَّى خَافُوا أَنْ يَكُونَ مَنْ مَعَهُمْ يُكَذِّبُونَهُمْ فَكَانَتْ تَقْرَأُهَا (وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا) مُثْقَلَةً.

- 5 Ovo je dio 110. ajeta sure Jusuf, a on u cijelosti glasi: "I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali da će ih lašcima proglasiti, pomoć bi im Naša došla; Mi bismo spasili one koje smo Mi htjeli, a kazna Naša ne bi mimoišla narod nevjernički."
- 6 To jest, on je razumio ovaj ajet slično 214. ajetu sure El-Bekare, odnosno, smatrali su da je pomoć daleka i spora. (Prim. rec.)
- 7 Ovo je nastavak prethodnog hadisa, tj. Urva b. Zubejr je rekao...
- 8 Aiša je, radijallahu anha, negirala, na osnovu Ibn-Abbasovog učenja riječi *kuzibu* (bez tešdida) pomisli da se skrivena zamjenica u riječi *zannu* (pomišljali) odnosi na poslanike (tj. da su poslanici pomislili kako su iznevjereni), što ne može biti tačno. Učenje riječi *kuzibu* (bez tešdida), međutim, ne podrazumijeva nužno takvo shvatanje, jer to nije samo Ibn-Abbasov kiraet nego i kiraet većine. Što se, pak, tiče Ibn-Abbasovog mišljenja o tome, on je, svakako, najpozvaniji da ga sam iskaže. Tako Nesai, preko puzdanog lanca prenosilaca bilježi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: "... *kad kuzibu...*" – rekao: "Poslanici su (gotovo) bili izgubili nadu u vjerovanje njihovih naroda, a narodi njihovi bili su pomislili da su im vjerovjesnici slagali (obećavajući im pomoć i pobjedu)."
Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* kaže: "Nema sumnje da Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, ne bi sebi dopustio da pomisli da bi poslanik mogao biti u nedoumici da li će mu Allah ispuniti ono što mu je obećao." On objašnjava kako se takva pomisao može roditi samo u srcima pojedinih njegovih sljedbenika; vidjeti Ibn-Hadžerovo tumačenje hadisa br. 4695 u *Fethul-bariju*, tom VIII, str. 218-220.

POGLAVLJE...

RIJEČI UZVIŠENOG: “ŽENE SU VAŠE
– NJIVE VAŠE, I VI NJIVAMA SVOJIM
PRILAZITE KAKO HOĆETE, A PRIPREMITE
ŠTO I ZA DUŠE SVOJE.”¹

4526. PRIČAO NAM JE Ishak, njega je obavijestio Nadr b. Šumejl, a ovog Ibn-Avn, prenoseći od Nafi'a da je kazivao:

“Kada bi učio Kur'an, Ibn-Omer, radijallahu anhumu, ostavljao bi svaki drugi govor dok ne završi s učenjem. Tako sam ga jednog dana (na njegov zahtjev) pratio u Mushafu, a on je (napamet) učio suru El-Bekara, dok nije došao do jednog mjesta (ajeta) i upitao: ‘Znaš li povodom čega je objavljen (ovaj ajet)?’

‘Ne znam’, odgovorio sam. ‘Objavljen je povodom toga i toga’, rekao je on, a zatim nastavio (s učenjem).”²

بَاب

(نِسَاؤُكُمْ حَرْثُكُمْ لَكُمْ فَاتُوا حَرْثَكُمْ
أَنْتَى شَيْئَكُمْ وَقَدِّمُوا لَأَنْفُسِكُمْ)

٤٥٢٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ بْنُ شَمَيْلٍ
أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا إِذَا قَرَأَ الْقُرْآنَ لَمْ يَتَكَلَّمْ حَتَّى
يَفْرُغَ مِنْهُ فَأَخَذْتُ عَلَيْهِ يَوْمًا فَقَرَأَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ
حَتَّى انْتَهَى إِلَى مَكَانٍ قَالَ تَدْرِي فِيْمَ أُنْزِلَتْ قُلْتُ
لَا قَالَ أُنْزِلَتْ فِي كَذَا وَكَذَا ثُمَّ مَضَى .

- 1 U nastavku ovog ajeta stoji: “I bojte se Allaha i znajte da ćete pred Njega stati. A ti obraduj prave vjernike!” (El-Bekare, 223)
- 2 Prenosilac u hadisu ne otkriva o kojem se ajetu radi niti kojim je povodom objavljen. U narednom predanju ajet će biti spomenut, ali će povod njegovu objavljivanju i dalje ostati nejasan. Ishak b. Rahuvejh, međutim, ovaj hadis od Ibn-Omera, radijallahu anhumu, prenosi istim lancem prenosilaca, a u njemu, umjesto riječi: “... dok nije došao do jednog mjesta...” – stoji: “... dok nije došao do Allahovih riječi: ‘Žene su vaše – njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete...’ – i rekao: ‘Znate li povodom čega je objavljen ovaj ajet?’ ‘Ne znam’, odgovorio sam ja. ‘Objavljen je povodom općenja sa ženama u analni otvor’, rekao je on (odobrivši takav postupak). Ovo se pouzdano prenosi od Ibn-Omera, radijallahu anhumu, o povodu objave ovog ajeta, a isto se prenosi i od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu. To će im, međutim, kao što ćemo vidjeti, osporiti većina islamske uleme. Osim toga, to se ne slaže ni s Džabirovim, radijallahu anhu, hadisom koji slijedi.

4527. PRENOSI SE OD Abdus-Samedā da mu je pričao njegov otac, njemu Ejjub, prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera da je – (tumačeći ajet): "... i vi njivama svojim prilazite kako hoćete..." – rekao: "Prilazi joj (tj. opći s njom) u..."³
Muhammed b. Jahja b. Seid prenosi ovu izjavu od svoga oca, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafi'a, a on od Ibn-Omera.

٤٥٢٧. وَعَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ (فَاتُّوا حَرْثَكُمْ أَنِّي سِتُّمْ) قَالَ يَأْتِيهَا فِي رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُبيدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ .

4528. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Munkedira, a on je čuo Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao: "Židovi su govorili: 'Kada (čovjek) opći sa ženom otpozadi, dijete se rodi razroko' – pa je objavljeno: 'Žene su vaše – njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete...'"⁴

٤٥٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتِ الْيَهُودُ تَقُولُ إِذَا جَامَعَهَا مِنْ وَرَائِهَا جَاءَ الْوَلَدُ أَحْوَلَ فَزَلْتُ (نِسَاؤُكُمْ حَرْثُ لَكُمْ فَاتُّوا حَرْثَكُمْ أَنِّي سِتُّمْ) .

- 3 Buhari je na ovom mjestu ostavio prazninu i nije dovršio Ibn-Omerovu, radijallahu anhuma, izjavu. Humejdi, međutim, u svome djelu *El-Džem'u bejnes-sahihajn* (Zbirka Buharijevih i Muslimovih hadisa) dovršava ovu Ibn-Omerovu izjavu: "Prilazi joj (tj. opći s njom) u (njen) spolni organ." Komentatori vele da je to on, sukladno svome razumijevanju, dodao od sebe, a prije njega takvo je mišljenje iznio i Burkani. Ogromna većina islamske uleme smatra da je zabranjeno spolno općiti sa ženom u analni otvor, osporavajući tako mišljenje Ibn-Omera, radijallahu anhuma, i onih koji s njim dijele mišljenje o povodu objave ovog ajeta, iz čega bi se onda razumljelo da je taj čin dopušten. Svoj stav oni podupiru grupom hadisa iz kojih se jasno razumije da je takav postupak zabranjen. Kada se ovi hadisi skupe zajedno, oni predstavljaju jak dokaz. Tako Tirmizi, npr., u svome *Sunenu* bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah neće gledati u čovjeka koji spolno opći s muškarcem ili ženom u analni otvor." Ibn-Abbas oštro se usprotivio Ibn-Omerovu mišljenju. Tako Ebu-Davud bilježi da je on rekao: "Ibn-Omer je posenilio, Allah mu oprostio! Radi se, naime, o tome da je taj dio ensarija, dok su bili idolopoklonici, (živio u susjedstvu) s dijelom židova, a oni su sljedbenici Knjige, pa su ih (ensarije, dok su bili idolopoklonici) slijedili u mnogim postupcima. Sljedbenici Knjige (židovi) prilazili su ženama samo na jedan način, kako je to bilo najprikladnije za ženu, te su ensarije to prihvatili od njih. Ovaj dio Kurejša, naprotiv, naslađivao se sa svojim ženama i sprijeda i straga i nalećke (na razne načine). Tako se jedan muhadžir oženio ensarijkom i želio tako raditi s njom, ali je to ona odbila. Taj se njihov slučaj razglasio, dok nije stigao do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Uzvišeni Allah objavio: 'Žene su vaše – njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete...' – tj. sprijeda, straga, nalećke, ali (s njima općite samo) u (njihov) spolni organ." Ovo što se prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, podudara se s Džabirovim, radijallahu anhu, hadisom koji slijedi.
- 4 Na prvi pogled, može se pomisliti kako se ovaj hadis slaže s prethodnim hadisom Ibn-Omera, radijallahu anhuma. To, međutim, nije tačno, jer ovdje se radi o prilaženju ženi straga (i općenju s njom) u (njezin) spolni organ, što židovi nisu uobičavali tvrdeći da to uzrokuje rađanje djeteta razrokim. Uzvišeni Allah oborio je tu njihovu tvrdnju i dopustio ljudima da se naslađuju sa svojim ženama kako žele, pod uvjetom da to bude u jedan otvor – njihov spolni organ. To se jasno vidi iz Muslimova predanja Džabirovog, radijallahu anhu, hadisa od Ibn-Munkedira, u kojem stoji: "Kada prideš ženi straga (i općiš s njom) u njen spolni organ..." U drugom se predanju kaže: "Kada općiš sa ženom otpozadi, pa ona zanese..." Riječi: "... pa ona zanese..." – jasno ukazuju da se radi o općenju sa ženom odzada u spolni organ, a ne u analni otvor, što se podudara s prethodnim tumačenjem Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kojim se pobija mišljenje Ibn-Omera, radijallahu anhuma.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A KADA PUSTITE ŽENE I ONE ISPUNE NJIMA PROPISANO VRIJEME ZA ČEKANJE, NE SMETAJTE IM DA SE PONOVO UDAJU ZA SVOJE MUŽEVE...”¹

4529. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Ebu-Amir Akadi, ovom Abbad b. Rašid, a ovom Hasan kazavši:

“Rekao mi je Ma’kil b. Jesar: ‘Imao sam sestru koja je, kada je kod mene bila, prošena...’”

A Ibrahim kazuje prenoseći od Junusa, a on Hasana, da mu je pričao Ma’kil b. Jesar...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Ma’mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Junus, prenoseći od Hasana da je sestru Ma’kila b. Jesara pustio njen muž i ostavio je dok joj nije istekao priček (iddet), a onda je (ponovo) zaprosio, ali ga je Ma’kil odbio. Tada je objavljen ajet: “... ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe...”²

بَاب

(وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ
فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ)

٤٥٢٩. حَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ
الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ قَالَ
حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ قَالَ كَانَتْ لِي أُخْتُ
تُحْتَضِرُ إِلَيَّ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ
حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ
حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ
أَنَّ أُخْتَ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ طَلَّقَهَا زَوْجَهَا فَتَرَكَهَا
حَتَّى انْقَضَتْ عِدَّتُهَا فَخَطَبَهَا فَأَبَى مَعْقِلٌ فَتَزَلَّتْ
(فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ).

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “A kada pustite žene i one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe, kada se slože da lijepo žive. Ovim se savjetuju oni među vama koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet. To vam je bolje i ljepše. A Allah sve zna, a vi ne znate.” (El-Bekare, 132)

2 Mufesiri se slažu da se ovaj ajet odnosi na skrbnike (staratelje), te da se on odnosi na čovjeka koji pusti ženu i istekne joj priček, pa se on onda odluči da je ponovo vrati, a i žena to želi, ali to njezin skrbnik zabrani. Ajetom se sprečava takva zabrana.

Buhari je ovdje hadis naveo sažeto, a u potpunosti će ga navesti u poglavlju o braku; vidjeti hadis br. 5130.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ŽENE SU DUŽNE ČEKATI ČETIRI MJESECA I DESET DANA POSLIJE SMRTI SVOJIH MUŽEVA. KAD ONE ISPUNE NJIMA PROPISANO VRIJEME; VI NISTE ODGOVORNI ZA ONO ŠTO ONE, PO ZAKONU, SA SOBOM URADE. – A ALLAH DOBRO ZNA ONO ŠTO VI RADITE.”³

Ja'fune znači “pokloniti, odreći se”.⁴

4530. PRIČAO MI JE Umejja b. Bistam, a njemu Jezid b. Zurej', prenoseći od Habiba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ibn-Zubejra da je kazivao:

“Upitao sam Osmana (o ajetu): ‘Oni među vama kojima se primiće smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene...’⁵ – pa je on odgovorio: ‘Stavio ga je van snage drugi ajet.’⁶

‘Pa zašto ga onda zapisuješ (u mushaf)?’ (ili: ‘Pa zašto ga onda ostavljaš u njemu?’⁷).

‘Sine brata moga’, odgovorio je on, ‘ja ništa u njemu ne mijenjam (i ne uklanjam) s njegova mjesta!’⁸

بَابُ

(وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)

(يَعْتَفُونَ) يَهِنٌ .

٤٥٣٠. حَدَّثَنِي أُمِّيَّةُ بِنْتُ بَسْطَامٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ قُلْتُ لِعُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) قَالَ قَدْ نَسَخْتُهَا الْآيَةُ الْآخَرَى فَلَمْ تَكْتُبْهَا أَوْ تَدْعُهَا قَالَ يَا ابْنَ أَخِي لَا أَغَيِّرُ شَيْئًا مِنْهُ مِنْ مَكَانِهِ .

3 El-Bekare, 234.

4 Riječ *ja'fune* nalazi se u ajetu: “A ako ih pustite prije nego što ste u odnos s njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili, osim ako se ne odreknu ili ako se ne odrekne onaj koji odlučuje o sklapanju braka; a ako se odreknete – to je bliže bogobožnosti. I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete; ta Allah zaista vidi šta radite.” (El-Bekara, 237)

5 Misli se na 240. ajet sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: “Oni među vama kojima se primiće smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – trebaju im oporukom unaprijed za godinu dana odrediti izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade – a Allah je silan i mudar.”

6 Tj. 234. ajet sure El-Bekare: “Žene su dužne čekati četiri mjeseca...”, koji je u cijelosti naveden u napomeni broj 818. Ovaj ajet, kao što vidimo, po redoslijedu, prethodi ajetu čiji je propis stavio van snage, što ne znači da je on prije njega i objavljen. Nije ovo jedini slučaj ovakve vrste u Kur'anu.

7 Prenosilac nije siguran koju je od ovih dviju rečenica Abdullah b. Zubejr upotrijebio.

8 Iz Osmanovih, radijallahu anhu, riječi razumije se da je redoslijed ajeta u Kur'anu odredio Uzvišeni Allah (tevkifi).

Čini se da je Abdullah b. Zubejr, radijallahu anhum, mislio da ajet čiji je propis dokinut ne treba više ostavljati u Mushafu, pa mu je Osman, radijallahu anhu, odgovorio da takav postupak nije nužan, nego da se s tim u vezi slijedi ono što Uzvišeni Allah preko Džibrila naredi Svome Poslaniku. Ajeti čiji su propisi

4531. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Revh, a ovom Šibl, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, a on od Mudžahida da je – (tumačeći ajet): “Oni među vama kojima se primiće smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene...”¹ – rekao: “Bio je to priček (iddet) koji je žena obavezno morala provesti kod muževe porodice, a potom je Allah objavio: ‘Oni među vama kojima se primiće smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – trebaju im oporukom unaprijed za godinu dana odrediti izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade – a Allah je silan i mudar.’”²

“Allah joj je”, veli on, “ostatak godine, sedam mjeseci i dvadeset noći, učinio oporukom: ako želi, boravit će u skladu s oporukom (cijelu godinu kod muževe porodice); a ako želi, izići će (tj. napustiti njegovu porodicu nakon četiri mjeseca i deset dana). To je značenje riječi Uzvišenog Allaha: ‘...i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni...’ Priček koji je propisan za nju je (i dalje) obavezan.” On (tj. Ibn-Ebu-Nedžih) tvrdi da je Mudžahid tako govorio.³ A Ata veli da je Ibn-Abbas rekao: “Ovaj ajet⁴ dokinuo je obavezu njenog boravka za vrijeme pričeka kod njene (tj. muževe) porodice, i ona priček provodi gdje želi. To su riječi Uzvišenog Allaha:⁵ ‘... i da se one ne udaljuju iz kuće...’”

٤٥٣١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شَيْبَلٌ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ (وَالَّذِينَ يَتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) قَالَ كَانَتْ هَذِهِ الْعِدَّةُ تَعْتَدُ عِنْدَ أَهْلِ زَوْجِهَا وَاجِبٌ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَالَّذِينَ يَتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ) قَالَ جَعَلَ اللَّهُ لَهَا تَمَامَ السَّنَةِ سَبْعَةَ أَشْهُرٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَصِيَّةً إِنْ شَاءَتْ سَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (غَيْرِ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) فَالْعِدَّةُ كَمَا هِيَ وَاجِبٌ عَلَيْهَا زَعَمَ ذَلِكَ عَنْ مُجَاهِدٍ وَقَالَ عَطَاءٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَسَخَتْ هَذِهِ الْآيَةُ عِدَّتَهَا عِنْدَ أَهْلِهَا فَتَعَدَّتْ حَيْثُ شَاءَتْ وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (غَيْرِ إِخْرَاجٍ) قَالَ عَطَاءٌ إِنْ شَاءَتْ اعْتَدَتْ عِنْدَ أَهْلِهَا وَسَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

stavljani van snage zadržani su u mushafu i iz drugih korisnih razloga, kao što su: stjecanje nagrade njihovim učenjem i podsjećanje na Allahovu milost, ukoliko je obesnaženi propis bio teži od obesnažujućega.

1 Riječ je o ajetu: “Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa...” (El-Bekara, 234)

2 El-Bekare, 240.

3 Iz ovoga što se prenosi od Mudžahida razumije se da on ne smatra ovaj ajet (240. ajet sure El-Bekara) obesnaženim, dok većina uleme smatra da je on stavljen van snage 234. ajetom iste sure, to jest riječima Uzvišenog Allaha: “Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa. I kad one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, vi niste odgovorni za ono što one, po zakonu, sa sobom urade – a Allah dobro zna ono što vi radite.” Kurtubi u Tefsiru navodi da Ibn-Džurejdž prenosi od Mudžahida mišljenje koje je istovjetno mišljenju ostale uleme, čime se, veli Kurtubi, ostvaruje idžma (saglasnost svih učenjaka o ovom pitanju).

4 Misli se na 234. ajet sure El-Bekare.

5 Tj. ajet koji je stavljen van snage.

Ata kaže: “Ako želi, boravit će za vrijeme pričeka kod muževe porodice i stanovati će tamo gdje joj je oporučeno; a ako želi, napustit će (muževu porodicu), sukladno riječima Uzvišenog Allaha: ‘... vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade...’”

Ata (također) kaže: “Zatim su objavljeni propisi o nasljedstvu dokinuli njeno pravo na boravak (u muževoj porodici), te stoga ona priček provodi gdje želi, i ona nema prava na boravak (stan i izdržavanje za vrijeme pričeka).”

Muhammed b. Jusuf prenosi da mu je isto to pričao Verkâ, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžih, a on od Mudžahida.

A Ibn-Ebu-Nedžih prenosi od Ataa, a on od Ibn-Abbasa da je rekao: “Ovaj ajet stavio je van snage njen priček (tj. obavezu boravka za vrijeme pričeka) u njenoj (tj. muževoj) porodici, tako da ona za vrijeme pričeka može boraviti gdje želi, sukladno Allahovim riječima:⁶ ‘... i da se one ne udaljuju iz kuće...’” – slično (onome što se prenosi od Mudžahida).⁷

4532. PRIČAONAM JE Hibban, njemu Abdullah, a ovog je obavijestio Abdullah b. Avn, prenoseći od Muhammeda b. Sirina da je kazivao:

“Sjedio sam na sijelu gdje su bili velikani ensarija, među njima i Abdur-Rahman b. Ebu-Lejla, pa sam spomenuo hadis Abdullaha b. Utbe o slučaju Subej‘e, kćerke Harisove. Tada je Abdur-Rahman rekao: ‘Ali to nije bilo mišljenje njegovog amidže (Abdullaha b. Mes‘uda)!’

(فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيهَا فَعَلْنَ) قَالَ عَطَاءٌ ثُمَّ جَاءَ الْمِيرَاثُ فَنَسَخَ السُّكْنَى فَتَعَتَّدُ حَيْثُ شَاءَتْ وَلَا سُّكْنَى لَهَا وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ بِهَذَا وَعَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ نَسَخَتْ هَذِهِ الْآيَةُ عِدَّتَهَا فِي أَهْلِهَا فَتَعَتَّدُ حَيْثُ شَاءَتْ لِقَوْلِ اللَّهِ (غَيْرِ إِخْرَاجٍ) نَحْوَهُ.

٤٥٣٢. حَدَّثَنَا حَبَّانٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى مَجْلِسٍ فِيهِ عَظَمٌ مِنَ الْأَنْصَارِ وَفِيهِمْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى فَذَكَرْتُ حَدِيثَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ فِي شَأْنِ سُبَيْعَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ وَلَكِنَّ عَمَّهُ كَانَ لَا يَقُولُ ذَلِكَ فَقُلْتُ

⁶ Tj. ajet koji je stavljen van snage.

⁷ Priček (iddet) žene kojoj je muž umro u početku islama trajao je godinu dana. Za to vrijeme ona je boravila u muževoj porodici i izdržavala se iz njegove ostavštine. Zatim je taj propis dokinut, i njen je priček smanjen na četiri mjeseca i deset dana. Objavom propisa o nasljedstvu (kada joj je određena četvrtina, odnosno osmina) žena je izgubila pravo na izdržavanje (u vrijeme pričeka). Ovo je mišljenje većine islamskih učenjaka, a isti se stav, kako smo ranije ukazali, prenosi i od Mudžahida, za razliku od stava koji on zastupa u ovom hadisu.

Buhari će ovaj hadis navesti i u dijelu o razvodu braka, u istoimenom poglavlju (tumačenju 234. ajeta sure El-Bekare; vidjeti hadis br. 5344).

‘Ja sam, uistinu, hrabar’, reko, ‘ako sam slagao na čovjeka iz Kufe!’¹ (Izgovarajući to on je – veli prenosilac – podigao glas.)

Nakon toga sam”, kaže (Ibn-Sirin), “izišao i susreo se s Malikom b. Amirom (ili Malikom b. Avfom²) te sam ga upitao: ‘Kakav je bio Ibn-Mes‘udov stav o ženi kojoj muž umre dok je ona u drugom stanju?’ ‘Ibn-Mes‘ud je rekao: ‘Zar joj namećete obavezu kad je u pitanju otežanje, a kad je u pitanju olakšica, onda joj je uskraćujete? Uistinu je kratka sura (zvana) En-Nisa (tj. sura Et-Talak) objavljena poslije dugačke (sure El-Bekare)’, odgovori on.”³ Ejjub prenosi od Muhammeda (b. Sirina da je rekao): “Susreo sam Ebu-Atijju Malika b. Amira.”⁴

إِنِّي لَجَرِيءٌ إِنْ كَذَبْتُ عَلَى رَجُلٍ فِي جَانِبِ الْكُوفَةِ
وَرَفَعَ صَوْتَهُ قَالَ ثُمَّ خَرَجْتُ فَلَقِيْتُ مَالِكَ بْنَ
عَامِرٍ أَوْ مَالِكَ بْنَ عَوْفٍ قُلْتُ كَيْفَ كَانَ قَوْلُ
ابْنِ مَسْعُودٍ فِي الْمَتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا وَهِيَ حَامِلٌ
فَقَالَ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ أَتَجْعَلُونَ عَلَيْهَا التَّغْلِيظَ
وَلَا تَجْعَلُونَ لَهَا الرُّخْصَةَ لَنَزَلَتْ سُورَةُ النِّسَاءِ
الْقُصْرَى بَعْدَ الطُّوْلِ وَقَالَ أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ
لَقِيْتُ أَبَا عَطِيَّةَ مَالِكَ بْنَ عَامِرٍ .

- 1 Tj. ako je slagao na Abdullaha b. Utbu, koji se bio nastanio u Kufi i u njoj, za vrijeme Abdul-Melika b. Mervana, i umro.
- 2 Prenosilac nije siguran o kojoj se od ove dvije osobe radi. U drugom će predanju, međutim, biti spomenuto samo ime Malika b. Amira, što znači da se, najvjerojatnije, radi o njemu (vidjeti hadis broj: 4910).
- 3 U hadisu je riječ o pričeku (iddetu) žene kojoj je muž umro, a ona iza njega ostala trudna. Većina učenjaka smatra da njen priček traje do porođaja, bez obzira da li on uslijedio prije ili poslije četiri mjeseca i deset dana. Dokaz im je za to četvrti ajet sure Et-Talak: “Trudne žene čekaju sve dok ne rode”, te hadis Subeje Eslemi u kojem se navodi da je ona rodila nekoliko noći (po nekim predanjima 40 dana) nakon smrti svoga muža; a kad je to spomenula Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on joj je dopustio da se ponovo uda (dakle, prije isteka četiri mjeseca i deset dana). (Buhari hadis o Subeji bilježi na više mjesta; vidjeti, npr., poglavlje o razvodu braka, potpoglavlje o riječima Uzvišenog: “Trudne žene čekaju sve dok ne rode” – hadisi br. 5318, 5319 i 5320.) Od Ibn-Abbasa i Alije, radijallahu anhum, prenosi se stav da priček trudnice, nakon smrti njenog muža traje do konca dužeg od dvaju rokova: četiri mjeseca i deset dana ili poroda. Tako, ako se ona porodi prije isteka četiri mjeseca i deset dana, priček joj se produžava dok ne namiri taj rok; a ako taj rok istekne prije porođaja, onda njen priček traje sve do poroda. Ovim svojim stavom oni su imali namjeru objediniti primjenu 234. ajeta sure El-Bekare (“Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa”) i četvrtog ajeta sure Et-Talak (“Trudne žene čekaju sve dok ne rode”), smatrajući da se primjenom samo jednog od njih isključuje drugi. Hadis Subeje Eslemi, međutim, osporava ovaj njihov stav, a stav većine čini ispravnijim. Većina učenjaka smatra da nema oprečnosti između ovih ajeta, niti jedan isključuje drugi, jer svaki od njih djeluje u svome djelokrugu. Četvrti se ajet sure Et-Talak, po njima, odnosi na trudnice, a 234. ajet sure El-Bekare na one koje nisu trudne. Ibn-Mes‘ud oštro je odgovorio na stav onih koji ženu obavezuju dužim od dvaju rokova, rekavši ono što se navodi u hadisu: “Zar joj namećete obavezu kad je u pitanju otežanje...” – tj. kad porod uslijedi nakon četiri mjeseca i deset dana – “... a kad je u pitanju olakšica...” – tj. kada porod nastupi prije tog roka – “onda joj je uskraćujete?” – tj. obavezuje je da čeka do isteka četiri mjeseca i deset dana. Riječima: “Uistinu je kratka sura En-Nisa (tj. sura Et-Talak) objavljena poslije dugačke (sure El-Bekare)” – on je želio kazati kako je četvrti ajet sure Et-Talak (“Trudne žene čekaju sve dok ne rode”) objavljen poslije 234. ajeta sure El-Bekare (“Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa”). To znači da, ako se radi o stavljanju van snage, onda je ajet iz sure Et-Talak obesnažio ajet iz sure El-Bekare, što znači da se njen priček okončava porodom, pa kako joj ga produživali i nakon toga. Ovdje se, međutim, ne radi o obesnaženju, niti to treba shvatiti iz Ibn-Mes‘udovih riječi, nego o usaglašavanju dvaju ajeta, kako smo naveli iznoseći mišljenje većine. Stav Ibn-Mes‘uda naveden u ovom hadisu opovrgava riječi Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle: “Ali to nije bilo mišljenje njegovog amidže!”
- 4 Tj. U Ejjubovom predanju ovog hadisa navodi se samo ime Malika b. Amira, dok se u Ibn-Avnovom predanju, kao što smo vidjeli, (zbog njegove nesigurnosti) spominje i ime Malika b. Avfa. Lanac prenosilaca

RIJEČI UZVIŠENOG:

“REDOVNO NAMAZ OBAVLJAJTE,
NAROČITO ONAJ KRAJEM DANA
(SREDNJI) ..!”⁵

4533. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jezid, a ovog je obavijestio Hišam, prenoseći od Muhammeda, on od Abidea, ovaj od Alije, radijallahu anhu: “Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem...”; a PRIČAO MI JE i Abdur-Rahman, njemu Jahja b. Seid, njemu Hišam, njemu Muhammed, a ovom Abide prenoseći od Alije, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hendeka rekao: “Spriječili su nas da klanjamo srednji namaz sve dok sunce nije zašlo – Allah im grobove i kuće (ili utrobe; dvoumi se Jahja) napunio vatrom!”⁶

بَاب

(حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى)

٤٥٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ح وَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ حَبَسُونَا عَنْ صَلَاةِ الْوُسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ مَلَأَ اللَّهُ قُبُورَهُمْ وَيُوتَهُمْ أَوْ أَجَوَافَهُمْ شَكَّ يَحْيَى نَارًا .

Ejjubovog predanja Buhari će navesti u potpunosti u tumačenju sure Et-Talak (vidjeti hadis br. 4910).

- 5 El-Bekare, 238. Različita su mišljenja islamskih učenjaka o tome koji je to “srednji namaz”. Po najispravnijem tumačenju srednji je namaz ikindija. Takvo se mišljenje prenosi od Alije b. Ebu-Taliba, Ibn-Mes’uda, Ebu-Ejjuba, Ibn-Omera, Ibn-Abbasa, Ebu-Seida Hudrija, Ebu-Hurejre, Hasana Basrija, Ibrahima Neha’ija, Katade, Dahhaka, Kelbija, Mukatila, Ebu-Hanife, Ahmeda, Davuda, Ibn-Munzira i drugih. Ahmed i Tirmizi prenose od Semure da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Srednji je namaz ikindija.” Ibn-Džerir prenosi isto to od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a i hadis koji slijedi podupire ovo mišljenje.
- 6 Iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: “... sve dok sunce nije zašlo...” – razumije se da se radi o ikindijskom namazu. To potvrđuje i Muslimovo predanje ovog hadisa, u kojem stoji: “Spriječili su nas da klanjamo srednji namaz, ikindiju – Allah im kuće i grobove napunio vatrom!” Alija, radijallahu anhu, veli da ju je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) zatim klanjao između akšama i jacie. A Ibn-Mesud je – bilježi Muslim – rekao: “Idolopoklonici su spriječili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja ikindijski namaz sve dok sunce nije pocrvenjelo ili požutjelo, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: ‘Zadržali su nas od (klanjanja) srednjeg namaza, ikindije – Allah im utrobe i grobove napunio vatrom!’” (Vidjeti Muslimovu zbirku hadisa; hadisi br. 1424 i 1425.) (U vezi s ovim hadisom vidjeti još i poglavlje *Klanjanje namaza pri osvajanju uporišta i susretu s neprijateljem.*) (Knjiga 1., str. 632-633)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I PRED ALLAHOM PONIZNO STOJTE!”¹

Kanitine znači *muti'in*, tj. pokorno,

4534. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida, on od Harisa b. Šubejla, ovaj od Ebu-Amra Šejbanija, a on od Zejda b. Erkama da je kazivao:

“Mi smo (u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) razgovarali u namazu. Neko bi se od nas, kada bi imao potrebu, obraćao svome bratu, sve dok nije objavljen ajet: ‘Redovno namaz obavljajte, naročito onaj krajem dana (srednji), i pred Allahom ponizno stojte!’ – kada nam je naređeno da šutimo.”²

RIJEČI UZVIŠENOG:

“AKO SE BUDETE NEČEGA BOJALI, ONDA (KLANJAJTE) HODEĆI ILI JAŠUĆI. A KADA BUDETE SIGURNI, SPOMINJITE ALLAHA ONAKO KAKO VAS JE ON NAUČIO ONOME ŠTO NISTE ZNALI.”³

Ibn-Džubejr veli: “*Kursijjuhu* znači ‘Njegovo znanje’.”⁴ Kaže se da *bestaten* znači “višak, povećanje, dodatak”⁵; *efrig* znači “spusti!”⁶; *la*

بَاب (وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ)

أَيُّ مُطِيعِينَ .

٤٥٣٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ شَيْبَةَ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ عَنْ زَيْدِ ابْنِ أَرْقَمَ قَالَ كُنَّا نَتَكَلَّمُ فِي الصَّلَاةِ يُكَلِّمُ أَحَدُنَا أَخَاهُ فِي حَاجَتِهِ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ) فَأَمَرْنَا بِالسُّكُوتِ .

بَاب قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ

(فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمْنْتُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ)

وَقَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ (كُرْسِيِّهِ) عِلْمُهُ يُقَالُ (بَسْطَةً) زِيَادَةٌ وَفَضْلًا (أَفْرِغْ) أَنْزَلَ (وَلَا يَثُودُهُ)

1 Ovo je dio ajeta navedenog u prethodnom poglavlju. (El-Bekare, 238)

2 Ovaj je hadis naveden i objašnjen u poglavlju *Zabranjen govoru u namazu*. (Knjiga I., str. 810-811)

3 El-Bekare, 239.

4 Riječ *kursijjuhu* nalazi se u ajetu: “Allah je – nema Boga osim Njega! – Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštanja Njegova?! On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih, a od onoga što On zna drugi znaju samo onoliko koliko On želi. Njegova Kursija obuhvata i nebesa i Zemlju i Njemu ne dojadi održavanje njihovo; On je Svevišnji, Veličanstveni!” (El-Bekare, 255)

5 Riječ *bestaten* nalazi se u ajetu: “Allah vam je odredio Taluta za vladara”, reče im vjerovjesnik njihov. ‘Odakle da nam još on bude vladar kad smo mi preči od njega da vladamo? Njemu ni veliko bogatstvo nije dato’, rekoše oni. ‘Allah je njega da vam vlada izabrao’, reče on, ‘i velikim znanjem i snagom tjelesnom ga obdario, a Allah daje vlast kome On hoće. Allah je neizmjereno dobar i On zna sve’” (El-Bekare, 247)

6 Riječ *efrig* nalazi se u ajetu: “I kad nastupiše prema Džalutu i vojsci njegovoj, oni zamoliše: ‘Gospodaru naš, spusti na nas izdržljivost i učvrsti korake naše i pomози nam protiv naroda koji ne vjeruje!’” (El-Bekare, 250)

jeuduhu znači “ne opterećuje Ga”⁷ (*âdenî* – opteretio me je; *el-âdu* i *el-ejdu* – snaga); *es-sinetu*⁸ znači “drijemež”; *lem jetesenneh* znači “nije se promijenio”.⁹ *Fe buhite* znači “ostao je bez dokaza”¹⁰; *havije* znači “mjesto u kojem nema nikoga” (koje je opustošeno); *urušuha* znači “zgrade” (zidine, dvorci); *nunšizuha* znači “sastaviti”.¹¹ *I'sârûn* znači “žestok vjetar koji se diže od zemlje ka nebu poput stupa u čijoj je sredini vatra” (vatrena oluja).¹² Ibn-Abbas veli: “*Salden* znači ‘ogoljen’ (na kojem nema ništa).” Ikrima veli: “*Vabilun* znači ‘obilna kiša’, a *et-tallu* znači ‘rosa’ (kiša rosulja)¹³ – i takva su vjernikova djela; *jetesenneh* znači ‘mijenjati se’.”

لَا يُثْقِلُهُ آدْنِي أَثْقَلَنِي وَالْأَدُّ وَالْأَيْدُ الْقُوَّةُ السَّنَةُ
نُعَاسٌ (يَتَسَنَّهُ) يَتَغَيَّرُ (فَبُهِتَ) ذَهَبَتْ حُجَّتُهُ
(خَاوِيَةً) لَا أُنِيسَ فِيهَا عُرُوشُهَا أَبْنِيَّتُهَا
(نُشِرُهَا) نُخْرِجُهَا (إِعْصَارٌ) رِيحٌ عَاصِفٌ تَهْبُ
مِنَ الْأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ كَعُمُودٍ فِيهِ نَارٌ وَقَالَ ابْنُ
عَبَّاسٍ (صَلْدًا) لَيْسَ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَقَالَ عِكْرَمَةُ
(وَابِلٌ) مَطَرٌ شَدِيدٌ الطَّلُّ النَّدَى وَهَذَا مَثَلُ
عَمَلِ الْمُؤْمِنِ (يَتَسَنَّهُ) يَتَغَيَّرُ.

- 7 Riječi *la jeuduhu* nalaze se u 255. ajetu sure El-Bekare (Ajetul-Kursi).
- 8 Riječ *sinetun* nalazi se u 255. ajetu sure El-Bekare (Ajetul-Kursi), u kojem se, između ostalog, kaže: “Ne obuzima Ga ni drijemež ni san!”
- 9 Riječi *lem jetesenneh* nalaze se u 259. ajetu sure El-Bekare, koji u cijelosti glasi: “Ili za onoga koji je, prolazeći pored jednog do temelja porušenog grada, povikao: ‘Kako će Allah oživiti ove što su pomrli?’ I Allah učini te on umrije i tako ostade stotinu godina, a onda ga oživi i zapita: ‘Koliko si ostao?’ – ‘Dan ili dio dana’, odgovori on. ‘Ne’, reče On, ‘ostao si stotinu godina! Pogledaj jelo svoje i piće svoje – nije se pokvarilo (nije se promijenilo); a pogledaj i magarca svoga – da te učinim dokazom ljudima – a pogledaj i kosti – vidi kako ih sastavljamo, a onda ih mesom oblažemo.’ I kad njemu bi jasno, on povika: ‘Ja znam da Allah sve može!’”
- 10 Riječi *fe buhite* nalaze se u ajetu: “Zar nisi čuo za onoga koji se s Ibrahimom o njegovu Gospodaru prepirao, onda kad mu je Allah carstvo dao? Kad Ibrahim reče: ‘Gospodar je moj Onaj koji život i smrt daje!’ – on odgovori: ‘Ja dajem život i smrt!’ – ‘Allah čini da sunce izlazi s istoka’, reče Ibrahim, ‘pa učini ti da grane sa zapada!’ I nevjernik se zbuni (ostade bez dokaza). – A Allah silnicima neće ukazati na pravi put.” (El-Bekare, 258)
- 11 Riječi: *havije*, *urušuha* i *nunšizuha* nalaze se u 259. ajetu sure El-Bekare, koji je ranije u cijelosti naveden.
- 12 Riječ *i'sârûn* nalazi se u ajetu: “Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašću punu palmi i vinove loze kroz koju teku rijeke i u kojoj ima svakojakih plodova, a da je ostario i da ima nekaku djecu, pa da onda naide vatrena oluja preko nje i ona izgori? – Tako vam Allah objašnjava dokaze da biste razmislili.” (El-Bekare, 266)
- 13 Riječi: *salden*, *vabilun* i *et-tall* nalaze se u sljedeća dva ajeta: “O vjernici, ne kvarite svoju milostinju prigovaranjem i uvredama, kao što to čine oni koji troše imetak svoj da bi se ljudima pokazali, a ne vjeruju ni u Allaha ni u onaj svijet; oni su slični litici s oskudnom zemljom kad se na nju sruči pljusak, pa je ogoli; oni neće dobiti nikakvu nagradu za ono što su radili. – A one koji ne vjeruju Allah neće uputiti na pravi put. Oni koji troše imetke svoje u želji da steknu naklonost Allahovu i da im to postane navika – liče vrtu na visoravni na koji se izliva obilna kiša, pa daje dvostruk plod; ako ne bude kiše obilne, bude kiše rosulje. – A Allah dobro vidi ono što vi radite.” (El-Bekare, 264-265)

4535. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da bi, kada bi ga upitali o namazu u vrijeme opasnosti, govorio: "Imam i jedna skupina ljudi istupe naprijed i imam klanja s njima jedan rekat, dok je druga skupina, koja nije klanjala, (na straži) između njih i neprijatelja.

Kada oni koji su s imamom klanjaju jedan rekat, povuku se na mjesto onih koji nisu klanjali i ne predaju selam, a naprijed prolaze oni koji nisu klanjali i klanjaju s njim (drugi) rekat. Zatim se imam, nakon što je klanjao dva rekata, povlači, a svaka od dvije skupine ustaje i, poslije odlaska imama, klanja sama za sebe jedan rekat. Nakon toga svaka je od dviju skupina klanjala po dva rekata. A ako opasnost bude veća, klanjat će hodeći, stojeći na nogama ili jašući – bili okrenuti prema kibli ili ne."¹

Malik veli da je Nafi' rekao: "Mislim da je to Abdullah b. Omer kazivao (prenoseći) od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٥٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ إِذَا سُئِلَ عَنْ صَلَاةِ الْخَوْفِ قَالَ يَتَقَدَّمُ الْإِمَامُ وَطَائِفَةٌ مِنَ النَّاسِ فَيُصَلِّي بَيْنَهُمَا الْإِمَامُ رُكْعَةً وَتَكُونُ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْعَدُوِّ لَمْ يُصَلُّوا فَإِذَا صَلَّى الَّذِينَ مَعَهُ رُكْعَةً اسْتَأْخَرُوا مَكَانَ الَّذِينَ لَمْ يُصَلُّوا وَلَا يُسَلِّمُونَ وَيَتَقَدَّمُ الَّذِينَ لَمْ يُصَلُّوا فَيُصَلُّونَ مَعَهُ رُكْعَةً ثُمَّ يَنْصَرِفُ الْإِمَامُ وَقَدْ صَلَّى رُكْعَتَيْنِ فَيَقُومُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَ الطَّائِفَتَيْنِ فَيُصَلُّونَ لَأَنْفُسِهِمْ رُكْعَةً بَعْدَ أَنْ يَنْصَرِفَ الْإِمَامُ فَيَكُونُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَ الطَّائِفَتَيْنِ قَدْ صَلَّى رُكْعَتَيْنِ فَإِنْ كَانَ خَوْفٌ هُوَ أَشَدُّ مِنْ ذَلِكَ صَلُّوا رِجَالًا قِيَامًا عَلَى أَقْدَامِهِمْ أَوْ رُكْبَانًا مُسْتَقْبِلِي الْقِبْلَةِ أَوْ غَيْرَ مُسْتَقْبِلِيهَا قَالَ مَالِكٌ قَالَ نَافِعٌ لَا أَرَى عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ ذَكَرَ ذَلِكَ إِلَّا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

¹ U ovom je hadisu opisan jedan od više propisanih načina klanjanja namaza u vrijeme opasnosti. Više o ovoj temi govori se u hadisima i njihovim komentarima u sljedećim poglavljima *O namazu u vrijeme opasnosti, klanjanju stojeći i jašući; O tome da (ljudi), kad klanjaju namaz u vrijeme opasnosti, trebaju čuvati jedni druge; O klanjanju namaza pri osvajanju uporišta i susretu s neprijateljem.* (Knjiga 1., str. 632-633)

RIJEČI UZVIŠENOG:
“ONI MEĐU VAMA KOJIMA SE
PRIMIČE SMRT, A KOJI OSTAVLJAJU
IZA SEBE ŽENE...”²

4536. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Humejd b. Esved i Jezid b. Zurej³, a njima Habib b. Šehid, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:

“Ibn-Zubejr je rekao Osmanu: ‘Ovaj ajet u suri El-Bekare: ‘Oni među vama kojima se primiće smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene...’ – sve do riječi: ‘... i da se one ne udaljuju iz kuće’ – stavljen je van snage drugim ajetom³, pa zašto ga onda zapisuješ (tj. ostavljaš u Mushafu)?’

‘Ostavi ga, sine brata moga! Ja ništa u njemu (Mushafu) ne pomjeram s njegova mjesta!’”⁴

Humejd veli: “Ili slično ovome.”⁵

بَاب

(وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ أَزْوَاجًا)

٤٥٣٦. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا
حُمَيْدُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ قَالَا حَدَّثَنَا
حَبِيبُ بْنُ الشَّهِيدِ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ قَالَ
ابْنُ الزُّبَيْرِ قُلْتُ لِعُثْمَانَ هَذِهِ آيَةٌ الَّتِي فِي الْبَقَرَةِ
(وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ أَزْوَاجًا)
إِلَى قَوْلِهِ (غَيْرِ إِخْرَاجٍ) قَدْ نَسَخْتُهَا الْآخَرَى
فَلِمَ تَكْتُبُهَا قَالَ تَدْعُهَا يَا ابْنَ أَخِي لَا أُغَيِّرُ شَيْئًا
مِنْهُ مِنْ مَكَانِهِ قَالَ حُمَيْدٌ أَوْ نَحْوَ هَذَا .

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Oni među vama kojima se primiće smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – trebaju im oporukom unaprijed za godinu dana odrediti izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade – a Allah je silan i mudar.” (El-Bekare, 240)

3 Riječ je o ajetu: “Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa...” (El-Bekara, 234)

4 Ovaj je hadis naveden i objašnjen u komentaru ajeta: “Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa...” (Vidjeti hadis br. 4530.)

5 Tj. ili je tekst hadisa sličan ovome (što je preneseno). To ukazuje na njegovu (prenosiočevu) nesigurnost.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A KADA IBRAHIM REČE:
‘GOSPODARU MOJ, POKAŽI MI
KAKO UMRLE OŽIVLJUJEŠ!’...”¹

Fe surhunne znači “iskomadaj ih, isijeci ih”.

4537. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovog je obavijestio Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Seida (b. Musejjeba), a njih dvojica od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Mi smo preči da sumnjamo nego Ibrahim, kad je rekao: ‘Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljuješ!’ On reče: ‘Zar ne vjeruješ?’

‘Vjerujem’, odgovori on, ‘ali bih da mi se srce smiri.’”²

RIJEČI UZVIŠENOG:

“KOME BI OD VAS BILO DRAGO DA
POSJEDUJE BAŠČU...” – SVE DO RIJEČI
NJEGOVIH: “... DA BISTE RAZMISLILI.”³

4538. PRIČAO NAM JE Ibrahim, a njega je obavijestio Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža, koji veli da je čuo Abdullaha b. Ebu-Mulejku kako prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a (još) veli i da je čuo njegovog brata Ebu-Bekra b. Ebu-Mulejku kako prenosi od Ubejda b. Umejra da je kazivao:

بَاب (وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ
رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى)

(فَضْرُهُنَّ) قَطَّعُهُنَّ .

٤٥٣٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نَحْنُ أَحَقُّ بِالشَّكِّ مِنْ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ (رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَوْلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي) .

بَاب قَوْلِهِ

(أَيُّودُ أَحَدِكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ
مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ) إِلَى قَوْلِهِ (الْعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ)

٤٥٣٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُحَدِّثُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ وَسَمِعْتُ أَخَاهُ أَبَا بَكْرٍ بْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ

¹ Ovaj ajet u cijelosti glasi: “A kada Ibrahim reče: ‘Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljuješ!’ – On reče: ‘Zar ne vjeruješ?’ – ‘Vjerujem’, odgovori on, ‘ali bih da mi se srce smiri.’ – ‘Uzmi četiri ptice’, reče On, ‘i isijeci ih, pa pojedine komade njihove stavi na razne brežuljke, zatim ih pozovi, brzo će ti doći. Znaj da je Allah silan i mudar!’” (El-Bekare, 260)

² Ovaj je hadis naveden i objašnjen u poglavlju *O riječima Uzvišenog: “I obavijesti ih o gostima Ibrahimovim...”* (Knjiga 2., str. 965)

³ Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašču punu palmi i vinove loze kroz koju teku rijeke i u kojoj ima svakojakih plodova, a da je ostario i da ima nejaku djecu, pa da onda naide vatrena oluja preko nje i ona izgori? – Tako vam Allah objašnjava dokaze da biste razmislili.” (El-Bekare, 266)

“Jednog je dana Omer, radijallahu anhu, upitao Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove: ‘Šta mislite u vezi s čim je objavljen ovaj ajet: ‘Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašću...?’”

‘Allah najbolje zna!’, odgovorili su oni, pa se Omer na to rasrdio i rekao: ‘Kažite: ‘Znamo!’, ili: ‘Ne znamo!’”

‘Vođo pravovjernih’, reče tada Ibn-Abbas, ‘osjećam nešto u vezi s tim ajetom.’

‘Reci, sine brata moga’, reče (mu) Omer, ‘i ne potcjenjuj se!’

‘Naveden je kao primjer za djela’, reče Ibn-Abbas.

‘Kakva djela?’, upita Omer.

‘Za djela’, ponovo će Ibn-Abbas.

‘Za bogatog čovjeka’, reče Omer, ‘koji je poslušan Uzvišenom Allahu, a onda mu Allah pošalje šejtana, te on počne činiti grijeh, sve dok ne potopi (i ne upropasti) svoja (dobra) djela.’”⁴

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... ONI PROSEĆI NE DODIJAVAJU LJUDIMA...”⁵

Kaže se *elhafe* ‘alejje, i *elehha* ‘alejje i *ahfani bilmes* ‘eleti (sve u jednom značenju) – “dosadio mi je (tražeći)””; a *fe juhfikum* znači “pa vas pritijesnio” (preopteretio).⁶

قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَوْمًا لِأَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَ تَرَوْنَ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ (أَيْوَدُ أَحَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ) قَالُوا اللَّهُ أَعْلَمُ فَغَضِبَ عُمَرُ فَقَالَ قُولُوا نَعْلَمُ أَوْ لَا نَعْلَمُ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي نَفْسِي مِنْهَا شَيْءٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ عُمَرُ يَا ابْنَ أَخِي قُلْ وَلَا تَحْقِرْ نَفْسَكَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ضَرَبْتُ مَثَلًا لِعَمَلٍ قَالَ عُمَرُ أَيُّ عَمَلٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لِعَمَلٍ قَالَ عُمَرُ لِرَجُلٍ غَنِيٍّ يَعْمَلُ بِطَاعَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ بَعَثَ اللَّهُ لَهُ الشَّيْطَانَ فَعَمِلَ بِالْمَعَاصِي حَتَّى أَغْرَقَ أَعْمَالَهُ .

بَاب (لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا)

يُقَالُ أَلْخَفَ عَلَيَّ وَالْخَ عَلَيَّ وَأَخْفَانِي بِالسَّأَلَةِ (فَيُخَفِّكُم) يُجْهِدُكُمْ .

4 Ibn-Džerir u svome predanju ovog hadisa veli da je Omer, radijallahu anhu, rekao: “Ovo je primjer koji je naveden za čovjeka koji čini dobra djela, ali kada bude pred kraj života, kad su mu dobra djela najpotrebnija, počne raditi loša djela.” Ata prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je, tumačeći ovaj ajet, rekao: “Njegovo je značenje: želi li neko od vas da cijelog života radi dobra djela, pa da to onda, kada mu život istekne (pred kraj života), okonča djelima nesretnika i tako sve (što je ranije činio) upropasti.”

Hadis ukazuje na Ibn-Abbasovu oštroumnost i njegovu bliskost s Omerom, radijallahu anhu, koji ga je od malih nogu proturao naprijed. Osim toga, može se zaključiti da učitelj treba bodriti svoga učenika da kaže ono u što je siguran, pa makar i pred starijima od sebe, jer ga time ohrabruje i potiče na stjecanje nauke.

5 Ovaj ajet, čiji je samo jedan dio naveo Buhari, u cijelosti glasi: “Ono što udijelite drugima u želji za licem Allahovim) i to siromasima koji, zauzeti na Allahovom putu, nemaju vremena da zarađuju, pa onaj koji u to nije upućen misli da su, zbog skromnosti, imućni; poznat ćeš ih po izgledu njihovu – oni proseći ne dodijavaju ljudima. A ono što od imetka drugima date – Allah, sigurno, za to zna.” (El-Bekare, 273)

6 Riječi *fe juhfikum* se nalaze u 37. ajetu sure Muhammed, a on, skupa s 36. ajetom, glasi: “Život na ovom svijetu samo je igra i zabava! A ako budete vjerovali i grijeh izbjegavali, On će vas nagraditi i imanja vaša od vas neće tražiti. Ako bi ih od vas tražio i prema vama uporan bio, postali biste škrti i On bi učinio vidljivim vaše mržnje.” Navedena riječ spomenuta je ovdje zbog srodnosti njenog značenja sa značenjem riječi *ilhafen* iz navedenog ajeta sure El-Bekare.

4539. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šerik b. Ebu-Nemir, da su Ata b. Jesar i Abdur-Rahman b. Ebu-Amre pričali kako su čuli od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nije (puki) siromah onaj kojeg odbiju (zadovolje) datula-dvije ili zalogaj-dva, nego je puki siromah onaj koji se stidi (zaiskati). Čitajte, ako hoćete – dakle, riječi Uzvišenog: ‘Oni proseći ne dodijavaju ljudima.’”¹

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... A ALLAH JE DOPUSTIO TRGOVINU,
A ZABRANIO KAMATU...”²

El-Mess znači “ludilo”.³

4540. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a ovom Muslim, prenoseći od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare koji govore o kamati, Allahov Poslanik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, proučio svijetu, a potom zabranio trgovinu opojnim pićima.”⁴

٤٥٣٩. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي شَرِيكُ بْنُ أَبِي نَمِرٍ أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ ابْنَ أَبِي عَمْرَةَ الْأَنْصَارِيُّ قَالَا سَمِعْنَا أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ التَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ وَلَا اللَّقْمَةُ وَلَا اللَّقْمَتَانِ إِنَّمَا الْمِسْكِينُ الَّذِي يَتَعَفَّفُ وَاقْرَأُوا إِن شِئْتُمْ يَعْنِي قَوْلُهُ (لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا) .

بَاب

(وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا)

الْمَسُّ الْجُنُونُ .

٤٥٤٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا نَزَلَتِ الْآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي الرِّبَا قَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى النَّاسِ ثُمَّ حَرَّمَ التَّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

- 1 Vidjeti objašnjenje ovog hadisa u dijelu *Zekat*, u potpoglavlju *O riječima Uzvišenog*: “Ne tražite milostinju od svijeta nasrtljivo..., gdje ga Buhari navodi u potpunijem obliku. (Knjiga 1., str. 1014-1017)
- 2 Ovo je dio 275. ajeta sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: “Oni koji se kamatom bave dići će se kao što će se dići onaj kojeg je dodirom šejtan izbezumio, zato što su govorili: ‘Kamata je isto što i trgovina’ – a Allah je dopustio trgovinu, a zabranio kamatu. Onome do koga dopre pouka Gospodara njegova, pa se okani – njegovo je ono što je prije stekao i njegov će slučaj Allah rješavati; a oni koji opet to učine bit će stanovnici Džehennema; u njemu će vječno ostati.”
- 3 Riječ *el-mess* nalazi se u ajetu o kojem je ovdje riječ, a spomenuto tumačenje prenosi se od Ferraa. Arapi kažu *memsus* u značenju *medžnum* (lud), a Ebu-Ubejda veli da *el-mess* znači “napad džina”. Ibn-Ebu-Hatim prenosi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhum, rekao: “Onaj ko je jeo kamatu bit će na Sudnjem danu proživljen lud.”
- 4 Kadi Ijad veli: “Do zabrane alkohola došlo je mnogo prije objavljivanja ajeta o kamati, pa postoji mogućnost da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svrhu potvrde ponovo izvijestio o njegovoj zabrani.” Ibn-Hadžer veli: “Postoji, međutim, mogućnost da je zabrana trgovanja alkoholom kasnila u odnosu na zabranu samog alkohola, a Allah najbolje zna.” Buhari je ovaj hadis, u sličnim verzijama, ranije naveo u više poglavlja, a i ovdje će, tumačeći ajete koji

RIJEČI UZVIŠENOG:
“ALLAH UNIŠTAVA KAMATU...”

Jemhaqu, tj. odnosi je, poništava.⁵

4541. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, a njega je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana A'meša, koji je čuo Ebu-Duhaa, kako prenosi od Mesruka, a ovaj od Aiše da je kazivala:

“Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare, Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio (svijetu) u džamiji, a potom zabranio trgovinu opojnim pićima.”

RIJEČI UZVIŠENOG:
“... ETO VAM ONDA, NEK ZNATE – RATA
OD ALLAHA I POSLANIKA NJEGOVA!

Fe'zenu znači *fa'lemu*; znajte da vas čeka rat.⁶

4542. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše da je kazivala:

“Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare, Vjerovjesnik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, proučio u džamiji i objavio zabranu trgovanja opojnim pićima.”

بَاب (يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا)

يُذْهِبُهُ .

٤٥٤١ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَعْمَشِ سَمِعْتُ أَبَا الضُّحَى يُحَدِّثُ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الْآيَاتُ الْآخِرُ مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَتَلَاهُنَّ فِي الْمَسْجِدِ فَحَرَّمَ التَّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

بَاب (فَادْنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ)

فَاعْلَمُوا .

٤٥٤٢ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الْآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ قَرَأَهُنَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِمُ فِي الْمَسْجِدِ وَحَرَّمَ التَّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

se odnose na kamatu, navesti više njegovih predanja od Aiše, radijallahu anha. U vez s ovim treba vidjeti sljedeća poglavlja *O zabrani trgovanja alkoholom u džamiji* (Knjiga 1., str. 345); *O onome koji jede kamatu, o svjedocima za nju te o onome koji je zapisuje (obračunava)*, (Knjiga 2., str. 187-188). Također treba vidjeti njegov komentar u poglavlju *O zabrani trgovanja alkoholom*, (Knjiga 2., str. 259).

5 Ovaj je ajet ovdje samo djelimično naveden, a on u cijelosti glasi: “Allah uništava kamatu, a unapređuje milosrđe. Allah ne voli nijednog nevjernika, grešnika.” (El-Bekare, 276)

6 Ovaj ajet, zajedno s njemu prethodnim, glasi: “O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici. Ako (to) ne učinite, eto vam onda, nek znate – rata od Allaha i Poslanika Njegova! A ako se pokajete, ostatak će vam glavnice imetaka vaših, nećete nikoga oštetiti, niti ćete oštećeni biti.” (El-Bekare, 278- 279)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A AKO JE (DUŽNIK) U NEVOLJI,
ONDA PRIČEKAJTE DOK BUDE IMAO;
A JOŠ VAM JE BOLJE, NEK ZNATE,
DA DUG POKLONITE.”¹

4543. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od Mensura i A'meša, oni od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i proučio nam ih, a potom zabranio trgovinu opojnim pićima.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “I BOJTE SE DANA
KAD ĆETE SE SVI ALLAHU VRATITI...”²

4544. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od Asima, on od Ša'bija, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:

“Posljednji je ajet koji je objavljen Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ajet o kamati.”³

بَاب

(وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَإِنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ)

٤٥٤٣. وَ قَالَ لَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ وَالْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الْآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَرَأَهُنَّ عَلَيْنَا ثُمَّ حَرَّمَ التَّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

بَاب (وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ)

٤٥٤٤. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ آيَةُ الرِّبَا .

¹ El-Bekare, 280.

² Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I bojte se Dana kad ćete se svi Allahu vratiti, kad će se svakome ono što je zaslužio isplatiti – nikome krivo neće učinjeno biti.” (El-Bekare, 281)

³ Misli se na ajet: “O vjernici, bojte se Allaha i od onoga što je ostalo od kamate odustanite, ako ste pravi vjernici.” (El-Bekare, 278)

Buhari ovako u ovom poglavlju navodi Ibn-Abbasove, radijallahu anhuma, riječi. Taberi, međutim, navodi više predanja u kojima je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: “Posljednji ajet koji je objavljen Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jest: ‘I bojte se dana kad ćete se svi Allahu vratiti...’” Isto predanje od Ibn-Abbasa bilježi i Nesai u djelu *Es-sunenul-kubra* (hadisi br. 11057 i 11058). Ibn-Hadžer veli da je Buhari ovim postupkom najvjerojatnije želio objediniti ova dva Ibn-Abbasova, radijallahu anhuma, stava, a put kojim je to postigao jest činjenica da ovaj ajet “I bojte se dana...” predstavlja završetak (pečat) ajeta objavljenih o kamati, jer slijedi neposredno iza njih. Islamski učenjaci nemaju usaglašen stav o tome koji je ajet posljednji objavljen Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Prema najispravnijem tumačenju, to je ovdje navedeni ajet: “I bojte se dana kad ćete se svi Allahu vratiti...”, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije objavljivanja spomenutog ajeta živio samo još 21 dan, a neki kažu samo još devet, ili sedam dana.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“POKAZIVALI VI ONO ŠTO JE U DUŠAMA VAŠIM ILI TO KRILI, ALLAH ĆE VAS ZA TO PITATI; OPROSTIT ĆE ONOM KOME ON HOĆE, A KAZNIT ĆE ONOGA KOGA ON HOĆE – ALLAH JE KADAR SVE.”⁴

4545. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Nufejli, a ovom Miskin, prenoseći od Šu‘be, on od Halida Hazzaa, ovaj od Mervana Asfera, a on od jednog od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, tj. Ibn-Omera, da je ajet: “Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili...” – stavljen je van snage.⁵

بَاب

(وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُخَاسِبُكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرْ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)

٤٥٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا الثُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا مِسْكِينٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ خَالِدِ الْحَذَّاءِ عَنْ مَرْوَانَ الْأَصْفَرِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ ابْنُ عُمَرَ أَنَّهُمَا قَدْ نُسِخَتْ (وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ) .

⁴ Početni dio ovog ajeta glasi: “Allahovo je sve što je na nebesima i što je na Zemlji!” (El-Bekare, 284)

⁵ Ajet koji ga je stavio van snage glasi: “Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu je korist dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavlja nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehе naše i oprosti nam, i smiluj se na nas! Ti si Gospodar naš, pa nam pomozí protiv naroda koji ne vjeruje!” (El-Bekare, 286)

Ibn-Hadžer veli da mu nije poznato ko je sa sigurnošću ustvrdio da je Ibn-Omer, radijallahu anhumá, izrekao navedeno, jer u narednom predanju stoji: “Mislim da je to bio Ibn-Omer.” Stoga se on, kako kaže, susteže da potvrdi kako se radi o Ibn-Omeru, radijallahu anhumá, jer se pouzdano prenosi da Ibn-Omer nije bio upoznat s činjenicom da je ovaj ajet stavljen van snage. Tako Ahmed bilježi da je Mudžahid rekao: “Ušao sam kod Ibn-Abbasa, radijallahu anhumá, i rekao mu: ‘Bio sam kod Ibn-Omera, radijallahu anhumá, kada je proučio: ‘Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili...’, a onda zaplakao.’

‘Kada je ovaj ajet objavljen’, reče Ibn-Abbas, radijallahu anhumá, ‘bacio je drugove Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u veliku brigu, pa su rekli: ‘Allahov Poslanice, propali smo, jer naša srca nisu u našim rukama!’

‘Recite: ‘Čujemo i pokoravamo se!’’, odgovorio im je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), te su oni (to) rekli. Potom je taj ajet stavljen van snage ajetom: ‘Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...’”

Taberi, putem pouzdanog lanca prenosilaca, bilježi od Zuhrija da je čuo Seida b. Merdžana kad je rekao: “Bio sam kod Ibn-Omera kad je proučio ajet: ‘Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili...’ – i rekao: ‘Tako mi Allaha, ako nas Allah bude kažnjavao na osnovu ovoga, uistinu ćemo doživjeti propast!’ Zatim je toliko plakao da se čulo njegovo jecanje. Ja sam tada ustao, otišao kod Ibn-Abbasa i ispričao mu šta je kazao i kako je postupio Ibn-Omer kada je proučio taj ajet, a on na to reče: ‘Allah oprostio Ebu-Abdur-Rahmanu (tj. Ibn-Omeru)! Vjere mi, kada je objavljen ovaj ajet, muslimani su se našli u tome u čemu se našao i on, pa je Allah objavio: ‘Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...’”

Moguće je, smatra Ibn-Hadžer, da Ibn-Omer nije u početku bio upoznat da je navedeni ajet stavljen van snage, a da je kasnije, kada mu je ta činjenica postala u potpunosti jasna, s pouzdanjem to prihvatio (i izrekao navedenu izjavu), a Allah najbolje zna.

RIJEČI UZVIŠENOG:
 “POSŁANIK VJERUJE U ONO
 ŠTO MU SE OBJAVLJUJE OD
 GOSPODARA NJEGOVA...”¹

Ibn-Abbas veli: “*Isren* znači ‘*ahden*’ ‘obaveza’ (odgovornost, dužnost).” Kaže se *gufraneke*, a znači *magfireteke* (tražimo Tvoj oprost), tj. *fagfir lena* (oprosti nam).²

4546. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, njega je obavijestio Revh, a ovog Šu‘ba, prenoseći od Halida Hazzaa, on od Mervana Asfera, a ovaj od jednog od drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – mislim, kaže (prenosilac), da je to bio Ibn-Omer – da je rekao:

“Ajet: ‘Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili...’ – stavljen je van snage ajetom koji dolazi poslije njega³.”

بَاب (أَمِنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (إِضْرَا) عَهْدًا وَيُقَالُ (غُفِرَانَكَ) مَغْفِرَتَكَ (فَأَغْفِرْ لَنَا) .

٤٥٤٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدِ الْحَذَّاءِ عَنْ مَرْوَانَ الْأَصْفَرِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَحْسِبُهُ ابْنَ عُمَرَ (إِنَّ تَبَدُّوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوْهُ) قَالَ نَسَخَتْهَا الْآيَةُ الَّتِي بَعْدَهَا .

¹ Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: ‘Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih.’ I oni govore: ‘Čujemo i pokoravamo se; oprost nam, Gospodaru naš; Tebi ćemo se vratiti.’” (El-Bekara, 285)

² Riječi *isren* i *fagfir lena* nalaze se u posljednjem, 286. ajetu sure El-Bekara: “Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...”, koji je ranije u cijelosti naveden (vidjeti pretposljednju napomenu).

³ Tj. posljednjim ajetom sure El-Bekara: “Allah nikoga ne zadužuje preko mogućnosti njegovih...”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ALI-IMRAN
(IMRANOVA PORODICA)⁴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ

*Tukatun*⁵ znači isto što i *tekijjetun* – “strah” (oprez), a *sirrun*⁶ znači “hladnoća” (studen). *Šefa hufretin*⁷ znači isto što i *šefar-rekijjeh* – “ivica jame” (ivica provalije, bunara); *tubevviu*⁸ znači “zauzeti” (odabrati mjesto vojnog logora ili položaja za borbu); *el-musevvem* znači “onaj koji je obilježen nekim znakom, pramenom vune (komadićem platna) ili bilo čime drugim”⁹; *ribbijjun*¹⁰ označava množinu, a jednina je od toga *ribbijj*; *tehussunehum*¹¹ znači “ubijanjem ih iskorjenjivali”; *guzzen*¹² je množina od *gazin* – “ratnik” (vojnik); *senektubu*

تَقَاةٌ وَتَقِيَّةٌ وَاحِدَةٌ (صِرٌّ) بَرْدٌ (شَفَا حُفْرَةٍ) مِثْلُ شَفَا الرِّكْيَةِ وَهُوَ حَرْفُهَا (تُبُوٌّ) تَتَّخِذُ مَعَسَكِرًا الْمَسَوِّمُ الَّذِي لَهُ سِيَاءٌ بِعَلَامَةٍ أَوْ بِصُوفَةٍ أَوْ بِمَا كَانَ (رَبِّيُونَ) الْجَمِيعُ وَالْوَاحِدُ رَبِّي (تَحْشُونَهُمْ) تَسْتَأْصِلُونَهُمْ قِتْلًا (غَزَا) وَاحِدُهَا غَاَزَ (سَنَكْتُبُ) سَنَحْفَظُ (نُزُلًا) ثَوَابًا وَيَجُوزُ وَمُنْزَلٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ كَقَوْلِكَ أَنْزَلْتُهُ

- 4 Sura Ali-Imran (Imranova porodica) treća je sura u Kur'anu. Objavljena je u Medini i ima 200 ajeta.
- 5 Riječ *tukatun* nalazi se u ajetu: “Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to čini Allah neće štiti. To učinite jedino da biste se od njih sačuvali (iz opreza). Allah vas podsjeća na Sebe, i Allahu se vraća sve!” (Ali-Imran, 28)
- 6 Riječ *sirrun* nalazi se u ajetu: “Ono što u životu na ovom svijetu udiješe slično je usjevu onih koji su se prema sebi ogriješili, koji vjetar pun leda pogodi i uništi ga. Ne čini njima Allah nepravdu, oni je sami sebi čine.” (Ali-Imran, 117)
- 7 Riječi *šefa hufretin* nalaze se u ajetu: “Svi se čvrsto Allahovog užeta držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša, i vi ste postali, milošću Njegovom, prijatelji; i bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On nje spasio. Tako vam Allah objašnjava Svoje dokaze, da biste na pravom putu istrajali.” (Ali-Imran, 103)
- 8 Riječ *tubevviu* nalazi se u ajetu: “I kada si ti poranio, i čeljad svoju ostavio da vjernicima odrediš mjesta pred borbu – a Allah sve čuje i zna...” (Ali-Imran, 121)
- 9 Riječ *el-musevvem* nalazi se u ajetu: “Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni (obilježeni) konji, stoka i usjevi. To su blagodati u životu na ovom svijetu; a najljepše je mjesto boravka u Allaha.” (Ali-Imran, 14)
- 10 Riječ *ribbijjun* nalazi se u ajetu: “I koliko je bilo vjerovjesnika uz koje su se mnogi iskreni vjernici borili, pa nisu klonuli zbog nevolja koje su ih na Allahovu putu snalazile, i nisu posustajali niti su se predavali – a Allah izdržljive voli.” (Ali-Imran, 146)
- 11 Riječ *tehussunehum* nalazi se u ajetu: “Allah je ispunio obećanje Svoje kada ste neprijatelje, voljom Njegovom, nemilice ubijali. Ali kada ste duhom klonuli i o svome položaju raspravljati počeli, kada niste poslušali, a On vam je već bio ukazao na ono što vam je drago – jedni od vas željeli su ovaj svijet, a drugi onaj svijet – onda je On, da bi vas iskušao, učinio da uzmaknete ispred njih. I On vam je već oprostio, jer je Allah neizmjereno dobar prema vjernicima!” (Ali-Imran, 152)
- 12 Riječ *guzzen* nalazi se u ajetu: “O vjernici, ne budite kao nevjernici koji govore o braći svojoj kada odu na daleke pute ili kad boj biju: ‘Da su s nama ostali, ne bi umrli i ne bi poginuli!’ – da Allah učini to jadom u srcima njihovim; i život i smrt Allahovo su djelo, On dobro vidi ono što radite.” (Ali-Imran, 156)

*ma kalu*¹ znači “zapamtit ćemo Mi ono što su oni rekli”; *nuzulen*² znači *sevaben* (kao nagradu ili protivuslugu), a dopušteno je kazati *ve munzelun min 'indillah* (objavljen ili poslan od Allaha), kao što se kaže *enzeltuhu* (spustio sam ga).

Mudžahid veli: “*El-hajlul-musevvemetu* znači ‘divni, krasni konji’.”

Ibn-Džubejr veli: “*Ve hasuren*³ znači ‘i koji ne prilazi (ne opći sa) ženama’.”

Ikrima veli: “*Min fevrihim*⁴ znači ‘iz srdžbe njihove na dan Bedra’.”

(Tumačeći Allahove riječi): “*Juhridžul-hajje minel-mejjiti...*”⁵ – Mudžahid je rekao: “Kap (sjemena, sperme) izlazi mrtva (tj. neživa), a iz nje se rađa (tj. izlazi) živo.” *El-Ibkar* znači “rana zora”, a *el-‘ašijj* znači “naginjanje sunca (od zenita) ka zapadu, sve dok ne zađe”.⁶

وَقَالَ مُجَاهِدٌ وَالْخَيْلُ الْمُسَوَّمَةُ الْمَطْهَمَةُ الْحَسَانُ
قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
ابْنِ أَبْزَى الرَّاعِيَّةِ الْمُسَوَّمَةُ وَقَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ
(وَحَصُورًا) لَا يَأْتِي النِّسَاءَ وَقَالَ عِكْرِمَةُ
(مِنْ فَوْرِهِمْ) مِنْ غَضَبِهِمْ يَوْمَ بَدْرٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ
(يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ) مِنَ النُّطْفَةِ تَخْرُجُ مَيِّتَةً
وَيُخْرِجُ مِنْهَا الْحَيَّ الْإِبْكَارُ أَوَّلُ الْفَجْرِ وَالْعَشِيِّ
مِثْلُ الشَّمْسِ أَرَاهُ إِلَى أَنْ تَغْرُبَ .

- 1 Riječi *senektubu ma kalu* nalaze se u ajetu: “Allah je čuo riječi onih koji su rekli: ‘Allah je siromašan, a mi smo bogati!’ Naredit ćemo Mi da se pribilježi ono što su oni rekli, kao i to što su, ni krive ni dužne, vjerovjesnike ubijali, i reći ćemo: ‘Iskusite patnju u ognju!’” (Ali-Imran, 181)
- 2 Riječ *nuzulen* nalazi se u ajetu: “A one koji se Gospodara svoga boje čekaju dženetske bašče kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno ostati – takav će biti Allahov doček (nagrada). A ono što ima u Allaha bolje je za one koji budu dobri.” (Ali-Imran, 198)
- 3 Riječi *ve hasuren* nalaze se u ajetu: “I dok se on u hramu stojeći molio, melec ga zovnuše: ‘Allah ti javlja radosnu vijest: rodit će ti se Jahja, koji će u Allahovu knjigu vjerovati, i koji će prvak biti, i čedan, i vjerovjesnik, potomak onih dobrih.’” (Ali-Imran, 39)
- 4 Riječi *min fevrihim* nalaze se u ajetima: “Allah vam je pomogao i na Bedru, kada ste bili malobrojni – zato se bojte Allaha, da biste bili zahvalni – i kad si ti rekao vjernicima: ‘Zar vam neće biti dovoljno da vam Gospodar vaš tri hiljade meleka u pomoć pošalje? Hoće! Ako budete izdržljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš poslat će vam u pomoć pet hiljada meleka, sve obilježanih.’” (Ali-Imran, 123-125)
- 5 Riječi *tuhridžul-hajje* nalaze se u ajetu: “Ti uvodiš noć u dan, i uvodiš dan u noć; Ti od neživog stvaraš živo, a od živog neživo; Ti opskrbljuješ koga hoćeš, bez računa.” (Ali-Imran, 27)
- 6 Riječi *el-ibkar* i *el-‘ašijj* nalaze se u ajetu: “‘Gospodaru moj’, zamoli on, ‘daj mi neki znak!’ – ‘Znak će ti biti’, reče, ‘što tri dana s ljudima nećeš moći govoriti, osim znakovima. I često spominji Gospodara svoga i hvali Ga krajem dana i izjutra!’” (Ali-Imran, 41)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... U NJOJ SU AJETI JASNI...”⁷

Mudžahid veli: “To se (tj. riječi: ‘... u njoj su ajeti jasni...’) odnosi na dopušteno i zabranjeno, (dok Allahove riječi): ‘... a drugi su manje jasni’ – znače: jedni od njih potvrđuju druge, kao što su riječi Uzvišenog: ‘... ali (Allah) daje da su u zabludi samo neposlušni’⁸, potom riječi Njegove: “... a On kažnjava one koji ne žele razmisliti”⁹, a također i riječi Njegove: ‘A one koji su na pravom putu On će i dalje voditi i nadahnut će ih kako će se vatre sačuvati.’”¹⁰

Zejgun znači “sumnja”; *ibtigael-fitneti* znači “željni smutnje” (tj. slijeđenja manje jasnih ajeta); *ver-rasihune fil-‘ilmi* – “oni koji su dobro u nauku upućeni” znaju tumačenje njihovo (tj. manje jasnih ajeta) i govore: “Mi vjerujemo u njih, sve je od našeg Gospodara! A samo razumom obdareni shvaćaju.”

4547. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Jezid b. Ibrahim Tusteri, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aise, radijallahu anha, da je kazivala: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio ovaj ajet: ‘On tebi objavljuje Knjigu: u njoj su ajeti jasni – oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one

بَاب (مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْحَلَالُ وَالْحَرَامُ (وَأُخْرُ مُتَشَابِهَاتٌ) يُصَدِّقُ بَعْضُهُ بَعْضًا كَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ) وَكَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَيَجْعَلُ الرَّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ) وَكَقَوْلِهِ (وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ) (زَيْغٌ) شَكٌّ (ابْتِغَاءُ الْفِتْنَةِ) الْمُشْتَبِهَاتِ (وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ) يَعْلَمُونَ (يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ) .

٤٥٤٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التُّسْتَرِيُّ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ تَلَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَذِهِ الْآيَةَ (هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ

7 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “On tebi objavljuje Knjigu: u njoj su ajeti jasni – oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one što su manje jasni. A tumačenje njihovo zna samo Allah. Oni koji su dobro u nauku upućeni govore: ‘Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!’ – A samo razumom obdareni shvaćaju.” (Ali-Imran, 7)

8 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Allah se ne ustručava da za primjer navede mušicu ili nešto sićušnije od nje; oni koji vjeruju – ta oni znaju da je to istina od Gospodara njihova; a oni koji ne vjeruju govore: ‘Šta to Allah hoće s ovim primjerom?’ – Time On mnoge u zabludu okreće, a mnogima na pravi put ukazuje; ali u zabludi ostavlja samo velike grešnike.” (El-Bekare, 26)

9 Ajet u cijelosti glasi: “Nijedan čovjek nije vjernik bez Allahove volje; a On kažnjava one koji ne žele razmisliti.” (Junus, 100)

10 Muhammed, 17.

što su manje jasni. A tumačenje njihovo zna samo Allah. A oni koji su u nauku upućeni govore:

‘Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!’
A samo razumom obdareni shvaćaju’ – a onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

‘Kad vidiš one koji slijede manje jasne ajete u njoj, znaj da su to oni koje je Allah imenovao, pa ih se pričuvajte!’¹

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I JA NJU I POROD NJEZIN STAVLJAM POD TVOJE OKRILJE OD PROKLETOG ŠEJTANA”²

4548. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovog je obavijestio Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Svako dijete koje se rodi šejtan dotakne prilikom rađanja, i ono dođe na svijet plačući zbog šejtanova dodira, izuzev Merjeme i njezina sina.”

Ebu-Hurejra je, potom, rekao: “Čitajte, ako hoćete: ‘... i ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana.’”³

زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ (قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَإِذَا رَأَيْتِ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ سَمَى اللَّهُ فَأَحْذَرُوهُمْ .

بَاب (وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا
مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)

٤٥٤٨. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ إِلَّا وَالشَّيْطَانُ يَمَسُّهُ حِينَ يُوَلَّدُ فَيَسْتَهْلُ صَارِخًا مِنْ مَسِّ الشَّيْطَانِ إِلَّا إِيَّاهُ إِلَّا مَرْيَمَ وَابْنَهَا ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ وَاقرءوا إِن شِئْتُمْ (وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) .

- 1 Iz Mudžahidova tumačenja Allahovih riječi: “Ver-rasihune fil-‘ilmi...” – razumije se da su oni kojima je dato znanje upućeni u tumačenje manje jasnih ajeta u Kur’anu. Abdur-Rezzak, međutim, pouzdanim (*sahih*) lancem prenosilaca, prenosi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhumu, učio: “Tumačenje njihovo zna samo Allah, a oni koji su dobro u nauku upućeni govore: ‘Mi vjerujemo u njih’“, iz čega se razumije suprotno (tj. da *rasihuni* nisu upućeni u njihovo tumačenje, nego samo Allah). Ibn-Hadžer smatra da je ovo ispravnije i preče da se slijedi, posebno kada se zna da dolazi od Terdžumanul-Kur’ana – Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, najvećeg poznavaoa Allahove knjige među Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, drugovima. To podupire i činjenica da se u ajetu prekoravaju oni koji slijede manje jasne ajete u Kur’anu. Oni su opisani kao “oni čija su srca pokvarena” i kao oni koji su “željni smutnje i svog tumačenja”. Uostalom, i hadis o kojem je ovdje riječ to potvrđuje. S druge strane, u ajetu su pohvaljeni oni koji su znanje o tome prepustili Allahu i pokorili se Njemu, na sličan način kao što su pohvaljeni oni koji vjeruju u skriveno (gajb).
- 2 Ovaj ajet, zajedno s njemu prethodnim, glasi: “Kada Imranova žena reče: ‘Gospodaru moj, ovo što je u truhu mome ja zavjetujem samo na službu Tebi, pa primi od mene, jer Ti, zaista, sve čuješ i znaš!’ – a poslije ona, kada je rodila, reče: ‘Gospodaru moj, rodila sam žensko’ – a Allah dobro zna šta je rodila – ‘a žensko nije kao muško; nadjela sam joj ime Merjem, i ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana.’” (Ali-Imran, 35-36)
- 3 Objašnjenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O riječima Uzvišenog*: “I spomeni u Knjizi Merjemu, kad se od ukućana svojih na istočnu stranu povukla.” (Knjiga 2., str. 1016)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONI KOJI OBAVEZU SVOJU PREMA ALLAHU I ZAKLETVE SVOJE ZAMJENJUJU⁴ NEČIM ŠTO MALO VRIJEDI – NA ONOM SVIJETU NIKAKVA DOBRA NEĆE IMATI...”⁵

La halaka znači *la hajre* (nema nikakva dobra). *Elim* znači *mu'lim*, mudži' (bolan), od riječi *el-elem*, što znači bol, a na oblik *muf'il*.

4549, 4550. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Ebu-Avana, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ko se zakune lažno da bi ugrabio imetak brata muslimana susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut. Kao potvrdu ovome Allah, dželle šanuhu, je objavio: ‘Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati.’”

Kaže: “Ušao je Eš'as b. Kajs i upitao: ‘O čemu vam priča Ebu-Abdur-Rahman?’

‘O tome i tome’, odgovorili smo, a on reče: “Taj ajet objavljen je zbog mene. Imao sam bunar na zemlji svoga amidžića. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Daj dokaz, ili neka se on zakune!’

‘Neka se on zakune, Allahov Poslaniče!’, rekoh. ‘Ko se zakune lažno da bi ugrabio imetak brata muslimana – susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”⁶

بَاب

(إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ)

لَا خَيْرَ (أَلَيْمٌ) مُؤَلِّمٌ مُّوجِعٌ مِنَ الْأَلَمِ وَهُوَ فِي مَوْضِعٍ مُّفْعِلٍ .

٤٥٤٩-٤٥٥٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ يَمِينَ صَبْرٍ لِيَقْتَطَعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ قَالَ فَدَخَلَ الْأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ وَقَالَ مَا يُحَدِّثُكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ قُلْنَا كَذًا وَكَذَا قَالَ فِي أَنْزَلَتْ كَانَتْ لِي بَثْرٌ فِي أَرْضِ ابْنِ عَمٍّ لِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْتُكَ أَوْ يَمِينُهُ فَقُلْتُ إِذَا يُحْلِفُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ صَبْرٍ لِيَقْتَطَعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ .

4 To jest za dunjalučko bogatstvo mijenjaju obećanje koje su dali Allahu, dželle šanuhu, da će vjerovati u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i podržati ga.

5 Ali-Imran, 77. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati; Allah s njima neće govoriti, niti će na njih, na Sudnjem danu, pogledati niti će ih očistiti; njima pripada bolna patnja.”

6 To znači da će ga On kazniti.

4551. PRIČAO NAM JE Ali, sin Ebu-Hašimov, da je čuo od Hušejma, kojeg je obavijestio Avvam b. Havšeb, prenoseći od Ibrahima b. Abdur-Rahmana, a on od Abdullaha b. Ebu-Evfaa, radijallahu anhum, da je neki čovjek prodavao robu na pijaci i zaklinjao se da mu je za nju nuđeno više nego što je uistinu bilo, kako bi naveo jednog muslimana da je kupi.¹ Tada je objavljeno: “Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi...”²

4552. PRIČAO NAM JE Nasr b. Ali b. Nasr, njemu Abdullah b. Davud, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke da su dvije žene³ nizale đerdan u nekoj kući,⁴ pa je jedna od njih izišla. U ruku joj je bilo zabodeno šilo i zato je optužila drugu. Tužba je predata Ibn-Abbasu.

Tada je on rekao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kad bi se ljudima presuđivalo na osnovu optužbi drugih ljudi, otišle bi (bespravno) krvarine i imeci naroda.’ Podsjetite je na Allaha i proučite joj: ‘Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju...’”

٤٥٥١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي هَاشِمٍ سَمِعَ هُشَيْمًا أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا أَقَامَ سِلْعَةً فِي السُّوقِ فَحَلَفَ فِيهَا لَقَدْ أَعْطَى بِهَا مَا لَمْ يُعْطِهِ لِيُوقِعَ فِيهَا رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَتَزَلَّتْ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ .

٤٥٥٢. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ كَانَتَا تَخْرِزَانِ فِي بَيْتٍ أَوْ فِي الْحُجْرَةِ فَخَرَجَتْ إِحْدَاهُمَا وَقَدْ أَنْفَذَ بِإِسْفَى فِي كَفِّهَا فَادَّعَتْ عَلَى الْأُخْرَى فَرَفَعَ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ لَذَهَبَ دِمَاءُ قَوْمٍ وَأَمْوَالُهُمْ ذُكِّرُوا بِاللَّهِ وَاقْرَأُوا عَلَيْهَا (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ)

1 Muslim u *Sahihu*, u poglavlju *O imanu*, navodi da je Ebu-Zerr rekao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Allah neće na Sudnjem danu razgovarati s trima vrstama ljudi; neće ih gledati, niti će ih od grijeha očistiti, nego će im dosuditi bolnu kaznu.’”

“Ko su ti nesretnici?”, upitao sam. Tada je on gornje riječi još tri puta ponovio, a potom kazao: ‘Oholi ljudi, trgovci koji svoju robu prodaju pomoću lažne zakletve i oni koji ljude ogovaraju.’”

2 Eš'as b. Kajs kaže da je povod za objavu ovog ajeta bio spor između njega i jednog čovjeka zbog bunara, dok se u hadisu koji se prenosi od Abdullaha b. Ebu-Evfaa kaže da je on objavljen zbog čovjeka koji je prodavao robu na pijaci i zaklinjao se da ju je kupio skuplje nego što ustvari jeste. Imajući u vidu da ajet ima općenito značenje, možemo kazati da između ova dva hadisa nema protivrječnosti te da je moguće da je ajet objavljen u povodu oba slučaja. U tom duhu možemo gledati na ono što prenosi Taberi od Ikrime, tj. da je ovaj ajet objavljen u povodu nasilja Ibn-Ahtaba, Ka'ba b. Ešrefa i drugih židova koji su skrivali ono što je Allah, dželle šanuhu, objavio u Tevratu vezano za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (*Fethul-bari*, 8/61)

3 I ovaj je hadis dokaz da se u primjeni nekog ajeta u obzir uzima njegovo općenito značenje, a ne samo povod njegovog objavljivanja.

4 U Asilijevom predanju stoji: “... u nekoj kući, ili sobi”, dok je u većini ostalih predanja: “... u nekoj kući i sobi”, što je, vjerovatno, ispravno. Uzrok greške može biti u činjenici da postoje ispuštene riječi koje se mogu razumjeti iz konteksta koji je objasnio Ibn-Subki, koji kaže da hadis glasi: “... u kući, dok su u sobi bile sijeldžije.” Ibn-Hadžer kaže da se iz konteksta da razumjeti kako su dvije žene bile u kući, dok je u sobi koja je bila uz kuću bilo sijelo. (Ibn-Hadžer Askalani, *Fethul-bari*, 8/61)

Podsjetili su je na Allaha, i ona je priznala istinu. Tada je Ibn-Abbas rekao: “Allahov je Poslanik rekao: ‘Zakletvom se brani osoba koja je optužena.’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“RECI: ‘O SLJEDBENICI KNJIGE, DOĐITE DA SE OKUPIMO OKO JEDNE RIJEČI, I NAMA I VAMA ZAJEDNIČKE: DA IBADET NE ČINIMO NIKOME DRUGOM, OSIM ALLAHU...’”⁵

Sevain znači *kasdin* (tj. dođite da se okupimo oko zajedničkog cilja).

4553. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, prenoseći od Hišama, a ovaj od Ma‘mera; a PRIČAO MI JE i Abdullah b. Muhammed, a njemu Abdur-Rezzak da ga je obavijestio Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija da je kazivao kako ga je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Utba, kojemu je pričao Ibn-Abbas, a ovom Ebu-Sufjan, iz svojih usta u njegova:⁶

“Otputovao sam u vrijeme dok je između mene i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo (ono što je bilo).⁷ Dok sam bio u Šamu,⁸ doneseno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Heraklu.”

Ibn-Abbas kaže: “Donio ga je Dihja Kelbi i predao ga velikodostojniku grada Busre, koji ga je uručio Heraklu. On je upitao: ‘Ima li ovdje neko iz naroda ovog čovjeka koji misli da je vjerovjesnik?’

‘Da’, rekli su, ‘ima.’”

فَذَكَّرُوْهَا فَاعْتَرَفَتْ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ
الْيَمِيْنُ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ .

بَابُ

(قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ
سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ)

سَوَاءٍ قَصْدٌ .

٤٥٥٣ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيْمُ بْنُ مُوسَى عَنْ
هِيْشَامٍ عَنْ مَعْمَرٍ وَحَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ
حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ
قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ
حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سُوَيْبَانَ مِنْ
فِيهِ إِلَيَّ فِي قَالَ انْطَلَقْتُ فِي الْمَدَّةِ الَّتِي كَانَتْ بَيْنِي
وَبَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ فَبَيْنَا أَنَا بِالشَّامِ إِذْ جِيَءَ
بِكِتَابٍ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى هِرَقْلَ قَالَ وَكَانَ دَخِيَّةُ
الْكَلْبِيِّ جَاءَ بِهِ فَدَفَعَهُ إِلَى عَظِيْمٍ بَصْرِيٍّ فَدَفَعَهُ
عَظِيْمٌ بَصْرِيٍّ إِلَى هِرَقْلَ قَالَ فَقَالَ هِرَقْلُ هَلْ
هَذَا أَحَدٌ مِنْ قَوْمِ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ

5 Ali-Imran, 64. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Reci: ‘O sljedbenici Knjige, dodite da se okupimo oko jedne riječi, i nama i vama zajedničke: da ibadet ne činimo nikome drugom, samo Allahu, da nikoga Njemu ne pridružujemo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!’ Pa ako oni ne pristanu, vi recite: ‘Budite svjedoci da smo mi muslimani!’”

6 Ovdje on nije rekao: “... u moje uši”, nego je rekao: “... u moja usta”, želeći da kaže kako je on njega mogao slušati i odgovoriti mu ukoliko bude potrebno, s obzirom da je bio blizu njega.

7 To je putovanje bilo u vrijeme kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio produžio primirje s kurejšijskim mušricima. Ebu-Sufjan tada je bio jedan od mušričkih vođa u Mekki.

8 Šam je obuhvatao dijelove teritorija današnje Sirije, Jordana, Libana i Palestine.

Ebu-Sufjan dalje pripovijeda: “Tada sam pozvan s grupom¹ Kurejšija. Ušli smo kod Herakla,² pa nam je rečeno da sjednemo pred njega.

‘Ko je od vas u najbližem srodstvu s ovim čovjekom koji tvrdi da je vjerovjesnik?’, upitao je.³

‘Ja sam mu najbliži’, odgovorih. Rekli su mi da sjednem pred njega, a mojim drugovima da sjednu meni iza leđa. Tada on reče svome prevodiocu: ‘Reci im da ću ja pitati ovoga (Ebu-Sufjana) o ovom čovjeku, koji tvrdi da je vjerovjesnik. Ako mi on slaže, neka oni to opovrgnu.’”

Ebu-Sufjan kaže: “Tako mi Allaha da se nisam stidio laži koju bi oni mogli otkriti, ja bih na njega nešto i slagao.”⁴

“Zatim je rekao svome prevodiocu: ‘Pitaj ga kako se među njima cijeni njegovo porijeklo.’

‘On je kod nas ugledan’, rekoh.

‘Da li je neko od njegovih očeva bio kralj?’, upita.

‘Nije’, rekoh.

‘Da li ste ga optuživali da govori neistinu prije negoli je rekao to što je rekao?’, pitao je.

‘Nismo’, rekoh.

‘Da li ga slijede ljudi od položaja, ili siromašni?’, pitao je.

‘Ne, nego puk (slabi i nejaki)’, odgovorih.

‘Da li se njihov broj povećava ili smanjuje?’, upita on.

‘Njihov se broj povećava’, rekoh.

‘Da li je iko od njih napustio njegovu vjeru iz srdžbe⁵

أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقَالُوا نَعَمْ قَالَ فَدُعِيتُ فِي نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ
فَدَخَلْنَا عَلَى هِرَاقْلَ فَأَجْلَسَنَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ أَيُّكُمْ
أَقْرَبُ نَسَبًا مِنْ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ
نَبِيٌّ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَقُلْتُ أَنَا فَأَجْلَسُونِي بَيْنَ
يَدَيْهِ وَأَجْلَسُوا أَصْحَابِي خَلْفِي ثُمَّ دَعَا بَرَجَاجَةَ
فَقَالَ قُلْ لَهُمْ إِنِّي سَأَلْتُ هَذَا عَنْ هَذَا الرَّجُلِ
الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَإِنْ كَذَبَنِي فَكَذِّبُوهُ قَالَ
أَبُو سُفْيَانَ وَإِنَّ اللَّهَ لَوَلَا أَنْ يُؤْثِرُوا عَلَيَّ الْكَذِبَ
لَكَذَّبْتُ ثُمَّ قَالَ لِبَرَجَاجَةَ سَلِّهِ كَيْفَ حَسَبُهُ فَيَكُنْ
قَالَ قُلْتُ هُوَ فِينَا ذُو حَسَبٍ قَالَ فَهَلْ كَانَ مِنْ
أَبَائِهِ مَلِكٌ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ فَهَلْ كُنْتُمْ تَتَّهِمُونَهُ
بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ
أَتَتَّبِعُهُ أَشْرَافُ النَّاسِ أَمْ ضَعَفَاؤُهُمْ قَالَ قُلْتُ
بَلْ ضَعَفَاؤُهُمْ قَالَ يَزِيدُونَ أَوْ يَنْقُصُونَ قَالَ
قُلْتُ لَا بَلْ يَزِيدُونَ قَالَ هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ
عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ سَخِطَةٌ لَهُ قَالَ
قُلْتُ لَا قَالَ فَهَلْ قَاتَلْتُمُوهُ قَالَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ
فَكَيْفَ كَانَ قِتَالُكُمْ إِيَّاهُ قَالَ قُلْتُ تَكُونُ الْحَرْبُ
بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ سَجَالًا يُصِيبُ مِنَّا وَنُصِيبُ مِنْهُ

1 Grupa *neferun* u arapskom označava skupinu od tri do deset osoba.

2 Ovo se desilo u Jerusalemu.

3 Neka od ovih pitanja u različitim predanjima imaju različit redoslijed. To je zbog toga što su prenosioci ovog hadisa, pripovijedajući ga, izmijenili njihov redoslijed.

4 Mušrici su vjerovali u postojanje Allaha, dželle šanuhu, što vidimo i iz ovog slučaja u kojem se Ebu-Sufjan zaklinje Allahom, dželle šanuhu. Međutim, mušrici nisu obožavali samo Njega, već su i druge bogove Njemu ravnim smatrali. Vrlo je važno znati da nije dovoljno vjerovati u postojanje Allaha, dž.š., da bi se bilo muslimanom, nego je potrebno ibadet činiti samo Njemu.

5 On želi da kaže kako onaj ko nešto svjesno i srcem prihvata – to lahko ne ostavlja, dok onaj ko to ne prima srcem – lahko se poljulja, kao što je slučaj s licemjerima (munaficima). Zbog toga Ebu-Sufjan nije spomenuo svoga zeta Abdullaha b. Džahša, koji je primio islam i sa svojom ženom Umm-Habibom se iselio

nakon što ju je primio?', upitao je.

'Ne', odgovorio sam.

'Da li ste se borili protiv njega?',⁶ upitao je.

'Da', izjavio sam.

'Kakav je bio ishod borbe s njim?', pitao je.

'Borba između nas i njega nosi promjenljivu sreću: nekad on pobijedi, a nekad mi',⁷ rekao sam.

'A da li je vjerolomnik?', upitao je.

'Nije, ali otkako smo na putu, ne znamo šta radi⁸ i, tako mi Allaha, nije mi pružio mogućnost da ubacim išta (sumnjivo) osim ovih riječi', odgovorio sam.

'Da li je takvo što rekao neko prije njega?', upitao je. 'Nije', rekao sam.

Potom (Herakle) reče svome tumaču: 'Reci mu (Ebu-Sufjanu): 'Pitao sam te o njegovom porijeklu, i ti si spomenuo da je njegovo porijeklo ugledno; a poslanici su i bili odabirani između uglednika svog naroda. Pitao sam te da li je iko od njegovih predaka bio kralj, pa si rekao da nije; kažem: da je bio neko od njegovih predaka kralj, rekao bih da čovjek traži prijesto svojih predaka. Pitao sam te o njegovim sljedbenicima – da li ga slijede ljudi od položaja ili siromašni, pa si rekao da ga slijede siromašni; a oni su bili sljedbenici svih poslanika. Pitao sam te da li ste ga optuživali da laže prije negoli je rekao ono što je rekao, pa si rekao da niste; a ja znam da on nije mogao biti iskren prema ljudima, a lagati na Boga. Pitao sam te da li neko od njegovih sljedbenika napusti njegovu vjeru iz mržnje prema

قَالَ فَهَلْ يَغْدِرُ قَالَ قُلْتُ لَا وَنَحْنُ مِنْهُ فِي هَذِهِ الْمُدَّةِ لَا نَذَرِي مَا هُوَ صَانِعٌ فِيهَا قَالَ وَاللَّهِ مَا أَمَكَّنِي مِنْ كَلِمَةٍ أُدْخِلُ فِيهَا شَيْئًا غَيْرَ هَذِهِ قَالَ فَهَلْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ قُلْتُ لَا ثُمَّ قَالَ لِرَجُلَانِهِ قُلْ لِي إِنِّي سَأَلْتُكَ عَنْ حَسْبِهِ فَيَكُفُّمْ فَرَعَمْتُ أَنَّهُ فِيكُمْ ذُو حَسَبٍ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْعَثُ فِي أَحْسَابٍ قَوْمِهَا وَسَأَلْتُكَ هَلْ كَانَ فِي آبَائِهِ مَلِكٌ فَرَعَمْتُ أَنْ لَا فَقُلْتُ لَوْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مَلِكٌ قُلْتُ رَجُلٌ يَطْلُبُ مُلْكَ آبَائِهِ وَسَأَلْتُكَ عَنْ أَتْبَاعِهِ أَضَعَفَاؤُهُمْ أَمْ أَشْرَافُهُمْ فَقُلْتُ بَلْ ضَعَفَاؤُهُمْ وَهُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ كُنتُمْ تَتَّهِمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ فَرَعَمْتُ أَنْ لَا فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لِيَدْعَ الْكَذِبَ عَلَى النَّاسِ ثُمَّ يَذْهَبُ فَيَكْذِبُ عَلَى اللَّهِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ سَخَطَةً لَهُ فَرَعَمْتُ أَنْ لَا وَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ إِذَا خَالَطَ بِشَاشَةَ الْقُلُوبِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَزِيدُونَ أَمْ يَنْقُصُونَ فَرَعَمْتُ أَنَّهُمْ يُزِيدُونَ وَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ حَتَّى يَتِمَّ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَاتَلْتُمُوهُ فَرَعَمْتُ أَنَّكُمْ

u Abesiniju, da bi tamo prešao na kršćanstvo i umro kao kršćanin. Ebu-Sufjan znao je da on nije bio srcem primio islam, te zbog toga njegovo napuštanje islama nije spomenuo Heraklu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije se oženio Umm-Habibom.

6 Herakle nije upitao da li vas on napada vjerovatno znajući da vjerovjesnik ne napada svoj narod dok oni njega ne napadnu, ili, možda, nije htio povrijediti Ebu-Sufjana.

7 Do tog vremena, o kojem je govorio Ebu-Sufjan, muslimani i mušrici su se triput sukobili: na Bedru, Uhudu i Hendeku. Muslimani su pobijedili na Bedru, dok su mušrici pobijedili na Uhudu. U Bici na Hendeku bilo je malo žrtava s obje strane, s obzirom da su se mušrici morali povući prije okršaja zbog velikog nevremena.

8 Ebu-Sufjan aludira na ugovor o primirju, govoreći da on ne zna da li ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prekršio ili nije, budući da su oni već duže odsutni iz Mekke. Mada Ebu-Sufjan kaže da je ovo jedino što je on uspio ubaciti, činjenica je da on nije ništa slagao.

njoj nakon što ju je primio, pa si odgovorio da ne napušta; a tako se dešava kad ljudi vjeru prihvate srcem. Pitao sam te da li se njihov broj povećava ili smanjuje, pa si rekao da se povećava; a takvo je, inače, stanje s vjerom dok se ne upotpuni. Pitao sam te da li ste se protiv njega borili, pa si rekao da ste međusobno ratovali, nadmetali se da nekad on pobijedi, a nekad vi; a tako je uvijek s poslanicima: prvo budu stavljeni na kušnju, a zatim, na kraju, budu pobjednici. Pitao sam te da li je vjerolomnik, pa si rekao da nije; a, poslanici, također, nisu vjerolomni. Pitao sam te da li je takvo što rekao neko prije njega, pa si rekao da nije; kažem: da je prije njega neko to već rekao, pomislio bih da čovjek slijedi govor koji je rečen prije njega.”

Zatim je (Herakle) upitao: ‘A šta vam naređuje?’ ‘Naređuje nam namaz, zekat, održavanje rodbinskih veza i čednost’,¹ odgovorih, a on reče: ‘Ako je istina ono što kažeš o njemu, on je zaista vjerovjesnik.² Znao sam da će se pojaviti, ali nisam mislio da će biti (jedan) od vas.³ Da znam da ću moći do njega doći, volio bih se s njim susresti. Da sam uz njega, noge bih mu prao. On će zavladatai i tlo pod mojim nogama.’

Zatim je”, kaže (Ebu-Sufjan), “zatražio pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pročitao ga.⁴ U njemu je pisalo sljedeće:

‘U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!’⁵ Od Muhammeda,⁶ Allahovog poslanika, Heraklu,

قَاتِلْتُمُوهُ فَتَكُونُ الْحَرْبُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ سِجَالًا
يَنَالُ مِنْكُمْ وَتَنَالُونَ مِنْهُ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْتَلَى ثُمَّ
تَكُونُ لَهُمُ الْعَاقِبَةُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَغْدِرُ فَرَعَمَتَ أَنَّهُ
لَا يَغْدِرُ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ لَا تَغْدِرُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ
قَالَ أَحَدٌ هَذَا الْقَوْلَ قَبْلَهُ فَرَعَمَتَ أَنْ لَا فَقُلْتُ
لَوْ كَانَ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ قُلْتُ رَجُلٌ
أَنْتُمْ بِقَوْلٍ قِيلَ قَبْلَهُ قَالَ ثُمَّ قَالَ بِمِ يَأْمُرُكُمْ قَالَ
قُلْتُ يَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّلَاةِ وَالْعَفَافِ
قَالَ إِنَّ يَكُ مَا تَقُولُ فِيهِ حَقًّا فَإِنَّهُ نَبِيٌّ وَقَدْ كُنْتُ
أَعْلَمُ أَنَّهُ خَارِجٌ وَلَمْ أَكُ أَظُنُّهُ مِنْكُمْ وَلَوْ أَنِّي أَعْلَمُ
أَنِّي أَخْلَصُ إِلَيْهِ لَأَخْبَيْتُ لِقَاءَهُ وَلَوْ كُنْتُ عِنْدَهُ
لَغَسَلْتُ عَنْ قَدَمَيْهِ وَلَيَبْلُغَنَّ مُلْكُهُ مَا تَحْتَ قَدَمَيَّ
قَالَ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَرَأَهُ فَإِذَا فِيهِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى
هَرَ قَلِ عَظِيمِ الرُّومِ سَلَامٌ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَّا
بَعْدُ فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ الْإِسْلَامِ أَسْلِمَ تَسْلِمَ
وَأَسْلِمَ يُؤْتِكَ اللَّهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ فَإِنْ تَوَلَّيْتَ فَإِنَّ
عَلَيْكَ إِثْمَ الْأَرْسِينَ وَ (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا

1 Herakle je vjerovatno znao značenja namaza i zekata jer nije tražio dodatno objašnjenje.

2 U drugoj predaji: “Ovo je svojstvo vjerovjesnika.”

3 Tj. iz plemena Kurejš.

4 Vjerovatno mu ga je prevodilac pročitao i preveo, kao što se navodi u nekim predanjima.

5 Ovo je dokaz da je mustehab (lijepo) otpočeti pismo *Bismillom*, pa makar pismo bilo upućeno i nevjerniku. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, kako se navodi u hadisu od Ebu-Hurejre, rekao: “Svako je djelo koje se ne otpočne s *Bismillom* prekinuto.” (Hadis bilježi Ibn-Hibban a Ibn-Salah kaže da je hasen (dobar). Treba napomenuti da se u slučaju nekih djela izgovara *Bismilla* u potpunosti, kao u dopisivanju, dok u slučaju drugih treba izgovoriti samo: ‘Bismillah!’, kao pri spolnom odnosu i klanju. Ibn-Hadžer kaže da je sakupio svu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, prijepisku i vidio da svako pismo počinje s *bismillom*, a ne riječima: ‘Elhamdulillah!’ Pisanje *Bismille* u pismu koje se šalje nevjerniku dokaz je za neke da i nečista osoba (džunub) smije učiti Kur’an te da se Kur’an može nositi u neprijateljsku zemlju.

6 U jednom predanju stoji: “Od Muhammeda b. Abdullaha...”

poglavaru Bizanta. Neka je mir onome koji slijedi Uputu. Pozivam te pozivom islama. Primi islam i bit ćeš spašen.⁷ Primi islam, Allah će ti dati dvostruku nagradu;⁸ ako odbiješ, snosit ćeš grijeh svoj i svojih podanika.’

‘O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi, i nama i vama zajedničke: da ibadet ne činimo nikome, samo Allahu, da Mu ni u čem ne pridružujemo nikakva sudruga, da ne smatramo jedni druge bogovima mimo Allaha!’ – pa ako to oni odbace, recite (im): ‘Budite svjedoci da smo mi muslimani!’”

Kada je završio (s čitanjem pisma)”, (kaže Ebu-Sufjan), “nastala je oko njega galama i nadvikivanje. Naređeno je, i mi smo odstranjeni. Kada smo izišli, rekao sam svojim drugovima: ‘Ugled Ibn-Ebu-Kebše⁹ stvarno je porastao, a plaši ga se, eto, i kralj Benu-Esfera!’¹⁰

Od tada sam bio uvjeren da će ovo što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio nadvladati, tako da je i meni Allah dao, pa sam primio islam.”

Zuhri kaže: “Herakle je sazvaio velikodostojnike Bizantijskog carstva u svoju kuću¹¹ i rekao im: ‘O Bizantinci, želite li spas i vječnu spoznaju, te da vam se održi carstvo?’ Ustuknuli su prema vratima”, kaže (Zuhri), “kao preplašene zebre, ali su vidjeli da su ona već zatvorena. (Herakle) tada reče: ‘Vratite ih!’ (Vratili su ih) te im on reče: ‘Ja sam zaista samo ispitivao vašu privrženost svojoj vjeri; vidio sam ono što volim. Oni su mi sedždu učinili i njime bili zadovoljni.’¹²

إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَنْ لَا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ (إِلَى قَوْلِهِ (أَشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ) فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قِرَاءَةِ الْكِتَابِ ارْتَفَعَتِ الْأَصْوَاتُ عِنْدَهُ وَكَثُرَ اللَّغَطُ وَأَمَرَ بَنَّا فَأَخْرَجَنَا قَالَ فَقُلْتُ لِأَصْحَابِي حِينَ خَرَجْنَا لَقَدْ أَمَرَ أَمْرُ ابْنِ أَبِي كَبْشَةَ إِنَّهُ لَيَخَافُهُ مَلِكُ بَنِي الْأَصْفَرِ فَمَا زِلْتُ مُوقِنًا بِأَمْرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ سَيُظْهَرُ حَتَّى أَدْخَلَ اللَّهُ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَدَعَا هِرَقْلَ عُظَمَاءَ الرُّومِ فَجَمَعَهُمْ فِي دَارٍ لَهُ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الرُّومِ هَلْ لَكُمْ فِي الْفَلَاحِ وَالرَّشْدِ آخِرَ الْأَبَدِ وَأَنْ يَثْبُتَ لَكُمْ مُلْكُكُمْ قَالَ فَحَاصُوا حَيْصَةَ حُمُرِ الْوَحْشِ إِلَى الْأَبْوَابِ فَوَجَدُوهَا قَدْ غُلِقَتْ فَقَالَ عَلِيُّ بِهِمْ فَدَعَا بِهِمْ فَقَالَ إِنِّي إِنَّمَا اخْتَبَرْتُ شِدَّتَكُمْ عَلَى دِينِكُمْ فَقَدْ رَأَيْتُمْ مِنْكُمْ الَّذِي أَحْبَبْتُ فَسَجَدُوا لَهُ وَرَضُوا عَنْهُ .

7 Tj. da prestane krivo vjerovati u Isaa, alejhis-selam, i primi islam, a Allah će ga, kao nagradu za to, sačuvati od dunjalučkih i ahiretskih nevolja. Ovo ima opće značenje, tako da se odnosi na svakog ko prihvati islam.

8 To je za one koji su slijedili svoga poslanika, a zatim povjerovali Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.

9 Ebu-Kebša pogrđan je nadimak kojim su mušrici zvali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

10 Vlada Bizantije.

11 Prenosi se da se Herakle ispeo na to mjesto, tako da oni do njega ne mogu doći, bojeći se da ga ne ubiju zbog onoga što je rekao Ebu-Sufjanu.

12 Mada se Herakle uvjerio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, stvarno vjerovjesnik, ljubav prema položaju na kojem se nalazio nadvladala je, i on nije primio islam.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“NEĆETE ZASLUŽITI DOBROČINSTVO
DOK NE BUDETE UDJELJIVALI DIO OD
ONOGA ŠTO VOLITE...” – SVE DO (RIJEČI):
“... ALLAH SIGURNO ZA TO ZNA.”¹

4554. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako govori: “Ebu-Talha imao je najviše stabala datula među ensarijama u Medini, a najviše je od svog imetka volio (palmik) Bejruha, koji je bio preko puta džamije. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u njega i pio lijepu vodu, koje je tamo bilo.

Kada je objavljen ajet: ‘Nećete zaslužiti dobročinstvo dok ne budete dijelili dio od onoga što volite!’, Ebu-Talha došao je i rekao: ‘Allahov Poslaniče, Allah kaže: ‘Nećete zaslužiti dobročinstvo dok ne budete dijelili dio od onoga što volite!’, a najdraži mi je imetak Bejruha. Poklanjam ga u ime Allaha! Nadam se da ću nagradu za to naći kod Allaha. Podijeli ga, Allahov Poslaniče, kako ti Allah pokaže!’

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Izvršno! To je imovina koja donosi dobit i zaradu, to je imovina koja donosi dobit i zaradu! Čuo sam šta si rekao. Držim da ga trebaš podijeliti svojoj rodbini.’

‘Učinit ću tako, Allahov Poslaniče!’, reče Ebu-Talha. Podijelio ga je svojoj rodbini i amidžićima.” Abdullah b. Jusuf i Revh b. Ubada čitali su:

“To je imetak koji donosi dobit i zaradu!”

Pričao mi je Jahja da je pred Malikom čitao: “To je unosan imetak!”²

بَابُ

(لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ)

إِلَى (بِهِ عَلَيْهِ)

٤٥٥٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ أَنْصَارِي بِالْمَدِينَةِ نَخْلًا وَكَانَ أَحَبَّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ وَكَانَتْ مُسْتَقْبَلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٌ فَلَمَّا أُنْزِلَتْ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) قَامَ أَبُو طَلْحَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) وَإِنَّ أَحَبَّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ أَرْجُو بِرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللَّهِ فَضَعُفَهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللَّهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَخْ ذَلِكَ مَالٌ رَايَحُ ذَلِكَ مَالٌ رَايَحُ وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَفِي بَنِي عَمِّهِ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ وَرَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ ذَلِكَ مَالٌ رَايَحُ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قَالَ قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ مَالٌ رَايَحُ.

¹ Ali-Imran, 92. Ovaj ajet u cijelosti u prijevodu glasi: “Nećete zaslužiti dobročinstvo dok ne budete udjeljivali dio od onoga što volite; a bilo šta vi udijelili, Allah sigurno za to zna.”

² Postoje dva načina čitanja ove riječi: jedan je *rajih*, što znači nagrada za njega dolazi, ili nagrada ide za

4555. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari i rekao:

“Kazivao mi je babo, prenoseći od Sumame, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: ‘... pa ju je dao Hasanu i Ubejju. Mada sam mu bliži, nije mi dao ništa od toga.’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“RECI: ‘DONESITE TEVRAT PA GA ČITAJTE, AKO ISTINU GOVORITE!’”³

4556. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:

“Neki su židovi doveli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednog svog čovjeka i ženu koji su bili počinili blud,⁴ te ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘Šta radite s onima od vas koji počine blud?’

‘Polijevamo ih ključalom vodom i udaramo’, rekoše. ‘Zar ne možete naći u Tevratu kamenovanje?’, upitao ih je.

‘Ne možemo naći u njemu ništa’, odgovorili su. Na to im Abdullah b. Selam⁵ reče: ‘Slagali ste, donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!’ Tada je njihov učitelj, koji među njima tumači (Tevrat), stavio svoju šaku na ajet o kamenovanju i počeo čitati ono što je oko šake, a nije čitao ajet

٤٥٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ فَجَعَلَهَا لِحَسَّانَ وَأَبِي وَأَنَا أَقْرَبُ إِلَيْهِ وَلَمْ يَجْعَلْ لِي مِنْهَا شَيْئًا.

بَاب (قُلْ فَاتُوا بِالتَّوْرَةِ

فَاتُلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ)

٤٥٥٦. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِرَجُلٍ مِنْهُمْ وَامْرَأَةٍ قَدْ زَنَيَا فَقَالَ لَهُمْ كَيْفَ تَفْعَلُونَ بِمَنْ زَنَى مِنْكُمْ قَالُوا نَحْمِئُهَا وَنَضْرِبُهَا فَقَالَ لَا تَجِدُونَ فِي التَّوْرَةِ الرَّجْمَ فَقَالُوا لَا نَجِدُ فِيهَا شَيْئًا فَقَالَ لَهُمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ كَذَبْتُمْ فَاتُوا بِالتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ فَوَضَعَ مِذْرَاسُهَا الَّذِي يُدْرَسُهَا مِنْهُمْ كَفَّهُ عَلَى آيَةِ الرَّجْمِ فَطَفِقَ يَقْرَأُ مَا دُونَ يَدِهِ وَمَا وَرَاءَهَا وَلَا يَقْرَأُ آيَةَ الرَّجْمِ

njega, a drugi *rabih*, što znači zarada ili onaj koji nosi zaradu i nagradu. Hadis je spomenut u poglavlju *O zastupništvu*, hadis br. 2318, u dijelu *Zekat*, hadis br. 1461, te u hadisima br. 2752, 2758, 2769, 4554, 4555, 5611. (prim. rec.)

3 Ali-Imran, 93. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Svaka je hrana bila dopuštena sinovima Israilovim, osim one koju je Israil sam sebi zabranio prije nego što je Tevrat objavljen bio. Reci: ‘Donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!’”

4 Oni su željeli da im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudi vjerovatno se nadajući da će presuda biti lakša od one koja je propisana u Tevratu.

5 On je bio židov koji je primio islam. Zanimljiva je priča o njegovu prihvatanju islama. Naime, kada je on primio islam, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od njega je zatražio da to ne obznanjuje. Potom je sakupio židovske uglednike i pitao ih o Abdullahu, koji je bio skriven iza paravana. Rekli su o njemu sve najbolje. Nakon toga Abdullah se pojavio i obavijestio ih da je primio islam. Istog trenutka židovi su o njemu počeli pričati sve najgore.

o kamenovanju. Onda je on (Abdullah b. Selam) smaknuo njegovu ruku s ajeta o kamenovanju i rekao: 'A šta je ovo?' Kada su to vidjeli, rekli su da je to ajet o kamenovanju. Naredio je¹ potom, i njih su dvoje kamenovani na mjestu gdje su klanjane dženaze kod džamije. Vidio sam onog s kojim je učinila blud kako se nadnosi nad nju da je zaštititi od kamenja."

RIJEČI UZVIŠENOG:

"VI STE NAROD NAJBOLJI OD SVIH KOJI SU SE IKADA POJAVILI..."²

4557. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od Mejsere, ovaj od Ebu-Hazima, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je o ajetu:

"Vi ste narod najbolji od svih koji su se ikada pojavili" – rekao: "... najbolji ljudi prema (drugim) ljudima.³ Dovedete ih s lancima na njihovim vratovima, da bi ušli u islam."

RIJEČI UZVIŠENOG: "KADA DVA KRILA VAŠA GOTOVO NISU UZMAKLA..."⁴

4558. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, koji je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:

"Zbog nas objavljeno je: 'Kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla, Allah ih je sačuvao', dodavši: "Mi smo ta dva krila, Benu-Harisa i Benu-Selema, a voljeli bismo da nismo."⁵

فَنَزَعَ يَدَهُ عَنْ آيَةِ الرَّجْمِ فَقَالَ مَا هَذِهِ فَلَمَّا رَأَوْا ذَلِكَ قَالُوا هِيَ آيَةُ الرَّجْمِ فَأَمَرَ بِهِمَا فَرَجَمَا قَرِيبًا مِنْ حَيْثُ مَوْضِعُ الْجَنَائِزِ عِنْدَ الْمَسْجِدِ فَرَأَيْتُ صَاحِبَهَا يَحْنِي عَلَيْهَا يَقِيهَا الْحِجَارَةَ.

بَاب (كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ)

٤٥٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَيْسَرَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ (كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ) قَالَ خَيْرَ النَّاسِ لِلنَّاسِ تَأْتُونَ بِهِمْ فِي السَّلَاسِلِ فِي أَعْنَاقِهِمْ حَتَّى يَدْخُلُوا فِي الْإِسْلَامِ.

بَاب (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا)

٤٥٥٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ عَمْرُو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ فِينَا نَزَلَتْ (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا) قَالَ نَحْنُ الطَّائِفَتَانِ

¹ Tj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

² Ali-Imran, 110. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vi ste narod najbolji od svih koji su se ikada pojavili; tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćate, i u Allaha vjerujete. A kad bi sljedbenici Knjige ispravno vjerovali, bilo bi bolje za njih; ima među njima pravih vjernika, ali su većinom grješnici."

³ Zbog toga što su oni bili uzrok da ovi prime islam.

⁴ Ali-Imran, 122. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla, Allah ih je sačuvao. Neka se zato vjernici samo u Allaha pouzdaju!"

⁵ Tj. ne volimo što smo bili oni koji su se namjeravali povući, pa nas je Allah, dž.š., spomenuo u negativnom kontekstu u Kur'anu.

Sufjan je jedanput rekao: “Ne bi me obradovalo⁶ njegovo objavljivanje da nije Allahovih riječi: ‘Allah ih je sačuvao.’”

RIJEČI UZVIŠENOG:
“OD TEBE NE ZAVISI...”⁷

4559. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa da ga je obavijestio Abdullah, a njega Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, koji je rekao:

“Pričao mi je Salim, prenoseći od svoga oca da je on čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako – kada podigne svoju glavu s rukua na posljednjem rekatu sabah-namaza, nakon što kaže: ‘*Semiallahu limen hamideh!*’ – kaže: ‘Allahu, prokuni toga i toga!’⁸, te je Allah objavio: ‘Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti, ili će ih na muke staviti, jer oni su zaista nasilnici!’”

Hadis prenosi Ishak b. Rašid od Zuhrija.

4560. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejbe i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi htio učiti dovu protiv nekoga ili za nekoga,⁹ učio bi Kunut-dovu poslije rukua. Rekao bi: kada kaže: ‘*Semiallahu limen hamideh rabbena lekel-hamd!*’¹⁰ “Allahu, spasi Velida b. Velida,¹¹ Selemu

بَنُو حَارِثَةَ وَبَنُو سَلَمَةَ وَمَا نَحِبُّ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً وَمَا يَسُرُّنِي أَنَّهُمَا لَمْ تُنَزَّلْ لِقَوْلِ اللَّهِ (وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا) .

بَاب (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ)

٤٥٥٩. حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ فِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِنَ الْفَجْرِ يَقُولُ اللَّهُ الْعَنَ فُلَانًا وَفُلَانًا وَفُلَانًا بَعْدَ مَا يَقُولُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ) إِلَى قَوْلِهِ (فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) رَوَاهُ إِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

٤٥٦٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ عَلَى أَحَدٍ أَوْ يَدْعُوَ لِأَحَدٍ قَنَتَ بَعْدَ الرُّكُوعِ قُرْبًا قَالَ إِذَا قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

6 Tj. objavljivanje ovog ajeta u kojem se otkriva njihova loša namjera. Međutim, on se ipak obradovao jer je Allah, dželle šanuhu, na kraju potvrdio da ih je On sačuvao te da je On njihov zaštitnik.

7 Ali-Imran, 128. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti, ili će ih kazniti, jer oni su zaista nasilnici.”

8 Trojica koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proklinjao jesu: Safvan b. Umejja, Suhejl b. Umejri i Haris b. Hišam. Njima je trojici kasnije oprosteno.

9 U toku namaza.

10 Ovo je dokaz za one koji kažu da se Kunut-dova uči poslije rukua. (Pogledaj hadise koji govore o ovoj temi u poglavlju *O vitr-namazu*.)

11 On je brat Halida b. Velida. Učestvovao je u Bici na Bedru na strani mušrika i pao u ropstvo, ali se iskupio. Primio je kasnije islam, i mušrici su ga u Meki zatvorili. Zajedno sa Selemom i Ajjašom planirao je bijeg iz Meke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je za to i molio za njih.

b. Hišama i Ajjaša b. Ebu-Rebija! Allahu, pojačaj Svoj prijezir prema Mudaru i daj im godine kao godine Jusufove!” To je govorio naglas. A na sabah-namazu govorio je ponekad:¹ “Allahu, prokuni to i to arapsko pleme!” – sve dok Allah nije objavio ajet: “Od tebe ne zavisi...”

RIJEČI UZVIŠENOG:
“... DOK VAS JE POSLANIK
ZVAO IZA VAŠIH LEĐA...”²

Uhrakum je ženski rod od *ahirikum*. Ibn-Abbas kaže da “jedno od dvaju dobara” znači pobjedu ili pogibiju na Allahovom putu.

4561. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovom Ebu-Ishak, koji je kazivao da je čuo Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže: “Postavio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Abdullaha b. Džubejra za zapovjednika pješadije, i oni su se vratili poraženi. O tome (govori ajet): ‘... dok ih je Poslanik zvao iza njihovih leđa.’ S Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ostalo je samo dvanaest ljudi.”

اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ
وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَعَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ
وَطَأَتَكَ عَلَى مُضَرَ وَاجْعَلْهَا سِنِينَ كَسَنِي يُوسُفَ
يَجْهَرُ بِذَلِكَ وَكَانَ يَقُولُ فِي بَعْضِ صَلَاتِهِ فِي صَلَاةِ
الْفَجْرِ اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلَانًا وَفُلَانًا لِأَحْيَاءٍ مِنَ الْعَرَبِ
حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ).

بَابُ قَوْلِهِ
(وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أَخْرَاكُمْ)

وَهُوَ تَأْنِيثُ أَخْرِكُمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
(إِحْدَى الْحُسَيْنَيْنِ) فَتَحًا أَوْ شَهَادَةً.

٤٥٦١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ
حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الرَّجَالِ
يَوْمَ أُحُدٍ عَبْدَ اللَّهِ بْنُ جُبَيْرٍ وَأَقْبَلُوا مُنْهَزِمِينَ
فَذَاكَ إِذْ يَدْعُوهُمْ الرَّسُولُ فِي أَخْرَاهُمْ وَلَمْ يَبْقَ
مَعَ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرُ اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا.

¹ Ovo upućuje na to da on Kunut-dovu nije uvijek učio na sabah-namazu.

² Ali-Imran, 153. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Kad ste ono uzimali kako je ko stigao, ne obazirući se na druge ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza vaših leđa, Allah vas je kaznio brigom na brigu, da ne biste tugovali za onim što vam je izmaklo, niti zbog onoga što vas je zadesilo; a Allah dobro zna ono što radite.”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... SPOKOJSTVO; SAN...”³

4562. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim b. Abdur-Rahman Ebu-Jakub, njemu Husejn b. Muhammed, ovom Šejban, prenoseći od Katade da mu je pričao Enes kako je Ebu-Talha kazivao:

“Obuzeo nas je san dok smo bili na bojištu na dan Bitke na Uhudu. Sablja mi je”, kaže, “ispadala iz ruke, i ja sam je ponovo uzimao, pa mi je opet ispadala, a ja je opet uzimao.”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONE KOJI SU SE ALLAHU I POSLANIKU I NAKON ZADOBIJENIH RANA ODAZVALI, ONE IZMEĐU NJIH KOJI SU DOBRO ČINILI I BOGOBOJAZNI BILI – ČEKA VELIKA NAGRADA.”⁴

El-karh znači *el-džirah* (rane). *Istedžabu* znači *edžabu* (odazvali su se). *Jestedžibu* znači *judžibu* (odaziva se, uslišava).⁵

بَابُ قَوْلِهِ (أَمَنَةً نُّعَاسًا)

٤٥٦٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبُو يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ قَالَ غَشَيْنَا النُّعَاسُ وَنَحْنُ فِي مَصَافِنَا يَوْمَ أُحُدٍ قَالَ فَجَعَلَ سَيْفِي يَسْقُطُ مِنْ يَدِي وَأَخَذَهُ وَيَسْقُطُ وَأَخَذَهُ.

بَابُ قَوْلِهِ

(الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ)

(الْقَرْحُ) الْجَرَّاحُ (اسْتَجَابُوا) أَجَابُوا (يَسْتَجِيبُ) يُجِيبُ.

3 Ali-Imran, 154. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Zatim vam je, poslije nevolje, spustio spokojstvo; san koji je neke od vas uhvatio, a drugi su se brinuli samo o sebi, misleći o Allahu ono što nije istina, mislima paganstva, i govoreći: ‘Imamo li mi ikakva udjela u odluci?’ Reci: ‘O svemu odlučuje samo Allah!’ Oni u sebi kriju ono što tebi ne pokazuju. ‘Da smo se za bilo šta pitali’, govore oni, ‘ne bismo ovdje bili izginuli.’ Reci: ‘I da ste u kućama svojim bili, opet bi oni kojima je suđeno da poginu na mjestu pogibije svoje izišli, da bi Allah ispitao ono što je u vašim grudima i da bi istražio ono što je u vašim srcima; a Allah dobro zna šta je u grudima.”

4 Ali-Imran, 172.

5 Buhari u ovom poglavlju nije naveo nijedan hadis, mada bi odgovarao hadis što se prenosi od Aïše koji je naveo u poglavlju *O vojnim pohodima*.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... NEPRIJATELJI SE OKUPLJAJU
ZBOG VAS, TREBATE IH SE PRIČUVATI!”¹

4563. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu, mislim² da je tako rekao, kazivao nam je Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Asima, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o ajetu: “Dovoljan je nama Allah, divan je On oslonac!” – kazao kako ga je izgovorio Ibrahim, alejhis-selam, kada je bačen u vatru, te Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kada su rekli: “Neprijatelji se okupljaju zbog vas, trebate ih se pričuvati!”³ To im je učvrstilo vjerovanje, pa rekoše: ‘Dovoljan je nama Allah, divan je On oslonac!’

4564. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Hasin, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao: “Posljednje što je Ibrahim rekao kada je bačen u vatru bilo je: ‘Dovoljan je meni Allah, divan je On oslonac!’”

بَاب

(إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ)

٤٥٦٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَرَاهُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ عَنْ أَبِي عَاصِمٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ) قَالَهَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ وَقَالَهَا مُحَمَّدٌ ﷺ حِينَ قَالُوا (إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَرَّادَهُمْ إِيْمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ) .

٤٥٦٤. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ آخِرَ قَوْلِ إِبْرَاهِيمَ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ .

- 1 Ali-Imran, 173. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “One kojima je – kad su im ljudi rekli: ‘Neprijatelji se okupljaju zbog vas, trebate ih se pričuvati!’ – to povećalo vjerovanje, pa su rekli: ‘Dovoljan je nama Allah, divan je On Gospodar!’”
- 2 Ovo govori Buhari, koji kao da je posumnjao u ime učiteljevog učitelja. Imam Hakim ga je zabilježio preko Ahmed b. Ishaka od Ahmed b. Junusa, kojem je kazivao Ebu Bekr b. Ajjaš, sa spomenutim senedom bez sumnje, stim što Hakim spominje ovo predanje kao da ga Buharija nije spomenuo (istidrak) a nije tako. (prim. rec.)
- 3 Nakon bitke na Uhudu Ebu-Sufjan bio je krenuo nazad u Mekku. Nakon nekog vremena predomislio se i bio odlučio vratiti se u Medinu te ponovo napasti muslimane. Međutim, susreo ga je Ma'bed Huzai i rekao mu da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, okupio veliku vojsku u kojoj su i oni koji nisu bili na Uhudu i koji su se pokajali. To je navelo Ebu-Sufjana da promijeni odluku i da, ipak, krene put Mekke. Međutim, da bi zaplašio muslimane, on je poslao u Medinu lažne vijesti o tome da se on vraća te da će ih napasti. Kada je to čuo, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Dovoljan je nama Allah, divan je On Gospodar!”

RIJEČI UZVIŠENOG: “NEKA NIKAKO NE MISLE ONI KOJI ŠKRTARE U ONOM ŠTO IM ALLAH IZ OBILJA SVOGA DAJE...”⁴

Sejutavvekun je kao kad se kaže *tavvektuhu bi tavkin* (omotao sam ga omotačem).

4565. PRIČAO MI JE Abdullah b. Munir da je čuo od Ebu-Nadra, kojem je pričao Abdur-Rahman, sin Abdullaha b. Dinara, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je rekao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kome Allah da imetak, pa on na njega ne bude davao zekat – imetak će mu se pretvoriti u lik zmije s olinjalom dlakom na glavi,⁵ koja ima dva repa kojima će ga omotavati na Sudnjem danu. Zgrabit će ga svojim čeljustima i reći: ‘Ja sam tvoj imetak, ja sam tvoje blago!’”
Zatim je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) proučio ovaj ajet: ‘Neka nikako ne misle oni koji škrtare u onom što im Allah iz obilja Svoga daje...’ – do kraja ajeta.”

بَاب (وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)

(سَيُطَوَّقُونَ) كَقَوْلِكَ طَوَّقْتَهُ بِطَوَّقٍ .

٤٥٦٥ . حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مَثَلٌ لَهُ مَالُهُ شُجَاعًا أَفْرَعُ لَهُ زَبَيْبَتَانِ يُطَوَّقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَأْخُذُ بِلِهْزِمَتَيْهِ يَعْنِي بِشِدْقَيْهِ يَقُولُ أَنَا مَالُكَ أَنَا كَنْزُكَ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ (وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ .

4 Ali-Imran, 180. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Neka oni koji škrtare u onom što im Allah iz obilja Svoga daje nikako ne misle da je to dobro za njih; ne, to je zlo za njih! Na Sudnjem danu bit će im o vratu obješeno ono u čemu su škrtarili, a Allahu pripada nasljedstvo nebesa i zemlje; Allah je dobro obavješten o svemu što radite!” Neki komentatori kažu da je ovaj ajet objavljen u povodu onih koji ne daju zekat, i ovo je važeće mišljenje koje podržava i Buhari. Ibn-Džurejdž kaže kako je ovaj ajet objavljen zbog židova koji su sakrili i nisu obznanili svojstva Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo mišljenje je odabrao i Zedždžadž.

5 Zbog velike količine otrova.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I SLUŠAT ĆETE
DOISTA MNOGE UVREDE OD ONIH
KOJIMA JE DATA KNJIGA PRIJE VAS,
A I OD MNOGOBOŽACA..."¹

4566. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu
Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je rekao:

"Obavijestio me je Urva b. Zubejr da ga je Usama
b. Zejd, radijallahu anhum, obavijestio kako je
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,
uzjahao na magarca (koji je bio prekriven)
fedekijskom² kadifom; stavio je Usamu b. Zejda
iza sebe i krenuo da posjeti Sa'da b. Ubadu u
Benu-Harisu b. Hazredžu – a to je bilo prije Bitke
na Bedru. Prošao je", kaže, "pored sijela na kojem
je bio Abdullah b. Ubejj b. Selul – a to je bilo
prije nego što je Abdullah b. Ubejj primio islam.
Na tom sijelu bili su zajedno muslimani i mušrici,
obožavaoci kipova, židovi i muslimani. Na sijelu
je bio i Abdullah b. Revaha. Kada je sijelo prekrila
prašina koju je uzdigla životinja, Abdullah b. Ubejj
prekrio je lice svojim ogrtačem, a zatim rekao:³
'Ne podiži na nas prašinu!'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,
nazvao im je selam,⁴ a zatim zastao, sjahao
i pozvao ih Allahu, učeći im Kur'an. Na to Abdullah
b. Ubejj b. Selul reče: 'Čovječe, nema ništa bolje

بَابُ

(وَلْتَسْمَعَنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا)

٤٥٦٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ
عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُزْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ
أَنَّ أَسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَكِبَ عَلَى حِمَارٍ عَلَى قَطِيفَةٍ فَذَكَّيَتْهُ
وَأَرْدَفَ أَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَرَاءَهُ يَعُودُ سَعْدُ بْنُ
عُبَادَةَ فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ قَبْلَ وَقْعَةِ بَدْرٍ
قَالَ حَتَّى مَرَّ بِمَجْلِسٍ فِيهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ
سَلُولَ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يُسَلَّمَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ فِي
الْمَجْلِسِ أَخْلَاطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبْدَةُ
الْأَوْثَانِ وَالْيَهُودِ وَالْمُسْلِمِينَ وَفِي الْمَجْلِسِ عَبْدُ اللَّهِ
بْنُ رَوَاحَةَ فَلَمَّا غَشِيَتْ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدَّابَّةِ
خَرَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَنْفَةَ بِرِدَائِهِ ثُمَّ قَالَ لَا تُغَيِّرُوا
عَلَيْنَا فَسَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَيْهِمْ ثُمَّ وَقَفَ فَزَلَّ
فَدَعَاهُمْ إِلَى اللَّهِ وَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ

1 Ali-Imran, 186. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vi ćete sigurno biti iskušavani u imecima vašim, i životima vašim, i slušat ćete doista mnoge uvrede od onih kojima je data Knjiga prije vas, a i od mnogobožaca. I ako budete izdržali i Allaha se bojali, pa – tako trebaju postupiti oni koji su jakom voljom obdareni."

Prenosi se da je ovaj ajet objavljen zbog Ka'ba b. Ešrefa, koji je u svojoj poeziji napadao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe. Također se prenosi da je ovaj ajet objavljen zbog jednog židova koji je rekao da je Allah siromah, a da su oni bogati, pa se Ebu-Bekr jako naljutio kad je to čuo.

S obzirom da ovaj ajet ima općenito značenje, moguće da je objavljen povodom ovih i njima sličnih događaja u kojima su nevjernici vrijeđali muslimane i islam.

2 Ova kadifa dobila je ime po mjestu gdje se proizvodila. To mjesto nalazilo se dva dana hoda daleko od Medine.

3 Tj. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Ovo je dokaz da je dopušteno nazvati selam muslimanima koji se nalaze u društvu s nevjernicima, ali namjera mora biti usmjerena k tome da se selam naziva muslimanima.

od toga što kažeš,⁵ samo ako je istina! Nemoj nas zato time uznemirivati na našim sijelima; vrati se svojoj jahalici, pa ko ti dođe – njemu to pričaj!”⁶ Abdullah b. Revaha uzvрати na to govoreći: ‘Allahov Poslaniče, dođi s tim na naša sijela, mi to volimo!’ Tada su se muslimani, mušrici i židovi počeli tako grditi da su se umalo potukli. Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smirivao sve dok se nisu umirili. Zatim je uzjahao svoju jahalicu i došao kod Sa‘da b. Ubade.

‘O Sa‘de’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘zar nisi čuo šta je rekao Ebu-Hubab?!’, misleći na Abdullaha b. Ubejja, (i dodade:) ‘Rekao je to i to!’

‘Oprosti mu i ostavi ga na miru, Allahov Poslaniče’, reče Sa‘d b. Ubada, ‘tako mi Onoga koji ti je poslao Knjigu, Allah je poslao istinu koju ti je objavio. Stanovnici Medine bili su se navikli da postave vladara koji njima vlada. Kada je to Allah zamijenio istinom koju ti je Allah dao, rodila se zavist koja ga je navela da uradi to što si vidio!’ Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio.

Vjerovjesnik,⁷ sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi opraštali su mušricima i sljedbenicima Knjige i trpjeli njihove uvrede onako kako im je to Allah naredio. Uzvišeni Allah kaže: ‘... i slušat ćete doista mnoge uvrede od onih kojima je data Knjiga prije vas, a i od mnogobožaca. I ako budete izdržali i Allaha se bojali, pa – tako trebaju postupiti oni koji su jakom voljom obdareni!’⁸

ابْنُ أَبِي ابْنِ سَلُولَ أَيُّهَا الْمَرْءُ إِنَّهُ لَا أَحْسَنَ مِمَّا تَقُولُ إِنْ كَانَ حَقًّا فَلَا تُؤْذِنَا بِهِ فِي مَجْلِسِنَا ارْجِعْ إِلَى رَحْلِكَ فَمَنْ جَاءَكَ فَاقْصُصْ عَلَيْهِ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَعْشْنَا بِهِ فِي مَجَالِسِنَا فَإِنَّا نُحِبُّ ذَلِكَ فَاسْتَبَّ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ حَتَّى كَادُوا يَتَشَاوَرُونَ فَلَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَنُوا ثُمَّ رَكِبَ النَّبِيُّ ﷺ دَابَّتَهُ فَسَارَ حَتَّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ يَا سَعْدُ أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالَ أَبُو حُبَابٍ يُرِيدُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي قَالَ كَذًا وَكَذَا قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اغْفُ عَنْهُ وَاصْفَحْ عَنْهُ فَوَالَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ لَقَدْ جَاءَ اللَّهُ بِالْحَقِّ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ لَقَدْ اضْطَلَحَ أَهْلُ هَذِهِ الْبُحَيْرَةِ عَلَى أَنْ يُتَوَجَّهَ فَيُعْصَبُوهُ بِالْعِصَابَةِ فَلَمَّا أَبَى اللَّهُ ذَلِكَ بِالْحَقِّ الَّذِي أَعْطَاكَ اللَّهُ شَرِقَ بِذَلِكَ فَذَلِكَ فَعَلَ بِهِ مَا رَأَيْتَ فَعَفَا عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ يَعْفُونَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ وَأَهْلِ الْكِتَابِ كَمَا أَمَرَهُمُ اللَّهُ وَيَضْرِبُونَ عَلَى الْأَذَى قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَلَتَسْمَعَنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا)

5 Postoji mogućnost, zavisno od vokalizacije, da je rekao kako je bolje od ovoga da ostane kod kuće.

6 Iz ovog događaja možemo izvući sljedeće pouke:

- onaj koji poziva u vjeru mora iskoristiti svaku priliku za to;
- licemjeri se nisu promijenili ni do dana današnjeg: uvijek govore isto; i danas zagovaraju da se o islamu priča samo u džamijama i nigdje više, želeći tako spriječiti one koji ne znaju o islamu da čuju istinu o njemu; znaju da svi koji ne prakticiraju islam ne dolaze u džamiju, i nikada neće imati prilike upoznati se s islamom.

7 Ibn-Hibban ovaj je dio spomenuo kao poseban hadis. U oba je hadisa isti lanac prenosilaca.

8 Ali-Imran, 186.

Uzvišeni Allah također je rekao: ‘Mnogi sljedbenici Knjige jedva bi dočekali da vas – pošto ste postali vjernici – vrate u nevjernike, iz lične zlobe svoje, iako im je Istina poznata, ali vi oprostite i preko toga prijedite dok Allah Svoju odluku ne donese; a Allah, zaista, sve može!’¹

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opraštao je onako kako mu je to Allah naredio sve dok Allah nije dopustio da se bori protiv njih.²

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, organizirao pohod na Bedr i uz Allahovu pomoć uništio glavaše nevjernika iz Kurejša, Ibn-Ubejj b. Selul i njegovi istomišljenici među mušricima i idolopoklonicima rekoše: ‘Stvar je postala jasna!’³ Izrazili su lojalnost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i primili islam!’⁴

RIJEČI UZVIŠENOG:

“NIKAKO NE MISLI DA ĆE
ONI KOJE VESELI ONO ŠTO RADE...”⁴

4567. PRIČAO MI JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Džafer, ovom Zejd b. Eslem, prenoseći od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da su neki licemjeri izostajali kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao u borbu, radujući se što nisu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ali, kada bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio, oni bi mu se izvinjavali i zaklinjali. Voljeli su da budu pohvaljeni za ono

وَقَالَ اللَّهُ (وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَأَوَّلُ الْعَفْوَ مَا أَمَرَهُ اللَّهُ بِهِ حَتَّى أَذِنَ اللَّهُ فِيهِمْ فَلَمَّا غَزَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَدْرًا فَقَتَلَ اللَّهُ بِهِ صِنَادِيْدَ كُفَّارِ قُرَيْشٍ قَالَ ابْنُ أَبِي ابْنِ سُلُولٍ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَعَبْدَةَ الْأَوْثَانِ هَذَا أَمْرٌ قَدْ تَوَجَّهَ فَبَايَعُوا الرَّسُولَ ﷺ عَلَى الْإِسْلَامِ فَأَسْلَمُوا .

بَاب

(لَا يَحْسِبُنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا)

٤٥٦٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَّارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْمُنَافِقِينَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْغَزْوِ تَحَلَّفُوا عَنْهُ وَفَرَحُوا بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَإِذَا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اعْتَذَرُوا إِلَيْهِ وَحَلَفُوا وَأَحْبَبُوا أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَنَزَلَتْ

¹ El-Bekara, 109.

² Ovo ne znači da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odustao od praštanja nakon što mu je dopušteno da se bori protiv nevjernika. Naime, i nakon dopuštenja da se bori protiv njih, on je praštao, oslobađajući mnoge mušrike i židove, s naknadom ili bez nje.

³ Tj. postalo je jasno ko će na kraju biti pobjednik.

⁴ Ali-Imran, 188. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Nikako ne misli da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili - nikako ne misli da će se kazne sšasiti; njih čeka teška patnja!” Ovaj ajet ima općenito značenje, tako da može biti više konkretnih razloga koji su bili povod njegovu objavljivanju.

što nisu uradili, te je povodom toga objavljen ajet: “Nikako ne misli da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili...”

4568. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, a njega Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, kojeg je Alkama b. Vekkas obavijestio da je Mervan rekao svome vrataru:

“Idi kod Ibn-Abbasa i reci mu: ako svaki čovjek bude kažnjen zato što se raduje onome što radi i što voli da bude pohvaljen za ono što nije uradio, svi ćemo biti kažnjeni.” Na to je Ibn-Abbas rekao: “Kakve vi veze imate s tim? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je neke židove i pitao ih o nečem.⁵ Oni su to od njega sakrili i obavijestili ga o nečem drugom. Pokazali su mu da su zaslužili od njega pohvalu zato što su ga obavijestili o onom o čemu ih je pitao, a radovali su se što su to sakrili, (ne rekavši istinu).” Potom je Ibn-Abbas proučio (ajete):⁶ “A kada je Allah uzeo obavezu od onih kojima je Knjiga data da će je sigurno ljudima objašnjavati, da neće iz nje ništa kriti, oni su je, poslije, za leđa svoja bacili i nečim što malo vrijedi zamijenili; a kako je ružno to što su u zamjenu dobili! Nikako ne misli da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili – nikako ne misli da će se kazne spasiti; njih čeka teška patnja!”⁷

Ovaj hadis prenosi i Abdur-Rezzak sa istim senedom, od Ibn-Džurejdža.

(لَا يُحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا) .

٤٥٦٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ مَرْوَانَ قَالَ لِبَوَائِهِ اذْهَبْ يَا رَافِعُ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْ لَيْتُنِي كَانَتْ كُلُّ أَمْرٍ فَرِحَ بِمَا أُوتِيَ وَأَحَبَّ أَنْ يُحْمَدَ بِمَا لَمْ يَفْعَلْ مُعَذِّبًا لِنَعْدْبَنَ أَجْمَعُونَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَمَا لَكُمْ وَلِهَذِهِ إِنَّمَا دَعَا النَّبِيُّ ﷺ يَهُودَ فَسَأَلَهُمْ عَنْ شَيْءٍ فَكَتَمُوهُ إِيَّاهُ وَأَخْبَرُوهُ بغيرِهِ فَأَرَوْهُ أَنْ قَدْ اسْتَحْمَدُوا إِلَيْهِ بِمَا أَخْبَرُوهُ عَنْهُ فِيمَا سَأَلَهُمْ وَفَرَحُوا بِمَا أُوتُوا مِنْ كِتَابِهِمْ ثُمَّ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) كَذَلِكَ حَتَّى قَوْلِهِ (يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا) تَابَعَهُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ .

حَدَّثَنَا ابْنُ مِقَاتٍ أَخْبَرَنَا الْحَجَّاجُ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ مَرْوَانَ يَهَذَا .

- 5 Ne zna se tačno o čemu ih je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pitao. Neki kažu da ih je pitao o tome kako njega opisuju njihove svete knjige.
- 6 Ibn-Abbas želio je ukazati na to kako je Allah, dželle šanuhu, žestoko ukorio, one koji sakriju znanje za koje im je naređeno da ga ne smiju kriti obećavši im džehennemsku kaznu.
- 7 Iz ovog ajeta razumije se da su oni o kojima je riječ u ovom ajetu spomenuti i u prethodnom. Allah, dželle šanuhu, ukorio ih je zbog toga što su krili znanje za koje im je On naredio da ga šire i zaprijetio im džehennemskom vatrom ako ga budu krili. U jednom predanju stoji da je Ibn-Abbas rekao: “Allah, dželle šanuhu, rekao je u Tevratu: ‘Islam je vjera kojom je On zadovoljan i koju je odabrao za Svoje robove, a Muhammed je Allahov poslanik.’”

PRIČAO MI JE Ibn-Mukatil da ga je obavijestio Hadždžadž, njega Ibn-Džurejdž, ovog Ibn-Ebu-Mulejka, njega Humejd b. Abdur-Rahman b. Avf, kojeg je o ovome obavijestio Mervan.

RIJEČI UZVIŠENOG: "U STVARANJU NEBESA I ZEMLJE I U IZMJENI NOĆI I DANA ZAISTA SU ZNAMENJA ZA RAZUMOM OBDARENE!"¹

4569. PRIČAO MI JE Seid b. Ebu-Merjem da ga je obavijestio Muhammed b. Džafer, njega Šerik b. Abdullah b. Ebu-Nemir, prenoseći od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumā, da je kazivao:

"Noćio sam kod svoje tetke (po majci) Mejmune. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao je sa svojom ženom neko vrijeme, a onda zaspao. Kada je nastupila posljednja trećina noći, ustao je i pogledao u nebo, a zatim proučio: 'U stvaranju nebesa i zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene!'"

Potom je ustao, uzeo abdest i očistio zube. Klanjao je jedanaest rekata. Nakon toga Bilal je proučio ezan, i on je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) klanjao dva rekata. Potom je izišao i klanjao sabah-namaz."²

بَاب قَوْلِهِ

(إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ)

٤٥٦٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي شَرِيكُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ بَثُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ فَتَحَدَّثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَعَ أَهْلِهِ سَاعَةً ثُمَّ رَقَدَ فَلَمَّا كَانَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ قَعَدَ فَنَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) ثُمَّ قَامَ فَتَوَضَّأَ وَاسْتَنْ فَصَلَّى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ أَدْنَى بِلَالٌ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

¹ Ali-Imran, 190.

² Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je sunnete u svojoj kući, a farze u džematu u džamiji.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... ZA ONE KOJI I STOJEĆI I SJEDJEĆI
I LEŽEĆI ALLAHA SPOMINJU
I O STVARANJU NEBESA I ZEMLJE
RAZMIŠLJAJU: ‘GOSPODARU NAŠ,
TI NISI OVO UZALUD STVORIO!
HVALJEN NEKA SI; SAČUVAJ NAS
PATNJE U VATRI!’”³

4570. PRIČAO MI JE Ali b. Abdullah, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, prenoseći od Malika b. Enesa, on od Mahreme b. Sulejmana, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, koji je kazivao:

“Noćio sam kod svoje tetke (po majci) Mejmune. ‘Gledat ću’, rekoh (sebi), ‘kako klanja Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.’

Prostrla mu je počivaljku, pa je zaspao uzduž nje. (Kasnije je ustao) i protrljao oči da odagna san. Potom je proučio posljednjih deset ajeta sure Ali-Imran do kraja, a onda došao do mješine koja je bila obješena, skinuo je i uzeo abdest. Nakon toga počeo je klanjati. Tada sam ustao i ja i uradio isto što i on, a onda došao i stao mu sa strane. Stavio je svoju ruku na moju glavu, uzeo me za uho i počeo ga blago potirati⁴. Klanjao je dva rekata, zatim još dva, onda još dva, potom još dva, onda još dva, pa još dva, a zatim jedan.”⁵

بَابُ

(الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ
وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ...)

٤٥٧٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ
عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ بَتُّ عِنْدَ خَالَتِي
مَيْمُونَةَ فَقُلْتُ لَا تَنْظُرَنَّ إِلَى صَلَاةِ رَسُولِ
اللَّهِ ﷺ فَطَرِحَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَسَادَةٌ فَنَامَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي طُولِهَا فَجَعَلَ يَمْسَحُ النَّوْمَ
عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ قَرَأَ الْآيَاتِ الْعَشَرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ
آلِ عِمْرَانَ حَتَّى خَتَمَ ثُمَّ أَتَى شَنًّا مُعَلَّقًا فَأَخَذَهُ
فَتَوَضَّأَ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَقُمْتُ فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا
صَنَعَ ثُمَّ جِئْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ يَدَهُ
عَلَى رَأْسِي ثُمَّ أَخَذَ بِأُذُنِي فَجَعَلَ يَفْتِلُهَا ثُمَّ صَلَّى
رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ
صَلَّى رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ
ثُمَّ أَوْتَرَ.

3 Ali-Imran, 191. Završetak ajeta glasi: “Gospodaru naš. Ti nisi ovo uzalud stvorio! Hvaljen neka Si; sačuvaj nas patnje u Vatri!”

4 Dodao je Muhammed b.Velid u svom rivajetu “pa sam shvatio da je on samo učinio da bi me privukao svojom rukom u noćnoj tmini.” (Prim. rec.)

5 Ovaj je posljednji rekat vitr-namaz.Ovaj hadis je spomenut u dijelu *Vitr namaz*, hadis br.992.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“GOSPODARU NAŠ, ONOGA KOGA
TI BUDEŠ U VATRU BACIO TI SI VEĆ
OSRAMOTIO; A NEVJERNICIMA NEĆE
NIKO U POMOĆ PRITEĆI!”¹

4571. PRIČAO MI JE Ali b. Abdullah, njemu Ma'n b. Isa, ovom Malik, prenoseći od Mahreme b. Sulejmana, a on od Kurejba, štićenika Abdullaha b. Abbasa, da ga je Abdullah b. Abbas obavijestio kako je noćio kod Mejmune, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, a ona je njegova tetka po majci. (Ibn-Abbas) kaže: "Legao sam poprijeko na počivaljci, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova žena legli su uzduž. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao je sve do ponoći, ili malo prije ili malo poslije. Tada se probudio, protrljao lice da bi se razbudio, a zatim proučio deset posljednjih ajeta iz sure Ali-Imran. Potom je došao do mješine za vodu koja je bila obješena i iz nje lijepo uzeo abdest, a onda počeo klanjati.

I ja sam uradio isto što i on, a zatim došao i stao mu sa strane. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je svoju desnu ruku na moju glavu, zatim me je njome uzeo za uho i počeo ga blago potirati. Klanjao je dva rekata, zatim još dva, onda još dva, potom još dva, onda još dva, pa još dva, a zatim jedan. Potom je legao na bok dok mu nije došao mujezin. Ustao je i klanjao dva rekata. Nakon toga izišao je i klanjao sabah-namaz.”

باب

(رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تَدْخُلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ)

٤٥٧١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ
عِيسَى حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ
كُرَيْبِ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ
عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ
ﷺ وَهِيَ خَالَتُهُ قَالَ فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْضِ
الْوَسَادَةِ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَهْلُهُ فِي
طُولِهَا فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى انْتَصَفَ اللَّيْلُ
أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَجَعَلَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ
بِيَدَيْهِ ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ الْآيَاتِ الْخَوَاتِمَ مِنْ سُورَةِ
آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنْ مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا
فَأَحْسَنَ وُضوءَهُ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَصَنَعْتُ مِثْلَ
مَا صَنَعَ ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي وَأَخَذَ بِأُذُنِي
بِيَدِهِ الْيُمْنَى يَقْتُلُهَا فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ
رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ
أَوْتَرْتُ ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى جَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ فَصَلَّى
رَكَعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

¹ Ali-Imran, 192.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“GOSPODARU NAŠ, MI SMO ČULI
GLASNIKA KOJI POZIVA U VJERU...”²

4572. PRIČAONAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Mahreme b. Sulejmana, a ovaj od Kurejba, štićenika Ibn-Abbasovog, radijallahu anhumu, da ga je Ibn-Abbas, radijallahu anhumu, obavijestio kako je noćio kod Mejmune, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, a ona je bila njegova tetka po majci. (Ibn-Abbas) kaže: “Legao sam poprijeko na počivaljci, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova žena legli su uzduž, a onda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao. Kada je došla ponoć, ili malo prije ponoći, ili malo poslije ponoći, probudio se, sjeo, protrljao lice rukama da se razbudi, a zatim proučio posljednjih deset ajeta iz sure Ali-Imran. Zatim je ustao (i otišao) do mješine koja je bila obješena te iz nje lijepo uzeo abdest, a onda ustao i klanjao. I ja sam ustao i uradio isto što i on”, kaže Ibn-Abbas, a “zatim došao i stao pored njega. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je svoju desnu ruku na moju glavu, uzeo moje desno uho i stao ga blago potirati. Klanjao je potom dva rekata, zatim još dva, onda još dva, potom još dva, onda još dva, pa još dva, a zatim jedan. Poslije toga legao je na bok i ostao ležati dok mu nije došao mujezin. Ustao je i klanjao dva kratka rekata. Zatim je izišao i klanjao sabah-namaz.”

بَابُ

(رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ)

٤٥٧٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
مَحْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبِ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ
أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَاتَ
عِنْدَ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَهِيَ خَالَتُهُ قَالَ
فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْضِ الْوِسَادَةِ وَاضْطَجَعَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ
ﷺ حَتَّى إِذَا انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ
بِقَلِيلٍ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَجَلَسَ يَمْسَحُ
النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدِهِ ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ الْآيَاتِ
الْحَوَائِمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنْ
مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ وُضْوءَهُ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي
قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقُمْتُ فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ
ذَهَبْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ
الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي وَأَخَذَ بِأُذُنِي الْيُمْنَى يَفْتُلُهَا
فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ رَكَعَتَيْنِ
ثُمَّ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرْتُ ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى
جَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ
خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

2 Ali-Imran, 193. Ovaj ajet u cjelosti glasi: ‘Vjerujte u Gospodara svoga!’ – i mi smo povjerovali! Gospodaru naš, oprosti nam grijehе i pokrij hrdave postupake naše, i usmrti nas s dobrima!’

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NISA (ŽENE)

Ibn-Abbas kaže: “*Jestenkifu* znači ‘oholiti se’, *kavamen* znači ‘ono od imetka čime vi upravljate’, *lehunne sebilen* znači ‘kamenovanje za (ženjene i) udavane, a bičevanje za (neženjene i) neudavane.”¹ Drugi kažu da *mesna ve sulase (ve ruba‘a)* znači *isnejni ve selasen ve erbe‘an* (dvije, tri i četiri). Arapi govore u ovom obliku samo ova četiri broja.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“AKO SE BOJITE DA PREMA ŽENAMA SIROTIM NEĆETE PRAVEDNI BITI...”²

4573. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža da je kazivao:

“Obavijestio me je Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je neki čovjek imao kod sebe siroticu,³ pa se njome oženio. Ona je imala palmu, te ju je zbog toga držao kod sebe, a nije imao nikakve želje prema njoj. Tim je povodom objavljen ajet: ‘Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti...’ Mislim da je rekao kako je ona bila suvlasnik te palme i njegovog imetka.”⁴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النِّسَاءِ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَسْتَنْكِفُ يَسْتَكْبِرُ قَوَامًا قَوَامُكُمْ مِنْ مَعَاشِكُمْ (لَهُنَّ سَبِيلًا) يَعْنِي الرَّجْمَ لِلثَّيِّبِ وَالْجَلْدَ لِلْبَكْرِ وَقَالَ غَيْرُهُ (مَثْنَى وَثُلَاثَ) يَعْنِي اثْنَيْنِ وَثَلَاثًا وَأَرْبَعًا وَلَا تَجَاوِزُ الْعَرَبُ رُبَاعَ .

بَاب (وَأِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تَقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى)

٤٥٧٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَجُلًا كَانَتْ لَهُ يَتِيمَةٌ فَكَحَّحَهَا وَكَانَ لَهَا عَذْقٌ وَكَانَ يُمَسِّكُهَا عَلَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ لَهَا مِنْ نَفْسِهِ شَيْءٌ فَنَزَلَتْ فِيهِ (وَأِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تَقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) أَحْسِبُهُ قَالَ كَانَتْ شَرِيكَتَهُ فِي ذَلِكَ الْعَذْقِ وَفِي مَالِهِ .

- 1 Muslim u svome *Sahihu* prenosi od Ubade b. Samita da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uzmite od mene. Allah, dželle šanuhu, otvorio im je put. Djevici se udara stotinu udaraca bičem i progoni se (iz svog mjesta stanovanja) na godinu dana, a udavana se bičuje i kamenuje.”
- 2 En-Nisa, 3. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, dvjema, trima i četirima. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati.” Povod za njegovo objavljivanje bio je onaj koji je skrbnik sirotici što mu se sviđa, kao i njen imetak, te se želi oženiti njome, a da joj ne da mehr koji ona zaslužuje.
- 3 Znači kojoj je otac umro.
- 4 Hišam b. Jusuf nije siguran da li je ona bila suvlasnik ili nije. Međutim, u predanju Ebu-Usame potvrđuje se da je ona bila suvlasnik: “... on je čovjek koji kod sebe ima siroticu kojoj je skrbnik, a ona je suvlasnik njegova imetka...”

4574. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba, koji je rekao:

“Obavijestio me je Urva b. Zubejr da je pitao Aišu o riječima Uzvišenog Allaha: ‘Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti...’,⁵ pa je ona odgovorila: ‘Sestriću, to je sirota u skrbništvu svoga staratelja⁶ u čijem je imetku ona suvlasnik i kojemu se ona dopadne, njena imovina i njena ljepota, pa se njen staratelj želi njome oženiti, bez pravedno određenog joj vjenčanog dara, ne dajući joj koliko joj daju i drugi. Takvima je zabranjeno da se njima žene, izuzev ako će biti pravedni i davati im najviše iznose uobičajenih vjenčanih darova. Naređeno im je da se, osim njih, žene ženama koje im se sviđaju.’”

Urva je izjavio da je Aiša rekla: “Svijet je poslije (objave) ovog ajeta tražio mišljenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (fetvu), pa je Allah objavio: ‘Traže od tebe mišljenje (fetvu) o ženama...’”⁷

Aiša kaže: “I riječi Uzvišenog Allaha u drugom ajetu: ‘... a ne želite da se njima oženite...’ – odnose se na one od vas koji ne žele svoju siroticu (za ženu) kada ima malo imetka i ljepote. Njima je zabranjeno ženiti se siroticama koje pozele zbog njihova imetka i ljepote, izuzev ako će biti pravedni. To je zbog toga što ih oni ne žele ukoliko one imaju malo imetka i ljepote.”

٤٥٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) فَقَالَتْ يَا ابْنَ أُنْتِي هَذِهِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجَرٍ وَلَيْتَهَا تَشْرِكُهُ فِي مَالِهِ وَيُعْجِبُهُ مَالُهَا وَجَمَالُهَا فَيُرِيدُ وَلَيْتَهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِغَيْرِ أَنْ يُقْسِطَ فِي صَدَاقِهَا فَيُعْطِيَهَا مِثْلَ مَا يُعْطِيَهَا غَيْرُهُ فَهُمْ عَنْ أَنْ يَنْكِحُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ وَيَبْلُغُوا لَهُنَّ أَعْلَى سُنَّتِهِنَّ فِي الصَّدَاقِ فَأَمَرُوا أَنْ يَنْكِحُوا مَا طَابَ لَهُمْ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهُنَّ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ وَإِنَّ النَّاسَ اسْتَفْتَوْا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ هَذِهِ الْآيَةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) قَالَتْ عَائِشَةُ وَقَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى فِي آيَةٍ أُخْرَى (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) رَغْبَةً أَحَدُكُمْ عَنْ يَتِيمَتِهِ حِينَ تَكُونُ قَلِيلَةَ الْمَالِ وَالْجَمَالَ قَالَتْ فَهُمْ عَنْ أَنْ يَنْكِحُوا عَنْ مَنْ رَغِبُوا فِي مَالِهِ وَجَمَالِهِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ إِلَّا بِالْقِسْطِ مِنْ أَجْلِ رَغْبَتِهِمْ عَنْهُنَّ إِذَا كُنَّ قَلِيلَاتِ الْمَالِ وَالْجَمَالَ.

5 Prijevod ovog ranije fragmentarno navedenog trećeg ajeta sure En-Nisa, zajedno s ajetom prije njega, glasi: “Dajte siročadi njihova imanja, i ružno za lijepo ne zamjenjujte, i njihov imetak s imecima vašim ne trošite, to bi, zaista, bio veliki grijeh. Ako se bojite da nećete biti pravedni prema ženama sirotim, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, dvjema, trima ili četirima. A ako se budete plašili da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati.”

6 Koji se brine o njenom imetku.

7 En-Nisa, 176.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... A KO JE SIROMAŠAN – NEKA ONOLIKO KOLIKO MU JE, PREMA OBIČAJU, NEOPHODNO TROŠI. A IMETKE IM URUČUJTE U PRISUSTVU SVJEDOKA. A DOSTA JE ŠTO ĆE SE PRED ALLAHOM RAČUN POLAGATI.”¹

Ve bidaren znači *mubadereten* (inicijativa); *e'atedna* znači *e'adedna* (pripremili smo) u obliku *ef'alna* od riječi *el-'atad*.

4575. PRIČAO MI JE Ishak da ga je obavijestio Abdullah b. Numejr, njega Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aise, radijallahu anha, da je o ajetu: “Ko je imućan – neka se uzdrži, a ko je siromašan – neka onoliko koliko mu je, prema običaju, neophodno troši...” – kazala kako je objavljen u vezi s imetkom² siročeta. Ako je (skrbnik) siromašan, može uzeti, prema običaju, iz tog imetka (određeni dio) kao naknadu za njegovu brigu o njemu (siročetu).

بَاب

(وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ)
فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ
وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا

(وَبِدَارًا) مُبَادَرَةً (أَعْتَدْنَا) أَعَدَدْنَا أَفْعَلْنَا
مِنَ الْعَتَادِ.

٤٥٧٥. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ
حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا
فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ
كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ) أَنَّهَا نَزَلَتْ فِي وَالِيِ
الْيَتِيمِ إِذَا كَانَ فَقِيرًا أَنَّهُ يَأْكُلُ مِنْهُ مَكَانَ قِيَامِهِ
عَلَيْهِ بِمَعْرُوفٍ.

¹ En-Nisa, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I provjeravajte siročad dok ne stasaju za brak; pa ako ocijenite da su zreli, uručite im imetke njihove. I ne žurite da ih rasipnički potrošite dok oni ne odrastu. Ko je imućan – neka se uzdrži, a ko je siromašan – neka onoliko koliko mu je, prema običaju, neophodno troši. A kada im imetke uručujete to činite u prisustvu svjedoka. A dosta je što će se pred Allahom račun polagati.”

² Negdje umjesto riječi “imetak” stoji riječ “skrbnik”.

RIJEČI UZVIŠENOG: “A KADA DIOBI PRISUSTVUJU ROĐACI, SIROČAD I SIROMASI, (I NJIMA NEŠTO DARUJTE³ I LIJEPU IM RIJEČ RECITE).”⁴

4576. PRIČAO MI JE Ahmed b. Humejd da ga je obavijestio Ubejdullah Ešdže‘i, prenoseći od Sufjana, on od Šejbanija, ovaj od Ikrima, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da je ajet: “Akada diobi prisustvuju rođaci, siročad i siromasi...” – punosnažan (*muhkem*); nije stavljen van snage. Seid⁵ prenosi isto od Ibn-Abbasa.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH VAM NAREĐUJE DA OD DJECE VAŠE...”⁶

4577. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam da ga je obavijestio Ibn-Džurejdž, a njega Ibn-Munkedir, prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao: “Posjetili su me Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr u (ogranak plemena) Benu-Selema.⁷ Došli su pješice. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, našao me u besvjesnom

بَاب

(وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ
أُولُو الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ)

٤٥٧٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ الْأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ) قَالَ هِيَ مُحْكَمَةٌ وَلَيْسَتْ بِمَنْسُوخَةٍ تَابِعَهُ سَعِيدٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ .

بَاب قَوْلِهِ (يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ)

٤٥٧٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ عَادَنِي النَّبِيُّ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ فِي بَنِي سَلَمَةَ مَا شِئْنِ فَوَجَدَنِي ﷺ لَا أَعْقِلُ شَيْئًا فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهُ ثُمَّ رَشَّ عَلَيَّ

3 Znači kada rodbina umrlog koja ne nasljeđuje, siromasi i siročad budu prisutni pri raspodjeli imovine umrlog, dajte im nešto iz te imovine kao vid dobročinstva. Neki smatraju da je ovaj ajet stavljen van snage ajetom o nasljedstvu. Oni pak koji smatraju da ajet nije obesnažen, razilaze se u tome da li zapovijed:

“... i njima nešto darujte!” – znači strogu zapovijed (vudžub) ili preporuku (*nedb*). Mudžahid, Ibn-Hazm i drugi smatraju to strogom zapovijedi, dok Ibn-Dževzi navodi da većina smatra kako je zapovijed u ovom ajetu samo preporuka. Drugo mišljenje utemeljenije je zbog toga što prvo mišljenje vodi k tome da neodređene osobe imaju pravo na neodređenu količinu u nasljedstvu, što može dovesti do sukoba.

4 En-Nisa, 8.

5 Tj. Seid b. Džubejr.

6 En-Nisa, 11. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Allah vam naređuje da od djece vaše muškom pripadne toliko koliko dvome ženske; a ako bude više od dvoga ženska – njima dvije trećine onoga što je ostavio; a ako je samo jedno – njemu polovina. A roditeljima, svakom posebno, šestina od onoga što je ostavio, ako bude imao dijete; a ako ne bude imao djeteta, a nasljeđuju ga samo roditelji, onda njegovoj materi trećina. A ako bude imao braće, onda njegovoj materi šestina, pošto se izvrši oporuka koju je ostavio, ili podmiri dug. Vi ne znate ko vam je bliži po koristi, roditelji vaši ili sinovi vaši. To je Allahova zapovijed; a Allah, zaista, sve zna i mudar je!”

7 Benu-Selema ogranak je plemena Hazredž.

stanju; zatražio je vodu i njome uzeo abdest, a zatim me poprskao.¹ Tada sam se probudio i rekao: ‘Šta mi naređuješ da uradim sa svojim imetkom, Allahov Poslaniče?’ Povodom toga objavljen je ajet: ‘Allah vam naređuje da od djece vaše...’²

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A VAMA PRIPADA POLOVINA ONOGA ŠTO OSTAVE ŽENE VAŠE...”²

4578. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Verkaa, on od Ibn-Ebu-Nedžiha, ovaj od Ataa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao:

“Imovina je (u početku islama) pripadala muškom djetetu (ostavitelja), a oporuka roditeljima, pa je Allah dokinuo³ od toga što je htio i odredio da muškarcu pripadne koliko dvjema ženama; roditeljima, svakom od njih, odredio je po šestinu ili trećinu; ženi je odredio osminu ili četvrtinu, a mužu polovinu ili četvrtinu.”

فَافْقُتْ فَقُلْتُ مَا تَأْمُرُنِي أَنْ أَصْنَعَ فِي مَالِي يَا رَسُولَ اللَّهِ فَنَزَلَتْ (يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ).

بَاب قَوْلِهِ (وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ)

٤٥٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ وَرْقَاءَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْمَالُ لِلْوَلَدِ وَكَانَتْ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ فَنَسَخَ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ مَا أَحَبَّ فَجَعَلَ لِلذَّكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ وَجَعَلَ لِلْأَبَوَيْنِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا الشُّدُسَ وَالثُلْثَ وَجَعَلَ لِلْمَرْأَةِ الثُّمْنَ وَالرُّبْعَ وَلِلزَّوْجِ الشَّطْرَ وَالرُّبْعَ.

1 Abdestnom vodom.

2 En-Nisa, 12. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “A vama pripada polovina onoga što ostave žene vaše, ako ne budu imale djeteta; a ako budu imale dijete, onda četvrtina onoga što su ostavile, pošto se izvrši oporuka koju su ostavile, ili podmiri dug. A njima (pripada) četvrtina onoga što vi ostavite, ako ne budete imali djeteta; a ako budete imali dijete, njima (pripada) osmina onoga što ste ostavili, pošto se izvrši oporuka koju ste ostavili, ili podmiri dug. A ako muškarac ili žena ne budu imali ni roditelja ni djeteta, a budu imali brata ili sestru, onda će svako od njih dvoje dobiti šestinu; a ako ih bude više, onda zajednički učestvuju u trećini, pošto se izvrši, ne oštećujući nikoga, oporuka koja je ostavljena, ili podmiri dug. To je Allahova zapovijed; a Allah sve zna i blag je!”

3 Ovo je dokaz postojanja derogacije tj. stavljanje van snage nekog ajeta u Kur'anu. A ajetom o nasljedstvu (12. ajet iz sure En-Nisa) dokinut je propis oporuke nasljednicima (roditeljima) u ajetu o oporuci (180. ajet iz sure El-Bekara).

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ZABRANJUJE VAM SE DA ŽENE PREKO VOLJE NJIHOVE NASLJEĐUJETE, I DA IM TEŠKOĆE PRIČINJAVATE S NAMJEROM DA NEŠTO OD ONOGA ŠTO STE IM DALI PRISVOJITE,⁴...”⁵

Prenosi se od Ibn-Abbasa da *la ta 'duluhunne* znači *la takhuruhunne* “nemojte ih prisiljavati”, da *huben* znači *ismen* “griješ”, da *te 'ulu* znači *temilu* “težiti” a *nihleten* znači *el-mehr* “vjenčani dar” (mehr).

4579. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Esbat b. Muhammed, ovom Šejbani, prenoseći od Ikrima, a on od Ibn-Abbasa. Šejbani⁶ kaže:

“Spomenuo ga je (ovaj hadis) Ebu-Hasanu Suvaiju; a mislim da ga ne navodi (prenoseći ga ni od koga drugog) osim od Ibn-Abbasa da je o ajetu: ‘O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove, i da im teškoće pričinjavate, s namjerom da nešto od onoga što ste im dali prisvojite...’ – rekao: ‘Običaj je bio⁷ da, kada čovjek umre, njegovi nasljednici imaju prednost da uzmu njegovu ženu, ako se neko od njih želi njome oženiti, ili ako je želi udati za nekoga; a, ako su željeli, mogli su da je ne udaju. Oni su nad njom imali veće pravo od njene porodice, pa je ovaj ajet objavljen u vezi s tim.’”

بَاب (لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ)

وَيَذْكُرُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (لَا تَعْضُلُوهُنَّ) لَا تَقْهَرُوهُنَّ (حُبًّا) إِنَّمَا (تَعُولُوا) تَمِيلُوا (نَحْلَةً) النَّحْلَةُ الْمَهْرُ .

٤٥٧٩ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ حَدَّثَنَا أَصْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ الشَّيْبَانِيُّ وَيَكْرَهُ أَبُو الْحَسَنِ السَّوَائِيُّ وَلَا أَظُنُّهُ ذَكَرَهُ إِلَّا عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ) قَالَ كَانُوا إِذَا مَاتَ الرَّجُلُ كَانَ أَوْلِيَاؤُهُ أَحَقَّ بِأَمْرَاتِهِ إِنْ شَاءَ بَعْضُهُمْ تَزَوَّجَهَا وَإِنْ شَاءُوا زَوَّجُوهَا وَإِنْ شَاءُوا لَمْ يُزَوَّجُوهَا فَهُمْ أَحَقُّ بِهَا مِنْ أَهْلِهَا فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي ذَلِكَ .

4 Prenosi se od Ibn-Abbasa da su neki svojoj ženi činili poteškoće kako bi je prisilili da zatraži razvod braka, da bi izbjegli isplatu mehra, pa je Allah, dželle šanuhu, zabranio takav postupak.

5 En-Nisa, 19. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Osim ako budu očito zgriješile. S njima lijepo živite! A ako prema njima nepoželjnost osjetite, moguće je da je baš u onome što ne volite Allah veliko dobro dao.” Taberi prenosi da je povod za objavu ovog ajeta bila Kebša bint Ma'n b. Asim iz plemena Evs. Naime, kada je njen suprug Kajs b. Eslet umro, njegov sin želio se njome oženiti, što je bilo u praksi džahilijeta, te je Allah, dželle šanuhu, objavio ovaj ajet i zabranio da žene budu nasljeđivane kao roba. U 22. ajetu ove sure Allah, dželle šanuhu, zabranjuje džahilijetski običaj da se djeca žene svojim maćchama nakon očeve smrti. Allah, dželle šanuhu, kaže: “I ne ženite se ženama kojima su se ženili očevi vaši – a što je bilo to su, uistinu, bili razvrat, gnusoba i ružan put!”

6 Njegovo je ime Sulejman b. Fejruz.

7 U nekim predanjima navodi se da je to bio džahilijetski običaj stanovnika Jesriba (Medine). Taj običaj vjerovatno je potrajao i postojao u početku islama, sve dok nije objavljen ovaj ajet.

RIJEČI UZVIŠENOG: “MI SMO ODREDILI NASLJEDNIKE U SVEMU ONOME ŠTO OSTAVE RODITELJI I ROĐACI. A ONIMA S KOJIMA STE SKLOPILI UGOVOR DAJTE NJIHOV DIO; ALLAH JE, ZAISTA, SVEMU SVJEDOK.”¹

Ma‘mer je rekao: “Evlijau je isto što i *mevali*, a *evlijau* su nasljednici (*veresetun*); *akadet ejmanukum* znači *mevlel-jemini* “štićenik zakletve”, a to je *el-halifu* “saveznik”; *mevla* također znači *ibnul-amm* “amidžić”; *el-mevlel-mun‘imu* znači *el-mu‘tiku* (onaj koji je oslobodio roba), a znači i onaj ko je oslobođen ropstva; *el-mevla* je također i vladar, a znači i “saveznik u vjeri”.

4580. PRIČAO MI JE Salt b. Muhammed, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Idrisa, on od Talhe b. Musarrifa, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je (u ajetu): “Mi smo odredili nasljednike (*mevalije*) u svemu” – značenje riječi *mevalije* protumačio kao *nasljednici*; dok je za ajet: “A onima s kojima ste se sklopili ugovor” – rekao:

“Kada su muhadžiri došli u Medinu, svaki muhadžir nasljeđivao je ensariju, a ne njegova rodbina po krvi, zbog bratimljenja koje je među njima ustanovio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je objavljeno: “Mi smo odredili nasljednike u svemu...” – to je dokinuto.”

Ibn-Abbas dalje kaže: “Riječi: ‘A onima s kojima ste sklopili ugovor dajte njihov dio...’ – znače pružanje pomoći, međusobno materijalno ispomaganje i iskreno savjetovanje. Tako je to nasljeđivanje prestalo, dok je oporučivanje ostalo.”

Ebu-Usama čuo je ovaj hadis od Idrisa, a Idris od Talhe.

بَابُ قَوْلِهِ

(وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِي مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَاقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ فَأَتَوْهُمْ نَصِيبُهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا)

وَقَالَ مَعْمَرٌ أَوْلِيَاءُ مَوَالِي وَأَوْلِيَاءُ وَرَثَةٌ (عَاقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ) هُوَ مَوْلَى الْيَمِينِ وَهُوَ الْخَلِيفُ وَالْمَوْلَى أَيْضًا ابْنُ الْعَمِّ وَالْمَوْلَى الْمُتَنَعِمُ الْمُتَعَتِّقُ وَالْمَوْلَى الْمُتَعَتِّقُ وَالْمَوْلَى الْمَلِيكُ وَالْمَوْلَى مَوْلَى فِي الدِّينِ .

٤٥٨٠. حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ إِدْرِيسَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصْرَفٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِي) قَالَ وَرَثَةٌ (وَالَّذِينَ عَاقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ) كَانَ الْمُهَاجِرُونَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ يَرِثُ الْمُهَاجِرِيُّ الْأَنْصَارِيَّ دُونَ ذَوِي رَحِمِهِ لِلْأُخُوَّةِ الَّتِي آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا نَزَلَتْ (وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِي) نُسِخَتْ ثُمَّ قَالَ (وَالَّذِينَ عَاقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ) مِنَ النَّصْرِ وَالرَّفَادَةِ وَالنَّصِيحَةِ وَقَدْ ذَهَبَ الْمِيرَاثُ وَيُوصِي لَهُ سَمِعَ أَبُو أُسَامَةَ إِدْرِيسَ وَسَمِعَ إِدْرِيسُ طَلْحَةَ .

¹ En-Nisa, 33.

RIJEČI UZVIŠENOG:
“ALLAH NEĆE NIKOME NI
TRUNKU NEPRAVDE UČINITI.”²

Zerretu znači koliko težinu jedne trunke.

4581. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdul-Aziz, njemu Ebu-Umer Hafs b. Mejsera, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ata b. Jesara, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je svijet u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pitao:

“Allahov Poslaniče, hoćemo li na Sudnjem danu vidjeti svoga Gospodara?”

“Da”, odgovorio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitavši: “Da li vam je teško vidjeti Sunce u podne kad nema oblaka?”

“Ne”, odgovoriše, a Vjerovjesnik nastavi:

“Da li vam je teško vidjeti Mjesec u noći uštapa ispred kojeg nema nikakvog oblaka?”

“Ne”, odgovorili su. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Neće vam biti teško vidjeti Uzvišenog Allaha na Sudnjem danu, kao što vam nije teško vidjeti njih. Kada nastupi Sudnji dan, mujezin će oglasiti da svaki narod slijedi ono što je obožavao, tako da neće ostati niko od onih koji su obožavali nekog mimo Allaha, dželle šanuhu, kao što su kipovi i kumiri, a da neće pasti u vatru. Kada ne ostane niko osim onih koji su obožavali Allaha, dobročinitelja, prijestupnika i sljedbenika Knjige iz prošlih vremena, židovi će biti pozvani, i bit će im rečeno: ‘Koga ste vi obožavali?’ ‘Obožavali smo Uzejra, sina Allahova’, odgovorit će.

‘Slagali ste’, reći će im se, ‘Allah nema bračnog druga niti djeteta! Šta želite?’

‘Ožednjeli smo, Gospodaru, pa nas napoji!’, reći će. Tada će im biti pokazano da do vode ne mogu doći.

بَابُ قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ)

يَعْنِي زَنَةَ ذَرَّةٍ.

٤٥٨١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أَنَسًا فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَعَمْ هَلْ تُضَارُونَ فِي رُؤْيَا الشَّمْسِ بِالظَّهِيرَةِ ضَوْءٌ لَيْسَ فِيهَا سَحَابٌ قَالُوا لَا قَالَ وَهَلْ تُضَارُونَ فِي رُؤْيَا الْقَمَرِ لَيْلَةً الْبَدْرِ ضَوْءٌ لَيْسَ فِيهَا سَحَابٌ قَالُوا لَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا تُضَارُونَ فِي رُؤْيَا اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا كَمَا تُضَارُونَ فِي رُؤْيَا أَحَدِهِمَا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ أَذِنَ مُؤَذِّنٌ تَتَّبِعُ كُلُّ أُمَّةٍ مَا كَانَتْ تَعْبُدُ فَلَا يَبْقَى مَنْ كَانَ يَعْبُدُ غَيْرَ اللَّهِ مِنَ الْأَصْنَامِ وَالْأَنْصَابِ إِلَّا يَتَسَاقُطُونَ فِي النَّارِ حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ إِلَّا مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ بَرٌّ أَوْ فَاجِرٌ وَغُيَّرَتْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَيَدْعَى الْيَهُودُ فَيَقَالُ لَهُمْ مَنْ كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ قَالُوا كُنَّا نَعْبُدُ عُزَيْرَ ابْنِ اللَّهِ فَيَقَالُ لَهُمْ كَذَبْتُمْ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ صَاحِبَةٍ وَلَا وَلَدٍ فَمَاذَا تَبْغُونَ فَقَالُوا عَطِشْنَا رَبَّنَا فَاسْقِنَا فَيُشَارُ الْأَتْرَدُونَ

² En-Nisa, 40. Ovaj ajet u cjelosti glasi: “Dobro djelo On će umnogostručiti i još od Sebe nagradu veliku dati.”

Svi će biti okupljeni kod vatre nalik na priviđenje kada se prevaljuje jedno preko drugoga, a zatim popadati u vatru. Potom će biti pozvani kršćani, i bit će upitani: ‘Koga ste obožavali?’

‘Obožavali smo Mesiha, sina Allahova’, odgovorit će. ‘Slagali ste’, reći će im se, ‘Allah nema bračnog druga niti djeteta!’, a potom će biti upitani: ‘Šta želite?’ Oni će odgovoriti kao i prethodni. Kada ne ostane niko osim onih koji su obožavali Allaha, dobročinitelja i prijestupnika, doći će im Gospodar svjetova bliže nego što su Ga ikad vidjeli.

‘Šta čekate?’, reći će im se: ‘Neka svaki ummet slijedi ono što je obožavao!’

‘Razišli smo se s ljudima na dunjaluku’, odgovorit će, ‘mada su nam bili potrebni, i nismo se s njima družili. Mi čekamo svoga Gospodara, kojeg smo obožavali!’ On će im tada reći: ‘Ja sam vaš Gospodar!’, a oni će dva-tri puta uzviknuti: ‘Mi Allahu ni u čemu sudruga ne pridružujemo!’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “A ŠTA ĆE, TEK, BITI KADA DOVEDEMO SVJEDOKA IZ SVAKOG NARODA, A I TEBE KAO SVJEDOKA PROTIV OVIH!”¹

El-Muhtalu i *el-hattalu* imaju isto značenje. *Natmise vudžuhen* znači “poravnamo ih tako da postanu kao njihovi potiljci”.

Kaže se: *tamesel-kitabe*, što znači “izbrisao je knjigu”. *Se ‘iren* znači “gorivo (džehenemsko)”.

فَيُحْشَرُونَ إِلَى النَّارِ كَأَنَّهُمْ سَرَابٌ يُحْطَمُ بَعْضُهَا بَعْضًا فَيَتَسَاقَطُونَ فِي النَّارِ ثُمَّ يُدْعَى النَّصَارَى فَيَقَالُ لَهُمْ مَنْ كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ قَالُوا كُنَّا نَعْبُدُ الْمَسِيحَ ابْنَ اللَّهِ فَيَقَالُ لَهُمْ كَذَبْتُمْ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ صَاحِبَةٍ وَلَا وَلَدٍ فَيَقَالُ لَهُمْ مَاذَا تَبْعُونَ فَكَذَلِكَ مِثْلَ الْأَوَّلِ حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ إِلَّا مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ أَتَاهُمْ رَبُّ الْعَالَمِينَ فِي أَدْنَى صُورَةٍ مِنَ الَّتِي رَأَوْهُ فِيهَا فَيَقَالُ مَاذَا تَنْتَظِرُونَ تَتَّبِعُ كُلُّ أُمَّةٍ مَا كَانَتْ تَعْبُدُ قَالُوا فَارَقْنَا النَّاسَ فِي الدُّنْيَا عَلَى أَفْقَرٍ مَا كُنَّا إِلَيْهِمْ وَلَمْ نُصَاحِبْهُمْ وَنَحْنُ نَنْتَظِرُ رَبَّنَا الَّذِي كُنَّا نَعْبُدُ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ لَا نُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا .

بَاب

(فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا)

الْمُخْتَالُ وَالْخَتَالُ وَاحِدٌ (نَطْمَسَ وَجُوهَهَا) نَسَوِيهَا حَتَّى تَعُودَ كَأَقْفَانِهِمْ طَمَسَ الْكِتَابَ مَحَاهُ جَهَنَّمَ (سَعِيرًا) وَقُودًا .

¹ En-Nisa, 41.

4582. PRIČAO NAM JE Sadeka da ga je obavijestio Sufjan, prenoseći od Sulejmana, on od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha (b. Mes'uda) da je Jahja spomenuo dio hadisa u kome se od Amra b. Murre prenosi da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Prouči mi nešto.' 'Kako da ti učim kad je (Kur'an) tebi objavljen?', odgovorio sam, a on reče: 'Ja volim čuti kada ga neko drugi uči.' Učio sam mu (odlomak) iz sure En-Nisa do ajeta: 'A šta će, tek, biti kada dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a tebe kao svjedoka protiv ovih!' Tada mi on reče: 'Stani!' Iz očiju su mu tekle suze."

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A AKO STE BOLESNI, ILI NA PUTU, ILI AKO STE IZVRŠILI PRIRODNU POTREBU..."²

*Sa'id*en znači "površina zemlje". Rekao je Džabir: "Taguti kojima su se obraćali u džahilijetu da im oni presude nalazili su se po jedan u plemenu Džuhejna, u plemenu Eslem te u svakom naselju. To su bili vračari kojima su dolazili šejtani. Omer kaže da *el-džibtu* znači "vračanje" (sihr). *Et-tagutu* znači "šejtan". Ikrima kaže da *el-džibtu* na abesinskom jeziku znači "šejtan", a *et-tagutu* "vračar".

4583. PRIČAO NAM JE Muhammed da ga je obavijestio Abda, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Esma je izgubila ogrlicu, pa je Vjerovjesnik poslao neke ljude da je traže. Nastupilo je namasko vrijeme – a oni nisu bili pod abdestom – te su klanjali bez abdesta. Tada je Allah objavio... (ajet o tejemumu)."

٤٥٨٢. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ يَحْيَى بَعْضُ الْحَدِيثِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةٍ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَقْرَأُ عَلَى قُلْتُ أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أَنْزَلَ قَالَ فَإِنِّي أَحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ سُورَةَ النِّسَاءِ حَتَّى بَلَغْتُ (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا) قَالَ أَمْسِكْ فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ .

بَابُ قَوْلِهِ (وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ)

(صَعِيدًا) وَجَهَ الْأَرْضِ وَقَالَ جَابِرٌ كَانَتْ الطَّوَاعِثُ الَّتِي يَتَحَاكَمُونَ إِلَيْهَا فِي جُوهَيْنَةٍ وَاحِدَةٍ وَفِي أَسْلَمٍ وَاحِدَةٍ وَفِي كُلِّ حَيٍّ وَاحِدٌ كَهَآنَ يَنْزِلُ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ وَقَالَ عُمَرُ الْجِبْتُ السَّحَرُ وَالطَّاغُوتُ الشَّيْطَانُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ الْجِبْتُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ شَيْطَانٌ وَالطَّاغُوتُ الْكَاهِنُ .

٤٥٨٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ هَلَكْتُ قَلَادَةً لِأَسْمَاءَ فَبَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ فِي طَلَبِهَا رَجُلًا فَحَضَرَتِ الصَّلَاةَ وَلَيْسُوا عَلَى وُضُوءٍ وَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَصَلُّوا وَهُمْ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ فَأَنْزَلَ اللَّهُ يُعْنِي آيَةَ التَّيَمُّمِ .

2 El-Maida, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, kad hoćete da namaz obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite, a glave svoje potarite, i noge svoje do iza članaka. A ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni, ili na putu, ili ako ste izvršili prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nadete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih prijedite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni."

RIJEČI UZVIŠENOG: "... POKORAVAJTE SE ALLAHU I POKORAVAJTE SE POSLANIKU I PREDSTAVNICIMA SVOJIM..."¹

Ulil-emri znači *zevil-emri*: onima koji imaju naredbodavnu vlast.

4584. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl da ga je obavijestio Hadždžadž b. Muhammed, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ja'le b. Muslima, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao:

"Ajet: 'Pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima svojim...' – objavljen je kad je Vjerovjesnik poslao Abdullaha b. Huzafu b. Kajsu b. Adiju u vojnu."²

RIJEČI UZVIŠENOG: "I TAKO MI GOSPODARA TVOGA, ONI NEĆE BITI VJERNICI DOK ZA SUDIJU U SPOROVIMA MEĐUSOBNIM TEBE NE PRIHVATE..."³

4585. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Muhammed b. Džafer da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je kazivao:

"Zubejr se sporio s jednim ensarijom za rukavac vode u Harri,⁴ pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zubejre, natopi, a potom pusti vodu svome komšiji!'

'Allahov Poslaniče', reče ensarija, 'je li to zbog

بَاب قَوْلِهِ (أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ)

ذَوِي الْأَمْرِ .

٤٥٨٤ . حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ) قَالَ نَزَلَتْ فِي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُذَافَةَ بْنِ قَيْسٍ بْنِ عَدِيٍّ إِذْ بَعَثَهُ النَّبِيُّ ﷺ فِي سَرِيَّةٍ .

بَاب (فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ)

٤٥٨٥ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا مَعْمَرُ بْنُ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ خَاصَمَ الزُّبَيْرُ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ فِي شَرِيحٍ مِنَ الْحَرَّةِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ أَرْسَلَ الْمَاءَ إِلَى جَارِكَ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ

1 En-Nisa, 59. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima svojim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to je bolje i rješenje ljepše."

2 Ulema se podijelila u vezi s pitanjem ko se podrazumijeva pod "predstavnicima vašim". Jedni kažu da su to emiri, (vladari) drugi da su to učenjaci i dobročinitelji, treći da su to ashabi itd. Imam Šafi'ja kaže da je prvo mišljenje najvjerojatnije (*Fethul-bari*, 8/102).

3 En-Nisa, 65. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore."

4 *Harra* je kamenito područje koje Medinu okružuje s dvije strane.

toga što je on tvoj tečić?’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se zacrvenio i rekao: ‘Zubejre, natopi i zadrži vodu toliko da dostigne visinu zida, a zatim je pusti svome komšiji!’ Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jasnom odredbom sačuvao Zubejru njegovo pravo nakon što ga je uvrijedio ensarija. Ukazao im je na propis u kojem je olakšanje.”

Zubejr je kasnije kazao: “Mislim da su u vezi s ovim slučajem objavljeni ovi ajeti: ‘I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate...’”

RIJEČI UZVIŠENOG:
“... BIT ĆE U DRUŠTVU S ONIMA
KOJE JE ALLAH BLAGODARIO;
VJEROVJESNICIMA...”⁵

4586. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Ibrahim b. Sa’d, prenoseći od svoga oca, on od Urve, a ovaj od Aise, radijallahu anha, da je rekla:

“Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: ‘Svakom vjerovjesniku koji se razboli biva dato da izabere između dunjaluka i ahireta.’

I dok je bolovao smrtnu bolest, jednom ga je obuzela jaka groznica, te sam ga čula kako govori:

‘...sonimako je Allah blagodario; vjerovjesnicima, i pravednicima, i šehidima, i dobrim ljudima...’ Zaključila sam da mu je dato da izabere.”⁶

يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ كَانَ ابْنُ عَمَّتِكَ فَتَلَوْنَ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ احْبِسِ الْمَاءَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْجَدْرِ ثُمَّ أَرْسِلِ الْمَاءَ إِلَى جَارِكَ وَاسْتَوْعَى النَّبِيُّ ﷺ لِلزُّبَيْرِ حَقَّهُ فِي صَرِيحِ الْحُكْمِ حِينَ أَحْفَظَهُ الْأَنْصَارِيُّ كَانَ أَشَارَ عَلَيْهِمَا بِأَمْرٍ لَهَا فِيهِ سَعَةٌ قَالَ الزُّبَيْرُ فَمَا أَحْسِبُ هَذِهِ الْآيَاتِ إِلَّا نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ (فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ).

بَاب (فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ)

٤٥٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ مَا مِنْ نَبِيٍّ يَمْرُضُ إِلَّا خَيْرَ بَيْنِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ فِي شَكْوَاهُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ أَخَذَتْهُ بُحَّةٌ شَدِيدَةٌ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ (مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ) فَعَلِمْتُ أَنَّهُ خَيْرٌ.

5 En-Nisa, 69. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Oni koji su poslušni Allahu i Poslaniku bit će u društvu s onima kojima je Allah blagodario; vjerovjesnicima, i pravednicima, i šehidima, i dobrim ljudima. A divno li je to društvo!”

6 Na osnovu ajeta koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio moglo se zaključiti da je on odabrao ahiret.

RIJEČI UZVIŠENOG: “A ZAŠTO SE VI NE BISTE BORILI NA ALLAHOVOM PUTU ZA POTLAČENE, ZA MUŠKARCE I ŽENE...”¹

4587. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Ubejdullaha da je kazivao:

“Čuo sam Ibn-Abbasa kad je rekao: ‘Ja i moja majka² bili smo od onih koji su bili potlačeni.’”

4588. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je Ibn-Abbas proučio:

“Samo nemoćnim muškarcima, i ženama, i djeci...”, a zatim rekao: “Ja i moja majka bili smo među onima kojima je Allah oprostio.”

Prenosi se od Ibn-Abbasa da *hasiret* znači *dakat* (stijesnila se); *telvu* (*elsinetekum*) znači “(izgovorajući) šehadet”. Drugi kažu da *el-muragamu* znači *el-muhadžeru* (mjesto u koje može učiniti hidžru); *ragamtu* znači “ostavio sam svoj narod”; *mevkuten* znači “njegovo im je vrijeme određeno”.

بَاب (وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَأَمْسَتْضَعْفَيْنِ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ)

٤٥٨٧. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ كُنْتُ أَنَا
وَأُمِّي مِنَ الْمُسْتَضْعَفَيْنِ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ .

٤٥٨٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا
حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ
ابْنَ عَبَّاسٍ تَلَا (إِلَّا الْمُسْتَضْعَفَيْنِ مِنَ الرِّجَالِ
وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ) قَالَ كُنْتُ أَنَا وَأُمِّي مِمَّنْ عَذَرَ
اللَّهُ وَيَذْكُرُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (حَصِرَتْ) ضَاقَتْ
(تَلَوْا) أَلَسْتُمْكُم بِالشَّهَادَةِ وَقَالَ غَيْرُهُ الْمَرَاغِمُ
الْمُهَاجِرُ رَاغِمْتُ هَاجَرْتُ قَوْمِي (مَوْقُوتًا) مَوْقَاتًا
وَقَتَّهُ عَلَيْهِمْ .

¹ En-Nisa, 75. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “A šta je s vama pa se vi ne biste borili na Allahovom putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: ‘Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada, čiji su stanovnici nasilnici, Ti nam odredi od Sebe zaštitnika i daj nam od Sebe pomagača!’”

² Njegova majka bila je Lubaba bint Haris Hilalija Umm-Fadl, sestra Mejmune, supruge Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kaže Davudi da u Ibn-Abbasovom slučaju postoji dokaz onima koji kažu da dijete pripada onom roditelju koji je u islamu.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ZAŠTO SE
PODVAJATE KADA SU U PITANJU
LICEMJERI KOJE JE ALLAH VRATIO
U NEVJERNIKE ZBOG POSTUPAKA
NJIHOVIH?!³”

Rekao je Ibn-Abbas: “*Erkesehum* znači *beddedehum*, tj. razjedinio ih. *Fietun* znači *džema‘atu* “grupa”.

4589. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder i Abdur-Rahman, a njima Šu‘ba, prenoseći od Adija, on od Abdullaha b. Jezida, a ovaj od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da je o ajetu: “Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri...” – rekao kako su se ashabi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, kada su se vratili s Uhuda,⁴ razišli u mišljenju (o licemjerima): neki su govorili da ih treba pobiti, a neki da to ne treba činiti. Povodom toga objavljen je ajet: “Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri...”

(Zejd b. Sabit) kaže: “Ona (Medina) je Tajba. Ona uklanja prljavštinu kao što vatra uklanja prljavštinu sa srebra.”

بَابُ

(فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٍ
وَاللَّهُ أَرْكَسُهُمْ بِمَا كَسَبُوا)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَدَّدَهُمْ (فِتْنَةً) جَمَاعَةً.

٤٥٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ
وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ (فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَتَيْنِ) رَجَعَ نَاسٌ مِنْ
أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَحَدٍ وَكَانَ النَّاسُ فِيهِمْ
فِرْقَتَيْنِ فَرِيقٌ يَقُولُ اقْتُلْهُمْ وَفَرِيقٌ يَقُولُ لَا فَتَزَلَتْ
(فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَتَيْنِ) وَقَالَ إِنَّهَا طَيِّبَةٌ تَنْفِي
الْحَبَثَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ حَبَثَ الْفِضَّةِ

3 En-Nisa, 88. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri koje je Allah vratio u nevjernike zbog postupaka njihovih?! Zar želite na pravi put uputiti one koje je Allah u zabludi učinio? A onoga koga Allah stavi u zabludu ti mu nikada nećeš put naći!”

U ovom poglavlju Buhari nije naveo nijedan hadis. U Muslimovom *Sahihu* stoji hadis koji govori o povodu objavljivanja ovog ajeta. Omer, radijallahu anhu, kaže da je – kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio u postelji od svojih žena, te se proširila vijest da se on razveo od njih – on došao kod njega i upitao ga: “Jesi li se razveo od svojih žena?” “Nisam”, odgovorio je. Tada je Omer otišao do džamijskih vrata i glasno povikao: “On se nije razveo od svojih žena!” Tada je objavljen ovaj ajet.

4 Vidi dio *O vojnim pohodima*. U poglavlju *O Bici na Uhudu* ovo je detaljno objašnjeno.

“KADA DO NJIH DOSPIJE NEŠTO
ŠTO SE TIČE SIGURNOSTI
ILI STREPNJE, ONI TO RAZGLASE...”¹

Eza ‘uznači “razglasili su je” (vijest); *jesten bitunehu* znači “vade ga”; *hasiben* znači “dovoljan”; *illa inasen* znači “mrtva (priroda)” – kamen, zemlja ili tome slično; *meriden* znači “odmetnut”; *felejubettikunne* – *bettekehu* znači “iskomadao ga je”; *kilen* i *kavlen* imaju isto značenje; *tabe’a* znači “zapečaćeno je”.

“ONOME KOJI HOTIMIČNO
UBIJE VJERNIKA KAZNA
ĆE BITI DŽEHENNEM...”²

4590. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu’ba, ovom Mugira b. Nu’mān, prenoseći od Seida b. Džubejra da je rekao:

“U vezi s ovim ajetom razišli su se stanovnici Kufe, pa sam stoga otišao kod Ibn-Abbasa i pitao ga o njemu. Tada je rekao: ‘Ovaj ajet: ‘Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem...’ – posljednje je što je objavljeno (o ovoj temi), i nije stavljen van snage.’”

بَاب (وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ

مِّنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ)

أَيَّ أَفْشَوْهُ (يَسْتَبْطُونَهُ) يَسْتَخْرِجُونَهُ (حَسِيْبًا) كَافِيًا (إِلَّا إِنَاءًا) يَعْنِي الْمَوَاتَ حَجَرًا أَوْ مَدْرًا وَمَا أَشْبَهَهُ (مَرِيدًا) مُتَمَرِّدًا (فَلْيُسْكَنْ) بَتَّكَهُ قَطَعَهُ (قِيلًا) وَقَوْلًا وَاحِدٌ (طَبَعَ) خَتَمَ .

بَاب (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا

مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ)

٤٥٩٠. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ آيَةُ اخْتَلَفَ فِيهَا أَهْلُ الْكُوفَةِ فَرَحَلْتُ فِيهَا إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْهَا فَقَالَ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ) هِيَ آخِرُ مَا نَزَلَ وَمَا نَسَخَهَا شَيْءٌ .

1 En-Nisa, 83.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I ONOME KOJI VAM NAZOVE SELAM
NE RECITE: ‘TI NISI VJERNIK!’...”²

Es-silmu, es-selemu i es-selamu imaju isto značenje.

4591. PRIČAO MI JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da je o ajetu:

“... i onome koji vam nazove selam ne recite: ‘Ti nisi vjernik!’...” – rekao: “Neki čovjek³ bio je kod svoga malog stada. Pored njega naišli su muslimani. On im je nazvao selam, ali su ga oni ubili⁴ i uzeli njegovo malo stado. Tada je Allah, dželle šanuhu, objavio ovaj ajet do Njegovih riječi: ‘... kako biste se domogli ovozemaljskih dobara’, a time se misli na to malo stado.”

Prenosi se još da je Ibn-Abbas čitao *es-selame* (tj. sa elifom poslije lama).

بَاب (وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى
إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا)

السَّلَامُ وَالسَّلَامُ وَالسَّلَامُ وَاحِدٌ.

٤٥٩١. حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا) قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ رَجُلٌ فِي غَنِيمَةٍ لَهُ فَلَحِقَهُ الْمُسْلِمُونَ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ فَقَتَلُوهُ وَأَخَذُوا غَنِيمَتَهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ فِي ذَلِكَ إِلَى قَوْلِهِ (تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) تِلْكَ الْغَنِيمَةُ قَالَ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ السَّلَامَ.

¹ En-Nisa, 94. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “O vjernici, kada u boj krenete, na Allahovom putu, sve dobro ispitajte i onome koji vam nazove selam ne recite: ‘Ti nisi vjernik!’ – kako biste se domogli ovozemaljskih dobara; ta u Allaha su mnoga dobra! I vi ste prije bili kao oni, pa vam je Allah darovao milost Svoju; zato uvijek sve dobro ispitajte, a Allah je, zaista, dobro obavješten o onome što radite.”

² U drugom predanju stoji da je bio iz plemena Sulejm.

³ Pod izgovorom da im je on nazvao selam samo zato da bi ih prevario.

RIJEČI UZVIŠENOG: “VJERNICI KOJI SE NE BORE – OSIM ONIH KOJI SU ZA BORBU NESPOSOBNI – NISU JEDNAKI ONIMA KOJI SE NA ALLAHOVU PUTU BORE...”¹

4592. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba, koji kaže da mu je kazivao Sehl b. Sa‘d Sa‘idi kako je vidio Mervana b. Hakema u džamiji.

“Došao sam”, kaže (Sehl), “i sjeo pored njega. Tada nas je on obavijestio da mu je Zejd b. Sabit rekao kako mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdiktirao (ajet): ‘Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore..’

‘Dok mi je on diktirao’, kaže (Mervan), ‘došao je Ibn-Umm-Mektum, koji je bio slijep, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, kad bih se mogao boriti, išao bih u borbu!’ Tada je Allah objavio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (objavu). Njegovo stegno bijaše na mome; pritislo me toliko da sam se bojao da mi ne zdrobi stegno. Poslije mu se rastupilo, pa je Allah objavio : ‘... osim onih koji su za borbu nesposobni...’”

يَاب (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ)

٤٥٩٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي
إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ ابْنِ
شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ السَّاعِدِيُّ أَنَّهُ
رَأَى مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ فِي الْمَسْجِدِ فَأَقْبَلْتُ حَتَّى
جَلَسْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ أَخْبَرَهُ
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَمَلَى عَلَيْهِ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) فَجَاءَهُ
ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ وَهُوَ يُمْلِئُهَا عَلَيَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
وَاللَّهِ لَوْ أَسْتَطِيعُ الْجِهَادَ لَجَاهَدْتُ وَكَانَ أَعْمَى
فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيَّ رَسُولَهُ ﷺ وَفَخِذُّهُ عَلَيَّ فَخِذِي
فَتَقَلَّتْ عَلَيَّ حَتَّى خِفْتُ أَنْ تَرْضَ فَخِذِي ثُمَّ
سُرِّي عَنْهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (غَيْرَ أُولِي الضَّرَرِ).

¹ En-Nisa, 95. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore imecima svojim i životima svojim. One koji se budu borili ulažući imetke svoje i živote svoje Allah će odlikovati čitavim stupnjem nad onima koji se ne budu borili, i On svima obećava lijepu nagradu. Allah je odlikovao borce nad onima koji se ne bore velikom nagradom.”

4593. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Beraa, radijallahu anhu, koji je rekao:

“Kada je objavljen ajet: ‘Vjernici koji se ne bore nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore...’ – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Zejda, te ga je on zapisao. Potom je došao je Ibn-Umm-Mektum i požalio se da je slijep, pa je Allah objavio: ‘... osim onih koji su za borbu nesposobni...’”

4594. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa da je rekao:

“Kada je objavljeno: ‘Vjernici koji se ne bore nisu jednaki...’ – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je jednu osobu (pisara), pa je ona došla noseći divit i ploču, ili plečku, a on joj reče: ‘Piši: ‘Vjernici koji se ne bore nisu jednaki borcima na Allahovom putu...’”

Iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je Ibn-Umm-Mektum.

‘Allahov Poslaniče’, reče on, ‘ja sam slijep!’ Tada je umjesto toga objavljeno: ‘Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore...’”

4595. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, a njega Ibn-Džurejdž; a PRIČAO MI JE i Ishak da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, njega Ibn-Džurejdž, ovog Abdul-Kerim, njega Miksem, štićenik Abdullaha b. Harisa, a ovog Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da se ajet:

“Vjernici koji se ne bore nisu jednaki...” – odnosi na one koji su se borili na Bedru i one koji nisu.

٤٥٩٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) دَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَيْدًا فَكَتَبَهَا فَجَاءَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَشَكَا ضَرَارَتَهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ).

٤٥٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ادْعُوا فَلَنَا فَجَاءَهُ وَمَعَهُ الدَّوَاةُ وَاللُّوْحُ أَوْ الْكِتَفُ فَقَالَ اكْتُبْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) وَخَلَفَ النَّبِيُّ ﷺ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا ضَرِيرٌ فَنَزَلَتْ مَكَانَهَا (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ).

٤٥٩٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ ح وَ حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْكَرِيمِ أَنَّ مِقْسَمًا مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) عَنْ بَدْرِ وَالْخَارِجُونَ إِلَى بَدْرِ.

RIJEČI UZVIŠENOG: “KADA BUDU UZIMALI DUŠE ONIMA KOJI SU SE PREMA SEBI OGRIJEŠILI, MELEKI ĆE UPITATI: ‘ŠTA JE BILO S VAMA?’ – ‘BILI SMO POTLAČENI NA ZEMLJI!’, ODGOVORIT ĆE. ‘ZAR ALLAHOVA ZEMLJA NIJE PROSTRANA, I ZAR SE NISTE MOGLI NEKUD ISELITI?’...”¹

4596. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid Mukri, njemu Hajva i drugi, a njima Muhammed b. Abdur-Rahman Ebu-Esved, koji je kazivao:

“Stanovnicima Medine bilo je naređeno da pripreme vojsku,² i ja sam bio na spisku. Potom sam susreo Ikrimu,³ štićenika Ibn-Abbasovog, i obavijestio ga (o tome), ali mi je on to najstrožije zabranio, rekavši: ‘Pričao mi je Ibn-Abbas da su neki muslimani, u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili s mušricima i tako povećavali njihov broj.⁴ Došla je strijela i pogodila nekog od njih, te je poginuo, ili je poginuo od udarca (sablje ili koplja). Tada je Allah objavio: ‘Kada budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: ‘Šta je bilo s vama?’...”

Hadis prenosi i Lejs od Ebu-Esveda.

بَاب (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا)

٤٥٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْقُرِيُّ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ وَغَيْرُهُ قَالَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبُو الْأَسْوَدِ قَالَ قُطِعَ عَلَى أَهْلِ الْمَدِينَةِ بَعَثَ فَأَكْتُبْتُ فِيهِ فَلَقِيتُ عِكْرِمَةَ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَأَخْبَرْتُهُ فَنَهَانِي عَنْ ذَلِكَ أَشَدَّ النَّهْيِ ثُمَّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ نَاسًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ كَانُوا مَعَ الْمُشْرِكِينَ يُكْثِرُونَ سَوَادَ الْمُشْرِكِينَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَأْتِي السَّهْمُ فَيُرْمَى بِهِ فَيُصِيبُ أَحَدَهُمْ فَيَقْتُلُهُ أَوْ يُضْرَبُ فَيَقْتُلُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ) رَوَاهُ اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ.

1 En-Nisa, 97. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Kada budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: ‘Šta je bilo s vama?’ ‘Bili smo potlačeni na zemlji!’, odgovorit će. ‘Zar Allahova zemlja nije prostrana, i zar se niste mogli nekud iseliti?’, reći će meleki, i zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a užasno je on boravište.”

2 Tj. da se bore protiv stanovnika Sirije, a to je bilo u vrijeme vladavine Abdullaha b. Zubejra u Mekki.

3 U ovom je događaju dokaz da se Ikrima zalagao da se muslimani ne bore protiv muslimana. Prema tome optužbe haridžija protiv njega nisu tačne.

4 U drugom Ikriminom predanju prenose se od Ibn-Abbasa i njihova imena. Za njih se kaže da su došli na Bedr, ali kad su vidjeli malobrojnost muslimana, u njih se uvukla sumnja, te su rekli: “Obmanula ih je ova vjera njihova!” (El-Enfal, 49). Svi su izginuli na Bedru. To spominje Ibn-Murdevejh, Ibn-Ebi-Hatim i Ibn Ishak.

RIJEČI UZVIŠENOG: “SAMO NEMOĆNIM MUŠKARCIMA, I ŽENAMA, I DJECI, KOJI NISU BILI DOVOLJNO SNALAŽLJIVI I NISU ZNALI PUTA...”⁵

4597. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o ajetu: “Samo nemoćnim...” – rekao: “Moja majka bila je (jedna) od onih kojima je Allah oprostio.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “... ALLAH ĆE – IMA NADE – OPROSTITI, JER ALLAH BRIŠE GRIJEHE I PRAŠTA.”⁶

4598. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je klanjao jaciju. Kad je izgovorio: ‘Semiallahu limen hamideh!’, prije nego što je sedždu učinio, reče: ‘Allahu, spasi Ajjaša b. Ebu-Rebiju! Allahu, spasi Selemu b. Hišama! Allahu, spasi Velida b. Velida! Allahu, spasi nemoćne vjernike! Allahu, pojačaj Svoju kaznu (plemenu) Mudar! Allahu, daj im (sušne) godine kakve su bile (sušne) godine u vrijeme Jusufovo!’”

بَاب (إِلَّا الْمُسْتَضْعِفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا)

٤٥٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (إِلَّا الْمُسْتَضْعِفِينَ) قَالَ كَانَتْ أُمِّي مِمَّنْ عَذَرَ اللَّهُ.

بَاب قَوْلِهِ (فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَغْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا)

٤٥٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الْعِشَاءَ إِذْ قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ثُمَّ قَالَ قَبْلَ أَنْ يَسْجُدَ اللَّهُمَّ نَجِّ عِيَّاشَ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ نَجِّ سَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ اللَّهُمَّ نَجِّ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ نَجِّ الْمُسْتَضْعِفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطَأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا سَنِينَ كَسَنِي يُوسُفَ.

5 En-Nisa, 98.

6 En-Nisa, 99.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A AKO VAM BUDE SMETALA KIŠA, ILI AKO BOLESNI BUDETE, NIJE VAM GRIJEH DA ORUŽJE SVOJE ODLOŽITE...”¹

4599. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan da ga je obavijestio Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža da je rekao:

“Pričao mi je Ja‘la, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je o ajetu: ‘A ako vam bude smetala kiša, ili ako bolesni budete...’ – rekao: ‘Abdur-Rahman b. Avf bio je ranjen (te je tim povodom objavljen ovaj ajet).’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “ONI TRAŽE OD TEBE PROPIS O ŽENAMA. RECI: ‘ALLAH ĆE VAM OBJASNITI PROPIS O NJIMA; NEŠTO VAM JE VEĆ KAZANO U KNJIZI O ŽENAMA SIROTAMA...’”²

4600. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma‘il, njemu Ebu-Usama, ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je o ajetu:

“Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: ‘Allah će vam objasniti propise o njima; nešto vam je već kazano u Knjizi o ženama sirotama, kojima uskraćujete ono što im je propisano, a ne želite se njima oženiti...’” – rekla da se radi o čovjeku koji ima pod svojim skrbništvom siroticu kojoj je staratelj i nasljednik, a ona je u njegovu imetku, čak u palmiku, suvlasnik. On se ne želi oženiti njome, niti želi da

بَابُ قَوْلِهِ (وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ)

٤٥٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى) قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَكَانَ جَرِيحًا.

بَابُ قَوْلِهِ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ)

٤٦٠٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا (يَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ) إِلَى قَوْلِهِ (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) قَالَتْ عَائِشَةُ هُوَ الرَّجُلُ تَكُونُ عِنْدَهُ الْيَتِيمَةُ هُوَ وَلِيِّهَا وَوَارِثُهَا فَأَشْرَكَتُهُ فِي مَالِهِ حَتَّى فِي الْعَدَقِ فَيَرْغَبُ أَنْ يَنْكِحَهَا وَيَكْرَهُ أَنْ يُزَوِّجَهَا رَجُلًا فَيَشْرِكُهُ فِي مَالِهِ بِمَا شَرَكَتُهُ فَيَعْضُلُهَا فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ.

1 En-Nisa, 102. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “A ako vam bude smetala kiša, ili ako bolesni budete, nije vam grijeh da oružje svoje odložite, samo oprezni budite. Allah je nevjernicima pripremio sramnu patnju.”

2 En-Nisa, 127. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: ‘Allah će vam objasniti propise o njima; i o onome što vam se kazuje u Knjizi o ženama sirotama, kojima uskraćujete ono što im je propisano, a ne želite se njima oženiti, i o nejakoj djeci, i o tome da sa siročadi trebate pravedno postupiti; a Allah sigurno zna za dobro koje učinite.’”

se ona uda za drugog čovjeka, pa da i on postane suvlasnik u njegovu imetku kao i ona, te je sprečava u tome.³ U vezi s tim objavljen je ovaj ajet.

RIJEČI UZVIŠENOG: “AKO SE NEKA ŽENA PLAŠI OD MUŽA ZLOSTAVLJANJA ILI DA ĆE JE ZANEMARITI...”⁴

Ibn-Abbas kaže da *šikakun* znači *tefasudun* “međusobno se zavaditi”, *uhdiretil-enfusuš-šuhha* “njegove strasti kojima nastoji udovoljiti”, *kel mu’allekati* “niti je udovica niti ima muža”, a *nušuzen* znači *bugdan* “mržnje”.

4601. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil da ga je obavijestio Abdullah, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla kako se ajet:

“Ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti...” – odnosi na čovjeka koji ima ženu koju ne voli i koju hoće da napusti, pa mu ona kaže:

“Nemaš obaveze prema meni.”⁵ Takvo što bilo je povod objavljivanju ovog ajeta.

بَاب (وَأِنْ امْرَأَةً خَافَتْ
مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ شِقَاقٌ تَفَاسُدُ (وَأُخْضِرَتْ
الْأَنْفُسُ الشُّحَّ) هَوَاهُ فِي الشَّيْءِ يَخْرِصُ عَلَيْهِ
(كَالْمُعَلَّقَةِ) لَا هِيَ أَيْمٌ وَلَا ذَاتُ زَوْجٍ
(نُشُوزًا) بُغْضًا.

٤٦٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ
أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا (وَأِنْ امْرَأَةً خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا
نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا) قَالَتْ الرَّجُلُ تَكُونُ عِنْدَهُ
الْمَرْأَةُ لَيْسَ بِمُسْتَكْبَرٍ مِنْهَا يُرِيدُ أَنْ يُفَارِقَهَا
فَتَقُولُ أَجْعَلُكَ مِنْ شَأْنِي فِي حِلٍّ فَنَزَلَتْ هَذِهِ
الْآيَةُ فِي ذَلِكَ.

3 Ibn-Ebu-Hatim prenosi od Suddija da je Džabir imao amidžičnu koja nije bila lijepa, a imala je imetak koji je naslijedila od svoga oca. On se njome nije htio oženiti niti ju je udavao bojeći se da njen muž ne uzme taj imetak. O tome je pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljen ovaj ajet. (*Fethul-bari*, 8/114)

4 En-Nisa, 128. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Ako se neka žena plaši od muža zlostavljanja ili da će je zanemariti, onda se oni neće ogriješiti ako se nagode – a nagodba je najbolji način – ta ljudske duše su sklone pohlepi! I ako vi budete lijepo postupali i Allaha se bojali – pa, Allah dobro zna ono što radite.”

5 Tj. nemoj mi davati razvod, tako da ostanem zvanično tvoja supruga, a ja te ne obavezujem da spavaš sa mnom ako nećeš.

Tirmizi prenosi od Ibn-Abbasa kako se Sevda, majka pravovjernih, pobojala da će joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dati razvod braka, pa mu je rekla: “Allahov Poslaniče, nemoj mi davati razvod braka, a na moj dan budi kod Aiše.” Tim povodom objavljen je prethodno spomenuti ajet. (*Fethul-bari*, 8/115)

RIJEČI UZVIŠENOG: "LICEMJERI ĆE NA SAMOM DNU DŽEHENNEMA BITI."¹

Ibn-Abbas kaže da *esfelen-nari* označava "tunel, kanal" (dno Džehennema).

4602. PRIČAO MI JE Umer b. Hafs, njemu otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Esveda da je rekao:

"Bili smo u halci Abdullahovoj² kad je kod nas došao Huzejfa³ i nazvao selam, a zatim rekao: 'Licemjerstvo je spuštено na narod koji je bio bolji od vas.'⁴

Esved na to reče: 'Slavljen neka je Allah! On zaista kaže: 'Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti...' Abdullah se nasmijao, a Huzejfa je sjeo uza zid džamije. Onda je Abdullah ustao, a njegovi su se drugovi razišli. Nakon toga bacio je⁵ kamenčić na mene,⁶ te sam došao do njega. Tada mi on reče: 'Začudio sam se njegovu smijehu,⁷ a znao je da sam rekao: 'Licemjerstvo je spuštено na narod koji je bio bolji od vas; zatim su se pokajali, i Allah im je oprostio.'"

بَابُ

(إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَسْفَلَ النَّارِ (نَفَقًا) سَرَبًا .

٤٦٠٢ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ الْأَسْوَدِ قَالَ كُنَّا فِي حَلَقَةِ عَبْدِ اللَّهِ فَجَاءَ حُذَيْفَةُ حَتَّى قَامَ عَلَيْنَا فَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ لَقَدْ أَنْزَلَ النِّفَاقُ عَلَى قَوْمٍ خَيْرٌ مِنْكُمْ قَالَ الْأَسْوَدُ سُبْحَانَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ (إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ) فَتَبَسَّمَ عَبْدُ اللَّهِ وَجَلَسَ حُذَيْفَةُ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ فَقَامَ عَبْدُ اللَّهِ فَتَفَرَّقَ أَصْحَابُهُ فَرَمَانِي بِالْحَصَا فَأَتَيْتُهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ عَجِبْتُ مِنْ ضَحِكِهِ وَقَدْ عَرَفَ مَا قُلْتُ لَقَدْ أَنْزَلَ النِّفَاقُ عَلَى قَوْمٍ كَانُوا خَيْرًا مِنْكُمْ ثُمَّ تَابُوا فَتَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ .

¹ En-Nisa, 145.

² Tj. Abdullaha b. Mes'uda.

³ Tj. Huzejfa b. Jeman.

⁴ Tj. licemjerstvom su bili iskušani oni koji su bili bolji od vas, znači generacija ashaba koji su bolji od generacije poslije njih, tj. tabiina. I pored toga neki od njih bili su pali u njeg. Čini se kao da ih Huzejfa želi upozoriti da su srca prevrtljiva te da čovjek uvijek mora biti na oprezu, jer rezultat ovisi o tome kakav će biti kraj.

⁵ Tj. Huzejfa.

⁶ Tj. Esveda.

⁷ Tj. začudio sam se što se samo nasmiješio i ništa više nije rekao.

RIJEČI UZVIŠENOG: “MI OBJAVLJUJEMO
TEBI, KAO ŠTO SMO OBJAVLJIVALI NUHU”
– DO NJEGOVIH RIJEČI: “... I JUNUSU,
I HARUNU, I SULEJMANU...”⁸

4603. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Vaila, on od Abdullaha, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Niko ne treba kazati: ‘Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa.’”

4604. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, ovom Hilal, prenoseći od Ataa b. Jesara, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Ko kaže: ‘Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa’ – slagao je.”

بَابُ قَوْلِهِ (إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ)
إِلَى قَوْلِهِ (يُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ)

٤٦٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ
قَالَ حَدَّثَنِي الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ
مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

٤٦٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ
حَدَّثَنَا هِلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ
يُونُسَ بْنِ مَتَّى فَقَدْ كَذَبَ .

⁸ En-Nisa, 163. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Mi objavljujemo tebi, kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrahimu, i Isma'ilu, i Ishaku, i Ja'kubu i unucima, i Isau, i Ejjubu, i Junusu, i Harunu, i Sulejmanu; a Davudu smo Zebur dali.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “ONI OD TEBE TRAŽE TUMAČENJE.¹ RECI: ‘ALLAH ĆE VAM KAZATI PROPIS O ‘KELALI’: AKO NEKO UMRE, I NE BUDE IMAO DJETETA, A IMA SESTRU, NJOJ – POLOVINA NJEGOVE OSTAVŠTINE, A I ON ĆE NASLIJEDITI NJU AKO ONA NE BUDE IMALA DIJETE...”²

El-kelaletu jest onaj čovjek koji nema oca ili sina da ga naslijedi. To je infinitiv od *tekelehun-neseb*.³

4605. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo Beraa, radijallahu anhu, kako kaže:

“Posljednja sura koja je objavljena jest sura ‘Beraa’, a posljednji ajet: ‘Oni od tebe traže tumačenje...’”

بَاب (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ
إِنْ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ
مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ)

وَالْكَلَالَةُ مَنْ لَمْ يَرِثْهُ أَبٌ أَوْ ابْنٌ وَهُوَ مَصْدَرٌ مِنْ
تَكَلَّهِ النَّسَبِ .

٤٦٠٥ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ آخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ بَرَاءَةٌ وَآخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ
(يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ) .

1 Tj. kako se dijeli nasljedstvo u slučaju “kelale”.

2 En-Nisa, 176. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Oni od tebe traže tumačenje. Reci: ‘Allah će vam kazati propis o ‘kelali’: ako neko umre, i ne bude imao djeteta, a ima sestru, njoj – polovina njegove ostavštine, a i on će naslijediti nju ako ona ne bude imala dijete; a ako su dvije, njima – dvije trećine njegove ostavštine. A ako su oni braća i sestre, onda će muškarcu pripasti dio jednak koliko dvjema ženama.’ To vam Allah objašnjava, da ne zalutate. A Allah zna sve.”

3 Ovo je mišljenje Ebu-Bekra i većine uleme među ashabima, tabiinima i onima koji su došli poslije njih. (*Fethul-bari*, 8/118)

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MAIDA (TRPEZA)

POGLAVLJE

Hurumun je množina od *haramun*. *Fi ma nakdihim* znači *bi nakdihim* zbog njihovog kršenja; *elleti keteballahu* znači *dže 'alallahu* koju vam je Allah dodijelio; *tebu 'u* znači *tahmilu* poneseš, *dairatun* znači *devletun* nesreća. Drugi kažu da *el-igra 'u* znači *et-teslitu* dominacija, prevlast; *udžurehunne* znači *muhurehunne* njihove vjenčane darove. Sufjan (Sevri) je rekao: "Nema u Kur'anu ni jednog ajeta koje mi teže pada od ajeta: 'O sljedbenici Knjige! Vi niste ni na čemu sve dok se Tivrata i Indžila ne budete pridržavali, te onoga što vam je od Gospodara vašeg objavljeno.'"

Ibn-Abbas kaže da *mahmesatun* znači *medža 'atun* (glad). A za *men ahjaha* (ko spasi nečiji život), rekao je da znači *ko spriječi nečije ubistvo*, osim kada to pravda zahtijeva, to znači da zbog toga ljudi ostaju u životu.

Za *šir'aten ve minhadžen* on kaže da znači *sebilen ve sunneten*, put i praksa (običaj), dok *el-muhejminu* znači *el-eminu* jamac, nadzornik, tj. Kur'an je *el-emin* za sve knjige prije njega.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

بَاب

(حُرْمٌ) وَاحِدُهَا حَرَامٌ (فَبِمَا نَقَضْتَهُمْ) بِنَقْضِهِمْ
(الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ) جَعَلَ اللَّهُ تَبْوَةً تَحْمِلُ (دَائِرَةً)
دَوْلَةً وَقَالَ غَيْرُهُ الْإِغْرَاءُ التَّسْلِيْطُ (أَجْوَرَهُنَّ)
مُهِوْرَهُنَّ . قَالَ سُفْيَانُ مَا فِي الْقُرْآنِ آيَةٌ أَشَدُّ
عَلَيَّ مِنْ (لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَةَ
وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ) .
وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مُخَمَّصَةٌ) جَمَاعَةٌ (مَنْ أَحْيَاهَا)
يَعْنِي مَنْ حَرَّمَ قَتْلَهَا إِلَّا بِحَقِّ حَيٍّ النَّاسُ مِنْهُ
جَمِيعًا (شَرْعَةً وَمِنْهَا جَا) سَبِيلًا وَسُنَّةً (الْمُهَيْمِنُ)
الْأَمِينُ الْقُرْآنُ أَمِينٌ عَلَى كُلِّ كِتَابٍ قَبْلَهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... SADA SAM VAM VJERU USAVRŠIO...”¹

Ibn-Abbas kaže da *mahmesatun* znači *medža 'atun* (glad).

4606. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Kajsa, a on od Tarika b. Šihaba da su židovi rekli Omeru:

“Vi čitate ajet, a da je nama objavljen, mi bismo ga učinili praznikom.”

Omer na to reče:² “Ja znam kojim povodom je objavljen, gdje je objavljen i gdje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kad je objavljen na dan Arefata. Tako mi Allaha, bili smo na Arefatu.”

Sufjan kaže: “Nisam siguran da li je to bio petak ili nije.”³ – “... Sada sam vam vjeru usavršio...”

بَابُ قَوْلِهِ (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مُخَمَّصَةً) مَجَاعَةً .

٤٦٠٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ قَيْسٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَتِ الْيَهُودُ لِعُمَرَ إِنَّكُمْ تَقْرءُونَ آيَةً لَوْ نَزَلَتْ فِيْنَا لَاتَّخَذْنَاهَا عِيدًا فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي لَا أَعْلَمُ حَيْثُ أُنْزِلَتْ وَأَيْنَ أُنْزِلَتْ وَأَيْنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ أُنْزِلَتْ يَوْمَ عَرَفَةَ وَإِنَّا وَاللَّهِ بِعَرَفَةَ قَالَ سُفْيَانُ وَأَشْكُ كَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَمْ لَا (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) .

1 El-Maida, 3. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime, i što je udavljeno i ubijeno, i što je strmoglavljeno, i rogom ubodeno, ili od zvjeri načeto – osim ako ste ga preklali – i što je na žrtvenicima žrtvovano; i zabranjuje vam se gatanje strelicama – to je porok! – Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi otpasti od svoje vjere, zato se ne bojte njih, već se bojte Mene. Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. – A onome ko bude primoran, kad hara glad, bez namjere da učini grijeh, Allah će oprostiti i samilostan biti.”

2 Ovo je predanje u skraćenom obliku. U drugom predanju stoji da je Omer prvo upitao koji je to ajet.

3 U nekim predanjima potvrđeno je da je to bio petak.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... A NE NAĐETE VODE, ONDA (RUKAMA) SVOJIM ČISTU ZEMLJU DOTAKNITE...”⁴

Tejemmemu znači *te'ammedu* (usredsredite se). *Ammine* znači *amidine* (usredsređujući se), a *emmemtu* i *tejemmemtu* imaju isto značenje. Ibn-Abbas kaže: *lemestum*, *temessuhunne*, *ellati dehaltum bihinne* i *el-ifda'u* znači *en-nikahu* (spolni odnos).

4607. PRIČAO MI JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla: “Izišli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanje. Kada smo bili na Bejdau, ili u Zatul-Džejšu, otkinula mi se ogrlica. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je da je traži, a s njim i ostali svijet. Kako nisu imali vode niti su je nosili sa sobom, svijet je došao Ebu-Bekru (i požalio se): ‘Eto, vidiš šta Aiša radi! Uzdigla je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a i ostali svijet, a ovdje nemaju vode niti je nose sa sobom.’

I dok je još Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao svoju glavu na mome stegnu i spavao, dođe Ebu-Bekr i reče: ‘Zadržala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ostali svijet, a ovdje nemaju vode niti je nose sa sobom.’

Ebu-Bekr me je grdio izgovarajući sve što je Allah htio da on izgovori i počeo me”, kaže Aiša,

بَابُ قَوْلِهِ (فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا)

تَيَمَّمُوا تَعَمَّدُوا (أَمِينَ) عَامِدِينَ أَمَّتٌ وَتَيَمَّمْتُ وَاحِدٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَمَسْتُمْ) وَ (تَمَسُّوهُنَّ) وَ (الَّتِي دَخَلْتُمْ فِيهَا) وَالْإِفْضَاءُ النِّكَاحُ.

٤٦٠٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَصْفَارِهِ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْبَيْدَاءِ أَوْ بِذَاتِ الْجَيْشِ انْقَطَعَ عِقْدٌ لِي فَأَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى التَّيَاسِهِ وَأَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَاتَى النَّاسُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ فَقَالُوا أَلَا تَرَى مَا صَنَعَتْ عَائِشَةُ أَقَامَتْ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَبِالنَّاسِ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاضَعَ رَأْسَهُ عَلَى فَخِذِي قَدْ نَامَ فَقَالَ حَبَسْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَالنَّاسَ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ قَالَتْ عَائِشَةُ فَعَاتَبَنِي أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ وَجَعَلَ يَطْعُنَنِي

4 El-Maida, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “O vjernici, kad hoćete da namaz obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite, – a glave svoje potarite, – i noge svoje do iza članaka. A ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni, ili na putu, ili ako ste izvršili prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda (rukama) svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih prijedite. Allah ne želi da vam pričinu poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni.”

“gurkati svojom rukom po boku da me je samo položaj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na mom stegnu spriječio da se pokrenem. Kada je svanulo, ustao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je bez vode, i Allah je objavio ajet o tejemumu. Usejd b. Hudajr tada reče: ‘Rode Ebu-Bekrov, to (blagodat tejemuma) nije prva (blagodat) vašim bereketom!’ Kasnije smo”, kaže Aiša, “digli devu na kojoj sam ja jahala i pod njom smo našli moju ogrlicu.”¹

4608. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb da ga je obavijestio Amr, a njega Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

“Izgubila sam ogrlicu na Bejdau, dok smo ulazili u Medinu. Vjerovjesnik je zaustavio devu i sjahao. Spustio je glavu u moje krilo i zaspao. Potom je došao Ebu-Bekr i jako me gurnuo rukom, tako da me je to zaboljelo.

Rekao je: ‘Zadržala si svijet da ti traži ogrlicu!’ Bila sam kao mrtva zbog toga što se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nalazio na tom mjestu u mom krilu. Zatim se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio i nastupilo je sabahsko vrijeme. Tražili su vodu, ali je nije bilo. Tada je objavljen (ajet): ‘O vjernici, kada hoćete namaz obaviti...’² Usejd b. Hudajr tada reče: ‘Rode Ebu-Bekrov, Allah je u vama dao bereket ljudima. Vi ste njima bereket!’”

بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي وَلَا يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلَّا مَكَانُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلَى فَخِذِي فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى أَصْبَحَ عَلَى غَيْرِ مَاءٍ فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ فَتَيَمَّمُوا فَقَالَ أَسِيدُ بْنُ حُضَيْرٍ مَا هِيَ بِأَوَّلِ بَرَكَتِكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ قَبَعْنَا الْبَعِيرَ الَّذِي كُنْتُ عَلَيْهِ فَإِذَا الْعِقْدُ تَحْتَهُ .

٤٦٠٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا سَقَطَتْ قِلَادَةٌ لِي بِالْبَيْدَاءِ وَنَحْنُ دَاخِلُونَ الْمَدِينَةَ فَأَنَاحَ النَّبِيُّ ﷺ وَنَزَلَ فَشَنَى رَأْسَهُ فِي حَجْرِي رَاقِدًا أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ فَلَكَزَنِي لَكْزَةً شَدِيدَةً وَقَالَ حَبَسَتْ النَّاسَ فِي قِلَادَةٍ فِي الْمَوْتِ لِمَكَانِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ أَوْجَعَنِي ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَيْقَظَ وَحَضَرَتِ الصُّبْحُ فَالْتَمَسَ الْمَاءَ فَلَمْ يَوْجَدْ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ) فَقَالَ أَسِيدُ بْنُ حُضَيْرٍ لَقَدْ بَارَكَ اللَّهُ لِلنَّاسِ فِيكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ مَا أَنْتُمْ إِلَّا بِرَكَّةٍ لَهُمْ .

1 Pogledaj zaključke koji se mogu izvući iz ovog hadisa na početku dijela *Tejemum*, knjiga I, str. 258.

2 El-Maida, 6.

RIJEČI UZVIŠENOG: "IDITE TI
I GOSPODAR TVOJ PA SE BORITE,
MI ĆEMO OVDJE OSTATI!"³

4609. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Israil, prenoseći od Muharika, a on od Tarika b. Šihaba da je čuo Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, kako kazuje:

"Svojim sam očima vidio Mikdada... (prijelaz na drugi sened); a PRIČAO MI JE i Hamdan b. Umer da im je pričao Ebu-Nadr, njemu Ešdže'i, prenoseći od Sufjana, on od Muharika, ovaj od Tarika, a on od Abdullaha da je kazivao:

"Na dan Bitke na Bedru Mikdad je rekao: 'Allahov Poslaniče, mi tebi nećemo reći kao što su sinovi Israilovi rekli Musau: 'Idite ti i Gospodar tvoj pa se bijte, mi ćemo ovdje ostati!', nego: 'Idi naprijed, i mi smo s tobom!' To kao da je skinulo brigu s Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Ovaj hadis prenosi Veki' od Sufjana, on od Muharika, a ovaj od Tarika da je Mikdad to rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.

بَابُ قَوْلِهِ (فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ
فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ)

٤٦٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ
مُحَارِقٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ سَمِعْتُ أَبَانَ
مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ شَهِدْتُ مِنَ الْمُقَدَّادِ
وَحَدَّثَنِي حَمْدَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا
الْأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُحَارِقٍ عَنْ طَارِقٍ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ الْمُقَدَّادُ يَوْمَ بَدْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ
إِنَّا لَا نَقُولُ لَكَ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى
(فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ)
وَلَكِنْ امْضِ وَنَحْنُ مَعَكَ فَكَأَنَّهُ سُرِّيَ عَنْ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرَوَاهُ وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُحَارِقٍ
عَنْ طَارِقٍ أَنَّ الْمُقَدَّادَ قَالَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ.

3 El-Maida, 24. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O Musa" - rekoše oni - "dok god su oni u njoj, mi nećemo u nju ulaziti! Idite ti i Gospodar tvoj pa se borite, mi ćemo ovdje ostati!"

RIJEČI UZVIŠENOG:

“KAZNA JE ZA ONE KOJI PROTIV
ALLAHA I POSLANIKA NJEGOVA
VOJUJU I KOJI NERED NA ZEMLJI ČINE
– DA BUDU UBIJENI, ILI RAZAPETI...”
DO NJегоVIH RIJEČI:
...“ILI DA SE IZ ZEMLJE PROGNAJU...”¹

El-muharebetu lillahi znači *el-kufu bihi* nijekanje
Njega.

4610. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu
Muhammed b. Abdullah Ensari, a ovom Ibn-Avn,
koji je rekao:

“Pričao mi je Selman Ebu-Redža’, štićenik Ebu-
Kilabe, da je Ebu-Kilaba sjedio iza Omera b.
Abdul-Aziza; spominjali su (neke ljude) i pričali
(o njima), govoreći kako su halife naredile njihovo
smaknuće. Zatim se (Omer b. Abdul-Aziz) okrenuo
prema Ebu-Kilabi, koji mu je bio za leđima,
i rekao: ‘Šta to kažeš, Abdullahu b. Zejde?!’
(ili je rekao: ‘Šta to kažeš Ebu-Kilaba?!’)

‘Ja ne znam’, rekoše, ‘da je u islamu ikoga
dopušteno ubiti, osim čovjeka koji je blud počinio
nakon što se ženio, ili je nekog nepravедno ubio,
ili se borio protiv Allaha i Njegovog Poslanika,
sallallahu alejhi ve sellem.’”

Anbesa kaže: “Pričao nam je Enes to i to.”²

Rekao sam: “I meni je pričao Enes, kazujući: ‘Neki
su ljudi došli Vjerovjesniku, *sallallahu alejhi ve
sellem*, i rekli: ‘Ova je zemlja nezdrava!’

‘Deve su naše na ispaši’, reče on, ‘otidite do njih
i pijite njihovo mlijeko i mokraću.’

Otišli su do njih i pili njihovu mokraću i mlijeko.

بَاب (إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا
أَوْ يُصَلَّبُوا) إِلَى قَوْلِهِ (أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ)

الْمُحَارَبَةُ لِلَّهِ الْكُفْرُ بِهِ .

٤٦١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ
عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي
سَلْمَانَ أَبُو رَجَاءٍ مَوْلَى أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ أَنَّهُ
كَانَ جَالِسًا خَلْفَ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ فَذَكَرُوا
وَذَكَرُوا فَقَالُوا وَقَالُوا قَدْ أَقَادَتْ بِهَا الْخُلَفَاءُ
فَالْتَفَتَ إِلَى أَبِي قِلَابَةَ وَهُوَ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَقَالَ مَا
تَقُولُ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ أَوْ قَالَ مَا تَقُولُ يَا أَبَا قِلَابَةَ
قُلْتُ مَا عَلِمْتُ نَفْسًا حَلَّ قَتْلُهَا فِي الْإِسْلَامِ إِلَّا
رَجُلٌ زَنَى بَعْدَ إِحْصَانٍ أَوْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ
حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﷺ فَقَالَ عُبَيْدَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ
بِكَذَا وَكَذَا قُلْتُ إِيَّايَ حَدَّثَ أَنَسٌ قَالَ قَدِمَ قَوْمٌ
عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَكَلَّمُوهُ فَقَالُوا قَدْ اسْتَوْخَمْنَا هَذِهِ
الْأَرْضَ فَقَالَ هَذِهِ نَعَمْ لَنَا تَخْرُجُ فَانْخَرِجُوا فِيهَا
فَاشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَاهَا فَخَرَجُوا فِيهَا فَشَرَبُوا
مِنْ أَبْوَاهَا وَأَلْبَانِهَا وَاسْتَصَحُّوا وَمَالُوا عَلَى الرَّاعِي

1 El-Maida, 33. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Kazna je za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju i koji nered na zemlji čine da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku, ili da se iz zemlje prognaju. To im je poniženje na ovom svijetu, a na onom svijetu čeka ih patnja velika.”

2 Tj. pričao mu je hadis poznat pod nazivom “*hadisul-urenijjin*”.

Ozdravili su, a zatim napali čobanina i ubili ga, uzevši stoku. Šta da se s njima čeka?! Oduzeli su (nevin) život, borili se protiv Allaha i Njegovog Poslanika i zastrašivali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!

‘Uzvišen neka je Allah!’, reče.

‘Ti me optužuješ?’, upitao sam.”

“O ovome mi je”, kaže, “pričao Enes, rekavši:

‘O vi,³ vi ćete biti dobro sve dok ovaj ostane među vama, ili njemu sličan.’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... A DA RANE TREBA UZVRATITI...”⁴

4611. PRIČAO MI JE Muhammed b. Selam da ih je obavijestio Fezari, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Rubei’jja, tetka po ocu Enesa b. Malika, slomila je zub jednoj djevojčici ensarijki. Njeni su tražili odmazdu i došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on naredio da se odmazda izvrši. Enes b. Nadr, amidža Enesa b. Malika, tada reče: ‘Nemoj, tako ti Allaha! Nemoj joj lomiti zub, Allahov Poslaniče!’, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: ‘Enese, Allahova je zapovijed odmazda.’

Onda su se njeni složili i prihvatili odštetu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče:

‘Zaista ima Allahovih robova kojima bi On – kad bi se zakleli da će im Allah nešto ispuniti – to i učinio.’”⁵

فَقَتَلُوهُ وَأَطْرَدُوا النَّعَمَ فَمَا يُسْتَبْطَأُ مِنْ هَؤُلَاءِ قَتَلُوا
النَّفْسَ وَحَارَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَخَوَّفُوا رَسُولَ اللَّهِ
ﷺ فَقَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ فَقُلْتُ تَتَّهِمُنِي قَالَ حَدَّثَنَا
بِهَذَا أَنَسٌ قَالَ وَقَالَ يَا أَهْلَ كَذَا إِنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا
بِخَيْرٍ مَا أَبْقَى هَذَا فِيكُمْ أَوْ مِثْلُ هَذَا .

بَابُ قَوْلِهِ (وَالْجُرُوحُ قِصَاصٌ)

٤٦١١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ
عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَسَرَتْ
الرَّبِيعُ وَهِيَ عَمَّةُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ثَنِيَّةَ جَارِيَةٍ مِنَ
الْأَنْصَارِ فَطَلَبَ الْقَوْمُ الْقِصَاصَ فَأَتَوْا النَّبِيَّ ﷺ
فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْقِصَاصِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ عَمُّ
أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ لَا وَاللَّهِ لَا تُكْسَرُ سِنُّهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ
فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَا أَنَسُ كِتَابُ اللَّهِ الْقِصَاصُ
فَرْضِي الْقَوْمُ وَقَبِلُوا الْأَرْضَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَا بَرَّةَ .

3 U drugom predanju stoji: “O stanovnici Šama...”

4 El-Maida, 45. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Mi smo im u njemu (Tevratu) propisali: glava za glavu, i oko za oko, i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, a da rane treba uzvratiti. A onome ko od odmazde odustane – bit će mu to od grijeha iskupljenje. Oni koji ne sude prema onome što je Allah objavio pravi su nasilnici.”

5 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi istaknuti kako je Allah, dželle šanuhu, uslišao Enesovu molbu, te ja Allah, dželle šanuhu, dao da rodbina ensarijke prihvati odštetu i odustane od odmazde.

**RIJEČI UZVIŠENOG: “O POSLANIČE,
KAZUJ ONO ŠTO TI SE OBJAVLJUJE OD
GOSPODARA TVOGA...”¹**

4612. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Isma‘ila, on od Šabija, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Ko ti bude pričao da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prikrrio nešto što mu je objavljeno – slagao je. Allah, dželle šanuhu, kaže: ‘O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga...’”

**RIJEČI UZVIŠENOG:
“ALLAH VAS NEĆE KAZNITI AKO SE
ZAKUNETE NENAMJERNO...”²**

4613. PRIČAO NAM JE Ali b. Selema, njemu Malik b. Suajr, ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Ovaj ajet: ‘Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno...’ – objavljen je o zakletvama čovjekovim (kao što su): ‘Allaha mi, jeste; Allaha mi, nije!’”

4614. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža’, njemu Nadr, a ovom Hišam, koji kaže: “Moj me je otac obavijestio, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da njen otac nikada nije kršio zakletve, sve dok Allah nije objavio iskup (kefaret) za prekršenu zakletvu. Ebu-Bekr je rekao: ‘Kada vidim da je nešto bolje od onoga za što sam se zakleo, uvijek uzmem Allahovu olakšicu i učinim ono što je bolje.’”³

**بَاب (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ
مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ)**

٤٦١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ كَتَمَ شَيْئًا مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَقَدْ كَذَبَ وَاللَّهُ يَقُولُ (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ).

بَاب قَوْلِهِ (لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ)

٤٦١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ سَعِيرٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنْزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ) فِي قَوْلِ الرَّجُلِ لَا وَاللَّهِ وَبَلَى وَاللَّهُ.

٤٦١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ أَبَاهَا كَانَ لَا يَحْنُثُ فِي يَمِينٍ حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ كُفَّارَةَ الْيَمِينِ قَالَ أَبُو بَكْرٍ لَا أَرَى يَمِينًا أَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا قَبِلْتُ رُخْصَةَ اللَّهِ وَفَعَلْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ.

1 El-Maida, 67. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – ako tako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu – a Allah će te od ljudi štititi. Allah zaista neće uputiti na pravi put narod koji neće da vjeruje.”

2 El-Maida, 89. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno, ali će vas kazniti ako se zakunete namjerno. Otkup je za prekršenu zakletvu da deset siromaha običnom hranom, kojom hranite čeljad svoju, nahranite, ili da ih odjenete, ili da roba ropstva oslobodite. A onaj koji ne bude mogao – neka tri dana posti. Tako se za zakletve vaše otkupljujte kada se zakunete, a o zakletvama svojim brinite se! Eto, tako vam Allah objašnjava propise Svoje da biste zahvalni bili.”

3 U ovom je smislu i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, naredba u kojoj on kaže da onaj koji se zakune

RIJEČI UZVIŠENOG: “O VJERNICI,
NE USKRAĆUJTE SEBI LIJEPE STVARI
KOJE VAM JE ALLAH DOPUSTIO...”⁴

4615. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Halid, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao: “Išli smo u vojni pohod s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a s nama nisu išle žene, te rekosmo: ‘Zašto se ne bismo uškopili?’, ali nam je on to zabranio. Poslije nam je dopustio da se oženimo i da ženi (kao mehr) damo samo jednu košulju, proučivši zatim: ‘O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio...’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “O VJERNICI,
VINO, I KOCKA, I KUMIRI, I STRELICE
ZA GATANJE ODVRATNE SU STVARI,
ŠEJTANOVO DJELO...”⁵

Ibn-Abbas kaže da su *el-ezlamu* strelice pomoću kojih su oni donosili odluke. *En-nusub* jesu žrtvenici na kojima su klali (životinje). Drugi kažu da *ez-zelemu* znači strijela bez pera; množina je *el-ezlam*. *El-istiksam* (gatanje) ogledalo se u tome da okreću strelice, pa ako im strelice što zabrane, prestanu, a ako im narede, urade ono što im naređuju. Oni su stavljali na strelice znakove tako da mogu pomoću njih gatati.⁶ Oblik prvog lica u prošlom vremenu od toga glasi *kasemtu*; *el-kusum* je infinitiv.

بَابُ قَوْلِهِ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ)

٤٦١٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ
إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
كُنَّا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَلَيْسَ مَعَنَا نِسَاءٌ فَقُلْنَا أَلَا
نُخْتَصِّي فَنَهَانَا عَنْ ذَلِكَ فَرَخَّصَ لَنَا بَعْدَ ذَلِكَ أَنْ
نَتَزَوَّجَ الْمَرْأَةَ بِالثَّوْبِ ثُمَّ قَرَأَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ).

بَابُ قَوْلِهِ (إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ
وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْأَزْلَامُ الْقِدَاحُ يَقْتَسِمُونَ بِهَا فِي
الْأُمُورِ وَالنُّصَبِ أَنْصَابٌ يَذْبَحُونَ عَلَيْهَا وَقَالَ
غَيْرُهُ الزَّلْمُ الْقِدَاحُ لَا رِيْشَ لَهُ وَهُوَ وَاحِدُ الْأَزْلَامِ
وَالْإِسْتِقْسَامُ أَنْ يُجِيلَ الْقِدَاحُ فَإِنْ نَهَتْهُ انْتَهَى وَإِنْ
أَمَرَتْهُ فَعَلَ مَا تَأْمَرُهُ بِهِ يُجِيلُ يُدِيرُ وَقَدْ أَعْلَمُوا
الْقِدَاحَ أَغْلَامًا بِضُرُوبٍ يَسْتَقْسِمُونَ بِهَا وَفَعَلْتُ
مِنْهُ قَسَمْتُ وَالْقُسُومُ الْمَصْدَرُ.

da će nešto uraditi, a zatim vidi da je nešto drugo bolje, onda treba da prekši zakletvu i uradi ono što je bolje, a za preksenu zakletvu učinit će iskup (tj. kefaret). (To bilježi Muslim u svom *Sahihu* kao hadis broj 1650.)

4 El-Maida, 87. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju.”

5 El-Maida, 90. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “O vjernici, vino, i kocka, i kumiri, i strelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo, zato se toga klonite da biste postigli što želite.”

6 U džahilijetu su gatali pomoću triju strelica: na jednoj je pisalo “uradi”, na drugoj “ne radi”, a na trećoj nije pisalo ništa. Ako bi izvukli prvu, uradili bi; ako bi izvukli drugu, ne bi to uradili, a ako bi izvukli treću, ponovili bi bacanje.

4616. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim da ga je obavijestio Muhammed b. Bišr, kojem je pričao Abdul-Aziz b. Omer b. Abdul-Aziz, a njemu Nafi', prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:

“Zabrana je alkohola objavljena, a u Medini je u to vrijeme bilo pet vrsta pića, ali nije bilo nijedno od grožđa.”¹

4617. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Ibn-Ulejjja, ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, koji je kazivao:

“Enes b. Malik, radijallahu anhu, kaže: ‘Nismo imali alkohola osim ovog vašeg fadiha (pića od nezrelih datula) koji vi tako zovete. Ja sam, zaista, točio piće Ebu-Talhi i drugima kad je došao čovjek i upitao: ‘Je li vam stigla vijest?’

‘A koja (vijest)?’, upitali su.

‘Zabranjen je alkohol!’² rekao je.

‘Prolij ove bačve, Enese!’, rekoše. I poslije za njega’, kaže Enes, ‘nikad nisu pitali niti su ga pili nakon vijesti koju je taj čovjek donio.’”

4618. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl da ga je obavijestio Ujejna, prenoseći od Amra, a on od Džabira da je rekao:

“Neki ljudi su ujutro na dan Bitke na Uhudu pili alkohol i poginuli tog dana svi kao šhidi. Bilo je to prije nego što je alkohol zabranjen.”

٤٦١٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عُمَرَ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَإِنَّ فِي الْمَدِينَةِ يَوْمَئِذٍ لَخَمْسَةٌ أَشْرَبَ مَا فِيهَا شَرَابُ الْعَنْبِ .

٤٦١٧. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَا كَانَ لَنَا خَمْرٌ غَيْرُ فَضِيخِكُمْ هَذَا الَّذِي تَسْمُونَهُ الْفَضِيخَ فَإِنِّي لَقَائِمٌ أَسْقِي أَبَا طَلْحَةَ وَفُلَانًا وَفُلَانًا إِذَا جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ وَهَلْ بَلَغَكُمْ الْخَبْرُ فَقَالُوا وَمَا ذَاكَ قَالَ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ قَالُوا أَهْرِقْ هَذِهِ الْقِلَالَ يَا أَنَسُ قَالَ فَمَا سَأَلُوا عَنْهَا وَلَا رَاجِعُوهَا بَعْدَ خَبَرِ الرَّجُلِ .

٤٦١٨. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو عَنْ جَابِرٍ قَالَ صَبَحَ أَنَسُ غَدَاةَ أُحُدٍ الْخَمْرَ فَقَتِلُوا مِنْ يَوْمِهِمْ جَمِيعًا شُهَدَاءَ وَذَلِكَ قَبْلَ تَحْرِيمِهَا .

1 On želi kazati da se zabrana ne odnosi samo na postojećih pet vrsta, nego ona obuhvata i opojno piće spravljeno od grožđa.

2 Ova zabrana donesena je, vjerovatno, u godini oslobođanja Mekke. To se može razumjeti iz hadisa koji bilježi Ahmed u *Musnedu* od Abdur-Rahmana b. Vale.

4619. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali da su ga obavijestili Isa i Ibn-Idris, prenoseći od Ebu-Hajjana, on od Šabija, a ovaj od Ibn-Omera da je rekao:

“Čuo sam Omera kako na minberu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govori: ‘O ljudi, objavljena je zabrana alkohola, a on je spojen od petero: grožđa, datula, meda, pšenice i ječma. Alkohol je ono što remeti razum.’”

٤٦١٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ أَخْبَرَنَا عِيسَى وَابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ ابْنِ عُمرَ قَالَ سَمِعْتُ عُمرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ يَقُولُ أَمَّا بَعْدُ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهِيَ مِنْ خَمْسَةِ مِنَ الْعِنَبِ وَالتَّمْرِ وَالْعَسَلِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “ONIMA KOJI VJERUJU I DOBRA DJELA ČINE NEMA NIKAKVA GRIJEHA U ONOME ŠTO POJEDU I POPIJU...” – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: “... A ALLAH VOLI ONE KOJI DRUGIMA DOBRO ČINE.”³

بَاب (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعَمُوا) إِلَى قَوْلِهِ (وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ)

4620. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad b. Zejd, ovom Sabit, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je alkohol koji je proliiven bio *el-fadih* (tj. proizveden od nezrelih datula). Muhammed još dodaje, prenoseći od Ebu-Nu‘mana da je rekao:

“Točio sam piće u kući Ebu-Talhe kada je objavljena zabrana alkohola. (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) poslao je glasnika koji je to oglasio. Ebu-Talha tada reče: ‘Izidi i vidi o čemu se radi.’ Izišao sam i vratio se rekavši im da je to glasnik koji oglašava da je alkohol zabranjen. Tada mi je (Ebu-Talha) rekao: ‘Idi i prolij ga!’ Alkohol je”, kaže Ebu-Nu‘man, “tekao ulicama Medine. Pravili su ga u to vrijeme od nezrelih datula. Neko je rekao: ‘Ima onih koji su poginuli, a u njihovim je stomacima bilo alkohola.’”⁴

٤٦٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ الْخَمْرَ الَّتِي أَهْرِيقَتْ الْفَضِيخُ وَزَادَنِي مُحَمَّدُ الْبَيْكَنْدِيُّ عَنْ أَبِي النُّعْمَانِ قَالَ كُنْتُ سَاقِي الْقَوْمِ فِي مَنْزِلِ أَبِي طَلْحَةَ فَنَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ فَأَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ اخْرُجْ فَانْظُرْ مَا هَذَا الصَّوْتُ قَالَ فَخَرَجْتُ فَقُلْتُ هَذَا مُنَادٍ يُنَادِي إِلَّا إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ فَقَالَ لِي اذْهَبْ فَأَهْرِقْهَا قَالَ فَجَرَّتْ فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ قَالَ وَكَانَتْ خَمْرُهُمْ يَوْمَئِذٍ الْفَضِيخُ فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ قُتِلَ قَوْمٌ وَهِيَ فِي بُطُونِهِمْ قَالَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعَمُوا) .

3 El-Maida, 93. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Onima koji vjeruju i dobra djela čine nema nikakva grijeha u onome što su pojedeli i popili kad se klone onoga što im je zabranjeno i kad vjeruju i dobra djela čine, zatim se Allaha boje i vjeruju i onda se grijeha klone i dobro čine; a Allah voli one koji drugima dobro čine.”

4 Misli se na one muslimane koji su pali kao šehidi prije nego što je alkohol zabranjen.

Tim povodom objavljeno je: ‘Onima koji vjeruju i dobra djela čine nema nikakva grijeha u onome što su pojeli i popili...’¹

RIJEČI UZVIŠENOG: “... I NE ZAPITKUJTE O ONOME ŠTO ĆE VAM PRIČINITI NEPRIJATNOSTI AKO VAM SE OBJASNI...”²

4621. PRIČAO NAM JE Munzir b. Velid b. Abdur-Rahman Džarudi, njemu njegov babo, njemu Šu‘ba, prenoseći od Musaa b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao govor (hutbu) kakav nikad nisam čuo. Rekao je: ‘Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo plakali!’ Tada su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokrili svoje lice, i čuli su se njihov plač i jecaji. Neki je čovjek upitao: ‘Ko je moj otac?’

‘Tvoj je otac taj i taj’, odgovorio je (Poslanik). Tada je objavljen ovaj ajet: ‘O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni...’”

Hadis prenose Nadr i Revh b. Ubada od Šu‘be.

4622. PRIČAO NAM JE Fadl b. Sehl, njemu Ebu-Nadr, ovom Ebu-Hajsema, prenoseći od Ebu-Džuvejrije, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: “Svijet je pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da ga ismije. Čovjek bi tako pitao ko mi je otac; drugi bi, kad izgubi devu, pitao gdje mu je deva. Tim povodom Allah je objavio ajet: ‘O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni...’” – proučivši ajet do kraja.

باب قوله

(لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءٍ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ)

٤٦٢١. حَدَّثَنَا مُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجَارُودِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُوسَى ابْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خُطْبَةً مَا سَمِعْتُ مِثْلَهَا قَطُّ قَالَ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا قَالَ فَغَطَّى أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَجُوهَهُمْ لَهُمْ خَنْيْنٌ فَقَالَ رَجُلٌ مِّنْ أَبِي قَالَ فَلَانٌ فَتَزَلَّتْ هَذِهِ الْآيَةُ (لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءٍ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ) رَوَاهُ النَّضَرُ وَرَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ عَنْ شُعْبَةَ.

٤٦٢٢. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الْجَوَيْرِيَّةِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ قَوْمٌ يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ اسْتِهْزَاءً فَيَقُولُ الرَّجُلُ مَنْ أَبِي وَيَقُولُ الرَّجُلُ تَضِلُّ نَاقَتَهُ أَيْنَ نَاقَتِي فَأَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِمْ هَذِهِ الْآيَةَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءٍ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ) حَتَّى فَرَغَ مِنَ الْآيَةِ كُلِّهَا.

1 El-Maida, 93.

2 El-Maida, 101. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni, a ako budete pitali za to dok se Kur’an objavljuje, objasniti će vam se – ono ranije Allah vam je već oprostio – a Allah prašta i blag je.”

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH NIJE
PROPISAO NI 'BEHIRU', NI 'SAIBU',
NI 'VASILU', A NI 'HAMA'..."³

Ve iz kalallahu je u značenju jekulu, tj. kada Allah rekne (na Sudnjem danu). Allah je rekao: *ve iz*, a to ovdje ima funkciju vezivanja, spajanja. *El-maidetu* (trpeza, sofra) u osnovi je u značenju oblika *mef'uletun* kao što je to i *i'setun radijetun* i *tatlikatun bainetun*. U osnovi ova riječ se koristi u značenju: "Njen vlasnik ju je opskrbio svakojakim dobrima." Kaže se *madeni-jemiduni*. Za riječ: *muteveffike* Ibn-Abbas je rekao da znači: *mumituke*, tj. usmrtit ću te.

4623. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Seida b. Musejjeba da je rekao:

"*Behira* je (deva) čije je mlijeko samo za bogove, tako da nju niko ne muze. *Saiba* je (deva) koju su oni puštali na slobodu u ime svojih bogova, i na nju nisu ništa tovarili."

Ebu-Hurejra kaže: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam Amra b. Amira Huza'ija kako vuče svoja crijeva u vatri. On je prvi koji je pustio *saibu*.'"

"*Vesila* je je mlada deva koja pri prvom okotu donese žensko (devče), a zatim ponovo donese žensko (devče). Njih su ostavljali da slobodno pasu svojim bogovima (*tagutima*) ukoliko bi uzastopno odevile dvoje ženske devčadi, a između njih nijedno muško. *Ham* je mužjak deve koji se pari određeni broj puta, pa kada izvrši određeni broj parenja, ostave ga svojim bogovima, tako da ništa na njega ne bi bilo tovareno. Nazivali bi ga *ham*."

بَاب (مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةٍ
وَلَا سَائِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ)

(وَإِذْ قَالَ اللَّهُ) يَقُولُ قَالَ اللَّهُ وَإِذْ هَا هُنَا صِلَةُ
الْمَائِدَةِ أَصْلُهَا مَفْعُولَةٌ كَعَيْشَةٍ رَاضِيَةٍ وَتَطْلِيْقَةٍ
بَائِنَةٍ وَالْمَعْنَى مِيدَ بِهَا صَاحِبُهَا مِنْ خَيْرِ يُقَالُ مَا دَنِي
يَمِيدُنِي وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مُتَوَفِّيكَ) مُمِيتُكَ .

٤٦٢٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ
ابْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ
عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ الْبَحِيرَةُ الَّتِي يُمْنَعُ دُرُّهَا
لِلطَّوَاعِغِ فَلَا يَحْلُبُهَا أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ وَالسَّائِبَةُ
كَانُوا يُسَيِّبُونَهَا لِأَهْلَتِهَا لَا يُحْمَلُ عَلَيْهَا شَيْءٌ قَالَ
وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَأَيْتُ عَمْرَو بْنَ
عَامِرٍ الْخَزَاعِيَّ يَجْرُ قُصْبُهُ فِي النَّارِ كَانَ أَوَّلَ مَنْ سَيَّبَ
السَّوَائِبَ وَالْوَصِيلَةَ النَّاقَةُ الْبَكْرُ تُبَكَّرُ فِي أَوَّلِ نِتَاجِ
الْإِبِلِ ثُمَّ تُثْنَى بَعْدَ بَأْنَى وَكَانُوا يُسَيِّبُونَهَا لِطَوَاغِغِهِمْ
إِنْ وَصَلَتْ إِحْدَاهُمَا بِالْأُخْرَى لَيْسَ بَيْنَهُمَا ذَكَرٌ
وَالْحَامُ فَحُلُّ الْإِبِلِ يَضْرِبُ الضَّرَابَ الْمَعْدُودَ فَإِذَا
قَضَى ضَرَابَهُ وَدَعُوهُ لِلطَّوَاعِغِ وَأَعْفُوهُ مِنَ الْحَمْلِ
فَلَمْ يُحْمَلْ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَسَمَّوْهُ الْحَامِيَّ وَقَالَ لِي
أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ سَمِعْتُ سَعِيدًا

³ El-Maida, 103. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah nije propisao ni 'behiru', ni 'saibu', ni 'vasilu', a ni 'hama'; to oni koji ne vjeruju govore o Allahu laži, i većina njih nema pameti."

Ebu-Jeman kaže: “Obavijestio nas je Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, koji je čuo Seida kako mu ovo govori. Ebu-Hurejra kaže: ‘Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (kako govori) isto to.’” Hadis prenosi i Ibn-Had od Ibn-Šihaba, on od Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem...”

4624. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Ja‘kub Ebu-Abdullah Kermani, njemu Hassan b. Ibrahim, ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Vidio sam Džehennem kako se razbija i lomi, i vidio sam Amra kako vuče svoja crijeva.’ On je bio prvi koji je pustio *saibu*.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “... I JA SAM NAD NJIMA BDIO DOK SAM MEĐU NJIMA BIO, A KAD SI MI TI DUŠU UZEO, TI SI IH JEDINI NADZIRAO; TI NAD SVIM BDIŠ.”¹

4625. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, prenoseći od Mugire b. Nu‘mana, a on od Seida b. Džubejra da je čuo Ibn-Abbasa kad je rekao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao je govor (hutbu) i rekao: ‘O ljudi, vi ćete biti proživljeni bos, goli i neobrezani.’ Zatim je proučio (ajet): ‘Onako kako smo prvi put stvorili iz ništa, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti’,² dodavši: ‘Ibrahim će biti prvi koji će

قَالَ يُخْبِرُهُ بِهَذَا قَالَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ وَرَوَاهُ ابْنُ الْهَادِ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

٤٦٢٤ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْكُرْمَانِيُّ حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَأَيْتُ جَهَنَّمَ يَخْطُمُ بَعْضُهَا بَعْضًا وَرَأَيْتُ عَمْرًا يَجْرُ قُصْبُهُ وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ سَيَّبَ السَّوَابِ .

بَاب (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ)

٤٦٢٥ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ مَخْشُورُونَ إِلَى اللَّهِ حُفَاةَ عُرَاةٍ غُرْلًا ثُمَّ قَالَ (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ

1 El-Maida, 117. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Ja sam im samo govorio ono što si mi Ti naredio: ‘Ibadet činite Allahu, i mome i svome Gospodaru!’ I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš.”

2 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje je proučio dio sljedećeg ajeta: “... onoga Dana kada smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje. Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti.” (El-Enbija, 104)

biti obučen na Sudnjem danu, a neki ljudi iz moga ummeta bit će izdvojeni ulijevo. Tada ću ja reći: ‘Moji drugari! Moji drugari.’

‘Ti ne znaš kakve su oni novotarije uveli poslije tebe!’, reći će se, a ja ću odgovoriti kao što je odgovorio dobri rob (Isa, alejhis-selam): ‘Ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao.’

‘Ovi su u odmetništvu otkako si ti od njih otišao!’, reći će se.”³

RIJEČI UZVIŠENOG: “AKO IH KAZNIŠ
ROBOVI SU TVOJI, A AKO IM OPROSTIŠ,
SILAN I MUDAR TI SI.”⁴

4626. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, ovom Mugira b. Nu‘man, a njemu Seid b. Džubejr, prenoseći od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Vi ćete sigurno biti okupljeni. Neki će ljudi biti odvedeni na lijevu stranu, a ja ću reći kao što je rekao dobri rob: ‘Ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš. Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar Ti si!’”⁵

ثُمَّ قَالَ أَلَا وَإِنَّ أَوَّلَ الْخَلَائِقِ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمَ أَلَا وَإِنَّهُ يُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشَّامِلِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصِيحَابِي فَيُقَالُ إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحَدُثُوا بِكَ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ) فَيُقَالُ إِنَّ هَؤُلَاءِ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مِنْذُ فَرَّقْتَهُمْ .

بَابُ قَوْلِهِ (إِنْ تَعَذَّبْتَهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ
وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ)

٤٦٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّكُمْ مُحْشُورُونَ وَإِنْ نَاسًا يُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشَّامِلِ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) .

3 Ovaj hadis je, s kraćim komentatom, prethodio pod brojem 3349, s tim što tamo nije rečeno da se u hadisu misli na odmetništvo sirovih beduina, onih u čija srca vjera nije ušla, a da se ne misli na sve ashabe.

4 El-Maida, 118.

5 El-Maida, 117-119.

U ime Allaha, Svemilsnog, Samilosnog!

SURA EL-EN'AM (STOKA)

Ibn-Abbas kaže da *summe lem tekun fitnetuhum* znači *ma 'ziretuhum* (njihova isprika); *ma 'rušatin* znači ono što se (na podupiračima) podiže od vinove loze i ostaloga. *Hamuleten* jesu životinje na koje se tovari. *Ve lelebesna* znači *lešebbehna* (učinili bismo nejasnim); *jen'evne* znači *jeteba 'adune* (udaljuju se); *tubselu* znači *tufdahu* (izložiti mukama); *ubsilu* znači *ufdihu* (na muku stavljeni); *el-bust* i *basitu ejdihim* znači *ed-darbu* (udaranje); *isteksertum minel-insi* znači *adleltum kesiren* (zaveli ste mnoge); *mimma zere'e minel hars* znači *odredili su jedan dio od plodova i imetka svoga Bogu, a jedan dio šejtanu i kipovima*. *Ekinneten* je množina *kinan*; *emma ištemelet* znači *da li se sastoji osim od muška i ženska, pa zašto onda nešto zabranjujete, a nešto dopuštate?! Mesfuhan* znači *muhrahan* koja ističe; *sadefe* znači *e 'areda* okrenuo se od; *ublisu* znači *uujisu* izgubili su nadu, a *ubsilu* znači *uslimu* (predali su se); *sermeden* znači *daimen* (stalno); *istehvethu* znači *edallethu* (zaveli su ga); *temterune* znači *tešukkune* (sumnjate); *vakrun* znači *samemun* (gluhoća); *el-vikru* znači *el-himlu* (teret). Jednina od *esatiru* jest *usturetun* i *istaretun*, a to znači *et-turrehatu* (bajke). *El-be'sau* dolazi od riječi *el-be'su*, ali i od (riječi) *el-bu'su*. *Džehreten* znači *mu'ajeneten* (očima gledajući). *Es-suveru* jest množina od (riječi) *suretun*, kao što se kaže *suretun* i *suverun*. *Meleikutun* i *mulkun* isto je kao *rehebutun* *hajrun min rehamutin*.

Kaže se: *turhebu hajrun min en turhame*. *Ve in ta'dil* znači *tuksit* (ako budeš pravedan). *Dženne* znači *azleme* (smračiti se). *Te'ala* znači *'ala* (Uzvisio se, Uzvišen je). Kaže se: *alallahi husbanuhu*, tj. *hisabuhu* (na Allahu je da s njime

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتَهُمْ) مَعْدِرَتُهُمْ (مَعْرُوشَاتٍ) مَا يُعْرَشُ مِنَ الْكَرَمِ وَغَيْرِ ذَلِكَ (حُمُولَةً) مَا يُحْمَلُ عَلَيْهَا (وَلَلَبَسْنَا) لَشَبَّهْنَا (لَا تُذِرْكُم بِهِ) أَهْلَ مَكَّةَ (يَنَازُونَ) يَتَبَاعَدُونَ تُبْسِلُ تُفْضِحُ (أُبْسِلُوا) أَفْضِحُوا (بَاسِطُوا أَيْدِيَهُمْ) الْبَسِطُ الضَّرْبُ وَقَوْلُهُ (اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ) أَضْلَلْتُمْ كَثِيرًا (مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ) جَعَلُوا لِلَّهِ مِنْ ثَمَرَاتِهِمْ وَمَالِهِمْ نَصِيبًا وَلِلشَّيْطَانِ وَالْأَوْثَانِ نَصِيبًا (أَكِنَّةً) وَاحِدُهَا كِنَانٌ (أَمَّا اسْتَمَلْتُ) يَعْنِي هَلْ تَشْتَمِلُ إِلَّا عَلَى ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى فَلَمْ تُحَرِّمُوا بَعْضًا وَتُحِلُّوا بَعْضًا (مَسْفُوحًا) مُتَهَرِّقًا (صَدَفَ) أَعْرَضَ أُبْلِسُوا أَوِيسُوا وَ (أُبْسِلُوا) أُسْلِمُوا (سَرَمَدًا) دَائِمًا (اسْتَهْوَتْهُ) أَضَلَّتْهُ (تَمْتَرُونَ) تَشْكُونَ (وَقَرَّ) صَمَمَ وَأَمَّا الْوَقَرُ فَإِنَّهُ الْحِمْلُ (أَسَاطِيرُ) وَاحِدُهَا أُسْطُورَةٌ وَإِسْطَارَةٌ وَهِيَ التَّرَهَاتُ (الْبَاسَاءُ) مِنَ الْبَاسِ وَيَكُونُ مِنَ الْبُؤْسِ (جَهْرَةً) مُعَايِنَةَ الصُّورِ جَمَاعَةً صُورَةٌ كَقَوْلِهِ سُورَةٌ وَسُورٌ مَلَكَوتٌ مُلْكٌ مِثْلُ رَهْبُوتٍ خَيْرٌ مِنْ رَحْمَتٍ وَيَقُولُ تَرْهَبُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَرْحَمَ (وَإِنْ تَعَدِلْ) تُقْسِطُ لَا يَقْبَلُ مِنْهَا فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ (جَنًّا) أَظْلَمَ (تَعَالَى) عَلَا يُقَالُ عَلَى اللَّهِ حُسْبَانُهُ أَيْ حِسَابُهُ وَيُقَالُ (حُسْبَانًا)

svede obračun). Kaže se (također): *husbanen* tj. *meramije* (strelice) i *rudžumen liš-šejatini* (za gađanje šejtana).

Mustekarr (spremište), tj. spremište u kičmi i boravište u materici (*mustekarrun fis-sulbi ve mustevde'un fir-rahimi*).

El-kinvu znači *el-izku* (grozd). Dvojina i množina jesu iste *kinvanun*, kao što je to i u slučaju *sinvun* i *sinvanun*.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“U NJEGA SU KLJUČEVI SVIH
TAJNI, SAMO IH ON ZNA...”¹

4627. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ključeva (svih) tajni ima pet: samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta (plodonosnu) kišu i samo On zna šta je u matericama; čovjek ne zna šta će sutra zaraditi niti zna u kojoj će zemlji umrijeti; a Allah, uistinu, sve zna i o svemu je obaviješten.”²

مَرَامِي وَ (رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ) مُسْتَقَرٌّ فِي الصُّلْبِ
(وَمُسْتَوْدَعٌ) فِي الرَّحِمِ الْقِنُوءُ الْعِدْقُ وَالْإِثْنَانِ
قِنَوَانٍ وَالْجَمَاعَةُ أَيْضًا (قِنَوَانٌ) مِثْلُ صِنُو وَ
(صِنَوَانٌ).

بَاب (وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ)

٤٦٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا
إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ
ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ
(مَفَاتِحُ الْغَيْبِ) خَمْسٌ (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ
وَيُنْزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي
نَفْسٌ مَآذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ
أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ).

¹ El-En'am, 59. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna, i On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru, i nijedan list ne opadne, a da On za nj ne zna; i nema zrna u tminama zemlje niti ičeg svježeg niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi.”

² Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo je 34. ajet sure Lukman. Taberi prenosi od Ibn-Mesuda da je rekao kako je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dato sve osim ključeva svih tajni. (*Fethul-bari*, 8/141)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“RECI: ‘ON JE KADAR PROTIV VAS
 POSLATI KAZNU IZNAD VAŠIH GLAVA
 ILI ISPOD VAŠIH NOGU...’”¹

Jelbisekum znači *jahlitakum* (pomiješa vas, zamrsi vas), od (riječi) *el-iltibas*. *Jelbisu* znači *jahlitu* (pomiješati, zamrsiti); *šije ‘an* znači *firekan* (grupe, stranke).

4628. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra b. Dinara, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:

“Kada je objavljen ovaj ajet: ‘On je kadar protiv vas poslati kaznu iznad vaših glava...’ – Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Utječem se Tvojim licem!’ – ‘... ili ispod vaših nogu...’ – ‘Utječem se Tvojim licem!’ – ‘... ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni drugih iskusite.’”²

‘Ovo je lakše (ili ovo je manje)’, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”³

بَابُ قَوْلِهِ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ ...)

(يَلْبِسُكُمْ) يَخْلِطُكُمْ مِنَ الْإِلْتِبَاسِ (يَلْبِسُوا) يَخْلِطُوا (شِيعًا) فِرَقًا .

٤٦٢٨ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ قَالَ (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ) قَالَ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ (أَوْ يَلْبِسُكُمْ شِيعًا وَيُذِيقَ بَعْضُكُمْ بِأَسَ بَعْضٍ) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَذَا أَهْوَنُ أَوْ هَذَا أَيْسَرُ .

1 El-En‘am, 65. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Reci: ‘On je kadar protiv vas poslati kaznu iznad vaših glava ili ispod vaših nogu, ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni drugih iskusite.’ Pogledaj samo kako Mi potanko iznosimo dokaze da bi se oni urazumili.”

2 Ibn-Merduvejh prenosi od Ibn-Abbasa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Molio sam Allaha da oslobodi moj ummet četvero; On ih je oslobodio od dvoje, ali je ostavio dvoje. Molio sam Allaha da ih oslobodi kamenovanja s neba i opšteg potopa iz zemlje, da ih u stranke ne podijeli i da silu jedni drugih ne iskuse. On ih je oslobodio kamenovanja i potopa, ali ih nije oslobodio ostaloga.” (Fethul-bari, 8/142)

3 To znači da je ovo dvoje manje opasno i manje štetno od prethodnoga, jer jer njime neće biti iskorijenjeni.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I VJEROVANJE SVOJE SA ZULUMOM
(ŠIRKOM) NE MIJEŠAJU...”⁴

4629. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao: “Kada je objavljen ajet: ‘... i vjerovanje svoje s zulumom (širkom) ne miješaju’, njegovi (Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem) su ashabi rekli: ‘A ima li iko među nama da zulum (nepravdu) nije počinio?!’ Potom je objavljeno: ‘Širk je, zaista, veliki zulum!’”⁵

RIJEČI UZVIŠENOG: “... I JUNUSA
I LUTA – I SVIMA SMO PREDNOST NAD
SVIJETOM OSTALIM DALI.”⁶

4630. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Mehdi, ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, a on od Ebu-Alija da je rekao: “Pričao mi je amidžić vašeg Poslanika, tj. Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘(Allahov) rob ne bi trebao da kaže: ‘Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa!’”

بَاب (وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ)

٤٦٢٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) قَالَ أَصْحَابُهُ وَأَيُّنَا لَمْ يَظْلِمْ فَنَزَلَتْ (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ).

بَاب قَوْلِهِ (وَيُونُسَ وَلُوطًا
وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ)

٤٦٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَمٍّ نَبِيِّكُمْ يَعْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى.

4 El-En‘am, 82. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju, oni će na pravom putu biti.” Pod nepravdom (zulumom) u ovom se ajetu podrazumijeva širk (mnogoboštvo). Zbog toga je u prijevodu na naš jezik riječ “zulm” prevedena kao “mnogoboštvo”.

5 Lukman, 13.

6 El-En‘am, 86. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “... i Isma‘ila i El-Jese‘u i Junusa i Luta – i svima smo prednost nad svijetom ostalim dali.”

4631. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Sa'd b. Ibrahim, koji je čuo od Humejda b. Abdur-Rahmana b. Avfa, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“(Allahov) rob ne bi trebao da kaže: ‘Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa!’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“NJIH JE ALLAH UPUTIO, ZATO SLIJEDI NJIHOV PRAVI PUT...”¹

4632. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže:

“Obavijestio me je Sulejman Ahvel, a njega Mudžahid da je on pitao Ibn-Abbasa da li u (suri) Sad ima sedžda, pa je on rekao: ‘Da’, a zatim proučio: ‘I Mi mu poklonismo Ishaka i Ja'kuba...’ – sve do (riječi): ‘... zato slijedi njihov pravi put.’² Potom je rekao: ‘On je od njih.’”

Jezid b. Harun, Muhammed b. Ubejd te Sehl b. Jusuf dodaju, prenoseći od Avvama, a on od Mudžahida da je on upitao Ibn-Abbasa, pa mu je on odgovorio: “Vaš je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jedan od onih kojima je naređeno da ih slijedi.”³

٤٦٣١. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

بَابُ قَوْلِهِ (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمْ أَقْتَدُهُ)

٤٦٣٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ الْأَحْوَلُ أَنَّ مُجَاهِدًا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَأَلَ ابْنَ عَبَّاسٍ أَفِي صِ سَجْدَةٍ فَقَالَ نَعَمْ ثُمَّ تَلَا (وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ) إِلَى قَوْلِهِ (فَبِهِدَاهُمْ أَقْتَدُهُ) ثُمَّ قَالَ هُوَ مِنْهُمْ زَادَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ وَسَهْلُ ابْنُ يُونُسَ عَنِ الْعَوَّامِ عَنْ مُجَاهِدٍ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ نَبِيُّكُمْ ﷺ مِمَّنْ أَمَرَ أَنْ يَقْتَدِيَ بِهِمْ .

1 El-En'am, 90. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put. Reci: ‘Ja od vas ne tražim nagradu za Kur'an, on je samo pouka svjetovima.’”

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je 84, 85, 86, 87, i 88. ajet.

3 Ulema se ne slaže u vezi s tim da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio obavezan slijediti šerijate prijašnjih poslanika dok ne budu stavljeni van snage. Oni koji kažu da je bio obavezan, uzimaju kao dokaz prethodni ajet. Oni koji kažu da nije bio obavezan, odgovaraju da ajet znači kako ih slijedi općenito i u onim tačkama u kojima nema razlike. (Fethul-bari, 8/143)

RIJEČI UZVIŠENOG: “ŽIDOVIMA SMO SVE ŽIVOTINJE KOJE IMAJU KOPITA ILI KANDŽE ZABRANILI, A OD GOVEDA I BRAVA – NJIHOV LOJ...”⁴

Ibn-Abbas kaže da *kulle zi zufurin* znači *el-be'iru ven-ne'ametu* (deva i noj). *El-havaja* znači *el-meb'aru* crijeva. Drugi kažu da *hadu* znači *saru jehuden* (postali su židovi). *Hudna* znači *tubna* (pokajali smo se); *haidun* znači *taibun* (pokajnik).

4633. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba da je Ata' rekao:

“Čuo sam od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: ‘Allah je prokleo židove. Nakon što im je On zabranio loj (strvine), oni su ga topili (i tako vadili mast), zatim to prodavali i na koncu (zaradu od toga) jeli (trošili).’”

Ebu-Asim kaže: “Pričao nam je Abdul-Hamid, a njemu Jezid da mu je Ata' napisao kako je čuo od Džabira da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isto.”

بَابُ قَوْلِهِ (وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرْمًا كُلُّ ذِي ظُفْرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرْمًا عَلَيْهِمْ شُحُومُهُمَا)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كُلُّ ذِي ظُفْرٍ الْبَعِيرُ وَالنَّعَامَةُ (الْحَوَايَا) الْمُبْعَرُ وَقَالَ غَيْرُهُ (هَادُوا) صَارُوا يَهُودًا وَأَمَّا قَوْلُهُ (هُدْنَا) تَبْنَا هَائِدًا تَائِبًا.

٤٦٣٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ قَالَ عَطَاءٌ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ قَاتَلَ اللَّهُ الْيَهُودَ لَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ شُحُومَهَا جَمَلُوهُ ثُمَّ بَاعُوهُ فَأَكَلُوهَا وَقَالَ أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ كَتَبَ إِلَيَّ عَطَاءٌ سَمِعْتُ جَابِرًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ.

⁴ El-En'am, 146. Ovaj ajet u cjelosti glasi: “Jevrejima smo sve životinje koje imaju kopita ili kandže zabranili, a od goveda i brava – njihov loj, osim onog s leđa ili s crijeva, ili onog pomiješanog s kostima. Time smo ih zbog zuluma njihova kaznili; a Mi, zaista, govorimo istinu.”

RIJEČI UZVIŠENOG: "...NE PRIBLIŽAVAJTE SE NEVALJALŠTINAMA, BILE ONE JAVNE ILI TAJNE..."¹

4634. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Amra, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:

"Nema nikog da je više ljubomoran od Allaha, i zato je zabranio nevaljalštine, bile one javne ili tajne. Niko ne voli da bude više hvaljen od Allaha, i zato je On Sebe pohvalio."

Rekao sam: "Jesi li ga (hadis) čuo od Abdullaha?"

"Da", odgovorio je.

"A da li ga je pripisao (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem)?"

"Da", odgovorio je.

Vekilun znači *hafizun ve muhitun bihi* (obuhvata ga i zaštitnik je njegov). *Kubulen* množina je od *kabilun* i znači više vrsta kazne, a svaka vrsta kazne pojedinačno označava se riječju *kabilun*. *Zuhruful-kavli* jesu kitnjaste riječi, a sve ono što uljepšaš i iskitiš, a ustvari je loše označava se riječju *zuhruf*. *Ve harsun hidžrun* znači *haramun* (zabranjeno). Sve što je zabranjeno jest *hidžrun mahdžurun*. *El-hidžru* također je i svaka građevina koju si izgradio. Kobila se, isto tako, zove *hidžrun*. Za razum se također kaže *hidžrun* i *hidžen*. *El-Hidžr* je mjesto gdje je živio (narod) Semud. Ono što si ogradio kamenjem od zemlje zove se *hidžrun*. Po tome je jedan dio zida od prethodnih temelja Ka'be dobio ime *hidžrun*, kao da je to izvedeno od (riječi) *mahtumun*, kao što je *katilun* izvedeno od riječi *maktulun*. Što se *hadžrul-jemameti* tiče, to označava mjesto stanovanja.

بَاب قَوْلِهِ (وَلَا تَقْرُبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ)

٤٦٣٤. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عُمَرَ وَعَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَا أَحَدٌ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ وَلِذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا شَيْءَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللَّهِ وَلِذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ قُلْتُ سَمِعْتُهُ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ وَرَفَعَهُ قَالَ نَعَمْ.

بَاب

(وَكَيْلٌ) حَفِيزٌ وَمُحِيطٌ بِهِ (قُبْلًا) جَمْعٌ قَبِيلٍ وَالْمَعْنَى أَنَّهُ ضُرُوبٌ لِلْعَذَابِ كُلُّ ضَرْبٍ مِنْهَا قَبِيلٌ (زُخْرُفُ الْقَوْلِ) كُلُّ شَيْءٍ حَسَنَةٍ وَوَشَيْئَةٍ وَهُوَ بَاطِلٌ فَهُوَ زُخْرُفٌ (وَحَرْتُ حِجْرًا) حَرَامٌ وَكُلُّ مَمْنُوعٍ فَهُوَ حِجْرٌ مُحْجُورٌ وَالْحِجْرُ كُلُّ بِنَاءٍ بَنِيَتْهُ وَيُقَالُ لِلْأَنْثَى مِنَ الْخَيْلِ حِجْرٌ وَيُقَالُ لِلْعَقْلِ حِجْرٌ وَحِجْجَى وَأَمَّا الْحِجْرُ فَمَوْضِعٌ ثَمُودَ وَمَا حَجَّرَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْأَرْضِ فَهُوَ حِجْرٌ وَمِنْهُ سُمِّيَ حَاطِطُ الْبَيْتِ حِجْرًا كَأَنَّهُ مُسْتَقٌّ مِنْ مَحْطُومٍ مِثْلُ قَتِيلٍ مِنْ مَقْتُولٍ وَأَمَّا حِجْرُ الْيَمَامَةِ فَهُوَ مَنْزِلٌ.

¹ El-En'am, 151. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'Dodite da vam kažem šta vam Gospodar vaš propisuje: da Mu ništa ne pridružujete, da roditeljima dobro činite, da djecu svoju zbog nemaštine ne ubijate – Mi i vas i njih hranimo; ne približujte se nevaljalštinama, bile one javne ili tajne, ne ubijajte onoga koga je Allah zabranio ubiti, osim kada to pravda zahtijeva! Eto, to vam On preporučuje da biste razmislili."

RIJEČI UZVIŠENOG:

“DOVEDITE TE SVOJE SVJEDOKE...”²

4635. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Vahid, ovom Umara, njemu Ebu-Zur‘a, a ovom Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, koji kaže: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Neće nastupiti Kijametski dan sve dok sunce ne izađe sa zapada. Kada ga svijet vidi, svi koji su na Zemlji postat će vjernici. To će biti vrijeme kada nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati ako prije nije vjerovao.’”³

RIJEČI UZVIŠENOG: “... NIJEDNOM ČOVJEKU NEĆE BITI OD KORISTI TO ŠTO ĆE TADA VJEROVATI...”⁴

4636. PRIČAO MI JE Ishak da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, njega Ma‘mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Neće nastupiti Kijametski dan sve dok sunce ne izađe sa zapada. Kada izađe i svijet ga vidi, svi će postati vjernici. To će biti vrijeme kada nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati.” Zatim je proučio ajet.⁵

بَابُ قَوْلِهِ (هَلُمُّ شُهَدَاءَكُمْ)

٤٦٣٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا رَأَاهَا النَّاسُ آمَنَ مَنْ عَلَيْهَا فَذَلِكَ حِينَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ.

بَابُ (لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا)

٤٦٣٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ وَرَأَاهَا النَّاسُ آمَنُوا أَجْمَعُونَ وَذَلِكَ حِينَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا ثُمَّ قَرَأَ آيَةَ.

2 El-En‘am, 150. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Reci: ‘Dovedite te svoje svjedoke, one koji će posvjedočiti da je Allah to zabranio!’ Pa ako oni posvjedoče, ti im nemoj povjerovati i ne povodi se za željama onih koji Naše dokaze drže lažnim i koji u onaj svijet ne vjeruju i koji druge Gospodaru svome ravnim smatraju.”

3 Vidi 158. ajet sure El-En‘am.

4 El-En‘am, 158. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Zar oni čekaju da im meleki dođu, ili da im Gospodar tvoj dođe, ili neki predznaci od Gospodara tvoga?! Onoga dana kada neki predznaci od Gospodara tvoga dođu, nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati ako prije nije vjerovao, ili ako nije kao vjernik kakvo dobro uradio. Reci: ‘Samo vi čekajte, i Mi ćemo, doista, čekati!’”

5 Tj. 158. ajet sure El-En‘am.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-A'RAF (BEDEMI)

Ibn-Abbas kaže da *ve rijašen* znači *el-malu* (imetak); *innehu la juhibbul-mu'tedin* (On ne voli one koji pretjeruju) *fid-du'ai ve fi gajrihi* (u molitvi ili nečem drugom). *Afev* znači "umnožili su se i umnožio se njihov imetak". *El-fettahu* znači *el-kadi* (sudac); *iftah bejnena* znači *ikdi bejnena* (presudi nam); *netaknel-džebele* znači *ref'ana* (podigli smo); *inbedžeset* znači *infedžeret* (rasprsnula se); *mutebberun* znači *husranun* (gubitak); *aasa* znači *ahzenu* (žalostim se); *te'se* znači *tahzenu* (ti se žalostiš). Drugi kažu da *ma mene'ake en la tesdžude* (šta te je spriječilo da ne padneš na sedždu) znači *ma mene'ake en tesdžude* (šta te je spriječilo od toga da padneš na sedždu). *Jahsifani* "uzimali su njih dvoje lišće iz Dženneta (i spajali ga)". Za dvoje ljudi koji spajaju lišće jedno s drugim kaže se *jahsifanil-vereka*. *Sev'atihima* metaforično znači "njihovi spolni organi". *Meta'un ila hinin* (uživanje određeno vrijeme) ovdje znači "do Kijametskog dana". *El-hinu* kod Arapa (označava) i najmanji i najduži vremenski period. *Er-rijašu* i *er-rišu* znače isto, a to je "vidljivi dio odjeće". *Kabiluhu* znači "generacija kojoj on pripada". *Iddareku* znači *idžteme'u* (sakupili su se). Otvori na čovjeku i životinji zovu se jednim imenom *sumumun*, od čega je jednina *semmun*. To su njegove oči, nozdrve, usta, uši, spolni organ i anus. *Gavašin* (označava) ono čime su prekriveni; *nušuren* znači *muteferrikaten* (razdvojeno, razbacano); *nekiden* znači *kalilen* (malo); *jagnev* znači *je'isu* (žive); *hakikun* znači *hakkun* (istina); *isterhebum* je od *er-rehbetu*; *telekkafu* znači *telkamu* (gutati); *tairuhum* znači *hazzuhum* (njihova sreća); *tufanun mines-sejli* (potop). Pojava masovne smrti također

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْأَعْرَافِ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَرِيَاشًا الْمَالُ (إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) فِي الدُّعَاءِ وَفِي غَيْرِهِ (عَفْوًا) كَثُرُوا وَكَثُرَتْ أَمْوَالُهُمْ (الْفَتْاحُ) الْقَاضِي (افْتَحَ بَيْنَنَا) أَقْضَ بَيْنَنَا (نَتَقْنَا الْجَبَلَ) رَفَعْنَا أَنْبَجَسَتْ أَنْفَجَرَتْ (مُتَبَّرٌ) خُسْرَانٌ (آسَى) أَحْزَنُ (تَأْسَى) تَحْزَنُ وَقَالَ غَيْرُهُ (مَا مَنَعَكَ أَنْ لَا تَسْجُدَ) يَقُولُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ (يَخْصِفَانِ) أَخَذَا الْخِصَافَ مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ يُؤَلِّفَانِ الْوَرَقَ يَخْصِفَانِ الْوَرَقَ بَعْضُهُ إِلَى بَعْضٍ (سَوَاتِيهَا) كِنَايَةٌ عَنْ فَرْجَيْهِمَا (وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ) هُوَ هَا هُنَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالْحِينُ عِنْدَ الْعَرَبِ مِنْ سَاعَةٍ إِلَى مَالٍ يُخْصَى عَدْدُهُ الرِّيشُ وَالرِّيشُ وَاحِدٌ وَهُوَ مَا ظَهَرَ مِنَ اللِّبَاسِ (قَبِيلُهُ) جِيلُهُ الَّذِي هُوَ مِنْهُمْ (أَذَارَكُوا) اجْتَمَعُوا وَمَشَاقُ الْإِنْسَانِ وَالذَّابَّةِ كُلُّهَا يُسَمَّى سُمُومًا وَاحِدُهَا سَمٌّ وَهِيَ عَيْنَاهُ وَمَنْخَرَاهُ وَفَمُهُ وَأُذُنَاهُ وَذُبُرُهُ وَإِخْلِيلُهُ (غَوَاشٍ) مَا غُشِيَ بِهِ (نُشْرًا) مُتَفَرِّقَةٌ (نَكِدًا) قَلِيلًا (يَغْنَوُا) يَعِيشُوا (حَقِيقٌ) حَقٌّ (اسْتَرْهَبُوهُمْ) مِنَ الرَّهْبَةِ (تَلَقَّفُ) تَلَقَّمُ (طَائِرُهُمْ) حَظُّهُمْ طُوفَانٌ مِنَ السَّيْلِ وَيُقَالُ لِلْمَوْتِ الْكَثِيرِ الطُوفَانُ الْقَمَلُ الْحُمَّنَانُ يُشَبَّهُ صِغَارَ الْحَلَمِ عُرُوشٌ وَعَرِيشٌ بِنَاءٌ (سُقِطَ) كُلٌّ مَنْ نَدِمَ فَقَدْ سُقِطَ فِي يَدِهِ الْأَسْبَاطُ

se zove *et-tufanu*. *El-kummelu* jesu “vaši koje sličje sitnim krpeljima”. *Urušun* i *arišun* jest *binaun* (građevina). *Sukita* (znači) “svako ko se pokajao.” (Za takvoga se kaže) *sukita fi jedihi*. *El-esbatu* jesu plemena Benu-Israila. *Ja’dune fis-sebti* “kršili (su zabranu) toga dana (u subotu)”; *ta’du* znači *tudžavizu* (pretjeruje, prelazi granicu); *šurre’an* znači *ševari’a* (vidljivo, kada riba izlazi iz vode i diže glavu); *beisun* znači *šedidun* (jak, oštar); *ahlede ilel-erdi* znači *ka’ade ve teka’ase* (sjesti i oklijevati); *senestedridžuhum* znači *ne’tihim min me’menihim* (doći ćemo im odakle se ne nadaju), kao što su riječi Uzvišenog: “Tad im je došao Allah otkud nisu računali...”¹ *Min džinnetin* znači *min džununin* (ludilo, bezumlje); *ejjane mursaha* znači *meta hurudžuha* (kada će se pojaviti); *fe merret bihi* znači “ona ga je nosila i upotpunila trudnoću”; *jenzeganneke* znači *jestehifenneke* (obmanuti); *tajfun* – “ludak kojeg je obuzela ludost”. Kaže se: *taifun*, a to je jednina. *Jemuddunehum* znači *juzejjinune* (uljepšavaju); *hifeten* znači *havfen* (iz straha). *Hufjeten* je od (riječi) *el-ihfa’u*. Jednina od *el-asalu* jest *esilun*, a to je “period između ikindije i akšama”, kao što je u Njegovim riječima *bukreten ve esilen* (ujutro i predveče).

قَبَائِلُ بَنِي إِسْرَائِيلَ (يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ) يَتَعَدُّونَ لَهُ يُجَاوِزُونَ تَجَاوُزٌ بَعْدَ تَجَاوُزٍ (تَعْدُ) تَجَاوُزٌ (شُرْعًا) شَوَارِعَ (بَيْسٍ) شَدِيدٍ (أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ) قَعَدَ وَتَقَاعَسَ (سَنَسْتَدْرِجُهُمْ) أَيِ نَأْتِيهِمْ مِنْ مَأْمَنِهِمْ كَقَوْلِهِ تَعَالَى (فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا) (مِنْ جَنَّةٍ) مِنْ جُنُونٍ (أَيَّانَ مُرْسَاهَا) مَتَى خُرُوجُهَا (فَمَرَّتْ بِهِ) اسْتَمَرَّ بِهَا الْحَمْلُ فَأَتَمَّتْهُ (يَنْزَغَنَّكَ) يَسْتَخِفَّنَكَ (طَيْفٌ) مُلِمٌ بِهِ لَمْ وَيُقَالِ (طَائِفٌ) وَهُوَ وَاحِدٌ (يَمُدُّونَهُمْ) يُزَيِّنُونَ (وَحَيْفَةً) خَوْفًا (وَحُفْيَةً) مِنَ الْإِخْفَاءِ وَالْأَصَالِ وَاحِدُهَا أَصِيلٌ وَهُوَ مَا بَيْنَ الْعَصْرِ إِلَى الْمَغْرِبِ كَقَوْلِهِ (بُكْرَةً وَأَصِيلًا).

¹ El-Hašr, 2.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“RECI: ‘GOSPODAR MOJ ZABRANJUJE
RAZVRAT, I JAVNI I POTAJNI...’”¹

4637. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘ba, prenoseći od Amra b. Murre, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Upitao sam: ‘Jesi li ti čuo ovo od Abdullaha?’
‘Da’, odgovorio je, pripisavši ga (hadis) Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao je: ‘Nema nikog da je ljubomorniji od Allaha, i zato je zabranio nevaljalštine, bilo javne ili tajne. I nema nikog da više voli hvalu od Allaha, i zato je On Sebe pohvalio.’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “I KAD NAM MUSA
DOĐE U ODREĐENO VRIJEME, I KADA MU
GOSPODAR NJEGOV PROGOVORI, ON REČE:
‘GOSPODARU MOJ, UKAŽI MI SE DA TE
VIDIM!’ – ‘NE MOŽEŠ ME VIDJETI’,² REČE,
‘ALI POGLEDAJ U ONO BRDO, PA AKO ONO
OSTANE NA SVOME MJESTU, VIDJET ĆEŠ
ME!’ – I KADA SE GOSPODAR NJEGOV ONOM
BRDU OTKRI, ON GA SA ZEMLJOM SRAVNI,
A MUSA SE ONESVIJEŠTEN STROVALI. ČIM
SE OSVIJESTI, REČE: ‘HVALJEN NEKA SI!
KAJEM TI SE, JA SAM VJERNIK PRVI!’”

Ibn-Abbas kaže da *erini* znači *a‘tini* (daj mi).

بَابُ قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي
الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ)

٤٦٣٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا
مِنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ وَرَفَعَهُ قَالَ لَا أَحَدٌ أَغْيَرُ
مِنَ اللَّهِ فَلِذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَمَا بَطَنَ وَلَا أَحَدٌ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمَدْحَةَ مِنَ اللَّهِ
فَلِذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ.

بَابُ (وَمَا جَاءَ مُوسَىٰ بِبَيِّنَاتِنَا وَكَلِمَهُ رَبُّهُ قَالَ
رَبِّ ارْنِي أَنْظُرَ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَانِي وَلَكِنْ أَنْظُرْ
إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي
فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ
صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا
أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ارْنِي أَعْطِنِي.

1 El-A‘raf, 33. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Reci: ‘Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate.’”

2 Ovo nastoje uzeti za dokaz oni koji misle da ljudi neće vidjeti Allaha, dželle šanuhu, na ahiretu, a to su mutezile. Ovo je mišljenje pogrešno zbog toga što ajeti, a i mnogobrojni sahih hadisi govore kako će vjernici vidjeti Allaha, dželle šanuhu, na ahiretu. Što se tiče negacije u ajetu, ona se odnosi na ovaj svijet, a ne na ahiret.

4638. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Amra b. Jahjaa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Došao je neki židov kojeg je neko prethodno ošamario i rekao: ‘Muhammede, jedan tvoj drug ensarija ošamario me je!’

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Pozovite ga!’ – i oni ga pozvaše.

‘Zašto si ga ošamario?’, upita on.

‘Allahov Poslaniče’, odgovori ovaj, ‘prolazio sam pored židova i čuo ga kako kaže: ‘Tako mi Onog koji je Musaa odabrao nad svim ljudima!’

‘Čak i nad Muhammedom?!’, rekoh. Obuzela me je srdžba, i ja sam ga ošamario.’

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče:

‘Nemojte me izdvajati između poslanika. Ljudi će zaista biti proživljeni na Sudnjem danu: ja ću biti prvi proživljen, a Musa će se već držati za Arš. Ne znam da li će biti proživljen prije mene, ili je to nagrada zato što se onesvijestio na Turu.’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “... I MEDENU ROSU I PREPELICE IM DAVALI...”³

4639. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu‘ba, prenoseći od Abdul-Melika, on od Amra b. Hurejsa, a ovaj od Seida b. Zejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kem’e⁴ se napaja medenom rosom, a njena je voda lijek za oči.”

٤٦٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَدْ لَطَمَ وَجْهَهُ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِكَ مِنَ الْأَنْصَارِ لَطَمَ فِي وَجْهِهِ قَالَ ادْعُوهُ فَدَعَوْهُ قَالَ لَمْ لَطَمْتُ وَجْهَهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي مَرَرْتُ بِالْيَهُودِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ فَقُلْتُ وَعَلَى مُحَمَّدٍ وَأَخَذْتَنِي غَضَبَةً فَلَطَمْتُهُ قَالَ لَا تُخَيِّرُونِي مِنْ بَيْنِ الْأَنْبِيَاءِ فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى أَخَذَ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَفَاقَ قَبْلِي أَمْ جُزِي بِصَعْقَةِ الطُّورِ .

بَابُ (الْمَنِّ وَالسَّلْوَى)

٤٦٣٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَمَاءُ مِنَ الْمَنِّ وَمَاؤُهَا شِفَاءُ الْعَيْنِ .

³ El-A‘raf, 160.

⁴ Kem’e je biljka koja raste u pustinji, a kojom se liječe očne bolesti. To je jelengljiva, gomofika, bot. Tuber album.

“RECI: ‘O LJUDI, JA SAM SVIMA VAMA ALLAHOV POSLANIK; NJEGOVA JE VLAST I NA NEBESIMA I NA ZEMLJI; NEMA DRUGOG BOGA OSIM NJEGA; ON ŽIVOT I SMRT DAJE - I ZATO VJERUJTE U ALLAHA I POSLANIKA NJEGOVA, VJEROVJESNIKA KOJI NE ZNA ČITATI NI PISATI, KOJI VJERUJE U ALLAHA I RIJEČI NJEGOVE, I NJEGA SLIJEDITE DA BISTE NA PRAVOM PUTU BILI.’”¹

4640. PRIČAO NAM JE Abdullah, njemu Sulejman b. Abdur-Rahman i Musa b. Harun, njima Velid b. Muslim, ovom Abdullah b. A‘la b. Zebr, njemu Busr b. Ubejdullah, a ovom Ebu-Idris Havlani da je čuo Ebu-Derdaa kako kazuje:

“Raspravljali su Ebu-Bekr i Omer, pa je Ebu-Bekr razljutio Omera, koji je ljut otišao od njega. Ebu-Bekr krenuo je za njim moleći ga da mu oprost, ali on to nije učinio, već je pred njim zalupio vrata. Potom je Ebu-Bekr otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a mi smo bili kod njega. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ovaj vaš drug izložio se opasnosti.’

Omer se pokajao za ono što je uradio”, kaže Ebu-Derda, “te je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i sjeo kod njega. Ispričao mu je šta se desilo, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razljutio. Ebu-Bekr je govorio: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, ja sam bio nepravedniji!’

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ponavljao: ‘Hoćete li mi pustiti druga, hoćete li mi pustiti druga?’ Rekao sam: ‘O ljudi, ja sam vama svima Allahov poslanik!’, pa ste vi rekli: ‘Slagao si!’, ali je Ebu-Bekr rekao: ‘Istinu si rekao!’”

بَاب (قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأَمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ)

٤٦٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَمُوسَى بْنُ هَارُونَ قَالَا حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَلَاءِ بْنُ زُبَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي بُسَيْرُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ يَقُولُ كَانَتْ بَيْنَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ مُحَاوَرَةٌ فَأَغْضَبَ أَبُو بَكْرٍ عُمَرَ فَانْصَرَفَ عَنْهُ عُمَرُ مُغْضَبًا فَاتَّبَعَهُ أَبُو بَكْرٍ يَسْأَلُهُ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَهُ فَلَمْ يَفْعَلْ حَتَّى أَغْلَقَ بَابَهُ فِي وَجْهِهِ فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَنَحْنُ عِنْدَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمَّا صَاحِبُكُمْ هَذَا فَقَدْ غَامَرَ قَالَ وَنَدِمَ عُمَرُ عَلَى مَا كَانَ مِنْهُ فَأَقْبَلَ حَتَّى سَلَّمَ وَجَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَصَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْخَبَرَ قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَجَعَلَ أَبُو بَكْرٍ يَقُولُ وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَأَنَا كُنْتُ أَظْلَمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَلْ أَنْتُمْ تَارِكُونَ لِي صَاحِبِي هَلْ أَنْتُمْ تَارِكُونَ لِي صَاحِبِي إِنِّي قُلْتُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا فَقُلْتُمْ كَذَبْتَ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ صَدَقْتَ .

¹ El-A'raf, 158.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I RECITE: ‘OPROSTI! (HITTA)...’”²

4641. PRIČAO NAM JE Ishak da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, a ovog Ma‘mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kazuje:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Rečeno je sinovima Israilovim: ‘... a na kapiju udite glava pognutih i recite: ‘Oprosti!’ *hitta* – oprostit ćemo vam grijehе vaše, pa su oni to zamijenili. Ušli su pužući na stražnjicama svojim i rekli: ‘*Habbe fi ša‘re!*’”³

RIJEČI UZVIŠENOG: “TI SA SVAKIM LIJEPO! TRAŽI DA SE ČINE DOBRA DJELA, A NEZNALICA SE KLONI!”⁴

El-urfu znači *el-ma‘rufu* (pristojan, uljudan, općepoznat).

4642. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je Ibn-Abbas rekao: “Došao je Ujejna b. Hisn b. Huzejfa i odsjeo kod svoga bratića Hurra b. Kajsa, a on je bio jedan od onih koji su bili bliski Omeru. U Omerovom društvu bili su učaci i njegovi savjetnici, bili oni starci ili mladići.

‘Bratiću moj’, reče Ujejna svome bratiću, ‘ti imaš ugled kod ovog vladara, pa zatraži dopuštenje da me primi.’

‘Zatražit ću dopuštenje za tebe’, odgovorio mu

بَاب (وَقُولُوا حِطَّةً)

٤٦٤١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قِيلَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ (ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةً نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ) فَبَدَلُوا فَدَخَلُوا يَزْحَفُونَ عَلَى أَسْتَاهِهِمْ وَقَالُوا حَبَّةٌ فِي شَعْرَةٍ.

بَاب (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ)

الْعُرْفُ الْمَعْرُوفُ.

٤٦٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ بْنُ حُذَيْفَةَ فَتَزَلَّ عَلَى ابْنِ أَخِيهِ الْحُرِّ بْنِ قَيْسٍ وَكَانَ مِنَ النَّفَرِ الَّذِينَ يُدْنِيهِمْ عُمَرُ وَكَانَ الْقُرَاءُ أَصْحَابَ مَجَالِسِ عُمَرَ وَمُشَاوَرَتِهِ كَهَوْلًا كَانُوا أَوْ شُبَّانًا فَقَالَ عُيَيْنَةُ لِابْنِ أَخِيهِ يَا ابْنَ أَخِي هَلْ لَكَ وَجْهٌ عِنْدَ هَذَا الْأَمِيرِ فَاسْتَأْذَنَ لِي عَلَيْهِ

2 El-A‘raf, 161. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “A kada im je bilo rečeno: ‘Nastanite se u ovom gradu i jedite odakle hoćete i recite: ‘Oprosti!’, a na kapiju udite glava pognutih – oprostit ćemo vam grijehе vaše, a onima koji dobra djela čine dat ćemo i više.”

3 Oni su odbili izvršiti ono što im je bilo naređeno, tako da su umjesto na sedždi oni ušli pužući, a umjesto da kažu: “Oprosti!”, oni su rekli: “*Habbe fi ša‘re!*”, tj. iskrenuli su ono što im je naređeno da kažu.

4 El-A‘raf, 199.

je. Hurr je zatražio dopuštenje za Ujejnu”, kaže Ibn-Abbas, “i Omer mu je dopustio. Kada je ušao kod njega, rekao mu je: ‘Jeste, o sine Hattabov, tako mi Allaha, ti nam ne daš drva, niti među nama pravedno sudiš!’

Omer se razljutio tako da ga je htio udariti, ali mu Hurr reče: ‘O vladaru pravovjernih, Allah je zaista rekao Svome Vjerovjesniku: ‘Ti sa svakim lijepo! Traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!’, a ovaj je stvarno neznalica.’

Tako mi Allaha, kada mu je on proučio ovaj ajet, Omer ga nije prekršio. On se čvrsto držao Allahove Knjige.”

4643. PRIČA O MIJE Jahja, njemu Veki‘, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Zubejra da je o ajetu: “Ti sa svakim lijepo! Traži da se čine dobra djela...” – rekao kako je to Allah objavio da bi usavršio moral ljudi.

4644. Abdullah b. Berrad kaže da mu je pričao Ebu-Usama, njemu Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Abdullaha b. Zubejra da je rekao: “Allah je naredio Svome Vjerovjesniku da prašta nekorektne postupke ljudi (ili kao što je rekao).”

قَالَ سَأَسْتَأْذِنُ لَكَ عَلَيْهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَاسْتَأْذَنَ الْحُرُّ لِعِيَّتِهِ فَأْذَنَ لَهُ عُمَرُ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ قَالَ هِيَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ فَوَاللَّهِ مَا تُعْطِينَا الْجَزَلَ وَلَا تَحْكُمُ بَيْنَنَا بِالْعَدْلِ فَغَضِبَ عُمَرُ حَتَّى هَمَّ أَنْ يُوقَعَ بِهِ فَقَالَ لَهُ الْحُرُّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ ﷺ (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ) وَإِنَّ هَذَا مِنَ الْجَاهِلِينَ وَاللَّهُ مَا جَاوَزَهَا عُمَرُ حِينَ تَلَاهَا عَلَيْهِ وَكَانَ وَقَافًا عِنْدَ كِتَابِ اللَّهِ .

٤٦٤٣. حَدَّثَنِي يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ) قَالَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَّا فِي أَخْلَاقِ النَّاسِ .

٤٦٤٤. وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَرَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ أَمَرَ اللَّهُ نَبِيَّهُ ﷺ أَنْ يَأْخُذَ الْعَفْوَ مِنْ أَخْلَاقِ النَّاسِ أَوْ كَمَا قَالَ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-ENFAL (PLIJEN)

RIJEČI UZVIŠENOG: "PITAJU TE O PLIJENU. RECI: 'PLIJEN PRIPADA ALLAHU I POSLANIKU.' ZATO SE BOJTE ALLAHA I IZGLADITE MEĐUSOBNE RAZMIRICE..."¹

Ibn-Abbas kaže da *el-enfalu* znači "ratni plijen". Katada kaže da *rihukum* znači *el-harbu* (rat). Kaže se da *nafiletun* znači 'atijjetun (poklon).

4645. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Seid b. Sulejman, ovom Hušejm, njemu Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je rekao: "Rekao sam Ibn-Abbasu, radijallahu anhumu: 'Sura El-Enfal (u povodu čega je objavljena)?' 'Objavljena je u povodu Bedra', odgovorio je." *Eš-ševketu* znači *el-haddu* (oštrica); *murdifine* znači *fevdžen ba'de fevdžin* (grupa za grupom, val za valom). Kaže se: *redifeni* i *erdefeni* što znači: *džae ba'di* (došao je poslije mene). *Zuku* znači *baširu ve džerribu* (suočite se i kušajte). Ovo nije kušanje ustima. *Fejerkumehu* znači *jedžme'uhu* (sakupi ga); *šerrid* znači *ferrik* (razdvoji); *ve in dženehu* znači *ako zatraže (primirje)*; *es-silmu*, *es-selmu* i *es-selamu* imaju isto značenje, tj. mir, primirje; *jushine* znači *jaglibe* (pobijedi). Mudžahid kaže da *mukaen* znači "njihovo stavljanje prstiju u svoja usta". *Tasdijeten* znači *es-safiru* (zviždanje); *lijusbituke* znači *lijahbisuke* (da te zarobe).²

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْأَنْفَالِ

بَابُ قَوْلِهِ (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلَحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْأَنْفَالُ الْمَغَانِمُ قَالَ قَتَادَةُ (رِيحُكُمْ) الْحَرْبُ يُقَالُ نَافِلَةٌ عَطِيَّةٌ.

٤٦٤٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لَابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا سُورَةُ الْأَنْفَالِ قَالَ نَزَلَتْ فِي بَدْرِ الشَّوْكَةِ الْحَدُّ (مُرْدِفِينَ) فَوْجًا بَعْدَ فَوْجٍ رَدَفَنِي وَأَرَدَفَنِي جَاءَ بَعْدِي (ذُوقُوا) بَاشِرُوا وَجَرَّبُوا وَلَيْسَ هَذَا مِنْ ذُوقِ الْفَمِ (فَيْرُكْمَهُ) يَجْمَعُهُ شَرْدٌ فَرَّقُوا (وَإِنْ جَنَحُوا) طَلَبُوا السَّلَامَ وَالسَّلَامَ وَالسَّلَامَ وَاحِدٌ (يُتَخَنَنَّ) يَغْلِبُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مُكَاءً) إِذْ خَالَ أَصَابِعَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ (وَتَصْدِيَّةً) الصَّفِيرُ (لِيُثْبِتُوكَ) لِيُخْبِتُوكَ.

¹ El-Enfal, I. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Pitaju te o plijenu. Reci: 'Plijen pripada Allahu i Poslaniku.' Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice, i pokoravajte se Allahu i Njegovu Poslaniku, ako ste pravi vjernici."

² Ahmed i Taberani prenose od Ibn-Abbasa da je rekao: "Glavari su se Kurejša savjetovali i neki su predložili da, kada svane, zarobe Muhammeda i svežu ga..." (Fethul-bari, 8/157)

RIJEČI UZVIŠENOG: “NAJGORA SU BIĆA
KOD ALLAHA ONI KOJI SU GLUHI
I NIJEMI, KOJI NEĆE DA SHVAĆAJU.”¹

4646. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Verka, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o ajetu: “Najgora su bića kod Allaha oni koji su gluhi i nijemi, koji neće da shvaćaju”² – rekao da se odnosi na skupinu iz plemena Abdud-Dara.

RIJEČI UZVIŠENOG: “O VJERNICI,
ODAZOVITE SE ALLAHU I POSLANIKU
KAD OD VAS ZATRAŽE DA ČINITE ONO
ŠTO ĆE VAM ŽIVOT OSIGURATI; I NEKA
ZNATE DA SE ALLAH UPLIĆE IZMEĐU
ČOVJEKA I SRCA NJEGOVA, I DA ĆETE SE
SVI PRED NJIM SAKUPITI.”³

Istedžibu znači *edžibu* (odazovite se); *li ma juhjikum* znači *juslihukum* (ono što će vas popraviti, uputiti).

4647. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Revh, ovom Šu'ba, prenoseći od Hubejba b. Abdur-Rahmana da je čuo Hafsa b. Asima kako priča, prenoseći od Ebu-Seida b. Mu'alle, radijallahu anhu, da je rekao: “Klanjao sam kad je pored mene prošao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Pozvao me je, ali mu se ja nisam odazvao dok nisam klanjao. Potom sam mu došao, a on me upita: ‘Šta te je spriječilo da dođeš? Zar Allah nije rekao: ‘O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraže...’?’, dodavši: ‘Poučit ću te najvrednijoj suri u Kur'anu prije nego što iziđem.’

بَاب (إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ
الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ)

٤٦٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ
عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
(إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا
يَعْقِلُونَ) قَالَ هُمْ نَفَرٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ الدَّارِ.

بَاب (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ
وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَهُ تَحْشَرُونَ)

اسْتَجِيبُوا أَجِيبُوا لِمَا يُحْيِيكُمْ يُضْلِحْكُمْ.

٤٦٤٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا
شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ سَمِعْتُ حَفْصَ
ابْنَ عَاصِمٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ بْنِ الْمَعْلَى
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ أَصَلِّي فَمَرَّ بِي
رَسُولُ ﷺ فَدَعَانِي فَلَمْ آتِهِ حَتَّى صَلَّيْتُ ثُمَّ أَتَيْتُهُ
فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَأْتِيَ أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ) ثُمَّ قَالَ
لَا أَعْلَمَنَّكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ أَخْرُجَ

1 El-Enfal, 22.

2 Znači ne slijede istinu.

3 El-Enfal, 24.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je izići, te ga ja podsjetih.”

Mu‘az kaže da mu je pričao Šu‘ba, prenoseći od Hubejba, koji je čuo Hafsa, on Ebu-Seida, a on jednog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba koji (isto to priča i) kaže: “To je sura *El-hamdu lillahi rabbil-alemin*, tj. *Es-Seb‘ul-mesani*.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “A KADA SU ONI REKLI: ‘ALLAHU, AKO JE OVO ZBILJA ISTINA OD TEBE, TI PUSTI NA NAS KAMENJE S NEBA KAO KIŠU ILI NAM POŠALJI PATNJU NESNOSNU!’”⁴

Ibn-Ujejna kaže: “Kad god je Uzvišeni Allah u Kur’anu spomenuo kišu (upotrebljavajući riječ *metar*), ona je značila kaznu. Arapi za kišu kažu *el-gajs*, a ta je riječ upotrijebljena u Allahovim riječima: ‘On šalje kišu kad oni izgube svaku nadu...’”⁵

4648. PRIČAO MI JE Ahmed, njemu Ubejdullah b. Mu‘az, ovom njegov otac, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Abdul-Hamida, sina Kurdida, druga Zijadijevog, da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kazuje:

“Rekao je Ebu-Džehl: ‘Allahu, ako je ovo zbilja istina od Tebe, Ti pusti na nas kamenje s neba kao kišu ili nam pošalji patnju nesnosnu!’

Tada je objavljeno: ‘Allah ih nije kaznio jer si ti među njima bio, i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprost. A zaslužuju da ih Allah kazni kad brane drugima pristup Časnom hramu...’”⁶

فَذَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِيُخْرِجَ فَذَكَرْتُ لَهُ وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ سَمِعَ حَفْصًا سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ هِيَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ السَّبْعُ الْمَثَانِي .

بَابُ قَوْلِهِ (وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوْ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ)

قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ مَا سَمَى اللَّهُ تَعَالَى مَطَرًا فِي الْقُرْآنِ إِلَّا عَذَابًا وَتُسَمِّيهِ الْعَرَبُ الْغَيْثَ وَهُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى (يُنْزِلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا) .

٤٦٤٨ . حَدَّثَنِي أَحْمَدُ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ هُوَ ابْنُ كُرْدِيدٍ صَاحِبُ الزِّيَادِيِّ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ أَبُو جَهْلٍ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوْ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ فَنَزَلَتْ (وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ وَمَا لَهُمْ أَنْ لَا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يُصَدِّدُونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) .

4 El-Enfal, 32.

5 Eš-Šura, 28.

6 El-Enfal, 33-34.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH IH NIJE KAZNIO JER SI TI MEĐU NJIMA BIO, I ALLAH IH NEĆE KAZNITI SVE DOK NEKI OD NJIH MOLE DA IM SE OPROSTI."¹

4649. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Nadr, njemu Ubejdullah b. Mu'az, ovom njegov otac, a njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Hamida, druga Zijadijevog, da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kazuje:

"Rekao je Ebu-Džehl: 'Allahu, ako je ovo zbilja istina od Tebe, Ti pusti na nas kamenje s neba kao kišu ili nam pošalji patnju nesnosnu!' Tada je objavljeno: 'Allah ih nije kaznio jer si ti među njima bio, i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprost. A zaslužuju da ih Allah kazni kad brane drugima pristup Časnom hramu...'"

RIJEČI UZVIŠENOG:

"I BORITE SE PROTIV NJIH SVE DOK MNOGOBOŠTVO NE IŠČEZNE..."²

4650. PRIČAO NAM JE Hasan b. Abdul-Aziz, njemu Abdullah b. Jahja, ovom Hajva, prenoseći od Bekra b. Amra, on od Bukejra, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da mu je neki čovjek došao i rekao:

"O Ebu-Abdur-Rahmane, zar ne čuješ šta je Allah spomenuo u Svojoj knjizi: 'A ako se dvije skupine vjernika sukobe...' – do kraja ajeta? Pa šta te onda sprečava da se boriš onako kako je Allah spomenuo u Svojoj knjizi?"³

"Moj bratiću", odgovorio mu je, "da mi prigovaraju

بَاب قَوْلِهِ (وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ
وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ)

٤٦٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ
ابْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ
صَاحِبِ الزِّيَادِيِّ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ
أَبُو جَهْلٍ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ
فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوْ اثْنِنا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ
فَنَزَلَتْ (وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ
اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ وَمَا لَهُمْ أَنْ لَا يُعَذِّبَهُمُ
اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ).

بَاب (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ
وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ)

٤٦٥٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ حَدَّثَنَا
عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا حَيْوَةُ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَمْرٍو
عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
أَنَّ رَجُلًا جَاءَهُ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَلَا تَسْمَعُ
مَا ذَكَرَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ (وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
اقْتَتَلُوا) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ فَمَا يَمْنَعُكَ أَنْ لَا تُقَاتِلَ
كَمَا ذَكَرَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فَقَالَ يَا ابْنَ أَخِي أَغْتَرُّ

¹ El-Enfal, 33.

² El-Enfal, 39. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I borite se protiv njih sve dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane; a ako se oni okane – pa Allah dobro vidi šta oni rade."

³ Ovaj što pita očito smatra da je obaveza boriti se protiv onoga koji se razide s vladarom kojem treba biti pokoran, kao što je borba protiv nevjernika dok je Ibn-Omer smatrao da to nije ta borba osobito kada je u pitanju borba za vlast. Pogledaj poglavlja *O smutnjama (fiten)*.

na osnovu ovog ajeta, a da se ja ne borim, draže mi je nego da mi prigovaraju na osnovu ajeta: ‘Onome koji hotimično ubije vjernika...’ – do kraja ajeta.”⁴ “Allah zaista kaže: ‘I borite se protiv njih sve dok smutnja (idolopoklonstvo) ne iščezne...’”, reče mu on, a Ibn-Omer odgovori: “Činili smo to u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je muslimana bilo malo. Čovjek bi bio stavljan na kušnju zbog svoje vjere, ili bi ga ubili, ili vezali, sve dok muslimana nije postalo mnogo. Stoga više nema smutnje (širka).”

Kada je vidio da se on s njim ne slaže u onome što on hoće, upitao ga je: “A šta kažeš o Aliji i Osmanu?”⁵, a Ibn-Omer odgovori: “Šta ja mislim o Aliji i Osmanu? Što se Osmana tiče, Allah mu je oprostio, a vi niste voljeli da mu On oprost. A što se Alije tiče, on je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov zet.”

Pokazao je svojom rukom i (rekao): “A ovo je njegova kćerka, (*ibnetuhu*, ili je rekao: *bintuhu*) kako vidite.”⁶

4651. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, prenoseći od Bejana, on od Vebre, a ovaj od Seida b. Džubejra da je rekao:

“Došao nam je Ibn-Omer; neki ga je čovjek upitao šta misli o borbi u vrijeme nereda (*fitneta*), pa je on odgovorio: ‘A da li ti znaš šta je nered (*fitnet*)? Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, borio se protiv mušrika. Odlazak među njih bio je nered (*fitnet*), a to nije kao vaša borba za vlast.”⁷

بِهَذِهِ الْآيَةِ وَلَا أَقَاتِلُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَغْتَرَّ بِهَذِهِ الْآيَةِ الَّتِي يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا) إِلَى آخِرِهَا قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ) قَالَ ابْنُ عُمَرَ قَدْ فَعَلْنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذْ كَانَ الْإِسْلَامُ قَلِيلًا فَكَانَ الرَّجُلُ يُفْتَنُ فِي دِينِهِ إِمَّا يَقْتُلُونَهُ وَإِمَّا يُوثِقُونَهُ حَتَّى كَثُرَ الْإِسْلَامُ فَلَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ فَلَمَّا رَأَى أَنَّهُ لَا يُوَافِقُهُ فِيمَا يُرِيدُ قَالَ فَمَا قَوْلُكَ فِي عَلِيٍّ وَعُثْمَانَ قَالَ ابْنُ عُمَرَ مَا قَوْلِي فِي عَلِيٍّ وَعُثْمَانَ أَمَّا عُثْمَانُ فَكَانَ اللَّهُ قَدْ عَفَا عَنْهُ فَكَرِهْتُمْ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُ وَأَمَّا عَلِيٌّ فَابْنُ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَخَتَنُهُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ وَهَذِهِ ابْنَتُهُ أَوْ بَنَتُهُ حَيْثُ تَرَوْنَ .

٤٦٥١ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا بَيَانٌ أَنَّ وَبَرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا أَوْ إِلَيْنَا ابْنُ عُمَرَ فَقَالَ رَجُلٌ كَيْفَ تَرَى فِي قِتَالِ الْفِتْنَةِ فَقَالَ وَهَلْ تَدْرِي مَا الْفِتْنَةُ كَانَ مُحَمَّدٌ ﷺ يُقَاتِلُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَ الدُّخُولُ عَلَيْهِمْ فِتْنَةً وَلَيْسَ كَقِتَالِكُمْ عَلَى الْمَلِكِ .

4 En-Nisa, 93. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem, u kome će vječno ostati. Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i proklet će ga i patnju mu veliku pripremiti.”
5 Iz ovog pitanja očito je da ovaj što pita pripada sekci haridžija, koji su poštovali Ebu-Bekra i Omera, ali ne i Osmana i Aliju.. Ibn-Omer uzvratio mu je spominjući njihove vrline, zasluge i mjesto kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i navodeći da je Allah, dželle šanuhu, u Kur'anu oprostio Osmanu, radijallahu anhu, njegovo povlačenje iz Bitke na Uhudu te nepristustvovanje na Bedru i prisezi Ridvan.
6 Umjesto kćerka treba da stoji kuća kao što to druga predanja objašnjavaju. Hadis je spomenut prije u *Vrijednostima Alije*, radijallahu anhu, i u *Tumačenju sure El-Bekare*. (prim. rec.)
7 Postoji mogućnost da je ovaj hadis skraćena verzija prethodnog, a možda on govori i o sasvim posebnom slučaju.

RIJEČI UZVIŠENOG: “O VJEROVJESNIČE, BODRI VJERNIKE NA BORBU! AKO VAS BUDE DVADESET STRPLJIVIH, POBIJEDIT ĆE DVIJE STOTINE; A AKO VAS BUDE STOTINA, POBIJEDIT ĆE HILJADU ONIH KOJI NE VJERUJU, ZATO ŠTO SU ONI LJUDI KOJI NE SHVAĆAJU.”¹

4652. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da je rekao:

“Kada je objavljen ajet: ‘Ako vas bude dvadeset strpljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude stotina...’ – i tako im propisano da jedan ne smije pobjeći pred desetericom, Sufjan je više puta rekao da dvadeset ne smije bježati pred dvije stotine.² Zatim je objavljen ajet: ‘Sada vam Allah daje olakšicu...’³ – pa je propisao (Allah, dželle šanuhu) da stotina ne smije pobjeći ispred dvije stotine.

Sufjan je još jedanput dodao: ‘O Vjerovjesniče, bodri vjernike na borbu! Ako vas bude dvadeset strpljivih...’⁴

Sufjan kaže: “Ibn-Šubruma je rekao: ‘Mislim da je naređivanje dobra i odvrćanje od zla isto kao i ovo.’”⁵

بَاب (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ
إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ)

٤٦٥٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
عَمْرِو عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَمَّا نَزَلَتْ
(إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ فَكُتِبَ عَلَيْهِمْ أَنْ لَا يَفِرَّ
وَاحِدٌ مِنْ عَشْرَةٍ فَقَالَ سُفْيَانُ غَيْرَ مَرَّةٍ أَنْ لَا يَفِرَّ
عَشْرُونَ مِنْ مِائَتَيْنِ ثُمَّ نَزَلَتْ (الآن خَفَّفَ اللَّهُ
عَنْكُمْ) فَكُتِبَ أَنْ لَا يَفِرَّ مِائَةٌ مِنْ مِائَتَيْنِ وَزَادَ
سُفْيَانُ مَرَّةً نَزَلَتْ (حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ
إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ) قَالَ سُفْيَانُ
وَقَالَ ابْنُ شُبْرُومَةَ وَأَرَى الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ
عَنِ الْمُنْكَرِ مِثْلَ هَذَا.

1 El-Enfal, 65.

2 Iz ovog se razumije da je Sufjan ovaj hadis ponekad prenosio i po njegovu značenju govoreći da jedan ne smije pobjeći pred desetericom, a ponekad navodeći riječi iz Kur'ana.

3 El-Enfal, 66. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Sada vam Allah daje olakšicu; On zna da ste izmoreni: ako vas bude stotina strpljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude hiljada, pobijedit će, Allahovom voljom, dvije hiljade. A Allah je uz one koji su izdržljivi.”

4 Izgleda kao da je Sufjan ovaj hadis ispričao jedanput s ovim dodatkom.

5 Tj. u pogledu dužnosti i obaveze, što znači da on smatra kako je naređivanje dobra i odvrćanje od zla dužnost i obaveza kao i džihad.

RIJEČI UZVIŠENOG: “SADA VAM ALLAH
DAJE OLAKŠICU; ON ZNA DA STE
IZMORENI... AJET, DO NJEGOVIH RIJEČI:
“ALLAH JE SA STRPLJIVIM.”⁶

4653. PRIČAO NAM JE Jahja b. Abdullah Sulemi da ga je obavijestio Abdullah b. Mubarak, njega Džerir b. Hazim, a ovog Zubejr b. Hirrit, prenoseći od Ikreme, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao:

“Kada je objavljeno: ‘Ako vas bude dvadeset strpljivih, pobijedit će dvije stotine...’ – muslimanima je bilo teško što im je propisano da jedan ne smije bježati ispred deseterice, pa je došla olakšica. (Uzvišeni Allah) je rekao: ‘Sada vam Allah daje olakšicu; On zna da ste izmoreni: ako vas bude stotina strpljivih, pobijedit će dvije stotine...’

Pošto im je Allah dao olakšicu u broju, smanjio je i strpljivost srazmjerno toj olakšici koju im je dao.”⁷

بَابُ

(الآن خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا)
إِلَى قَوْلِهِ (وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ)

٤٦٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ السُّلَمِيُّ أَخْبَرَنَا
عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ قَالَ
أَخْبَرَنِي الزُّبَيْرُ بْنُ خَرِيتٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ
عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (إِنْ يَكُنْ
مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ) شَقَّ ذَلِكَ
عَلَى الْمُسْلِمِينَ حِينَ فُرِضَ عَلَيْهِمْ أَنْ لَا يَفِرَّ وَاحِدٌ
مِنْ عَشْرَةٍ فَجَاءَ التَّخْفِيفُ فَقَالَ (الآن خَفَّفَ اللَّهُ
عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ
صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ) قَالَ فَلَمَّا خَفَّفَ اللَّهُ عَنْهُمْ مِنْ
الْعِدَّةِ نَقَصَ مِنَ الصَّبْرِ بِقَدَرِ مَا خَفَّفَ عَنْهُمْ.

⁶ El-Enfal, 66. prijevod ajeta je u cijelosti spomenut na prethodnoj stranici.

⁷ Ovaj hadis dokaz je da je jedan musliman dužan biti strpljiv i ustrajati u borbi te da ne smije pobjeći kada se suoči u borbi s dvojicom nevjernika u bilo kojoj prilici. Neki kažu da se on, kada je u napadu, tada može povući, i nije mu to zabranjeno.

SURA ET-TEVBA (POKAJANJE)

Velidžetun znači “sve što umetneš u nešto drugo”; *eš-šukkatu* znači *es-seferu* (putovanje); *el-habalu* znači *el-fesadu* (nered); *el-habalu* također znači *el-mevtu* smrt; *la teftinni* znači *la tuvebbihni* (nemoj me ružiti).¹ *Kerhen* i *kurhen* imaju isto značenje. *Muddehalen* znači “(ulaz) na koji ulaze”; *jedžmehune* znači *jusri'une* (žure); *el-mu'tefikat* - *i'tefeket* znači *inkalebet bihel-erdu* (zemlja se prevrnula i na njih sručila);² *ehva* znači *elkahu fi huvvetin* (bacio ga je u dolinu vječnog Dženneta). *'Adnin* znači *huldin* (vječnost). Kaže se: *'adentu bi erdin*, a to znači *ekamtu* (boravio sam na nekom mjestu ili zemlji); od toga je izvedena (riječ) *ma'dinun* (a odatle se vade zlato, srebro i dr.). Kaže se: *fi ma'dini sidkin*, što znači *fi menbeti sidkin* (u ishodištu Istine). *El-halifu* znači *el-havalifu* “nasljednik koji me je naslijedio i ostao poslije mene”. Tako se kaže: *jahlufuhu fil-gabirine* (naslijedit će ga među onima koji su ostali). Moguće je da riječ *el-halifetu* može podrazumijevati i žene iako je riječ *havalif* množina koja označava muški rod. Naime, oblik množine ove riječi imaju samo još dvije riječi: *farisun*, mn. *fevarisu*; *halikun*, mn. *hevaliku*. Jednina od *el-hajratu* jest *hajretun*, što znači “blagodati”. *Murdžeune* znači *muehharune* (odgođeni). *Eš-šefa* jest *eš-šefiru* (a to je ivica ponora). *El-džurufu* znači “ono što sastruže i odnese bujica i poplave”. *Harin* znači *hairin* (ruševan, ruiniran). Kada se uruši bunara kaže se: *tehevveretil-bi'ru*, a *inhare* ima isto značenje. *Le evvahun* znači “onaj koji je skrušen i osjećajan (okrenut pokornosti svome Gospodaru)”. Pjesnik je rekao: *Iza kumtu erhaluha bi lejlin*

Te'evvehu aheter-redžuli-l-hazini

“Kada bih je napuštao noću,
jecao bih uzdasima tužnoga čovjeka.”

سُورَةُ بَرَاءَةِ

(وَلِيَجْزِيَ كُلُّ شَيْءٍ أَذْخَلْتَهُ فِي شَيْءٍ (الشَّقَّةُ)
السَّفَرُ الْخَبَالُ الْفَسَادُ وَالْخَبَالُ الْمَوْتُ
(وَلَا تَفْتِنِّي) لَا تُؤَبِّخْنِي (كَرْهًا) وَ (كَرْهًا) وَاحِدٌ
(مُدْخَلًا) يُدْخَلُونَ فِيهِ (يَجْمَعُونَ) يُسْرِعُونَ
(وَالْمُؤْتَفِكَاتِ) انْتَفَكْتَ انْقَلَبَتْ بِهَا الْأَرْضُ
(أَهْوَى) أَلْقَاهُ فِي هُوَّةٍ (عَدْنٍ) خُلِدَ عَدَنْتُ بِأَرْضٍ
أَيَّ أَقَمْتُ وَمِنْهُ مَعْدِنٌ وَيُقَالُ فِي مَعْدِنٍ صِدْقٍ فِي
مَنْبَتٍ صِدْقٍ الْخَوَالِفُ الْخَالِفُ الَّذِي خَلَفَنِي
فَقَعَدَ بَعْدِي وَمِنْهُ يَخْلُفُهُ فِي الْغَابِرِينَ وَيَجُوزُ أَنْ
يَكُونَ النِّسَاءُ مِنَ الْخَالِفَةِ وَإِنْ كَانَ جَمْعَ الذُّكُورِ
فَإِنَّهُ لَمْ يُوجَدْ عَلَى تَقْدِيرِ جَمْعِهِ إِلَّا حَرْفَانِ فَارِسٌ
وَفَوَارِسٌ وَهَالِكٌ وَهَوَالِكٌ (الْخَيْرَاتُ) وَاحِدُهَا
خَيْرَةٌ وَهِيَ الْفَوَاضِلُ (مُرْجَتُونَ) مُؤَخَّرُونَ
الْشَفَا شَفِيرٌ وَهُوَ حَدُّهُ وَالْجُرْفُ مَا تَجَرَّفَ مِنْ
السُّيُولِ وَالْأَوْدِيَةِ (هَارٍ) هَائِرٌ يُقَالُ تَهَوَّرَتِ الْبُيُوتُ
إِذَا انْهَدَمَتْ وَأَنْهَارَ مِثْلُهُ (لَأَوَّاهُ) شَفَقًا وَفَرَقًا
وَقَالَ الشَّاعِرُ إِذَا قُمْتُ أَرْحَلُهَا بَلِيلٌ تَأَوَّاهُ آهَةٌ
الرَّجُلِ الْحَزِينِ .

¹ U jednom predanju stoji: “Ne dovodi me u grijeh” — i to je mjerodavno značenje.

² To se odnosi na Lutov narod, koji je Allah, dželle šanuhu, kaznio na taj način.

RIJEČI UZVIŠENOG: “OBZNANA
OD ALLAHA I NJEGOVA POSLANIKA
ONIM MNOGOBOŠCIMA S KOJIMA STE
ZAKLJUČILI UGOVORE.”³

Ezanun znači *i‘alamun* (obavijest). Ibn-Abbas kaže da *uzunun* znači *jusaddiku* (vjeruje sve što čuje).⁴ *Tutahhiruhum ve tuzekkih* *biha* i tome slično ima na dosta mjesta.⁵ *Ez-zekatu* jest *et-ta‘atu vel-ihlasu* (pokornost i iskrenost). *La ju‘tunez-zekate* znači “ne svjedoče da nema Boga osim Allaha”; *judahune* znači *jušebbihune* (porede).

4654. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo Beraa, radijallahu anhu, kako kaže: “Posljednji ajet koji je objavljen jest: ‘Oni od tebe traže tumačenje. Reci: ‘Allah će vam kazati propis o ‘kelali’...’⁶, a posljednja sura koja je objavljena jest sura Et-Tevba.”⁷

بَابُ قَوْلِهِ (بِرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ)

(أَذَانٌ) إِعْلَامٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَذْنٌ) يُصَدِّقُ
(تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا) وَنَحْوَهَا كَثِيرٌ وَالزَّكَاةُ
الطَّاعَةُ وَالْإِخْلَاصُ (لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ) لَا
يَشْهَدُونَ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ (يُضَاهُونَ) يُشَبِّهُونَ.

٤٦٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ
أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
يَقُولُ آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ
فِي الْكَلَالَةِ) وَآخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ بِرَاءَةٌ.

³ Et-Tevba, 1.

⁴ Židovi su Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nazvali *uzunun* (uho) misleći na to da on vjeruje u sve što čuje, bilo to istina ili laž. Slično ovome, u arapskom se jeziku za špijuna ili uhodu kaže *ajnun* (oko), misleći na to da se takva osoba sva pretvori u oko, jer mora dobro gledati i zapažati.

⁵ Znači u Kur'anu.

⁶ En-Nisa, 176.

⁷ Misli na veći dio sure, jer je, npr., početak sure objavljen neposredno nakon oslobađanja Mekke, devete godine po Hidžri, dok je ajet u suri El-Maida: “Danas sam vam vjeru upotpunio...” – objavljen na Oprosnom hadžu desete godine po Hidžri.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“PUTUJTE PO ZEMLJI JOŠ ČETIRI
MJESECA, ALI ZNAJTE DA ALLAHU
NEĆETE UMAĆI I DA ĆE ALLAH
NEVJERNIKE OSRAMOTITI.”¹

Sihu znači *siru* (putujte).

4655. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejz, njemu Lejs, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Humejda b. Abdur-Rahmana da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao: “Poslao me je Ebu-Bekr, na tom hadždžu, s ostalim glasnicima koje je razaslao na Kurban-bajram da oglašavaju na Mini da poslije ove godine na hadždž ne dolazi nijedan mušrik, niti da oko Ka‘be obilazi neko nag.”²

Humejd b. Abdur-Rahman kaže: “Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njim (Ebu-Bekrom) poslao Aliju b. Ebu-Taliba i naredio mu da uči suru Et-Tevba.”

Ebu-Hurejra kaže: “I Alija je s nama na Kurban-bajram među svijetom na Mini učio suru Et-Tevba, te da nakon ove godine na hadždž ne dolazi mušrik, niti da oko Ka‘be obilazi neko nag.”

بَابُ قَوْلِهِ

(فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ
غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ)

سِيحُوا سِيرُوا .

٤٦٥٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ
قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي حُمَيْدُ
ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ فِي تِلْكَ الْحَجَّةِ فِي مُؤَذِّنِينَ بَعْثَهُمْ يَوْمَ
النَّحْرِ يُؤَذِّنُونَ بِمَنَى أَنْ لَا يَحْجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ
وَلَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ قَالَ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
ثُمَّ أَرَدَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْلِي بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَأَمَرَهُ
أَنْ يُؤَذِّنَ بِبَرَاءَةِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَذَّنَ مَعَنَا عَلِيٌّ يَوْمَ
النَّحْرِ فِي أَهْلِ مَنَى بِبَرَاءَةٍ وَأَنْ لَا يَحْجَّ بَعْدَ الْعَامِ
مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

¹ Et-Tevba, 2.

² Muslimani su osjetili u svojim dušama da će im ova zabrana uskratiti određene koristi koje su ostvarivali trgujući s mušricima koji su dolazili u Mekku. Allah, dželle šanuhu, otklonio je takve brige objavljujući ajet: “... a ako se bojite oskudice – pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti. Allah zaista sve zna i mudar je.” (Et-Tevba, 28) U sljedećem ajetu ove sure Allah, dželle šanuhu, dopustio je džizju.

RIJEČI UZVIŠENOG: “I PROGLAS OD ALLAHA I NJEGOVA POSLANIKA LJUDIMA NA DAN VELIKOG HADŽDŽA: ‘ALLAH I NJGOV POSLANIK NE PRIZNAJU MNOGOBOŠCE!’ PA AKO SE POKAJETE, TO JE ZA VAS BOLJE; A AKO SE OKRENETE, ZNAJTE DA ALLAHU NEĆETE UMAĆI! A NEVJERNIKE OBRADUJ KAZNOM NESNOSNOM!”³

Azenehum znači e'alemehum (obavijestio ih je).

4656. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ukajl da je Ibn-Šihab rekao kako ga je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejra rekao:

“Poslao me je Ebu-Bekr, radijallahu anhu,⁴ na tom hadždžu, s glasnicima koje je razaslao na Kurban-bajram da oglašavaju na Mini da nakon ove godine na hadždž ne dolazi mušrik i da niko ne obilazi oko Ka'be neko nag.”

Humejd kaže: “Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njim (Ebu-Bekrom) poslao Aliju b. Ebu-Taliba i naredio mu da uči suru Et-Tevba”.⁵

Ebu-Hurejra kaže: “I Alija je s nama na Kurban-bajram među svijetom na Mini učio suru Et-Tevba, te da nakon ove godine na hadždž ne dolazi mušrik, niti da bilo ko oko Ka'be obilazi nag.”⁶

بَابُ قَوْلِهِ (وَإِذْ أَنْذَرْتُ مِنَ اللَّهِ رَسُولَهُ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ)

أَذْنَهُمْ أَعْلَمَهُمْ .

٤٦٥٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي تِلْكَ الْحَجَّةِ فِي الْمَوَدَّيْنِ بَعَثَهُمْ يَوْمَ النَّحْرِ يُؤَدُّونَ بِيَمْنَى أَنْ لَا يَحْجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ قَالَ مُحَمَّدٌ ثُمَّ أَرَدَفَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْلِي بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَأَمَرَهُ أَنْ يُؤَدَّ بِبَرَاءَةِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَذَّنَ مَعَنَا عَلِيٌّ فِي أَهْلِ مِثْنَى يَوْمَ النَّحْرِ بِبَرَاءَةٍ وَأَنْ لَا يَحْجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

³ Et-Tevba, 3.

⁴ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te je godine poslao Ebu-Bekra kao emira hadždža devete godine po Hidžri i naredio mu da predvodi muslimane u obavljanju petog rukna islama.

⁵ Kada je Ebu-Bekr stigao s hadžijama do Dadžnana, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njim poslao Aliju b. Ebu-Taliba da uči četrdeset prvih ajeta sure Et-Tevba, koji reguliraju odnose između muslimana i mušrika.

⁶ Allah, dželle šanuhu, to je odredio u 28. ajetu sure Et-Tevba: “O vjernici, mnogobošci su sama pogan, i neka više ne dolaze na hadždž Časnom hramu poslije ovogodišnjeg hadždža...”

“IZUZETAK SU MNOGOBOŠCI S KOJIMA
IMATE ZAKLJUČENE UGOVORE...”¹

4657. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da ga je Ebu-Bekr, za vrijeme hadždža na kojem ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio za emira – (a to je bilo) prije Oprosnog hadždža – poslao s grupom da oglašava među svijetom da poslije ove godine na hadždž ne može doći mušrik, niti bilo ko može nag obilaziti oko Ka'be. Humejd je govorio: “Kurban-bajram je dan Velikog hadždža zbog hadisa Ebu-Hurejre.”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... ONDA SE BORITE PROTIV
PREDVODNIKA BEZVJERSTVA – ZA NJIH,
DOISTA, NE POSTOJE UGOVORI...”²

4658. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovom Isma'il, a njemu Zejd b. Vehb, koji kaže:

“Bili smo kod Huzejfe kad je rekao: ‘Od onih o kojima govori ovaj ajet ostala su (u životu) samo trojica, a od licemjera (munafika) samo četverica.’ Neki beduin reče: ‘Vi, drugovi Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, obavještavate nas (o stvarima), ali ih mi ne znamo. Šta je ovima? Provaljuju u naše kuće i krađu najvrednije naše imetke!’, a on mu odgovori: ‘To su prijestupnici

بَاب (إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ)

٤٦٥٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَعَثَهُ فِي الْحَجَّةِ الَّتِي أَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَيْهَا قَبْلَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ فِي رَهْطٍ يُؤَدُّونَ فِي النَّاسِ أَنْ لَا يُحْجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ فَكَانَ حُمَيْدٌ يَقُولُ يَوْمَ النَّحْرِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ مِنْ أَجْلِ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ.

بَاب (فَقَاتِلُوا أُمَّةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ)

٤٦٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ حَذِيفَةَ فَقَالَ مَا بَقِيَ مِنْ أَصْحَابِ هَذِهِ الْآيَةِ إِلَّا ثَلَاثَةٌ وَلَا مِنَ الْمُنَافِقِينَ إِلَّا أَرْبَعَةٌ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ إِنَّكُمْ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ تُخْبِرُونَا فَلَا نَدْرِي فَمَا بَالُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَبْقَرُونَ بُيُوتَنَا وَيَسْرِقُونَ أَعْلَاقَنَا قَالَ أُولَئِكَ الْفُسَّاقُ أَجَلٌ لَمْ يَبْقَ مِنْهُمْ إِلَّا أَرْبَعَةٌ أَحَدُهُمْ شَيْخٌ كَبِيرٌ لَوْ شَرِبَ الْمَاءَ الْبَارِدَ لَمَا وَجَدَ بَرْدَهُ.

1 Et-Tevba, 4. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Izuzetak su mnogobošcima s kojima imate zaključene ugovore koje oni nisu ni u čemu povrijedili, niti su ikoga protiv vas pomagali; ispoštujte ugovore s njima do ugovorenog roka. Allah zaista voli bogobojažne.”

2 Et-Tevba, 12. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “A ako prekrše zakletve svoje, poslije zaključenja ugovora s njima, i ako vjeru vašu budu vrijeđali, onda se borite protiv predvodnika bezvjerstva – za njih, doista, ne postoje ugovori – da bi se okanili.”

(fasici).³ Da, od njih su ostala samo četverica. Jedan je od njih veliki starac koji, kada bi se napio hladne vode, ne bi osjetio njenu hladnoću.”⁴

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONIMA KOJI ZLATO I SREBRO GOMILAJU I NE TROŠE GA NA ALLAHOVOM PUTU NAVIJESTI BOLNU PATNJU.”⁵

4659. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi‘, njemu Šu‘ajb, ovom Ebu-Zinad, a njemu Abdur-Rahman A‘redž, koji kaže:

“Pričao mi je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Nagomilano blago nekoga od vas na Sudnjem će danu biti zmija s oljuštenom (bijelom) glavom.’”⁶

4660. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Husajna, a on od Zejda b. Vehba da je rekao: “Prošao sam pored Ebu-Zerra na Rebezi i upitao ga: ‘Zašto si došao ovdje?’ ‘Bili smo u Šamu’, odgovorio je, ‘i ja sam tada proučio: ‘Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu navijesti bolnu patnju.’

Mu‘avija je rekao: ‘Ovaj se ajet ne odnosi na nas; ovaj ajet uistinu je objavljen u povodu (bogatstva) kršćana i židova.’ ‘On se, zaista, odnosi i na nas i na vas’, odgovorio sam.”

بَابُ قَوْلِهِ

(وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ)

٤٦٥٩. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ يَكُونُ كَنْزُ أَحَدِكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ.

٤٦٦٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهَبٍ قَالَ مَرَرْتُ عَلَى أَبِي ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ فَقُلْتُ مَا أَنْزَلَكَ بِهَذِهِ الْأَرْضِ قَالَ كُنَّا بِالشَّامِ فَقَرَأْتُ (وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ) قَالَ مُعَاوِيَةُ مَا هَذِهِ فِينَا مَا هَذِهِ إِلَّا فِي أَهْلِ الْكِتَابِ قَالَ قُلْتُ إِنَّهَا لَفِينَا وَفِيهِمْ.

3 Dakle, nisu nevjernici niti su munafici.

4 Zbog toga što nema želje, niti osjeća razliku, niti mu je stomak u redu.

5 Et-Tevba, 34. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “O vjernici, mnogi svećenici i monasi doista na nedopušten način tuđa imanja jedu i od Allahova puta odvrćaju. Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu navijesti bolnu kaznu.”

6 Koža sa glave te zmije bit će oguljena od starosti i velike količine otrova koju ona izbacuje. Sličan hadis naveden je i pod brojem 1403.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NA DAN KAD SE ONO U VATRI DŽEHENNEMSKOJ BUDE USIJALO, PA SE NJIME ČELA NJIHOVA I SLABINE NJIHOVE I LEĐA NJIHOVA BUDU ŽIGOSALA. – ‘OVO JE ONO ŠTO STE ZA SEBE ZGRTALI; ISKUSITE ZATO KAZNU ZA ONO ŠTO STE GOMILALI!’”¹

4661. KAŽE Ahmed b. Šebib b. Seid da mu je pričao njegov otac, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Halida b. Eslema da je rekao: “Izišli smo s Abdullahom b. Omerom, pa je tom prilikom rekao: ‘Ovo se odnosilo na vrijeme prije nego što je bio propisan zekat. Kada je propisan zekat, Allah ga je učinio čišćenjem imetaka.’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “BROJ JE MJESECI U ALLAHA DVANAEST, PREMA ALLAHOVOJ KNJIZI, OD DANA KADA JE NEBESA I ZEMLJU STVORIO,² A ČETIRI SU SVETA; TO JE PRAVA VJERA.”³

El-kajjimu znači *el-kaimu* (ispravan).

4662. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejuba, on od Muhammeda, ovaj od Ibn-Ebu-Bekre, on od Ebu-Bekre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Vrijeme⁴ se vratilo na oblik koji je imalo onog

بَابُ قَوْلِهِ (يَوْمَ يُخْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَيُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ لَا نَفْسَكُمْ فذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنُزُونَ)

٤٦٦١. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَيْبٍ بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ أَسْلَمَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ فَقَالَ هَذَا قَبْلَ أَنْ تُنَزَلَ الزَّكَاةُ فَلَمَّا أُنْزِلَتْ جَعَلَهَا اللَّهُ طَهْرًا لِلْأَمْوَالِ .

بَابُ قَوْلِهِ (إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ)

هُوَ الْقَائِمُ .

٤٦٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الزَّمَانَ قَدْ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ

¹ Et-Tevba, 35.

² To znači da je Allah, dželle šanuhu, kada je započeo stvaranje nebesa i Zemlje, učinio da godina ima dvanaest mjeseci.

³ Et-Tevba, 36. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Broj je mjeseci u Allaha dvanaest, prema Allahovoj Knjizi, od dana kad je nebesa i Zemlju stvorio, a četiri su sveta; to je prava vjera. U njima ne griješite! A borite se protiv svih mnogobošaca, kao što se oni svi bore protiv vas; i znajte da je Allah na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone.”

⁴ Misli se na godinu.

dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina ima dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta tri u slijedu: zul-kade, zul-hidždže i muharrem, te redžeb Mudarov,⁵ koji je između džumade i šabana.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “... KAD SU NJIH DVOJICA BILA U PEĆINI...”⁶

Ma'na znači *nasiruna* (naš pomagač). *Es-sekinetu* je (u obliku) *feiletu* od (riječi) *es-sukunu* (smirenost).

4663. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Habban, prenoseći od Hemmama, on od Sabita, a ovaj od Enesa da je rekao:

“Kazivao mi je Ebu-Bekr, radijallahu anhu: ‘Bio sam s Vjerovjesnikom u pećini i vidio tragove mušrika.

‘Allahov Poslaniče’, rekoh, ‘da jedan od njih podigne svoje stopalo, vidio bi nas!’

‘Šta misliš o dvojici sa kojima je Allah treći!’,⁷ reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”

ثَلَاثَ مَتَوَالِيَّاتٍ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمَحَرَّمِ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ .

بَابُ قَوْلِهِ (ثَانِيِ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ

إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا)

أَيُّ نَاصِرُنَا السَّكِينَةُ فَعِيْلَةٌ مِنَ السُّكُونِ .

٤٦٦٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا حَبَّانُ

حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ حَدَّثَنَا أَنَسٌ قَالَ حَدَّثَنِي

أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ

فِي الْغَارِ فَرَأَيْتُ آثَارَ الْمُشْرِكِينَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ

لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ رَفَعَ قَدَمَهُ رَأَانَا قَالَ مَا ظَنُّكَ بِإِثْنَيْنِ

اللَّهُ تَالِثُهُمَا .

5 Mjesec redžeb ovdje je pripisan plemenu Mudar jer se ovo pleme čvrsto držalo njegove svetosti za razliku od ostalih arapskih. plemena. Naime pleme Mudar je mjesec redžeb određivalo u njegovom vremenu, te nisu u njemu ratovali, dok su ga druga arapska plemena samo načelno poštovala, jer su ga odgadala ili ubrzavala, ovisno o svojim potrebama. (prim. rec.)

6 Et-Tevba, 40. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Ako ga vi ne pomognete – pa, pomogao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prognali, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bila u pećini i kad je on rekao drugu svome: ‘Ne brini se, Allah je s nama!’ – pa je Allah spustio smiraj Svoj na njega, i pomogao ga vojskom koju vi niste vidjeli i učinio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ – ona je gornja. Allah je silan i mudar.”

7 Kao pomagač.

4664. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da je on, kada je došlo do razilaženja između njega i Ibn-Zubejra,¹ rekao:

“Njegov je otac Zubejr, a majka Esma; Aiša mu je tetka, Ebu-Bekr djed, a Safija nena.”

Upitao sam Sufjana koji mu je lanac prenosilaca (sened).² Odgovorio je: “Pričao nam je...”, ali ga je zabavio neki čovjek, te nije rekao Ibn-Džurejdž.

٤٦٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ حِينَ وَقَعَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ابْنِ الزُّبَيْرِ قُلْتُ أَبُوهُ الزُّبَيْرُ وَأُمُّهُ أَسْمَاءُ وَخَالَتُهُ عَائِشَةُ وَجَدُّهُ أَبُو بَكْرٍ وَجَدَّتُهُ صَفِيَّةُ فَقُلْتُ لِسَفْيَانَ إِسْنَادُهُ فَقَالَ حَدَّثَنَا فَشَغَلَهُ إِنْسَانٌ وَلَمْ يَقُلْ ابْنُ جُرَيْجٍ .

4665. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jahja b. Me'in, prenoseći od Hadždžadža da je Ibn-Džurejdž rekao:

“Pričao je Ibn-Ebu-Mulejka – a među njima je nešto bilo:³ ‘Izjutra sam otišao kod Ibn-Abbasa i upitao ga: ‘Hoćeš li se boriti protiv Ibn-Zubejra i učiniti dopuštenim Allahov Harem?’⁴

‘Utječem se Allahu’, odgovorio je, ‘Allah je, zaista, odredio Ibn-Zubejra i Benu-Umejju da budu oni koji su to dopustili, a ja to, tako mi Allaha, nikada neću dopustiti! Svijet je’, kaže,⁵ ‘rekao:⁶ ‘Daj prisegu Ibn-Zubejru!’

‘A ima li iko preči za to⁷ od njega?’, upitah, a potom rekoh: ‘Njegov je otac učenik Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem’ – misleći na Zubejra; ‘njegov je djed bio u pećini’ – misleći na Ebu-Bekra; ‘njegova je majka vlasnica pojasa’⁸ – misleći na Esmu; ‘njegova je tetka po majci majka

٤٦٦٥. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ وَكَانَ بَيْنَهُمَا شَيْءٌ فَعَدَوْتُ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ أَتَرِيدُ أَنْ تُقَاتِلَ ابْنَ الزُّبَيْرِ فَتَحِلَّ حَرَمَ اللَّهِ فَقَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ ابْنَ الزُّبَيْرِ وَبَنِي أُمِّيَّةَ مُحْلِينَ وَإِنِّي وَاللَّهِ لَا أُحِلُّهُ أَبَدًا قَالَ قَالَ النَّاسُ بَايَعَ لَابْنَ الزُّبَيْرِ فَقُلْتُ وَأَيْنَ بِهَذَا الْأَمْرُ عَنْهُ أَمَا أَبُوهُ فَحَوَارِيُّ النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ الزُّبَيْرَ وَأَمَا جَدُّهُ فَصَاحِبُ الْغَارِ يُرِيدُ أَبَا بَكْرٍ وَأُمُّهُ فَذَاتُ النَّطَاقِ يُرِيدُ أَسْمَاءَ وَأَمَا خَالَتُهُ فَأُمُّ الْمُؤْمِنِينَ يُرِيدُ عَائِشَةَ وَأَمَا عَمَّتُهُ فَزَوْجَةُ النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ خَدِيجَةَ وَأَمَا عَمَّةُ النَّبِيِّ ﷺ فَجَدَّتُهُ يُرِيدُ

1 Zbog prisege, jer je Ibn-Zubejr, kada je umro Mu'avija, odbio dati prisegu njegovom sinu Jezidu. (Detaljnu priču o tome vidi u: *Fethul-bari*, 8/177-178.)

2 Sened je, dakle, lanac prenosilaca.

3 Tj. između Ibn-Abbasa i Ibn-Zubejra.

4 Dakle, da dopustiš ratovanje u Haremu, u kojem je Allah, dželle šanuhu, zabranio prolijevanje krvi.

5 Dakle Ibn-Abbas, a prenosilac je od njega Ibn-Ebu-Mulejka.

6 Dakle, pristalice Ibn-Zubejrove.

7 Dakle, za hilafet.

8 Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo s Ebu-Bekrom u Medinu, Esma je raspolovila svoju pregaču kako bi jednim dijelom pojasa svezala hranu za njih.

pravovjernih' – misleći na Aišu; 'njegova je tetka po babi supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem' – misleći na Hatidžu; Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, tetka njegova je nana' – misleći na Safijju; 'on je čestit u islamu i učaj Kur'ana. Tako mi Allaha, ako uspostave rodbinske veze sa mnom, uspostaviti će (s onim ko im je) bliska rodbina; a ako mi budu pretpostavljeni, bit će mi pretpostavljeni oni koji su dostojanstveni i plemeniti.⁹ On je dao prednost potomcima Tuvejtovim, Usaminim i Humejdovim' – (rekoh) misleći na plemena iz Benu-Eseda, Benu-Tuvejta i Benu-Usame.

'Ibn-Ebu-As, tj. Abdul-Melik b. Mervan, zaista je išao oholo, a on je, tj. Ibn-Zubejr, podvio rep.'¹⁰

4666. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, njemu Isa b. Junus, prenoseći od Umera b. Seida da je rekao kako ga je obavijestio Ibn-Ebu-Mulejka da su oni ušli kod Ibn-Abbasa, pa je on rekao:

“Zar se ne čudite Ibn-Zubejru šta radi?!”

“Njemu priznajem više njegovih vrijednosti nego vrijednosti Ebu-Bekrovih i Omerovih”, rekoh, “a njih dvojica bili su preči svakom dobru od njega. On je tetič Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, i sin Zubejra, unuk Ebu-Bekrov, bratić Hatidžin i sestrić Aišin. Ako se on uzdigne od mene i to ne želi (da budem od njemu bliskih), mislim da mu ne trebam dati prisegu pa da je on odbije. Mislim da on ne želi meni dobro. A ako mi amidžići treba da budu pretpostavljeni, više volim to nego da mi pretpostavljeni budu neki drugi.”¹¹

صَفِيَّةٌ ثُمَّ عَفِيفٌ فِي الْإِسْلَامِ قَارِئٌ لِلْقُرْآنِ وَاللَّهُ
إِنْ وَصَلُونِي وَصَلُونِي مِنْ قَرِيبٍ وَإِنْ رُبُونِي
رُبُونِي أَكْفَاءُ كِرَامٍ فَاتَرُ التَّوَيْتَاتِ وَالْأَسَامَاتِ
وَالْحَمِيدَاتِ يُرِيدُ أَبْطُنًا مِنْ بَنِي أَسَدِ بَنِي تَوَيْتٍ
وَبَنِي أُسَامَةَ وَبَنِي أَسَدٍ إِنَّ ابْنَ أَبِي الْعَاصِ بَرَزَ
يَمْشِي الْقَدَمِيَّةَ يَعْنِي عَبْدَ الْمَلِكِ بْنِ مَرْوَانَ وَإِنَّهُ
لَوْ ذَنْبُهُ يَعْنِي ابْنَ الزُّبَيْرِ .

٤٦٦٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا
عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي
ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ دَخَلْنَا عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ أَلَا
تَعْجَبُونَ لِابْنِ الزُّبَيْرِ قَامَ فِي أَمْرِهِ هَذَا فَقُلْتُ
لَا حَاسِبِينَ نَفْسِي لَهُ مَا حَاسِبْتُهَا لِأَبِي بَكْرٍ وَلَا
لِعُمَرَ وَلَهُمَا كَانَا أَوْلَى بِكُلِّ خَيْرٍ مِنْهُ وَقُلْتُ ابْنُ
عَمَّةِ النَّبِيِّ ﷺ وَابْنُ الزُّبَيْرِ وَابْنُ أَبِي بَكْرٍ وَابْنُ
أَخِي خَدِيجَةَ وَابْنُ أُخْتِ عَائِشَةَ فَإِذَا هُوَ يَتَعَلَّى
عَنِّي وَلَا يُرِيدُ ذَلِكَ فَقُلْتُ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنِّي
أَعْرِضُ هَذَا مِنْ نَفْسِي فَيَدْعُهُ وَمَا أَرَاهُ يُرِيدُ خَيْرًا
وَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ لَأَنْ يُرَبِّي بَنُو عَمِّي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ
أَنْ يُرَبِّي غَيْرُهُمْ .

9 Tj. plemenitog porijekla ovim misli na Beni Umejje, na što u kazuje sledeći rivajet.

10 Ovom alegorijom on želi kazati kako je zakasnio da se uključi u važne poslove, i nije mu uspjelo da ostvari to što je želio.

11 To znači da budem u pokornosti Benu Umejji draže mi je nego da pokoran budem Benu Esedu, jer je Benu Umejje bliže u srodstvu Benu Hašimu od Benu Eseda.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONIMA ČIJA SRCA TREBA PRIDOBITI..."¹

Mudžahid je rekao: "Pridobija ih darom."

4667. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Nu'ma, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je rekao:

"Poslano je nešto Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on to podijelio među četvericom i rekao: 'Hoću da ih pridobijem?'

'Nisi bio pravedan!'; rekao je neki čovjek.

Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Od porijekla ovog pojaviti će se narod koji će izlaziti iz vjere.'"²

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONE KOJI VJERNIKE OGOVARAJU..."³

Jelmizune znači je 'ibune (ogovaraju); *džuhdehum* i *džehdehum* znači *takatehum* (njihovu snagu).

4668. PRIČAO MI JE Bišr b. Halid Ebu-Muhammed da ga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Ebu-Mes'uda da je rekao:

"Kada nam je naređen zekat, radili smo (na nadnicu) kao nosači. Ebu-Akil donio je pola sa'a, a neki drugi čovjek donio je više od njega. Licemjeri

بَابُ قَوْلِهِ (وَأَمْوَالُهُمْ قُلُوبُهُمْ)

قَالَ مُجَاهِدٌ يَتَأَلَّفُهُمْ بِالْعَطِيَّةِ .

٤٦٦٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بُعِثَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِشَيْءٍ فَقَسَمَهُ بَيْنَ أَرْبَعَةٍ وَقَالَ أَتَأَلَّفُهُمْ فَقَالَ رَجُلٌ مَا عَدَلْتَ فَقَالَ يُخْرِجُ مِنْ ضِئْضِي هَذَا قَوْمٌ يَمُرُّونَ مِنَ الدِّينِ .

بَابُ قَوْلِهِ (الَّذِينَ يَلْمُزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنْ أَمْوَالِهِمْ فِي الصَّدَقَاتِ)

(يَلْمُزُونَ) يَعِيبُونَ وَ (جُهِدَهُمْ) وَجَّهَدَهُمْ طَاقَتَهُمْ .

٤٦٦٨ . حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَبُو مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ لَمَّا أُمِرْنَا بِالصَّدَقَةِ كُنَّا نَتَحَامَلُ فَجَاءَ أَبُو عَقِيلٍ بِنِصْفِ صَاعٍ وَجَاءَ إِنْسَانٌ بِأَكْثَرٍ مِنْهُ فَقَالَ الْمُنَافِقُونَ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنْ

1 Et-Tevba, 60. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga sakupljaju, i onim čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku namjerniku. Allah je odredio tako; A Allah sve zna i mudar je."

2 Ovaj hadis naveden je u izuzetno skraćenom obliku, tako da nisu navedeni izaslanici niti ko ih je poslao, niti imena četverice, niti ime čovjeka koji je optužio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U poglavlju O Bici na Hunejnu sve je ovo objašnjeno.

3 Et-Tevba, 79. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "One koji vjernike ogovaraju zato što sadaku daju, a rugaju se i onima koji ga s mukom daju – Allah će poruzi izvrnuti, i njih čeka patnja nesnosna."

tada rekoše: ‘Allahu ne treba sadaka njegova, a ovaj drugi uradio je to samo da se istakne!’
Povodom toga objavljeno je: ‘Oni koji vjernike ogovaraju zato što sadaku daju, a rugaju se i onima koji ga s mukom daju...’”

4669. PRIČAO NAM JE Ishak da je upitao Ebu-Usamu da li im je pričao Zaida, prenoseći od Sulejmana, on od Šekika, a ovaj od Ebu-Mes‘uda Ensarija da je rekao:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je zekat. Neki bi se od nas poslužili varkom tako da bi donijeli jedan *mudd*. Danas neki od njih imaju i sto hiljada.”

Kao da je (ovim riječima Ebu-Mes‘ud) aludirao na sebe.”⁴

RIJEČI UZVIŠENOG: “MOLIO TI OPROSTA ZA NJIH ILI NE MOLIO, MOLIO ČAK I SEDAMDESET PUTA, ALLAH IM OPROSTITI NEĆE”⁵

4670. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma‘il, prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:

“Kada je umro Abdullah,⁶ njegov sin Abdullah b. Abdullah došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitao ga da mu da svoju košulju da u nju zamota svoga oca, pa mu je on dao. Potom ga je pitao da mu klanja dženazu. Ali kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo da mu klanja (dženazu), ustao je Omer i Allahovog

صَدَقَ هَذَا وَمَا فَعَلَ هَذَا الْآخِرُ إِلَّا رِثَاءً فَتَرَلْتُ
(الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي
الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ).

٤٦٦٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ
لِأَبِي أُسَامَةَ أَحَدْتُكُمْ زَائِدَةً عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ
شَقِيقٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ كَانَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَأْمُرُ بِالصَّدَقَةِ فَيَحْتَالُ أَحَدُنَا حَتَّى
يَجِيءَ بِالْمُدِّ وَإِنَّ لِأَحَدِهِمُ الْيَوْمَ مِائَةَ أَلْفٍ كَأَنَّهُ
يُعْرِضُ بِنَفْسِهِ.

بَابُ قَوْلِهِ

(اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ
لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ)

٤٦٧٠. حَدَّثَنِي عُيَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ
عَنْ عُيَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا تَوَفَّى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي جَاءَ ابْنُهُ عَبْدُ اللَّهِ
ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلَهُ أَنْ يُعْطِيَهُ
قَمِيصَهُ يَكْفُنُ فِيهِ أَبَاهُ فَأَعْطَاهُ ثُمَّ سَأَلَهُ أَنْ يُصَلِّيَ
عَلَيْهِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَامَ عُمَرُ
فَأَخَذَ بِثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

4 “Kao da je aludirao na sebe” jesu Šekikove riječi. Posluživanje varkom ogledalo se u tome što nisu imali šta dati kao sadaku pa su odlazili u čaršiju i nosili ljudima robu kako bi nešto zaradili i donijeli da udiješe. (prim. rec.)

5 Et-Tevba, 80. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Molio ti oprost za njih ili ne molio, molio čak i sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti – zato što u Allaha i Njegova Poslanika ne vjeruju. A Allah grešnike neće uputiti na pravi put.”

6 Misli se na Abdullah b. Ubejja b. Selula vodu licemjera (munafika).

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo za odjeću, rekavši: 'Allahov Poslaniče, klanjat ćeš mu dženazu, a Allah ti je zabranio da mu klanjaš?!'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Ne! Allah mi je dao na izbor, rekavši: 'Molio ti oprosta za njih ili ne molio,¹ molio čak i sedamdeset puta...'² a ja ću moliti više od sedamdeset puta.'

'On je, zaista, licemjer!', reče Omer.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu. Potom je Allah objavio: 'I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) namaz klanjati, niti sahrani njegovoj prisustvovati...'³

4671. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla; a drugi⁴ kaže da mu je pričao Lejs, njemu Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je rekao:

"Kad je umro Abdullah b. Ubejj b. Ebu-Selul, pozvan je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da mu klanja dženazu. I kad je on pošao, skočio sam do njega i rekao: 'Allahov Poslaniče, zar ćeš klanjati (dženazu) Ibn-Ubejju, a nekad je govorio tako i tako?!' – spomenuvši sve što je rekao.

Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješi i reče: 'Pusti me, Omere!'

Kada sam, međutim, navalio na njega, on mi reče: 'Dato mi je, zaista, na izbor, i ja sam odabrao.

Kad bih znao da će mu biti oprosteno ako bih više od sedamdeset puta (tražio oprost za njega), ja bih to uradio.'

تُصَلِّي عَلَيْهِ وَقَدْ نَهَاكَ رَبُّكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا خَيْرَنِي اللَّهُ فَقَالَ (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً وَسَأَزِيدُهُ عَلَى السَّبْعِينَ قَالَ إِنَّهُ مُنَافِقٌ قَالَ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ).

٤٦٧١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ وَ قَالَ غَيْرُهُ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لَمَّا مَاتَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُبَيٍّ ابْنُ سُلُوكٍ دُعِيَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَتَبَّثَ إِلَيْهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُصَلِّي عَلَى ابْنِ أَبِي وَقَدْ قَالَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا قَالَ أَعَدُّ عَلَيْهِ قَوْلَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ أَخَّرْتُ عَنِّي يَا عُمَرُ فَلَمَّا أَكْثَرْتُ عَلَيْهِ قَالَ إِنِّي خَيْرْتُ فَاخْتَرْتُ لَوْ أَعْلَمُ أَنِّي إِنْ زِدْتُ عَلَى السَّبْعِينَ يُغْفَرُ لَهُ لَزِدْتُ عَلَيْهَا قَالَ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ انْصَرَفَ فَلَمْ

1 Iz ovoga razumijemo da je svrha dženaze da se moli za umrlag kako bi mu se Allah, dželle šanuhu, smilovao i oprostio mu grijehe.

2 Ovim brojem želi se izraziti mnoštvo, a ne specifično ovaj broj. Znači, bez obzira koliko ti za njih molio, od toga nema koristi.

3 Et-Tevba, 84. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu zbog toga što je Abdullah b. Ubejj javno izjavljivao da je musliman i što je tim činom počastio njegova sina, koji je bio dokazano prvržen Allahovoj, dželle šanuhu, vjeri. Uz ovo treba imati na umu da je ovo bilo prije nego što je Allah, dželle šanuhu, jasno zabranio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja dženazu licemjerima.

4 To je Lejsov pisar Abdullah b. Salih.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu, a onda otišao. Nedugo zatim objavljena su dva ajeta u suri Et-Tevba:⁵ ‘I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) namaz klanjati...’ – do Njegovih riječi: ‘... a bili su prijestupnici.’

Poslije sam se čudio svojoj smjelosti pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem; a Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.”⁶

RIJEČI UZVIŠENOG: “I NIJEDNOM OD NJIH, KAD UMRE, NEMOJ (DŽENAZU) NAMAZ KLANJATI, NITI SAHRANI NJEGOVOJ PRISUSTVOVATI...”⁷

4672. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Kada je umro Abdullah b. Ubejj, došao je njegov sin Abdullah b. Abdullah Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu je on dao svoju košulju i naredio mu da ga zamota u nju. Potom je krenuo da mu klanja dženazu, ali ga je Omer uzeo za odjeću i rekao: ‘Klanjat ćeš mu (dženazu), a on je licemjer?! Allah ti je zabranio da za njih oprost moliš!’

Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Allah mi je, zaista, dao na izbor (ili je rekao: ‘Allah me je, zaista, obavijestio’), rekavši: ‘Molio ti oprosta za njih ili ne molio, molio čak i sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti!’

يَمْكُثُ إِلَّا يَسِيرًا حَتَّى نَزَلَتِ الْآيَتَانِ مِنْ بَرَاءَةِ
(وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا) إِلَى قَوْلِهِ
(وَهُمْ فَاسِقُونَ) قَالَ فَعَجِبْتُ بَعْدُ مِنْ جُرْأَتِي عَلَى
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .

**بَابُ قَوْلِهِ (وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ
مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ)**

٤٦٧٢ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ
ابْنُ عِيَّاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ لَمَّا تَوَفَّى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي
جَاءَ ابْنُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
فَأَعْطَاهُ قَمِيصَهُ وَأَمَرَهُ أَنْ يَكْفِنَهُ فِيهِ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي
عَلَيْهِ فَأَخَذَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ بَثْوِيهِ فَقَالَ تُصَلِّي
عَلَيْهِ وَهُوَ مُنَافِقٌ وَقَدْ نَهَاكَ اللَّهُ أَنْ تَسْتَغْفِرَ لَهُمْ
قَالَ إِنَّمَا خَيْرَنِي اللَّهُ أَوْ أَخْبَرَنِي اللَّهُ فَقَالَ (اسْتَغْفِرْ
لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً
 فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ) فَقَالَ سَأَزِيدُهُ عَلَى سَبْعِينَ
قَالَ فَصَلِّ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَصَلَّيْنَا مَعَهُ

5 Sura Et-Tevba još se zove Beraa, a ta dva ajeta jesu 84. i 85.

6 Može biti da su riječi na kraju rečenice Omerove, a možda su i Ibn-Abbasove.

7 Et-Tevba, 84. Ovaj ajet odnosi se na sve licemjere. Međutim, postoji i mogućnost da se on odnosi samo na neke od njih, jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio Huzejfi rekavši mu da mu je Allah, dželle šanuhu, zabranio da klanja (dženazu) tim i tim licemjerima, dakle jednom određenom broju, tako da je Omer, radijallahu anhu, poslije Poslanikove smrti gledao kome Huzejfa ne klanja dženazu, da bi se za njim poveo. Mudrost spominjanja samo tog ograničenog broja vjerovatno je u tome što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao da će oni umrijeti kao nevjernici i da se neće pokajati, dok su se drugi pokajali.

Ja ću (moliti) za njega', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'više od sedamdeset puta.'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu, a i mi smo klanjali s njim. Potom mu je Allah objavio: 'I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) namaz klanjati, niti sahrani njegovoj prisustvovati, jer oni u Allaha i Njegova Poslanika ne vjeruju i kao nevjernici oni umiru.'

RIJEČI UZVIŠENOG:

"KAD SE MEĐU NJIH VRATITE,
ZAKLINJAT ĆE VAM SE ALLAHOM,
SAMO DA IH SE OKANITE – PA OKANITE
IH SE JER SU ONI POGAN; PREBIVALIŠTE
NJIHOVO BIT ĆE DŽEHENNEM, KAO
KAZNA ZA ONO ŠTO SU RADILI."¹

4673. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha da je Abdullah b. Ka'b b. Malik rekao:

"Čuo sam Ka'ba b. Malika kako o svome izostanku iz Pohoda na Tebuk kaže: 'Tako mi Allaha, Allah mi, poslije upute Svoje, nije dao veće blagodati od moje iskrenosti prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu nisam slagao, i nisam propao kao što su propali oni koji su slagali kada je došla objava: 'Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom...' – sve do Njegovih riječi: '... neposlušni.'"

ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ (وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ).

بَابُ قَوْلِهِ (سَيُخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رَجَسٌ وَمَا لَهُمْ جَهَنَّمَ جزاء بما كانوا يَكْسِبُونَ)

٤٦٧٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ كَعْبٍ بْنَ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ نَبِيِّكَ وَاللَّهُ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنْ نِعْمَةٍ بَعْدَ إِذْ هَدَانِي أَعْظَمَ مِنْ صِدْقِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَنْ لَا أَكُونَ كَذِبْتُهُ فَأَهْلِكَ كَمَا هَلَكَ الَّذِينَ كَذَبُوا حِينَ أَنْزَلَ الْوَحْيُ (سَيُخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (الْفَاسِقِينَ).

¹ Et-Tevba, 95.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ALLAHOM ĆE VAM SE ZAKLINJATI ZATO DA BISTE ZADOVOLJNI NJIMA BILI...” - DO RIJEČI: “...NEPOSLUŠNI”²

RIJEČI UZVIŠENOG: “A IMA I DRUGIH KOJI SU GRIJEHE SVOJE PRIZNALI, I KOJI SU DJELA DOBRA S DRUGIMA, KOJA SU HRĐAVA, IZMIJEŠALI; NJIMA ĆE, MOŽE BITI, ALLAH OPROSTITI JER ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE.”³

4674. PRIČAO NAM JE Muemmel, sin Hišamov, njemu Isma‘il b. Ibrahim, ovom Avf, njemu Ebu-Redža, a ovom Semura b. Džundub, radijallahu anhu, koji kaže: “Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Noćas su mi došla dva posjetioca i pozvala me. Došli smo do grada izgrađenog od zlatne i srebrene cigle. Dočekali su nas ljudi čija je (jedna) polovina bila najljepšeg izgleda koji si vidio, a (druga) polovina najružnijeg izgleda koji si vidio. Njih su im dvojica rekla: ‘Idite i skočite u tu rijeku!’

Oni su u nju skočili, a zatim se nama vratili. Ona ružnoća od njih je već bila otišla i poprimili su najljepši lik.

‘Ovo je Džennet, a ovo je tvoje mjesto. Onaj narod koji je imao jednu svoju polovinu lijepu, a jednu ružnu – to su oni koji su pomiješali dobro i loše djelo. Allah im je oprostio’, rekoše mi ta dvojica.”

بَابُ قَوْلِهِ (يَخْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ)
إِلَى قَوْلِهِ (الْفَاسِقِينَ)

بَابُ قَوْلِهِ
(وَأَخْرُوجُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ)
خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ
أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ

٤٦٧٤. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ هُوَ ابْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنَا
إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ حَدَّثَنَا
أَبُو رَجَاءٍ حَدَّثَنَا سَمُرَةُ بْنُ جُنْدَبٍ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَنَا أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتِيَانِ
فَابْتَعَتَانِي فَأَنْتَهَيْتَانِي إِلَى مَدِينَةٍ مَبْنِيَّةٍ بِلَبْنٍ ذَهَبٍ وَلَبْنِ
فِضَّةٍ فَتَلَقَانَا رَجَالٌ شَطْرٌ مِنْ خَلْقِهِمْ كَأَحْسَنِ مَا
أَنْتَ رَأَى وَشَطْرٌ كَأَقْبَحِ مَا أَنْتَ رَأَى قَالَا لَهْمُ اذْهَبُوا
فَقَعُوا فِي ذَلِكَ النَّهْرِ فَوَقَعُوا فِيهِ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَيْنَا
قَدْ ذَهَبَ ذَلِكَ الشُّؤْ عَنْهُمْ فَصَارُوا فِي أَحْسَنِ
صُورَةٍ قَالَا لِي هَذِهِ جَنَّةُ عَدْنٍ وَهَذَاكَ مَنْزِلُكَ قَالَا
أَمَّا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَانُوا شَطْرٌ مِنْهُمْ حَسَنٌ وَشَطْرٌ
مِنْهُمْ قَبِيحٌ فَإِنَّهُمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا
تَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهُمْ .

² U nekim verzijama Sahiha nema ovog poglavlja, a inače u njemu nije naveden niti jedan hadis. Naslov poglavlja je dio 96. ajeta sure Et-Tevbe, a njegova dopuna glasi: Ako njima budete zadovoljni, pa zaista Allah nije zadovoljan ljudima neposlušnim.” Ovaj se ajet, inače, odnosi na munafike iz reda beduina općenito, dok se ajet iz prethodnog poglavlja tiče munafika iz Medine.

³ Et-Tevba, 102.

**RIJEČI UZVIŠENOG: "VJEROVJESNIKU
I VJERNICIMA NIJE DOPUŠTENO DA MOLE
OPROST ZA MNOGOBOŠČE..."¹**

4675. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od svoga oca da je kazivao:

“Kada je Ebu-Talib bio na samrti, ušao je kod njega Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tu su još bili Ebu-Džehl i Abdullah b. Ebu-Umejja. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Amidža, reci: ‘La ilahe illallah!’ – i to će mi biti dokaz koji ću upotrijebiti da se zauzmem za tebe kod Allaha.’

Ebu-Džehl i Abdullah b. Ebu-Umejja na to rekoše: ‘Ebu-Talibe, zar ćeš napustiti vjeru Abdul-Muttalibovu?!’

‘Tražit ću za tebe oprosta’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘ukoliko mi ne bude zabranjeno (da to radim za tebe)!’

Tim povodom objavljen je ajet: ‘Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprost za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti.’”

بَابُ قَوْلِهِ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ

وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ)

٤٦٧٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ دَخَلَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ وَعِنْدَهُ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ عَمِّ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ يَا أَبَا طَالِبٍ أَتَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا سَتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أُنْهَ عَنْكَ فَتَزَلْتَ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ).

¹ Et-Tevba, 113. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprost za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti.” Objavljen je u povodu slučaja Ebu-Taliba, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio za njega nakon njegove smrti. (Vidi poglavlje *O dženzaza-namazu*)

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH JE OPROSTIO VJEROVJESNIKU, I MUHADŽIRIMA I ENSARIJAMA, KOJI SU GA U TEŠKOM ČASU SLIJEDILI, U VRIJEME KADA SE SRCA NEKIH OD NJIH ZAMALO NISU POKOLEBALA; ON JE POSLIJE I NJIMA OPROSTIO, JER JE ON PREMA NJIMA BLAG I MILOSTIV.”²

4676. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, ovom Junus; a Ahmed kaže da mu je pričao Anbesa, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba da ga je obavijestio Abdur-Rahman b. Ka‘b, a njega Abdullah b. Ka‘b – vođa Ka‘ba bio je od njegove djece kad je on oslijepio – rekavši: “Čuo sam Ka‘ba b. Malika kako – kada je govorio (o ajetu): ‘A i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen...’ – na kraju svoga govora kaže: ‘U moje pokajanje ulazi i to da ja dajem svoj imetak kao sadaku Allahu i Njegovu Poslaniku.’ Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Zadrži za sebe dio imetka – to ti je bolje!’”

بَابُ قَوْلِهِ (لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ تَزَيَّغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ)

٤٦٧٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ ح قَالَ أَحْمَدُ وَحَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ كَعْبٍ بْنُ مَالِكٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَعْبٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ فِي حَدِيثِهِ (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا) قَالَ فِي آخِرِ حَدِيثِهِ إِنَّ مِنْ تَوَاتِي أَنَا أَنْخَلَعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْسِكْ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ .

² Et-Tevba, 117.

RIJEČI UZVIŠENOG: “A I ONOJ TROJICI ČIJI JE SLUČAJ BIO ODGOĐEN TAKO DA IM JE ZEMLJA, KOLIKO GOD DA JE BILA PROSTRANA, POSTALA TIJESNA, I KAD IM SE BILO STISNULO U DUŠAMA, I KAD SU VIDJELI DA NEMA UTOČIŠTA OD ALLAHA NEGO SAMO U NJEGA – ON JE POSLIJE I NJIMA OPROSTIO DA BI SE I UBUĐUĆE KAJALI, JER ALLAH, UISTINU, PRIMA POKAJANJE I MILOSTIV JE.”¹

4677. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Ahmed b. Ebu-Šu‘ajb, ovom Musa b. A‘jen, njemu Ishak b. Rašid, ovom Zuhri, a njemu Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka‘b b. Malik, prenoseći od svoga oca: “Čuo sam od svoga oca Ka‘ba b. Malika – a on je jedan od trojice kojima je oprošteno – da je on izostao samo iz dva vojna pohoda Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: Pohoda El-Usra² i Pohoda na Bedr.

‘Odlučio sam’, (kaže Ka‘b b. Malik), ‘da ujutro kažem istinu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Rijetko kad da se on ne bi vraćao s putovanja ujutro. Prvo bi otišao u džamiju i klanjao dva rekata. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zabranio da se govori sa mnom i moja dva druga, a nije zabranio da se priča s bilo kim ko je izostao iz pohoda osim s nama. Ljudi su s nama prestali pričati. U takvu stanju bio sam toliko da mi se to oduljilo. Ništa mi ne bi bilo teže od toga da umrem, pa da mi dženazu ne klanja Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili da umre Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a da ja budem od onih koji su u ovakvu položaju: da sa mnom niko od njih ne priča i da mi dženazu niko od njih ne klanja. Allah nam je preko Svog Vjerovjesnika, sallallahu

بَاب (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خَلَفُوا
حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ
وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ
مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا
إِنَّ اللَّهَ هُوَ النَّوَّابُ الرَّحِيمُ)

٤٦٧٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ
حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أُعَيْنٍ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ
أَنَّ الزُّهْرِيَّ حَدَّثَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ بْنُ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ
أَبِي كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ وَهُوَ أَحَدُ الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ تَبَيَّ
عَلَيْهِمْ أَنَّهُ لَمْ يَتَخَلَّفْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ
غَزَاهَا قَطُّ غَيْرَ غَزْوَتَيْنِ غَزْوَةِ الْعُسْرَةِ وَغَزْوَةِ
بَدْرٍ قَالَ فَاجْتَمَعْتُ صِدْقِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ضَحَى
وَكَانَ قَلَمًا يَتَقَدَّمُ مِنْ سَفَرٍ سَافَرَهُ إِلَّا ضَحَى وَكَانَ
يَبْدَأُ بِالسَّجْدِ فَيَرْكَعُ رَكَعَتَيْنِ وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ
كَلَامِي وَكَلَامِ صَاحِبِي وَلَمْ يَنْهَ عَنْ كَلَامِ أَحَدٍ مِنَ
الْمُتَخَلِّفِينَ غَيْرِنَا فَاجْتَنَبَ النَّاسُ كَلَامَنَا فَلَبِثْتُ
كَذَلِكَ حَتَّى طَالَ عَلَيَّ الْأَمْرُ وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَهَمُّ إِلَيَّ
مِنْ أَنْ أَمُوتَ فَلَا يُصَلِّيَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ يَمُوتَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَكُونُ مِنَ النَّاسِ بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ فَلَا
يُكَلِّمُنِي أَحَدٌ مِنْهُمْ وَلَا يُصَلِّي وَلَا يُسَلِّمُ عَلَيَّ

¹ Et-Tevba, 118.

² To je bio pohod na Tebuk.

alejhi ve sellem, objavio oprost u posljednjoj trećini noći, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod Umm-Seleme. Umm-Selema bila je dobročinitelj prema meni i brinula se za moje stanje. Allahov joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Umm-Selema, oprosteno je Ka‘bu!’

‘Hoću li poslati nekoga da ga obveseli?’, upitala je, a on reče: ‘Onda će vas svijet obilaziti i spriječiti vas da spavate preostali dio noći.’

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah, objavio je vijest da nam je Allah oprostio. Njemu bi, kada govori nešto radosno, lice zasjalo kao da je komad mjeseca. Nas trojica bili smo od onih čiji je slučaj (primanja isprike) bio odgođen, a što je bilo primljeno od onih koji su se pravdali, te nam je Allah podario oprost. Kad je riječ o onima koji su slagali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, onima koji su izostali i koji su lažnim isprikama tražili oprost – spomenuti su na najružniji način. Uzvišeni Allah kaže: ‘Kad se među njih vratite, oni će vam se pravdati. Reci: ‘Ne pravdajte se, jer mi vama ne vjerujemo, zato što nas je Allah o vama obavijestio. Allah i Njegov Poslanik vidjet će kako ćete postupati...’³

فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَوْبَتَنَا عَلَى نَبِيِّهِ ﷺ حِينَ بَقِيَ الثُّلُثُ الْآخِرُ مِنَ اللَّيْلِ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ عِنْدَ أُمِّ سَلَمَةَ وَكَانَتْ أُمُّ سَلَمَةَ مُحْسِنَةً فِي شَأْنِي مَعْنِيَةً فِي أَمْرِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَا أُمُّ سَلَمَةَ تَيْبَ عَلَى كَعْبٍ قَالَتْ أَفَلَا أُرْسِلُ إِلَيْهِ فَأُبَشِّرُهُ قَالَ إِذَا يَحْطِمُكُمْ النَّاسُ فَيَمْنَعُونَكُمْ النَّوْمَ سَائِرَ اللَّيْلِ حَتَّى إِذَا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَاةَ الْفَجْرِ آذَنَ بِتَوْبَةِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَكَانَ إِذَا اسْتَبَشَرَ اسْتَتَارَ وَجْهُهُ حَتَّى كَأَنَّهُ قِطْعَةٌ مِنَ الْقَمَرِ وَكُنَّا أَيُّهَا الثَّلَاثَةُ الَّذِينَ خُلِفُوا عَنِ الْأَمْرِ الَّذِي قَبْلَ مِنْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ اعْتَذَرُوا حِينَ أَنْزَلَ اللَّهُ لَنَا التَّوْبَةَ فَلَمَّا ذَكَرَ الَّذِينَ كَذَبُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْمُتَخَلِّفِينَ وَاعْتَذَرُوا بِالْبَاطِلِ ذَكَرُوا بِشَرِّ مَا ذَكَرَ بِهِ أَحَدٌ قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ (يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ تُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَأْنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ).

3 Et-Tevba, 94. Opširnija verzija ovog hadisa navedena je pod brojem 4418.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“O VJERNICI, BOJTE SE ALLAHA
I BUDITE S ONIMA KOJI SU ISKRENI!”¹

4678. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba b. Malika da je Abdullah b. Ka'b b. Malik, vođa (plemena) Ka'b b. Malik – rekao:

“Čuo sam Ka'ba b. Malika kako o izostanku iz Pohoda na Tebuk kaže: ‘Tako mi Allaha, ne znam da je Allah ikoga stavio na takvu kušnju u iskrenosti kao što je stavio mene. Nisam svjesno rekao neistinu od trenutka kad sam to spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, do dana današnjeg. Uzvišeni Allah objavio je svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama...’ – sve do Njegovih riječi: ‘... i budite s onima koji su iskreni!’”²

بَاب (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ
وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ)

٤٦٧٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ
عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
ابْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ بْنِ
مَالِكٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ
كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ قِصَّةِ
تَبُوكَ فَوَاللَّهِ مَا أَعْلَمُ أَحَدًا أَتْلَاهُ اللَّهُ فِي صِدْقِ
الْحَدِيثِ أَحْسَنَ مِمَّا أَتْلَانِي مَا تَعَمَّدْتُ مُنْذُ
ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَى يَوْمِي هَذَا كَذِبًا
وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ (لَقَدْ تَابَ
اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ) إِلَى قَوْلِهِ
(وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ).

¹ Et-Tevba, 119.

² Et-Tevba, 117-119.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“DOŠAO VAM JE POSLANIK,
JEDAN OD VAS; TEŠKO MU JE ŠTO ĆETE
NA MUKE UDARITI, JEDVA ĆEKA DA
PRAVIM PUTEM POĐETE, A PREMA
VJERNICIMA BLAG JE
I MILOSTIV.”³

Rahimun je od *er-re'fetu*: samilost.

4679. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je kazivao kako ga je obavijestio Ibn-Sebbak da je Zejd b. Sabit Ensari, radijallahu anhu, jedan od onih koji su pisali Objavu, rekao: “Ebu-Bekr poslao mi je (vijest) o pogibiji učesnika (u Bici) na Jemami. Kod njega je bio Omer, koji mu je došao i rekao: ‘Ubijanje se rasplamsalo na dan Jemame, pa se bojim da hafizi ne izginu na drugim mjestima i da se tako ne izgubi dosta Kur’ana, osim ako ga sakupite. Ja smatram (da bi bilo dobro) da sakupiš Kur’an.’

‘Kako da uradim nešto što nije uradio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?’, reče Ebu-Bekr, a on odgovori: ‘To je, tako mi Allaha, dobro djelo!’

‘Nije me’, (kaže Ebu-Bekr), ‘prestao podsjećati na to sve dok mi Allah nije omilio da to uradim. Došao sam do spoznaje kakva je bila i Omerova.’

Zejd b. Sabit je govorio, a Omer je sjedio kod njega i nije pričao.

‘Ti si mlad i razuman’, reče mu Ebu-Bekr, ‘mi ti vjerujemo, ti si pisao Objavu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Traži Kur’an i sakupi ga!’

‘Tako mi Allaha’, (kaže Zejd b. Sabit), ‘da mi je stavljeno u dužnost da prenesem jedno brdo, ne bi mi bilo teže od zapovijedi koju mi je izdao – da sakupim Kur’an. Upitao sam: ‘Kako ćete raditi nešto što nije

بَابُ قَوْلِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ
مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ
عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ)

مِنَ الرَّأْفَةِ.

٤٦٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ
الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ
ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ مِمَّنْ يَكْتُبُ
الْوَحْيَ قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ مَقْتُلَ أَهْلِ الْيَمَامَةِ
وَعِنْدَهُ عُمَرُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ عُمَرَ أَتَانِي فَقَالَ إِنَّ
الْقَتْلَ قَدْ اسْتَحَرَّ يَوْمَ الْيَمَامَةِ بِالنَّاسِ وَإِنِّي أَخْشَى
أَنْ يَسْتَحِرَّ الْقَتْلُ بِالْقُرَّاءِ فِي الْمَوَاطِنِ فَيَذْهَبَ كَثِيرٌ
مِّنَ الْقُرْآنِ إِلَّا أَنْ تَجْمَعُوهُ وَإِنِّي لَأَرَى أَنْ تَجْمَعَ
الْقُرْآنَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ قُلْتُ لِعُمَرَ كَيْفَ أَفْعَلُ شَيْئًا
لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ هُوَ وَاللَّهِ خَيْرٌ
فَلَمْ يَزَلْ عُمَرُ يُرَاجِعُنِي فِيهِ حَتَّى شَرَحَ اللَّهُ لِدَلِيلِكَ
صَدْرِي وَرَأَيْتُ الَّذِي رَأَى عُمَرُ قَالَ زَيْدُ بْنُ
ثَابِتٍ وَعُمَرُ عِنْدَهُ جَالِسٌ لَا يَتَكَلَّمُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ
إِنَّكَ رَجُلٌ شَابٌّ عَاقِلٌ وَلَا نَتَّهِمُكَ كُنْتَ تَكْتُبُ
الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَتَّبِعُ الْقُرْآنَ فَاجْمَعُهُ فَوَاللَّهِ
لَوْ كَلَّفَنِي نَقْلَ جَبَلٍ مِّنَ الْجِبَالِ مَا كَانَ أَثْقَلَ عَلَيَّ مِمَّا
أَمَرَنِي بِهِ مِنْ جَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ تَفْعَلَانِ شَيْئًا

3 Et-Tevba, 128.

uradio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?"

'Ovo je, tako mi Allaha, veliko dobro!', (reče Ebu-Bekr). Ja sam to pokušavao izbjeći sve dok Allah nije omilio i meni ono što je omilio Ebu-Bekru i Omeru.

Krenuo sam u sakupljanje Kur'ana s papirusa, plečki, repnih kostiju i iz srca ljudi.¹ Tako sam kod ensarije Huzejme našao dva ajeta iz sure Et-Tevba koja nisam našao ni kod koga drugog: 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas; teško mu je što ćete na muke udariti...' – do kraja ovog i sljedećeg ajeta. Listovi na kojima je sakupljen Kur'an bili su kod Ebu-Bekra dok mu Allah nije dao smrt, zatim kod Omera dok i njemu Allah nije dao smrt, a potom kod Hafse, kćerke Omerove."

Isto prenosi Usman b. Umer i Lejs od Junusa, a on od Ibn-Šihaba.

Lejs kaže: "Pričao mi je Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, rekavši: 'S ensarijom Ebu-Huzejmom...'"

Musa prenosi od Ibrahima: "Pričao nam je Ibn-Šihab (rekavši); 'S Ebu-Huzejmom...'"

Isto prenosi Ja'kub b. Ibrahim od svoga oca.

Ebu-Sabit kaže: "Pričao nam je Ibrahim: 'S Huzejmom ili Ebu-Huzejmom...'"

لَمْ يَفْعَلْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ وَاللَّهِ خَيْرٌ فَلَمْ
أَزَلْ أَرَا جُعُهُ حَتَّى شَرَحَ اللَّهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ
اللَّهُ لَهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ فَقُمْتُ فَتَبَعْتُ الْقُرْآنَ
أَجْمَعُهُ مِنَ الرِّقَاعِ وَالْأَكْتَفِ وَالْعُسْبِ وَصُدُورِ
الرِّجَالِ حَتَّى وَجَدْتُ مِنْ سُورَةِ التَّوْبَةِ آيَتَيْنِ
مَعَ خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهُمَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ
(لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ
مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ) إِلَى آخِرِهِمَا وَكَانَتْ
الصُّحُفُ الَّتِي جُمِعَ فِيهَا الْقُرْآنُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ
حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ ثُمَّ عِنْدَ عُمَرَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ ثُمَّ
عِنْدَ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ تَابَعَهُ عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ
وَاللَيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ اللَّيْثُ
حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ
وَقَالَ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ وَقَالَ مُوسَى عَنْ
إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ وَتَابَعَهُ
يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَقَالَ أَبُو ثَابِتٍ
حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ وَقَالَ مَعَ خُزَيْمَةَ أَوْ أَبِي خُزَيْمَةَ.

¹ To jest od hafiza koji su znali Kur'an napamet.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA JUNUS

POGLAVLJE

Ibn-Abbas kaže da *fahteleta bihi nebatul-erdi* znači “izniklo je uz pomoć vode rastinje svakakvih boja”. “Oni govore: ‘Allah je Sebi uzeo dijete!’ – Hvaljen neka je On!” Zejd b. Eslem kaže da se riječima *enne lehum kademe sidkin* misli na Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*. Mudžahid kaže da to znači dobro. Kaže se: *tilke ajatun*, što znači “ovo su znakovi Kur’ana” (*Tilke* inače znači *to su*). Slično ovome je i primjer *hatta iza kuntum fil fulki ve džerejne bihim*, gdje *bihim* znači *bikum*. Da ‘*vahum* znači *du’auhum* (njihova dova). *Uhita bihim* znači “približili su se propasti”, *ehatat bihi hatietuhu*. *Fettebe’ahum* i *etbe’ahum* imaju isto značenje. ‘*Adven* je izvedeno od *el-’udvan*. Mudžahid kaže da se (riječi): “Da Allah ljudima daje zlo onako brzo kao što im se odaziva kad traže dobro...” – odnose na to kad se čovjek u ljutnji obrati svome djetetu ili kad govori o imetku: “Allahu, ne daj mu napretka i prokuni ga!” Tada bi se sigurno izvršio njihov rok, tj. bio bi uništen i usmrćen onaj koji je proklet. *Lillezine ahsenul-husna* (oni koji su činili dobro imat će dobro), poput onoga što su činili; *ve zijadetun* (i više od toga), a to je oprost i Allahovo zadovoljstvo. Neki su rekli da to znači “gledanje u Lice Njegovo”.² *El-kibrija’u* je *el-mulku*, tj. vlast.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ يُونُسَ

بَاب

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ) فَنَبَتَ بِالْمَاءِ مِنْ كُلِّ لَوْنٍ وَ (قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا) سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ وَقَالَ زَيْدُ بْنُ أَسْلَمٍ (أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ) مُحَمَّدٌ ﷺ وَقَالَ مُجَاهِدٌ خَيْرٌ يُقَالُ (تِلْكَ آيَاتُ) يَعْنِي هَذِهِ أَعْلَامُ الْقُرْآنِ وَمِثْلُهُ (حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلِكِ وَجَرَيْنَ فِيهِمُ) الْمَعْنَى بِكُمْ يُقَالُ (دَعَاؤُهُمْ) دُعَاؤُهُمْ (أُحِيطَ بِهِمْ) دَنَوْا مِنَ الْهَلَكَةِ (أَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ) فَاتَّبَعَهُمْ وَاتَّبَعَهُمْ وَاحِدٌ (عَدُوًّا) مِنَ الْعَدُوِّانِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَلَوْ يُعْجِلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَلَهُمْ بِالْخَيْرِ) قَوْلُ الْإِنْسَانِ لَوْلَدِهِ وَمَالِهِ إِذَا غَضِبَ اللَّهُ لَا تُبَارِكُ فِيهِ وَالْعَنَّةُ (لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجْلُهُمْ) لِأَهْلِكَ مَنْ دُعِيَ عَلَيْهِ وَلَا مَاتَهُ (لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى) مِثْلُهَا حُسْنَى . (وَزِيَادَةُ) مَغْفِرَةٌ وَرِضْوَانٌ وَقَالَ غَيْرُهُ النَّظَرُ إِلَى وَجْهِهِ (الْكِبْرِيَاءُ) الْمَلِكُ .

² Taberi prenosi od Seida b. Ebu-Urube da *el-husna* znači “Džennet”, a *ez-zijadetu* znači “gledanje u lice Milostivog.” (*Fethul-bari*, 8/197)

RIJEČI UZVIŠENOG: “I MI PREVEDOSMO PREKO MORA SINOVE ISRAILOVE, A ZA PETAMA SU IM BILI FARAON I VOJNICI NJEGOVI PROGONEĆI IH NI KRIVE NI DUŽNE. A ON, KAD SE POČE DAVITI, UZVIKNU: ‘JA VJERUJEM DA NEMA BOGA OSIM ONOGA U KOJEG VJERUJU SINOVI ISRAILOVI, I JA SE POKORAVAM!’”¹

Nunedždžike (Mi ćemo te spasiti) znači: “Izbacit ćemo te na sigurno mjesto na zemlji”, a to je uzvišica, uzdignuto mjesto (*en-nešezu*).²

4680. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Medinu, a židovi su postili *ašuru*, govoreći: ‘Ovo je dan u kojem je Musa nadvladao faraona.’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim je ashabima rekao: ‘Vi imate više prava na Musaa od njih, pa postite!’”

بَاب (وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَبَعَهُمْ
فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدُوًّا حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ
الْغَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ
بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ)

(نُجِّيكَ) نُلْقِيكَ عَلَى نَجْوَةٍ مِنَ الْأَرْضِ وَهُوَ
النَّشْرُ الْمَكَانُ الْمُرْتَفِعُ .

٤٦٨٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ
حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بَشْرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ
عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَالْيَهُودُ
تَصُومُ عَاشُورَاءَ فَقَالُوا هَذَا يَوْمٌ ظَهَرَ فِيهِ مُوسَى
عَلَى فِرْعَوْنَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَصْحَابِهِ أَنْتُمْ أَحَقُّ
بِمُوسَى مِنْهُمْ فَصُومُوا .

¹ Junus, 90.

² Ovo ne znači da će Allah, dželle šanuhu, spasiti faraona, nego znači da će sačuvati njegovo tijelo kako bi bio pouka budućim generacijama.

U ima Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA HUD

Ebu-Mejsera kaže da *el-evvahu* na abesinskom jeziku znači "milostivi". Ibn-Abbas kaže da *badier-re'ji* znači *ma zahere lena* (ono što nam se učini bez dubljeg razmišljanja). Mudžahid kaže da je *El-Džudijju* brdo na otoku. Hasan veli da su oni rekli: *Inneke le entel-halimu* (E baš si pametan), s namjerom da se ismijavaju s njim.³ Ibn-Abbas kaže da *akli'i* znači *emsiki* (prestani). *Asibun* znači *šedidun* (oštar, jak). *La džereme* znači *bela* (da, svakako). *Faret-ttennuru* znači *nebe'al-mau* (prokuhljala je voda). Ikrima kaže da *et-tennuru* znači "lice zemlje".

RIJEČI UZVIŠENOG: "ETO, ONI GRUDI SVOJE OKREĆU SA ŽELJOM DA SE OD NJEGA SAKRIJU. A I KAD SE U RUHO SVOJE UMOTAVAJU, ON ZNA ONO ŠTO ONI SKRIVAJU I ONO ŠTO POKAZUJU; ON, UISTINU, ZNA MISLI SVAČIJE."⁴

Neki kažu da *hakka* znači *nezele*, a *jehiku* znači *jenzilu* (spustio se, spušta se, odnosno zadesilo ih je). *Jeusun* je u obliku *fe'ulun* od *jeiset*. Mudžahid kaže da *tebteis* znači *tahzen* (žalosti se). *Jesnune sudurehum* znači "sumnja u istinu". *Lijestahfu minhu* (da se od Njega sakriju), tj. od Allaha, ako mogu.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ هُودٍ

وَقَالَ أَبُو مَيْسَرَةَ الْأَوَّاهُ الرَّحِيمُ بِالْحَبَشِيَّةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بَادِي الرَّأْيِ) مَا ظَهَرَ لَنَا وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْجُودِيُّ جَبَلٌ بِالْجَزِيرَةِ وَقَالَ الْحَسَنُ (إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ) يَسْتَهْزِئُونَ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَقْلَعِي) أَمْسِكِي (عَصِيبٌ) شَدِيدٌ (لَا جَرَمَ) بَلَى (وَفَارَ التُّورُ) نَبَعَ الْمَاءُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ وَجْهُ الْأَرْضِ .

بَابُ (أَلَا إِنَّهُمْ يَنْتُونُ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَخْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ)

وَقَالَ غَيْرُهُ (وَحَاقَ) نَزَلَ (يَحِيقُ) يَنْزِلُ يَنْوَسُ فَعُولٌ مَنْ يَنْسَتْ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَبَسَّسَ) تَحَزَنَ (يَتُونُ صُدُورَهُمْ) شَكٌّ وَامْتِرَاءٌ فِي الْحَقِّ (لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ) مِنْ اللَّهِ إِنْ اسْتَطَاعُوا .

³ Tj. Šu'ajba ismijava njegov narod (vidi 87. ajet sure Hud).

⁴ Hud, 5.

4681. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed b. Sabbah, prenoseći od Hadždžadža, on od Ibn-Džurejdža, ovaj od Muhammeda b. Abbada b. Dža'fera da je čuo Ibn-Abbasa kako uči: *Ela innehum tesnevni suduruhum* ("Eto, oni grudi svoje okreću..."), pa ga je upitao o tom (ajetu), na što je on odgovorio: "To je svijet koji se stidio vršiti nuždu na otvorenom tako da odozgo nije pokriven ničim, te imati odnos sa svojim ženama a da nije odozgo pokriven ničim, pa je to objavljeno o njima."¹

4682. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, prenoseći od Hišama, on od Ibn-Džurejdža; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Abbad b. Dža'fer da je Ibn-Abbas proučio: *Ela innehum tesnevni suduruhum* ("Eto, oni grudi svoje okreću..."), pa ga je on upitao: "Ebu-Abbase, šta znači: *tesnevni suduruhum*?" ("... grudi svoje okreću"). Odgovorio je: "Ljudi su se stidjeli kad imaju odnos sa svojom ženom ili kad obavljaju nuždu, pa je objavljeno: 'Eto, oni grudi svoje okreću...'"²

4683. PRIČAO NAM JE Humejdi, prenoseći od Sufjana, a on od Amra da je rekao: "Ibn-Abbas proučio je: *ela innehum jesnune* ("Eto, oni grudi svoje okreću sa željom da se od Njega sakriju. A i kad se u ruho svoje umotavaju..."). Drugi od Ibn-Abbasa prenose da *jestagsune* znači "pokrivaju i umotavaju svoje glave". *Sie bihim* znači *sae zannuhu bi kavmihi* (njegovo mišljenje o njegovu narodu postalo je loše). *Daka bihim* znači *bi adjafihi* (s njegovim gostima). *Bi kit'in minel-lejl* znači "u dubokoj noći". Mudžahid je rekao da *ilejhi unibu* znači *erdži 'u* (vraćam se, kajem se).

٤٦٨١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ أَلَّا إِنَّهُمْ تَتَنَوَّنِي صُدُورُهُمْ قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْهَا فَقَالَ أَنَا نَسَاءٌ هُمْ يَسْتَحْيُونَ أَنْ يَتَخَلَّوْا فَيَقْضُوا إِلَى السَّمَاءِ وَأَنْ يُجَامِعُوا نِسَاءَهُمْ فَيَقْضُوا إِلَى السَّمَاءِ فَنَزَلَ ذَلِكَ فِيهِمْ.

٤٦٨٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ وَأَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَرَأَ أَلَّا إِنَّهُمْ تَتَنَوَّنِي صُدُورُهُمْ قُلْتُ يَا أَبَا الْعَبَّاسِ مَا تَتَنَوَّنِي صُدُورُهُمْ قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يُجَامِعُ امْرَأَتَهُ فَيَسْتَحْيِي أَوْ يَتَخَلَّى فَيَسْتَحْيِي فَنَزَلَتْ أَلَّا إِنَّهُمْ تَتَنَوَّنِي صُدُورُهُمْ.

٤٦٨٣. حَدَّثَنَا الْحَمِيدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو قَالَ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَلَّا إِنَّهُمْ يَشْتُونَ صُدُورَهُمْ لَيَسْتَخْفُوا مِنْهُ أَلَّا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ) وَقَالَ غَيْرُهُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (يَسْتَغْشُونَ) يَغْطُونَ رُءُوسَهُمْ (سِيَاءَ بِهِمْ) سَاءَ ظَنُّهُ بِقَوْمِهِ (وَصَاقَ بِهِمْ) بِأَضْيَافِهِ (بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ) بِسَوَادٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِلَيْهِ أُنِيبُ) أَرْجِعُ.

- 1 Ti ljudi su, kada bi obavljali nuždu ili imali odnos sa svojim ženama, pokrivali se odjećom i stidjeli se da svoja stidna mjesta okreću prema nebu. Oni su svoje grudi okretali ako bi nešto rekli ili uradili misleći da su se tako od Allaha sakrili.
- 2 Hud, 5. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Eto, oni grudi svoje okreću sa željom da se od Njega sakriju. A i kad se u ruho svoje umotavaju, On zna ono što oni skrivaju i ono što pokazuju; On, uistinu, zna misli svačije."

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... A NJEGOV JE ARŠ IZNAD VODE BIO...”³

4684. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, prenoseći od Šu‘ajba, on od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uzvišeni je Allah rekao: ‘Dijeli (drugima), Ja ću udjeljivati tebi! Allahova je ruka puna⁴, ne umanjuje je neka opskrba. On je obilno darežljiv i noću i danju. Jeste li vidjeli šta je On udijelio otkako je stvorio nebesa i Zemlju?! I zaista se nije smanjilo ništa od onoga što je u Njegovoj ruci. Njegov je Arš iznad vode bio; u Njegovoj je ruci vaga; On spušta i uzdiže.’” *I‘aterake* znači *ifte‘aleke*, od riječi *‘areftuhu*, tj. *esabtuhu* (pogodio sam ga). Od toga je (izvedeno) *ja‘ruhu* i *i‘aterani*. *Ahizun binasijetiha* znači *fi milkihi ve sultanihi* (uzeti pod Svoju vlast i upravu). *‘Anidun*, *‘anudun* i *‘anidun* jesu isto, a znače *te‘kidut-tedžeburi* (potvrđivanje oholosti itiranije). *Ista‘merekum* znači *dže‘alekum ‘ummaren* (učinio vas je graditeljima). Izgradio sam mu kuću – to znači “ona je izgrađena za njega”. *Nekirehum*, *enkerehum* i *istenkerehum* jesu isto. *Hamidun* znači *medžidun* (hvaljen, slavljen), kao da je u obliku *fe‘ilun* od (riječi) *madžidun*. *Mahmudun* je od *hamide* (zahvaljivati se), *sidždžilun* znači *eš-šedidul-kebiru* (jaki i veliki).

U (riječima) *sidždžilun* i *sidždžinun*, (slova) *lam* i *nun* su srodna. Temim b. Mukbil kaže: “Snažni pješaci udaraju glave jutrom snažnim udarcima koje preporučuju junaci.”

بَابُ قَوْلِهِ (وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ)

٤٦٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْفِقْ أَنْفِقْ عَلَيْكَ وَقَالَ يَدُ اللَّهِ مَلَأَى لَا تَغِيضُهَا نَفَقَةً سَحَاءَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَقَالَ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ فَإِنَّهُ لَمْ يَغِيضْ مَا فِي يَدِهِ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَبِيَدِهِ الْمِيزَانُ يَخْفِضُ وَيَرْفَعُ (اعْتَزَّاكَ) افْتَعَلَكَ مِنْ عَرْوَتِهِ أَيَّ أَصَبْتُهُ وَمِنْهُ يَعْرُوهُ وَاعْتَزَانِي (أَخَذَ بِنَاصِيَتِهَا) أَيَّ فِي مَلِكِهِ وَسُلْطَانِهِ عَنِيدٌ وَعَنُودٌ وَعَانِدٌ وَاحِدٌ هُوَ تَأْكِيدُ التَّجْبِيرِ (اسْتَعْمَرَكُمْ) جَعَلَكُمْ عُمَرَاءَ أَعْمَرْتُهُ الدَّارَ فَهِيَ عُمَرَى جَعَلْتَهَا لَهُ (نَكَرَهُمْ) وَأَنكَرَهُمْ وَاسْتَنَكَرَهُمْ وَاحِدٌ (حَمِيدٌ مَجِيدٌ) كَانَهُ فَعِيلٌ مِنْ مَاجِدٍ مَحْمُودٌ مِنْ حَمْدٍ سَجِيلٌ الشَّدِيدُ الْكَبِيرُ سَجِيلٌ وَسَجِينٌ وَاللَّامُ وَالنُّونُ اخْتَانٌ وَقَالَ تَمِيمٌ بَنُ مُقْبِلٍ وَرَجُلَةٌ يَضْرِبُونَ الْبَيْضَ ضَاحِيَةً ضَرْبًا تَوَاصَى بِهِ الْأَبْطَالُ سَجِينًا.

3 Hud, 7. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “On je u šest dana nebesa i Zemlju stvorio – a Njegov je prijesto iznad vode bio – da bi vas iskušao: koji će od vas bolje postupati. Ako ti rekneš: ‘Poslije smrti bit ćete doista oživljeni!’, nevjernici će sigurno reći: ‘Ovo nije ništa drugo do očita varka!’”

4 Allahove, dželle šanuhu, ruke su Njegovo stvarno svojstvo koje dolikuje Njemu uzvišenom. O tome govori i Kur'an i hadis. Mi čvrsto u to vjerujemo, ne poredeći svoga Gospodara s bilo kim kao i njegova savršena svojstva. On Uzvišeni u tome i u svemu drugome je jedan i jedini, i jedinstven. Niko mu nije sličan niti ravan. Njegova svojstva ne nijećemo niti iskrivljujemo njihovo značenje, iako znamo šta znače mi ne poznajemo njihovu kakvoću niti suštinu. Vjerujemo u sve ono o čemu nas je obavjestio uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi ili preko svog časnog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. rec.)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I MEDJENU
– BRATA NJIHOVA ŠU'AJBA."

To znači stanovnicima Medjena, jer je Medjen grad. Isto je i kad se kaže: "Pitaj selo", "Pitaj karavanu", tj. stanovnike sela, putnike u karavani. *Veraekum zihrijjen* kaže *lem teltefitu ilejhi* (niste na njega obraćali pažnju, niste mu se okrenuli). Kaže se kada čovjek nije obavio svoju nuždu: *zaherte bi hadžeti ve dže'alteni zihrijjen* (zapostavio si svoju potrebu i učinio me odbačenim). *Zihrijjun* (odbačeni) ovdje znači da sa sobom uzmeš jahalicu ili posudu da se njome zakloniš. *Eraziluna* znači "najbjedniji među nama". *Idžrami* jest infinitiv od *edžremtu*. Neki kažu *džeremtu*. *El-fulku* i *el-feleku* jesu isto: lađa i lađe. *Mudžraha* znači "njen pravac kretanja", a to je infinitiv od *edžrejt*. *Ersejt* znači *habestu* (zaustavio sam). Također se čita *mersaha* od *reset hije* a *medžraha* od *džeret hije*. *Mudžriha* i *mursiha* jesu u obliku *fu'ile biha*. *Rasijatun* znači *sabitatun* (stabilni, nepokretni).

باب (وَالِى مَدِينِ أَخَاهُمْ شَعْبًا)

أَيَّ إِلَى أَهْلِ مَدِينٍ لَأَنَّ مَدِينٍ بَلَدٌ وَمِثْلُهُ
(وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ) وَاسْأَلِ الْعِيرَ يَعْنِي أَهْلَ الْقَرْيَةِ
وَأَصْحَابَ الْعِيرِ (وَرَاءَكُمْ ظَهْرِيًّا) يَقُولُ لَمْ تَلْتَفِتُوا
إِلَيْهِ وَيُقَالُ إِذَا لَمْ يَقْضِ الرَّجُلُ حَاجَتَهُ ظَهَرَتْ
بِحَاجَتِي وَجَعَلْتَنِي ظَهْرِيًّا وَالظَّهْرِيُّ هَا هُنَا أَنْ
تَأْخُذَ مَعَكَ دَابَّةً أَوْ وَعَاءً تَسْتَظْهِرُ بِهِ (أَرَادِلْنَا)
سُقَاطُنَا (إِجْرَامِي) هُوَ مَصْدَرٌ مِنْ أَجْرَمْتُ
وَبَعْضُهُمْ يَقُولُ جَرَمْتُ (الْفُلُكُ) وَالْفُلُكُ وَاحِدٌ
وَهِيَ السَّفِينَةُ وَالسُّفُنُ (مُجْرَاهَا) مَدْفَعُهَا وَهُوَ
مَصْدَرٌ أَجْرِيْتُ وَأَرْسَيْتُ حَبَسْتُ وَيُقْرَأُ مَرْسَاهَا
مِنْ رَسَتْ هِيَ وَمُجْرَاهَا مِنْ جَرَتْ هِيَ وَمُجْرِيهَا
وَمَرْسِيهَا مِنْ فَعَلَ بِهَا رَاسِيَاتٍ ثَابِتَاتٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... A SVJEDOCI ĆE REĆI: ‘OVI SU
IZMIŠLJALI LAŽI O GOSPODARU SVOME!’
– NEKA ALLAHOVO PROKLETSTVO
STIGNE MNOGOBOŠČE.”¹

Jednina je od *el-ešhadu* (svjedoci) *šahidun*
(svjedok), kao što su *sahibun i ashabun*.

4685. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid
b. Zurej, ovom Seid i Hišam, prenoseći od Katade,
a on od Safvana b. Muhriža da je rekao:

“Dok je Ibn-Omer obilazio oko Ka’be, prišao mu
je čovjek i upitao ga: ‘Ebu-Abdur-Rahmane (ili je
rekao: Ibn-Omere), jesi li čuo da je Vjerovjesnik,
sallallahu alejhi ve sellem, rekao nešto o
sašaptavanju?’

‘Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve
sellem’, odgovori on, ‘kad je rekao: ‘Vjernik će se
približiti svome Gospodaru.’

Hišam kaže: ‘Vjernik će se približiti tako da će na
Njega pasti njegova sjena i On će ga podsjećati na
njegove grijehe.’

‘On će ga upitati: ‘Znaš li za taj grijeh?’

‘Da’, odgovorit će dva puta, ‘Gospodaru, znam!’
Tada će (Allah, dželle šanuhu,) reći: ‘Prikrio sam
ti ih na dunjaluku, a danas ti ih opraštam!’

Potom će se zatvoriti knjiga njegovih dobrih
djela. Što se tiče drugih, tj. nevjernika, oni će
biti prozvani pred svima: ‘Ovi su izmišljali laži o
Gospodaru svome!’”

Šejban prenosi od Katade da im je pričao
Safvan...

بَابُ قَوْلِهِ

(وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا
عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ)

(وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ) وَاحِدُهُ شَاهِدٌ مِثْلُ صَاحِبٍ
وَأَصْحَابٍ .

٤٦٨٥ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ
حَدَّثَنَا سَعِيدٌ وَهَشَامٌ قَالَا حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ
صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ قَالَ بَيْنَا ابْنُ عُمَرَ يَطُوفُ إِذْ
عَرَضَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَوْ قَالَ يَا ابْنَ
عُمَرَ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ فِي النَّجْوَى فَقَالَ سَمِعْتُ
النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُدْنِي الْمُؤْمِنُ مِنْ رَبِّهِ وَقَالَ هَشَامٌ
يُدْنُو الْمُؤْمِنُ حَتَّى يَضَعَ عَلَيْهِ كَفَّهُ فَيَقْرُرُهُ بِذُنُوبِهِ
تَعْرِفُ ذَنْبَكَ كَذَا يَقُولُ أَعْرِفُ يَقُولُ رَبِّ أَعْرِفُ
مَرَّتَيْنِ فَيَقُولُ سَتَرْتُهَا فِي الدُّنْيَا وَأَغْفِرُهَا لَكَ
الْيَوْمَ ثُمَّ تَطْوِي صَحِيفَةَ حَسَنَاتِهِ وَأَمَّا الْآخَرُونَ
أَوِ الْكُفَّارُ فَيُنَادَى عَلَى رُءُوسِ الْأَشْهَادِ
(هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى
الظَّالِمِينَ) وَقَالَ شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ .

¹ Hud, 18. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Ima li nepravednijeg od onoga koji o Allahu izmišlja laži?! Oni će pred Gospodara svoga biti dovedeni, a svjedoci će reći: ‘Ovi su izmišljali laži o Gospodaru svome!’ – Neka Allahovo prokletstvo stigne nasilnike (mnogobošče).”

RIJEČI UZVIŠENOG: “ETO, TAKO
GOSPODAR TVOJ KAŽNJAVA KAD
KAŽNJAVA SELA I GRADOVE KOJI SU
NASILJE ČINILI; KAZNA JE NJEGOVA
ZAISTA BOLNA I STRAŠNA.”¹

Er-rifdul-merfudu znači *el-'avnul-mu'inu* (pomoć koja koristi). *Refedtuhi* znači *e'antuhu* (pružio sam mu pomoć). *Terkenu* znači *temilu*. *Fe lev la kane* znači *fe hela kane*. *Utrifu* znači *uhliku* (uništeni). Ibn-Abbas kaže da je *zefirun ve şehikun* “jak i slab glas”.

4686. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ebu-Mu'avija, ovom Burejd b. Ebu-Burda, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je rekao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Allah ostavi nasilnika, ali kad ga uzme, neće Mu moći pobjeći!’

Zatim je proučio: ‘Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava kad kažnjava sela i gradove koji su naselje činili. Kazna je Njegova zaista bolna i strašna.’”

بَابُ قَوْلِهِ

(وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَرْيَ
وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ)

(الرَّفْدُ الْمَرْفُودُ) الْعَوْنُ الْمَعِينُ رَفَدْتُهُ أَعْتَمْتُهُ
(تَرَكْنُوا) تَمَلُّوا (فَلَوْلَا كَانَ) فَهَلَا كَانَ (أُتْرِفُوا)
أُهْلِكُوا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (زَفِيرٌ وَشَهِيْقٌ) شَدِيدٌ
وَصَوْتٌ ضَعِيفٌ .

٤٦٨٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا
أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ
عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
إِنَّ اللَّهَ لَيَمْلِكُ لِلظَّالِمِ حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ قَالَ
ثُمَّ قَرَأَ (وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَرْيَ وَهِيَ
ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ) .

¹ Hud, 102.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I OBAVLJAJ NAMAZ POČETKOM I KRAJEM DANA, I U PRVIM ČASOVIMA NOĆI! DOBRA DJELA ZAISTA PONIŠTAVAJU HRĐAVA. TO JE POUKA ZA ONE KOJI POUKU ŽELE."²

Zulefen znači *sa 'atit ba 'de sa 'atin* (sati za satima). Po ovom je dobila ime *Muzdelifa*. *Ez-zulefu* znači *menziletun ba 'de menziletin* (stupanj nad stupnjem, mjesto za mjestom). Što se tiče *ez-zulfa* to znači *el-kurba* (srodstvo). *Izdelefu* znači *idžteme 'u* (okupili su se). *Ezlefna* znači *džema 'na* (skupili smo).

4687. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jezida, sina Zurejovog, on od Sulejmana Tejmija, ovaj od Ebu-Usmana, a on od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, da je jedan čovjek poljubio neku ženu.³ Potom je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao. Tada mu je (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) objavljeno:

"I obavljaš namaz početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela zaista poništavaju hrđava. To je pouka za one koji pouku žele."

Čovjek je upitao: "Je li ovo za mene?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "(Jeste) i svakom kome se to desi od moga ummeta."

بَابُ قَوْلِهِ (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفَا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ)

وَزُلْفَا سَاعَاتٍ بَعْدَ سَاعَاتٍ وَمِنْهُ سُمِّيَتْ الْمُزْدَلِفَةُ الزُّلْفُ مَنْزِلَةٌ بَعْدَ مَنْزِلَةٍ وَأَمَّا (زُلْفَى) فَمَصْدَرٌ مِنَ الْقُرْبَى اِزْدَلَفُوا اجْتَمَعُوا (أَزْلَفْنَا) جَمَعْنَا .

٤٦٨٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ هُوَ ابْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُمَرَ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَصَابَ مِنْ امْرَأَةٍ قُبْلَةً فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَأُنْزِلَتْ عَلَيْهِ (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفَا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ) قَالَ الرَّجُلُ أَلَيْ هَذِهِ قَالَ لِمَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ أُمَّتِي .

² Hud, 114.

³ Ova žena nije bila njegova supruga. O ovom slučaju Muslim u svome *Sahihu* prenosi hadis u kome se navodi kako je neki čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, našao sam neku ženu u vrtu; s njom sam radio sve: ljubio sam je, milovao, samo nisam imao spolni odnos, pa uradi sa mnom što želiš..." (*Fethul-bari*, 8/206.) Iz ovog se zaključuje da za spomenuto nije propisana određena kazna, i da se eventualne sankcije u ovom slučaju ne izvršavaju nad onim koji dođe kajući se i žaleći zbog učinjenog lošeg postupka. Dobra djela bivaju uzrokom ostavljanja loših. (prim. rec.)

U ima Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA JUSUF

Fudajl prenosi od Husejna, a on od Mudžahida da *mutteke'en* znači *el-utrudždžu*. Fudajl kaže da *el-utrudždžu* na abesinskom znači *mutken*. Ibn-Ujejna prenosi od nekog čovjeka, a on od Mudžahida da *mutken* označava svaku stvar koja je otkinuta nožem. Katada kaže da *le zu 'ilmin lima allemnahu* znači "onaj koji radi po onom što je naučio". Seid b. Džubejr (tumačeći *suva'al-meliki* vladarev pehar) kaže da je *suva'un* na perzijskom pehar kod kojeg se dva kraja spajaju i iz kojeg su pili stranci (nearapi). Ibn-Abbas kaže da *tufennidune* znači *tudžehhilune* (pripisivati neznanje). Drugi kažu da se *gajabetun* zove sve ono što zakloni nešto od tebe. *El-Džubbu* jest bunar koji nije zatrpan. *Bi mu'minin lena* znači *bi musaddikin lena* (ne vjeruješ nama). *Ešuddehu* znači "(vrhunac snage i moći) prije nego što (čovjek) počne slabiti". Kaže se: *belega ešuddehu* i *belegu ešuddehum*; neki kažu da je jednina *šeddun*. *El-mutteke'u* znači "ono na što si se oslonio dok piješ, govoriš ili jedeš". On je pobio onoga koji je rekao da to znači *el-utrudždžu*. U arapskom jeziku nije poznato da se to objašnjava riječju *el-utrudždžu*. Kada im se s dokazom prigovorilo da je to *el-mutteke'u* od *nemariku* (jastučići), otišli su u još veću grešku i rekli da je to *el-mutku*, čije je slovo *ta* sa sukunom. *El-mutku* jest dio klitorisa. Zbog toga je za nju (ženu) rečeno *mutkau* i *ibnul-mutkai*. Ako tu i ima *utrudždžun*, on je poslije *el-mutteke'u*. *Šegafeha*, kaže se: *belega šigafeha* (stigao je do njenog *šigafa*), a to je omotač njenog srca. Što se tiče *še'afeha*, to je izvedeno od *el-meš'ufu*. *Asbu ilejhinne* znači *emilu ilejhinne hubben*. *Adgasu ahlam* jesu (snovi) koji se ne mogu protumačiti. *Ed-digsu* znači "puna ruka

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ يُوسُفَ

وَقَالَ فَضِيلٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ (مُتَكًّا) الْأُتْرُجُ قَالَ فَضِيلٌ الْأُتْرُجُ بِالْحَبَشِيَّةِ مُتَكًّا وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ مُجَاهِدٍ مُتَكًّا قَالَ كُلُّ شَيْءٍ قُطِعَ بِالسَّكِينِ وَقَالَ قَتَادَةُ (لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ) عَامِلٌ بِمَا عَلِمَ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ (صَوَاعَ الْمَلِكِ) مَكُوكُ الْفَارِسِيِّ الَّذِي يُلْتَقِي طَرَفَاهُ كَانَتْ تَشْرَبُ بِهِ الْأَعَاجِمُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تُفَنِّدُونَ) تُجْهَلُونَ وَقَالَ غَيْرُهُ غِيَابَةُ كُلِّ شَيْءٍ غَيَّبَ عَنْكَ شَيْئًا فَهُوَ غِيَابَةُ وَالْجُبُّ الرِّكِيَّةُ الَّتِي لَمْ تَطْوُ (بِمُؤْمِنٍ لَنَا) بِمُصَدِّقٍ (أَشَدَّهُ) قَبْلَ أَنْ يَأْخُذَ فِي النُّقْصَانِ يُقَالُ بَلَغَ أَشَدَّهُ وَبَلَغُوا أَشَدَّهُمْ وَقَالَ بَعْضُهُمْ وَاحِدُهَا شَدٌّ وَالْمُتَكُّ مَا اتَّكَاتَ عَلَيْهِ لِشَرَابٍ أَوْ لِحَدِيثٍ أَوْ لَطَعَامٍ وَأَبْطَلَ الَّذِي قَالَ الْأُتْرُجُ وَلَيْسَ فِي كَلَامِ الْعَرَبِ الْأُتْرُجُ فَلَمَّا احْتَجَّ عَلَيْهِمْ بِأَنَّهُ الْمُتَكُّ مِنْ نَمَارِقَ فَرُّوا إِلَى شَرِّ مِنْهُ فَقَالُوا إِنَّمَا هُوَ الْمُتَكُّ سَاكِنَةُ النَّاءِ وَإِنَّمَا الْمُتَكُّ طَرَفُ الْبُظْرِ وَمِنْ ذَلِكَ قِيلَ لَهَا مُتَكَاءُ وَابْنُ الْمُتَكَاءِ فَإِنْ كَانَ ثُمَّ أُتْرُجَ فَإِنَّهُ بَعْدَ الْمُتَكَاءِ (شَغَفَهَا) يُقَالُ بَلَغَ شَغَافَهَا وَهُوَ غِلَافٌ قَلْبِهَا وَأَمَّا شَغَفَهَا فَمِنْ الْمَشْعُوفِ (أَضْبُ) أَمِيلٌ صَبَا مَالَ (أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ) مَا لَا تَأْوِيلَ لَهُ وَالضُّغْتُ مِلءُ الْيَدِ مِنْ حَشِيشٍ وَمَا أَشْبَهُهُ وَمِنْهُ (وَأَخَذَ بِيَدِكَ ضِغْثًا)

trave” i sl. Od toga je: *ve huz bi jedike digsen*, a nije od Njegovih riječi: *adgasu ahlamin*; jednina je *digsun*.

Nemiru izvedeno je od *el-miretu*. *Nezdadu keje be'irin* jest ono što može da ponese deva. *Ava ilejhi* znači *damme ilejhi* (pridružio ga uz sebe). *Es-sikajetu* jest mjera (za žito). *Tefte'u* znači *la tezal* (još uvijek). *Haredan* i *muhredan* znače “istopi te briga”. *Tehassesu* znači *tehabberu* (tražite vijesti). *Muzdžatun* znači *kaliletun* (malo). *Gašijetun* – od Allahove kazne; opće, sveobuhvatno.

Istej'esu znači *je'isu* (izgubili su nadu). *Ve la tej'esu min revhillahi* (ne gubite nadu u Allahovu milost) je u značenju molbe. *Halesu nedžijjen* znači *i'tezelu nedžijjen*; množina je *endžijetun*. Jednina od *jetenadževne* jest *nedžijjun*, a dvojina i množina: *nedžijjun* i *endžijetun*.

RIJEČI UZVIŠENOG: “... I MILOŠĆU SVOJOM TEBE I JAKUBOVU PORODICU OBASUTI, KAO ŠTO JE PRIJE OBASUO PRETKE TVOJE IBRAHIMA I ISHAKA...”¹

4688. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdus-Samed, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Dinara, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Plemeniti, sin plemenitog, sin plemenitog, sin plemenitog – jest Jusuf b. Ja'kub b. Ishak b. Ibrahim.”

لَا مِنْ قَوْلِهِ (أَضْعَاثُ أَحْلَامٍ) وَاحِدُهَا ضِعْثُ (نَمِيرٌ) مِنَ الْمِيرَةِ (وَنَزْدَادُ كَيْلٍ بَعِيرٌ) مَا يَحْمِلُ بَعِيرٌ أَوْى إِلَيْهِ ضَمَّ إِلَيْهِ السَّقَايَةُ مَكِيلٌ (تَفْتَأُ) لَا تَرَالُ (حَرَضًا) مُحَرَضًا يُذِيكَ اللَّهُمَّ تَحَسُّسُوا تَخَبَّرُوا (مُزْجَاةٌ) قَلِيلَةٌ (غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ) عَامَّةٌ مُجَلَّلَةٌ (اسْتَيَّسُوا) يَتَّسُوا (لَا تَيَّاسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ) مَعْنَاهُ الرَّجَاءُ (خَلَصُوا نَجِيًّا) اعْتَزَلُوا نَجِيًّا وَالْجَمِيعُ أَنْجِيَّةٌ يَتَنَاجَوْنَ الْوَاحِدُ نَجِيٌّ وَالْإِثْنَانِ وَالْجَمِيعُ نَجِيٌّ وَأَنْجِيَّةٌ.

بَابُ قَوْلِهِ (وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ)

٤٦٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَرِيمُ ابْنُ الْكَرِيمِ ابْنُ الْكَرِيمِ ابْنُ الْكَرِيمِ يَوْسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ.

¹ Jusuf, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I eto, tako će Gospodar tvoj tebe odabrati, i tumačenju snova te naučiti, i milošću Svojom tebe i Jakubovu porodicu obasuti, kao što je prije obasuo pretke tvoje Ibrahima i Ishaka. Gospodar tvoj, zaista, sve zna i mudar je.”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“U JUSUFU I BRAĆI NJEGOVOJ IMAJU
POUKE ZA SVE KOJI SE RASPITUJU.”¹

4689. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Abdullaha, on od Seida b. Ebu-Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: “Upitali su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ko je najplemenitiji čovjek, pa je odgovorio: ‘Najplemenitiji je kod Allaha onaj koji je najbogobojazniji.’

‘Nismo te o tome pitali’, rekoše, a on reče: ‘Najplemenitiji je čovjek Jusuf, Allahov vjerovjesnik, sin Allahovog vjerovjesnika, sin Allahovog vjerovjesnika, sin Allahovog prijatelja.’ ‘Ne pitamo te o tome’, rekoše, a on upita: ‘Da li me o čudi i naravi Arapa pitate?’

‘Da’, odgovoriše oni.

‘Najbolji od njih u džahilijetu najbolji su i u islamu kada nauče i razumiju (vjeru)’, reče on.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “NIJE TAKO”, REČE
JAKUB, “U DUŠAMA VAŠIM PONIKLA JE
ZLA MISAO, A STRPLJIVOST JE LIJEPA...”²

Sevvelet znači zejjenet (ukrasila je).

4690. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba; a PRIČAO NAM JE i Hadždžadž, prenoseći od Abdullaha b. Umera Numejrija, a on od Junusa b. Jezida Ejlija da je čuo od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b. Abdullaha – u vezi s hadisom Aiše, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kad su joj rekli to što

بَاب قَوْلِهِ (لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ
وَإِخْوَتِهِ آيَاتٍ لِلْمُتَذَكِّرِينَ)

٤٦٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُهُ عَنْ
عَبِيدِ اللَّهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَيُّ النَّاسِ
أَكْرَمُ قَالَ أَكْرَمُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَنْ
هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَأَكْرَمُ النَّاسِ يُوسُفُ نَبِيُّ اللَّهِ
ابْنُ نَبِيِّ اللَّهِ ابْنُ نَبِيِّ اللَّهِ ابْنُ خَلِيلِ اللَّهِ قَالُوا لَيْسَ
عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونِي
قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَخِيَارُكُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُكُمْ فِي
الْإِسْلَامِ إِذَا فَقَّهُوا تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ .

بَاب قَوْلِهِ
(قَالَ يَا سَوْدَةُ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ)

(سَوْدَةُ) زَيْنَتْ .

٤٦٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا
إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ
قَالَ ح وَحَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ
عُمَرَ النَّمِيرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ الْأَيْلِيُّ
قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ
الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ

¹ Jusuf, 7.

² Jusuf, 83. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Nije tako”, reče Ja’kub, “u dušama vašim ponikla je zla misao, a strpljivost je lijepa; nadam se da će mi ih Allah sve vratiti. Uistinu, On sve zna i mudar je.”

su joj rekli oni koji su je lažno optužili, i kad ju je Allah proglasio nevinom – svaki mi je (od njih) pričao dio ovog hadisa:

“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (Aiši): ‘Ako si nevina, Allah će obznaniti tvoju nevinost; a ako si učinila grijeh, zamoli Allaha za oprost i pokaj Mu se!’

‘Tako mi Allaha’, rekla je, ‘ja ne mogu naći primjer osim oca Jusufovog (kad je rekao): ‘Ja se neću jadati! Od Allaha tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite!’”³

Tada je Allah objavio: ‘Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...’ (deset ajeta).”⁴

4691. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Husajna, on od Ebu-Vaila, ovaj od Mesruka b. Edžde, a on od Umm-Ruman, Aišine majke, da je rekla:

“Dok smo ja i Aiša bile (zajedno), nju je obuzela groznica. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Možda želiš nešto kazati?’

‘Da’, odgovorila je i pridigla se, a potom rekla: ‘Moj je primjer kao primjer Jakuba i njegovih sinova; u dušama je vašim ponikla zla misao, a ja se neću jadati; od Allaha tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite!’”

وَعَبَّيْدُ اللَّهِ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللَّهُ كُلُّ حَدَّثَنِي طَائِفَةٌ مِنَ الْحَدِيثِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ كُنْتَ بَرِيئَةً فَسَيَّبْتُكَ اللَّهُ وَإِنْ كُنْتَ أَلَمْتَ بِذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرِي اللَّهَ وَتُوبِي إِلَيْهِ قُلْتُ إِنِّي وَاللَّهِ لَا أَجِدُ مَثَلًا إِلَّا أَبَا يُوسُفَ (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) وَأَنْزَلَ اللَّهُ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ) الْعَشْرَ الْآيَاتِ .

٤٦٩١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَسْرُوقُ بْنُ الْأَجْدَعِ قَالَ حَدَّثَنِي أُمُّ رُومَانَ وَهِيَ أُمُّ عَائِشَةَ قَالَتْ بَيْنَا أَنَا وَعَائِشَةُ أَخَذَتْهَا الْحُمَّى فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَعَلَّ فِي حَدِيثٍ تُحَدِّثُ قَالَتْ نَعَمْ وَقَعَدَتْ عَائِشَةُ قَالَتْ مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ كَيْعْقُوبَ وَبَنِيهِ (بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) .

3 Jusuf, 18.

4 Ovi su ajeti iz sure En-Nur, 11-21. Neprijatelji islama na različite su se načine borili protiv Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana. Jedan od vidova te borbe bio je iznošenje o njima svakojakih laži. U petoj godini po Hidžri iznijeli su najtežu potvoru na Vjerovjesnikovu suprugu Aišu, radijallahu anha. Na ove glasine nasjeli su i neki muslimani. Tada je Allah, dželle šanuhu, u ovim ajetima objavio njenu nevinost.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I POČE GA NA GRIJEH NAVODITI ONA
U ČIJOJ JE KUĆI BIO, PA ZAKLJUČA SVA
VRATA I REČE: ‘HODI!’”¹

4692. PRIČAO MI JE Ahmed b. Seid, prenoseći od Bišra b. Umera, on od Šu‘be, ovaj od Sulejmana, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mes‘uda da je rekao:

“*Hejte leke* – to učimo onako kako smo naučeni. *Mesvahu* znači *mekamuhu* (njegovo mjesto i položaj). *Elfeja* (znači) *vedžeda* (našli su). *Elfev abaehum i elfejna*.”

Od Ibn-Mes‘uda prenosi se: *bel ‘adžibtu ve jesharune*.

4693. Pričao nam je Humejdi, prenoseći od Sufjana, on od A‘meša, ovaj od Muslima, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Kada se pleme Kurejš nije odazvalo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da primi islam, on je rekao: ‘Allahu, zaštititi me od njih sa sedam (sušnih godina), kao sedam (godina) Jusufovih!’ I pogodila ih je godina koja je sve odnijela, tako da su jeli kosti. Čovjek bi gledao u nebo i vidio nešto slično dimu. Allah je (o tome) rekao: ‘Zato sačekaj dan kad će im se činiti da prema nebu vide uočljiv dim’², a također i: ‘Čim bismo im Mi samo malo otklonili kaznu, oni bi se vratili u nevjerstvo. Onoga dana kada ih svom silom zgrabimo, Mi ćemo kazniti za to!’³ Desio se dim i desila se kazna.”

بَابُ قَوْلِهِ (وَرَاودَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ
نَفْسِهِ وَغَلَقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ)

٤٦٩٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا بَشْرُ بْنُ
عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ (هَيْتَ لَكَ) قَالَ وَإِنَّمَا
نَقَرُوهَا كَمَا عَلَّمَنَاهَا (مَثْوَاهُ) مَقَامُهُ (وَأَلْفَيَا)
وَجَدَا (أَلْفَا أَبَاءَهُمْ) (أَلْفَيَا) وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ
(بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ).

٤٦٩٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ قُرَيْشًا لَمَّا أَبْطَرُوا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ
بِالْإِسْلَامِ قَالَ اللَّهُمَّ اكْفِنِيهِمْ بِسَبْعِ كَسْبَعٍ يُوسُفَ
فَأَصَابَتْهُمْ سَنَةٌ حَصَّتْ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى أَكَلُوا
الْعِظَامَ حَتَّى جَعَلَ الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ فَيَرَى
بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا مِثْلَ الدُّخَانِ قَالَ اللَّهُ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي
السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) قَالَ اللَّهُ (إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ
قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) أَفَيُكْشَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَقَدْ مَضَى الدُّخَانُ وَمَضَتْ الْبَطْشَةُ.

1 Jusuf, 23. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I poče ga na grijeh navoditi ona u čijoj je kući bio, pa zaključa sva vrata i reče: ‘Hodi!’ – ‘Sačuvaj, Bože!’”, uzviknu on, ‘vlasnik me moj lijepo pazi; nepravедnici nikada neće uspjeti!’”

2 Ed-Duhhan, 10.

3 Ed-Duhhan, 15-16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I KAD JUSUFU IZASLANIK DOĐE, ON REČE: 'VRATI SE GOSPODARU SVOME I UPITAJ GA: 'ŠTA JE S ONIM ŽENAMA KOJE SU SVOJE RUKE POREZALE? VLASNIK MOJ DOBRO ZNA SPLETKE NJIHOVE!' – 'ŠTA SE TO DOGODILO KAD STE JUSUFA NA GRIJEH NAVRAĆALE?', UPITA VLADAR. 'BOŽE SAČUVAJ!', REKOŠE ONE..."⁴

Haše i *haša* označavaju negiranje nečeg lošeg i izuzimanje. *Hashasa* znači *vedaha* (postalo je jasno).

4694. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid, njemu Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od Bekra b. Mudara, on od Amra b. Harisa, ovaj od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Smilovao se Allah Lut, on se oslanjao na jak oslonac!⁵ Da sam ostao u zatvoru onoliko koliko je ostao Jusuf, odazvao bih se glasniku. Mi smo preči od Ibrahima (da posumnjamo) kada mu je On (Allah, dželle šanuhu) rekao: 'Zar ne vjeruješ?!' 'Vjerujem', odgovori on, 'ali bih da mi se srce smiri.'"⁶

بَابُ قَوْلِهِ (فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللَّاتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَىٰ لِلَّهِ)

وَحَاشَ وَحَاشَىٰ تَنْزِيَهُ وَاسْتِنَاءُ (حَصَّصَ) وَضَحَ .

٤٦٩٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلَيْدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ بَكْرِ بْنِ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو ابْنِ الْحَارِثِ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ ابْنِ شَهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَرْحِمُ اللَّهُ لَوْ طَأَّ لَقَدْ كَانَ يَأْوِي إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ وَلَوْ لَبِثْتُ فِي السَّجْنِ مَا لَبِثَ يُوسُفُ لَا جَبْتُ الدَّاعِيَ وَنَحْنُ أَحَقُّ مِنْ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لَهُ (أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَىٰ وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قُلُوبِي).

4 Jusuf, 50-51.

5 Lut, alejhis-selam, nije imao u svom narodu rodbine koja bi ga pomogla i zaštitila i odbranila njegove goste od razvratnog naroda. Nakon toga je Uzvišeni Allah slao svoje vjerovjesnike koji su imali rodbinu u svojim narodima. Zato je rekao Lut, alejhis-selam kako stoji u prijevodu značenja 80-og ajeta u suri Hud: "Ali da ja samo imam moć reče on ili da se mogu osloniti na nekog snažnog." Prijeteći grešnicima i misleći na podršku rodbine. Njegov oslonac je bio Uzvišeni Allah, dželle šanuhu. Jusuf, alejhis-selam, imao je veliko iskušenje nakon što je ostao nekoliko godina nepravедно zatvoren u tamnici, pa kada mu je došao glasnik kraljev da izađe iz nje nije pohitao sa izlaskom već je tražio da se ispita njegov slučaj i utvrdi njegova nevinost. Ibrahim, alejhis-selam, je imao čvrsto vjerovanje, ali je želio da doda na ilmul-jekin (čvrsto ubjеđenje znanja) zato je i pitao "kejfe" kako oživljavaš mrtve, a ne da li oživljavaš mrtve.

6 Tako je i Allahov poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio od prvaka koji se oslanjaju na Allaha, dželle šanuhu, i prvaka strpljivih i prvaka čvrsto uvjerenih, ali spominje ovdje vrline drugih Allahovih vjerovjesnika uz skromnost koja ne umanjuje veličinu velikih koji se njome okite. (prim. rec.)

RIJEČI UZVIŠENOG:
 “I KAD BI POSLANICI GOTOVO
 NADU GUBILI...”¹

4695. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba da je rekao:

“Kazivao mi je Urva b. Zubejr, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da mu je – kad ju je upitao da li se u riječima Uzvišenog Allaha: ‘I kad bi poslanici gotovo nadu gubili...’ čita *kuzibu* ili *kuzzibu* odgovorila (da se čita) *kuzzibu* (s tešdidom).

‘Oni su bili uvjereni da im je njihov narod rekao da lažu, pa koja je to sumnja onda?’, upitao je.

‘Da, sigurno su, oni u tome bili uvjereni u to’, odgovorila je.

‘I posumnjali su da su u laž utjerani?’, upitao je.

‘Utječem se Allahu’, rekla je, ‘poslanici nisu tako mislili o svome Gospodaru.’

‘Šta znači ovaj ajet?’, upita on. ‘To su sljedbenici poslanika’, odgovori ona, ‘koji su vjerovali u svoga Gospodara i rekli da je istina (ono što oni govore), pa je potrajala njihova kušnja, i odgođena je njihova pobjeda, tako da im je – kad su poslanici izgubili nadu u one od njihovog naroda koji su im rekli da lažu i pomislili da su im njihovi sljedbenici rekli da lažu – tada došla Allahova pomoć.’”

4696. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je rekao: “Upitao sam: ‘Možda se čita *kuzibu*, bez tešdida?’ ‘Utječem se Allahu od toga!’, odgovorila je (Aiša).”²

بَابُ قَوْلِهِ (حَتَّى إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ)

٤٦٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُروَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَهُ وَهُوَ يَسْأَلُهَا عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (حَتَّى إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ) قَالَ قُلْتُ أَكْذَبُوا أَمْ كُذِّبُوا قَالَتْ عَائِشَةُ كُذِّبُوا قُلْتُ فَقَدْ اسْتَيْقَنُوا أَنَّ قَوْمَهُمْ كَذَّبُوهُمْ فَمَا هُوَ بِالظَّنِّ قَالَتْ أَجَلٌ لِعَمْرِي لَقَدْ اسْتَيْقَنُوا بِذَلِكَ فَقُلْتُ لَهَا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا قَالَتْ مَعَاذَ اللَّهِ لَمْ تَكُنِ الرُّسُلُ تَظُنُّ ذَلِكَ بَرَبِّهَا قُلْتُ فَمَا هَذِهِ الْآيَةُ قَالَتْ هُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ الَّذِينَ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَصَدَّقُوهُمْ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْبَلَاءُ وَاسْتَأْخَرَ عَنْهُمْ النَّصْرُ حَتَّى إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ مِمَّنْ كَذَّبَهُمْ مِنْ قَوْمِهِمْ وَظَنَّتِ الرُّسُلُ أَنَّ أَتْبَاعَهُمْ قَدْ كَذَّبُوهُمْ جَاءَهُمْ نَصْرُ اللَّهِ عِنْدَ ذَلِكَ.

٤٦٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُروَةُ فَقُلْتُ لَعَلَّهَا كُذِّبُوا مُحَقَّقَةً قَالَتْ مَعَاذَ اللَّهِ نَحْوَهُ.

¹ Jusuf, 110. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali da će ih za lašce proglasiti, pomoć Naša bi im došla. Spasili bismo one koje smo Mi htjeli, a kazna Naša ne bi mimošla ljude prestupnike.”

² U izgovoru ove riječi imaju dva mutevatir kiraeta (načina učenja). Jedan je bez tešdida, kako uče kufije (Asim, Kisai i Hamza) i Ebu Dža'fer, a drugi sa tešdidom kako uče ostali imami kiraeta. Kiraet sa tešdidom (*kuzzibu*) znači da su pomislili poslanici da su od svojih sljedbenika utjerivani, a kiraet bez tešdida (*kuzibu*) znači da su iznevjereni, tj. da se obećanje koje su im poslanici dali, zbog velikih iskušenja i dugog čekanja, neće doći Allahova pomoć. Aiša, radijallahu anha, opovrgava da se to odnosi na Allaha, dželle šanuhu,

U ime Allaha Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ER-RA'D (GROM)

Ibn-Abbas kaže:³ *kebasiti keffejhi* “Primjer je idolopoklonika koji uz Allaha obožava nekog drugog kao primjer žednoga koji gleda priviđenje (fatamorganu) izdaleka, pa hoće da se napije, ali ne može.” Drugi kažu da *sehhare* znači zellele potčiniti. *Mutedžaviratu* znači *mutedanijatu* graniče. *El-mesulatu* – jednina je ove riječi *mesuletun*, što znači “slični, jednaki”. On još kaže: *illa misle ejjamil-lezine halev* (“... osim slično onome što je snašlo one koji su prije njih bili i nestali”).⁴ *Bi mikdarin* znači *bi kaderin* (u određenoj mjeri i po kaderu). *Mu'akkibatun* znači “meleki čuvari, zamjenjuju jedni druge”; od toga je izvedena riječ *el-akibu*. Kaže se: *akkabtu fi isrihi* (slijedio sam njegov trag). *El-mihalu* znači *el-'ukubetu* (kazna). *Kebasiti keffejhi ilel-mai* znači *lijakbida alel-mai* (da dohvati vode). *Rabijen* je od riječi *riba-jerbu*. *Ev meta'in zebedun misluhu*, *el-meta'u* znači *ma temett'ate bihi* (ono čime se koristiš, kao što je posude i oruđe). *Džufa'en* (kaže se) *edžfe'etil-kidru* – kada lonac proključa i na površini se pojavi pjena, zatim se smiri i pjene nestane bez ikakve koristi; isto se tako raspoznaje istina od neistine. *El-mihadu* znači *el-firašu* (postelja). *Jedre'une* znači *jedfe'une* (odvraćaju). *Dere'tuhu anni* znači *defa'tuhu* (odbio sam ga od sebe). *Selamun alejkum*, tj. kažu *selamun alejkum*. *Ve ilejhi metab*, tj. *tevbeti* (moje pokajanje). *Efelem jej'es* (znači) *efelem jetebejjen* (nije razjašnjeno). *Kari'atun* znači *dahijetun* (nesreća, nedaća). *Fe emlejtun* znači *etaltu*, od *el-melijju* i *el-milavetu*;

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الرَّعْدِ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كَبَّاسِطُ كَفَّيْهِ) مَثَلُ الْمُشْرِكِ الَّذِي عَبْدَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ غَيْرَهُ كَمَثَلِ الْعَطْشَانِ الَّذِي يَنْظُرُ إِلَى ظِلِّ خَيْالِهِ فِي الْمَاءِ مِنْ بَعِيدٍ وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَتَنَاوَلَهُ وَلَا يَقْدِرُ وَقَالَ غَيْرُهُ (سَخَرَ) ذَلَّلَ (مُتَجَاوِرَاتٍ) مُتَدَانِيَاتٍ وَقَالَ غَيْرُهُ (الْمَثَلَاتِ) وَاحِدُهَا مَثَلَةٌ وَهِيَ الْأَشْبَاهُ وَالْأَمْثَالُ وَقَالَ (إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا) (بِمِقْدَارٍ) بِقَدَرٍ يُقَالُ (مُعَقَّبَاتٍ) مَلَائِكَةُ حَفَظَةٍ تُعَقِّبُ الْأَوَّلَى مِنْهَا الْأُخْرَى وَمِنْهُ قِيلَ الْعَقِيبُ أَيُّ عَقَّبْتُ فِي إِثْرِهِ (الْمِحَالِ) الْعُقُوبَةُ (كَبَّاسِطُ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ) لِيَقْبِضَ عَلَى الْمَاءِ (رَابِيًا) مِنْ رَبَا يَرْبُو (أَوْ مَتَاعَ زَبَدٍ مِثْلُهُ) الْمَتَاعُ مَا تَمَتَّعَتْ بِهِ (جُفَاءً) يُقَالُ أَجْفَأَتِ الْقِدْرُ إِذَا غَلَتْ فَعَلَّاهَا الزَّبَدُ ثُمَّ تَسْكُنُ فَيَذْهَبُ الزَّبَدُ بِلَا مَنَفْعَةٍ فَكَذَلِكَ يُمَيِّزُ الْحَقُّ مِنَ الْبَاطِلِ (الْمِهَادُ) الْفِرَاشُ (يَذْرَءُونَ) يَذْفَعُونَ دَرَأْتُهُ عَنِّي دَفَعْتُهُ (سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) أَيُّ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ (وَالَيْهِ مَتَابٌ) تَوَيْتِي أَفَلَمْ يَتَسَنَّسْ أَفَلَمْ يَتَبَيَّنْ (قَارِعَةً) دَاهِيَةً (فَأَمْلَيْتُ) أَطْلُتُ مِنَ الْمَلِيِّ وَالْمِلَاوَةِ وَمِنْهُ (مَلِيًّا) وَيُقَالُ لِلْوَاسِعِ الطَّوِيلِ مِنَ الْأَرْضِ مَلًى مِنَ الْأَرْضِ (أَشَقُّ) أَشَدُّ مِنْ

u ovom kirateu pa ga stoga i osporava. Svakako da značenje ne može biti da su poslanici pomislili da se Allahovo obećanje neće ispuniti. Oni su ti koji drugima ukazuju na pravi put i koji imaju najbolje mišljenje o uzvišenom Allahu. (prim. rec.)

³ Er-Ra'd, 14.

⁴ Junus, 102.

od toga je i *melijjen*. Za širok i dug komad zemlje kaže se *melijjun minel erdi*. *Ešekku* znači *ešeddu* (jači, teži), od *el-mešekkatu* (poteškoća). *Mu'akkibe* znači *mugajjirun* (onaj koji ispravlja, mijenja). Mudžahid kaže da *mutedžaviratun* označava dobru i lošu neobrađenu zemlju. *Sinvanun* – dvije palme ili više njih koje su istog korijena. *Ve gajru sinvanin* znači “sama”. *Bi ma'in vahidin* – kao što su dobri i loši sinovi Ademovi, a njihov je otac jedan. *Es-sihabus-sikalu* znači “(teški oblaci u kojima ima vode”. *Ke basiti keffejhi ilel-ma'i* znači “traži vodu svojim jezikom i pokazuje na nju svojom rukom, pa mu ona nikad ne dolazi”. *Fe salet evdijetun bi kaderiha* znači *temle'e batne kulli vadin* puni prostor doline. *Zebeden rabijen* znači “pjena od poplave”. *Zebedun misluhu* znači *habesul-hadidi vel-hiljeti* (hrđa od željeza i nakita).

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH ZNA ŠTA SVAKA ŽENA NOSI I KOLIKO SE MATERICE STEŽU..”¹

Gida znači *nukisa* (nestala je i umanjila se).

4697. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ključeva tajni (gajba) ima pet; njih ne zna niko osim Allaha. Niko osim Allaha ne zna šta će se sutra dogoditi, niti iko osim Allaha zna šta je u matericama. Niko osim Allaha ne zna kada će pasti kiša. Čovjek ne zna u kojoj će zemlji umrijeti, niti zna kada će nastupiti Kijametski dan; (to zna) samo Allah.”²

الْمُسْقَةَ (مُعَقَّبَ) مُغِيرٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مُتَجَاوِرَاتٍ) طَيِّبُهَا وَخَبِيثُهَا السَّبَاخُ (صِنَوَانٌ) النَّخْلَانِ أَوْ أَكْثَرُ فِي أَصْلٍ وَاحِدٍ (وَعَيْرٌ صِنَوَانٍ) وَحَدَّثَهَا (بِبَاءٍ وَاحِدٍ) كَصَالِحِ بَنِي آدَمَ وَخَبِيثُهُمْ أَبْوَهُمْ وَاحِدٌ السَّحَابُ الثَّقَالُ الَّذِي فِيهِ الْمَاءُ (كَبَاسِطٍ كَفَيْهِ إِلَى الْمَاءِ) يَدْعُو الْمَاءَ بِلِسَانِهِ وَيُشِيرُ إِلَيْهِ بِيَدِهِ فَلَا يَأْتِيهِ أَبَدًا (فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا) تَمَلًّا بَطْنٌ كُلُّ وَادٍ (زَبْدًا رَابِيًا) الزَّبْدُ زَبْدُ السَّيْلِ (زَبْدٌ مِثْلُهُ) حَبْتُ الْحَدِيدِ وَالْحَلِيَّةِ.

بَابُ قَوْلِهِ (اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ)

(غِيضٌ) نَقْصٌ.

٤٦٩٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا اللَّهُ لَا يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ إِلَّا اللَّهُ وَلَا يَعْلَمُ مَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ إِلَّا اللَّهُ وَلَا يَعْلَمُ مَتَى يَأْتِي الْمَطَرُ أَحَدٌ إِلَّا اللَّهُ وَلَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ وَلَا يَعْلَمُ مَتَى تَقُومُ السَّاعَةُ إِلَّا اللَّهُ.

1 Er-Ra'd, 8. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Allah zna šta svaka žena nosi i koliko se materice stežu, a koliko šire; u Njega sve ima mjeru.”

2 Ovaj hadis već je spomenut kada se govorilo o suri El-En'am, a također će biti spomenut kada se bude govorilo o suri Lukman.

U ime Allaha Svemilosnog, Samilosnog!

SURA IBRAHIM

Ibn-Abbas kaže da *hadin* znači *da'in* (upućivač). Mudžahid kaže da *sedidun* znači *kajhun* i *demun* (gnoj i krv). Ibn-Ujejna kaže da se riječima: "Sjetite se Allahove blagodati..." – misli na Allahovu pomoć vama i (dobre) dane. Mudžahid kaže da se riječima: "... od svega onog što od Njega tražite..."³ – misli na sve što se zaželi. *Jebguneha* 'ivedžen znači "traže (načina) da je iskrive". *Ve iz te'ezzene rabbukum* znači *e'alemekum*, tj. *azenekum* (obavijestio vas je). *Reddu ejdijehum fi efvahihi* – ovo je primjer koji znači "prestali su s onim što im je naređeno". *Mekami* znači "pred Allahom, dželle šanuhu". *Min vera'ih* znači *kuddamehu džehennemu* (ispred njega je Džehennem).⁴ *Lekum tebe'an* jednina je *tabi'un*, kao *gajebun* i *gaibun*. *Bi musrihikum* i *istasrehani* znači "zatražio je od mene pomoć". *Jestasrihuhu* je od *es-surahu* (vriska, vapaj, plač). *Ve la hilale* infinitiv je od *haleltuhu hilalen*. Množina može biti *hulletun* i *hilalun*. *Udžtusset* znači *istu'silet* (iščupana je).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَادٍ) دَاعٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ صَدِيدٌ قَيْحٌ
وَدَمٌ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ)
أَيَادِي اللَّهِ عِنْدَكُمْ وَأَيَّامُهُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مِنْ كُلِّ
مَا سَأَلْتُمُوهُ) رَغِبْتُمْ إِلَيْهِ فِيهِ (يَبْتَغُونَهَا عَوَجًا)
يَلْتَمِسُونَ لَهَا عَوَجًا (وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ) أَعْلَمَكُمْ
أَذْنَكُمْ رَدُّوا (أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ) هَذَا مَثَلٌ
كَفُّوا عَمَّا أُمِرُوا بِهِ (مَقَامِي) حَيْثُ يُقِيمُهُ اللَّهُ
بَيْنَ يَدَيْهِ (مِنْ وَرَائِهِ) قُدَّامَهُ جَهَنَّمَ (لَكُمْ تَبَعًا)
وَاحِدَهَا تَابِعٌ مِثْلُ غَيْبٍ وَغَائِبٍ (بِمُضَرِّحِكُمْ)
اسْتَضَرَّحَنِي اسْتَعَاثَنِي (يَسْتَضَرِّحُهُ) مِنَ الصُّرَاخِ
(وَلَا خِلَالَ) مَضَدَّرُ خَالَتُهُ خِلَالًا وَيَجُوزُ أَيْضًا
جَمْعُ خُلَّةٍ وَخِلَالَ (اجْتَثَّتْ) اسْتَوْصَلَتْ .

³ Ibrahim, 34.

⁴ Ovo je metafora, kao kad se kaže smrt ti je za leđima, tj. pred tobom.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KAO LIJEPO DRVO:
KORIJEN MU JE ČVRSTO U ZEMLJI,
A GRANE PREMA NEBU; ONO PLOD SVOJ
DAJE U SVAKO DOBA..."¹

4698. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je rekao:

"Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je upitao: 'Šta mislite koje je drvo nalik na čovjeka muslimana: lišće mu ne opada, a plod svoj daje u svako doba?'

U sebi sam pomislio", kaže Ibn-Omer, "da je to palma, ali sam vidio da Ebu-Bekr i Omer šute, pa nisam želio da govorim. Pošto nisu ništa rekli, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je to palma. Kada smo ustali, rekoh Omeru: 'Babo moj, tako mi Allaha, pomislio sam da je to palma.'

'A šta te je spriječilo da kažeš?', upita me on.

'Vidio sam da vi ne govorite, pa nisam želio da govorim (ili da nešto kažem)', odgovorio sam. Na to Omer reče: 'Da si rekao, bilo bi mi draže od toga i toga.'

بَابُ قَوْلِهِ (كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ
وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ)

٤٦٩٨. حَدَّثَنِي عُيَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أَسَامَةَ
عَنْ عُيَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَخْبِرُونِي
بِشَجَرَةٍ تُشَبِّهُهُ أَوْ كَالرَّجُلِ الْمُسْلِمِ لَا يَتَحَاتُّ وَرَقُهَا
وَلَا وَلَا وَلَا تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ قَالَ ابْنُ عُمَرَ
فَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ وَرَأَيْتُ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ
لَا يَتَكَلَّمَانِ فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ فَلَمَّا لَمْ يَقُولُوا شَيْئًا
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هِيَ النَّخْلَةُ فَلَمَّا قُمْنَا قُلْتُ لِعُمَرَ
يَا أَبَتَاهُ وَاللَّهِ لَقَدْ كَانَ وَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ
فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَتَكَلَّمَ قَالَ لَمْ أَرَكَمُ تَتَكَلَّمُونَ
فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ أَوْ أَقُولَ شَيْئًا قَالَ عُمَرُ لَأَنْ
تَكُونَ قُلْتَهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كَذَا وَكَذَا .

¹ Ibrahim, 24-25. Ova dva ajeta u cijelosti glase: "Zar ne vidiš kako Allah navodi primjer – lijepa je riječ kao lijepo drvo: korijen mu je čvrsto u zemlji, a grane prema nebu; ono plod svoj daje u svako doba koje Gospodar njegov odredi; a Allah ljudima navodi primjere da bi pouku primili."

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH ĆE VJERNIKE POSTOJANOM RIJEČJU UČVRSTITI...”²

4699. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, ovom Alkama b. Mersed, prenoseći od Sa‘da b. Ubejda, a on Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada musliman u kaburu bude pitan da posvjedoči kako niko ne zasluhuje da bude obožavan mimo Allaha te da je Muhammed Allahov poslanik³ – na to se odnose Njegove riječi: ‘Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu.’”⁴

RIJEČI UZVIŠENOG: “ZAR NE VIDIŠ ONE KOJI SU UMJESTO ZAHVALNOSTI ALLAHU NA BLAGODATIMA – NEVJEROVANJEM UZVRATILI...”⁵

Elem tere znači *elem ta‘lem*, kao što je u Njegovim riječima: *elem tere kejfe* i *elem tere ilelez-zine haredžu*. *El-bevaru* (*bare-jeburu*) znači *el-helaku* (propast). *Kavmen bura* znači *kavmen halikine* (uništeni narod).

4700. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a on od Ataa da je čuo od Ibn-Abbasa kako se ajet: “Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nevjerovanjem uzvratili...” – odnosi na stanovnike Mekke koji su nevjernici.

بَابُ (يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ)

٤٦٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ الْمُسْلِمُ إِذَا سُئِلَ فِي الْقَبْرِ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ (يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ).

بَابُ (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا)

أَلَمْ تَرَ أَلَمْ تَعْلَمْ كَقَوْلِهِ (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ) (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا) الْبَوَارُ الْهَلَاكُ بَارَ يَبُورُ (قَوْمًا بُورًا) هَالِكِينَ.

٤٧٠٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ عَطَاءٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا) قَالَ هُمْ كُفَّارُ أَهْلِ مَكَّةَ.

2 Ibrahim, 27. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu, a nevjernike će u zabludu staviti; Allah radi što hoće.”

3 Tj. da izgovori šehadet: *Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden resuhallah.*

4 Ovaj hadis naveden je i u poglavlju o dženaza-namazu.

5 Ibrahim, 28. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nevjerovanjem uzvratili i narod svoj u kuću propasti doveli.”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-HIDŽR

Mudžahid kaže: *siratun 'alejje mustekimun* ("Ove ću se istine Ja držati!"). Istina koja se odnosi na Allaha – to je Njegov put. *Le bi imamin mubin* znači *'alet-tariki* (na pravom putu). Ibn-Abbas kaže da *le'amruke* znači *le'ajšuke* (tako mi tvoga života). *Kavmun munkerun* jesu oni koje Lut nije prepoznao. Neki kažu da *kitabun ma'lumun* znači *edželun* (određeno vrijeme smrti). *Lev ma te'tina* znači *hela te'tina* (hajde donesi nam). *Šije'un* znači *umemun* (narodi). Zaštitnici evlija'u također se zovu *šije'un*. Ibn-Abbas kaže da *juhre'une* znači *musri'ine* (žureći). *Lil-mutevessimine* znači *lin-nazirine* (za one koji gledaju). *Sukkiret* znači *guššijet* (prekrivena je). *Burudžen* znači "položaji sunca i mjeseca".

Levakiha ("...vjetrove da oprašuju") je isto kao i: *melakiha mulkahaten*.

Hame'in – množina od *ham'etin*, a to označava mulj, blato. *El-mesnun* jest *el-masbub* (proliven; obrađen). *Tevdžel* znači *tehaf* (bojati se). *Dabire* znači *ahire* (kraj; korijen). *Le bi imamin mubin*; imam je sve ono za čim se povodiš i od čega uputu uzimaš. *Es-sajhatu* jest *el-heleketu* (propast, uništenje).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْحَجَرِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ) الْحَقُّ يَرْجِعُ إِلَى اللَّهِ وَعَلَيْهِ طَرِيقُهُ (لِبَيِّمَامٍ مُبِينٍ) عَلَى الطَّرِيقِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَعَمْرُكَ) لَعَيْشُكَ (قَوْمٌ مُنْكَرُونَ) أَنْكَرَهُمْ لُوطٌ وَقَالَ غَيْرُهُ (كِتَابٌ مَعْلُومٌ) أَجَلٌ (لَوْ مَا تَأْتَيْنَا) هَلَا تَأْتِينَا شَيْعٌ أُمَّمٌ وَلِلْأَوْلِيَاءِ أَيْضًا شَيْعٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُهْرَعُونَ) مُسْرِعِينَ (لِلْمُتَوَسِّمِينَ) لِلنَّاطِرِينَ (سُكَّرَتْ) غُشِّيَتْ (بُرُوجًا) مَنَازِلَ لِلشَّمْسِ وَالْقَمَرِ (لَوَاقِحَ) مَلَاقِحَ مُلْقَحَةٍ (حَمًا) جَمَاعَةٌ حَمَاءٌ وَهُوَ الطَّيْنُ الْمُتَغَيَّرُ وَالْمُسْتُونُ الْمَضْبُوبُ (تَوَجَّلَ) تَخَفَ (دَابِرَ) آخِرَ (لِبَيِّمَامٍ مُبِينٍ) الْإِمَامُ كُلُّ مَا اكْتَمَمْتَ وَاهْتَدَيْتَ بِهِ (الصَّيْحَةُ) الْهَلَكَةُ.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A ONOGA KOJI KRADOM PRISLUŠKUJE
STIŽE SVJETLICA VIDLJIVA.”¹

4701. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra i Ikrime, oni od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Kada Allah nešto odredi na nebu, meleki udare svojim krilima izražavajući tako potčinjenost Njegovim riječima, kao kad lanac udari o glatko kamenje.

Ali (b. Medini) kaže: Drugi (osim Sufjana) su rekli: ...o glatko kamenje, i On im dostavi to.

Pa kada ode strah iz njihovih srca, kažu: ‘Šta je rekao vaš Gospodar?’ Oni će odgovoriti: ‘Rekao je istinu, Uzvišen je On i veličanstven!’ To će čuti oni koji kradom prisluškuju, ovako jedan iznad drugoga.

Sufjan je to opisao svojim rukama i napravio razmak među prstima svoje desne ruke; uspravio ih je jedne iznad drugih.

Možda ponekad svjetlica stigne slušaoca prije nego što je on pošalje onom do sebe, pa ga spali; a možda i ne dođe do njega, a on je pošalje onome do njega, onome koji je ispod njega, sve dok je ne bace na zemlju.”

Sufjan je, možda, rekao: “... sve dok ne dođe do zemlje i ne bude ubačena u usta sihirbaza koji joj pridoda stotinu laži, pa mu povjeruju govoreći: ‘Zar nas nije obavijestio toga dana o tome i tome, pa smo se uvjerali da je to istina?’ – sve zbog te jedne riječi koja se čula s neba.”

بَابُ قَوْلِهِ

(إِلَّا مَنْ اسْتَرْقَى السَّمْعَ فَاتَّبَعَهُ شَهَابٌ مُبِينٌ)

٤٧٠١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِذَا قَضَى اللَّهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتْ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَالسَّلْسِلَةِ عَلَى صَفْوَانٍ قَالَ عَلِيُّ وَقَالَ غَيْرُهُ صَفْوَانٍ يَنْفُذُهُمْ ذَلِكَ فَإِذَا (فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا) لِلَّذِي قَالَ (الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) فَيَسْمَعُهَا مُسْتَرْقُوا السَّمْعَ وَمُسْتَرْقُوا السَّمْعَ هَكَذَا وَاحِدٌ فَوْقَ آخَرَ وَوَصَفَ سُفْيَانُ بِيَدِهِ وَفَرَجَ بَيْنَ أَصَابِعِ يَدِهِ الَّتِي نَصَبَهَا بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ قُرْبًا أَدْرَكَ الشَّهَابُ الْمُسْتَمْعَ قَبْلَ أَنْ يَرْمِيَ بِهَا إِلَى صَاحِبِهِ فَيُحْرِقُهُ وَرُبَّمَا لَمْ يُدْرِكْهُ حَتَّى يَرْمِيَ بِهَا إِلَى الَّذِي يَلِيهِ إِلَى الَّذِي هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ حَتَّى يُلْقَوْهَا إِلَى الْأَرْضِ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ حَتَّى تَنْتَهِيَ إِلَى الْأَرْضِ فَتُلْقَى عَلَى فَمِ السَّاحِرِ فَيَكْذِبُ مَعَهَا مِائَةَ كَذِبَةٍ فَيُصَدِّقُ فَيَقُولُونَ أَلَمْ يُخْبِرْنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا يَكُونُ كَذَا وَكَذَا فَوَجَدْنَاهُ حَقًّا لِلْكَلِمَةِ الَّتِي سَمِعَتْ مِنَ السَّمَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ إِذَا قَضَى اللَّهُ الْأَمْرَ وَزَادَ وَالْكَاهِنِ

¹ El-Hidžr, 18.

PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, njemu Amr, prenoseći od Ikreme, a on od Ebu-Hurejre da je uz ajet: "... kada Allah nešto odredi..." – spomenuo još i vraća.

PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan da je Amr čuo od Ikreme, a on od Ebu-Hurejre da je u vezi s riječima: "Kada Allah nešto odredi...", rekao: "Rekao sam Sufjanu: 'Neki čovjek zaista prenosi od tebe, Amra, Ikreme i Ebu-Hurejre, koji to uzdiže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on proučio *furriga* (umjesto *fuzzi 'a?*)' Sufjan je odgovorio: 'Ovako je učio Amr, pa ne znam da li ga je ovako čuo ili ne. Ovo je naš kiraet.'"¹

**RIJEČI UZVIŠENOG:
"I STANOVNICI HIDŽRA
POSLANIKE SU LAŽNIM SMATRALI."²**

4702. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svojim ashabima kada su došli do Hidžra:³

"Nemojte ulaziti kod ovih (u dolinu), a da ne zaplačete. Ako ne budete plakali, nemojte kod njih ulaziti, kako vam se ne bi desilo ono što i njima."

و حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ فَقَالَ قَالَ عَمْرُو سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ إِذَا قَضَى اللَّهُ الْأَمْرَ وَقَالَ عَلَى فَمِ السَّاحِرِ قُلْتُ لِسُفْيَانَ أَنْتَ سَمِعْتَ عَمْرًا قَالَ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ لِسُفْيَانَ إِنَّ إِنْشَاءَنَا رَوَى عَنْكَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَيَرْفَعُهُ أَنَّهُ قَرَأَ فُرْعَ قَالَ سُفْيَانُ هَكَذَا قَرَأَ عَمْرُو فَلَا أَدْرِي سَمِعَهُ هَكَذَا أَمْ لَا قَالَ سُفْيَانُ وَهِيَ قِرَاءَتُنَا .

بَاب قَوْلِهِ

(وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ)

٤٧٠٢ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِأَصْحَابِ الْحِجْرِ لَا تَدْخُلُوا عَلَى هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ إِلَّا أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا بَاكِينَ فَلَا تَدْخُلُوا عَلَيْهِمْ أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَهُمْ .

¹ Tj. mi to čitamo na ovaj način.

² El-Hidžr, 80.

³ To je dolina Semud, između Medine i Sirije, pored koje su muslimani prošli prilikom Pohoda na Tebuk za vrijeme Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“MI SMO TI OBJAVILI SEDAM AJETA KOJI SE PONAVLJAJU, I KUR’AN TI VELIČANSTVENI OBJAVLJUJEMO.”⁴

4703. Pričao mi je Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, prenoseći od Šu’be, on od Hubejba b. Abdur-Rahmana, ovaj od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Seida Mu’alle da je rekao:

“Prošao je pored mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam klanjao i pozvao me, ali mu nisam prišao dok nisam klanjao. Onda sam došao kod njega, pa me on upitao: ‘Šta te spriječilo da dođeš?’

‘Klanjao sam’, odgovorih, a on reče: ‘Zar Uzvišeni Allah nije rekao: ‘O vi koji vjerujete, odazovite se Allahu i Poslaniku!’?”, dodavši: ‘Podučit ću te najveličanstvenijoj suri u Kur’anu prije nego što izađem iz mesdžida.’

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krenuo (da izađe) iz mesdžida, te ga ja podsjetih, a on reče: ‘El-hamdu lillahi rabbil-alemin – to je sedam ajeta i veličanstveni Kur’an, koji mi je dat.’”

4704. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi’b, prenoseći od Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Suština Kur’ana (majka/ummul-Kur’an) je sedam ajeta, (*es-seb’u el-mesani*)⁵ i veličanstveni Kur’an.’”

بَابُ قَوْلِهِ (وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنْ مِثْلَيْنِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ)

٤٧٠٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ بْنِ الْمُعَلَّى قَالَ مَرَّ بِي النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا أَصَلِّي فَدَعَانِي فَلَمْ آتِهِ حَتَّى صَلَّيْتُ ثُمَّ أَتَيْتُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَأْتِيَنِي فَقُلْتُ كُنْتُ أَصَلِّي فَقَالَ أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ) ثُمَّ قَالَ أَلَا أَعْلَمُكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ أَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ لِيُخْرِجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَذَكَرْتُهُ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيْتُهُ .

٤٧٠٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذُئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أُمُّ الْقُرْآنِ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ .

4 El-Hidžr, 87.

5 Tj. sura El-Fatiha (*Fethul-bari*, 8/233).

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONE KOJI KUR'AN NA DIJELOVE DIJELE..."¹

El-muktesimin znači *ellezine halefu* (koji su se zakleli). Isto je *la uksimu* i znači *uksimu* (kunem se), a čita se još *le uksimu*.

Kasemehuma znači "zakleo im se, a njih se dvoje njemu nisu zakleli". Mudžahid kaže da *tekasemu* znači *tehalefu* (sklopili su sporazum o potpomaganju).

4705. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od Hušejma, on od Ebu-Bišra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da su "oni koji Kur'an na dijelove dijele" – ehli-kitabije, koji su ga izdijelili na dijelove, pa su u neke od njih vjerovali, a u neke nisu.

4706. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Zabjana, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao kako se ajet:

"Kao što smo one koji su se zakleli kaznili"² – odnosi na židove i kršćane, koji su jedan dio (Knjige) prihvaćali, a drugi dio nisu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I SVE DO SMRTI GOSPODARU SVOME IBADET ČINI!"³

Salim kaže da *el-jekinu* znači *el-mevtu* (smrt).

بَابُ قَوْلِهِ (الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ)

(الْمُقْتَسِمِينَ) الَّذِينَ حَلَفُوا وَمِنْهُ (لَا أُقْسِمُ) أَيُّ أُقْسِمُ وَتُقْرَأُ لَا أُقْسِمُ (وَقَاسَمَهُمَا) حَلَفَ لَهَا وَلَمْ يَحْلِفْ لَهُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَقَاسَمُوا) تَحَالَفُوا .

٤٧٠٥ . حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ) قَالَ هُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ جَزَّوْهُ أَجْزَاءً فَأَمَّنُوا بَعْضُهُ وَكَفَرُوا بَبَعْضِهِ .

٤٧٠٦ . حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي ظَبْيَانَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ) قَالَ آمَنُوا بِبَعْضٍ وَكَفَرُوا بِبَعْضٍ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى .

بَابُ قَوْلِهِ (وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ)

قَالَ سَالِمُ الْيَقِينُ الْمَوْتُ .

¹ El-Hidžr, 91. tj. ko kaže: čarolija, magija, vraćanje, proricanje, stare legende, (Tefsir Ibn-Kesir, skraćeno izdanje str.703.)

² El-Hidžr, 90.

³ El-Hidžr, 99.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NAHL (PČELE)

Ruhul-kudusi jest Džibril (kao što je u ajetu): *nezele bihir-ruhul-eminu* ("Donosi ga Povjerljivi Duh"). *Fi dajkin* kaže se *emrun dajkun* i *dajjikun*, kao što je *hejnun* i *hejjinun*, *lejnun* i *lejjinun*, *mejtun* i *mejjitun*. Ibn-Abbas kaže da *tetefejje 'u zilaluhu* znači *tetehejje 'u* (pripremaju se). *Subule rabbike zulelen* znači "nema na njemu nijedno mjesto kojim putuješ, a koje je krševito i neprohodno". Ibn-Abbas kaže da *fi tekallubihim* znači *ihtilafihim* (njihovom razilaženju). Mudžahid kaže da *temidu* znači *tekeffe 'u* (okretati, prevrtati).

Mufretune znači *mensijjune* (zaboravljeni). Neki kažu da u ajetu: *fe iza kare 'tel-kur 'ane festeiz billahi mineš-šejtanir-radžim* posljednji dio dolazi značenjski naprijed zbog toga što istiaza dolazi prije početka učenja. Ona znači traženje zaštite od Allaha. Ibn-Abbas kaže da *tusimune* znači *ter 'avne* (napasate). *Šakiletihi* znači *nahijetihi* "po njegovu načinu ponašanja, mišljenja, po njegovu stanovištu; i ona je njegova izgleda, oblika". *Kasdu-sebil* znači *el-bejanu* (objašnjenje). *Ed-dif 'u* znači "ono čime se griješ". *Turihune* znači "(odmarate) navečer" i *tesrehune* "(puštate na pašu) ujutro". *Bi šikki* znači *el-mešekkate* (poteškoća). *Ala tehavvufin* znači *tenekkusin* (postupno smanjivati).

El-en 'ami le ibreten, *el-en 'amu* dolazi u muškom i u ženskom rodu.

Isto je tako i u slučaju *en-ne 'amu* gdje *el-en 'amu* množina od *en-ne 'ami*. *Eknanun* je množina od *kinnun* kao što je *himlun* množina od *ahmalun*.

Serabile znači *kumsun* "(odjeća) koja vas čuva od vrućine"; a što se tiče odjeće *serabile tekikum be'sekum* (koja vas čuva od sile vaše), to su štitovi. *Dehalen bejneku* – sve što nije ispravno jest *dehalun*. Ibn-Abbas kaže da *hafedetun* znači

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النَّحْلِ

(رُوحُ الْقُدُسِ) جِبْرِيلُ (نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ) (فِي ضَيْقٍ) يُقَالُ أَمْرٌ ضَيْقٌ وَضَيْقٌ مِثْلُ هَيْنٍ وَهَيْنٍ وَلَيْنٍ وَلَيْنٌ وَمَيِّتٌ وَمَيِّتٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تَتَفَيَّأُ ظِلَالُهُ) تَتَهَيَّأُ (سُبُلَ رَبِّكَ ذُلَالًا) لَا يَتَوَعَّرُ عَلَيْهَا مَكَانٌ سَلَكَتَهُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فِي تَقْلِبِهِمْ) اخْتِلَافِهِمْ وَقَالَ مُجَاهِدٌ تَمِيدُ تَكْفًا (مُفْرَطُونَ) مَنْسِيُونَ وَقَالَ غَيْرُهُ (فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) هَذَا مُقَدِّمٌ وَمُؤَخَّرٌ وَذَلِكَ أَنَّ الْإِسْتِعَاذَةَ قَبْلَ الْقِرَاءَةِ وَمَعْنَاهَا الْإِعْتِصَامُ بِاللَّهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تُسِيمُونَ) تَرْعُونَ (شَاكِلَتِهِ) نَاحِيَتِهِ (قَصْدُ السَّبِيلِ) الْبَيَانُ الدَّفْعُ مَا اسْتَدْفَأَتْ (تُرِيحُونَ) بِالْعَشِيِّ وَ (تَسْرَحُونَ) بِالْغَدَاةِ (بَشِقٌ) يَعْنِي الْمَشَقَّةَ (عَلَى تَخَوُّفٍ) تَنْقُصُ (الْأَنْعَامَ لَعِبْرَةً) وَهِيَ تُؤْتَى وَتُذَكَّرُ وَكَذَلِكَ النِّعَمُ الْأَنْعَامُ جَمَاعَةُ النِّعَمِ أَكْنَانٌ وَاحِدُهَا كَنْ مِثْلُ حِمْلٍ وَأَحْمَالٍ (سَرَابِيلٌ) قُمْصٌ (تَقِيكُمْ الْحَرَّ) وَأَمَّا (سَرَابِيلٌ تَقِيكُمْ بِأَسْكُمْ) فَإِنَّهَا الدُّرُوعُ (دَخَلَا بَيْنَكُمْ) كُلُّ شَيْءٍ لَمْ يَصِحَّ فَهُوَ دَخَلَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (حَفْدَةٌ) مَنْ وَلَدَ الرَّجُلُ السَّكْرَ مَا حُرِّمَ مِنْ ثَمَرَتِهَا وَالرُّزْقُ الْحَسَنُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ صَدَقَةٍ (أَنْكَاثًا) هِيَ خَرَقَاءُ كَانَتْ إِذَا أَبْرَمَتْ غَزَلَهَا نَقَضَتْهُ وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ الْأَمَةُ مُعَلَّمُ الْخَيْرِ وَالْقَانِتُ الْمُطِيعُ .

“oni koje je čovjek rodio”. *Es-sekeru* znači “ono što je zabranjeno od njenih plodova”. *Er-rizkul-hasenu* znači “ono što je Allah dopustio”. Ibn-Ujejna prenosi od Sadake da je u vezi s riječju *enkasen* rekao da se radilo o ženi (po imenu) Harka’ koja bi, kad bi isprela svoju pređu, ponovo je rasprela”. Ibn-Mes’ud kaže: “Ummet je učitelj svakog dobra.” *El-kanitu* znači *el-muti‘u* (pokoran).

RIJEČI UZVIŠENOG: “... IMA VAS KOJI DUBOKU STAROST DOŽIVITE...”¹

4707. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma’il, njemu Harun b. Musa Ebu-Abdullah Aver, prenoseći od Šu’ajba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu:

“Utječem Ti se od škrtosti, lijenosti, duboke starosti, kaburske kazne, Dedžalovog iskušenja i iskušenja života i smrti!”

بَابُ قَوْلِهِ (وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْدَلِ الْعُمُرِ)

٤٧٠٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مُوسَى أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْأَعْوَرُّ عَنْ شُعَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَدْعُو أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَالْكَسَلِ وَأَرْدَلِ الْعُمُرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَفِتْنَةِ الدَّجَالِ وَفِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ .

¹ En-Nahl, 70. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Allah vas stvara i poslije vas usmrćuje; ima vas koji duboku starost dožive pa ništa ne znaju nakon što su znali Allah je, zaista, sveznajući i svemoćni.”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA BENU-ISRAIL
(EL-ISRA, NOĆNO PUTOVANJE)

POGLAVLJE

4708. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je rekao: "Čuo sam od Abdur-Rahmana b. Jezida da je čuo Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, kad je rekao da su (sure) Benu-Israil, El-Kehf i Merjem prve sure (koje imaju posebnu vrijednost zbog kazivanja koja su njima) i prve sure iz Kur'ana koje je on naučio. Ibn-Abbas kaže da *fesejungidune ilejke ru'usehum* znači *jehuzzune* (tresu svoje glave). Drugi kažu *negadat sinnuke* znači *teharreket* (pokrenuo se tvoj zub).

RIJEČI UZVIŠENOG: "I MI SMO
OBJAVILI SINOVIMA ISRAILOVIM..."

Ve kadajna ila beni israile znači "obavijestili smo ih da će nered činiti". Riječ *el-kadai* može biti upotrijebljena u različitim smislovima. *Ve kada rabbuke* znači "zapovjedio je tvoj Gospodar". Znači takođe i presuda *el-hukmu*, kao u ajetu: *inne rabbeke jakdi bejnehum* (Tvoj gospodar će im, zaista, presuditi). Ona znači i "stvaranje", kao u ajetu: *fekadahunne seb'a semavatin* (Pa ih je kao sedam nebesa stvorio). *Nefiren* znači "oni s kojima se ide (u pohod)". *Velijutebbiru* znači *judemmiru ma alev* (poruše sve što osvoje). *Hasiren* označava *mahbisen i mahsaren* (zatvor, ćelija). *Hakka* znači *vedžebe* (obavezno je). *Mejsuren* znači *lejjinen* (blago, nježno). *Hit'en* znači *ismen* (griješ); to je imenica od *hati'te*, a *el-hatau* je s fethom, a njen je infinitiv izveden od *el-ismu*. *Hati'tu* znači *ahta'tu* (pogriješio sam).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ بَنِي إِسْرَائِيلَ (الْإِسْرَاءُ)

بَاب

٤٧٠٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالْكَهْفِ وَمَرْيَمَ إِنَّهُنَّ مِنَ الْعِتَاقِ الْأَوَّلِ وَهُنَّ مِنْ تِلَادِي (فَسَيُغْضَوْنَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَهْرُونَ وَقَالَ غَيْرُهُ نَغَضَتْ سِنُّكَ أَيَّ تَحَرَّكَتْ .

بَاب (وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ)

أَخْبَرَنَا هُمْ أَنَّهُمْ سَيُفْسِدُونَ وَالْقَضَاءُ عَلَى وَجْهِهِ (وَقَضَى رَبُّكَ) أَمَرَ رَبُّكَ وَمِنْهُ الْحُكْمُ (إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ) وَمِنْهُ الْخَلْقُ (فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ) خَلَقَهُنَّ (نَفِيرًا) مَنْ يَنْفِرُ مَعَهُ (وَلِيَتَّبِعُوا) يُدْمَرُوا (مَا عَلَوْا) (حَصِيرًا) مَحْبَسًا مَحْصَرًا (حَقًّا) وَجَبَ (مَيْسُورًا) لَيْنَا (خِطًّا) إِنَّمَا وَهُوَ اسْمٌ مِنْ خَطِئَتْ وَالْخَطَأُ مَفْتُوحٌ مَصْدَرُهُ مِنَ الْإِثْمِ خَطِئْتُ بِمَعْنَى أَخْطَأْتُ (تَخْرُقُ) تَقْطَعُ (وَإِذْ هُمْ نَجَوَى) مَصْدَرٌ مِنْ نَاجَيْتُ فَوَصَفَهُمْ بِهَا وَالْمَعْنَى يَتَنَاجَوْنَ (رُفَاتًا) حُطَامًا (وَاسْتَفْزَزُوا) اسْتَحَفَّ (بِخَيْلِكَ) الْفَرَسَانِ وَالرَّجُلُ وَالرَّجَالُ الرَّجَالَةُ

Tahrika znači *takta'a* (prekinuti, presjeći).
Ve iz hum nedžva jest infinitiv od *nadžejtu* i On ih je opisao na taj način. To znači “međusobno razgovaraju da ih drugi ne čuju”. *Rufaten* znači *hutamen* (ruševine). *Vestefziz* znači *istehiffe* (ponižavaj). *Bihajlike* znači *el-fursani* (konjanici). *Er-redžlu*, *er-ridžalu* i *er-redždžaletu* jest množina od *radžilun* (pješak), isto kao što je *sahibun* i *sahbun*, *tadžirun* i *tedžrun*.

Hasiben znači *er-rihul-'asifu* (olujni vjetar). *El-hasibu* također znači “ono što vjetar nosi”; od toga je i *hasabu džehenneme* (džehennemsko gorivo). On će biti bačen u Džehennem, i on je njegovo (džehennemsko) gorivo. Kaže se: *hasabe fil-erdi*, a znači *zehebe* (otišao je). *El-hasabu* izvedeno je od *el-hasbau* i *el-hidžaretu*.

Tareten znači *merreten* (jedanput); množina je *tijeretun* i *taratun*. *Leahtenikenne* znači *le'este'silennehum* (iskorijenit ću ih, uništiti ću ih). Kaže se: *ihteneke fulanun ma 'inde fulanin min 'ilmin* što znači *istaksahu* (temeljito obuhvatiti). *Tairuhu* znači *hazzuhu* (njegova sudbina, sreća). Ibn-Abbas kaže da riječ *sultanun* u Kur'anu uvijek znači *hudždžetun* (dokaz). *Velijjun minez-zulli* – “nije bio ni s kim u savezništvu.”

وَاحِدُهَا رَاجِلٌ مِثْلُ صَاحِبٍ وَصَحْبٍ وَتَاجِرٍ
 وَتَجَرٍ (حَاصِبًا) الرِّيحُ الْعَاصِفُ وَالْحَاصِبُ أَيْضًا
 مَا تَرْمِي بِهِ الرِّيحُ وَمِنْهُ (حَصَبٌ جَهَنَّمَ) يُرْمَى بِهِ
 فِي جَهَنَّمَ وَهُوَ حَصْبُهَا وَيُقَالُ حَصَبَ فِي الْأَرْضِ
 ذَهَبٌ وَالْحَصَبُ مُشْتَقٌّ مِنَ الْحَصْبَاءِ وَالْحِجَارَةِ
 (تَارَةً) مَرَّةً وَجَمَاعَتُهُ تِيرَةٌ وَتَارَاتُ (لَا تُحْتَنَكَنَّ)
 لَا تُسْتَأْصِلَنَّهُمْ يُقَالُ احْتَنَكَ فُلَانٌ مَا عِنْدَ فُلَانٍ
 مِنْ عِلْمٍ اسْتَقْصَاهُ (طَائِرَةٌ) حَظَّهُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
 كُلُّ سُلْطَانٍ فِي الْقُرْآنِ فَهُوَ حُجَّةٌ (وَلِيٍّ مِنَ الذِّلِّ)
 لَمْ يُحَالِفْ أَحَدًا.

RIJEČI UZVIŠENOG: “SLAVLJEN NEKA JE ONAJ KOJI JE PREVEO SVOGA ROBA IZ HRAMA ČASNOG...”¹

4709. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Abdullaha, on od Junusa, ovaj od Ahmeda b. Saliha, on od Anbese, ovaj od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ibn-Musejjeba da je Ebu-Hurejra kazivao:

“Allahovom su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Noći israa u Jerusalemu donesene dvije čaše – jedna s vinom, a druga s mlijekom, pa ih je pogledao i uzeo mlijeko. Džibril tada reče: ‘Hvala Allahu, koji te je uputio ka prirodnoj (neiskvarenoj) čudi! Da si uzeo vino, tvoj bi ummet skrenuo s pravog puta i zalutao.’”

4710. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, prenoseći od b. Vehba, on od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, kad je kazivao:

“Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Kada me je pleme Kurejš optužilo da lažem, bio sam u sobi. Allah mi je pokazao Jerusalem, i ja sam im opisivao njegova znamenja, gledajući u njega.’”

Jakub b. Ibrahim dodaje: “Pričao nam je moj bratić Ibn-Šihab, prenoseći od svoga amidže slično ovome: ‘Kada me je pleme Kurejš optužilo da lažem, nakon moga Noćnog putovanja u Jerusalem...’”

Kasifen znači “vjetar koji sve lomi.”

بَابُ قَوْلِهِ (سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ)

٤٧٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِي بِهِ بِإِلْيَاءٍ بِقَدَحَيْنِ مِنْ خَمْرٍ وَلَبَنٍ فَنَظَرَ إِلَيْهِمَا فَأَخَذَ اللَّبَنَ قَالَ جَبْرِيلُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَاكَ لِلْفِطْرَةِ لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ .

٤٧١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَمَّا كَذَّبْتَنِي قُرَيْشٌ قُمْتُ فِي الْحِجْرِ فَجَلَّى اللَّهُ لِي بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَطَفِقْتُ أَخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَيْهِ زَادَ يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ لَمَّا كَذَّبْتَنِي قُرَيْشٌ حِينَ أُسْرِيَ بِي إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ نَحْوَهُ (قَاصِفًا) رِيحٌ تَقْصِفُ كُلَّ شَيْءٍ .

¹ El-Isra, 1. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Slavljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki, čiju smo okolicu blagoslovili, kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali. On, uistinu, sve čuje i sve vidi.”

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI SMO SINOVE ADEMOVE, DOISTA, ODLIKOVALI..."¹

Kerremna i ekremna jesu isto.² *Di'fel-hajati* i *di'fel-memati* znači "kazna za (dunjalučkog) života i nakon smrti". *Hilafeke i halfeke* jesu isto. *Nea* znači *teba'ade* (udaljiti se jedan od drugog). *Šakiletihi* znači "po njegovu načinu ponašanja, mišljenja, po njegovu stanovištu; i ona je njegova izgleda, oblika". *Sarrefna* znači *vedždžehna* (usmjerili smo ih). *Kabilen* znači *mukabeleten* i *mu'ajeneten* (direktno sučeljavanje i susret). Rečeno je (da to znači) *el-kabiletu* (babica) jer, je ona *mukabiletuha* (tj. sučeljava se s njom pri porođaju) i *takbelu veledaha* (prihvata njeno dijete). *Hašjetel-infaki*; kaže se: *enfekar-redžulu*, što znači potrošiti (rasuti) imetak, osiromašiti, a *nefikaš-šej'u* znači *zehebe* (otišao je). *Katuren* znači *mukattiren* (škrtareći). *Lil-ezkani* znači *mudžtemi'ul-lahjejni* (dio gdje se sastaju dvije vilice, tj. brada); jednina je *zekanun*. Mudžahid kaže da *mevfuren* znači *vafiren* (u izobilju). *Tebi'an* znači *sairen* (osvetnički). Ibn-Abbas kaže da to znači *nesiren* (potpomagač). *Habet* znači *tafiet* (ugasila se). Ibn-Abbas kaže da *la tubezzir* znači "nemoj trošiti imetak u ono što je nevaljalo". *Ibtigae rahmetin* znači "(traženje) opskrbe". *Mesburen* znači *mel'unen* (proklet). *La takfu* znači *la tekul* (ne reci). *Fedžasu* znači *tejemmemu* (usmjerili se ka sredini s namjerom prepada i ubijanja). *Juzdžil-fulke* znači *judžril-fulke* (On pokreće lađe). *Jehirrune lil-ezkani* znači *lil-vudžuhi* (padaju licima na tlo).

بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ)

كَرَّمْنَا وَأَكْرَمْنَا وَاحِدٌ (ضِعْفُ الْحَيَاةِ) عَذَابُ الْحَيَاةِ (وَضِعْفُ الْمَمَاتِ) عَذَابُ الْمَمَاتِ (خِلَافُكَ) وَخَلْفُكَ سَوَاءٌ (وَنَائِي) تَبَاعَدَ (شَاكِلَتِهِ) نَاحِيَتِهِ وَهِيَ مِنْ شَكْلِهِ (صَرَفْنَا) وَجَّهْنَا (قَبِيلًا) مُعَايِنَةً وَمُقَابَلَةً وَقِيلَ الْقَابِلَةُ لِأَنَّهَا مُقَابِلَتُهَا وَتَقَبَّلَ وَلَدُهَا (خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ) أَنْفَقَ الرَّجُلُ أَمْلَقَ وَنَفَقَ الشَّيْءُ ذَهَبَ (قَتُورًا) مُقْتَرًا (لِلْأَذْقَانِ) مُجْتَمِعَ اللَّحْيَيْنِ وَالْوَاحِدُ ذَقْنٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَوْفُورًا) وَافِرًا (تَبِيْعًا) ثَائِرًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَصِيرًا (خَبَثٌ) طَفِثْتُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَا تُبَذِّرْ) لَا تُنْفِقْ فِي الْبَاطِلِ (ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ) رَزَقَ (مَثْبُورًا) مَلْعُونًا (لَا تَقْفُ) لَا تَقُلْ (فَجَاسُوا) تَيَمَّمُوا (يُزْجِي) الْفُلُكُ يُجْرِي الْفُلُكُ (يَخْرُونَ لِلْأَذْقَانِ) لِلْوُجُوهِ.

¹ El-Isra, 70. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali: i ponijeli smo ih kopnom i morem, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili."

² To znači da one u osnovi imaju isto značenje. Međutim, riječ s tešdidom ima jače značenje.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A KAD ŽELIMO UNIŠTITI JEDNO
NASELJE, NAREDIMO (*EMERNA*)
U NJEMU RASKOŠNICIMA NJEGOVIM...”³

4711. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Sufjana da ga je obavijestio Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha da je rekao: “Kada jedno pleme postane brojno, u predislamsko doba govorili smo: *Emire benu fulan* ‘(Postala su mnogobrojna) djeca toga i toga.”

Pričao nam je Humejdi, prenoseći od Sufjana da je rekao: *Emere (benu fulan)*.

RIJEČI UZVIŠENOG: “O POTOMCI ONIH
KOJE SMO S NUHOM NOSILI – A ON JE,
DOISTA, BIO ROB ZAHVALNI.”⁴

4712. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, prenoseći od Ebu-Hajjana Tejmija, on od Ebu-Zur’ata b. Amra b. Džerira, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je meso; dodali su mu prednji but – a njemu se, inače, taj dio mesa jako sviđao – te on odgrize malo od toga mesa, a potom reče: ‘Ja ću biti prvak među ljudima na Sudnjem danu,⁵ a znate li zašto? Allah će sakupiti sve ljude na jednom mjestu, tako da će ih moći vidjeti onaj koji gleda i doviknuti onaj koji zove. Sunce će im se (jako) približiti da će ljudi doći u takvo stanje da neće moći podnijeti niti izdržati tugu, bol i patnju, te će

بَابُ قَوْلِهِ

(وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا)

٤٧١١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا نَقُولُ لِلْحَيِّ إِذَا كَثُرُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَمَرَ بَنُو فُلَانٍ حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ وَقَالَ أَمَرَ .

بَابُ

(ذُرِّيَّةٌ مِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا)

٤٧١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا أَبُو حَيَّانَ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَتَى بِلَحْمٍ فَرَفَعَ إِلَيْهِ الذَّرَاعُ وَكَانَتْ تُعْجِبُهُ فَهَشَّ مِنْهَا نَهْشَةً ثُمَّ قَالَ أَنَا سَيِّدُ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهَلْ تَذَرُونَ مِمَّ ذَلِكَ يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ يُسْمِعُهُمُ الدَّاعِيَ وَيَنْفُذُهُمُ الْبَصَرَ وَتَذَنُّو الشَّمْسُ فَيَبْلُغُ النَّاسَ مِنَ الْغَمِّ وَالْكَرْبِ مَا لَا يُطِيقُونَ وَلَا يَحْتَمِلُونَ فَيَقُولُ النَّاسُ أَلَا تَرَوْنَ مَا

3 El-Isra, 16. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “A kad hoćemo uništiti jedno naselje, naredimo u njemu raskošnicima njegovim (da budu pokorni), te se odaju griješenju, i tako zasluže kaznu te ga razorimo potpuno.”

4 El-Isra, 3.

5 Ova čast koja će biti ukazana Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Sudnjem danu ogleda se u tome što će on, jedini od svih poslanika i vjerovjesnika, imati pravo da se zauzima za sve ljude, i to onda kada budu u najtežim prilikama. On će se za njih zauzeti da im se što prije presudi.

neki ljudi reći: 'Zar ne vidite u čemu ste i šta vas je snašlo?! Zar nećete pogledati nekoga ko bi se zauzeo za vas kod vašeg Gospodara?'

'Vaš je otac Adem', reći će neko od njih, pa će mu oni otići i reći: 'Ademe, ti si otac čovječanstva; Allah te je stvorio Svojom rukom, udahnuo ti dušu i naredio melekima, pa su ti oni sedždu učinili. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo i šta nas je snašlo?!'

Adem će odgovoriti: 'Moj se Gospodar danas tako rasrdio¹ kako se nikada nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. On mi je, zaista, zabranio onu voćku, ali sam ja prekršio tu zabranu. Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! Idite Nuhu!'

Potom će oni doći Nuhu i reći: 'O Nuhu, ti si prvi poslanik stanovnicima Zemlje, i Allah te nazvao zahvalnim robom. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo i šta nas je snašlo?!'

'Moj se Uzvišeni Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. Ja sam uputio dovu protiv svoga naroda. Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! Idite Ibrahimu!', reći će on.

Potom će oni doći Ibrahimu i reći: 'O Ibrahimе, ti si Allahov vjerovjesnik i Njegov prijatelj među stanovnicima Zemlje. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!'

'Moj se Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. Ja sam izrekao tri neistine. (Ebu-Hajjan spomenuo ih je u hadisu.) Dosta mi je moje brige. Idite nekom drugom! Idite Musau! Potom će oni doći Musau i reći: 'O Musa, ti si Allahov poslanik. Allah te je odlikovao nad ostalim ljudima Svojom objavom i Svojim govorom. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!'

قَدْ بَلَغَكُمْ أَلَّا تَنْظُرُونَ مَنْ يَشْفَعُ لَكُمْ إِلَىٰ رَبِّكُمْ
فَيَقُولُ بَعْضُ النَّاسِ لِبَعْضٍ عَلَيْكُمْ بِأَدَمَ فَيَأْتُونَ
أَدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَيَقُولُونَ لَهُ أَنْتَ أَبُو الْبَشَرِ
خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ وَأَمَرَ
الْمَلَائِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ اشْفَعْ لَنَا إِلَىٰ رَبِّكَ أَلَّا تَرَىٰ
إِلَىٰ مَا نَحْنُ فِيهِ أَلَّا تَرَىٰ إِلَىٰ مَا قَدْ بَلَغْنَا فَيَقُولُ
أَدَمُ إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ
قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنَّهُ قَدْ نَهَانِي
عَنِ الشَّجَرَةِ فَعَصَيْتُهُ نَفْسِي نَفْسِي أَذْهَبُوا
إِلَىٰ غَيْرِي أَذْهَبُوا إِلَىٰ نُوحٍ فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُونَ
يَا نُوحُ إِنَّكَ أَنْتَ أَوَّلُ الرُّسُلِ إِلَىٰ أَهْلِ الْأَرْضِ
وَقَدْ سَمَّاكَ اللَّهُ عَبْدًا شَكُورًا اشْفَعْ لَنَا إِلَىٰ رَبِّكَ
أَلَّا تَرَىٰ إِلَىٰ مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ إِنَّ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ
قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ
يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنَّهُ قَدْ كَانَتْ لِي دَعْوَةٌ دَعَوْتُهَا
عَلَىٰ قَوْمِي نَفْسِي نَفْسِي أَذْهَبُوا إِلَىٰ غَيْرِي
أَذْهَبُوا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُونَ يَا
إِبْرَاهِيمُ أَنْتَ نَبِيُّ اللَّهِ وَخَلِيلُهُ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ
اشْفَعْ لَنَا إِلَىٰ رَبِّكَ أَلَّا تَرَىٰ إِلَىٰ مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ
لَهُمْ إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ
قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنِّي قَدْ كُنْتُ
كَذَبْتُ ثَلَاثَ كَذِبَاتٍ فَذَكَّرْتَنِي أَبُو حَيَّانَ فِي
الْحَدِيثِ نَفْسِي نَفْسِي أَذْهَبُوا إِلَىٰ غَيْرِي
أَذْهَبُوا إِلَىٰ مُوسَىٰ فَيَأْتُونَ مُوسَىٰ فَيَقُولُونَ يَا
مُوسَىٰ أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ فَضَّلَكَ اللَّهُ بِرِسَالَتِهِ

¹ Ova se Allahova, dželle šanuhu, srdžba, kako kaže Nevevi, ogleda u kažnjavanju grešnika. Strahote koje će svi tada vidjeti nikad se nisu dogodile niti će se ikad dogoditi. (Umdetul-kari, XV/221)

‘Moj se Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. Ja sam ubio čovjeka, a nije mi bilo naređeno da ga ubijem. Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! Idite Isau!’, reći će on.

Potom će oni doći Isau i reći: ‘O Isa, ti si Allahov poslanik i Njegova riječ (stvoren si riječju: Budi!), koju je On poslao Merjemi, i duh od Njega (tj. i dušu ti je udahnuo). Govorio si sa svijetom dok si bio dijete u bešici. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!’

‘Moj se Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi’, reći će Isa, ne spominjući svoj grijeh, i dodati: ‘Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! idite Muhammedu!’

Potom će oni doći Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i reći: ‘O Muhammede, ti si Allahov poslanik, pečat vjerovjesnicima. Allah ti je oprostio ono što si prije i poslije (zgriješio). Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!’

‘Tada ću ja krenuti’, kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘i doći pod Arš. Učinit ću sedždu svome Uzvišenom Gospodaru, a On će mi dopustiti da Mu uputim zahvale i najljepše pohvale, nešto što nikom nije dao. Zatim će biti rečeno: ‘Muhammede, digni svoju glavu! Moli, dat će ti se! Zauzimaj se, tvoje će zauzimanje biti primljeno!’ Podići ću glavu i reći: ‘Gospodaru moj, moj ummet! Gospodaru moj, moj ummet!’

‘Muhammede’, bit će rečeno, ‘uvedi na desna džennetska vrata one od svoga ummeta koji ne moraju polagati račun! A oni su s ostalim svijetom, što se tiče drugih vrata.’

Zatim je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dodao: ‘Tako mi Onoga u čijim je rukama moja duša, između dvaju džennetskih vrata (razmak) je koliko između Mekke i Himjera (tj. San‘e u kojoj je živio narod Himjer), ili koliko između Mekke i Busre (grad u Šamu).’”

وَبِكَلَامِهِ عَلَى النَّاسِ اشْفَعْنَا إِلَى رَبِّكَ أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنِّي قَدْ قَتَلْتُ نَفْسًا لَمْ أَوْمَرْ بِقَتْلِهَا نَفْسِي نَفْسِي أَذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي أَذْهَبُوا إِلَى عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُونَ يَا عِيسَى أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَكَلَّمْتُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا اشْفَعْنَا إِلَى رَبِّكَ أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ عِيسَى إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ قَطُّ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ ذَنْبًا نَفْسِي نَفْسِي أَذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي أَذْهَبُوا إِلَى مُحَمَّدٍ فَيَأْتُونَ مُحَمَّدًا فَيَقُولُونَ يَا مُحَمَّدُ أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ وَخَاتِمُ الْأَنْبِيَاءِ وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ اشْفَعْنَا إِلَى رَبِّكَ أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَأَنْطَلِقُ فَآتِي تَحْتَ الْعَرْشِ فَأَقْعُ سَاجِدًا لِلرَّبِّ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَيَّ مِنْ مَحَامِدِهِ وَحُسْنِ الثَّنَاءِ عَلَيْهِ شَيْئًا لَمْ يَفْتَحْهُ عَلَى أَحَدٍ قَبْلِي ثُمَّ يُقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ سَلْ تُعْطَهُ وَاشْفَعْ تُشْفَعْ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَقُولُ أُمِّتِي يَا رَبِّ أُمِّتِي يَا رَبِّ أُمِّتِي يَا رَبِّ فَيُقَالُ يَا مُحَمَّدُ ادْخُلْ مِنْ أُمَّتِكَ مَنْ لَا حِسَابَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْبَابِ الْأَيْمَنِ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ وَهُمْ شُرَكَاءُ النَّاسِ فِيهَا سِوَى ذَلِكَ مِنَ الْأَبْوَابِ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ مَا بَيْنَ الْمَصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِعِ الْجَنَّةِ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَحَمِيرَ أَوْ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَبُصْرَى .

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... A DAVUDU SMO ZEBUR DALI.”¹

4713. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Davudu je olakšano učenje. Tako bi on naredio da mu jahalicu osedlaju, i on bi stigao dovršiti učenje prije nego što se završi taj posao.”²

RIJEČI UZVIŠENOG:

“RECI: ‘MOLITE SE ONIMA KOJE,
PORED NJEGA, SMATRATE BOGOVIMA;
ONI VAS NEĆE MOĆI NEVOLJE
OSLOBODITI NITI JE IZMIJENITI.’”³

7414. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha da je rekao o ajetu:

“... traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti”⁴ – rekao: “Pojedini su ljudi obožavali neke džine, pa su džini primili islam, a ovi su se čvrsto prihvatili svoje vjere.”

Ešdže'i još dodaje, prenoseći od Sufjana, a on od A'meša: “Reci: ‘Molite se onima koje, pored Njega, smatrate...’”

بَاب قَوْلِهِ (وَأَتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا)

٤٧١٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خُفِّفَ عَلَى دَاوُدَ الْقِرَاءَةُ فَكَانَ يَأْمُرُ بِدَابَّتِهِ لِيُشْرَجَ فَكَانَ يَقْرَأُ قَبْلَ أَنْ يَفْرُغَ يَغْنِي الْقُرْآنَ .

بَاب (قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا)

٤٧١٤. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ (إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ) قَالَ كَانَ نَاسٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعْبُدُونَ نَاسًا مِنَ الْجِنِّ فَأَسْلَمَ الْجِنُّ وَتَمَسَّكَ هَؤُلَاءُ بِدِينِهِمْ زَادَ الْأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ الْأَعْمَشِ (قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ) .

1 El-Isra, 55. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Gospodar tvoj dobro zna one na nebesima i one na Zemlji; Mi smo jedne vjerovjesnike nad drugima odlikovali, a Davudu smo Zebur dali.”

2 Iz ovoga, kako kaže Ibn-Hadžer zaključujemo da Allah daje bereket u vremenu, tako da čovjek za kratko vrijeme uspije uraditi veliki posao. (Fethul-Bari, 6/524)

3 El-Isra, 56.

4 El-Isra, 57.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ONI KOJIMA SE ONI MOLE SAMI TRAŽE NAČINA KAKO ĆE SE ŠTO VIŠE GOSPODARU SVOME PRIBLIŽITI...”⁵

4715. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid da ga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je o ovom ajetu:

“Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti...” – rekao: “Neki su džini obožavani, pa su primili islam.”

RIJEČI UZVIŠENOG:
“... A SAN KOJI SMO TI DALI
DA USNIJEŠ ISKUŠENJE JE ZA LJUDE...”⁶

4716. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu: “... a san koji smo ti dali da usniješ iskušenje je za ljude...” – rekao: “To je istinsko viđenje očima koje je pokazano Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Noći ‘israa’ (Noćnog putovanja); a ‘ukleto drvo’ u Kur’anu jest drvo ‘zekkum’.”⁷

بَابُ قَوْلِهِ (أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ
يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ)

٤٧١٥. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُليْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي هَذِهِ الْآيَةِ (الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ) قَالَ كَانَ نَاسٌ مِنَ الْجِنِّ يُعْبَدُونَ فَأَسْلَمُوا.

بَابُ (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا
الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ)

٤٧١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ) قَالَ هِيَ رُؤْيَا عَيْنِ أَرِيَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِي بِهِ (وَالشَّجَرَةُ الْمَلْعُونَةُ) شَجَرَةُ الزَّقُّومِ.

5 El-Isra, 57. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti, i žele milost Njegovu, i plaše se kazne Njegove. A kazne Gospodara tvoga svako se treba čuvati.”

6 El-Isra, 60. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I kada smo ti rekli: ‘Svi su ljudi u Allahovoj vlasti!’ A prizor koji smo ti pokazali i drvo ukleto, u Kur’anu spomenuto, iskušenje su za ljude. Mi ih zastrašujemo, ali njima to samo povećava ionako veliko bezvjerstvo.”

7 Drvo zekkum je spomenuto u Kur’anu kerimu na dva mjesta, u suri Es-Saffat, 61-66. i suri Ed-Duhan, 43-46. kada je objavljeno da zekum raste iz dna Džehennema to je bilo iskušenje onim koji su u zabludi.

RIJEČI UZVIŠENOG: "...UISTINU, MOLITVI U ZORU MNOGI PRISUSTVUJU."¹

Mudžahid kaže: "To je sabah-namaz."

4717. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, prenoseći od Abdur-Rezzaka da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme i Ibn-Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"Zajednički namaz vredniji je od pojedinačnog namaza za dvadeset pet stupnjeva. Na sabah-namazu sastaju se melec noći i dana."

Ebu-Hurejra kaže: "O tome govori ajet: '...uistinu, molitvi u zoru mnogi prisustvuju.'"

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NADATI SE DA ĆE TI GOSPODAR TVOJ NA ONOM SVIJETU HVALE DOSTOJNO MJESTO DAROVATI."²

4718. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Eban, prenoseći od Ebu-Ahvesa, a on od Adema b. Alija da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, kako kazuje:

"Ljudi će, zaista, na Kijametskom danu klečati (na koljenima). Svaki će ummet slijediti svoga vjerovjesnika, govoreći: 'O ti (vjerovjesniče), zauzmi se (za nas)!'

Svi će oni govoriti da na to nemaju pravo, tako da će (naposljetku) zauzimanje pasti na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. To će biti onda kad mu Allah hvale dostojno mjesto daruje."

بَابُ قَوْلِهِ (إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا)

قَالَ مُجَاهِدٌ صَلَاةَ الْفَجْرِ .

٤٧١٧. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَأَبْنِ الْمُسَيْبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَضَّلُ صَلَاةَ الْجَمِيعِ عَلَى صَلَاةِ الْوَاحِدِ خَمْسٌ وَعِشْرُونَ دَرَجَةً وَتَجْتَمِعُ مَلَائِكَةُ اللَّيْلِ وَمَلَائِكَةُ النَّهَارِ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ اقْرَأُوا إِنَّ شِئْتُمْ (وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا) .

بَابُ قَوْلِهِ

(عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا)

٤٧١٨. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَخْوَصِ عَنْ آدَمَ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ إِنَّ النَّاسَ يَصِيرُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جُثًّا كُلُّ أُمَّةٍ تَتَّبِعُ نَبِيَّهَا يَقُولُونَ يَا فَلَانُ اشْفَعْ يَا فَلَانُ اشْفَعْ حَتَّى تَنْتَهِيَ الشَّفَاعَةُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَلِكَ يَوْمٌ يَبْعَثُهُ اللَّهُ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ .

1 El-Isra, 78. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Obavljaj propisane molitve kad Sunce s polovine neba krene, pa do noćne tmine, i molitvu u zoru, jer, uistinu, molitvi u zoru mnogi prisustvuju."

2 El-Isra, 79. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I probdij dio noći u namazu – to je samo tvoja dužnost. Nadati se da će ti Gospodar tvoj na onom svijetu hvale dostojno mjesto darovati."

4719. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Šu'ajb b. Ebu-Hamza, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko, nakon što sasluša ezan, kaže: ‘Allahu, Gospodaru ovog vječno savršenog poziva i zauvijek postojanog namaza, podari Muhammedu visok položaj u Džennetu (*el-vesila*) i postavi ga na hvale vrijedno mjesto, koje si mu obećao!’ – dostojan je moga zagovora (*šefa'ata*) na Sudnjem danu.”³

Hadis prenosi i Hamza b. Abdullah od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I RECI: ‘DOŠLA JE ISTINA, A NESTALO JE LAŽI; LAŽ, ZAISTA, NESTAJE!’”⁴

Jezheku znači jehliku (propasti, biti uništeno).

4720. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida, ovaj od Ebu-Ma'mera, a on od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u Mekku, a oko Ka'be je bilo tristo šezdeset kipova. Počeo ih je obarati štapom (koji je držao) u svojoj ruci, govoreći: ‘Došla je Istina, a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!’ – ‘Došla je Istina, a iščezla je laž!’”⁵

٤٧١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَوَاهُ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

بَاب (وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ

وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا)

يَزْهَقُ يَهْلِكُ.

٤٧٢٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ وَحَوْلَ الْبَيْتِ سِتُونَ وَثَلَاثَ مِائَةٍ نُصْبٍ فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ وَيَقُولُ (جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا) (جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ).

3 Iz ovog hadisa može se izvući nekoliko poruka:

- *el-vesila* je najistaknutije mjesto u Džennetu; zbog toga ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi zaslužiti;
- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimat će se za ljude na Sudnjem danu;
- preporučuje se učenje ove dove nakon svakog ezana; time se zaslužuje Poslanikovo sallallahu alejhi ve sellem, zauzimanje na Sudnjem danu;
- zauzimanje se može zaslužiti dobrim djelima, kao što je ova dova.

4 El-Isra, 81.

5 Sebe', 49.

RIJEČI UZVIŠENOG: "PITAJU TE O DUŠI..."¹

4721. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Dok sam bio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na njivi² – a on je bio naslonjen na ogoljelu palminu granu – naišla je grupa židova.

'Pitajte ga o duši', rekoše jedni drugima.

'Šta želite?', upitao ih je.

'Neće vam kazati ništa što vi mrzite', rekoše neki.

'Pitajte ga', rekoše drugi i upitaše ga o duši. Allahov se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, suzdržao, i nije im ništa odgovorio. Znao sam da mu dolazi Objava, pa sam malo zastao na svome mjestu.³ Kada je Objava bila spuštena, (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) reče: 'Pitaju te o duši. Reci: 'Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja!'"

بَاب (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ)

٤٧٢١. حَدَّثَنَا عُمرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا أَنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرْثٍ وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى عَصِيبٍ إِذْ مَرَّ الْيَهُودُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَقَالَ مَا رَأَيْتُمْ إِلَيْهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا يَسْتَقْبِلُكُمْ بِشَيْءٍ تَكْرَهُونَهُ فَقَالُوا سَلُوهُ فَسَأَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَأَمْسَكَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِمْ شَيْئًا فَعَلِمْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَقُمْتُ مَقَامِي فَلَمَّا نَزَلَ الْوَحْيُ قَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا).

¹ El-Isra, 85. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Pitaju te o duši. Reci: 'Duša je od stvari Gospodara moga, a vama je dato samo malo znanja!'"

² U nekim predanjima spominje se da je ta njiva ustvari palmik.

³ Tj. iz poštovanja prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga ne ometam dok mu silazi Objava.

RIJEČI UZVIŠENOG: “NE IZGOVARAJ KUR’AN NA SAV GLAS DOK MOLITVU SVOJU OBAVLJAŠ, A I NE PRIGUŠUJ GA...”⁴

4722. PRIČAO NAM JE Ja’kub b. Ibrahim, prenoseći od Hušejma, on od Ebu-Bišra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je o riječima Uzvišenog:

“Ne izgovaraj Kur’an na sav glas dok namaz svoj obavljaš, a i ne prigušuj ga...” – rekao kako su one objavljene (dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) tajno (klanjao) u Mekki. Kada bi klanjao s ashabima, učio bi Kur’an naglas. Kad bi to čuli mušrici, psovali bi Kur’an, Onoga koji ga je objavio i onoga kome je došao, te je Allah Uzvišeni rekao Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Ne izgovaraj Kur’an na sav glas dok molitvu svoju obavljaš...”, tj. svoje učenje, pa da to čuju mušrici i onda počnu psovati Kur’an. Također, ne prigušuj ga, pa da tvoji ashabi ne čuju; traži sredinu između to dvoje.

4723. PRIČAO MI JE Talk b. Gannam, prenoseći od Zaide, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je ovo objavljeno o dovi.

بَاب (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتُ بِهَا)

٤٧٢٢. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا أَبُو بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتُ بِهَا) قَالَ نَزَلَتْ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُخْتَفٍ بِمَكَّةَ كَانَ إِذَا صَلَّى بِأَصْحَابِهِ رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ فَإِذَا سَمِعَهُ الْمُشْرِكُونَ سَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أَنْزَلَهُ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِنَبِيِّهِ ﷺ (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ) أَيِ بِقِرَاءَتِكَ فَيَسْمَعُ الْمُشْرِكُونَ فَيَسُبُّوا الْقُرْآنَ (وَلَا تُخَافِتُ بِهَا) عَنْ أَصْحَابِكَ فَلَا تُسْمِعُهُمْ (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا).

٤٧٢٣. حَدَّثَنِي طَلْقُ بْنُ غَنَامٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ أَنْزَلَ ذَلِكَ فِي الدُّعَاءِ.

4 El-Isra, 110. Ovaj ajet u cijelosti glasi: ”Reci: ‘Zovite: ‘Allah’, ili zovite: ‘Milostivi’, a kako god Ga budete zvali, Njegova su imena najljepša! Ne izgovaraj Kur’an na sav glas dok namaz svoj obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga!”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog

SURA EL-KEHF (PEĆINA)

Mudžahid kaže da *takriduhum* znači *tetrukuhum* (ostaviš ih, napustiš ih); *kane lehu sumurun* (po našem kiractu: *semerun*, u značenju: *i imao je on plodove*); to jest *zehebun ve fiddatun* (zlatu i srebru). Drugi kažu da je *es-sumur* množina od *es-semeru* (plodovi). *Bahi'un* znači *muhlikun* (onaj koji uništava). *Esefen* znači *nedemen* (kajući se). *El-kehf* (pećina) jest otvor u brdu.

Er-rekimu znači *el-kitabu* (knjiga). *Merkumun* znači *mektubun* (napisan), od riječi *er-rakmu*.

Rebatna 'ala kulubihim znači *elhemnahum sabren* (nadahnuli smo ih strpljenjem); isto je *lev la en rebatna ala kalbiha*. *Šetatan* znači *ifratan* (pretjeranost). *El-vesidu* znači *el-finau* (dvorište, slobodan prostor); množina je *vesaidu* i *vusudun*. Kaže se: *el-vesidu*, što znači "vrata". *Mu'sadetun* znači *mutbekatun* (zatvorena). Kaže se: *asadel-babe* i *evsade*.

Be'asnahum znači *ahjejnahum* (oživili smo ih). *Ezka* znači *ekseru* (više). Kaže se to još znači: *ehallu* (halalnila). Još se kaže da znači: *ekseru rej'an* (većeg rasta i prihoda). Ibn-Abbas je učio: *ukleha ve lem tazlim* znači *lem tenkus* (nije se smanjilo). Seid prenosi od Ibn-Abbasa da *er-rekimu* znači "olovna ploča". Njihov službenik napisao je njihova imena, a zatim je olovnu ploču stavio u svoju riznicu.

"Allah je zapečatio uši njihove", pa su oni zaspali. Neki kažu da *ve elet teilu* znači *tendžu* (spasiti se). Mudžahid kaže da *mev'ilen* znači *mahrizen* (utočište).

La jesteti'une sem'an znači *la ja'kilune* (ne shvataju).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْكَهْفِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَقَرُّضُهُمْ) تَتَرَكُّهُمْ (وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ) ذَهَبٌ وَفِضَّةٌ وَقَالَ غَيْرُهُ جَمَاعَةُ الثَّمَرِ (بَاخِعٌ) مُهْلِكٌ (أَسَفًا) نَدَمًا الْكَهْفُ الْفَتْحُ فِي الْجَبَلِ وَالرَّقِيمُ الْكِتَابُ (مَرْقُومٌ) مَكْتُوبٌ مِنَ الرَّقْمِ (رَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ) أَلْهَمْنَاهُمْ صَبْرًا (لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلَى قَلْبِهَا) (شَطَطًا) إِفْرَاطًا الْوَصِيدُ الْفِنَاءُ جَمْعُهُ وَصَائِدٌ وَوُصِدٌ وَيُقَالُ الْوَصِيدُ الْبَابُ (مُؤَصَّدَةٌ) مُطَبَّقَةٌ أَصَدَ الْبَابَ وَأَوْصَدَ (بَعَثْنَاهُمْ) أَحْيَيْنَاهُمْ (أَزَكَّى) أَكْثَرَ وَيُقَالُ أَحَلُّ وَيُقَالُ أَكْثَرُ رِيْعًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَكَلَهَا وَلَمْ تَظْلِمِ) لَمْ تَنْقُصْ وَقَالَ سَعِيدٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ الرَّقِيمُ اللَّوْحُ مِنْ رِصَاصٍ كَتَبَ عَلَيْهَا أَسْمَاءَهُمْ ثُمَّ طَرَحَهُ فِي خِزَانَتِهِ فَضَرَبَ اللَّهُ عَلَى آذَانِهِمْ فَنَامُوا وَقَالَ غَيْرُهُ وَأَلَّتْ تِلْ تَلُّوْا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَوْتِلًا) مَحْرُزًا (لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا) لَا يَعْقِلُونَ .

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... ALI JE ČOVJEK, VIŠE NEGO IKO,
SPREMAN DA RASPRAVLJA.”¹

4724. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Ja'kuba b. Ibrahima b. Sa'da, on od svoga oca, ovaj od Saliha, a on od Ibn-Šihaba da ga je obavijestio Ali b. Husejn, prenoseći od Husejna b. Alija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokucao kod njega i Fatime i upitao: “Zar ne klanjate?”

Redžmen bil-gajbi (nagađajući o nevidljivom) znači *lem jestebin* (nije jasno). *Furutan* znači *nedemen* (kajanje). *Suradikuha* isto je kao *es-suradiku* (platneni šator i soba koja prolazi kroz velike šatore). *Juhaviruhu* dolazi od *el-muhaveretu*.

Lakinne huvallahu rabbi (“Ali On, Allah, Gospodar je moj!”) znači *lakin ene huvallahu rabbi* zatim je ukinut elif, a jedan nun spojen je s drugim. *Ve fedždzerna hilalehuma neheren* (“... i dali smo da kroz njih dvije rijeka teče) – može se reći: *bejnehuma neheren* (između njih dvije – rijeka). *Zelean* (klizavo), tj. ne mogu se na njemu noge ustabiliti. *Hunalikel-vilajetu* (tamo je zaštita). Infinitiv od *el-velijju*.

‘Ukuben znači *‘akibeten* (završetak, kraj). *‘Ukba* i *ukbetun* jesu isto i znače *el-ahiretu* (ahiret). *Kibelen*, *kubulen* i *kabelen* znače *isti’nafen* (obnavljajući). *Lijudhidu* znači *lijuzilu* (da uklone). *Ed-dahdu* znači *ez-zeleku* (klizavica, klizavo mjesto).

بَابُ

(وَكَاَنَّ الْإِنْسَانَ أَكْثَرَ شَيْءٍ جِدَلًا)

٤٧٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ أَخْبَرَهُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ طَرَفَهُ وَفَاطِمَةَ قَالَا لَا تُصَلِّيَانِ (رَجَمَا بِالْغَيْبِ) لَمْ يَسْتَبِينَ (فُرْطَا) يَقَالُ نَدَمًا (سَرَادِقُهَا) مِثْلُ السَّرَادِقِ وَالْحُجْرَةِ الَّتِي تُطِيفُ بِالْفَسَاطِيطِ (يُحَاوِرُهُ) مِنَ الْمُحَاوِرَةِ (لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي) أَيُّ لَكِنُ أَنَا (هُوَ اللَّهُ رَبِّي) ثُمَّ حَذَفَ الْأَلِفَ وَأَدْغَمَ إِحْدَى التَّوْنَيْنِ فِي الْأُخْرَى (وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهْرًا) يَقُولُ بَيْنَهُمَا (زَلَقَا) لَا يَثْبُتُ فِيهِ قَدَمٌ (هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ) مَصْدَرُ الْوَلِيِّ (عُقْبًا) عَاقِبَةٌ وَعُقْبَى وَعُقْبَةٌ وَاحِدٌ وَهِيَ الْآخِرَةُ (قَبْلًا) وَقَبْلًا وَقَبْلًا اسْتِنَافًا (لِيُدْحِضُوا) لِيُزِيلُوا الدَّخْضُ الزَّلَقُ.

¹ El-Kehf, 54. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “U ovom Kur’anu Mi na razne načine objašnjavamo ljudima svakovrsne primjere, ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “A KADA MUSA REČE MOMKU SVOME: ‘SVE ĆU IĆI DOK NE STIGNEM DO MJESTA GDJE SE SASTAJU DVA MORA, ILI ĆU DUGO, DUGO IĆI.’”¹

Hukuben znači *zemanen* (dugo) vremena, a množina je *ahkabun*.

4725. PRIČAO NAM JE Humejdi, prenoseći od Sufjana, a on od Amra b. Dinara da mu je Seid b. Džubejr kazivao:

“Rekao sam Ibn-Abbasu da Nevf Bikali smatra da Musa, drug Hidrov, nije Musa (Ibn-Imran) Israilac, a on reče: ‘Slagao je neprijatelj Allahov!’² Nama je pričao Ubejj b. Ka‘b da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je kazivao kako je Musa držao govor Israilcima, pa je upitan: ‘Koji je čovjek najučeniji?’

‘Ja’, odgovorio je on. Potom ga je Allah ukorio što znanje o tome nije prepustio Njemu, te mu je objavio: ‘Ja zaista imam Svoga roba na sastavu dvaju mora; on je znaniji od tebe.’

‘Gospodaru’, reče Musa, ‘a ko će me (odvesti) njemu?’

‘Uzet ćeš ribu’, reče On, ‘i staviti je u torbu, pa gdje je budeš izgubio, tamo je on.’ On uze ribu i stavi je u torbu, a zatim krenu. S njim je krenuo i njegov momak Juše‘ b. Nun.

Kada su došli do jedne stijene, naslonili su na nju svoje glave i zaspali. Riba se uzvrtjela u torbi, izišla iz nje, pala u more i nastavila svoj put po moru, ali joj je Allah zaustavio tok vode, te je ona postala poput lûka. Kada su se probudili, njegov (Musaov) saputnik zaboravio mu je kazati šta se desilo s ribom. Nastavili su putovati preostali dio

بَاب (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ
حَتَّى أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا)

زَمَانًا وَجَمْعُهُ أَحْقَابٌ .

٤٧٢٥. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا
عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ
قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ نَوْفًا الْبِكَالِيَّ يَزْعُمُ أَنَّ
مُوسَى صَاحِبَ الْخَضِرِ لَيْسَ هُوَ مُوسَى صَاحِبَ
بَنِي إِسْرَائِيلَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَذَبَ عَدُوُّ اللَّهِ
حَدَّثَنِي أَبِي بْنُ كَعْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
يَقُولُ إِنَّ مُوسَى قَامَ خَطِيئًا فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ
فَسُئِلَ أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ فَقَالَ أَنَا فَعَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ
إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَيْهِ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ إِنَّ لِي عَبْدًا
بِمَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ مِنْكَ قَالَ مُوسَى يَا
رَبِّ فَكَيْفَ لِي بِهِ قَالَ تَأْخُذُ مَعَكَ حُوتًا فَتَجْعَلُهُ
فِي مِكْتَلٍ فَحَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَهُوَ ثُمَّ فَاتَّخَذَ
حُوتًا فَجَعَلَهُ فِي مِكْتَلٍ ثُمَّ انْطَلَقَ وَانْطَلَقَ مَعَهُ
بِفَتَاهُ يُوشَعَ بْنَ نُونٍ حَتَّى إِذَا آتَى الصَّخْرَةَ وَضَعَا
رُءُوسَهُمَا فَنَامَا وَاضْطَرَبَ الْحُوتُ فِي الْمِكْتَلِ
فَخَرَجَ مِنْهُ فَسَقَطَ فِي الْبَحْرِ (فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي
الْبَحْرِ سَرَبًا) وَأَمْسَكَ اللَّهُ عَنِ الْحُوتِ جَرِيَةَ الْمَاءِ
فَصَارَ عَلَيْهِ مِثْلُ الطَّاقِ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ نَسِيَ صَاحِبَهُ

¹ El-Kehf, 60.

² Ovo je Ibn-Abbas izrekao u stanju srdžbe, a riječima izrečenim u srdžbi, uglavnom se ne želi njihovo stvarno značenje. Osim toga, to što je Nevf izrekao neistinu, ne znači i da je to namjeravao.

noći i taj dan, a kada je sutradan svanulo, (Musa) reče svome momku: 'Daj nam doručak! Zbilja nas je od ovog našeg putovanja spopao umor.'

Musa nije bio osjetio umor dok nije prešao područje koje mu je Allah odredio. Tada mu sluga reče: 'Sjećaš li se kad smo se sklonili pod onu stijenu? Ja sam zaboravio na tu ribu; sâm šejtan smetnu mi s uma da se toga sjetim. Ona je skliznula u more, baš čudnovato!' Tako je riba otišla, a njih dvojica ostali začuđeni.

'To je ono za čim tragamo!', reče Musa, te se njih dvojica povратиše, promatrajući i slijedeći svoje tragove. Kada su došli do one stijene, ugledaše čovjeka pokrivena odjećom. Tada Musa nazva selam, a on mu odvrati i reče: 'Odakle u tvojoj zemlji selam?'

'Ja sam Musa', reče on. 'Musa Israilac?', upita (Hidr), a on odgovori: 'Da, došao sam ti da me poučiš znanju kojem si ti poučen.'

'Ti sigurno nećeš moći sa mnom izdržati', reče on (Hidr) i nastavi: 'O Musa, ja imam jednu vrstu Allahovog znanja kojem me je On poučio i koje ti ne poznaješ, a i ti imaš jednu vrstu Allahovog znanja kojem te je On poučio i koje meni nije poznato.'

'Vidjet ćeš da ću, ako Allah da, strpljiv biti!', reče Musa, 'i da ti se neću ni u čemu protiviti.'

'Ako ćeš me već pratiti', reče mu Hidr, 'onda me ni o čem ne pitaj dok te ja o tome prvi ne obavijestim!'

Nastavili su putovanje idući morskom obalom. Pored njih naišla je jedna lađa, te oni (s lađarima) porazgovaraše da i njih povezu. Ovi su prepoznali Hidra, pa ih besplatno povezoše. Ali, nakon što su se ukrcali u lađu, Hidr iznenada uze sjekiru i odvali jednu dasku na lađi. Tada mu Musa reče: 'Ljudi su nas besplatno povezli, a ti dođe do njihove lađe i probuši je da potopiš njene putnike! Doista si učinio nešto vrlo krupno!'

'Ne rekoh li ja', reče onaj, 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom?'

أَنْ يُخْبِرَهُ بِالْحُوتِ فَانْطَلَقَا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا وَلَيَّلَتُهُمَا حَتَّى إِذَا كَانَ مِنَ الْغَدِ قَالَ مُوسَى (لِفَتَاهُ إِنَّا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا) قَالَ وَلَمْ يَجِدْ مُوسَى النَّصَبَ حَتَّى جَاوَزَا الْمَكَانَ الَّذِي أَمَرَ اللَّهُ بِهِ فَقَالَ لَهُ فَتَاهُ (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنَسَانِي إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا) قَالَ فَكَانَ لِلْحُوتِ سَرَبًا وَلِمُوسَى وَلِفَتَاهُ عَجَبًا فَقَالَ مُوسَى (ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَأَرْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) قَالَ رَجَعَا يُقْصَصَانِ آثَارَهُمَا حَتَّى انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِذَا رَجُلٌ مُسَجًى ثَوْبًا فَسَلَّمَ عَلَيْهِ مُوسَى فَقَالَ الْخَضِرُ وَأَنْتَ بِأَرْضِكَ السَّلَامُ قَالَ أَنَا مُوسَى قَالَ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ أَتَيْتُكَ لِتُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتَ رَشْدًا قَالَ (إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) يَا مُوسَى إِنِّي عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ عَلَّمَنِيهِ لَا تَعْلَمُهُ أَنْتَ وَأَنْتَ عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ عَلَّمَكُهُ اللَّهُ لَا أَعْلَمُهُ فَقَالَ مُوسَى (سَتَجِدُنِي إِِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا) فَقَالَ لَهُ الْخَضِرُ (فَإِنْ أَتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا) فَانْطَلَقَا يَمْشِيَانِ عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ فَمَرَّتْ سَفِينَةٌ فَكَلَّمُوهُمْ أَنْ يَحْمِلُوهُمْ فَعَرَفُوا الْخَضِرَ فَحَمَلُوهُمْ بِغَيْرِ نَوْلٍ فَلَمَّا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ لَمْ يَفْجَأْ إِلَّا وَالْخَضِرُ قَدْ قَلَعَ لَوْحًا مِنْ أَلْوَاحِ السَّفِينَةِ بِالْقُدُومِ فَقَالَ لَهُ مُوسَى قَوْمٌ قَدْ حَمَلُونَا بِغَيْرِ نَوْلٍ عَمَدَتْ إِلَى سَفِينَتِهِمْ فَخَرَقَتْهَا (لِتَغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا) قَالَ أَلَمْ أَقُلْ

‘Ne kori me što sam zaboravio’, reče (Musa), ‘i ne čini mi poteškoće u ovom poslu mome!’ Bio je to prvi Musaov zaborav. Dođe tada jedan vrabac, pade na ivicu lađe i prokljuva u pravcu mora jednu rupu. ‘Moje je i tvoje znanje u odnosu na Allahovo znanje kao ono što ovaj vrabac popije iz ovog mora.’ Potom su napustili lađu.

Dok su šetali obalom, Hidr ugleda dječaka koji se igrao s djecom, zgrabi ga za glavu i svojom je rukom otkide te ga tako ubi. Tada mu Musa reče: ‘Što ubi dijete bezgrešno (*nefsen zakijeten* ili *zekijjeten*), koje nikog nije ubilo?! Učinio si zaista nešto vrlo ružno!’

‘Ne rekoh li ja’, reče onaj, ‘da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom?’

‘Ova ti je (greška) bila gora od prve’, (reče Hidr). ‘Ako te i poslije ovoga za bilo šta upitam’, reče (Musa), ‘onda se nemoj sa mnom družiti. Kod mene imaš opravdanje.’

Njih dvojica krenuše dalje. Kad su došli do jednog grada, zamoliše stanovnike njegove da ih nahrane, ali ih oni odbiše ugostiti. U tom gradu njih dvojica naiđoše na jedan zid koji samo što se nije srušio. Bio je nagnut, ali ga je Hidr popravio svojim rukama.

‘Došli smo tim ljudima’, reče Musa, ‘i oni nas nisu nahranili niti su nas ugostili; da si htio, mogao si to naplatiti.’

‘Sada se rastajemo ja i ti...’, reče Hidr – sve do riječi: ‘... i to je objašnjenje zbog čega se nisi mogao strpjeti.’

Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Volio bih da se Musa strpio, pa da nam Allah ispriča slučaj njih dvojice.’”

Seid b. Džubejr kaže: “Ibn-Abbas je učio: ‘Pred njima je vladar koji uzima svaku ispravnu lađu silom.’ On je također učio: ‘A što se tiče dječaka, on je bio nevjernik, a roditelji su mu bili vjernici.’”¹

إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا قَالَ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَكَانَتِ الْأُولَى مِنْ مُوسَى نِسْيَانًا قَالَ وَجَاءَ عُصْفُورٌ فَوَقَعَ عَلَى حَرْفِ السَّفِينَةِ فَتَقَرَّرَ فِي الْبَحْرِ نَقْرَةً فَقَالَ لَهُ الْخَضِرُ مَا عَلِمِي وَعِلْمُكَ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ إِلَّا مِثْلُ مَا نَقَصَ هَذَا الْعُصْفُورُ مِنْ هَذَا الْبَحْرِ ثُمَّ خَرَجَا مِنَ السَّفِينَةِ قَبِينًا هُمَا يَمْشِيَانِ عَلَى السَّاحِلِ إِذْ أَبْصَرَ الْخَضِرُ غُلَامًا يَلْعَبُ مَعَ الْغُلَامَانِ فَأَخَذَ الْخَضِرُ رَأْسَهُ بِيَدِهِ فَأَقْتَلَعَهُ بِيَدِهِ فَقَتَلَهُ فَقَالَ لَهُ مُوسَى (أَقْتَلْتَ نَفْسًا زَاكِيَةً بَغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) قَالَ وَهَذِهِ أَشَدُّ مِنَ الْأُولَى (قَالَ إِنَّ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلُهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَ) قَالَ مَائِلٌ فَقَامَ الْخَضِرُ فَأَقَامَهُ بِيَدِهِ فَقَالَ مُوسَى قَوْمُ أَتَيْنَاهُمْ فَلَمْ يَطْعَمُونَا وَلَمْ يُضَيِّفُونَا (لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ) إِلَى قَوْلِهِ (ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَدِدْنَا أَنَّ مُوسَى كَانَ صَبْرًا حَتَّى يَقُصَّ اللَّهُ عَلَيْنَا مِنْ خَبَرِهِمَا قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ وَكَانَ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ صَالِحَةٍ غَضَبًا وَكَانَ يَقْرَأُ وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ كَافِرًا وَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ .

¹ Ibn-Abbas je čitao: *ve kane emamehum melikun je'huzu kulle sefinetin sahihatin gasba*, dodajući riječ

RIJEČI UZVIŠENOG: “I KADA NJIH DVOJICA STIGOŠE DO MJESTA NA KOME SE ONA SASTAJU, ZABORAVIŠE NA RIBU SVOJU, PA ONA U MORE KLIZNU.”²

Sereben znači *mezheben* (pravac). *Jesrubu* znači “putovati”, a otuda je *saribun bin-nehari* (putnik danju).

4726. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Ja‘laa b. Muslima i Amra b. Dinara, koji se međusobno dopunjavaju, i drugih kako prenose od Seida b. Džubejra da je kazivao: “Bili smo u kući Ibn-Abbasovoj, pa je on rekao: ‘Pitajte me!’

‘Neka me Allah učini tvojim iskupom’, rekoh mu, ‘ima neki čovjek pripovjedač u Kufi po imenu Nevf koji misli da on³ nije Musa Israilac?’” (Amr kaže da je (Ibn-Abbas na to) odgovorio: “Slagao je Allahov neprijatelj!”)

Ibn-Abbas – kako prenosi Ja‘la – reče: “Pričao mi je Ubejj b. Ka‘b da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Allahov poslanik Musa, alejhis-selam, jednog je dana držao govor ljudima da su suze tekle i srca se raznježila. Kada je krenuo, sustigao ga je neki čovjek i upitao: ‘Allahov Poslanice, ima li na zemlji iko učeniji od tebe?’

‘Nema’, odgovorio je. Potom ga je (Allah) ukorio zato što nije znanje o tome prepustio Njemu; rečeno mu je da ima (neko učeniji od njega).

‘A gdje je, Gospodaru?’, upita Musa.

‘Tamo gdje se sastaju dva mora’, odgovorio mu je.

‘Daj mi kakav znak, Gospodaru, po kojem ću to

بَابُ قَوْلِهِ (فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا)

مَذْهَبًا يَسْرُبُ يَسْلُكُ وَمِنْهُ (وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ).

٤٧٢٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى بْنُ مُسْلِمٍ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ وَغَيْرُهُمَا قَدْ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ إِنَّا لَعِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي بَيْتِهِ إِذْ قَالَ سَلُونِي قُلْتُ أَيُّ أَبَا عَبَّاسٍ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ بِالْكُوفَةِ رَجُلٌ قَاصٌّ يُقَالُ لَهُ نَوْفٌ يَزْعُمُ أَنَّهُ لَيْسَ بِمُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَمَّا عَمْرُو فَقَالَ لِي قَالَ قَدْ كَذَبَ عَدُوُّ اللَّهِ وَأَمَّا يَعْلَى فَقَالَ لِي قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنِي أَبِي بْنُ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُوسَى رَسُولُ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ ذَكَرَ النَّاسَ يَوْمًا حَتَّى إِذَا فَاضَتِ الْعُيُونُ وَرَقَّتِ الْقُلُوبُ وَلَّى فَأَذْرَكَهُ رَجُلٌ فَقَالَ أَيُّ رَسُولَ اللَّهِ هَلْ فِي الْأَرْضِ أَحَدٌ أَعْلَمُ مِنْكَ قَالَ لَا فَعَتَبَ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرِدْ الْعِلْمَ إِلَى اللَّهِ قِيلَ بَلَى قَالَ أَيُّ رَبِّ فَأَيُّنَ

*suhihat*in (ispravnu). Drugi ajet je učio: *ve emmel-gulamu fe kane kafiren ve kane ebevahu mu'minejni*, dodajući *fe kane kafiren* (a bio je nevjernik). Ovo nije priznat način učenja (kiraet), a Ibn-Abbas je tako učio u vidu komentara.

² El-Kehf, 61.

³ Tj. Musa, koji se kratko vrijeme družio s Hidrom, kako bi ga on poučio znanju koje je posjedovao.

prepoznati', zamolio je (Musa). (Amr kaže da mu je (Gospodar njegov) odgovorio: 'Tamo gdje te riba napusti', a Ja'la (da mu je rekao): 'Uzmi mrtvu ribu – i tamo gdje ona oživi.') Uzeo je ribu, stavio je u torbu i rekao svome momku: 'Nemaš druge dužnosti osim da me obavijestiš kad riba ode od tebe.'

'Nisi me mnogo zadužio', odgovorio mu je.

(Na to se odnose riječi Uzvišenog: 'A kad Musa reče momku svome...' Kazivao je Juše' b. Nun – a to ne prenosi Seid.)

I dok je bio u hladu, pod kamenom na vlažnom mjestu Serjan, riba se iznenada uzvrtjela. Musa je spavao, a njegov momak reče (sebi): 'Neću ga buditi (neka odspava).'

Kada se Musa probudio, momak je zaboravio da ga obavijesti. (U međuvremenu) riba je skliznula u more, ali je Allah zaustavio tok vode, tako da je njen trag ostao kao da je u kamenu.

(Amr kaže: 'Ovako je to izgledalo – kao da mu je trag u kamenu' – praveći krug između palaca i prsta do njih. '... jer smo se od ovog našeg puta umorili. Allah je od tebe uklonio umor' – o ovom me Seid nije obavijestio.)

Njih su se dvojica vratila i našla Hidra.

(Usman b. Ebu-Sulejman kaže: '... na zelenoj hasuri nasred mora', a Seid b. Džubejr kaže da je bio pokriven svojim ogrtačem čiji je jedan dio stavio ispod svojih nogu, a drugi ispod glave.)

Musa mu je nazvao selam, a on otkri svoju glavu i upita: 'Odakle u tvojoj zemlji selam? Ko si ti?'

'Ja sam Musa', odgovorio je.

'Musa Israilac?', upitao je (Hidr).

'Da', odgovorio je (Musa).

'Šta želiš?', upitao je. 'Došao sam da me poučiš onome čemu si ti ispravno poučen', reče (Musa).

'Zar ti nije dovoljno što Tevrat imaš u svojim rukama i što ti objava dolazi? Musa, ja posjedujem znanje koje tebi nije potrebno, a ti posjeduješ znanje koje meni nije potrebno.'

قَالَ بِمَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ قَالَ أَيُّ رَبِّ اجْعَلْ لِي
عَلَمًا أَعْلَمُ ذَلِكَ بِهِ فَقَالَ لِي عَمِّرُوا قَالَ حَيْثُ
يُفَارِقُكَ الْحُوتُ وَقَالَ لِي يَعْلى قَالَ خُذْ نُونًا مَيْتًا
حَيْثُ يَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحُ فَأَخَذَ حُوتًا فَجَعَلَهُ فِي
مِكْتَلٍ فَقَالَ لِفَتَاهُ لَا أَكْلَفُكَ إِلَّا أَنْ تُخْبِرَنِي بِحَيْثُ
يُفَارِقُكَ الْحُوتُ قَالَ مَا كَلَّفْتَ كَثِيرًا فَذَلِكَ قَوْلُهُ
جَلَّ ذِكْرُهُ (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ) يُوشَعَ بْنِ نُونٍ
لَيْسَتْ عَنْ سَعِيدٍ قَالَ فَبَيْنَمَا هُوَ فِي ظِلِّ صَخْرَةٍ
فِي مَكَانٍ ثَرَيَّانٍ إِذْ تَضَرَّبَ الْحُوتُ وَمُوسَى
نَائِمٌ فَقَالَ فَتَاهُ لَا أَوْقِظْهُ حَتَّى إِذَا اسْتَيْقَظَ نَسِيَ
أَنْ يُخْبِرَهُ وَتَضَرَّبَ الْحُوتُ حَتَّى دَخَلَ الْبَحْرَ
فَأَمْسَكَ اللَّهُ عَنْهُ جَرِيَةَ الْبَحْرِ حَتَّى كَانَ أَثَرُهُ فِي
حَجَرٍ قَالَ لِي عَمِّرُوا هَكَذَا كَانَ أَثَرُهُ فِي حَجَرٍ
وَحَلَقَ بَيْنَ إِبْهَامَيْهِ وَاللَّتَيْنِ تَلِيَانِيهَا (لَقَدْ لَقِينَا مِنْ
سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا) قَالَ قَدْ قَطَعَ اللَّهُ عَنْكَ النَّصَبَ
لَيْسَتْ هَذِهِ عَنْ سَعِيدٍ أَخْبَرَهُ فَرَجَعَا فَوَجَدَا
خَضِرًا قَالَ لِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ عَلَى طُنْفِسَةٍ
خَضِرَاءَ عَلَى كَبِدِ الْبَحْرِ قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ
مُسَجَّى بِثَوْبِهِ قَدْ جَعَلَ طَرَفَهُ تَحْتَ رِجْلَيْهِ وَطَرَفَهُ
تَحْتَ رَأْسِهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ مُوسَى فَكَشَفَ عَنْ
وَجْهِهِ وَقَالَ هَلْ بِأَرْضِي مِنْ سَلَامٍ مَنْ أَنْتَ قَالَ
أَنَا مُوسَى قَالَ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ قَالَ
فَمَا شَأْنُكَ قَالَ جِئْتُ لِتُعَلِّمَنِي مِمَّا عَلَّمْتَ رَشَدًا
قَالَ أَمَّا يَكْفِيكَ أَنَّ التَّوْرَةَ بِيَدَيْكَ وَأَنَّ الْوَحْيَ
يَأْتِيكَ يَا مُوسَى إِنَّ لِي عِلْمًا لَا يَنْبَغِي لَكَ أَنْ

(Pošto su krenuli) naišli su na splavare koji su lađom prevozili stanovnike jedne obale na drugu. Oni koji su radili na lađi prepoznali su ga.

Upitali smo Seida:¹ 'Je li Hidra?'

'Da', odgovorio je.

(Splavari) rekoše: 'Ovo je Allahov dobri rob; nećemo mu ništa naplatiti.' (Kada su se ukrcali u lađu) došao je vrabac i proključao (rupu) u pravcu mora.

'Allaha mi', reče (Hidr), 'moje i tvoje znanje u odnosu na Allahovo nije ništa drugo nego koliko ovaj vrabac uzme morske vode svojim kljunom.' Potom ju je probušio (tako što je odvalio jednu dasku) i na njeno mjesto zabio kočić.

'Zar je probuši da potopiš one koji u njoj plove?! Učinio si, doista, nešto vrlo pokuđeno!', (reče Musa).

Mudžahid kaže da *imren* znači "nešto pokuđeno".

'Ne rekoh li ja', reče (Hidr), 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom! Prva je bila zaborav, srednja je bila uvjet, a treća namjera.'

'Ne kori me što sam zaboravio', reče (Musa), 'i ne čini mi poteškoće u ovom poslu mome.'

Potom su sreli dječaka i on ga je ubio.

Ja'la kaže da je Seid rekao: 'Našli su djecu kako se igraju, i on je uzeo razboritog i otmjenog dječaka nevjernika, položio ga na bok i zaklao ga nožem.'

Musa reče: 'Što ubi dijete razumno i bezgrešno, koje nikoga nije ubilo?!'

Ibn-Abbas je učio *zekijjeten zakijeten muslimeten*, kao kad kažeš *gulamen zekijjen*.

Krenuli su dalje i naiđoše na jedan zid koji tek što se nije srušio, pa ga on prezida i ispravi. 'Ovako svojim rukama', kazao je Seid, a potom podigao svoju ruku i ispravio se. Ja'la kaže: 'Mislim da je Seid rekao: 'Pa ga je on potro svojom rukom, i on se ispravio.'

'Mogao si za to uzeti nagradu', (reče mu Musa.)

تَعْلَمُهُ وَإِنَّ لَكَ عِلْمًا لَا يَنْبَغِي لِي أَنْ أَعْلَمَهُ فَأَخَذَ طَائِرٌ بِمِنْقَارِهِ مِنَ الْبَحْرِ وَقَالَ وَاللَّهِ مَا عَلِمِي وَمَا عَلِمْتُكَ فِي جَنْبِ عِلْمِ اللَّهِ إِلَّا كَمَا أَخَذَ هَذَا الطَّائِرُ بِمِنْقَارِهِ مِنَ الْبَحْرِ حَتَّى إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ وَجَدَا مَعَابِرَ صِغَارًا تَحْمِلُ أَهْلَ هَذَا السَّاحِلِ إِلَى أَهْلِ هَذَا السَّاحِلِ الْآخِرِ عَرَفُوهُ فَقَالُوا عَبْدُ اللَّهِ الصَّالِحُ قَالَ قُلْنَا لِسَعِيدٍ خَضِرٌ قَالَ نَعَمْ لَا نَحْمِلُهُ بِأَجْرٍ فَخَرَقَهَا وَوَتَدَ فِيهَا وَتَدَا قَالَ مُوسَى (أَخَرَقْتُهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا) قَالَ مُجَاهِدٌ مُنْكَرًا (قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) كَانَتْ الْأُولَى نِسْيَانًا وَالْوُسْطَى شَرْطًا وَالثَّالِثَةُ عَمْدًا (قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا) لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ قَالَ يَعْلى قَالَ سَعِيدٌ وَجَدَ غُلَامًا يَلْعَبُونَ فَأَخَذَ غُلَامًا كَافِرًا ظَرِيفًا فَأَضْجَعَهُ ثُمَّ ذَبَحَهُ بِالسَّكِينِ (قَالَ أَقْتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ) لَمْ تَعْمَلْ بِالْحِنْثِ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَرَأَهَا زَكِيَّةً (زَاكِیَّةً) مُسْلِمَةً كَقَوْلِكَ غُلَامًا زَكِيًّا فَانْطَلَقَا فَوَجَدَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ فَأَقَامَهُ قَالَ سَعِيدٌ بِيَدِهِ هَكَذَا وَرَفَعَ يَدَهُ فَاسْتَقَامَ قَالَ يَعْلى حَسِبْتُ أَنَّ سَعِيدًا قَالَ فَمَسَحَهُ بِيَدِهِ فَاسْتَقَامَ (لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا) قَالَ سَعِيدٌ أَجْرًا نَأْكُلُهُ (وَكَانَ وَرَاءَهُمْ) وَكَانَ أَمَامَهُمْ قَرَأَهَا ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَزْعُمُونَ عَنْ غَيْرِ سَعِيدٍ أَنَّهُ هَدَّدَ بَنُ بَدَدَ وَالْغُلَامُ الْمَقْتُولُ

¹ Izgleda da je Ja'la b. Muslim taj koji je pitao.

Seid kaže (da je Musa rekao): ‘... Nagradu da se najedemo.’ *Ve kane veraehum* – ovo je Ibn-Abbas pročitao *ve kane emamehum melikun*. Neki drugi, osim Seida misle da je njegovo (tj. kraljevo) ime bilo Huded b. Buded. Neki misle da je ubijenom dječaku bilo ime Džejsur.)

‘... kralj koji je svaku (ispravnu) lađu otimao, pa sam htio da ovu, kad ona prođe pored njega, ostavi zbog mahane koju ima; a kada ga oni prođu, oni će je popraviti i njome se okoristiti.’

Neki kažu da su je oni začepili katranom, a neki – smolom.

‘Njegovi su roditelji bili vjernici, a ono je bilo nevjernik, pa smo se pobojali da ih ono neće na nasilje i nevjerovanje navratiti, tj. da ih ljubav prema njemu ne navede da ga slijede u njegovoj vjeri; a mi želimo da im Gospodar njihov mjesto njega da boljeg i čestitijeg...’, (odgovorio mu je Hidr) jer je on njega upitao: ‘Zašto ubi dijete razumno...?’”

Akrebe ruhmen znači “njih dvoje bit će milostiviji prema njemu nego prema prvom djetetu koje je Hidr ubio.” Drugi, osim Seida, misle da im je rođeno žensko dijete. Tako Davud b. Ebu-Asim prenosi od mnogih da je (rođeno) žensko dijete.

اسْمُهُ يَزْعُمُونَ جَيْسُورَ (مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا) فَأَرَدْتُ إِذَا هِيَ مَرَّتْ بِهِ أَنْ يَدْعَهَا لِعِيَّتِهَا فَإِذَا جَاوَزُوا أَصْلَحُوهَا فَانْتَفَعُوا بِهَا وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ سَدَّوْهَا بِقَارُورَةٍ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ بِالْقَارِ (كَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ) وَكَانَ كَافِرًا (فَحَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا) أَنْ يَحْمِلَهُمَا حُبُّهُ عَلَى أَنْ يُتَابِعَاهُ عَلَى دِينِهِ (فَأَرَدْنَا أَنْ يُبَدِّلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكَاةً) لِقَوْلِهِ (أَقْتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً) (وَأَقْرَبَ رَحْمًا) هُمَا بِهِ أَرْحَمُ مِنْهُمَا بِالْأَوَّلِ الَّذِي قَتَلَ خَضِرَ وَزَعَمَ غَيْرُ سَعِيدٍ أَنَّهَا أَبْدَلَا جَارِيَةً وَأَمَّا دَاوُدُ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ فَقَالَ عَنْ غَيْرٍ وَاحِدٍ إِنَّهَا جَارِيَةٌ .

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A KADA SE UDALJIŠE, MUSA REČE MOMKU SVOME: ‘DAJ NAM UŽINU NAŠU, JER SMO SE OD OVOG SVOG PUTA UMORILI’ ‘VIDI’ – REČE ON – ‘KAD SMO SE KOD ONE STIJENE SVRATILI, JA SAM ZABORAVIO ONU RIBU’ – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: “... BAŠ ČUDNOVATO.”¹

Sun'an znači *'amelen* (posla); *hivelen* znači *tehavvulen* (premještanje).

“Reče on: ‘E, to je ono što tražimo!’, i njih dvojica vratiše se putem kojim su bili došli.”

Imren i *nukren* znači *dahijeten* (nesreća, nedaća, značajno, strašno). *Jenkadda* i *jenkadu* – kao što se zub nakrivi. *Letehizte* i *ittehazte* jesu isto. *Ruhmen* dolazi od *er-ruhm* (materica), a to je jači izraz nego što je “milost”. Mi mislimo da je od *Er-Rahimu* (Milostivi). Mekka se zove *Ummu Ruhmin*, što znači da se milost u nju spušta.

RIJEČI UZVIŠENOG: “VIDI”, REČE ON,

“KAD SMO SE KOD ONE STIJENE SVRATILI, JA SAM ZABORAVIO ONU RIBU...”²

4727. PRIČAO MI JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Sufjana b. Ujejne, on od Amra b. Dinara, a ovaj od Seida b. Džubejra da je rekao Ibn-Abbasu kako Nevf Bekali³ zaista misli da Musa b. Israil nije Musa Hidrov, pa je ovaj odgovorio da je slagao Allahov neprijatelj, dodavši:

“Pričao nam je Ubejj b. Ka'b da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Musa je ustao da drži govor Israilcima,

بَاب

(فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ إِنَّا عَدَاءُكَ
لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا قَالَ أَرَأَيْتَ
إِذْ أَوْينَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحَوْتَ)
إِلَى قَوْلِهِ (عَجَبًا)

(صُنْعًا) عَمَلًا (حَوْلًا) تَحْوُلًا (قَالَ ذَلِكَ
مَا كُنَّا نَتَّبِعُ فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) (إِمْرًا)
وَ (نُكْرًا) دَاهِيَةً (يَنْقَاضُ) يَنْقَاضُ كَمَا تَنْقَاضُ
السُّنُّ (لَتَخِذْتَ) وَاتَّخَذْتَ وَاحِدٌ (رُحْمًا) مِنْ
الرُّحْمِ وَهِيَ أَشَدُّ مُبَالِغَةً مِنَ الرَّحْمَةِ وَنَظْنٌ أَنَّهُ مِنَ
الرَّحِيمِ وَتَدْعَى مَكَّةَ أُمَّ رُحْمٍ أَيِ الرَّحْمَةِ تَنْزِلُ بِهَا

بَاب (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوْينَا إِلَى الصَّخْرَةِ
فَإِنِّي نَسِيتُ الْحَوْتَ)

٤٧٢٧. حَدَّثَنِي قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي
سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ
جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ نَوْفًا الْبِكَالِيَّ يَزْعُمُ
أَنَّ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ لَيْسَ بِمُوسَى الْخَضِرِ
فَقَالَ كَذَبَ عَدُوُّ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبِي بْنُ كَعْبٍ
عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ قَامَ مُوسَى خَطِيبًا

1 El-Kehf, 62-63.

2 El-Kehf, 63. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Vidi”, reče on, “kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu – sam šejtan učinio je da ti je zaboravim spomenuti – pa je ona skliznula u more, baš čudnovato!”

3 Moguće je ovo ime čitati i Bikali.

pa su ga upitali: 'Koji je čovjek najučeniji?'

'Ja', odgovorio je. Potom ga je Allah ukorio zato što nije znanje o tome prepustio Njemu, te mu rekao: 'Naprotiv, ima jedan Moj rob na sastavu dvaju mora; on je učeniji od tebe.'

'Gospodaru', reče (Musa), 'kako se do njega može doći?'

'Uzet ćeš ribu', rekao mu je On, 'i staviti je u torbu, pa gdje je budeš izgubio, tamo ga traži.'

Musa je krenuo na put, a s njim i njegov momak Juše' b. Nun i ponijeli su ribu. Kad su došli do jedne stijene, odsjeli su kod nje. Musa je spustio glavu i zaspao.

Sufjan kaže kako u hadisu, mimo Amrovog, stoji da je u dubini stijene bio izvor po imenu Život; do čega bi god došla njegova voda, oživjelo bi. Ribu je nakvasila ta voda, ona se pokrenula, iskliznula iz torbe i pala u more.

Kada se Musa probudio, reče: 'Daj nam užinu našu...' (ajet). On nije bio osjetio umor dok nije prošao područje koje mu je određeno. Njegov momak Juše' b. Nun reče mu: 'Vidi! Kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu...' (ajet). Njih su se dvojica potom vratili putem kojim su bili došli. U moru su vidjeli nešto nalik na izbočinu kojom je riba prošla. Momak se tome začudio, a riba je tuda bila otišla. Kada su došli do stijene našli su čovjeka zamotanog u odjeću. Musa mu je nazvao selam, a on ga upita: 'Odakle u tvojoj zemlji selam?'

'Ja sam Musa', reče on.

'Musa Israilac?', upita (Hidr), a on odgovori: 'Da. Mogu li te slijediti da me poučiš znanju kojem si sam poučen?', upita Musa, a Hidr mu odgovori: 'Musa, ti imaš jednu vrstu božanskog znanja kojim te je Allah obdario, a koje ja ne znam; a i ja imam jednu vrstu božanskog znanja kojim me je Allah obdario, a koje ti ne znaš.'

'Mogu li te pratiti', (upita Musa).

'Ako ćeš me već pratiti', reče on, 'onda me ni o čemu

فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ فَقِيلَ لَهُ أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ قَالَ أَنَا
فَعَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرِدْ الْعِلْمَ إِلَيْهِ وَأَوْحَى إِلَيْهِ
بَلَى عَبْدٌ مِنْ عِبَادِي بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ
مِنْكَ قَالَ أَيُّ رَبِّ كَيْفَ السَّبِيلُ إِلَيْهِ قَالَ تَأْخُذُ
حُوتًا فِي مِكْتَلٍ فَحَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَاتَّبِعْهُ قَالَ
فَخَرَجَ مُوسَى وَمَعَهُ فَتَاهُ يُوشَعَ بْنِ نُونٍ وَمَعَهُمَا
الْحُوتُ حَتَّى انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَتَزَلَّ عَنْدَهَا قَالَ
فَوَضَعَ مُوسَى رَأْسَهُ فَنَامَ قَالَ سُقْيَانُ وَفِي حَدِيثٍ
غَيْرِ عَمْرٍو قَالَ وَفِي أَصْلِ الصَّخْرَةِ عَيْنٌ يُقَالُ لَهَا
الْحَيَاةُ لَا يُصِيبُ مِنْ مَائِهَا شَيْءٌ إِلَّا حَيِيَ فَأَصَابَ
الْحُوتَ مِنْ مَاءِ تِلْكَ الْعَيْنِ قَالَ فَتَحَرَّكَ وَانْسَلَّ
مِنَ الْمِكْتَلِ فَدَخَلَ الْبَحْرَ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ مُوسَى
قَالَ (لِفَتَاهُ أَتَنَا غَدَاءَنَا) قَالَ وَلَمْ يَجِدِ النَّصَبَ
حَتَّى جَاوَزَ مَا أُمِرَ بِهِ قَالَ لَهُ فَتَاهُ يُوشَعَ بْنِ نُونٍ
(أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ)
قَالَ فَرَجَعَا يُقْصَصَانِ فِي آثَارِهِمَا فَوَجَدَا فِي الْبَحْرِ
كَالطَّاقِ مَمَرٌ الْحُوتِ فَكَانَ لِفَتَاهُ عَجَبًا وَلِلْحُوتِ
سَرَبًا قَالَ فَلَمَّا انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ إِذْ هُمَا بِرَجُلٍ
مُسَجَّيٍّ بِثَوْبٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ مُوسَى قَالَ وَأَنْتَى
بَارِضُكَ السَّلَامُ فَقَالَ أَنَا مُوسَى قَالَ مُوسَى بَنِي
إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ قَالَ هَلْ أَتْبَعُكَ عَلَى أَنْ تُعَلِّمَنِي
مِمَّا عُلِّمْتَ رَشْدًا قَالَ لَهُ الْخَضِرُ يَا مُوسَى إِنَّكَ عَلَى
عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ عَلَّمَكَهُ اللَّهُ لَا أَعْلَمُهُ وَأَنَا عَلَى عِلْمٍ
مِنْ عِلْمِ اللَّهِ عَلَّمَنيهِ اللَّهُ لَا تَعْلَمُهُ قَالَ بَلَى أَتْبَعُكَ قَالَ
(فَإِنْ أَتْبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ

ne pitaj dok te ja o tome prvi ne obavijestim!’ Krenuli su pješice obalom. Pored njih je naišla lađa, pa su (oni u njoj) prepoznali Hidra; primiše ih na svoju lađu besplatno i oni se ukrcaše. Pošto su se ukricali, dođe jedan vrabac, pade na ivicu lađe i zamoči svoj kljun u more. Tada Hidr reče Musau: ‘Tvoje je i moje znanje, kao i znanje svih stvorenja, u odnosu na Allahovo znanje toliko koliko je zamočio ovaj vrabac svoj kljun.’ Musa se iznenadio kad je Hidr uzeo sjekiru i probušio lađu.

‘Ljudi su nas besplatno povezli’, reče mu Musa, ‘a ti dođe do njihove lađe i probuši je da potopiš njezine putnike?! Doista si učinio...!’ (ajet). Krenuli su dalje i naišli pored dječaka koji se igra s djecom. Hidr ga je uzeo za glavu i odsjekao je. Na to mu Musa reče: ‘Što ubi razumno i bezgrešno dijete, koje nikoga nije ubilo?! Učinio si, zaista, nešto vrlo ružno!’

‘Ne rekoh li ja tebi’, reče on, ‘da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom...?’, (reče Hidr) – sve do riječi: ‘... ali ih oni odbiše ugostiti.’

(U gradu) njih dvojica naiđoše na jedan zid koji samo što se nije srušio (pokazao je svojim rukama ovako), pa ga je on ispravio.

‘Mi smo ušli u ovo selo, a oni nas nisu ugostili niti nahranili’, (reče Musa), ‘da si htio, mogao si za to uzeti nagradu.’

‘Sad se rastajemo ja i ti, a ja ću ti objasniti zašto se nisi mogao strpjeti’, reče on. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Voljeli bismo da se Musa strpio, pa da nam se ispriča slučaj njih dvojice.’”

Ibn-Abbas je učio: “A ispred njih je bio kralj koji je otimao svaku ispravnu lađu; a što se dječaka tiče, on je bio nevjernik.”

لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا) فَأَنْطَلَقَا يَمْشِيَانِ عَلَى السَّاحِلِ
فَمَرَّتْ بِهِمْ سَفِينَةٌ فَعَرَفَ الْخَضِرُ فَحَمَلُوهُمْ فِي
سَفِينَتِهِمْ بِغَيْرِ نَوْلٍ يَقُولُ بِغَيْرِ أَجْرٍ فَرَكِبَا السَّفِينَةَ
قَالَ وَوَقَعَ عُصْفُورٌ عَلَى حَرْفِ السَّفِينَةِ فَغَمَسَ
مِنْقَارَهُ فِي الْبَحْرِ فَقَالَ الْخَضِرُ لِمُوسَى مَا عَلِمْتَ
وَعِلْمِي وَعِلْمُ الْخَلَائِقِ فِي عِلْمِ اللَّهِ إِلَّا مِقْدَارُ مَا
غَمَسَ هَذَا الْعُصْفُورُ مِنْقَارَهُ قَالَ فَلَمْ يَفْجَأْ مُوسَى
إِذْ عَمَدَ الْخَضِرُ إِلَى قَدُومٍ فَخَرَقَ السَّفِينَةَ فَقَالَ لَهُ
مُوسَى قَوْمٌ حَمَلُونَا بِغَيْرِ نَوْلٍ عَمَدْتَ إِلَى سَفِينَتِهِمْ
فَخَرَقْتَهَا (لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ) فَأَنْطَلَقَا إِذَا
هُمَا بِغُلَامٍ يَلْعَبُ مَعَ الْغُلَامَانِ فَأَخَذَ الْخَضِرُ بِرَأْسِهِ
فَقَطَعَهُ قَالَ لَهُ مُوسَى (أَقْتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ
نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا) قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ
تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) إِلَى قَوْلِهِ (فَأَبَوَا أَنْ يُضَيِّقُوهُمَا
فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ) فَقَالَ بِيَدِهِ
هَكَذَا فَأَقَامَهُ فَقَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّا دَخَلْنَا هَذِهِ الْقَرْيَةَ
فَلَمْ يُضَيِّقُونَا وَلَمْ يُطْعِمُونَا (لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ
أَجْرًا) قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنَكَ سَأُنْبِئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا
لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَدِدْنَا
أَنَّ مُوسَى صَبَرَ حَتَّى يُقْصَ عَلَيْنَا مِنْ أَمْرِهِمَا قَالَ
وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ وَكَانَ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ
سَفِينَةٍ صَالِحَةٍ غَضَبًا وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ كَافِرًا.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“RECI: ‘HOĆETE LI DA VAM KAŽEMO ČIJA DJELA NIKAKO NEĆE PRIZNATA BITI...’”¹

4728. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Muhammeda b. Dža'fera, on od Šu'be, ovaj od Amra, a on od Mus'aba da je rekao: “Pitao sam svoga oca (o ajetu): ‘Reci: ‘Hoćete li da vam kažemo čija djela nikako neće priznata biti...’ – jesu li oni harurijuni,² (pa mi je odgovorio:) ‘Ne, nisu, nego su to židovi i kršćani. Što se tiče židova, oni su rekli da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, laže, a što se kršćana tiče, oni su zanijekali Džennet i rekli da u njemu nema ni jela ni pića. Harurijuni jesu oni koji krše ugovor nakon što je utvrđen. Sa'd ih je nazivao prijestupnicima (fasicima).’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “TO SU ONI KOJI U DOKAZE GOSPODARA SVOGA NE BUDU VJEROVALI I KOJI BUDU PORICALI DA ĆE PRED NJEGA IZIĆI; ZBOG TOGA ĆE NJIHOVA DJELA BITI UNIŠTENA...”³

4729. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, prenoseći od Seida b. Ebu-Merjeme da ga je obavijestio Mugira, njega Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Doći će, zaista, krupan i debeo čovjek na Sudnjem danu koji kod Allaha neće vagati koliko krilce od mušice... Učite, ako hoćete: ‘... i na Sudnjem im danu nikakva značaja nećemo dati.’” Od Jahjaa b. Bukejra, Mugire b. Abdur-Rahmana i Ebu-Zinada prenosi se isto.

بَاب (قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا)

٤٧٢٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبِي (قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا) هُمُ الْخُرُورِيُّ قَالَ لَا هُمْ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى أَمَّا الْيَهُودُ فَكَذَّبُوا مُحَمَّدًا ﷺ وَأَمَّا النَّصَارَى فَكَفَرُوا بِالْجَنَّةِ وَقَالُوا لَا طَعَامَ فِيهَا وَلَا شَرَابَ وَالْخُرُورِيُّ (الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ) وَكَانَ سَعْدٌ يُسَمِّيهِمُ الْفَاسِقِينَ .

بَاب (أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ)

٤٧٢٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنَّهُ لَيَأْتِي الرَّجُلُ الْعَظِيمُ السَّمِينُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَزُنُّ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ وَقَالَ اقْرَأُوا (فَلَا نَقِيْمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنًا) وَعَنْ يَحْيَى بْنِ بُكَيْرٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ مِثْلَهُ .

¹ El-Kehf, 103.

² Tj. iz sela odakle su haridžije krenule na Aliju, radijallahu anhu, po čemu su i dobili ime.

³ El-Kehf, 105. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “To su oni koji u dokaze Gospodara svoga ne budu vjerovali i koji budu poricali susret s Njim; zbog toga će njihova djela propasti i na Sudnjem danu im nikakva značaja nećemo dati.”

U ima Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA KAF – HA – JA – AJN – SAD
(MERJEM)⁴

Ibn-Abbas za *esmi' bihim ve ebsir* (Kako će samo oni čuti i vidjeti) kaže: “To Allah kaže, a oni danas niti čuju niti vide.” *Fi dalalin mubin* – misli se na Njegove riječi: *esmi' bihim ve ebsir*; nevjernici će toga dana najbolje čuti i vidjeti (ali im to neće koristiti). *Le erdžumenneke* znači *le eštimenneke* (grdit ću te). *Ve ri'jen* znači *menzaren* (izgleda). Ebu-Vail je rekao: Merjema je znala da je *et-tekiij* onaj koji ima razum i kloni se zla, pa je rekla: *Inni euzu bir-rahmani minke in kunte tekijja* (utječem se Svemilosnom od tebe, ako si bogobojazan). Ibn-Ujejna kaže da *teuzzuhum ezzen* znači “uveliko ih na griješenje navraćaju”. Mudžahid kaže da *idden* znači *'ivedžen* (iskrivljeno). Ibn-Abbas kaže da *viriden* znači *'itašen* (žedno); *esasen* znači *malen* (imetka); *idden* znači *kavlen azimen* (opasan govor); *rikzen* znači *savten* (glas); *gajjen* znači *husranen* (šteta, gubitak). Mudžahid je rekao da *fel-jemdud* (neka ga pruži) znači *fel-jeda 'hu* (neka ga pusti). *Bukijjen* je množina od *bakin*. *Silijjen* je od (glagola) *salije jasla*. *Nedijjen* i *en-nadi* znače isto, a to je *medžlisen* (savjet, vijeće).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ كَهيعص (مَرْيَم)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَسْمَعُ بِهِمْ وَأَبْصُرُ) اللَّهُ يَقُولُهُ وَهُمْ الْيَوْمَ لَا يَسْمَعُونَ وَلَا يُبْصِرُونَ (فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) يَعْنِي قَوْلُهُ (أَسْمَعُ بِهِمْ وَأَبْصُرُ) الْكَفَّارُ يَوْمَئِذٍ أَسْمَعُ شَيْءٍ وَأَبْصُرُهُ (لَا رُجْمَانَكَ) لَا أَشْتَمَنَّكَ (وَرِئْيَا) مَنْظَرًا وَقَالَ أَبُو وَائِلٍ عَلِمْتُ مَرْيَمَ أَنَّ التَّقِيَّ ذُو نُهيَةٍ حَتَّى قَالَتْ (إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا) وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (تَوَزَّوهُمْ أَزًّا) تَزَعَّجَهُمْ إِلَى الْمَعَاصِي إِزْعَاجًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِذَا) عَوَجًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَرِثًا) عَطَاشًا (أَثَاثًا) مَالًا (إِذَا) قَوْلًا عَظِيمًا (رِكْزًا) صَوْتًا (غِيًّا) خُسْرَانًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَلْيَمْدُدْ) فَلْيَدْعُهُ وَقَالَ غَيْرُهُ (بُكْيًا) جَمَاعَةً بَاكٍ (صَلِيًّا) صَلِيٍّ يَصَلِّي (نَدِيًّا) وَالنَّادِي وَاحِدٌ مُجْلِسًا.

⁴ Sura Merjem počinje s ovih pet odvojenih slova. I neke druge sure također počinju odvojenim slovima. Allah zna šta tačno ta slova označavaju.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I OPOMENI IH DANOM TUGE...”¹

4730. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Saliha, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Smrt će biti dovedena u liku crno-bijelog ovna, a zatim će zovnuti glasnik: ‘O Džennetlije!’, pa će oni ispružiti vratove da bolje vide i gledati.

‘Znate li ovo?’, bit će upitani.

‘Da, znamo’, odgovorit će, ‘to je smrt.’ Svi su je već vidjeli. Zatim će biti pozvane Džehennemlije. I oni će ispružiti vratove da bolje vide i gledati.

‘Znate li ovo?’, bit će upitani.

‘Da, znamo’, odgovorit će, ‘to je smrt.’ Svi su je već vidjeli. Tada će ovan (tj. smrt) biti zaklan, a onda će biti rečeno: ‘Džennetlije, vječnost i nema više smrti! Džehennemlije, vječnost i nema više smrti!’”

Potom je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) proučio: ‘I opomeni ih Danom tuge, kada će s polaganjem računa biti završeno, a oni su ravnodušni bili i nisu vjerovali’, dodavši: ‘Ovo su ljudi koji na dunjaluku ne vjeruju u nemaru, ravnodušnosti i bezbrižnosti.’”

بَابُ قَوْلِهِ (وَأَنْذَرُهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ)

٤٧٣٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُؤْتَى بِالْمَوْتِ كَهَيْئَةِ كَبْشٍ أَمْلَحَ فَيَنَادِي مُنَادٍ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَسْرَتُونَ وَيَنْظُرُونَ فَيَقُولُ هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا فَيَقُولُونَ نَعَمْ هَذَا الْمَوْتُ وَكُلُّهُمْ قَدْ رَأَاهُ ثُمَّ يَنَادِي يَا أَهْلَ النَّارِ فَيَسْرَتُونَ وَيَنْظُرُونَ فَيَقُولُ هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا فَيَقُولُونَ نَعَمْ هَذَا الْمَوْتُ وَكُلُّهُمْ قَدْ رَأَاهُ فَيَذْبَحُ ثُمَّ يَقُولُ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ خُلُودٌ فَلَا مَوْتَ وَيَا أَهْلَ النَّارِ خُلُودٌ فَلَا مَوْتَ ثُمَّ قَرَأَ (وَأَنْذَرُهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ).

¹ Merjem, 39. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I opomeni ih Danom tuge, kada će s polaganjem računa biti završeno, a oni su ravnodušni bili i nisu vjerovali.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “I NE SPUŠTAMO SE
IZUZEV PO ZAPOVIJEDI GOSPODARA
TVOGA; NJEGOVO JE ONO ŠTO JE ISPRED
NAS I ONO ŠTO JE IZA NAS...”²

4731. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, prenoseći od Umera b. Zerra da je čuo od svoga oca, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumā, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Džibrilu: “Šta ti smeta da nas posjećuješ češće nego što to činiš?” Potom je objavljeno: “I ne spuštamo se izuzev po zapovijedi Gospodara tvoga; Njegovo je ono što je ispred nas i ono što je iza nas...”

RIJEČI UZVIŠENOG: “ZAR NISI VIDIO
ONOGA KOJI U DOKAZE NAŠE NE
VJERUJE I GOVORI: ‘ZACIJELO ĆE MI BITI
DATO BOGATSTVO I DJECA!’”³

4732. PRIČAO NAM JE Humejdi, prenoseći od Sufjana, on od A‘meša, ovaj od Ebu-Duhaa, a on od Mesruka da je čuo Habbaba kad je rekao: “Došao sam Asu b. Vailu Sehmiju da tražim svoje pravo, pa mi je on rekao: ‘Neću ti dati (pravo) dok ne zaniječeš Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem!’ ‘Neću (nikada to uraditi) dok ti ne umreš, a zatim ne budeš proživljen!’, rekoh mu. ‘Da li ću ja zaista umrijeti, a zatim biti proživljen?’, upitao je. ‘Da!’, odgovorio sam. ‘Ja ću tamo imati imetka i djece, pa ću ti vratiti’, reče on. Tim povodom objavljeno je: ‘Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: ‘Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!’”⁴ Hadis prenose i Sevri, Šu‘ba, Hafsa, Ebu-Mu‘avija i Veki‘ od A‘meša.

بَاب (وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ
لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا)

٤٧٣١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِجِبْرِيلَ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَزُورَنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزُورُنَا فَنَزَلَتْ (وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا).

بَاب قَوْلِهِ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ
بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَاؤْتِيَنِي مَالًا وَوَلَدًا)

٤٧٣٢. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ سَمِعْتُ حَبَّابًا قَالَ جِئْتُ الْعَاصِمَ بْنَ وَائِلٍ السَّهْمِيِّ اتَّقَا ضَاهُ حَقًّا لِي عِنْدَهُ فَقَالَ لَا أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَقُلْتُ لَا حَتَّى تَمُوتَ ثُمَّ تَبْعَثَ قَالَ وَإِنِّي لَمَيْتٌ ثُمَّ مَبْعُوثٌ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ إِنَّ لِي هُنَاكَ مَالًا وَوَلَدًا فَأَقْضِيكَهُ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَاؤْتِيَنِي مَالًا وَوَلَدًا) رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَشُعْبَةُ وَحَفْصٌ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَوَكَيْعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ.

2 Merjem, 64. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “I ne spuštamo se izuzev po zapovijedi Gospodara tvoga; Njegovo je ono što je ispred nas i ono što je iza nas i ono što je između toga, a Gospodar tvoj nije zaboravan.”

3 Merjem, 77.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“JE LI SPOZNAO NEVIDLJIVO, ILI JE
KOD MILOSTIVOG UZEO OBAVEZU?”¹

'Ahden znači mevsikan (obaveza).

4733. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da ga je obavijestio Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Habbaba da je kazivao:

“Bio sam kovač u Mekki i napravio sablju Asu b. Vailu Schmiju, pa sam došao da naplatim.

‘Neću ti platiti dok ne zaniječeš Muhammeda’, reče mi on.

‘Neću (nikada) zanijekati Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, dok te Allah ne usmrti, a zatim te oživi!’, rekoh mu.

‘Kada me Allah usmrti, a zatim proživi, imat ću imetak i djecu’, reče on. Tim povodom Allah je objavio: ‘Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: ‘Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!’ Ili je on budućnost prozreo ili je od Milostivoga obećanje primio?’”

'Ahden znači mevsikan (obaveza). Ešdže'i od Sufjana ne prenosi (da je on spomenuo) niti sablju niti obavezu.

RIJEČI UZVIŠENOG: “NIJEDNO! MI ĆEMO
ONO ŠTO ON GOVORI ZAPISATI I PATNJU
MU VEOMA PRODUŽITI.”²

4734. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, prenoseći od Muhammeda b. Dža'fera, on od Šu'be, a ovaj od Sulejmana da je čuo Ebu-Duhaa kako pripovijeda, prenoseći od Mesruka, a on od Habbaba da je kazivao:

بَابُ قَوْلِهِ (أَطْلَعَ الْغَيْبَ
أَمْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا)

قَالَ مَوْثِقًا .

٤٧٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ
عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ
عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ قَيْنًا بِمَكَّةَ فَعَمِلْتُ لِلْعَاصِ
ابْنِ وَائِلِ السَّهْمِيِّ سَيْفًا فَجِئْتُ أَتَقَاضَاهُ فَقَالَ
لَا أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ قُلْتُ لَا أَكْفُرُ
بِمُحَمَّدٍ ﷺ حَتَّى يُمِيتَكَ اللَّهُ ثُمَّ يُحْيِيكَ قَالَ إِذَا
أَمَاتَنِي اللَّهُ ثُمَّ بَعَثَنِي وَلِي مَالٍ وَوَلَدٌ فَأَنْزَلَ اللَّهُ
(أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِينَ مَالًا
وَوَلَدًا أَطْلَعَ الْغَيْبَ أَمْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا)
قَالَ مَوْثِقًا لَمْ يَقُلِ الْأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ سَيْفًا
وَلَا مَوْثِقًا .

بَابُ (كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ
وَنُمَدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا)

٤٧٣٤. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ
جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ أَبَا الضُّحَى
يُحَدِّثُ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ قَيْنًا

¹ Merjem, 78.

² Merjem, 79.

“Bio sam kovač u džahilijetu. As b. Vail mi je bio dužan, te sam došao da tražim dug, ali mi je on rekao: ‘Neću ti dati (dug) dok ne zaniječeš Muhammeda!’

‘Allaha mi, neću (ga nikada) zanijekati dok te Allah ne usmrti, a zatim proživim!’, reko mu.

‘Ostavi me dok umrem, a zatim budem proživljen. Bit će mi dat imetak, pa ću ti vratiti (dug)’, reče on. Tim povodom objavljen je ovaj ajet: ‘Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: ‘Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “... A ONO O ČEMU ON GOVORI, MI ĆEMO NASLIJEDITI I SAM ĆE NAM SE SAMCAT VRATITI.”³

Ibn-Abbas kaže da *el-džibalu hedden* znači *hedmen* (samo što se planine ne zdrobe).

4735. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Habbaba da je rekao:

“Bio sam kovač i moj dužnik bio je As b. Vail; dođoh da tražim dug od njega, a on mi reče: ‘Neću ti dati dok ne zaniječeš Muhammeda!’

‘Neću ga (nikada) zanijekati dok ne umreš, a zatim ne budeš proživljen!’, reko mu.

‘Ja ću zaista biti proživljen poslije smrti?! Vratit ću ti tada, ako se vratim sa imetkom i djecom!’, reče on. Tim povodom objavljeno je: ‘Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: ‘Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!’ Ili je on budućnost prozreo ili je od Milostivoga obećanje primio? Nijedno! Mi ćemo ono što on govori zapisati i patnju mu veoma produžiti, a ono o čemu on govori, mi ćemo naslijediti, i sam će Nam se samcat vratiti.”⁴

فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ لِي دَيْنٌ عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ قَالَ فَاتَاهُ يَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لَا أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَقَالَ وَاللَّهِ لَا أَكْفُرُ حَتَّى يُمِيتَكَ اللَّهُ ثُمَّ يَبْعَثَكَ قَالَ فَذَرْنِي حَتَّى أَمُوتَ ثُمَّ أُبْعَثَ فَسَوْفَ أُوتَى مَالًا وَوَلَدًا فَأَقْضِيكَ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَا أُوتِيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا).

بَابُ قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَنُرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْجِبَالُ هَذَا) هَذَا.

٤٧٣٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ رَجُلًا قَيْنًا وَكَانَ لِي عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ دَيْنٌ فَاتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لِي لَا أَقْضِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ قَالَ قُلْتُ لَنْ أَكْفُرَ بِهِ حَتَّى تَمُوتَ ثُمَّ تُبْعَثَ قَالَ وَإِنِّي لَمُبْعُوثٌ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ فَسَوْفَ أَقْضِيكَ إِذَا رَجَعْتُ إِلَى مَالٍ وَوَلَدٍ قَالَ فَنَزَلَتْ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَا أُوتِيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا وَنُرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا).

3 Merjem, 80.

4 Merjem, 77-81.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA TA-HA

Ibn-Džubejr kaže da na nebatijskom Ta-Ha znači "o čovječe!". Kaže se da se sve što nije progovorilo ni slova ili što zamuckuje ili brza u govoru zove *'ukdetun* (vezanost jezika, mucavost). Mudžahid je rekao da *elka* (baciti, da baciš) znači *sane'a* (učiniti, da učiniš). *Ezri* znači *zahri* (moja leđa). *Fejeshatekum* znači *juhlikekum* (uništi vas, upropasti vas s vašom vjerom: *bidinikum*). *El-musla* je ženski rod od *el-emselu*. Kaže se: *huzil-musla*, što znači *huzil-emsele* (uzmi što je bolje). *Summe'tu saffen* kaže se *hel etejtes-saffel-jevme*, a znači "(jesi li dolazio) na musallu na kojoj se klanja". *Fe evdžese fi nefsihi* znači "sakrio je strah". Slovo *vav* je eliminirano iz riječi *hifeten* jer je slovo *ha* bilo s kesrom. *Fi džuzu'i* (*en-nahli*), tj. *ala džuzu'in-nahli*. *Hatbuke* znači *baluke* (tvoje mišljenje). *Misase* je infinitiv od *masssehu misasen*. *Lenensifennehu* znači *lenezrijennehu* (raspršiti, pretvoriti u prah). *Ka'an* znači (zemlja) iznad koje je voda, a *es-safsafu* znači "ravan na zemlji". Mudžahid kaže da *evzaren* znači *eskalen* (tereti). *Min zinetil-kavmi* znači "nakit koji je pozajmljen od faraonove porodice". *Fekazestuha* znači "pa sam je bacio". *Elka* znači *sane'a* (učinio je). *Fenesije musa* – oni to kažu *ahtaer-rabbe*. *La jerdži'u ilejhim kavlen* znači *el-'idžlu* (tele). *Hemsen* znači *hissul-akdami* (šum stopala). *Hašerteni e'ama* (proživio me slijepog) znači "bez dokaza, a već sam bio onaj koji vidi na dunjaluku". Ibn-Abbas o riječima *bi kabesin* (donijet ću vam glavnju) kaže da su zalutali s puta (Musa i njegova porodica), a bilo im je hladno, pa im je rekao: "Ako kod vatre ne nađem nikoga ko će mi pokazati put, makar ću donijeti vatre, pa da i vi naložite." Ibn-Ujejna kaže da *emseluham*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ طه

قَالَ عِكْرِمَةُ وَالضَّحَّاكُ بِالنَّبَطِيَّةِ أَيُّ طَهَ يَا رَجُلُ يُقَالُ كُلُّ مَا لَمْ يَنْطِقْ بِحَرْفٍ أَوْ فِيهِ تَمَتُّةٌ أَوْ فَاةٌ فَهِيَ عُقْدَةٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَلْقَى) صَنَعَ (أَزْرَى) ظَهَّرَى (فَيَسْحَتُكُمْ) يُهْلِكُكُمْ (الْمَثَلَى) تَأْنِيثُ الْأَمْثَلِ يَقُولُ بِدِينِكُمْ يُقَالُ خُذِ الْمَثَلَى خُذِ الْأَمْثَلَ (ثُمَّ اتَّوَا صَفًّا) يُقَالُ هَلْ أَتَيْتَ الصَّفَّ الْيَوْمَ يَعْنِي الْمُصَلَّى الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ (فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ) خَوْفًا فَذَهَبَتِ الْوَاوُ مِنْ (خِيفَةٍ) لِكَسْرَةِ الْخَاءِ (فِي جُذُوعٍ) أَيُّ عَلَى جُذُوعِ النَّخْلِ (خَطْبُكَ) بِأَلْكَ (مِسَاسٍ) مَصْدَرٌ مَأْسَهُ مِسَاسًا (لَنَسِيفَتِهِ) لَنَذْرِيَّتِهِ (قَاعًا) يَغْلُوهُ الْمَاءُ وَالصَّفْصَفُ الْمُسْتَوِي مِنَ الْأَرْضِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَوْزَارًا) أَثْقَالًا (مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ) وَهِيَ الْحُلِيُّ الَّتِي اسْتَعَارُوا مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ وَهِيَ الْأَثْقَالُ فَقَذَفْتُهَا فَأَلْقَيْتُهَا (أَلْقَى) صَنَعَ (فَنَسِيَ) مُوسَى هُمْ يَقُولُونَهُ أَخْطَأَ الرَّبَّ لَا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا الْعِجْلُ (هَمْسًا) حِسُّ الْأَقْدَامِ (حَشَرْتَنِي أَعْمَى) عَنْ حُجَّتِي (وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا) فِي الدُّنْيَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بَقَبَسَ) ضَلُّوا الطَّرِيقَ وَكَانُوا شَاتِينَ فَقَالَ إِنْ لَمْ أَجِدْ عَلَيْهَا مَنْ يَهْدِي الطَّرِيقَ أَتَيْتُكُمْ بِنَارٍ تُوقِدُونَ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (أَمْثَلُهُمْ) أَعَدَّهُمْ طَرِيقَةً وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَضْمًا) لَا يُظْلَمُ فَيَهْضَمُ مِنْ حَسَنَاتِهِ (عَوَجًا) وَادِيًا (وَلَا أَمْتًا) رَابِيَةً (سِيرَتَهَا) حَالَتَهَا (الْأُولَى)

znači *e'adeluhum tarikaten* (najispravnijeg pravca i mišljenja među njima). Ibn-Abbas kaže da *hadmen* znači "neće mu biti nepravda učinjena zakidanjem njegovih dobrih djela". *Ivedžen* znači "(pa nećeš vidjeti) doline", *emten* niti "brežuljka". *Sireteha* znači "njeno prvobitno stanje". *En-Nuha* znači *et-tuka* (razum). *Danken* znači *eš-šekau* (nesreća). *Heva* znači *šekije* (biti nesretan). *Bil-vadil-mukaddesi*; *el-mukaddesu* znači *el-mubareku* (blagoslovljen). *Tuven* je ime doline. *Bimilkina* znači *biemrina* (po Našem naređenju). *Mekanen siven* znači *mensafun bejnehum* (pravedan među njima). *Jebesen* znači *jabisen* (suh). *'Ala kaderin* znači *mev'idin* (određeno vrijeme). *La tenija* znači *la tad'ufa* (nemojte slabiti).

RIJEČI UZVIŠENOG:

"I JA SAM TE ZA SEBE IZABRAO."¹

4736. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, prenoseći od Mehdija b. Mejmuna, on od Muhammeda b. Sirina, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"Susreli su se Adem i Musa, pa je Musa upitao Adema: 'Jesi li ti taj koji je unesrećio ljude i izveo ih iz Dženneta?', a Adem mu uzvрати (pitanjem): 'Jesi li ti onaj kojeg je Allah izabrao za Svoju objavu, odabrao ga Sebi i objavio mu Tevrat?'"

'Da', odgovorio je.

'I našao si (tamo u Tevratu) da je to meni bilo određeno prije nego što me je On stvorio?', upitao je Adem.

'Da', odgovorio je. Tako je Adem pobijedio Musaa u raspravi."

(النُّهَى) التَّقَى (ضَنْكَا) الشَّقَاءُ (هَوَى) شَقِيَّ
بِالْوَادِي الْمَقْدَسِ الْمُبَارَكِ (طَوَى) اسْمُ الْوَادِي
يَقْرُطُ عُقُوبَةً (بِمِلْكِنَا) بِأَمْرِنَا (مَكَانًا سَوَى)
مَنْصَفٌ بَيْنَهُمْ (يَيْسًا) يَابِسًا (عَلَى قَدَرٍ) مَوْعِدٍ
(لَا تَنِيَا) تَضَعُفًا.

بَاب (وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي)

٤٧٣٦. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا
مَهْدِيُّ بْنُ أَبِي مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ التَّقَى آدَمُ
وَمُوسَى فَقَالَ مُوسَى لِآدَمَ أَنْتَ الَّذِي أَشَقَيْتَ
النَّاسَ وَأَخْرَجْتَهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ آدَمُ أَنْتَ مُوسَى
الَّذِي اصْطَفَاكَ اللَّهُ بِرِسَالَتِهِ وَاصْطَفَاكَ لِنَفْسِهِ
وَأَنْزَلَ عَلَيْكَ التَّوْرَةَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَوَجَدْتَهَا كُتِبَ
عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي قَالَ نَعَمْ فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى.

¹ Ta-ha, 41.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I MI DOISTA OBJAVISMO MUSAU: 'NOĆU IZVEDI ROBOVE MOJE, I S NJIMA SUHIM PUTEM KROZ MORE PROĐI, NE STRAHUJUĆI DA ĆE TE ONI STIĆI I DA ĆEŠ SE UTOPITI!' A FARAON JE ZA NJIMA S VOJSKAMA SVOJIM KRENUO, ALI SU IH VALOVI MORA PREKRILI; FARAON JE NAROD SVOJ U ZABLUDU DOVEO, A NIJE GA NA PRAVI PUT IZVEO."¹

El-jemmu znači el-bahru (more).

4737. PRIČAO MI JE Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od Revha, on od Šu'be, ovaj od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao:

"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu židovi su postili Ašuru. On ih je upitao o tome, pa su mu rekli da je to dan u kojem je Musa nadvladao faraona. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Mi smo preči Musau od njih, pa ga (tj. taj dan) postite!'"

RIJEČI UZVIŠENOG:

"... ZATO NIKAKO NE DOZVOLI DA ON BUDE UZROK VAŠEM IZLASKU IZ DŽENNETA, PA DA SE ONDA MUČIŠ."²

4738. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Ejjuba b. Nedžara, on od Jahjaa b. Kesira, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

بَاب

(وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ دَرَكًا وَلَا تَخْشَى فَاتَّبَعَهُمْ فَرَعَوْنُ بِجُنُودِهِمْ فَغَشَيْنَهُمُ مِنَ اللَّيْلِ مَا عَشَوُا فَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَىٰ)

الْيَمُّ الْبَحْرُ .

٤٧٣٧. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وَالْيَهُودُ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَسَأَلَهُمْ فَقَالُوا هَذَا الْيَوْمُ الَّذِي ظَهَرَ فِيهِ مُوسَى عَلَى فِرْعَوْنَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَحْنُ أَوْلَى بِمُوسَى مِنْهُمْ فَصُومُوهُ .

بَاب قَوْلِهِ

(فَلَا يُخْرِجُكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى)

٤٧٣٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ النَّجَّارِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ حَاجَّ مُوسَى آدَمَ فَقَالَ لَهُ أَنْتَ الَّذِي

¹ Ta-ha, 77-80.

² Ta-ha, 117. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O Ademe", rekli smo, "ovaj je doista neprijatelj tebi i tvojoj ženi, zato nikako ne dozvoli da on bude uzrok vašem izlasku iz Dženneta, pa da se onda mučiš."

“Raspravljao je Musa s Ademom, pa mu je rekao: ‘Ti si taj koji je svojim grijehom izveo ljude iz Dženneta i unesrećio si ih.’ Na to mu je Adem odgovorio: ‘Musa, ti si onaj kojeg je Allah izabrao za Svoju objavu i govor. Zar me koriš zbog nečeg što mi je Allah propisao ili odredio prije nego što me je stvorio?’ Tako je Adem pobijedio Musaa u raspravi”, rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-ENBIJA (VJEROVJESNICI)

4739. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Gundera, on od Šu‘be, ovaj od Ebu-Ishaka da je čuo Abdur-Rahmana b. Jezida, a on Abdullaha da je rekao:

“(Sure) Benu-Israil, El-Kehf, Merjem, Ta-ha, i El-Enbija prve su sure koje su objavljene.”

Katada kaže da *džuzazen* znači *katta‘ahunne* (posjekao ih je). Hasan kaže da je *fi felekin* isto kao *felketul-migzeli* (pršljen vretena). *Jesbehune* znači *jedurune* (kruže). Ibn-Abbas kaže da *nefešet* znači *re‘at lejlen* (čuvala je noću). *Jushabune* znači *jumne‘une* (zabranjuje im se). *Ummetukum ummeten vahideten* znači *dinukum dinun vahidun* (vaša je vjera jedna vjera). Ikrima kaže da *hasabu* na abesinskom jeziku znači *hatabu*. Drugi kažu da *ehassu* znači *tevekka‘u* (očekivali su), od (riječi) *ahsestu*. *Hamidine* znači *hamidine* (ugašenih, smirenih, spokojnih). *Hasidun* znači *muste‘salun* (iščupan iz korijena); odnosi se na jedninu, dvojninu i množinu. *La jestahsirune* znači *la ju‘june* (ne shvataju); od toga je *hasirun* (umoran) i *hasertu be‘iri* (izmorio sam svoju devu vučom tereta). *‘Amikun* znači “dalek”. *Nukkisu* znači *ruddu* (vraćeni su). *San‘ate lebusin* znači *ed-duru‘u* (ratnički štitovi). *Tekatta‘u emrehum* znači *ihtelefu* (razišli su se). *El-hasisu, el-hissu, el-džersu* i *el-*

أَخْرَجَتِ النَّاسَ مِنَ الْجَنَّةِ بِذَنْبِكَ وَأَشَقَّيْتَهُمْ
قَالَ قَالَ آدَمُ يَا مُوسَى أَنْتَ الَّذِي اصْطَفَاكَ اللَّهُ
بِرِسَالَتِهِ وَبِكَلَامِهِ أَتْلُوْنِي عَلَى أَمْرِ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيَّ
قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي أَوْ قَدَرَهُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

٤٧٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا
شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ
ابْنَ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالْكَهْفُ
وَمَرْيَمُ وَطِهَ وَالْأَنْبِيَاءُ هُنَّ مِنَ الْعِتَاقِ الْأَوَّلِ وَهُنَّ
مِنْ تِلَادِي وَقَالَ قَتَادَةُ (جُذَاذَا) قَطَعَهُنَّ وَقَالَ
الْحَسَنُ (فِي فَلَكٍ) مِثْلَ فَلَكَةِ الْمِغْزَلِ (يَسْبَحُونَ)
يَذُورُونَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (نَفَسَتْ) رَعَتْ لَيْلًا
(يُضْحَبُونَ) يُمْنَعُونَ (أُمْتُكُمْ أُمَّةٌ وَاحِدَةٌ) قَالَ
دِينُكُمْ دِينٌ وَاحِدٌ وَقَالَ عِكْرِمَةُ (حَصَبٌ)
حَطَبٌ بِالْحَبَشِيَّةِ وَقَالَ غَيْرُهُ (أَحْشُوا) تَوَقَّعُوا
مِنْ أَحْسَسْتُ (خَامِدِينَ) هَامِدِينَ وَالْحَصِيدُ
مُسْتَأْصَلٌ يَقَعُ عَلَى الْوَاحِدِ وَالْأَثْنَيْنِ وَالْجَمِيعِ (لَا
يَسْتَحْسِرُونَ) لَا يُعْيُونَ وَمِنْهُ (حَسِيرٌ) وَحَسِرْتُ
بَعِيرِي عَمِيقٌ بَعِيدٌ نَكَسُوا رُذُودًا (صَنَعَةَ لُبُوسٍ)
الذُّرُوعُ (تَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ) اخْتَلَفُوا الْحَسِيرُ
وَالْحِسُّ وَالْجَرَسُ وَالْهَمْسُ وَاحِدٌ وَهُوَ مِنْ

hemsu znače isto, a to je *es-savtul-hafijju* (šum tihog glasa). *Azennake* znači *e'alemnake* (obavijestio te je). *Azentukum*, tj. "kada ste ga obavijestili, pa ste ti i on postali isti, i nisi ga prevario". Mudžahid kaže da *le'allekum tus'elune* znači *tufhemune* (objasni vam se). *Irteda* znači *radije* (bio je zadovoljan). *Et-temasilu* znači *el-asnamu* (kipovi). *Es-sidžillu* znači *es-sahifetu* (stranica, list).

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAO ŠTO SMO PRVI
PUT IZ NIŠTA STVORILI, TAKO ĆEMO
PONOVRNO IZ NIŠTA STVORITI
– TO JE OBEĆANJE NAŠE..."¹

4740. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, prenoseći od Šu'be, on od Mugire b. Nu'mana, starca iz En-Nehaa, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon govora rekao:

"Vi ćete biti proživljeni bos, goli i neosunećeni: 'Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovno iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti! (ajet).' Prvi ko će biti obučen na Kijametskom danu jest Ibrahim. Dovedeni će biti ljudi iz moga ummeta, pa će biti povedeni na lijevu stranu, a ja ću reći:

'Gospodaru, oni su moji drugovi (sljedbenici)!'

'Ti ne znaš kakve su oni novotarije poslije tebe uveli!', bit će im rečeno. Tada ću ja reći kao što je rekao dobri rob (Isa, sin Merjemin): 'I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao.' Onda će biti rečeno: 'Ovi su zaista ustrajali na svome starom putu u odmetništvu otkad si ti otišao od njih.'"²

الصَّوْتِ الْخَفِيِّ (أَذْنَاكَ) أَعْلَمْنَاكَ (أَذْنَتُكُمْ) إِذَا
أَعْلَمْتَهُ فَأَنْتَ وَهُوَ (عَلَى سَوَاءٍ) لَمْ تَغْدِرْ وَقَالَ
مُجَاهِدٌ (لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ) تُفْهَمُونَ (ارْتَضَى)
رَضِيَ (الْتِمَاسًا) الْأَصْنَامُ السَّجِلُ الصَّحِيفَةُ.

بَاب (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدًا عَلَيْنَا)

٤٧٤٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النُّعْمَانِ شَيْخٍ مِنَ النَّخَعِ عَنْ
سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
قَالَ خَطَبَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ إِنَّكُمْ مُحْشَرُونَ إِلَى
اللَّهِ خُفَاةَ عُرَاةٍ غُرُلًا (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ
وَعَدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ) ثُمَّ إِنَّ أَوَّلَ مَنْ يُكْسَى
يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ أَلَا إِنَّهُ يُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي
فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشَّمَالِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي
فَيَقَالُ لَا تَدْرِي مَا أَحَدُثُوا بِكَ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ
الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ
فِيهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (شَهِيدٌ) فَيَقَالُ إِنَّ هَؤُلَاءِ لَمْ يَزَالُوا
مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مِنْذُ فَارَقْتَهُمْ.

1 El-Enbija, 104. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "... onoga Dana kad smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje. Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovno iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti."

2 Ovah hadis je prethodio pod brojem 4625.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-HADŽDŽ (HADŽDŽ)

Ibn-Ujejnaka kaže da *el-muhbitin* znači *el-mutmeinnin* (smirene). Ibn-Abbas kaže da *iza temenna elkaš-šejtanu fi umnijjetihi* znači “kada priča, šejtan ubaci (nešto) u njegov govor, ali to što šejtan ubaci Allah poništi i onemogućiti, učvrstivši Svoje ajete”. Kaže se *umnijjetuhu*, što znači *kiraetuhu* (njegovo učenje). *Illa emanijje* znači da oni znaju čitati, a ne znaju pisati. Mudžahid kaže da *mešidun* znači “izgrađen je” *bil-kassati* (od gipsa). Drugi kažu da *jestune* znači *jefrutune* (zloupotrebljavati, prelaziti granicu), a izvedeno je od riječi *es-satvetu* (napad, sila, objest). Kaže se: *jestune*, što znači *jebtišune* (napadaju, teroriziraju). *Ve hudu ilet-tajjibi* znači *ulhimu* (data im je inspiracija, nadahnuti su). Ibn-Ebi-Halid kaže da to znači da su upućeni Kur'anu, a da *ve hudu ila siratil-hamid* znači da su upućeni islamu. Ibn-Abbas kaže da *bisebebin* znači *bi hablin ila sakfil-bejti* (s užetom na krov kuće). *Sanije itfihi* znači *mustekbirun* (oholi, oholeći se). *Tezhelu* znači *tušgalu* (zabaviti se, biti zabavljen).

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I TI ĆEŠ VIDJETI LJUDE PIJANE...”³

4741. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uzvišeni će Allah na Kijametskom danu pozvati: ‘O Ademe!’ ‘Odazivam Ti se, Gospodaru, i stojim Ti na

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْحَجِّ

وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (الْمُحَبِّتِينَ) الْمُطْمَئِنِّينَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي (إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ) إِذَا حَدَّثَ أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي حَدِيثِهِ فَيُبْطِلُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ وَيُحْكِمُ آيَاتِهِ وَيَقَالُ أُمْنِيَّتُهُ قِرَاءَتُهُ (إِلَّا أَمَانِي) يَقْرَأُونَ وَلَا يَكْتُبُونَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ مَشِيدٌ بِالْقَصَةِ جِصٌّ وَقَالَ غَيْرُهُ (يَسْطُونَ) يَفْرُطُونَ مِنَ السَّطْوَةِ وَيُقَالُ (يَسْطُونَ) يَيْطِشُونَ (وَهْدُوا إِلَى الطَّيِّبِ) أَهْلُوا وَقَالَ ابْنُ أَبِي خَالِدٍ إِلَى الْقُرْآنِ (وَهْدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ) الْإِسْلَامِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بِسَبَبٍ) بِحَبْلٍ إِلَى سَقْفِ الْبَيْتِ (ثَانِي عِطْفِهِ) مُسْتَكْبِرٌ (تَذَهَلُ) تُشْغَلُ.

بَاب (وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى)

٤٧٤١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَا آدَمُ يَقُولُ لَبَيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ فَيَنَادِي بِصَوْتٍ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ بَعَثًا إِلَى النَّارِ قَالَ

³ El-Hadždž, 2. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Na Dan kada ga vidite svaka će doživjeti ono što doji zaboraviti, a svaka trudnica plod svoj pobaciti, i ti ćeš vidjeti ljude pijane, a oni neće pijani biti, već će Allahova kazna strašna biti.”

raspolaganju!', reći će on. Tada će biti oglašeno: 'Gospodar ti naređuje da izdvojiš iz svoga potomstva skupinu za Vatru (Džehennem)!'

'A koja je to skupina koja će u Vatru?', upitat će on. 'Od svake hiljade' – mislim da je rekao – 'devetsto devedest i devet', reći će On. Bit će to vrijeme kada će svaka trudnica pobaciti plod svoj, kada će novorođenče osjedjeti i kada ćeš vidjeti ljude pijane, ali oni neće biti pijani, samo će kazna Allahova žestoka biti. (Kada su to čuli), pogodilo je to ljude da su im se lica promijenila, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Od Je'džudža i Me'džudža bit će devetsto devedeset i devet, a od vas jedan. Vi ste među ljudima kao crna dlaka na boku bijelog vola, ili kao bijela dlaka na boku crnog vola. Nadam se da ćete vi predstavljati četvrtinu ljudi u Džennetu!' Mi na to uzviknusmo tekbir, a on reče: '(Nadam se da ćete vi biti) trećina stanovnika Dženneta!' Opet smo izgovorili tekbir, a on reče: '(Nadam se da ćete vi biti) polovina stanovnika Dženneta!' Na to smo mi ponovo uzviknuli tekbir."

Ebu-Usama, prenoseći od A'meša, kaže: '... i vidjet ćeš ljude pijane, a oni neće pijani biti...' – to znači od svake hiljade devetsto devedeset i devet." Džerir, Isa b. Junus i Ebu-Mu'avija učili su: *sekra ve ma hum bi sekra* (umjesto *sukara ve ma hum bi sukara*).

يَا رَبِّ وَمَا بَعَثَ النَّارِ قَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ أَرَاهُ قَالَ
تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةَ وَتِسْعِينَ فَحِينَئِذٍ تَضَعُ الْحَامِلُ
حَمْلَهَا وَيَشِيبُ الْوَلِيدُ (وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى
وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ) فَشَقَّ
ذَلِكَ عَلَى النَّاسِ حَتَّى تَغَيَّرَتْ وُجُوهُهُمْ فَقَالَ
النَّبِيُّ ﷺ مِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةَ
وَتِسْعِينَ وَمِنْكُمْ وَاحِدٌ أَنْتُمْ فِي النَّاسِ كَالشَّعْرَةِ
السَّوْدَاءِ فِي جَنْبِ الثَّوْرِ الْأَبْيَضِ أَوْ كَالشَّعْرَةِ
الْبَيْضَاءِ فِي جَنْبِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ وَإِنِّي لَأَرْجُو أَنْ
تَكُونُوا رُبْعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا ثُمَّ قَالَ ثُلُثَ أَهْلِ
الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا ثُمَّ قَالَ شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا قَالَ
أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ (تَرَى النَّاسَ سُكَارَى
وَمَا هُمْ بِسُكَارَى) وَقَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَ مِائَةٍ
وَتِسْعَةَ وَتِسْعِينَ وَقَالَ جَرِيرٌ وَعَيْسَى بْنُ يُونُسَ
وَأَبُو مُعَاوِيَةَ (سَكْرَى وَمَا هُمْ بِسَكْرَى) سَكْرَى
وَمَا هُمْ بِسَكْرَى .

RIJEČI UZVIŠENOG: “IMA LJUDI KOJI SE ALLAHU KLANJAJU, ALI BEZ PRAVOG UVJERENJA: AKO GA PRATI SREĆA, ON JE SMIREN, A AKO ZAPADNE I U NAJMANJE ISKUŠENJE, VRAĆA SE NEVJERSTVU, PA TAKO IZGUBI I OVAJ I ONAJ SVIJET...”
– SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: “... TO JE, ZAISTA, VELIKA ZABLUDA.”¹

Etrefnahum znači (u prenesenom značenju) *ves-s'anahum* (“Dali smo im izobilje, pa su počinili nasilje i nevjerstvo.”).²

4742. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Haris, prenoseći od Jahje b. Ebu-Bekra, on od Israila, ovaj od Ebu-Asima, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je o ajetu: “Ima ljudi koji se Allahu klanjaju, ali bez pravog uvjerenja...” – rekao kako bi neki dolazili u Medinu, pa ako im žena rodi muško i rasplode im se konji, govorili bi: “Ovo je dobra vjera!”, a ako im žena ne bi rodila, a konji se ne bi rasplodili, govorili bi: “Ovo je vjera zla!”

RIJEČI UZVIŠENOG: “OVA DVA PROTIVNIČKA TABORA SPORE SE U VEZI S GOSPODAROM SVOJIM...”³

4743. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, prenoseći od Hušejma da ga je obavijestio Ebu-Hašim, prenoseći od Ebu-Midžleza, on od Kajsa b. Ubade, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu,

بَاب (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ) شَكٌّ (فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ) إِلَى قَوْلِهِ (ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ)

(أَتَرَفْنَاهُمْ) وَسَعَيْنَاهُمْ.

٤٧٤٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ) قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يَقْدُمُ الْمَدِينَةَ فَإِنْ وَلَدَتْ امْرَأَتُهُ غُلَامًا وَنَتَجَتْ خَيْلُهُ قَالَ هَذَا دِينٌ صَالِحٌ وَإِنْ لَمْ تَلِدْ امْرَأَتُهُ وَلَمْ تُنْتَجِ خَيْلُهُ قَالَ هَذَا دِينٌ سَوْءٌ.

بَاب (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمَا)

٤٧٤٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مَجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يُقْسِمُ قَسَمًا إِنَّ

¹ El-Hadždž, 11-12.

² Riječ *etrefnahum* je iz sljedeće sure (tj. El-Mu'minun), a ovako ju je protumačio Ebu-Ubejda (*Fethul-bari*, 8/296).

³ El-Hadždž, 19. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Ova dva protivnička tabora spore se u vezi s Gospodarom svojim; onima koji ne budu vjerovali bit će odijela od vatre skrojena, a ključala voda bit će na glave njihove lijevana.”

da se on zaklinjao kako je povod za objavu ajeta: “Ova dva protivnička tabora spore se u vezi s Gospodarom svojim...” – slučaj (koji se zbio između) Hamze i njegova dva druga (na jednoj) i Utbe i njegova dva druga (na drugoj strani), kada su izišli na dvoboj na dan Bitke na Bedru.

Hadis prenosi i Sufjan od Ebu-Hašima.

Osman prenosi od Džerira, on od Mensura, ovaj od Ebu-Hašima, a on od Ebu-Midžleza... (i spominje) njegove riječi.

4744. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, prenoseći od Mu'temira b. Sulejmana da je čuo svoga oca kako kaže da mu je pričao Ebu-Midžlez, prenoseći od Kajs b. Ubade, a on od Alije b. Ebu-Taliba, radijallahu anhu, da je rekao:

“Ja sam prvi koji će zbog rasprave kleknuti pred Milostivim na Kijametskom danu.”

Kajs kaže: “O njima je objavljeno: ‘Ova dva protivnička tabora spore se u vezi s Gospodarom svojim...’ To su oni koji su bili na dvoboju na dan Bedra: Ali, Hamza, Ubejda, Šejba b. Rebi'a, Utba b. Rebi'a i Velid b. Utba.”¹

هَذِهِ الْآيَةُ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) نَزَلَتْ فِي حُمْزَةٍ وَصَاحِبِيهِ وَعُتْبَةُ وَصَاحِبِيهِ يَوْمَ بَرَزُوا فِي يَوْمِ بَدْرٍ رَوَاهُ سُفْيَانُ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ وَقَالَ عُثْمَانُ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مُجَلِّزٍ قَوْلُهُ .

٤٧٤٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُجَلِّزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَنَا أَوَّلُ مَنْ يَخْجُو بَيْنَ يَدَيِ الرَّحْمَنِ لِلْخُصُومَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ قَيْسٌ وَفِيهِمْ نَزَلَتْ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) قَالَ هُمُ الَّذِينَ بَارَزُوا يَوْمَ بَدْرٍ عَلِيٌّ وَحُمْزَةُ وَعُتْبَةُ وَشَيْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ .

¹ Ali, Hamza i Ubejda predstavljali su muslimane u tom dvoboju, dok su Šejba, Utba i Velid predstavljali mušrike i sva trojica su poginula. Ali je ubio Velida, Hamza je ubio Utbu, a Ubejda je ubio Šejbu. U dvoboju sa Šejbom Utba je smrtno ranjen, tako da je nedugo nakon dvoboja ispustio dušu pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MU'MINUN (VJERNICI)

Ibn-Ujejna kaže da *seb'a taraika* znači *seb'a semavatin* (sedam nebesa). *Leha sabikune* znači *sebekat lehumus-se'adetu* (već im je došla sreća). *Kulubuhum vedžiletun* znači *haifine* (u strahu). Ibn-Abbas kaže da *hejhate hejhate* znači *be'idun* (daleko je, daleko je). *Fes'elil-'addin* znači "pitaj *el-melaiquete* (meleke)". *Lenakibune* znači *le'adilune* (stvarno pravedni). *Kalihune* znači *'abisune* (namrgođeni). *Min sulaletin* znači *el-veledu* (potomstvo), *en-nutfetu* znači *es-sulaletu*. *El-džinnetu* i *el-džununu* jesu isto. *El-gusau* znači *ez-zebedu* (pjena od mora i poplave i sve što se nalazi na površini vode i od čega nema koristi). *Jedž'erune* znači derat će se i glasno zapomagati kao što krava riče. *Ala e'akabikum*; kaže se *redže'a 'ala 'akibejhi* kada se neko okrene i vrati. *Samiren* je izvedeno od *es-semer* (sijeliti noću). Množina je *es-summar* (sijeldžije), a ovdje *es-samir* (što je jednina) ima značenje množine. *Tusharune* (opčinjeni) znači zaslijepljeni, a to je izvedeno od *es-sihr* (sihir, magija, opsjena).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (سَبْعَ طَرَائِقَ) سَبْعَ سَمَوَاتٍ
(لَهَا سَابِقُونَ) سَبَقَتْ لَهُمُ السَّعَادَةُ (قُلُوبُهُمْ
وَجِلَّةٌ) خَائِفِينَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ)
بَعِيدٌ بَعِيدٌ (فَاسْأَلِ الْعَادِّينَ) الْمَلَائِكَةَ (لَنَّاكِبُونَ)
لِعَادِلُونَ (كَالْحُونَ) عَابِسُونَ وَقَالَ غَيْرُهُ
(مِنْ سُلَالَةٍ) الْوَلَدُ وَالنُّطْفَةُ السُّلَالَةُ وَالْجَنَّةُ
وَالْجَنُونَ وَاحِدٌ وَالْغَنَاءُ الزَّبَدُ وَمَا ارْتَفَعَ عَنِ
الْمَاءِ وَمَا لَا يُنْتَفَعُ بِهِ (يَجَارُونَ) يَرْفَعُونَ أَصْوَاتَهُمْ
كَمَا تَجَارُ الْبَقَرَةُ (عَلَى أَعْقَابِكُمْ) رَجَعَ عَلَى عَقْبَيْهِ
(سَامِرًا) مِنَ السَّمَرِ وَالْجَمِيعُ الشَّارُ وَالسَّامِرُ هَا
هُنَا فِي مَوْضِعِ الْجَمْعِ (تُسْحَرُونَ) تَعْمُونَ مِنَ
السَّحْرِ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NUR (SVJETLOST)

Min hilalihi znači *min bejni ad'afis-sehabi* (između naslaga oblaka). *Sena berkihi* jest *ed-dijau* (svjetlost). *Muz'inine* – onaj koji je poslušan, pokoran; za njega se kaže: *muz'inun*.

Eštatun, šetta, šetatun i šettun jesu isto (tj. odvojeno, odvojeni). Ibn-Abbas kaže: *suretun enzelna*, tj. *bejjennaha* (objasnili smo je). Drugi kažu da je Kur'an nazvan tim imenom zbog toga što u sebi okuplja sure (koje sadrži), a sura je nazvana tim imenom jer je odvojena od druge (sure); kad se one spoje, zovu se Kur'anom. Sa'd b. Ijad Sumali kaže da *el-miškatu* na abesinskom jeziku znači *el-kuvvetu* (manji otvor na zidu, prozorčić). Allahove riječi: *inne 'alejna džem 'ahu ve kur'anehu* znače *te'life ba'dihi ila ba'din* (sastavljanje i usklađivanje jednoga s drugim). *Fe iza kare'nahu fet-tebi' kur'anehu* znači “kada ga sakupimo i uskladimo, slijedi njegovo okupljanje, tj. (slijedi) ono što je u njemu sakupljeno; zato radi ono što ti je naredio i kloni se onoga što ti je zabranio”. Kaže se: *lejse li ši'rihi kur'anun*, tj. (njegova poezija) nema kompozicije (sklada). (Kur'an) je nazvan *el-furkan* zbog toga što on rastavlja istinu od neistine. Za ženu se kaže: *ma kareet biselen kattu*, što znači *lem tedžme 'fi batniha veleden* (nikada nije “sastavila”, “sakupila” dijete u svojoj materici). Za *ferradnaha* rečeno je da znači *enzelnā fiha faraida muhtelifeten* (objavili smo u njoj različite propise). Onaj ko je učio *feradnaha* kaže da to znači *feradna alejkum ve ala men ba'dekum* (propisali smo vama i onima poslije vas). Mudžahid kaže da *evit-tiflil-lezine lem jazheru* znači “ne znaju šta one imaju zbog toga što su još mali”. Ša'bi kaže da *ulil-irbeti* znači *men lejse lehu erebun* (onaj koji nema potrebe). Tavus kaže da je to glupak

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النُّورِ

(مِنْ خِلَالِهِ) مِنْ بَيْنِ أَضْعَافِ السَّحَابِ
(سَنَا بَرَقَهُ) وَهُوَ الضِّيَاءُ (مُذْعِنِينَ) يُقَالُ
لِلْمُسْتَحْذِي مُذْعِنٌ (أَشْتَاتَا) وَشَتَى وَشَتَاتٌ
وَشَتٌّ وَاحِدٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (سُورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا)
بَيِّنَاتٍهَا وَقَالَ غَيْرُهُ سُمِّيَ الْقُرْآنُ لِحَمَاقَةِ السُّورِ
وَسُمِّيَتِ السُّورَةُ لِأَنَّهَا مَقْطُوعَةٌ مِنَ الْآخَرَى فَلَمَّا
قُرِنَ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ سُمِّيَ قُرْآنًا وَقَالَ سَعْدُ
ابْنُ عِيَّاضٍ الشَّمَالِيُّ الْمَشْكَاةُ الْكُوءَةُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ
وَقَوْلُهُ تَعَالَى (إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) تَأْلِيفَ
بَعْضِهِ إِلَى بَعْضٍ (فَإِذَا قُرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) فَإِذَا
جَمَعْنَاهُ وَالْفَنَاءُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ أَيَّ مَا جُمِعَ فِيهِ فَاعْمَلْ
بِمَا أَمَرَكَ وَانْتَهَ عَمَّا نَهَاكَ اللَّهُ وَيُقَالُ لَيْسَ لِشِعْرِهِ
قُرْآنٌ أَيَّ تَأْلِيفٌ وَسُمِّيَ الْفُرْقَانُ لِأَنَّهُ يُفَرِّقُ بَيْنَ
الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ وَيُقَالُ لِلْمَرْأَةِ مَا قَرَأَتْ بِسَلًا قَطُّ
أَيَّ لَمْ تَجْمَعْ فِي بَطْنِهَا وَلَدًا وَيُقَالُ فِي (فَرَضْنَاهَا)
أَنْزَلْنَا فِيهَا فَرَائِضَ مُخْتَلِفَةً وَمَنْ قَرَأَ (فَرَضْنَاهَا)
يَقُولُ فَرَضْنَا عَلَيْكُمْ وَعَلَى مَنْ بَعْدَكُمْ وَقَالَ
مُجَاهِدٌ (أَوِ الطِّفْلُ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا) لَمْ يَدْرُوا لِمَا
بِهِمْ مِنَ الصَّغَرِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ (أُولَى الْإِرْبَةِ) مَنْ
لَيْسَ لَهُ أَرْبٌ وَقَالَ طَاوُسٌ هُوَ الْأَحَقُّ الَّذِي
لَا حَاجَةَ لَهُ فِي النِّسَاءِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ لَا يُهْمُهُ إِلَّا
بَطْنُهُ وَلَا يَخَافُ عَلَى النِّسَاءِ .

koji nema potrebe za ženama. Mudžahid kaže da je to onaj koji se brine samo za svoj stomak i nema bojazni (od njega) za žene.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A ONI KOJI OKRIVE ŽENE SVOJE,
A NE BUDU IMALI DRUGIH SVJEDOKA,
VEĆ SAMO ONI BUDU SVJEDOCI
– POTVRDIT ĆE SVOJE SVJEDOČENJE
ZAKLETVOM ALLAHOM, I TO ČETIRI
PUTA, DA ZAISTA GOVORE ISTINU.”¹

4745. PRIČAO NAM JE Ishak, prenoseći od Muhammeda b. Jusufa Firjanija, on od Evza'ija, ovaj od Zuhrija, a on od Sehla b. Sa'da da je Uvejmir došao Asimu b. Adiju, vođi (plemena) Benu-Adžlan, i upitao ga:

“Šta vi kažete za čovjeka koji je sa svojom ženom našao drugog: hoće li ga ubiti, ili šta će raditi? Pitaj mi o tome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.” Asim je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: “Allahov Poslaniče...”, (upitavši ga o tome). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao je odvratnim i ružnim te poslove. (Kada se Asim vratio), Uvejmir ga je upitao, pa mu je on rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao odvratnim i ružnim te poslove.

“Allaha mi”, reče Uvejmir, “neću se smiriti dok ne upitam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome!” Potom je Uvejmir došao i rekao: “Allahov Poslaniče, ako čovjek kod svoje žene nađe drugog muškarca, hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili šta će raditi?”

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: “Allah je objavio Kur'an o tebi i tvojoj supruzi!”² Potom im je Allahov Poslanik, sallallahu

بَابُ قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ

(وَالَّذِينَ يَزْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ)

٤٧٤٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ عُومِرَ أَتَى عَاصِمَ بْنَ عَدِيٍّ وَكَانَ سَيِّدَ بَنِي عَجْلَانَ فَقَالَ كَيْفَ تَقُولُونَ فِي رَجُلٍ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيْقَتْلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَصْنَعُ سَلُّ لِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَأَتَى عَاصِمَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فِكْرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَسَائِلَ فَسَأَلَهُ عُومِرُ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَرِهَ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا قَالَ عُومِرُ وَاللَّهِ لَا أَنْتَهِيَ حَتَّى أَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَجَاءَ عُومِرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ رَجُلٌ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيْقَتْلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَصْنَعُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ فِيكَ وَفِي صَاحِبَتِكَ فَأَمَرَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْمَلَاعِنَةِ بِمَا سَمَى اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فَلَاَعْنَهَا ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ حَبَسْتُهَا فَقَدْ ظَلَمْتُهَا فَطَلَّقَهَا فَكَانَتْ سُنَّةً لِمَنْ

¹ En-Nur, 6.

² Šerijatski propis koji je objavljen zove se *li'an*. Dakle, u slučaju da čovjek ustvrdi da je njegova žena

alejhi ve sellem, naredio da se zakunu, uz kletvu, onako kako je to Allah opisao u Kur'anu. On je to učinio, a zatim rekao: 'Allahov Poslaniče, ako je zadržim (kod sebe), nepravdu ću joj učiniti!', te joj je ponudio razvod braka. To je ostalo kao sunnet za one poslije njih koji su se zaklinjali uz kletvu na kraju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije je rekao: "Gledajte, pa ako ga (dijete) rodi krupnih crnih očiju, krupne stražnjice te debelih i oblih nogu, smatram da je Uvejmir rekao o njoj istinu; a ako ga rodi tamnocrvenog, kao da je crveni gušter, mislim da je Uvejmir na nju slagao." Rodila ga je onakvog kako ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao kada je rekao da, ako bude tako, onda on misli da Uvejmir govori istinu. Dijete se poslije zvalo po svojoj majci.

RIJEČI UZVIŠENOG:

"... A PETI PUT DA GA POGODI ALLAHOVO PROKLETSTVO AKO LAŽE!"¹

4746. PRIČAO MI JE Sulejman b. Davud Ebu-Rebi', prenoseći od Fulejha, on od Zuhrija, a ovaj od Sehla b. Sa'da da je neki čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga:

"Šta misliš (o tome) kad muž vidi (drugog) muškarca sa svojom ženom: hoće li ga ubiti, pa da ga vi ubijete, ili šta da radi?" Tada je Allah o njima objavio ono što je spomenuto u Kur'anu o zaklinjanju uz kletvu, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Određen je

كَانَ بَعْدَهُمَا فِي التَّلَاعِنِ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
انْظُرُوا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَشْحَمُ أَدْعَجَ الْعَيْنَيْنِ عَظِيمِ
الْأَلْتَيْنِ خَدَلَجَ السَّاقَيْنِ فَلَا أَحْسِبُ عُوَيْمِرًا إِلَّا
قَدْ صَدَقَ عَلَيْهَا وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَحْيَمَرُ كَأَنَّهُ وَحَرَةٌ
فَلَا أَحْسِبُ عُوَيْمِرًا إِلَّا قَدْ كَذَبَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ
بِهِ عَلَى النَّعْتِ الَّذِي نَعَتَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ
تَصْدِيقِ عُوَيْمِرٍ فَكَانَ بَعْدُ يُنْسَبُ إِلَى أُمِّهِ .

بَاب (وَالْخَامِسَةُ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ
إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ)

٤٧٤٦. حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ
حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ
سَعْدٍ أَنَّ رَجُلًا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ
يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ رَجُلًا رَأَى مَعَ امْرَأَتِهِ
رَجُلًا أَيْقَلُّهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ
فِيهِمَا مَا ذَكَرَ فِي الْقُرْآنِ مِنَ التَّلَاعِنِ فَقَالَ لَهُ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ قُضِيَ فِيكَ وَفِي امْرَأَتِكَ قَالَ فَتَلَاعَنَّا

počinila blud, a ona to negira, i ne postoje četiri svjedoka, primjenjuje se šerijatski propis koji se zove *li'an* (tj. zaklinjanje četiri puta s kletvom na kraju). Ovaj propis detaljno je opisan od 6. do 10. ajeta sure En-Nur: "A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, već su samo oni svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo prokletstvo ako laže! A ona će kazne biti pošteđena ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu!"

¹ En-Nur, 7.

propis o tebi i tvojoj ženi!” Sehl dalje pripovijeda: “Potom su se oni zakleli, uz kletvu na kraju, a ja sam bio uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On se rastavio od nje, i to je ostao sunnet, tj. da se obavi rastava (braka) između onih koji učine *lian* (zakunu se uz kletvu na kraju). Ona je bila noseća, a on je zanijekao da je dijete njegovo. Taj njen sin zvao se po njoj. Ostalo je kao sunnet, u nasljedstvu, da ono (dijete u takvom slučaju) nasljeđuje nju (tj. svoju majku), a ona da nasljeđuje njega u onome što joj je Allah odredio.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “A ONA ĆE BITI POŠTEĐENA KAZNE AKO SE ČETIRI PUTA ALLAHOM ZAKUNE DA ON DOISTA LAŽE...”²

4747. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Ibn-Ebu-Adija, on od Hišama b. Hassana, ovaj od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je Hilal b. Umejja pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, optužio svoju ženu (za blud) sa Šerikom b. Sehmaom, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Daj dokaz, ili je kazna po tvojim leđima!”

“Allahov Poslaniče”, reče on, “da li neko od nas, kada vidi na svojoj ženi čovjeka, (treba da) ide tražiti svjedoka?”

Vjerovjesnik je nastavio govoriti: “Daj dokaz, ili je kazna po tvojim leđima!”

“Tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom”, reče Hilal, “ja govorim istinu, a Allah će objaviti ono što će sačuvati moja leđa od kazne!” Tada je došao Džibril i objavio mu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem): “A oni koji okrive svoje žene...” – sve do: “... ako on govori istinu.”

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je i poslao po nju. Hilal je došao i zakleo se, a Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem,

وَأَنَا شَهِدٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَفَارَقَهَا فَكَانَتْ سُنَّةً أَنْ يَفْرُقَ بَيْنَ الْمُتَلَاعِنِينَ وَكَانَتْ حَامِلًا فَأَنْكَرَ حَمْلَهَا وَكَانَ ابْنُهَا يُدْعَى إِلَيْهَا ثُمَّ جَرَتْ السُّنَّةُ فِي الْمِيرَاثِ أَنْ يَرِثَهَا وَتَرِثَ مِنْهُ مَا فَرَضَ اللَّهُ لَهَا .

بَاب (وَيَذَرُ عَنْهَا الْعَذَابَ

أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ)

٤٧٤٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانٍ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ هِلَالَ بْنَ أُمَيَّةَ قَذَفَ امْرَأَتَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ بِشَرِيكَ ابْنِ سَحْمَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْبَيِّنَةُ أَوْ حَدٌّ فِي ظَهْرِكَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا رَأَى أَحَدُنَا عَلَى امْرَأَتِهِ رَجُلًا يَنْطَلِقُ يَلْتَمِسُ الْبَيِّنَةَ فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ الْبَيِّنَةُ وَإِلَّا حَدٌّ فِي ظَهْرِكَ فَقَالَ هِلَالٌ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِنِّي لَصَادِقٌ فَلْيُنْزِلَنَّ اللَّهُ مَا يُبْرِئُ ظَهْرِي مِنَ الْحَدِّ فَنَزَلَ جِبْرِيلُ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ (وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ) فَقَرَأَ حَتَّى بَلَغَ (إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ) فَانْصَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا فَجَاءَ هِلَالٌ فَشَهِدَ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ ثُمَّ قَامَتْ فَشَهِدَتْ فَلَمَّا كَانَتْ عِنْدَ الْخَامِسَةِ

2 En-Nur, 8.

govorio: “Allah zaista zna da je jedno od vas dvoje lažac, pa hoće li se neko od vas pokajati?” Zatim se i ona zaklela. Kada je bila kod pete (zakletve), zaustavili su je i rekli joj da je ona obavezujuća. Ona je – kako kaže Ibn-Abbas – oklijevala i ustuknula da smo pomislili kako će povući (riječ), ali onda reče: “Neću da sramotim svoj narod do kraja života”, nastavivši (sa zaklinjanjem).

“Pratite je”, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, “pa ako rodi (dijete) surmelijastih očiju, krupne stražnjice te debelih i oblih nogu, to je dijete Šerika b. Sehmaa.” Rodila ga je takvog (kako ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao). “Da nije Allahova odredba već sprovedena, imao bih ja još posla s njom”,¹ rekao je (tada) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... A PETI PUT DA JE STIGNE ALLAHOVA SRDŽBA AKO ON GOVORI ISTINU!”²

4748. PRIČA ONAM JE Mukaddem b. Muhammed b. Jahja, prenoseći od svoga amidže Kasima b. Jahjaa, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je neki čovjek u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, optužio svoju ženu (za blud) i zanijekao dijete (koje je ona rodila). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je, i oni su se zakleli uz kletvu (*lian*), onako kako je to Allah propisao, a zatim je presudio da dijete pripadne ženi, rastavivši (brak) između njih dvoje, jer su se zakleli uz kletvu na kraju.³

وَقَفُّوْهَا وَقَالُوا إِنَّهَا مُوجِبَةٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَتَلَكَأَتْ وَنَكَصَتْ حَتَّى ظَنَّنَا أَنَّهَا تَرْجِعُ ثُمَّ قَالَتْ لَا أَفْضَحُ قَوْمِي سَائِرَ الْيَوْمِ فَمَضَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَبْصِرُوهَا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَكْحَلَ الْعَيْنَيْنِ سَابِغَ الْأَلْيَتَيْنِ خَدَلَجَ السَّاقَيْنِ فَهُوَ لِشَرِيكَ ابْنِ سَحْمَاءَ فَجَاءَتْ بِهِ كَذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْلَا مَا مَضَى مِنْ كِتَابِ اللَّهِ لَكَانَ لِي وَلَهَا شَأْنٌ .

باب قَوْلِهِ (وَالْخَامِسَةَ أَنْ غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ)

٤٧٤٨ . حَدَّثَنَا مُقَدَّمُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ وَقَدْ سَمِعَ مِنْهُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا رَمَى امْرَأَتَهُ فَانْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَتَلَاَعَنَا كَمَا قَالَ اللَّهُ ثُمَّ قَضَى بِالْوَلَدِ لِلْمَرْأَةِ وَفَرَّقَ بَيْنَ الْمُتَلَاعِنَيْنِ .

1 Tj. izvršio bih ja nad njom šerijatsku sankciju.

2 En-Nur, 9.

3 Više hadisa i objašnjenja može se pogledati u poglavlju *O lianu*, hadisi br. 5300-5304.

RIJEČI UZVIŠENOG: “MEĐU VAMA JE BILO ONIH KOJI SU IZNOSILI POTVORU. VI TO NE SMATRAJTE NEKIM ZLOM PO VAS; NE, TO JE DOBRO PO VAS. SVAKI OD NJIH BIT ĆE KAŽNJEN PREMA GRIJEHU KOJI JE ZASLUŽIO, A ONOGA OD NJIH KOJI JE TO NAJVIŠE ČINIO ČEKA PATNJA VELIKA.”⁴

Effakun znači *kezzabun* (onaj koji mnogo laže).

4749. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Sufjana, on od Ma'mera, ovaj od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da se ajet: “... a onoga od njih koji je to najviše bude činio...” – odnosi na Abdullaha b. Ubejja b. Selula.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ZAŠTO, ČIM STE TO ČULI, NISU VJERNICI I VJERNICE JEDNI O DRUGIMA DOBRO POMISLILI (I REKLI: ‘OVO JE OČITA POTVORA!’ ZAŠTO NISU ČETVERICU SVJEDOKA DOVELI? A POŠTO SVJEDOKE NISU DOVELI, ONI SU ONDA KOD ALLAHA) LAŽLJIVCI.”⁵

4750. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, prenoseći od Lejsa, on od Junusa, a ovaj od Ibn-Šihaba da je kazivao kako su ga obavijestili Urva b. Zubejr, Seid b. Musejjeb, Alkama b. Vekkas i Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud o hadisu Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kada su rekli ono što su o njoj rekli oni koji su je lažno optužili, pa ju je Allah proglasio nevinom u odnosu na te optužbe. Svaki od njih pričao mi je dio (te) priče. Svaki dio njihove priče potvrđuje drugi, mada sam ja neka izlaganja upamtio bolje od drugih.

بَاب (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ)

أَفَّاكَ كَذَّابٌ .

٤٧٤٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ) قَالَتْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَرْزَةَ سَأَلْتُ .

بَاب (لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا) إِلَى قَوْلِهِ (الْكَاذِبُونَ)

٤٧٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ وَعَبِيدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكُلُّ حَدَّثِي طَائِفَةٌ مِنَ الْحَدِيثِ وَبَعْضُ حَدِيثِهِمْ يَصَدِّقُ بَعْضًا وَإِنْ كَانَ بَعْضُهُمْ أَوْعَى

4 En-Nur, 11.

5 En-Nur, 12-13.

PRIČAO MI JE Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je ona (Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem) izjavila: “Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio ići na put, organizirao bi među svojim suprugama izvlačenje (pomoću strelica)¹ pa kojoj se od njih pokaže njena strelica – s njom bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio. Tako je među nama, prilikom jednog svog vojnog pohoda,² organizirao izvlačenje. Tada se je pokazala moja strelica, te sam ja izišla s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Pošto je bio objavljen ajet o pokrivanju (žena),³ smještena sam u nosiljku, i u njoj sam ostala. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio borbu i vraćao se natrag. (Idući) u karavani, približili smo se Medini. Bila je noć kada je dat znak za pokret. Kada su oglasili pokret, ustala sam i išla (podaleko) dok se nisam udaljila od vojske. Kada sam obavila svoju potrebu, krenula sam ka svojim stvarima. Tada sam primijetila da mi se ogrlica od azifarskog bisera, koju sam nosila, bila prekinula. Vratila sam se natrag da je potražim. Grupa koja je sa mnom putovala uzela je moju nosiljku i natovarila je na devu koju sam jahala, misleći da sam ja u nosiljci. Žene su u to doba bile lagahne, i nisu bile gojazne, jer su jele samo male obroke. Tako ni oni nisu primijetili da je nosiljka lahka kad su je podigli,⁴ a i ja sam još bila u mladahna.⁵

Kada su oni devu opremili i otputovali, ja sam našla svoju ogrlicu. Vojska je već bila otišla kad sam ja došla do mjesta gdje je ona (ranije) boravila,

لَهُ مِنْ بَعْضِ الَّذِي حَدَّثَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ أَقْرَعَ بَيْنَ أَزْوَاجِهِ فَأَيُّهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَعَهُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَقْرَعَ بَيْنَنَا فِي غَزْوَةِ غَزَاهَا فَخَرَجَ سَهْمِي فَخَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَعْدَمَا نَزَلَ الْحِجَابُ فَأَنَا أُحْمَلُ فِي هَوْدَجِي وَأُنْزَلُ فِيهِ فَسَرْنَا حَتَّى إِذَا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ غَزْوَتِهِ تِلْكَ وَقَفَلْ وَدَنَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ قَافِلِينَ آذَنَ لَيْلَةً بِالرَّحِيلِ فَقُمْتُ حِينَ آذَنُوا بِالرَّحِيلِ فَمَشَيْتُ حَتَّى جَاوَزْتُ الْجَيْشَ فَلَمَّا قَضَيْتُ شَأْنِي أَقْبَلْتُ إِلَى رَحْلِي فَإِذَا عِقْدٌ لِي مِنْ جَزَعِ ظَفَارٍ قَدْ انْقَطَعَ فَالْتَمَسْتُ عِقْدِي وَحَبَسَنِي ابْتِغَاؤُهُ وَأَقْبَلَ الرَّهْطُ الَّذِينَ كَانُوا يَرْحَلُونَ لِي فَاحْتَمَلُوا هَوْدَجِي فَرَحَلُوهُ عَلَى بَعِيرِي الَّذِي كُنْتُ رَكِبْتُ وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنِّي فِيهِ وَكَانَ النِّسَاءُ إِذْ ذَاكَ خِفَافًا لَمْ يُثْقِلَهُنَّ اللَّحْمُ إِنَّمَا تَأْكُلُ الْعُلُقَةَ مِنَ الطَّعَامِ فَلَمْ يَسْتَنْكِرِ الْقَوْمُ خِفَةَ الْهُودَجِ حِينَ رَفَعُوهُ وَكُنْتُ جَارِيَةً حَدِيثَةَ السِّنِّ فَبَعَثُوا الْجَمَلَ وَسَارُوا فَوَجَدْتُ عِقْدِي بَعْدَمَا اسْتَمَرَّ الْجَيْشُ فَجِئْتُ مَنَازِلَهُمْ وَلَيْسَ بِهَا دَاعٍ وَلَا مُجِيبٌ فَأَمْتُ مَنَزِلِي الَّذِي كُنْتُ بِهِ وَظَنَنْتُ

¹ U ovom je hadisu dokaz da je dopušteno organizovati izvlačenje i na taj način izvršiti izbor u onome na što svi oni imaju isto pravo, ali to pravo ne mogu svi ostvariti. (Vidi poglavlje *Izvlačenje kocke u problematičnim poslovima*, knjiga II, str. 543-545)

² Bio je to pohod protiv plemena Benu-Mustalik.

³ Zbog toga je Aiša, radijallahu anha, putovala u nosiljci, kako je ljudi ne bi gledali, i zbog toga, kada su stavljali nosiljku, nisu provjeravali da li je ona unutra.

⁴ Čini se da Aiša ovdje skida krivicu s onih koji nisu primijetili da ona nije u nosiljci.

⁵ Ona je tada imala manje od petnaest godina.

i tu nije bilo nikoga.⁶ Otišla sam potom na mjesto gdje sam bila odsjela misleći da su me izgubili te da će se vratiti po mene. Dok sam tu sjedjela, san me savladao i ja sam zaspala.

Iza vojske bijaše izostao Safvan b. Muattal Sulemi Zekvani,⁷ koji je krenuo u zoru i ujutro stigao do moga boravišta, gdje je ugledao osobu u crnini kako spava. Došao je do mene i, kad me je vidio, prepoznao me, jer me je viđao i ranije, prije nego što je hidžab bio propisan.⁸ Probudila sam se na njegov povik: ‘Svi smo Allahovi, i svi se Njemu vraćamo!’,⁹ (što je izgovorio) kad me je ugledao. Potom je naredio svojoj devi da klekne, stavio je na nju svoju ruku, i ja sam uzjahala. Vodio je devu na kojoj sam ja jahala sve dok nismo stigli vojsku, koja je, skrenuvši s puta, odsjela u rano prijepodne. A onaj koji je trebao propasti (zbog ove klevete) propao je.¹⁰ U širenju potvore prednjačio je Abdullah b. Ubejj b. Selul.

Poslije smo došli u Medinu. Bila sam slaba mjesec dana. Svijet je širio klevetu, a ja o tome nisam znala ništa. Svijet je sumnjao u moju bolest, a ja nisam vidjela nježnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao ranije kada bih se razboljela. On bi ulazio, nazvao samo selam i pitao: ‘Kako ste?’, a zatim bi odlazio.¹¹

Ja o tome ništa nisam znala dok nisam ozdravila. Kada sam ozdravila, izišla sam s Umm-Mistah do Menasia, mjesta gdje smo mi obavljale potrebu.

أَنَّهُمْ سَيَفْقِدُونِي فَيَرْجِعُونَ إِلَيَّ فَبَيْنَا أَنَا جَالِسَةٌ فِي مَنْزِلِي غَلَبَتْنِي عَيْنِي فَنِمْتُ وَكَانَ صَفْوَانُ بْنُ الْمُعَطَّلِ السُّلَمِيُّ ثُمَّ الذُّكْوَانِيُّ مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ فَأَذْلَجَ فَأَصْبَحَ عِنْدَ مَنْزِلِي فَرَأَى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ فَأَتَانِي فَعَرَفَنِي حِينَ رَأَانِي وَكَانَ رَأَانِي قَبْلَ الْحِجَابِ فَاسْتَيْقَظْتُ بِاسْتِرْجَاعِهِ حِينَ عَرَفَنِي فَخَمَرْتُ وَجْهِي بِجِلْبَابِي وَوَاللَّهِ مَا كَلَّمَنِي كَلِمَةً وَلَا سَمِعْتُ مِنْهُ كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِهِ حَتَّى أَنَاخَ رَأَحِلَتُهُ فَوَطِئَ عَلَى يَدَيْهَا فَكَرَبَتْهَا فَانْطَلَقَ يَقُودُ بِي الرَّاحِلَةَ حَتَّى أَتَيْنَا الْجَيْشَ بَعْدَ مَا نَزَلُوا مُوْغِرِينَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ فَهَلَكَ مَنْ هَلَكَ وَكَانَ الَّذِي تَوَلَّى الْإِفْكَ عَبْدَ اللَّهِ بْنُ أَبِي ابْنِ سَلُولَ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَاشْتَكَيْتُ حِينَ قَدِمْتُ شَهْرًا وَالنَّاسُ يُفِيضُونَ فِي قَوْلِ أَصْحَابِ الْإِفْكِ لَا أَشْعُرُ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ وَهُوَ يَرِيئُنِي فِي وَجْعِي أَنِّي لَا أَعْرِفُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ اللَّطْفَ الَّذِي كُنْتُ أَرَى مِنْهُ حِينَ أَشْتَكِي إِنَّمَا يَدْخُلُ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَيَسَلُّ ثُمَّ يَقُولُ كَيْفَ تَيْكُمُ ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَذَاكَ الَّذِي يَرِيئُنِي وَلَا أَشْعُرُ بِالشَّرِّ حَتَّى خَرَجْتُ بَعْدَ مَا نَقَعْتُ فَخَرَجْتُ مَعِيَ أُمُّ مِسْطَحٍ قَبْلَ

6 Postavlja se pitanje zašto Aiša nije neku ženu povela sa sobom da joj pravi društvo, jer bi to bilo za nju sigurnije. Razlog je tome vjerovatno u činjenici da je ona bila mlada i da nije imala prethodno iskustvo s takvih putovanja. Kada je stekla određeno iskustvo – kako ćemo vidjeti – ona je za takve izlaske uzimala sebi društvo, kao što je to bio slučaj s Umm-Mistah, koja je spomenuta u ovom hadisu.

7 On je ostajao iza vojske po zaduženju kako bi pokupio ono što je vojska zaboravila ponijeti.

8 Hidžab (pokrivanje lica) je propisan treće ili četvrte godine po Hidžri.

9 U načinu na koji je Safvan probudio Aišu vidi se njegova moralnost i poštenje.

10 U ispravnim predanjima navodi se da je: Abdullah b. Ubejj b. Selul izmislio potvoru i pustio je među muslimane a da su Mistah b. Esasa, Hassan b. Sabit i Hamna b. Džahš pričali o potvori i tako učestovali u njenom širenju.

11 Ovdje se primjećuje da je Aiša osjetila neku promjenu na Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovom ophođenju prema njoj, ali nije znala zbog čega je to.

Tamo smo izlazile samo od noći do noći. (Bilo je to prije nego što smo imali nužnike blizu svojih kuća. Naši običaji u pogledu obavljanja velike nužde bili su isti kao u prvih beduina, i smatrali smo nepristojnim da imamo nužnike blizu svojih kuća.) Krenule smo ja i Umm-Mistah. Ona je bila kćerka Ebu-Ruhma b. Abdul-Menafa; njena je majka bila kćerka Sahra b. Amira i bila je tetka po majci Ebu-Bekru Siddiku; njen je sin bio Mistah b. Us'asa. Uputile smo se, nakon što smo obavile nuždu, ja i ona prema mojoj kući. (I dok smo išle) Umm-Mistah je posrnula (stavši) na svoj ogrtač i rekla:

‘Propast snašla Mistaha!’¹

‘Ružno je to što si rekla! Grdiš čovjeka koji je učestvovao na Bedru!’, rekoh joj, a ona odgovori: ‘Naivna ženo’, reče ona, ‘nisi li čula (šta svijet govori)?!’

‘Šta govori?’, upitala sam. Saopćila mi je šta su klevetnici rekli, pa sam se još više razboljela.

Kada sam se vratila kući i kad je kod mene ušao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i rekao: ‘Kako ste?’, upitala sam ga: ‘Dopuštaš li mi da odem kod svojih roditelja?’ Željela sam kod njih provjeriti tu vijest. Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to dopustio, pa sam došla kod svojih roditelja i rekla svojoj majci: ‘Majčice moja, šta to svijet priča?’

‘Kćerkice moja’, rekla je, ‘olakšaj sebi to stanje. Allaha mi, rijetko kada ima lijepa i dobra žena koja ima još inoća² uz čovjeka koji je voli, a da one ne govore o njenim mahanama.’

‘Slavljen neka je Allah’, rekoh, ‘a svijet već priča o tome!’ Tu sam noć preplakala”, kaže Aiša, “i osvanula, a da mi suze nisu prestale teći. Nisam ni dremnula, osvanula sam plačući.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao

الْمَنَاصِعَ وَهُوَ مُتَبَرِّزُنَا وَكُنَّا لَا نَخْرُجُ إِلَّا لَيْلًا إِلَى لَيْلٍ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ نَتَّخِذَ الْكُفَّ قَرِيبًا مِنْ بُيُوتِنَا وَأَمَرْنَا أَمْرَ الْعَرَبِ الْأَوَّلِ فِي التَّبَرُّزِ قَبْلَ الْغَائِطِ فَكُنَّا نَتَأَذَى بِالْكُفِّ أَنْ نَتَّخِذَهَا عِنْدَ بُيُوتِنَا فَأَنْطَلَقْتُ أَنَا وَأُمُّ مُسْطَحٍ وَهِيَ ابْنَةُ أَبِي رُحْمَ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ وَأُمُّهَا بِنْتُ صَخْرٍ بْنِ عَامِرٍ خَالَةَ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَابْنُهَا مُسْطَحُ بْنُ أُنَاثَةَ فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَأُمُّ مُسْطَحٍ قَبْلَ بَيْتِي وَقَدْ فَرَعْنَا مِنْ شَأْنِنَا فَعَثَرْتُ أُمُّ مُسْطَحٍ فِي مِرْطِهَا فَقَالَتْ تَعَسَ مُسْطَحٌ فَقُلْتُ لَهَا بئسَ مَا قُلْتَ أَتَسْبِيْنِ رَجُلًا شَهِدَ بَدْرًا قَالَتْ أَيْ هَتَّاهُ أَوْ لَمْ تَسْمَعِي مَا قَالَ قَالَتْ قُلْتُ وَمَا قَالَ فَأَخْبَرْتَنِي بِقَوْلِ أَهْلِ الْإِفْكِ فَازْدَدْتُ مَرَضًا عَلَى مَرَضِي فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي وَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ تَغْنِي سَلَمٌ ثُمَّ قَالَ كَيْفَ تَيْكُمُ فَقُلْتُ أَتَأْذُنِي أَنْ آتِيَ أَبِي قَالَتْ وَأَنَا حِينَئِذٍ أُرِيدُ أَنْ أَسْتَقِنَ الْخَبَرَ مِنْ قِبَلِهَا قَالَتْ فَآذِنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَجِئْتُ أَبِي فَقُلْتُ لِأُمِّي يَا أُمَّتَاهُ مَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ قَالَتْ يَا بِنْتَهُ هَوْنِي عَلَيْكَ فَوَاللَّهِ لَقَلَّمَا كَانَتْ امْرَأَةً قَطُّ وَضِيئَةً عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا وَلَهَا ضَرَائِرُ إِلَّا كَثُرْنَ عَلَيْهَا قَالَتْ فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللَّهِ أَوْلَقَدْ تَحَدَّثَ النَّاسُ بِهَذَا قَالَتْ قَبَكَيْتُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَصْبَحْتُ لَا يَرِقُّ لِي دَمْعٌ وَلَا أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ حَتَّى أَصْبَحْتُ أَبْكِي فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأَسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حِينَ اسْتَلَبْتُ

¹ Postoji mogućnost da je Umm-Mistah to rekla kako bi našla povod da Aiši ispriča priču koja se odnosi na nju, a o kojoj ona još uvijek ništa nije znala.

² U arapskom jeziku riječ “inoća” izvedena je od riječi “šteta”, jer inoće obično jedna drugoj nanose štetu.

je Aliju b. Ebu-Taliba i Usamu b. Zejda,³ radijallahu anhum, kada je objava bila zastala, da se s njima posavjetuje o razvodu braka sa mnom. Što se Usame tiče, on je ukazao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je znao o nevinosti njegove supruge i prijateljstvo koje je u duši svojoj osjećao prema njoj. Rekao je: 'Allahov Poslaniče, čuvaj svoju ženu! O njoj ne znamo (ništa drugo) do svako dobro.' Što se, pak, Alije b. Ebu-Taliba tiče, on je rekao:⁴ 'Allahov Poslaniče, Allah ti time nije zadao tegobu, a žena ima mnogo i osim nje. Pitaj robinju da ti potvrdi.'⁵ Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Beriru i upitao je: 'Jesi li ti vidjela nešto što te tjera u sumnju?'

'Ne!', odgovorila je Berira, 'tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom, ja nisam vidjela ništa što bi joj se moglo uzeti za kakvu mahanu, jedino što je ona još mlada, pa zaspi kod tijesta, te dođe kućna pripitomljena ovca pa ga pojede.'⁶ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je (na minberu) još toga dana i tražio ko će se osvetiti Abdullahu b. Ubejju b. Selulu. Dok je bio na minberu, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'O muslimani, ko će se za mene osvetiti čovjeku koji je učinio nepravdu mojoj supruzi? Allaha mi, ja o svojoj supruzi znam samo dobro! Optužili su čovjeka o kojem (također) znam samo svako dobro! On nije ulazio mojim ukućanima osim sa mnom.'

الْوَحْيُ يَسْتَأْمِرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ قَالَتْ فَأَمَّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَأَشَارَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِالَّذِي يَعْلَمُ مِنْ بَرَاءَةِ أَهْلِهِ وَبِالَّذِي يَعْلَمُ لَهُمْ فِي نَفْسِهِ مِنَ الْوُدِّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَهْلَكَ وَلَا نَعْلَمُ إِلَّا خَيْرًا وَأَمَّا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَمْ يُضَيِّقِ اللَّهُ عَلَيْكَ وَالنِّسَاءُ سِوَاهَا كَثِيرٌ وَإِنْ تَسْأَلِ الْجَارِيَةَ تَصَدَّقُكَ قَالَتْ فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَرِيرَةَ فَقَالَ أَيُّ بَرِيرَةَ هَلْ رَأَيْتِ مِنْ شَيْءٍ يَرِيبُكَ قَالَتْ بَرِيرَةُ لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِنْ رَأَيْتُ عَلَيْهَا أَمْرًا أَغْمِصُهُ عَلَيْهَا أَكْثَرَ مِنْ أَنَّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثُهُ السَّنَنُ تَنَامُ عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَاسْتَعْذَرَ يَوْمَئِذٍ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي ابْنِ سَلُولٍ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ يَعْذِرُنِي مِنْ رَجُلٍ قَدْ بَلَغَنِي أَذَاهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي فَوَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلَّا خَيْرًا وَلَقَدْ ذَكَرُوا رَجُلًا مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلَّا خَيْرًا وَمَا كَانَ يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِي إِلَّا مَعِيَ فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ الْأَنْصَارِيُّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا أَعْذِرُكَ مِنْهُ إِنْ كَانَ مِنَ الْأَوْسِ ضَرَبْتُ عُقْقَهُ وَإِنْ كَانَ

3 S obzirom da se radi o porodičnom pitanju, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je tu dvojicu ashaba, jer su oni bili dio njegove porodice. Aliju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgojio, i on je kod njega odrastao, a, osim toga, za njega je udao i svoju kćerku Fatimu. Isto tako, i Usama je, kao i Alija, proveo dosta vremena uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je bio kao član porodice. O općim pitanjima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se s Ebu-Bekrom, Omerom i dr.

4 Na ovom Alijinom, radijallahu anhu, stavu mu je zamjerila Aiša radijallahu anha.

5 Nevevi kaže da je Alija u razvodu vidio olakšanje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a naročito kada je vidio kako su mu teško pale optužbe protiv njegove supruge. Međutim, Alija nije insistirao na tome, nego je predložio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se raspita kod Berire.

6 Ovo ukazuje na čistotu Aiše, radijallahu anha, i na njenu nenatrunjenu prirodu tako da je ona najdalje od onoga za što je lažno optužena. Berira, ovo što spominje da se dešavalo Aiši, radijallahu anha, pravda tima da je bila mlada žena, te to ističe kao opravdanje prije spominjanja primjedbe.

Tada je ustao Sa'd b. Mu'az Ensari i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja ću mu se za tebe osvetiti! Ako bude od plemena Evs, sabljom ću ga po vratu udariti, a ako bude od naše braće iz plemena Hazredž, postupit ćemo po tvojoj zapovijedi.' Potom je ustao Sa'd b. Ubada, prvak Hazredža. Prije toga bio je dobar čovjek,¹ ali ga je sada obuzeo neki ponos, te je rekao Sa'du: 'Lažeš, tako mi Allaha! Nećeš ga ubiti, niti to možeš učiniti!'² Zatim je ustao Usejd b. Hudajr, Sa'dov amidžić, i rekao Sa'du b. Ubadi: 'Lažeš, tako mi Allaha! Allaha mi, ubit ćemo ga! Ti si dvoličnjak³ i braniš dvoličnjake!' Dva plemena, Evs i Hazredž, htjela su se obračunati još dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na minberu. On ih je smirivao dok nisu utihnuli, a potom je i on zašutio. Taj dan suze mi nisu prestajale teći, a oči mi se nisu sklapale. Moji roditelji bili su kod mene. Plakala sam dan i dvije noći, a da nisam ni dremnula, niti su mi suze prestajale teći. Mislila su da će mi plač pocijepati džigerice.

Dok su njih dvoje sjedili kod mene, a ja plakala, jedna ensarijka zatražila je dopuštenje da uđe, i ja sam joj dozvolila. Sjela je i sa mnom zajedno plakala. I dok smo mi bile u tom stanju, unišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i sjeo; a on nije sjedao kod mene od dana kada se o meni počelo govoriti ono što se govorilo.⁴ Mjesec dana bijaše prošao, a objava o mom slučaju nije mu bila došla. Kada je sjeo, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio šehadet, a zatim rekao: 'Aiša, saopćeno mi je o tebi to i to, pa ako si ti od toga čista, Allah će objaviti tvoju nevinost, a ako si počinila grijeh, traži oprost od Allaha i obrati Mu se

مِنْ إِخْوَانِنَا مِنَ الْخَزْرَجِ أَمَرْتَنَا فَفَعَلْنَا أَمَرَكَ
قَالَتْ فَقَامَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَهُوَ سَيِّدُ الْخَزْرَجِ
وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ رَجُلًا صَالِحًا وَلَكِنْ احْتَمَلَتْهُ
الْحَمِيَّةُ فَقَالَ لِسَعْدٍ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللَّهِ لَا تَقْتُلُهُ وَلَا
تَقْدِرُ عَلَى قَتْلِهِ فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَهُوَ ابْنُ
عَمِّ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ كَذَبْتَ
لَعَمْرُ اللَّهِ لَنَقْتُلَنَّكَ فَإِنَّكَ مُنَافِقٌ تُجَادِلُ عَنِ الْمُنَافِقِينَ
فَتَشَاوَرَ الْحَيَّانِ الْأَوْسُ وَالْخَزْرَجُ حَتَّى هُمَا أَنْ
يَقْتَتِلُوا وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَائِمٌ عَلَى الْمِنْبَرِ فَلَمْ يَزَلْ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَتُوا وَسَكَتَ
قَالَتْ فَبَكَيْتُ يَوْمَ ذَلِكَ لَا يَرِقُّ لِي دَمْعٌ وَلَا
أَكْتَحِلُ بَنُومٌ قَالَتْ فَأَصْبَحَ أَبَوَايَ عِنْدِي وَقَدْ
بَكَيْتُ لَيْلَتَيْنِ وَيَوْمًا لَا أَكْتَحِلُ بَنُومٌ وَلَا يَرِقُّ لِي
دَمْعٌ يَظُنَّانِ أَنَّ الْبُكَاءَ فَالِقُ كَبِدِي قَالَتْ فَبَيْنَمَا هُمَا
جَالِسَانِ عِنْدِي وَأَنَا أَبْكِي فَاسْتَأْذَنْتُ عَلَى امْرَأَةٍ
مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَذِنْتُ لَهَا فَجَلَسَتْ تَبْكِي مَعِي
قَالَتْ فَبَيْنَمَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ دَخَلَ عَلَيْنَا
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَسَلَّمَ ثُمَّ جَلَسَ قَالَتْ وَلَمْ يَجْلِسْ
عِنْدِي مُنْذُ قِيلَ مَا قِيلَ قَبْلَهَا وَقَدْ لَبِثَ شَهْرًا لَا
يُوحَى إِلَيْهِ فِي شَأْنِي قَالَتْ فَتَشَهَّدَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
حِينَ جَلَسَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَائِشَةُ فَإِنَّهُ قَدْ
بَلَغَنِي عَنْكَ كَذَا وَكَذَا فَإِنْ كُنْتَ بِرَيْتِهِ فَسَيِّبِرُوكِ
اللَّهُ وَإِنْ كُنْتَ أَلَمْتَ بِذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرِي اللَّهَ وَتُوبِي

1 Medutim, srdžba ga je obuzela, pa je izgubio kontrolu.

2 Ovim on želi kazati kako će mu oni pružiti zaštitu.

3 Tj., činiš ono što čine dvoličnjaci.

4 Neki komentatori navode da on kod nje nije sjeo trideset sedam dana, dok Ibn-Hazm kaže pedeset dana. Ova različita mišljenja mogu se uskladiti tako da se kaže kako se "duže vrijeme" odnosi na vrijeme od povratka u Medinu, a "kraće" na vrijeme kada je Aiša otišla kod svojih roditelja nakon što je saznala vijest da je optužena. (Fethul-bari, 8/331)

kajanjem! Kada rob prizna⁵ svoj grijeh i pokaje se Allahu, Allah će mu, zaista, oprostiti!

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio svoj govor, prestajale su kapati suze, tako da ih nisam osjećala, samo poneku kap. Tada rekoh svome ocu: ‘Odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je rekao!’

‘Allaha mi, ne znam šta da kažem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!’, reče Ebu Bekr. Onda rekoh svojoj majci: ‘Odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!’

‘Ne znam šta da kažem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!’, reče ona. Tada sam ja – a bila sam mlada – rekla: ‘Ja ne znam mnogo Kur’ana. Allaha mi, saznala sam da ste čuli ovu priču i ona se utvrdila u vašim dušama, pa ste u nju povjerovali. Kada bih vam rekla da sam nevina – a Allah zna da sam ja zaista nevina – vi mi to ne biste povjerovali; a kada bih vam rekla da sam to uradila – a Allah zna da sam ja od toga zaista nevina – vi biste mi povjerovali. Allaha mi, ne mogu vam naći primjer osim riječi oca Jusufovog kada je rekao: ‘Lijepa strpljivost! A Allah je Onaj od kojeg se može tražiti pomoć protiv onoga što iznosite!’

Premjestila sam se, potom, i naslonila na svoju postelju. Znala sam da sam zaista nevina i da će Allah obznaniti moju nevinost, ali, tako mi Allaha, nisam mislila da će Allah o meni poslati objavu koja će se učiti. Smatrala sam u duši da nisam vrijedna da Allah o meni govori u onome što će se učiti. Željela sam da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usnije san u kome će Allah obznaniti moju nevinost. I, Allaha mi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se još bio ni maknuo sa svoga mjesta, niti je ko od ukućana izišao, dođe mu objava i obuze ga ono što ga obuzimaše (vrućina) tako jako da se iz njega spuštaše znoj kao biser u hladnom

إِلَيْهِ فَإِنَّ الْعَبْدَ إِذَا اعْتَرَفَ بِذَنْبِهِ ثُمَّ تَابَ إِلَى اللَّهِ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ قَالَتْ فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَقَالَتهُ قَلَصَ دَمْعِي حَتَّى مَا أَحْسُ مِنْهُ قَطْرَةً فَقُلْتُ لِأَبِي أَجِبْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِيمَا قَالَ قَالَ وَاللَّهِ مَا أَدرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ لِأُمِّي أَجِيبِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَتْ مَا أَدرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَتْ فَقُلْتُ وَأَنَا جَارِيَةٌ حَدِيثُهُ السَّنَّ لَا أَقْرَأُ كَثِيرًا مِنَ الْقُرْآنِ إِنِّي وَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُ لَقَدْ سَمِعْتُمْ هَذَا الْحَدِيثَ حَتَّى اسْتَقَرَّ فِي أَنْفُسِكُمْ وَصَدَّقْتُمْ بِهِ فَلَنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي بَرِيئَةٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئَةٌ لَا تُصَدِّقُونِي بِذَلِكَ وَلَكِنْ اعْتَرَفْتُ لَكُمْ بِأَمْرٍ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَنِّي مِنْهُ بَرِيئَةٌ لَتُصَدِّقَنِي وَاللَّهُ مَا أَجِدُ لَكُمْ مَثَلًا إِلَّا قَوْلَ أَبِي يُوسُفَ قَالَ (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُشْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) قَالَتْ ثُمَّ تَحَوَّلْتُ فَاضْطَجَعْتُ عَلَى فِرَاشِي قَالَتْ وَأَنَا حِينْتِذِ اعْلَمْتُ أَنِّي بَرِيئَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ مُبَرِّئِي بِرَآءَتِي وَلَكِنْ وَاللَّهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ مُنْزِلٌ فِي شَأْنِي وَحْيًا يُتْلَى وَلَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحَقَّرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللَّهُ فِيَّ بِأَمْرٍ يُتْلَى وَلَكِنْ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي النَّوْمِ رُؤْيَا يُبَرِّئُنِي اللَّهُ بِهَا قَالَتْ فَوَاللَّهِ مَا رَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلَا خَرَجَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ حَتَّى أَنْزَلَ عَلَيْهِ فَأَخَذَهُ مَا كَانَ يَأْخُذُهُ مِنَ الْبُرْحَاءِ حَتَّى إِنَّهُ لَيَتَحَدَّرُ مِنْهُ مِثْلُ الْجَمَانِ مِنَ الْعَرَقِ وَهُوَ فِي يَوْمٍ شَاتٍ مِنْ ثِقَلِ الْقَوْلِ الَّذِي يُنْزَلُ عَلَيْهِ قَالَتْ فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سُرِّيَ عَنْهُ وَهُوَ يَضْحَكُ

5 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od nje da prizna ako je to počinila zbog toga što njemu nije bilo dopušteno da ima nemoralnu osobu za suprugu.

danu od težine govora koji mu se objavljuje. Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postalo lakše, on se nasmija.¹ Prva riječ koju je progovorio bila je: 'Uzvišeni je Allah objavio tvoju nevinost!'

'Ustani mu (Allahovom Poslaniku)!', reče moja mati.

'Ne', rekoš, 'neću mu ustati, niti ću se kome zahvaliti osim Uzvišenom Allahu!' Tada je Uzvišeni Allah objavio deset ajeta: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...'

Kada je Allah objavio moju nevinost, Ebu-Bekr Siddik, radijallahu anhu – a on izdržavaše Mistaha b. Usasu, jer je on bio s njim u srodstvu a siromašan – reče: 'Tako mi Allaha, neću na Mistaha nikad više ništa utrošiti, nakon što je govorio ono o Aiši!'² Potom je Allah objavio: 'Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovom putu rodni kraj svoj napustili, neka im oprostite i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je!'³ Tada Ebu-Bekr reče: 'Svakako, Allaha mi, ja zaista volim da mi Allah oprosti!', i otpoče davati Mistahu opskrbu koju mu je prije davao.

'Tako mi Allaha, ja mu je nikada neću uskratiti!', dodao je."

Aiša dalje pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspitivao se o meni kod Zejnebe bint Džahš, rekavši: 'Zejneb, šta znaš o onome što si čula?'

'Allahov Poslaniče', rekla je ona, 'čuvam svoj sluh i svoj pogled (od laži). Ja znam (o njoj) samo dobro. Ona mi je bila takmac u dostojanstvu među ženama Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,

فَكَانَتْ أَوَّلَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا يَا عَائِشَةُ
أَمَّا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَقَدْ بَرَّأكَ فَقَالَتْ أُمِّي قُومِي
إِلَيْهِ قَالَتْ فَقُلْتُ لَا وَاللَّهِ لَا أَقُومُ إِلَيْهِ وَلَا أَحُدُّ
إِلَّا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ
(إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا
تَحْسِبُوهُ) الْعَشْرَ الْآيَاتِ كُلَّهَا فَلَمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ هَذَا
فِي بَرَاءَتِي قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحَ بْنِ أَيْثَةَ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ
وَفَقْرِهِ وَاللَّهُ لَا أَنْفِقُ عَلَى مِسْطَحَ شَيْئًا أَبَدًا بَعْدَ
الَّذِي قَالَ لِعَائِشَةَ مَا قَالَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَلَا يَأْتَلِ
أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِيَ الْقُرْبَى
وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيُغْفِرُوا
وَلْيُصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَحِيمٌ) قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللَّهِ إِنِّي أَحِبُّ أَنْ
يَغْفِرَ اللَّهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحَ النَّفَقَةَ الَّتِي كَانَ
يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَقَالَ وَاللَّهِ لَا أَنْزِعُهَا مِنْهُ أَبَدًا قَالَتْ
عَائِشَةُ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَسْأَلُ زَيْنَبَ ابْنَةَ
جَحْشٍ عَنْ أَمْرِي فَقَالَ يَا زَيْنَبُ مَاذَا عَلِمْتَ أَوْ
رَأَيْتِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحْيِي سَمْعِي وَبَصْرِي
مَا عَلِمْتُ إِلَّا خَيْرًا قَالَتْ وَهِيَ الَّتِي كَانَتْ
تَسَامِينِي مِنْ أَزْوَاجِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَعَصَمَهَا اللَّهُ
بِالْوَرَعِ وَطَفَقَتْ أُخْتُهَا حَمْنَةُ تُحَارِبُ لَهَا فَهَلَكَتْ
فِيْمَنْ هَلَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْإِفْكِ .

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je izuzetno obradavan kad je Allah, dželle šanuhu, objavio Aišinu nevinost.

2 Ebu-Bekr, radijallahu anhu, nije uskraćivao opskrbu Mistahu, iako je teškom optužbom oklevetao njegovu kćerku, sve dok Uzvišeni Allah nije objavio Aišinu nevinost.

3 En-Nur, 22.

pa ju je Allah sačuvao pobožnošću.’ Njena sestra Hamna raspravljala je s njom (braneći ono što su klevetnici rekli), pa je upropaštena zajedno s kleveticima.”⁴

4 U sunenima se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvršio kaznu za lažnu optužbu (*haddul-kazf*) nad tim kleveticima. Među njima se ne spominje Abdullah b. Ubejj, vođa munafika. Međutim, Hakimi navodi i njegovo ime u svojoj knjizi *El-Iklil*. (*Fethul-bari*, 8/337)

Iz ovog hadisa mogu se izvući mnoge korisne pouke:

- dopušteno je iz više hadisa sastaviti jedan i tako ga prenositi;
- dopušteno je napraviti izvlačenje za odabir među onima koji imaju jednako pravo na nešto, a to svi ne mogu dobiti;
- dopušteno je čovjeku da ispriča šta mu se desilo pa makar u tome bila njegova pohvala, a dopušteno je i kuđenje drugih kako bi se spriječilo eventualno pogrešno shvatanje ili padanje u grešku u budućnosti;
- kada se želi nešto objasniti, lijepo je napraviti uvod kako bi se suština lakše prihvatila i bolje razumjela;
- ženi je dopušteno jahati devu;
- dopušteno je muškarcu učiniti uslugu ženi kojoj on nije *mahrem* ukoliko je žena pokrivena i ukoliko ne postoji opasnost od *fitneta*; (iskušenja)
- dopušteno je ženi nositi nakit kad ide na put; ali ga ne smije isticati pred stranim joj muškarcima.
- treba čuvati imetak pa makar njegova vrijednost i ne bila velika, jer ga je zabranjeno rasipati; ogrlica Aišina nije bila niti od zlata niti od srebra;
- ne treba pretjerano tražiti imetak, jer to može dovesti do neželjenih posljedica; da je Aiša manje provela u traženju, ne bi bila ostala iza karavane; ali to je Uzvišenog Allaha kader koji se ne može promjeniti.
- treba ostaviti vojnike u pozadini;
- treba se prisjetiti Allaha pri nekom događaju;
- žena pokriva lice da je ne može vidjeti onaj koji joj nije *mahrem*;
- čovjeku treba pomoći kad se nađe u nevolji, bez obzira kakve bile posljedice;
- dostojanstvenima treba pružiti počast;
- treba se lijepo ophoditi;
- ide se ispred žene kako bi njena savjest bila mirna;
- prema ženi se iskazuje nježan i dostojanstven odnos, ali se dopušta da se pokaže i strogoća prema njoj ukoliko postoji nešto što to iziskuje, pa makar to i ne bilo potvrđeno;
- kad žena izlazi napolje, lijepo je da ima društvo kako bi se osjećala sigurnijom;
- treba stati u odbranu svoga brata u islamu i odbiti one koji ga uznemiravaju;
- kada se ružna vijest raširi, treba provjeriti njenu istinitost;
- ako je neko u prošlosti bio dobar, on se smatra takvim sve dok se ne dokaže suprotno;
- učesnici u Bici na Bedru imaju posebnu vrijednost;
- učesnici u Bici na Bedru znali su ponekad i pogriješiti, ali su ti grijesi njima oprošteni;
- dopušteno je reći *subhanallah!* (slavljen neka je Allah!) kad se čuje nešto što se smatra neistinom;
- dopušteno je ženi izići iz kuće kad joj to dopusti njen muž;
- treba tražiti savjet u rješavanju nekog pitanja;
- dopušteno je raspitavanje o nekome ko je optužen, i to se ne smatra ogovaranjem;
- u svjedočenju treba biti čvrst;
- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u važnim pitanjima, kao što je bilo pitanje optužbe protiv Aiše, donosio odluke sve dok ne dođe objava;
- vrijednost Aiše i njenih roditelja bila je posebna;
- onaj koji se prikloni sljedbenicima lošeg puta ne može nositi atribut dobrog čovjeka;
- dopušteno je onog koji radi loša djela oštro ukoriti;
- dopušteno je grešku nazvati neistinom;
- dopušteno je zakleti se riječima: *Le ‘amrullahi!*;
- lijepo je prekinuti svađu i prepirku, ugasiti vatru koja može izazvati nered i prestati s onim što može voditi ka tome;
- od dva zla treba odabrati ono koje je manje;

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A DA NIJE ALLAHOVE DOBROTE PREMA VAMA I MILOSTI NJEGOVE I NA OVOM I NA ONOM SVIJETU, VEĆ BI VAS STIGLA TEŠKA KAZNA ZBOG ONOGA U ŠTO STE SE UPUSTILI.”¹

Mudžahid kaže da *telekkavnehu* znači “prenose jedni od drugih”; *tufidune* znači *tekulune* (govorite).

بَابُ قَوْلِهِ

(وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ
فِيمَا أَفْضَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَلَقَّوْنَهُ) يَرْوِيهِ بَعْضُكُمْ عَنْ بَعْضٍ
(تُفِيضُونَ) تَقُولُونَ.

- uznemiravanje se podnosi nadajući se nagradi;
- treba prekinuti veze s onim koji je protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa makar to bio i blizak prijatelj ili rođak;
- onaj koji uznemirava Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaslužuje najstrožiju kaznu, jer je Sa'd b. Mu'az to rekao u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on to nije zanijekao;
- onaj koga je snašla nevolja može sebi olakšati suosjećanjem i plaćem;
- Ebu-Bekr je bio izuzetno strpljiv; od njega se prenosi samo da je rekao kako takvim čime njegova porodica nije bila optužena u džahilijetu, pa kako bi se to moglo desiti nakon što ih je Allah uzvisio islamom;
- važan govor otpočinje šhadetom, pohvalom Allahu, dželle šanuhu, i riječima: *Emma ba'du*;
- utemeljeno je pokajanje (tevba), za čiju ispravnost nije dovoljno samo priznati grijeh;
- priznanje onoga što čovjek nije uradio nije dopušteno, pa makar mu to bilo i povjerovano; dužnost je kazati istinu, ili šutjeti;
- strpljenje uvijek daje dobar rezultat;
- starijem se daje prednost u govoru;
- lijepo je obveseliti nekoga kad mu se nešto lijepo desi;
- lijepo je proveseliti se kad čovjek postigne nešto što je dobro i što ga veseli;
- treba se ispričati onome ko je neopravdano bio stavljen u nepriliku;
- žena traži savjet od svoga muža i roditelja;
- kada se čovjeku desi veliki događaj, treba mu obavijest postepeno dostavljati kako ga ne bi iznenadna velika radost ili tuga uništili; kada je Aišina nevinost objavljena, Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, prvo nasmiješio, potom ju je obveselio nagovijestivši joj radosnu vijest, zatim ju je obavijestio o objavi, a tek je onda proučio ajete;
- nakon nevolje dolazi olakšanje;
- velika je vrijednost oslanjanja na Allaha, dželle šanuhu, jer onaj koji se osloni na Njega lakše podnosi svaku tugu i nevolju;
- treba poticati na davanje na Allahovom, dželle šanuhu, putu, a posebno kada to jača rodbinske veze;
- kada neko učini dobročinstvo onome koji je prema njemu pogriješio ili mu oprostio, biva tome dobročinitelju oprošteno;
- preporučeno je da onaj koji se zakune da neće raditi neko dobro djelo prekši takvu zakletvu;
- dopušteno je u nevolji kao dokaz uzeti kur'anski ajet i povesti se primjerom onoga što se desilo velikanima kao što su bili poslanici i drugi;
- kod velikih događaja lijepo je reći: *Subhanallah!*;
- pokušeno je ogovaranje i njegovo slušanje, i treba ukoriti onoga koji se time bavi;
- pokušeno je širenje vijesti o nemoralu;
- haram je sumnjati u nevinost Aišinu;
- izvršenje kazne može se odgoditi ukoliko ono može izazvati nered;
- i najčestitiji ljudi mogu pogriješiti; srdžba nekih ashaba u džamiji smatra se njihovom greškom.

¹ En-Nur, 14.

4751. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da ga je obavijestio Sulejman, prenoseći od Husajna, on od Ebu-Vaila, ovaj od Mesruka, a on od Umm-Ruman, Aišine majke, da je rekla:
“Kada je Aiša optužena (za blud), pala je u nesvijest.”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“KAD STE TO JEZICIMA SVOJIM
PREPRIČAVATI STALI I KAD STE NA SVA
USTA GOVORILI ONO O ČEMU NISTE
NIŠTA ZNALI, VI STE TO SITNICOM
SMATRALI, ALI JE TO ALLAHU KRUPNO.”²

4752. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, prenoseći od Hišama kako ga je Ibn-Džurejdž obavijestio da je Ibn-Ebu-Mulejka rekao:
“Čuo sam Aišu kako uči: *iz telikunehu bi elsinetikum*.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “ZAŠTO NISTE, ČIM
STE TO ČULI, REKLI: ‘NE DOLIKUJE NAM
DA O TOME GOVORIMO – HVALJEN NEKA
SI TI! – TO JE VELIKA POTVORA!’”³

4753. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, prenoseći od Jahjaa, on od Umera b. Seida b. Ebu-Husejna, a ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke da je Ibn-Abbas zatražio dopuštenje (da uđe) kod Aiše prije njene smrti, dok je bila nemoćna (na samrti).
“Bojim se da me ne pohvali”⁴, rekla je.
“On je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i (jedan) od uglednih muslimana”, rekli su joj.
“Dopustite mu”, rekla je. Tada je on ušao i rekao:

٤٧٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُليْمَانُ عَنْ
حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ أُمِّ رُوْمَانَ
أُمِّ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا رُمِيَتْ عَائِشَةُ خَرَّتْ
مَغْشِيًّا عَلَيْهَا .

بَاب (إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِالسِّنِّكُمْ
وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ
وَتَحْسِبُونَهُ هِينًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ)

٤٧٥٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ
ابْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ ابْنُ أَبِي
مُلَيْكَةَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقْرَأُ إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِالسِّنِّكُمْ .

بَاب (وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا
أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ)

٤٧٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ
عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ
أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ اسْتَأْذَنَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَبْلَ مَوْتِهَا عَلَى
عَائِشَةَ وَهِيَ مَغْلُوبَةٌ قَالَتْ أَخْشَى أَنْ يُثْبِتَ عَلَيَّ
فَقِيلَ ابْنُ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمِنْ وَجْهِ الْمُسْلِمِينَ
قَالَتْ ائْذَنُوا لَهُ فَقَالَ كَيْفَ تَجِدِينَكَ قَالَتْ بِخَيْرٍ
إِنْ اتَّقَيْتُ قَالَ فَأَنْتِ بِخَيْرٍ إِنْ شَاءَ اللَّهُ زَوْجَةٌ

2 En-Nur, 15.

3 En-Nur, 16.

4 Za dopuštenje ju je pitao njen bratić Abdullah b. Abdur-Rahman, a dopuštenje za posjetu Ibn-Abbasovu tražio je Aišin štićenik Zekvan.

“Kako ste?” “Dobro, ako budem od bogobojaznih”, odgovorila je.

“Ti si dobro, ako Bog da! Ti si supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedina djevice kojom se on oženio; Allah je s neba objavio tvoju nevinost!”¹ (Kada je izišao Ibn-Abbas) ušao je Ibn-Zubejr. Ona mu je rekla: “Dolazio mi je Ibn-Abbas, pa me pohvali, a ja bih voljela da sam potpuno u zaborav pala.”²

4754. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, prenoseći od Abdul-Vehhaba b. Abdul-Medžida, on od Avna, a ovaj od Kasima da je Ibn-Abbas, radijallahu anhum, zatražio dopuštenje da uđe kod Aiše. Ispričao je isto, ali nije spomenuo: “... a ja bih voljela da sam potpuno u zaborav pala.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH VAM NAREĐUJE DA VIŠE NIKAD TAKVO ŠTO NE PONOVIŠ, (AKO STE VJERNICI).”³

4755. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Duhaa, on od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha: “Došao je Hassan b. Sabit i zatražio dopuštenje da je posjeti, pa sam je upitao: ‘Hoćeš li mu dopustiti (da uđe kod tebe)?’ ‘A zar ga nije stigla teška kazna?’, odgovorila je.” “Mislila je na njegovo gubljenje vida”, kaže Sufjan. (Hassan) je rekao: “Kreposna, staložena, ne može sumnjom biti osumnjičena; vitka, koja ne jede meso nevinih.”⁴ Rekla je: “Ali ti...”

رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَمْ يَنْكِحْ بَكْرًا غَيْرَكَ وَنَزَلَ عُذْرُكَ مِنَ السَّمَاءِ وَدَخَلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ خِلَافَهُ فَقَالَتْ دَخَلَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَأَتَانِي عَلِيٌّ وَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ نِسِيًا مَنَسِيًا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ ابْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا اسْتَأْذَنَ عَلَى عَائِشَةَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ نِسِيًا مَنَسِيًا.

٤٧٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ ابْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا اسْتَأْذَنَ عَلَى عَائِشَةَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ نِسِيًا مَنَسِيًا.

بَابُ (يَعْظُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا)

٤٧٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْهَا قُلْتُ أَتَأْذِنِينَ لِهَذَا قَالَتْ أَوْلَيْسَ قَدْ أَصَابَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ قَالَ سُفْيَانُ تَعْنِي ذَهَابَ بَصَرِهِ فَقَالَ حَصَانُ رَزَانٌ مَا تُرْنُ بِرِيَّةٍ وَتُصْبِحُ غَرَثِي مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ قَالَتْ لَكِنْ أَنْتَ.

1 Aludira se na optužbu kojom je ona bila optužena, nakon čega je Allah, dželle šanuhu, objavio njenu nevinost.

2 To je osobina skromnih ljudi. Oni ne žele biti u središtu pažnje.

3 En-Nur, 17.

4 Tj. nikog ne ogovara, jer je ogovaranje jedenje mesa nevinih. Allah, dželle šanuhu, kaže u prijevodu značenja: “O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka su sumnjičenja zaista grijeh! I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga – a vama je to

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I ALLAH VAM PROPISJE OBJAŠNJAVA;
A ALLAH SVE ZNA I MUDAR JE.”⁵

4756. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Ibn-Ebu-Adija da ga je obavijestio Šu‘ba, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je rekao: “Ušao je Hassan b. Sabit kod Aiše i u stihu je pohvalio rekavši: ‘Kreposna, staložena, ne može sumnjom biti osumnjičena; vitka, koja ne jede meso nevinih.’ ‘Ti nisi takav’, rekla je.

‘Puštaš ovakvog da uđe kod tebe’, rekoh (Aiši), ‘a Allah je rekao: ‘A onoga od njih koji je to najviše činio...’?!’⁶ ‘Ima li bolnije kazne od sljepoće’, odgovorila je, ‘a on je branio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “ONE KOJI VOLE DA SE O VJERNICIMA ŠIRE BESTIDNE GLASINE ČEKA TEŠKA KAZNA I NA OVOM I NA ONOM SVIJETU; ALLAH SVE ZNA, A VI NE ZNATE! A DA NIJE ALLAHOVE DOBROTE PREMA VAMA I MILOSTI NJEGOVE, I DA ALLAH NIJE BLAG I MILOSTIV...”

Teši‘u znači tazheru (obznaniti, pojaviti se).

I riječi Uzvišenog: “Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka im oprostite i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprostí? A Allah prašta i samilostan je!”⁷

بَاب (وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ)

٤٧٥٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ أَنبَأَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ عَلَى عَائِشَةَ فَشَبَّ وَقَالَ حَصَانُ رَزَانُ مَا تَزْنُ بِرَبِيَّةٍ وَتُصْبِحُ غُرَّتِي مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ قَالَتْ لَسْتُ كَذَاكَ قُلْتُ تَدْعِينِ مِثْلَ هَذَا يَدْخُلُ عَلَيْكَ وَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ) فَقَالَتْ وَأَيُّ عَذَابٍ أَشَدُّ مِنَ الْعَمَى وَقَالَتْ وَقَدْ كَانَ يَرُدُّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

بَاب (إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رءُوفٌ رَحِيمٌ)

تَشِيعُ تَظْهَرُ وَقَوْلُهُ (وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ).

odvratno – zato se bojte Allaha; a Allah zaista prima pokajanje i samilostan je.” (El-Hudžurat, 13)

5 En-Nur, 18.

6 Ovim se aludira na to da je Hassan bio glavni; međutim, sigurno se zna da je Abdullah b. Ubejj bio glavni koji je širio te vijesti. Nesporazum uklanjanja predanje u kojem se kaže da je Hassan bio među glavnim prenosiocima ogovaranja.

7 En-Nur, 19-22.

4757. KAŽE Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, da je pričao kako ga je obavijestio njegov otac, prenoseći od Aiše da je kazivala:

“Kada je o meni rečeno ono što je rečeno, i što sam saznala, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je o tome govor, izrekao šehadet, zahvalio se Allahu i pohvalio Ga onako kako Njemu dolikuje, a zatim rekao: ‘Kažite mi o (tome šta uraditi s) ljudima koji su osumnjičili moju suprugu. Tako mi Allaha, ja ne znam o svojoj supruzi ništa loše! Optužili su je (da je zgriješila) s onim kod kojeg, tako mi Allaha, nikad nisam našao ništa loše, koji nije ulazio u moju kuću osim kad sam ja bio prisutan. Kad god sam bio odsutan, na putovanju, i on je sa mnom bio odsutan.’

Sa'd b. Mu'az ustade i reče: ‘Dopusti mi, Allahov Poslaniče, da ih (sabljom) udarimo po vratovima!’ Tada je ustao čovjek iz plemena Hazredž – a majka Hassana b. Sabita bila je iz plemena tog čovjeka – i rekao: ‘Lažeš, tako mi Allaha! Da su oni iz Evsa, ne bi ih volio udariti (sabljom) po vratovima!’

Zamalo da se između Evsa i Hazredža nije desilo zlo u džamiji, a ja (za to) nisam znala. Tu večer izišla sam da obavim potrebu. Sa mnom je bila Umm-Mistah, koja, nakon što je posrnula, reče: ‘Propast stigla Mistaha!’

‘Hej majko, ti grdiš svoga sina?!’, rekoh joj, a ona ušuti. Potom je i drugi put posrnula i rekla: ‘Propast stigla Mistaha!’, a ja joj (opet) rekoh: ‘Grdiš svoga sina?!’ Zatim je i treći put posrnula i rekla: ‘Propast stigla Mistaha!’ Ja je ponovo prekorih, a ona reče: ‘Tako mi Allaha, ja ga grdim samo zbog tebe!’

‘Zbog čega?’, upitala sam. Tada mi je ona naširoko ispričala priču.

‘Je li sve tako bilo?’, upitala sam.

‘Da, tako mi Allaha’, rekla je. Vratila sam se svojoj kući ne osjećajući ništa od onoga zbog čega sam izišla. Razboljela sam se i rekla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Pošalji me kući moga oca!’ On je sa mnom poslao slugu.

٤٧٥٧. وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا ذُكِرَ مِنْ شَأْنِي الَّذِي ذُكِرَ وَمَا عَلِمْتُ بِهِ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي خَطِيبًا فَتَشْهَدَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ أَشِيرُوا عَلَيَّ فِي أَنْاسِ أَبْنَاءِ أَهْلِي وَائِثِمِ اللَّهَ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي مِنْ سُوءٍ وَأَبْنَوْهُمْ بِمَنْ وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَطُّ وَلَا يَدْخُلُ بَيْتِي قَطُّ إِلَّا وَأَنَا حَاضِرٌ وَلَا غِبْتُ فِي سَفَرٍ إِلَّا غَابَ مَعِيَ فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فَقَالَ أَتَذُنُّ لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ نَضْرِبَ أَعْنَاقَهُمْ وَقَامَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي الْخَزْرَجِ وَكَانَتْ أُمُّ حَسَّانَ بِنْتُ ثَابِتٍ مِنْ رَهْطٍ ذَلِكَ الرَّجُلُ فَقَالَ كَذَبْتَ أَمَّا وَاللَّهِ أَنْ لَوْ كَانُوا مِنَ الْأَوْسِ مَا أَحْبَبْتُ أَنْ تُضْرَبَ أَعْنَاقُهُمْ حَتَّى كَادَ أَنْ يَكُونَ بَيْنَ الْأَوْسِ وَالْخَزْرَجِ شَرٌّ فِي الْمَسْجِدِ وَمَا عَلِمْتُ فَلَمَّا كَانَ مَسَاءً ذَلِكَ الْيَوْمَ خَرَجْتُ لِبَعْضِ حَاجَتِي وَمَعِيَ أُمُّ مِسْطَحٍ فَعَثَرْتُ وَقَالَتْ تَعَسَ مِسْطَحُ فَقُلْتُ أَيُّ أُمِّ تَسْبِيْنِ ابْنِكَ وَسَكَتَتْ ثُمَّ عَثَرْتُ الثَّانِيَةَ فَقَالَتْ تَعَسَ مِسْطَحُ فَقُلْتُ لَهَا أَيُّ أُمِّ تَسْبِيْنِ ابْنِكَ فَسَكَتَتْ ثُمَّ عَثَرْتُ الثَّلَاثَةَ فَقَالَتْ تَعَسَ مِسْطَحُ فَانْتَهَرْتُهَا فَقَالَتْ وَاللَّهِ مَا أَسْبُهُ إِلَّا فِيكَ فَقُلْتُ فِي أَيِّ شَأْنِي قَالَتْ فَبَقَرْتُ لِي الْحَدِيثَ فَقُلْتُ وَقَدْ كَانَ هَذَا قَالَتْ نَعَمْ وَاللَّهِ فَرَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي كَأَنَّ الَّذِي خَرَجْتُ لَهُ لَا أَجِدُ مِنْهُ قَلِيلًا وَلَا كَثِيرًا وَوَعِكَتُ فَقُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْسِلْنِي إِلَى بَيْتِ أَبِي فَأَرْسَلَ مَعِيَ الْغُلَامَ فَدَخَلْتُ الدَّارَ فَوَجَدْتُ أُمَّ رُومَانَ

Ušla sam u kuću i našla Umm-Ruman u prizemlju, a Ebu-Bekr učio je na krovu. 'Zbog čega si došla, kćerkice?', upitala je moja majka. Obavijestila sam je i ispričala joj priču. To nju nije pogodilo kao što je pogodilo mene. 'Kćerkice moja', rekla je, 'olakšaj sebi to stanje. Allaha mi, rijetko kada ima lijepa i dobra žena koja još ima inoća kod čovjeka koji je voli, a da joj one nisu zavidne i da se o njoj ne priča.' Njoj nije bilo teško kao meni.

'Je li moj otac saznao za ovo?', upitala sam.

'Da', odgovorila je.

'A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?', upitala sam.

'Da, i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovorila je. Suze su mi se slijevale dok sam plakala. Ebu-Bekr, koji je učio na krovu, čuo je moj glas. Sišao je i upitao moju majku: 'Šta joj je?'

'Saznala je ono što se o njoj priča, pa joj (suze) liju iz očiju', odgovorila je.

'Zaklinjem te, kćerkice', reče on, 'vрати se svojoj kući!' Vratila sam se.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je dolazio mojoj kući i raspitivao se (o meni) kod moje sluškinje, koja je rekla: 'Allaha mi, ja o njoj ne znam ništa loše, jedino što je znala zaspati, pa bi ušla ovca i pojela joj kvasac ili tijesto.' Neki njegovi ashabi grdili su je i govorili: 'Budi iskrena prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!' Čak su je ružili i prigovarali joj pred njim, ali je ona govorila: 'Slavljen neka je Allah! Allaha mi, o njoj ne znam ništa do ono što zlatar zna o slamki crvenog zlata.'

Vijest je došla tom čovjeku koji je optužen, pa je on rekao: 'Slavljen neka je Allah! Allaha mi, nikad nisam otkrio žensko krilo!' On je poginuo kao šehid na Allahovom putu.

Ujutro su moji roditelji došli kod mene i ostali. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod mene, a već je bio klanjao ikindijski namaz. Kad je on ušao, moji roditelji zaklonili su me s moje desne i s lijeve strane. Zahvalio se

فِي السُّفْلِ وَأَبَا بَكْرٍ فَوْقَ الْبَيْتِ يَقْرَأُ فَقَالَتْ أُمِّي مَا جَاءَ بِكَ يَا بَنِيَّةُ فَأَخْبَرْتُهَا وَذَكَرْتُ لَهَا الْحَدِيثَ وَإِذَا هُوَ لَمْ يَبْلُغْ مِنْهَا مِثْلَ مَا بَلَغَ مِنِّي فَقَالَتْ يَا بَنِيَّةُ خَفْنِي عَلَيْكَ الشَّانَ فَإِنَّهُ وَاللَّهِ لَقَلَّمَا كَانَتْ امْرَأَةً حَسَنَاءَ عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا لَهَا ضَرَائِرُ إِلَّا حَسَدْنَهَا وَقِيلَ فِيهَا وَإِذَا هُوَ لَمْ يَبْلُغْ مِنْهَا مَا بَلَغَ مِنِّي قُلْتُ وَقَدْ عَلِمَ بِهِ أَبِي قَالَتْ نَعَمْ قُلْتُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَتْ نَعَمْ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاسْتَعْبَرْتُ وَبَكَيْتُ فَسَمِعَ أَبُو بَكْرٍ صَوْتِي وَهُوَ فَوْقَ الْبَيْتِ يَقْرَأُ فَنَزَلَ فَقَالَ لِأُمِّي مَا شَأْنُهَا قَالَتْ بَلَغَهَا الَّذِي ذَكَرَ مِنْ شَأْنِهَا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ قَالَ أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ أَيُّ بَنِيَّةٍ إِلَّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِكَ فَرَجَعْتُ وَلَقَدْ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْتِي فَسَأَلَ عَنِّي خَادِمَتِي فَقَالَتْ لَا وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهَا عَيْبًا إِلَّا أَنَّهَا كَانَتْ تَرْقُدُ حَتَّى تَدْخُلَ الشَّاةُ فَتَأْكُلُ خَمِيرَهَا أَوْ عَجِينَهَا وَانْتَهَرَهَا بَعْضُ أَصْحَابِهِ فَقَالَ اصْطَفَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى أَسْقَطُوا لَهَا بِهِ فَقَالَتْ سُبْحَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهَا إِلَّا مَا يَعْلَمُ الصَّائِغُ عَلَى تَبْرِ الذَّهَبِ الْأَحْمَرِ وَبَلَغَ الْأَمْرُ إِلَى ذَلِكَ الرَّجُلِ الَّذِي قِيلَ لَهُ فَقَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ مَا كَشَفْتُ كَنْفَ أَثْنَى قَطُّ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُتِلَ شَهِيدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَتْ وَأَصْبَحَ أَبَوَايَ عِنْدِي فَلَمْ يَزَالَا حَتَّى دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَخَلَ وَقَدْ اكْتَنَفَنِي أَبَوَايَ عَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَائِشَةُ إِنَّ كُنْتُ قَارَفْتُ سُوءًا أَوْ ظَلَمْتُ فِتْوَى إِلَى اللَّهِ

Allahu i pohvalio Ga, a zatim rekao: 'Aiša, ako si učinila zlo ili nepravdu počinila, pokaj se Allahu, jer Allah zaista prima pokajanje od Svojih robova!' Tada je došla jedna ensarijka i sjela kod vrata. 'Zar se ne stidiš ove žene da nešto kažeš?', rekoše. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio okrenuvši se mome ocu.

'Odgovori mu!', rekla sam (svome ocu).

'Šta da mu kažem?', rekao je. Tada sam se okrenula svojoj majci i rekla: 'Odgovori mu!'

'Šta da kažem?', reče ona. Pošto mu njih dvoje nisu odgovorili, ja sam izrekla šehadet, zahvalila se Allahu i pohvalila Ga onako kako Njemu dolikuje, a zatim rekla: 'Allaha mi, kad bih rekla da to nisam uradila, a Uzvišeni Allah svjedok mi je da istinu govorim, to mi ne bi kod vas koristilo. Vi ste to pričali, i vaša su se srca tim napila. A kad bih rekla da sam to uradila, a Allah zna da to nisam uradila, vi biste, zaista, rekli: 'Povratila se sebi!' Allaha mi, ja imam, a i vi imate primjer samo u ocu Jusufovom' pokušala sam se sjetiti Jakubovog imena, ali mi na pamet nije moglo pasti ništa osim otac Jusufov 'kada je rekao: 'Lijepa strpljivost! A Allah je Onaj od kojeg se može tražiti pomoć protiv onoga što vi iznosite!' U tom trenutku Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, počela je dolaziti objava, i mi smo ušutjeli. Potom se to rastupi od njega, i ja sam mogla raspoznati radost na njegovom licu dok je brisao čelo i govorio: 'Aiša, raduj se, Allah je objavio tvoju nevinost!' Bila sam (tada) u najvećoj srdžbi. 'Ustani mu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem)!', rekoše mi roditelji.

'Allaha mi', odgovorila sam, 'ne ustajem Njemu, niti mu se zahvaljujem, niti se zahvaljujem vama, nego se zahvaljujem Allahu, koji je objavio moju nevinost! Vi ste to čuli, i niste to zaniijekali niti izmijenili!'

Aiša je govorila: "Što se Zejnebe bint Džahš tiče, neka je Allah sačuva s njenom vjerom. Ona je rekla svako dobro. A što se njene sestre tiče, upropaštena je s onima koji su upropašteni."

Među onima koji su o njoj pričali bio je i Mistah, Hassan b. Sabit te dvoličnjak Abdullah b. Ubejj,

فَإِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ مِنْ عِبَادِهِ قَالَتْ وَقَدْ جَاءَتْ
امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ فِيهَا جَالِسَةٌ بِالْبَابِ فَقُلْتُ
أَلَا تَسْتَحْيِي مِنْ هَذِهِ الْمَرْأَةِ أَنْ تَذْكُرَ شَيْئًا فَوْعَظَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَالتَفْتُ إِلَى أَبِي فَقُلْتُ لَهُ أَجِبْهُ قَالَ
فَمَاذَا أَقُولُ فَالتَفْتُ إِلَى أُمِّي فَقُلْتُ أَجِيبْهُ فَقَالَتْ
أَقُولُ مَاذَا فَلَمَّا لَمْ يُجِيبْهَا تَشَهَّدْتُ فَحَمِدْتُ اللَّهَ
وَأَثْنَيْتُ عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قُلْتُ أَمَّا بَعْدُ فَوَاللَّهِ
لَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي لَمْ أَفْعَلْ وَاللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَشْهَدُ
إِنِّي لَصَادِقَةٌ مَا ذَاكَ بِنَافِعِي عِنْدَكُمْ لَقَدْ تَكَلَّمْتُمْ
بِهِ وَأُشْرِبْتُمْ قُلُوبَكُمْ وَإِنْ قُلْتُ إِنِّي قَدْ فَعَلْتُ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ أَنِّي لَمْ أَفْعَلْ لَتَقُولَنَّ قَدْ بَاءَتْ بِهِ عَلَى نَفْسِهَا
وَإِنِّي وَاللَّهِ مَا أَجِدُ لِي وَلَكُمْ مَثَلًا وَالتَّمَسْتُ اسْمَ
يَعْقُوبَ فَلَمْ أَقْدِرْ عَلَيْهِ إِلَّا أَبَا يُوسُفَ حِينَ قَالَ
(فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ)
وَأُنْزِلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ سَاعَتِهِ فَسَكَنَّا قَرَفَ
عَنْهُ وَإِنِّي لَا تَبِينَ الشُّرُورَ فِي وَجْهِهِ وَهُوَ يَمْسَحُ
بِجَبِينِهِ وَيَقُولُ أَبْشِرِي يَا عَائِشَةُ فَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ
بِرَاءَتَكَ قَالَتْ وَكُنْتُ أَشَدَّ مَا كُنْتُ غَضَبًا فَقَالَ
لِي أَبُوَايَ قَوْمِي إِلَيْهِ فَقُلْتُ لَا وَاللَّهِ لَا أَقُومُ إِلَيْهِ
وَلَا أَحْمَدُهُ وَلَا أَحْمَدُكُمْ وَلَكِنْ أَحْمَدُ اللَّهَ الَّذِي أَنْزَلَ
بِرَاءَتِي لَقَدْ سَمِعْتُمُوهُ فَمَا أَنْكَرْتُمُوهُ وَلَا غَيَّرْتُمُوهُ
وَكَانَتْ عَائِشَةُ تَقُولُ أَمَّا زَيْنَبُ ابْنَةُ جَحْشٍ
فَعَصَمَهَا اللَّهُ بِدِينِهَا فَلَمْ تَقُلْ إِلَّا خَيْرًا وَأَمَّا أُخْتُهَا
حَمْنَةُ فَهَلَكَتْ فِيمَنْ هَلَكَ وَكَانَ الَّذِي يَتَكَلَّمُ فِيهِ
مِسْطَحٌ وَحَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ وَالْمُنَافِقُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي
وَهُوَ الَّذِي كَانَ يَسْتَوْشِيهِ وَيَجْمَعُهُ وَهُوَ الَّذِي تَوَلَّى

koji je sve to poticao i sakupljao. On je to najviše činio, on i Hamna.

“Ebu-Bekr se”, kaže dalje Aiša, “bio zakleo da Mistahu nikad više neće dati nikakvu korist, pa je Allah objavio: ‘Neka se čestiti i imućni među vama...’ – do kraja ovog ajeta (to se odnosilo na Ebu-Bekra; imućnost je u tome da daju rodbini i sirotinji, tj. Mistahu), do Njegovih riječi: ‘Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprostí? A Allah prašta i samilostan je!’ Tada je Ebu-Bekr rekao: ‘Svakako, Allaha mi, Gospodaru naš, mi volimo da nam oprostí!’, i ponovo je davao isto kao što je do tada činio.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “... I NEKA VELA SVOJA SPUSTE NA GRUDI SVOJE...”¹

4758. KAŽE Ahmed b. Šebib da mu je pričao njegov otac, prenoseći od Junusa da je Ibn-Šihab kazivao, prenoseći od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

“Neka se Allah smiluje prvim muhadžirkama! Kada je Allah objavio: ‘... i neka vela svoja spuste na grudi svoje...’, one su pocijepale svoje ogrtače i time se pokrile.”

4759. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, prenoseći od Ibrahima b. Nafija, on od Hasana b. Muslima, a ovaj od Safijje bint Šejbe da je Aiša, radijallahu anha, kada je objavljen ajet:

“... i neka vela svoja spuste...” – govorila: “One su uzele svoje ogrtače, rasjekle ih sa strane i njima se pokrile.”

كِبْرَهُ مِنْهُمْ هُوَ وَحَمْنَهُ قَالَتْ فَحَلَفَ أَبُو بَكْرٍ أَنْ لَا يَنْفَعَ مِسْطَحًا بِنَافِعَةٍ أَبَدًا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَلَا يَأْتِلُ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ (وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ) يَعْنِي مِسْطَحًا إِلَى قَوْلِهِ (أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) حَتَّى قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللَّهِ يَا رَبَّنَا إِنَّا لَنَحِبُّ أَنْ تَغْفِرَ لَنَا وَعَادَلَهُ بِمَا كَانَ يَصْنَعُ .

بَاب (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ)

٤٧٥٨ . وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَيْبٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ يَرْحِمُ اللَّهُ نِسَاءَ الْمُهَاجِرَاتِ الْأَوَّلَ لَمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ) شَقَقْنَ مُرُوطَهُنَّ فَاخْتَمَرْنَ بِهَا .

٤٧٥٩ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَانَتْ تَقُولُ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ) أَخَذْنَ أَزْرَهُنَّ فَشَقَقْنَهَا مِنْ قَبْلِ الْحَوَاشِي فَاخْتَمَرْنَ بِهَا .

¹ En-Nur, 31. Prijevod značenja ajeta glasi: “A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka čuvaju stidna mjesta svoja; i neka se od ukrasa njihovih ne vidi išta osim onoga što je ionako vanjsko, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima – to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj, ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojim nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena; i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zveket nakita njihova koji pokrivaju. I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite.”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FURKAN

Ibn-Abbas, radijallahu anhum, kaže da *hebaen mensura*¹ znači “u prah i pepeo ih pretvoriti”, tj. ono što vjetar raznese; *meddez-zille*² – “između pojave zore do izlaska sunca”; *sakinen*³ – “da miruju, stalno”; *alejhi delilen*⁴ – “kako smo uredili izlazak sunca”; *hilfeten*⁵ – “smjenjuju” (ko je propustio nešto noću nadoknadi to danju, a ko je propustio nešto u toku dana nadoknadi to noću). Hasan (Basri) kaže: “Podari nam u ženama i djeci radost!”⁶ (u pokoravanju Allahu), a zar ima nešto draže vjerniku od toga da vidi voljenog dosljednog u pokornosti Allahu. Ibn-Abbas kaže da *subura*⁷ znači “prizivanje propasti, prizivanje nesreće”. Drugi vele da je *es-se'ir*⁸ – “vatra razbuktala”, a to je imenica muškog roda; *et-tes'ir* i *el-idtiram* – “raspirivanje i buktanje”, tj. zastrašujući požar i strašno sagorijevanje; *tumla alejhi*⁹ – “da mu ih diktiraju, da mu ih čitaju”; *er-ress*¹⁰ – “mineral, metal”, a množina je *risas* (metali, minerali); *ma ja'beu*¹¹ – “poklanja pažnju”; kaže se: nisam mu poklonio nikakvu pažnju, tj. ne uzima se to u obzir; *garama*¹² – “propast neminovna, očito stradanje”.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَبَاءٌ مَنْثُورًا) مَا تَسْفِي بِهِ الرِّيحُ (مَدَّ الظِّلَّ) مَا بَيْنَ طُلُوعِ الْفَجْرِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ (سَاكِنًا) دَائِمًا (عَلَيْهِ دَلِيلًا) طُلُوعِ الشَّمْسِ (خِلْفَةً) مَنْ فَاتَهُ مِنَ اللَّيْلِ عَمَلٌ أَذْرَكَهُ بِالنَّهَارِ أَوْ فَاتَهُ بِالنَّهَارِ أَذْرَكَهُ بِاللَّيْلِ وَقَالَ الْحَسَنُ (هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ) فِي طَاعَةِ اللَّهِ وَمَا شَيْءٌ أَقَرَّ لِعَيْنِ الْمُؤْمِنِ مِنْ أَنْ يَرَى حَبِيبَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ثُبُورًا) وَيَلًا وَقَالَ غَيْرُهُ السَّعِيرُ مُذَكَّرٌ وَالتَّسْعُرُ وَالْأَضْطِرَامُ التَّوَقُّدُ الشَّدِيدُ (تُمَلَّى عَلَيْهِ) تُقْرَأُ عَلَيْهِ مِنْ أَمَلَيْتُ وَأَمَلَيْتُ الرَّسَّ الْمَعْدِنُ جَمْعُهُ رِسَاسٌ (مَا يَعْبَأُ) يُقَالُ مَا عَبَأْتُ بِهِ شَيْئًا لَا يُعْتَدُّ بِهِ (غَرَامًا) هَلَكَ مَا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَعَتَوْا) طَعَوْا وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (عَاتِيَةً) عَتَتْ عَنِ الْخَزَانِ .

1 El-Furkan, 23.

2 El-Furkan, 45.

3 Isti ajet.

4 Isti ajet.

5 El-Furkan, 62.

6 El-Furkan, 74.

7 El-Furkan, 13-14.

8 El-Furkan, 11.

9 El-Furkan, 5.

10 El-Furkan, 38. Mudžahid kaže da “er-ress” znači “bunar, rudarsko okno”. Katada tvrdi da su stanovnici Ressa bili u Jemami, a Ibn-Abbas drži da je to bunar, rudarsko okno, u Azerbejdžanu.

11 El-Furkan, 77.

12 El-Furkan, 65.

Mudžahid kaže da *ve 'atev*¹³ znači “prešli su sve granice”, tj. prešli su svaku mjeru. Ibn-Ujejna kaže da *'atijetin*¹⁴ znači “silovit; silno navaljivati na branu”.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONI KOJI BUDU LICA OKRENUTIH
ZEMLJI U DŽEHENNEM VUČENI BIT ĆE
U NAJGOREM POLOŽAJU
I U NAJVEĆOJ NEVOLJI.”¹⁵

4760. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus b. Muhammed Bagdadi, ovom Šejban, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji kaže:

“Jedan je čovjek upitao: ‘Allahov Poslaniče, nevjernik će na Sudnjem danu biti proživljen s licem okrenutim zemlji?’ Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: ‘Zar Onaj koji je odredio da se na ovome svijetu ide na dvjema nogama nije u stanju narediti da se na Sudnjem danu ide na licu?!’”

Katada kaže: “Tako je, veličine mi našega Gospodara!”¹⁶

بَابُ قَوْلِهِ (الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ إِلَى جَهَنَّمَ أُولَئِكَ شَرُّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا)

٤٧٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ يُحْشَرُ الْكَافِرُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَلَيْسَ الَّذِي أَمْشَاهُ عَلَى الرَّجُلَيْنِ فِي الدُّنْيَا قَادِرًا عَلَى أَنْ يُمْشِيَهُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ قَتَادَةُ بَلَى وَعِزَّةُ رَبِّنَا .

¹³ El-Furkan, 21.

¹⁴ El-Hakka, 6.

¹⁵ El-Furkan, 34.

¹⁶ U hadisu Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji bilježi Bezzar stoji: “Ljudi će biti proživljeni na tri načina: oni koji će jahati, oni koji će stajati na svojim nogama i oni koji će stajati na svojim licima.” Ibn-Hadžer kaže da će oni bliski Allahu biti proživljeni, i oni će jahati; grupa vjernika koja je na stupnju iza ove prve grupe stajat će na svojim nogama, dok će nevjernici biti proživljeni, a stajat će na svojim licima.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONI KOJI SE MIMO ALLAHA DRUGOM BOGU NE KLANJAJU, I KOJI ONE KOJE JE ALLAH ZABRANIO NE UBIJAJU, OSIM KAD TO PRAVDA ZAHTIJEVA, I KOJI NE BLUDNIČE; A KO TO RADI ISKUSIT ĆE KAZNU."¹

Jelka esamen znači jelkal-ukubete (iskusit će kaznu).

4761. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, kome su pričali Mensur i Sulejman, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Ebu-Mejsera, a ovaj od Abdullaha; a PRIČAO MI JE i Vasil, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:

“Pitao sam (ili upitali su) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je grijeh kod Allaha najveći, pa je odgovorio: ‘Da pripisuješ Allahu druga, a On je tebe stvorio!’

‘Koji poslije toga?’, upitao sam.

‘Zatim, da ubiješ svoje dijete plašeći se da ne jede s tobom’, odgovorio je.

‘A poslije toga?’, upitao sam.

‘Da učiniš blud sa ženom svoga komšije’,² odgovorio je. Nakon toga objavljen je sljedeći ajet kao potvrda riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva...’”

بَابُ قَوْلِهِ (وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا)

الْعُقُوبَةُ .

٤٧٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ وَسُلَيْمَانُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ح قَالَ وَحَدَّثَنِي وَاصِلٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ أَوْ سِئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّ الذَّنْبِ عِنْدَ اللَّهِ أَكْبَرُ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلْقَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَشْيَةً أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ قَالَ وَنَزَلَتْ هَذِهِ آيَةٌ تَصْدِيقًا لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ (وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ).

¹ El-Furkan, 68.

² Ovdje se govori o ubistvu vlastitog djeteta i bludu s komšijinom ženom. Zna se da je svako ubistvo, bez Šerijatom opravdanog razloga, veliki grijeh, a ubistvo djeteta zbog oskudice još je veći. Isto tako, blud s bilo kojom ženom veliki je grijeh, a blud s komšinicom još je veći grijeh. Tako imam Ahmed bilježi hadis od Mikdada b. Esveda u kome se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: “Šta mislite o bludu?” – “To je haram”, rekli smo, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Da čovjek počini blud s deset žena, lakše mu je (manji mu je grijeh) nego da ga počini sa ženom svoga komšije.” Ovim je hadisom najjasnije pojašnjena važnost komšiluka te međusobnog uvažavanja i poštivanja komšija.

4762. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Kasim b. Ebu-Bezza, koji je upitao Seida b. Džubejra: “Ima li pokajanja za onoga koji namjerno ubije vjernika?” Tada sam mu proučio: “... i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva...”

Seid kaže: “Proučio sam ga Ibn-Abbasu kao što si ga ti proučio meni, pa je rekao: ‘Ovo je mekanski ajet. On je stavljen van snage medinskim ajetom koji se nalazi u poglavlju En-Nisa.’”³

4763. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu‘ba, prenoseći od Mugire b. Nu‘mana, a on od Seida b. Džubejra, koji kaže:

“Razišli su se učenjaci Kufe o pitanju ubistva vjernika,⁴ pa sam stoga otišao Ibn-Abbasu, koji je rekao: ‘Objavljen je među ajetima koji su objavljeni na kraju, i ništa ga nije stavilo van snage.’”

4764. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Mensur, prenoseći od Seida b. Džubejra, koji je rekao:

“Pitao sam Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, riječima Uzvišenog: ‘... kazna će biti Džehennem,’⁵ pa je rekao: ‘Ne prima mu se pokajanje’, te o Njegovim riječima: ‘... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju’, pa je odgovorio: ‘Ovo je bilo u džahilijetu.’”

٤٧٦٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُسُفَ أَنْ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي الْقَاسِمُ بْنُ أَبِي بَزَّةٍ أَنَّهُ سَأَلَ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ هَلْ لِمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا مِنْ تَوْبَةٍ فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ (وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ) فَقَالَ سَعِيدٌ قَرَأْتُهَا عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ كَمَا قَرَأْتُهَا عَلَيَّ فَقَالَ هَذِهِ مَكِّيَّةٌ نَسَخَتْهَا آيَةُ مَدَنِيَّةٌ الَّتِي فِي سُورَةِ النَّسَاءِ .

٤٧٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْكُوفَةِ فِي قَتْلِ الْمُؤْمِنِ فَرَحَلْتُ فِيهِ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ نَزَلَتْ فِي آخِرِ مَا نَزَلَ وَلَمْ يَنْسَخْهَا شَيْءٌ .

٤٧٦٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (فَجَزَاءُُهُ جَهَنَّمُ) قَالَ لَا تَوْبَةَ لَهُ وَعَنْ قَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ) قَالَ كَانَتْ هَذِهِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ .

3 Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, kaže: “Poglavlje En-Nisa objavljeno je šest mjeseci nakon poglavlja El-Furkan.”

4 Radi se o namjernom ubistvu vjernika.

5 Radi se o 93. ajetu poglavlja En-Nisa; “Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem, u kome će vječno ostati.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “PATNJA ĆE MU NA ONOM SVIJETU UDVOSTRUČENA BITI I VJEČNO ĆE U NJOJ PONIŽEN OSTATI.”¹

4765. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, prenoseći od Mensura, a on od Seida b. Džubejra, koji je rekao da je Ibn-Ebza kazivao:

“Upitali su Ibn-Abbasa o riječima Uzvišenog: ‘Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem...’, te riječima (Njegovim): ‘... i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva...’ – sve do riječi: ‘... osim onih koji se pokaju...’² Pitao sam ga, pa mi je rekao: ‘Kada su objavljeni ovi ajeti, Mekelije su izjavile: ‘Allahu smo druga pripisivali i ubijali osobe koje je Allah, osim kad to pravda zahtijeva, zabranio ubijati, a činili smo i razvrat, pa je Allah objavio: ‘... osim onih koji se pokaju i uzvjeruju i dobra djela čine...’ – sve do Njegovih riječi: ‘... a Allah prašta i samilostan je.’”³

RIJEČI UZVIŠENOG: “... OSIM ONIH KOJI SE POKAJU I UZVJERUJU I DOBRA DJELA ČINE – ALLAH ĆE NJIHOVA HRĐAVA DJELA U DOBRA PROMIJENITI; A ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE.”⁴

4766. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, ovaj od Mensura, a on od Seida b. Džubejra, koji je kazivao:

“Naredio mi je Abdur-Rahman b. Ebza da upitam Ibn-Abbasa o dva ajeta: ‘Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem, u kome će vječno ostati’, pa sam ga upitao, a on mi reče: ‘Ništa ga nije stavilo van snage.’

بَاب (يُضَاعَفُ لَهُ الْعَذَابُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُخْلَدُ فِيهِ مُهَانًا)

٤٧٦٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ ابْنُ أَبِي سُرَيْلٍ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا) وَقَوْلِهِ (وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ) حَتَّى بَلَغَ (إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ) فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ لَمَّا نَزَلَتْ قَالَ أَهْلُ مَكَّةَ فَقَدْ عَدَلْنَا بِاللَّهِ وَقَدْ قَتَلْنَا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَتَيْنَا الْفَوَاحِشَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورًا رَحِيمًا).

بَاب (إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ
وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ
سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا)

٤٧٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ أَمَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي سُرَيْلٍ أَنْ أَسْأَلَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ هَاتَيْنِ الْآيَتَيْنِ (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا) فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ لَمْ يَنْسَخْهَا شَيْءٌ وَعَنْ (وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ) قَالَ نَزَلَتْ فِي أَهْلِ الشِّرْكِ.

1 El-Furkan, 69.

2 El-Furkan, 70.

3 Isti ajet. Iz njega se razumije da Allah prima iskreno pokajanje (tevbu) čovjeka koji počini ubistvo.

4 Isti ajet.

(Upitao sam ga) i o ajetu: ‘... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju...’, za koji je rekao: ‘Povod njegovu objavljivanju bili su idolopoklonici.’”⁵

RIJEČI UZVIŠENOG:
“NEMINOVNO VAS ČEKA KAZNA.”⁶

Lizamen znači *heleketen* (uzrok propasti).

4767. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A‘meš, a njemu Muslim, prenoseći od Mesruka, koji je rekao:

“Kazivao je Abdullah: ‘Petero se već dogodilo: dim, mjesec, Bizantinci, napad⁷ i neminovnost (‘... neminovno vas čeka kazna’).’”⁸

بَاب (فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا)

أَيُّ هَلَكَةٍ .

٤٧٦٧. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ خَمْسٌ قَدْ مَضَيْنَ الدُّخَانُ وَالْقَمَرُ وَالرُّومُ وَالْبَطْشَةُ وَاللِّزَامُ (فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا) .

5 Ovdje se radi o spomenutim ajetima iz poglavlja En-Nisa i El-Furkan. Ajet iz poglavlja El-Furkan objavljen je, kako kaže Ibn-Abbas, u povodu mekanskih idolopoklonika, koji su priznavali svoja ubistva i grijehe, a njihovo iskupljenje bilo je pokajanje i prelazak na islam. Što se tiče ajeta iz sure En-Nisa, on se odnosi na ljude koji su upoznali islam, a zatim ubili vjernika namjerno; oni zaslužuju vatru i za njih pokajanja nema. Postoje predanja od Ibn-Abbasa po kojima je on smatrao da i za jedne i za druge ima nade za pokajanje. Katkad bi, ipak, za prve tvrdio da ima nade, a za druge da nemaju nikakvu nadu za pokajanje. U hadisu koji prenosi Muavija, a bilježe ga Ahmed i Nesai, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Svaki grijeh, nadati se, Allah će oprostiti, izuzev ako čovjek umre kao nevjernik i ako ubije vjernika namjerno.” Međutim, većina časni prethodnika i svi učenjaci vjerodostojne tradicije smatraju da je primljeno pokajanje čak i onome koji ubije vjernika namjerno, argumentirajući to kur’anskim ajetom: “Doista Allah neće oprostiti da Mu se sudrug pripisuje, a oprostiti će manje grijehe od toga.” Argumentirajući svoj stav, oni ga temelje i na poznatom vjerodostojnom hadisu o čovjeku koji je ubio 99 ljudi pa to učinio i sa stotim, ali mu se, ipak, Allah smilovao i krajnjim mu boravištem Džennet odredio.

6 El-Furkan, 77.

7 Veliki napad označava Bitku na Bedru.

8 Ebu-Ubejda, tumačeći riječi: “... neminovno vas čeka kazna”, kaže: “To je kazna za svakoga ko je uradio loše djelo.”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EŠ-ŠU'ARA (PJESNICI)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

Mudžahid kaže kaže da *ta'besun*¹ znači “druge ismijavajući”, tj. gradeći palače; *hedim*² – “zreli”, koji se mrve kada se dotaknu; *musehharin*³ – “opčinjeni”; *lejkeh i el-ejkeh* su množina od *ejke*⁴, a znači isprepleteno, uvijeno stablo; *jevmiz-zulleh*⁵ – “oblačni dan; prekrivanje kaznom”; *mevzun*⁶ – “s mjerom; utvrđeno, poznato”; *ket-tavdi*⁷ – “kao planina”. Drugi kažu da *leširzimetun*⁸ znači “malo, tj. malobrojna skupina”, a *fis-sadžidin*⁹ – “da među klanjačima budeš, da namaz obavljaš”. Ibn-Abbas kaže da *le'allekum tahludun*¹⁰ znači “kao da ćete vječno živjeti”; *ri'in*¹¹ – “uzvišica” (množina od *ri'ah*, brijeg, uzvišica, jest *erja'*, uzvišice); *mesani'a*¹²

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَعْبَثُونَ) تَبْنُونَ (هَضِيمٌ) يَتَفَتَّتْ إِذَا مُسَّ (مُسْحَرِينَ) الْمُسْحُورِينَ لَيْكَةً وَالْأَيْكَةَ جَمْعُ أَيْكَةٍ وَهِيَ جَمْعُ شَجَرٍ (يَوْمَ الظُّلَّةِ) إِضْلَالُ الْعَذَابِ إِيَّاهُمْ (مَوْزُونٍ) مَعْلُومٍ (كَالطُّودِ) كَالْجَبَلِ وَقَالَ غَيْرُهُ (لَشَرِذِمَةٌ) الشَّرِذِمَةُ طَائِفَةٌ قَلِيلَةٌ (فِي السَّاجِدِينَ) الْمُصَلِّينَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَعَلَّكُمْ تُخْلَدُونَ) كَأَنَّكُمْ الرِّيعُ الْأَيْقَاعُ مِنَ الْأَرْضِ وَجَمْعُهُ رِيعَةٌ وَأَرْيَاعٌ وَاحِدُهُ رِيعَةٌ (مَصَانِعَ) كُلُّ بِنَاءٍ فَهُوَ مَصْنَعَةٌ فَرِهَيْنَ مَرَحَيْنِ

1 Eš-Šu'ara, 128.

2 Eš-Šu'ara, 148.

3 Eš-Šu'ara, 153.

4 Eš-Šu'ara, 176. Neki kažu da je to ime mjesta. U Ibn-Kesirovom Tefsiru iznosi se pretpostavka da je Šu'ajb poslan dva puta kao vjerovjesnik: prvo je poslan Medjenu, a zatim stanovnicima Ejke. Drugi, pak, tvrde da su stanovnici Ejke i Medjena jedno te isto. Ibn-Kesir daje prednost ovom drugom mišljenju i smatra da je to jedan narod, kome je poslan Šu'ajb, alejhis-salam. Kurtubi kaže: “Ko čita *el-ejke*, to je šiprag, džungla, guštara; a ko čita *Lejke*, to je ime mjesta.” Katada kaže da je *el-ejke* guštara od isprepletenih i uvijenih stabala. Ibn-Abbas kaže da *el-ejke* označava stablo. Svi se lingvisti, uglavnom, slažu da je *el-ejke* isprepleteno, uvijeno stablo. Ajni kaže da je množina riječi *el-ejke* *ejk*, jer kako može jednina i množina biti ista?!

5 Eš-Šu'ara, 189. Allah je Šu'ajbovom, alejhis-salam, narodu poslao nesnosnu žegu, pa su tražili zaklon i hlad u svojim kućama i drugim skloništima. Nigdje ga nisu mogli naći, osim pod oblakom koji se nad njima uzvio praveći im savršeni hlad. Kada su se svi pod njim sakupili, Allah im je iz oblaka spustio vatru, pa su svi izgorjeli i postali prašina i pijesak (Kurtubi, 13/147). Kurtubi kaže da je u ta dva naroda bilo 900 vjernika, koji su vjerovali u poslanstvo Šu'ajbovo, alejhis-salam.

6 El-Hidžr, 19.

7 Eš-Šu'ara, 63.

8 Eš-Šu'ara, 54. Ovdje se radi o Musaovom, alejhis-salam, narodu. Njegovih je sunarodnika bilo malo u odnosu na faraonove ljude koji su ih tjerali. Kurtubi navodi da je Musaova, alejhis-salam, skupina brojala 670 000 ljudi, i svi su se oni spasili kada se more razdvojilo.

9 Eš-Šu'ara, 219.

10 Eš-Šu'ara, 129, tj. oni koji prave palače i dvorce.

11 Eš-Šu'ara, 128. Radi se o zidanju palača Hudovog, alejhis-salam, naroda na uzvišicama i brdima.

12 Eš-Šu'ara, 129.

– “utvrde” (svaka je građevina utvrda); *ferihin*¹³ je u značenju merihine (obijesno, zadivljeni onim što su uradili). *Farihin* ima isto značenje, a postoji mišljenje da ova riječ znači vrlo vješti); *ta'sev*¹⁴ – “i zlo ne činite” (to je anarhija najgore vrste), od *'ase - je 'isu - 'ajsen*, što znači “oštetiti, naškoditi”; *el-džibille*¹⁵ – “narodi, stvorenja”, od: stvoriti, uobličiti (odatle je *džubulun*, *džibilun* i *džublun* – grupa ljudi u značenju stvorenja; to tvrdi Ibn-Abbas).

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I NE OSRAMOTI ME NA DAN
KADA ĆE LJUDI OŽIVLJENI BITI”¹⁶

4768. REKAO JE Ibrahim b. Tahman, prenoseći Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Seida b. Ebu-Seida Makburija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:

“Ibrahim, alejhis-selam, vidjet će svoga oca na Sudnjem danu a na njemu će biti prašina i tama.” *El-Gabere* je ustvari *el-katere* (veoma gusta prašina koja će lica zatamniti).

4769. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Seida Makburija, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Ibrahim, alejhis-selam, srest će svoga oca, pa će reći: ‘Gospodaru moj, obećao si mi da me nećeš rastužiti na Sudnjem danu!’ Tada će mu Allah odgovoriti: ‘Ja sam, doista, zabranio Džennet nevjernicima!’”¹⁷

(فَارِهَيْنَ) بِمَعْنَاهُ وَيُقَالُ فَارِهَيْنَ حَازِقَيْنِ (تَعَثُّوْا) هُوَ أَشَدُّ الْفُسَادِ عَاتٍ يَعِثُّ عَيْثًا (الْجِبَلَةُ) الْخَلْقُ جُبَلٌ خُلِقَ وَمِنْهُ جُبَلٌ وَجِبَلٌ وَجِبَلٌ يَعْنِي الْخَلْقَ قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ .

بَاب (وَلَا تُحْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ)

٤٧٦٨. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ ابْنِ أَبِي ذَثْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ يَرَى أَبَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ الْغَبَرَةُ وَالْقَتَرَةُ الْغَبَرَةُ هِيَ الْقَتَرَةُ .

٤٧٦٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَخِي عَنْ ابْنِ أَبِي ذَثْبٍ عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَلْقَى إِبْرَاهِيمُ أَبَاهُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ إِنَّكَ وَعَدْتَنِي أَنْ لَا تُحْزِنَنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ فَيَقُولُ اللَّهُ إِنِّي حَرَمْتُ الْجَنَّةَ عَلَى الْكَافِرِينَ .

13 Eš-Šu'ara, 149.

14 Eš-Šu'ara, 183.

15 Eš-Šu'ara, 184.

16 Eš-Šu'ara, 87.

17 Upredanjima Ibrahima b. Tahmana i Ejžuba i Ebi-Seida i Ibnul-Munzira spominje se da će Ibrahimov, alejhis-selam, otac Azer biti proživljen na Sudnjem danu u liku prljave hijene koja se valja po izmetu, jer je ona jedna od najglupljih životinja, budući da je i Azer bio jedan od najglupljih i najpokvarenijih ljudi, jer je želio nauditi

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I OPOMINJI RODBINU SVOJU NAJBЛИŽU¹
I BUDI PONIZAN (PREMA VJERNICIMA
KOJI TE SLIJEDE)!”

Vahfid dženahake znači elin džanibeke
(budi ponizan).

4770. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao:

“Kada je objavljen ajet: ‘I opominji rodbinu svoju najbližu...’, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se na brežuljak Safa i počeo zvati: ‘O sinovi Fihrovi, o sinovi Adijevi!’ – a bili su to ogranci plemena Kurejš – sve dok se nisu iskupili. Onaj koji nije mogao izići poslao je nekoga da vidi o čemu se radi. Došao je Ebu-Leheb i Kurejševići, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Šta mislite: kada bih vam rekao da se u ovoj dolini nalazi konjica koja vas želi napasti, da li biste mi povjerovali?’

‘Da’, odgovorili su, ‘kod tebe smo nalazili samo istinu!’ Poslanik tada reče: ‘Ja vas opominjem pred strašnu kaznu!’ Na to Ebu-Leheb uzviknu: ‘Teško tebi danas! Zar si nas samo zbog ovoga okupio?!’ Tada je objavljen ajet: ‘Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je! Neće mu biti od koristi blago njegovo, a ni ono što je stekao!’”²

بَاب

(وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ وَخَفِضْ جَنَاحَكَ)

الْبَنُ جَانِبَكَ .

٤٧٧٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ) صَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الصَّفَا فَجَعَلَ يَنَادِي يَا بَنِي فَهْرٍ يَا بَنِي عَدِيٍّ لِبُطُونِ قُرَيْشٍ حَتَّى اجْتَمَعُوا فَجَعَلَ الرَّجُلُ إِذَا لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَخْرُجَ أَرْسَلَ رَسُولًا لِيَنْظُرَ مَا هُوَ فَجَاءَ أَبُو هَبٍّ وَقُرَيْشٌ فَقَالَ أَرَأَيْتَكُمْ لَوْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلًا بِالْوَادِي تُرِيدُ أَنْ تُغِيرَ عَلَيْكُمْ أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِي قَالُوا نَعَمْ مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ إِلَّا صِدْقًا قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ فَقَالَ أَبُو هَبٍّ تَبَّ لَكَ سَائِرَ الْيَوْمِ أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا فَتَزَلَّتْ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي هَبٍّ وَتَبَّ مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ) .

svome sinu ne prihvativši vjeru u koju je on pozivao. Isto tako neće ostati ništa pri duši Ibrahimu, alejhis-selam, u pogledu svog oca koji je u takvom ružnom liku, kao što se neće prepoznati u vatri da mu je otac.

¹ Eš-Šu'ara, 215.

² El-Leheb, 1-2.

4771. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, kome su kazivali Seid b. Musejjeb i Ebu-Selema b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:

“Nakon što je Allah objavio: ‘I opominji rodbinu svoju najbližu...’, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i rekao: ‘Skupino Kurejševića! (ili slično tome). Otkupite sebe,³ ništa vam ja kod Allaha neću moći koristiti! Sinovi Abdu-Menafovi, ništa vam kod Allaha neću koristiti! Abbase, sine Abdul-Muttalibov, ništa ti kod Allaha neću koristiti! Safijja, tetko Allahovog Poslanika, ništa ti kod Allaha neću koristiti! Fatima, kćeri Muhammedova, traži šta želiš od moga imetka, kod Allaha ti ništa neću moći koristiti!’”

Ovo predanje potvrđuje Asbeg, prenoseći od Ibn-Vehba, on od Junusa, a ovaj od Ibn-Šihaba.⁴

٤٧٧١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ أَنْزَلَ اللَّهُ (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ) قَالَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا يَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَيَا صَفِيَّةُ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَيَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ سَلِّينِي مَا شِئْتَ مِنْ مَالِي لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا تَابَعَهُ أَصْبَغُ عَنْ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ .

3 Ovim se aludira na to da su sve osobe i njihove duše Allahovo vlasništvo te da se pod kupovinom ili otkupom misli na kupovinu Dženneta, a to se postiže iskrenom pokornošću Allahu, izvršavanjem Njegovih zapovijedi i izbjegavanjem Njegovih zabrana. U drugoj predaji stoji: “Skupino Kurejševića, spasite se od vatre!”

4 Tj, ova predaja slaže se sa predajom koja se prenosi od Asbega, u dijelu *Oporuke*, knjiga II, str. 601-602.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NEML (MRAVI)

*El-Hab'e*¹ znači “ono što je skriveno”; *la kibe*² – “kojima se neće oduprijeti”; *es-sarh*³ – “dvorana”, tj. sve što je uglačanim staklom popločano (*es-sarh* je jednina, a množina je *suruh*, dvorane). Ibn-Abbas kaže da *ve leha 'aršun*⁴ znači “a ima i prijesto”, tj. vlast; *kerimun*⁵ – “poštovanja vrijedno, dobro urađeno, vrlo vrijedno”; *je'tuni muslimin*⁶ – “da mi dođu predani, pokorni”; *redife*⁷ – “stići će, blizu je”; *džamideten*⁸ – “nepomične, stabilne”; *evzi'ni*⁹ – “omogućiti mi”. Mudžahid kaže da *nekkiru*¹⁰ znači “promijenite, napravite drugačijim”; *ve utinel- 'ilme*¹¹ – “a nama je dato znanje” (to je rekao Sulejman, alejhis-selam); *es-sarh* – “dvorana”, tj. bazen vode koji je Sulejman, alejhis-selam, popločao staklom.¹²

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النَّمْلِ

وَالْحَبُّءُ مَا خَبَّاتَ (لَا قَبْلَ) لَا طَاقَةَ الصَّرْحُ كُلُّ
مِلَاطٍ اتَّخَذَ مِنَ الْقَوَارِيرِ وَالصَّرْحُ الْقَصْرُ وَجَمَاعَتُهُ
صُرُوحٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَلَهَا عَرْشٌ) سَرِيرٌ كَرِيمٌ
حُسْنُ الصَّنْعَةِ وَغَلَاءُ الثَّمَنِ (يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ)
طَائِعِينَ (رَدَفَ) اقْتَرَبَ (جَامِدَةً) قَائِمَةٌ (أَوْزَعْنِي)
اجْعَلْنِي وَقَالَ مُجَاهِدٌ (نَكَّرُوا) غَيَّرُوا (وَأَوْتَيْنَا
الْعِلْمَ) يَقُولُهُ سُلَيْمَانُ الصَّرْحُ بَرَكَةٌ مَاءٍ ضَرَبَ
عَلَيْهَا سُلَيْمَانُ (قَوَارِيرٍ) أَلْبَسَهَا إِيَّاهُ.

- 1 En-Neml, 25. Radi se o ajetu u kojem Allah obavještava Svoja stvorenja o tome da je On Onaj koji izvodi navidjelo ono što je skriveno na nebesima i u zemlji i koji zna ono što ljudi kriju u sebi i ono što na javu iznose.
- 2 En-Neml, 37. Ovdje Allah spominje vojske koje će dovesti u Sabu i kojima se kraljica od Sabe neće moći suprotstaviti.
- 3 En-Neml, 44. Radi se o dvorani koja je bila pripremljena za kraljicu Belkisu. Ona je pomislila, zbog uglačanosti i sjaja dvorane, da se radi o dubokoj vodi.
- 4 En-Neml, 23. Ajet u cijelosti glasi: “Vidio sam da jedna žena njima vlada i da joj je svega i svačega dato, a ima i prijesto veličanstveni.”
- 5 En-Neml, 29. Radi se o Belkisinim riječima kojima se obratila velikašima na svome dvoru rekavši da joj je dostavljeno od Sulejmana jedno poštovanja vrijedno pismo.
- 6 En-Neml, 31. To su riječi Sulejmanove, alejhis-selam, iz pisma kojima je tražio od kraljice od Sabe da dođu ona i njen narod i da mu se pokore.
- 7 En-Neml, 72. Ovo su riječi Uzvišenog Gospodara kojima se jamči da će nezahvalnike sigurno stići nešto od onoga što oni požuruju.
- 8 En-Neml, 88. Uzvišeni Allah govori kako ljudi gledaju planine i misle da su nepomične, a one, ustvari, promiču kao što promiču oblaci.
- 9 En-Neml, 19. Ovo je dova koju je Sulejman, alejhis-selam, uputio svome Gospodaru zatraživši od Njega da Mu bude zahvalan na blagodatima koje je ukazao njemu i njegovim roditeljima.
- 10 En-Neml, 41. Radi se o naredbi Sulejmanovoj, alejhis-selam, da se promijeni izgled prijestolja kraljice od Sabe kako bi vidjeli hoće li ga ona prepoznati ili ne.
- 11 En-Neml, 42. Radi se o riječima Sulejmanovim, alejhis-selam, koji objašnjava kako je njemu znanje dato prije nego kraljici od Sabe.
- 12 Kurtubi navodi da je taj dvorac imao dvoranu popločanu staklom ispod kojeg je bio bazen napunjen ribama. To je Sulejman, alejhis-selam, uradio da pokaže kako je njegovo carstvo veličanstvenije od carstva kraljice od Sabe.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KASAS (KAZIVANJE)

“Sve će, osim lica Njegova, propasti!”¹³, tj. osim Njegovog carstva, a neki kažu: osim onoga što se radilo iz želje za Allahovim licem.¹⁴ Mudžahid kaže: “Vijesti (*el-enbau*) – to su dokazi (*el-hudžedžu*).”

RIJEČI UZVIŠENOG: “TI, DOISTA, NE MOŽEŠ UPUTITI NA PRAVI PUT ONOGA KOGA TI ŽELIŠ DA UPUTIŠ; ALLAH UKAZUJE NA PRAVI PUT ONOME KOME ON HOĆE.”¹⁵

4772. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, kome je kazivao Seid b. Musejjeb, prenoseći od svoga oca da je rekao: “Kada se Ebu-Talibu približila smrt, posjetio ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i našao kod njega Ebu-Džehla i Abdullaha b. Ebu-Umejju b. Mugiru. Tada mu se obratio riječima: ‘Amidža, izgovori: *‘La ilahe illallah!’* – riječi koje će mi biti potpora da se zalažem za tebe kod Allaha na Sudnjem danu!’ Ebu-Džehl i Abdullah b. Ebu-Umejja rekoše: ‘Zar bi napustio vjeru Abdul-Muttalibovu?’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao mu je ove riječi i ponavljao ih, a i oni su isto činili, sve dok Ebu-Talib nije rekao da ostaje u vjeri Abdul-Muttalibovoj, odbivši izgovoriti: ‘La ilahe illallah!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Tako mi Allaha, molit ću Ga da ti oprostí sve dok mi to ne zabrani!’ Potom je objavljen ajet: ‘Vjerovjesniku i vjernicima nije

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْقَصَصِ

(كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ) إِلَّا مُلْكُهُ وَيُقَالُ إِلَّا مَا أُرِيدَ بِهِ وَجْهُ اللَّهِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ) الْحُجَجُ.

بَابُ قَوْلِهِ

(إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ)

٤٧٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَوَجَدَ عِنْدَهُ أَبَا جَهْلٍ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ فَقَالَ أَيُّ عَمٍّ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَلِمَةً أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ أَتَرَعَّبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَعْزِضُهَا عَلَيْهِ وَيُعِيدَانِهِ بِتِلْكَ الْمَقَالَةِ حَتَّى قَالَ أَبُو طَالِبٍ آخِرَ مَا كَلِمَتُهُمْ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَأَبَى أَنْ يَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاللَّهِ لَا اسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أُنْهَ عَنْكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ

¹³ El-Kasas, 88. Tumačeći ove riječi, islamski učenjaci tvrde da one znače kako će sve ostati Allahu i Njegovoj uzvišenosti.

¹⁴ Pod ovim se podrazumijeva ono čime se želi zadovoljiti Plemeniti Allah. Sufjan Sevrí kaže da se ovdje misli na dobra djela kojima se želi postići Allahovo zadovoljstvo.

¹⁵ El-Kasas, 56.

dopušteno da mole oprost za mnogobošce!”¹ U povodu slučaja s Ebu-Talibom Poslaniku je, sallallahu alejhi ve sellem, također objavljeno:

‘Ti, doista, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš da uputiš; Allah upućuje na pravi put onoga koga On hoće.’” Ibn-Abbas kaže da *ulil-kuvveti*² znači “snažni ljudi” (nije ih mogla podići grupa ljudi); *letenu ‘u*³ – “s velikom teškoćom (nosili su ključeve)”; *farigan*⁴ – “prazno, osim sa sjećanjem na Musaa, alejhis-selam”; *el-ferihin*⁵ – “obijesni, uobraženi”; *kussihi*⁶ – “idi za njim, slijedi njegov trag”. Pokatkad se govori: (“Ispričat ćemo ti”)⁷, tj. onepoznatom, dalekom, o jednoj strani i o višestranu. *Jehtišu*⁸ znači “da ščepa”; *je ‘temirun*⁹ – “dogovaraju se, međusobno se savjetuju”; *‘el-udvanu, el-‘adau i et-te ‘addi*¹⁰ – “prigovaranje, navaljivanje, mržnja, neprijateljstvo (značenje je jedno: prevršiti mjeru)”¹¹; *anese*¹² – “on ugleda, primijeti”; *el-džezvetu*¹³ – “zapaljena glavnja, grbavi dio drveta na kojem je sama žeravica” (*šihab* je ono na čemu ima plamena); *el-hajjatu* – vrste džina, zmija i crnih likova¹⁴;

آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ) وَأَنْزَلَ اللَّهُ فِي أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ. (إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أُولَى الْقُوَّةِ) لَا يَرْفَعُهَا الْعُصْبَةُ مِنَ الرُّجَالِ (لَتَنْوُ) لَتَقِلُّ (فَارِغًا) إِلَّا مِنْ ذِكْرِ مُوسَى (الْفَرَحِينَ) الْمَرَحِينَ (قُصِيهِ) أَتَبِعِي أَثَرَهُ وَقَدْ يَكُونُ أَنْ يَقْصُرَ الْكَلَامُ (نَحْنُ نَقْصُرُ عَلَيْكَ) (عَنْ جُنُبٍ) عَنْ بُعْدٍ عَنْ جَنَابَةٍ وَاحِدٌ وَعَنْ اجْتِنَابٍ أَيْضًا يَبْطِشُ وَيَبْطِشُ (يَأْتَمِرُونَ) يَتَشَاوَرُونَ الْعُدُوَانَ وَالْعَدَاءُ وَالتَّعَدِّي وَاحِدٌ (أَنْسَ) أَبْصَرَ الْجَذْوَةَ قِطْعَةً غَلِيظَةً مِنَ الْخَشَبِ لَيْسَ فِيهَا لَهَبٌ وَالشَّهَابُ فِيهِ لَهَبٌ وَالْحَيَاتُ أَجْنَاسُ الْجَانِّ وَالْأَفَاعِي وَالْأَسَاوِدُ (رِدَاءًا) مُعِينًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُصَدِّقُنِي) وَقَالَ غَيْرُهُ (سَنَشُدُّ) سَنُعِينُكَ كُلَّمَا عَزَزْتَ شَيْئًا فَقَدْ جَعَلَتْ

1 Et-Tevba, 113.

2 El-Kasas, 76. Radi se o Karunu iz Musaova, alejhis-selam, naroda, kome je Allah dao toliko blaga da mu samo ključeve od riznica nije mogla nositi grupa snažnih ljudi.

3 Isti ajet.

4 El-Kasas, 10. Radi se o srcu Musaove, alejhis-selam, majke, koje je ostalo ucvijeljeno, i umalo se nije odala, ali ga je Allah učvrstio i snažnom je učinio, tako da je Musa, alejhis-selam, ostao sačuvan.

5 El-Kasas, 76.

6 El-Kasas, 11. To su riječi Musaove, alejhis-selam, majke, koja je rekla svojoj kćerki da slijedi Musaov trag nakon što je Musa bio stavljen u korpu koja je plovila rijekom.

7 Jusuf, 3 i El-Kehf, 13.

8 El-Kasas, 19. Radi se o slučaju kada je Musa, alejhis-selam, htio da zgrabi jednog pripadnika neprijateljskog naroda.

9 El-Kasas, 20. Jedan čovjek s kraja grada obavijestio je Musaa, alejhis-selam, da bježi iz tog grada jer se njegove glavešine dogovaraju da ga ubiju.

10 El-Kasas, 28. Tim riječima Musa, alejhis-selam, saopćava dobrom čovjeku u Medjenu da mu se, koji god od dvaju rokova bude ispunio, neće imati šta prigovoriti.

11 Kurtubi kaže da se ovo “nema mi se šta prigovoriti” može shvatiti u smislu da se niko ne može obavezati onim što ne može podnijeti.

12 El-Kasas, 29. Kada je Musa, alejhis-selam, ispunio ugovoreni rok, krenuo je sa svojom porodicom iz Medjena. Nakon što je ugledao vatru na jednoj strani brda, ostavio je svoju porodicu i otišao do te vatre, smatrajući da će donijeti jednu glavnju da se ogriju, ili kakvu vijest, ali je tada čuo riječi Uzvišenog Allaha.

13 Isti ajet.

14 Ovdje se govori o čarolijama koje su mađioničari faraonovi upotrebljavali i tako zavaravali narod, pretvarajući štapove u zmije i likove koji se pokreću (vidi, npr.: sura *Ta-ha*, 20).

*rid'en*¹⁵ – “podupirača, pomoćnika”. Ibn-Abbas kaže da *jusaddikuni*¹⁶ znači “kako bi potvrdio riječi moje”. Drugi kažu da *senešuddu*¹⁷ znači “pomoći ćemo ti, podržat ćemo te”; *makbuhin*¹⁸ – “bit će od svakog dobra udaljeni” (tj. propast će); *vessalna*¹⁹ – “Mi im objavljujemo” (tj. Mi objašnjavamo i upotpunjujemo); *judžba*²⁰ – “slijevaju, skupljaju”; *betiret*²¹ – “obijesni, razuzdani bili”; *fi ummiha resulen*²² – “dok u njihov glavni grad ne bi poslanika poslao” (tj. u Mekku i područja koja joj gravitiraju); *tukinnu*²³ – “kriju, skrivaju”; *eknentu* znači “nešto tajiti”, a *kenentuhu* – “skrivati nešto”, a također i “manifestirati nešto”; *vejke ennallahe*²⁴ – “zar ne vidite” (kao kada bismo rekli: zar ne znate da Allah daje u obilju hranu i uskraćuje je onome kome On hoće?).

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONAJ KOJI TI OBJAVLJUJE KUR'AN...”²⁵

4773. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Ja'la, ovom Sufjan Usfuri, prenoseći od Ikreme, a on od Ibn-Abbasa da riječi *leradduke ila me'adin* (sigurno će te vratiti na onaj svijet; mjesto povratka) označavaju Mekku.²⁶

لَهُ عَضُدًا مَّقْبُوحِينَ مُهْلِكِينَ (وَصَلْنَا) بَيْنَهُ
وَأَتَمَمْنَاهُ (يُجَبِّي) يُجَلِّبُ (بَطَرْتُ) أَشْرَتْ (فِي أُمَّهَا
رَسُولًا) أُمُّ الْقُرَى مَكَّةَ وَمَا حَوْلَهَا (تُكِنُّ) تُخْفِي
أَكْنَنْتُ الشَّيْءَ أَخْفَيْتُهُ وَكُنَنْتُهُ أَخْفَيْتُهُ وَأَظْهَرْتُهُ
(وَيَكُنَّ اللَّهُ) مِثْلُ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ
يَشَاءُ وَيَقْدِرُ يُوسِّعُ عَلَيْهِ وَيُضَيِّقُ عَلَيْهِ .

بَابُ (إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ)

٤٧٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا يُعْلَى
حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الْعُصْفَرِيُّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ
عَبَّاسٍ (لَرَأْدُكَ إِلَى مَعَادٍ) قَالَ إِلَى مَكَّةَ .

15 El-Kasas, 34. Zna se da je Harun, alejhis-selam, bio rječitiji od Musaa, pa je zbog toga Musa, alejhis-selam, molio Allaha da s njim pošalje Haruna kao pomoćnika jer se plašio da taj zadatak sam neće moći ispuniti.

16 Isti ajet.

17 El-Kasas, 35. “Poslat ćemo ti brata u pomoć.”

18 El-Kasas, 42. Ovdje se radi o onima koji su pozivali na zlo, kao što su faraon, Haman i drugi. Pratilo ih je prokletstvo na ovom, a propast na onom svijetu.

19 El-Kasas, 51. Uzvišeni Allah kaže: “A Mi im objavljujemo sve riječ po riječ, da bi razmislili.” Kurtubi kaže: “Šaljemo im jednog po jednog poslanika.”

20 El-Kasas, 57. Radi se o svakovrsnim plodovima koji se, kao Allahov dar, slijevaju u sveto i sigurno mjesto, tj. u Mekku.

21 El-Kasas, 58. Allah, dželle šanuhu, govori o uništavanju velikog broja sela i gradova zbog toga što su njihovi stanovnici bili objesni, nepravedni i nasilni.

22 El-Kasas, 59. Uzvišeni Allah uopće nije uništavao naselja dok ne bi u njih poslanika poslao. Ako bi njihovi stanovnici i dalje nasilnici ostali i nepravdu činili, bili bi uništeni.

23 El-Kasas, 69. Uzvišeni Allah jasno upozorava da On tačno zna šta ljudska srca kriju, a šta javno iskazuju.

24 El-Kasas, 82.

25 El-Kasas, 85.

26 Ovo poglavlje završava se radosnom viješću Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da će se uprkos mržnji neprijatelja vratiti u svoju rodnu Mekku. To je stav Ibn-Abbasov, Mudžahidov, Dahhakov, Suddijev

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-ANKEBUT (PAUK)

Mudžahid kaže da *mustebsirin*¹ znači “iako su razumni, došli su u zabludu”; *fele ja lemennallahu*² – “da bi Allah sigurno ukazao” (Allah je to znao, pa je napravio razliku, kao što kaže: “... da bi Allah dobre od nevaljalih odvojio”³); *eskalen me’a eskalihim*⁴ – “i breme onih koje su u zabludu odveli nositi” (tj. nosit će i svoje i njihove grijehe).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ER-RUM (BIZANTINCI)

“NEĆE SE UVEĆATI KOD ALLAHA”

(*Fe la jerbu*⁵ znači “neće se uvećati”.) Ko nešto dadne želeći bolje od toga neće u tome imati nagradu. Mudžahid je rekao: *juhberun*⁶ – “oni koji se raduju, uživaju”; *jemhedun*⁷ – “oni koji su Džennet pripremili” (tj. prave ležaje);

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

قَالَ مُجَاهِدٌ (وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ) ضَلَلَهُ وَقَالَ غَيْرُهُ (الْحَيَوَانُ) وَالْحَيُّ وَاحِدٌ (فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ) عَلِمَ اللَّهُ ذَلِكَ إِنَّمَا هِيَ بِمَنْزِلَةٍ فَلْيَمِيزَ اللَّهُ كَقَوْلِهِ (لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ) (أَنْقَلَا مَعَ أَنْقَالِهِمْ) أَوْزَارًا مَعَ أَوْزَارِهِمْ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الرُّومِ

بَابُ (فَلَا يَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ)

مَنْ أَعْطَى عَطِيَّةً يَبْتَغِي أَفْضَلَ مِنْهُ فَلَا أَجْرَ لَهُ فِيهَا . قَالَ مُجَاهِدٌ (يُجْبَرُونَ) يُنْعَمُونَ (يَمْهَدُونَ) يُسَوُّونَ الْمَضَاجِعَ الْوَدْقُ الْمَطَرُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ

i dr. Neki, pak, pod ovim podrazumijevaju povratak onom svijetu i radosnu vijest o njegovu ulasku u Džennet. To je stav Ikrimin, Zuhrijeva, Hasanov i dr.

- 1 El-Ankebut, 38. Iako ljudi imaju razum, šejtan ih nekada, kao u ovom primjeru Ada i Semuda, odvede u zabludu i odvraća od pravoga puta.
- 2 El-Ankebut, 3.
- 3 El-Enfal, 37.
- 4 El-Ankebut, 13.
- 5 Er-Rum, 39. Radi se o novcu koji se daje da se uveća novcem drugih ljudi. Takav novac neće se kod Allaha uvećati. Kaže Ibn-Kesir : “Nema nikakvog sevaba kod Allaha Uzvišenog onaj koji nešto poklanja želeći da mu ljudi uzvrate više nego što je on dao njima.” (Tefsir Ibn-Kesir, Muhammed Nesib Rifai, skraćeno bos. izdanje, str. 1032, 1423. h./2002 g.)
- 6 Er-Rum, 15. To su oni koji su vjerovali i dobra djela činili. Allah za njih kaže da će u džennetskim perivojima uživati i radosni biti.
- 7 Er-Rum, 44. Svojim dobrim djelima pripremaju sebi ležaje, smještaj i boravak na onom svijetu. Mudžahid veli da se time misli na pripremanje svoga mjesta u kaburu.

*el-vedka*⁸ – “kišu, padavinu”. Ibn-Abbas kaže da se ajet *hel lekum mimma meleket ejmanukum*⁹ (“da li se onih koji su u posjedu vašem...”)⁹ odnosi na idole i Allaha; *tehafunehum* (“plašite”) da vas ne naslijede kao što vi nasljeđujete jedan drugoga; *jessadde’un*¹⁰ – “oni će se razdvojiti, rastaviti”. Fasde’ (znači razluči i istupi. Aludira se na 94. ajet iz sure El-Hadždžž). Drugi kažu da su *du’fun* i *da’fun* dva načina čitanja, odnosno dva narečja. Mudžahid kaže da *es-suu’aa*¹¹ (“zlo, negativnost”) označava kazna onima koji rade zlo.

4774. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Mensur i A’mes, prenoseći od Ebu-Duhaa, koji je čuo Mesruka kako kazuje: “Jedan je čovjek pričao među pripadnicima plemena Kinde, rekavši: ‘Pojavit će se na Sudnjem danu dim i oduzeti sluh i vid licemjerima, a vjernike će obuzeti nešto slično prehladi.’ Prestrašili smo se zbog toga, pa sam otišao Ibn-Mes’udu i našao ga naslonjena. On se naljutio, potom je sjeo, a onda rekao: ‘Ko zna neka kaže, a ko ne zna neka kaže: ‘Uzvišeni Allah jedini zna!’, jer je znanje (u tome) da onaj koji ne zna kaže: ‘Ja ne znam!’¹² Uzvišeni Allah kaže Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Reci: ‘Ja od vas za ovo ne tražim nikakvu nagradu, i ja nisam izvještačen!’¹³ Kurejševići su oklijevali u prihvatanju islama, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, protiv njih uputio dovu: ‘Gospodaru moj,

(هَلْ لَكُمْ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) فِي الْإِلَهَةِ وَفِيهِ (تَخَافُونَهُمْ) أَنْ يَرِثُوكُمْ كَمَا يَرِثُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا (يَصَدَّعُونَ) يَتَفَرَّقُونَ (فَاصْدَعْ) وَقَالَ غَيْرُهُ ضَعْفٌ وَضَعْفٌ لُغَتَانِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (السُّوَاى) الْإِسَاءَةُ جَزَاءُ الْمُسِيئِينَ .

٤٧٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ وَالْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ يُحَدِّثُ فِي كِنْدَةَ فَقَالَ يَحْيَى دُخَانٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَأْخُذُ بِأَسْمَاعِ الْمُنَافِقِينَ وَأَبْصَارِهِمْ يَأْخُذُ الْمُؤْمِنَ كَهَيْئَةِ الزُّكَّامِ فَفَرَعْنَا فَاتَيْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ وَكَانَ مُتَكِنًا فَغَضِبَ فَجَلَسَ فَقَالَ مَنْ عِلْمٌ فَلْيَقُلْ وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ فَلْيَقُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ فَإِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ يَقُولَ لِمَا لَا يَعْلَمُ لَا أَعْلَمُ فَإِنَّ اللَّهَ قَالَ لِنَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) وَإِنَّ قُرَيْشًا أَبْطَلُوا عَنِ الْإِسْلَامِ فَدَعَا عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعِ

8 Er-Rum, 48. Radi se o kiši kao Allahovom daru ljudima, koja oživljava obamrlu zemlju i obveseljava Allahove robove.

9 Er-Rum, 28. Naime, da li su oni koji su u posjedu vašem izjednačeni s vama, da li ste isti i da li ih se bojite kao što se jedni drugih bojite? Ovdje se želi ukazati na to da je Allah gospodar, vladar i vlasnik, a kipovi ili božanstva jesu ono što se posjeduje. Ono što je predmet posjedovanja ne može postati posjednikom. Dakle, rob ne dijeli ništa sa svojim gospodarom.

10 Er-Rum, 43. Ovo se odnosi na Sudnji dan i odvajanje ljudi jednih od drugih: dobrih od loših, Džennetlija od Džehennemlija.

11 Er-Rum, 10. Ovo se odnosi na one koji su poricali Allahove riječi i ruglu ih izvrgavali. Oni će osjetiti najžešću patnju. Kurtubi kaže da je es-su’a ime Džehennema.

12 Mnogi kažu da kazati: “Ja ne znam!” – znači pola znanja.

13 Sad, 86.

pomozi mi protiv njih sa sedam, kao što si Jusufu pomogao sa sedam!', pa ih je snašla suša (nerodna godina), sve dok nisu u njoj skoro nastradali. Jeli su uginulo i kosti, a kada su između nebesa i zemlje primijetili nešto poput dima, došao je Ebu-Sufjan i rekao: 'Muhammede, došao si naređujući nam da poštujemo rodbinske veze, a tvoj narod propada! Uputi dovu Allahu!' Tada je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, proučio: 'Zato sačekaj dan kada će na nebu vidjeti dim očito...' – sve do riječi: '... vi ćete se sigurno u mnogobožačku vjeru vratiti.'¹ Pa zar će se od njih otkloniti ahiretska kazna nakon što se on pojavi, a oni se ponovo vrata u svoje nevjerstvo?! Na to se odnose riječi Uzvišenog: 'Onoga dana kada ih svom silom zgrabimo...'² (na dan Bedra), i riječi Njegove: '... patnja...'³ (na dan Bedra), (kao i:) 'Elif-lam-mim. Bizantinci su pobijeđeni...' – sve do riječi: '... oni će pobijediti.'⁴ To se već dogodilo."

كَسَبَعَ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ حَتَّى هَلَكُوا فِيهَا
وَأَكَلُوا الْمَيْتَةَ وَالْعِظَامَ وَيَرَى الرَّجُلُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ فَجَاءَهُ أَبُو سُفْيَانٍ فَقَالَ
يَا مُحَمَّدُ جِئْتَ تَأْمُرُنَا بِصِلَةِ الرَّحِمِ وَإِنَّ قَوْمَكَ قَدْ
هَلَكُوا فَادْعُ اللَّهَ فَقَرَأَ (فَارْتَقَبَ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ
بِدُخَانٍ مُبِينٍ) إِلَى قَوْلِهِ (عَائِدُونَ) أَفَيُكْشَفُ
عَنْهُمْ عَذَابُ الْآخِرَةِ إِذَا جَاءُ ثُمَّ عَادُوا إِلَى كُفْرِهِمْ
فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى)
يَوْمَ بَدْرٍ وَ (لِزَامًا) يَوْمَ بَدْرٍ (الْمُغْلِبَتِ الرُّومَ) إِلَى
(سَيَغْلِبُونَ) وَالرُّومُ قَدْ مَضَى .

1 Ed-Duhan, 10-15.

2 Ed-Duhan, 16.

3 El-Furkan, 77. Odnosi se na patnju onih koji su poricali Allahove blagodati.

4 Er-Rum, 1-3. Kur'an govori o porazu Bizantinaca i naglašava da će vjernici zasigurno pobijediti, zbog čega će se obilno radovati.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... NEMA MIJENJANJA ALLAHOVOG
STVARANJA!”⁵

Lihalkillahi znači *lidinillah* (nema mijenjanja Allahove vjere). *Hulukul-evveline* znači *dinul-evveline* (vjera prvih). *El-fitreh*⁶ znači “islam”.

4775. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, kojem je kazivao Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman da je Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Svako se dijete rađa čiste vjere (u islamu), pa ga roditelji načine židovom, kršćaninom ili vatropoklonikom. Kada od normalne životinje nastane normalno mladunče, zar na njemu primjećujete bilo kakav nedostatak?!’ Potom je proučio: ‘... vjeri, djelu Allahovu, prema kojoj je On ljude načinio – ne treba se mijenjati Allahova vjera, jer to je prava vjera...’”⁷

بَاب (لَا تَبْدِيلَ لَخَلْقِ اللَّهِ)

لِدَيْنِ اللَّهِ خُلِقَ الْأَوَّلِينَ دِينُ الْأَوَّلِينَ وَالْفِطْرَةُ الْإِسْلَامُ.

٤٧٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجَّسِنَانِهِ كَمَا تُتَّبَعُ الْبَهِيمَةُ بِهَيْمَةٍ جُمَعَاءَ هَلْ تُحْشَوْنَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ ثُمَّ يَقُولُ (فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ).

5 Er-Rum, 30.

6 *Fitra* je nazvana vjerom jer je u njoj Allah ljude stvorio. Postoji više shvatanja ovog termina. Jedni tvrde da je to prirodna vjera u kojoj se svako dijete rađa; ako ono umre prije punoljetnosti, bilo musliman ili ne, ulazi u Džennet. Drugi tvrde da se *fitra* odnosi samo na muslimane; kada bi se ona odnosila i na druge, onda niko od njih ne bi bio nevjernik. Neki, pak, smatraju da termin *fitra* znači stvaranje. Svako dijete biva stvoreno, a opredjeljuje se svojim punoljetstvom i zrelošću. Kurtubi kaže da se uspoređivanjem ljudi sa životinjama u ovome hadisu željelo istaknuti kako se ljudi rađaju potpunim, bez nedostataka, pa onda prihvataju vjeru, ili obrnuto, kao što mladunče životinje dođe na ovaj svijet potpuno, a poslije mu odsijeku uho ili dio uha, otkinu rog i sl. Ibn-Abdul-Berr smatra da je ovo najispravnije mišljenje. Nemoguće je da *fitra* označava islam, kako kaže Ibn-Šihab, jer se islam i iman potvrđuju jezikom, vjeruje se srcem, a u praksi se provode pomoću organa, a to je ipak iluzorno tražiti od djece. Pojašnjenje ovoga je u onome što prenosi imam Ahmed od Džabir ibn Abdullaha da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: “Svaka osoba se rodi u pravu vjeru, dok se o sebi ne izjasni svojim jezikom, pa kada se o njemu izjasni njegov jezik bude ili zahvalan (sahir) ili nezahvalan (kefur) pa ga roditelji učine židovom ili kršćaninom.” (Ahmed b. Hanbel, *El-Musned*, Darul-hadis, Kairo, 11/547, hadisi br.: 14741, 7181, 7781, 7698, 9077, 9288)

7 Er-Rum, 30.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA LUKMAN

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... NE SMATRAJ DRUGE ALLAHU RAVNIM;
MNOGOBOŠTVO JE, ZAISTA,
VELIKA NEPRAVDA.”¹

4776. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame, koji je čuo Abdullaha, radijallahu anhu, kako kazuje:

“Kada je objavljen ajet: ‘Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nepravdom ne miješaju’² – to je zabrinulo ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su zapitali: ‘Ko to od nas nije svoje vjerovanje pomiješao s nepravdom?’, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: ‘Ne odnosi se to na to. Zar niste čuli Lukmanove riječi koje je uputio svome sinu: ‘Mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda!’?’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “SAMO ALLAH ZNA
KAD ĆE SMAK SVIJETA NASTUPITI...”³

4777. PRIČAO MI JE Ishak od Džerira, njemu Ebu-Hajjan, a ovom Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom) pojavio pred ljudima, te mu je prišao jedan čovjek i upitao ga: “Šta je iman?”

“Iman je da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, knjige, poslanike, u susret s Njim i u proživljenje

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ لُقْمَانَ

بَاب

(لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ)

٤٧٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَالُوا آيَتَنَا لَمْ يَلْبِسْ إِيمَانَهُ بِظُلْمٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّهُ لَيْسَ بِذَلِكَ أَلَّا تَسْمَعَ إِلَى قَوْلِ لُقْمَانَ لِابْنِهِ (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ).

بَاب قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ)

٤٧٧٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَوْمًا بَارِزًا لِلنَّاسِ إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ يَمْشِي فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِيمَانُ قَالَ الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَلِقَائِهِ وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ الْآخِرِ

¹ Lukman, 13.

² El-En'am, 82.

³ Lukman, 34.

na drugom svijetu”, odgovorio je (Poslanik).
“A šta je islam, Allahov Poslaniče?”, upitao je ovaj ponovo.

“Da obožavaš Allaha, ništa Mu ne pridružujući, da klanjaš namaz, da dijeliš zekat i da postiš ramazan”, odgovorio je.

“A šta je ihsan, Allahov Poslaniče?”, upita ovaj.
“Ihsan je da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi!”, reče (Poslanik).

“A kada će biti Smak svijeta, Allahov Poslaniče?”, upita ovaj.

“Upitani ne zna ništa više od onoga koji pita, ali ću ti reći njegove predznake: kada žena sebi rodi gospodaricu – to je jedan od predznaka; kada budu bos i goli predvodili ljude – i to je jedan od predznaka. Petero niko osim Allaha ne zna: ‘Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u matericama...’”⁴

Tada je taj čovjek otišao, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknu: “Dovedite mi ga!” Krenuli su da ga dovedu, ali ništa nisu vidjeli. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada im reče: “Bijaše to Džibril. Došao je da ljude pouči vjeri.”

4778. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovom Umer b. Muhammed b. Zejd b. Abdullah b. Omer, prenoseći od svoga oca da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhum, kazivao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Pet je riznica tajni.” Zatim je proučio: “Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti...”

قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِسْلَامُ قَالَ الْإِسْلَامُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِحْسَانُ قَالَ الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ وَلَكِنْ سَأُحَدِّثُكَ عَنْ أَشْرَاطِهَا إِذَا وَلَدَتِ الْمَرْأَةُ رَبَّتَهَا فَذَاكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا وَإِذَا كَانَ الْحُفَاةُ الْعُرَاةُ رُءُوسَ النَّاسِ فَذَاكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا فِي خَمْسٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ) ثُمَّ انْصَرَفَ الرَّجُلُ فَقَالَ رُدُّوا عَلَيَّ فَآخِذُوا لِيَرُدُّوا فَلَمْ يَرَوْا شَيْئًا فَقَالَ هَذَا جِبْرِيلُ جَاءَ لِيُعَلِّمَ النَّاسَ دِينَهُمْ .

٤٧٧٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ ثُمَّ قَرَأَ (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ) .

4 Isti ajet.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ES-SEDŽDA (PADANJE NIČICE)

Mudžahid kaže da *mehin*¹ znači “neznatan, slab; kap sjemena od koje čovjek nastaje”; *dalelna*² – “kad nestanemo, kada budemo uništeni”. Ibn-Abbas kaže da *el-džuruzi*³ znači “ogoljela, ona na koju pada kiša, a ništa joj ne koristi”; *Jehdi*⁴ – “pojašnjava, čini jasnim”.

RIJEČI UZVIŠENOG: “I NIKO NE ZNA KAKVE IH, KAO NAGRADA ZA ONO ŠTO SU ČINILI, SKRIVENE RADOSTI ČEKAJU!”⁵

4779. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori:

“Uzvišeni je Allah rekao: ‘Pripremio sam Svojim robovima ono što nije vidjelo oko, niti je čulo uho, niti je čovjeku na um palo.’”

Ebu-Hurejra kaže: “Učite, ako hoćete: ‘I niko ne zna kakve ih skrivene radosti čekaju!’”

PRIČAO NAM JE Sufjan, njemu Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre, koji je kazivao: “Allah je rekao...” (slično prethodnom hadisu). Upitali su Sufjana: “Je li predajom?” – “Nego čime drugim?!””, odgovorio je. Ebu-Mu‘avija prenosi od A‘meša, a on od Ebu-Saliha da je Ebu-Hurejra učio: “... skrivene radosti...”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ السَّجْدَةِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مِهِينٍ) ضَعِيفٍ نُطْفَةٍ الرَّجُلِ (ضَلَلْنَا) هَلَكْنَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْجُرُزُ الَّتِي لَا تُمْطَرُ إِلَّا مَطَرًا لَا يُغْنِي عَنْهَا شَيْئًا (يَهْدِي) يُبَيِّنُ .

بَابُ قَوْلِهِ (فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ

مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ)

٤٧٧٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَقْرَأُوا إِنَّ شَيْئَكُمْ (فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ) وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ اللَّهُ ﷻ قِيلَ لِسُفْيَانَ رِوَايَةً قَالَ فَأَيُّ شَيْءٍ .

1 Es-Sedžda, 8. Radi se o kaplji neznatne tekućine od koje nastaje čovjek i njegovo potomstvo.

2 Es-Sedžda, 10. Ovdje je riječ o nevjernicima koji sumnjaju da će, nakon što budu umrli i uništeni, ponovo biti proživljeni.

3 Es-Sedžda, 27. Ibn-Abbas kaže da se to odnosi na ogoljelu zemlju u Jemenu, a Ebu-Ubejda da je riječ o suhoj, neplodnoj zemlji koju kiša nije natopila.

4 Es-Sedžda, 26. Allah u ovom ajetu postavlja pitanje: “Zar ovima nije jasno koliko smo Mi naroda prije njih uništili, po čijim oni nastambama hodaju?!”

5 Es-Sedžda, 17.

4780. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usama, prenoseći od A'meša, kojem je pričao Ebu-Salih, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao):

“Uzvišeni je Allah rekao: ‘Pripremio sam za Svoje dobre robove ono što nije vidjelo oko, niti je čulo uho, niti je čovjeku palo na pamet, kao prilog, a da se ne govori o onome što će im se pokazati.’” Vjerovjesnik je zatim proučio: “I niko ne zna kakve ih skrivene radosti čekaju...”

Ebu-Mu'avija prenosi od Ebu-Saliha da je Ebu-Hurejre čitao *kurratu a'junin* (umjesto *kurretü a'junin*, kako je to čita po Asimovom kiraetu).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-AHZAB (SAVEZNICI)

Mudžahid kaže da *sajasihim*⁶ znači “njihove utvrde, njihovi dvorci”.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“VJEROVJESNIK TREBA DA BUDE PREČI VJERNICIMA NEGO ONI SAMI SEBI...”⁷

4781. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, njemu njegov otac, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nema nijednog vjernika, a da mu ja nisam preči od drugih ljudi i na dunjaluku i na ahiretu. Ako hoćete, učite: ‘Vjerovjesnik treba da bude preči vjernicima nego oni sami sebi...’, pa koji god

٤٧٨٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ ذُخْرًا بَلَّهَ مَا أُطْلِعْتُمْ عَلَيْهِ ثُمَّ قَرَأَ (فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) قَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ قَرَأَ أَبُو هُرَيْرَةَ قُرَاتٍ أَعْيُنَ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْأَحْزَابِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (صَيَاصِيهِمْ) قُصُورِهِمْ .

بَابُ (النَّبِيِّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ)

٤٧٨١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ أَقْرَبُ وَإِنْ شِئْتُمْ (النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ)

6 El-Ahzab, 26. Allah govori o sljedbenicima Knjige koji su pomagali mušrike, da ih je iz njihovih utvrda izveo i strah u njihova srca ulio pa su ih vjernici jedne pobili, a druge zarobili, a njihovu zemlju, kuće i bogatstva naslijedili.

7 El-Ahzab, 6.

vjernik ostavi imetak – neka ga naslijedi rodbina, ako je ima; a ako ostavi dug ili ukućane, neka mi se to dostavi, jer sam ja njegov zaštitnik.”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ZOVITE IH PO OČEVIMA NJIHOVIM
– TO JE KOD ALLAHA ISPRAVNIJE...”¹

4782. PRIČAO NAM JE Mu‘alla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, ovom Musa b. Ukba, a njemu Salim, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, (koji kaže): “Zejda b. Harisu, oslobođenog roba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zvali smo Zejd, sin Muhammedov, sve dok nije objavljen ajet: ‘Zovite ih po očevima njihovim – to je kod Allaha ispravnije...’”²

RIJEČI UZVIŠENOG: “... IMA IH KOJI
SU POGINULI, A IMA I ONIH KOJI TO
OČEKUJU – NIŠTA NISU IZMIJENILI.”³

*Nahbehu*⁴ znači *ahdehu* – “ispunio je svoj zavjet, svoju ubavezu, tj. umro je”; *aktariha*⁵ znači *dževanibiha* – “s raznih strana, iz različitih pravaca”; *el-fitnete le etevha*⁶ – “da postanu mnogobošci, učinili bi (prihvatili bi)”.

فَأَيُّهَا مُؤْمِنُونَ تَرَكَ مَالًا فَلْيَرِثْهُ عَصَبَتُهُ مِمَّنْ كَانُوا فَإِنْ تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا فَلْيَأْتِنِي فَإِنَّا مَوْلَاهُ .

بَاب

(ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ)

٤٧٨٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ ابْنُ الْمُخْتَارِ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا كُنَّا نَدْعُوهُ إِلَّا زَيْدَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ (ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ) .

بَاب (فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا)

نَحْبَهُ عَهْدَهُ (أَفْطَارَهَا) جَوَانِبُهَا الْفِتْنَةُ لِأَتَوْهَا لِأَعْطَوْهَا .

1 El-Ahzab, 5.

2 Predislamski Arapi držali su posinke kao svoje rođene sinove i smatrali da se rastavljena posinkova žena ili njegova udovica ne može udati za poočima. Svi propisi preislamskog običajnog prava dokinuti su ovim ajetom, kao što je dokinuto posinovljavanje.

3 El-Ahzab, 23.

4 Radi se o ashabima koji ispunjavaju svoj zavjet dat Allahu – obećanje da će na Njegovom putu i život dati. Osnovno značenje riječi *nahbun* jeste zavjet, ali se ovdje misli na smrt, jer zavjet “visi” čovjeku za vratom kao baš kao i smrt. Ibn-Hadžer navodi više predanja koja ukazuju da se ovaj ajet odnosi na Ammara b. Jasira, Hamzu, Mus‘aba b. Umejra i dr. Buhari, Muslim i Tirmizi bilježe da se to odnosi na Enesa b. Nadra, amiždu Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji se borio na Uhudu i tamo poginuo. Na njegovom tijelu bilo je više od osamdeset rana. Sestra ga je prepoznala po mladežu koji je imao na tijelu još iz djetinjstva. Nakon toga objavljen je ovaj ajet. Bejheki bilježi hadis od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, u kome se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pored Mus‘aba b. Umejra, radijallahu anhu, koji je poginuo na Uhudu, zastao kod njega, proučio dovu, a zatim proučio i ovaj ajet.

5 El-Ahzab, 14.

6 Isti ajet. U njemu se kaže: “A da su im s raznih strana prodrli i da su potom od njih zatražili da opet postanu mnogobošci, oni bi to, ne dvoumeći se u vezi s tim, brzo učinili.”

4783. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, ovom njegov otac, prenoseći od Semame, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:

“Smatramo da je u povodu slučaja Enesa b. Nadra objavljen ovaj ajet: ‘Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu; ima ih koji su poginuli, a ima i onih koji to očekuju – ništa nisu izmijenili.’”

4784. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Haridže b. Zejda b. Sabita da je Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, rekao:

“Kada smo prepisivali stranice u mushafe, zagubio sam ajet iz poglavlja El-Ahzab – a često sam slušao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga uči – i našao sam ga jedino kod Huzejme Ensarija, čije je svjedočenje Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao ravnim svjedočenju dvojice ljudi: ‘Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu; ima ih koji su poginuli, a ima i onih koji to očekuju – ništa nisu izmijenili.’”⁷

RIJEČI UZVIŠENOG:

“VJEROVJESNIČE, RECI ŽENAMA SVOJIM: ‘AKO ŽELITE ŽIVOT NA OVOM SVIJETU I NJEGOV SJAJ, ONDA SE ODLUČITE: DAT ĆU VAM PRISTOJNU OTPREMNINU I LIJEPO ĆU VAS OTPUSTITI.’”⁸

Ma‘mer kaže da *et-teberrudž* znači da žena pokaže (otkrije) svoje ljepote. *Sunnetellahi*; Allahov sunnet (Allahov zakon, ustaljena praksa). *Istenneha*; znači *dže‘aleha* (učinio je to sunnetom, ustaljenom praksom).

٤٧٨٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَرَى هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي أَنَسِ بْنِ النَّضْرِ (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ).

٤٧٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ قَالَ لَمَّا نَسَخْنَا الصُّحُفَ فِي الْمَصَاحِفِ فَقَدْتُ آيَةً مِنْ سُورَةِ الْأَحْزَابِ كُنْتُ كَثِيرًا أَسْمَعُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقْرُؤُهَا لَمْ أَجِدْهَا مَعَ أَحَدٍ إِلَّا مَعَ خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ الَّذِي جَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَهَادَتَهُ شَهَادَةً رَجُلَيْنِ (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ).

بَابُ قَوْلِهِ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأُؤَاتِيكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا
فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُمْ وَأُسْرُحْكُمْ سَرَاحًا جَمِيلًا)

وَقَالَ مَعْمَرُ التَّبْرُجِيُّ أَنْ تُخْرِجَ مُحَاسِنَهَا (سُنَّةَ اللَّهِ)
اسْتَنَّاها جَعَلَهَا.

7 Ibn-Hadžer smatra da se ovim misli kako Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, nije zabilježio ovaj ajet, ali da ga je znao napamet.

8 El-Ahzab, 28.

4785. PRIČAONAM JE Ebul-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, (da je kazivala): “Kada mu je Allah naredio da njegove žene načine izbor, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je sa mnom. Došao je i rekao mi: ‘Ja ti spominjem jedno, a ti nemoj žuriti dok se ne posavjetuješ sa svojim roditeljima.’ Znao je da mi roditelji neće dopustiti razvod s njim. Potom je rekao: ‘O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: ‘Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet – pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku.’”¹ ‘O čemu da se savjetujem sa svojim roditeljima? Ja želim Allaha, Njegovog Poslanika i onaj svijet!’, rekoh mu.”²

RIJEČI UZVIŠENOG: “A AKO ŽELITE ALLAHA, I POSLANIKA NJEGOVA, I ONAJ SVIJET – PA, ALLAH JE, DOISTA, ONIMA MEĐU VAMA KOJE ČINE DOBRA DJELA PRIPREMIO NAGRADU VELIKU.”

Katada kaže: “I pamтите Allahove ajete i mudrost koji se kazuju u domovima vašim...”³ – znači Kur'an i sunnet.”

4786. REKAO JE Lejs, da mu je pričao Junus, ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Aiša, radijallahu anha, suprug a Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: “Kada je naređeno Allahovom Poslaniku, sallallahu

٤٧٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ جَاءَهَا حِينَ أَمَرَهُ اللَّهُ أَنْ يُخَيَّرَ أَزْوَاجَهُ فَبَدَأَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي ذَاكِرٌ لَكَ أَمْرًا فَلَا عَلَيْكَ أَنْ لَا تَسْتَعْجِلِي حَتَّى تَسْتَأْمِرِي أَبَوَيْكَ وَقَدْ عَلِمَ أَنَّ أَبَوَيْي لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ قَالَتْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ قَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ) إِلَى تَمَامِ الْآيَتَيْنِ فَقُلْتُ لَهُ فَفِي أَيِّ هَذَا أَسْتَأْمِرُ أَبَوَيْي فَإِنِّي أُرِيدُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْدَارَ الْآخِرَةَ .

بَاب قَوْلِهِ

(وَإِنْ كُنْتُمْ تُرَدُّنَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالْدَارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُم مِّزْنَ عَظِيمًا)

وَقَالَ قَتَادَةُ (وَإِذَا ذُكِرَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُمْ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ) الْقُرْآنِ وَالْحِكْمَةُ السُّنَّةُ .

٤٧٨٦. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمَّا أُمِرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

1 El-Ahzab, 28-29.

2 Ovdje se radi o poznatom slučaju kada su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene tražile od njega da im osigura bolju opskrbu i ljepšu odjeću, a on to nije mogao učiniti. Ostavio je na volju svojim ženama da ih, ako to one žele, pusti.

3 El-Ahzab, 34.

alejhi ve sellem, da omogući svojim ženama da izaberu, on je počeo razgovor sa mnoom rekavši: ‘Spominjem ti jedno; ne treba da žuriš dok se ne posavjetuješ sa svojim roditeljima.’ On je već znao da mi roditelji neće savjetovati razvod. Zatim je rekao: ‘Uzvišeni Allah kaže: ‘O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: ‘Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet – pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku.’ ‘Zbog čega da se o ovom savjetujem sa svojim roditeljima?! Ja, doista, želim Allaha, Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onaj svijet!’, rekoh. Zatim su i ostale Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene učinile ono što sam ja učinila.”

S ovim predanjem slaže se predanje Musaa b. A'jena, koji prenosi od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Ebu-Seleme, kome su prenijeli Abdur-Rezzak i Ebu-Sufjan Ma'meri, od Ma'mera, ovaj od Zuhrija, on od Urve, a on od Aiše.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... U SEBI SI SKRIVAO ONO ŠTO ĆE ALLAH OBJELODANITI I LJUDI SI SE BOJAO, A PREČE JE DA SE ALLAHA BOJIŠ...”⁴

4787. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Mu'alla b. Mensur, prenoseći od Hammada b. Zejda, kome je pričao Sabit, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je ajet: “... u sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti...” – objavljen povodom slučaja Zejnebe bint Džahš i Zejda b. Harise.⁵

بِتَخْيِيرِ أَزْوَاجِهِ بَدَأَ بِي فَقَالَ إِنِّي ذَاكِرٌ لَكَ أَمْرًا فَلَا عَلَيْكَ أَنْ لَا تَعْجَلِي حَتَّى تَسْتَأْمِرِي أَبَوَيْكَ قَالَتْ وَقَدْ عَلِمَ أَنَّ أَبَوَيَّ لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ قَالَتْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ جَلَّ شَأْؤُهُ قَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَوَاكِجِكَ إِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا) إِلَى (أَجْرًا عَظِيمًا) قَالَتْ فَقُلْتُ فَنِيَّ أَيُّ هَذَا أَسْتَأْمِرُ أَبَوَيَّ فَإِنِّي أُرِيدُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْدَّارَ الْآخِرَةَ قَالَتْ ثُمَّ فَعَلَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَ مَا فَعَلْتُ تَابَعَهُ مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ وَقَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ وَأَبُو سَفْيَانَ الْمُعَمَّرِيُّ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ .

بَاب

(وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ
وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ)

٤٧٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ مُنْصُورٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ (وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ) نَزَلَتْ فِي شَأْنِ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ .

⁴ El-Ahzab, 37.

⁵ Ovdje se radi o nemogućnosti nastavka braka između Zejnebe i Zejda. Uzvišeni Allah izvjestio je svoga Poslanika da će ona biti jedna od njegovih supruga, prije nego što se oženio. Kada mu je došao Zejd da mu se potuži na nju, on mu je rekao: “Boj se Allaha i zadrži svoju ženu!”, pa mu Uzvišeni veli; “Izvjestio sam

RIJEČI UZVIŠENOG:

“MOŽEŠ ZANEMARITI ONE MEĐU NJIMA KOJE HOĆEŠ I MOŽEŠ POZVATI SEBI ONU KOJU HOĆEŠ, A MOŽEŠ ZATRAŽITI ONU KOJU SI UDALJIO; NIJEDNO OD TOGA NIJE TVOJ GRIJEH...”¹

Ibn-Abbas kaže da *turdži*² znači “zanemariš, odbiješ”, a *erdži 'hu*³ – “udalji ga, odbij ga”.

4788. PRIČAO NAM JE Zekerijja b. Jahja, njemu Ebu-Usama, ovom Hišam, a njemu njegov otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Bila sam ljubomorna na one koje su sebe poklonile Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Zar žena može sebe pokloniti?!’ Nakon što je Uzvišeni Allah objavio: ‘Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio; nijedno od toga nije tvoj grijeh...’ – rekla sam: ‘Vidim da ti Gospodar tvoj udovoljava u onome što zaželiš!’”⁴

4789. PRIČAO MI JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, a ovom Asim b. Ahvel, prenoseći od Mu'aze, a ona od Aiše, radijallahu anha, (koja kaže): “Nakon što je objavljen ajet: ‘Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio; nijedno od toga nije tvoj grijeh...’ – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

بَاب قَوْلِهِ

(تَرْجِيءُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُمْ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنْ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تَرْجِيءُ) تَوَخَّرَ أَرْجَيْتَهُ آخِرُهُ.

٤٧٨٨. حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ هِشَامٌ حَدَّثَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَغَارُ عَلَى اللَّاتِي وَهَبَنَ أَنْفُسَهُنَّ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَقُولُ أَتَهَبُ الْمَرْأَةُ نَفْسَهَا فَلَمَّا أُنْزِلَ اللَّهُ تَعَالَى (تَرْجِيءُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُمْ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنْ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ) قُلْتُ مَا أَرَى رَبَّكَ إِلَّا يُسَارِعُ فِي هَوَاكَ.

٤٧٨٩. حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ الْأَخْوَلُ عَنْ مُعَاذَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَسْتَأْذِنُ فِي يَوْمِ الْمَرْأَةِ مَنَّا بَعْدَ أَنْ أُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (تَرْجِيءُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُمْ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ)

te da ću te njome oženiti, a ti u sebi kriješ ono što će Allah objelodaniti.” (Ovo spominje Suddi, a bilježi Ibn-Kesir) Nakon razvoda, Uzvišeni Allah je oženio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je naredeno da se on oženi njome, kako se, nakon toga, vjernici ne bi ustručavali ženiti se ženama posinaka svojih, kada se oni od njih razvedu. Zejd b. Harise bio je otprije posinak Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem. Četvrtim ajetom sure El-Ahzab dokinuta je praksa posinovljavanja.

¹ El-Ahzab, 51.

² Isti ajet.

³ El-A'raf, 111.

⁴ Tj. Allah je začetnik onoga što ti želiš i izabereš i On požuruje da ti to ispuni.

sellem, zatražio je dopuštenje za dan (koji pripada nekoj drugoj od nas),⁵ pa sam je (tu ženu) upitala: ‘Šta si ti rekla?’

‘Rekla sam mu: ‘Ako je na mene red, Allahov Poslaniče, ja ne želim da bilo koju drugu izabereš!’”, odgovorila je.”

Saglasna su značenja ovog i hadisa Abbada b. Abbada, koji je čuo od Asima.

RIJEČI UZVIŠENOG: “NE ULAZITE U SOBE VJEROVJESNIKOVE, OSIM AKO VAM SE DOPUSTI RADI JELA, ALI NE DA ČEKATE DOK SE ONO ZGOTOVI; TEK KADA BUDETE POZVANI, ONDA UĐITE, I POŠTO JEDETE, RAZIĐITE SE NE UPUŠTAJUĆI SE JEDNI S DRUGIMA U RAZGOVOR. TO SMETA VJEROVJESNIKU, A ON SE STIDI DA VAM TO REKNE, A ALLAH SE NE STIDI ISTINE. A AKO OD NJIH NEŠTO TRAŽITE, TRAŽITE TO OD NJIH IZA ZASTORA. TO JE ČISTIJE I ZA VAŠA I ZA NJIHOVA SRCA. VAMA NIJE DOPUŠTENNO DA ALLAHOVA POSLANIKA UZNEMIRUJETE NITI DA SE ŽENAMA NJEGOVIM POSLIJE SMRTI NJEGOVE IKADA OŽENITE. TO BI, UISTINU, KOD ALLAHA, BIO VELIKI GRIJEH!”⁶

Kaže se : *Inahu*⁷ znači “dok se zgotovi, pripremi”. “Možda je Smak svijeta blizu”⁸ – ako ovo kažeš kao pridjev u ženskom rodu, onda ćeš reći *karibeten* (blizu), a ako to učiniš s prilogom vremena i ne želiš spomenuti pridjev, odbacit ćeš harf *ta*, kao dodatak ženskom rodu, pa će tako ovaj termin moći biti i u jednini i u dvojini i u množini, i za muški i za ženski rod.

وَمَنْ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ
فَقُلْتُ لَهَا مَا كُنْتَ تَقُولِينَ قَالَتْ كُنْتُ أَقُولُ لَهُ إِنَّ
كَانَ ذَلِكَ إِلَيَّ فَإِنِّي لَا أُرِيدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ أُؤْثِرَ
عَلَيْكَ أَحَدًا تَابِعَهُ عَبَادُ بْنُ عَبَّادٍ سَمِعَ عَاصِمًا .

بَابُ قَوْلِهِ (لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ
لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرِ نَاطِرِينَ إِنَاءَهُ وَلَكِنْ إِذَا
دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا
مُسْتَأْنَسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ
فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ
وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ
حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ
لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ
مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا)

يُقَالُ إِنَاءُهُ إِذْرَاكُهُ أَنِّي يَأْنِي أَنَاءَةٌ فَهُوَ أَنْ
(لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا) إِذَا وَصَفْتَ صِفَةَ
الْمُؤَنَّثِ قُلْتَ قَرِيبَةٌ وَإِذَا جَعَلْتَهُ ظَرْفًا وَبَدَلًا وَلَمْ
تُرِدِ الصِّفَةَ نَزَعْتَ الْهَاءَ مِنَ الْمُؤَنَّثِ وَكَذَلِكَ لَفْظُهَا
فِي الْوَاحِدِ وَالْأَثْنَيْنِ وَالْجَمْعِ لِلذَّكَرِ وَالْأُنْثَى .

⁵ Tj. kada bi želio otići nekoj drugoj od svojih žena, tražio je dozvolu od one žene kod koja je bio na redu u svom obilasku.

⁶ El-Ahzab, 53.

⁷ Isti ajet.

⁸ El-Ahzab, 63.

4790. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Humejda, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, koji je čuo Omera, radijallahu anhu, kako govori:

“Rekao sam: ‘Allahov Poslaniče, kada bi naredio majkama vjernika da stave prekrivače, jer kod tebe ulazi i dobar i loš!’ Allah je (tada) objavio ajet o pokrivanju (zastiranju).”

4791. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Rekaši, njemu Mu'temir b. Sulejman, ovom njegov otac, a njemu Ebu-Midžlez, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:

“Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Zejnebom bint Džahš, pozvao je ljude. Oni su se počastili, a onda sjedili i razgovarali. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da se pripremao da ustane, a oni nisu ustali, kada je to vidio ustao je. Kada je ustao, ustali su, ovi koji su ustali, ali su trojica ostala sjediti. Nakon toga došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da uđe, kad narod još uvijek sjedi. Potom su oni ustali, pa sam ustao obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su i oni (ona trojica) otišli, pa je on tada došao, dok nije ušao, ja krenuh da uđem, ali je on stavio pregradu između mene i sebe. Tada je Allah objavio: ‘O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kada budete pozvani, onda uđite...’”¹

٤٧٩٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هَمِيدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَدْخُلُ عَلَيْكَ الْبُرُّ وَالْفَاجِرُ فَلَوْ أَمَرْتَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْحِجَابِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ الْحِجَابِ .

٤٧٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقَاشِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ حَدَّثَنَا أَبُو جَلْزٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا تَزَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ دَعَا الْقَوْمَ فَطَعِمُوا ثُمَّ جَلَسُوا يَتَحَدَّثُونَ وَإِذَا هُوَ كَأَنَّهُ يَتَهَيَّأُ لِلْقِيَامِ فَلَمْ يَقُومُوا فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَامَ فَلَمَّا قَامَ قَامَ مَنْ قَامَ وَقَعَدَ ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ لِيَدْخُلَ فَإِذَا الْقَوْمُ جُلُوسٌ ثُمَّ إِنَّهُمْ قَامُوا فَأَنْطَلَقْتُ فَجِئْتُ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّهُمْ قَدْ أَنْطَلَقُوا فَجَاءَ حَتَّى دَخَلَ فَذَهَبْتُ أَدْخُلُ فَأَلْقَى الْحِجَابَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ) .

1 Ovo je uputstvo kako se odnositi prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kako ga cijeniti i biti prema njemu obazriv, kao što treba poštovati njegovo vrijeme i intimu i boravak u njegovim kućama. Islamsko ponašanje koje vjernik mora uvažavati jeste i to, kada se nađe u tuđoj kući, da vodi računa o domaćinu i njegovim potrebama. U ovom hadisu očito se primjećuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio tjeskobu u sebi zbog njihovog nepotrebnog zadržavanja kod njega, ali ga je bilo stid reći ljudima da iziđu iz njegove kuće. S obzirom da oni nisu razumjeli njegovu namjeru, on je izišao iz svoje kuće i tek se, na vijest Enesa, radijallahu anhu, da su oni izišli iz kuće, vratio.

4792. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejžuba, a on od Ebu-Kilabe da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao: “Ja najbolje poznajem ovaj ajet (o pokrivanju, zastiranju). Nakon što je Zejneb bint Džahš bila poklonjena Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bila je s njim u kući u kojoj se spravljala hrana. U tu su kuću pozvani ljudi, te su sjedili i razgovarali. Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio, a zatim ulazio, dok su oni sjedili i razgovarali. Tada je Uzvišeni Allah objavio: ‘O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kada budete pozvani, onda udite, i pošto jedete, razidite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora...’ Bio je stavljen zastor, i narod je otišao.”

4793. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji je kazivao:

“Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Zejnebm bint Džahš, pripremljeni su hljeb i meso, a ja sam poslan da pozovem na gozbu. Došla je jedna grupa ljudi i jela, a zatim izišla. Potom je došla druga grupa. I ona je jela, a zatim izišla. Ja sam zvao svakoga, i nikoga nisam ostavio nepozvana.

‘Allahov Poslaniče’, rekoše, ‘sve sam pozvao.’

‘Dignite onda hranu!’, reče on. Trojica ljudi ostala su u kući razgovarajući, a Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i uputio se u Aišinu, radijallahu anha, sobu.

‘Neka je selam i Allahova milost na vas, časna porodico!’, reče on, a ona odgovori: ‘Neka je selam i Allahova milost na tebe! Kako si našao svoju porodicu, Allah te blagoslovio!’

٤٧٩٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَا أَعْلَمُ النَّاسِ بِهَذِهِ الْآيَةِ آيَةِ الْحِجَابِ لَمَّا أُهْدِيَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَانَتْ مَعَهُ فِي الْبَيْتِ صَنَعَ طَعَامًا وَدَعَا الْقَوْمَ فَقَعَدُوا يَتَحَدَّثُونَ فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْرُجُ ثُمَّ يَرْجِعُ وَهُمْ قُعُودٌ يَتَحَدَّثُونَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرِ نَظِيرٍ إِنَّهُ) إِلَى قَوْلِهِ (مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ) فَضْرِبَ الْحِجَابُ وَقَامَ الْقَوْمُ.

٤٧٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَنِي عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِزَيْنَبَ بِنْتُ جَحْشٍ بِخُبْزٍ وَلَحْمٍ فَأُرْسِلْتُ عَلَى الطَّعَامِ دَاعِيًا فَيَجِيءُ قَوْمٌ فَيَأْكُلُونَ وَيَخْرُجُونَ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ فَيَأْكُلُونَ وَيَخْرُجُونَ فَدَعَوْتُ حَتَّى مَا أَجِدُ أَحَدًا أَدْعُو فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا أَجِدُ أَحَدًا أَدْعُوهُ قَالَ ارْفَعُوا طَعَامَكُمْ وَبَقِيَ ثَلَاثَةٌ رَهْطٍ يَتَحَدَّثُونَ فِي الْبَيْتِ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَانْطَلَقَ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ فَقَالَتْ وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ كَيْفَ وَجَدْتَ أَهْلَكَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فَتَقَرَّرَى حُجْرَةَ نِسَائِهِ كُلِّهِنَّ يَقُولُ لَهْنٌ كَمَا يَقُولُ لِعَائِشَةَ وَيَقُلْنَ لَهُ كَمَا قَالَتْ عَائِشَةُ

Poslanik je prošao kroz sobe svojih žena govoreći im ono što je rekao Aiši, radijallahu anha, a one su njemu odgovarale isto ono što mu je odgovorila Aiša, radijallahu anha. Nakon toga Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, vratio i zatekao tri osobe kako razgovaraju u njegovoj sobi. Bio je izuzetno stidan, pa je izišao i uputio se ka Aišinoj, radijallahu anha, sobi. Ne znam jesam li ga ja obavijestio, ili je već bio obaviješten, da su se ljudi razišli, pa se vratio. Kada je stavio jednu svoju nogu na prag vrata s unutrašnje strane, dok mu je druga bila vani, spustio je zastor između mene i sebe. Tada je objavljen ajet o pokrivanju.”

4794. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdullah b. Bekr Sehmi, a ovom Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Kada se oženio Zejnebom bint Džahš, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio je jelo. Ljudi su se najeli hljeba i mesa, a on je krenuo u sobe majki vjernika, kao što je (uvijek) činio ujutro kada bi se oženio. Nazivao im je selam i učio im dovu, a one su na selam uzvraćale i dovu mu učile. Kada se vratio kući, ugledao je dvojicu ljudi kako pričaju. Vidjevši to, udaljio se od svoje kuće. Nakon što su to primijetila, ova su dva čovjeka brzo ustala. Ne znam jesam li ga ja obavijestio o njihovom izlasku, ili je o tome već bio obaviješten, te se vratio i ušao u kuću, a između mene i njega spustio je zastor. Tada je objavljen ajet o pokrivanju (zastiranju).”

Ibrahim b. Ebu-Merjem kaže: “Kazivao nam je Jahja, a njemu Humejd da je čuo od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj hadis.”

ثُمَّ رَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ فَإِذَا ثَلَاثَةٌ مِنْ رَهْطٍ فِي الْبَيْتِ يَتَحَدَّثُونَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ شَدِيدَ الْحَيَاءِ فَخَرَجَ مُنْطَلِقًا نَحْوَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَمَا أَذْرِي أَخْبَرْتُهُ أَوْ أُخْبِرَ أَنَّ الْقَوْمَ خَرَجُوا فَرَجَعَ حَتَّى إِذَا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي أَسْكُفَةِ الْبَابِ دَاخِلَةً وَأُخْرَى خَارِجَةً أَرَخَى الشُّرْبَيْنِي وَبَيْنَهُ وَأَنْزَلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ .

٤٧٩٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَكْرِ السَّهْمِيُّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَوَّلَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حِينَ بَنَى بَرِزْنَبَ بِنْتُ جَحْشٍ فَاشْبَعَ النَّاسَ خُبْرًا وَلَحْمًا ثُمَّ خَرَجَ إِلَى حُجْرِ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ كَمَا كَانَ يَصْنَعُ صَبِيحَةَ بَنَاتِهِ فَيَسْلُمُ عَلَيْهِنَّ وَيُسَلِّمْنَ عَلَيْهِ وَيَدْعُو لَهُنَّ وَيَدْعُونَ لَهُ فَلَمَّا رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ رَأَى رَجُلَيْنِ جَرَى بَيْنَهُمَا الْحَدِيثُ فَلَمَّا رَأَاهُمَا رَجَعَ عَنْ بَيْتِهِ فَلَمَّا رَأَى الرَّجُلَانِ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ رَجَعَ عَنْ بَيْتِهِ وَثَبَا مُسْرِعِينَ فَمَا أَذْرِي أَنَا أَخْبَرْتُهُ بِخُرُوجِهِمَا أَمْ أُخْبِرَ فَرَجَعَ حَتَّى دَخَلَ الْبَيْتَ وَأَرَخَى الشُّرْبَيْنِي وَبَيْنَهُ وَأَنْزَلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ وَقَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ سَمِعَ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4795. PRIČAO MI JE Zekerijja b. Jahja, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Nakon što je propisano pokrivanje (zastiranje), izišla je Sevda da obavi svoju potrebu, a bila je krupna žena i bila je prepoznatljiva za svakog ko ju je poznavao. Kada ju je Omer b. Hattab ugledao, reče joj: ‘Sevdo, tako mi Allaha, mi znamo ko si ti, pa vodi računa kako izlaziš!’ Vratila se ponovo, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u mojoj sobi; večerao je, i u ruci mu je bila oglodana kost. Ušla je i rekla: ‘Allahov Poslaniče, izišla sam da obavim neku svoju potrebu, pa mi je Omer rekao to i to?’ Tada mu je Allah objavio te je završio objavljivanje, a on je još u svojoj ruci držao oglodanu kost, ne ostavljajući je: ‘Vama se dozvoljava da izlazite kada se za to ukaže potreba!’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “IZNOSILI VI O TOME ŠTA U JAVNOST ILI TO U SEBI KRILI PA, ALLAH SVE ZNA! NJIMA NIJE GRIJEH DA BUDU OTKRIVENE PRED OČEVIMA SVOJIM, I SINOVIMA SVOJIM, I BRAĆOM SVOJOM, I SINOVIMA BRAĆE SVOJE, I SINOVIMA SESTARA SVOJIH, I ŽENAMA VJERNICAMA, I PRED ONIMA KOJE SU U VLASNIŠTVU NJIHOVU. I ALLAHA SE BOJTE, JER ALLAHU, DOISTA, NIŠTA SKRIVENO NIJE.”¹

4796. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve b. Zubejra da je Aiša, radijallahu anha, kazivala: “Efleh, brat Ebu-Ku‘ajsov, zatražio je od mene, nakon što je objavljen ajet o zastiranju, dopuštenje da uđe. Nisam mu dopustila dok za to nisam zatražila dopuštenje od Vjerovjesnika, sallallahu

٤٧٩٥. حَدَّثَنِي زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْتُ سَوْدَةَ بَعْدَمَا ضَرَبَ الْحِجَابُ لِحَاجَتِهَا وَكَانَتْ امْرَأَةً جَسِيمَةً لَا تَخْفَى عَلَى مَنْ يَعْرِفُهَا فَرَأَاهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ يَا سَوْدَةُ أَمَا وَاللَّهِ مَا تَخْفَيْنَ عَلَيْنَا فَانْظُرِي كَيْفَ تَخْرُجِينَ قَالَتْ فَانْكَفَأْتُ رَاجِعَةً وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي بَيْتِي وَإِنَّهُ لَيَتَعَشَّى وَفِي يَدِهِ عَرَقٌ فَدَخَلْتُ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي خَرَجْتُ لِبَعْضِ حَاجَتِي فَقَالَ لِي عُمَرُ كَذَا وَكَذَا قَالَتْ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ ثُمَّ رَفَعَ عَنْهُ وَإِنَّ الْعَرَقَ فِي يَدِهِ مَا وَضَعَهُ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ أَذِنَ لَكُنَّ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَاجَتِكُنَّ.

بَابُ قَوْلِهِ

(إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ تَخْفَوْهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا لَا جُنَاحَ عَلَيْهِمْ فِي آبَائِهِمْ وَلَا أَبْنَائِهِمْ وَلَا إِخْوَانِهِمْ وَلَا أبنَاءَ إِخْوَانِهِمْ وَلَا نِسَائِهِمْ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا)

٤٧٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اسْتَأْذَنَ عَلِيٌّ أَفْلَحَ أَخُو أَبِي الْقَعْقِيسِ بَعْدَمَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ فَقُلْتُ لَا أَذِنُ لَهُ حَتَّى اسْتَأْذِنَ فِيهِ النَّبِيُّ ﷺ فَإِنْ أَخَاهُ أَبَا الْقَعْقِيسِ

¹ El-Ahzab, 54-55.

alejhi ve sellem, jer njegov brat Ebu-Ku'ajs nije sa mnom bio u rodbinskim odnosima po mlijeku, budući da me je zadojila Ebu-Ku'ajsova žena. Ušao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te mu rekoh: Allahov Poslaniče, Efleh, brat Ebu-Ku'ajsov, tražio je od mene dopuštenje da uđe, ali mu nisam dopustila dok se s tobom ne posavjetujem.

‘Šta te sprečava da dopustiš ulazak svome amidži?’, upita Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Allahov Poslaniče’, rekoh, ‘ovaj me čovjek nije zadojio, već me je zadojila Ebu-Ku'ajsova žena!’ ‘Daj mu dopuštenje jer je on tvoj amidža, Allah ti dao svako dobro!’, reče on.”

Urvakaže: “Zbog toga je Aiša govorila: ‘Zabranjujte po srodstvu dojenja kao što zabranjujete po srodstvu krvi.’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH I MELECI NJEGOVI BLAGOSILJAJU VJEROVJESNIKA. O VJERNICI, BLAGOSILJAJTE GA I VI I ŠALJITE MU POZDRAVE MIRA!”¹

Ebu-Alije kaže: “Allahov je blagoslov Njegovo hvaljenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u prisustvu meleka, dok je blagoslov meleka dova.” Ibn-Abbas kaže da *jusallune* znači “donose salavat” (tj. blagosiljaju), a *lenugrijenneke*² – “Mi ćemo ti prepustiti vlast” (tj. premoć).

4797. PRIČAO MI JE Seid b. Jahja, njemu njegov otac, a ovom Mis'ar, prenoseći od Hakema, on od Ibn-Ebu-Lejle, a ovaj od Ka'ba b. Udžre, radijallahu anhu, (da je rekao): “Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Allahov Poslaniče, što se tiče (donošenja) selama na tebe – to znamo, ali kako donositi salavat na tebe?’

‘Recite: ‘Gospodaru, blagoslovi Muhammeda

لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي وَلَكِنْ أَرْضَعَنِي امْرَأَةٌ أَبِي الْقُعَيْسِ فَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَفْلَحَ أَخَا أَبِي الْقُعَيْسِ اسْتَأْذَنَ فَأَبَيْتُ أَنْ أَدْنَ لَهُ حَتَّى اسْتَأْذَنَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا مَنَعَكَ أَنْ تَأْذِنِي عَمَّكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الرَّجُلَ لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي وَلَكِنْ أَرْضَعَنِي امْرَأَةٌ أَبِي الْقُعَيْسِ فَقَالَ اسْتَأْذِنِي لَهُ فَإِنَّهُ عَمُّكَ تَرَبَّتَ يَمِينُكَ قَالَ عُرْوَةُ فَلِذَلِكَ كَانَتْ عَائِشَةُ تَقُولُ حَرِّمُوا مِنَ الرِّضَاعَةِ مَا تُحَرِّمُونَ مِنَ النَّسَبِ .

بَاب قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا)

قَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ صَلَاةُ اللَّهِ ثَنَاءٌ عَلَيْهِ عِنْدَ الْمَلَائِكَةِ وَصَلَاةُ الْمَلَائِكَةِ الدُّعَاءُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُصَلُّونَ) يُبَرِّكُونَ (لَنُغْرِيَنَّكَ) لَنَسْلُطَنَّكَ .

٤٧٩٧. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَّا السَّلَامُ عَلَيْكَ فَقَدْ عَرَفْنَاهُ فَكَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

¹ El-Ahzab, 56.

² El-Ahzab, 60. Tj. nad onima čija su srca bolesna i licemjerna i koji po Medini šire laži. Oni će samo kratko uživati.

i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu, Ti si hvaljen i slavljen! Gospodaru, usreći Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si usrećio porodicu Ibrahimovu, Ti si hvaljen i slavljen!”, reče on.”

4798. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Had, prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Upitali smo: ‘Ovo je selam, Allahov Poslaniče, a kako ćemo donositi salavat na tebe?’

‘Recite: ‘Gospodaru, salavat podari Muhammedu, Tvome robu i poslaniku, kao što si ga podario porodici Ibrahimovoj, i blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio Ibrahima!’”, odgovori on.”

Ebu-Salih, prenoseći od Lejsa, kaže: “... Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu!”

PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, a njemu Ibn-Ebu-Hazim Deraverdi, prenoseći od Jezida: “... kao što si salavat donio na Ibrahima, i blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio Ibrahima i porodicu Ibrahimovu!”

RIJEČI UZVIŠENOG: “NE BUDITE KAO ONI KOJI SU MUSAA UZNEMIRAVALI...”³

4799. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Revh b. Ubada, a ovom Avf, prenoseći od Hasana, Muhammeda i Hilasa, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Musa je, doista, bio stidan čovjek! O tome govore riječi Uzvišenog: ‘O vjernici, ne budite kao oni koji su Musaa uznemiravali, pa ga je Allah oslobodio onoga što su oni govorili, i on kod Allaha ugled uživa.’”

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

٤٧٩٨ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا التَّسْلِيمُ فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَبُو صَالِحٍ عَنِ اللَّيْثِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ وَقَالَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْتَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ .

بَابُ قَوْلِهِ (لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى)

٤٧٩٩ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ وَمُحَمَّدٍ وَخِلَاسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ مُوسَى كَانَ رَجُلًا حَيًّا وَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا) .

3 El-Ahzab, 69.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA SEBE' (SABA)

Rečeno je da *mu'adžizine*¹ znači musabikine – “nastojeći da Nam umaknu”; *bi mu'džizine* znači *bi faitine* – “oni koji umiču”; *mu'adžizijje* znači *musabikijje*; *sebeku*² – *fatu* “da će se spasiti, da će ih mimoići”;³ *la ju'džizune*⁴ – *la jefutune* “neće moći umaći, neće ih zaobići”; *jesbikuna*⁵ – *ju'džizuna* “da će Nam umaći” (značenje je svega ovoga u tome da svako od njih želi pokazati nemoć drugoga); *bi mu'džizine* znači *bi faitine*; *mu'adžizine* znači *mugalibine*, kada svaki od dva takmaca želi da razotkrije nemoć svoga protivnika; *mi'sarun*⁶ – “deseti dio” (*ušrun* – “desetina”); *el-ukuli*⁷ – “plodovi” (tj. proizvodi); *ba'id*⁸ i *be'id* – upotrebljava se i jedno i drugo u značenju “udaljiti”. Mudžahid kaže da *la ja'zubu*⁹ znači “ništa Mu ne izmiče” (tj. ništa Mu nije skriveno); *sejlel-'arimi*¹⁰ – “poplavu pustili” (nastalu popuštanjem brana), tj. crvenu vodu što ju je Allah poslao na branu koja je pukla i bila uništena, te je voda poplavila dolinu čija su se dva kraja uzdigla, tako da je nestala voda, a nastala suša; nije bilo crvene vode s te brane, pa im je Allah poslao

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ سَبَا

يُقَالُ (مُعَاجِزِينَ) مُسَابِقِينَ (بِمُعْجِزِينَ) بِفَاتَتَيْنِ مُعَاجِزِيَّ مُسَابِقِيَّ (سَبَقُوا) فَاتُوا (لَا يُعْجِزُونَ) لَا يَقْوَتُونَ (يَسْبِقُونَا) يُعْجِزُونَا وَقَوْلُهُ (بِمُعْجِزِينَ) بِفَاتَتَيْنِ وَمَعْنَى (مُعَاجِزِينَ) مُغَالِبِينَ يُرِيدُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا أَنْ يُظْهِرَ عَجْزَ صَاحِبِهِ مِعْشَارٌ عَشْرٌ يُقَالُ الْأَكْلُ الثَّمَرُ (بَاعِذُ) وَبَعِذُ وَاحِدٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَا يَعْزُبُ) لَا يَغِيبُ (سَيْلَ الْعَرَمِ) السُّدُّ مَاءٌ أَحْمَرٌ أَرْسَلَهُ اللَّهُ فِي السُّدِّ فَشَقَّهَ وَهَدَمَهُ وَحَفَرَ الْوَادِي فَارْتَفَعَتَا عَنِ الْجَبَيْنِ وَغَابَ عَنْهُمَا الْمَاءُ فَيَسْتَا وَلَمْ يَكُنِ الْمَاءُ الْأَحْمَرُ مِنَ السُّدِّ وَلَكِنْ كَانَ عَذَابًا أَرْسَلَهُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَيْثُ شَاءَ وَقَالَ عَمْرُو بْنُ شَرْحِبِيلٍ الْعَرَمُ الْمُسَنَّةُ بِلَحْنِ أَهْلِ الْيَمَنِ وَقَالَ غَيْرُهُ الْعَرَمُ الْوَادِي السَّابِغَاتِ الدَّرُوعُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ

- 1 Ovaj je termin spomenut u 5. i 38. ajetu ove sure, a radi se o osobama koje se suprotstavljaju dokazima Allahovim i pred njima se ohole i nastoje da ti dokazi ne dođu do ljudi.
- 2 El-Enfal, 59.
- 3 Tj. Allahova kazna.
- 4 El-Enfal, 59.
- 5 El-Ankebut, 4. Ajet glasi: “Zar misle oni koji zla djela rade da će Nama umaći?! Loše oni prosuđuju!”
- 6 Sebe', 45. Uzvišeni Allah spominje da su i prije njih poslanike u laž ugonili, a ovi nisu postigli ni deseti dio od onoga što su prijašnji narodi imali.
- 7 Sebe', 16. Allah govori o nezahvalnicima čije je vrtove zamijenio drugim vrtovima s gorkim plodovima i tamariskom i neznatnim lotosom divljim.
- 8 Sebe', 19. Oni koji su se prema sebi ogriješili tražili su da Uzvišeni Allah načini veće rastojanje prilikom njihovih putovanja, pa ih je Allah zbog nezahvalnosti i omalovažavanja Njegove blagodati raselio.
- 9 Sebe', 3.
- 10 Sebe', 16.

kaznu odakle je htio. Amr b. Šurahbil kaže da je u narječju stanovnika Jemena *el-'arim* brana. Drugi kažu da *'arim* znači “dolina; riječno korito”. *Es-sabigat*¹¹ znači “panciri, oklopi, pancirne košulje”. Mudžahid, govoreći o riječima: “A da li Mi kažnjavamo?”¹² – kaže da *judžaza* znači juakabu (kažnjavanje). *E'izukum bivahidetin*¹³ znači “javam savjetujem samo jedno: pokornost Allahu”; *mesna ve furada*¹⁴ – “dvojica po dvojica ili jedan po jedan”; *et-tenavušu*¹⁵ – “povratak” (tj. s ahireta na dunjaluk); *bejne ma ještéhune*¹⁶ – “između onoga što budu željeli” (tj. od imetka djeteta ili dunjalučkog sjaja); *bi ešja'ihim*¹⁷ – “identičnim njima”. Ibn-Abbas kaže da *el-hamt*¹⁸ znači “misvak” (drvo); *el-esl*¹⁹ – “tamariska, metljika” (*Tamarix galaicca*), a *el-'arim* – “brana”.

(يُجَازَى) يُعَاقَبُ (أَعْظُكُم بِوَاحِدَةٍ) بِطَاعَةِ اللَّهِ (مَثْنَى وَفُرَادَى) وَاحِدٌ وَاثْنَيْنِ (التَّائِوُشُ) الرَّدُّ مِنَ الْآخِرَةِ إِلَى الدُّنْيَا (وَيَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ) مِنْ مَالٍ أَوْ وَلَدٍ أَوْ زَهْرَةٍ (بِأَشْيَاعِهِمْ) بِأَمْثَالِهِمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كَالْجَوَابِ) كَالْجَوَابَةِ مِنَ الْأَرْضِ الْحَمُطُ الْأَرَاكُ وَالْأَثْلُ الطَّرْفَاءُ الْعَرْمُ الشَّدِيدُ.

- 11 Sebe', 11. Govori se o Davudu, alejhis-selam, i Allahovom, dželle šanuhu, naređenju da pravi široke pancire.
- 12 Sebe', 17. Kur'an podsjeća da se kažnjava samo nevjernik, nezahvalnik.
- 13 Sebe', 46.
- 14 Isti ajet. Radi se o tome da ustanu pojedinačno ili skupno i razmisle o istinitosti poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.
- 15 Sebe', 52. Radi se o tome da će nevjernici na Sudnjem danu priznati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tada će biti kasno, jer se s ahireta neće moći vratiti na dunjaluk.
- 16 Sebe', 54.
- 17 Isti ajet. U njemu se govori o prepreci koja će biti postavljena između nevjernika i onoga što oni budu željeli, kao što je to učinjeno sa sličnim njima.
- 18 Sebe', 16.
- 19 Sebe', 16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KAD IZ SRCA NJIHOVIH NESTANE STRAHA, ONI ĆE UPITATI: 'ŠTA JE TO REKAO GOSPODAR VAŠ?' – 'ISTINU', ODGOVORIT ĆE, 'ON JE UZVIŠEN I VELIK!'"¹

4800. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, koji kaže da je čuo od Ikreme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

"Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada Allah nešto odluči na nebu, melec udare svojim krilima iz pokornosti Njegovim riječima, kao da su ona metalni lanac kojim se udara po kamenu, a kad iz njihovih srca nestane straha, oni upitaju: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?'"

'Istinu', odgovorit će onome koji pita, 'a On je uzvišen i velik!' Taj govor čuje onaj koji tajno prisluškuje – a oni su ovako postavljeni jedan iznad drugog' (Sufjan je to opisao tako što je šaku prevrnuo i razdvojio prste) – 'pa čuje riječ i prenese je onome koji je ispod njega, a on je proslijedi onome ispod njega, sve dok ne dođe na jezik sihirbaza ili vračara. Postoji mogućnost da ga pogodi svjetlica prije nego što je proslijedi, a postoji i mogućnost da on na nju doda stotinu laži prije negoli ga ona stigne, te se kaže: 'Nije li nam već rekao toga i toga, i toga i toga dana?!' Tako se povjeruje zbog te riječi koja se čula s neba.'"

RIJEČI UZVIŠENOG: "ON VAS SAMO PRIJE TEŠKE PATNJE OPOMINJE."²

4801. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Hazim, a ovom A'meš, prenoseći od Amra b. Murre, on od Seida b. Džubejra, a ovaj

باب (حَتَّى إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ)

٤٨٠٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو قَالَ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ إِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَضَى اللَّهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتْ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلَى صَفْوَانٍ فَإِذَا (فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا) لِلَّذِي قَالَ (الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) فَيَسْمَعُهَا مُسْتَرِقُ السَّمْعِ وَمُسْتَرِقُ السَّمْعِ هَكَذَا بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ وَوَصَفَ سُفْيَانُ بِكَفِّهِ فَحَرَفَهَا وَبَدَّدَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ فَيَسْمَعُ الْكَلِمَةَ فَيُلْقِيهَا إِلَى مَنْ تَحْتَهُ ثُمَّ يُلْقِيهَا الْآخَرُ إِلَى مَنْ تَحْتَهُ حَتَّى يُلْقِيَهَا عَلَى لِسَانِ السَّاحِرِ أَوْ الْكَاهِنِ فَرُبَّمَا أَدْرَكَ الشَّهَابُ قَبْلَ أَنْ يُلْقِيَهَا وَرُبَّمَا أَلْقَاهَا قَبْلَ أَنْ يَدْرِكَهُ فَيَكْذِبُ مَعَهَا مِائَةً كَذِبَةٍ فَيَقَالُ الْيَسَّ قَدْ قَالَ لَنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَكَذَا فَيُصَدَّقُ بِتِلْكَ الْكَلِمَةِ الَّتِي سَمِعَ مِنَ السَّمَاءِ .

باب قَوْلُهُ

(إِنَّهُ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ)

٤٨٠١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ حَازِمٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَرْثَةَ

¹ Sebe', 23.

² Sebe', 46.

od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao:
 “Jednog dana popeo se Vjerovjesnik, sallallahu
 alejhi ve sellem, na brežuljak Safa i povikao:
 ‘Opasnost, pažnja!’ Kurejševiči su se okupili i
 upitali: ‘Šta ti je?’
 ‘Šta mislite’, reče on, ‘kada bih vas obavijestio da
 će vas neprijatelj napasti ujutro ili navečer, da li
 biste mi povjerovali?’
 ‘Svakako’, odgovoriše oni. Tada im on reče: ‘Ja
 vas samo prije teške kazne opominjem!’
 ‘Propao dabogda’, uzviknu na to Ebu-Leheb,
 ‘zar si nas zbog ovoga sakupio?!’ Tada je Allah
 objavio: ‘Neka propadne Ebu-Leheb!’”³

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MELAIKE ILI FATIR (STVORITELJ)

Mudžahid kaže da *el-kitmir*⁴ znači “omotač (opna, kožica) oko koštice”, a *muskaletun*⁵ – “pretovareni, preopterećeni (grijesima)”. Drugi kažu da *el-harur*⁶ znači “vrući vjetar sa sunčevom žegom”. Ibn-Abbas kaže: “*el-harur*” je vrućni noćni vjetar, a *es-semum* – “vreli dnevni vjetar”. *Garabibu*⁷ znači “najizrazitija crna boja”, a *el-girbib* znači “nešto izrazito crno”.

عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ صَعْدُ النَّبِيِّ ﷺ الصَّفَا ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ يَا صَبَاحَاهُ فَاجْتَمَعْتُ إِلَيْهِ قُرَيْشٌ قَالُوا مَا لَكَ قَالَ أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ الْعَدُوَّ يُصَبِّحُكُمْ أَوْ يُمْسِيكُمْ أَمَا كُنتُمْ تُصَدِّقُونِي قَالُوا بَلَى قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَّكُمْ بَيْنَ يَدَيَّ عَذَابٍ شَدِيدٍ فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ أَهَذَا جَمَعْتَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمَلَائِكَةِ (فَاطِر)

قَالَ مُجَاهِدٌ الْقِطْمِيرُ لِفَافَةُ النَّوَاةِ (مُثْقَلَةٌ) مُثْقَلَةٌ وَقَالَ غَيْرُهُ (الْحَرُورُ) بِالنَّهَارِ مَعَ الشَّمْسِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْحَرُورُ بِاللَّيْلِ وَالسَّمُومُ بِالنَّهَارِ (وَعَرَابِيْبٌ) أَشَدُّ سَوَادٍ الْعَرَبِيُّ الشَّدِيدُ السَّوَادِ.

³ El-Leheb, 1.

⁴ Fatir, 13. Uzvišeni Allah kaže nevjernicima da oni kojima se oni, pored Njega, klanjaju ne posjeduju ništa. U ovome ajetu Uzvišeni Allah spominje termin kitmir, koji znači “ljuska koštice”, a to simbolično predstavlja nemoć i neznatnost.

⁵ Fatir, 18. Radi se o onima koji su grijesima pretovareni. Za njih na Sudnjem danu, kako se navodi u Kur'anu, niko neće ponijeti grijehe, pa čak ni najbliži rođaci.

⁶ Fatir, 21. U ovome ajetu Uzvišeni Allah spominje da se hladovina i vrući vjetar ne mogu izjednačiti.

⁷ Fatir, 27. Uzvišeni Allah u ovom ajetu govori o plodovima različitih boja, a zatim o brdima, kojih, između ostalih, ima i izrazito crnih.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA JA-SIN

Mudžahid kaže da *fe 'azzezna*¹ znači “pa pojačasmo, učvrstismo”.

“O kako su ljudi jadni!”² – jadtost se ogleda u njihovom ismijavanju poslanika.

“Niti Sunce može Mjesec dostići”³ – tj. svjetlost jednoga ne skriva svjetlost drugoga, niti im to treba. “... niti noć dan preteći”⁴ – tj. zahtijevajući brzinu. “Mi uklanjamo...”⁵ – tj. izvodimo jedne od drugih, i svi se kreću, svako od njih. *Fekihun*⁶ znači

“veseli i radosni; zadivljeni”, *džundun muħdarun*⁷ – “poslušna vojska (kod polaganja računa). Od Ikreme se prenosi da je rekao kako *el-mešhun*⁸ znači “krcat, pretovaren”. Ibn-Abbas kaže da

*tairukum*⁹ znači “uzrok vaše nesreće”; *jensilun*¹⁰ – “pohrliti”; *merkadina*¹¹ – “naših grobova” (tj. naših boravišta); *ahsajnah*¹² – “pobrojali smo, sačuvali smo”; *mekanetuhum i mekanuhum*

*istog je značenje. (Mekanetihim*¹³ – “na njihovom mjestu”, tj. u njihovim boravištima).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ يَس

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَعَزَّزْنَا) شَدَّدْنَا (يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ) كَانَ حَسْرَةً عَلَيْهِمْ اسْتَهْزَأُوهُمْ بِالرُّسُلِ (أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ) لَا يَسْتُرُ ضَوْءُ أَحَدِهِمَا ضَوْءَ الْآخَرِ وَلَا يَنْبَغِي لَهَا ذَلِكَ (سَابِقُ النَّهَارِ) يَتَطَالَبَانِ حَيْثَيْنِ (نَسْلَخُ) نُخْرِجُ أَحَدَهُمَا مِنَ الْآخَرِ وَيَجْرِي كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا (مِنْ مِثْلِهِ) مِنَ الْأَنْعَامِ (فَكِهِونَ) مُعْجَبُونَ (جُنْدٌ مُحْضَرُونَ) عِنْدَ الْحِسَابِ وَيُذَكَّرُ عَنْ عِكْرِمَةَ (الْمَشْحُونِ) الْمُوقَرُّ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (طَائِرُكُمْ) مَصَائِبُكُمْ (يَنْسِلُونَ) يَخْرُجُونَ (مَرَقَدِنَا) مَخْرَجِنَا (أَخْصَيْنَاهُ) حَفِظْنَاهُ مَكَانَتُهُمْ وَمَكَائِهِمْ وَاحِدٌ .

1 Ja-Sin, 14. Radi se o dvojici poslanika kojima je kao pojačanje Uzvišeni Allah poslao i trećega, jer im stanovnici toga grada nisu povjerovali.

2 Ja-Sin, 30.

3 Ja-Sin, 40.

4 Isti ajet.

5 Ja-Sin, 37.

6 Ja-Sin, 55. Radi se o stanovnicim Dženneta, koji će osjećati zadovoljstvo i radost kada u njega uđu.

7 Ja-Sin, 75. Tj. neće im moći pomoći prilikom polaganja računa.

8 Ja-Sin, 41. Radi se o lađi pretovarenoj putnicima i krcatoj robom. Ed-Dahhak i Ibn-Zejd vele da je to lađa Nuha alejhis-selam. (Tefsir Ibn-Kesir)

9 Ja-Sin, 19.

10 Ja-Sin, 51.

11 Ja-Sin, 52.

12 Ja-Sin, 12.

13 Ja-Sin, 67.

RIJEČI UZVIŠENOG: “I SUNCE SE KREĆE DO SVOJE ODREĐENE GRANICE – TO JE ODREDBA SILNOGA I SVEZNAJUĆEG.”¹⁴

4802. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu A‘meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji je rekao:

“Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji kada je Sunce zalazilo, pa me je upitao: ‘Znaš li gdje sunce zalazi, Ebu-Zerre?’

‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, odgovorio sam.

‘Sunce se kreće sve dok sedždu ne učini ispod Allahovog prijestolja (Arša). O tome govore riječi Uzvišenog: ‘I sunce se kreće do svoje određene granice – to je odredba Silnoga i Sveznajućeg’, reče on.”

4803. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Veki‘, a ovom A‘meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, da je rekao:

“Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o riječima Uzvišenog: ‘I sunce se kreće do svoje određene granice...’ – pa mi je odgovorio: ‘Njegova je određena granica pod Allahovim prijestoljem (Aršom).’”

بَاب (وَالشَّمْسُ تَجْرِي
مُسْتَقَرًّا لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ)

٤٨٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ
إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ عِنْدَ
غُرُوبِ الشَّمْسِ فَقَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ أَتَدْرِي أَيْنَ
تَغْرُبُ الشَّمْسُ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّمَا
تَذْهَبُ حَتَّى تَسْجُدَ تَحْتَ الْعَرْشِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ
تَعَالَى (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ).

٤٨٠٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا
الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ
قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَالشَّمْسُ
تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا) قَالَ مُسْتَقَرُّهَا تَحْتَ الْعَرْشِ .

¹⁴ Ja-Sin, 38.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ES-SAFFAT (REDOVI)

Mudžahid kaže: “Govorili su ono što nije poznato, što je od istine daleko”¹ – tj. od svakog mjesta. *Ve jukzefune min kulli džanibin*² znači “njih sa svih strana gađaju”; *vasibun*³ – “neprekidna, stalna”; *lazibun*⁴ – “ljepljive”; *te'tunena anil-jemini*⁵ – “vi ste nas varali” (tj. odvrćali od istine; reći će nevjernici šejtanim); *gavlun*⁶ – “od njega neće glava boljeti niti će osjećati bol u stomaku”; *junzefune*⁷ – “niti će se pamet gubiti” (tj. bit će pri punoj svijesti); *karinun*⁸ – “šejtan”; *juhre'une*⁹ – “nastavili brzim hodom”; *jeziffune*¹⁰ – “trčeći, žurnim hodom”; *ve bejnel-džinneti neseben*¹¹ – “i između džina srodstvo uspostavljaju”. (Nevjernici od Kurejšija kažu da su meleki Allahove kćeri, a majke njihove kćeri su poglavara džina. Uzvišeni Allah kaže: “... a džini odavno znaju da će oni koji tako govore u vatru biti bačeni”¹², tj. sudit će im se zbog toga.) Ibn-Abbas kaže da *lenahnus-saffun*¹³ znači “mi smo u redove poredani” (tj. meleki); *siratil-džehimi*¹⁴ – “put Džehennema,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَيُقَذَّفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ) مِنْ كُلِّ مَكَانٍ (وَيُقَذَّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ) يُرْمَوْنَ (وَاصِبٌ) دَائِمٌ لَا زَبَّ لَا زِمَ (تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ) يَعْنِي الْحَقَّ الْكُفَّارُ تَقُولُهُ لِلشَّيْطَانِ (غَوْلٌ) وَجَعُ بَطْنٍ (يُزْفُونَ) لَا تَذْهَبُ عُقُولُهُمْ (قَرِينٌ) شَيْطَانٌ (يُهْرَعُونَ) كَهَيْئَةِ الْهُرُولَةِ (يُزْفُونَ) النَّسْلَانُ فِي الْمَشْيِ (وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نَسَبًا) قَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللَّهِ وَأُمَّهَاتُهُمْ بَنَاتُ سَرَوَاتِ الْجِنِّ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ) سَتُحْضَرُ لِلْحِسَابِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَنَحْنُ الصَّافُّونَ) الْمَلَائِكَةُ (صِرَاطِ الْجَحِيمِ) (سَوَاءِ الْجَحِيمِ) وَوَسَطِ الْجَحِيمِ (لَشَوْبًا) يُخْلَطُ طَعَامُهُمْ وَيُسَاطُ بِالْحَمِيمِ (مَذْخُورًا) مَطْرُودًا

1 Sebe', 53.

2 Es-Saffat, 8. Radi se o gađanju šejtana koji prisluškuje vijesti s neba.

3 Es-Saffat, 9. Misli se na patnju.

4 Es-Saffat, 11. Radi se o zemlji od koje je stvoren čovjek.

5 Es-Saffat, 28. Doslovan bi prijevod bio: “Vi ste nam s desne strane prilazili”, tj. prilazili ste nam s one strane odakle smo se nadali dobru.

6 Es-Saffat, 47.

7 Isti ajet. Radi se o piću u Džennetu.

8 Es-Saffat, 51.

9 Es-Saffat, 70. Tj. nastavili su njihovim stopama.

10 Es-Saffat, 94.

11 Es-Saffat, 158. Tj. mnogobošci uspostavljaju srodstvo između Allaha i džina.

12 Isti ajet.

13 Es-Saffat, 165.

14 Es-Saffat, 23.

središte Vatre”; *le ševben*¹⁵ – “ključalom vodom” (tj. izmiješat će se njihova hrana s vodom ključalom); *medhuren*¹⁶ – “otjeran, udaljen”; *bejdun meknunun*¹⁷ – “jaja pokrivena” (tj. pokriveni dragulji); *ve terekna alejhi fil-ahirin*¹⁸ – “i u naraštajima kasnijim spomen mu sačuvali” (tj. spominje se po dobru); *jesteshirune*¹⁹ – “jedni druge na ismijavanje potiču”; *ba’len*²⁰ – “božanstvo, idol”.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I JUNUS JE BIO POSLANIK.”²¹

4804. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od A’meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je kazivao:

“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Ne pristaje nikome da bude bolji od sina Mettaovog!’”²²

4805. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, ovom njegov otac, prenoseći od Hilala b. Alija, on od Benu-Amira b. Luejja, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Slagao je ko kaže da je bolji od Junusa, sina Mettaovog!”

(يُضْرُ مَكْنُونٌ) اللَّؤْلُؤُ الْمَكْنُونُ (وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ) يُذَكَّرُ بِخَيْرٍ وَيُقَالُ (يَسْتَسْخِرُونَ) يَسْخَرُونَ (بَعْلًا) رَبًّا.

بَاب (وَإِنْ يُونُسَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ)

٤٨٠٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَكُونَ خَيْرًا مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى.

٤٨٠٥. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ مِنْ بَنِي عَامِرٍ بْنِ لُؤَيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى فَقَدْ كَذَبَ.

15 Es-Saffat, 67.

16 Es-Saffat, 9. Radi se o džinima koji prisluškuju.

17 Es-Saffat, 49. Govori se o hurijama.

18 Es-Saffat, 78. Radi se o Nuhu, alejhis-selam.

19 Es-Saffat, 14. Ismijavaju dokaze koji im dolaze.

20 Es-Saffat, 125. Govori se o klanjanju Ba’lu lažnom božanstvu, kipu Il’jasovog naroda, a ne Allahu Uzvišenom.

21 Es-Saffat, 139.

22 Tj. od Junusa, alejhis-selam.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA SAD

4806. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Avvama, koji je rekao:

“Upitao sam Mudžahida o sedždi u suri Sad, pa mi je rekao: ‘Upitali su Ibn-Abbasa o tome, te je odgovorio: ‘Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put...!’¹ I on je prilikom učenja ove sure činio sedždu.”

4807. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah, prenoseći od Muhammeda b. Ubejda Tanafisija, a on od Avvama, koji je kazivao:

“Pitao sam Mudžahida o sedždi u suri Sad, pa je rekao da je pitao Ibn-Abbasa: ‘Odakle (ti dokaz pa) si počeo činiti sedždu?’, na što je on odgovorio: ‘Zar ne učiš: ‘... i od potomaka njegovih Davuda i Sulejmana...’² Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put!’ Davud je bio jedan od onih koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio dužan slijediti. Davud je, alejhis-selam, tu činio sedždu, pa je to činio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

*Udžab*³ znači isto što i *adžib* – “veoma čudno”; *el-kittu*⁴ znači “knjiga, registar” (ovdje je to registar djela). Mudžahid kaže da *fi izzetin*⁵ znači “bahati”; *el-milletil-ahireti*⁶ – “u vjeri predaka” (tj. u vjeri

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ ص

٤٨٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْعَوَّامِ قَالَ سَأَلْتُ مُجَاهِدًا عَنِ السَّجْدَةِ فِي ص قَالَ سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمْ أَقْتَدُهُ) وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَسْجُدُ فِيهَا.

٤٨٠٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الطَّنَافِصِيُّ عَنِ الْعَوَّامِ قَالَ سَأَلْتُ مُجَاهِدًا عَنِ سَجْدَةِ فِي ص فَقَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ مِنْ أَيْنَ سَجَدْتَ فَقَالَ أَوْ مَا تَقْرَأُ (وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ) (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمْ أَقْتَدُهُ) فَكَانَ دَاوُدُ مِمَّنْ أَمَرَ نَبِيُّكُمْ ﷺ أَنْ يَقْتَدِيَ بِهِ فَسَجَدَهَا دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَسَجَدَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ (عَجَابٌ) عَجِيبُ الْقِطْعِ الصَّحِيفَةُ هِيَ هَذَا هُنَا صَحِيفَةُ الْحِسَابِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فِي عِزَّةٍ) مُعَازِينَ (الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ) مِلَّةٌ قُرَيْشٍ الْإِخْتِلَاقُ الْكَذِبُ

1 El-En'am, 90. Ibn-Abbas je još dodao da i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spada u one kojima je naređeno da se povodi za poslanicima, pa se poveo za Davudom, alejhis-selam, koji je činio sedždu zahvale (*sedždetuš-šukr*).

2 El-En'am, 84.

3 Sad, 5. Ovo je čuđenje idolopoklonika kada su čuli da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svodi bogove na Jednog i Jedinog Boga.

4 Sad, 16. Radi se o registru naših djela na temelju kojeg će se polagati računi. Ovo je stav Ebu-Ubejda.

5 Sad, 2. Tj. oni koji neće da vjeruju.

6 Sad, 7.

Kurejšija); *el-ihtilak*⁷ – “laž”; *el-esbab*⁸ – “nebeski putevi”. “Oni predstavljaju neznatnu urotničku vojsku koja će tamo biti poražena”⁹ – tj. Kurejševici, oni predstavljaju skupine minulih stoljeća. *Fevak*¹⁰ znači “neće ga biti potrebno ponoviti”; *kittana*¹¹ – “i kazne nas”; *ittehaznahum suhrijjen*¹² – “i koje smo ismijavali; izgubili su nam se iz vida”; *etrab*¹³ – “istih godina” (tj. slične životne dobi).

Ibn-Abbas kaže da *ulil-ejdi*¹⁴ znači “čvrsti, stabilni u ibadetu”; *el-ebsar*¹⁵ – “dalekovidih” (tj. koji gledaju što Allah naređuje).

“Mislim na Gospodara svoga; ja pokazujem ljubav prema blagu!”¹⁶ – tj. sjećam se drugoga, posvećujem mu pažnju. “... i on ih počeo gladiti”¹⁷ – tj. milovao je grive i vratove tih konja. *El-asfad*¹⁸ znači “bukagije” (tj. okovi, lanci).

الْأَسْبَابُ طُرُقُ السَّمَاءِ فِي أَبْوَابِهَا قَوْلُهُ (جُنْدُ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ) يَعْنِي قُرَيْشًا (أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ) الْقُرُونُ الْمَاضِيَّةُ (فَوَاقٍ) رُجُوعٍ (قِطْنَا) عَذَابَنَا (اتَّخَذْنَاهُمْ سُخْرِيًّا) أَحَطْنَا بِهِمْ (أَتْرَابٌ) أَمْثَالٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْإِيْدُ الْقُوَّةُ فِي الْعِبَادَةِ الْأَبْصَارُ الْبَصَرُ فِي أَمْرِ اللَّهِ (حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي) مِنْ ذِكْرِ طَفِقَ مَسْحًا يَمْسَحُ أَعْرَافَ الْخَيْلِ وَعَرَاقِيْبَهَا (الْأَصْفَادُ) الْوَتَاقُ .

7 Isti ajet, a on glasi: “Za ovo nismo čuli u vjeri predaka svojih? Ovo nije ništa drugo do namještena laž!”

8 Sad, 10.

9 Sad, 11.

10 Sad, 15. Radi se o nevjernicima koji čekaju jedan zvuk roga koji neće biti potrebno ponoviti.

11 Sad, 16. To je govor nevjernika.

12 Sad, 63. To će reći nevjernici kada dođu u vatru, a ne budu vidjeli vjernike koje su na dunjaluku ismijavali, izigravali i ponižavali.

13 Sad, 52. Radi se o hurijama, koje će biti istih godina kao i vjernici u Džennetu.

14 Sad, 45. Ajet se odnosi na poslanike: Ibrahima, Ishaka i Jakuba, alejhimus-selam.

15 Isti ajet.

16 Sad, 32. Ovdje se govori o Sulejmanu, alejhis-selam, koji je jedne noći bio zadivljen lijepim konjima što su stajali na tri noge, a četvrtom jedva zemlju doticali. Ovim se upozorava da nas, izuzev Allaha, ništa ne bi smjelo toliko zadiviti.

17 Sad, 33.

18 Sad, 38. Govori se o Sulejmanu i onima koji su mu bili potčinjeni. Uz vjetar i šejtane, graditelje i gnjurce i druge u bukagije okovane.

RIJEČI UZVIŠENOG: “DARUJ MI VLAST KAKVU NIKO OSIM MENE NEĆE IMATI! TI, UISTINU, BOGATO DARUJEŠ!”¹

4808. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, a njemu Revh i Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Muhammeda b. Zijada, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Navalio je na mene sinoć Ifrit džin (ili je rekao slično tome²) kako bi mi prekinuo namaz, pa mi je Allah omogućio da ga nadvladam. Želio sam ga privezati za jedan stub u džamiji, dok se vi ne probudite, pa da ga svi vidite. Tada sam se sjetio riječi svoga brata Sulejmana: ‘Daruj mi vlast kakvu niko osim mene neće imati!’”³

Revh kaže: “Otjerao ga je! Otjerao ga je poniženog!”

**RIJEČI UZVIŠENOG:
“... I JA NISAM IZVJEŠTAČEN!”⁴**

4809. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je rekao:

“Ušli smo kod Abdullaha b. Mes'uda, pa nam je rekao: ‘O ljudi, ko nešto zna – neka to kaže, a ko ne zna – neka kaže: ‘Allah zna!’, jer je znanje onoga koji ne zna (u tome) da kaže: ‘Allah zna!’ Uzvišeni Allah rekao je Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Reci: ‘Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu, i ja nisam

بَابُ قَوْلِهِ (هَبْ لِي مَلِكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ)

٤٨٠٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ وَ مُحَمَّدٌ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ عَفْرِيَّتًا مِنَ الْجِنَّ تَفَلَّتَ عَلَى الْبَارِحَةِ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا لَيَقْطَعَ عَلَى الصَّلَاةِ فَأَمَكَّنَنِي اللَّهُ مِنْهُ وَأَرَدْتُ أَنْ أَرْبِطَهُ إِلَى سَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ حَتَّى تُصْبِحُوا وَتَنْظُرُوا إِلَيْهِ كُلُّكُمْ فَذَكَرْتُ قَوْلَ أَخِي سُلَيْمَانَ (رَبِّ هَبْ لِي مَلِكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي) قَالَ رَوْحٌ فَرَدَّهُ خَاسِتًا.

بَابُ قَوْلِهِ (وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ)

٤٨٠٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ عَلِمَ شَيْئًا فَلْيَقُلْ بِهِ وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ فَلْيَقُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ فَإِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ يَقُولَ لِمَا لَا يَعْلَمُ اللَّهُ أَعْلَمُ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَنَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ

¹ Sad, 35.

² Ovdje se dvoumi prenosilac hadisa. Ibn-Hadžer kaže kako postoji mogućnost da se dvoumi u riječi *navalio* je, ili pak u riječi *sinoć*.

³ Ovo je dokaz da je džine moguće vidjeti ako se pojave u tjelesnom liku te da je njihovo djelovanje sasvim izvjesno.

⁴ Sad, 86.

izvještačen!” Ispričat ću vam događaj o dimu: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Kurejševiče u islam, ali su oni oklijevali da to učine, pa je on proučio dovu: ‘Gospodaru, pomози mi protiv njih sa sedam, kao što je bilo sedam kod Jusufa, alejhis-selam!’ Zadesila ih je sušna godina i nestalo je svega, tako da su jeli ono što je uginulo i kože, pa se čovjeku od gladi činilo da između njega i neba lebdi dim. Uzvišeni je Allah rekao: ‘Zato sačekaj dan kada će im se činiti da prema nebu jasno vide dim koji će ljude prekriti. ‘Ovo je neizdržljiva patnja!’”⁵ Pa su molili: ‘Gospodaru naš, otkloni patnju od nas, mi ćemo, sigurno, vjerovati!’

‘A kako će oni pouku primiti, a već im je došao istinski Poslanik, od koga oni glave okreću i govore: ‘Poučeni-umno poremećeni!’ Mi ćemo patnju malo-pomalo otklanjati, i vi ćete se sigurno u mnogobožačku vjeru vratiti.’⁶

‘Pa zar će patnja na Sudnjem danu biti otklonjena?! Bila je otklonjena’, odgovorio je, ‘i oni su se u svoje nevjerovanje vratili, pa ih je Allah kaznio na dan Bedra. ‘... ali onoga Dana kada ih svom silom zgrabimo – zbilja ćemo ih kazniti!’, kaže Uzvišeni Allah.”⁷

وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنِ الدُّخَانِ
إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَعَا قُرَيْشًا إِلَى الْإِسْلَامِ فَأَبْطَلُوا
عَلَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعِ كَسْبَعِ يُوسُفَ
فَأَخَذَهُمْ سَنَةٌ فَحَصَّتْ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى أَكَلُوا الْمَيْتَةَ
وَالْجُلُودَ حَتَّى جَعَلَ الرَّجُلُ يَرَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ
دُخَانًا مِنَ الْجُوعِ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ
تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ
أَلِيمٌ) قَالَ فَدَعَوْا (رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا
مُؤْمِنُونَ أَنَّى لَهُمُ الذِّكْرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ
مُبِينٌ ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلِّمٌ مِجْنُونٌ إِنَّا كَاشِفُو
الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) أَفَيُكْشَفُ الْعَذَابُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ فَكُشِفَ ثُمَّ عَادُوا فِي كُفْرِهِمْ
فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (يَوْمَ نَبْطِشُ
الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ).

5 Ed-Duhan, 10-11.

6 Ed-Duhan, 12-15.

7 Ed-Duhan, 16.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EZ-ZUMER (SKUPOVI)

Mudžahid kaže: “Zar je isti onaj koji će se na Sudnjem danu licem svojim zaklanjati?”¹ – tj. koji će biti vučeni licem okrenuti vatri. O tome govore riječi Uzvišenog: “Pa da li će biti ugodnije onome koji u vatru bude bačen ili onome koji dođe na Sudnji dan smiren?”² *Zi ‘ivedžin*³ znači “protivrječnosti” (tj. sumnje). “... i čovjeka koji je u vlasti samo jednog čovjeka”⁴ – to je primjer njihovih lažnih božanstava i istinitog Boga. “A oni te plaše onima kojima se, pored Njega, klanjaju”⁵ – tj. kipovima. *Havvelna*⁶ znači “pruži mu, dadne mu”. “A onaj koji donosi Istinu”⁷ – tj. Kur’an. “... i oni koji u nju vjeruju”⁸ – vjernik će doći na Sudnji dan i reći: “Radio sam prema ovome što si mi dao!” – “... za kojeg se oni otimaju.”⁹ *Eš-šekis* znači “težak, mučan, prgav čovjek, onaj koji je teške naravi i koji se ne zadovoljava pravdom”. “... i čovjeka pravedna”¹⁰ – tj. dobra. “Grče se”¹¹ – tj. osjećaju odvratnost. “Oni će postići ono što su željeli”¹² – tj. pobjedu. “Okružuju”¹³ – tj. tavaf

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الزُّمَرِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ يُجْرَى عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ وَهُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى (أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ) (غَيْرِ ذِي عِوَجٍ) لَبَسَ (وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ) مَثَلٌ لِّلْهَتِهِمُ الْبَاطِلِ وَالْإِلَهِ الْحَقُّ (وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ) بِالْأَوْتَانِ خَوَّلَنَا أَعْطَيْنَا (وَالَّذِي جَاءَ بِالصَّدَقِ) الْقُرْآنُ (وَصَدَقَ بِهِ) الْمُؤْمِنُ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ هَذَا الَّذِي أَعْطَيْتَنِي عَمِلْتُ بِمَا فِيهِ وَقَالَ غَيْرُهُ (مُتَشَاكِسُونَ) الرَّجُلُ الشَّكِسُ الْعَسِرُ لَا يَرْضَى بِالْإِنْصَافِ وَرَجُلًا سَلَمًا وَيُقَالُ (سَالِمًا) صَالِحًا (أَشْمَازَتْ) نَفَرَتْ (بِمَفَازَتِهِمْ) مِنَ الْفَوْزِ (حَافِينَ) أَطَافُوا بِهِ مُطِيفِينَ بِحِفَافَتِهِ بِجَوَانِبِهِ (مُتَشَابِهًا) لَيْسَ مِنَ الْأَشْتِبَاهِ وَلَكِنْ يُشَبِّهُ بَعْضُهُ بَعْضًا فِي التَّصْدِيقِ .

1 Ez-Zumer, 24.

2 Fussilet, 40.

3 Ez-Zumer, 28. Govori se o Kur'anu, u kome nema nikakvih protivrječnosti niti nejasnoća.

4 Ez-Zumer, 29. Allah navodi kao primjer čovjeka koji je u vlasti više ljudi i onoga koji je u vlasti samo jednog čovjeka, postavljajući pitanje: da li je položaj njih dvojice isti. Na taj se način uspoređuje više gospodara i Jedan Jedinu Gospodar – Allah, dželle šanuhu.

5 Ez-Zumer, 36.

6 Ez-Zumer, 49. Ovdje se govori o pružanju blagodati čovjeku od Gospodara svjetova.

7 Ez-Zumer, 33.

8 Isti ajet.

9 Ez-Zumer, 29.

10 Isti ajet. Radi se o usporedbi čovjeka u rukama pravednog čovjeka i drugog, koji je u rukama više prgavih ljudi.

11 Ez-Zumer, 45. Ovdje se govori da se srca nevjernika grče samo kad se Allah spomene.

12 Ez-Zumer, 61. Radi se o vjernicima koji su naredjenja izvršavali, a zabrana se klonili.

13 Ez-Zumer, 75. Tj. melec okružuju prijesto Gospodara svjetova, veličajući Ga i hvaleći.

čine sa svih strana. “... sličnu po smislu”¹⁴ – tj. nema u njoj (Knjizi) nejasnoća, iako ajeti sličje jedan drugome po jasnoći i istinitosti.

RIJEČI UZVIŠENOG: “O ROBOVI MOJI KOJI STE SE PREMA SEBI OGRIJEŠILI, NE GUBITE NADU U ALLAHOVU MILOST! ALLAH ĆE, SIGURNO, SVE GRIJEHE OPROSTITI. ON, DOISTA, MNOGO PRAŠTA I MILOSTIV JE.”¹⁵

4810. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Džurejdž, a njemu Ja‘la, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da su neki ljudi idolopoklonici ubijali ljude i u tome pretjerivali, te da su činili prostituciju i u tome pretjerivali. Došli su Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu:

“Ono što ti kažeš i u što pozivaš u svakom je slučaju dobro, još samo da nas obavijestiš da postoji otkup (oprost) za ono što smo činili!” Tada je objavljeno: “... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče...”¹⁶, kao i: “Reci: ‘O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost!’”

بَابُ قَوْلِهِ (يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ)

٤٨١٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُسُفَ أَنْ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ يَعْلَى إِنَّ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ أَخْبَرَهُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الشَّرْكِ كَانُوا قَدْ قَتَلُوا وَأَكْثَرُوا وَزَنَوْا وَأَكْثَرُوا فَأَتَوْا مُحَمَّدًا ﷺ فَقَالُوا إِنَّ الَّذِي تَقُولُ وَتَدْعُو إِلَيْهِ لَحَسَنٌ لَوْ تَخْبِرُنَا أَنَّ لِمَا عَمِلْنَا كَفَّارَةً فَنَزَلَ (وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ) وَنَزَلَتْ (قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ).

¹⁴ Ez-Zumer, 23.

¹⁵ Ez-Zumer, 53.

¹⁶ El-Furkan, 68.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONI NE VELIČAJU ALLAHA ONAKO
KAKO GA TREBA VELIČATI...”¹

4811. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šejban, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je kazivao:

“Došao jedan od svećenika Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa reče: ‘Muhammede, mi vjerujemo da Allah nebesa drži na jednom prstu,² da su zemlje na jednom prstu, stabla na jednom prstu, voda i imetak na jednom prstu i sva stvorenja na jednom Njegovom prstu’, pa govori: ‘Ja sam Vladar!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko se nasmijao potvrđujući istinitost onoga što je svećenik izgovorio da su mu se vidjeli kutnjaci, a zatim mu je proučio: ‘Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava Zemlja na Sudnjem će danu stisnuta u šaci Njegovoj biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana biti. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!’”³

بَاب قَوْلِهِ (وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ)

٤٨١١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ
إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْأَحْبَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا
مُحَمَّدُ إِنَّا نَجِدُ أَنَّ اللَّهَ يَجْعَلُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ
وَالْأَرْضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْمَاءَ
وَالثَّرَى عَلَى إِصْبَعٍ وَسَائِرَ الْخَلَائِقِ عَلَى إِصْبَعٍ
فَيَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ
نَوَاجِذُهُ تَصْدِيقًا لِقَوْلِ الْحَبْرِ ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
(وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ
وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ).

¹ Ez-Zumer, 67.

² Ovaj hadis govori o svojstvu Svevišnjeg Allaha, subhanehu ve te'ala, a to je da će Uzvišeni držati na svojim prstima sve spomenuto. Dužnost je muslimanu vjerovati u ovo kao i u ostala svojstva Allaha, tebareke ve te'ala, znajući šta znače, ali ne znajući njihovu kakvoću. Uz to, Uzvišenom Allahu niko nije ravan niti sličan. Mi Njegova svojstva ne negiramo niti ih krivo tumačimo (u prenesenom značenju). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je obavijestio o ovom kao i o drugim svojstvima našeg Gospodara, a on nije govorio od sebe i bio je naupućeniji i najbogobojazniji u pogledu Allaha, subhanehu ve te'ala. Tako su vjerovali i ashabi kao i svi oni koji su ih slijedili u dobru. (prim. rec.)

³ Ez-Zumer, 67.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A ČITAVA ĆE ZEMLJA NA SUDNJEM DANU U ŠACI NJEGOVOJ BITI, A NEBESA ĆE U DESNICI NJEGOVOJ SMOTANA OSTATI."

4812. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejz, njemu Lejs, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Halida b. Musafira, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ebu-Seleme da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Zgrabit će Allah Zemlju i smotati nebesa Svojom desnicom, a zatim će reći: 'Ja sam Vladar! Gdje su zemaljski vladari?'"

RIJEČI UZVIŠENOG: "I U ROG ĆE SE PUHNUTI, I UMRIJET ĆE ONI NA NEBESIMA I ONI NA ZEMLJI, OSTAT ĆE SAMO ONI KOJE BUDE ALLAH ODABRAO; POSLIJE ĆE SE U ROG PO DRUGI PUT PUHNUTI, I ONI ĆE, ODJEDNOM, USTATI I ČEKATI."⁴

4813. PRIČAO MI JE Hasan, njemu Isma'il b. Halil, a ovom Abdur-Rahim, prenoseći od Zekerijaa b. Ebu-Zaide, on od Amira, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam prvi koji će podići glavu nakon drugog puhanja; kad ono Musa drži se za Arš (Allahov prijesto). Ne znam je li tako bio, ili je (on u takvom stanju) poslije drugog puhanja!"⁵

بَابُ قَوْلِهِ

(وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ)

٤٨١٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدِ بْنِ مَسَافِرٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ يَقْبِضُ اللَّهُ الْأَرْضَ وَيَطْوِي السَّمَوَاتِ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَيُّنَ مُلُوكِ الْأَرْضِ .

بَابُ قَوْلِهِ (وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ

فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ)

٤٨١٣. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ عَنْ زَكَرِيَّاءَ بْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنِّي أَوَّلُ مَنْ يَرْفَعُ رَأْسَهُ بَعْدَ النَّفْخَةِ الْأُخْرَى فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى مُتَعَلِّقٌ بِالْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَكَذَلِكَ كَانَ أَمْ بَعْدَ النَّفْخَةِ .

4 Ez-Zumer, 68.

5 Ovo je ujedno i počast Musau, alejhis-selam, da ga zatiče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, koji diže glavu prvi nakon drugog puhanja, kako se drži za Arš.

4814. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, koji je čuo od Ebu-Saliha, a on Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Između dva puhanja jest četrdeset!”

Upitali su: “Ebu-Hurejra, četrdeset dana?”

“Odbijam precizirati vrijeme!”, odgovorio je.

“Da nije četrdeset godina?”, upitao je neko.

“Ne znam!”, odgovorio je.

“Da nije četrdeset mjeseci?”, upitao je ovaj.

“Ne znam! Sve će kod čovjeka (kada umre) istruhnuti osim repnjače (kičmenog pršljena) od kojeg će stvorenja nanovo biti stvorena”, odgovorio je.¹

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MU'MIN (VJERNIK) ILI GAFIR

Mudžahid kaže: “Metafora je ove sure kao metafora početka pojedinih sura sa ovakvim kraticama.” Neki drugi kažu: “To je ime, u skladu s riječima Šurejha b. Ebu-Evfaa Abesija: ‘Podsjeća me Ha-mim na isprepleteno koplje, pa zar nećeš Ha-mim učiti prije kretanja (u boj)?’”. *Et-Tavli*² znači “obilno nagrađuje, vrijedno nagrađuje”, a *dahirin*³ – poniženi. Mudžahid kaže da *ilen-nedžati*⁴ znači “da vas spasim” (tj. pozivam vas u vjeru, a kipovi ne mogu pozivati); *jusdžerun*⁵ – “prženi” (tj. bit će pod njima vatra potpaljena); *temrehun*⁶ – “što su likovali” (tj. uobraženi bili). Ala b. Zijad podsjećao je na vatru, pa mu je jedan

٤٨١٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ قَالُوا يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَرْبَعُونَ يَوْمًا قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ سَنَةً قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ شَهْرًا قَالَ أَبَيْتُ وَيَبْلَى كُلُّ شَيْءٍ مِنَ الْإِنْسَانِ إِلَّا عَجَبَ ذَنْبِهِ فِيهِ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمُؤْمِنِينَ (غَافِرٍ)

قَالَ الْبُخَارِيُّ وَيُقَالُ حَمٍ مَجَازًا مَجَازُ أَوَائِلِ السُّورِ وَيُقَالُ بَلْ هُوَ اسْمٌ لِقَوْلِ شَرِيحِ بْنِ أَبِي أَوْفَى الْعَبْسِيِّ يُذَكِّرُنِي حَامِيمَ وَالرَّمْحُ شَاجِرٌ فَهَلَا تَلَا حَامِيمَ قَبْلَ التَّقْدِمِ (الطُّولِ) التَّفْضُلُ (دَاخِرِينَ) خَاضِعِينَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِلَى النَّجَاةِ) الْإِيمَانُ (لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ) يَعْنِي الْوَتَنُ (يُسَجَّرُونَ) تَوْقَدُ بِهِمُ النَّارُ (تَمْرَحُونَ) تَبْطَرُونَ وَكَانَ الْعَلَاءُ بْنُ زِيَادٍ يُذَكِّرُ النَّارَ فَقَالَ رَجُلٌ لَمْ تَقْنَطِ النَّاسَ

1 Izuzetak su tijela vjerovjesnika koja neće istruhnuti. Ibn-Abdul-Berr njima dodaje još i šehide, a Kurtubi i mujezine koji očekuju Allahovu nagradu i koji samo zbog Allaha pozivaju na namaz.

2 El-Mu'min, 3.

3 El-Mu'min, 60. Ući će u Džehennem poniženi oni koji iz oholosti odbijaju da se klanjaju Allahu.

4 El-Mu'min, 41.

5 El-Mu'min, 72.

6 El-Mu'min, 75. Oni koji su Knjigu poricali.

čovjek prigovorio: “Zašto obeshrabruješ ljude?”, na što je on odgovorio: “Kako da ja obeshrabrim ljude kad je Uzvišeni Allah rekao: ‘O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost!’⁷, kao i: “... i da će oni koji su pretjerivali stanovnici u ognju biti”,⁸ ali vi druge volite radovati Džennetom za njihova ružna djela, premda je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, doista poslan kao onaj koji raduje Džennetom onoga koji mu se pokori, i kao onaj koji opominje vatrom onoga koji se njemu ne pokori.”

POGLAVLJE

4815. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Velid b. Muslim, a ovom Evza‘i, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Muhammeda b. Ibrahima Tejmija, a ovaj od Urve b. Zubejra, koji je kazivao:

“Upitao sam Abdullaha b. Amra b. Asa: ‘Reci mi šta je to najteže što su idolopoklonici učinili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?’, pa mi je odgovorio: ‘Dok je Allahov Poslanik klanjao ispred Kabe, prišao mu je Ukba b. Ebu-Mu‘ajt, uzeo ga za rame, skinuo mu odjeću s vrata i počeo ga žestoko daviti. Tada je prišao Ebu-Bekr i ščepao za rame, braneći Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i govoreći: ‘Zar da ubijete čovjeka koji kaže: ‘Moj je Gospodar Allah!’, a već vam je donio jasne dokaze od vašeg Gospodara?!’”

قَالَ وَأَنَا أَقْدِرُ أَنْ أَقْنِطَ النَّاسَ وَاللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ (يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ) وَيَقُولُ (وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ) وَلَكِنَّكُمْ تُحِبُّونَ أَنْ تُبَشِّرُوا بِالْجَنَّةِ عَلَى مَسَاوِي أَعْمَالِكُمْ وَإِنَّمَا بَعَثَ اللَّهُ مُحَمَّدًا ﷺ مُبَشِّرًا بِالْجَنَّةِ لِمَنْ أَطَاعَهُ وَمُنْذِرًا بِالنَّارِ مَنْ عَصَاهُ.

بَاب

٤٨١٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَ قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ أَخْبِرْنِي بِأَشَدِّ مَا صَنَعَ الْمُشْرِكُونَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي بِفَنَاءِ الْكَعْبَةِ إِذْ أَقْبَلَ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ فَأَخَذَ بِمَنْكِبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَوَى ثَوْبَهُ فِي عُنُقِهِ فَخَنَقَهُ بِهِ خَنْقًا شَدِيدًا فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ بِمَنْكِبِهِ وَدَفَعَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ (أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ).

7 Ez-Zumer, 53.

8 El-Mu'min, 43.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA FUSSILET (OBJAŠNJENJE)

Tavus prenosi od Ibn-Abbasa da *i'tija tav'an ev kerhen*¹ znači “pojavite se milom ili silom” (tj. dođite), a *kaleta etejna tai'in* – “pojavljujemo se drage volje, odgovorili su” (tj. dolazimo dobrovoljno). Minhal² prenosi od Seida³ da je kazivao kako je jedan čovjek rekao Ibn-Abbasi: “Ja nalazim u Kur'anu nešto što se meni čine protivrječnim!” Reče: “... tada rodbinskih veza među njima neće biti, i jedni druge neće ništa pitati”,⁴ potom: “... i oni će jedni drugima prebacivati...”,⁵ kao i: “... a od Allaha nijednu riječ neće moći sakriti”⁶ – skriveni su u ovom ajetu. Također je rekao: “... ili nebo stvoriti? On ga je sazdao...” – sve do riječi: “... (zemlju) poravnao.”⁷ “Allah spominje stvaranje neba prije stvaranja Zemlje, a zatim kaže: ‘Zar zaista nećete da vjerujete u Onoga koji je u dva dana Zemlju stvorio...’ – sve do riječi: ‘... pojavljujemo se drage volje!’”⁸ Ovdje se opet spominje stvaranje Zemlje prije neba. Uzvišeni kaže: ‘A Allah mnogo prašta i samilostan je!’,⁹ potom: ‘Allah je Silan i Mudar!’,¹⁰ kao i: ‘Allah sve čuje i sve vidi!’¹¹

On također kaže: ‘... tada rodbinskih veza među njima neće biti...’,¹² (tj. kod prvog puhanja), a zatim

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ حَمِ السَّجْدَةِ (فُصِّلَتْ)

وَقَالَ طَاوُوسٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (اِئْتِيَا طَوْعًا
أَوْ كَرْهًا) أَعْطِيَا (قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ) أَعْطَيْنَا وَقَالَ
الْمِنْهَالُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِابْنِ
عَبَّاسٍ إِنِّي أَجِدُ فِي الْقُرْآنِ أَشْيَاءَ تَخْتَلِفُ عَلَيَّ
قَالَ (فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ)
(وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ)
(وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا) (وَاللَّهُ رَبَّنَا مَا كُنَّا
مُشْرِكِينَ) فَقَدْ كَتَمُوا فِي هَذِهِ الْآيَةِ وَقَالَ (أَمِ السَّمَاءُ
بَنَاهَا) إِلَى قَوْلِهِ (دَحَاهَا) فَذَكَرَ خَلْقَ السَّمَاءِ قَبْلَ
خَلْقِ الْأَرْضِ ثُمَّ قَالَ (أَنْتُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي
خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ) إِلَى قَوْلِهِ (طَائِعِينَ) فَذَكَرَ
فِي هَذِهِ خَلْقَ الْأَرْضِ قَبْلَ خَلْقِ السَّمَاءِ وَقَالَ
(وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا) (عَزِيزًا حَكِيمًا) (سَمِيعًا
بَصِيرًا) فَكَانَتْ كَانَتْ ثُمَّ مَضَى فَقَالَ (فَلَا أَنْسَابَ
بَيْنَهُمْ) فِي النَّفْخَةِ الْأُولَى ثُمَّ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ
(فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا

1 Fussilet, 11.

2 Minhal b. Amr Esedi Kufi, pouzdan prenosilac hadisa. Buhari u svojoj zbirci od njega bilježi dva predanja.

3 Seid b. Džubejr.

4 El-Mu'minun, 101.

5 Es-Saffat, 27 i 50.

6 En-Nisa, 42.

7 En-Nazi'at, 27-30.

8 Fussilet, 9-11.

9 El-Feth, 14.

10 El-Feth, 7.

11 En-Nisa, 134.

12 El-Mu'minun, 101.

će se puhnuti u rog, pa će pomrijeti sve što je na nebesima i što je na Zemlji, osim onoga koga Allah poštedi, tako da neće biti rodbinskih veza u tome, niti će jedni druge bilo šta pitati. Kada se drugi put puhne u rog: ‘... i oni će jedni drugima prebacivati.’¹³ A što se tiče Njegovih riječi: ‘Mi nismo nikoga Allahu ravnim smatrali’,¹⁴ kao i: ‘... a od Allaha neće moći sakriti’¹⁵ – to znači da će Allah, doista, iskrenima oprostiti njihove grijehe.

‘Dođite!’, reći ćemo.’ Idolopoklonici će reći: ‘Nismo bili idolopoklonici!’ Tada će se zapečatiti usta njihova, ali će, zato, progovoriti ruke njihove, pa će se tada saznati da Allah nijednu riječ neće sakriti: ‘Jedva bi dočekali oni koji ne vjeruju...’¹⁶ Stvorio je Zemlju u dva dana, zatim nebo, a onda se usmjerio ka nebu i uredio ga u druga dva dana, a potom Zemlju poravnao. Uobličio ju je tako što je izveo iz nje vodu i pašnjake, stvorio brda, uzvisine i vrhove i ono između njih u dva dana – to označava dio ajeta *dehaha*.¹⁷ Riječi Uzvišenog: ‘Onoga koji je u dva dana Zemlju stvorio...’¹⁸, tj. uobličivši Zemlju i ono što je na njoj u četiri vremenska razdoblja, dok su nebesa stvorena u dva dana.

‘A Allah mnogo prašta!’¹⁹ – tako je Allah Svojim riječima Sebe opisao, a to i dalje traje, jer Allah što god je htio – učinio je. Pa neka ne misliš da u Kur’anu ima protivrječnosti, jer je sve od Allaha!” Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Ovo mi je pričao Jusuf b. Adi, a njemu Ubejdullah b. Amr, prenoseći od Zejda b. Ebu-Unejse, a on od Minhala.”

Mudžahid kaže da *lehum edžrun gajru memnun*²⁰ znači “njih čeka nagrada neprekidna” (tj. izračunata);

مَنْ شَاءَ اللَّهُ) فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ عِنْدَ ذَلِكَ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ثُمَّ فِي النَّفْخَةِ الْآخِرَةِ (أَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ) وَأَمَّا قَوْلُهُ (مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ) (وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا) فَإِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ لِأَهْلِ الْإِخْلَاصِ ذُنُوبَهُمْ وَقَالَ الْمُشْرِكُونَ تَعَالَوْا نَقُولْ لَمْ نَكُنْ مُشْرِكِينَ فَخْتَمَ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ فَتَنَطَّقُ أَيْدِيهِمْ فَعِنْدَ ذَلِكَ عُرِفَ أَنَّ اللَّهَ لَا يُكْتَمُ حَدِيثًا وَعِنْدَهُ (يَوْمُ الَّذِينَ كَفَرُوا) وَخَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ ثُمَّ خَلَقَ السَّمَاءَ ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ فِي يَوْمَيْنِ آخَرَيْنِ ثُمَّ دَحَا الْأَرْضَ وَدَخَّوْهَا أَنْ أَخْرَجَ مِنْهَا الْمَاءَ وَالْمَرْعَى وَخَلَقَ الْجِبَالَ وَالْجِبَالَ وَالْأَكَامَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي يَوْمَيْنِ آخَرَيْنِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ (دَحَاهَا) وَقَوْلُهُ (خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ) فَجَعَلَتِ الْأَرْضُ وَمَا فِيهَا مِنْ شَيْءٍ فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ وَخَلَقَتِ السَّمَوَاتِ فِي يَوْمَيْنِ (وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا) سَمَّى نَفْسَهُ ذَلِكَ وَذَلِكَ قَوْلُهُ أَيُّ لَمْ يَزَلْ كَذَلِكَ فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَرُدْ شَيْئًا إِلَّا أَصَابَ بِهِ الَّذِي أَرَادَ فَلَا يَخْتَلِفُ عَلَيْكَ الْقُرْآنُ فَإِنَّ كُلًّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أَنَسَةَ عَنِ الْمُنْهَالِ بِهَذَا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ) مُحْسُوبٍ

13 Es-Saffat, 27 i 50.

14 El-En'am, 23.

15 En-Nisa, 42.

16 Isti ajet. Tj. oni koji nisu vjerovali u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedva bi dočekali da je toga dana nad njima zemlja poravnana, tj. da su mrtvi.

17 En-Nazi'at, 30.

18 Fussilet, 9.

19 El-Feth, 14.

20 Fussilet, 8. One koji vjeruju i rade dobra djela.

*akvateha*¹ – “njene proizvode” (tj. njenu opskrbu); *fi kulli semaain emreha*² – “i odredio je šta će se na svakom nebu nalaziti”; *nehisatin*³ – “u danima nesretnim, u velikoj nesreći” (za koje smo odredili drugove zajedno s njima na koje će se spuštati melec prilikom smrti); *ihtezzet*⁴ – “ona se pokrene; s rastinjem”; *ve rebe*⁵ – “i uzbuja, počne rasti”.

Drugi kažu da *min ekmamiha*⁶ znači “iz cvjetnih čaški svojih” (kada se pojave); *lejekulenne haza li* – “reći će ovo pripada meni” (tj. zbog mojih djela i ja to zaslužujem).

Neki kažu da je *sevaen lis-saailin*⁷ “objašnjenje za one koji pitaju” (tj. zaključak im je istovjetan). *Fehedejnahum*⁸ znači “na Pravi put ukazali” (tj. upozorili smo na dobro i zlo), kao što se u riječima Uzvišenog kaže: “... i dobro i zlo mu objasnili”,⁹ te u Njegovim riječima: “Mi mu na pravi put ukazujemo...”¹⁰ Uputa koja je ukazivanje je u značenju usrećivanja (ili ukazivanja na ispravan put). S tim su u vezi i Njegove riječi: “Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov Pravi put!”¹¹ *Juze'un*¹² znači “oni prvi bit će zadržani, da bi ih sustigli ostali”; *min ekmamiha*¹³ – “iz cvjetnih čaški”; *velijjun hamim*¹⁴ – “prisni prijatelj postati” (tj. bit će veoma blizak); *min mehisin*¹⁵ – “nikud ne mogu umaći” (tj. neće se moći nigdje

(أَقْوَاتَهَا) أَرْزَاقَهَا (فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا) مِمَّا أَمَرَ بِهِ (نَحِصَاتٍ) مَشَائِمٍ (وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ) قَرَنَاهُمْ بِهِمْ (تَنْزَلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ) عِنْدَ الْمَوْتِ (اهْتَزَّتْ) بِالنَّبَاتِ (وَرَبَّتْ) ارْتَفَعَتْ (مِنْ أَكْمَامِهَا) حِينَ تَطْلُعُ (لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي) أَيُّ بَعْمَلِي أَنَا مُحَقَّقٌ بِهَذَا وَقَالَ غَيْرُهُ (سَوَاءٌ لِلنَّاسِ لَيْنٍ) قَدَرَهَا سَوَاءٌ (فَهَدَيْنَاهُمْ) دَلَّلْنَاهُمْ عَلَى الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَقَوْلِهِ (وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ) وَكَقَوْلِهِ (هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ) وَاهْدَى الَّذِي هُوَ الْإِرْشَادُ بِمَنْزِلَةِ أَصْعَدْنَاهُ وَمِنْ ذَلِكَ قَوْلُهُ (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمْ) (يُوزَعُونَ) يُكْفُونَ (مِنْ أَكْمَامِهَا) قَشْرُ الْكُفْرِ هِيَ الْكُفْرُ وَقَالَ غَيْرُهُ وَيُقَالُ لِلْعَيْنِ إِذَا خَرَجَ أَيْضًا كَافُورٌ وَكُفْرِي (وَلِيٍّ حَمِيمٍ) الْقَرِيبُ (مِنْ مَحِيصٍ) حَاصٌّ عَنْهُ أَيُّ حَادٍ (مَرِيَّةٍ) وَمَرِيَّةٌ وَاحِدٌ أَيُّ امْتِرَاءٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ) هِيَ وَعِيدٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ادْفَعْ بِأَلَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) الصَّبْرُ عِنْدَ الْغَضَبِ

1 Fussilet, 10. Tj. opskrbu na Zemlji za nju i njene stanovnike.

2 Fussilet, 12.

3 Fussilet, 16. Na njih je ledeni vjetar natjeran, kako bi narod Ad još na ovom svijetu sramnu patnju osjetio.

4 Fussilet, 39. Tj. Zemlja.

5 Isti ajet.

6 Fussilet, 47. To samo Allah zna.

7 Fussilet, 10.

8 Fussilet, 17. Tj. Semudu, ali im je sljepoća bila milija od Pravog puta, pa ih je stigla sramna kazna od munje, koju su zaslužili.

9 El-Beled, 10.

10 Ed-Dehr, 3.

11 El-En'am, 90.

12 Fussilet, 19. Tj. onoga dana kad Allahovi neprijatelji u vatru budu potjerani.

13 Fussilet, 47.

14 Fussilet, 34. Tj. kada se neprijatelju zlo dobrim uzvрати.

15 Fussilet, 48. To su oni koji dođu na onaj svijet i uvide svoje greške te neminovnost Sudnjeg dana.

skloniti); *mirjetin*¹⁶ je isto što i *murjetun* – “oni koji sumnjaju”. Mudžahid kaže da *i'melu ma ši'tum*¹⁷ znači “radite šta hoćete” (to predstavlja prijetnju). Ibn-Abbas veli da *idfe' billeti hije ahsenu*¹⁸ znači “zlo dobrim uzvratiti” (to predstavlja strpljenje u srdžbi i oprost kada neko zlo učini; kada tako učine, Allah će ih sačuvati i potčiniti im njihove neprijatelje): “... pa će ti prisni prijatelj postati.”¹⁹

RIJEČI UZVIŠENOG:

“VI SE NISTE KRILI ZATO DA NE BI
UŠI VAŠE I OČI VAŠE I KOŽE VAŠE
PROTIV VAS SVJEDOČILE, VEĆ ZATO ŠTO
STE VJEROVALI DA ALLAH NEĆE
SAZNATI MNOGO ŠTOŠTA
OD ONOGA ŠTO STE RADILI.”²⁰

4816. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, njemu Jezid b. Zurej', prenoseći od Revha b. Kasima, on od Mensura, ovaj od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, da je o ajetu: “Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše...” – rekao:

“Bila su dvojica Kurejševića i zet im iz Sekifa (ili dvojica ljudi iz Sekifa i zet im od Kurejševića) u jednoj kući, te su rekli jedni drugima: ‘Zar mislite da Allah čuje naš govor?!’

‘Čuje jedan dio!’, rekoše jedni.

‘Ako čuje jedan dio, onda čuje cijeli razgovor!’, primijetiše drugi. Tada je objavljen ajet: ‘Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile...’²¹

وَالْعَفْوُ عِنْدَ الْإِسَاءَةِ فَإِذَا فَعَلُوهُ عَصَمَهُمُ اللَّهُ
وَوَخَّضَ لَهُمْ عَذَابَهُمْ (كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ).

بَابُ قَوْلِهِ

(وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ
سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ
ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ)

٤٨١٦. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ
زُرَيْعٍ عَنْ رَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ
عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ
أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ) قَالَ
كَانَ رَجُلَانِ مِنْ قُرَيْشٍ وَخَتَنَ لُهُمَا مِنْ ثَقِيفٍ
أَوْ رَجُلَانِ مِنْ ثَقِيفٍ وَخَتَنَ لُهُمَا مِنْ قُرَيْشٍ فِي
بَيْتٍ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ أَتَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ
حَدِيثَنَا قَالَ بَعْضُهُمْ يَسْمَعُ بَعْضُهُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ
لِأُخْرَى كَانَ يَسْمَعُ بَعْضُهُ لَقَدْ يَسْمَعُ كُلُّهُ فَأَنْزَلَتْ
(وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ
وَلَا أَبْصَارُكُمْ).

16 Fussilet, 54. Tj. da će stati pred Gospodara svoga.

17 Fussilet, 40.

18 Fussilet, 34.

19 Isti ajet.

20 Fussilet, 22.

21 Ovaj hadis bilježi i Tirmizi od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I TO VAŠE
UVJERENJE KOJE STE O GOSPODARU
SVOME IMALI UPROPASTILO VAS JE,
I SADA STE NASTRADALI."¹

4817. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Mensur, prenoseći od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: "Sastala su se kod Ka'be dvojica Kurejševića i jedan čovjek iz plemena Sekif (ili dvojica ljudi iz plemena Sekif i jedan Kurejšević). Bili su debeli i slabo su rasuđivali. Jedan je (od njih) upitao: 'Zar mislite da Allah čuje ono što mi kažemo?!'

'Čuje ako glasno kažemo, a ne čuje ako to glasno ne izgovorimo!', reče drugi.

'Ako čuje ono što glasno izgovorimo, onda čuje i kada to tiho kažemo!', primijeti treći. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile...'

Sufjan nam je ovo pričao, rekavši: "Kazivao nam je Mensur, ili Ibn-Ebu-Nedžih, ili Humejd – jedan ili dvojica njih." Zatim je potvrdio da je to pričao Mensur, ponavljajući to više puta.

"PA I AKO BUDU TRPJELI,
NJIHOVO ĆE BORAVIŠTE VATRA BITI."²

PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovom Sufjan Sevri, koji kaže: "Pričao mi je Mensur, prenoseći od Mudžahida, on od Ma'mera, a on od Abdullaha slično ovome."

بَاب
(وَذَلِكَ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ
بِرَبِّكُمْ أَرَدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ)

٤٨١٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اجْتَمَعَ عِنْدَ الْبَيْتِ قُرَشِيَّانِ وَثَقَفِيٌّ أَوْ ثَقَفِيَّانِ وَقُرَشِيٌّ كَثِيرَةٌ شَحْمٌ بَطُونُهُمْ قَلِيلَةٌ فَقَهُ قُلُوبُهُمْ فَقَالَ أَحَدُهُمْ أَتَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ مَا نَقُولُ قَالَ الْآخَرُ يَسْمَعُ إِنْ جَهَرْنَا وَلَا يَسْمَعُ إِنْ أَخْفَيْنَا وَقَالَ الْآخَرُ إِنْ كَانَ يَسْمَعُ إِذَا جَهَرْنَا فَإِنَّهُ يَسْمَعُ إِذَا أَخْفَيْنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ) وَكَانَ سُفْيَانُ يُحَدِّثُنَا بِهَذَا فَيَقُولُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ أَوْ ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ أَوْ حُمَيْدٌ أَحَدُهُمْ أَوْ اثْنَانِ مِنْهُمْ ثُمَّ ثَبَتَ عَلَى مَنْصُورٍ وَتَرَكَ ذَلِكَ مَرَارًا غَيْرَ مَرَّةٍ وَاحِدَةٍ.

بَاب (فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ)

حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَوْهٍ.

¹ Fussilet, 23.

² Fussilet, 24.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EŠ-ŠURA (DOGOVARANJE)

Bilježi se od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da je rekao kako *'akimen*³ znači “učini ga bez poroda, bez djece”, a *ruhan min emrina*⁴ – “ono što ti se objavljuje” (tj. Kur'an).

Mudžahid kaže da *jezre 'ukum fihi*⁵ znači “da vas tako razmnožava: potomstvo nakon potomstva”; *la hudždžete bejnena ve bejneku*⁶ – “nema potrebe da jedni drugima dokaze iznosimo” (tj. da raspravljamo); *min tarfin hafijjin*⁷ – “ispod oka” (tj. jadno gledajući). Drugi kažu da *fe jazlelne revakide 'ala zahrihi*⁸ znači “i one na površini njegovoj ostanu nepokretne” (tj. ne kreću se morem); *šere 'u*⁹ – “propisali” (tj. uveli im u vjeri novotariju).

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... OSIM PAŽNJE RODBINSKE.”¹⁰

4818. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Mejsere, koji kaže: “Kazivao mi je Tavus, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da su ga upitali o riječima Uzvišenog: ‘... osim pažnje rodbinske’, pa je Seid b. Džubejr rekao: ‘Rodbina – to je porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem!’ Tada Ibn-Abbas reče: ‘Požurio si (u tumačenju)! Nema

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ حَمِّ عَسَقٍ (الشُّورَى)

وَيَذْكُرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (عَقِيْبًا) الَّتِي لَا تَلِدُ
(رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا) الْقُرْآنَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يَذَرُوكُمْ
فِيهِ) نَسْلٌ بَعْدَ نَسْلٍ (لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ)
لَا خُصُومَةً بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ (مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ) ذَلِيلٌ
وَقَالَ غَيْرُهُ (فَيُظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ) يَتَحَرَّكْنَ
وَلَا يَجْرَيْنَ فِي الْبَحْرِ (شَرَعُوا) ابْتَدَعُوا.

بَابُ قَوْلِهِ (إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى)

٤٨١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ
جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ قَالَ
سَمِعْتُ طَاوُسًا عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ قَوْلِهِ (إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى) فَقَالَ
سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قُرْبَى آلِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
عَجَلْتُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ بَطْنٌ مِنْ قُرَيْشٍ إِلَّا

3 Eš-Šura, 50.

4 Eš-Šura, 52.

5 Eš-Šura, 11. Radi se o stvaranju parova ljudi i životinja. To je Njegovo pravilo u načinu razmnožavanja.

6 Eš-Šura, 15. Tj. jasni put očito se razlikuje od krivog, a konačna će presuda biti na onom svijetu.

7 Eš-Šura, 45. Nasilnici će biti izloženi vatri, pa će gledati ispod oka, poniženi i klonuli.

8 Eš-Šura, 33. Radi se o lađama koje morem plove. Kada nestane vjetera, one ostanu nepokretne.

9 Eš-Šura, 21. Uzvišeni Allah pita: “Zar oni da imaju bogove koji im propisuju od vjere u ono što Allah nije naredio?!”

10 Eš-Šura, 23.

ni jednog kurejševičkog plemena a da nije u rodbinskim odnosima sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: ‘Ja želim samo da vi poštujete rodbinske veze koje su među nama!’”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EZ-ZUHRUF (UKRAS)

Mudžahid kaže da ‘*ala ummetin*’ znači “kako ispovijedaju vjeru” (tj. kako predvode u vjeri). *Ve kilehu* (po Asimovom kiretu: *ve kilihi*) *ja rabbi*² znači “i Poslanikovih riječi: ‘Gospodaru moj!’” (njihov je komentar: “Zar oni misle da mi ne čujemo njihove tajne i sašaptavanja i da ne čujemo njihove riječi?!”). “A da neće svi ljudi postati nevjernici...”³ – učinio bih srebrenim krovove kuća i stepeništa od srebra i postelje od srebra onih koji ne vjeruju. “Mi to sami ne bismo mogli postići”⁴ – tj. ne bismo za to snage i mogućnosti imali, kaže Ibn-Abbas. *Asefuna*⁵ znači “izazvaše Naš gnjev” (tj. naljutiše Gospodara), dok *ja šu*⁶ znači “onome ko se bude slijepim pravio; ko bude slijep”. Mudžahid kaže da *efenadribu ankumuz-zikre*⁷ znači “zar da odustanemo od toga da vas opominjemo tj. smatrate Kur’an lažnim, i da zatim ne budete kažnjeni zbog toga”; *ve meda meselul-evvelin*⁸ – “a prethodno je primjer prijašnjih naroda” (tj. o postupcima naroda prijašnjih); *mukrinin*⁹ – “postići, zadobiti” (tj. deve, konje, mazge i magarce); *jenšeu fil-hil’jeti*¹⁰

كَانَ لَهُ فِيهِمْ قَرَابَةٌ فَقَالَ إِلَّا أَنْ تَصِلُوا مَا بَيْنِي
وَبَيْنَكُمْ مِنَ الْقَرَابَةِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ حَمِ الزُّخْرُفِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (عَلَى أُمَّةٍ) عَلَى إِمَامٍ (وَقِيلَ يَا رَبِّ)
تَفْسِيرُهُ أَيْحَسِبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ
وَلَا نَسْمَعُ قِيلَهُمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَلَوْلَا أَنْ
يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً) لَوْلَا أَنْ جَعَلَ النَّاسَ
كُلَّهُمْ كُفَّارًا لَجَعَلْتُ لِبُيُوتِ الْكُفَّارِ (سَقْفًا مِنْ
فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ) مِنْ فِضَّةٍ وَهِيَ دَرَجٌ وَسُرُرٌ
فِضَّةٍ (مُقَرَّنِينَ) مُطِيقِينَ (أَسْفُونًا) أَسْخَطُونَا
(يَعِشُ) يَعْمَى وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمْ
الذِّكْرَ) أَيُّ تُكَذِّبُونَ بِالْقُرْآنِ ثُمَّ لَا تُعَاقِبُونَ
عَلَيْهِ (وَمَضَى مَثَلُ الْأَوَّلِينَ) سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ
(وَمَا كُنَّا لَهُ مُقَرَّنِينَ) يَعْنِي الْإِبِلَ وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ
وَالْحَمِيرَ (يَنْشَأُ فِي الْحَلِيَّةِ) الْجَوَارِي جَعَلْتُمُوهُمْ
لِلرَّحْنِ وَلَدًا فَكَيْفَ تَحْكُمُونَ (لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ

1 Ez-Zuhruf, 22. Radi se o nevjernicima koji su naslijedili vjeru svojih predaka, te ih prate u stopu, vjerujući da će ih njihovo predvođenje odvesti na Pravi put.

2 Ez-Zuhruf, 88. Poslanikove su riječi bile da su to ljudi koji doista ne vjeruju.

3 Ez-Zuhruf, 33.

4 Isti ajet.

5 Ez-Zuhruf, 55.

6 Ez-Zuhruf, 36. Tj. ko bude slijep na ovom svijetu i pored tolikih Allahovih dokaza, koji ga stalno podsjećaju na Plemenitog Allaha.

7 Ez-Zuhruf, 5.

8 Ez-Zuhruf, 8.

9 Ez-Zuhruf, 13. Allah je dao da sve na Zemlji, između ostaloga i sve životinje, služe za dobrobit čovjeka.

10 Ez-Zuhruf, 18. Nevjernici su kćeri pripisivali Milostivom, čak su i meleke, koji su robovi Milostivoga,

– “one koje rastu u ukrasima: zar ženskinje pripisujete Milostivom, (kako rasuđujete)?!”; *lev ša er-Rahmanu ma ‘abednahum*¹¹ – “da Milostivi hoće, mi ih ne bismo obožavali” (ovdje se misli na kipove; Uzvišeni Allah kaže: “Oni o tome ništa ne znaju”,¹² tj. kipovi – oni ništa ne znaju); *fi ‘akibihi*¹³ – “za potomstvo svoje, za djecu svoju”; *mukterinin*¹⁴ – “zajedno s njim” (tj. zajedno s njima idu od prije faraonov narod koji su prije pretekli nevjernike iz Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, naroda); *meselen*¹⁵ – “kao primjer” (tj. pouka); *jesiddune*¹⁶ – “odjednom su oni zagalamili” (tj. napravili su buku, zavikali); *mubrimun*¹⁷ – “Mi ćemo njima zamke postaviti” (tj. isplesti); *evvelul-‘abidin*¹⁸ – “ja bih prvi ibadet činio” (tj. prvi bih povjerovao); *inni beraun mimma ta ‘budun*¹⁹ – “nemam ja ništa s onima kojima ibadet činite” (Arapi kažu: “Nemam ja ništa s tobom!”, ili: “Čist sam od tebe!” Inače, i za jedninu i za dvojninu i za množinu, kao i za muški i za ženski rod, kaže se *beraun*, jer je to infinitiv; da se kaže *beriun*, onda bi to u dvojini glasilo *beriani*, a u množini *beriune*. Abdullah (b. Mes‘ud) je učio: “*Inneni beriun...*”, s harfom *jaom*.). *Ez-Zuhruf*²⁰ znači “ukras” tj. zlato), a *melaiketen jahlufune*²¹ – “meleke da vas naslijede”.

مَا عَبَدْنَاهُمْ) يَعْنُونَ الْأَوْثَانَ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى (مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ) أَيِ الْأَوْثَانِ إِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (فِي عَقِبِهِ) وَلَدِهِ (مُقْتَرِنِينَ) يَمْشُونَ مَعًا (سَلَفًا) قَوْمٌ فِرْعَوْنٌ سَلَفًا لِكُفَّارِ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ ﷺ (وَمَثَلًا) عِبْرَةً (يَصِدُّونَ) يَضِجُّونَ (مُبْرِمُونَ) مُجْمِعُونَ (أَوَّلُ الْعَابِدِينَ) أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ وَقَالَ غَيْرُهُ (إِنِّي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ) الْعَرَبُ تَقُولُ نَحْنُ مِنْكَ الْبَرَاءُ وَالْخَلَاءُ وَالْوَاحِدُ وَالْأَثْنَانِ وَالْجَمِيعُ مِنَ الْمَذْكُورِ وَالْمَوْثُوثُ يُقَالُ فِيهِ بَرَاءٌ لِأَنَّهُ مَصْدَرٌ وَلَوْ قَالَ بَرِيءٌ لَقِيلَ فِي الْأَثْنَيْنِ بَرِيثَانِ وَفِي الْجَمِيعِ بَرِيثُونَ وَقَرَأَ عَبْدُ اللَّهِ إِنِّي بَرِيءٌ بِالْيَاءِ وَالزُّخْرُفُ الذَّهَبُ مَلَائِكَةٌ يَخْلِفُونَ يَخْلُفُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا .

ženama nazivali. Ali, kada bi im se rodilo žensko dijete, lice bi im se pomračilo i postali bi potišteni.

11 Ez-Zuhruf, 20.

12 Dio istog ajeta.

13 Ez-Zuhruf, 28.

14 Ez-Zuhruf, 53.

15 Ez-Zuhruf, 57.

16 Isti ajet. Tj. zato što je nevjernicima Isa, sin Merjem'in, naveden kao primjer, pa su oni upitali: “Da li su bolji naši kumiri ili On?”

17 Ez-Zuhruf, 79. Onima koji pletu zamke.

18 Ez-Zuhruf, 81. Da se to pretpostavi, ja bih Ga i na taj način obožavao. Zato što sam Mu poslušan rob u svemu što mi naredi. Kod mene nema protivljenja niti odbijanja, niti otkazivanja predanosti Njemu. (Tefsir Ibn-Kesir). Taberi prenosi od Ma'mera: “Reci: ‘Ako vi smatrate da Allah ima dijete pa ja sam prvi koji je obožavao Jedinog Allaha i smatrao lažnim ono što vi iznosite!’”

19 Ez-Zuhruf, 26. To su riječi Ibrahimove, alejhis-selam, koje je on uputio ocu i narodu svome.

20 Ez-Zuhruf, 35. Tj. Kako ne bi mnogi ljudi neznalice bili u zabludi, smatrajući da je darivanje imetka pojedincima odraz ljubavi prema njima, te kako se ne bi svi priklonili nevjerstvu zbog imetka. (Tefsir Ibn-Kesir)

21 Ez-Zuhruf, 60. Tj. da umjesto vas oni žive na Zemlji. (Tefsir Ibn-Kesir)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONI ĆE DOZIVATI: ‘O MALIK! NEKA
GOSPODAR TVOJ UČINI DA UMREMO!’
ON ĆE REĆI: ‘VI OVDJE OSTAJETE!’”¹

4819. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhāl, njemu Sufjan b. Ujejna, prenoseći od Amra, on od Ataa, ovaj od Safana b. Ja‘laa, a on od svoga oca da je rekao:

“Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na minberu uči: ‘Oni će dozivati: ‘O Malik! Neka Gospodar tvoj učini da umremo!’” *Meselen lil-ahirin* (“... primjerom narodima kasnijim”)² – to je pouka za one koji dolaze poslije njih, kaže Katada. Drugi kažu da *mukrimin*³ znači (tj. ne bismo mogli urediti i regulirati); kaže se neko je nadzornik nekim tj. ima kontrolu nad njim *el-ekvabu*⁴ – “čaša” (tj. Posude (ibrici) koje nemaju cijev za lijevanje); *evvelul-‘abidin*⁵ – “ja bih prvi ibadet činio” (tj. ja bih bio jedan od prvih koji bi to poslušao); za to se koriste dva različita narječja: ‘*‘abidun* – “pobožan, koji čini ibadet” i ‘*abidun* (bez elifa) – “zanijekati, ustegnuti se”. Abdullah je kazivao: “Poslanik je rekao: ‘Moj Gospodaru!’⁶ a kaže se: *Evvelul-abidin!*”,⁷ tj. zanijekao bih.” *Fi ummil-kitabi*⁸ znači “u Glavnoj knjizi”, tj. u osnovi knjige i njenoj sveobuhvatnosti, kaže Katade.)

بَابُ قَوْلِهِ (وَنَادُوا يَا مَالِكُ
لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَأْكُونُونَ)

٤٨١٩. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا
سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ
صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ
يَقْرَأُ عَلَى الْمِنْبَرِ (وَنَادُوا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا
رَبُّكَ) وَقَالَ قَتَادَةُ (مَثَلًا لِلْآخِرِينَ) عِظَةٌ لِمَنْ
بَعْدَهُمْ وَقَالَ غَيْرُهُ (مُقْرِنِينَ) ضَابِطِينَ يُقَالُ
فُلَانٌ مُقْرِنٌ لِفُلَانٍ ضَابِطٌ لَهُ وَالْأَكْوَابُ الْأَبَارِيقُ
الَّتِي لَا خَرَاطِيمَ لَهَا (أَوَّلُ الْعَابِدِينَ) أَيُّ مَا كَانَ
فَأَنَّا أَوَّلُ الْأَنْفِينَ وَهُمَا لُغَتَانِ رَجُلٌ عَابِدٌ وَعَبْدٌ
وَقَرَأَ عَبْدُ اللَّهِ وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ وَيُقَالُ (أَوَّلُ
الْعَابِدِينَ) الْجَاهِدِينَ مِنْ عَبْدٍ يَعْبُدُ وَقَالَ قَتَادَةُ
(فِي أَمِّ الْكِتَابِ) جُمْلَةُ الْكِتَابِ أَصْلُ الْكِتَابِ.

¹ Ez-Zuhruf, 77.

² Ez-Zuhruf, 56.

³ Ez-Zuhruf, 13.

⁴ Ez-Zuhruf, 71. Radi se o stanovnicima Dženneta koji će biti usluživani iz posuda i čaša od zlata.

⁵ Ez-Zuhruf, 81. Tj. kad bi Milostivi imao sina.

⁶ To je bio kiraet Abdullaha b. Mes‘uda radijallahu anhu.

⁷ To je govor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spomenu u Kur'anu.

⁸ Ez-Zuhruf, 4. To je Levhi-mahfuz (Ploča pomno čuvana), iz kojeg su izvedene sve objavljene knjige.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ZAR DA ODUSTANEMO OD TOGA DA VAS OPOMINJEMO ZATO ŠTO STE NAROD KOJI SVAKU MJERU ZLA PRELAZI?!”⁹

Tj. zato što ste idolopoklonici?

“Tako mi Allaha”, – kaže Katade – “da je ovaj Kur’an dignut, nakon što su ga prethodnici ovog naroda bili odbacili, propali bi!”

“Zato smo uništavali one koji su od ovih moćniji bili, a ranije su isticane vijesti o narodima drevnim”,¹⁰ tj. kazne naroda prijašnjih.

Džuz’en¹¹ znači “nekog ravnim”.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ED-DUHAN (DIM)

Mudžahid kaže da *rehven*¹² znači suh put. Kaže se *rehven* znači “miruje”¹³; *‘ala ilmin alel-‘alemin*¹⁴ – “znajući kakvi su, učinismo ih odabranim nad svjetovima”, nad njihovim savremeniciima; *fa’tiluhu* (*fa’tuluhu*)¹⁵ – “odvucite ga” (tj. gurnite ga);

Neki kažu da je *terdžumun*¹⁶ “da me ne kamenujete, da me ne ubijete”. Ibn-Abbas kaže da *kel-muhli*¹⁷ znači “kao rastopljena kovina” (tj. kao crno

بَاب (افْتَضَرِبْ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا
أَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ)

مُشْرِكِينَ وَاللَّهُ لَوْ أَنَّ هَذَا الْقُرْآنَ رُفِعَ حَيْثُ رَدَّهُ
أَوَائِلُ هَذِهِ الْأُمَّةِ لَهَلَكُوا (فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ
بَطْشًا وَمَضَى مَثَلُ الْأَوَّلِينَ) عُقُوبَةُ الْأَوَّلِينَ
(جُزْءًا) عِدْلًا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ حَمِ الدُّخَانِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (رَهْوًا) طَرِيقًا يَابِسًا وَيُقَالُ (رَهْوًا)
سَاكِنًا (عَلَى عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَ) عَلَى مَنْ بَيْنَ
ظَهْرَيْهِ (فَاعْتَلَوْهُ) اذْفَعُوهُ (وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورِ
عَيْنٍ) أَنْكَحْنَاهُمْ حُورًا عَيْنًا يَخَارُ فِيهَا الطَّرْفُ
وَيُقَالُ (أَنْ تَرْجُمُونَ) الْقَتْلُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
(كَالْمُهْلِ) أَسْوَدُ كَمُهْلِ الزَّيْتِ وَقَالَ غَيْرُهُ (تُبْعُ)

⁹ Ez-Zuhruf, 5.

¹⁰ Ez-Zuhruf, 8.

¹¹ Ez-Zuhruf, 15.

¹² Ed-Duhan, 24.

¹³ Ovdje se govori o rastupanju mora kada je Musa, alejhis-selam, s vjernicima prolazio. More se razdvojilo i mirovalo, a prolaz je bio suh, da bi se potom, kada je naišao faraon sa svojom vojskom, uskovitlali valovi i more spojilo.

¹⁴ Ed-Duhan, 32. Odabrali smo ih nad narodom njihovog doba.

¹⁵ Ed-Duhan, 47. Ščepat će se nevjernik na Sudnjem danu i usred ognja odvući, a zatim će mu se, za kaznu, voda koja ključa na glavu prolijevati.

¹⁶ Ed-Duhan, 20.

¹⁷ Ed-Duhan, 45. Plodovi drveta zekkum će ključati u trbusima nevjernika u džehennemskoj vatri.

rastopljeno ulje). Drugi kažu da *tubba*¹ znači “jemenski vladari”. Svaki se od njih naziva *tubbe* ‘, što znači “sljedbenik”, jer slijedi svog prethodnika. Tako se i sjena naziva *tubbe* ‘ jer slijedi Sunce.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ZATO SAČEKAJ DAN KADA ĆE IM SE ČINITI DA PREMA NEBU JASNO VIDE DIM.”²

Katade kaže: “Zato sačekaj...”, znači strpi se malo.

4820. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A‘meša, ovaj od Muslima, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha da je rekao: “Petero je prošlo: dim,³ Bizantinci,⁴ mjesec,⁵ dan kada su silom zgrabljeni⁶ i patnja.”⁷

مُلُوكُ الْيَمَنِ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ يُسَمَّى تَبَعًا لِأَنَّهُ يَتَّبِعُ صَاحِبَهُ وَالظِّلُّ يُسَمَّى تَبَعًا لِأَنَّهُ يَتَّبِعُ الشَّمْسَ .

بَاب

(فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ)

قَالَ قَتَادَةُ فَارْتَقِبْ فَانْتَظِرْ.

٤٨٢٠ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَشْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ مَضَى خَمْسُ الدُّخَانِ وَالرُّومُ وَالْقَمَرُ وَالْبَطْشَةُ وَاللِّزَامُ .

1 Ed-Duhan, 37.

2 Ed-Duhan, 10.

3 Nakon što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prema predanju Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, učio dovu protiv nevjernika koji su mu se suprotstavili, Kurejševiče je zadesila suša tako da im se činilo kako između neba i zemlje vide dim. Prenosi imam Muslim predanje u kojem se navodi da će se dim pojaviti pred Kijametski dan, Ibn-Ebi-Hatim spominje predanje da će ga vjernik doživjeti kao kihavicu, a kafira će dim napuhati, sve dok mu ne počne na uši izlaziti.

4 Radi se o porazu Bizantinaca, za koje je Kur'an ustvrdio da će nakon toga pobijediti (Er-Rum, 1-3), što se i ostvarilo.

5 Mjesec se raspolutio na pokret Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, što je predstavljalo mudžizu (čudo). Uzvišeni Allah dodjeljivao je to samo Svojim poslanicima kao znak poslanstva i istinitosti.

6 Radi se o Bedru, na kome su nevjernici bili zgrabljeni i dali se u bijeg.

7 Ubrzo su idolopoklonici doživjeli patnju i kaznu u Bici na Bedru.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... KOJI ĆE LJUDE PREKRITI.
‘OVO JE NEIZDRŽIVA PATNJA!’”⁸

4821. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, on od Muslima, a ovaj od Mesruka da je rekao kako je Abdullah kazivao:

“Ovo je bilo zbog Kurejševica, koji su se suprotstavljali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem On je molio da ih snađu godine Jusufove, alejhis-selam, pa su imali nerodnu i iscrpljujuću godinu i bili primorani jesti čak i kosti. A kada bi čovjek pogledao u nebo, vidio je, od iscrpljenosti, između sebe i njega nešto poput dima. Tada je Uzvišeni Allah objavio: ‘Zato sačekaj dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim koji će ljude prekriti. ‘Ovo je neizdrživa patnja!’”⁹ Neko je zatim došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio ga: ‘Allahov Poslaniče, moli Allaha za Mudar da mu dadne kišu, jer je gotovo propao!’

‘Ti si, doista, drzak (odvažan)!’, rekao mu je on. Molio je potom za njih kišu, pa su se napojili. Tada je objavljen ajet: ‘... i vi ćete se, sigurno, u mnogobožačku vjeru vratiti.’¹⁰ Bili su obasuti blagodatima i osjetili raskoš, te su se vratili u svoje prvobitno stanje. Potom je Uzvišeni Allah objavio: ‘Ali onoga dana kada ih svom silom zgrabimo zbilja ćemo ih kazniti!’¹¹ Bilo je to na dan Bedra.”

بَاب

(يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ)

٤٨٢١. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَشْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ إِنَّمَا كَانَ هَذَا لِأَنَّ قُرَيْشًا لَمَّا اسْتَعَصَوْا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ دَعَا عَلَيْهِمْ بِسِنِينَ كَسَنِي يُوسُفَ فَأَصَابَهُمْ قَحْطٌ وَجَهْدٌ حَتَّى أَكَلُوا الْعِظَامَ فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ فَيَرَى مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ مِنَ الْجَهْدِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ) قَالَ فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَسْقِ اللَّهَ لِمُضَرَ فَإِنَّهَا قَدْ هَلَكَتْ قَالَ لِمُضَرَ إِنَّكَ لَجَرِيءٌ فَاسْتَسْقَى لَهُمْ فَسَقُوا فَتَزَلَّتْ (إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) فَلَمَّا أَصَابَتْهُمْ الرَّفَاهِيَّةُ عَادُوا إِلَى حَالِهِمْ حِينَ أَصَابَتْهُمْ الرَّفَاهِيَّةُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنتَقِمُونَ) قَالَ يَعْنِي يَوْمَ بَدْرٍ.

8 Ed-Duhan, 11.

9 Ed-Duhan, 10-11.

10 Ed-Duhan, 15.

11 Ed-Duhan, 16.

RIJEČI UZVIŠENOG:
 “GOSPODARU NAŠ, OTKLONI PATNJU
 OD NAS, MI ĆEMO, SIGURNO,
 VJEROVATI!”¹

4822. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki‘, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je kazivao:

“Ušao sam kod Abdullaha (b. Mes‘uda), pa mi je on rekao: ‘Doista je znanje u tome da za ono što ne znaš kažeš: ‘Allah zna!’ Allah je rekao Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Reci: ‘Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu, i ja nisam izvještačen!’”²

Kada su Kurejšije prevršili svaku mjeru u suprotstavljanju Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, on reče: ‘Gospodaru moj, daj mi sedmero, kao što si dao Jusufu!’ Tada ih je pogodila nerodna godina, u kojoj su, zbog neimaštine, jeli kosti i lešine, a jedan od njih vidio je, od posljedica gladi, između sebe i neba dim.

‘Gospodaru naš, otkloni patnju od nas, mi ćemo, sigurno, vjerovati!’, rekli su oni tada, ali (Poslaniku) bi rečeno: ‘Ako se patnja otkloni od njih, ponovo će se vratiti na staro!’ Pa ipak, on je zamolio svoga Gospodara, te je patnja od njih otklonjena, a oni se nakon toga vratiše na staro. Zbog toga im se Allah osvetio na Bedru, što je vidljivo u riječima Uzvišenog: ‘... dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim’ – sve do Njegovih riječi:

‘... zbilja ćemo ih kazniti!’”³

بَابُ قَوْلِهِ

(رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ)

٤٨٢٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ إِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ تَقُولَ لِمَا لَا تَعْلَمُ اللَّهُ أَعْلَمُ إِنَّ اللَّهَ قَالَ لِنَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) إِنَّ قُرَيْشًا لَمَّا غَلَبُوا النَّبِيَّ ﷺ وَاسْتَعْصَمُوا عَلَيْهِ قَالَ اللَّهُمَّ أَعْنِي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسْبِعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ أَكَلُوا فِيهَا الْعِظَامَ وَالْمَيْتَةَ مِنَ الْجُهْدِ حَتَّى جَعَلَ أَحَدُهُمْ يَرَى مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ مِنَ الْجُوعِ قَالُوا (رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ) فَقِيلَ لَهُ إِنْ كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ رَبِّهِمْ فَكَشَفَ عَنْهُمْ فَعَادُوا فَانْتَقَمَ اللَّهُ مِنْهُمْ يَوْمَ بَدْرٍ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) إِلَى قَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (إِنَّا مُنْتَقِمُونَ).

¹ Ed-Duhan, 12.

² Sad, 86.

³ Ed-Duhan, 10-16.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A KAKO ĆE ONI POUKU PRIMITI,
A VEĆ IM JE DOŠAO ISTINITI POSLANIK?”⁴

Ez-zikr i *ez-zikra* imaju istovjetno značenje.

4823. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od A‘meša, od od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je kazivao: “Ušao sam kod Abdullaha, pa mi je on rekao: ‘Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Kurejševiče (u islam), oni su ga smatrali lašcem i suprotstavili mu se, te je on zamolio: ‘Gospodaru naš, daj mi ono sedmero koje si dao Jusufu!’ Snašla ih je nerodna godina, koja je sve uništila, tako da su jeli uginulo. Jedan je od njih, od iscrpljenosti i gladi, govorio kako je vidio između sebe i neba nešto kao dim.’ Zatim je (Abdullah) proučio: ‘Zato sačekaj dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim koji će ljude prekriti. ‘Ovo je neizdrživa patnja!...’ – sve do riječi Uzvišenog: ‘Mi ćemo patnju malo-pomalo otklanjati, i vi ćete se, sigurno, u mnogobožačku vjeru vratiti’⁵, a onda rekao: ‘Zar će se patnja od njih otkloniti na Sudnjem danu?!’ On je također rekao da je ‘dan kada ih svom silom zgrabimo’⁶ – dan Bedra.”

بَاب (أَنِّي لَهُمُ الذِّكْرَى
وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ)

الذِّكْرُ وَالذِّكْرَى وَاحِدٌ .

٤٨٢٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا دَعَا قُرَيْشًا كَذَّبُوهُ وَاسْتَعْصَمُوا عَلَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعِ كَسْبَعِ يُوسُفَ فَأَصَابَتْهُمْ سَنَةٌ حَصَّتْ يَعْنِي كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى كَانُوا يَأْكُلُونَ الْمَيْتَةَ فَكَانَ يَقُومُ أَحَدُهُمْ فَكَانَ يَرَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ مِثْلَ الدُّخَانِ مِنَ الْجَهْدِ وَالْجُوعِ ثُمَّ قرَأَ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ) حَتَّى بَلَغَ (إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) قَالَ عَبْدُ اللَّهِ أَفَيُكْشَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ وَالْبَطْشَةُ الْكُبْرَى يَوْمَ بَدْرٍ .

4 Ed-Duhan, 13.

5 Ed-Duhan, 10-15.

6 Ed-Duhan, 16.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... OD KOGA ONI GLAVE OKREĆU
I GOVORE: ‘POUČENI – UMNO
POREMEĆENI!’”¹

4824. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, a njemu Muhammed, prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana i Mensura, njih dvojica od Ebu-Duhaa, a on od Mesruka, koji kaže da je Abdullah kazivao:

“Doista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Reci: ‘Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu, i ja nisam izvještačen!’” Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je uočio da su mu se Kurejševici suprotstavili, zamolio: ‘Gospodaru moj, daj mi ono sedmero koje si dao Jusufu!’ Zadesila ih je nerodna godina, pa je sve uništila, tako da su jeli čak kosti i kožu, a jedan od njih kaže čak i kožu uginulog. Iz zemlje je pritom izlazilo nešto kao dim, te je Ebu-Sufjan došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Muhammede, propade tvoj narod! Moli Allaha da to otkloni od njega!’ Tada je Poslanik molio, a onda rekao: ‘Vratit će se na staro poslije ovoga!’”

U hadisu koji prenosi Mensur stoji: “Zatim je proučio: ‘Zato sačekaj dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim...’ – sve do riječi:

‘... i vi ćete se, sigurno, u mnogobožačku vjeru vratiti.’² – Zar će im se otkloniti patnja ahiretska?! Već su se ostvarili: dim, dan kada su silom zgrabljeni i patnja; neki vele i Mjesec, a drugi i Bizantinci.”

بَابُ

(ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَجْنُونٌ)

٤٨٢٤. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ وَمَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ وَقَالَ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا رَأَى قُرَيْشًا اسْتَعْصَمُوا عَلَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعِ كَسْبَعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمُ السَّنَةُ حَتَّى حَصَّتْ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى أَكَلُوا الْعِظَامَ وَالْجُلُودَ فَقَالَ أَحَدُهُمْ حَتَّى أَكَلُوا الْجُلُودَ وَالْمَيْتَةَ وَجَعَلَ يَخْرُجُ مِنَ الْأَرْضِ كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ فَاتَاهُ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ أَيُّ مُحَمَّدٍ إِنَّ قَوْمَكَ قَدْ هَلَكُوا فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يَكْشِفَ عَنْهُمْ فَدَعَا ثُمَّ قَالَ تَعُودُونَ بَعْدَ هَذَا فِي حَدِيثِ مَنْصُورٍ ثُمَّ قَرَأَ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) إِلَى (عَائِدُونَ) أَنْكَشِفُ عَنْهُمْ عَذَابَ الْآخِرَةِ فَقَدْ مَضَى الدُّخَانُ وَالْبَطْشَةُ وَاللِّزَامُ وَقَالَ أَحَدُهُم الْقَمَرُ وَقَالَ الْآخَرُ وَالرُّومُ.

¹ Ed-Duhan, 14.

² Ed-Duhan, 10-15.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ALI ONOGA DANA KADA IH SVOM SILOM ZGRABIMO ZBILJA ĆEMO IH KAZNITI!”³

4825. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki⁴, prenoseći od A‘meša, on od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Abdullaha da je rekao:

“Petero je već prošlo: patnja, Bizantinci, dan kada će idolopoklonici biti zgrabljeni, Mjesec i dim.”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-DŽASIJA (ONI KOJI KLEČE)

Džasijeten⁴ “oni koji kleče” (tj. oni koji uznemireni na svojim koljenima kleče). Mudžahid kaže da *nestensihu*⁵ “jer smo naredili da se zapiše” (tj. da se sve registrira); *nensakum*⁶ – “Mi ćemo vas zaboraviti” (tj. Mi ćemo vas ostaviti).

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... JEDINO NAS VRIJEME UNIŠTI.”⁷

4826. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Uzvišeni Allah kaže: ‘Čovjek me uznemirava! On psuje vrijeme, a Ja sam (stvorio) vrijeme! U Mojim je rukama sve! Ja mijenjam noć i dan!’”

بَاب

(يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبَىٰ إِنَّا مُنتَقِمُونَ)

٤٨٢٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ خَسَّ قَدْ مَضَيْنَ اللَّزَامَ وَالرُّومَ وَالْبَطْشَةَ وَالْقَمَرُ وَالْذُّخَانُ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ حَمِ الْجَاثِيَةِ

الْجَاثِيَةِ مُسْتَوْفِزِينَ عَلَى الرُّكَبِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (نَسْتَسِخُّ) نَكْتُبُ (نَسَاكُمُ) نَتْرُكُكُمْ .

بَاب (وَمَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ)

٤٨٢٦. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يُؤْذِنِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ بِيَدِي الْأَمْرُ أَقْلِبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ .

3 Ed-Duhan, 16.

4 El-Džasija, 28. Svaki će narod klečati na koljenima na Sudnjem danu čekajući svoju presudu.

5 El-Džasija, 29. Sve će biti registrirano u knjizi koja će obuhvatiti sve što su ljudi radili; ona će biti predložena ljudima na Sudnjem danu.

6 El-Džasija, 34. To će Uzvišeni Allah reći onima koji su Njega zaboravili na dunjaluku.

7 El-Džasija, 24. To je govor nevjernika koji smatraju da postoji samo ovaj svijet, da proživljenja nema i da ih samo vrijeme uništava.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-AHKAF

Mudžahid kaže da *tufidun*¹ znači “šta govorite, šta tvrdite”. Drugi kažu da *eseretin*², *usretin* i *esaretin* znače “ostatak znanja”. Ibn-Abbas kaže da *bid'an miner-rusuli*³ “prvi poslanik” (tj. nisam ja prvi poslanik). Drugi kažu da *ere ejtum*⁴ “šta vi mislite”. Elif u ovoj riječi označava prijetnju, ako je istina ono što tvrdite, a što nije dostojno da se obožava. Njegove riječi nisu: “Jeste li vidjeli?”, tj. očima, nego: “Znate li da li je do vas doprlo da su bilo šta stvorili oni kojima se vi, mimo Allaha, klanjate?”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ حَمِ الْأَحْكَافِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تُفِيدُونَ) تَقُولُونَ وَقَالَ بَعْضُهُمْ
أَثَرٌ وَأَثَرٌ وَأَثَرٌ بَقِيَّةٌ مِنْ عِلْمٍ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
(بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ) لَسْتُ بِأَوَّلِ الرُّسُلِ وَقَالَ
غَيْرُهُ (أَرَأَيْتُمْ) هَذِهِ الْأَلْفُ إِنَّمَا هِيَ تَوَعُّدٌ إِنْ
صَحَّ مَا تَدْعُونَ لَا يَسْتَحِقُّ أَنْ يُعْبَدَ وَلَيْسَ قَوْلُهُ
أَرَأَيْتُمْ بِرُؤْيَا الْعَيْنِ إِنَّمَا هُوَ أَتَعْلَمُونَ أَبْلَغَكُمْ أَنَّ
مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ خَلَقُوا شَيْئًا .

¹ El-Ahkaf, 8.

² El-Ahkaf, 4. Naime, Kur'an poziva da se donese Knjiga objavljena prije njega ili kakav ostatak znanja, ako nevjernici istinu govore.

³ El-Ahkaf, 9. Tj. bilo je poslanika prije mene koji su izvršavali poslaničku misiju, tako da ja nisam prvi poslanik.

⁴ El-Ahkaf, 4. Radi se o ajetu: “Reci: ‘Šta mislite o onima koje mimo Allaha molite? Pokažite mi šta su od Zemlje stvorili, i da li imaju ikakva udjela u nebesima?’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A ONAJ KOJI RODITELJIMA SVOJIM KAŽE: ‘IH, ŠTO MI PRIJETITE DA ĆU BITI OŽIVLJEN KAD SU PRIJE MENE TOLIKI NARODI NESTALI!’ – A ONI, ZAZIVAJUĆI ALLAHA U POMOĆ, GOVORE: ‘TEŠKO TEBI, VJERUJ! ALLAHOVA ĆE SE PRIJETNJA DOISTA OBISTINITI!’ ON ODGOVARA: ‘TO SU IZMIŠLJOTINE NARODA DREVNIH!’”⁵

4827. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Jusufa b. Maheka da je kazivao:

“Mu‘avija je postavio Mervana za namjesnika, koji je bio u Hidžazu, a on je održao govor u kome je spomenuo Jezida, sina Mu‘avijinog, kako bi mu nakon njegova oca prisegu dali!⁶ Na to mu je kazao nešto Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr,⁷ te on reče: ‘Uhvatite ga!’ On je ušao u Aišinu, radijallahu anha, sobu – dok oni nisu imali mogućnost ulaska – a onda je Mervan rekao: ‘Zbog njega je objavljen ovaj ajet: ‘A onaj koji svojim roditeljima kaže: ‘Ih, što mi prijetite da ću biti oživljen...’” Aiša je, iza zastora, odgovorila: ‘Allah o nama nije ništa objavio, već je samo objavio moj slučaj (moju nevinost).’”⁸

بَاب

(وَالَّذِي قَالَ لَوَالِدَيْهِ أَفْ لَكُمْمَا أَتَعِدَانِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَعْجِلَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ)

٤٨٢٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ مَاهَكَ قَالَ كَانَ مَرْوَانُ عَلَى الْحِجَازِ اسْتَعْمَلَهُ مُعَاوِيَةُ فَخَطَبَ فَجَعَلَ يَذْكُرُ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ لِكَيْ يُبَايَعَ لَهُ بَعْدَ أَبِيهِ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ شَيْئًا فَقَالَ خُذُوهُ فَدَخَلَ بَيْتَ عَائِشَةَ فَلَمْ يَقْدِرُوا فَقَالَ مَرْوَانُ إِنَّ هَذَا الَّذِي أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ (وَالَّذِي قَالَ لَوَالِدَيْهِ أَفْ لَكُمْمَا أَتَعِدَانِي) فَقَالَتْ عَائِشَةُ مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِينَا شَيْئًا مِنَ الْقُرْآنِ إِلَّا أَنْ اللَّهَ أَنْزَلَ عُذْرِي .

⁵ El-Ahkaf, 17.

⁶ Mervan je tada bio emir Medine, a postavio ga je Mu‘avija, radijallahu anhu.

⁷ Ibn-Hadžer navodi da je Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr rekao kako je njegov postupak metod koji je upotrebljavao Herakle, čiji su sinovi nasljeđivali svoje očeve na vlasti. To nije bio metod Ebu-Bekrov i Omerov, radijallahu anhum, jer oni nisu određivali svoje sinove za nasljednike u vlasti.

⁸ Ovim je Aiša, radijallahu anha, porekla da je ajet objavljen o bilo kojem od ovih ljudi. Jedino su to ajeti iz poglavlja En-Nur koji govore o nevinosti Aiše, radijallahu anha, kada je bila potvorena od strane munafika.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I KAD UGLEDAŠE OBLAK NA OBZORJU, KOJI SE PREMA DOLINAMA NJIHOVIM KRETAO, POVIKAŠE: ‘OVAJ NAM OBLAK KIŠU DONOSI!’ – ‘NE, TO JE ONO ŠTO STE POŽURIVALI: VJETAR KOJI VAM BOLNU PATNJU NOSI!’”¹

Ibn-Abbas kaže da ‘*aridun* znači “oblak”.

4828. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Ibn-Vehb, ovom Amr, a njemu Ebu-Nadr, prenoseći od Sulejmana b. Jesara, a on od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla:

“Nisam vidjela da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko smijao da bi mu se vidjela resica u grlu; samo bi se osmježivao.”

4829. KAŽE (Aiša): “Kada bi vidio oblak ili osjetio vjetar, primijetilo bi se to na njegovu licu. ‘Allahov Poslaniče, kada ljudi vide oblake, obraduju se nadajući se da će im oni donijeti kišu, a ja sam primijetila, kada si ih ti vidio, da ti se na licu ukazala nelagoda?’, upitala sam. ‘Aiša, ko mi jamči da nije u njima kazna? Narod je kažnjen vjetrom. Već su vidjeli kaznu, a govorili su: ‘Ovaj nam oblak kišu donosi!’”, odgovori on.”²

بَابُ قَوْلِهِ

(فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ

أَوْدِيَّتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا

بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (عَارِضٌ) السَّحَابُ .

٤٨٢٨ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ

أَخْبَرَنَا عَمْرُو أَنَّ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَهُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ

يَسَارٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ

قَالَتْ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ضَاحِكًا حَتَّى أَرَى

مِنْهُ لَهَوَاتِهِ إِنَّمَا كَانَ يَتَبَسَّمُ .

٤٨٢٩ . قَالَتْ وَكَانَ إِذَا رَأَى غَيْمًا أَوْ رِيحًا عُرِفَ

فِي وَجْهِهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا

الْغَيْمَ فَرِحُوا رَجَاءً أَنْ يَكُونَ فِيهِ الْمَطَرُ وَأَرَاكَ إِذَا

رَأَيْتَهُ عُرِفَ فِي وَجْهِكَ الْكَرَاهِيَةُ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ مَا

يُؤْمِنُنِي أَنْ يَكُونَ فِيهِ عَذَابٌ عَذَّبَ قَوْمٌ بِالرَّيْحِ وَقَدْ

رَأَى قَوْمٌ الْعَذَابَ فَقَالُوا (هَذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا) .

¹ El-Ahkaf, 24.

² Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi zapuhao vjetar, učio je ovu dovu: “Gospodaru moj, daj mi u njemu dobro, i dobro u onome što si s njim poslao! Utječem se Tebi od njegovog zla, zla onoga što je u njemu i zla onoga što si s njim poslao!” A kada bi se nebo razvedrilo i vjetra nestalo, primijetilo bi se olakšanje na Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, licu. Riječi: “Ovaj nam oblak kišu donosi!” – odnose se na narod Ad, koji je u Ahkafu bio upozoravan. Nakon što se nisu pridržavali poslanikovih upozorenja, Uzvišeni Allah kaznio ih je vjetrom koji je sve rušio, a oni su pretpostavljali da im kišu plodonosnu donosi. Otuda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to upozoravao i plašio se kazne takve vrste, učeći dovu Plemenitom Allahu kad god bi primijetio oblak na nebu ili vjetar koji puše.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA MUHAMMED

*Evzareha*³ znači “sve dok borba ne prestane” (tj. sve dok samo muslimani ne ostanu), a *arrefeha*⁴ – “o kome ih je već upoznao, koji im je već pojasnio”. Mudžahid kaže da *mevlel-lezine amenu*⁵ znači “zaštitnik onih koji vjeruju” (tj. njihov prijatelj); *‘azemel-emru*⁶ – “a kada je borba već propisana”; *fe la tehinu*⁷ – “i ne budite kukavice; nemojte biti slabići”. Ibn-Abbas kaže da *adganehum*⁸ znači “njihove mržnje” (tj. njihove zavisti), a *asinin*⁹ – “ustajala, promjenljiva”.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I RODBINSKE VEZE KIDALI!”¹⁰

4830. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Mu‘avija b. Ebu-Muzerred, prenoseći od Seida b. Jesara, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Allah je stvorio stvorenja, i kada je to završio, ustala je rodbinska veza, uhvatila se za skut Milostivog pa joj je rekao: “Makni se!(‘Meh)!”¹¹ Ona je rekla: “Ustala sam kod tebe tražiti utočište od kidanja rodbinskih veza!”

‘Zar nisi zadovoljna da održavam veze s onim koji

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ مُحَمَّدٍ

(أَوْزَارَهَا) أَتَامَهَا حَتَّى لَا يَبْقَى إِلَّا مُسْلِمٌ
(عَرَفَهَا) بَيْنَهَا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَوْلَى الَّذِينَ
آمَنُوا) وَلِيَّهُمْ (فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ) أَيَّ جَدِّ الْأَمْرِ
(فَلَا تَهِنُوا) لَا تَضَعُفُوا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
(أَضْغَانُهُمْ) حَسَدُهُمْ (آسِنٍ) مُتَغَيِّرٍ.

بَاب (وَتَقَطُّعُوا أَرْحَامَكُمْ)

٤٨٣٠. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ
قَالَ حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي مُزَرَّدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ
يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ
قَالَ خَلَقَ اللَّهُ الْخَلْقَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْهُ قَامَتِ الرَّحِمُ
فَأَخَذَتْ بِحَقْوِ الرَّحْمَنِ فَقَالَ لَهُ مَهْ قَالَتْ هَذَا
مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ مِنَ الْقَطِيعَةِ قَالَ أَلَا تَرْضَيْنَ أَنْ
أَصِلَ مَنْ وَصَلَكَ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكَ قَالَتْ بَلَى

3 Muhammed, 4.

4 Muhammed, 6. Radi se o Džennetu, u koji će ih Uzvišeni Allah uvesti.

5 Muhammed, 11. Uzvišeni Allah zaštitnik je onih koji vjeruju, a nevjernici zaštitnika nemaju.

6 Muhammed, 21.

7 Muhammed, 35.

8 Muhammed, 37.

9 Muhammed, 15. Odnosi se na neustajalu vodu.

10 Muhammed, 22.

11 Ovaj izraz upotrebljava se za negodovanje.

održava veze s tobom, a da prekidam veze s onim koji prekida veze s tobom?', upita On.

'Svakako, Gospodaru moj!', odgovorila je.

'Tako će i biti!', reče joj On."

Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kaže: "Učite, ako hoćete: 'Zar i vi ne biste, kad biste se okrenuli, nered na Zemlji činili i rodbinske veze kidali?!'"¹

4831. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Hatib, ovom Mu'avija, prenoseći od svoga amidže Ebu-Hubaba Seida b. Jesara, a on od Ebu Hurejre, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite, ako hoćete: 'Zar i vi ne biste...'"

4832. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Mu'avija b. Ebu-Muzerred da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Učite, ako hoćete: 'Zar i vi ne biste...'"

يَا رَبِّ قَالَ فَذَاكَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَقْرَأُوا إِن شِئْتُمْ
(فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ أَن تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ
وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ).

٤٨٣١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَزْزَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ
مُعَاوِيَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمِّي أَبُو الْحُبَابِ سَعِيدُ بْنُ
يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِهَذَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
أَقْرَأُوا إِن شِئْتُمْ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ).

٤٨٣٢. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ
أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي الْمَزَرَدٍ بِهَذَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
وَأَقْرَأُوا إِن شِئْتُمْ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ).

¹ Muhammed, 22.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FETH (POBJEDA)

Mudžahid kaže da *simahum fi vudžuhihim*² znači “na licima su im znaci”, a Mensur, prenoseći od Mudžahida, kaže da to znači “skromnost”. *Šat’ehu*³ znači “svoj izdanak” (tj. svoje mladice), a *festagleza*⁴ – “pa ga onda učvrsti” (tj. ojača). *Sukihi*⁵ znači “na svojoj stabljici” (tj. nosiocu drveta). Neki kažu da *dairatus-sev*⁶ znači “zlo”, kao kada kažeš: zao čovjek. *Tu’azziruhu*⁷ znači “da vjeru Njegovu pomognete”, dok *šat’ehu* znači “izdanak svoj” (tj. pustiti izdanke da niknu iz košpice, njih deset, osam ili sedam, pa ojačaju jedni druge). Stoga imamo i u riječima Uzvišenog *feazerehu*⁸ u značenju “pa ga onda učvrsti” (tj. ojača; a da je jedna, ne bi bila na stabljici). Ovaj primjer Uzvišeni Allah navodi Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jer je bio sam, pa ga pojačava sa njegovim drugovima, kao što se jača košpica onim što iz nje iziđe.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْفَتْحِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بُورًا) هَالِكِينَ (سِيَاهُمْ فِي
وُجُوهِهِمْ) السَّحْنَةُ وَقَالَ مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ
التَّوَاضُّعُ (شَطَاءً) فِرَاحُهُ (فَاسْتَغْلَظَ) غُلَظَ
(سُوقِهِ) السَّاقُ حَامِلَةُ الشَّجَرَةِ وَيُقَالُ (دَائِرَةُ
السَّوَى) كَقَوْلِكَ رَجُلٌ السَّوَى وَدَائِرَةُ السَّوَى
الْعَذَابُ (تُعْزَرُوهُ) تَنْصُرُوهُ (شَطَاءً) شَطَاءُ
السُّبُلِ تُنْبِتُ الْحَبَّةُ عَشْرًا أَوْ ثَمَانِيًا وَسَبْعًا فَيَقْوَى
بَعْضُهُ بِبَعْضٍ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (فَازَرَهُ) قَوَّاهُ وَلَوْ
كَانَتْ وَاحِدَةً لَمْ تَقُمْ عَلَى سَاقٍ وَهُوَ مَثَلُ ضَرْبِهِ
اللَّهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِذْ خَرَجَ وَخَدَّهُ ثُمَّ قَوَّاهُ بِأَصْحَابِهِ
كَمَا قَوَّى الْحَبَّةُ بِمَا يُنْبِتُ مِنْهَا.

2 El-Feth, 29. Radi se o tragovima sedžde na licu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih sljedbenika.

3 Isti ajet.

4 Isti ajet. Tj. očvrstne taj izdanak.

5 Isti ajet.

6 El-Feth, 6.

7 El-Feth, 9.

8 El-Feth, 29.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“MI ĆEMO TI DATI SIGURNU POBJEDU!”¹

4833. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Zejda b. Esleme, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad putovao noću zajedno s Omerom b. Hattabom, koji ga je jednom upitao nešto, ali (na to) nije dobio odgovor. Upitao ga je ponovo, ali mu opet nije bilo odgovoreno. Upitao je i po treći put, pa je ponovo ostao bez odgovora. Tada je uzviknuo: “Omere, osirotjela ti majka! Zapitkivao si tri puta Allahovog Poslanika, i nijedan ti put nije odgovorio!”

Omer dalje pripovijeda: “Potjerao sam dalje svoju mazgu. Kada sam došao pred ljude, uplašio sam se da zbog mene nije već objavljen ajet iz Kur’ana. Neprestano sam osluškivao glas koji će me pozvati, te rekoh: ‘Strah me je da zbog mene ne bude objavljen ajet iz Kur’ana!’ Potom sam otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, a on mi reče: ‘Večeras mi je objavljeno poglavlje koje mi je draže od svega što Sunce obasjava!’ Potom je proučio: ‘Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu!’”

4834. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je o ajetu: “Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu!” – rekao: “Hudejbija!”

بَاب (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا)

٤٨٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَسِيرُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسِيرُ مَعَهُ لَيْلًا فَسَأَلَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ شَيْءٍ فَلَمْ يُجِبْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ثَكِلَتْ أُمُّ عُمَرَ نَزَرَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ كُلَّ ذَلِكَ لَا يُجِيبُكَ قَالَ عُمَرُ فَحَرَكْتُ بَعِيرِي ثُمَّ تَقَدَّمْتُ أَمَامَ النَّاسِ وَخَشِيتُ أَنْ يُنْزَلَ فِي قُرْآنٍ فَمَا نَشِبْتُ أَنْ سَمِعْتُ صَارِخًا يَصْرُخُ بِي فَقُلْتُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ نَزَلَ فِي قُرْآنٍ فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ أَنْزَلَتْ عَلَيَّ اللَّيْلَةَ سُورَةٌ هِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ ثُمَّ قَرَأَ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا).

٤٨٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) قَالَ الْحَدِيثُ.

¹ El-Feth, 1.

4835. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu'ba, a ovom Mu'avija b. Kurra, prenoseći od Abdullaha b. Mugaffela da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je suru El-Feth na dan oslobođenja Mekke, pa ju je (poslije toga) ponavljao.” Mu'avija kaže:

“Da hoću, prenio bih vam Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, učenje!”

RIJEČI UZVIŠENOG: “... DA BI TI ALLAH RANIJE I KASNIJE KRIVICE OPROSTIO, DA BI BLAGODAT SVOJU TEBI POTPUNOM UČINIO, DA BI TE NA PRAVI PUT UPUTIO.”²

4836. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Zijad da je čuo Mugiru kako govori:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko je stajao u namazu da su mu noge otjecale, pa mu je rečeno: ‘Tebi su oprostene i ranije i kasnije krivice!’ ‘A zar neću biti zahvalan rob?!’, odgovorio je.”

4837. PRIČAO NAM JE Hasan b. Abdul-Aziz, njemu Abdullah b. Jahja, a ovom Hajva, prenoseći od Ebu-Esveda, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko dugo stajao na noćnom kijamu da su mu noge otjecale, pa mu je Aiša govorila:

“Zašto to činiš, Allahov Poslaniče, a Allah ti je već oprostio ono što je bilo i ono što će biti?”

“A zar da ne budem zahvalan rob?”, odgovorio je. (Kaže Aiša:) “Kada je otežao, klanjao bi sjedeći, a kada bi htio učiniti ruku, ustao bi, učio, a zatim ruku učinio.”

٤٨٣٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغْفَلٍ قَالَ قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ سُورَةَ الْفَتْحِ فَرَجَعَ فِيهَا قَالَ مُعَاوِيَةُ لَوْ شِئْتُ أَنْ أَحْكِيَ لَكُمْ قِرَاءَةَ النَّبِيِّ ﷺ لَفَعَلْتُ .

بَاب (لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ

مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ

وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا)

٤٨٣٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا زِيَادُ هُوَ ابْنُ عِلَاقَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الْمُغِيرَةَ يَقُولُ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ فَقِيلَ لَهُ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا .

٤٨٣٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ سَمِعَ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ حَتَّى تَتَفَطَّرَ قَدَمَاهُ فَقَالَتْ عَائِشَةُ لَمْ تَصْنَعْ هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَفَلَا أُحِبُّ أَنْ أَكُونَ عَبْدًا شَكُورًا فَلَمَّا كَثُرَ لَحْمُهُ صَلَّى جَالِسًا فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ قَامَ فَقَرَأَ ثُمَّ رَكَعَ .

² El-Feth, 2.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI ŠALJEMO TEBE
KAO SVJEDOKA I KAO DONOSIOCA
RADOSNIH VIJESTI I KAO ONOGA KOJI
TREBA DA OPOMINJE."¹

4838. PRIČAO NAM JE Abdullah, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, prenoseći od Hilala b. Ebu-Hilala, on od Ataa b. Beššara, a ovaj od Abdullaha b. Amra b. Asa, radijallahu anhum, da ovaj ajet koji je u Kur'anu:

"O Vjerovjesniče, Mi šaljem tebe kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao onoga koji treba da opominje" nalazi i u Tevratu: "Mi šaljem tebe kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao čuvara onih koji ne znaju čitati ni pisati.² Ti si Moj rob, Moj poslanik; nazvao sam te Mutevekkil (onaj koji se oslanja na Allaha). Ti nisi osoran ni grub, nisi bučan na pijacama (u čaršiji), na zlo ne uzvraćaš zlim, već opraštaš i trpiš! Neću te usmrtili sve dok pomoću tebe ne uputim zalutali narod, da kažu: 'Nema Boga osim Allaha!', pa da im se otvore zaslijepljene oči, otčepe ogluhne uši i ožive zamrla srca!"

بَابُ

(إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا)

٤٨٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ هِلَالِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ هَذِهِ آيَةُ الَّتِي فِي الْقُرْآنِ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ (إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا) قَالَ فِي التَّوْرَةِ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا لِلْأُمِّيِّينَ أَنْتَ عَبْدِي وَرَسُولِي سَمِّيتُكَ الْمُتَوَكِّلَ لَيْسَ بِفَظٍّ وَلَا غَلِيظٍ وَلَا سَخَابٍ بِالْأَسْوَاقِ وَلَا يَدْفَعُ السَّيِّئَةَ بِالسَّيِّئَةِ وَلَكِنْ يَغْفُو وَيَصْفَحُ وَلَنْ يَقْبِضَهُ اللَّهُ حَتَّى يَقِيمَ بِهِ الْمِلَّةَ الْعَوْجَاءَ بَأَنْ يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَيَفْتَحَ بِهَا أَعْيُنًا عُمِّيًّا وَآذَانًا صُمًّا وَقُلُوبًا غُلْفًا .

¹ El-Feth, 8.

² Tj. Arapâ.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ON ULJEVA
SMIRENOST U SRCA VJERNIKA...”³

4839. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Dok je jedan od ashaba učio Kur’an, konj mu je bio vezan uz kuću, pa se uznemirio. Čovjek je izišao iz kuće (da pogleda), ali nije vidio ništa. (Nakon što se vratio), konj se ponovo uznemirio. Kada je osvanulo, spomenuo je to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu on reče: ‘To je smirenost koja se spušta s učenjem Kur’ana!’”⁴

RIJEČI UZVIŠENOG: “... KOJI SU TI SE
POD DRVETOM NA VJERNOST ZAKLELI...”⁵

4840. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a on od Džabira da je rekao: “Na dan Hudejbije bilo nas je hiljadu i četiri stotine!”

4841. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Šebaba, a ovom Šu‘ba, prenoseći od od Katade, koji je čuo od Ukbe b. Suhbana, a on od Abdullaha b. Mugaffela Muzenija, jednog od onih koji su se zakleli na vjernost pod drvetom, da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je bacanje kamenčića.”⁶

بَاب (هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ
فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ)

٤٨٣٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ يَقْرَأُ وَفَرَسٌ لَهُ مَرْبُوطٌ فِي الدَّارِ فَجَعَلَ يَنْفِرُ فَخَرَجَ الرَّجُلُ فَنَظَرَ فَلَمْ يَرَ شَيْئًا وَجَعَلَ يَنْفِرُ فَلَمَّا أَصْبَحَ ذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ السَّكِينَةُ تَنْزَلُ بِالْقُرْآنِ .

بَاب قَوْلِهِ (إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ)

٤٨٤٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَلْفًا وَارْبَعًا مِائَةً .

٤٨٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ صُهَيْبَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُرِّيِّ إِنِّي مِمَّنْ شَهِدَ الشَّجَرَةَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْخَذْفِ .

3 El-Feth, 4.

4 Ibn-Hadžer navodi da se radi o Usejdu b. Hudajru, radijallahu anhu, koji je učio suru Bekara, dok se u drugom predanju kaže – suru El-Kehf. Što se tiče termina sekinetun (blagost, smirenost, milost, pouzdanje). Dahhak tvrdi da je to milost i smirenost, čemu prednost daje i Taberi.

5 El-Feth, 18.

6 To je iz preventivnih razloga: da se ne bi nekome izbilo oko ili mu se neka druga ozljeda nanijela. To se često čini u šali ili nenamjerno.

4842. PRENESENO JE OD Ukbe b. Suhbana da je rekao: "Kazivao mi je Abdullah b. Mugaffel Muzeni o mokrenju u kupatilu."¹

4843. PRIČAO MI JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Halida, on od Ebu-Kilaba, a ovaj od Sabita b. Dahhaka, radijallahu anhu, koji kaže da je on bio jedan od onih koji su se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pod drvetom zakleli na vjernost.

4844. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ishak Sulemi, njemu Ja'la, a ovom Abdul-Aziz b. Sijah, prenoseći od Habiba b. Ebu-Sabita da je kazivao:

"Postavio sam pitanje Ebu-Vailu, pa mi je odgovorio: 'Bili smo na Siffinu² kada je jedan čovjek upitao: 'Zar ne vidite one koji pozivaju Allahovoj Knjizi?!' 'Vidimo!', odgovori mu Alija. Tada Sehl b. Hanif reče: 'Krivite sami sebe! Vidio sam nas na dan Hudejbije, tj. primirja koje je potpisano između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i idolopoklonika. Da smo vidjeli da se treba boriti, borili bismo se. Odjednom je došao Omer i rekao: 'Zar mi nismo na istini, a oni na krivom putu?! Zar naši ubijeni nisu u Džennetu, a njihovi u vatri?!' 'Da', odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Šta je to sramotno u našoj vjeri', nastavio je Omer, 'pa se vraćamo, a Allah presuđuje među nama?!' 'Ibn-Hattabe, doista sam ja poslanik, i Allah mene, doista, neće razočarati!' Omer se vratio razočaran. Nije se mogao strpjeti, i kada se pojavio Ebu-Bekr, Omer ga je upitao: 'Zar mi nismo na istini, a oni na neistini?!'

'Sine Hattabov on je Allahov poslanik, i Allah njega, doista, neće razočarati!', odgovorio mu je. Tada je objavljena sura El-Feth."

٤٨٤٢. وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ صُهْبَانَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَعْفَلٍ الْمَزْنِيَّ فِي الْبُؤْلِ فِي الْمَغْتَسِلِ .

٤٨٤٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قَلَابَةَ عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ .

٤٨٤٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ السُّلَمِيُّ حَدَّثَنَا يَعْلَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ سَيَّاهٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ أَتَيْتُ أَبَا وَائِلٍ أَسْأَلُهُ فَقَالَ كُنَّا بِصِفِّينَ فَقَالَ رَجُلٌ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ فَقَالَ عَلِيٌّ نَعَمْ فَقَالَ سَهْلُ بْنُ حَنْظَلٍ أَتَيْتُمُو أَنْفُسَكُمْ فَلَقَدْ رَأَيْنَا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ يَعْنِي الصُّلْحَ الَّذِي كَانَ بَيْنَ النَّبِيِّ ﷺ وَالْمُشْرِكِينَ وَلَوْ نَرَى قِتَالًا لَقَاتَلْنَا فَجَاءَ عُمَرُ فَقَالَ أَلَسْنَا عَلَى الْحَقِّ وَهُمْ عَلَى الْبَاطِلِ أَلَيْسَ قِتَالُنَا فِي الْجَنَّةِ وَقِتَالُهُمْ فِي النَّارِ قَالَ بَلَى قَالَ فَفِيمَ نُعْطِي الدِّينَةَ فِي دِينِنَا وَنَرْجِعُ وَلَمَّا يَحْكُمُ اللَّهُ بَيْنَنَا فَقَالَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ وَلَنْ يُضَيِّعَنِي اللَّهُ أَبَدًا فَرَجَعَ مُتَغَيِّظًا فَلَمْ يَصْبِرْ حَتَّى جَاءَ أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلَسْنَا عَلَى الْحَقِّ وَهُمْ عَلَى الْبَاطِلِ قَالَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلَنْ يُضَيِّعَهُ اللَّهُ أَبَدًا فَتَرَلْتُ سُورَةَ الْفَتْحِ .

1 Autori *Sunena* prenose *merfu'* predanje od Abdullaha b. Mugaffela, a Ibni-Hibban i Hakim ga ubrajaju u sahih (vjerodostojan) hadis: "Neka ne mokri niko od vas na mjestu gdje se kupava, jer od toga dolazi većina šejtanskog došaptavanja." Iz ovoga hadisa razumije se da se na mjestu gdje se kupava ne treba mokriti.

2 Siffin je stari grad na rijeci Eufrat, kod kojeg je došlo do sukoba između vojske Alije, radijallahu anhu, i Mu'avije, radijallahu anhu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-HUDŽURAT (SOBE)

Mudžahid kaže da *la tukaddimu*³ “ne odlučujte se” (tj. ne iznosite pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo šta dok to Allah Svojim jezikom ne dostavi); *imtehanu*⁴ “prekalio” (tj. očistio); *ve la tenabezu*⁵ ne “zovite jedni druge” (tj. zvati kufrom nakon islama); *jelitkum*⁶ znači “umanjiti vam nagradu, okrnjiti vam nagradu”.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“O VJERNICI, NE DIŽITE GLASOVE SVOJE IZNAD VJEROVJESNIKOVA GLASA!”⁷

*Teš‘urun*⁸ znači “primijetite” (tj. znate); odatle je *eš-ša‘ir* – “obdaren intuicijom, pjesnik”.

4845. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan b. Džemil Lahmi, a njemu Nafi‘ b. Omer, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:

“Dva velikodušna dobročinitelja skoro da stradaju Ebu-Bekr i Omer. Njih dvojica podigli su glasove u prisustvu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je stigla delegacija Benu-Temima.⁹ Jedan od njih dvojice¹⁰ pokazao je na Akrea b. Habisa, brata (iz) Benu-Mudžaše,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْحُجُرَاتِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَا تَقْدُمُوا) لَا تَفْتَتُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَتَّى يَقْضِيَ اللَّهُ عَلَى لِسَانِهِ (امْتَحَنَ) أَخْلَصَ (وَلَا تَتَابَرُؤْا) يُدْعَى بِالْكَفْرِ بَعْدَ الْإِسْلَامِ (يَلْتَكُمُ) يَنْقُصُكُمُ الشَّيْءَ نَقْصًا.

بَاب

(لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ)

(تَشْعُرُونَ) تَعْلَمُونَ وَمِنْهُ الشَّاعِرُ.

٤٨٤٥. حَدَّثَنَا يَسْرَةُ بْنُ صَفْوَانَ بْنِ جَمِيلٍ اللَّخْمِيُّ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَادَ الْخَيْرَانِ أَنْ يَهْلِكَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا رَفَعَا أَصْوَاتَهُمَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَدِمَ عَلَيْهِ رَكْبُ بَنِي تَمِيمٍ فَأَشَارَ أَحَدُهُمَا بِالْأَقْرِعِ بْنِ حَابِسٍ أَخِي بَنِي مُجَاشِعٍ وَأَشَارَ الْآخَرُ بِرَجُلٍ آخَرَ قَالَ نَافِعٌ لَا أَحْفَظُ اسْمَهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ

3 El-Hudžurat, 1. Radi se o tome da se nikakve odluke ne donose dok se ne upitaju Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

4 El-Hudžurat, 3. Radi se o srcima prekaljenim čestitošću.

5 El-Hudžurat, 11. To je upozorenje vjernicima da jedni druge ne zovu ružnim nadimcima.

6 El-Hudžurat, 14. Naime, neće se onima koji su poslušni Allahu i Poslaniku umanjiti nagrada za njihova dobra djela.

7 El-Hudžurat, 2.

8 Isti ajet.

9 Ta delegacija bila je kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, devete godine po Hidžri.

10 To je bio Omer, radijallahu anhu.

a drugi¹ je pokazao na drugog čovjeka. Nafi' kaže da mu ne pamti ime. Tada Ebu-Bekr reče Omeru: 'Ti si mi se samo želio suprotstaviti!'

'Nisam'! odgovorio je Omer. Pritom su (oboje) povisili ton. Tada je Allah objavio: 'O vjernici, ne dižite glasove svoje...'

Ibn-Zubejr kaže: "Nakon (objavljivanja) ovog ajeta Omer se ne bi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, glasno obraćao sve dok on ne bi zatražio da mu ponovi kako bi (ga čuo) i razumio."

On to ne prenosi od svoga oca, tj. Ebu- Bekra.²

4846. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ezher b. Sa'd, a ovom Ibn-Avm, prenoseći od Musaa b. Enesa, a on od Enesa b. Malika (da je kazivao):

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, raspitivao se za Sabita b. Kajs, pa mu je jedan čovjek³ rekao: 'Allahov Poslaniče, ja ću te obavijestiti o njemu!' Potom je (ovaj čovjek) otišao i našao ga (Sabita) kako, oborivši glavu, sjedi u svojoj kući, te ga je upitao: 'Šta ti je?'

'Zlo!', odgovori on. Bio je podigao svoj glas iznad glasa Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pa su mu propala dobra djela, tako da je postao jedan od stanovnika vatre. Ovaj se čovjek vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tome šta je Kajs rekao." Musa kaže: "(Ovaj čovjek) vratio mu se (Sabit) drugi put s velikom radošću i rekao mu: Idi i reci mu: 'Nisi ti od stanovnika vatre, već jedan od stanovnika Dženneta!'"

مَا أَرَدْتُ إِلَّا خِلَافِي قَالَ مَا أَرَدْتُ خِلَافَكَ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا فِي ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ) قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ فَمَا كَانَ عُمَرُ يُسْمِعُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ هَذِهِ الْآيَةِ حَتَّى يَسْتَفْهِمَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ ذَلِكَ عَنْ أَبِيهِ يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ.

٤٨٤٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ ابْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ أَنْبَأَنِي مُوسَى ابْنُ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ افْتَقَدَ ثَابِتَ بْنَ قَيْسٍ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا أَعْلَمُ لَكَ عِلْمُهُ فَاتَاهُ فَوَجَدَهُ جَالِسًا فِي بَيْتِهِ مُنْكَسًا رَأْسَهُ فَقَالَ لَهُ مَا شَأْنُكَ فَقَالَ شَرٌّ كَانَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَأَتَى الرَّجُلُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ مُوسَى فَرَجَعَ إِلَيْهِ الْمَرَّةَ الْآخِرَةَ بِبِشَارَةٍ عَظِيمَةٍ فَقَالَ اذْهَبْ إِلَيْهِ فَقُلْ لَهُ إِنَّكَ لَسْتَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَلَكِنَّكَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

¹ Radi se o Ebu-Bekru, radijallahu anhu.

² Ebu-Bekr je bio djed Abdullaha b. Zubejra, a on je sin Esme kćerke Ebu-Bekrove.

³ Radi se o Sa'du b. Mu'azu, radijallahu anhu.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“VEĆINA ONIH KOJI TE DOZIVAJU
ISPRED SOBA NIJE DOVOLJNO PAMETNA.”⁴

4847. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, a njemu Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža da ga je obavijestio Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Abdullaha b. Zubejra (da je kazivao):

“Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je delegacija iz Benu-Temima. Tada Ebu-Bekr reče: ‘Postavi za emira Ka’ka’a b. Ma’beda!’

‘Ne’, reče Omer, ‘nego postavi za emira Akreu b. Habisa!’

‘Želiš samo da mi se suprotstaviš!’, reče Ebu-Bekr.

‘Nisam ti se želio suprotstaviti!’, odgovori Omer. Tako su se oni prepirali, dižući pritom glasove, pa je u vezi s tim objavljeno: ‘O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova...’⁵ – sve do kraja ajeta.”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A DA SU SE ONI STRPJELI DOK IM
TI SAM NE IZIĐEŠ, BILO BI IM BOLJE...”⁶

بَاب (إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ
مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ)

٤٨٤٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ
عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ
عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُمْ أَنَّهُ قَدِمَ رَكْبٌ مِنْ بَنِي
تَمِيمٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمْرُ الْقَعْقَاعِ بْنِ
مَعْبُدٍ وَقَالَ عُمَرُ بَلْ أَمْرُ الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ فَقَالَ
أَبُو بَكْرٍ مَا أَرَدْتُ إِلَى أَوْ إِلَّا خِلَافِي فَقَالَ عُمَرُ مَا
أَرَدْتُ خِلَافَكَ فَتَمَارَيَا حَتَّى ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا
فَنَزَلَ فِي ذَلِكَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ
يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ) حَتَّى انْقَضَتِ الْآيَةُ .

بَاب قَوْلِهِ (وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا
حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ)

4 El-Hudžurat, 4.

5 El-Hudžurat, 1.

6 El-Hudžurat, 5. Ovako je u svim predanjima. Postoji samo naziv poglavlja, bez navođenja hadisa nakon toga.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA KAF

*Redž'un be'idun*¹ znači “nezamisliv povratak”; *furudž*² – “nered” rascjep (jednina je *ferdž*); *min hablil-verid*³ – “od vratne žile kucavice” (tj. žile koja se nalazi u vratu svakog čovjeka). Mudžahid kaže da *ma tenkusul-erdu*⁴ znači “šta će zemlja oduzeti od njih (od njihovih kostiju)”; *tebsireten*⁵ – “da bi razmislio”; *habbel-hasid*⁶ – “žito koje se žanje”; *basikat*⁷ – “visoke”; *eŋe'ajina*⁸ – “zar smo malaksali”; *ve kale karinuhu*⁹ – “a drug će njegov reći” (tj. šejtan koji je privezan za njega); *fenekkabu*¹⁰ – “tražili su utočišta”; *ev elkas-sem'a*¹¹ – “ili ko sluša”; *rekibun 'atidun*¹² – “onaj koji bdije”; *saikun ve šehidun*¹³ – “vodič i svjedok” (tj. dva meleka: pisar i svjedok); *šehidun* - svjedok onoga što se ne vidi; *min lugub*¹⁴ – “umor”. Drugi kažu da *nedid*¹⁵ znači “nagomilani jedni iznad drugih”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ ق

(رَجْعٌ بَعِيدٌ) رُدُّ (فُرُوجٌ) فَتُوقِ وَاحِدَهَا فَرْجٌ
(مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ) وَرِيدَاهُ فِي حَلْقِهِ وَالْحَبْلُ حَبْلٌ
الْعَاتِقِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ) مِنْ
عِظَامِهِمْ (تَبْصِرَةٌ) بَصِيرَةٌ (حَبُّ الْحَصِيدِ) الْحِطَّةُ
(بَاسِقَاتٍ) الطَّوَالُ (أَفْعَيْنَا) أَفَاعِيَا عَلَيْنَا حِينَ
أَنْشَأَكُمْ وَأَنْشَأَ خَلْقَكُمْ (وَقَالَ قَرِينُهُ) الشَّيْطَانُ
الَّذِي قُبِضَ لَهُ (فَنَقَّبُوا) ضَرَبُوا (أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ)
لَا يُحَدِّثُ نَفْسَهُ بِغَيْرِهِ (رَقِيبٌ عَتِيدٌ) رَصَدٌ (سَاتِقٌ
وَشَهِيدٌ) الْمَلَكَانِ كَاتِبٌ وَشَهِيدٌ (شَهِيدٌ) شَاهِدٌ
بِالْغَيْبِ (مِنْ لُغُوبٍ) النَّصَبُ وَقَالَ غَيْرُهُ (نَضِيدٌ)

- 1 Kaf, 3. Ovdje nevjernici izražavaju čuđenje da će ponovo biti oživljeni nakon što prašina postanu.
- 2 Kaf, 6. Govori se o tome kako je Uzvišeni Allah uredio i uspostavio nebo, gdje se ne vidi nikakav nesklad niti nered.
- 3 Kaf, 16. Uzvišeni Allah izjavljuje da je On bliži čovjeku od njegove vratne žile kucavice tako što Njegovi meleki izvršavaju Njegovu odredbu neprikosnovenno i ne može im ništa izmaći.
- 4 Kaf, 4. Uzvišeni Allah govori da zna šta će zemlja uništiti od njihovih kostiju i neće Mu biti sakriven nijedan dio njihovog tijela ma gdje ona bila i gdje god bila razbacana.
- 5 Kaf, 8. Tj. svaki Allahov rob koji vidi kako je Uzvišeni Allah rasprostro Zemlju i po njoj nepomična brda razbacao i dao da iz nje niče raznovrsno prekrasno bilje.
- 6 Kaf, 9. Govori se o vodi koju Uzvišeni Allah s neba spušta i čini da uz nju niču vrtovi i žito koje se žanje.
- 7 Kaf, 10. Radi se o visokim palmama koje daju plodove kao hranu Allahovim robovima.
- 8 Kaf, 15. Zar smo malaksali prilikom prvog stvaranja?!
- 9 Kaf, 23.
- 10 Kaf, 36. Radi se o narodima koji su ranije bili i nestali i koji su tražili sklonište od Allahove kazne, ali ga nisu mogli naći.
- 11 Kaf, 37. Pouku prima onaj koji razum ima i koji sluša.
- 12 Kaf, 18. On je prisutan kod čovjeka, tako da on ne može izustiti nijednu riječ, a da on to ne zna.
- 13 Kaf, 21. Na Sudnjem danu čovjek će doći s melekima koji su sve zabilježili.
- 14 Kaf, 38. Nikakav umor nije obuzeo Uzvišenog Allaha u stvaranju nebesa i Zemlje i onoga što je između njih.
- 15 Kaf, 10. Radi se o zamecima kod visokih palmi.

(tj. naslagani jedni na druge; a kada iziđu iz čaške, onda izgube takav redoslijed); *idbarin-nudžum*¹⁶ – “kada se zvijezde gube”; *ve edbaris-sudžud*¹⁷ – “i poslije obavljanja namaza”.

Po Asimovom kiraetu, fetha se koristi u ovoj riječi u poglavlju Kaf (tj. *edbare*), a kesra u poglavlju Et-Tur (tj. *edbari*); a mogu biti u oba slučaja i fetha i kesra.

Ibn-Abbas kaže da *jevmul-hurudž*¹⁸ znači “Dan oživljenja” (tj. dan kada će ljudi biti proživljeni u svojim grobovima).

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... ON ĆE ODGOVORITI: “IMA LI JOŠ?”¹⁹

4848. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Haremi b. Umara, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Bit će bačeni u vatru, pa će ona upitati: ‘Ima li još?’ – sve dok Allah ne stavi Svoje stopalo. Tada će ona (vatra) reći: ‘Dosta, dosta!’”²⁰

4849. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musa Kattan, njemu Ebu-Sufjan Himjeri Seid b. Jahja b. Mehdi, a ovom Avf, prenoseći od Muhammeda, a on (*merfu* predanjem; inače, Ebu-Sufjan ponajviše prenosi *mevkuf* predanjem) od Ebu-Hurejre (da je rekao): “Bit će rečeno Džehennem: ‘Jesi li se napunio?’, a on će odgovoriti: ‘Ima li još?’ Tada će Uzvišeni Gospodar stati stopalom na njega, te će (Džehennem) reći: ‘Dosta je, dosta je!’”

الْكُفْرَى مَا دَامَ فِي أَكْثَامِهِ وَمَعْنَاهُ مَنْصُودٌ بَعْضُهُ عَلَى بَعْضٍ فَإِذَا خَرَجَ مِنْ أَكْثَامِهِ فَلَيْسَ بِنَضِيدٍ وَإِدْبَارِ النَّجُومِ وَأَدْبَارِ الشُّجُودِ كَانَ عَاصِمٌ يَفْتَحُ الَّتِي فِي قِ وَيَكْسِرُ الَّتِي فِي الطُّورِ وَيُكْسِرَانِ جَمِيعًا وَيُنْصَبَانِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَوْمَ الْخُرُوجِ يَوْمَ يَخْرُجُونَ إِلَى الْبَعْثِ مِنَ الْقُبُورِ .

بَابُ قَوْلِهِ (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ)

٤٨٤٨ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُلْقَى فِي النَّارِ (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) حَتَّى يَضَعَ قَدَمَهُ فَتَقُولُ قَطُّ قَطُّ .

٤٨٤٩ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ حَدَّثَنَا أَبُو سُفْيَانَ الْحِمَيْرِيُّ سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَفَعَهُ وَأَكْثَرُ مَا كَانَ يُوقِفُهُ أَبُو سُفْيَانَ يُقَالُ (لِجَهَنَّمَ) هَلْ امْتَلَأَتْ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) فَيَضَعُ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدَمَهُ عَلَيْهَا فَتَقُولُ قَطُّ قَطُّ .

16 Et-Tur, 49. Pohvalno je tada veličati Gospodara svjetova.

17 Kaf, 40.

18 Kaf, 42.

19 Kaf, 30. To će biti onoga dana kada Džehennem, pošto se bude napunio svojim stanovnicima, bude upitan: “Jesi li se napunio?”

20 Kada je vatra zatražila još ljudi i džina da gore u njoj, Allah ju je smirio (ušutio) spuštanjem Svog stopala na nju, onako kako to dolikuje Uzvišenom Stvoritelju, ne poredeći ga s Njegovim stvorenjima niti niječući ajete i hadise koji govore o tome, niti ih krivo prezentujući i iskrivljavajući. (prim. rec.)

4850. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Raspravljat će se Džennet i Džehennem, pa će Džehennem reći: ‘Meni su pripali oholi i silnici!’ ‘A šta je sa mnom? Meni su pripali samo slabi i nemoćni!’¹, odgovorit će Džennet. Tada će Uzvišeni Allah reći Džennetu: ‘Ti si Moja milost; preko tebe Ja milost Svoju iskazujem onome kome hoću od Svojih robova!’, dok će vatri reći: ‘Ti si Moja kazna; preko tebe Ja kažnjavam onoga koga hoću od Svojih robova!’ I jedan i drugi bit će napunjeni. Što se Džehennema tiče, on će biti napunjen onoga trenutka kada On (Allah) stavi Svoje stopalo, a Džehennem uzvikne: ‘Dosta je, dosta je!’

Tada će se on napuniti, a njegovi dijelovi jedan na drugi biti zbijeni i jedni će se uz druge zbiti, a Uzvišeni Allah nikome od Svojih robova neće nepravdu učiniti. A što se tiče Dženneta, Uzvišeni će Allah za njega stvoriti stvorenja (kojima će ga napuniti).”

٤٨٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَحَاجَّتِ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ فَقَالَتِ النَّارُ أُوثِرْتُ بِالْمُتَكَبِّرِينَ وَالْمُتَجَبِّرِينَ وَقَالَتِ الْجَنَّةُ مَا لِي لَا يَدْخُلْنِي إِلَّا ضُعَفَاءُ النَّاسِ وَسَقَطُُهُمْ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِلْجَنَّةِ أَنْتِ رَحْمَتِي أَرْحَمُ بِكَ مَنْ أَسَاءَ مِنْ عِبَادِي وَقَالَ لِلنَّارِ إِنَّمَا أَنْتِ عَذَابِي أُعَذِّبُ بِكَ مَنْ أَسَاءَ مِنْ عِبَادِي وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا مَلَأُهَا فَأَمَّا النَّارُ فَلَا تَمْتَلِئُ حَتَّى يَضَعَ رِجْلَهُ فَيَقُولُ قَطُّ قَطُّ فَهَنَّا لَكَ تَمْتَلِئُ وَيُزَوِّى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ وَلَا يَظْلِمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ خَلْقِهِ أَحَدًا وَأَمَّا الْجَنَّةُ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُنْشِئُ لَهَا خَلْقًا .

¹ Slabi su i nemoćni u očima ljudi, a ne kod Allaha. Kod Njega su oni na visokim stupnjevima.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“I VELIČAJ GOSPODARA SVOGA
I ZAHVALJUJ MU PRIJE SUNČEVA
IZLASKA I PRIJE NJEGOVA ZALASKA!”²

4851. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, prenoseći od Džerira, on od Isma‘ila, ovaj od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Džerira b. Abdullaha da je rekao:

“Sjedjeli smo jedne noći s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on pogledao u mjesec četrnaeste noći³ i rekao: ‘Vi ćete vidjeti svoga Gospodara kao što njega⁴ vidite i nećete se mučiti dok Ga budete gledali. Ako možete da vam ne prođe namaz prije izlaska i prije zalaska sunca – učinite to (tj. da ne prođe)!’

Potom je proučio: ‘I veličaj Gospodara svoga i zahvaljuj Mu prije sunčeva izlaska i prije njegova zalaska.’”

4852. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Verka’, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžih, a on od Mudžahida da je Ibn-Abbas, radijallahu anhum, rekao:

“Naredio mu je (Uzvišeni Gospodar) da Ga veliča na kraju svih namaza, i to je značenje riječi Uzvišenog: ‘... i poslije obavljanja namaza.’”⁵

بَابُ قَوْلِهِ

(وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ

قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ)

٤٨٥١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا لَيْلَةً مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةً أَرْبَعَ عَشْرَةَ فَقَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا لَا تُضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ فَإِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلِبُوا عَلَى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا ثُمَّ قَرَأَ (وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ).

٤٨٥٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَرَهُ أَنْ يُسَبِّحَ فِي أَدْبَارِ الصَّلَوَاتِ كُلِّهَا يَعْنِي قَوْلَهُ (وَإِدْبَارَ السُّجُودِ).

2 Kaf, 39.

3 Tj. hidžretskog kalendara.

4 Tj. Mjesec.

5 Kaf, 40. Ovo može da se odnosi na spominjanje Allaha Uzvišenog nakon svakog namaza riječima: Subhanallah, elhamdulillah i Allahu ekber, a može da se odnosi na dva rekata pritvrđenih sunneta iza namaza osim sabaha i ikindije. I jedno i drugo ima potporu u praksi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EZ-ZARIJAT (ONI KOJI PUŠU)

Alija, radijallahu anhu, kaže da *ez-zarijat*¹ znači “vjetрови”. Drugi kažu da *tezruhu*² znači “raznesu ga”; *ve fi enfusikum efela tubsirum*³ – “a i u vama samima – zar ne vidite” (jedete i pijete preko jednog ulaza, izlazi na dva izlaza);⁴ *feraga*⁵ – “ode” (tj. vrati se); *fesakket*⁶ – “udarajući se i skupljajući svoje prste; udarajući se po čelu”; *er-remim*⁷ – “gnjilež” (tj. zemaljsko rastinje kada se osuši i zdrobi); *lemusi'un*⁸ – “Mi još neizmjereno mnogo možemo” (tj. moćni smo, kao što je to imućan prema svome stanju)⁹; *'alel-musi'i kaderuhu* – “snaga i moć”; *zevdžejni*¹⁰ – “par” (tj. muško i žensko, kao i različitost boja: slatko i kiselo – i to je par); *fefirru ilallahi*¹¹ – “zato požurite Allahu” (bježite od Njega Njemu)¹²; *illa lija'budun*¹³ – “izuzev da Mi se klanjaju” (tj. stvorio sam sretne od dvije skupine: samo da iskazuju moju jednoću; neki kažu:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الذَّارِيَاتِ

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ الذَّارِيَاتُ الرِّيَّاحُ وَقَالَ غَيْرُهُ
(تَذَرُوهُ) تَفَرَّقَهُ (وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ)
تَأْكُلُ وَتَشْرَبُ فِي مَدْخَلٍ وَاحِدٍ وَيَخْرُجُ مِنْ
مَوْضِعَيْنِ (فَرَاغٌ) فَرَجَعَ (فَصَكَّتْ) فَجَمَعَتْ
أَصَابِعَهَا فَضْرَبَتْ بِهَا جَبْهَتَهَا وَالرَّمِيمُ نَبَاتٌ
الْأَرْضِ إِذَا بَيَسَ وَدِيسَ (لُوسِعُونَ) أَيُّ لَذُو سَعَةٍ
وَكَذَلِكَ عَلَى الْمُوسِعِ قَدْرُهُ يَعْنِي الْقَوِيُّ (خَلَقْنَا
زَوْجَيْنِ) الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى وَاخْتِلَافُ الْأَلْوَانِ حُلُوٌّ
وَحَامِضٌ فَهُمَا زَوْجَانِ (فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ) مَعْنَاهُ مَنْ
اللَّهُ إِلَيْهِ (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ)
مَا خَلَقْتُ أَهْلَ السَّعَادَةِ مِنْ أَهْلِ الْقَرِيقَيْنِ إِلَّا

1 Ez-Zarijat, 1.

2 El-Kehf, 45. Ovaj je termin upotrijebljen u poglavlju El-Kehf, a termin *zerva* upotrijebljen je u poglavlju Ez-Zarijat u značenju snažno puhati.

3 Ez-Zarijat, 21.

4 Naime, jedete na usta, a to što pojedete i popijete izlazi na dva načina, tj. obavljanjem male i velike nužde.

5 Ez-Zarijat, 26. Radi se o Ibrahimu, alejhis-selam, kome su došli melec, a on, ne znajući to, otišao i donio im pečeno tele, približivši im njegovo meso kako bi ih ugostio.

6 Ez-Zarijat, 29. Kada su melec obradovali Ibrahima, alejhis-selam, da će dobiti dječaka koji će biti učen, njegova žena, od iznenađenja i čuđenja, znajući da više ne može radati, počela je uzvikivati i udarati se po licu.

7 Ez-Zarijat, 42. Radi se o narodu Ad, koji je uništen vjetrom i nakon toga postao kao gnjilež.

8 Ez-Zarijat, 47. Ovdje se govori o Allahovom stvaranju neba i konstatira da On još mnogo toga može učiniti Svojom moći.

9 El-Bekara, 236.

10 Ez-Zarijat, 49.

11 Ez-Zarijat, 50.

12 Tj. bježite od grijeha prema Njemu ka pokoravanju Njemu i od Njegove kazne ka Njegovoj milosti.

13 Ez-Zarijat, 56. Radi se o dvjema skupinama: ljudima i džinima; onima koji se svojim radom pokoravaju svome Gospodaru i onima koji griješe, odbijajući tako pokornost svome Gospodaru.

stvorio ih je da rade, pa su jedni radili, a drugi to ostavili; u ovome nema dokaza za kaderije, a grijesi su *ez-zenub*, velika kofa). Mudžahid kaže da *sarretin*¹⁴ znači “uzvikujući”; *zenuben*¹⁵ – “put”; *el-‘akim*¹⁶ – “nerotkinja”. Ibn-Abbas kaže da *el-hubuk*¹⁷ “zvjezdani putevi” (tj. njihovo savršeno uspostavljanje i ljepota); *fi gamretin*¹⁸ – “utonuli u neznanje” (tj. u zabludi ustrajavaju). Drugi kažu da *tevasav*¹⁹ (jedni drugima u emanet ostavljali) ustvari znači “slažu se i dogovaraju”; *musevvemeten*²⁰ – “obilježeno, označeno” (od izraza *es-sima*, što znači “znak, žig; fizionomija, izgled”); *kutilel-insanu* proklet bio.

لِيُؤْخَذُوا وَقَالَ بَعْضُهُمْ خَلَقَهُمْ لِيَفْعَلُوا فَفَعَلَ
بَعْضٌ وَتَرَكَ بَعْضٌ وَلَيْسَ فِيهِ حُجَّةٌ لِأَهْلِ الْقَدَرِ
وَالذَّنُوبِ الدَّلُؤُ الْعَظِيمِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ صَرَّةٌ صَيِّحَةٌ
ذُنُوبًا سَبِيلًا الْعَقِيمِ الَّتِي لَا تَلِدُ وَلَا تُلْقِحُ شَيْئًا
وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَالْحُبُّكَ اسْتَوَاؤُهَا وَحُسْنُهَا فِي
غَمْرَةٍ فِي ضَلَالَتِهِمْ يَتِمَادُونَ وَقَالَ غَيْرُهُ تَوَاصَوْا
تَوَاطَّأُوا وَقَالَ مُسَوِّمَةٌ مُعَلَّمَةٌ مِنَ السَّيِّئَاتِ قُتِلَ
الْإِنْسَانُ لَعْنِ

14 Ez-Zarijat, 29. Radi se o reagiranju žene Ibrahimove, alejhis-selam.

15 Ez-Zarijat, 59.

16 Ez-Zarijat, 29.

17 Ez-Zarijat, 7.

18 Ez-Zarijat, 11.

19 Ez-Zarijat, 53.

20 Ez-Zarijat, 34.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TUR (GORA)

Katade kaže da *mestur*¹ znači “napisan”. Mudžahid veli da *Et-Tur*² znači “brdo na sirijanskom”; *rekkin menšurin*³ – “koži razvijenoj” (tj. stranici); *ves-sakfil-merfu*⁴ – “i svoda uzdignutog” (tj. neba); *el-mesdžur*⁵ – “napunjenog; zapaljenog”. Hasan veli: “Zapalit će se, dok sva voda nestane iz njega, tako da neće u njemu ostati ni kapi.”⁶ Mudžahid kaže da *eletnahum*⁷ znači “nećemo nimalo umanjiti”. Drugi kažu da *temur*⁸ znači “uzburka kruži”, a *ahlamuhum*⁹ – “njihova pamet”. Ibn-Abbas kaže da *el-berr*¹⁰ znači “dobročinitelj, blagodaran”; *kisfen*¹¹ – “komad”; *el-menun*¹² – “smrt”. Drugi kažu da *jetenaze'un*¹³ znači “jedni će drugima dodavati”.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الطُّورِ

وَقَالَ قَتَادَةُ (مَسْطُورٍ) مَكْتُوبٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ
الطُّورُ الْجَبَلُ بِالشَّرْيَانِيَّةِ (رَقٌّ مَنشُورٌ) صَحِيفَةٌ
(وَالسَّقْفُ الْمَرْفُوعُ) سَمَاءُ (الْمَسْجُورِ) الْمَوْقِدِ
وَقَالَ الْحَسَنُ تُسَجَّرُ حَتَّى يَذْهَبَ مَاؤُهَا فَلَا يَبْقَى
فِيهَا قَطْرَةٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَلْتَنَاهُمْ) نَقَضْنَا وَقَالَ
غَيْرُهُ (تُمُورٌ) تَدُورُ (أَخْلَامُهُمْ) الْعُقُولُ وَقَالَ
ابْنُ عَبَّاسٍ (الْبَرُّ) اللَّطِيفُ (كِسْفًا) قِطْعًا الْمُنُونُ
الْمَوْتُ وَقَالَ غَيْرُهُ (يَتَنَازَعُونَ) يَتَعَاطَوْنَ .

1 Et-Tur, 2.

2 Et-Tur, 1.

3 Et-Tur, 3.

4 Et-Tur, 5.

5 Et-Tur, 6. Radi se o moru koje će se napuniti i zapaliti. Taberi prenosi da je Alija, radijallahu anhu, upitao jednog židova: “Gdje je Džehennem?” – “U moru!”, odgovorio je on. “Istinu je rekao!”, reče Alija, radijallahu anhu, a zatim prouči: “I kada se mora vatrom napune...” (Et-Tekvir, 6)

6 Ibn-Hadžer tvrdi da ovim Hasan Basri misli na more na Sudnjem danu; izraz *mesdžur* označava *more vatrom napunjeno*, a na ovom svijetu *mesdžur* označava *more vodom napunjeno*.

7 Et-Tur, 21. Obavještava Uzvišeni i navodi Svoju dobrotu, plemenitost, milost i blagost prema Svojim stvorenjima: tako da će se djeca vjernika, ako ih budu slijedila u vjerovanju, pridružiti svojim roditeljima u staništima koja će dobiti u Džennetu, iako djela ne dostižu djela roditelja, Allah, dželle šanuhu, sastavit će ih na najljepši način kako bi roditelji bili sretni sa svojom djecom (i obrnuto). Jer Allah će podići djela slabijih, tj. manjkavih, na stepen djela onih boljih, kako bi se izjednačili na položaju u Džennetu, a nimalo ne umanjujući nagrade boljih. (*Tefsir Ibn-Kesir*, komentar spomenutog ajeta, skraćeno izdanje, 1423-2002., str. 1302).

8 Et-Tur, 9. tj: nebo.

9 Et-Tur, 32.

10 Et-Tur, 28.

11 Et-Tur, 44.

12 Et-Tur, 30.

13 Et-Tur, 23.

POGLAVLJE...

بَاب

4853. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Nevfela, on od Urve, ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme da je rekla: “Požalila sam se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (rekavši): ‘Doista osjećam bolove!’ ‘Čini tavaḥ iza ljudi jašući, reče on. Činila sam tavaḥ, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u blizini Ka’be klanjao i učio: ‘Tako mi Gore i Knjige u retke napisane...’”¹⁴

4854. PRIČAO NAM JE Humejdi, a njemu Sufjan, da je rekao: Kazivali su mi od Zuhrija, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut’ima, a ovaj od svoga oca da je kazivao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči (suru) Et-Tur na akšam-namazu. Kada je stigao do ajeta: ‘Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni, ili su oni sami sebe stvorili?! Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni neće da vjeruju! Zar je u njih blago Gospodara tvoga, ili: zar su oni vladatelji?!’¹⁵ – skoro da mi je srce iskočilo.” Sufjan b. Ujejne kaže: “Što se mene tiče, ja sam čuo od Zuhrija kako prenosi od Muhammeda b. Džubejra b. Mut’ima, a on od svoga oca da je kazivao: ‘Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči suru Et-Tur na akšam-namazu’, a nisam ga čuo da je dodao ono što mi govore.”¹⁶

٤٨٥٣ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنِّي أَشْتَكِي فَقَالَ طُوفِي مِنْ وَرَاءِ النَّاسِ وَأَنْتِ رَاكِبَةٌ فَطُفْتُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي إِلَى جَنْبِ الْبَيْتِ يَقْرَأُ بِالطُّورِ وَكِتَابِ مَسْطُورٍ .

٤٨٥٤ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثُونِي عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرٍ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ فَلَمَّا بَلَغَ هَذِهِ الْآيَةَ (أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ أَمْ خُلِقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمْ الْمُسْتَطِرُّونَ) قَالَ كَادَ قَلْبِي أَنْ يَطِيرَ قَالَ سُفْيَانُ فَأَمَّا أَنَا فَإِنَّمَا سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرٍ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ وَلَمْ أَسْمَعْهُ زَادَ الَّذِي قَالُوا لِي .

¹⁴ Umm-Selema, radijallahu anha, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogla od slabosti i bolesti činiti tavaḥ hodajući, pa joj je on dopustio da to učini jašući iza ljudi. To je tada bilo moguće zato što prostor oko Ka’be nije bio popločan. Danas se koriste i kolica za bolesne i iznemogle.

¹⁵ Et-Tur, 35-37.

¹⁶ Tj. nije Sufjan b. Ujejne čuo direktno od Zuhrija dodatak koji je na kraju hadisa spomenut, a to su riječi – skoro da mi je srce iskočilo dok je prethodni dio hadisa čuo direktno od njega. U tom slučaju priča Humejdi, a njemu Sufjan da je rekao: Kazivali su mi od Zuhrija, kao što je u prethodnom rivajetu, a ne da je cjelokupni hadis sa dodatkom čuo Sufjan od Zuhrija. (prim.rec.)

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NEDŽM (ZVIJEZDA)

Mudžahid kaže da *zu mirretin*¹ znači “snažni;”; *kabe kavsejni*² – “blizu koliko dva luka” (kao što je veter, žica, tetiva luka); *diza*³ – “nepravedna, kriva”; *ve ekda*⁴ – “posve prestane udjeljivati”; *Rabbuš-ši'ra*⁵ – “Gospodar zvijezde Sirijusa”; *ellezi veffa*⁶ – “koji je obaveze potpuno ispunjavao”; *ezifetil-azife*⁷ – “Smak se svijeta približava”; *samidun*⁸ – “gordo uzdignutih glava”. Ikrima kaže da to znači “pjevati na dijalektu plemena Himjer”⁹. Ibrahim¹⁰ kaže da *efetumarunehu*¹¹ znači “zašto se s njim prepirete” (a ko uči: *efetemrunehu*, onda to znači “zašto niječete”¹²); *ma zagal-besaru*¹³ – “pogled mu”, (tj. Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem), *ve ma taga*, “nije skrenuo niti je prekoračio” (tj. nije pretjerao u onome što je vidio); *fetemarev*¹⁴ – “sumnjate, smatrate lažnim”. Hasan kaže da *iza heva*¹⁵ znači “kad zalazi, kada nestaje”. Ibn-Abbas kaže da *agna ve akna*¹⁶ znači “On daje bogatstvo i zadovoljnim čini”.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النَّجْمِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (ذُو مِرَّةٍ) ذُو قُوَّةٍ (قَابَ قَوْسَيْنِ) حَيْثُ الْوَتَرُ مِنَ الْقَوْسِ (ضِيْزَى) عَوْجَاءُ (وَأَكْدَى) قَطَعَ عَطَاءَهُ (رَبُّ الشَّعْرَى) هُوَ مِرْزَمُ الْجُوزَاءِ (الَّذِي وَفَى) وَفَى مَا فُرِضَ عَلَيْهِ (أَزِفَتِ الْأَزِفَةُ) اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ (سَامِدُونَ) الْبَرْطَمَةُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ يَتَغَنَوْنَ بِالْحِمَيْرِيَّةِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ (أَفْتَمَرُونَهُ) أَفْتَجَادِلُونَهُ وَمَنْ قَرَأَ أَفْتَمَرُونَهُ يَعْنِي أَفْتَجَحَدُونَهُ وَقَالَ (مَا زَاغَ الْبَصَرُ) بَصَرُ مُحَمَّدٍ ﷺ (وَمَا طَغَى) وَمَا جَاوَزَ مَا رَأَى (فَتَمَارَوْا) كَذَبُوا وَقَالَ الْحَسَنُ (إِذَا هَوَى) غَابَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَغْنَى وَأَقْنَى) أَعْطَى فَأَرْضَى .

1 En-Nedžm, 6.

2 En-Nedžm, 9.

3 En-Nedžm, 22.

4 En-Nedžm, 34.

5 En-Nedžm, 49.

6 En-Nedžm, 37.

7 En-Nedžm, 57.

8 En-Nedžm, 61.

9 To znači *odbijati, u gafletu živjeti*. Himjerijski je jezik jemenski. Kada se htjelo nekome reći: “Pjevaj!” – govorilo se: “Ismid!”, pa je odatle u Kur'anu: *samidun*.

10 Tj. Ibrahim Neha'i, poznati učenjak iz generacije tabiina.

11 En-Nedžm, 12.

12 Ovako su učili Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, i većina kufijskih karija. Ostali su učili: *efetumarunehu*.

13 En-Nedžm, 17.

14 En-Nedžm, 55.

15 En-Nedžm, 1. Radi se o Allahovoj, dželle šanuhu, zakletvi zvijezdom koja nestaje, tj. kad gađa šejtane kako kaže Ed-Dahhak. (Ibn-Kesir)

16 En-Nedžm, 48.

POGLAVLJE...

4855. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki¹⁷, prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida, on od Amira, a ovaj od Mesruka da je kazivao:

“Pitao sam Aišu, radijallahu anha: ‘Majko, je li Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio svoga Gospodara?’, pa mi je odgovorila: ‘Nakostriješila mi se kosa zbog ovoga što si pitao. Je li ti poznato troje: ko to bude rekao – slagao je! Ko bude govorio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio svoga Gospodara – slagao je!’ Zatim je proučila: ‘Pogledi do Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire; On je milostiv i upućen u sve!’¹⁷

‘Nijednom čovjeku nije dato da mu se Allah obraća osim: nadahnućem, ili iza zastora...’¹⁸ (Potom je kazala:) ‘Ko ti kaže da zna šta će sutra biti – slagao je!’, a onda proučila: ‘A čovjek ne zna šta će sutra zaraditi!’¹⁹

‘I ko bude tvrdio, (nastavila je), ‘da je Poslanik nešto zatajio – slagao je!’ Nakon toga je proučila: ‘O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga!’²⁰ (dodavši:) ‘A vidio je Džibrila, alejhis-selam, u njegovu liku dva puta.’”

باب

٤٨٥٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ
إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَامِرٍ عَنْ مَسْرُوقٍ
قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا يَا أُمَّتَاهُ هَلْ
رَأَى مُحَمَّدٌ ﷺ رَبَّهُ فَقَالَتْ لَقَدْ قَفَّ شَعْرِي مِمَّا
قُلْتَ أَيْنَ أَنْتَ مِنْ ثَلَاثٍ مَنْ حَدَّثَكُنَّ فَقَدْ
كَذَبَ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ
كَذَبَ ثُمَّ قَرَأْتُ (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ
الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ) (وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ
يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ) وَمَنْ
حَدَّثَكَ أَنَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ فَقَدْ كَذَبَ ثُمَّ قَرَأْتُ
(وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَآذَا تَكْسِبُ غَدًا) وَمَنْ حَدَّثَكَ
أَنَّهُ كَتَمَ فَقَدْ كَذَبَ ثُمَّ قَرَأْتُ (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ
مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) وَلَكِنَّهُ رَأَى جِبْرِيلَ عَلَيْهِ
السَّلَامُ فِي صُورَتِهِ مَرَّتَيْنِ .

17 El-En'am, 103.

18 Eš-Šura, 51.

19 Lukman, 34.

20 El-Maida, 67.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... BLIZU KOLIKO DVA LUKA ILI BLIŽE”¹

A to je koliko je od luka do njegove tetive.

4856. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Abdul-Vahid, a ovom Šejbani, koji kaže:

“Čuo sam Zirra kako prenosi od Abdullaha:² ‘... blizu koliko dva luka ili bliže – i objavio robu Njegovu ono što je objavio.’”³

Pričao nam je Ibn-Mes‘ud da je on⁴ vidio Džibrila koji je imao šest stotina krila.⁵

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I OBJAVIO ROBU NJEGOVU
ONO ŠTO JE OBJAVIO.”⁶

4857. PRIČAO NAM JE Talk b. Gannam, a njemu Zaida, prenoseći od Šejbanija, koji kaže:

“Pitao sam Zirra o riječima Uzvišenog: ‘... blizu koliko dva luka ili bliže – i objavio robu Svome ono što je objavio’,⁷ pa mi je on odgovorio: ‘Abdullah nas je obavijestio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio Džibrila, koji je imao šest stotina krila.’”⁸

بَاب (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ)

حَيْثُ الْوَتْرُ مِنَ الْقَوْسِ .

٤٨٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ زَيْرًا عَنْ عَبْدِ اللَّهِ (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ) قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ مَسْعُودٍ أَنَّهُ رَأَىٰ جِبْرِيلَ لَهُ سِتُّ مِائَةِ جَنَاحٍ .

بَاب قَوْلِهِ (فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ)

٤٨٥٧. حَدَّثَنَا طَلْقُ بْنُ غَنَامٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ الشَّيْبَانِيِّ قَالَ سَأَلْتُ زَيْرًا عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَىٰ (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ) قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ رَأَىٰ جِبْرِيلَ لَهُ سِتُّ مِائَةِ جَنَاحٍ .

1 En-Nedžm, 9.

2 Ovdje se misli na Ibn-Mes‘uda, radijallahu anhu.

3 En-Nedžm, 9-10.

4 Tj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

5 Ovo je predanje Zirra b. Hubejša od Abdullaha b. Mes‘uda.

6 En-Nedžm, 10.

7 Većina komentatora Kur’ana smatra kako ovi ajeti upućuju na to da je Allah, dželle šanuhu, dostavio Objavu Svome robu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, dok pojedinci smatraju da se Allah obratio Džibrilu, s obzirom da se Džibril nadnio na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, približio mu se i onda mu saopćio Allahovu riječ.

8 U Nesajjovoj predaji spominje se da su se od njegova perja širile sjajne boje od bisera i safira.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“VIDIO JE NAJVELIČANSTVENIJA
ZNAMENJA GOSPODARA SVOGA.”⁹

4858. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je o ajetu:

“Vidio je najveličanstvenija znamenja Gospodara svoga” – rekao: “Vidio je zeleni ogrtač koji je ispunio horizont.”¹⁰

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ŠTA KAŽETE O LATU I UZZAU?”¹¹

4859. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Ebu-Ešheb, a ovom Ebu-Dževza, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je o Latu i Uzzau rekao):

“Lat je bio čovjek koji je hodočasnicima miješao kašu.”¹²

بَاب

(لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى)

٤٨٥٨. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ (لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى) قَالَ رَأَى رَفْرَفًا أَخْضَرَ قَدْ سَدَّ الْأُفُقَ .

بَاب (أَفْرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّى)

٤٨٥٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَشْهَبِ حَدَّثَنَا أَبُو الْجَوْزَاءِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ (اللَّاتَ وَالْعُزَّى) كَانَ اللَّاتُ رَجُلًا يَلْتُ سَوِيْقَ الْحَاجِّ .

9 En-Nedžm, 18.

10 Rivajet Nesaije i Hakima pojašnjava šta je vidio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: “Vidio je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Džibrila, alejhis-selam, na prelijepom ogrtaču, ispunio je prostor između neba i Zemlje. *Refref* se koristi u značenju ukrasa i predivnog tankog ogrtača od svile. (prim. rec.)

11 En-Nedžm, 19.

12 Ibn-Ebu-Hatim bilježi predanje od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je to bio čovjek koji je miješao kašu na kamenu; kod koga bi se napio – taj bi se udebljao, stoga su ga počeli obožavati. Mudžahid kaže da se radi o čovjeku iz Taifa koji je hranio prolaznike, a kada je umro, počeli su ga obožavati. Kip Latov porušio je, po naređenju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, Mugira b. Šu'ba kada je pleme Sekif prešlo na islam, dok je Uzzaa, također po naređenju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, porušio Halid b. Velid, radijallahu anhu, prilikom oslobađanja Mekke 630. god. (8. god. po Hidžri).

4860. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se zakune i u svojoj zakletvi kaže: 'Tako mi Lata i Uzzaa!' – neka kaže: 'La ilahe illallah!' (Nema Boga osim Allaha!), a ko svome drugu kaže: 'Dođi da se kockamo!' – neka podijeli sadaku!'"¹

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I MENATU, TREĆOJ, NAJMANJE CIJENJENOJ?"²

4861. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, koji kaže da je čuo Urvu (kako pripovijeda):

"Upitao sam Aišu, radijallahu anha,³ pa mi je rekla: 'Oni koji spomenu ime (veličajući i obožavajući i obrede čineći u ime) taguta Menata, koji je u Mušellelu,⁴ nisu obilazili između Safe i Merve!' Uzvišeni je Allah objavio: 'Safa i Merva Allahova su obredna mjesta!'⁵, te su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani sa'j između njih činili."

Sufjan kaže: "Menat je u Mušellelu kod Kudejda."⁶ Abdur-Rahman b. Halid prenosi od Ibn-Šihaba da je Urva kazivao: "Aiša je rekla: 'Objavljen je zbog ensarija, jer su oni i Gassan, prije nego što su islam primili, podizali svoj glas spominjući Menata na sličan način.'"

٤٨٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلْفِهِ وَاللَّاتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أَقَامِرُكَ فَلْيَتَصَدَّقْ.

باب (وَمَنَاةُ الثَّالِثَةُ الْأُخْرَى)

٤٨٦١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ سَمِعْتُ عُرْوَةَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَتْ إِنَّمَا كَانَ مِنْ أَهْلِ بَمَنَاةَ الطَّاعِيَةِ الَّتِي بِالْمُشَلَّلِ لَا يَطُوفُونَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ) فَطَافَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالْمُسْلِمُونَ قَالَ سُفْيَانُ مَنَاةُ بِالْمُشَلَّلِ مِنْ قُدَيْدٍ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ نَزَلَتْ فِي الْأَنْصَارِ كَانُوا هُمْ وَغَسَّانُ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمُوا يُهْلُونَ لِمَنَاةَ مِثْلَهُ وَقَالَ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ كَانَ

¹ Nesai i Ibn-Madže bilježe da se Sa'd jedanput zakleo Latom i Uzzaom, pa su mu ashabi prigovorili. Vjerovjesnik mu je rekao da izgovori: "La ilahe illallah!" Ebu-Bekr b. El-Arebi kaže: "Ko se ozbiljno i namjerno zakune Latom i Uzzaom postaje nevjernik. Međutim, ko to kaže iz neznanja ili zaborava, onda neka izgovori: 'La ilahe illallah!', jer će mu to biti otkup za te izgovorene riječi i tu zakletvu." Što se tiče pozivanja nekoga na kockanje, to je haram, a iskupljenje, samo za taj poziv, jest dijeljenje sadake.

² En-Nedžm, 20.

³ Pitao ju je o obaveznosti sa'ja brzog hodanja između Safe i Merve.

⁴ Mušellel je brdo u blizini Kudejda.

⁵ El-Bekara, 158.

⁶ Kudejd je poznato mjesto između Mekke i Medine.

Ma'mer prenosi od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše: "Među ensarijama bilo je i onih koji su prinosili žrtve Menatu, a Menat je kip između Mekke i Medine. Rekli su: 'Allahov Vjerovjesniče, nismo tavaf činili (tj. sa'j) između Safe i Merve iz sličnog poštovanja prema Menatu.'"

RIJEČI UZVIŠENOG:

"BOLJE PADAJTE LICEM NA TLO PRED ALLAHOM I KLANJAJTE SE!"⁷

4862. PRIČAO NAM JE Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovom Ejjub, prenoseći od Ikreme, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumā, da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio sedždei-tilavet učeći suru En-Nedžm. To su s njim učinili muslimani i idolopoklonici, džini i ljudi."⁸ U ovom predanju slijedi ga Ibrahim b. Tahman, prenoseći od Ejjuba, ali Ibn-Ujejne ne spominje Ibn-Abbasa.

4863. PRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, njemu Ebu-Ahmed (tj. Zubejri), a ovom Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Esveda b. Jezida, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu,⁹ da je rekao: "Prva sura u kojoj je objavljen sedždei-tilavet bila je sura En-Nedžm. Sedždu je učinio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a učinili su je i oni iza njega, izuzev jednog čovjeka. Vidio sam ga kako je uzeo šaku zemlje i na njoj sedždu učinio. Kasnije sam vidio kako je taj čovjek poginuo kao nevjernik. Bio je to Umejja b. Halef."¹⁰

رَجَالٌ مِنَ الْأَنْصَارِ مَنْ كَانَ يُهْلُ لِمَنَاةَ وَمَنَاةُ صَنَمٌ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ قَالُوا يَا نَبِيَّ اللَّهِ كُنَّا لَا نَطُوفُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ تَعْظِيمًا لِمَنَاةَ نَحْوَهُ .

بَاب

(فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا)

٤٨٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَجَدَ النَّبِيُّ ﷺ بِالنَّجْمِ وَسَجَدَ مَعَهُ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ تَابَعَهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ أَيُّوبَ وَلَمْ يَذْكُرْ ابْنُ عُليَّةَ ابْنَ عَبَّاسٍ .

٤٨٦٣. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنِي أَبُو أَحْمَدَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ ابْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَوَّلُ سُورَةٍ أُنْزِلَتْ فِيهَا سَجْدَةٌ وَالنَّجْمُ قَالَ فَسَجَدَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَسَجَدَ مَنْ خَلْفَهُ إِلَّا رَجُلًا رَأَيْتُهُ أَخَذَ كَفًّا مِنْ تُرَابٍ فَسَجَدَ عَلَيْهِ فَرَأَيْتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ قُتِلَ كَافِرًا وَهُوَ أُمَيَّةُ بْنُ خَلَفٍ .

7 En-Nedžm, 62.

8 Idolopoklonici su također, zajedno s muslimanima, učinili sedždu kada su čuli ovu suru. To je prvi ajet sa sedždei-tilavetom koji je objavljen.

9 Tj. Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu.

10 Drugi spominju druga imena, ali je spomenuto najprimjerenije, jer je on poginuo u Bici na Bedru.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KAMER (MJESEC)

Mudžahid kaže da je *mustemirrun*¹ “prolazan”, dok *muzdedžerun*² znači “dosegle vrhunac opomene”. *Vezdudžir*³ znači “neuračunljiv”, a *dusur*⁴ – “od eksera sagrađena”. *Li men kane kufire*⁵ znači “nagrada od Allaha za onog koji je odbačen bio”, a *muhtedar*⁶ – “pristupit će onaj čiji je red da dobije vodu”. Ibn-Džerir kaže da *muhti'ine*⁷ znači “netremice gledajući”, a *el-habebu* – “brzina”. Drugi kažu kako *fete'ata*⁸ znači “pa se on spremi; svojom je rukom zakla”, dok *el-muhtezir*⁹ znači “kao ograda izgorena”. *Izdudžir*¹⁰ je prema korijenu glagola *iftu'ile*, od *zedžertu*. *Kufire*¹¹ znači “biti odbačen od glagola odbaciti, porican bio” (učinili smo s njim i s njima ono što smo učinili kao kaznu za ono što je učinjeno Nuhu i njegovim drugovima). *Mustekirrun*¹² znači “kazna koju će neprestano osjećati” (istinska kazna), a *el-ešir*¹³ – “oholi, obijesni”.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ (القمر)

قَالَ مُجَاهِدٌ (مُسْتَمِرٌّ) ذَاهِبٌ (مُزْدَجِرٌ) مُتَنَاهٍ
(وَأَزْدَجِرٌ) فَاسْتُطِيرَ جُنُونًا (دُسِرٌ) أَضْلَاعُ
السَّفِينَةِ (لَمَنْ كَانَ كُفِرَ) يَقُولُ كُفِرَ لَهُ جَزَاءُ
مِنْ اللَّهِ (مُحْتَضِرٌ) يَحْضُرُونَ الْمَاءَ وَقَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ
(مُهْطِعِينَ) النَّسْلَانُ الْخَبَبُ السَّرَاعُ وَقَالَ غَيْرُهُ
(فَتَعَاطَى) فَعَاطَهَا بِيَدِهِ فَعَقَرَهَا (الْمُحْتَظِرُ)
كَحِظَارٍ مِنَ الشَّجَرِ مُحْتَرِقٍ (أَزْدَجِرٌ) افْتَعَلَ مِنْ
زَجَرْتُ (كُفِرَ) فَعَلْنَا بِهِ وَبِهِمْ مَا فَعَلْنَا جَزَاءً لِمَا
صُنِعَ نُوحٍ وَأَصْحَابِهِ (مُسْتَقِرٌّ) عَذَابٌ حَقٌّ يُقَالُ
الْأَشْرُ الْمَرْحُ وَالْتَجَبُرُ.

1 El-Kamer, 2. Kada god nevjernici vide čudo, govore da je to prolazna čarolija i sihr.

2 El-Kamer, 4.

3 El-Kamer, 9. Radi se o Nuhu, alejhis-selam, koga su onemogućavali u njegovoj misiji, utjerujući ga u laž i smatrajući ga ludakom.

4 El-Kamer, 13. Radi se o Nuhovoj, alejhis-selam, lađi.

5 El-Kamer, 14. Tj. nagrada je bila plovidba lađom i spas od kazne onima koji su vjerovali, i bili odbačeni.

6 El-Kamer, 28. Ovdje se govori o narodu Semud, kome je Allah kao iskušenje poslao kamilu, pa se voda između njih i nje dijelila, i svako je čekao na svoj dio u podjeli vode.

7 El-Kamer, 8.

8 El-Kamer, 29. Jedan je čovjek iz naroda Semud preklao kamilu koja je tom narodu poslana kao iskušenje.

9 El-Kamer, 31. Tako je izgledao Semud nakon kazne koju im je Allah poslao u obliku strašnog krika.

10 El-Kamer, 9.

11 El-Kamer, 14. Radi se o potopu onih koji su odbacili Nuha, alejhis-selam, i njegove pristalice.

12 El-Kamer, 38.

13 El-Kamer, 26. Radi se o oholim lažljivcima naroda Semud.

“...I MJESEC SE RASPOLUTIO,
A ONI UVIJEK, KADA VIDE KAKAV ZNAK,
OKREĆU SE...”¹⁴

4864. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Šu‘be i Sufjana, njih dvojica od A‘meša, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma‘mera, a on od Ibn-Mes‘uda da je rekao:

“Raspolutio se Mjesec u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dva dijela: jedan dio iznad brda, a drugi ispod njega, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Gledajte!’”¹⁵

4865. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ibn-Ebu-Nedžih, prenoseći od Mudžahida, ovaj od Ma‘mera, a on od Abdullaha da je rekao:

“Raspolutio se Mjesec na dva dijela, a mi smo bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: ‘Gledajte, gledajte!’”

4866. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Bekr, prenoseći od Dža‘fera, on od Iraka b. Malika, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Ukbe b. Mes‘uda, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao: “Raspolutio se Mjesec u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

4867. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus b. Muhammed, a ovom Šejban, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Mekkelije su tražile da im (Poslanik) pokaže znamenje, pa im je pokazao raspolučenje Mjeseca.”

بَاب

وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا

٤٨٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ وَسُفْيَانَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِرْقَتَيْنِ فِرْقَةٌ فَوْقَ الْجَبَلِ وَفِرْقَةٌ دُونَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اشْهَدُوا.

٤٨٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَصَارَ فِرْقَتَيْنِ فَقَالَ لَنَا اشْهَدُوا اشْهَدُوا.

٤٨٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي بَكْرٌ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ فِي زَمَانِ النَّبِيِّ ﷺ.

٤٨٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ سَأَلَ أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يُرِيَهُمْ آيَةً فَأَرَاهُمُ انْشِقَاقَ الْقَمَرِ.

¹⁴ El-Kamer, 1-2.

¹⁵ Radi se o Poslanikovoju, sallallahu alejhi ve sellem, mudžizi koju mu je Allah dao u cilju dokazivanja njegovog poslanstva.

4868. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je rekao: "Raspolutio se Mjesec na dva dijela."

RIJEČI UZVIŠENOG:

"... KOJA JE PLOVILA PRED NAŠIM OČIMA – NAGRADA JE TO BILA ZA ONOGA KOJI JE ODBAČEN BIO I MI TO OSTAVISMO KAO POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!"¹

Katada kaže: "Allah je sačuvao Nuhovu, alejhis-selam, lađu, tako da su je vidjele prve generacije ovoga ummeta."

4869. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Esveda, a ovaj od Abdullaha da je rekao:

"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, učio: 'Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!'"²

RIJEČI UZVIŠENOG: "A MI SMO KUR'AN UČINILI DOSTUPNIM ZA POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!"³

Mudžahid je rekao: "Olakšali smo njegovo učenje!"

4870. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Šu'be, ovaj od Ebu-Ishaka, on od Esveda, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio: "Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!"⁴

٤٨٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ فِرْقَتَيْنِ .

بَاب

(تَجَرَّبِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءَ مَنْ كَانَ كُفِرَ وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ)

قَالَ قَتَادَةُ أَبَقَى اللَّهُ سَفِينَةَ نُوحٍ حَتَّى أَدْرَكَهَا أَوَائِلُ هَذِهِ الْأُمَّةِ .

٤٨٦٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ) .

بَاب

(وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ)

قَالَ مُجَاهِدٌ يَسَّرْنَا هَوْنًا قِرَاءَتَهُ .

٤٨٧٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَقْرَأُ (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ) .

1 El-Kamer, 14-15.

2 El-Kamer, 17.

3 Isti ajet.

4 El-Kamer, 15, 17, 32, 51.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I LJUDE DIZAO KAO DA SU PALMINA STABLA IŠČUPANA. I KAKVE SU BILE KAZNA MOJA I OPOMENE MOJE!”⁵

4871. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Zuhejr, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo kako je jedan čovjek upitao Esveda da li se uči:

“*Fe hel min muddekir?*”, ili: “(*Fe hel min muzzekir?*)” – pa mu je odgovorio: “Čuo sam Abdullaha kako uči: ‘*Fe hel min muddekir?*’, a čuo sam i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči s harfom *dal*: ‘*Fe hel min muddekir?*’”⁶

RIJEČI UZVIŠENOG:

“...I ONI POSTADOŠE POPUT ZDROBLJENOG SUHOG LIŠĆA KOJE SAKUPLJA ONAJ KOJI IMA TOR. A MI SMO KUR’AN UČINILI DOSTUPNIM ZA POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!”⁷

4872. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu‘be, ovaj od Ebu-Ishaka, on od Esveda, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio:

“*Fe hel min muddekir?*” (Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!)

بَاب

(أَعْجَازُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنَذْرِي)

٤٨٧١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلًا سَأَلَ الْأَسْوَدَ (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ) أَوْ مُذَكِّرٍ فَقَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ يَقْرُؤُهَا (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ) قَالَ وَسَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرُؤُهَا (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ) دَالًا.

بَاب

(فَكَانُوا كَمَشِيمٍ اْمُحْتَضِرِ)
وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ

٤٨٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَرَأَ (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ).

⁵ El-Kamer, 20-21.

⁶ I jedna i druga riječ imaju identično značenje.

⁷ El-Kamer, 31-32.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A RANO IZJUTRA STIŽE IH KAZNA KOJU
ĆE NEPRESTANO OSJEĆATI. ‘ISKUSITE
KAZNU MOJU I PRIJETNJE MOJE!’”¹

4873. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, ovaj od Esveda, on od Abdullaha, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio: “*Fe hel min muddekir?!?*” (Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A MI SMO VEĆ VAMA SLIČNE UNIŠTILI –
PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!?”²

4874. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki‘, prenoseći od Israila, ovaj od Ebu-Ishaka, on od Esveda b. Jezida, a ovaj od Abdullaha da je rekao: “Proučio sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘*Fe hel min muzzekir?*’ – pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘*Fe hel min muddekir?*’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “SKUP ĆE SIGURNO
PORAŽEN BITI, A ONI ĆE SE U BIJEG DATI.”³

4875. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Halid, prenoseći od Ikrima, a on od Ibn-Abbasa; a PRIČAO MI JE i Muhammed, njemu Affan b. Muslim, prenoseći od Vuhejba, kome je pričao Halid, prenoseći od Ikrima, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pred početak Bitke na Bedru učio: ‘Gospodaru moj,

بَاب

(وَلَقَدْ صَبَّحَهُمْ بُكْرَةً عَذَابٌ مُسْتَقَرٌّ
فَذُوقُوا عَذَابِي وَنَذْرِي إِلَىٰ (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ)

٤٨٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ
النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَرَأَ (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ).

بَاب

(وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ)

٤٨٧٤. حَدَّثَنَا يَحْيَىٰ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ
عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
قَالَ قَرَأْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ فَقَالَ
النَّبِيُّ ﷺ (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ).

بَاب قَوْلُهُ

(سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ)

٤٨٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَوْشِبٍ
حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ
عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ح وَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا
عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ وَهْبٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ
عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ وَهُوَ فِي قَبَّةٍ يَوْمَ بَدْرِ اللَّهُمَّ

1 El-Kamer, 38-39.

2 El-Kamer, 51.

3 El-Kamer, 45.

tražim Tvoju zaštitu i ispunjenje Tvoga obećanja! Gospodaru moj, ako Ti to želiš, neće ostati niko ko će Te obožavati nakon ovog dana!” Tada ga je Ebu-Bekr uzeo za ruku i rekao mu: ‘Dosta je, Allahov Poslaniče, molio si dosta svoga Gospodara, a bio je u panciru pa je (tj. Poslanik) izašao govoreći: ‘Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati!’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ALI, SMAK IM JE SVIJETA ROK, A SMAK JE SVIJETA UŽASNIJI I GORČI!”⁴

Emerr je izvedeno od *el-merare* (gorčina).

4876. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ibn-Džurejdž da je Jusuf b. Mahek rekao:

“Bio sam kod Aiše, majke vjernika, kada je rekla da je ajet: ‘Ali, Smak im je svijeta rok, a Smak je svijeta užasniji i gorči’ – objavljen Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekki još dok je ona bila djevojčica i igrala se.”

4877. PRIČAO MI JE Ishak od Halida, njemu Halid, prenoseći od Ikreme, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):

“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, pred početak Bitke na Bedru dok je bio u šatoru učio: ‘Gospodaru moj, podsjećam Te na Tvoju zaštitu i obećanje! Ako Ti ushtjedneš, Gospodaru moj, niko Te nakon ovog dana nikada neće obožavati!’ Tada ga Ebu-Bekr uze za ruku i reče: ‘Dosta je, Allahov Poslaniče! Molio si se svome Gospodaru, – a bio je u panciru. Potom je (Poslanik) izišao, izgovarajući: ‘Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati! Ali, Smak im je svijeta rok, a Smak je svijeta užasniji i gorči!’”⁵

إِنِّي أَنشُدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ اللَّهُمَّ إِن تَشَأْ لَا تُعْبِدُ بَعْدَ الْيَوْمِ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ بِيَدِهِ فَقَالَ حَسْبُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلْحَحْتَ عَلَى رَبِّكَ وَهُوَ يَثْبُ فِي الدَّرْعِ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ).

بَابُ قَوْلِهِ

(بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذْهَى وَأَمْرٌ)

يَعْنِي مِنَ الْمَرَارَةِ.

٤٨٧٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي يُوسُفُ ابْنُ مَاهِكٍ قَالَ إِنِّي عِنْدَ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ لَقَدْ أَنْزَلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ بِمَكَّةَ وَإِنِّي لَجَارِيَةُ الْعَبِّ (بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذْهَى وَأَمْرٌ).

٤٨٧٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ لَهُ يَوْمَ بَدْرٍ أَنشُدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ اللَّهُمَّ إِن شِئْتَ لَمْ تُعْبِدْ بَعْدَ الْيَوْمِ أَبَدًا فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ بِيَدِهِ وَقَالَ حَسْبُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَدْ أَلْحَحْتَ عَلَى رَبِّكَ وَهُوَ فِي الدَّرْعِ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذْهَى وَأَمْرٌ).

⁴ El-Kamer, 46. Tj. gorči od gorčine poraza na Bedru.

⁵ El-Kamer, 45-46.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ER-RAHMAN (SVEMILOSNI)

Mudžahid kaže da *bihusban*¹ znači “utvrđenim putanjama plove” (kao što je putanja mlina). Drugi kažu da *ve ekimul-vezne*² znači “uspostavite pravednu mjeru, ističući jezičak vage”. *El-asfu*³ znači “zelenila usjeva kada se od njih nešto otkine prije sazrijevanja”, dok *er-rejhan*⁴ znači “njegova hrana”. *El-habbu*⁵ znači “žito” (ono što se jede). *Er-rejhan* je u jeziku Arapa “hrana”. Neki kažu da je *el-‘asf* “ono što se jede od žitarica”, a *er-rejhan* “plod koji se ne jede prije nego isklasa”. Drugi kažu da je *el-‘asf* “list pšenice kaže Ed-Dahhak *el-asf* je slama”, dok Ebu-Malik kaže da je *el-‘asf* “prvo što iznikne” (zovu ga zemljoradnici i *heburen*, triješće usjeva, dno pljeve).⁶ Mudžahid kaže da je *el-‘asf* “list pšenice”, a *er-rejhan* “hrana”. *El-me‘aridž*⁷ je “plamen žuti i zeleni, koji se vidi iznad vatre kada se vatra rasplamsa”. Mudžahid kaže da *Rabbul-mešrikajni*⁸ znači “Gospodar dvaju istoka” (sunce ima svoj istok zimi i svoj istok ljeti). *Ve rabbul-magribejni*⁹ znači “Gospodar dvaju zapada” (tj. ljetni i zimski zapad), a *la jebgijani*¹⁰ – “ne miješaju se”. *El-munšeatu*¹¹ znači “visoko uzdignuto jedro lađe” (a ako jedro nije visoko uzdignuto, onda se ne naziva *munseat*).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الرَّحْمَنِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بِحُسْبَانٍ) كَحُسْبَانِ الرَّحَى وَقَالَ غَيْرُهُ (وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ) يُرِيدُ لِسَانَ الْمِيزَانِ وَالْعَصْفُ بَقْلُ الزَّرْعِ إِذَا قُطِعَ مِنْهُ شَيْءٌ قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَ فَذَلِكَ الْعَصْفُ (وَالرَّيْحَانُ) رِزْقُهُ (وَالْحَبُّ) الَّذِي يُؤْكَلُ مِنْهُ وَالرَّيْحَانُ فِي كَلَامِ الْعَرَبِ الرِّزْقُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ وَالْعَصْفُ يُرِيدُ الْمَأْكُولَ مِنَ الْحَبِّ وَالرَّيْحَانُ النَّضِيجُ الَّذِي لَمْ يُؤْكَلْ وَقَالَ غَيْرُهُ الْعَصْفُ وَرَقُّ الْحِنْطَةِ وَقَالَ الضَّحَّاكُ الْعَصْفُ التَّبْنُ وَقَالَ أَبُو مَالِكٍ الْعَصْفُ أَوَّلُ مَا يَنْبُتُ تُسَمِّيهِ النَّبَطُ هَبُورًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْعَصْفُ وَرَقُّ الْحِنْطَةِ وَالرَّيْحَانُ الرِّزْقُ وَالْمَارِجُ اللَّهَبُ الْأَصْفَرُ وَالْأَخْضَرُ الَّذِي يَعْلُو النَّارَ إِذَا أُوقِدَتْ وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ مُجَاهِدٍ (رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ) لِلشَّمْسِ فِي الشِّتَاءِ مَشْرِقٌ وَمَشْرِقٌ فِي الصَّيْفِ (وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ) مَغْرِبًا فِي الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ (لَا يَبْغِيَانِ)

1 Er-Rahman, 5. Radi se o utvrđenim putanjama Sunca i Mjeseca.

2 Er-Rahman, 9.

3 Er-Rahman, 12.

4 Isti ajet.

5 Isti ajet.

6 Ibn-Hadžer kaže da *en-nebet* označava strane poljoprivrednike čije je sjedište u Iraku, a koji su se veoma specijalizirali u sijanju žitarica i radu na zemlji, dok *heburen* označava sijanje na nebatejski način.

7 Er-Rahman, 15. Ovaj ajet govori o tome da su džini stvoreni od plamena (vatre).

8 Er-Rahman, 17.

9 Isti ajet.

10 Er-Rahman, 20. Radi se o dva mora koja se dodiruju, ali se, Allahovom voljom, ne miješaju. Ovo je nauka potvrdila.

11 Er-Rahman, 24. Ajet govori o lađi čija se jedra visoko uzdižu kao brda po moru.

Mudžahid dalje kaže da *kel-fehhar*¹² znači “kao što se grnčarija pravi”, a *eš-šuvaz*¹³ – “plamen vatre”. *Venuhas*¹⁴ kaže Mudžahid znači “rastopljen mjed” (koji će se sipati po njihovim glavama; tako će biti kažnjeni). *Hafe mekame rabbihi*¹⁵ znači “ko se boji stajanja pred Gospodarom svojim” (kada neko hoće da uradi grijeh pa se sa strahom sjeti Gospodara, pa ga i ostavi). *Mudhammetan*¹⁶ znači “modrozeleni” od natopljenosti vodom, a *salsalin*¹⁷ – “sasušena ilovača” (ilovača koja se pomiješa sa pijeskom pa se sasušila kao grnčarija), kaže se ustajala, hoće reći skraćeno zaudara (*salle*) a kaže se i salsal kao što se kaže (*sarrebabu*) zaškripala su vrata pri zatvaranju i (*sarsare*) isto je (*kebebtuhu*) njegovo strmoglavljenje tj. (*kebebtuhu*). (*Fihima*) *fakihetun ve nahlun ve rumman*¹⁸ znači “u njima će biti voća i palmi i šipaka”. Iako neki kažu da šipak i palma ne spadaju u voće, Arapi ih ubrajaju u voće. U smislu riječi Uzvišenog: “Redovno namaz obavljajte, naročito onaj krajem dana...”,¹⁹ kojima se naređuje redovno obavljanje svakog namaza, s posebnim naglaskom na ikindija-namaz – jesu i riječi u kojima se posebno ističu palma i šipak. Sličnog su smisla i riječi: “Zar ne znaš da i oni na nebesima i oni na zemlji Allahu sedždu čine...”²⁰, te riječi: “... i mnogi ljudi, a mnogi i kaznu zaslužuju”²¹, premda su oni već spomenuti na početku ovog ajeta kao “oni na nebesima i oni na Zemlji”. Učenjaci kažu da *efnan*²² znači “stabla s puno

لَا يَخْتَلِطَانِ (الْمُنَشَّاتُ) مَا رُفِعَ قَلْعُهُ مِنَ السُّفْنِ فَأَمَّا مَا لَمْ يُرْفَعْ قَلْعُهُ فَلَيْسَ بِمُنَشَّاةٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (كَالْفَخَّارِ) كَمَا يُصْنَعُ الْفَخَّارُ الشُّوَاطِظُ لَهَبٌ مِنْ نَارٍ (وَنُحَاسٌ) النُّحَاسُ الصُّفْرُ يُصَبُّ عَلَى رُءُوسِهِمْ فَيَعَذَّبُونَ بِهِ (خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ) يَهُمُّ بِالْمَعْصِيَةِ فَيَذْكُرُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فَيَتَرَكُهَا (مُدْهَامَتَانِ) سَوْدَاوَانِ مِنَ الرَّيِّ (صَلْصَالٍ) طِينٌ خُلِطَ بِرَمْلٍ فَصُلْصَلَ كَمَا يُصْلُصِلُ الْفَخَّارُ وَيُقَالُ مُتَتْنٌ يُرِيدُونَ بِهِ صَلَّ يُقَالُ صَلْصَالٌ كَمَا يُقَالُ صَرَّ الْبَابُ عِنْدَ الْإِغْلَاقِ وَصَرَّ صَرَّ مِثْلُ كَبَكَبْتُهُ يَعْنِي كَبَبْتُهُ (فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَانٌ) وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَيْسَ الرُّمَانُ وَالنَّخْلُ بِالْفَاكِهَةِ وَأَمَّا الْعَرَبُ فَإِنَّهَا تَعُدُّهَا فَاكِهَةً كَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى) فَأَمَرَهُمْ بِالْمَحَافَظَةِ عَلَى كُلِّ الصَّلَوَاتِ ثُمَّ أَعَادَ الْعَصْرَ تَشْدِيدًا لَهَا كَمَا أُعِيدَ النَّخْلُ وَالرُّمَانُ وَمِثْلُهَا (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ) ثُمَّ قَالَ (وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقٌّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ) وَقَدْ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي أَوَّلِ قَوْلِهِ (مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ)

12 Er-Rahman, 14.

13 Er-Rahman, 35.

14 Isti ajet.

15 Er-Rahman, 46. Za takve koji ostavljaju grijeha Allah je iz Svoje milosti pripremio dva perivoja.

16 Er-Rahman, 64. To su dva druga perivoja modrozeleni boje pripremljena za vjernike.

17 Er-Rahman, 14. Od toga je Allah čovjeka stvorio.

18 Er-Rahman, 68.

19 El-Bekara, 238.

20 El-Hadždž, 18.

21 Isti ajet.

22 Er-Rahman, 48.

grana", dok *ve dženeldžennetejni dan*¹ znači "a plodovi u oba perivoja na dohvat će ruke stajati". Hasan kaže kako riječi *fe bi ejji alai*² znače "pa koju blagodat", a Katade misli da riječi *rabbikuma tukezziban*³ znače "svoga Gospodara poričete" (tj. džini i ljudi).

Ebu-Derda objašnjava da *kulle jevmin huve fi še'nin*⁴ znači "svakog časa On se zanima nečim" (tj. oprašta grijehe, otklanja nevolje, jedan narod uzdiže, a drugi spušta). Ibn-Abbas kaže da *berzeh*⁵ znači "pregrada", a *el-enam*⁶ – "stvorenja". *Neddahatani*⁷ znači "koji prskaju; iz kojih izvire", a *zul-dželali*⁸ – "veličanstveni".

Učenjaci kažu kako *maridž*⁹ znači "čista vatra". Kaže se *meredže*, a može se odnositi na sljedeće: pomiješao je emir svoje podanike, dopuštajući da navaljuju jedni na druge. (Od toga je) *meredže emrun-nasi*, pomiješalo se pitanje ljudi (tj. nastupio je nered). *Meridž*¹⁰ je "smeten, zbunjen", dok *meredžel-bahrejni*¹¹ znači "izmiješao je dva mora, (a *meredže* je) od *meredžte dabbeteke* ostavio si svoju jahalicu". *Senefrugu lekum*¹² znači "polagat ćete Mi račun" (tj. ne zabavlja Ga nešto od nečega). Ovo je kod Arapa često u upotrebi. Kaže se: baviti ćemo se isključivo tobom, iako nemamo drugog posla. To je isto kao kad bi se reklo: uhvatit ćemo te neočekivano.

وَقَالَ غَيْرُهُ (أَفْنَانٍ) أَغْصَانٍ (وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ) مَا يُجْتَنَى قَرِيبٌ وَقَالَ الْحَسَنُ (فَبَائِي الْآءِ) نِعَمِهِ وَقَالَ قَتَادَةُ (رَبُّكُمَا تُكَذِّبَانِ) يَعْنِي الْجِنَّ وَالْإِنْسَ وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ (كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ) يَغْفِرُ ذَنْبًا وَيَكْشِفُ كَرْبًا وَيَرْفَعُ قَوْمًا وَيَضَعُ آخَرِينَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بَرْزَخٌ) حَاجِزُ الْأَنَامِ الْخَلْقِ (نَضَاحَتَانِ) فَيَاضَتَانِ (ذُو الْجَلَالِ) ذُو الْعِظَمَةِ وَقَالَ غَيْرُهُ مَارِجٌ خَالِصٌ مِنَ النَّارِ يُقَالُ مَرَجَ الْأَمِيرِ رَعِيَّتُهُ إِذَا خَلَاهُمْ يَغْدُو بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَيُقَالُ مَرَجَ أَمْرِ النَّاسِ (مَرِيجٌ) مُلْتَبِسٌ (مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ) اخْتَلَطَ الْبَحْرَانِ مِنْ مَرَجَتْ ذَابَتْكَ تَرَكْتَهَا (سَنَفْرُغُ لَكُمْ) سَنَحَاسِبُكُمْ لَا يَشْغَلُهُ شَيْءٌ عَنْ شَيْءٍ وَهُوَ مَعْرُوفٌ فِي كَلَامِ الْعَرَبِ يُقَالُ لَا تَفَرَّغَنَّ لَكَ وَمَا بِهِ شُغْلٌ يَقُولُ لَا اخْذَنَّكَ عَلَى غَرَّتِكَ .

1 Er-Rahman, 54.

2 Ovaj ajet se spominje 31 put u ovoj suri. Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći ashabima, rekao da su svaki put nakon proučenog ajeta džini uzvikivali: "Ništa od Tvojih blagodati, Gospodaru naš, mi ne poričemo! Neka Ti je slava i hvala!"

3 Drugi dio ajeta koji se spominje često u ovoj suri.

4 Er-Rahman, 29.

5 Er-Rahman, 20.

6 Er-Rahman, 10.

7 Er-Rahman, 66.

8 Er-Rahman, 78.

9 Er-Rahman, 15.

10 Kaf, 5.

11 Er-Rahman, 19.

12 Er-Rahman, 31.

RIJEČI UZVIŠENOG: “OSIM TA DVA, BIT ĆE JOŠ DVA NEZNATNIJA PERIVOJA”¹³

4878. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed Ammi, a ovom Ebu-Imran Dževni, prenoseći od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa, a on od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Dva su Dženneta (perivoja) s posuđem od srebra i onim što je u njemu, a dva su s posuđem od zlata i onim što je u njemu, i ništa neće ljude u edenskim vrtovima sprečavati da vide svoga Gospodara, izuzev plašta veličanstva koji će biti na Njegovom licu.”

“... HURIJÂ U ŠATORIMA SKRIVENIH”¹⁴

Ibn-Abbas kaže da *hurun*¹⁵ znači “crnih zjenica”, a Mudžahid veli kako *maksurat*¹⁶ znači “zatvorene, njihovi pogledi i one same su ograničene na svoje muževe, *kasiratun*; ne žele osim svoje muževe”.

4879. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed, ovom Ebu-Imran Dževni, prenoseći od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa, a on od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“U Džennetu ima šator od izbušenog bisera, čija je širina šezdeset milja. U svakom njegovom uglu su hurije kojima će prilaziti vjernik, a one ne vide druge. Bit će i dva vrta u kojima će posude biti od srebra s onim što je u njemu i dva vrta s posuđem od zlata i onim što je u njemu. U edenskom Džennetu Allaha će od pogleda ljudi dijeliti samo plašt veličanstva na Njegovom licu.”

بَابُ قَوْلِهِ (وَمِنْ ذَوْنَهُمَا جَنَّاتٌ)

٤٨٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ الْعَمِّيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍانَ الْجَوْفِيُّ عَنْ أَبِي بَكْرٍ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ جَنَّاتَانِ مِنْ فِضَّةٍ أُنْيَتْهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَجَنَّاتَانِ مِنْ ذَهَبٍ أُنْيَتْهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلَّا رِدَاءَ الْكِبَرِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةٍ عَدْنٍ.

بَابُ (حُورٍ مَقْصُورَاتٍ فِي الْخِيَامِ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْحُورُ الشُّوْدُ الْحَدَقُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ مَقْصُورَاتٌ مَحْبُوسَاتٌ قُصِرَ طَرْفُهُنَّ وَأَنْفُسُهُنَّ عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ قَاصِرَاتٌ لَا يَبْغِينَ غَيْرَ أَزْوَاجِهِنَّ.

٤٨٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍانَ الْجَوْفِيُّ عَنْ أَبِي بَكْرٍ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ خَيْمَةً مِنْ لَوْلُؤَةٍ مَجُوفَةٍ عَرْضُهَا سِتُونَ مِيلًا فِي كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا أَهْلٌ مَا يَرَوْنَ الْآخَرِينَ يَطُوفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُونَ وَجَنَّاتَانِ مِنْ فِضَّةٍ أُنْيَتْهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَجَنَّاتَانِ مِنْ كَذَا أُنْيَتْهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلَّا رِدَاءَ الْكِبَرِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةٍ عَدْنٍ.

¹³ Er-Rahman, 62.

¹⁴ Er-Rahman, 72.

¹⁵ Isti ajet.

¹⁶ Isti ajet.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-VAKI'A (DOGAĐAJ)

Mudžahid objašnjava da *rudždžet*¹ znači “potrese”, *busset*² – “u komadiće zdrobe” (kao što se brašno samelje); *el-mahdud*³ – “bez bodlji, pun plodova koje nosi”, a *mendud*⁴ – “banane”. *El-urub*⁵ znači “dragim muževima”; *sulletun*⁶ – “skupina”; *jahmum*⁷ – “dim čađavi”, a *jusirrune*⁸ – “uporno činili”. *El-him*⁹ znači “kamile koje ne mogu žeđ ugasiti”; *lemugremun*¹⁰ – “zatečeni smo”, a *medinine*¹¹ – “vlast; obračun”. *Revhun*¹² znači “Džennet i udobnost”; *rejhan*¹³ – “lijepa opskrba”, a *ve nunši'ekum fima la ta'lemin*¹⁴ – “i da vas iznova u likovima koje vi ne poznajete stvorimo” (tj. u bilo kojem novom liku).

Drugi kažu da *tefekkehun*¹⁵ znači “pa biste se snebivali, čudili”; *uruben*¹⁶ – “umiljata” (jedinina je *arubun*, kao što je *saburun* i *suburun*, što Mekkelije nazivaju *el-aribe*, Medinelije *el-ganidže*,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ رُجَّتْ زُلْزَلَتْ بُسَّتْ فَتَّتْ لُتَّتْ كَمَا
يَلُتُ السَّوِيقُ الْمَخْضُودُ الْمَوْقَرُ حَمَلًا وَيُقَالُ أَيْضًا
لَا شَوْكَ لَهُ (مَنْضُود) الْمَوْزُ وَالْعُرْبُ الْمُحَبَّبَاتُ
إِلَى أَرْوَاجِهِنَّ (ثَلَّة) أُمَّةٌ (يَحْمُوم) دُخَانٌ أَسْوَدُ
(يُصْرُونَ) يُدِيمُونَ أَهْلِيهِمُ الْإِبِلُ الظَّمَاءُ (لُغْرُمُونَ)
لِلْمُؤْمِنِينَ (مَدِينِينَ) مُحَاسِبِينَ رَوْحُ جَنَّةٍ وَرَخَاءُ
(وَرَيْحَان) الرَّيْحَانُ الرَّزْقُ (وَنُنْشِكُمْ فِيمَا لَا
تَعْلَمُونَ) فِي أَيِّ خَلْقٍ نَشَاءُ وَقَالَ غَيْرُهُ (تَفَكَّهُونَ)
تَعَجَّبُونَ (عُرْبًا) مُثْقَلَةٌ وَاحِدُهَا عَرُوبٌ
مِثْلُ صَبُورٍ وَصَبْرٌ يُسَمِّيهِمْ أَهْلُ مَكَّةَ الْعَرَبَةِ وَأَهْلُ
الْمَدِينَةِ الْغَنَجَةَ وَأَهْلُ الْعِرَاقِ الشَّكْلَةَ وَقَالَ فِي
(خَافِضَةً) لِقَوْمٍ إِلَى النَّارِ وَ (رَافِعَةً) إِلَى الْجَنَّةِ

1 El-Vaki'a, 4. Odnosi se na Zemlju.

2 El-Vaki'a, 5. Tj. brda i planine.

3 El-Vaki'a, 28. Ovo se odnosi na sretnike u Džennetu koji će biti među lotosovim drvećem bez bodlji, punim plodova raznih okusa.

4 El-Vaki'a, 29. Koje će sretnici u Džennetu imati.

5 El-Vaki'a, 37. Radi se o hurijama.

6 El-Vaki'a, 39. Ebu-Ubejda kaže da ovaj termin označava skupinu, zajednicu, dok se u predanju Ibn-Ebi-Hatima, koje on bilježi od Mejmuna b. Mehrana, *sulletun* razumijeva kao mnoštvo.

7 El-Vaki'a, 43.

8 El-Vaki'a, 46. Misli se na najveći grijeh, a to je širk Allahu Uzvišenom.

9 El-Vaki'a, 55.

10 El-Vaki'a, 66.

11 El-Vaki'a, 87.

12 El-Vaki'a, 89.

13 Isti ajet.

14 El-Vaki'a, 61.

15 El-Vaki'a, 65. Tj. kada bi Allah sve ono što niče pretvorio u suho rastinje.

16 El-Vaki'a, 37.

a Iračani *eš-šekile; hafidatin*¹⁷ – “narod koji će biti ponižen bacanjem u vatru); *rafi‘a*¹⁸ – “narod koji će biti uzdignut na visoke stupnjeve uvođenjem u Džennet”; *mevdunetin*¹⁹ – “izvezenim, nanizanim” (od toga je remen za nosiljku kod deve); *el-kubu*²⁰ – “čaša koja nema dršku niti ručku”; *el-ebariku*²¹ – “čaša s drškom i ručkom”; *meskubin*²² – “tekuće”; *furušin merfu‘atin*²³ – “na posteljama uzdignutim, jedne iznad drugih”; *mutrefin*²⁴ – “raskošnim životom živjeti”; *ma tumnun*²⁵ – “sjeme koje ubacujete” (u materice žena); *lil-mukvin*²⁶ – “onima koji konače” (tj. putnicima); *bi mevaki‘an-nudžum*²⁷ časnim ajetima Kur‘ana a kaže se – “kad se zvijezde gube” (*mevaki‘* i *mevki‘* jesu isto); *mudhinun*²⁸ – “omalovažavate; smatrate lažnim” (slično ajetu: “Da ti popustiš, pa i oni bi popustili”²⁹); *fe selamun leke*³⁰ – “pa selam tebi” (tj. mir tebi, jer ti si od onih koji su sretni). Ovdje je čestica *inne* izostavljena, a njeno je značenje kao da kažeš: “Ti si uskoro putnik.” Tako je kada se izostavi *inne*, a nosi njegova značenja kao kada kažeš Ti si onaj kojem se vjeruje, i putnik uskoro, ako je već rekao: Ja sam doista putnik!” Pokatkad to bude kao dova, kao što su riječi: “*Fesakjen miner-ridžali in refe‘ates-selame.*”

(مَوْضُونَةٍ) مَسْجُوعَةٍ وَمِنْهُ وَضِئُ النَّاقَةِ وَالْكُوبُ لَا آذَانَ لَهُ وَلَا عُرْوَةَ وَالْأَبَارِيقُ ذَوَاتُ الْأَذَانِ وَالْعُرَى (مَسْكُوبٌ) جَارٍ (وَفُرْشٌ مَرْفُوعَةٌ) بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ (مُتْرَفِينَ) مُتَعِينَ (مَا تُمْنُونَ) مِنَ النُّطْفِ يَعْنِي هِيَ النُّطْفَةُ فِي أَرْحَامِ النِّسَاءِ (لِلْمُقْوِينَ) لِلْمَسَافِرِينَ وَالْقِيَّ الْقَفْرُ (بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ) بِمُحْكَمِ الْقُرْآنِ وَيُقَالُ بِمَسْقِطِ النُّجُومِ إِذَا سَقَطْنَ وَمَوَاقِعُ وَمَوْقِعٌ وَاحِدٌ (مُذْهِنُونَ) مُكَذِّبُونَ مِثْلُ (لَوْ تَذْهِنُ فَيَذْهِنُونَ) (فَسَلَامٌ لَكَ) أَيِ مُسَلِّمٌ لَكَ إِنَّكَ (مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ) وَالْغَيْثُ إِنْ وَهُوَ مَعَهَا كَمَا تَقُولُ أَنْتَ مُصَدِّقٌ مُسَافِرٌ عَنْ قَلِيلٍ إِذَا كَانَ قَدْ قَالَ إِنِّي مُسَافِرٌ عَنْ قَلِيلٍ وَقَدْ يَكُونُ كَالدُّعَاءِ لَهُ كَقَوْلِكَ فَسَقِيَا مِنَ الرِّجَالِ إِنْ رَفَعْتَ السَّلَامَ فَهُوَ مِنَ الدُّعَاءِ (تُورُونَ) تَسْتَخْرِجُونَ أَوْرِثْتَ أَوْقَدْتُ (لَغَوَا) بَاطِلًا (تَأْتِيًا) كَذِبًا .

17 El-Vaki‘a, 3.

18 Isti ajet. Suddi kaže da će Uzvišeni Allah oholo poniziti, a skromne uzvisiti. Muhammed b. Ka‘b kaže: “Uzvišeni će Allah poniziti ljude koji su se na ovom svijetu uzdizali, a uzvisit će one ljude koji su bili na ovom svijetu ponižavani.”

19 El-Vaki‘a, 15.

20 El-Vaki‘a, 18.

21 Isti ajet.

22 El-Vaki‘a, 31.

23 El-Vaki‘a, 34.

24 El-Vaki‘a, 45.

25 El-Vaki‘a, 58.

26 El-Vaki‘a, 73.

27 El-Vaki‘a, 75. Ebu-Ubejda kaže: “Gubljenje zvijezda i njihovo padanje dolazi s njihovim zalaskom.”

28 El-Vaki‘a, 81. Misli se na Kur‘an.

29 El-Kalem, 9.

30 El-Vaki‘a, 91.

(Bio napojen od ljudi ako dostaviš selam) *Turune*¹ znači “koju vodite” (jer *evrejt* znači isto što i *evkadtu* – “zapalio sam”); *lagven*² – “*batil*- neosnovano, isprazno”; *te šimen*³ – “govor grešnih”.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I U HLADOVINI PROSTRANOJ”⁴

4881. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“U Džennetu ima jedno stablo s takvim hladom da će konjanik jahati stotinu godina, a neće ga proći. Učite stoga, ako hoćete: ‘... i u hladovini prostranoj.’”

بَابُ قَوْلِهِ (وَوَيْلٌ مِّمَّذُودٍ)

٤٨٨١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ شَجَرَةً يَسِيرُ الرَّكَّابُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لَا يَقْطَعُهَا وَاقْرَءُوا إِنَّ شِئْئَكُمْ (وَوَيْلٌ مِّمَّذُودٍ).

1 El-Vaki‘a, 71.

2 El-Vaki‘a, 25.

3 Isti ajet. Naime, sve to što je ružno Džennetlije neće slušati, jer u Džennetu neće biti nepotrebnog, beskorisnog i grešnog govora.

4 El-Vaki‘a, 30.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-HADID (GVOŽĐE)

Mudžahid kaže da *dže 'alekum mustahlefine*⁵ znači “iz onoga što vam On stavlja na raspolaganje”; *minez-zulumati ilen-nur*⁶ – “iz tmina na svjetlo” (iz lutanja na pravi put); *fihi be sun šedidun ve menafi 'u lin-nasi*⁷ – “u kome je velika snaga i koje ljudima koristi” (zaštita im je i oružje); *mevlakum*⁸ – “vama odgovara” (tj. baš ste vi u njoj najpreči); *li ella ja 'leme ehlul-kitabi*⁹ – “i neka sljedbenici Knjige znaju”. Neki kažu da *Ez-Zahiru*¹⁰ znači (Koji je znanjem iznad svega); *El-Batinu*¹¹ – (Koji je znanjem unutar svega); *enziruna*¹² – “pričekajte nas”.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MUDŽADELA (RASPRAVA)¹³

Mudžahid kaže da *juhaddune*¹⁴ znači “suprostavljaju se Allahu”; *kubitu*¹⁵ – “bit će osramočeni”; *istahveze*¹⁶ – “ovladao je”.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْحَدِيدِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَفِينَ) مُعَمَّرِينَ فِيهِ (مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ) مِنَ الضَّلَالَةِ إِلَى الْهُدَى (فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعٌ لِلنَّاسِ) جُنَّةٌ وَسِلَاحٌ (مَوْلَاكُمْ) أَوْلَى بِكُمْ (لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ) لِيَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ يُقَالُ (الظَّاهِرُ) عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا (وَالْبَاطِنُ) عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا (أَنْظِرُونَا) أَنْتَظِرُونَا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يُحَادُّونَ) يُشَاقُّونَ اللَّهَ (كُتِبُوا) أُخْزُوا مِنَ الْخِزْيِ (اسْتَحْوَذَ) غَلَبَ.

5 El-Hadid, 7. Ovdje se traži dijeljenje od onoga što je Allah podario ljudima.

6 El-Hadid, 9. Allah jasnim ajetima izvodi Svoje robove iz tmina nevjerstva na svjetlo istine i vjere.

7 El-Hadid, 25. Radi se o željezu koje je Allah za ljude stvorio.

8 El-Hadid, 15. Govori se o Vatri, koja će biti prebivalište nevjernika.

9 El-Hadid, 29. Uzvišeni Allah kaže posjednicima Knjige (židovima i kršćanima) da oni nemaju udjela u raspolaganju bilo kakvom Allahovom blagodat i da je sva blagodat u Njegovim rukama, i On je daje kome On hoće. Buhari ističe ovaj ajet koji počinje negacijom *li ella ja 'leme* i navodi da je to, ustvari, izuzetak, te da se ovo shvata kao *li ja 'leme*, tj. bez negacije.

10 El-Hadid, 3.

11 Isti ajet.

12 El-Hadid, 13. To će reći, licemjeri i licemjerke vjernicima na Sudnjem danu kada vide svjetlo koje sija ispred njih, želeći da se i oni njime posluže.

13 O ovom poglavlju nije zabilježen nijedan merfu' hadis.

14 El-Mudžadela, 5.

15 Isti ajet. Bit će osramočeni oni koji su neposlušni Allahu i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

16 El-Mudžadela, 9. Radi se o nevjernicima, kojima je šejtan ovladao.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-HAŠR (PROGONSTVO)

*El-džela*¹ znači “protjerivanje iz jedne zemlje u drugu”.

POGLAVLJE...

4882. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Seid b. Sulejman, ovom Hušejm, a njemu Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je rekao:

“Pitao sam Ibn-Abbasa o suri Et-Tevba (Pokajanje) pa mi je rekao: ‘To je i El-Fatiha (koja iznosi sramote). Neprestano je objavljivano: ima onih i ima onih, tako da su mislili kako neće biti ostavljen niko, a da se u njoj neće spomenuti.’

‘A sura El-Enfal?’, upitao sam.

‘Objavljena je na Bedru’, odgovorio je.

‘A sura El-Hašr?’, upitah.

‘Objavljena je o Benu-Nediru’, odgovorio je.”²

4883. PRIČAO NAM JE Hasan b. Mudrik, njemu Jahja b. Hammad, a ovom Ebu-Avama, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Seida da je kazivao:

“Upitao sam Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, o suri El-Hašr, pa mi je rekao: ‘Reci sura En-Nedir.’”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْحَشْرِ

(الْجَلَاءُ) لِلْإِخْرَاجِ مِنْ أَرْضٍ إِلَى أَرْضٍ .

بَاب

٤٨٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لَابْنِ عَبَّاسٍ سُورَةُ التَّوْبَةِ قَالَ التَّوْبَةُ هِيَ الْفَاضِحَةُ مَا زَالَتْ تَنْزِلُ وَمِنْهُمْ وَمِنْهُمْ حَتَّى ظَنُّوا أَنَّهَا لَنْ تُبْقِيَ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا ذُكِرَ فِيهَا قَالَ قُلْتُ سُورَةُ الْأَنْفَالِ قَالَ نَزَلَتْ فِي بَدْرٍ قَالَ قُلْتُ سُورَةُ الْحَشْرِ قَالَ نَزَلَتْ فِي بَنِي النَّضِيرِ .

٤٨٨٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدٍ قَالَ قُلْتُ لَابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا سُورَةُ الْحَشْرِ قَالَ قُلْتُ سُورَةُ النَّضِيرِ .

¹ El-Hašr, 3.

² Naime, u povodu događaja sa židovskim plemenom Benu-Nadir.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“TO ŠTO STE NEKE PALME POSJEKLI...”³

Nahle znači “palma” (datule koje nisu presovane niti su bemijske).⁴

4884. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhumu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popalio i posjekao palme na neobrađenoj zemlji plemena Benu-Nedir, pa je Uzvišeni Allah objavio:

“To što ste neke palme posjekli ili ih da uspravno stoje ostavili – Allahovom ste voljom učinili, zato da On nevjernike ponizi.”⁵

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A ONO ŠTO JE ALLAH KAO PLIJEN DAROVAO POSLANIKU SVOME...”⁶

4885. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan (više puta), prenoseći od Amra, on od Zuhrija, ovaj od Malika b. Evsa b. Hadesana, a on od Omera, radijallahu anhu, da je rekao:

“Imetak Benu-Nedira pripao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem; – ono što mu je Allah kao plijen darovao, na koji muslimani nisu kasom tjerali konje i kamile. To je bilo posebno (namijenjeno) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz čega je izdržavao porodicu godinu dana; ono što je preostalo trošio bi za oružje i konje na Allahovom putu.”

بَابُ قَوْلِهِ (مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْنَةٍ)

نَخْلَةٍ مَا لَمْ تَكُنْ عَجْوَةً أَوْ بَرْنِيَّةً .

٤٨٨٤ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ ﷺ حَرَّقَ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَقَطَعَ وَهِيَ الْبُؤَيْرَةُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْنَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ) .

بَابُ قَوْلِهِ

(مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ)

٤٨٨٥ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ غَيْرَ مَرَّةٍ عَنْ عُمَرَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ بْنِ الْحَدَّادِ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتْ أَمْوَالُ بَنِي النَّضِيرِ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى ﷺ مِمَّا لَمْ يُوجِفِ الْمُسْلِمُونَ عَلَيْهِ بِخَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ فَكَانَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ خَاصَّةً يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ مِنْهَا نَفَقَةً سَنَتَهُ ثُمَّ يَجْعَلُ مَا بَقِيَ فِي السَّلَاحِ وَالْكَرَاعِ عُدَّةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

3 El-Hašr, 5.

4 Bemijskom se naziva datula dobre sorte.

5 El-Hašr, 5.

6 El-Hašr, 6.

RIJEČI UZVIŠENOG:
 “ONO ŠTO VAM POSLANIK
 DA – TO UZMITE!”¹

4886. PRIČAO NAM JE je Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Alkame (da je kazivao):

“Abdullah (b. Mes‘ud) je rekao: ‘Allah je prokleo žene koje tetoviraju i one koje se tetoviraju, one koje čupaju dlake s lica (ili iz obrva) one koje, želeći biti ljepše, prave sebi razmake među sjekutićima (zubima), mijenjajući (tako) ono što je Allah stvorio.’ To je doprlo do jedne žene iz Benu-Eseda po imenu Umm-Ja‘kub, te je došla i rekla: ‘Saznala sam da si ti prokleo takve i takve!’

‘Zašto da ja ne proklinjem onoga koga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo i onog koji je spomenut u Allahovoj Knjizi?!’, odgovori on.

‘Pročitala sam sve što je među koricama (Allahove Knjige)’, reče ona, ‘ali nisam našla ono što ti tvrdiš!’

‘Da si pročitala, već bi to našla! Zar nisi pročitala: ‘Ono što vam Poslanik da – to uzmite a ono što vam zabrani – ostavite!’?’, reče on.

‘Da’, odgovori ona.

‘To je on (Poslanik) zabranio!’, reče on, a ona odgovori: ‘Ja mislim da to i tvoja supruga čini!’

‘Idi i pogledaj!’, predložio je on. Ona je otišla i pogledala, ali ništa od toga nije primijetila.

‘Da je to uradila moja žena, ne bih joj prilazio!’, rekao je on (Abdullah).”

بَابُ

(وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ)

٤٨٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَعَنَ اللَّهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُتَشَبِّهَاتِ وَالْمُتَمَصِّصَاتِ وَالْمُتَقَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيَّرَاتِ خَلَقَ اللَّهُ فَبَلَغَ ذَلِكَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي أَسَدٍ يُقَالُ لَهَا أُمُّ يَعْقُوبَ فَجَاءَتْ فَقَالَتْ إِنَّهُ بَلَغَنِي عَنْكَ أَنَّكَ لَعَنْتَ كَيْتَ وَكَيْتَ فَقَالَ وَمَا لِي أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَمَنْ هُوَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَقَالَتْ لَقَدْ قَرَأْتُ مَا بَيْنَ اللُّوحَيْنِ فَمَا وَجَدْتُ فِيهِ مَا تَقُولُ قَالَ لَئِنْ كُنْتَ قَرَأْتِهِ لَقَدْ وَجَدْتِهِ أَمَا قَرَأْتَ (وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا) قَالَتْ بَلَى قَالَ فَإِنَّهُ قَدْ نَهَى عَنْهُ قَالَتْ فَإِنِّي أَرَى أَهْلَكَ يَفْعَلُونَهُ قَالَ فَادْهَبِي فَانْظُرِي فَذَهَبَتْ فَانْظَرَتْ فَلَمْ تَرَ مِنْ حَاجَتِهَا شَيْئًا فَقَالَ لَوْ كَانَتْ كَذَلِكَ مَا جِئْتِهَا شَيْئًا .

¹ El-Hašr, 7.

4887. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Abdur-Rahman, prenoseći od Sufjana, koji kaže da je spomenuo Abdur-Rahmanu b. Abisu hadis koji Mensur prenosi od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji kaže: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onu ženu koja upliće tuđu kosu u svoju!” Kaže (Sufjan): “Čuo sam ga (ovaj hadis) od žene po imenu Umm-Ja‘kub, koja od Abdullaha prenosi slično Mensurovom hadisu.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “... I ONIMA KOJI SU MEDINU ZA ŽIVLJENJE IZABRALI I DOMOM PRAVE VJERE UČINILI.”²

4888. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Bekr (tj. Ibn-Ajjaš), prenoseći od Husejna, a on od Amra b. Mejmuna, koji kaže: “Omer je, radijallahu anhu, rekao: ‘Povjeravam halifi (poslije mene) da prizna prava prvih muhadžira. Ostavljene su mu u emanet i ensarije, koji su Medinu nastanili i iman prihvatili prije nego što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, hidžru učinio – da prihvati dobročinstva dobročinitelju i da oprostí grešku grešniku.’”

RIJEČI UZVIŠENOG:
“... I VIŠE VOLE NJIMA NEGO SEBI...”³

*El-hasasa*⁴ neimaština; *el-muflihun*⁵ znači “oni će uspjeti vječnošću”; *el-felah* – ostanak “spas, sreća, utočište” (*hajje ‘alel-felah* – “požurite na spas”). Hasan kaže: “*Hadžeten* je sinonim za zavist.”⁶

٤٨٨٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ ذَكَرْتُ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ حَدِيثَ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَعَنَ اللَّهُ الْوَاصِلَةَ فَقَالَ سَمِعْتُهُ مِنْ امْرَأَةٍ يُقَالُ لَهَا أُمُّ يَعْقُوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ مِثْلَ حَدِيثِ مَنْصُورٍ.

بَاب
(وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ)

٤٨٨٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ يَعْنِي ابْنَ عِيَّاشٍ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَوْصِي الْخَلِيفَةُ بِالْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ أَنْ يَعْرِفَ لَهُمْ حَقَّهُمْ وَأَوْصِي الْخَلِيفَةُ بِالْأَنْصَارِ الَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَهَاجِرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَقْبَلَ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَيَعْفُو عَنْ مُسِيئِهِمْ.

بَاب قَوْلِهِ (وَيُؤْتُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ)

الْخَصَاصَةُ الْفَاقَةُ (الْمُفْلِحُونَ) الْفَائِزُونَ بِالْخُلُودِ وَالْفَلَاحُ الْبَقَاءُ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ عَجَّلْ وَقَالَ الْحَسَنُ (حَاجَةً) حَسَدًا.

² El-Hašr, 9.

³ Isti ajet.

⁴ Isti ajet.

⁵ Isti ajet.

⁶ Naime, u ovom se ajetu govori o stanovnicima Medine koji su pomogli muhadžirima; voljeli su njima više nego samima sebi i davali im iako je i njima samima to bilo potrebno.

4889. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim b. Kesir, njemu Ebu-Usama, ovom Fudajl b. Gazvan, a njemu Ebu-Hazim Ešdže'i, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:¹ "Jedan je čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, zadesila me velika glad!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao svojim ženama, ali kod njih ništa nije našao. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zar nema nekog – Allah mu se smilovao! – ko bi ga ugostio ovu noć?' Jedan ensarija ustade i reče: 'Ja ću Allahov Poslaniče!' Otišao je svojoj kući i rekao ženi: 'Ovo je gost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zato ne šteti ništa!' 'Tako mi Allaha, nemam ništa osim dječijeg zalogaja!', odgovori ona.

'Kada djeca htjednu večerati, uspavaj ih, ugasi svjetiljku i skupit ćemo svoje stomake ovu noć!', reče joj muž. Ona je to i učinila. Nakon toga je ovaj čovjek otišao izjutra Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Allah se začudio (ili nasmijao) zbog toga čovjeka i žene!'² Tada je Uzvišeni Allah objavio: '... i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno.'³

٤٨٨٩. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ الْأَشْجَعِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَابَنِي الْجُحْدُ فَأَرْسَلْ إِلَى نِسَائِهِ فَلَمْ يَجِدْ عِنْدَهُنَّ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَلَا رَجُلٌ يُضَيِّقُهُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ يَرْحُمُهُ اللَّهُ فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَذَهَبَ إِلَى أَهْلِهِ فَقَالَ لِمَرَأَتِهِ ضَيْفُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَا تَدْخِرِيهِ شَيْئًا قَالَتْ وَاللَّهِ مَا عِنْدِي إِلَّا قَوْتُ الصَّبِيَّةِ قَالَ فَإِذَا أَرَادَ الصَّبِيَّةُ الْعِشَاءَ فَنَوِّمِيهِنَّ وَتَعَالَى فَأَطْفَنِي السَّرَاجَ وَنَطَوِي بِطُونِنَا اللَّيْلَةَ فَفَعَلْتُ ثُمَّ غَدَا الرَّجُلُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَقَدْ عَجِبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَوْ ضَحِكَ مِنْ فُلَانٍ وَفُلَانَةٍ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَيُؤْتِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ).

1 U Taberanijevu predanju precizira se da je to bio Ebu-Hurejra, radijallahu anhu.

2 U Muslimovu predanju spominje se *adžeb-Allahu* (Allah se zadivio), a u predanju Ibn-Ebu-Dun'jaa spominje se *dahik-Allahu* (Allah se nasmijao). Ovo ukazuje da je Uzvišeni Allah bio zadovoljan postupkom tog čovjeka dobročinitelja, koji je odvojio od svojih usta i usta svoga djeteta i žene to pružio potrebnome. To su savršena svojstva Uzvišenog Allaha da se nasmije i zadivi i začudi i mi Mu pripisujemo ova svojstva onako kako dolikuje Njegovoj Uzvišenosti i Savršenosti i tvrdimo da mu ništa nije slično niti ravno kako od Njegovih stvorenja, tako i od njihovih svojstava. (prim. rec.)

3 El-Hašr, 9.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MUMTEHINA (PROVJERENA)

Mudžahid kaže da *la tedž'alna fitneten*⁴ znači "ne stavi nas u iskušenje" (tj. ne kazni nas njihovim rukama; pa kažu: "Da su ovi na istini, ne bi ih ovo zadesilo"). *Bi 'isamil-kevafir*⁵ znači "u braku mnogoboškinje ne zadržavajte" (drugovima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, naređena je rastava braka od žena koje su bile mekanske idolopoklonice).

RIJEČI UZVIŠENOG: "S MOJIM I SVOJIM NEPRIJATELJIMA NE PRIJATELJUJTE!"⁶

4890. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, ovom Amr b. Dinar, a njemu Hasan b. Muhammed b. Ali, prenoseći od Ubjedullaha b. Ebu-Rafija, Alijinog pisara, da je čuo Aliju, radijallahu anhu, kako kazuje:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je mene, Zubejra i Mikdada i rekao nam: 'Idite sve dok ne dođete do bašče Hah; u njoj je žena u nosiljci, a s njom je pismo, pa ga uzmite!' Otišli smo, međusobno se utrkujući na konjima, sve dok nismo stigli do te bašče, gdje smo zatekli tu ženu.

'Izvadi pismo!', rekli smo joj.

'Nema kod mene nikakva pisma!', odgovorila je.

'Ili ćeš dati pismo ili ćemo ti skinuti odjeću!', zaprijetili smo. Tada ga je ona izvadila iz svojih pletenica, te smo ga donijeli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Bilo je to pismo Hatiba b. Ebu-Beltea upućeno idolopoklonicima u Mekki u kojem ih on obavještava o nekim planovima

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمُؤْتَفِكَةِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَا تَجْعَلُنَا فِتْنَةً) لَا تُعَذِّبُنَا بِأَيْدِيهِمْ فَيَقُولُونَ لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ عَلَى الْحَقِّ مَا أَصَابَهُمْ هَذَا (بِعَصَمِ الْكُوفَرِ) أَمْرَ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ بِفِرَاقِ نِسَائِهِمْ كُنْ كُوفَرًا بِمَكَّةَ.

بَاب (لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَكُمْ أَوْلِيَاءَ)

٤٨٩٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ أَنَّهُ سَمِعَ عُيَيْدَ اللَّهِ ابْنَ أَبِي رَافِعٍ كَاتِبَ عَلِيٍّ يَقُولُ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ بَعْثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنَا وَالزُّبَيْرُ وَالْمُقَدَّادُ فَقَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ فَإِنَّ بِهَا ظِعِينََّةَ مَعَهَا كِتَابٌ فَخُذُوهُ مِنْهَا فَذَهَبْنَا تَعَادَى بَنَّا حَيْلُنَا حَتَّى أَتَيْنَا الرَّوْضَةَ فَإِذَا نَحْنُ بِالظِعِينََّةِ فَقُلْنَا أَخْرِجِي الْكِتَابَ فَقَالَتْ مَا مَعِيَ مِنْ كِتَابٍ فَقُلْنَا لَتُخْرِجِي الْكِتَابَ أَوْ لَنُلْقِيَنَّ الشَّيْبَ فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ عِقَاصِهَا فَأَتَيْنَا بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَإِذَا فِيهِ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى أَنَاسٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ مِمَّنْ بِمَكَّةَ يُخْبِرُهُمْ بِبَعْضِ أَمْرِ

4 El-Mumtehina, 5.

5 El-Mumtehina, 10.

6 El-Mumtehina, 1.

Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Šta je ovo, Hatibe?’, upitao ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on se počeo pravdati: ‘Ne požuruj sa mnom, Allahov Poslaniče! Ja sam se priključio Kurejšijama, a nisam od njih.¹ S tobom je bilo muhadžira što imaju rodbinu koja čuva njihove porodice i imetak u Mekki, pa sam želio, ako me je već zaobišla rodbinska veza, učiniti im kakvo dobro kako bi zaštitili moju rodbinu. Nisam to učinio niti kao nevjernik niti kao odmetnik od vjere.’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Istinu vam je rekao!’ Na to Omer reče: ‘Dopusti, Allahov Poslaniče, da ga udarim (sabljom) po vratu!’²

‘On je učestvovao (u Bici) na Bedru. Šta znaš, možda je Uzvišeni Allah pogledao učesnike u Bici na Bedru, rekavši im: ‘Radite šta hoćete, već sam vam oprostio!’’, reče mu Poslanik.”

Amr b. Dinar kaže: “U povodu događaja s ovim čovjekom objavljeno je: ‘O vi koji vjerujete s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte!’”³

Kaže (prenosilac Sufjan b. Ujejne): “Ne znam je li ovaj ajet u sklopu ovog hadisa ili je Amrov govor.”

PRIČAONAMJE Ali,⁴ rekavši: “Upitali su Sufjana o ovome, pa je objavljeno: ‘S Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte!’” Sufjan kaže: “Ovo je u hadisu ljudi (tj. ovaj dodatak). Zapamtio sam ga od Amra i nisam u njemu izostavio nijednog slova, niti znam da ga je iko drugi izuzev mene zapamtio.”

النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا هَذَا يَا حَاطِبُ قَالَ لَا تَعْجَلْ عَلَيَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ أَمْرًا مِنْ قُرَيْشٍ وَلَمْ أَكُنْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَكَانَ مَنْ مَعَكَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ لَهُمْ قَرَابَاتٌ يَحْمُونَ بِهَا أَهْلِيهِمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِمَكَّةَ فَأَحْبَبْتُ إِذْ فَاتَنِي مِنَ النَّسَبِ فِيهِمْ أَنْ أَصْطَنَعَ إِلَيْهِمْ يَدًا يَحْمُونَ قَرَابَتِي وَمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ كُفْرًا وَلَا ارْتِدَادًا عَنْ دِينِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكُمْ فَقَالَ عُمَرُ دَعْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَضْرِبْ عُنُقَهُ فَقَالَ إِنَّهُ شَهِيدٌ بَدْرًا وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَطْلَعَ عَلَى أَهْلِ بَدْرِ فَقَالَ اْعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ قَالَ عُمَرُ وَنَزَلَتْ فِيهِ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ) قَالَ لَا أَدْرِي الْآيَةَ فِي الْحَدِيثِ أَوْ قَوْلُ عُمَرُ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ قَالَ قِيلَ لِسُفْيَانَ فِي هَذَا فَتَزَلَّتْ (لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ) قَالَ سُفْيَانُ هَذَا فِي حَدِيثِ النَّاسِ حَفِظْتُهُ مِنْ عُمَرُ مَا تَرَكْتُ مِنْهُ حَرْفًا وَمَا أَرَى أَحَدًا حَفِظَهُ غَيْرِي .

¹ Ovaj ashab nije bio Kurejšija, nego je bio njihov saveznik, pa se zato ovako obraća Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

² Tj. da mu glavu skinem.

³ El-Mumtehina, 1.

⁴ Tj. Ali b. Medini, što ukazuje da Sufjan nije bio ubijeden da ovaj dodatak pripada hadisu, tj. da je merfu’.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“O VJERNICI, KAD VAM VJERNICE
KAO MUHADŽIRKE DOĐU...”⁵

4891. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, ovom Ibn-Ehi b. Šihab, prenoseći od svoga amidže, a on od Urve, da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, kazivala:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, provjeravao one vjernice koje su činile hidžru riječima Uzvišenog Allaha: ‘O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu...’ – sve do riječi: ‘Allah, zaista, mnogo prašta i On je milostiv.’

‘Rekla je Aiša’, kaže Urve, ‘onoj od vjernica koja bi prihvatila ovaj uvjet Allahov bi se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio riječima: ‘Uzeo sam od tebe prisegu riječima!’ Nije, tako mi Allaha, pri davanju zakletve nijednu ženu dotaknuo rukom! Njihova prisega na vjernost zaključivala se njegovim riječima: ‘Sklopio sam s tobom ugovor o tome.’”⁶

Ovo predanje slaže se s predanjem koje bilježe Junus, Ma'mer i Abdur-Rahman b. Ishak od Zuhrija. Ishak b. Rašid ovaj hadis prenosi od Zuhrija, a on od Urve i Amre.

بَابُ

(إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ)

٤٨٩١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَمْتَحِنُ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ بِهَذِهِ الْآيَةِ بِقَوْلِ اللَّهِ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورٌ رَحِيمٌ) قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَنْ أَقْرَبَ هَذَا الشَّرْطِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ بَايَعْتُكَ كَلَامًا وَلَا وَاللَّهِ مَا مَسَّتْ يَدُهُ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ فِي الْمُبَايَعَةِ مَا يُبَايِعُهُنَّ إِلَّا بِقَوْلِهِ قَدْ بَايَعْتُكَ عَلَى ذَلِكَ تَابَعَهُ يُونُسُ وَمَعْمَرٌ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ إِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ وَعَمْرَةَ.

5 El-Mumtehina, 10.

6 Po jednoj tački ugovora koji je sklopljen na Hudejbiji između muslimana i idolopoklonika obaveza je muslimana bila da u Mekku vrata svakog Kurejševića, bez obzira što je primio islam. Allah je učinio izuzetak jedino kada su u pitanju žene. One nisu bile vraćane idolopoklonicima ukoliko bi prihvatile islam i pobjegle iz Mekke, ali uz prethodnu provjeru njihove stvarne privrženosti islamu.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“O VJEROVJESNIČE, KADA TI DOĐU
VJERNICE DA TI POLOŽE PRISEGU...”¹

4892. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, ovom Abdul-Varis, a njemu Ejjub, prenoseći od Hafse b. Sirin, a ona od Umm-Atijje, radijallahu anha, koja kaže:

“Polagale smo prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je proučio: ‘... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati.’² Zabranio nam je naricanje, ali je jedna žena stisnula svoju ruku i rekla: ‘Jedna mi je žena pomogla u naricanju, pa je želim nagraditi.’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije joj ništa odgovorio. Otišla je, vratila se i položila prisegu na vjernost.”³

4893. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb b. Džerir, a ovom njegov otac, prenoseći od Zubejra, on od Ikreme, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:

“Riječi Uzvišenog: ‘... i da ti neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati’⁴ – uvjet je koji je ženama postavio Allah.”

4894. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Zuhri, prenoseći od Ebu-Idrisa, koji je čuo Ubadu b. Samita, radijallahu anhu, kako pripovijeda: “Bilismokod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: ‘Da li mi polazete prisegu (na vjernost) da nećete Allahu nikoga ravnim smatrati, da nećete bludničiti niti krasti?’ Potom je proučio ajet o ženama.”⁵

بَابُ

(إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعُنَكَ)

٤٨٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ بَايَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَرَأَ عَلَيْنَا (أَنْ لَا يُشْرِكَنَّ بِاللَّهِ شَيْئًا) وَنَهَانَا عَنِ النِّيَاحَةِ فَقَبَضَتْ امْرَأَةٌ يَدَهَا فَقَالَتْ أَسْعَدْتَنِي فَلَانَهُ أُرِيدُ أَنْ أَجْزِيَهَا فَمَا قَالَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ شَيْئًا فَانْطَلَقَتْ وَرَجَعَتْ قَبَايِعَهَا.

٤٨٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ الزُّبَيْرَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ) قَالَ إِنَّمَا هُوَ شَرْطُ شَرَطَهُ اللَّهُ لِلنِّسَاءِ.

٤٨٩٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَا قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ سَمِعَ عَبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَتَبَايَعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَسْرِقُوا وَقَرَأَ آيَةَ النِّسَاءِ وَأَكْثَرُ

¹ El-Mumtehina, 12.

² Isti ajet.

³ Svi islamski učenjaci slažu se da je naricanje za umrlim strogo zabranjeno (haram). Ibn-Hadžer tvrdi da je ovaj slučaj vjerovatno bio prije donošenja propisa o zabrani naricanja.

⁴ El-Mumtehina, 12.

⁵ To je 12. ajet ove sure, koji govori o prisezi žena na vjernost Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Najveći dio teksta navodi Sufjan: “Proučio je ajet, (dodavši): ‘Pa ko ispuni ugovor – njegova je nagrada kod Allaha, a ko učini nešto od toga, pa bude kažnjen – to mu je otkup za to. Ko od toga nešto uradi i Allah ga prikrije, to je u nadležnosti Allaha: ako hoće, kaznit će ga, a ako hoće, oprostit će mu.’”
S njim (Sufjanom) slaže se (u predanju) Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera ono što se navodi o ajetu.

4895. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Harun b. Ma'ruf, a ovom Abdullah b. Vehb, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Hasana b. Muslima, ovaj od Tavusa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao:

“Klanjao sam ramazanski bajram-namaz za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zatim Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom; svi su ga klanjali prije hutbe, a hutbu su kasnije držali. Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je (jedanput s minbera), i kao da ga sad gledam kako pokazuje da sjednu ljudi svojom rukom, a zatim prođe između njih kako bi otišao s Bilalom do žena. Pa reče: ‘O Vjerovjesniče’, ‘došle su ti vjernice položiti prisegu da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, da neće krasti, blud činiti, djecu svoju ubijati te da neće svojim muževima tuđu djecu poturati...’ – sve dok nije spomenuo sve što se navodi u ajetu. Nakon što je završio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je žene: ‘Vi ste na tome?’

‘Da, Allahov Poslaniče’, odgovori jedna od njih, dok su ostale šutjele. (Hasan ne zna ko je ona.). ‘Udijelite sadaku!’, reče on. Potom je Bilal raširio svoju odjeću, pa su žene počele bacati burme i prstenje na nju.”

لَفِظَ سُفْيَانٌ قَرَأَ آيَةَ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْهَا شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَسَتَرَهُ اللَّهُ فَهُوَ إِلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ تَابَعَهُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ فِي آيَةِ .

٤٨٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ مُسْلِمٍ أَخْبَرَهُ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ شَهِدْتُ الصَّلَاةَ يَوْمَ الْفِطْرِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَكُلُّهُمْ يُصَلِّيهِمَا قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ يَخْطُبُ بَعْدَ فَنَزَلَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ حِينَ يُجْلِسُ الرِّجَالَ بِيَدِهِ ثُمَّ أَقْبَلَ يَسْقُطُهُمْ حَتَّى أَتَى النِّسَاءَ مَعَ بِلَالٍ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِيُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ) حَتَّى فَرَغَ مِنَ الْآيَةِ كُلِّهَا ثُمَّ قَالَ حِينَ فَرَغَ أَتْنَنَ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَتْ امْرَأَةٌ وَاحِدَةً لَمْ يُجِبْهُ غَيْرُهَا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا يَذَرِي الْحَسَنُ مَنْ هِيَ قَالَ فَتَصَدَّقْنِ وَبَسَطَ بِلَالٌ ثَوْبَهُ فَجَعَلْنَ يُلْقِينَ الْفَتَخَ وَالْخَوَاتِيمَ فِي ثَوْبِ بِلَالٍ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ES-SAFF (BOJNI RED)

Mudžahid kaže da *men ensari ilallahi*¹ znači “ko će me slijediti ka Allahu”. Ibn-Abbas kaže da *mersusun*² znači (prilijepljen jedan za drugog). Jahja objašnjava da *bir-resasi* znači spojen s olovom.

RIJEČI UZVIŠENOG: “... ČIJE JE IME AHMED, KOJI ĆE POSLIJE MENE DOĆI.”³

4896. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Muhammeda b. Džubejra b. Mut‘ima, a on od svoga oca, radijallahu anhu, da je rekao:

“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: ‘Ja imam razna imena: Ja sam Muhammed, i ja sam Ahmed, i ja sam El-Mahi, onaj kojim Allah briše nevjerstvo, El-Hašir, onaj pred kojim će ljudi biti sakupljeni, i El-Akib, poslije koga neće biti poslanika!’”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الصَّفِّ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ) مَنْ يَتَّبِعُنِي إِلَى اللَّهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مَرْصُوصٌ) مُلْصَقٌ بَعْضُهُ بِبَعْضٍ وَقَالَ يَحْيَى بِالرَّصَاصِ .

بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى (مَنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ)

٤٨٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَبْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ لِي أَسْمَاءً أَنَا مُحَمَّدٌ وَأَنَا أَحْمَدُ وَأَنَا الْمَاحِي الَّذِي يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الْكُفْرَ وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى قَدَمِي وَأَنَا الْعَاقِبُ .

1 Es-Saff, 14. Ovo je izgovorio Isa, alejhis-selam, svojim učenicima.

2 Es-Saff, 4. Radi se o mudžahidima koji se bore na Allahovom putu u bojnim redovima kao da su bedemi čvrsti.

3 Es-Saff, 6.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-DŽUMU'A (PETAK)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I DRUGIMA KOJI IM SE
JOŠ NISU PRIKLJUČILI...”⁴

Omer je učio: “*Femdu ila zirillah* (umjesto *fes'av* ila zikrillah) – pohitajte Allaha spominjati!”

4897. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman b. Bilal, ovom Sevr, prenoseći od Gajsa, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

“Sjedili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je objavljeno iz sure El-Džumu'a: ‘... i drugima koji im se nisu još priključili...’ Na pitanje: ‘Ko su oni, Allahov Poslaniče?’ – nije odgovorio sve dok nije bio upitan tri puta. Među nama je bio i Selman Farisi, na koga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio svoju ruku i rekao: ‘Kada bi iman bio na sazvežđu Plejada, dostigli bi ga ljudi (ili čovjek⁵) od ovih.’”

4898. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, ovom Abdul-Aziz, a njemu Sevr, prenoseći od Ebu-Gajsa, ovaj od Ebu-Hurejre a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Dostigli bi ga ljudi od onih.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْجُمُعَةِ

بَابُ قَوْلِهِ

(وَأَخْرَيْنَ مِنْهُمْ مَنَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ)

وَقَرَأَ عُمَرُ فَأَمَضُوا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ .

٤٨٩٧. حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْجُمُعَةِ (وَأَخْرَيْنَ مِنْهُمْ مَنَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ) قَالَ قُلْتُ مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَلَمْ يُرَاجِعْهُ حَتَّى سَأَلَ ثَلَاثًا وَفِينَا سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ وَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ عَلَى سَلْمَانَ ثُمَّ قَالَ لَوْ كَانَ الْإِيمَانُ عِنْدَ الثُّرَيَّا لَنَالَهُ رِجَالٌ أَوْ رَجُلٌ مِنْ هَؤُلَاءِ .

٤٨٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ أَخْبَرَنِي ثَوْرٌ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَنَالَهُ رِجَالٌ مِنْ هَؤُلَاءِ .

⁴ El-Džumu'a, 3.

⁵ Ovdje je u pitanju dvoumljenje Sulejmana b. Bilala o tome da li se radi o jednini ili množini. Kod Muslima i Nesaija stoji množina: ljudi od ovih, kao što je i rivajet poslije ovoga, bez dvoumljenja. Bilježi Ebu-Nu'ajm rivajet sa dodatkom: “Slijede moj ummet i mnogo donose salavat na mene”. Kaže Kurtubi: “U stvarnosti se desilo ono što je rekao Sallallahu alejhi ve sellem, jer se našlo od njih onih čiji je spomen postao poznat, koji su “hafizi asara” pamtili predaje i veliku im pažnju pridavali u čemu s njima nije mnogo drugih učestvovalo. (Fethul Bari, 8/511)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ALI KAD ONI KAKVU ROBU
TRGOVAČKU ILI VESELJE UGLEDAJU...”¹

4899. PRIČAO MI JE Hafs b. Umer, ovom Halid b. Abdullah, a njemu Husejn, prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da i Ebu-Sufjana, a oni od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, koji je kazivao:

“Pristigla je karavana jednog petka dok smo mi bili (na džumi) s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ljudi su pohrlili napolje, izuzev dvanaesterice, pa je Allah objavio: ‘Ali kad oni kakvu robu trgovačku ili zabavu ugledaju, pohrle joj i tebe ostave sama da stojiš...’”²

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MUNAFIKUN (LICEMJERI)

RIJEČI UZVIŠENOG: “KAD TI LICEMJERI
DOLAZE, ONI GOVORE: ‘MI TVRDIMO DA
SI TI ZAISTA ALLAHOV POSLANIK...!’”

– SVE DO RIJEČI: “... PRAVI LAŠCI.”³

4900. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža', njemu Israil, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Zejda b. Erkama da je rekao:

“Učestvovao sam u jednoj bici;⁴ Kada sam čuo Abdullaha b. Ubejja gdje kaže: ‘Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili. Ako se vratimo u Medinu zasigurno će jači

بَاب

(وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا)

٤٨٩٩. حَدَّثَنِي حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا خَالِدُ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ وَعَنْ أَبِي سَفْيَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَقْبَلْتُ عَيْرٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَتَارَ النَّاسُ إِلَّا اثْنِي عَشَرَ رَجُلًا فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمُنَافِقِينَ

بَابُ قَوْلِهِ (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ

قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ)

إِلَى (لَكَاذِبُونَ)

٤٩٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ كُنْتُ فِي غَزَاةٍ فَسَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي يَقُولُ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْقُضُوا مِنْ حَوْلِهِ وَلَئِنْ رَجَعْنَا مِنْ عِنْدِهِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا

¹ El-Džumu'a, 11.

² Isti ajet. Kaže se da se ovaj slučaj desio kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, petkom prvo klanjao namaz, pa tek onda učio hutbu, kao što je slučaj s bajramskom hutbom, što bilježi Ebu-Davud u djelu *El-Merasil*. (*Tefsir Ibn-Kesir*, skraćeno izdanje, prijevod na bos. jezik, str. 1384)

³ El-Munafikun, 1.

⁴ Iz predanja imama Nesaija da se ustanoviti da se radi o Bici na Tebuku. To se, također, potvrđuje u autentičnom predanju koje bilježi Abd b. Humejd.

istjerati slabijega!’ Ispričao sam to svome amidži ili Omeru. On je, onda, to kazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa me pozvao da mu to ispričam. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon toga poslao po Abdullaha b. Ubejja i njegove drugove. Oni su se zakleli da to nisu rekli. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao moje svjedočenje lažnim, a njihovo istinitim, pa sam zapao u takvu brigu u kakvu nikada do tada nisam zapao.⁵

I dok sam kasnije sjedio u kući, amidža mi je rekao: ‘Šta si htio time, tako da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lažnim proglasi tvoj iskaz i da te zamrzi!’ Nakon što je Uzvišeni Allah objavio: ‘Kad ti licemjeri dolaze...’ – Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po mene, pa je proučio (gornji) ajet i rekao: ‘Allah je, doista, potvrdio tvoju iskrenost, o Zejde!’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “ONI SU ZAKLETE SVOJE KAO ŠTIT UZELI...”⁶

Tj. iza njih se zaklanjaju.

4901. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijasin, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Zejd b. Erkama, radijallahu anhu, da je rekao:

“Bio sam sa svojim amidžom kada sam čuo Abdullaha b. Ubejja b. Selula kako govori: ‘Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili! Također je rekao, ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati slabijega!’

To sam ispričao amidži, koji je to kazao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je, onda, poslao po Abdullaha b. Ubejja i njegove drugove.

الْأَذَلَّ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمِّي أَوْ لِعُمَرَ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَدَعَانِي فَحَدَّثْتُهُ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي وَأَصْحَابِهِ فَحَلَفُوا مَا قَالُوا فَكَذَّبَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَصَدَّقَهُ فَأَصَابَنِي هَمٌّ لَمْ يُصِيبَنِي مِثْلُهُ قَطُّ فَجَلَسْتُ فِي الْبَيْتِ فَقَالَ لِي عَمِّي مَا أَرَدْتَ إِلَيَّ أَنْ كَذَّبَكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَمَقَّتَكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) فَبَعَثَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقَرَأَ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ صَدَّقَكَ يَا زَيْدٌ.

بَاب (اتَّخَذُوا إِيْمَانَهُمْ حُجَّةً)

يَحْتَجُّونَ بِهَا.

٤٩٠١. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَمِّي فَسَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي بَنٍ سُلُولٍ يَقُولُ لَا تُتَّفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا وَقَالَ أَيْضًا لَيْنِ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمِّي فَذَكَرَ عَمِّي لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي وَأَصْحَابِهِ فَحَلَفُوا

⁵ U predanju koje bilježi Ibn-Ebu-Lejla spominje se: “Sjedio sam u kući plašeći se da mi ljudi ne kažu: ‘Slagao si!’”

⁶ El-Munafikun, 2.

Oni su se zakleli da to nisu rekli, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerovao, a moju je izjavu smatrao lažnom. Tolika me je briga spopala kakvu nikada do tada nisam osjetio, tako da sam ostao u svojoj kući sve dok Uzvišeni Allah nije objavio: ‘Kad ti licemjери dolaze...’, do riječi: ‘Oni govore: ‘Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika...’ – sve do ajeta u kojem su riječi: ‘... sigurno će jači istjerati iz nje slabijega...’¹ Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po mene, proučio mi ove ajete, a onda rekao: ‘Allah je, doista, tvoj govor potvrdio istinitim!’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“TO JE ZATO ŠTO SU VJERNICI BILI, PA NEVJERNICI POSTALI, I ONDA SU IM SRCA ZAPEČAĆENA, PA NE SHVAĆAJU.”²

4902. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, ovom Hakem, prenoseći od Muhammeda b. Ka‘ba Kurezija, a on od Zejda b. Erkama, radijallahu anhu, da je rekao:

“Nakon što je Abdullah b. Ubejj rekao: ‘Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem..! Ako se vratimo u Medinu...!’ – o tome sam upoznao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su me ensarije ukorile. Abdullah b. Ubejj zakleo se da to nije izjavio, a ja sam se vratio kući i zaspao. Nakon toga me je pozvao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam mu došao, a on mi reče: ‘Allah je, doista, tvoj govor potvrdio istinitim!’ – Tada je objavljeno: ‘Oni govore: ‘Ne udjeljujte...’”³

Ovo prenosi i Ibn-Ebi-Zaida od A‘meša, on od Amra, ovaj od Abdur-Rahmana Ibn-Ebu-Lejle, on od Zejda Ibn-Erkama, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

مَا قَالُوا فَصَدَّقَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَكَذَّبَنِي فَأَصَابَنِي
هُمْ لَمْ يُصِيبْنِي مِثْلُهُ قَطُّ فَجَلَسْتُ فِي بَيْتِي فَأَنْزَلَ
اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) إِلَى قَوْلِهِ (هُمْ
الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ)
إِلَى قَوْلِهِ (لِيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ) فَأَرْسَلَ
إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَرَأَهَا عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ
صَدَّقَكَ .

بَاب قَوْلِهِ

(ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا)

فَطَبَعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ

٤٩٠٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْحَكَمِ
قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ الْقُرَظِيَّ قَالَ سَمِعْتُ
زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ
أَبِيٍّ (لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ) وَقَالَ
أَيْضًا (لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ) أَخْبَرْتُ بِهِ النَّبِيَّ
ﷺ فَلَا مَنِي الْأَنْصَارُ وَحَلَفَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِيٍّ مَا
قَالَ ذَلِكَ فَرَجَعْتُ إِلَى الْمَنْزِلِ فَنِمْتُ فَدَعَانِي
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَاتَيْتُهُ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ صَدَّقَكَ
وَنَزَلَ (هُمْ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا) وَقَالَ ابْنُ
أَبِي زَائِدَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ عَمْرِو بْنِ
أَبِي لَيْلَى عَنْ زَيْدِ بْنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 El-Munafikun, 1-8.

2 El-Munafikun, 3.

3 El-Munafikun, 7.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“KAD IH POGLEDAŠ, NJIHOV TE IZGLED
USHIĆUJE; A KADA PROGOVORE, TI
SLUŠAŠ RIJEČI NJIHOVE – ALI, ONI SU
KAO ŠUPLJI NASLONJENI BALVANI, I
MISLE DA JE SVAKI POVİK PROTIV NJIH.
ONI SU PRAVI NEPRIJATELJI – PA IH SE
PRIČUVAJ! ALLAH IH UBIO, KUDA SE
ODMEĆU?!”⁴

4903. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu
Zuhejr b. Mu'avija, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći
od Zejda b. Erkama da je rekao:

“Izašli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve
sellem, na put na kojem su ljudi osjetili teškoću,
pa je Abdullah b. Ubejj rekao svojim drugovima:
‘Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog
Poslanika, ne bi li ga napustili!’, kao i: ‘Da se vratimo
u Medinu, jači bi, sigurno, istjerao slabijega!’

Nakon toga došao sam Vjerovjesniku, sallallahu
alejhi ve sellem, i obavijestio ga (o tome). On je
pozvao Abdullaha b. Ubejja i ispitao ga, a on se
zakleo da on to nije učinio. Potom se pročulo:
‘Zejd je slagao Allahovom Poslaniku, sallallahu
alejhi ve sellem!’

Osjećao sam (zbog toga) u svojoj duši tegobu,
sve dok Uzvišeni Allah nije obistinio moj iskaz
riječima: ‘Kad ti licemjeri dolaze...’ Allahov ih
je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao
da traži za njih oprosta, ali su oni tresli svojim
glavama, odbijajući to.

Za Njegove riječi: ‘... naslonjeni balvani’,⁵ kaže:
a oni su bili najljepši ljudi!”

بَابُ

(وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ
وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ
مُسْنَدَةٌ يَخْسِبُونَ كُلَّ صِيْحَةٍ عَلَيْهِمْ
هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرَهُمْ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ)

٤٩٠٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ
مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ
أَرْقَمٍ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ أَصَابَ
النَّاسَ فِيهِ شِدَّةٌ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي لَاضِحَابِهِ لَا
تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا مِنْ
حَوْلِهِ وَقَالَ لَيْتَ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ
مِنْهَا الْأَذَلَّ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَأَرْسَلَ
إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَسَأَلَهُ فَاجْتَهَدَ يَمِينَهُ مَا فَعَلَ
قَالُوا كَذَبَ زَيْدُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَوَقَعَ فِي نَفْسِي مِمَّا
قَالُوا شِدَّةٌ حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقِي فِي
(إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) فَدَعَاهُمْ النَّبِيُّ ﷺ لِيَسْتَغْفِرَ
لَهُمْ فَلَوْوَا رُءُوسَهُمْ وَقَوْلُهُ (خُشُبٌ مُسْنَدَةٌ) قَالَ
كَانُوا رِجَالًا أَجْمَلُ شَيْءٍ.

4 El-Munafikun, 4.

5 El-Munafikun, 4.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A KAD IM SE REKNE: ‘DOĐITE, ALLAHOV POSLANIK ĆE MOLITI DA VAM SE OPROSTI!’ – ONI GLAVAMA SVOJIM TRESU I VIDIŠ IH KAKO NADMENO ODBIJAJU.”¹

Harreku znači “ismijavali su se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, tresući glavom”.
Uči se *levejtu*, bez *tešdida* dvostručenja.

4904. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, ovaj od Ebu-Ishaka, a on od Zejda b. Erkama da je kazivao:

“Bio sam sa svojim amidžom kada sam čuo Abdullaha b. Ubejja b. Selula kako govori: ‘Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili i kada bi se vratili u Medinu, sigurno bi jači istjerao slabijega!’

Ispričao sam to svome amidži, a on je o tome obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On me je pozvao, pa sam mu sve ispričao, a onda je poslao po Abdullaha b. Ubejja i njegove drugove, pa su se zakleli da nisu rekli ono što su rekli. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, moj je iskaz smatrao lažnim, a njihov istinitim. Poklopila me (nakon toga) briga koju nikada ranije nisam imao, te sam sjedio u svojoj kući. Jednom mi amidža reče: ‘Šta si htio tako da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smatra da lažeš i da te zamrzi!’

Uzvišeni je Allah nakon toga objavio: “Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: ‘Mi tvrdimo da si ti zaista Allahov Poslanik!’” Tada je Vjerovjesnik poslao po mene i, proučivši ove ajete, rekao: ‘Allah je, doista, tvoj govor potvrdio istinitim!’”

بَابُ قَوْلِهِ

(وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ)

حَرَّكَوْا اسْتَهْزَؤُوا بِالنَّبِيِّ ﷺ وَيُقَرِّأُ بِالتَّخْفِيفِ مِنْ لَوِثٍ .

٤٩٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَمِّي فَسَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي بِنِ سَلُولَ يَقُولُ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا وَلَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمِّي فَذَكَرَ عَمِّي لِلنَّبِيِّ ﷺ فَدَعَانِي فَحَدَّثْتُهُ فَأَرْسَلَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ أَبِي وَأَصْحَابِهِ فَحَلَفُوا مَا قَالُوا وَكَذَّبَنِي النَّبِيُّ ﷺ وَصَدَّقَهُمْ فَأَصَابَنِي غَمٌّ لَمْ يُصِبنِي مِثْلُهُ قَطُّ فَجَلَسْتُ فِي بَيْتِي وَقَالَ عَمِّي مَا أَرَدْتَ إِلَى أَنْ كَذَّبَكَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَقَّتَكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ) وَأَرْسَلَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقَرَأَهَا وَقَالَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ صَدَّقَكَ .

¹ El-Munafikun, 5.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ISTO IM JE – MOLIO TI OPROST ZA NJIH ILI NE MOLIO, ALLAH IM, ZAISTA, NEĆE OPROSTITI; ALLAH, DOISTA, NAROD NEVJERNIČKI NEĆE NA PRAVI PUT UPUTITI.”²

4905. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Amr, koji prenosi od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Bili smo u toku jednog vojnog pohoda (a jedanput je Sufjan rekao: u vojsci), pa je jedan muhadžir jednog ensariju udario.”³

‘Pomozite mi, ensarije!’, povika ensarija.

‘Pomozite, muhadžiri!’, reče na to muhadžir.

To je čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: ‘Kakav je to džahilijjski poziv?!’

‘Allahov Poslaniče’, odgovorili su, ‘jedan muhadžir udario je nogom u stražnjicu jednog ensariju!’

‘Ostavite to (taj nacionalizam), jer je to smrdljivo!’, reče on.

To je čuo Abdullah b. Ubejj, te reče:

‘To su učinili! Tako mi Allaha, kad bismo se vratili u Medinu, sigurno bi jači iz nje istjerao slabijega!’

To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te je Omer ustao i rekao: ‘Allahov Poslaniče, dopusti da ubijem ovog licemjera!’

‘Ostavi ga kako ljudi ne bi pričali da Muhammed ubija svoje drugove!’,⁴ reče mu Vjerovjesnik.

Ensarija je bilo više nego muhadžira u vrijeme njihovog dolaska u Medinu. Kasnije su se i muhadžiri umnožili.” Sufjan kaže: “Zapamtio sam ga (ovaj hadis) od Amra”, dok Amr kaže: “Čuo sam Džabira kako pripovijeda: “Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.”

بَابُ قَوْلِهِ

(سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ

أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ)

٤٩٠٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَزْزَانَ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا فِي غَزَاةٍ قَالَ سَفْيَانُ مَرَّةً فِي جَيْشٍ فَكَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ يَا لِلْأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لِلْمُهَاجِرِينَ فَسَمِعَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ مَا بَالُ دَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ دَعُوهَا فَإِنَّهَا مُتَنَتَةٌ فَسَمِعَ بِذَلِكَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي قُحَّافٍ فَقَالَ فَعَلُوهَا أَمَا وَاللَّهِ لَتُنْزِلَنَّا إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَلَبَّغَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَامَ عُمَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ دَعْنِي أَضْرِبَ عُتْقَ هَذَا الْمُنَافِقِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعْنِي لَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ مُحَمَّدًا يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ وَكَانَتِ الْأَنْصَارُ أَكْثَرَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ ثُمَّ إِنَّ الْمُهَاجِرِينَ كَثُرُوا بَعْدُ قَالَ سَفْيَانُ فَحَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرِو قَالَ عَمْرُو سَمِعْتُ جَابِرًا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ.

2 El-Munafikun, 6.

3 U predanju koje bilježi Taberi navodi se, od Džabira, da se muhadžir zvao Džahdžah b. Kajs Gifari, a bio je vodič Omerova, radijallahu anhu, konja, dok se ensarija zvao Sinan b. Vebra Džuheni.

4 Taberi navodi mursel predanje od Ikreme u kojem se navodi da je Abdullah b. Abdullah b. Ubejj, sin ovog licemjera, došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: “Moj otac uznemirava Allaha i Njegovog Poslanika, pa mi dopusti da ga ubijem!” Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Nemoj ubiti svoga oca!”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONI GOVORE: ‘NE UDJELJUJTE NIŠTA ONIMA KOJI SU UZ ALLAHOVOG POSLANIKA, NE BI LI GA NAPUSTILI! A BLAGA NEBESA I ZEMLJE JESU ALLAHOVA, ALI LICEMJERI NEĆE DA SHVATE’”¹

Jenfeddu znači “razišli”.

4906. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, a njemu Isma‘il b. Ibrahim b. Ukba, prenoseći od Musaa b. Ukbe, a on Abdullaha b. Fadla da je čuo Enesa b. Malika kako kazuje:

“Bio sam ožalošćen zbog onih koji su stradali u El-Harri,² pa mi je pisao Zejd b. Erkam, do kojeg je doprla vijest o mojoj velikoj tuzi, spominjući da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Gospodaru naš, oprosti ensarijama i djeci ensarija!’”

Ibn-Fadl nije siguran je li (Poslanik) rekao i: “... djeci djece ensarija!” Neko je upitao Enesa: od onih koji su bili kod njega, pa je on odgovorio: “To je onaj na koga se odnose riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Ovo je taj kome je Allah upotpunio sluh.’”³

بَابُ قَوْلِهِ

(هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ)

يَنْفَضُوا يَتَفَرَّقُوا .

٤٩٠٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْفَضْلِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ حَزِنْتُ عَلَى مَنْ أُصِيبَ بِالْحَرَّةِ فَكَتَبَ إِلَيَّ زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ وَبَلَغَهُ شِدَّةُ حُزْنِي يَذْكُرُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَلِأَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ وَشَكَ ابْنُ الْفَضْلِ فِي أَبْنَاءِ أَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ فَسَأَلَ أَنَسًا بَعْضُ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ فَقَالَ هُوَ الَّذِي يَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَذَا الَّذِي أَوْفَى اللَّهُ لَهُ بِأُذُنِهِ .

¹ El-Munafikun, 7-8.

² To je mjesto u blizini Medine u kojem se desio nemio događaj 63. godine po Hidžri, kada su stanovnici Medine odbili prisegu na vjernost Jezidu, sinu Muavijinom, nakon što su čuli od glasnika Abdullaha koji je pozivao Abdullahu Ibn Zubejru kompromitujuće optužbe i glasine na račun Jezida zbog natjecanja u vlasti. To im je jasno izložio Abdullah b. Amr i Muhammed b. Ali b. Ebi-Talib i Zejnul-Abidin Ali Ibnul-Husejn, savjetujući im da se ustegnu od toga zato što nosi sa sobom loše posljedice, i obavjestili ih da se to u suprotnosti sa propisima islama i načinom ophođenja. Tada je veliki broj ensarija bio ubijen, a među njima i Abdullah b. Hanzala, radijallahu anhu. Enes, radijallahu anhu, bio je tada u Basri i čuvši za to, pao je u veliku depresiju i tugu. Kad je saznao za ovo, Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, koji je tada bio u Kufi, napisao mu je pismo u kojem ga tješi riječima Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, koje je izgovorio o ensarijama.

³ Tj. dao mu sluh, kao jamstvo da će tačno govoriti ono što čuje.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONI GOVORE: ‘AKO SE VRATIMO U MEDINU, SIGURNO ĆE JAČI ISTJERATI IZ NJE SLABIJEGA!’ A SNAGA JE U ALLAHA I U POSLANIKA NJEGOVA I U VJERNIKA, ALI LICEMJERI NEĆE DA ZNAJU!”⁴

4907. PRIČAO NAM JE Humejdi, a njemu Sufjan, koji je čuo od Amra b. Dinara, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Bili smo u jednom vojnom pohodu kad je jedan muhadžir udario (po zadnjici) jednog ensariju, te je ensarija povikao: ‘Upomoć, ensarije!’

‘Upomoć, muhadžiri!’, viknuo je muhadžir. Allah je dao da to čuje Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je upitao: ‘Šta je ovo?’

‘Jedan muhadžir udario (po zadnjici) jednog ensariju’, odgovorili su, ‘te je ensarija uzviknuo: ‘Upomoć, ensarije!’, a muhadžir je također povikao: ‘Upomoć, muhadžiri!’

‘Ostavite to (taj nacionalizam), to je smrdljivo!’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

Džabir kaže: “Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, ensarija je bilo više, ali su se muhadžiri kasnije umnožili.”

“Abdullah b. Ubejj tada reče: ‘Zar su to već učinili?! Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijega!’

‘Dopusti mi, Allahov Poslaniče, da odrubim glavu ovom licemjeru!’, uzviknu Omer.

‘Ostavi ga’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘neću da ljudi kažu kako Muhammed ubija svoje drugove.’”

بَابُ قَوْلِهِ

(يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ)

٤٩٠٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ كُنَّا فِي غَزَاةٍ فَكَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ يَا لِلْأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لِلْمُهَاجِرِينَ فَسَمِعَهَا اللَّهُ رَسُولُهُ ﷺ قَالَ مَا هَذَا فَقَالُوا كَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ يَا لِلْأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لِلْمُهَاجِرِينَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعَوْهَا فَإِنَّهَا مُتَنَتَةٌ قَالَ جَابِرٌ وَكَانَتْ الْأَنْصَارُ حِينَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ أَكْثَرَ ثُمَّ كَثُرَ الْمُهَاجِرُونَ بَعْدُ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْقَدٍ فَعَلُوا وَاللَّهِ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَعْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ أَضْرِبُ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعُهُ لَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ مُحَمَّدًا يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ.

4 El-Munafikun, 8.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TEGABUN (OBMANA)

Alkama prenosi od Abdullaha da *ve men ju'min billahi jehdi kalbehu*¹ znači "a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti" (tj. onoga kojeg kakva nevolja zadesi, pa se on zadovolji i zna da je to od Allaha).

Mudžahid je rekao: "Obmana (et-tegabun) se ogleda u tome da će džennetlije *obmanuti* džehenemmlije."

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TALAK (RAZVOD BRAKA)

Mudžahid kaže da *ve bale emriha*² znači "pogubnost postupaka svojih".

4908. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Salim, a njega Abdullah b. Omer, radijallahu anhum, da se razveo od svoje ženu dok je imala menstruaciju. Omer je to spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na šta se on rasrdio i naredio da je vrati i zadrži dok ne postane čista, a zatim dobije menstruaciju, pa onda opet postane čista. Ako se želi rastaviti od nje, neka to učini kada ona bude čista, prije negoli joj pride. To je period čistoće – onakav kako ga je Allah odredio. Muslimov rivajet ovo pojašnjava 'To je period (čistoće) za koji je Allah naredio da se žene u njemu puštaju'.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ التَّغَابُنِ

وَقَالَ عَلَقَمَةُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ (وَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ) هُوَ الَّذِي إِذَا أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ رَضِيَ وَعَرَفَ أَنَّهَا مِنَ اللَّهِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ التَّغَابُنُ غِبْنُ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَهْلَ النَّارِ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الطَّلَاقِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَبَالَ أَمْرَهَا) جَزَاءُ أَمْرَهَا.

٤٩٠٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ عُمَرُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَغَيَّظَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ لِيَرَا جَعَهَا ثُمَّ يُمْسِكُهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضُ فَتَطْهُرُ فَإِنْ بَدَأَ لَهُ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا طَاهِرًا قَبْلَ أَنْ يَمَسَّهَا فَبَلَكَ الْعِدَّةُ كَمَا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ.

¹ Et-Tegabun, 11. Kaže Mudžahid da se pod obmanom misli da će stanovnici Dženneta zaraditi na račun stanovnika vatre. (tj. džennetlije su primile islam te su zaradili Džennet, a džehenemmlije su odbile islam pa su izgubili, pa su upoređeni sa kupcem i prodavcem gdje zaradi jedan na račun drugog u trgovini. (Fethul Bari, 8 /520)

² Et-Talak, 9.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“TRUDNE ŽENE ČEKAJU SVE DOK NE RODE. A ONOME KO SE ALLAHA BOJI ON ĆE MU U SVEMU LAHKOĆU DATI.”³

Ulatul-ahmali znači “trudne žene” (to je množina od *zatu hamlin* – “trudna žena”).

4909. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, a njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, a on od Ebu-Seleme da je kazivao:

“Jedan čovjek došao je Ibn-Abbasu – a kod njega je sjedio Ebu-Hurejra – i rekao mu: ‘Daj mi fetvu o ženi koja je rodila nakon svog muža četrdeset noći.’

‘Sačekaj duži od ta dva perioda’,⁴ reče Ibn-Abbas. ‘Trudne žene čekaju sve dok ne rode’, rekoh mu. Tada Ebu-Hurejra reče: ‘Ja se slažem sa svojim bratićem (tj. Ebu-Selemom).’

Ibn-Abbas poslao je potom dječaka Kurejba Umm-Selemi da je upita (o tome), te mu je odgovorila: ‘Ubijen je muž Subeje Eslemijje dok je ona bila trudna, pa je rodila četrdeset dana nakon njegove smrti. Nakon toga je zaprosjena, pa ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udao. Ebu-Senabil je bio prosac.’”

باب

(وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ
وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا)

وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ وَاحِدُهَا ذَاتُ حَمْلٍ .

٤٩٠٩. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبُو هُرَيْرَةَ جَالِسٌ عِنْدَهُ فَقَالَ أَفْتِنِي فِي امْرَأَةٍ وَلَدَتْ بَعْدَ زَوْجِهَا بِأَرْبَعِينَ لَيْلَةً فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ آخِرُ الْأَجَلَيْنِ قُلْتُ أَنَا (وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَا مَعَ ابْنِ أَخِي يَعْنِي أَبَا سَلَمَةَ فَأَرْسَلَ ابْنُ عَبَّاسٍ غَلَامَهُ كُرَيْبًا إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ يَسْأَلُهَا فَقَالَتْ قَتَلَ زَوْجُ سُبَيْعَةَ الْأَسْلَمِيَّةِ وَهِيَ حُبْلَى فَوَضَعَتْ بَعْدَ مَوْتِهِ بِأَرْبَعِينَ لَيْلَةً فَخُطِبَتْ فَأَنْكَحَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ أَبُو السَّنَابِلِ فِيمَنْ خَطَبَهَا .

3 Et-Talak, 4.

4 Kada trudna žena ostane iza muževe smrti po stavu koji je imao Ibn-Abbas dužna je da čeka iddet (priček) jedan od dva duža perioda tj. ili četiri mjeseca i deset dana u slučaju da prije toga rodi ili dok ne rodi, ako porod bude nakon četiri mjeseca i deset dana. Ajet koji govori o iddetu do poroda tumačio je da se odnosi na puštene žene kao što bilježi Ismaili. Međutim, postupak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pojašnjava da je njen iddet do poroda kao što je bilo u slučaju Subeje Eslemijje. (prim. rec.)

4910. Sulejman b. Harb i Ebu-Nu'man prenose od Hammada b. Zejda, on od Ejjuba, a ovaj od Muhammeda da je kazivao: "Bio sam u halki (kružoku) društvu u kojem je bio i Abdur-Rahman b. Ebu-Lejla, kojeg su drugovi izuzetno poštovali. Tada je on spomenuo jedan od dva duža pričeke.¹ Potom sam ja ispričao hadis o Subeji b. Haris, od Abdullaha b. Utbe, ali mi neki njegovi drugovi dadoše znak da ušutim. Kaže Muhammed:

Tada sam se dosjetio, rekavši: 'Ja sam, dakle, odvažan ako lažem na Abdullaha b. Utbu, a on je u jednom dijelu Kufe?!'² On se zastidio i rekao: 'Amidža mu, međutim, nije tako rekao!'³

Nakon toga sreo sam Ebu-Alijju Malika b. Amira i upitao ga (o tome), a on mi počeo kazivati hadis o Subeji, te upitah: 'Jesi li o njoj nešto čuo od Abdullaha?'

'Bili smo kod Abdullaha', reče on, 'kad je rekao: 'Zar joj određujete kada je teže, a ne određujete kada je olakšica? Tada je objavljena mala sura En-Nisa, nakon što je bila objavljena velika: 'Trudne žene čekaju sve dok ne rode'.³

٤٩١٠. وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَأَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ كُنْتُ فِي حَلْقَةٍ فِيهَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى وَكَانَ أَصْحَابُهُ يُعْظِمُونَهُ فَذَكَرُوا لَهُ فَذَكَرَ آخِرَ الْأَجَلَيْنِ فَحَدَّثْتُ بِحَدِيثِ سُبَيْعَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ فَضَمَّرَ لِي بَعْضُ أَصْحَابِهِ قَالَ مُحَمَّدٌ فَفَطِنْتُ لَهُ فَقُلْتُ إِنِّي إِذَا لَجَرِيءٌ إِنْ كَذَبْتُ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ وَهُوَ فِي نَاحِيَةِ الْكُوفَةِ فَاسْتَحْيَا وَقَالَ لَكِنْ عَمُّهُ لَمْ يَقُلْ ذَاكَ فَلَقِيتُ أَبَا عَطِيَّةَ مَالِكَ بْنَ عَامِرٍ فَسَأَلْتُهُ فَذَهَبَ يُحَدِّثُنِي حَدِيثَ سُبَيْعَةَ فَقُلْتُ هَلْ سَمِعْتَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ فِيهَا شَيْئًا فَقَالَ كُنَّا عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ أَتَجْعَلُونَ عَلَيْهَا التَّغْلِظَ وَلَا تَجْعَلُونَ عَلَيْهَا الرُّخَصَةَ لَنَزَلَتْ سُورَةُ النِّسَاءِ الْقُصْرَى بَعْدَ الطُّوْلِ (وَأُولَئِ الْأَحْصَالِ أَجْلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ).

1 Dakle, kako bih mogao lagati na njega dok je on još živ?

2 Tj. Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu.

3 Tj. sura Et-Talak, nakon sure El-Bekara, koja se bavi ovim pitanjima. Ovim Abdullah, r. a., kori stav kojim žena čeka konac jednog od dva duža pričeke, zato što joj se priček određuje prema porodu kada ga treba duže čekati, što je za nju teže, a ne određuje se prema porodu, kada je za nju lakše, tj. kada je prije četiri mjeseca i deset dana.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TAHRIM (ZABRANA)

RIJEČI UZVIŠENOG: “O VJEROVJESNIČE, ZAŠTO SEBI, U NASTOJANJU DA ŽENE SVOJE ZADOVOLJIŠ, USKRAĆUJEŠ ONO ŠTO TI JE ALLAH DOPUSTIO? A ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE.”⁴

4911. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Jahjaa, on od Ibn-Hakima, a ovaj od Seida b. Džubejra da je Ibn-Abbas, radijallahu anhumu, kazivao:

“Za izgovor ženi da ti ona nije dopuštena neophodno je iskupljenje (kao ono) za zakletvu.”⁵ Ibn-Abbas kaže: “Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor.”⁶

4912. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, ovaj od Ubejda b. Umejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Allahov je Poslanik jeo med kod Zejnebe b. Džahš i zadržavao se kod nje, pa smo se ja i Hafsa dogovorile da mu kad bilo kojoj od nas priđe kažemo: ‘Jeo si smolu! Osjećam od tebe miris smole!’

‘Ne’, odgovorio je, ‘samo sam jeo med kod Zejnebe b. Džahš, i neću to više činiti!’ Već sam se zakleo, a ti o ovome nikome ne govori!”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ التَّحْرِيمِ

بَابُ

(يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاةَ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ)

٤٩١١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ ابْنِ حَكِيمٍ هُوَ يَعْلَى بْنُ حَكِيمٍ الثَّقَفِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ فِي الْحَرَامِ يُكْفَرُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ).

٤٩١٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُسُفَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَشْرَبُ عَسَلًا عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَيَمْكُثُ عِنْدَهَا فَوَاطَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ عَلَى آيَتِنَا دَخَلَ عَلَيْهَا فَلْتَقُلْ لَهُ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرَ قَالَ لَا وَلَكِنِّي كُنْتُ أَشْرَبُ عَسَلًا عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ فَلَنْ أَعُودَ لَهُ وَقَدْ حَلَفْتُ لَا تُخْبِرِي بِذَلِكَ أَحَدًا.

4 Et-Tahrim, 1.

5 Kada čovjek kaže ženi: “Ti meni nisi dopuštena!” – to ne znači rastavu braka, nego se za takav postupak treba iskupiti (keffaretom) kao što se iskupljuje za zakletvu. Seid b. Mensur bilježi predanje s vjerodostojnim senedom u kojem se navodi kako Mesruk prenosi da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo da neće prilaziti jednoj od njemu dopuštenih žena (Umm-Ibrahim), pa mu je objavljen otkup za zakletvu i naredeno da ne zabranjuje ono što je Allah dopuštenim učinio.

6 El-Ahzab, 21.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... U NASTOJANJU DA ŽENE SVOJE ZADOVOLJIŠ... ALLAH VAM JE PROPISAO KAKO DA SE ZA ZAKLETVE SVOJE ISKUPITE, A ON JE SVEZNAJUĆI I MUDRI.”¹

4913. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa, a on od Ubejda b. Hunejna da je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, kako pripovijeda:

“Proveo sam godinu dana u želji da upitam Omera b. Hattaba o jednom ajetu, ali to nisam mogao učiniti zbog straha koji sam osjećao prema njemu, sve dok nije krenuo na hadždž, te sam krenuo i ja s njim. Dok smo se vraćali i bili na putu, skrenuo je ka misvak drveću da obavi svoju potrebu. Sačekao sam ga dok nije završio, a onda sam ga, idući s njim, (napokon) upitao: ‘Zapovjedniče pravovjernih, koje su se dvije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge međusobno potpomagale protiv njega?’

‘Bile su to Hafsa i Aiša’, odgovorio je. ‘Tako mi Allaha’, rekoh, ‘želio sam te o ovome upitati ima godina dana, ali se nisam usudio jer sam te se bojao!’

‘Nemoj više tako postupati! Za ono što smatraš da kod mene ima znanja, pitaj me; a ako ga kod mene bude, obavijestit ću te’, reče on i nastavi: ‘Tako mi Allaha, mi u džahilijetu nismo uvažavali žene sve dok Allah o njima nije objavio ono što je objavio i dodijelio im ono što je dodijelio. Tako, dok sam ja obavljao jedan posao, reče mi žena: ‘Kad bi učinio to i to!’ ‘Šta ti je?! Što se miješaš u moje poslove?’, rekoh joj.

‘Čudno je, sine Hattabov’, reče mi, ‘što ti ne želiš da te pitaju, a tvoja je kćerka ispitivala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je izgledao čitav dan rasrđen!’ Tada je ustao Omer,

بَاب

(تَبْتَغِي مَرْضَاةَ أَزْوَاجِكَ)

(قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحْلَةَ أَيْمَانِكُمْ)

(وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ)

٤٩١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ أَنَّهُ قَالَ مَكَثْتُ سَنَةً أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ عَنْ آيَةٍ فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَسْأَلَهُ هَيْبَةً لَهُ حَتَّى خَرَجَ حَاجًّا فَخَرَجْتُ مَعَهُ فَلَمَّا رَجَعْنَا وَكُنَّا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ عَدَلْ إِلَى الْأَرَاكِ لِحَاجَةٍ لَهُ قَالَ فَوَقَفْتُ لَهُ حَتَّى فَرَغَ ثُمَّ سِرْتُ مَعَهُ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ اللَّتَانِ تَظَاهَرَتَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَزْوَاجِهِ فَقَالَ تِلْكَ حَفْصَةُ وَعَائِشَةُ قَالَ فَقُلْتُ وَاللَّهِ إِنْ كُنْتُ لَا أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَكَ عَنْ هَذَا مُنْذُ سَنَةٍ فَمَا أَسْتَطِيعُ هَيْبَةً لَكَ قَالَ فَلَا تَفْعَلْ مَا ظَنَنْتَ أَنَّ عِنْدِي مِنْ عِلْمٍ فَاسْأَلْنِي فَإِنْ كَانَ لِي عِلْمٌ خَبَرْتُكَ بِهِ قَالَ ثُمَّ قَالَ عُمَرُ وَاللَّهِ إِنْ كُنَّا فِي الْجَاهِلِيَّةِ مَا نَعُدُّ لِلنِّسَاءِ أَمْرًا حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِنَّ مَا أَنْزَلَ وَقَسَمَ لِهُنَّ مَا قَسَمَ قَالَ فَبَيَّنَّا أَنَا فِي أَمْرِ أَتَامَرُهُ إِذْ قَالَتْ امْرَأَتِي لَوْ صَنَعْتَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَقُلْتُ لَهَا مَا لَكَ وَلِمَا هَا هُنَا وَفِيمَ تَكُلِّفُكَ فِي أَمْرِ أُرِيدُهُ فَقَالَتْ لِي عَجَبًا لَكَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ مَا تُرِيدُ أَنْ تُرَاجَعَ أَنْتَ وَإِنَّ ابْنَتَكَ لَتُرَاجِعُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَتَّى يَظُلَّ يَوْمُهُ غَضَبًا فَقَامَ عُمَرُ فَأَخَذَ رِدَاءَهُ

¹ Et-Tahrim, 1-2.

obukao se, otišao kod Hafse i rekao joj: 'Kćeri, ti ispituješ Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je čitav dan neraspoložen!'

'Tako mi Allaha', odgovori ona, 'mi ga ispituјemo!' 'Znaj', rekoх joj, 'da te upozoravam na Allahovu kaznu i srdžbu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Kćeri moja, nemoј da te zavara ona koju je ljepota njena zadivila, odnosno ljubav Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema njoj', misleći na Aišu!

Zatim sam izašao dok nisam ušao Umm-Selemi, budući da smo u rodbinskim vezama, i to i njoj rekao, ali mi ona reče: 'Čudim ti se, sine Hattabov! Ušao si u sve poslove, pa se još želiš upetljati između Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih žena!'

Ona je na mene tako jako djelovala da mi je unekoliko smirila srdžbu koju sam osjećao, pa sam otišao od nje. Imao sam jednog druga ensariju koji bi dolazio da me obavijesti o onome što sam ja bio propustio, a kada bi on bio odsutan, ja bih mu (poslije) prenosio ono što bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio. Plašili smo se (u to vrijeme) jednog od gasanskih kraljeva, za kojeg se tvrdilo kako protiv nas želi povesti rat. Svoje smo grudi bili ispunili njime. Taj moj drug ensarija zakucao je na vrata i viknuo: 'Otvori, otvori!' 'Stigao je gasanski kralj?!', upitah, a on mi odgovori: 'Ne, već još gore od toga! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio se od svojih žena!'

'Prezrene bile Hafsa i Aiša!', rekoх.

Uzeo sam svoju odjeću i požurio sve dok nisam stigao, kad tamo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svom čardaku na koji se penje preko isturene stijene, a Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sluga crnac na početku stepenica, te mu rekoх: 'Reci da je došao Omer b. Hattab!' Dopustio mi je da uđem. Tada sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao onaj slučaj, i kad sam stigao do riječi Umm-Seleme,

مَكَانَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَقَالَ لَهَا يَا بِنْتَهُ إِنَّكَ لَتَرَاجِعِينَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَتَّى يَظُلَّ يَوْمَهُ غَضَبَانِ فَقَالَتْ حَفْصَةُ وَاللَّهِ إِنَّا لَنَرَاجِعُهُ فَقُلْتُ تَعْلَمِينَ أَنِّي أَحْذَرُكَ عُقُوبَةَ اللَّهِ وَغَضَبَ رَسُولِهِ ﷺ يَا بِنْتَهُ لَا يَغُرَّنِكَ هَذِهِ الَّتِي أَعْجَبَهَا حُسْنُهَا حُبُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِيَّاهَا يُرِيدُ عَائِشَةُ قَالَ ثُمَّ خَرَجْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ لِقَرَابَتِي مِنْهَا فَكَلَّمْتُهَا فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ عَجَبًا لَكَ يَا ابْنُ الْخَطَّابِ دَخَلْتَ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَبْتَغِي أَنْ تَدْخُلَ بَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَزْوَاجِهِ فَأَخَذْتَنِي وَاللَّهِ أَخْذًا كَسَرْتَنِي عَنْ بَعْضِ مَا كُنْتُ أَجِدُ فَخَرَجْتُ مِنْ عِنْدِهَا وَكَانَ لِي صَاحِبٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِذَا غَبْتُ أَتَانِي بِالْخَبَرِ وَإِذَا غَابَ كُنْتُ أَنَا آتِيهِ بِالْخَبَرِ وَنَحْنُ نَتَخَوَّفُ مَلِكًا مِنْ مُلُوكِ غَسَّانَ ذَكَرَ لَنَا أَنَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَسِيرَ إِلَيْنَا فَقَدْ امْتَلَأَتْ صُدُورُنَا مِنْهُ فَإِذَا صَاحِبِي الْأَنْصَارِيُّ يَدُقُ الْبَابَ فَقَالَ افْتَحْ افْتَحْ فَقُلْتُ جَاءَ الْغَسَّانِيُّ فَقَالَ بَلْ أَشَدُّ مِنْ ذَلِكَ اغْتَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَزْوَاجَهُ فَقُلْتُ رَغِمَ أَنْفُ حَفْصَةَ وَعَائِشَةَ فَأَخَذْتُ ثَوْبِي فَأَخْرَجُ حَتَّى جِئْتُ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ يَرْقَى عَلَيْهَا بِعَجَلَةٍ وَغُلَامٌ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَسْوَدُ عَلَى رَأْسِ الدَّرَجَةِ فَقُلْتُ لَهُ قُلْ هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَأَذِنَ لِي قَالَ عُمَرُ فَقَصَصْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ هَذَا الْحَدِيثَ فَلَمَّا بَلَغْتُ حَدِيثَ أُمِّ سَلَمَةَ تَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَإِنَّهُ لَعَلَى حَصِيرٍ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ شَيْءٌ وَتَحْتَ رَأْسِهِ وَسَادَةٌ مِنْ آدَمَ حَشَوَهَا لَيْفٌ وَإِنَّ عِنْدَ رِجْلَيْهِ

Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osmjehnuo. Sjedio je na hasuri. Između njega i nje nije bilo ništa. Pod glavom mu je bio jastuk od kože napunjen palminim vlaknima, kod nogu sakupljeno lišće mimoze na gomili, a kod glave visi neuštačena koža. Vidio sam tragove hasure na njegovim bokovima, te zaplakah.

‘Šta te je rasplakalo?’, upita on.

‘Allahov Poslaniče’, reko, ‘zaista su perzijski car i bizantijski kralj u onome u čemu jesu (raskoši), a ti si Allahov Poslanik!’

‘Zar nisi zadovoljan da njima pripadne dunjaluk, a nama ahiret?!’, odgovori on.’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“KAD JE VJEROVJESNIK JEDNOJ OD SVOJIH ŽENA JEDNU TAJNU POVJERIO, PA JU JE ONA ODALA, – A ALLAH JE TO NJEMU OTKRIO – ON JOJ JE BIO JEDAN DIO KAZAO, A OSTALO PREŠUTIO. I KAD JU JE ON S TIM UPOZNAO, ONA JE UPITALA: ‘A KO TI JE KAZAO?’ – ‘KAZAO MI JE’, REČE ON, ‘ONAJ KOJI SVE ZNA I KOME NIŠTA NIJE SKRIVENO.’”¹

O tome pripovijeda Aiša, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.²

4914. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejda b. Hunejna, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da je rekao:

“Poželio sam upitati Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, te mu reko: ‘Zapovjedniče pravovjernih, koje su se dvije žene međusobno potpomagale protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?’ Nisam bio ni dovršio svoj govor kad mi je odgovorio: ‘Aiša i Hafsa!’”

قَرَّظًا مَصْبُوبًا وَعِنْدَ رَأْسِهِ أَهْبٌ مُعَلَّقَةٌ فَرَأَيْتُ أَثَرَ الْحَصِيرِ فِي جَنْبِهِ فَبَكَيْتُ فَقَالَ مَا يُبْكِيكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ كِسْرَى وَقَيْصَرَ فِيمَا هُمَا فِيهِ وَأَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ فَقَالَ أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ لَهُمُ الدُّنْيَا وَلَنَا الْآخِرَةُ.

باب

(وَإِذْ أَسْرَ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضُهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَاكَ هَذَا قَالَ نَبَاَنِي الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ)

فِيهِ عَائِشَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

٤٩١٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ عُيَيْدَ بْنَ حُجَيْنٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَرَدْتُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ الْمَرْأَتَيْنِ اللَّتَانِ تَظَاهَرَتَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَمَا أَتَمَمْتُ كَلَامِي حَتَّى قَالَ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ.

¹ Et-Tahrim, 3.

² Radi se o hadisu Aiše, radijallahu anha, u prethodnom poglavlju.

“AKO VAS DVIJE UPUTITE POKAJANJE ALLAHU – PA VI STE BILE UČINILE ONO ZBOG ČEGA STE SE TREBALE POKAJATI.”³

Sagavtu i *asgajtu* znači “nagnuti, nagnuti se prema”; *li tesga* – “da se nagne; da bude naklonjen”; “A ako se protiv njega udružite – pa Allah je zaštitnik njegov, i Džibril, i čestiti vjernici, a najposlije i svi će mu melec na pomoći biti.” *Zahir*⁴ – “pomoć”; *tezaherune* – “pomažete”.

Mudžahid kaže da *ku enfusekum ve ehlikum*⁵ znači “sebe i svoje porodice čuvajte” (tj. oporučite sebi i svojim porodicama bogobožnost i odgajajte ih).

4915. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejda b. Hunejna, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:

“Želio sam upitati Omera za dvije žene koje su se međusobno udružile protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam tako proveo godinu dana, a da za to nisam imao priliku, sve dok s njim nisam krenuo na hadždž. Kada smo bili u Zahranu, Omer je otišao obaviti fiziološku potrebu, rekavši mi: ‘Pripremi mi vodu za abdest!’

Pripremio sam mu je u kožnoj mješini, a onda mu polijevao. Tada sam osjetio priliku i upitao ga: ‘Zapovjedniče pravovjernih, koje su se dvije žene međusobno udružile (protiv Allahovog Poslanika)?’ Nisam bio ni završio svoje pitanje kad mi je rekao: ‘Aiša i Hafsa!’”

بَاب

(إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا)

صَغَوْتُ وَأَصْغَيْتُ مِلْتُ لِتَصْغَى لِتَمِيلَ وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ عَوْنُ تَظَاهِرُونَ تَعَاوَنُونَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ قُومُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ أَوْصُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَأَدَبِهِمْ

٤٩١٥. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ عُيَيْنَةَ بْنَ حُنَيْنٍ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ كُنْتُ أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ عَنِ الْمَرَاتَيْنِ اللَّتَيْنِ تَظَاهَرَتَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَمَكَثْتُ سَنَةً فَلَمْ أَجِدْ لَهُ مَوْضِعًا حَتَّى خَرَجْتُ مَعَهُ حَاجًّا فَلَمَّا كُنَّا بِظَهْرَانَ ذَهَبَ عُمَرُ لِحَاجَتِهِ فَقَالَ أَدْرِكْنِي بِالْوُضُوءِ فَأَدْرَكْتُهُ بِالْإِدَاوَةِ فَجَعَلْتُ أَسْكُبُ عَلَيْهِ الْمَاءَ وَرَأَيْتُ مَوْضِعًا فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ الْمَرَاتَيْنِ اللَّتَانِ تَظَاهَرَتَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَمَا أَتَمَمْتُ كَلَامِي حَتَّى قَالَ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ.

3 Et-Tahrim, 4.

4 Isti ajet.

5 Et-Tahrim, 6.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“AKO VAS ON PUSTI, GOSPODAR ĆE MU UMJESTO VAS DATI ŽENA BOLJIH OD VAS: OD ANIH ALLAHU, VJERNICA, POSLUŠNIH ALLAHU, POKAJNICA, ONIH KOJE SE ALLAHA BOJE, KOJE POSTE – UDOVICA I DJEVOJAKA.”¹

4916. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Hušejm, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, koji kaže da je Omer, radijallahu anhu, rekao: “Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene bile su se složile u ljubomori prema njemu, pa sam im rekao: ‘Ako vas on pusti, Gospodar će mu umjesto vas dati žene bolje od vas!’ Tada je objavljen ovaj ajet.”

بَابُ قَوْلِهِ

(عَسَىٰ رَبُّهُ إِن طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَابِحَاتٍ نَّيِّبَاتٍ وَابْكَارًا)

٤٩١٦. حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اجْتَمَعَ نِسَاءُ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَيْرَةِ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُنَّ (عَسَىٰ رَبُّهُ إِن طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ) فَتَزَلَّتْ هَذِهِ الْآيَةُ.

¹ Et-Tahrim, 5

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MULK (VLAST)

(*Tebarekellezi bijedihil-mulk*); *et-tefavutu*² znači “nesklad, disharmonija” (*et-tefavut* i *et-tefevvut* imaju istovjetno značenje); *temejjezu*³ znači “raspasti se”; *menakibiha*⁴ – “predjelima njezinim”; *tedde‘une*⁵ i *ted‘une* imaju istovjetno značenje – “ono što ste požurivali” (isto kao *tezzekkerune* i *tezkurune*); *jakbidne*⁶ – “sakupljaju ih” (tj. udaraju svojim krilima). Mudžahid kaže da *saffatin*⁷ znači “raširenih krila”, a *nufurin*⁸ – “nevjerovanje, kufr, bježanje od istine”.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KALEM (PERO)

Katada kaže da *hardin*⁹ znači “uvjereni u svojim bićima”. Ibn-Abbas kaže da *jetehafetune*¹⁰ znači “tiho razgovarajući, šapćući”, a *ledallune*¹¹ – “izgubili smo mjesto naše bašče zalutali smo”. Drugi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمُلْكِ

(تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ) التَّفَاوُتُ الْإِخْتِلَافُ
وَالْتَّفَاوُتُ وَالتَّفَاوُتُ وَاحِدٌ (تَمَيَّزٌ) تَقَطَّعَ
(مَنَاقِبَهَا) جَوَانِبُهَا (تَدْعُونَ) وَتَدْعُونَ وَاحِدٌ
مِثْلُ تَذَكَّرُونَ وَتَذَكَّرُونَ (وَيَقْبِضْنَ) يَضْرِبْنَ
بِأَجْنِحَتِهِنَّ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (صَافَاتٍ) بَسْطُ
أَجْنِحَتِهِنَّ وَنُفُورُ الْكُفُورِ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ ن وَالْقَلَمِ

وَقَالَ قَتَادَةُ (حَرِدٌ) جِدٌّ فِي أَنْفُسِهِمْ وَقَالَ ابْنُ
عَبَّاسٍ (يَتَخَفَتُونَ) يَتَجَوَّنَ السَّرَارَ وَالْكَلامَ
الْخَفِيِّ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَضَالُونَ) أَضَلَّلْنَا مَكَانَ

- 2 El-Mulk, 3. U onome što Uzvišeni Allah stvara čovjek ne može naći nikakva nesklada niti nedostatka.
- 3 El-Mulk, 8. Radi se o džehennemskoj vatri koja će ključati i toliko pobjesnjeti da će se gotovo od bijesa raspasti.
- 4 El-Mulk, 15. Tj. predjelima Zemlje, koju je Uzvišeni Allah stvorio i pogodnom je (za život) učinio.
- 5 El-Mulk, 27. To će se reći onima koji nisu vjerovali i koji su požurivali kaznu, i to onda kada je ugledaju i prekriju njihova lica jad i tama.
- 6 El-Mulk, 19. Uzvišeni Allah upozorava na let ptica, koje Allah drži da ne padnu, a koje lete raširenih krila, i skupljajući ih.
- 7 Isti ajet.
- 8 El-Mulk, 21. Allah u ovom ajetu postavlja pitanje ko je taj ko će ljude nahraniti ako im On hranu uskrati, a zatim zaključuje da su nevjernici uporni u bahatosti i bježanju od istine.
- 9 El-Kalem, 25. Katada tvrdi da je ova bašča pripadala jednom starcu iz Abesinije koji je višak njenih plodova dijelio kao sadaku siromasima. Međutim, kada je starac umro, njegovi su sinovi prestali udjeljivati siromasima; bili su uvjereni da će plodove iz svoje bašče samo oni ubrati i da neće nijednom siromahu od njezinih polodova ništa dati. Ali, kada su stigli u bašču, ona je bila uništena, tako da su oni pomislili kako su zalutali i kako to nije njihova bašča.
- 10 El-Kalem, 23. Šaptali su na putu do bašče kako ih siromasi ne bi čuli i kako im se ne bi pridružili u ubiranju plodova.
- 11 El-Kalem, 26. Tj. ovo nije naša bašča.

kažu da *kes-sarimi*¹ znači “opustošena; odvojena” (kao što je jutro odvojeno od noći, a noć odvojena od dana, ili kada se jedno pješčano zrno odvoji od gomile pješčanih zrna kao *es-sarim* ima isto značenje i *el-masrum* – “opustošen; odvojen”, kao što isto značenje imaju *katil* i *maktul* – “ubijen”).

RIJEČI UZVIŠENOG: “... SUROVA I,
OSIM TOGA, U TUĐE PLEME ULJEZA...”²

4917. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Ubjedullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Husajna, ovaj od Mudžahida, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumā, da je o ajetu: “... surova i, osim toga, u tuđe pleme uljeza...” – rekao: “To je jedan čovjek iz Kurejša koji je imao resicu kao što ima ovca.”

4918. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Ma‘beda b. Halida, a on od Harise b. Vehba Huza‘ija da je rekao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Dženneta? To je svaki slabi i potlačeni. Kad bi se Allahom zakleo, On bi mu to ispunio. A hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Vatre? To je svaki surovi, osioni i oholi.’”

جَنَّتْنَا وَقَالَ غَيْرُهُ (كَالصَّرِيمِ) كَالصُّبْحِ انْصَرَمَ
مِنَ اللَّيْلِ وَاللَّيْلِ انْصَرَمَ مِنَ النَّهَارِ وَهُوَ أَيْضًا
كُلُّ رَمْلَةٍ انْصَرَمَتْ مِنْ مُعْظَمِ الرَّمْلِ وَالصَّرِيمُ
أَيْضًا الْمَضْرُومُ مِثْلُ قَتِيلٍ وَمَقْتُولٍ .

بَاب (عُتِّلَ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٌ)

٤٩١٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى
عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ
عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (عُتِّلَ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٌ) قَالَ
رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ لَهُ زَنْمَةٌ مِثْلُ زَنْمَةِ الشَّاةِ .

٤٩١٨ . حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَعْبُدِ
ابْنِ خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ الْخَزَاعِيَّ
قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ
الْجَنَّةِ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَعِّفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَا بَرَّهَ
أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ كُلُّ عُتْلٍ جَوَاطٍ مُسْتَكْبِرٍ .

¹ El-Kalem, 20. Tj. bašča je osvanula opustošena, bez plodova.

² El-Kalem, 13. Ebu-Nu‘ajm kaže da se po tome prepoznavao. Seid b. Džubejr veli da se prepoznavao po zlu kao što se ovca prepoznaje po zvoncetu na svome vratu. Taberi misli da je na vratu imao resicu po kojoj se prepoznavao, i kada bi se reklo *zenim*, tačno se znalo na koga se to odnosi.

“NA DAN KADA
POTKOLJENICA BUDE OTKRIVENA...”³

4919. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Lejs, prenoseći od Halida b. Jezida, on od Seida b. Ebu-Hilala, ovaj od Zejda b. Esleme, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je rekao:

“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Naš će Gospodar Potkoljenicu svoju otkriti, pa će Mu sedždu učiniti svaki vjernik i vjernica, a ostat će svaki onaj koji je na dunjaluku licemjerno i da bi drugi vidjeli činio sedždu: otići će da učini sedždu, ali će mu se leđa vratiti u predašnji položaj.’”⁴

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-HAKKA (ČAS NEIZBJEŽNI)

Ibn-Džubejr je rekao da ‘*išetin radijeh*⁵ znači “životom kojim će biti zadovoljan” (želeći u njemu zadovoljstvo); *el-kadijeh*⁶ – “smrt prva kojom sam umro, a da nisam zatim proživljen nakon nje”; *min ehadin anhu hadžizin*⁷ – “i niko ga od toga ne bi mogao odbraniti”. “Ehadun”, se upotrebljava i za jedninu i za množinu. Ibn-

بَاب (يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ)

٤٩١٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُكْشَفُ رَبُّنَا عَنْ سَاقِهِ فَيَسْجُدُ لَهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ فَيَبْقَى كُلُّ مَنْ كَانَ يَسْجُدُ فِي الدُّنْيَا رِيَاءً وَسُمْعَةً فَيَذْهَبُ لِيَسْجُدَ فَيَعُودُ ظَهْرُهُ طَبَقًا وَاحِدًا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْحَاقَّةِ

قَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ (عِيشَةُ رَاضِيَةٍ) يُرِيدُ فِيهَا الرِّضَا (الْقَاضِيَةَ) الْمَوْتَةَ الْأُولَى الَّتِي مُتَّهَا لَمْ أَحْيَ بَعْدَهَا (مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ) أَحَدٌ يَكُونُ لِلْجَمْعِ وَلِلْوَاحِدِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْوَتِينَ) نِيَاطُ الْقَلْبِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (طَغَى) كَثُرَ وَيُقَالُ (بِالطَّاعِيَةِ)

3 El-Kalem, 42.

4 Tj. neće moći sedždu učiniti, kao što to nisu mogli učiniti ni na dunjaluku, kada su bili pozvani da je učine; činili su je da ih drugi vide i da na taj način zadovolje vlastite interese. Što se tiče svojstva Potkoljenice Uzvišenog Allaha, to je kao što je on Uzvišeni rekao, ne poredeći ga sa bilo kim i ne nijećući Njegovo savršeno svojstvo. (prim. rec.)

5 El-Hakka, 21. Životom kojim će biti zadovoljni u Džennetu će živjeti oni kojima će knjiga njihova biti data u desnu ruku.

6 El-Hakka, 27. Onaj kome će knjiga biti uručena u lijevu ruku zaželjet će da mu je prva dunjalučka smrt bila konačna i da nije proživljen, zbog odgovornosti za svoja djela i svijesti o nezavidnom položaju u kojem će se, budući da je bio neposlušan, naći.

7 El-Hakka, 47. Tj. od Allahove kazne, da nije prenio Allahovu objavu onako kako je On htio.

Abbas kaže da *el-vetin*¹ znači “žila kucavica”, a *taga*² – “preplavila” (mnoštvo). Kaže se da *bit-tagijeh*³ znači “njihovim prelaskom svih mjera” (kaže se: prešla je na branu kao što je navalila voda na Nuhov, alejhis-selam, narod).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-ME'ARIDŽ (STUPNJEVI)

*El-fesile*⁴ znači “najbliži predak kojem se pripisuje”; *liš-ševa*⁵ – “udovi: ruke, noge i dijelovi tijela” (za kožu glave se kaže *ševatun*, a ono što nije ubistvo – to je *seven*); *el-izune*⁶, grupa, skupina. Jednina je *izetun*.

بَطْعَانِهِمْ وَيُقَالُ طَغَتْ عَلَى الْخَزَانِ كَمَا طَغَى الْمَاءُ عَلَى قَوْمِ نُوحٍ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ سَالِ سَائِلِ (الْمَعَارِجِ)

الْفَصِيلَةُ أَصْغَرُ آبَائِهِ الْقُرْبَى إِلَيْهِ يَنْتَمِي مَنْ انْتَمَى (لِلشَّوَى) الْيَدَانِ وَالرَّجْلَانِ وَالْأَطْرَافُ وَجِلْدَةُ الرَّأْسِ يُقَالُ لَهَا شَوَاةٌ وَمَا كَانَ غَيْرَ مَقْتُلٍ فَهُوَ شَوَى (عَزِينَ) وَالْعِزُّونَ الْحَلَقُ وَالْجَمَاعَاتُ وَوَاحِدُهَا عِزَّةٌ .

- 1 El-Hakka, 46. Plemeniti Allah objavljuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dostavio Kur'an te da ga je do u detalje prenio, inače bi mu, u suprotnom, Allah presjekao žilu kucavicu, i niko ga od Njega ne bi mogao odbraniti.
- 2 El-Hakka, 11. Radi se o vodi koja je preplavila sve izuzev Nuhove, alejhis-selam, lađe.
- 3 El-Hakka, 5. Time je uništen narod Semud.
- 4 El-Me'aridž, 13. Radi se o nevjerniku koji bi, kada vidi patnje Sudnjega dana, jedva dočekao da se iskupi sinovima svojim, ženom svojom, braćom i porodicom koja ga štiti.
- 5 El-Me'aridž, 16. Govori se o vatri koja će udove čupati, trgati će kožu s glave, meso će odvajati od kostiju, djelove ruku i nogu i lica.
- 6 El-Me'aridž, 37. Radi se o nevjernicima koji su se udaljili od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i postali brojne grupacije iako su živjeli u njegovom vremenu, vidjeli ga i bili upoznati sa nadnaravnim djelima - mu'džizama, kojima ga je Uzvišeni Allah pomogao. Udaljavajući se oni se razilaze na desnu i lijevu stranu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA NUH

*Atvara*⁷ znači “postupno ovaj stepen i ovaj stepen, kaže se *ada-tavrehu* prešao je u svoj stepen”; *el-kubbaru*⁸ – “ogromne (snuju)” jer je *kubbar* izraženije od *kebir* isto je sa *džummal* i *džemil* jer je izraženije jače a *kubbar el-kebir* i *kubaren* takođe bez tešdida; Arapi kažu za čovjeka da je *hussan* i *džummal* – “dobar i lijep”, *hussan* i *džummal*; *dejjaren*⁹ od riječi *devr* krug ali je na oblik *fej'al* od riječi *deveran* kruženje kao što je učio Omer *el-hajju el-kajjamu* a to je od riječi *kumtu*, a drugi kažu *dejjaren*, znači “nijednog”, a *tebaren*¹⁰ – “propast”. Ibn-Abbas kaže da *midraren*¹¹ znači “obilatu, koja će dolaziti jedna za drugom”, a *vekaren*¹² – “veličinom”.

RIJEČI UZVIŠENOG: “... NI VEDDA,
NI SUVAA, NI JEGUSA, NI JEUKA...”¹³

4920. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao: “Kipovi koji su bili u Nuhovu narodu dospjeli su poslije u Arapa. Što se tiče Vedda, on je pripadao Kelbu, u Devmetul-Džendelu;”¹⁴ Suva

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ نُوحٍ (إِنَّا أَرْسَلْنَا)

(أَطْوَارًا) طَوْرًا كَذَا وَطَوْرًا كَذَا يُقَالُ عَدَا طَوْرَهُ
أَيَّ قَدْرَهُ وَالْكُبَّارُ أَشَدُّ مِنَ الْكِبَارِ وَكَذَلِكَ جُمَالٌ
وَجَمِيلٌ لِأَنَّهَا أَشَدُّ مُبَالِغَةً وَكُبَّارُ الْكَبِيرِ وَكُبَّارًا
أَيْضًا بِالتَّخْفِيفِ وَالْعَرَبُ تَقُولُ رَجُلٌ حُسَّانٌ
وَجَمَّالٌ وَحُسَّانٌ مَخْفَفٌ وَجَمَّالٌ مَخْفَفٌ (دِيَارًا) مِنْ
دَوْرٍ وَلَكِنَّهُ فَيَعَالُ مِنَ الدَّوْرَانِ كَمَا قَرَأَ عُمَرُ الْحَيُّ
الْقَيَّامُ وَهِيَ مِنْ قُمْتُ وَقَالَ غَيْرُهُ دِيَارًا أَحَدًا
(تَبَارًا) هَلَاكًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مِدْرَارًا) يَتَّبِعُ
بَعْضُهَا بَعْضًا (وَقَارًا) عَظَمَةٌ.

بَاب (وَدَا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ)

٤٩٢٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ
عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ وَقَالَ عَطَاءٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا صَارَتْ الْأَوْثَانُ الَّتِي كَانَتْ
فِي قَوْمِ نُوحٍ فِي الْعَرَبِ بَعْدَ أَمَّا وَدٌ كَانَتْ
لِكَلْبٍ بِدَوْمَةِ الْجَنْدَلِ وَأَمَّا سُوَاعٌ كَانَتْ لِهَذِيلٍ

7 Nuh, 14. Riječ je o stvaranju ljudi postupno.

8 Nuh, 22. Nevjernici iz Nuhova, alejhis-salam, naroda velike su spletke kovali i mnoge ljude u zabludu dovodili.

9 Nuh, 26. Nuh, alejhis-salam, molio je Uzvišenog Allaha da ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika, kako ne bi ljude zavodili i nevjernike rađali.

10 Nuh, 28.

11 Nuh, 11. Radi se o kiši koju će Uzvišeni Allah slati ljudima, ako Mu budu pokorni.

12 Nuh, 13. Uzvišeni Allah postavlja ljudima pitanje kako se ne boje Allahove sile, snage i svemoći.

13 Nuh, 23.

14 To je grad u Iraku u blizini Šama.

Huzejlu;¹ Jegus Muradu, a poslije Benu-Gutajfu, u Džefhuu kod Sabe;² Jeuk Hemedanu, dok je Nesr Himjeru, za Ali-Zul-Kela⁴.

To su imena dobrih ljudi iz Nuhova, alejhis-selam, naroda. Kada su oni pomrli, šejtan je došapnuo njihovom narodu da postave kipove na mjestima na kojima su oni sjedili te da ih nazovu njihovim imenima, što su i učinili. Oni se nisu obožavali dok nisu nestali i nestalo znanja, pa su se tek tada počeli obožavati.”³

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-DŽINN (DŽINI)

Ibn-Abbas kaže da *libeda*⁴ znači “pomagače”.

POGLAVLJE...

4921. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:

“Uputio se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom ashaba prema čaršiji Ukaz. Šejtanim je već bio zatvoren put ka vijestima s nebesa; na njih su bile poslate svjetlice, pa su se oni vratili.

‘Šta vam je?’, bili su upitani, pa su odgovorili: ‘Zapriječen nam je put prema nebeskim vijestima, i na nas su poslate svjetlice!’ Rečeno im je: ‘Ono što se dogodilo spriječilo je vašu vezu

وَأَمَّا يَغُوثُ فَكَانَتْ لِمُرَادٍ ثُمَّ لَبَنِي غُطَيْفٍ بِالْجَوْفِ
عِنْدَ سَبَاٍ وَأَمَّا يَعْقُوقُ فَكَانَتْ لَهُمْدَانُ وَأَمَّا نَسْرُ
فَكَانَتْ لِحَمِيرَ لَالٍ ذِي الْكَلَاعِ أَسْمَاءُ رِجَالٍ
صَالِحِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ فَلَمَّا هَلَكُوا أَوْحَى الشَّيْطَانُ
إِلَى قَوْمِهِمْ أَنْ انْصِبُوا إِلَى مَجَالِسِهِمُ الَّتِي كَانُوا
يَجْلِسُونَ أَنْصَابًا وَسَمَّوْهَا بِأَسْمَائِهِمْ فَفَعَلُوا فَلَمْ
تُعْبَدْ حَتَّى إِذَا هَلَكَ أَوْلَئِكَ وَتَنَسَخَ الْعِلْمُ عُبِدَتْ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ قُلْ أَوْحَى إِلَيَّ (الْجِنِّ)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لِبَدًا) أَعْوَانًا .

بَاب

٤٩٢١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ انْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي طَائِفَةٍ
مِنْ أَصْحَابِهِ عَامِدِينَ إِلَى سُوقٍ عُكَاظٍ وَقَدْ حِيلَ
بَيْنَ الشَّيَاطِينِ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ وَأُرْسِلَتْ عَلَيْهِمُ
الشُّهُبُ فَرَجَعَتِ الشَّيَاطِينُ فَقَالُوا مَا لَكُمْ فَقَالُوا
حِيلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ وَأُرْسِلَتْ عَلَيْنَا
الشُّهُبُ قَالَ مَا حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ إِلَّا

1 U blizini Mekke. Ibn-Ishak kaže da se mjesto njihovog boravka nalazi u Hidžazu kod obale mora.

2 Katada kaže da je to božanstvo bilo kod Benu-Gutajfa b. Murada, a to je, ustvari, Gutajf b. Abdullah b. Nadžija b. Murad.

3 Nakon nekog vremena, iako su to bili dobri vjernici, šejtan je učinio da njihovi kipovi dospiju do generacija koje su došle poslije njih, a koje su zaključile da se zbog samog postojanja slika radi o božanstvima, a ne o običnim ljudima.

4 El-Džinn, 19.

s nebeskom viješću, pa obidite istoke Zemlje i njene zapade i pogledajte šta se dogodilo!’ Otišli su, obišli Zemlju, njene istoke i zapade, istražujući šta je to što je učinilo nemogućom njihovu vezu s nebeskom viješću. Krenuli su oni koji su se uputili ka Tihami⁵ do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Nahlu.⁶ On se već bio uputio ka vašaru u Ukazu. Klanjao je sabah-namaz s ashabima i dok su slušali Kur'an rekli su: 'Ovo je ono što sprečava vezu između nas i nebeske vijesti!'

Odatle su se vratili svome narodu i rekli: 'Narode naš, mi smo, doista, Kur'an, koji izaziva divljenje i koji na pravi put upućuje – slušali, i mi smo u njega povjerovali, te više nikoga nećemo Gospodaru našem ravnim smatrati!'

Tadaje Uzvišeni Allah objavio Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Reci: 'Meni je objavljeno da je nekoliko džina prisluškivalo...'’,⁷ a bio mu je objavljen i govor džina."

مَا حَدَّثَ فَاضْرِبُوا مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا فَانْظُرُوا مَا هَذَا الْأَمْرُ الَّذِي حَدَّثَ فَانْطَلَقُوا فَضْرِبُوا مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا يَنْظُرُونَ مَا هَذَا الْأَمْرُ الَّذِي حَالَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ قَالَ فَانْطَلَقَ الَّذِينَ تَوَجَّهُوا نَحْوَ تِهَامَةٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِنَخْلَةٍ وَهُوَ عَامِدٌ إِلَى سُوقِ عُكَاظٍ وَهُوَ يُصَلِّي بِأَصْحَابِهِ صَلَاةَ الْفَجْرِ فَلَمَّا سَمِعُوا الْقُرْآنَ تَسَمَّعُوا لَهُ فَقَالُوا هَذَا الَّذِي حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ فَهَنَّا لَكَ رَجَعُوا إِلَى قَوْمِهِمْ فَقَالُوا يَا قَوْمَنَا (إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا) وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى نَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ أَوْحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ وَإِنَّمَا أُوْحِيَ إِلَيْهِ قَوْلُ الْجِنِّ .

⁵ Tihama je primorska oblast sjeverno od Hidžaza, u blizini Mekke.

⁶ Nahla je mjesto između Mekke i Taifa.

⁷ El-Džinn, 1.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MUZZEMMIL (UMOTANI)

Mudžahid kaže da *ve tebettel*¹ znači “i posveti se, predaj se”. Hasan kaže da *enkalen*² znači “okova”, a *munfetirun bihi*³ – “otežan njim”. Ibn-Abbas kaže da *kesiben mehila*⁴ znači “tečni pijesak”, a *vebila*⁵ – “teškom”.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MUDESIR (POKRIVENI)

Ibn-Abbas kaže da *'asir*⁶ znači “težak, naporan”, a *kasvere*⁷ – “oni koji ih progone” (od glasova i zvukova ljudi sve što je žestoko zove se *kasveren*). Ebu-Hurejra kaže da *el-kasvere* znači “jak, snažan lav”, *er-rikz* je glas a *mustenfire*⁸ – “preplašeni”.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَتَبَتَّلْ) أَخْلَصْ وَقَالَ الْحَسَنُ
(أَنْكَالًا) قَيْودًا (مُنْفَطِرٌ بِهِ) مُثْقَلَةٌ بِهِ وَقَالَ ابْنُ
عَبَّاسٍ (كَثِيبًا مَهِيلًا) الرَّمْلُ السَّائِلُ (وَبِيلًا)
شَدِيدًا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمُدَّثِّرِ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (عَسِيرٌ) شَدِيدٌ قَسُورَةٌ رِكْزُ
النَّاسِ وَأَصْوَاتُهُمْ وَكُلُّ شَدِيدٍ قَسُورَةٌ وَقَالَ
أَبُو هُرَيْرَةَ الْقَسُورَةُ قَسُورَ الْأَسَدِ الرِّكْزُ الصَّوْتُ
(مُسْتَنْفِرَةٌ) نَافِرَةٌ مَذْعُورَةٌ.

- 1 El-Muzzemmil, 8. Uzvišeni Allah traži da se On spominje i da Mu se potpuno posveti.
- 2 El-Muzzemmil, 12. Uzvišeni Allah prijeti nevjernicima okovima i ognjem u džehennemskoj vatri.
- 3 El-Muzzemmil, 18. Radi se o nebu koje će se na Dan kada djeca osijede rascijepiti. Spominje Ibn-Ebi-Hatim od Mudžahida da će se nebo rascijepiti od težine svog Uzvišenog Gospodara, a Ibn-Hadžer kaže da je moguće da se zamjenica odnosi na Sudnji dan, tj. Nebo će se rascijepiti od težine toga dana. Uzvišeni Allah najbolje zna.
- 4 El-Muzzemmil, 14. Prilikom Kijametskog dana zatrest će se Zemlja i planine, pa će planine tečni pijesak postati.
- 5 El-Muzzemmil, 16. Radi se o faraonu koji nije poslušao poslanike, pa ga je Allah teškom kaznom kaznio.
- 6 El-Muddessir, 9. Dan kada se puhne u rog nevjernicima će biti težak i naporan.
- 7 El-Muddessir, 51. Nevjernici su, u bježanju od Istine i udaljavanju od nje kao divlji magarci koji bježe ispred lavova koji ih se žele domoći.
- 8 El-Muddessir, 50. Tj. kao da su magarci preplašeni.

POGLAVLJE...

4922. PRIČAO MI JE Jahja, a njemu Veki⁹, prenoseći od Alija b. Mubareka, a on od Jahjaa b. Ebu-Kesira da je kazivao:

“Pitao sam Ebu-Selemu b. Abdur-Rahmana o tome šta je prvo objavljeno iz Kur’ana, pa mi je odgovorio: ‘O ti, pokriveni!’⁹

‘Govori se’, rekoh, ‘da je prije objavljeno: ‘Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara!’¹⁰ na što je Ebu-Selema odgovorio da je pitao Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhumu, o tome, rekavši mu ono što sam ja rekao, pa mu je on odgovorio: ‘Neću ti reći ništa više od onog što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a rekao je: ‘Boravio sam u (pećini) Hira, i nakon što sam proveo neko vrijeme u samoći, spustio sam se. Tada sam bio pozvan, te sam pogledao desno, ali nisam ništa vidio, i pogledao sam lijevo ali nisam ništa vidio, zatim sam pogledao ispred sebe, i ništa nisam vidio, a onda iza sebe, pa opet ništa nisam vidio. Napokon sam podigao glavu i vidio nešto, a onda došao Hatidži i rekao: ‘Pokrijte me i polijte hladnom vodom!’ Pokrili su me i polili me hladnom vodom. Tada je objavljeno: ‘O ti pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj!’¹¹

باب

٤٩٢٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ سَأَلْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَوَّلِ مَا نَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) قُلْتُ يَقُولُونَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) فَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ سَأَلْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ ذَلِكَ وَقُلْتُ لَهُ مِثْلَ الَّذِي قُلْتُ فَقَالَ جَابِرٌ لَا أُحَدِّثُكَ إِلَّا مَا حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ جَاوَزْتُ بِحِرَاءٍ فَلَمَّا قَضَيْتُ جَوَارِي هَبَطْتُ فَنُودِيتُ فَنَظَرْتُ عَنْ يَمِينِي فَلَمْ أَرِ شَيْئًا وَنَظَرْتُ عَنْ شِمَالِي فَلَمْ أَرِ شَيْئًا وَنَظَرْتُ أَمَامِي فَلَمْ أَرِ شَيْئًا وَنَظَرْتُ خَلْفِي فَلَمْ أَرِ شَيْئًا فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَرَأَيْتُ شَيْئًا فَاتَيْتُ خَدِيجَةَ فَقُلْتُ دَثِّرُونِي وَصَبُّوا عَلَيَّ مَاءً بَارِدًا قَالَ فَدَثَّرُونِي وَصَبُّوا عَلَيَّ مَاءً بَارِدًا قَالَ فَتَزَلَّتْ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ).

9 El-Muddessir, 1.

10 El-Alek, 1.

11 El-Muddessir, 1-3.

RIJEČI UZVIŠENOG:
“USTANI I OPOMINJI!”¹

4923. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi i još neko, a njima dvojici Harb b. Šeddad, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Osamio sam se u (pećini) Hira...” (slično hadisu Usmana b. Umera, koji ga prenosi od Alija b. Mubareka).²

RIJEČI UZVIŠENOG:
“I GOSPODARA SVOGA VELIČAJ!”³

4924. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdus-Samed, ovom Harb, a njemu Jahja (kazujući):

“Upitao sam Ebu-Selemu: ‘Šta je od Kur’ana prvo objavljeno?’ – ‘O ti pokriveni!’, odgovorio je. ‘Obaviješten sam da su to bile riječi: ‘Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara!’”, reko mu.”

Tada je Ebu-Selema počeo kazivati:

“Upitao sam Džabira b. Abdullaha: ‘Šta je od Kur’ana prvo bilo objavljeno?’, pa mi je odgovorio: ‘O ti pokriveni!’

‘Obaviješten sam’, reko mu, ‘da je to: ‘Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara!’

‘Obavijestit ću te samo o onom što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a rekao je: ‘Osamio sam se radi razmišljanja u (pećini) Hira, i nakon što sam proveo neko vrijeme u samoći, spustio sam se i zašao u dolinu, ali bijah pozvan. Pogledao sam ispred sebe, iza sebe, sa svoje desne i svoje lijeve

بَاب (قَمَّ فَأَنْذِرُ)

٤٩٢٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ وَغَيْرُهُ قَالَا حَدَّثَنَا حَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ جَاوَرْتُ بِحِرَاءٍ مِثْلَ حَدِيثِ عُثْمَانَ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُبَارَكِ .

بَاب قَوْلِهِ (وَرَبِّكَ فَكَبِّرُ)

٤٩٢٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا حَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ سَأَلْتُ أَبَا سَلَمَةَ أَيُّ الْقُرْآنِ أَنْزَلَ أَوَّلَ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) فَقُلْتُ أَنْبِئْتُ أَنَّهُ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) فَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ سَأَلْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَيُّ الْقُرْآنِ أَنْزَلَ أَوَّلَ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) فَقُلْتُ أَنْبِئْتُ أَنَّهُ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) فَقَالَ لَا أُخْبِرُكَ إِلَّا بِمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَاوَرْتُ فِي حِرَاءٍ فَلَمَّا قَضَيْتُ جَوَارِي هَبَطْتُ فَاسْتَبَطَنْتُ الْوَادِي فَتَوَدَيْتُ فَنَظَرْتُ أَمَامِي وَخَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي فَإِذَا هُوَ جَالِسٌ عَلَى كُرْسِيِّ بَيْنَ

1 El-Muddessir, 2.

2 Buhari ne bilježi ovo predanje, već ga bilježi Ebu-Aruba u djelu *Kitabul-evail*, preuzimajući ga od Muhammeda b. Beššara, učitelja Buharijinog.

3 El-Muddessir, 4.

strane, i ugledao (meleka) kako sjedi na prijestolju između nebesa i zemlje. Došao sam Hatidži i rekao: ‘Pokrijte me i polijte hladnom vodom!’ Tada mi je objavljeno: ‘O ti pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj!’, kaže Poslanik.”

RIJEČI UZVIŠENOG:
“I HALJINE SVOJE OČISTI!”⁴

4925. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba. Takođe mi je kazivao Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija da ga je obavijestio Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, da je kazivao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, govoreći o razdoblju prestanka objave, kaže: ‘Dok sam išao, čuo sam glas s neba. Podigao sam glavu i ugledao meleka koji mi je došao u (pećinu) Hira kako sjedi na prijestolju između nebesa i zemlje. Osjetio sam strah od njega, te sam se vratio i rekao: ‘Umotajte me, umotajte me!’, pa su me pokrili. Tada je Uzvišeni Allah objavio: ‘O ti pokriveni...’ – sve do (riječi): ‘... i kumira se kloni!’⁵ Bilo je to prije nego što je naređen namaz, a radilo se o kipovima.”

السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَاتَّيْتُ خَدِيجَةَ فَقُلْتُ دَثِّرُونِي وَصُبُّوا عَلَيَّ مَاءً بَارِدًا وَأَنْزَلَ عَلَيَّ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ).

بَاب (وُثْيَاكَ فَطَهِّرْ)

٤٩٢٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح وَحَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَأَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يُحَدِّثُ عَنْ قُبُورِ الْوَحْيِ فَقَالَ فِي حَدِيثِهِ فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي إِذْ سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ جَالِسٌ عَلَى كُرْسِيِّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَجِئْتُ مِنْهُ رُغْبًا فَرَجَعْتُ فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَدَثَّرُونِي فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) إِلَى (وَالرَّجْزَ فَاهْجُرْ) قَبْلَ أَنْ تُفْرَضَ الصَّلَاةُ وَهِيَ الْأَوْتَانُ.

4 El-Muddessir, 4.

5 El-Muddessir, 1-5. Ovim se traži čišćenje odjeće i prije naređivanja namaza. Ima mišljenja da se to odnosi na čišćenje od grijeha ili čistotu srca.

RIJEČI UZVIŠENOG:
“I KUMIRA SE KLONI!”¹

Kaže se da *er-ridžzu* i *er-ridžsu* znače “kazna”.

4926. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, kojem je kazivao Ibn-Šihab a njemu Ebu-Selema od Džabira b. Abdullaha da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, govoreći o razdoblju objave, kaže:

“Dok sam išao, čuo sam glas s neba. Podigao sam pogled ka nebu i ugledao meleka koji mi je dolazio u (pećinu) Hira kako sjedi na prijestolju između nebesa i zemlje. Uplašio sam se od njega i spustio se na zemlju. Kada sam došao kući, rekoh: ‘Umotajte me, umotajte me!’ Pa su me umotali. Tada je Uzvišeni Allah objavio: ‘O ti pokriveni! Ustani i opominji...’ – sve do riječi Uzvišenog: ‘... i kumira se kloni!’

Ebu-Selema kaže da *er-ridžze* znači “kipovi”. Nakon toga je objava učestala, i nastavljeno je s objavljivanjem.”

بَابُ قَوْلِهِ (وَالرَّجْزُ فَاهْجُرْ)

يُقَالُ الرَّجْزُ وَالرَّجْسُ الْعَذَابُ .

٤٩٢٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يُحَدِّثُ عَنْ قَتَرَةِ الْوَحْيِ قَبِينَا أَنَا أَمْشِي سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ بَصْرِي قَبْلَ السَّمَاءِ فَإِذَا الْمَلِكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ قَاعِدٌ عَلَى كُرْسِيِّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَجِئْتُ مِنْهُ حَتَّى هَوَيْتُ إِلَى الْأَرْضِ فَجِئْتُ أَهْلِي فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَزَمِّلُونِي فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ) إِلَى قَوْلِهِ (فَاهْجُرْ) قَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَالرَّجْزُ الْأَوْتَانُ ثُمَّ حَمِيَ الْوَحْيُ وَتَتَابَعَ .

¹ El-Muddessir, 5.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KIJAMA (SMAK SVIJETA)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“NE POMJERAJ JEZIK SVOJ NJGOVIM
UČENJEM DA BI GA ŠTO PRIJE
ZAPAMTIO!”²

Ibn-Abbas kaže *lijefdžure emamehu*³ – “pokajat
ću se i radit ću”, a *la vezere*⁴ – “utočišta nema”
*suden*⁵ znači “napušten biti”.

4927. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan,
a ovom Musa b. Ebu-Aiša (koji je bio pouzdan),
prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-
Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,
izgovarao bi svojim jezikom Objavu dok bi mu
ona silazila.”

Sufjan objašnjava da je (Poslanik, sallallahu alejhi
ve sellem, na taj način) želio da je zapamti, pa
je Allah objavio: “Ne izgovaraj Kur’an jezikom
svojim da bi ga što prije zapamtio!”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

بَابُ وَقَوْلِهِ

(لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لِيَفْجَرُ أَمَامَهُ) سَوْفَ
أَتُوبُ سَوْفَ أَعْمَلُ (لَا وَزَرَ) لَا حِصْنَ
(سُدَى) هَمَلًا.

٤٩٢٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا
مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ وَكَانَ ثِقَةً عَنْ سَعِيدِ بْنِ
جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ
النَّبِيُّ ﷺ إِذَا نَزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ حَرَّكَ بِهِ لِسَانَهُ
وَوَصَفَ سُفْيَانُ يُرِيدُ أَنْ يَحْفَظَهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ
(لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ).

² El-Kijama, 16.

³ El-Kijama, 5. Tj. čovjek je sklon da griješi dok je živ, šta se ovdje odnosi na nevjernika koji poriče Dan proživljenja.

⁴ El-Kijama, 11. Kada čovjek bude suočen sa Smakom svijeta, povikati će: “Kuda da se bježi?” Tada utočišta niti skrovišta bilo kakve vrste neće biti. Tada će on biti prepušten svome Gospodaru; toga će dana sam čovjek protiv sebe svjedočiti.

⁵ El-Kijama, 36. Uzvišeni Allah pita: “Zar čovjek misli da će sam sebi prepušten biti, da neće odgovarati?!”

RIJEČI UZVIŠENOG: "NA NAMA JE DA GA SABEREMO, DA BI GA TI ČITAO."¹

4928. PRIČAO NAM JE Ubjedullah b. Musa, prenoseći od Israila, a on od Musaa b. Ebu-Aiše (da je kazivao):

"Upitao sam Seida b. Džubejra o riječima Uzvišenog: 'Ne pomjeraj svoj jezik izgovarajući ga...', pa mi je odgovorio da je Ibn-Abbas rekao: 'Pokretao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) svoje usne dok mu je objavljivano, pa mu je rečeno: 'Ne pomjeraj svoj jezik izgovarajući ga...' (tj. bojeći se da ti šta od njega ne izmakne).

'Na nama je da ga saberemo, da bi ga ti čitao!' (tj. da ga saberemo u tvojim grudima, da bi ga ti čitao).

'A kada ti ga učimo' (tj. kada ti se objavljuje), 'ti prati čitanje njegovo! A poslije, Na nama je da ga objasnimo!'² (tj. da ga objasnimo tvojim riječima)."

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA GA UČIMO, TI PRATI UČENJE NJEGOVO!"³

Ibn-Abbas kaže da *kare'nahu* znači "kada ga objasnimo", a *fettebi* – "radi po njemu".

4929. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o riječima Uzvišenog: "Ne pomjeraj jezik svoj njegovim učenjem da bi ga što prije zapamtio!" – rekao:

"Kada je Džibril silazio s Objavom, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim je jezikom izgovarao Kur'an: micao bi usnama, ali bi mu to postalo teško, i to se vidjelo na njemu.

بَاب (إِنْ عَلَيْنَا جَمْعُهُ وَقُرْآنَهُ)

٤٩٢٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ أَنَّهُ سَأَلَ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) قَالَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ يُحَرِّكُ شَفَتَيْهِ إِذَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ فَقِيلَ لَهُ (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) يَخْشَى أَنْ يَنْفَلِتَ مِنْهُ (إِنْ عَلَيْنَا جَمْعُهُ وَقُرْآنَهُ) أَنْ نَجْمَعَهُ فِي صَدْرِكَ وَقُرْآنَهُ أَنْ تَقْرَأَهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ) يَقُولُ أُنْزِلَ عَلَيْهِ (فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) أَنْ نُبَيِّنَهُ عَلَى لِسَانِكَ.

بَاب قَوْلِهِ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (قَرَأْنَاهُ) بَيَّنَّاهُ (فَاتَّبِعْ) اعْمَلْ بِهِ.

٤٩٢٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا نَزَلَ جَبْرِيلُ بِالْوَحْيِ وَكَانَ مِمَّا يُحَرِّكُ بِهِ لِسَانَهُ وَشَفَتَيْهِ فَيَسْتَدُّ عَلَيْهِ وَكَانَ يُعْرِفُ مِنْهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ الْآيَةَ الَّتِي فِي

¹ El-Kijama, 17.

² El-Kijama, 18-19.

³ El-Kijama, 18.

Tada je Allah objavio ajet: ‘Kunem se danom kada Smak svijeta nastupi...,⁴ ne pomjeraj jezik svoj njegovim učenjem da bi ga što prije zapamtio, na Nama je da ga saberemo, da bi ga ti učio!’⁵ (tj. na Nama je zadatak da ga sakupimo u tvojim grudima, da bi ga ti učio).

‘A kada ga učimo, ti prati učenje njegovo!’⁶ (tj. kada ga objavljujemo, ti slušaj, a na Nama je da ga pojasnimo tvojim riječima). Nakon toga Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu došao Džibril, šutio; a kada bi on otišao, onda bi on učio, kao što mu je Uzvišeni Allah obećao: ‘Preče ti je preče!’,⁷ sadrže prijetnju.”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ED-DEHR (VRIJEME)

Kaže se da *eta 'alel-insani*⁸ znači “davno je bilo kad je čovjek” (*hel* u ovom slučaju može biti i nijekanje i u funkciji predikata, ali je ovdje predikat). Kaže se: bio je nešto, ali nije bio spomena vrijedan,⁹ i to od trenutka njegovog stvaranja od zemlje do udahnuća duše u njegovo tijelo. *Emšadžin*¹⁰ znači “smjesa čovjekove i ženine sperme, krvi i zakvačka” (za takvo što, kada se pomiješa, kaže se *mešidž* – “smjesa; spolna rasplodna ćelija”, kao kad bi se reklo *halit* – “smjesa, mješavina”; tako *memšudž* ima istovjetno značenje kao i *mahlut*).

لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) قَالَ عَلَيْنَا أَنْ نَجْمَعَهُ فِي صَدْرِكَ وَقُرْآنَهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) فَإِذَا أَنْزَلْنَاهُ فَاسْتَمِعْ (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) عَلَيْنَا أَنْ نُبَيِّنَهُ بِلسَانِكَ قَالَ فَكَانَ إِذَا آتَاهُ جِبْرِيلُ أَطْرَقَ فَإِذَا ذَهَبَ قَرَأَهُ كَمَا وَعَدَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (أَوَّلَى لَكَ فَأَوَّلَى) تَوَعَّدُ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ (الدَّهْر)

يُقَالُ مَعْنَاهُ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ وَهَلْ تَكُونُ جَحْدًا وَتَكُونُ خَبْرًا وَهَذَا مِنَ الْخَبَرِ يَقُولُ كَانَ شَيْئًا فَلَمْ يَكُنْ مَذْكُورًا وَذَلِكَ مِنْ حِينَ خَلَقَهُ مِنْ طِينٍ إِلَى أَنْ يُنْفَخَ فِيهِ الرُّوحُ (أَمْشَاجُ) الْأَخْلَاطُ مَاءُ الْمَرْأَةِ وَمَاءُ الرَّجُلِ الدَّمُ وَالْعَلَقَةُ وَيُقَالُ إِذَا خُلِطَ مَشِيجٌ كَقَوْلِكَ خَلِيطٌ وَمَمْشُوجٌ مِثْلُ مَخْلُوطٍ وَيُقَالُ (سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا) وَلَمْ يُجْرَ بَعْضُهُمْ

4 El-Kijama, 1.

5 El-Kijama, 16-17.

6 El-Kijama, 18.

7 El-Kijama, 34.

8 Ed-Dehr, 1.

9 Ajet u prijevodu glasi: “Zar je to davno bilo kad čovjek nije bio spomena vrijedan?” – jasno ukazuje na neznatnost i bezvrijednost čovjeka.

10 Ed-Dehr, 2. Allah govori da čovjeka stvara od smjese sjemeni.

Kaže se da *selasilen ve aglalen*¹ neki učaci nisu učili sa tenvinom; *mustetiren*² – “svuda prisutna”; *el-kamtariru*³ – “težak, namrgođen” (kaže se *jevmun kamtarirun* i *jevmun kumatiru* i *el-abusu* – “težak, mračan dan”; najčešći i najteži dan od dana iskušenja i belaja naziva se *el-asiba*). Hasen kaže: *en-hudretu* blistavost je u licu a *es-surur* radost je u srcu. Kaže Ibn-Abbas *el-eraik* – divani. Kaže El-Bera *ve zullilet kutufuha*, ubiru kako hoće. Ma‘mer kaže da *esrehum*⁴ znači “čvrstog tijela” (sve što se vezuje naziva se *me’sur*).⁵

(مُسْتَطِيرًا) مُتَدًّا الْبَلَاءُ وَالْقَمَطِيرُ الشَّدِيدُ يُقَالُ
يَوْمٌ قَمَطِيرٌ وَيَوْمٌ قَمَاطِرٌ وَالْعَبُوسُ وَالْقَمَطِيرُ
وَالْقَمَاطِرُ وَالْعَصِيبُ أَشَدُّ مَا يَكُونُ مِنَ الْأَيَّامِ فِي
الْبَلَاءِ وَقَالَ الْحَسَنُ النَّصْرَةُ فِي الْوَجْهِ وَالسُّرُورُ
فِي الْقَلْبِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْأَرَائِكُ) السُّرُرُ
وَقَالَ الْبَرَاءُ (وَذَلَّلْتُ قُطُوفَهَا) يَقْطِفُونَ كَيْفَ
شَاءُوا وَقَالَ مَعْمَرٌ (أَسْرَهُمْ) شِدَّةُ الْخَلْقِ وَكُلُّ
شَيْءٍ شَدَّدَتْهُ مِنْ قَتَبٍ وَغَبِيطٍ فَهُوَ مَأْسُورٌ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MURSELAT (POSLANI)

Mudžahid kaže da *džimalat*⁶ znači “užeta”; *irke ‘u*⁷ – “klanjajte”; *la jerke ‘une*⁸ – “oni ne klanjaju”. Upitan je Ibn-Abbas o riječima: *la jentikun*⁹ – “neće prozboriti: ‘Gospodaru naš, nismo bili idolopoklonici!’”¹⁰.

“Danas ćemo zapečatiti njihova usta!”¹¹ pa je rekao: (Bit će različito: nekada će govoriti i pravdati se, a nekada će im govor biti zabranjen, pa neće progovoriti).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْاٰمِرَاتِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (جَمَالَاتٌ) حِبَالٌ (ارْكَعُوا) صَلُّوا
(لَا يَرْكَعُونَ) لَا يُصَلُّونَ وَسُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ
(لَا يَنْطِقُونَ) (وَاللَّهُ رَبَّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ)
(الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ) فَقَالَ إِنَّهُ ذُو الْوَأْنِ
مَرَّةً يَنْطِقُونَ وَمَرَّةً يُخْتَمُ عَلَيْهِمْ.

1 Ed-Dehr, 4. Okovi, sindžiri i oganj razbuktali pripremljeni su za nevjernike.

2 Ed-Dehr, 7. Oni koji su se plašili Dana čija će kob svuda prisutna biti.

3 Ed-Dehr, 10. Na Sudnjem danu lica će smrknuta i namrgođena biti, a Allah Uzvišeni će iskrenim vjernicima sigurnost dati i sačuvati ih onoga čega su se pribojavali i plašili.

4 Ed-Dehr, 28. Allah izjavljuje da stvara čovjeka kompletnog i čvrstog tijela i da mu zglobove vezuje.

5 O tefsiru ove sure nijedan hadis nije prenesen merfu predanjem. Jedino što je u vezi s tim jest hadis Ibn-Abbasa o učenju ove sure petkom na sabah-namazu, koji je Buhari spomenuo u poglavlju *O namazu*.

6 El-Murselat, 33. Vatra džehennemska tolike će iskre bacati da će izgledati kako su to kamile ride.

7 El-Murselat, 48.

8 Isti ajet.

9 El-Murselat, 35. Radi se o poricateljima Istine. Na Sudnjem danu oni neće moći progovoriti, niti će im se pravdanje dopustiti.

10 El-En'am, 23.

11 Ja-sin, 65.

POGLAVLJE...

4930. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Ubejdullah, prenoseći od Israila, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je objavljena sura El-Murselat; preuzimali smo je iz njegovih usta. Onda se pojavila jedna zmija, te se mi natjecasmo oko nje,¹² ali nas je ona pretekla i utekla u svoju rupu. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ona je sačuvana od vašeg kao što ste vi sačuvani od njezinog zla!’”

4931. PRIČAO NAM JE ovo Abda b. Abdullah, njemu Jahja b. Adem, prenoseći od Israila, on od Mensura, ovaj (slično tome) od Israila, on od A'meša, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha. U tome se s njim slaže Esved b. Amir, prenoseći od Israila. Hafs od, Ebu-Mu'avije i Sulejman b. Karma, koji prenose od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda. Jahja b. Hammad kaže da ga je obavijestio Ebu-Avama, prenoseći od Mugire, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha. Ebu-Ishak prenosi od Abdur-Rahmana b. Esveda, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha.

PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda, koji kaže da je Abdullah rekao:

“Dok smo bili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini¹³, objavljena mu je sura El-Murselat. Pa smo je preuzeli iz njegovih usta, koja su još bila vlažna od učenja te sure. Onda se pojavila

باب

٤٩٣٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأُنْزِلَتْ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلَاتُ وَإِنَّا لَنَتَلَقَّاهَا مِنْ فِيهِ فَخَرَجَتْ حَيَّةٌ فَابْتَدَرْنَاهَا فَسَبَقْتَنَا فَدَخَلَتْ جُحْرَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَيْتُ شَرْكُكُمْ كَمَا وَقَيْتُمْ شَرَّهَا.

٤٩٣١. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ بِهَذَا وَعَنْ إِسْرَائِيلَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ مِثْلَهُ وَتَابَعَهُ أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ إِسْرَائِيلَ وَقَالَ حَفْصُ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَسُلَيْمَانُ بْنُ قُرْمٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ قَالَ يَحْيَى بْنُ حَمَادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ ﷺ نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَارٍ

¹² U Esvedovu predanju stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao ashabima da je ubiju, pa su se oni natjecali da je stignu.

¹³ U Džerirovu predanju spominje se da je to bilo u pećini, a u predanju Hafsa b. Gajjasa da je to bilo na Mini. Ispravnije je ono što navodi Taberani u *El-Evsatu*, prenoseći od Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, da je to bilo u pećini Hira.

jedna zmija, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Uzmite, ubijte je!’ Navalili smo za njom, ali nam je ona pobjegla. ‘Ona je sačuvana od vašeg kao što ste vi sačuvani od njenog zla!’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ON ĆE KAO KULE BACATI ISKRE.”¹

4932. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Abdur-Rahman b. Abis, prenoseći od Ibn-Abbasa da je o riječima (Uzvišenog):

“On će kao kule bacati iskre”² – rekao: “Podizali smo drva najviše tri podlaktice, ili još manje, i ostavljali ih za zimu. Nazivali smo ih *el-kasar* (trjeska, iver).”³

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... KAO DA SU KAMILE RIDE.”

4933. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovom Sufjan, a njemu Abdur-Rahman b. Abis, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je o riječima (Uzvišenog):

“Bacat će iskre kao kule” – rekao: “Slagali smo drva tri podlaktice, ili više od toga, i ostavljali ih za zimu; to smo nazivali *el-kasar* (trjeska, iver).”

“...kao da su kamile ride” – kao užad lađe koja se sakupe pa izgledaju kao osrednji ljudi.

إِذْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلَاتِ فَتَلَقَّيْنَاهَا مِنْ فِيهِ وَإِنْ فَاهُ لَرَطْبٌ بِهَا إِذْ خَرَجَتْ حَيَّةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَيْكُمْ اقْتُلُوهَا قَالِ قَابَتِدْرُنَاهَا فَسَبَقَتْنَا قَالِ فَقَالَ وَقَيْتُ شَرَّكُمْ كَمَا وَقَيْتُمْ شَرَّهَا .

بَابُ قَوْلِهِ (إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرِّ كَالْقَصْرِ)

٤٩٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَابِسٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرِّ كَالْقَصْرِ قَالَ كُنَّا نَرْفَعُ الْخَشَبَ بِقَصْرِ ثَلَاثَةِ أَذْرُعٍ أَوْ أَقَلَّ فَنَرْفَعُهُ لِلشَّتَاءِ فَنَسْمِيهِ الْقَصَرَ .

بَابُ قَوْلِهِ (كَأَنَّهُ جِمَالَاتٌ صُفْرٌ)

٤٩٣٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَابِسٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا تَرْمِي بِشَرِّ كَالْقَصْرِ قَالَ كُنَّا نَعْمِدُ إِلَى الْخَشَبَةِ ثَلَاثَةَ أَذْرُعٍ أَوْ فَوْقَ ذَلِكَ فَنَرْفَعُهُ لِلشَّتَاءِ فَنَسْمِيهِ الْقَصَرَ (كَأَنَّهُ جِمَالَاتٌ صُفْرٌ) حِبَالُ السُّفُنِ تُجْمَعُ حَتَّى تَكُونَ كَأَوْسَاطِ الرِّجَالِ .

1 El-Murselat, 32.

2 El-Murselat, 32.

3 Termin *el-kasar* različito se tumači. Ima mišljenja da on znači “kuća, dvorac” kao što kaže Ibn-Kutejbe. Drugi smatraju da znači “korijenje drveća”, neki kažu “vrh palme”, dok Ibn-Mesud, radijallahu anhu, kaže da to nije ni stablo ni brdo, nego da se radi o gradovima i utvrđenjima.

RIJEČI UZVIŠENOG: “OVO JE DAN
U KOME ONI NEĆE NI PROZBORITI.”⁴

4934. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Esveda, a on od Abdullaha da je kazivao:

“Dok smo bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini, objavljena mu je sura El-Murselat. On ju je proučio, i ja sam je preuzeo iz njegovih usta, koja su bila još vlažna od učenja tih ajeta. Tad odjednom iskoči pred nas zmija, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ubijte je!’ Navalili smo na nju, ali nam je pobjegla. ‘Ona je sačuvana od vašeg kao što ste vi sačuvani od njenog zla!’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

Omer kaže: “Naučio sam to (ovaj hadis) od svoga oca u pećini na Mini.”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NEBE' (VIJEST)

Mudžahid kaže da *la jerdžune hisaba*⁵ znači “nisu očekivali da će račun polagati” (tj. nisu ga se bojali); *la jemlikune minhu hitaba*⁶ znači “neće Mu smjeti niko progovoriti, osim ako im, dozvoli; *savaba* istinu na dunjaluku i radi po njoj.”⁷ Ibn-Abbas kaže da *vehhadža*⁸ znači “svijetlu, plamteću”. Drugi kažu da *gassaka*⁹ znači “kapljevina”.

بَابُ قَوْلِهِ (هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ)

٤٩٣٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَارٍ إِذْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلَاتُ فَإِنَّهُ لَيَتْلُوهَا وَإِنِّي لَأَتَلَقَاهَا مِنْ فِيهِ وَإِنَّ فَاهُ لَرَطْبٌ بِهَا إِذْ وَثَبَتْ عَلَيْنَا حَيَّةٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اقْتُلُوهَا فَابْتَدَرْنَاهَا فَذَهَبَتْ فَقَالَ ﷺ وَقَيْتُ شَرَّكُمْ كَمَا وَقَيْتُمْ شَرَّهَا قَالَ عُمَرُ حَفِظْتُهُ مِنْ أَبِي فِي غَارِ بَمْنَى .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ (النَّبَأُ)

قَالَ مُجَاهِدٌ (لَا يَرْجُونَ حِسَابًا) لَا يَخَافُونَهُ (لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا) لَا يُكَلِّمُونَهُ إِلَّا أَنْ يَأْذَنَ لَهُمْ (صَوَابًا) حَقًّا فِي الدُّنْيَا وَعَمِلَ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَهَاجًا) مُضِيئًا وَقَالَ غَيْرُهُ (غَسَاقًا)

4 El-Murselat, 33.

5 En-Nebe', 27. Radi se o stanovnicima Vatre.

6 En-Nebe', 37. Nema govora niti zagovaranja na onome svijetu osim onome kome to Allah dopusti. En-Nebe', 38.

7 En-Nebe', 27. Radi se o stanovnicima vatre.

8 En-Nebe', 13. Allah, uz ostale blagodati, spominje svjetiljku plamteću, što se odnosi na Sunce, koja osvjetljava cijeli dunjaluk.

9 En-Nebe', 25. U Džehennemu nevjernici neće osjetiti svježine niti će okusiti pića, jedino vrelu vodu i kapljevinu, koje su kazni prikladne.

Otuda: *gasekat 'ajnuhu* – “pojaviti se suza, zasuziti oko”; *jagsikul-džurhu* – “curiti rana” (kao da je *gassak* i *gasik* jedno; *'ataen hisaba*¹ znači “obilnim darom” (tj. dovoljnom nagradom, kao, npr., kada se kaže: dao mi je ono što je dovoljno).

RIJEČI UZVIŠENOG: “... DAN KADA ĆE SE U ROG PUHNUTI, PA ĆETE VI, SVE SKUPINA PO SKUPINA, DOLAZITI.”²

Efvadžēn znači *zumeren* (skupine).

4935. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Između dva puhanja u rog jest četrdeset!’”

“Četrdeset dana?”, upitao je neko (Ebu-Hurejru).

“Odbijam reći.”, odgovorio je.

“Četrdeset mjeseci?”, upitao je ovaj.

“Odbijam reći.”, odgovorio je.

“Četrdeset godina?”, upitao je ovaj.

“Odbijam reći”, odgovorio je.

“(Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dalje kaže:

‘Zatim će Allah spustiti s neba vodu, pa će rasti kao što raste rastinje. Sve će od čovjeka istruhnuti, izuzev jedne kosti, a to je repna kost. Od nje će biti sastavljena stvorenja na Sudnjem danu.’”

غَسَقَتْ عَيْنُهُ وَيَغْسِقُ الْجُرْحُ يَسِيلُ كَأَنَّ الْغَسَاقَ
وَالْغَسِيقَ وَاحِدٌ (عَطَاءٌ حِسَابًا) جَزَاءٌ كَافِيًا
أَعْطَانِي مَا أَحْسَبَنِي أَيُّ كَفَانِي .

بَاب (يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا)

زُمَرًا .

٤٩٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ
عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا بَيْنَ
النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ قَالَ أَرْبَعُونَ يَوْمًا قَالَ أَبَيْتُ
قَالَ أَرْبَعُونَ شَهْرًا قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ سَنَةً
قَالَ أَبَيْتُ قَالَ ثُمَّ يُنْزَلُ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيَنْبُتُونَ
كَمَا يَنْبُتُ الْبَقْلُ لَيْسَ مِنَ الْإِنْسَانِ شَيْءٌ إِلَّا يَبُلَى
إِلَّا عَظْمًا وَاحِدًا وَهُوَ عَجْبُ الذَّنْبِ وَمِنْهُ يَرْكَبُ
الْخَلْقُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

¹ En-Nebe', 36. Gospodar će one koji su Ga se bojali obilnom nagradom nagraditi.

² En-Nebe', 18.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NAZI'AT (ONI KOJI ČUPAJU)

Mudžahid kaže da *el-ajetel-kubra*¹ znači “najveće čudo” (tj. njegov štap i ruka). Neki kažu da *en-nahire* i *en-nehire* je isto kao i *et-taami'u* i *et-tami'u* i *el-bahilu* i *el-behilu*, neki kažu *en-nehiretu*² znači “truhle” a *en-nahiretu* je suha kost kroz koju vjetar prolazi i fijuče. Ibn-Abbas kaže da *el-hafire*³ znači “prvobitni život”, a drugi za *ejjane mursaha*⁴ (“kada će se dogoditi”) kažu da znači kada će joj kraj doći; *mursa es-sefineti* je pristanište lađe, a *et-tammetu*, je ono što obavije i preplavi sve.⁵

POGLAVLJE...

4936. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, ovom Ebu-Hazim, a njemu Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, koji kaže: “Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako pokazuje svojim srednjim prstom i kažiprstom i kaže: “Ja i Sudnji dan smo poslani kao ova dva prsta!”⁶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الْآيَةُ الْكُبْرَى) عَصَاهُ وَيَدُهُ يُقَالُ النَّاخِرَةُ وَالنَّخِرَةُ سَوَاءٌ مِثْلُ الطَّامِعِ وَالطَّمَعِ وَالْبَاخِلِ وَالْبَخِيلِ وَقَالَ بَعْضُهُمُ النَّخِرَةُ الْبَالِيَةُ وَالنَّاخِرَةُ الْعَظْمُ الْمُجَوَّفُ الَّذِي تَمُرُّ فِيهِ الرِّيحُ فَيَنْخَرُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْحَافِرَةُ) الَّتِي أَمَرْنَا الْأَوَّلُ إِلَى الْحَيَاةِ وَقَالَ غَيْرُهُ (أَيَّانَ مَرَسَاهَا) مَتَى مُنْتَهَاهَا وَمُرْسَى السَّفِينَةِ حَيْثُ تَنْتَهِي (الطَّامَةُ) تَطْمُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ.

بَاب

٤٩٣٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُقْدَامِ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ بِإِصْبَعَيْهِ هَكَذَا بِالْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِي الْإِبْهَامَ بُعِثْتُ وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ.

- 1 En-Nazi'at, 20. Radi se o mudžizama koje je Allah dao Musau, alejhis-selam, kada ga je poslao faronu da ga pozove u vjeru.
- 2 En-Nazi'at, 11. Nevjernici se pitaju kako je moguće da, kada postanu truhle kosti, budu proživljeni.
- 3 En-Nazi'at, 10. Nevjernici također pitaju zar će ponovo biti vraćeni u prvobitni život, u kojem su nekada živjeli.
- 4 En-Nazi'at, 42. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postavljali su pitanje kada će se dogoditi Smak svijeta, pa je Allah objavio da to samo On zna.
- 5 En-Nazi'at, 34. Jedno od imena sudnjeg dana je Et-tammetul-kubra, tj. nevolja najveća.
- 6 Ovim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jasno aludirao na blizinu Sudnjeg dana, koja je očigledna.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ABESE (NAMRŠTIO SE)

*Abese ve tevella*¹ znači “on se namrštiio i okrenuo”. Neki kažu da *mutahheretin*² znači “čistim, očišćenim” (tj. dodiruju ih samo čisti, a to su meleci; to je slično riječima *fel-mudebbirati emra*³ – “i sređuju ono što nije sređeno”; učinio je meleke i listove (objavu) čistim, jer su listovi čisti, pa je onaj koji ih dodiruje također čist).⁴ *Seferetin*⁵ znači “meleci” (jednina je *safirun*; *sefertu* – “posredovao sam između, izmirio sam”; meleci su učinjeni kada se spuste sa Objavom i dostavljanjem kao posrednici koji pomiruju u narodu). Drugi kažu da *tesadda*⁶ znači “obraćaš, izlažeš”. Mudžahid kaže da *lemma jakdi*⁷ znači “još nije niko ispunio” (ono što mu je naređeno). Ibn-Abbas kaže da *terhekuha (katereh)*⁸ znači “prekrivat će ih žestina”; *musfiretun*⁹ – “blistava”; *bi ejdi seferetin*¹⁰ kaže Ibn-Abbas “u rukama pisara”; *esfaren* – “knjige” (jednina je od toga *sifr*); *telehha*¹¹ – “ne osvrćeš se (zabavljen, zaposlen, zauzet)”.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ عَبَسَ

(عَبَسَ وَتَوَلَّى) كَلَحَ وَأَعْرَضَ وَقَالَ غَيْرُهُ
(مُطَهَّرَةً) لَا يَمَسُّهَا إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ وَهُمْ الْمَلَائِكَةُ
وَهَذَا مِثْلُ قَوْلِهِ (فَالْمُدْبِرَاتِ أَمْرًا) جَعَلَ الْمَلَائِكَةَ
وَالصُّحُفَ مُطَهَّرَةً لِأَنَّ الصُّحُفَ يَقَعُ عَلَيْهَا
التَّطْهِيرُ فَجَعَلَ التَّطْهِيرَ لِمَنْ حَمَلَهَا أَيْضًا (سَفَرَةً)
الْمَلَائِكَةُ وَاحِدُهُمْ سَافِرٌ سَفَرْتُ أَصْلَحْتُ بَيْنَهُمْ
وَجُعِلَتِ الْمَلَائِكَةُ إِذَا نَزَلَتْ بِوَحْيِ اللَّهِ وَتَأْدِيتِهِ
كَالسَّفِيرِ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ الْقَوْمِ وَقَالَ غَيْرُهُ
(تَصَدَّى) تَغَافَلَ عَنْهُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَمَّا يَقْضِ)
لَا يَقْضِي أَحَدٌ مَا أُمِرَ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
(تَرَهَّقَهَا) تَغَشَّاهَا شِدَّةً (مُسْفِرَةً) مُسْرِقَةً
(بِأَيْدِي سَفَرَةٍ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَتَبَتْ (أَسْفَارًا)
كُتِبَا (تَلَهَّى) تَشَاغَلَ يُقَالُ وَاحِدٌ الْأَسْفَارِ سِفْرٌ.

1 Abese, 1. Radi se o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je razgovarao s uglednicima Kurejša kada mu je prišao Ibn-Umm-Mektum, slijepac, koji ga je zamolio da ga uputi i pouči onome čemu je njega Allah poučio; on je, ne želeći biti prekinut u razgovoru s uglednicima Kurejša, okrenuo od njega glavu i namrštiio se, što je bilo povod za objavljivanje ajeta iz ovog poglavlja.

2 Abese, 14.

3 En-Nazi'at, 5.

4 Ovdje se radi o melecima pisarima časnim i čestitim.

5 Abese, 15.

6 Abese, 6. Tj. ti savjetuješ i obraćaš se onome ko je bogat i ugledan.

7 Abese, 23.

8 Abese, 41. Nevjernike će na Sudnjem danu prašina i tama prekrivati.

9 Abese, 38. Blistava će biti lica vjernika na Dan obračuna.

10 Abese, 15. Koji su izaslanici između Uzvišenog Allaha i Njegovog stvorenja.

11 Abese, 10. Tj. ti se ne osvrćeš na onoga koji nije bogat niti ugledan, a prilazi ti, osjećajući strah prema svome Gospodaru.

4937. PRIČA ONAM JE Adem, njemu Šu'ba, ovom Katada, a njemu Zurara b. Evfa, prenoseći od Sa'da b. Hišama, ovaj od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Onaj koji uči Kur'an, a zna ga napamet (i uči ga bez poteškoća), bit će s melecima plemenitim i čestitim, a onaj koji ga uči i brine se o njemu, imajući pritom poteškoća, imat će dvostruku nagradu.”¹²

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TEKVIR (PRESTANAK SJAJA)

*Inkederet*¹³ znači “popadaju”. Hasan kaže da *sudždžiret*¹⁴ znači “presušiti” (tj. kad vode nestane, i nijedna kap ne ostane). Mudžahid kaže da *el-mesdžur* znači “napunjen”.¹⁵ Drugi kažu da *sudždžiret* znači “preliti se jedno u drugo” (i postati jedno more); *el-hunnesu*¹⁶ – “koje se gube iz vida u svom kretanju i vraćaju se”; *el-kunnesu*¹⁷ – “gube se iz vida kao što se gazele gube iz vida i nestaju”¹⁸; *teneffese*¹⁹ – “kada diše” (tj. kada započne dan); *ez-zanin* – optužen, *ed-danin* – škrtari njime. Omer kaže da *en-nufusu zuvvidžet*²⁰ znači “kada se duše s tijelima spare” (tj. kada se osobe spare s onima koji im odgovaraju

٤٩٣٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ زُرَّارَةَ بْنَ أَوْفَى يُحَدِّثُ عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ حَافِظٌ لَهُ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ وَمَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ وَهُوَ يَتَعَاهَدُهُ وَهُوَ عَلَيْهِ شَدِيدٌ فَلَهُ أَجْرَانِ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ (التَّكْوِيرِ)

(اِنْكَدَرَتْ) اِنْشَرَّتْ وَقَالَ الْحَسَنُ (سُجِرَتْ) ذَهَبَ مَاؤُهَا فَلَا يَبْقَى قَطْرَةٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْمَسْجُورُ الْمَمْلُوءُ وَقَالَ غَيْرُهُ سُجِرَتْ أَفْضَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ فَصَارَتْ بَحْرًا وَاحِدًا وَالْحَسَنُ تَحْنُسُ فِي مُجْرَاهَا تَرْجِعُ وَتَكْنُسُ تَسْتَرُ كَمَا تَكْنُسُ الظُّبَاءُ (تَنْفَسُ) اِرْتَفَعَ النَّهَارُ وَالظَّيْنُ الْمُتَّهِمُ وَالضَّيْنُ يَضُنُّ بِهِ وَقَالَ عُمَرُ (النُّفُوسُ زُوِّجَتْ) يُزَوِّجُ نَظِيرَهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ

12 Kaže Ibn-Tin: “Ovo znači kao da je sa plemenitim pisarima (melekima) u onome što zaslužuje od sevaba,” a kaže Hattabi: “Kao da je rečeno da je svojstvo njegovo dok bdije nad njim je kao da je sa melekima, a njegovo svojstvo, dok ima poteškoća, jeste da on zaslužuje dvostruku nagradu.” (*Fethul-bari*, 8/562)

13 Et-Tekvir, 2. Kad Kijametski dan nastupi, pored ostalog i zvijezde će popadati.

14 Et-Tekvir, 6. Radi se o morima, koja će prilikom Smaka svijeta presušiti, i vode će nestati.

15 Besim Korkut prevodi ovaj ajet shodno Mudžahidovom mišljenju: “... i kada se mora vatrom napune...”

16 Et-Tekvir, 15. Radi se o zvijezdama, koje se kreću i iz vida gube.

17 Et-Tekvir, 16.

18 Ovdje se zvijezde porede s gazelama koje se skrivaju u svoje sklonište.

19 Et-Tekvir, 18.

20 Et-Tekvir, 7. U Hakimovu predanju stoji da su to dva čovjeka koji su zbog svojih djela ušli jedan u Džennet, a drugi u Džehennem. Dobar će biti s dobrima, a grešnik s grešnicima.

od stanovnika Dženneta ili Džehennema; a zatim je proučio: “Sakupite nevjernike i njima slične...”¹; ‘as ‘ase² znači “veo diže” (tj. odlazi).³

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-INFITAR (RASCJEPLJENJE)

Rebi‘ b. Husejm kaže da *fudždžiret*⁴ znači “izliju”. A‘meš i Asim uče: *Fe‘ade leke*⁵ (bez udvostručenja), dok karije Hidžaza uče s udvostručenjem:⁶ *Fe‘adde leke*, što znači “stvara te u pravilnom liku”; bez udvostručenja ovo označava stvaranje u liku koji On hoće: lijepom ili ružnom, visokom ili niskom.⁷

ثُمَّ قَرَأَ (احْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ)
(عَشْعَسَ) أَذْبَرَ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ (الْإِنْفِطَارِ)

وَقَالَ الرَّبُّعُ بْنُ خُثَيْمٍ (فُجِّرَتْ) فَاضَتْ وَقَرَأَ
الْأَعْمَشُ وَعَاصِمٌ (فَعَدَّلَكَ) بِالتَّخْفِيفِ وَقَرَأَهُ
أَهْلُ الْحِجَازِ بِالتَّشْدِيدِ وَأَرَادَ مُعْتَدِلَ الْخَلْقِ وَمَنْ
خَفَّفَ يَعْنِي (فِي أَيِّ صُورَةٍ) شَاءَ إِمَّا حَسَنٌ وَإِمَّا
قَبِيحٌ أَوْ طَوِيلٌ أَوْ قَصِيرٌ.

1 Es-Saffat, 22.

2 Et-Tekvir, 17.

3 Treba napomenuti da o suri Et-Tekvir nije zabilježeno nijedno merfu predanje, izuzev predanja Ibn-Omera, radijallahu anhum, što ga bilježe Ahmed, Tirmizi, Taberani i Hakim, koji ga smatra vjerodostojnim, a u kojem se kaže da onaj koji želi da gleda Kijametski dan kao da gleda u izvor – neka uči suru Et-Tekvir.

4 El-Infitar, 3. Allah govori o danu u kojem će se mora provaliti i izliti iz njih njihova voda.

5 El-Infitar, 7. Allah govori o stvaranju čovjeka, kojeg je učinio skladnim i uspravnim.

6 Bez udvostručenja uče još Hamza, Kesai i ostale karije Kufe, dok ostali uče s udvostručenjem.

7 O ovoj suri nije zabilježen nijedan merfu hadis.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MUTAFFIFUN
(ONI KOJI PRI MJERENJU ZAKIDAJU)

Mudžahid kaže da rane⁸ znači “ono što su radili” (tj. grijesi), *suvvibe*⁹ – “kažnjeni”. Drugi kažu da *el-mutaffif* znači “onaj koji ne izvrši obavezu prema drugome” (tj. koji drugoga zakida).

RIJEČI UZVIŠENOG:
“... NA DAN KADA ĆE SE LJUDI
ZBOG GOSPODARA SVJETOVA DIĆI.”¹⁰

4938. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, ovom Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Na Dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići, sve dok neki ne budu se gubili u svom znoju do polovine svojih ušiju!”¹¹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ وَبِلَ الْمُطَفِّفِينَ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بَلْ رَانَ) ثَبُتُ الْخَطَايَا (ثُوبَ) جُوزِي وَقَالَ غَيْرُهُ الْمُطَفُّ لَا يُؤْفَى غَيْرُهُ.

بَابُ

(يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ)

٤٩٣٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ (يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) حَتَّى يَغِيبَ أَحَدُهُمْ فِي رَشْحِهِ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ.

8 El-Mutaffifun, 14. Zbog grijeha koje su činili grešnici će ući u Vatru i bit će zaklonjeni od Allahove milosti. U predanju Ebu-Hurejre koje bilježe Ibn-Hibban, Hakim, Tirmizi i Nesai, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže da srce jedne osobe koja se nakon griješenja ne pokaje zahvati *ran* (omotač) i prekrije ga.

9 El-Mutaffifun, 36. Uzvišeni Allah na kraju ovog poglavlja ističe da nevjernici neće biti drugačije kažnjeni nego prema onome kako su postupali!?

10 El-Mutaffifun, 6.

11 U predanju Mikdada b. Esveda koje bilježi Muslim u *Sahihu* spominje se, shodno ovome hadisu, da će se na Sudnjem danu Sunce spustiti i približiti na jednu milju od Allahovih stvorenja, koja će tada biti u velikom znoju, jedna različita od drugih, shodno svojim djelima.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-INŠIKAK (CIJEPANJE)

Mudžahid kaže da *kitabehu bi šimalihi*¹ znači “knjiga koju će čovjeku biti data u lijevu ruku” (tj. uzet će knjigu svojih djela iza leđa); *veseka*² – “sakuplja od stvorenja”; *zanne en len jehure*³ – “mislio je da se nikada neće vratiti” (tj. mislio je da se nikada Nama neće vratiti). Kaže Ibn-Abbas da ju‘uun znači “kriju”.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“LAHKO ĆE RAČUN POLOŽITI.”⁴

4939. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, prenoseći od Usmana b. Esveda, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..”

PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, ovaj od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..

PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Junusa Hatima b. Ebu-Sagire, ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Kasima, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Svi kojima se bude obračunavalo – propast će!’ ‘Allahov Poslaniče Allah me učinio tvojim iskupom’, upitala sam, ‘zar Uzvišeni nije rekao:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ (الْإِنْشِقَاقُ)

قَالَ مُجَاهِدٌ (كِتَابُهُ بِشِمَالِهِ) يَأْخُذُ كِتَابَهُ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِهِ (وَسَقَى) جَمَعَ مِنْ دَابَّةٍ (ظَنَّ أَنَّ لَنْ يَحْجُورَ) لَا يَرْجِعَ إِلَيْنَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُوعُونَ) يُسِرُّونَ.

بَاب (فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا)

٤٩٣٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الْأَسْوَدِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ح وَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح وَ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي يُوسُفَ حَاتِمِ بْنِ أَبِي صَغِيرَةَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْسَ أَحَدٌ يُحَاسَبُ إِلَّا هَلَكَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ أَلَيْسَ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ

1 El-Inšikak, 10. Naime na Sudnjem će danu lahko račun položiti onaj kome se knjiga preda s desne strane, a nastradat će i u vatru biti bačen onaj kome knjiga njegovih djela bude data iza leđa i s njegove lijeve strane.

2 El-Inšikak, 17. Radi se o zakletvi kojom se kune Gospodar svjetova. On se, naime, zaklinje večernjim rumenilom, noću i onim što ona tamom obavi je te punim mjesecom da će ljudi na sve teže i teže neprilike, teškoće i stanja nailaziti.

3 El-Inšikak, 14. Onaj kome knjiga djela bude data iza leđa smatrao je da nikada neće biti odgovornosti za djela i da neće biti proživljen na Sudnjem danu.

4 El-Inšikak, 4.

‘Onaj kome knjiga njegova bude u desnu ruku data lahko će račun položiti?’⁵

‘To je predočavanje djela, a onaj ko bude polagao račun – propast će !’, odgovorio je.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “VI ĆETE, SIGURNO, NA SVE TEŽE I TEŽE PRILIKE NAILAZITI!”⁶

4940. PRIČAO NAM JE Seid b. Nadr, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr Dža‘fer b. Ijas, prenoseći od Mudžahida da je rekao:

“Ibn-Abbas kaže: ‘Riječi: ‘Vi ćete, sigurno, na sve teže i teže prilike nailaziti!’ – znače na teže stanje od prethodnoga. To je rekao vaš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-BURUDŽ (SAZVIJEŽĐA)

Mudžahid kaže da *el-uhduđ*⁷ znači “rovovi” (tj. rupe u zemlji); *fetenu*⁸ – “na muke stavljali” (tj. kažnjavali ih).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TARIK (DANICA)

Mudžahid kaže da *zatir-redž*⁹ znači “punog kiše” (tj. oblak iz kojeg se spušta kiša), a *zatis-sad*¹⁰ – “koja se otvara da rastinje nikne”¹¹.

بِئَمِّنِهِ فَسَوْفَ يُحَاسِبُ حِسَابًا يَسِيرًا) قَالَ ذَاكَ
الْعَرَضُ يُعْرَضُونَ وَمَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ هَلَكَ .

بَاب (لَتَرْكَبَنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ)

٤٩٤٠. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ النَّضْرِ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ
أَخْبَرَنَا أَبُو بَشِيرٍ جَعْفَرُ بْنُ إِيَّاسٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ
قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَتَرْكَبَنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ) حَالًا
بَعْدَ حَالٍ قَالَ هَذَا نَبِيُّكُمْ ﷺ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْبُرُوجِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الْأُحْدُودِ) شَقٌّ فِي الْأَرْضِ
(فَتَنُوا) عَذَّبُوا .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الطَّارِقِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (ذَاتِ الرَّجْعِ) سَحَابٌ يَرْجِعُ بِالْمَطَرِ
(ذَاتِ الصَّدْعِ) تَتَصَدَّعُ بِالنَّبَاتِ .

5 El-Inšikak, 7-8.

6 El-Inšikak, 19.

7 El-Burudž, 4. Radi se o nevjernicima koji su rovove iskopali te ih vatrom i gorivom napunili i vjernike u te rovove bacali i svjedoci tog zločina bili.

8 El-Burudž, 10. Uzvišeni Allah upozorava da će oni koji vjernike i vjernice budu na muke stavljali ukoliko se ne budu pokajali – ući u Vatru.

9 Et-Tarik, 11. Uzvišeni Allah zaklinje se nebom punim kiše i zemljom, koja se otvara da rastinje nikne, da je Kur'an doista govor koji rastavlja istinu od neistine.

10 Et-Tarik, 12. Tj. zemlju je Allah učinio takvom da se otvara i dozvoljava rastinju i biljkama da niču.

11 O ovoj suri nije naveden nijedan merfu hadis, izuzev Džabirovog, radijallahu anhu, hadisa u kojem se

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-A'LA (SVEVIŠNJI)

4941. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Prvi koji su nama došli od drugova Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, bili su Mus'ab b. Umejir i Ibn-Umm-Maktum, koji su nas podučavali Kur'anu. Iza njih su došli Ammar, Bilal i Sa'd, a zatim Omer b. Hattab među dvadesetericom. Nakon toga došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem Nisam vidio da su se stanovnici Medine ičemu toliko obradovali kao što su se obradovali njemu; vidio sam čak i djecu (i čuo) kako govore: ‘Ovo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već je došao!’ Došao je kada sam ja učio: ‘Hvali ime Gospodara svoga, Svevišnjeg!’¹ – u surama sličnim njoj.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى

٤٩٤١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَوَّلُ مَنْ قَدِمَ عَلَيْنَا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مُضْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَجَعَلَا يَقْرَأَانَا الْقُرْآنَ ثُمَّ جَاءَ عَمَّارٌ وَبِلَالٌ وَسَعْدٌ ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فِي عَشْرِينَ ثُمَّ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَا رَأَيْتُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ فَرِحُوا بِشَيْءٍ فَرَحَهُمْ بِهِ حَتَّى رَأَيْتُ الْوَلَدَ وَالصَّبِيَّانَ يَقُولُونَ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ جَاءَ فَمَا جَاءَ حَتَّى قَرَأْتُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى فِي سُورٍ مِثْلِهَا .

¹ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obraća Muazu, radijallahu anhu, i kaže: “Zar ljude navodiš na smutnju? (tj. svojim predugim učenjem). Dovoljno ti je da učiš sure Ve-Sema i Vet-Tarik, Veš-Šems i Ve-Duhaha.” Ovaj hadis bilježi Nesai u *Sunenu*, a sa spojenim nizom prenosilaca naveden je u dva *Sahiha*.

¹ El-A'la, 1.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-GAŠIJA (TEŠKA NEVOLJA)

Ibn-Abbas kaže da *'amiletun nasibetun*² znači premorena, napaćena (to se odnosi na kršćane). Mudžahid kaže da *'ajnin anijetin*³ znači “s vrela uzavrelog piti a vrijeme pijenja je nastupilo. *Hamimin an* – uzavrele vode”⁴, a *la tesme'u fiha lagijeten*⁵ – “u kome prazne besjede neće slušati” (tj. psovku, proklinjanje). Kaže se da *ed-dari*⁶ znači “trnje” (ono se naziva *eš-šibrik*, a stanovnici Hidžaza nazivaju ga *ed-dari* kada se osuši; a inače je otrovno); *bi musajtirin*⁷ znači “vlast nad nekim” (ova riječ može se učiti i sa sadom i sa sinom). Ibn-Abbas kaže da *ijabehum*⁸ znači “oni će se vratiti”.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ) النَّصَارَى
وَقَالَ مُجَاهِدٌ (عَيْنُ آتِيَةٍ) بَلَغَ إِنَاهَا وَحَانَ شُرْبُهَا .
(حَمِيمٌ أَنْ) بَلَغَ إِنَاهُ (لَا تَسْمَعُ فِيهَا لِأَعْيَةٍ) شَيْئًا
وَيُقَالُ الضَّرِيعُ نَبْتُ يُقَالُ لَهُ الشُّبْرُقُ يُسَمَّى أَهْلُ
الْحِجَازِ الضَّرِيعَ إِذَا يَبَسَ وَهُوَ سُمٌّ (بِمُسَيْطِرٍ)
بِمُسْلَطٍ وَيُقْرَأُ بِالضَّادِ وَالسَّيْنِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
(إِيَابُهُمْ) مَرَجِعُهُمْ .

- 2 El-Gašija, 3. Uzvišeni Allah ovdje govori da će nevjernici, kada budu u velikoj nevolji, biti premoreni i napaćeni prekomjernim radom koji im neće koristiti jer nije bio u skladu sa Allahovim propisima te će biti prženi u Vatri i s uzavrelog vrela će piti.
- 3 El-Gašija, 5.
- 4 Er-Rahman, 44.
- 5 El-Gašija, 11. Tj. u Džennetu, u kome će njegovi stanovnici biti radosni i zadovoljni svojim trudom.
- 6 El-Gašija, 6.
- 7 El-Gašija, 22. Uzvišeni Allah traži od Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ljude poučava, jer je to njegova prvotna uloga, s obzirom da on nad njima nema vlasti niti ih može uputiti ukoliko to Plemeniti Allah ne učini. Znači, trud i angažiranje je naša obaveza, a rezultat je kod Allaha Uzvišenog.
- 8 El-Gašija, 26. Tj. Allahu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FEDŽR (ZORA)

Mudžahid kaže da *el-vetr*¹ znači “neparan” (tj. Uzvišeni Allah); *Ireme zatil-‘imadi*² – “sa stanovnicima Irema, puna palača na stupovima” znači drevnih (imad su “vlasnici šatora koji nisu stalno u jednom mjestu”); *sevtā ‘azab*³ – “bič patnje” (tj. ono čime su kažnjeni); *eklen lemme*⁴ – “pohlepno”; *džemmen*⁵ – “mnogo, pretjerano”. Mudžahid također kaže: “Sve što je On stvorio je u paru: nebo je par, a nepar je Uzvišeni Allah.”⁶ Drugi kažu da je *sevtā ‘azab* termin koji Arapi upotrebljavaju za svaku vrstu kazne u šta ulazi i bič.

*Le bil-mirsad*⁷ znači “u zasjedi” (tj. Njemu će se sve vratiti); *tehadune*⁸ – “čuvate, držite”; *tehuddune*; potičete na hranjenje siromaha; *el-mutmeinneh* – vjerujući čvrsto da je to sevap.

Hasan kaže da *ja ejjetuhen-nefsul-mutmeinneh*⁹ znači “a ti, o smirena dušo”. Kada Allah želi uzeti dušu, ona se smiri, te Allah prema njoj bude

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْفَجْرِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْوَتْرُ اللَّهُ (إِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ) يَعْنِي الْقَدِيمَةَ وَالْعِمَادُ أَهْلُ عَمُودٍ لَا يُقِيمُونَ (سَوَاطِ عَذَابٍ) الَّذِي عَذَّبُوا بِهِ (أَكْلًا لَمَّا) السَّفْ وَ (جَمًّا) الْكَثِيرُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ كُلُّ شَيْءٍ خَلَقَهُ فَهُوَ شَفْعُ السَّمَاءِ شَفْعٌ وَالْوَتْرُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَقَالَ غَيْرُهُ (سَوَاطِ عَذَابٍ) كَلِمَةٌ تَقُولُهَا الْعَرَبُ لِكُلِّ نَوْعٍ مِنَ الْعَذَابِ يَدْخُلُ فِيهِ السَّوْطُ (لِبِالْمِرْصَادِ) إِلَيْهِ الْمَصِيرُ (تَحَاضُّونَ) تَحَافِظُونَ وَتَحْضُونَ تَأْمُرُونَ بِإِطَاعِهِ (الْمُطْمَئِنَّةُ) الْمَصْدَقَةُ بِالشَّوَابِ وَقَالَ الْحَسَنُ (يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ) إِذَا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قَبْضَهَا أَطْمَأْنَنْتَ إِلَى اللَّهِ

- 1 El-Fedžr, 3. Uzvišeni Allah zaklinje se na početku ove sure zorom, i s deset noći, i s parnim i neparnim i noći kada nastaje.
- 2 El-Fedžr, 7. Irem je bio sin Samov, a unuk Nuhov, alejhis-selam. Neki kažu da je Irem ime naselja, drugi ime plemena, treći ime Damaska, a četvrti da je to ime nastradalog naroda. Ibn-Hadžer daje prednost mišljenju da je Irem ime plemena koje se veže za Irema, sina Samovog, a unuka Nuhovog, alejhis-selam. Imad su stupovi, a neki tvrde da su to šatori.
- 3 El-Fedžr, 13. Uzvišeni Allah govori kako je spustio Svoj bič patnje i kaznu Svoju nesnosnu na Ad, stanovnike Irema, Semud, faraona i one koji su zulum provodili na Zemlji, jer je Uzvišeni Allah Taj koji je u zasjedi i sve pomno prati.
- 4 El-Fedžr, 19. Tj. nasljedstvo pohlepno jedete.
- 5 El-Fedžr, 20. Tj. bogatstvo pretjerano volite.
- 6 Tirmizi bilježi predanje od Imrana b. Husajna da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o riječima *eš-šeffu* i *el-vitr* (paru i neparu), pa je rekao: “To je namaz: neki je parni, a neki neparni.” *El-vitr* većina karija uči s *fethom*, tj. *el-vetr*, dok karije Kufe, izuzev Asima, uče to s *kesrom*, tj. *el-vitr*.
- 7 El-Fedžr, 14. Uzvišeni Allah objavljuje da je On u zasjedi, naime da On sve vidi, čuje i kontrolira; sve će doći neosporno je Njemu, i On će sa svakom osobom svesti konačni račun.
- 8 El-Fedžr, 18. Uzvišeni Allah upozorava da ljudi ne ukazuju pažnju siročetu, te ne potiču jedni druge na pažnju prema siromasima i kako bi im osigurali osnovne životne potrebe.
- 9 El-Fedžr, 27.

blag, a ona zadovoljna Allahom, pa i Allah bude zadovoljan njome. Zatim On naredi da se uzme duša, pa je onda uvede u Džennet i učini da ona bude od Njegovih dobrih robova. Drugi kažu da *džabu*¹⁰ znači “klesali, probijali, udubljivali”, a izvedeno je od *džejbel-kamisi* – “rasječen je otvor (džep) na košulji”; *jedžbul felate*, presijeca ga *lemmen*¹¹ znači “pohlepno” svega ga sakupio, došao mu do kraja.¹²

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-BELED (GRAD)

Mudžahid kaže da *ve ente hillun bihazel-beledi*¹³ a tebi će biti dopušteno u ovom gradu” (tj. Mekki; neće ti biti grijeh ono što je drugim ljudima)¹⁴; *ve validin*¹⁵ – “i roditeljem Ademom”; *ve ma velede*¹⁶ – “i onim kojeg je rodio”; *lubeden*¹⁷ – “nebrojeno, mnogo”; *en-nedždejni*¹⁸ – “dobro i zlo”; *mesgabatin*¹⁹

وَاطْمَأَنَّ اللَّهُ إِلَيْهَا وَرَضِيَ عَنْ اللَّهِ وَرَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَأَمَرَ بَقْبُضِ رُوحِهَا وَأَدْخَلَهَا اللَّهُ الْجَنَّةَ وَجَعَلَهُ مِنْ عِبَادِهِ الصَّالِحِينَ وَقَالَ غَيْرُهُ (جَابُوا) نَقَبُوا مِنْ جَيْبِ الْقَمِيصِ قُطْعَ لَهُ جَيْبٌ يُجُوبُ الْفَلَاةَ يَقْطَعُهَا (لَا) لَمْ تُتَّ أَجْمَعَ آتَيْتُ عَلَى آخِرِهِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ لَا أُقْسِمُ (الْبَلَد)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ) بِمَكَّةَ لَيْسَ عَلَيْكَ مَا عَلَى النَّاسِ فِيهِ مِنَ الْإِثْمِ (وَوَالِدِ آدَمَ) (وَمَا وَلَدَ) (لُبْدًا) كَثِيرًا وَ (النَّجْدَيْنِ) الْخَيْرُ وَالشَّرُّ (مَسْغَبَةٍ) مَجَاعَةٍ (مَثْرَبَةٍ) السَّاقِطُ فِي التُّرَابِ يُقَالُ

10 El-Fedžr, 9. Radi se o narodu Semud, čiji su pripadnici stijene u dolini klesali.

11 El-Fedžr, 19. Uzvišeni Allah govori o onima koji nasljedstvo pohlepno jedu i troše.

12 O ovoj suri nije zabilježen nijedan merfu hadis. Jedino postoji merfu predanje o dijelu ajeta: “I kad se toga dana primakne Džehennem...” (El-Fedžr, 23). U tom predanju Ibn-Mes’ud, radijallahu anhu, tumačeći Allahove riječi iz ove sure, citira hadis: “Toga će se dana primaknuti Džehennem sa sedamdeset hiljada uzda, a sa svakom uzdom sedamdeset hiljada meleka koji je vuku.” (Hadis bilježe Muslim i Tirmizi.)

13 El-Beled, 1. Ova je sura objavljena u Mekki prije iseljenja u Medinu. U ovom se ajetu navješćuje da će se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vratiti u Mekku te da će mu biti dopušteno da njene stanovnike kazni, ili da im oprost.

14 Hakim bilježi od Ibn-Abbasa predanje u kome se navodi da će Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, biti dopušteno od Allaha, dželle šanuhu, da radi u Mekki što želi, a u rivajetu Ibn-Murdevejhovom stoji da će mu biti dozvoljeno da se bori u njoj. Pojašnjenje je u hadisu koji je muttefekun alejhi, a gdje stoji: “Ovaj grad Allah je učinio svetim od onoga dana otkako je stvorio nebesa i Zemlju i tako će ostati sve do Sudnjeg dana. U njemu je zabranjeno sjeći drveće, čupati travu, osim što je meni učinjeno dozvoljenim jedan dio dana. Danas je povraćena njena svetost kao što je bila jučer. Neka prisutni prenese ovo odsutnom.”

15 El-Beled, 3.

16 Isti ajet. Ovim se ajetom Uzvišeni Allah, pored ostalog, zaklinje roditeljem i onim koga je rodio.

17 El-Beled, 6. Čovjek prkoseći i oholeći se, izgovara: “Utrošio sam blago neprojeno!”

18 El-Beled, 10. Uzvišeni Allah kaže da je čovjeku podario dva oka, jezik, dvije usne i da mu je objasnio šta je dobro, a šta zlo.

19 El-Beled, 14. Uzvišeni Allah pojašnjava kako je moguće na blagodatima zahvalan biti: između ostalog, kad glad hara, potrebnoga nahraniti.

– “glad”; *metrebetin*¹ – “ubogoga, potrebnoga; koji je pao u prašinu”.

Kaže se da *felaktehamel-‘akabe*² znači “pa zašto on nije bio zahvalan na blagodatima?” (tj. zašto nije bio zahvalan na blagodatima na dunjaluku); zatim se pojašnjava šta je *el-‘akabe*, pa se kaže: “A šta ti misliš kako se može na blagodatima zahvalan biti? – Roba ropstva osloboditi, ili, kad glad hara, nahraniti!”³

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EŠ-ŠEMS (SUNCE)

Mudžahid kaže da *bi tagvaha*⁴ znači “zbog obijesti svoje; zbog grijeha svojih”, a *ve la jehafu ‘ukbaha*⁵ – “ne strahujući zbog toga od odgovornosti od bilo koga”.

POGLAVLJE

4942. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Vuhejb, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je Abdullah b. Zem‘a kazivao:

“Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je na hutbi, spominjući devu i onoga koji ju je zaklao, rekao: ‘Kad se jedan nesretnik između njih podigao...’ Tada je ustao jedan snažan i silovit čovjek, najmoćniji u svom narodu, kao što je Ebu-Zem‘a, a zatim je spomenuo i žene, i rekao: ‘Neko od vas tuče svoju ženu, kao što roba tuče, a onda, možda, krajem dana s njom spava!’ Zatim ih je posavjetovao u vezi njihovog smijanja

(فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ) فَلَمْ يَقْتَحِمِ الْعَقَبَةَ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ فَسَّرَ الْعَقَبَةَ فَقَالَ (وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ فَكُ رَقَبَةً أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الشَّمْسِ وَضَحَاهَا

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بَطَغَوَاهَا) بِمَعَاصِيهَا (وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا) عُقْبَى أَحَدٍ.

باب

٤٩٤٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَمْعَةَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ وَذَكَرَ النَّاقَةَ وَالَّذِي عَقَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ (إِذِ انْتَبَعَتْ أَشْقَاهَا) انْتَبَعَتْ لَهَا رَجُلٌ عَزِيزٌ عَارِمٌ مَنِيعٌ فِي رَهْطِهِ مِثْلُ أَبِي زَمْعَةَ وَذَكَرَ النِّسَاءَ فَقَالَ يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ فَيَجْلِدُ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ فَلَعَلَّهُ يُضَاجِعُهَا مِنْ آخِرِ يَوْمِهِ ثُمَّ وَعَظَهُمْ فِي ضَحِكِهِمْ مِنَ الضَّرْطَةِ

- 1 El-Beled, 16. Jedan od načina zahvale Uzvišenom Allahu na Njegovim blagodatima jest i nahraniti ubogoga nevoljnika.
- 2 El-Beled, 11. Uzvišeni Allah postavlja pitanje zahvalnosti na Njegovim blagodatima.
- 3 El-Beled, 12-14. Inače, o ovoj suri nije zabilježeno merfu predanje.
- 4 Eš-Šems, 11. Uzvišeni Allah govori o Semudu, koji je poricao istinu zbog obijesti svoje.
- 5 Eš-Šems, 15. Kada su pripadnici Salihova, alejhis-selam, naroda zaklali devu kojom su bili iskušavani i koja ima je bila jasan znak od Allaha, dželle šanuhu, Uzvišeni ih je Allah uništio i do posljednjega istrijebio, kako kaže: “... ne strahujući zbog toga od odgovornosti.”

zbog puštanja vjetra i rekao: “Zašto se neko od vas smije onome što sam čini?!”⁶

Ebu-Mu‘avija kaže: “Pričao nam je Hišam, prenoseći od svoga oca, kojem je Abdullah b. Zem‘a kazivao: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže...’ – da je on sličan Ebu-Zem‘i, amidži Zubejra b. Avvama.”⁷

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-LEJL (NOĆ)

Ibn-Abbas kaže da *ve kezzebe bil-husna*⁸ znači “i ono najljepše smatra lažnim” tj. ono što slijedi. Mudžahid kaže da *teredda*⁹ znači “strovali” (tj. umre), a *telezza*¹⁰ – “razbuktalom”. Ubejd b. Umejr učio je: *Tetelezza*.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I DANA KADA SVANE.”¹¹

4943. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od A‘meša, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je kazivao:

“Ušao sam u Šam u grupi s Abdullahovim drugovima. Kada je za nas čuo Ebu-Derda, došao je i upitao nas: ‘Ima li među vama neko ko uči?’¹² ‘Da’, odgovorili smo.

‘Ko među vama najbolje uči?’, upitao je. Pokazali su na mene.

‘Uči!’, reče on, te proučih: ‘Tako mi noći kada tmine

وَقَالَ لَمْ يَضْحَكْ أَحَدُكُمْ مِمَّا يَفْعَلُ وَقَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ زَمْعَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِثْلُ أَبِي زَمْعَةَ عَمَّ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى) بِالْخَلْفِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَرَدَّى) مَاتَ وَ (تَلْظَى) تَوَهَّجَ وَقَرَأَ عُبَيْدُ بْنُ عُمَيْرٍ تَلْظَى .

بَابُ (وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى)

٤٩٤٣ . حَدَّثَنَا قَيْصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ دَخَلْتُ فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِ عَبْدِ اللَّهِ الشَّامَ فَسَمِعَ بَنَا أَبَوِ الدَّرْدَاءِ فَاتَانَا فَقَالَ أَفِيكُمْ مَنْ يَقْرَأُ فَقُلْنَا نَعَمْ قَالَ فَأَيُّكُمْ أَقْرَأُ فَأَشَارُوا إِلَيَّ فَقَالَ أَقْرَأُ فَقَرَأْتُ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى) وَالذِّكْرِ وَالْأُنْثَى قَالَ أَنْتَ سَمِعْتَهَا مِنْ فِي صَاحِبِكَ

6 Hadis o ovome dolazi u poglavlju *O edebu*.

7 Ebu Zem‘a je, kako konstantuje Ibn-Hadžer, Esved b. Muttalib b. Esed, jedan od onih koji su se ismijavali a umro je u kufru, u Mekki. Njegov sin Zem‘a ubijen je na Bedru, također kao kafir. (*Fethul-Bari*, 8/576).

8 El-Lejl, 9. Radi se o nevjernicima koji škrtare, osjećaju se neovisnim i ono što je najljepše, tj. nagradu i kaznu na onom svijetu smatraju lažnim – njima je omogućen put propasti i zla.

9 El-Lejl, 11. Uzvišeni Allah upozorava čovjeka da mu, kada umre, neće koristiti njegovo bogatstvo.

10 El-Lejl, 14. Uzvišeni Allah upozorava i opominje ljude razbuktalom vatrom.

11 El-Lejl, 2.

12 Misli se da je stručnjak u kiraetu, učenju Kur‘ana.

razastre, i dana kada svane, i muška i ženska...¹
 ‘jesi li zaista to čuo iz usta svoga druga?’, upitao je, a ja odgovorih: ‘Da.’

‘I ja sam to čuo iz usta Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem’, reče on, ‘a ovi to negiraju!’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I ONOGA KOJI MUŠKO I ŽENSKO
 STVARA.”²

4944. PRIČAO NAM JE Umer, njemu njegov otac, a ovom A‘meš, prenoseći od Ibrahima da je kazivao:

“Abdullahovi drugovi došli su Ebu-Derdau, pa ih je on tražio i našao ih, a onda ih upitao: ‘Ko od vas uči Abdullahovim kiraetom?’

‘Svi mi’, odgovorili su.

‘Pa ko od vas najbolje pamti?’, upitao je. Pokazali su na Alkamu.

‘Kako si ga (Ibrahima) čuo da uči *Vel-lejli iza jagša*?’, upitao je, a Alkama odgovori: ‘*Vez-zekeri vel-unsu*.’

‘Svjedočim’, reče on, ‘da sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči ovako, a oni traže od mene da učim: ‘*Ve ma halekaz-zekere vel-unsu*.’ Tako mi Allaha, ne želim ih u tome slijediti!’”

قُلْتُ نَعَمْ قَالَ وَأَنَا سَمِعْتُهَا مِنْ فِي النَّبِيِّ ﷺ
 وَهَؤُلَاءِ يَأْبُونَ عَلَيْنَا .

بَاب (وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى)

٤٩٤٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا
 الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قَدِمَ أَصْحَابُ عَبْدِ اللَّهِ
 عَلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ فَطَلَبَهُمْ فَوَجَدَهُمْ فَقَالَ أَيُّكُمْ
 يَقْرَأُ عَلَى قِرَاءَةِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا قَالَ فَأَيُّكُمْ
 أَحْفَظُ فَأَشَارُوا إِلَى عَلْقَمَةَ قَالَ كَيْفَ سَمِعْتَهُ يَقْرَأُ
 (وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَى) قَالَ عَلْقَمَةُ وَالذَّكَرَ وَالْأُنْثَى
 قَالَ أَشْهَدُ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ هَكَذَا
 وَهَؤُلَاءِ يُرِيدُونِي عَلَى أَنْ أَقْرَأَ (وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ
 وَالْأُنْثَى) وَاللَّهُ لَا أَتَابِعُهُمْ .

1 El-Lejl, 1-3. Naime, u 3. ajetu, koji je Alkama učio kako ga je čuo od Abdullaha b. Mesu‘da, radijallahu anhu, da uči samo *vez-zekeri vel-unsu* (muška i ženska), dok je kod drugih *ve ma halekaz-zekere vel-unsu* (i Onoga koji muško i žensko stvara). Ibn-Mes‘udov, radijallahu anhu, kiraet nije prenesen osim od ovdje spomenutih, a njime nije učio niko od stanovnika Kufe, iako su Alkame i Ibn-Mes‘ud poučavali njegove stanovnike kiraetu (učenju Kur’ana). Tako su stanovnici Šama preuzeli učenje od Ebu-Derdau, a niko od njih nije učio po spomenutom kiraetu. To ojačava stav da je takvo učenje mensuh, tj. derogirano, što zastupa Ibn-Hadžer *. (Fethul-bari, 8/578)

2 El-Lejl, 3.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONOME KOJI UDJELJUJE I NE GRIJEŠI...”³

4945. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od A‘meša, on od Sa‘da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:

“Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dženazi u Beki’i kada je rekao: ‘Svakome je od vas već određeno mjesto u Džennetu i mjesto u Vatri!’

‘Allahov Poslaniče’, upitali su, ‘zar se nećemo na to osloniti?’

‘Radite, a svakome je olakšano (ono što mu je određeno)!’, odgovorio je, a zatim proučio:

‘Onome koji udjeljuje i grijeha se kloni i ono najljepše smatra istinitim...’ – sve do Njegovih riječi: ‘... njemu ćemo Džehennem pripremiti!’”⁴

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I ONO NAJLJEPŠE SMATRA ISTINITIM...”⁵

PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid, a ovom A‘meš, prenoseći od Sa‘da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:

“Sjedjeli smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..”, spomenuvši slično citiranom hadisu.⁶

بَابُ قَوْلِهِ (فَأَمَّا مَنْ أُعْطِيَ وَاتَّقَى)

٤٩٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ فِي جَنَازَةٍ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا نَتَكَلَّفُ فَقَالَ اْعْمَلُوا فَكُلُّ مُيَسَّرٌ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أُعْطِيَ وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى) إِلَى قَوْلِهِ (لِلْعُسْرَى).

بَابُ

(فَأَمَّا مَنْ أُعْطِيَ وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى)

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا قُعُودًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ نَحْوَهُ.

3 El-Lejl, 5.

4 El-Lejl, 5-10.

5 El-Lejl, 6.

6 Spomenuo je hadis sličan prethodnom.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... NJEMU ĆEMO DŽENNET PRIPREMITI.”¹

4946. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sulejmana, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, on od Alije, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je na jednoj dženazi drvo i, udarajući njime po zemlji, rekao: ‘Svakome je od vas određeno mjesto u Vatri ili u Džennetu!’

‘Allahov Poslaniče, zar se nećemo osloniti na to?’, upitali su.

‘Radite, svakome je olakšano (ono što mu je određeno)!’, reče on i prouči: ‘Onome koji udjeljuje i ne grijeha se kloni i ono najljepše smatra istinitim...’”

Šu'ba kaže: “Ispričao mi ga je (ovaj hadis) i Mensur, a ja ga ne vidim drugačijim od hadisa Sulejmana.”

RIJEČI UZVIŠENOG: “A ONOME KOJI TVRDIČI I OSJEĆA SE NEOVISNIM...”²

4947. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki', prenoseći od A'meša, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Sjedjeli smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: ‘Svakome je od vas određeno mjesto u Džennetu i mjesto u Vatri!’

‘Zar se nećemo osloniti na to, Allahov Poslaniče?’, upitalismo. ‘Radite, svakome je njegovo olakšano!’, odgovorio je, a zatim proučio: ‘Onome koji udjeljuje i grijeha se kloni i ono najljepše smatra istinitim...’ – sve do Njegovih riječi: ‘... njemu ćemo put zla olakšati!’”

بَاب (فَسَنِيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى)

٤٩٤٦. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ فِي جَنَازَةٍ فَأَخَذَ عُودًا يَنْكُثُ فِي الْأَرْضِ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا نَتَكَلَّفُ قَالَ اْعْمَلُوا فِكُلِّ مَيْسَرٍ (فَأَمَّا مَنْ أُعْطِيَ وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى) قَالَ شُعْبَةُ وَحَدَّثَنِي بِهِ مَنْصُورٌ فَلَمْ أَنْكَرْهُ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ.

بَاب قَوْلِهِ (وَأَمَّا مَنْ يَخْلُ وَاسْتَغْنَى)

٤٩٤٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا نَتَكَلَّفُ قَالَ لَا اْعْمَلُوا فِكُلِّ مَيْسَرٍ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أُعْطِيَ وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنِيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى) إِلَى قَوْلِهِ (فَسَنِيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى).

¹ El-Lejl, 7.

² El-Lejl, 8.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I ONO NAJLJEPŠE SMATRA LAŽNIM...”³

4948. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Sa‘da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Bili smo na dženazi u Bekiul-Garkadu. Došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i sjeo, te smo svi mi sjeli oko njega. Držao je štap, koji je okretao, i počeo njime udarati (po zemlji), a zatim rekao: ‘Svakome od vas, i svakom živom, određeno je mjesto u Džennetu ili Vatri i propisano mu je da li će biti nesretan ili sretan!’ Jedan čovjek upita: ‘Zar se (onda) nećemo osloniti na svoju knjigu i ostaviti djela (rad): ko od nas bude od tih sretnika težit će djelima sretnika, a ko od nas bude od nesretnika težit će djelima nesretnika?’

‘Što se tiče sretnika’, odgovori on, ‘bit će mu olakšano da radi djela sretnika, a što se tiče nesretnika, njima će biti olakšano da rade djela nesretnika’, a zatim prouči: ‘Onome koji udjeljuje i kloni se grijeha i ono najljepše smatra istinitim...”

بَابُ قَوْلِهِ (وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى)

٤٩٤٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّلْمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا فِي جَنَازَةٍ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ فَاتَّانَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَعَدَ وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ وَمَعَهُ مَخْضَرَةٌ فَنَكَّسَ فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِمِخْضَرَتِهِ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ وَمَا مِنْ نَفْسٍ مَنْقُوسَةٍ إِلَّا كُتِبَ مَكَانُهَا مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ وَإِلَّا قَدْ كُتِبَتْ شَقِيَّةٌ أَوْ سَعِيدَةٌ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا نَتَكَلَّمُ عَلَى كِتَابِنَا وَنَدْعُ الْعَمَلَ فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشَّقَاءِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاءِ قَالَ أَمَّا أَهْلُ السَّعَادَةِ فَيُيسَّرُونَ لِعَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَأَمَّا أَهْلُ الشَّقَاءِ فَيُيسَّرُونَ لِعَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاءِ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى).

³ El-Lejl, 9.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NJEMU ĆEMO DŽEHENNEM PRIPREMITI."¹

4949. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od A'meša, koji kaže da je čuo Sa'da b. Ubejde, kako kazuje od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Vjerovjesnik je bio na jednoj dženazi kada je uzeo nešto i udarao njime po zemlji, rekavši: ‘Svakome je od vas propisano mjesto u Vatri i mjesto u Džennetu!’

‘Allahov Poslaniče’, upitali su, ‘zar se (onda) nećemo osloniti na svoju knjigu i ostaviti djela?’

‘Radite’, odgovori on, ‘jer je svakome olakšano ono radi čega je stvoren. Onaj ko bude sretnik – bit će mu olakšano raditi djela sretnika, a onaj ko je nesretan – bit će mu olakšano raditi djela nesretnika, a zatim prouči: ‘Onome koji udjeljuje i kloni se grijeha i ono najljepše smatra istinitim...’”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ED-DUHA (JUTRO)

Mudžahid kaže da iza *sedža*² znači “kada se utiša, tj. zavlada u pola noći”, dok drugi kažu da to znači “kada se smrkne i smiri se”. ‘Ailen’³ znači “siromah” tj. s puno čeljadi.

بَاب (فَسَدِّسْرُهُ لِلْعُسْرَى)

٤٩٤٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي جَنَازَةٍ فَأَخَذَ شَيْئًا فَجَعَلَ يَنْكُثُ بِهِ الْأَرْضَ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا نَتَّكِلُ عَلَى كِتَابِنَا وَنَدْعُ الْعَمَلَ قَالَ اْعْمَلُوا فِكُلُّ مُيَسَّرٍ لِمَا خُلِقَ لَهُ أَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَيُيَسَّرُ لِعَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشَّقَاءِ فَيُيَسَّرُ لِعَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْذُحَى

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِذَا سَجَى) اسْتَوَى وَقَالَ غَيْرُهُ (سَجَى) أَظْلَمَ وَسَكَنَ (عَائِلًا) ذُو عِيَالٍ.

- 1 El-Lejl, 10. U hadisu ovog naslova prenosilac hadisa A'meš kaže da je čuo Sa'da b. Ubejdu kako kazuje od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija čega nema u prije spomenutim rivajetima gdje se spominje samo 'an tj. od.
- 2 Ed-Duha, 2. Uzvišeni Allah zaklinje se Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jutrom i noću kada se utiša, napominjući da ga nije napustio niti omrznuo. Naime, idolopoklonici su se rugali Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu nekoliko dana ništa ne bi bilo objavljeno, govoreći da ga je njegov Gospodar napustio i omrznuo. To je bilo povod objave ovoga ajeta i ove zakletve Gospodara svjetova.
- 3 Ed-Duha, 8. Uzvišeni Allah podsjeća Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je uputio na stazu sreće i da ga je od siromaha imućnim učinio.

RIJEČI UZVIŠENOG: “GOSPODAR TVOJ
NIJE TE NI NAPUSTIO NI OMRZNUO!”⁴

4950. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovom Esved b. Kajs, koji je čuo Džunduba b. Sufjana, radijallahu anhu, kako pripovijeda:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se i nije ustajao na noćni namaz (tehedždžud) dvije ili tri noći, pa je došla jedna žena i rekla: ‘Muhammede, nadam se da te tvoj šejtan napustio, nisam ga vidjela da ti se približava dvije ili tri noći!’⁵ Tada je Uzvišeni Allah objavio: ‘Tako mi jutro, i noći kada se utiša – Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!’”⁶

RIJEČI UZVIŠENOG: “GOSPODAR TVOJ
NIJE TE NI NAPUSTIO NI OMRZNUO!”⁷

Uči se s udvostručenjem i bez njega, a značenje je isto, tj. *ma vedde‘ake* i *ma vede‘ake* – “nije te napustio”. Ibn-Abbas kaže da to znači “nije te ostavio i nije te zamrzio”.

بَاب (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى)

٤٩٥٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الْأَسْوَدُ بْنُ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدُبَ بْنَ سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اشْتَكَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ يَقُمْ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا فَجَاءَتِ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ شَيْطَانُكَ قَدْ تَرَكَكَ لَمْ أَرَهُ قَرَبَكَ مُنْذُ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى) قَوْلُهُ (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى).

بَاب قَوْلِهِ (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى)

تَقْرَأُ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ بِمَعْنَى وَاحِدٍ مَا تَرَكَكَ رَبُّكَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَا تَرَكَكَ وَمَا أَبْغَضَكَ.

⁴ Ed-Duha, 4.

⁵ Žena koja mu je to rekla bila je, po svoj prilici, Umm-Džemila bint Harb, supruga Ebu-Lehebova, budući da ga je nazvala imenom, a ne Allahovim Poslanikom i da je, rugajući se, kazala kako ga je šejtan napustio, a radilo se o nedolasku Džibrila.

Postoje predanja, npr. kod Taberanija, da mu Džibril nije dolazio zbog toga što mu se u kući nalazio pas, iako za to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije ni znao. Međutim, ovaj događaj većina učenjaka ne smatra razlogom prestanka objave. Taberi navodi predanje od Ibn-Abbasa da se to desilo kada se Džibril nije izvjesno vrijeme pojavljivao, pa su ljudi počeli govoriti: “Njegov ga je Gospodar ostavio i zamrzio!” Tada je objavljen ovaj ajet. U drugom predanju spominje se zabrinutost Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, zbog nedolaska Džibrila, pa mu je Uzvišeni Allah objavio suru Ed-Duha.

Sulejman Tejmi u *Siri* navodi predanje u kojem se navodi da su, nakon prestanka objave, mnogi rekli: “Da je to bilo od Allaha, nastavilo bi se objavljivanje!” Tada je Uzvišeni Allah objavio dvije sure: Ed-Duha i El-Inširah. Ibn-Ishak u svojoj *Siri* spominje da su idolopoklonici pitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o Zul-Karnejnu i duši, pa im je on obećao odgovoriti, ali nije rekao ako Bog da. Čekao je na objavu dvanaest noći i više, da bi nakon toga Uzvišeni Allah objavio suru Ed-Duha i odgovor za ono što su tražili i riječi Uzvišenog: “I ne reci za nešto to ću učiniti sutra osim, ako Allah htjedne.” (El-Kehf, 22-23) Ibn-Hadžer kaže da je spominjanje sure Ed-Duha ovdje daleko, ali je moguće da je vrijeme ova dva događaja blisko pa su neki prenosiooci spojili jedno kazivanje sa drugim.

⁶ Ed-Duha, 1-3.

⁷ Ed-Duha, 3.

4951. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Džafer Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Esveda b. Kajsa da je čuo Džunduba Badželija (kako kazuje):

“Jedna je žena rekla: ‘Allahov Poslaniče, vidim da je tvoj drug samo zakasnio!’¹ pa je objavljeno: ‘Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!’”

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-INŠIRAH (ŠIROKOGHUDNOST)

Mudžahid kaže da *vizreke*² znači “breme tvoje” (tj. iz džahilijeta); *enkada*³ – “koje je tištilo” (tj. pritiskalo), a *meal-usri jusra*⁴ – “s mukom je i last” (tj. nakon teškoća dolazi i olakšanje). Ibn-Ujejna kaže: “S tom mukom je i druga olakšica, kao što su riječi Uzvišenog: “Očekujete li za nas išta drugo osim jedno od dva dobra?”⁵ Ne može muka pobijediti dva olakšanja. Mudžahid, dalje, kaže da *fensab*⁶ znači “ibadetu se predaj” (tj. obrati se svojim potrebama svome Gospodaru). Prenosi se od Ibn-Abbasa da riječi *elem nešrah*⁷ znače “zar nismo prostranim učinili” (tj. Allah je tvoje grudi učinio prostranim za Islam).

٤٩٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدُبًا الْبَجَلِيَّ قَالَتْ امْرَأَةٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَرَى صَاحِبَكَ إِلَّا أَبْطَأَكَ فَتَزَلْتُ (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْاِنْشِرَاحِ لَكَ (الشَّرْحُ)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَزَرَكَ) فِي الْجَاهِلِيَّةِ (أَنْقَضَ) أَثْقَلَ (مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا) قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ أَيُّ مَعَ ذَلِكَ الْعُسْرِ يُسْرًا آخَرَ كَقَوْلِهِ (هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسَيْنَيْنِ) وَلَنْ يَغْلِبَ عُسْرٌ يُسْرَيْنِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَانْصَبْ) فِي حَاجَتِكَ إِلَى رَبِّكَ وَيَذْكُرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ) شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ.

- Ovdje se radi o Hatidži, radijallahu anha, supruzi Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, s obzirom da ga je ona nazvala Allahovim Poslanikom i da je Džibrila nazvala njegovim drugom, i to je rekla iz brige i saosjećanja. Dok je Ummu-Džemil rekla svoje riječi iz zlobe i pakosti.
- El-Inširah, 2. Uzvišeni Allah govori o skidanju bremena i tereta iz perioda prije poslanstva, dok on još nije znao za Pravi put, tereta koji je tištio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
- El-Inširah, 3.
- El-Inširah, 6. Koliko god Allah čovjeku dao iskušenja, doći će i olakšanje.
- Et-Tevba, 52.
- El-Inširah, 7. Tj. kada završiš s poslovima, predaj se tada ibadetu, što ukazuje na činjenicu da jedan musliman nije nikada besposlen, ili je u dinskom ili je u dunjalučkom poslu. Ovo ne znači da će čovjek čekati da završi svoje ovosvjetske poslove, pa tek onda činiti ibadet. Dunjaluk ne smije biti na račun ahireta, već su vjerske obaveze najpreče.
- El-Inširah, 1. Dakle, samo zahvaljujući Allahovoj uputi čovjek prima islam i njegovo srce prihvata istinu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TIN (SMOKVA)

Mudžahid kaže da *et-tini vez-zejtuni*⁸ znači “smokve i masline” (koje ljudi jedu). Neki drugi kažu da *fema jukezzibuke*⁹ znači “šta te u laž ugoni” (šta je to što te može opovrgnuti da će ljudima biti obračun svođen prema njihovim djelima; kao da je rekao: ko može da te u laž utjeruje u pogledu nagrade i kazne?).

4952. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhāl, a njemu Šu‘ba da ga je obavijestio Adi, koji je čuo od Beraa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio na putu, učio na jednom od rekata jaciye-namaza: “*Vet-tini vez-zejtuni...*”¹⁰ *Takvimin*¹¹ znači “sklad, stvaranje”.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ التِّينِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ هُوَ التِّينُ وَالزَّيْتُونُ الَّذِي يَأْكُلُ النَّاسُ يُقَالُ (فَمَا يُكَذِّبُكَ) فَمَا الَّذِي يُكَذِّبُكَ بِأَنَّ النَّاسَ يُدَانُونَ بِأَعْمَالِهِمْ كَأَنَّهُ قَالَ وَمَنْ يَقْدِرْ عَلَى تَكْذِيبِكَ بِالشَّوَابِ وَالْعِقَابِ .

٤٩٥٢ . حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي سَفَرٍ فَقَرَأَ فِي الْعِشَاءِ فِي إِحْدَى الرَّكَعَتَيْنِ بِالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ (تَقْوِيمِ) الْخَلْقِ .

8 Et-Tin, 1. Uzvišeni Allah zaklinje se u ovom ajetu smokvom i maslinom.

9 Et-Tin, 7. Tj. onaj svijet.

10 Ebu-Ali b. Seken u djelu *Kitabus-sahaba*, spominjući biografiju Zur‘e b. Halife, jednog od ljudi iz Jemame, kaže da je on rekao: “Čuli smo za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo došli, a on nam je ponudio islam, u koji smo prešli i dao nam je jedan udio. Tada smo čuli da u namazu uči na prvom rekatu Et-Tin a na drugom El-Kadr.”

11 Et-Tin, 4. Uzvišeni Allah objavljuje da je čovjeka stvorio u najljepšem liku i obliku.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-ALEK (UGRUŠAK)¹

Kutejba kaže: “Pričao nam je Hammad, prenoseći od Jahje b. Atika, a on od Hasana da je rekao: “Napiši u mushafu na početku Fatihe: ‘*Bismillahir-rahmanir-rahim!* (U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!) i načini crtu između dvije sure.” (Mudžahid kaže da *nadijehu*² znači “društvo svoje”; *Ez-Zebanije*³ – “meleci”; kaže Ma‘mer *er-rudž’a*⁴ – “svi će se vratiti”; povratak. *Lenesfe’an*⁵ – “dohvatit ćemo” (*lenesfe’an* sa nunom bez tešdida; *safa’tu bijedihi* znači “uzeti, dohvatiti”).

POGLAVLJE...

4953. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba; a PRIČAO MI JE i Seid b. Mervan, njemu Muhammed b. Abdul-Aziz b. Ebu-Rizme, ovom Ebu-Salih Selmevejh, a njemu Abdullah, prenoseći od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve b. Zubejra da je Aiša, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:

“Ono čime je počela objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su istiniti snovi. Sve što bi vidio u tim snovima dolazilo bi poput zore. Kasnije je zavolio samoću, pa se počeo osamljivati u pećini Hira. Snabdijevao bi se

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ اَلْعَلَقِ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (العلق)

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَتِيقٍ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ أَكْتُبُ فِي الْمُصْحَفِ فِي أَوَّلِ الْإِمَامِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَاجْعَلْ بَيْنَ السُّورَتَيْنِ خَطًّا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (نَادِيَهُ) عَشِيرَتَهُ. (الزَّبَانِيَّةُ) الْمَلَائِكَةُ وَقَالَ مَعْمَرٌ (الرُّجْعَى) الْمَرْجِعُ (لِنَسْفَعَنَّ) قَالَ لَنَا خُذْنِ وَلِنَسْفَعَنَّ بِالنُّونِ وَهِيَ الْخَفِيفَةُ سَفَعْتُ بِيَدِهِ أَخَذْتُ.

باب

٤٩٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ ح وَحَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مَرْوَانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رِزْمَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو صَالِحٍ سَلَمَوِيُّهُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ أَوَّلَ مَا بُدِيَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ فِي النَّوْمِ فَكَانَ لَا يَرَى رُؤْيَا إِلَّا جَاءَتْ مِثْلَ فَلَقِ الصُّبْحِ ثُمَّ حُبِّبَ إِلَيْهِ الْخَلَاءُ

¹ Većina islamskih učenjaka, među kojima Ibn-Abbas i Mudžahid, smatraju da je ovo prva sura koja je objavljena.

² El-Alek, 17.

³ El-Alek, 18.

⁴ El-Alek, 8. Tj. svome Gospodaru.

⁵ El-Alek, 15. Uzvišeni Allah prijeti nevjernicima da ako ne prestanu prkositi da će ih žestoko kazniti.

hranom i u ibadetu i pobožnosti provodio veći dio noći prije nego što bi se vratio porodici. Kad bi se povratio Hatidži, ponovo bi se snabdio kao i ranije i tako sve dok mu u pećini Hira ne stiže Istina. Tada mu dođe melek i reče: 'Uči! Čitaj!'

'Ja ne znam učiti!', odgovorio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

"Zatim me je", kaže on, "uhvatio i stisnuo toliko da me je spopala muka, a potom me pustio i rekao: 'Uči! Čitaj!'

'Ja ne znam učiti!', odgovorih, ali me on uhvati i po drugi put, privinu k sebi i stisnu da me je muka spopala, a onda me pusti i reče: 'Uči! Čitaj!'

'Ja ne znam učiti!', odgovorih. Tada me on uhvati i po treći me put stegnu da me je muka spopala, a onda me pusti i reče: 'Čitaj, u ime Gospodara svoga. Koji sve stvara; stvara čovjeka od zakvačka! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, koji poučava peru...' – sve do riječi: '... koji čovjeka poučava onome što, ne zna!'"⁶

"Potom se", (kaže Aiša), "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povratio i unišao kod Hatidže, a srce mu još lupaše, te reče: 'Pokrijte me, pokrijte me!' Pokrili su ga dok ga strah nije napustio, a onda se on obratio Hatidži: 'Hatidža, šta mi je?! Bojim se za sebe!', pa joj je ispričao cijeli slučaj.

'Ne, budi radostan tako mi Allaha', reče mu Hatidža, 'Allah te nikada neće osramotiti, jer ti, tako mi Allaha, održavaš rodbinske odnose, govoriš istinu, snosiš teret (pomažući siročad), pomažeš iznemoglog, gostoljubiv si i pomažeš one koji zastupaju istinu!'

Tako ga je Hatidža odvela svome amidžiću Vereki b. Nevfelu, čovjeku koji je još u predislamsko doba primio kršćanstvo. Poznavao je arapsko pismo i na arapskom pisao evanđelje, koliko je Allah htio da piše. Bio je oronuli starac i već oslijepio.

فَكَانَ يُلْحَقُ بِغَارِ حِرَاءٍ فَيَتَحَنَّتُ فِيهِ قَالَ وَالتَّحَنُّتُ التَّعَبُّدُ اللَّيَالِي ذَوَاتِ الْعَدَدِ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهِ وَيَتَزَوَّدَ لِذَلِكَ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى خَدِيجَةَ فَيَتَزَوَّدُ بِمِثْلِهَا حَتَّى فَجَتْهُ الْحَقُّ وَهُوَ فِي غَارِ حِرَاءٍ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ اقْرَأْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا أَنَا بِقَارِئٍ قَالَ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجُحْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ قُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّانِيَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجُحْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ قُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّالِثَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجُحْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ) الْآيَاتِ إِلَى قَوْلِهِ (عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ) فَرَجَعَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ تَرْجُفُ بَوَادِرُهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى خَدِيجَةَ فَقَالَ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَرَمَلُوهُ حَتَّى ذَهَبَ عَنْهُ الرَّوْعُ قَالَ لَخَدِيجَةُ أَيُّ خَدِيجَةٍ مَا لِي لَقَدْ خَشِيتُ عَلَى نَفْسِي فَأَخْبَرَهَا الْخَبَرَ قَالَتْ خَدِيجَةُ كَلَّا أَبْشُرْ فَوَاللَّهِ لَا يُخْزِيكَ اللَّهُ أَبَدًا فَوَاللَّهِ إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَانْطَلَقَتْ بِهِ خَدِيجَةُ حَتَّى آتَتْ بِهِ وَرَقَةَ بْنَ نَوْفَلٍ وَهُوَ ابْنُ عَمِّ خَدِيجَةَ أَخِي أَبِيهَا وَكَانَ أَمْرًا تَنْصَرَفُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ يَكْتُبُ الْكِتَابَ الْعَرَبِيَّ وَيَكْتُبُ مِنَ الْإِنْجِيلِ بِالْعَرَبِيَّةِ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكْتُبَ وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا قَدْ

⁶ El-Muddessir, 1-5.

‘Amidžiću’, reče mu Hatidža, ‘saslušaj svoga bratića!’

‘Bratiću moj’, reče mu Vereka, ‘šta je to što si vidio?’ Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao Vereki slučaj koji je doživio. ‘To je Džibril’, reče mu Vereka, ‘kojeg je Allah slao Musau. Kamo sreće da sam mlad i da doživim dan kad te bude izgonio tvoj narod!’

‘A zar će me oni izgoniti?!’, upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Da’, reče Vereka, ‘jer nikada niko nije donio nešto slično tome što si ti donio, a da nije uznemiravan. Ako doživim taj dan, pomoći ću ti svesrdno!’ Nije prošlo mnogo vremena poslije toga, a Vereka je umro. Objava za neko vrijeme bijaše zaustavljena, što je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo rastužilo.”

4954. REKAO JE Muhammed b. Šihab da mu je kazivao Ebu-Selema b. Abdur-Rahman kako je Džabir b. Abdullah Ensari, radijallahu anhum, rekao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o prekidu Objave, rekao: ‘Dok sam išao, začuo sam s neba jedan glas; podigoh pogled, kad onaj isti melek koji mi je dolazio u (pećinu) Hira: sjedi na prijestolju između neba i Zemlje. Uplašen time, vratio sam se kući i rekao: ‘Pokrijte me! Pokrijte me!’” Pokrili su ga, pa je Uzvišeni Allah objavio: ‘O ti, pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti! I kumira se kloni!’ (Ebu-Selema kaže da su to kumiri koje su idolopoklonici obožavali.) Nakon toga Objava je redovno dolazila.”

عَمِي فَقَالَتْ حَدِيحَةُ يَا ابْنَ عَمِّ اسْمَعْ مِنْ ابْنِ أَخِيكَ قَالَ وَرَقَّةُ يَا ابْنَ أَخِي مَاذَا تَرَى فَأَخْبَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ خَبَرَ مَا رَأَى فَقَالَ وَرَقَّةُ هَذَا النَّامُوسُ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى مُوسَى لَيْتَنِي فِيهَا جَذَعًا لَيْتَنِي أَكُونُ حَيًّا ذَكَرَ حَرْفًا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَوْخُرَجِي هُمْ قَالَ وَرَقَّةُ نَعَمْ لَمْ يَأْتِ رَجُلٌ بِهَا جِئْتَ بِهِ إِلَّا أُودِيَ وَإِنْ يُدْرِكُنِي يَوْمُكَ حَيًّا أَنْصُرَكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا ثُمَّ لَمْ يَنْشَبْ وَرَقَّةُ أَنْ تُؤْفَى وَفَقَرَ الْوَحْيُ فَبَقِيَ حَتَّى حَزَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ .

٤٩٥٤. قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يُحَدِّثُ عَنْ قُرْآنِ الْوَحْيِ قَالَ فِي حَدِيثِهِ بَيْنَا أَنَا أَمْشِي سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ بَصْرِي فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ جَالِسٌ عَلَى كُرْسِيِّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَفَرَّقْتُ مِنْهُ فَرَجَعْتُ فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَدَثَرُوهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ وَتُبَّابَكَ فَطَهِّرْ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ) قَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَهِيَ الْأَوْثَانُ الَّتِي كَانَتْ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَعْبُدُونَ قَالَ ثُمَّ تَتَابَعَ الْوَحْيُ .

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... STVARA ČOVJEKA OD UGRUŠKA!”¹

4955. PRIČAO NAM JE Ibn-Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla:

“Prvo čime je počela Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su istiniti snovi. Došao mu je melek i rekao: ‘Uči, u ime Gospodara svoga. Koji sve stvara; stvara čovjeka od zakvačka! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj!’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ČITAJ, PLEMIT JE GOSPODAR TVOJ!”²

4956. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija. Lejs kaže da MU JE PRIČAO Ukajl, njemu Muhammed, a ovom Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

“Prvo čime je počela Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su istiniti snovi. Došao mu je melek i rekao: ‘Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara; stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj!’”

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... KOJI POUČAVA PERU...”

4957. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se Hatidži i rekao joj: ‘Pokrijte me, pokrijte me!’, pa je spomenuo hadis.”

بَابُ قَوْلِهِ (خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ)

٤٩٥٥. حَدَّثَنَا ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ أَوَّلُ مَا بُدِيَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ).

بَابُ قَوْلِهِ (اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ)

٤٩٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ قَالَ مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنِي عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَوَّلُ مَا بُدِيَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ جَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ).

بَابُ قَوْلِهِ (الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ)

٤٩٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَرَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى خَدِيجَةَ فَقَالَ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَذَكَرَ الْحَدِيثَ.

1 El-Alek, 2.

2 El-Alek, 3.

RIJEČI UZVIŠENOG: “NE VALJA TO! AKO SE NE OKANI, DOHVATIT ĆEMO GA ZA KIKU, KIKU LAŽNU I GRIJEŠNU!”¹

4958. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Abdul-Kerima Džezerija, a ovaj od Ikrima da je Ibn-Abbas kazivao:

“Rekao je Ebu-Džehl: ‘Da sam vidio Muhammeda kako klanja kod Kabe, stao bih mu na vrat!’² Saznavši za to, Vjerovjesnik reče: ‘Da je to učinio, zgrabili bi ga melec!’”³

U predanju ga slijedi Amr b. Halid, koji prenosi od Ubjedullaha, a on od Abdul-Kerima.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KADR (NOĆ KADR)

Neki kažu da *el-matle'u*⁴ znači “svanuće”, a *el-matli'u* – “mjesto odakle izlazi”. *Enzelnahu*⁵ znači “Mi smo ga počeli objavljivati” tj. Kur'an; *inna enzelnahu*, Mi smog a objavili, odnosi se na cjelinu; *el-munzilu*⁶ – “Onaj koji spušta” (tj. Allah). Arapi potvrđuju rad jednoga pa ga čine izrazom mnoštva da bi bilo čvršće i sigurnije.

بَاب (كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ
لَنَسْفَعَنَّ بِالنَّاصِيَةِ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ)

٤٩٥٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ
مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْجَزَرِيِّ عَنْ عِكْرَمَةَ قَالَ
ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ أَبُو جَهْلٍ لَئِنْ رَأَيْتُ مُحَمَّدًا يُصَلِّي
عِنْدَ الْكُعْبَةِ لَأَطَّانٌ عَلَى عُنُقِهِ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ
لَوْ فَعَلَهُ لَأَخَذْتُهُ الْمَلَائِكَةُ تَابِعَهُ عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ
عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ (الْقَدَر)

يُقَالُ الْمَطْلَعُ هُوَ الطَّلُوعُ وَالْمَطْلَعُ الْمَوْضِعُ الَّذِي
يُطْلَعُ مِنْهُ (أَنْزَلْنَاهُ) الْهَاءُ كِنَايَةٌ عَنِ الْقُرْآنِ
(إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ) خَرَجَ مَخْرَجَ الْجَمِيعِ وَالْمَنْزِلُ هُوَ
اللَّهُ وَالْعَرَبُ تُؤَكِّدُ فِعْلَ الْوَاحِدِ فَتَجْعَلُهُ بِلَفْظِ
الْجَمِيعِ لِيَكُونَ أَثْبَتٌ وَأَوْكَدٌ .

¹ El-Alek, 15-16.

² Ovdje se radi o prijetnji Ebu-Džehla, koja najbolje ilustrira njegovu mržnju prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On je to izgovorio nakon što je idolopoklonik Ukba b. Ebu-Mu'ajt bacio iznutricu deve na leđa Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on klanjao namaz u blizini Kabe.

³ Ovdje se radi o Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, prijetnji da bi odmah reagirali melec, koji to ne bi dopustili, te bi ga dio po dio zgrabili kao u slučaju Ukbe b. Ebu-Mu'ajta, protiv kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovu učinio, te ga je Uzvišeni Allah kaznio pogibijom na Bedru.

⁴ El-Kadr, 5. Radi se o sigurnosti koja će trajati u Kaderskoj noći sve do svanuća.

⁵ El-Kadr, 1.

⁶ El-Kadr, 4. Radi se o spuštanju meleka i Džibrila na Zemlju u toku ove blagoslovljene noći, u kojoj se donosi odluka svaka. Inače, o ovoj suri nije zabilježen nijedan merfu hadis. U poglavlju o postu govori se o poticanju muslimana da je provedu u ibadetu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-BEJJINA (DOKAZ JASNI)

*Munfekkinge*⁷ znači “odvojili, prestali”; *kajjimetun*⁸ – “ispravni”; *dinul-kajjimeh*⁹ – “ispravna vjera”. Ovdje je riječ *ed-din* spojena s pridjevom u ženskom rodu.

POGLAVLJE...

4960. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je rekao):

“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju: ‘Allah mi je naredio da ti proučim (*Lem jekunil-lezine keferu!*)’

‘Spomenuo je mene po imenu?!’, upitao je.

‘Da’, odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on zaplaka.”¹⁰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ لَمْ يَكُنِ (الْبَيِّنَةُ)

(مُنْفَكِّينَ) زَائِلِينَ (قِيَمَةً) الْقَائِمَةِ (دِينِ الْقِيَمَةِ) أَضَافَ الدِّينَ إِلَى الْمُؤَنَّثِ .

بَاب

٤٩٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا بَيِّنَ إِلَّا اللَّهُ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ (لَمْ يَكُنِ الدِّينَ كَفَرُوا) قَالَ وَسَمَانِي قَالَ نَعَمْ فَبَكَى .

7 El-Bejjina, 1. Nevjernici iz reda sljedbenika Knjige i mnogobošci nisu se odvojili i udaljili od onoga na čemu su bili ostavljajući to sve dok im nije došao jasan dokaz (bejjineh), a to je Allahov poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i Jasna Knjiga, pa su se tada odvojili i podijelili tako da su neki uzvjerovali u Poslanika i Knjigu i u Islam, a neki nisu.

8 El-Bejjina, 3. Radi se o Allahovoj Knjizi, u kojoj su propisi ispravni.

9 El-Bejjina, 5. Uzvišeni Allah u ovom ajetu naziva ispravnom vjerom ibadet Njemu, iskreno mu vjeru ispovijedajući, klanjanje namaza i davanje zekata.

10 Ubejj b. Ka‘b bio je poznati ashab Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji je vrlo lijepo učio Kur’an. Pokatkad bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio da mu on prouči odlomak iz Kur’ana, pa bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ljepote i žalovitosti njegovog glasa plakao. U ovom je hadisu Ubejj zaplakao od iznenađenja i radosti što je Uzvišeni Allah baš njega lično spomenuo i naredio Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da mu prouči suru El-Bejjine iz Kur’ana.

POGLAVLJE...

4960. PRIČAO NAM JE Hassan b. Hassan, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju: ‘Allah mi je naredio da ti učim Kur’an!’

‘Zar je mene Allah spomenuo tebi?!’, upitao je.

‘Allah te je meni spomenuo!’, odgovorio je, pa je Ubejj počeo plakati.”

Katada kaže: “Obaviješten sam da mu je proučio *Lem jekunil-lezine keferu min ehlil-kitabi*.”

POGLAVLJE...

4961. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Davud Ebu-Dža'fer Munadi, njemu Revh, a ovom Seid b. Ebu-Aruba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika (da je kazivao):

“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju b. Ka'bu: ‘Allah mi je naredio da ti učim Kur’an!’

‘Allah me je spomenuo tebi?!’, upitao je.

‘Da’, odgovorio je.

‘Već sam spomenut kod Gospodara svjetova!’, reče on.

‘Da’, odgovorio je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), pa su se njegove oči orosile suzama.”¹

بَاب

٤٩٦٠. حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ حَسَّانٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَبِيٍّ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ قَالَ أَبِيُّ أَللَّهُ سَمَانِي لَكَ قَالَ اللَّهُ سَمَّاكَ لِي فَجَعَلَ أَبِيُّ يَبْكِي قَالَ قَتَادَةُ فَأَنْبِئْتُ أَنَّهُ قَرَأَ عَلَيْهِ (لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ).

بَاب

٤٩٦١. حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ الْمُنَادِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِأَبِيٍّ بَنِ كَعْبٍ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ الْقُرْآنَ قَالَ اللَّهُ سَمَانِي لَكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَقَدْ ذُكِرْتُ عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ قَالَ نَعَمْ فَذَرَفَتْ عَيْنَاهُ.

¹ Ubejj b. Ka'b nije mogao suzdržati radost i ushićenje. Zar može biti veće časti za običnog smrtnika od toga da njegovo ime spomene Gospodar svjetova?!

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EZ-ZILZAL (ZEMLJOTRES)

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ONAJ KOJI BUDE URADIO KOLIKO
TRUN DOBRA – VIDJET ĆE GA!”²

*Evha leha*³ “naredit će joj”. Kaže se da su *evha leha*, *evha ilejha*, *veha leha* i *veha ilejha* isto.

4962. PRIČAO NAM JE Ismail b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ebu-Saliha Semmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Konji čovjeku mogu biti troje: nagrada, zaštita ili teret. Što se tiče nagrade, to je kada se čovjek njime koristi na Allahovom putu: sveže ga na pašnjaku ili u bašči, i za sve što on pojede za vrijeme tog svog boravka na tom pašnjaku ili u toj bašči ima dobra djela. Kada bi prekinuo taj boravak, pa galopirao milju ili dvije, a iza njega ostali tragovi i balega, i za to će čovjek imati dobra djela. I kada bi prelazio preko rijeke pa se napojio iz nje, makar ga čovjek i ne želio napojiti, i za to ima dobra djela. Sve to je za čovjeka nagrada.

Čovjeku koji se njime koristi da zaradi, nastojeći da časno i pošteno živi, ali pritom ne zaboravi na Allahovo pravo u njenom vratu i leđima (misli se na životinju), ona će mu biti zaštita!

A čovjeku koji se njime koristi iz oholosti, samoljublja i nadmetanja, konj će mu, onda, biti teret.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالًا (الزَّلْزَلَةُ)

بَابُ قَوْلِهِ

(فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ)

يُقَالُ (أَوْحَى لَهَا) أَوْحَى إِلَيْهَا وَوَحَى لَهَا وَوَحَى إِلَيْهَا وَاحِدٌ.

٤٩٦٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ لِثَلَاثَةِ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ وَزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَطَالَ لَهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيلِهَا ذَلِكَ فِي الْمَرْجِ وَالرَّوْضَةِ كَانَ لَهُ حَسَنَاتٍ وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طِيلَهَا فَاسْتَنْتَ شَرْفًا أَوْ شَرْفَيْنِ كَانَتْ آثَارُهَا وَأَزْوَائُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهْرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَ بِهِ كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ فَهِيَ لِذَلِكَ الرَّجُلِ أَجْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا تَغْنِيًا وَتَعَفُّفًا وَلَمْ يَنْسَ حَقَّ اللَّهِ فِي رِقَابِهَا وَلَا ظُهُورِهَا فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا وَرِثَاءً وَنَوَاءً فَهِيَ عَلَى ذَلِكَ وَزْرٌ فَسُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْحُمْرِ قَالَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيَّ فِيهَا

2 Ez-Zilzal, 7. Čovjeku će na Sudnjem danu biti predložena i dobra i loša djela, makar ona bila sićušna kao atom. Sve je to zapisano i precizno zabilježeno.

3 Ez-Zilzal, 5. Radi se o Zemlji, koja će se potresti, izbaciti svoje terete i kazivati ono što se na njoj dešavalo, budući da će joj to Allah narediti i omogućiti joj da govori.

Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o magarcima, pa je rekao: “Allah mi o njima ništa nije objavio, izuzev ovog jedinstvenog, sveobuhvatnog ajeta: ‘Onaj ko bude uradio koliko trun dobra vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla vidjet će ga!’”¹

RIJEČI UZVIŠENOG:

“A ONAJ KO BUDE URADIO
I KOLIKO TRUN ZLA – VIDJET ĆE GA!”

4963. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ebu-Saliha Semmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan o magarcima, pa je rekao: ‘Meni o njima ništa nije objavljeno, izuzev ovog jedinstvenog, sveobuhvatnog ajeta: ‘Onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla – vidjet će ga!’”

إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ الْفَازَةُ الْجَامِعَةُ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ).

بَاب (وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ)

٤٩٦٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْحُمْرِ فَقَالَ لَمْ يُنَزَّلْ عَلَيَّ فِيهَا شَيْءٌ إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ الْجَامِعَةُ الْفَازَةُ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ).

¹ Ez-Zilzal, 7-8.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-ADIJAT (ONI KOJI JURE)

Mudžahid kaže da *el-kenudu*² znači “nezahvalan”. Neki drugi kažu da *fe eserne bihi nak'an*³ znači “i dižu tada prašinu”; *li hubbil-hajri*⁴ – “zato što voli bogatstvo”; *lešedidun*⁵ – “pohlepan” (a i za škrticu kažu da je – pohlepan); *hussile*⁶ – “i kad iziđe navidjelo, kad se ukaže”.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KARI'A (SMAK SVIJETA)

*Kel-ferašil-mebsus*⁷ znači “kao raštrkani skakavci” (jedni će podrugima biti; kao ljudi koji će juriti jedni na druge); *kel-'ihni*⁸ znači “kao šarena vuna”. Abdullah je učio: *Kes-sufi*... (kao vuna).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْعَادِيَاتِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْكَنُودُ الْكَفُورُ يُقَالُ (فَأَثَرَنَ بِهِ نَقْعًا) رَفَعْنَا بِهِ غُبَارًا (لِحُبِّ الْخَيْرِ) مِنْ أَجْلِ حُبِّ الْخَيْرِ (لَشَدِيدٍ) لَبِخِيلٌ وَيُقَالُ لِلْبَخِيلِ شَدِيدٌ (حُصِّلَ) مُيِّزٌ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

(كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ) كَغَوَاةٍ الْجَرَادِ يَرْكَبُ بَعْضُهُ بَعْضًا كَذَلِكَ النَّاسُ يَجُولُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ (كَالْعِهْنِ) كَالْوَانِ الْعِهْنِ وَقَرَأَ عَبْدُ اللَّهِ كَالصُّوفِ.

- 2 El-Adijat, 6. Uzvišeni Allah kaže da je čovjek nevjernik i neznalica o svome Gospodaru, doista, Gospodaru svome nezahvalan. Taberani bilježi merfu predanje u kojem se *el-kenud* definira kao “onaj koji jede sam, zabranjuje dobročinstvo i maltretira svoga slugu”.
- 3 El-Adijat, 4. Radi se o konjima, kojima se Uzvišeni Allah zaklinje, koji dahćući jure, od kojih varnice freaju i zorom napadaju i prašina se diže. To su konji upotrijebljeni u borbi na Allahovom, dželle šanuhu, putu.
- 4 El-Adijat, 8.
- 5 Isti ajet. Uzvišeni Allah definira nezahvalnika i kaže da on voli bogatstvo i da je pohlepan.
- 6 El-Adijat, 10. Uzvišeni Allah govori o tome da će oni koji su u grobovima, kada budu oživljeni i kada se pokaže sve ono što je skriveno duboko u njihovim prsima, biti razotkriveni, pa će prema tome biti nagrađeni ili kažnjeni.
- 7 El-Kari'a, 4. Kada nastupi Smak svijeta, ljudi će biti zbunjeni i izgledat će kao leptiri i skakavci raštrkani, ne znajući šta da čine.
- 8 El-Kari'a, 5. Taj dan, kada se ljudi izgube, iznenade i zbune, planine će ličiti na šarenu iščupanu vunu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TEKASUR (NADMETANJE)

Ibn-Abbas kaže da *et-tekasur*¹ znači “da što imućniji budete” (tj. da imate što više imetka i djece).²

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-ASR (VRIJEME)

Jahja³ kaže da *el-'asr* znači “vrijeme”; njime se zakleo.⁴

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-HUMEZA (KLEVETNIK)

*El-Hutametu*⁵ znači “vatra, Džehennem”; to je ime Džehennema, kao što su *Sekar* i *Leza*.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْتَّكْوِيْنِ (التَّكْوِيْنِ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (التَّكْوِيْنِ) مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْعَصْرِ وَالْعَصْرِ

وَقَالَ يَحْيَى الْعَصْرُ الدَّهْرُ أَقْسَمَ بِهِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ وَبِلَ لِكُلِّ هُمَزَةٍ

(الْحُطَمَةُ) اسْمُ النَّارِ مِثْلُ (سَقَرٍ) وَ (لَظَى) .

- 1 Et-Tekasur, 1. Uzvišeni Allah govori o nezajažljivoj čovjekovoj želji za bogatstvom i gomilanjem imetka; ta ga želja neće napustiti sve dok u kabur ne bude položen.
- 2 O ovoj suri Buhari nije zabilježio nijedno merfu' predanje, izuzev jednog predanja Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, koje će biti spomenuto u poglavlju *Er-Rikak*.
- 3 Radi se o Jahjau b. Zijadu Ferau. On to spominje u svojoj knjizi *Meanil-Kur'an*.
- 4 O komentaru ove sure ne postoji nijedno vjerodostojno merfu' predanje.
- 5 Džehennemskom vatrom Uzvišeni Allah prijeti svakom klevetniku – podrugljivcu koji imetak gomila, prebrojava ga i misli da će ga njegovo bogatstvo besmrtnim učiniti.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FIL (SLON)

Mudžahid kaže da *elem tere*⁶ znači “zar nisi vidio” (tj. zar ne znaš), a kaže Mudžahid *ebabile*⁷ – “jata jedna iza drugih, sakupljena”. Ibn-Abbas kaže da *min sidždžilin*⁸ znači “od gline pečene”.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA KUREJŠ (KUREJŠ)

Mudžahid kaže da *li ilafi*⁹ znači “zbog navike” (tj. oni su se privikli na to, i nije im teško putovanje ni zimi ni ljeti); *amenehum*¹⁰ znači “brani ih” (učinio ih je sigurnim od svakog neprijatelja u njihovom Haremu). Ibn-Ujejna kaže da *li ilafi* znači “zbog Moje blagodati” (prema Kurejšu).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْفِيلِ

(أَلَمْ تَرَ) أَلَمْ تَعْلَمْ قَالَ مُجَاهِدٌ (أَبَايِلَ) مُتَّابِعَةٌ مُجْتَمِعَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مِنْ سَجِيلٍ) هِيَ سَنَكٍ وَكَلٍ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ لَيْلٍ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَيْلٍ) أَلْفُوا ذَلِكَ فَلَا يَشُقُّ عَلَيْهِمْ فِي الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ (وَأَمْنُهُمْ) مِنْ كُلِّ عَدُوِّهِمْ فِي حَرَمِهِمْ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (لَيْلٍ) لِنِعْمَتِي عَلَى قُرَيْشٍ .

- 6 El-Fil, 1. Uzvišeni Allah postavlja pitanje na početku ovog poglavlja: “Zar nisi čuo šta je s vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio?!” Radi se, naime, o pohodu abesinskog vojskovođe na Kabu, pri čemu je koristio slona (da je sruši), pa ga je Uzvišeni Allah žestoko kaznio. Ovako se Plemeniti Allah obraća Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on rođen one godine kada je abesinski vojskovođa napao Kabu.
- 7 El-Fil, 3. Uzvišeni je Allah na abesinske napadače poslao jata ptica.
- 8 El-Fil, 4. Ptice su bacale na njih grumenje od gline pečene, tako da su izgledali kao lišće koje su crvi istočili.
- 9 Kurejš, 1. Radi se o navici pripadnika plemena Kurejš da putuju i ljeti i zimi.
- 10 Kurejš, 4. Uzvišeni Allah kaže da On one koji samo Gospodara Hrama obožavaju hrani i od svakog straha brani. Inače, o ovoj suri, kako tvrdi Ibn-Hadžer, nije zabilježen nijedan vjerodostojan hadis.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MA'UN (DAVANJE U NARUČ)

Mudžahid kaže da *jedu 'u'* znači “grubo ga odbija” (od njegovog prava); *jude 'uune*, bivaju odgurani *sahune*² – “ne izvršavaju kako treba, nemarni su”; *el-ma'un*³ – “svako dobročinstvo”. Neki Arapi kažu da *el-ma'un* znači “voda”. Ikrima kaže da je najveće obavezni zekat, a minimalno – davanje imetka na korištenje bez naknade.⁴

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KEVSER (MNOGO DOBRO)

Ibn-Abbas kaže da *šanieke*⁵ znači “onaj koji te mrzi” (tj. tvoj neprijatelj).

POGLAVLJE...

4964. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šejban, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio uzdignut na nebo, kazivao je: ‘Došao sam do jedne rijeke čije su obale bile od izdubljenog bisera, pa sam upitao: ‘Šta je ovo Džibrile?’

‘Ovo je Kevser!’, odgovorio je.”⁶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ أَرَأَيْتَ (الْمَاعُونِ)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يَدْعُ) يَدْفَعُ عَنْ حَقِّهِ يُقَالُ هُوَ مِنْ دَعَعْتُ (يَدْعُونَ) يُدْفَعُونَ (سَاهُونَ) لَاهُونَ وَالْمَاعُونَ الْمَعْرُوفَ كُلُّهُ وَقَالَ بَعْضُ الْعَرَبِ الْمَاعُونُ الْمَاءُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ أَعْلَاهَا الزَّكَاةُ الْمَفْرُوضَةُ وَأَذْنَاهَا عَارِيَّةُ الْمَتَاعِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (شَانَيْكَ) عَدُوُّكَ .

بَاب

٤٩٦٤ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا عُرِجَ بِالنَّبِيِّ ﷺ إِلَى السَّمَاءِ قَالَ أَتَيْتُ عَلَى نَهْرٍ حَافَتَاهُ قَبَابُ اللَّوْلُؤِ مُجَوَّفَا فَقُلْتُ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا الْكَوْثَرُ .

1 El-Ma'un, 2. Uzvišeni Allah opisuje onoga koji poriče onaj svijet i kaže da je to onaj koji grubo odbija siročce i koji ne potiče da se pomogne siromasima.

2 El-Ma'un, 5. Uzvišeni Allah prijeti onima koji ne obavljaju namaz kako treba i u pogledu njega su nemarni.

3 El-Ma'un, 7.

4 Ibn-Hadžer kaže da Buhari nije zabilježio nijedan merfu hadis o komentaru ove sure.

5 El-Kevser, 3. Arapi su onoga čija muška djeca umiru nazivali *ebter*. Nakon smrti Abdullaha, sina Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, u braku s Hatidžom, radijallahu anha, As b. Vail prozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, *ebterom* (onim koji će bez spomena ostati), pa je Allah objavio: “Onaj koji tebe mrzi on će sigurno bez spomena ostati!” Na isti je način i Ebu-Džehl prozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je umro sin Ibrahim.

6 Ima više mišljenja o tome šta označava termin *kevser*. Među njima se ističe ono po kome je Kevser rijeka

4965. PRIČAO NAM JE Halid b. Jezid Kahili, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Ebu-Ubejde (da je kazivao):

“Upitao sam Aišu, radijallahu anha, o riječima Uzvišenog: ‘Mi smo ti, uistinu, mnogo dobro dali!’, pa mi je odgovorila: ‘To je rijeka koja je data vašem Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na čijim je dvjema obalama izdubljeni biser. Njenih posuda ima koliko i zvijezda. Posuda Kevsera je kao roj zvijezda.’”

Hadis prenose Zekerija, Ebul-Ahves i Mutarrif od Ebu-Ishaka.

4966. PRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o Kevseru rekao:

“To je dobro koje mu je (Vjerovjesniku) Allah dao!” Ebu-Bišr kaže: “Rekao sam Seidu b. Džubejru: ‘Ljudi doista smatraju da je to rijeka u Džennetu!’, pa je on odgovorio: ‘Rijeka koja je u Džennetu jest od dobra koje mu je Allah dao.’”

٤٩٦٥. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْكَاهِلِيُّ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سَأَلْتُهَا عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ) قَالَتْ نَهْرٌ أُعْطِيَهِ نَبِيُّكُمْ ﷺ شَاطِئَاهُ عَلَيْهِ دُرٌّ مَجُوفٌ آيَتُهُ كَعَدَدِ النُّجُومِ رَوَاهُ زَكَرِيَاءُ وَأَبُو الْأَخْوَصِ وَمُطَرِّفٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ .

٤٩٦٦. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا أَبُو بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ فِي الْكَوْثَرِ هُوَ الْخَيْرُ الَّذِي أَعْطَاهُ اللَّهُ إِيَّاهُ قَالَ أَبُو بَشِيرٍ قُلْتُ لِسَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَإِنَّ النَّاسَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ نَهْرٌ فِي الْجَنَّةِ فَقَالَ سَعِيدٌ النَّهْرُ الَّذِي فِي الْجَنَّةِ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي أَعْطَاهُ اللَّهُ إِيَّاهُ .

u Džennetu, odnosno vrelo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem. Po Ikriminom predanju, to su poslanstvo i Kur'an. Hasan smatra da je to Kur'an. Mugira drži da je to islam. Husejn b. Fadl napominje da bi se to moglo odnositi na olakšice Kur'ana i šerijata. Ebu-Bekr b. Ajjaš misli da se pod tim podrazumijeva mnoštvo ashaba i ummeta Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem. Hilal b. Jesaf tvrdi da su to riječi La ilahe illallah! Neki smatraju da je to razumijevanje vjere, a drugi da se to odnosi na pet dnevnih namaza. Kurtubi smatra da su najispravnija prva dva mišljenja, s obzirom da su utemeljena na izvornim predanjima od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U predanju Buharija i Tirmizija spominje se da je to džennetska rijeka čiji je miris ljepši od mirisa miska, koja je slađa od meda a bjelja od snijega. U Muslimovu predanju, posredstvom Enesa, radijallahu anhu, navodi se da je to vrelo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, u Džennetu. Ovaj hadis, nedvosmisleno, upućuje na to da mnogo toga iz Kur'ana ne bismo mogli shvatiti i razumjeti bez Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, govora (hadisa).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KAFIRUN (NEVJERNICI)¹

Neki kažu da *lekum dinukum*² znači “vama vaša vjera” (tj. vama vaše nevjerstvo), a *ve lije din*³ – “a meni moja” (tj. meni islam). Ovdje nije rečeno ve lije dini, jer se ajeti završavaju harfom nun, pa je to oduzeto kao u riječima *jehdin*⁴ i *ješfin*.⁵ Drugi kažu da *la a'budu ma ta'budun*⁶ znači “ja se neću klanjati onima kojima se vi klanjate” (tj. sada, niti ikada dokle god sam živ); *ve la entum 'abidune ma a'bud'* – “a ni vi se nećete klanjati onome kome se ja klanjam” (to su oni za koje se kaže: “A to što ti objavljuje Gospodar tvoj pojačat će kod mnogih od njih zabludu i nevjerovanje”⁸).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ

يُقَالُ (لَكُمْ دِينُكُمْ) الْكُفْرُ (وَلِي دِينِ) الْإِسْلَامُ
وَلَمْ يَقُلْ دِينِي لِأَنَّ لِلآيَاتِ بِالتُّونِ فَحُذِفَتْ
الْيَاءُ كَمَا قَالَ (يَهْدِينِ) وَ (يُشْفِينِ) وَقَالَ غَيْرُهُ
(لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ) الْآنَ وَلَا أَجِيبُكُمْ فِيمَا بَقِيَ
مِنْ عُمْرِي (وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ) وَهُمْ
الَّذِينَ قَالَ (وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ
مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا).

¹ Po nekim predanjima ovo je poglavlje Poslanik islama, sallallahu alejhi ve sellem, definirao kao četvrtinu Kur'ana. Ebu-Bekr Enbari i drugi bilježe predanje u kojem se navodi kako je jedan čovjek tražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu nešto oporučiti, pa mu je on rekao: “Uči, prije nego što zaspiš: ‘Kul ja ejjuh-el-kafirune...’, jer je ona zaštita od širka!” Ibn-Abbas kaže: “Nijedna sura u Kur'anu više ne sredi Iblisa od ove sure, jer je ona zaštita i branik od širka!”

² El-Kafirun, 6.

³ Isti ajet.

⁴ Radi se o 78. ajetu sure Eš-Šu'ara: “... koji me je stvorio i na pravi put uputio.”

⁵ Radi se o 79. ajetu iste sure: “... i koji me hrani i poji.”

⁶ El-Kafirun, 2.

⁷ El-Kafirun, 3.

⁸ El-Maida, 64.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NASR (POMOĆ)

POGLAVLJE...

4967. PRIČAO NAM JE Hasan b. Ebu-Rebi‘, a njemu Ebu-Ahves, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Duhaa, a on od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svaki je put, nakon što je objavljena sura En-Nasr, u namazu učio: *Subhaneke rabbena ve bi hamdike Allahumagfir li.* (‘Slava i hvala neka je Tebi, Gospodaru naš! Moj Allahu, oprosti mi!’)”

POGLAVLJE...

4968. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na rukuu i na sedždi mnogo učio: ‘*Subhaneke, Allahumme rabbena, ve bi hamdike! Allahumagfirli!*’ (Slava i hvala neka je Tebi, Gospodaru naš! Allahu moj, oprosti mi!), u praksi sprovodeći Kur’an.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ (النَّصْر)

بَاب

٤٩٦٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ صَلَاةً بَعْدَ أَنْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ إِلَّا يَقُولُ فِيهَا سُبْحَانَكَ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي .

بَاب

٤٩٦٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي يَتَأَوَّلُ الْقُرْآنَ .

RIJEČI UZVIŠENOG:

“... I VIDIŠ LJUDE KAKO U SKUPINAMA
U ALLAHOVU VJERU ULAZE....”

4969. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, a njemu Abdur-Rahman, prenoseći od Sufjana, on od Habiba b. Ebu-Sabita, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):

“Omer, radijallahu anhu, upitao nas je o riječima Uzvišenog: ‘Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...’, pa smo rekli: ‘Osvajanje gradova i dvoraca.’

‘Šta reče, sine Abbasov?’, upita Omer.

‘Kraj života ili primjer naveden Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kojim mu se nagovještava smrt’, odgovorio sam.”¹

بَابُ قَوْلِهِ

(وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا)

٤٩٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ
أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ
عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَأَلَهُمْ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى إِذَا جَاءَ
نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ قَالُوا فَتَحَ الْمَدَائِنَ وَالْقُصُورَ قَالَ
مَا تَقُولُ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ أَجَلٌ أَوْ مِثْلُ ضَرْبٍ
لِمُحَمَّدٍ ﷺ نُعِيَتْ لَهُ نَفْسُهُ .

¹ Prema Kurtubiju, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, umro šezdeset dana nakon objavljivanja ove sure. Neki tvrde da je ova sura objavljena na Mini poslije Kurban-bajrama na Oprosnom hadždžu.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“TI VELIČAJ GOSPODARA SVOGA,
HVALEĆI GA, I MOLI GA DA TI OPROSTI,
ON JE UVIJEK POKAJANJE PRIMA O!”²

On pokajanje prima od Svojih robova. *Et-tevvab* jest onaj od ljudi koji se kaje za svoje grijehе.

4970. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: “Uvodio me je Omer zajedno s učesnicima Bedra, ali su neki od njih, u sebi nešto osjetili i rekli: ‘Zbog čega uvodi ovoga s nama, a i mi imamo sinove kao što je on?’ Tada je Omer odgovorio: ‘On je taj kojeg poznajete!’ Pozvao ga je, dakle, sedmog dana i uveo zajedno s njima. Ja nisam vidio drugog razloga što me je pozvao izuzev da im nešto pokaže. ‘Šta kažete o riječima Uzvišenog: ‘Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...’?”, upitao je. Neki su od njih odgovorili: ‘Naređeno nam je da Allahu zavaljujemo i da od Njega oprost tražimo kada pobijedimo i kada nam pomoć dođe.’ Drugi su šutjeli, ne rekavši ništa. Tada se on obrati meni i upita me: ‘Da li to i ti tvrdiš? sine Abbasov’ ‘Ne!’, odgovorio sam. ‘Šta kažeš ti?’, upitao je. ‘To je kraj života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o kojem ga je obavijestio riječima: ‘Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...’ – to je znak tvoga kraja, pa (stoga): ‘Veličaj Gospodara svoga, hvaleći Ga, i moli Ga da ti oprost, On je uvijek pokajanje prima o!’” ‘Ja ne znam ništa drugačije od toga osim što ti kažeš!’, reče Omer.”³

بَابُ قَوْلِهِ

(فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا)

تَوَّابٌ عَلَى الْعِبَادِ وَالتَّوَّابُ مِنَ النَّاسِ التَّائِبُ
مِنَ الذَّنْبِ .

٤٩٧٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ عُمَرُ يُدْخِلُنِي مَعَ أَشْيَاحٍ بَدْرٍ
فَكَانَ بَعْضُهُمْ وَجَدَ فِي نَفْسِهِ فَقَالَ لَمْ تَدْخُلْ هَذَا
مَعَنَا وَلَنَا أَبْنَاءٌ مِثْلُهُ فَقَالَ عُمَرُ إِنَّهُ مَنْ قَدْ عَلِمْتُمْ
فَدَعَاهُ ذَاتَ يَوْمٍ فَأَدْخَلَهُ مَعَهُمْ فَمَا رَأَيْتُ أَنَّهُ دَعَانِي
يَوْمَئِذٍ إِلَّا لِيُرِيَهُمْ قَالَ مَا تَقُولُونَ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ أَمَرْنَا
أَنْ نَحْمَدَ اللَّهَ وَنَسْتَغْفِرَ إِذَا نَصَرْنَا وَفُتِحَ عَلَيْنَا
وَسَكَتَ بَعْضُهُمْ فَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا فَقَالَ لِي أَكْذَاكَ
تَقُولُ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ لَا قَالَ فَمَا تَقُولُ قُلْتُ
هُوَ أَجَلُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَعْلَمَهُ لَهُ قَالَ إِذَا جَاءَ
نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ وَذَلِكَ عِلَامَةٌ أَجَلِكَ (فَسَبِّحْ
بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا) فَقَالَ عُمَرُ
مَا أَعْلَمُ مِنْهَا إِلَّا مَا تَقُولُ .

2 En-Nasr, 3.

3 Omer, radijallahu anhu, kao drugi halifa, primio je zaslužne ljude, učesnike Bedra. S njima je primio i Ibn-

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-LEHEB (PLAMEN)

Tebab – “propast”; *tetbib* – “rušenje”.¹

POGLAVLJE...

4971. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, ovom A'meš, a njemu Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da je rekao:

“Kada je objavljeno: ‘I opominji rodbinu svoju najbližu!’² i iskrene ljude od njih, izišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i popeo se na brdo Safa uzvikujući: ‘Opasnost!’

‘Ko je ovo?!’, povikali su i okupili se oko njega, a on ih upita: ‘Šta mislite: kada bih vas obavijestio da konjica izlazi iz podnožja ovog brda, da li biste mi povjerovali?’

‘Kod tebe nikada nismo zapazili laž!’, odgovorili su. ‘Ja vas, doista, opominjem pred žestokom kaznom!’, reče on.

‘Teško tebi! Zar si nas sakupio samo zbog toga?!’, reče Ebu-Leheb. Nakon toga je ustao, pa je objavljeno: ‘Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je!’³

A'meš je tada učio: “... *ve kad tebbe!*”⁴

(a već je propao).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ (الْمَسَد)

(تَبَّابٌ) خُسْرَانٌ (تَتَبَّابٌ) تَدْمِيرٌ.

بَاب

٤٩٧١. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ) وَرَهْطَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى صَعِدَ الصَّفَا فَهَتَفَ يَا صَبَاحَاهُ فَقَالُوا مَنْ هَذَا فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ فَقَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلًا تَخْرُجُ مِنْ سَفْحِ هَذَا الْجَبَلِ أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِي قَالُوا مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ كَذِبًا قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيَّ عَذَابٍ شَدِيدٍ قَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبَّ لَكَ مَا جَمَعْتَنَا إِلَّا لِهَذَا ثُمَّ قَامَ فَنَزَلَتْ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ) وَقَدْ تَبَّ هَكَذَا قَرَأَهَا الْأَعْمَشُ يَوْمَئِذٍ.

Abbasa, radijallahu anhumu, koji je bio mlad, pa su se učesnici Bedra iznenadili zbog toga. Omer je, radijallahu anhu, to primijetio i postavio im pitanje kako bi im dokazao da Ibn-Abbas, iako mlad, ima više znanja i intelektualne zrelosti od drugih, što je ovaj i dokazao. Inače, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha, dželle šanuhu, za njega, da mu da sposobnost razumijevanja vjere i ispravnog tumačenja Kur'ana.

¹ Ove termine upotrebljava Buhari pojašnjavajući prvi ajet ove sure: “Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je!”

² Eš-Šu'ara, 214.

³ El-Leheb, 1.

⁴ Dakle, A'meš je učio: “*Tebbet jeda Ebi-Lehebin ve kad tebbe!*” Međutim, ovaj kiract nije prenesen mutevatir predanjem.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I PROPAO JE! NEĆE MU OD KORISTI BITI BLAGO NJEGOVO, A NI ONO ŠTO JE STEKAO!"⁵

4972. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selami, njemu Ebu-Mu'avija, a ovom A'meš, prenoseći od Amra b. Murre, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa (da je kazivao):

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je u dolinu Mekke, popeo se na brežuljak i povikao: 'Opasnost!' Kurejševici su se okupili oko njega, pa ih je on upitao: 'Šta mislite: kada bih vam rekao da će vas neprijatelj napasti ujutro ili navečer, da li biste mi povjerovali?'

'Da', odgovorili su.

'Ja vas, doista, opominjem pred žestoku kaznu!', reče on.

'Teško tebi! Zar si nas zbog toga sakupio?!', viknuo je Ebu-Leheb. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Neka propadne Ebu-Leheb...'"⁶

بَابُ قَوْلِهِ

(وَتَبَّ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ)

٤٩٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ إِلَى الْبَطْحَاءِ فَصَعِدَ إِلَى الْجَبَلِ فَنَادَى يَا صَبَاحَاهُ فَاجْتَمَعَتْ إِلَيْهِ قُرَيْشٌ فَقَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ حَدَّثْتُكُمْ أَنَّ الْعَدُوَّ مُصْبِحُكُمْ أَوْ مُمْسِكُكُمْ أَكُنْتُمْ تُصَدِّقُونِي قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيَّ عَذَابٍ شَدِيدٍ فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ أَهَذَا جَمَعْتَنَا تَبَّ لَكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ) إِلَى آخِرِهَا.

5 El-Leheb, 1-2.

6 Ebu-Leheb bio je amidža Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem. Njegovo je ime bilo Abdul-Uzza b. Abdul-Muttalib. Kurtubi navodi više mišljenja o nastanku njegovog imena Ebu-Leheb. Jedni smatraju da mu je to ime dato zbog lica koje je bilo crveno kao plamen, drugi daju prednost mišljenju da se radi o Allahovoj volji da ga učini onakvim kakav i jest, tj. ući će u plamen, a i ime mu podsjeća na vatru, u kojoj će boraviti.

RIJEČI UZVIŠENOG: “UĆI ĆE ON,
SIGURNO, U VATRU RASPLAMSALU!”¹

4973. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A‘meš, a njemu Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, (da je kazivao):

“Rekao je Ebu-Leheb: ‘Teško tebi! Zar si nas zbog ovoga sakupio?!’ Tada je objavljeno: ‘Neka propadne Ebu-Leheb...’”

RIJEČI UZVIŠENOG:
“... I ŽENA NJEGOVA KOJA SPLETKARI.”²

Mudžahid kaže: “Ova ‘koja spletkari’ ide s ogovaranjem.”³

‘O vratu njenu bit će uže od ličine usukane.’”⁴

Neki kažu da je ovo “od ličine usukane”

– lanac koji će biti u vatri.⁵

بَابُ قَوْلِهِ (سَيُصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ)

٤٩٧٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبَا لَكَ أَهَذَا جَمَعْتَنَا فَتَزَلَّتْ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ) إِلَى آخِرِهَا.

بَابُ قَوْلِهِ (وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ حَمَّالَةُ الْحَطَبِ تَمْثِلُ بِالنَّمِيمَةِ (فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ) يُقَالُ مِّنْ مَّسَدٍ لَيْفِ الْمَقْلِ وَهِيَ السَّلْسِلَةُ الَّتِي فِي النَّارِ.

¹ El-Leheb, 3.

² El-Leheb, 4. Ebu-Lehebova žena Umm-Džemil, sestra Ebu-Sufjana b. Harba, s istom mržnjom i neprijateljstvom odnosila se prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

³ Ona je, kako bilježi Seid b. Mensur, posredstvom Muhammeda b. Sirina, idolopoklonicima prenosila laži o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim drugovima i trudila se da potpali među njima što veći plamen mržnje i neprijateljstva.

⁴ El-Leheb, 5.

⁵ Ebu-Ubejda kaže da će to uže od usukane ličine visiti o njenom vratu u džehennemskoj vatri. Seid b. Musejjib kazuje da je imala skupocjenu ogrlicu i govorila: “Prodat ću je i potrošiti u borbi protiv Muhammeda!”, pa će joj Allah umjesto nje u Džehennem dati oko vrata uže od ličine usukane. (Tefsir Ibn-Kesir, str. 1546, skraćeno izdanje, 1423-2002 g.)

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-IHLAS (ISKRENOST)⁶

Neki kažu da nema nunacije na riječima *ehad*, odnosno *vahid*.

POGLAVLJE...

4974. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šuajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Allah kaže: ‘Čovjek Mi protuslovi, a nema na to pravo i vrijeđa me a nema na to pravo. Ako je riječ o njegovu protivljenju Meni – to su njegove riječi: ‘Neće me proživiti onako kao što me je stvorio! Prvo stvaranje nije Meni lakše od ponovljenoga! A kad je riječ o tome da Me on vrijeđa, to su njegove riječi: ‘Allah je Sebi uzeo dijete!’ Ja sam, međutim, Jedan i Utočište svakom! Nisam rodio, niti sam rođen, i niko Mi ravan nije!’”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (الْإِخْلَاصُ)

يُقَالُ لَا يُتَوَّنُ (أَحَدٌ) أَيُّ وَاحِدٌ .

بَاب

٤٩٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ اللَّهُ كَذَّبَنِي ابْنُ آدَمَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ وَشَتَمَنِي وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ فَأَمَّا تَكْذِيبُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ لَنْ يُعِيدَنِي كَمَا بَدَأَنِي وَلَيْسَ أَوَّلُ الْخَلْقِ بِأَهْوَنَ عَلَيَّ مِنْ إِعَادَتِهِ وَأَمَّا شَتْمُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا وَأَنَا الْأَحَدُ الصَّمَدُ لَمْ أَلِدْ وَلَمْ أُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لِي كُفْتًا أَحَدٌ .

⁶ Ovo poglavlje govori o tevidu čistoj Allahovoj jednoći. Ubejj b. Ka‘b, radijallahu anhu, prenosi da su idolopoklonici tražili da im se opiše Uzvišeni Allah, pa je Gospodar svjetova objavio ovo poglavlje. Po Ebu-Hurejrinom, radijallahu anhu, predanju Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Sve ima svoje rodoslovlje, a Allahovo je: ‘*Kul huvallahu ehad! Allahus-samed...*’”

Po mnogim predanjima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo poglavlje naziva trećinom Kur‘ana upravo zbog njegova sadržaja. Ono, ukratko, sadrži temeljne principe islamskog vjerovanja (akaida).

Enes, radijallahu anhu, u hadisu koji bilježi Buhari prenosi da je jedan ensarija u mesdžidu Kuba, uz ostale sure, na svakom rekatu učio i ovu suru, pa su o tome obavijestili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je upitao za razlog takvog postupka, na što je on odgovorio: “Ja volim ovu suru!” Allahov mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Tvoja ljubav prema njoj uvest će te u Džennet!” Enes, radijallahu anhu, također prenosi hadis koji bilježi Ebu-Ja‘la Musili. U njemu se navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Mu‘aviji b. Mu‘aviji Lejsiju, kojoj su prisustvovala i dva safa meleka, a u svakom od njih bilo je po 70000 meleka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Džibrila šta je on to učinio da je zaslužio ovakvu počast kod Allaha, pa mu je Džibril odgovorio da je to zbog njegove velike ljubavi prema suri El-Ihlas, koju je učio stojeći, sjedeći, ležeći, hodajući i u drugim prilikama.

RIJEČI UZVIŠENOG:

“ALLAH JE UTOČIŠTE SVAKOM!”¹

Arapci nazivaju svoje ugledne ljude *es-samed* (utočište, gospodar, prvak). Ebu-Vail kaže da je to gospodar koji je dostigao vrhunac ugleda.

4975. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Allah kaže: ‘Čovjek mi protuslovi, a nema na to pravo i vrijeđa me a nema na to pravo. Što se tiče njegovog protivljenja Meni, to su njegove riječi da ga Ja ne mogu proživiti onako kako sam to učinio prvi put. A što se tiče njegovog vrijeđanja Mene, to su njegove riječi da je Allah Sebi uzeo dijete, a Ja sam Utočište svakom, nisam rodio, niti sam rođen, i niko Mi ravan nije!’”

“Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!”
(*Kufuen, kefien i kifaen* jesu jedno te isto.)

بَابُ قَوْلِهِ (اللَّهُ الصَّمَدُ)

وَالْعَرَبُ تُسَمِّي أَشْرَافَهَا الصَّمَدَ قَالَ أَبُو وَائِلٍ
هُوَ السَّيِّدُ الَّذِي انْتَهَى سُوْدُدُهُ .

٤٩٧٥ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ وَحَدَّثَنَا
عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ اللَّهُ كَذَّبَنِي ابْنُ آدَمَ
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ وَشَتَمَنِي وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ أَمَّا
تَكْذِيبُهُ إِيَّايَ أَنْ يَقُولَ إِنِّي لَنْ أُعِيدَهُ كَمَا بَدَأْتُهُ وَأَمَّا
شَتْمُهُ إِيَّايَ أَنْ يَقُولَ اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا وَأَنَا الصَّمَدُ
الَّذِي لَمْ أَلِدْ وَلَمْ أُوَلَدْ وَلَمْ يَكُنْ لِي كُفُوًا أَحَدٌ
(لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوَلَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ) كُفُوًا
وَكَفِيًّا وَكَفَاءً وَاحِدٌ .

¹ El-Ihlas, 2.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FELEK (SVITANJE)

Mudžahid kaže da *el-felek*² znači “svitanje”; gasikin³ – “mrkle noći”; *iza vekabe*⁴ – “kada razastre tmine” (tj. kada Sunce zađe). Kaže se *ebjenu min feleki ve ferekis-subhi* – “jasniji od praskozorja i svitanja”. *Vekabe* znači “kada u sve stvari uđe i nastane tmina”.

4976. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, prenoseći od Asima i Abde, a njih dvojica od Zirra b. Hubejša da je kazivao:

“Pitao sam Ubejja b. Ka’ba o (surama) Muavvizetejn,⁵ pa mi je odgovorio: ‘Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome), pa mi je odgovorio: ‘Rečeno mi je, pa sam rekao!’ Mi kažemo ono što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.’”⁶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْفَلَقُ الصُّبْحُ وَ (غَاسِقِ) اللَّيْلِ (إِذَا وَقَبَ) غُرُوبُ الشَّمْسِ يُقَالُ أَبْيَنُ مِنْ فَرْقٍ وَفَلَقَ الصُّبْحِ (وَقَبَ) إِذَا دَخَلَ فِي كُلِّ شَيْءٍ وَأَظْلَمَ.

٤٩٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ وَعَبْدَةَ عَنْ زُرِّ بْنِ حُبَيْشٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبِي بَنَ كَعْبٍ عَنِ الْمُعَوَّذَتَيْنِ فَقَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ قِيلَ لِي فَقُلْتُ فَحَنَنْ نَقُولُ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ.

2 El-Felek, 1. Uzvišeni Allah poučava Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako da Ga moli i traži zaštitu od Njega, Gospodara svitanja i svanuća.

Većina učenjaka, među njima i Džabir b. Abdullah, Hasan Basri, Seid b. Džubejr, Mudžahid, Katada i dr., smatraju da je *el-felek* svitanje, osvjet zore. Međutim, postoje i druga mišljenja o značenju ovog termina. Tako u jednom predanju Ibn-Abbas smatra da je to zatvor u Džehennemu, Ubejj b. Ka’b smatra da je to soba u Džehennemu: kada se otvore njena vrata, zavrište stanovnici Džehennema od njene vreline. Ebu-Abdur-Rahman drži da je *el-felek* jedno od imena Džehennema, a Kelbi misli da je to jedna od džehennemskih dolina. Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, tvrdi da je to stablo u Džehennemu, a u jednom predanju Seida b. Džubejra bilježi se da je to jedna od džehennemskih provalija.

3 El-Felek, 3. Poučava ga da traži od Njega zaštitu od mrkle noći i zla koje ona sadržava u sebi.

4 Isti ajet. Zlo može biti u noći koja razastre i raširi tmine.

5 To je naziv za sure El-Felek i En-Nas.

6 Radi se o tome da je to melek Džibril rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on to nakon toga izgovorio.

U mnogobrojnim predanjima ova dva poglavlja koja se zovu *El-Muavvizetejn* smatraju se dvama najvažnijim poglavljima kojima se traži zaštita i utočište kod Gospodara svjetova.

Nesai bilježi da je Ukba b. Amir, radijallahu anhu, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio ga da mu prouči sure Hud i Jusuf, ali mu je on proučio suru El-Felek i, po drugom predanju, rekao mu: “Ukba, traži zaštitu ovim dvjema surama (El-Felek i En-Nas), jer onaj koji traži zaštitu ne može naći bolju od one koja je u ovim dvjema surama!” U trećem predanju, koje također bilježi Nesai, spominju se tri sure: El-Ihlas, El-Felek i En-Nas, za koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da osiguravaju najbolju zaštitu.

Buharija i Muslim bilježe sahih hadise od Aiše, radijallahu anha, koja kaže da bi Poslanik, sallallahu alejhi

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NAS (LJUDI)

Prenosi se od Ibn-Abbasa da je rekao: “*El-vesvas*¹ znači ‘šejtansko došaptavanje’. Kada se rodi dijete, obuzme ga šejtani: ako se spomene ime Uzvišenog Allaha, on ga napusti, a ako se ne spomene, on se učvrsti u njegovu srcu.”²

4977. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Abda b. Ebu-Lubaba, prenoseći od Zirra b. Hubejša; a PRIČAO NAM JE i Asim, prenoseći od Zirra da je rekao:

“Pitao sam Ubejja b. Ka’ba: ‘Ebu-Munzire, tvoj brat (po vjeri) Ibn-Mesud kaže to i to?’³, pa mi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

وَيُذَكِّرُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (الْوُسْوَاسِ) إِذَا وُلِدَ خَنَسَهُ الشَّيْطَانُ فَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ذَهَبَ وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهُ ثَبَّتَ عَلَى قَلْبِهِ.

٤٩٧٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ زُرَّارِ بْنِ حُبَيْشٍ ح وَحَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ زُرَّارٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبِي بَنَ كَعْبٍ قُلْتُ يَا أَبَا الْمُنْذِرِ إِنَّ أَخَاكَ ابْنَ مَسْعُودٍ

ve sellem, kada bi se tužio na nešto, učio ove dvije sure, a kada bi ga nadvladali bolovi, Aiša, radijallahu anha, bi mu ih učila i potirala njegovim rukama po njegovu tijelu.

Također se bilježi da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi legao u postelju, proučio sure El-Ihlas, El-Felek i En-Nas, puhnuo bi ulaznim zrakom u svoje ruke, a onda potrao rukama svoje tijelo koliko bi mogao dohvatiti i to bi činio tri puta.

Buhari i Muslim bilježe predanje od Aise, radijallahu anha, koja kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio opsihren tako da su mu se prividalo: činilo mu se da je nešto uradio ili da nešto radi, a on to uopće nije radio. Došla su mu dva meleka: jedan koji je stao kod njegove glave, a drugi kod nogu, i obavijestila ga da mu je postavljen sihr u jedan obližnji bunar. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Aliju, Zubejru i Ammara b. Jasira, koji su sihr, što mu ga je bio postavio židov Lebid b. Asam, pronašli ispod jednog kamena. Tim su povodom objavljene ove dvije sure, a sihr od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je otklonjen.

Preporučeno je ove dvije sure učiti svako jutro i svaku večer kao preventivnu mjeru protiv sihra džina, šejtana, zavidnika i zala koja dolaze od ljudi, džina i šejtana.

- 1 En-Nas, 4.
- 2 U više predanja navodi se da šejtani pristupa čovjekovom srcu i kola po tijelu svake osobe kao što kola njegova krv. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom autentičnom hadisu kaže da je i njemu dodijeljen šejtani, ali ga je on, uz Allahovu pomoć, oplemenio islamom, te mu on naređuje samo dobro. Ostali ljudi dužni su stalno biti obazrivi na šejtana i njegovo došaptavanje. Čovjek se u tom pogledu nikada ne smije zaboraviti, jer svaki zaborav i gafllet jača i učvršćuje šejtana u njemu, a svako prisjećanje na Allaha, dželle šanuhu, i spominjanje Njegovog imena odstranjuje šejtana i udaljuje ga od čovjeka. Inače, u ovom poglavlju spominju se tri Allahova svojstva: gospodstvo, vlast i božanstvo. Naime, On je Gospodar svega što postoji, Vladar svega i Bog svega; sve što je stvoreno Njemu je potčinjeno i traži od Njega pomoć i zaštitu. U ova dva posljednja kur’anska poglavlja sadržan je najbolji obrazac traženja zaštite od Allaha, Gospodara svega stvorenog i Spasitelja od svega što je stvorio i, kao iskušenje, dao ljudima.
- 3 Tj. ne piše *Muavvizetejn* u svom *mushafu*. Izgleda da ovo jasno nisu spomenuli neki prenosioci smatrajući ga velikim. U ovome nije slijedio Ibn-Mes’uda niko od ashaba. Sahih predanja govore da ih je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, učio u namazu. To je u Muslimovom *Sahihu* od Ukbe b. Amira, a Ibn-Hibban

je on odgovorio: ‘Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome), te mi je rekao: ‘Rečeno mi je, pa sam rekao!’ Mi kažemo isto ono što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.’”

يَقُولُ كَذًا وَكَذَا فَقَالَ أَبِي سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
فَقَالَ لِي قِيلَ لِي فَقُلْتُ قَالَ فَتَحْنُ نَقُولُ كَمَا قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ .

je u njemu u drugom rivajetu od Ukbe b. Amira dodao: Pa ako možeš da te ne promakne njeno učenje u namazu, onda to učini.

Bilježi Ahmed preko Ebi Ala' b. Šehira od jednog ashaba: "Da ga je naučio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, *Muavvizetejn* i rekao mu: "Kada budeš klanjao uči ih." Lanac prenosilaca mu je vjerodostojan. Seid b. Mensur u hadisu Mu'az b. Džebela spominje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah i učio *Muavvizetejn*. Sve to ukazuje da su *Muavvizetejn* dio Kur'ana koji je mutevatir.

Što se tiče toga što Ibn-Mes'ud, radijallahu aanhu, ove dvije sure nije napisao u svom mushafu, može biti više objašnjenja za to. Objašnjenje za to, između ostalog, može biti to da Ibn-Mes'ud nije nijekao da su od Kur'ana, već je negirao da ih treba pisati u mushaf jer je za to potrebna dozvola Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a koja do njega nije doprla, ili kod njega nije tada bila utvrđena da su dio Kur'ana, a nakon toga je utvrđeno i složeno potvrđeno. To znači da je bio postignut tevatur (složni konsenzus) svih ashaba osim Ibn-Mes'uda, tada, što do njega nije doprlo, pa je naknadno i u njegovom slučaju potvrđeno. (*Fethul-bari*, 8/615-616)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فَضَائِلِ الْقُرْآنِ

VRIJEDNOSTI KUR'ANA

KAKO SE SPUŠTALA OBJAVA I ŠTA JE PRVO OBJAVLJENO

Ibn-Abbas kaže: “*El-muhejmin je el-emin* (povjerenik). Kur'an je povjerenik za svaku knjigu prije njega objavljenju.”¹

4978, 4979. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Šejbana, on od Jahjaa, a ovaj od Ebu-Seleme da je rekao:

“Obavijestili su me Aiša i Ibn-Abbas, radijallahu anhum, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, Kur'an objavljivan deset godina u Meki i deset u Medini.”²

بَابُ كَيْفِ نَزَلِ الْوَحْيِ وَأَوَّلُ مَا نَزَلَ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْمُهِيمِنُ الْأَمِينُ الْقُرْآنُ أَمِينٌ عَلَى كُلِّ كِتَابٍ قَبْلَهُ .

٤٩٧٨-٤٩٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرْتَنِي عَائِشَةُ وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَا لَبِثَ النَّبِيُّ ﷺ بِمَكَّةَ عَشَرَ سِنِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ وَبِالْمَدِينَةِ عَشَرَ سِنِينَ .

1 Kur'an Časni posljednja je iz niza Allahovih objava, koje je On slao preko Svojih poslanika. U njemu su sadržane sve temeljne istine o kojima govore prijašnje Božije knjige, tako da je Kur'an jamac, i garant - Nadzornik koji bdije nad prije objavljenim Knjigama potvrđujući ispravno i originalno, a ispravljajući iskrivljeno u njima, nakon koje neće biti potrebe za drugim knjigama.

2 U ovom hadisu govori se o dvadeset godina objavljivanja Kur'ana. Postoji mišljenje da je to objavljivanje trajalo 23 godine, i to 13 godina u Meki, a 10 u Medini. Međutim, prvo je mišljenje dosta rašireno među islamskim učenjacima. Hakim u *Mustedreku*, oslanjajući se na predanje Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, za koje kaže da je vjerodostojno, kaže: “Kur'an je u cijelosti poslan na najbliže nebo, a onda je postupno objavljivan Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u toku dvadeset godina.” Slično predanje bilježi i Nesai. Razlika u mišljenjima o trajanju objavljivanja Kur'ana može se objasniti činjenicom da je u početku Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, misije bilo zastoja u objavljivanju, tako da je uzastopno objavljivanje doista trajalo dvadeset godina, kako misli većina učenjaka i kako se navodi u većini predanja.

4980. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Mu'temir da je čuo od svoga oca, a on od Osmana da je rekao:

“Obaviještensam da je Džibril došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i razgovarao s njim u prisustvu Umm-Seleme, pa ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘Ko je ovo?’ (ili kako je već rekao)

‘Ovo je Dihja’, odgovorila je ona. Kada je otišao, ona je kasnije izjavila: ‘Tako mi Allaha, mislila sam da je to bio on sve dok nisam čula govor u kome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavještava o Džibrilovoj vijesti’ (ili kako je već rekao).”¹

Moj je otac rekao: “Upitao sam Ebu-Usmana: ‘Od koga si ovo čuo?’

‘Od Usame b. Zejda’, odgovorio je.”

4981. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Svim vjerovjesnicima date su mudžize na osnovu kojih su im ljudi povjerovali, a meni je data Objava, koju mi je Allah spustio, pa se nadam da ću ja biti onaj koji će imati najviše sljedbenika na Sudnjem danu!’”²

٤٩٨٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ أَنْبَأْتُ أَنَّ جَبْرِيلَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَعِنْدَهُ أُمُّ سَلَمَةَ فَجَعَلَ يَتَحَدَّثُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَأُمِّ سَلَمَةَ مَنْ هَذَا أَوْ كَمَا قَالَ قَالَتْ هَذَا دِحْيَةُ فَلَمَّا قَامَ قَالَتْ وَاللَّهِ مَا حَسِبْتُهُ إِلَّا إِيَّاهُ حَتَّى سَمِعْتُ خُطْبَةَ النَّبِيِّ ﷺ يُخْبِرُ خَبَرَ جَبْرِيلَ أَوْ كَمَا قَالَ قَالَ أَبِي قُلْتُ لِأَبِي عُثْمَانَ مِمَّنْ سَمِعْتَ هَذَا قَالَ مِنْ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ.

٤٩٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْمُقْبِرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ نَبِيٍّ إِلَّا أُعْطِيَ مَا مِثْلُهُ آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيَتْ وَحْيًا أَوْ حَاهُ اللَّهُ إِلَيَّ فَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَكْثَرَهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

¹ Ovdje se radi o Džibrilovu dolasku Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u liku poznatog ashaba Dihje b. Halife Kelbija, u čijem se liku najčešće i pojavljivao. Umm-Selema, radijallahu anha, Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, smatrala je da se doista radilo o ovom ashabu sve dok nije čula hutbu u kojoj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo ono što mu je Džibril saopćio. Kadi Ijad kaže da je to najbolji dokaz da je moguće da se melek utjelovi, s Allahovom dozvolom, u lik i oblik čovjeka. Inače, Džibril se, prema autentičnim predanjima u oba *Sahiha*, ukazao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u svom stvarnom liku samo dva puta.

Što se tiče riječi ili kako je već rekao, koju jedan od prenosilaca ovog hadisa upotrebljava, ona jasno upućuje na njegovu preciznost i oprez, tj. pa ukoliko postoji i mali djelić sumnje da se hadis ne navodi toliko precizno od slova do slova, onda prenosilac upotrebljava ove riječi kako bi se ogradio od moguće greške.

² Svaki je poslanik imao određeno nadnaravno djelo koje ljudi nisu mogli dostići svojim ljudskim sposobnostima. To je bio razlog da su se mnogi sljedbenici ranijih poslanika uvjerali u istinitost i iskrenost poslanika baš tim putem i počeli slijediti učenje koje im se nudilo. Tako je Musa, alejhis-selam, uz Allahovu pomoć, pretvarao štap u zmiju; Sulejman, alejhis-selam, razgovarao je sa životinjama, a Isa, alejhis-selam, s Allahovom dozvolom, liječio je gubavce i oživljavao mrtve. Dakle, radilo se o nečem što je u to vrijeme narodu bilo poznato: poslanik bi to uradio, dok drugi to nisu mogli učiniti.

Budući da su Arapi bili poznati retoričari i pjesnici i da im u tom periodu ljudske historije u govorništvu

4982. PRIČAO NAM JE Amr b. Muhammed, njemu Ja'kub b. Ibrahim, ovom njegov otac, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba da je rekao:

“Obavijestio me je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je Uzvišeni Allah redovno slao Objavu Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tokom njegovog života, a objavljivanje pred smrt bilo je češće nego u prethodnom periodu. Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na ahiret.”³

4983. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Esveda b. Kajsa, a on od Džunduba da je rekao:

“Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio, te noć ili dvije nije ustajao na noćni namaz. Tada mu je došla jedna žena i rekla: ‘Muhammede, tvoj te je šejtan napustio!’⁴ Nakon toga Uzvišeni je Allah objavio: ‘Tako mi jutra, i noći kada se utiša – Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!’”⁵

٤٩٨٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى تَابَعَ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ الْوَحْيَ قَبْلَ وَفَاتِهِ حَتَّى تَوَفَّاهُ أَكْثَرَ مَا كَانَ الْوَحْيُ ثُمَّ تُوِفِّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ .

٤٩٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدُبًا يَقُولُ اشْتَكَى النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يَقُمْ لَيْلَةً أَوْ لَيْلَتَيْنِ فَآتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ يَا مُحَمَّدُ مَا أَرَى شَيْطَانَكَ إِلَّا قَدْ تَرَكَكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَالصُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى) .

niko nije bio ravan, Uzvišeni im Allah šalje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jednog od njih, s knjigom punom mudrosti i retorike, koju niko nije mogao dostići niti imitirati. Vidjevši nedostižnost takvih riječi, tadašnji Arapi prihvatili su Kur'an i počeli ga slijediti. Kur'an se, zbog svoje svestremenosti, savršenstva i nedostižnosti, smatra najvećom mudžizom Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem.

3 Naime, pred Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt objavljivanje je učestalo. Dijelovi Kur'ana bili su sve duži i duži, jer su govorili o islamskim propisima. U početku objave bivalo je i prekida u dostavljanju, a i poglavlja su bila kraća. Nakon Hidžre poglavlja su počela bivati sve obimnija zbog objavljivanja propisa, da bi pred samu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt objavljivanje postalo češće i intenzivnije. Islamski učenjaci smatraju da je razlog postupnosti u objavljivanju bolje pamćenje ajeta, mogućnost njihove primjene, kao i stavljanje van snage ajeta koji su, nakon nekog vremena, izgubili moć obligatnosti, premda su i dalje ostajali u tekstu.

4 Radi se o Umm-Džemil, koja se, uz ostale idolopoklonike, rugala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, smatrajući da ga je Uzvišeni Allah omrznuo i napustio.

5 Ed-Duha, 1-3.

KUR'AN JE OBJAVLJEN ARAPSKIM JEZIKOM NA NARJEČJU KUREJŠA

Uzvišeni Allah kaže: “Objavljujemo ga kao Kur’an na arapskom jeziku”,¹ a također i: “Kur’an je na jasnom arapskom jeziku.”²

4984. PRIČAO NAM JE Ebu-Jemam, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Enesa b. Malika da je kazivao:

“Osman je naredio Zejdu b. Sabitu, Seidu b. Asu, Abdullahu b. Zubejru i Abdur-Rahmanu b. Harisu b. Hišamu da prepisu Kur’an u mushaf, rekavši im: ‘Ako se razidete sa Zejdom b. Sabitom u nečem arapskom u Kur’anu, onda to pišite jezikom Kurejša, jer je Kur’an objavljen na njihovom narječju!’ Tako su i učinili.”³

بَابُ نَزْلِ الْقُرْآنِ بِلِسَانِ قُرَيْشٍ وَالْعَرَبِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (قُرْآنًا عَرَبِيًّا)
(بِلِسَانِ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ) .

٤٩٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنْ
الزُّهْرِيِّ وَأَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ فَأَمَرَ عُثْمَانُ
زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ وَسَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ
الزُّبَيْرِ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ أَنْ
يَنْسَخُوهَا فِي الْمَصَاحِفِ وَقَالَ لَهُمْ إِذَا اخْتَلَفْتُمْ أَنْتُمْ
وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ فِي عَرَبِيَّةٍ مِنَ الْقُرْآنِ فَاتَّبِعُوا
بِلِسَانِ قُرَيْشٍ فَإِنَّ الْقُرْآنَ أَنْزَلَ بِلِسَانِهِمْ فَفَعَلُوا .

1 Jusuf, 2. Vidi još: Ta-Ha, 113; Ez-Zumer, 28; Fussilet, 3; Eš-Šura, 7; Ez-Zuhuf, 3 i El-Ahkaf, 12.

2 En-Nahl, 103 i Eš-Šuara, 195.

3 Poznato je da je Osman, radijallahu anhu, naredio prepisivanje kur'anskog teksta u mushafe. Razlog za ovakvu naredbu bila je činjenica što je u pojedinim novoosvojenim dalekim područjima, kao što su Jermenija, Azerbejdžan i dr., sve više dolazilo do različitog učenja Kur'ana. Osman je zatražio od Hafse, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da mu pošalje onaj primjerak Kur'ana koji je prepisan za vrijeme Ebu Bekra, radijallahu anhu. Nakon toga grupa koja je navedena u ovom hadisu vrlo je savjesno obavila svoj zadatak uz lični nadzor Osmana, radijallahu anhu.

Nakon završenog posla Osman, radijallahu anhu, stari primjerak mushafa vratio je Hafsi, radijallahu anha, a od umnoženih primjeraka jedan je ostavio u Medini, nazvavši ga izvornikom, a po jedan je primjerak poslao u Meku, Basru, Kufu, Šam, Jemen i Bahrejn. Nakon toga prepisivanje mushafa uzelo je maha, tako da je u Bici na Siffinu, kada je Mu'avijina, radijallahu anhu, vojska podigla mushafe na koplja, uzvikujući: “Neka nam Allahova Knjiga sudi!”, bilo oko 500 mushafa. Vremenski razmak između prepisivanja mushafa za vrijeme halife Osmana i Bitke na Siffinu bio je samo sedam godina.

Osmanove, radijallahu anhu, upute prepisivačima da se u slučaju različitog mišljenja o pisanju pojedinih riječi one napišu onako kako ih izgovara Kurejš date su zbog toga što je Zejd b. Sabit bio ensarija, a ostala trojica Kurejševici, te je dolazilo do određenih razlika u načinu pisanja pojedinih riječi.

4985. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Hemmam, ovom Ata, a Musedded kaže da im je pričao Jahja b. Seid, prenoseći od Ibn-Džurejdža, kojeg je obavijestio Ata' od Safvana b. Ja'la b. Umejja da je Ja'la govorio:

“Kamo sreće da vidim Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u trenutku kada mu se spušta Objava!” Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na Dži'rani, na sebi je imao odjeću koja mu je pravila hlad. S njim su bili još neki njegovi ashabi, te mu je prišao jedan namirisani čovjek i upitao: “Šta kažeš, Allahov Poslaniče, o čovjeku koji je ušao u ihramu, pod ogrtačem koji je namirisan?” Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izvjesno vrijeme šutio, a onda mu je došla objava, pa je Omer dao znak Ja'lau da pride. Došao je, prinio svoju glavu i primijetio da mu se (Poslaniku) zacrvenilo lice, čuo se glas (poput čovjeka kada hrče) neko vrijeme, zatim mu je završeno objavljivanje i on upita: “Gdje je onaj koji me je ranije pitao o umri?” Potražili su tog čovjeka, i kada je doveden pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on mu reče: “Što se tiče mirisa koji je na tebi, speri ga tri puta, a što se tiče ogrtača, skini ga, a onda izvrši umru onako kako obavljaš hadž!”⁴

٤٩٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ وَقَالَ مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ قَالَ أَخْبَرَنِي صَفْوَانُ بْنُ يَعْلَى بْنُ أُمَيَّةَ أَنَّ يَعْلَى كَانَ يَقُولُ لَيْتَنِي أَرَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْوَحْيُ فَلَمَّا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْجِعْرَانَةِ عَلَيْهِ ثَوْبٌ قَدْ أَظْلَّ عَلَيْهِ وَمَعَهُ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ مُتَضَمِّخٌ بِطِيبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ أَحْرَمَ فِي جُبَّةٍ بَعْدَ مَا تَضَمَّمَخَ بِطِيبٍ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ سَاعَةً فَجَاءَهُ الْوَحْيُ فَأَشَارَ عُمَرُ إِلَى يَعْلَى أَنْ تَعَالَ فَجَاءَ يَعْلَى فَأَدْخَلَ رَأْسَهُ فَإِذَا هُوَ مُحْمَرُّ الْوَجْهِ يَغْطُ كَذَلِكَ سَاعَةً ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ فَقَالَ أَيْنَ الَّذِي يَسْأَلُنِي عَنِ الْعُمْرَةِ أَنْفًا فَالْتُمَسَ الرَّجُلُ فَجِيءَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَمَّا الطِّيبُ الَّذِي بِكَ فَاغْسِلْهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَأَمَّا الْجُبَّةُ فَانْزِعْهَا ثُمَّ اصْنَعْ فِي عُمْرَتِكَ كَمَا تَصْنَعُ فِي حَجِّكَ .

⁴ U ovom se hadisu jasno govori o naporu koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao prilikom spuštanja Objave. Ako se uzme u obzir da objava znači uspostavljanje kontakta između meleka i čovjeka, višeg i nižeg, onda su opterećenje i napor koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao sasvim razumljivi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje jasno upozorava vjernike koji obavljaju hadždž i umru da se, dok su u ihramima, ne smiju se mirisati.

SAKUPLJANJE KUR'ANA

4986. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, prenoseći od Ibrahima b. Sa'da, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ubejda b. Sebaka da je Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, kazivao:

“Poslao mi je Ebu-Bekr Siddik nakon pogibije učesnika Bitke na Jemami – a Omer b. Hattab već je bio kod njega i reče Ebu-Bekr: ‘Došao mi je Omer i rekao: ‘U Bici na Jemami povećao se broj poginulih učaca Kur'ana. Ja se, doista, bojim da se u sljedećim bitkama broj ubijenih hafiza ne poveća, pa da se ne zagubi dosta toga iz Kur'ana. Stoga smatram da bi trebalo narediti sakupljanje Kur'ana!’ Na moje riječi: ‘Kako da učiniš nešto što Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije učinio?!’ – odgovorio je: ‘Ovo je, tako mi Allaha, dobro!’

Omer mi’, kaže dalje Ebu-Bekr, ‘nije prestajao ovo napominjati sve dok Allah moje grudi nije za to proširio, pa sam na to počeo gledati onako kako i Omer gleda.

Kaže Zejd: Rekao je Ebu-Bekr: Ti si (Zejde) mlad i pametan, i mi u tvoju sposobnost ne sumnjamo, a zapisivao si Kur'an Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se pobrini i saberi Kur'an u jednu zbirku!’

‘Tako mi Allaha da su me zadužili da prenesem jedno od ovih brda, ne bi mi bilo teže od obaveze sabiranja Kur'ana! Ja rekoh kako da učinite nešto što nije činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?!’ Odgovorio mi je: ‘To je, tako mi Allaha, dobro!’ Ebu-Bekr mi je nastavio ponavljati ovu ideju”, kaže Zejd, “sve dok mi Allah nije proširio grudi kao što je proširio prsa Ebu-Bekru i Omeru, radijallahu anhuma, te sam počeo sakupljati Kur'an, nalazeći ga zapisanog na palminim suhim granama, tankim kamenim pločama i u pamćenju ljudi. Dok nisam našao kraj sure Et-Tevba kod

بَابُ جَمْعِ الْقُرْآنِ

٤٩٨٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ مَقْتَلِ أَهْلِ الْيَمَامَةِ فَإِذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عِنْدَهُ قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِنَّ عُمَرَ أَتَانِي فَقَالَ إِنَّ الْقَتْلَ قَدْ اسْتَحَرَّ يَوْمَ الْيَمَامَةِ بِقُرَاءِ الْقُرْآنِ وَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يَسْتَحَرَّ الْقَتْلُ بِالْقُرَاءِ بِالْمَوَاطِنِ فَيَذْهَبَ كَثِيرٌ مِنَ الْقُرْآنِ وَإِنِّي أَرَى أَنَّ تَأْمُرَ بِجَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ لِعُمَرَ كَيْفَ تَفْعَلُ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ عُمَرُ هَذَا وَاللَّهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ عُمَرُ يُرَاجِعُنِي حَتَّى شَرَحَ اللَّهُ صَدْرِي لِذَلِكَ وَرَأَيْتُ فِي ذَلِكَ الَّذِي رَأَى عُمَرُ قَالَ زَيْدٌ قَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّكَ رَجُلٌ شَابٌّ عَاقِلٌ لَا نَتَّهِمُكَ وَقَدْ كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَتَّبِعُ الْقُرْآنَ فَاجْمَعُهُ فَوَاللَّهِ لَوْ كَلَّفُونِي نَقْلَ جَبَلٍ مِنَ الْجِبَالِ مَا كَانَ أَثْقَلَ عَلَيَّ مِمَّا أَمَرَنِي بِهِ مِنْ جَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ تَفْعَلُونَ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ هُوَ وَاللَّهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ أَبُو بَكْرٍ يُرَاجِعُنِي حَتَّى شَرَحَ اللَّهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ لَهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَتَتَّبَعْتُ الْقُرْآنَ أَجْمَعُهُ مِنَ الْعُسْبِ وَاللِّخَافِ وَصُدُورِ الرِّجَالِ حَتَّى وَجَدْتُ آخِرَ سُورَةِ التَّوْبَةِ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ

Ebu-Huzejme Ensarija. Tu je stajalo: ‘Došao vam je Poslanik, jedan od vas; teško mu je što ćete na muke udariti...’¹ – do kraja sure Et-Tevba. Te su stranice potom bile pohranjene kod Ebu-Bekra dok nije preselio, zatim kod Omera dok je bio živ, a nakon toga kod Omerove, radijallahu anhu, kćerke Hafse, radijallahu anha.”²

4987. PRIČAO NAM JE Musa, prenoseći od Ibrahima, a on od Ibn-Šihaba da mu je Enes b. Malik kazivao:

“Nakon što je Huzejfa b. Jeman učestvovao, zajedno s muslimanima Šama i Iraka, u osvajanju Armenije i Azerbejdžana, bio je zaprepašten njihovim razilaženjem u učenju Kur’ana, te je došao Osmanu, radijallahu anhu, i rekao: ‘Zapovjedniče pravovjernih, preduhitri ovaj ummet prije nego što se razide u vezi s Knjigom, kao što su se razili židovi i kršćani!’ Osman je, nakon toga, zatražio od Hafse: “Pošalji nam stranice mushafa da ih prepíšemo u mushaf, potom ćemo ti ih vratiti.” Hafsa ih je poslala Osmanu, a on je naredio Zejdu b. Sabitu, Abdulahu b. Zubejru, Seidu b. Asu

عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَتَّىٰ خَاطَمَهُ بَرَاءَةٌ فَكَانَتْ
الصُّحُفُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ حَتَّىٰ تَوَفَّاهُ اللَّهُ ثُمَّ عِنْدَ عُمَرَ
حَيَاتِهِ ثُمَّ عِنْدَ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ .

٤٩٨٧. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ حَدَّثَنَا
ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُ أَنَّ حُذَيْفَةَ
ابْنَ الْيَمَانِ قَدِمَ عَلَىٰ عُثْمَانَ وَكَانَ يُغَازِي أَهْلَ
الشَّامِ فِي فَتْحِ إِرْمِينِيَّةَ وَأَذْرَبِيجَانَ مَعَ أَهْلِ
الْعِرَاقِ فَأَفْرَعَ حُذَيْفَةُ اخْتِلَافَهُمْ فِي الْقِرَاءَةِ فَقَالَ
حُذَيْفَةُ لِعُثْمَانَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَدْرِكْ هَذِهِ الْأُمَّةَ
قَبْلَ أَنْ يَخْتَلِفُوا فِي الْكِتَابِ اخْتِلَافَ الْيَهُودِ
وَالنَّصَارَىٰ فَأَرْسَلَ عُثْمَانُ إِلَىٰ حَفْصَةَ أَنْ أَرْسِلِي إِلَيْنَا
بِالصُّحُفِ نَنْسُخُهَا فِي الْمَصَاحِفِ ثُمَّ نَرُدُّهَا إِلَيْكَ
فَأَرْسَلَتْ بِهَا حَفْصَةُ إِلَىٰ عُثْمَانَ فَأَمَرَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ

1 Et-Tevba, 128 -129.

2 Ovaj hadis govori o pisanju i sabiranju Kur’ana u mushaf. Kur’an je, inače, već u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio zapisivan. Kako u to vrijeme nije bilo papira, Kur’an je zapisivan na kori od palme, tankim kamenim pločicama, na kostima i sličnim stvarima na kojima se moglo pisati. Zasigurno se zna da je cijeli Kur’an bio zapisan za vrijeme života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali nije bio sabran u jednu zbirku. Poslanik je davao prednost pamćenju Kur’ana, tako da je za njegovog života bilo mnogo onih koji su pamtili dijelove Kur’ana. Nakon njegove smrti pamćenje Kur’ana izuzetno se razvilo. Međutim, u vrijeme hilafeta Ebu-Bekrova, radijallahu anhu, neka su plemena odbila davanje zekata, a veliki broj odmetnika okupio se oko lažnog poslanika Musejlime Kezzaba. Protiv njih halifa je poslao vojsku pod vodstvom Halida b. Velida, radijallahu anhu. Među borbima je bilo, kako se navodi, oko tri hiljade ljudi koji su znali napamet čitav Kur’an ili veći dio Kur’ana. U ovoj žestokoj borbi poginulo je preko sedam stotina ashaba, a od tog broja, kako se bilježi u nekim kazivanjima, bilo je pet stotina hafiza Kur’ana. Nakon ove bitke, Omer, radijallahu anhu, zahtijevao je od halife Ebu-Bekra, radijallahu anhu, da se nešto poduzme u cilju sabiranja Kur’ana u jednu zbirku, budući da se očekivalo sve više takvih žestokih bitaka u kojima bi mogli i drugi mnogi hafizi i učači izginuti. Na taj bi se način štogod iz Kur’ana moglo zagubiti. Ovaj potez ubraja se među najveće zasluge prvog halife Ebu-Bekra, radijallahu anhu, koji ne samo da je od raspadanja sačuvao islamsku državu, pokorivši odmetnuta plemena i uzdrnavši dvije velesile Bizant i Perziju, nego je na mudar i pronicljiv način, uz Allahovu, dželle šanuhu, pomoć, sačuvao i glavno vrelo islama Kur’ani-kerim, kako se s njim ne bi dogodilo ono što se dogodilo s drugim objavljenim knjigama prije Kur’ana. Nad ovim poduhvatom bdjeli su, na neki način, svi ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da to otklanja svaku sumnju da se iz Kur’ana nešto moglo zagubiti ili nešto što nije njegov dio u njega unijeti.

i Abdur-Rahmanu b. Harisu b. Hišamu da ih prepisu i sačine nove primjerke mushafa.

Trojici Kurejševica Osman je kazao: 'Ako se u nečemu iz Kur'ana razidete sa Zejdom b. Sabitom, onda to napišite na narječju Kurejša, jer je Kur'an na njihovom narječju objavljen!' Oni su tako i učinili. Kada su prepisali taj i sačinili nove primjerke mushafa, Osman je stranice prvog mushafa vratio Hafsi, a u svako je područje poslao po jedan novoprepisani primjerak. Naredio je, nakon toga, da se, izuzev tih napisanih, sve druge stranice i primjerci spale."¹

وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدُ بْنُ الْعَاصِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ
ابْنُ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ فَنَسَخُوهَا فِي الْمَصَاحِفِ
وَقَالَ عُثْمَانُ لِلرَّهْطِ الْقُرَشِيِّينَ الثَّلَاثَةِ إِذَا اخْتَلَفْتُمْ
أَنْتُمْ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ فِي شَيْءٍ مِنَ الْقُرْآنِ فَارْتَبِعُوا
بِلِسَانِ قُرَيْشٍ فَإِنَّمَا نَزَلَ بِلِسَانِهِمْ فَفَعَلُوا حَتَّى إِذَا
نَسَخُوا الصُّحُفَ فِي الْمَصَاحِفِ رَدَّ عُثْمَانُ الصُّحُفَ
إِلَى حَفْصَةَ وَأَرْسَلَ إِلَى كُلِّ أَقْفٍ بِمُصْحَفٍ مِمَّا
نَسَخُوا وَأَمَرَ بِمَا سِوَاهُ مِنَ الْقُرْآنِ فِي كُلِّ صَحِيفَةٍ
أَوْ مُصْحَفٍ أَنْ يُحْرَقَ.

¹ Muslimani Šama i Iraka zajedno su učestvovali u bitkama za osvajanje Jermenije i Azerbejdžana. Na čelu muslimanske vojske iz Šama bio je Habib b. Meslem Fehri, a zapovjednik iračkih muslimana bio je Selman b. Rebia Bahili. Kada su se ove dvije vojske sastale, primijetilo se da različito uče Kur'an. Stanovnici Iraka učili su po kiraetu Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, a stanovnici Šama po kiraetu Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, tako da je dolazilo do nesuglasica u kojima su ponekada jedni druge nazivali nevjernicima i malo je nedostajalo da dođe do velike smutnje. Huzejfa b. Jeman također je učestvovao u osvajanju ovih područja, i čim je to primijetio, uputio se halifi Osmanu, radijallahu anhu. Upozorio ga je na to da se nešto mora učiniti na objedinjavanju učenja muslimana Iraka i Šama, te da bi bilo dobro da se, na temelju zapisanih stranica Kur'ana koje su bile pohranjene kod Hafse, radijallahu anha, pristupi prepisivanju i umnožavanju mushafa.

Osman je vrlo brzo tu ideju prihvatio, a u praksu su je sprovela spomenuta četverica ashaba pisara. Nakon preciznog usaglašavanja, pri čemu su konsultirani gotovo svi živi ashabi, sačinjeni su ti novi primjerci mushafa, dok su druge stranice spaljene, kako ne bi došlo do zabune i različitog čitanja kur'anskog teksta.

Ibn-Hadžer navodi da se ovo desilo 25. god. po Hidžri, tj. u drugoj, odnosno trećoj godini Osmanovog, radijallahu anhu, hilafeta. Kur'an je, u osnovi, objavljivan na kurejšijskom narječju, ali je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, molio Uzvišenog Allaha da se proširi objava na druga narječja kao olakšica ljudima, što je Uzvišeni Allah i dao, te je objavljivao Kur'an na sedam harfova koji su obuhvatali najpoznatija arapska narječja. Prestankom objave i učvršćivanjem Arapa u vjeri i učenju Kur'ana, prestala je potreba za tim, posebno kada znamo da su mnogi nearapski narodi primili islam, tako da je raznovrsno učenje predstavljalo uzrok razilaženja i poteškoću, te je pravedni halifa Osman, radijallahu anhu, na pristanak ashaba i njihov konsenzus prepisao primjerak mushafa sakupljen u vrijeme Ebu-Bekra, radijallahu anhu, i dao ga umnožiti u više primjeraka i to po jednom harfu narječja Kurejša kako je u osnovi i objavljeno. Time nije ništa iz Kur'ana izostavljeno i on je sačuvan kao što je to garantovao Uzvišeni Allah.

Do razilaženja među pisarima dolazilo je samo u pogledu pisanja pojedinih riječi. Tako su se, npr., pisari razišli u vezi s pisanjem riječi *et-tabut*. Zejd b. Sabit tražio je da se ova riječ napiše s okruglim t, i tada bi se prilikom stajanja na toj riječi to t izgovaralo kao h, dok su ostala trojica zahtijevala da se ta riječ napiše s dugim t. U tom slučaju dugo t izgovara se i kada se na njemu stane, te tako riječ ne gubi od svoga sadržaja. Stoga su je i napisali s dugim t. Iz ovog se vidi da je do razilaženja dolazilo samo u načinu pisanja pojedinih riječi, a ne u nečemu drugom.

4988. PRIČAO NAM JE Ibn-Šihab, prenoseći od Haridže b. Zejda b. Sabita, a on od Zejda b. Sabita da je rekao:

“Kada smo prepisivali mushaf, bio sam izgubio jedan ajet iz sure El-Ahzab, a slušao sam da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio. Tražili smo ga i pronašli kod Huzejme b. Sabita Ensarija. On glasi: ‘Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu...’² Pridodali smo ga njegovoj suri u mushafu.”³

VJEROVJESNIKOV,

SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PISAR

4989. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ibn-Sebbaka da je kazivao:

“Čuo sam Zejda b. Sabita kako govori: ‘Poslao je po mene Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekavši: ‘Ti si zapisivao Objavu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa sakupi Kur’an!’ Ja sam potom istraživao sve dok kod Ebu-Huzejme Ensarija nisam pronašao dva posljednja ajeta iz sure Et-Tevba, (koja počinju riječima): ‘Došao vam je Poslanik, jedan od vas; teško mu je što ćete na muke udariti...’⁴ do kraja sure. Jedino sam ih kod njega našao.”⁵

٤٩٨٨. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ سَمِعَ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ قَالَ فَقَدْتُ آيَةً مِنَ الْأَحْزَابِ حِينَ نَسَخْنَا الْمُصْحَفَ قَدْ كُنْتُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهَا فَالْتَمَسْنَاهَا فَوَجَدْنَاهَا مَعَ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيِّ (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ) فَالْحَقْنَاهَا فِي سُورَتِهَا فِي الْمُصْحَفِ .

بَابُ كَاتِبِ النَّبِيِّ ﷺ

٤٩٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ ابْنَ السَّبَّاقِ قَالَ إِنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ قَالَ أُرْسِلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّكَ كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَاتَّبَعَ الْقُرْآنَ فَتَبَعْتُ حَتَّى وَجَدْتُ آخِرَ سُورَةِ التَّوْبَةِ آيَتَيْنِ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهُمَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ) إِلَى آخِرِهِ .

2 El-Ahzab, 23.

3 Zejd b. Sabit znao je napamet ovaj ajet. Međutim, on nije htio napisati nijedan ajet bez konsultacija s drugim ashabima. Osim toga, ni on, a ni drugi pisari ovih ajeta u zasebne primjerke mushafa, nisu pisali ajete na temelju pamćenja, nego su ih, koristeći se i hifzom, obavezno prepisivali sa stranica koje su posjedovali pojedini ashabi. Tako je Zejd b. Sabit ovaj, 23. ajet iz poglavlja El-Ahzab preuzeo u pisanom obliku od Huzejme b. Sabita Ensarija.

4 Et-Tevba, 128-129.

5 Naime, našao je to kod Ebu-Huzejme u pisanom obliku.

4990. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa da je rekao:

“Kada je objavljeno: “Nisu jednaki oni koji se ne bore među vjernicima i oni koji se bore na Allahovom putu...”,¹ Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Pozovi mi Zejda: neka donese ploču i tintarnicu i plečku ili plečku i tintaricu!’, a zatim mu naredio: ‘Piši: ‘Vjernici koji se ne bore nisu jednaki...’ a iza leđa Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, je bio slijepi Amr b. Umm-Mektum, koji je, upitao: ‘Allahov Poslaniče, pa šta naređuješ, jer sam ja slijep čovjek?!’ Odmah tada je objavljeno: ‘Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore...’”²

KUR'AN JE OBJAVLJEN NA “SEDAM HARFOVA”

4991. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejir, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubjedullaha b. Abdullaha, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Podučavao me je Džibril učenju Kur'ana na jedan harf, pa sam mu se obraćao te sam tražio povećanje, pa je on to povećavao sve dok nije skončao sa sedam harfova.”³

٤٩٩٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ادْعُ لِي زَيْدًا وَلِيَجِئْ بِاللُّوْحِ وَالذَّوَاةِ وَالْكَتِفِ أَوْ الْكَتِفِ وَالذَّوَاةِ ثُمَّ قَالَ اكْتُبْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ) وَخَلَفَ ظَهْرَ النَّبِيِّ ﷺ عَمْرُو بْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ الْأَعْمَى قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا تَأْمُرُنِي فَإِنِّي رَجُلٌ ضَرِيرٌ الْبَصَرِ فَنَزَلَتْ مَكَانَهَا (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) (غَيْرِ أُولِي الضَّرَرِ).

بَابُ أَنْزَلِ الْقُرْآنَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ

٤٩٩١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَقْرَأَنِي جِبْرِيلُ عَلَى حَرْفٍ فَرَأَجَعْتُهُ فَلَمْ أَزَلْ أَسْتَزِيدُهُ وَيَزِيدُنِي حَتَّى انْتَهَى إِلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ.

¹ En-Nisa, 95.

² Ovaj hadis izravno upućuje na povod objavljivanja ovog dijela ajeta iz poglavlja En-Nisa. Ovdje je uočljivo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo Zejda b. Sabita kao pisara Objave i da ga je pozivao da zapiše one ajete koji su mu bili objavljeni.

³ Riječ *harf* u arapskom jeziku ima više značenja. Između ostalog, ovaj termin znači: slovo, riječ, način, strana, kraj, obala i dr. Upravo su se zbog toga islamski učenjaci razišli i ponudili više tumačenja, od kojih ističemo najpoznatija i najraširenija.

Pod sedam harfova podrazumijeva se sedam najpoznatijih arapskih narječja, kojima su govorila najpoznatija arapska plemena. Ovo je najzastupljenije mišljenje islamskih učenjaka, posebice filologa. Većina učenjaka smatra da se radi o sedam arapskih plemena unutar Arabijskog poluotoka (u Hidžazu, Nedždu i Tihami). Oni se nisu mnogo miješali s drugim, nearapskim plemenima, pa im je jezik ostao čist i neiskvaren.

4992. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejz, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba da mu je kazivao Urva b. Zubejr, njemu Misver b. Mahrema i Abdur-Rahman b. Abd Kari da su čuli Omera b. Hattaba kako kazuje:

“Čuo sam Hišama b. Hakima kako još za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan. Slušao sam njegovo učenje i ustanovio da on uči na više harfova (načina), onako kako me nije poučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem Bio sam gotovo skočio na njega u namazu, ali sam se strpio dok nije selam predao. Tada sam ga uhvatio za ogrtač i upitao: ‘Ko te je naučio da ovu suru učiš ovako kako sam čuo?’

‘Naučio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!’, odgovorio je.

‘Lažeš! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doista me je poučio drugačije nego što si je ti proučio!’, rekoh mu. Potom sam krenuo za njim vodeći ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Čuo sam ovoga kako uči suru El-Furkan na različite harfove (načine), onako kako me ti nisi učio!’

‘Pusti ga!’, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: ‘Uči, Hišame!’ On je učio

٤٩٩٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدِ الْقَارِيِّ حَدَّثَاهُ أَنَّهَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ بْنَ حِزَامٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَائَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَأُ عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقَرِّئْنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَكِدْتُ أُسَاوِرُهُ فِي الصَّلَاةِ فَتَصَبَّرْتُ حَتَّى سَلَّمَ فَلَبِثْتُ بِرِدَائِهِ فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ كَذَبْتَ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ أَقْرَأَنِيهَا عَلَى غَيْرِ مَا قَرَأْتَ فَأَنْطَلَقْتُ بِهِ أَقْوَدُهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ بِسُورَةِ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقَرِّئْنِيهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَرْسَلُهُ

Pod sintagmom sedam harfova podrazumijeva se upotreba sinonima neke riječi, ali i to opet jedino prema objavi. To je bila olakšica za narod, jer bi mogao učiti onako kako je to čuo od Poslanika. Međutim, kada je prestao uzrok zbog kojeg je to bilo dozvoljeno, i kada se pismenost raširila, a svijet navikao na pamćenje Kur'ana, prestala je potreba za tim. Ovo mišljenje zagovara glasoviti komentator Kur'ana Ibn-Džerir Taberi.

Poznati učenjak u kiraetu Ibn-Džezeri, govoreći o sedam harfova, kaže: “Ja sam, ima već trideset godina, smatrao ovaj hadis teškim i razmišljao o njegovom sadržaju, dok nisam došao do ovog mišljenja, koje bi, uz Allahovu pomoć, moglo biti ispravno. Analizirao sam sve kiraete, bili oni mutevatir ili ne, pa sam zaključio da se svi ti kiraeti mogu svesti na sedam tipova promjena, i nema nijednog kiraeta koji ne bi spadao u jedan od tih sedam tipova...”

Ima učenjaka koji zastupaju mišljenje da je ovaj termin u hadisu *muškil* i *mutešabih*, tj. vrlo teško razumljiv, te se ne može precizno odrediti šta se time mislilo. Sujuti u komentaru Nesaijeva *Sunena*, govoreći o hadisu u kome se spominje sedam harfova, kaže: “Ja smatram da ovaj hadis spada u skupinu mutešabih hadisa, čije se pravo značenje teško može spoznati.”

Osim navedenih, veliki je broj i drugih mišljenja, između kojih se može izdvojiti mišljenje da se brojem sedam, koji je spomenut u ovom hadisu, misli na mnoštvo i veću količinu. U tom smislu Arapi upotrebljavaju brojeve sedam, sedamdeset i sedam stotina.

Treba kazati da islamski učenjaci ipak daju prednost prvom navedenom mišljenju, tj. da se pod ovom sintagmom podrazumijeva sedam glavnih arapskih narječja.

onim kiraetom kojim sam ga čuo da uči, a onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tako je objavljen!' Potom je dodao: 'Uči, Omere!' Učio sam mu onako kako me je on naučio, te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako je objavljen! Doista je ovaj Kur'an objavljen na sedam harfova, pa ga učite kako vam je lakše!'"¹

ZAPISIVANJE KUR'ANA

4993. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Jusuf b. Mahek, koji kaže:

"Bio sam kod Aiše, radijallahu anha, majke pravovjernih, kada joj je došao jedan Iraćanin i upitao je: 'Koji su čefini najbolji?'

'Teško tebi! Neće ti naškoditi!'², odgovorila mu je. 'Majko pravovjernih, pokaži mi mushaf!', reče on. 'Zašto?', upitala je.

'Možda ću zapisivati Kur'an na temelju toga, jer se on uči, a nije zapisan!', odgovorio je.

'Neće ti štetiti šta god učiš prije.'³ Prvo što je od

أَقْرَأَ يَا هِشَامُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ يَقْرَأُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَذَلِكَ أَنْزَلْتُ ثُمَّ قَالَ أَقْرَأَ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُ الْقِرَاءَةَ الَّتِي أَقْرَأَنِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَذَلِكَ أَنْزَلْتُ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أَنْزَلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ .

بَاب تَأْلِيفِ الْقُرْآنِ

٤٩٩٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُسُفَ أَنْ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ وَأَخْبَرَنِي يُسُفُ بْنُ مَاهِكٍ قَالَ إِنِّي عِنْدَ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِذْ جَاءَهَا عِرَاقِي فَقَالَ أَيُّ الْكُفَنِ خَيْرٌ قَالَتْ وَيْحَكَ وَمَا يَضُرُّكَ قَالَ يَا أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ أَرِنِي مُصْحَفَكَ قَالَتْ لَمْ قَالَ لَعَلِّي أَوْلَفُ الْقُرْآنَ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ يَقْرَأُ غَيْرَ مُؤَلَّفٍ قَالَتْ وَمَا يَضُرُّكَ أَيُّهُ قَرَأْتَ قَبْلَ إِنَّمَا نَزَلَ أَوَّلَ مَا نَزَلَ

1 Ovaj hadis o objavljivanju Kur'ana na sedam harfova prenesen je mutevatir predanjem. Prenijela su ga dvadeset i četiri ashaba, pa, prema tome, u njegovu autentičnost nema nikakve sumnje. Iz njega se jasno vidi da svi ashabi nisu uvijek sve čuli od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je Omer, radijallahu anhu, naknadno saznao i za ovaj način učenja Kur'ana.

Pouka ovog hadisa sastoji se, između ostaloga, i u tome da borba za istinu i ljubomorno čuvanje izvornoga islama mora biti prepoznatljivo svojstvo muslimana. U ovom slučaju Omer, radijallahu anhu, provjerava ono što mu je strano i čudno.

2 Vjerovatno je ovaj Iraćanin čuo merfu predanje od Semure, radijallahu anhu, koje kao autentično bilježi Tirmizi u svom Sunenu: "Oblačite bijelu odjeću i umotavajte u nju svoje umrle, jer je ona najčistija i najbolja." Ovo predanje prenosi i Ibn-Abbas, radijallahu anhumu. Postoji mogućnost, kako primjećuje Ibn-Hadžer, da se ovaj Iraćanin htio uvjeriti u vjerodostojnost ovog predanja od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. S druge strane, Iraćani su bili poznati po zapitkivanju, pa je otuda Aiša, radijallahu anha, odgovorila: "Teško tebi! Neće ti naškoditi!", tj. kakav god čefin upotrijebiš bit će ti dovoljno. Što se tiče Iraćana i njihovih pitanja, kao ilustrativan primjer poslužiti će nam riječi Abdullaha b. Omera, radijallahu anhumu, koji je, upitan o krvi komaraca, rekao: "Pogledajte Iraćane: pitaju o krvi komaraca, a ubili su unuka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"

3 Ovdje se radi o tome da nije obavezno voditi računa o redoslijedu sura po kojem su one poredane u mushafu. Ibn-Bettal kaže da ne zna nikoga ko je smatrao da je redoslijed učenja Kur'ana u namazu ili van njega obaveza, tako da je, npr., dozvoljeno učiti suru El-Kehf prije sure El-Bekare i sl., ali je zabranjeno učiti iz jedne sure zadnji dio, pa onda prednji; to je po mišljenju časnih prethodnika haram. Dakle, obavezno je učiti ajete onim redoslijedom kojim su bili objavljivani Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on ih dostavio svome ummetu.

njega objavljeno bila je sura iz grupe mufessal sura (koje počinju od sure Kaf, pa do kraja Kur'ana) u kojoj se spominju Džennet i Džehennem. A kada su ljudi prišli islamu, objavljen je halal i haram. Da je prvo objavljeno: 'Ne pijte alkohol!' – ljudi bi rekli: 'Nećemo nikada ostaviti alkohol!' Da je objavljeno: 'Nemojte blud činiti!' – rekli bi: 'nećemo ostaviti blud nikada! Još dok sam ja bila djevojčica i igrala se, u Meki je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeno: 'Ali, Smak im je svijeta rok, a Smak je svijeta užasniji i gorči!'⁴ Sure El-Bekara i En-Nisa objavljene su kada sam ja kod njega bila.' Iznijela mu je mushaf i diktirala mu ajete iz sura."⁵

4994. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je rekao:

"Čuo sam od Abdur-Rahmana b. Jezida, a on od Ibn-Mes'uda kako kaže da su sure Benu-Israil,⁶ El-Kehf, Merjem, Ta-Ha i El-Enbija među prvima objavljene. One su prve koje sam naučio (još u Mekki)."

4995. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Ishak da je čuo Beraa, radijallahu anhu, kako kaže:

"Naučio sam suru *Sebbihisme rabbikel-a'la* prije nego što joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao (u Medinu hidžru čineći)."⁷

مِنْهُ سُورَةٌ مِنَ الْمُفَصَّلِ فِيهَا ذِكْرُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ حَتَّى إِذَا ثَابَتَ النَّاسُ إِلَى الْإِسْلَامِ نَزَلَ الْحَلَالُ وَالْحَرَامُ وَلَوْ نَزَلَ أَوَّلَ شَيْءٍ لَا تَشْرَبُوا الْخَمْرَ لَقَالُوا لَا نَدْعُ الْخَمْرَ أَبَدًا وَلَوْ نَزَلَ لَا تَزْنُوا لَقَالُوا لَا نَدْعُ الزَّنا أَبَدًا لَقَدْ نَزَلَ بِمَكَّةَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ وَإِنِّي لَجَارِيَةٌ أَلْعَبُ (بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرٌ) وَمَا نَزَلَتْ سُورَةُ الْبَقَرَةِ وَالنِّسَاءِ إِلَّا وَأَنَا عِنْدَهُ قَالَ فَأَخْرَجَتْ لَهُ الْمُصْحَفَ فَأَمَلَتْ عَلَيْهِ آيَ السُّورِ .

٤٩٩٤ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ بْنَ قَيْسٍ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالْكَهْفِ وَمَرْيَمَ وَطه وَالْأَنْبِيَاءِ إِنَّهُمْ مِنَ الْعِتَاقِ الْأَوَّلِ وَهُمْ مِنْ تِلَادِي .

٤٩٩٥ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَنَّ أَبَا إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ تَعَلَّمْتُ سَبْحَ اسْمِ رَبِّكَ الْأَعْلَى قَبْلَ أَنْ يَقْدَمَ النَّبِيُّ ﷺ .

4 El-Kamer, 46.

5 Ovdje se radi o medinskom periodu, u kojem je Aiša, radijallahu anha, bila udata za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Neki su ajeti, međutim, u poglavljima koja se bave propisima (halal i haram) objavljeni u Meki, ali se ta poglavlja, budući da sadrže veliki broj ajeta koji su objavljeni u Medini, nazivaju medinskim. Aiša, radijallahu anha, očito mu je ukazala na te ajete, s obzirom da je ona bila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga nakon Hidžre, naime u vrijeme objavljivanja medinskih ajeta.

6 To je drugi naziv za suru El-Isra.

7 Ovdje se radi o tome da je ova sura objavljena na početku, a naučio ju je Bera' b. Azib od Musab b. Umejra i Ibn-Ummi-Mektuma koji su poučavali ljude Kur'anu prije dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem u Medinu.

4996. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, a ovaj od Šekika da je kazivao:

“Abdullah je rekao: ‘Naučio sam slične (po značenju i mudrostima) sure *Nazair* koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dvije po dvije na svakom rekatu.’ Abdullah je nakon toga ustao; s njim je ušao i Alkama, a onda izišao Alkama, te ga mi priupitamo, pa nam odgovori: ‘Dvadeset je sura o početka Mufessala (kraćih sura od Kaf do kraja Kur'ana), prema pisanju Ibn-Mesuda, a posljednje su sure *Ha-Mim* i *Ha-Mim*, *Ed-Duhan* i *Amme jetesaelun*.’”¹

DŽIBRIL JE PRESLUŠAVAO VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, UČENJE KUR'ANA

Mesruk prenosi od Aiše, radijallahu anha, a ona od Fatime, radijallahu anha, da je rekla: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tajno mi je rekao: ‘Džibril me je preslušavao Kur'an svake godine, a ove me je godine preslušavao dva puta. Po tome vidim da mi se približio kraj!’”

4997. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdarežljiviji čovjek, a najdarežljiviji bio je u mjesecu ramazanu. Džibril se susretao s njim svaku ramazansku noć sve do kraja mjeseca. Tada mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kur'an. Kada bi ga Džibril pohodio, on bi bio darežljiviji u dolini od vjetra poslanog.”²

٤٩٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ لَقَدْ تَعَلَّمْتُ النَّظَائِرَ الَّتِي كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ مِنْ اثْنَيْنِ اثْنَيْنِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَقَامَ عَبْدُ اللَّهِ وَدَخَلَ مَعَهُ عَلَقَمَةُ وَخَرَجَ عَلَقَمَةُ فَسَأَلْنَاهُ فَقَالَ عِشْرُونَ سُورَةً مِنْ أَوَّلِ الْمُفَصَّلِ عَلَى تَأْلِيفِ ابْنِ مَسْعُودٍ آخِرُهُنَّ الْحَوَامِيمُ حَمَّ الدُّخَانِ وَعَمَّ يَتَسَاءَلُونَ .

بَابُ كَانَ جِبْرِيلُ يَعْزِضُ الْقُرْآنَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ

وَقَالَ مَسْرُوقٌ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ أَسْرَأَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُنِي بِالْقُرْآنِ كُلَّ سَنَةٍ وَإِنَّهُ عَارِضُنِي الْعَامَ مَرَّتَيْنِ وَلَا أَرَاهُ إِلَّا حَظَرَ أَجْلِي .

٤٩٩٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ بِالْخَيْرِ وَأَجْوَدَ مَا يَكُونُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ لِأَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ حَتَّى يَنْسَلَخَ يَعْزِضُ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْقُرْآنَ فَإِذَا لَقِيَهُ جِبْرِيلُ كَانَ أَجْوَدَ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ .

¹ Spominje Ebu Davud u svom rivajetu koje su to sure i to: Er-Rahman i En-Nedžm, *Ikterebe* i El-Hakka, Ez-Zarijati i Et-Tur, El-Vakia i Nun, *Se'ele* i En-Naziat, *Vejlun lil mutaffifin* i Abesc, El-Muddesir i El-Muzzemmil, *Hel-eta* i *La uksimu*, *Amme jetesa'elun* i El-Murselati, *Izeš-Šemsu kuvviret* i Ed-Duhan.

² Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je sva pozitivna svojstva koja mogu nekoga krasiti. Sva ta svojstva mogla su se uočiti kod njega tokom čitave godine. Ipak, u posebnim prilikama, kao što je

4998. PRIČAO NAM JE Halid b. Jezid, njemu Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je preslušavan Kur'an jedanput svake godine, a dva puta one godine u kojoj će preseliti. U itikafu je svake godine provodio deset dana, a u godini u kojoj će preseliti činio je to dvadeset dana.”³

UČAČI KUR'ANA IZMEĐU VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DRUGOVA

4999. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Amra, on od Ibrahima, a ovaj od Mesruka (da je kazivao):

“Abdullah b. Amr spomenuo je Abdullaha b. Mes'uda rekavši: ‘Neprestano ga volim, jer sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: ‘Uzimajte Kur'an od četverice: Abdullaha b. Mes'uda, Salima, Mu'aza b. Džebela i Ubejja b. Ka'ba.”⁴

٤٩٩٨. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ يَعْرِضُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ الْقُرْآنَ كُلَّ عَامٍ مَرَّةً فَعَرَضَ عَلَيْهِ مَرَّتَيْنِ فِي الْعَامِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ وَكَانَ يَعْتَكِفُ كُلَّ عَامٍ عَشْرًا فَأَعْتَكَفَ عِشْرِينَ فِي الْعَامِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ .

بَابُ الْقُرَاءَةِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ

٤٩٩٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ إِبرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ ذَكَرَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ فَقَالَ لَا أَزَالُ أُحِبُّهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خُذُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَسَالِمٍ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ وَأَبِي بَنْ كَعْبٍ .

ramazan, lijepa svojstva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dolazila su do punog izražaja, a naročito darežljivost. Mjesec ramazan potiče na činjenje dobrih djela, a svakodnevnici Poslanikov susret s Džibrilom još ga je više poticao na činjenje dobra. U ovom hadisu Ibn-Abbas, radijallahu anhu, uspoređuje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s vjetrom poslanim, tj. onom vrstom plemenitog vjetrova koji svakom čovjeku i svim živim bićima svojim puhanjem i djelovanjem donosi svako dobro.

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svake je godine pred Džibrilom učio Kur'an kako se ne bi nešto dodalo ili oduzelo od izvorne Allahove, dželle šanuhu, riječi. Ranije je to prakticirano jedanput, zbog toga što je Kur'an sukcesivno objavljan i što još nije bio cjelovit. One godine u kojoj je Poslanik preselio u vječni svijet dvadeset je dana proveo u itikafu, a Džibril ga je dva puta preslušao Kur'an, kako bi se, s jedne strane, potpuno utvrdila njegova cjelovitost te kako bi se, na taj način, najavio odlazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s ovog svijeta, s druge strane.

4 Radi se o četverici ashaba poznatih po dobrom pamćenju Kur'ana, njegovom razumijevanju i poznavanju različitih načina njegova učenja. Dvojica su bili muhadžiri, a dvojica ensarije. Abdullah b. Mes'ud i Ubejj b. Ka'b umrli su u vrijeme hilafeta Osmana b. Affana, radijallahu anhu, Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, umro je u vrijeme hilafeta Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, a Salim b. Ma'kal, štićenik Ebu-Huzejfin, poginuo je u Bici na Jemami.

5000. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Šekik b. Selema, koji je kazivao:

“Održao nam je govor Abdullah b. Mes'ud, rekavši: ‘Tako mi Allaha preuzeo sam (iz usta Allahovog Poslanika) sedamdeset i nekoliko sura, i, tako mi Allaha, drugovi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, znaju da sam ja, iako nisam bolji od njih, najučeniji u pogledu Allahove knjige.’”¹

Šekik kaže: “Sjedio sam u kružocima i slušao šta drugi kažu, ali nisam čuo odgovor koji govori drugačije od ovoga.”

5001. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je kazivao:

“Bili smo u Himsu kad nam je Ibn-Mes'ud učio suru Jusuf.

‘Nije ovako objavljena!’, reče jedan čovjek, a Ibn-Mes'ud odgovori: ‘Učio sam je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je rekao: ‘Odlično!’ Osjetio je potom (Ibn-Mes'ud) zadah alkohola iz usta tog čovjeka, te reče: ‘Zar si sastavio to dvoje: da protusloviš Allahovoj Knjizi, i piješ alkohol?!’ Onda ga je dao kazniti.”²

٥٠٠٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ خَطَبَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ فَقَالَ وَاللَّهِ لَقَدْ أَخَذْتُ مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَضْعًا وَسَبْعِينَ سُورَةَ وَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ أَنِّي مِنْ أَعْلَمِهِمْ بِكِتَابِ اللَّهِ وَمَا أَنَا بِخَيْرِهِمْ قَالَ شَقِيقٌ فَجَلَسْتُ فِي الْحَلْقِ أَسْمَعُ مَا يَقُولُونَ فَمَا سَمِعْتُ رَأْدًا يَقُولُ غَيْرَ ذَلِكَ .

٥٠٠١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ كُنَّا بِحِمَصَ فَقَرَأَ ابْنُ مَسْعُودٍ سُورَةَ يُوسُفَ فَقَالَ رَجُلٌ مَا هَكَذَا أَنْزَلْتَ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحْسَنْتَ وَوَجَدَ مِنْهُ رِيحَ الْخَمْرِ فَقَالَ أَتَجْمَعُ أَنْ تُكَذِّبَ بِكِتَابِ اللَّهِ وَتَشْرَبَ الْخَمْرَ فَضَرَبَهُ الْحَدَّ .

1 Ovdje se radi o njegovom izuzetnom pamćenju Kur'ana, kur'anskih pravila, poznavanju povoda objave pojedinih ajeta, pitanju stavljanja van snage pojedinih ajeta i sl.

2 U ovom hadisu se ne spominje ime čovjeka koji je smatrao Ibn-Mes'udovo učenje neispravnim. Postoji mišljenje, kako navodi Ibn-Hadžer, da se radi o Nuhejku b. Sinanu. U toku razgovora Ibn-Mes'ud osjetio je zadah alkohola iz njegovih usta i dao ga je zbog toga kazniti. Ovdje nije rečeno da li je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, bio namjesnik, te je imao pravo na takav način sankcionirati ovaj njegov postupak, ili je, pak, to prijavio islamskim vlastima, koje su taj čin (konzumiranja alkohola) dosljedno kaznile.

5002. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Muslim, prenoseći od Mesruka da je kazivao:

“Abdullah (b. Me'sud) je, radijallahu anhu, rekao: ‘Tako mi Onoga osim kojeg drugog Boga nema, nijedna sura nije objavljena, a da ja ne znam gdje je objavljena, niti je ijedan ajet iz Allahove knjige objavljen, a da ja ne znam povodom čega je objavljen. Kad bih znao nekoga ko bolje poznaje Allahovu Knjigu od mene, do kojeg mogu doći devom, i odjahao bih do njega!’”³

5003. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hemmam, a ovom Katada, koji kaže:

“Upitao sam (o tome) Enesa b. Malika, radijallahu anhu: ‘Ko je napamet naučio cijeli Kur'an za vrijeme života Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem?’

‘Četverica, i svi su bili ensarije: Ubejj b. Ka'b, Mu'az b. Džebel, Zejd b. Sabit u Ebu-Zejd', odgovorio mi je.”

S ovim se predanjem slaže (i potvrđuje ga) Fadl, prenoseći od Husejna b. Vakida, on od Sumame a ovaj od Enesa.

5004. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdullah b. Musenna, a ovom Sabit Bunani i Sumama, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:

“Do Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti samo su četverica naučili napamet cijeli Kur'an: Ebu-Derda, Mu'az b. Džebel, Zejd b. Sabit i Ebu-Zejd. Mi smo ga naslijedili.”⁴

٥٠٠٢. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ إِلَّا أَنَا أَعْلَمُ أَيْنَ أُنْزِلَتْ وَلَا أُنْزِلَتْ آيَةٌ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ إِلَّا أَنَا أَعْلَمُ فِيمَ أُنْزِلَتْ وَلَوْ أَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنِّي بِكِتَابِ اللَّهِ تُبْلِغُهُ الْإِبِلُ لَرَكِبْتُ إِلَيْهِ .

٥٠٠٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَنْ جَمَعَ الْقُرْآنَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَرْبَعَةٌ كُلُّهُمْ مِنَ الْأَنْصَارِ أَبِي بُرَيْدٍ كَعْبٌ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَأَبُو زَيْدٍ تَابِعَهُ الْفَضْلُ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ .

٥٠٠٤. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي ثَابِتُ الْبُنَانِيُّ وَثُمَامَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَاتَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَمْ يَجْمَعْ الْقُرْآنَ غَيْرُ أَرْبَعَةٍ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَأَبُو زَيْدٍ قَالَ وَنَحْنُ وَرِثْنَاهُ .

3 Radi se, doista, o velikom poznavaoцу Kur'ana, koji je, međutim, iz svoje skromnosti, bio spreman slušati i druge ukoliko bi saznao da oni znaju više od njega.

4 Taberi bilježi, prenoseći od Katade, da su se članovi plemena Evs i Hazredž hvalili svojim ljudima, pa su ljudi iz plemena Evs spomenuli četvericu svojih uglednika: Sa'da b. Mu'aza, radijallahu anhu, zbog čije se smrti Allahov Prijesto zatresao; Huzejmu b. Sabita, čije je svjedočenje važno kao svjedočenje dvojice ljudi; Hanzalu b. Ebu-Amira, kojeg su melecі ogasulili, i Asima b. Sabita, kojeg su čuvali bumbari. Na to su im odgovorili pripadnici Hazredža rekavši da su sakupili Allahovu Objavu za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, četverica pripadnika ovog plemena, spominjući im imena koja su spomenuta u ovom hadisu.

5005. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Habiba b. Ebu-Sabita, ovaj od Seida b. Džubejra, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Omera da je kazivao:

“Ubejj je najbolji među nama u Kur'anu, ali mi ostavljamo nešto od njegovog kiraeta. On bi nam govorio: ‘Preuzeo sam ga od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ništa od njega ne ostavljam!’”¹

Uzvišeni je Allah rekao: “Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo.”²

VRIJEDNOSTI SURE EL-FATIHA (OTVARANJE KNJIGE)

5006. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jahja b. Seid, ovom Šu'ba, a njemu Hubejb b. Abdur-Rahman, prenoseći od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Seida b. Mu'alle da je rekao:

“Bio sam na namazu kada me je pozvao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu se nisam odazvao. (Nakon što sam završio namaz) rekoh mu: ‘Allahov Poslaniče, bio sam na namazu!’ Tada mi on reče: ‘Zar Allah, dželle šanuhu, nije kazao: ‘Odazovite se Allahu i Njegovu Poslaniku kada vas pozovu!’? Hoćeš li da te, prije nego što iziđeš iz džamije’, reče on, ‘poučim najvrednijoj suri u Kur'anu?’ Uzeo me je zatim za ruku. Kada smo htjeli izići iz džamije, rekoh mu: ‘Allahov Poslaniče,

٥٠٠٥. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ أَبِي أَقْرُونَا وَإِنَّا لَنَدْعُ مِنْ لَحْنِ أَبِي وَأَبِي يَقُولُ أَخَذْتُهُ مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَا أَتْرُكُهُ لَشَيْءٍ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (مَا نَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا).

بَابُ فَضْلِ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ

٥٠٠٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي حَبِيبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدِ ابْنِ الْمَعْلَى قَالَ كُنْتُ أَصَلِّي فَدَعَانِي النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ أَجِبْهُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ أَصَلِّي قَالَ أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ (اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ) ثُمَّ قَالَ أَلَا أَعْلَمُكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَأَخَذَ بِيَدِي فَلَمَّا أَرَدْنَا أَنْ نَخْرُجَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ قُلْتَ لَا أَعْلَمَنَّكَ أَعْظَمَ

To ne znači da među muhadžirima nije bilo onih koji su pamtili cijeli Kur'an, jer je ovdje bilo nadmetanje između ensarija, Evsa i Hazredža. Mnogi ashabi pamtili su sure iz Kur'ana, ali je ovdje riječ o onima koji su ga cijelog naučili napamet prije preseljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem na ahiret.

Što se tiče četvrtog ashaba spomenutog u ovom hadisu, postoje razilaženja u pogledu njegovog imena. Ibn-Ebu-Davud spominje da je to Ebu-Zejd Kajs b. Ebu-Sa'sa'a Hazredž, jedan od pisara Objave. Ebu-Davud, međutim, smatra da je njegovo ime Kajs b. Seken. Enes, radijallahu anhu, kaže da je on bio učesnik u Bici na Bedru, da nije ostavio porodicu iza sebe te da su ga ashabi naslijedili.

1 Ubejj b. Ka'b jedan je od najboljih poznavalaca Kur'ana. Pored toga što je dobro pamtio Kur'an, vrlo ga je lijepo učio i druge njemu podučavao. Nije htio ništa od učenja ostaviti iako bi bilo nešto derogirano. Omer, radijallahu anhu, priznaje njegovu vrijednost, ali ajetom dokazuje da nije Ubejj, radijallahu anhu, u pravu u pogledu takvog svog postupka.

2 El-Bekara, 106.

rekao si da ćeš me poučiti najvrednijoj suri u Kur'anu! Tada on reče: 'Elhamdu lillahi rabbil-alemin jesu sedam ajeta koji se ponavljaju; oni predstavljaju cijeli Kur'an, koji mi je objavljen.'"

5007. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Vehb, a ovom Hišam, prenoseći od Muhammeda, on od Ma'beda, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:

"Bili smo na putovanju i odsjeli na jednom mjestu (da se odmorimo). Tada dođe jedna djevojčica i obavijesti nas da je vođu njihovog naselja ujeo (škorpion), a da su muškarci odsutni, te nas upita ima li iko među nama da liječi. S njom je otišao jedan čovjek za koga smo smatrali da ne zna liječiti, liječio ga je, i čovjek je ozdravio. Nakon toga naredio je da mu daju trideset ovaca i da nas napoje mlijekom. Kada se naš čovjek vratio, upitamo ga: 'Jesi li poznavao liječenje ili si liječio?', a on nam odgovori: 'Ne, ja sam samo liječio Fatihom (*Ummul-Kitab*)!' Rekli smo da ništa ne poduzimamo dok ne dođemo do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njega ne upitamo. Kad smo došli u Medinu, spomenuli smo ovaj slučaj Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: 'Kako je on znao da je Fatiha lijek? Podijelite ovce i mene uvrstite u podjelu!'"

Ebu-Ma'mer kaže da mu je ispričao Abdul-Varis, njemu Hišam, ovom Muhammed b. Sirin, a njemu Ma'bed b. Sirin, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija isti hadis.

سُورَةُ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيَتْهُ .

٥٠٠٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ مَعْبُدٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كُنَّا فِي مَسِيرٍ لَنَا فَتَرَلْنَا فَجَاءَتْ جَارِيَةٌ فَقَالَتْ إِنَّ سَيِّدَ الْحَيِّ سَلِيمٌ وَإِنَّ نَفَرَنَا غَيَّبٌ فَهَلْ مِنْكُمْ رَاقٍ فَقَامَ مَعَهَا رَجُلٌ مَا كُنَّا نَأْبَهُ بِرُقِيَّةٍ فَرَقَاهُ فَبَرَأَ فَأَمَرَ لَهُ بِثَلَاثِينَ شَاةً وَسَقَانَا لَبَنًا فَلَمَّا رَجَعَ قُلْنَا لَهُ أَكُنْتَ تُحَسِّنُ رُقِيَّةً أَوْ كُنْتَ تَرْقِي قَالَ لَا مَا رَقَيْتُ إِلَّا بِأَمْرِ الْكِتَابِ قُلْنَا لَا تُحَدِّثُوا شَيْئًا حَتَّى نَأْتِيَ أَوْ نَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ ذَكَرْنَاهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ وَمَا كَانَ يُدْرِيهِ أَنَّهَا رُقِيَّةٌ اقْسِمُوا وَاضْرِبُوا لِي بِسَهْمٍ وَقَالَ أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ حَدَّثَنِي مَعْبُدُ بْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ بِهَذَا .

VRIJEDNOSTI SURE EL-BEKARA (KRAVA)

5008. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da ga je obavijestio Šu'ba, prenoseći od Sulejmana, on od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana, on od Ebu-Mes'uda, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ko prouči dva ajeta..."

5009. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana b. Jezida, a on od Ebu-Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko navečer prouči dva ajeta s kraja sure El-Bekara, ona će mu biti dovoljna.'" ¹

5010. Usman b. Hejsem kaže da MU JE PRIČAO Avf, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio mi je čuvanje (hrane sakupljene od) zekata za ramazan, ali mi je došao jedan čovjek i počeo uzimati tu hranu. Uhvatio sam ga i rekao mu: 'Tužit ću te Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!'"

Zatim je ispričao cijeli hadis u kome, između ostaloga, stoji: "Kada legneš u svoju postelju, prouči *Ajetul-kursiju*, neprestano će s tobom od Allaha biti čuvar i neće ti šejtan neće moći prići sve dok ne osvaneš!"

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, na to rekao: "Istinu je kazao, iako je lažov, jer je to bio šejtan!"

بَابُ فَضْلِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ

٥٠٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَرَأَ بِالْآيَتَيْنِ ...

٥٠٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ قَرَأَ بِالْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَّتَاهُ.

٥٠١٠. وَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ وَكَلَّنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِحِفْظِ زَكَاةٍ رَمَضَانَ فَأَتَانِي آتٍ فَجَعَلَ يَخْثُو مِنَ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ لَا رَفْعَ لَكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَصَّ الْحَدِيثَ فَقَالَ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ لَنْ يَزَالَ مَعَكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ وَلَا يَقْرُبَكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ وَهُوَ كَذُوبٌ ذَاكَ شَيْطَانٌ .

¹ Komentatori ovako tumače značenje ovog hadisa: bit će mu dovoljna kao zamjena za noćni namaz ili učenje Kur'ana; drugi kažu da to znači: bit će mu dovoljna zaštita od svega lošeg, zaštita od šejtana i zla svih ljudi; treći opet kažu: bit će mu dovoljna zbog nagrade koju će za njih dobiti, i neće imati potrebe ništa drugo tražiti; četvrti kažu: bit će mu dovoljna u njegovom vjerovanju, zato što sadrže temelje imana i djela kojima se oni potvrđuju. Nevevi kaže: "Moguće je da sve spomenuto ulazi u značenje ovih riječi." (*Fethul-bari*, 8/673-674)

VRIJEDNOSTI SURE EL-KEHF (PEĆINA)

5011. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Beraa da je kazivao:

“Jedan je čovjek učio suru El-Kehf, a pored njega bio je konj čvrsto svezan s dva užeta. Iznenada ga je prekrrio oblak koji se sve više i više približavao, a njegov se konj toga plašio. Kada je taj čovjek osvanuo, otišao je do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Bila je to smirenost (sekina) koja se spustila zbog Kur’ana!’”

VRIJEDNOSTI SURE EL-FETH (POBJEDA)

5012. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, a on od svoga oca (da je kazivao):

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom putovao noću zajedno s Omerom b. Hattabom. Omer ga je nešto upitao, ali mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odgovorio. Potom ga je ponovo upitao, ali mu opet nije odgovorio. Upitao ga je zatim i po treći put, ali mu ponovo nije odgovorio. Tada Omer samom sebi reče: ‘Teško tebi! Tri si puta upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on ti nije odgovorio!’”

“Potjerao sam svoju devu”, kaže Omer, “sve dok nisam izbio na čelo kolone, ispred ostalih ljudi, bojeći se da se u Kur’anu ne objavi (nešto povodom ovog slučaja). Ubrzo zatim čuo sam glasnika kako zove i pobojavao se da već nisu objavljeni ajeti o mome slučaju. Otišao sam do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, a on mi tada reče: ‘Noćas mi je objavljena sura koja mi je draža od svega što sunce obasjava!’ Zatim je proučio: ‘Inna fetahna leke fethan mubina...’”

بَابُ فَضْلِ سُورَةِ الْكَهْفِ

٥٠١١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ كَانَ رَجُلٌ يَقْرَأُ سُورَةَ الْكَهْفِ وَإِلَى جَانِبِهِ حِصَانٌ مَرْبُوطٌ بِشَطْنَيْنِ فَتَغَشَّتْهُ سَحَابَةٌ فَجَعَلَتْ تَدْنُو وَتَذْنُو وَجَعَلَ فَرَسُهُ يَنْفِرُ فَلَمَّا أَصْبَحَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ تِلْكَ السَّكِينَةُ تَنَزَّلَتْ بِالْقُرْآنِ .

بَابُ فَضْلِ سُورَةِ الْفَتْحِ

٥٠١٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَسِيرُ فِي بَعْضِ أَصْفَارِهِ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسِيرُ مَعَهُ لَيْلًا فَسَأَلَهُ عُمَرُ عَنْ شَيْءٍ فَلَمْ يُجِبْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ فَقَالَ عُمَرُ تَكَلَّمْتَ أُمَّكَ نَزَرْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ كُلَّ ذَلِكَ لَا يُجِيبُكَ قَالَ عُمَرُ فَحَرَّكَتُ بَعِيرِي حَتَّى كُنْتُ أَمَامَ النَّاسِ وَخَشِيتُ أَنْ يَنْزَلَ فِي قُرْآنٍ فَمَا نَشِيتُ أَنْ سَمِعْتُ صَارِحًا يَصْرُخُ بِي قَالَ فَقُلْتُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ نَزَلَ فِي قُرْآنٍ قَالَ فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيَّ اللَّيْلَةَ سُورَةٌ لَهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ ثُمَّ قَرَأَ إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا .

VRIJEDNOSTI SURE EL-IHLAS (ISKRENOST)

5013. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'e, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): "Jedan je čovjek čuo drugoga kako uči suru El-Ihlas i stalno je ponavlja. Kada je osvanuo, došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenuo mu taj slučaj, kao da je htio kazati: 'Zar je ova sura toliko vrijedna da se stalno ponavlja?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Tako mi Onoga u čijoj Ruci je moja duša, ona je (po svojoj vrijednosti) ravna trećini Kur'ana!'"

5014. Ebu-Ma'mer dodaje da MU JE PRIČAO Ismail b. Dža'fer, prenoseći od Malika b. Enesa, on od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'e, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija da mu je njegov brat Katada b. Nu'man kazivao:

"Jedan je čovjek za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noćni namaz prije sabaha i učio samo suru El-Ihlas, ništa ne dodajući. Kada smo osvanuli, neko je otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem...", spomenuvši hadis slično prethodnom hadisu.

بَابُ فَضْلِ قُلِّ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

٥٠١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَجُلًا سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ قُلَّ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ يُرَدِّدُهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَكَانَ الرَّجُلُ يَتَقَالُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ .

٥٠١٤. وَزَادَ أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَخِي قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ أَنَّ رَجُلًا قَامَ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَقْرَأُ مِنَ السَّحَرِ قُلَّ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ لَا يَزِيدُ عَلَيْهَا فَلَمَّا أَصْبَحْنَا أَتَى الرَّجُلُ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ .

5015. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima i Dahhaka Mešrikija, a oni od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je rekao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojim ashabima: ‘Zar neko od vas nije u stanju svaku noć proučiti trećinu Kur’ana?’ To im se učinilo preteškim, pa upitaše: ‘A ko je to od nas u stanju, Allahov Poslaniče?’ On tada reče: ‘Allahul-vahidus-samed trećina je Kur’ana.’”¹

Ebu-Abdullah veli: “Od Ibrahima je *mursel*, a od Dahhaka Mešrikija *musned*.”

VRIJEDNOSTI SURA EL-FELEK (SVITANJE) I EN-NAS (LJUDI)

5016. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, prenoseći od Malika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anhu, da je kazivala:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi osjetio kakvu bol, učio sebi sure El-Felek i En-Nas i puhao niza se, a kada se jako razbolio, ja sam mu ih učila i potirala ga njegovom rukom, nadajući se blagoslovu u njoj.”

٥٠١٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ وَالضَّحَّاكُ الْمَشْرِقِيُّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَصْحَابِهِ أَيْعِزُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَقَالُوا أَيْنَا يُطِيقُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ ثُلُثُ الْقُرْآنِ .

بَابُ فَضْلِ الْمَعُودَاتِ

٥٠١٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ ﷺ كَانَ إِذَا اشْتَكَى يَقْرَأُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمَعُودَاتِ وَيَنْفُثُ فَلَمَّا اشْتَدَّ وَجَعُهُ كُنْتُ أَقْرَأُ عَلَيْهِ وَأَمْسَحُ بِيَدِهِ رَجَاءَ بَرَكَتِهَا .

¹ Tumačeći ove hadise o vrijednostima sure El-Ihlas, učenjaci kažu da je ona osobito vrijedna zbog svoga značenja. Kur'an se dijeli na tri glavne cjeline: propise, vijesti i vjerovanje (tevhid), a El-Ihlas sadrži suštinu tevhida treće cjeline. Pojedini učenjaci smatraju da se ovi hadisi odnose na nagradu koja se stekne za učenje sure El-Ihlas. (*Fethul-bari*, 8/678-679)

Napomena: Tirmizi bilježi hadis u kome stoji: “Sura Ez-Zilzal ravna je polovini Kur’ana, a El-Kafirun četvrtini.” U drugom hadisu koji također bilježi Tirmizi stoji: “Svaka od sura El-Kafirun i En-Nasr odgovara po jednoj četvrtini Kur’ana, a također i Ez-Zilzal odgovara četvrtini Kur’ana.” Međutim, oba su ova hadisa slaba. (*Fethul-bari*, 8/679)

5017. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Mufeddal b. Fadala, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše da je rekla: “Svaku bi noć Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što legne u postelju, skupio šake i puhnuo u njih, a zatim proučio suru El-Ihlas, suru El-Felek i suru En-Nas, potirući rukama svoje tijelo. Počeo bi od glave i lica i nastavio s ostalim dijelovima tijela, s prednje strane. To bi ponovio tri puta.”

SPUŠTANJE SMIRENOSTI I MELEKA PRILIKOM UČENJA KUR'ANA

5018. REKAO JE Lejs da mu je pričao Jezid b. Had, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, a on od Usejda b. Hudajra da je jedne noći učio suru El-Bekara, a pored njega bio mu je svezan konj, koji se najednom uznemirio. Kada je prekinuo učenje, on se odmah smirio. Ponovo je počeo učiti, a on se ponovo uznemirio. Još jednom prestade učiti, a on se odmah smiri, da bi se nakon novog početka (učenja) ponovo uznemirio. On odusta a sin mu Jahja je bio blizu konja, pa se bojao da ga konj ne udari. Nakon što ga je premjestio, podigao je glavu prema nebu i vidio nešto što je već nestajalo. Kada je svanulo, ispričao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, šta se desilo, a on mi reče: ‘Uči, Ibn-Hudajre, uči, Ibn-Hudajre!’ ‘Pobojao sam se’, rekoh, ‘da konj ne udari Jahjaa koji je bio blizu njega, podigao sam glavu i otišao do njega te podigoh glavu ka nebu, vidio sam nešto slično tamnom oblaku na kome su se nalazile svjetiljke. Promatrao sam to sve dok se nije udaljilo toliko daleko da ga više nisam mogao vidjeti.’ ‘Znaš li šta je to?’, upita me (Poslanik). ‘Ne’, odgovorih.

٥٠١٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فُضَّالَةَ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ثُمَّ يَمَسُّحُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ .

بَابُ نُزُولِ السَّكِينَةِ وَالْمَلَائِكَةِ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ

٥٠١٨. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ قَالَ بَيْنَمَا هُوَ يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَفَرَسُهُ مَرْبُوطَةٌ عِنْدَهُ إِذْ جَالَتِ الْفَرَسُ فَسَكَتَ فَسَكَتَتْ فَقَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ فَسَكَتَ وَسَكَتَتِ الْفَرَسُ ثُمَّ قَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ فَانْصَرَفَ وَكَانَ ابْنُهُ يَحْمِي قَرِيبًا مِنْهَا فَأَشْفَقَ أَنْ تُصِيبَهُ فَلَمَّا اجْتَرَّهُ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ حَتَّى مَا يَرَاهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ حَدَّثَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ قَالَ فَأَشْفَقْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ تَطَأَ يَحْمِي وَكَانَ مِنْهَا قَرِيبًا فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَانْصَرَفْتُ إِلَيْهِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي إِلَى السَّمَاءِ فَإِذَا مِثْلُ الظُّلَّةِ فِيهَا أَمْثَالُ الْمَصَابِيحِ فَخَرَجْتُ حَتَّى لَا أَرَاهَا قَالَ وَتَذَرِي مَا ذَاكَ قَالَ لَا قَالَ تِلْكَ الْمَلَائِكَةُ

‘To su melec koji su došli da slušaju tvoj glas. Da si nastavio učiti, oni bi tako ostali do svitanja, i ljudi bi ih gledali, a da se oni uopće ne bi krili od njih’, reče on.”

Ibn-Had veli da mu je ovaj hadis ispričao Abdullah b. Habbab, prenoseći ga od Ebu-Seida Hudrija, a on od Usejda b. Hudajra.

O ONIMA KOJI SU REKLI DA POSLANIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, IZA
SEBE NIJE OSTAVIO NIŠTA OSIM KUR’ANA

5019. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Aziza b. Rufeja da je rekao: “Šeddad b. Ma’kil zajedno sa mnom posjetio je Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, i upitao ga: ‘Je li Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio nešto iza sebe?’

‘Nije ostavio ništa više od onoga što se nalazi među koricama (Kur’ana)’, odgovorio je. Otišli smo zatim do Muhammeda b. Hanefije i upitali ga isto to, te nam on reče: ‘Poslanik nije ostavio ništa drugo osim onoga što se nalazi među koricama (Kur’ana).’”¹

دَنَتْ لِصَوْتِكَ وَلَوْ قَرَأْتَ لَا صَبَحْتَ يَنْظُرُ
النَّاسُ إِلَيْهَا لَا تَتَوَارَى مِنْهُمْ قَالَ ابْنُ الْهَادِ
وَحَدَّثَنِي هَذَا الْحَدِيثَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَبَّابٍ عَنْ
أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ .

بَابُ مَنْ قَالَ
لَمْ يَتْرِكِ النَّبِيُّ ﷺ إِلَّا مَا بَيْنَ الدَّفَتَيْنِ

٥٠١٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَشَدَّادُ
ابْنِ مَعْقِلٍ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقَالَ
لَهُ شَدَّادُ بْنُ مَعْقِلٍ أَتَرَكَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ شَيْءٍ قَالَ مَا
تَرَكَ إِلَّا مَا بَيْنَ الدَّفَتَيْنِ قَالَ وَدَخَلْنَا عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ
الْحَنْفِيَّةِ فَسَأَلْنَاهُ فَقَالَ مَا تَرَكَ إِلَّا مَا بَيْنَ الدَّفَتَيْنِ .

¹ Imam Buhari pomoću ovih hadisa odgovara onima koji tvrde da je s nestankom njegovih prvih hafiza nestao i veliki dio Kur’ana. To su izmislile šiije rafidiije, želeći na takav način opravdati svoju tvrdnju da se tekst o Alijinom, radijallahu anhu, imamet u pravu na hilafet nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nalazio u Kur’anu, pa su ga ashabi prikrili. Ta je tvrdnja potpuno neistinita, jer ashabi nisu prikrili hadise u kojima se govori o vrijednosti Alije, radijallahu anhu. Takav je, npr., hadis: “Ti si kod mene kao što je Harun bio kod Musaa.” Buhari u ovom poglavlju navodi predanje od Muhammeda b. Hanefije, radijallahu anhu, kojeg šiije smatraju jednim od svojih imama, kako bi razlozi za odbacivanje njihovih tvrdnji još više dobili na težini. (Fethul-bari, 8/683)

PREDNOST KUR'ANA NAD OSTALIM GOVOROM

5020. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid Ebu-Halid, prenoseći od Hemmama, on od Katade, ovaj od Enesa b. Malika, on od Ebu-Musaa Eš'arija, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Musliman koji uči Kur'an sličan je narandži:¹ i okus i miris su joj lijepi. Onaj koji ne uči Kur'an sličan je datuli: okus joj je lijep, a mirisa uopće nema. Grešnik koji uči Kur'an slični bosiljku: miris mu je lijep, a okus gorak, dok grešnik koji ne uči Kur'an slični divljoj tikvi: okus joj je gorak, a nema nikakva mirisa.”

5021. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahje, on od Sufjana, a ovaj od Abdullaha b. Dinara da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Do vašeg nestanka ostalo je, u odnosu na narode koji su živjeli prije vas, onoliko koliko je između ikindije i zalaska sunca. A vaš primjer i primjer židova i kršćana jest kao primjer čovjeka koji je unajmio radnike rekavši im: ‘Ko će mi raditi do podne za jedan kirat (određena mjera)?’, pa su se tog posla prihvatili židovi. Potom je (ovaj čovjek) upitao: ‘Ko će mi raditi od podneva do ikindije?’, pa su se tog posla prihvatili kršćani. Zatim ste prihvatili vi da radite od ikindije do akšama za dva kirata. ‘Mi smo više radili, a manje dobili!’ reći će židovi i kršćani.

‘Jesam li vam šta nepravedno umanjio od vaše nagrade?’, (upitat će Allah).

بَابُ فَضْلِ الْقُرْآنِ عَلَى سَائِرِ الْكَلَامِ

٥٠٢٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ أَبُو خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالْأَنْثُرَجَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَالَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالْتَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلَا رِيحَ لَهَا وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْخَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ وَلَا رِيحَ لَهَا .

٥٠٢١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّمَا أَجَلُكُمْ فِي أَجَلٍ مِّنْ خَلَا مِّنَ الْأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعَصْرِ وَمَغْرِبِ الشَّمْسِ وَمِثْلُكُمْ وَمِثْلُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَعْمَلَ عَمَلًا لَا فَقَالَ مَن يَعْمَلُ لِي إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ الْيَهُودُ فَقَالَ مَن يَعْمَلُ لِي مِّنْ نِّصْفِ النَّهَارِ إِلَى الْعَصْرِ عَلَى قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ النَّصَارَى ثُمَّ أَنْتُمْ تَعْمَلُونَ مِّنَ الْعَصْرِ إِلَى الْمَغْرِبِ بِقِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ قَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ عَمَلًا وَأَقَلَّ عَطَاءً قَالَ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِّنْ حَقِّكُمْ قَالُوا لَا قَالَ فَذَلِكَ فَضْلِي أَوْتِيهِ مَن شِئْتَ .

¹ Arapsku riječ *utrudždže* preveo sam riječju “narandža”, iako je to vrsta voćke koja je između narandže i limuna. T. Muftić ovu riječ prevodi kao “vrsta limuna”, zato što se to u našem jeziku lakše razumije. Ovdje, međutim, to ne bi bio odgovarajući prijevod, jer okus limuna je kiselkast.

‘Ne’, odgovorit će oni.

‘To je Moja milost; dao sam je kome Ja hoću!’, odgovorit će Allah.”

OPORUKA DA BRINEMO O KUR’ANU

5022. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Malik b. Migvel, a ovom Talha, koji pripovijeda:

“Pitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio kakvu oporuku.

‘Ne’, odgovorio mi je.

‘Kako će narediti ljudima da ostavljaju oporuku (vasijet) iza sebe, a sam to nije učinio?’, upitao sam.

‘Oporučio nam je da pazimo na Allahovu Knjigu’, reče on.”

O ONOME KOJEM KUR’AN NE BUDE DOVOLJAN (U VEZI S VIJESTIMA O PROŠLIM NARODIMA)

I riječima Uzvišenog: “a zar im nije dosta to što mi tebi objavljujemo knjigu koja im se kazuje?”²

5023. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allah nije ništa slušao kao što je slušao Vjerovjesnika: da lijepo uči Kur’an.”

Ebu-Selemin drug kaže: “Hoće reći: da glasno uči Kur’an.”

بَابُ الْوَصِيَّةِ بِكِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

٥٠٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى أَوْصَى النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لَا فَقُلْتُ كَيْفَ كُتِبَ عَلَى النَّاسِ الْوَصِيَّةُ أَمَرُوا بِهَا وَلَمْ يُوصِ قَالَ أَوْصَى بِكِتَابِ اللَّهِ .

بَابُ مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَى عَلَيْهِمْ) .

٥٠٢٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَمْ يَأْذِنْ اللَّهُ لَشَيْءٍ مَّا أَذِنَ لِلنَّبِيِّ أَنْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ وَقَالَ صَاحِبٌ لَهُ يُرِيدُ يَجْهَرُ بِهِ .

² El-Ankebut, 51.

5024. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Allah nije ništa slušao kao što je slušao Vjerovjesnika: da uči Kur'an.”

Sufjan veli da *Jeteganna bihi* (da uči Kur'an) znači *jestagni bihi* (imajući Kur'an, neovisan je o bilo čemu drugom).¹

O OSJEĆAJU ŽELJE ZA POSTIZANJEM DOBRA KOJEG DRUGI IMA² PREMA ONOME KOJI ZNA KUR'AN NAPAMET I STALNO GA UČI

5025. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je rekao:

“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Nije dopuštena zavidnost izuzev u dva slučaja: čovjeku kome je Allah podario Kur'an, pa on provodi noći učeći ga (i postupajući po njemu), i čovjeku kome je Allah podario veliki imetak, pa ga on danonoćno udjeljuje.’”

٥٠٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا أَدْنَى اللَّهِ لَشَيْءٍ مَا أَدْنَى لِلنَّبِيِّ أَنْ يَتَغْنَى بِالْقُرْآنِ قَالَ سُفْيَانُ تَفْسِيرُهُ يَسْتَغْنِي بِهِ .

بَابُ اغْتِبَاطِ صَاحِبِ الْقُرْآنِ

٥٠٢٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لَا حَسَدَ إِلَّا عَلَى اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَقَامَ بِهِ آتَاءَ اللَّيْلِ وَرَجُلٌ آعْطَاهُ اللَّهُ مَالًا فَهُوَ يَتَصَدَّقُ بِهِ آتَاءَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ .

¹ Imam Buhari podržava ovo tumačenje Sufjana b. Ujejne, te je zbog toga i u naslovu ovog poglavlja naveo kur'anski ajet koji potvrđuje ovo tumačenje. Ova zabrana ne odnosi se na uljepšavanje glasa prilikom učenja Kur'ana, jer je poznato da se prednost u učenju daje onome ko ima ljepši glas. Međutim, učenjaci se razilaze u vezi s pitanjem melodičnog učenja. Dio učenjaka stoji na stanovištu da je to pokuđeno (mekruh), dok to drugi smatraju dopuštenim, zato što melodično učenje izaziva dublji doživljaj, ali pod uvjetom da se zbog melodije ne odstupa od pravila učenja i da se pravilno izgovori svaki harf. (*Fethul-bari*, 8/690)

² Arapska riječ *igtibat* znači “pozitivna zavidnost”, tj. podrazumijeva žudnju da se ima nešto što drugi posjeduje, ali bez želje da to onaj drugi izgubi. S druge strane, postoji i tzv. negativna zavidnost, koja se u arapskom jeziku označava pojmom *hased*.

5026. PRIČAO NAM JE Ali b. Ibrahim, njemu Revh, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sulejmana, ovaj od Zekvana, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Zavidnost je dopuštena samo u dva slučaja: čovjeku kojeg je Allah poučio Kur'anu, pa ga on danonoćno uči (i po njemu postupa), a njegov ga komšija čuje i kaže: ‘Kamo sreće da je i meni dato ono što je dato njemu, pa da i ja činim ono što čini on!’, i čovjeku kome je Allah podario (veliki) imetak, pa ga on troši na putu istine, te neko kaže: ‘Kamo sreće da je i meni dato ono što je dato njemu, pa da i ja postupam onako kako postupa on!’”

“NAJBOLJI JE MEĐU VAMA JE ONAJ
KOJI NAUČI KUR'AN I NJEMU
(DRUGE) POUČAVA.”

5027. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, ovom Alkama b. Mersed, prenoseći od Sa'da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a ovaj od Osmana, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: “Nabolji je među vama onaj koji nauči Kur'an i njemu (druge) poučava.”

Sa'd b. Ubejda kaže da je Ebu-Abdur-Rahman druge poučavao Kur'anu otkad je Osman, radijallahu anhu, postao halifa pa sve do vremena Hadždžadža, a sam Abdur-Rahman veli da ga je to (ovaj hadis) zadržalo na ovom mjestu (to cijelo vrijeme).

5028. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Alkame b. Mersed, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Osmana b. Affana, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Najbolji je među vama onaj koji nauči Kur'an i njemu (druge) poučava.”

٥٠٢٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ ذَكَوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ عَلَّمَهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ أَنَاءَ اللَّيْلِ وَأَنَاءَ النَّهَارِ فَسَمِعَهُ جَارٌ لَهُ فَقَالَ لَيْتَنِي أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ فَلَانٌ فَعَمِلْتُ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَهُوَ يُهْلِكُهُ فِي الْحَقِّ فَقَالَ رَجُلٌ لَيْتَنِي أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ فَلَانٌ فَعَمِلْتُ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ .

بَابُ خَيْرِكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

٥٠٢٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ قَالَ وَأَقْرَأَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ فِي إِمْرَةِ عُثْمَانَ حَتَّى كَانَ الْحَجَّاجُ قَالَ وَذَلِكَ الَّذِي أَقْعَدَنِي مَقْعَدِي هَذَا .

٥٠٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ أَفْضَلَكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ .

5029. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Hammad, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da da je kazivao:

“Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla da sebe poklanja Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Ja nemam potrebe za ženama!’, odgovorio joj je on.

Tada neko od prisutnih povika: ‘Udaj je za mene!’

‘Daj joj odjeću (kao mehr)!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Nemam odjeće!’, odgovori čovjek.

‘Daj joj barem gvozdeni prsten!’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon što mu se čovjek ponovo ispriča, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Koliko Kur’ana znaš napamet?’

‘Toliko i toliko’, odgovori on.

‘Udajem je za tebe na osnovu tog dijela Kur’ana, koji znaš napamet!’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

O UČENJU KUR’ANA NAPAMET

5030. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Jakub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu Hazima, a on od Sehla b. Seada (da je kazivao):

“Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazala: ‘Allahov Poslaniče, došla sam da ti poklonim sebe!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem je podigao pogled prema njoj i dobro ju je pogledao, a zatim oborio glavu. Kada je vidjela da on nije donio odluku o njoj, ona je sjela. Tada jedan od njegovih ashaba ustade i reče: ‘Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebe za njom, udaj je za mene!’

‘Imaš li šta sa sobom?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Ne, tako mi Allaha, nemam ništa, Allahov Poslaniče!’, reče on.

‘Otidi i potraži nešto kod svojih!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode i vrati

٥٠٢٩. حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ

أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ أَتَتْ النَّبِيَّ ﷺ

امْرَأَةٌ فَقَالَتْ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ

ﷺ فَقَالَ مَا لِي فِي النِّسَاءِ مِنْ حَاجَةٍ فَقَالَ رَجُلٌ

زَوَّجْنِيهَا قَالَ أَعْطَيْهَا ثَوْبًا قَالَ لَا أَجِدُ قَالَ أَعْطَيْهَا

وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَأَعْتَلَّ لَهُ فَقَالَ مَا مَعَكَ مِنَ

الْقُرْآنِ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَقَدْ زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ

مِنَ الْقُرْآنِ .

بَابُ الْقِرَاءَةِ عَنْ ظَهْرِ الْقَلْبِ

٥٠٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ

ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ

سَعْدٍ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ

يَا رَسُولَ اللَّهِ جِئْتُ لِأَهَبَ لَكَ نَفْسِي فَظَنَرَ

إِلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَصَعَّدَ النَّظَرَ إِلَيْهَا وَصَوَّبَهُ

ثُمَّ طَاطَأَ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَتْ الْمَرْأَةُ أَنَّهُ لَمْ يَقْضِ فِيهَا

شَيْئًا جَلَسَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ

يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَرَزَوْنِيهَا

فَقَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ

اللَّهِ قَالَ أَذْهَبْ إِلَى أَهْلِكَ فَانْظُرْ هَلْ تَجِدُ شَيْئًا

se, rekavši: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ništa!'

'Potraži makar gvozdeni prsten!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode i ponovo se vrati, kazavši: 'Tako mi Allaha, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, moj donji dio odjeće (izar, kojim se prekriva donji dio tijela).' Na to će Sehl: 'Ali on nema gornje odjeće (prekrivača ridaa), te joj može dati samo pola izara!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenu se ovom čovjeku i upita ga:

'Kako ćeš riješiti problem sa svojim donjim pokrivačem? Ako ga obučeš ti, njoj neće ostati ništa, a ako ga obuče ona, tebi onda neće ostati ništa!' Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći. Zatim je ustao pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio da je krenuo da izađe te je naredio da ga pozovu.

'Šta znaš od Kur'ana?', upita ga kada je došao, a on odgovori: 'Znam tu suru i tu suru i tu suru nabraja ih.'

'Znaš li ih napamet?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Da, Allahov Poslaniče!', odgovori on.

'Idi, udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا قَالَ انْظُرْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي قَالَ سَهْلٌ مَا لَهُ رِذَاءٌ فَلَهَا نِصْفُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى طَالَ مَجْلِسُهُ ثُمَّ قَامَ فَرَأَاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ مَعِيَ سُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا عَدَّهَا قَالَ أَتَقْرَأُوهِنَّ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَذْهَبُ فَقَدْ مَلَكَتْكِهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

O PRISJEĆANJU NA KUR'AN I STALNOM PONAVLJANJU NJEGOVIH RIJEČI

5031. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, prenoseći od Malika, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Vlasnik (hafiz) Kur'ana sličan je vlasniku privezanih deva: ako ih bude nadgledao, sačuvati će ih, a ako ih pusti, otići će.”¹

5032. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'a'ra, njemu Šu'ba, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ružno je da neko od vas kaže: ‘Zaboravio sam taj i taj ajet (koji sam znao napamet)’, već treba kazati učinjeno je da ga zaboravim (tj. šejtan mi je zaborav nametnuo).’ Ponavljajte Kur'an, jer se Kur'an izvlači iz prsa ljudi zaboravlja brže nego što deve pobjegnu (ako se ne čuvaju)!”

Isti hadis ispričao nam je i Osman, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura. Ovo predanje potvrđuje Bišr, prenoseći ga od Ibn-Mubareka, a on od Šu'be, kao i Ibn-Džurejdž, koji prenosi od Abde, on od Šekika, ovaj od Abdullaha, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao... (ovaj hadis).

بَابُ اسْتِذْكَارِ الْقُرْآنِ وَتَعَاهُدِهِ

٥٠٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ صَاحِبِ الْإِبِلِ الْمُعَقَّلَةِ إِنْ عَاهَدَ عَلَيْهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ أَطْلَقَهَا ذَهَبَتْ.

٥٠٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرُورَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَشِّرْ مَا لِأَحَدِهِمْ أَنْ يَقُولَ نَسِيتُ آيَةَ كَيْتَ وَكَيْتَ بَلْ نُسِيْ وَأَسْتَذْكُرُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ أَشَدُّ تَفْصِيًّا مِنْ صُدُورِ الرِّجَالِ مِنَ النَّعَمِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ مِثْلَهُ تَابَعَهُ بِشْرٌ عَنْ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ شُعْبَةَ وَتَابَعَهُ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ شَقِيقٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ ﷺ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ.

¹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu poredi hafiza s čuvarom stada deva, želeći time ukazati na to da se Kur'an veoma brzo zaboravlja ako se ne obnavlja, kao što se deve veoma lahko gube ukoliko se ne svežu i stalno ne obilaze.

5033. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala‘, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, ovaj od Ebu-Musaa, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Ponavljajte Kur’an! Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, on se brže zaboravlja nego što se deve oslobađaju od užeta kojim su privezane.”

O UČENJU KUR’ANA JAŠUĆI

5034. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhāl, njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ijasa, a on od Abdullaha b. Mugaffela da je rekao:

“Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan osvojenja Meke kako, jašući devu, uči suru El-Feth.”²

O POUČAVANJU DJECE KUR’ANU

5035. PRIČAO MI JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Seida b. Džubejra da je rekao:

“Sure koje vi nazivate *el-mufessal*³ jasne su (el-muhkem) i nisu stavljene van snage. Ibn-Abbas kaže: ‘Imao sam deset godina kada je preselio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a već sam bio naučio te sure (*el-muhkem*).’”

5036. PRIČAO NAM JE Ja‘kub b. Ibrahim, a njemu Hušejm da ga je obavijestio Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumā, da je rekao:

“Sakupio sam *el-muhkem* još za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.” Upitao sam ga: “A šta je to *el-muhkem*?”, a on odgovori: “*El-Mufessal*.”⁴

٥٠٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَعَاهَدُوا الْقُرْآنَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ هُوَ أَشَدُّ تَفَضُّلاً مِنَ الْإِبِلِ فِي عُقْلِهَا.

بَابُ الْقِرَاءَةِ عَلَى الدَّابَّةِ

٥٠٣٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِيَّاسٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَعْفَلٍ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَهُوَ يَقْرَأُ عَلَى رَاحِلَتِهِ سُورَةَ الْفَتْحِ.

بَابُ تَعْلِيمِ الصِّبْيَانِ الْقُرْآنَ

٥٠٣٥. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ إِنَّ الَّذِي تَدْعُونَهُ الْمُفَصَّلَ هُوَ الْمُحْكَمُ قَالَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ تَوَفِّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا ابْنُ عَشْرِ سِنِينَ وَقَدْ قَرَأْتُ الْمُحْكَمَ.

٥٠٣٦. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا جَمَعْتُ الْمُحْكَمَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ وَمَا الْمُحْكَمُ قَالَ الْمُفَصَّلُ.

2 Ovim hadisom Buhari odgovara onima koji smatraju da je pokuđeno učiti Kur’an jašući.

3 Ovim nazivom označavaju se sure od sure El-Hudžurat pa do kraja Kur’ana, a nazvane su el-mufessal zato što su njihovi ajeti kratki, a poglavlja (fusul) mnogobrojna. (Fethul-bari, 8/702)

4 Ovim poglavljem Buhari odgovara onima koji smatraju da je poučavanje djece Kur’anu pokuđeno (mekruh). To se mišljenje prenosi od pojedinih ashaba, te je on htio otkloniti svaku sumnju o tom pitanju.

O ZABORAVLJANJU KUR'ANA
I DA LI ĆE (ČOVJEK) REĆI:
"ZABORAVIO SAM TAJ I TAJ AJET!"

Uzvišeni kaže: "Poučit ćemo te učenju, pa nećeš zaboraviti, izuzev ono što htjedne Allah!"¹

5037. PRIČAO NAM JE Rebi' b. Jahja, njemu Zaida, ovom Hišam, prenoseći od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je nekog čovjeka kako u džamiji uči Kur'an, pa je rekao: 'Allah mu se smilovao, podsjetio me je na te i te ajete iz te i te sure!'"

5037. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, a njemu Isa, prenoseći od Hišama isti hadis, samo u njemu stoji:

"... koje sam bio izostavio iz te i te sure."

Ovo predanje potvrđuju Ali b. Mushir i Abda, prenoseći od Hišama.

5038. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža', njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla:

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je kako jedan čovjek noću uči neku suru, pa je rekao: 'Allah mu se smilovao, podsjetio me je na taj i taj ajet iz te i te sure, koji mi je bio u zaborav stavljen!'"

بَابُ نِسْيَانِ الْقُرْآنِ
وَهَلْ يَقُولُ نَسِيتُ آيَةً كَذَا وَكَذَا

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى :

(سَنُقَرِّئُكَ فَلَا تَنْسَى إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ) .

٥٠٣٧ . حَدَّثَنَا رَيْعُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ رَجُلًا يَقْرَأُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللَّهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً مِنْ سُورَةٍ كَذَا .

٥٠٣٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى عَنْ هِشَامٍ وَقَالَ أَسْقَطْتُهُنَّ مِنْ سُورَةٍ كَذَا تَابَعَهُ عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ وَعَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ .

٥٠٣٨ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلًا يَقْرَأُ فِي سُورَةٍ بِاللَّيْلِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللَّهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً كُنْتُ أَنْسِيْتُهَا مِنْ سُورَةٍ كَذَا وَكَذَا .

¹ El-A'la, 6-7.

5039. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ružno je to što neko od njih kaže: ‘Zaboravio sam taj i taj ajet!’? Već mu je u zaborav stavljen!”²

O ONIMA KOJI SMATRAJU DA JE DOPUŠTENO KAZATI “SURETUL-BEKARA” ILI “TA I TA SURA” (PO NJENOM NAZIVU)³

5040. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Alkame i Abdur-Rahmana b. Jezida, a oni od Ebu-Mesuda Ensarija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko navečer prouči dva ajeta s kraja sure El-Bekara, bit će mu dovoljna te noći.”⁴

5041. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, koji je kazivao da ga je obavijestio Urva b. Zubejr o hadisu što ga prenose Misver b. Mahrema i Abdur-Rahman b. Abdul-Kari, a u kojem se navodi da su oni čuli Omera b. Hattaba kako kazuje:

“Čuo sam Hišama b. Hakima b. Hizama kako za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan pa sam poslušao njegovo učenje kad ga on uči na više načina kojim me nije učio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Htio sam ga silom uhvatiti u namazu, ali sam sačekao da preda selam, a onda sam ga uzeo za odjeću i upitao: ‘Ko te je poučio ovoj suri koju sam te čuo da učiš?’

٥٠٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَشَسَ مَا لِأَحَدِهِمْ يَقُولُ نَسِيتُ آيَةً كَيْتَ وَكَيْتَ بَلْ هُوَ نَسِيٌّ .

بَابُ مَنْ لَمْ يَرِ بِأَسَا أَنْ يَقُولَ
سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَسُورَةَ كَذَا وَكَذَا

٥٠٤٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْآيَتَانِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ مَنْ قَرَأَ بِهِمَا فِي لَيْلَةٍ كَفَّتَاهُ .

٥٠٤١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُزُورَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ حَدِيثِ الْمُسَوَّرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ الْقَارِيِّ أَنَّهُمَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ بْنَ حِزَامٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرُؤُهَا عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يَقْرَأْ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَكِدْتُ أَسَاوِرُهُ فِي الصَّلَاةِ فَأَنْتَظَرْتُهُ حَتَّى سَلَّمَ فَلَبِيتُهُ فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ

2 Ovim hadisima ukazuje se na važnost obnavljanja i održavanja onoga što se iz Kur'ana nauči napamet, te zabranjuje da čovjek tako jednostavno kaže kako je zaboravio nešto iz Kur'ana, već treba reći kako ga je šejtan naveo da to zaboravi.

3 Ovim poglavljem Buhari odgovara onima koji smatraju da prilikom spominjanja sura treba reći “sura u kojoj se spominje krava (bekara)” i sl., a ne sura “Krava”.

4 Pogledaj značenje ovog hadisa u poglavlju Kur'an je objavljen na “sedam harfova”. Hadis broj 4992.

‘Poučio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem’, odgovori on.

‘Lažeš’, reko mu, ‘tako mi Allaha, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poučio me je ovoj suri (koju sam od tebe čuo)!’ Uputio sam se zatim Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodeći ga sa sobom. ‘Allahov Poslaniče’, reko mu, ‘čuo sam ovoga kako uči suru El-Furkan onako kako mi to ti nisi naučio, a naučio si me suru el-Furkan!’ Tada on reče: ‘Prouči je, Hašime!’ On je ponovo prouči onako kako sam ga već čuo da uči. ‘Ovako je objavljena!’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: ‘Uči ti, Omere!’ Ja sam je proučio onako kako sam je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

‘I ovako je objavljena!’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: ‘Kur’an je objavljen na sedam harfova (načina učenja); čitajte ga onako kako vam je najlakše!’”

هَذِهِ السُّورَةُ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ قَالَ أَقْرَأْنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ كَذَبْتَ فَوَاللَّهِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ هُوَ أَقْرَأَنِي هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ فَانْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَقُودُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقَرِّئْنِيهَا وَإِنَّكَ أَقْرَأْتَنِي سُورَةَ الْفُرْقَانِ فَقَالَ يَا هِشَامُ اقْرَأْهَا فَقَرَأَهَا الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ اقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُهَا الَّتِي أَقْرَأْنِيهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَاقْرَءُوا مَا تيسَّرَ مِنْهُ .

5042. PRIČAO NAM JE Bišr b. Adem da ga je obavijestio Ali b. Mushir, a njega Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je (nekog) učača kako noću uči u džamiji, pa je rekao: ‘Allah mu se smilovao, podsjetio me je na taj i taj ajet, koji sam bio ispustio iz te i te sure!’”

٥٠٤٢ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ أَدَمَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَارِئًا يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللَّهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً أَسْقَطْتُهَا مِنْ سُورَةٍ كَذَا وَكَذَا .

O UČENJU KUR'ANA POLAHKO (TERTIL)

I riječima Uzvišenog: "... i izgovaraj Kur'an pažljivo!",¹ a također i: "I kao Kur'an ga sve dio po dio objavljujemo, da bi ga ti ljudima malo-pomalo kazivao...",² te pokudenosti prebrzog učenja, kao što se navode pjesnički stihovi *fiha jufreku*, u njemu se rastavlja kaže Ibn-Abbas *feraknahu* razložili smo ga.

5043. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mehdi b. Mejmun, a ovom Vasil, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha da je kazivao:

"Jednog smo jutra otišli kod Abdullaha (b. Mesuda), te mu jedan čovjek reče: 'Sinoć sam proučio *el-mufessal* (od sure El-Hudžurat do kraja Kur'ana).' Na to on odgovori: 'Prebrzo, kao što se navode stihovi! Slušali smo učenje (Kur'ana), i ja dobro pamtim skupine sura koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno učio: osamnaest sura iz *el-mufessala* i dvije sure od onih koje počinju s *Ha-Mim*.'"

5044. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je, tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: "Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio!",³ rekao:

"Kada bi Džibril donio određene ajete Objave, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neprestano bi pokretao jezik i usne (pokušavajući ih zapamtiti). On je bio poznat po tome, i to mu je predstavljalo veliku poteškoću. Stoga je Uzvišeni Allah objavio ajet iz sure El-Kijama koji glasi:

بَابُ التَّرْتِيلِ فِي الْقِرَاءَةِ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا) وَقَوْلِهِ (وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ) وَمَا يُكْرَهُ أَنْ يُهَذَا كَهَذَا الشَّعْرِ (فِيهَا يُفَرَّقُ) يُفَصِّلُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فَرَقْنَاهُ) فَصَّلْنَاهُ .

٥٠٤٣ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا وَاصِلٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ غَدَوْنَا عَلَى عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ رَجُلٌ قَرَأْتُ الْمُفَصَّلَ الْبَارِحَةَ فَقَالَ هَذَا كَهَذَا الشَّعْرِ إِنَّا قَدْ سَمِعْنَا الْقِرَاءَةَ وَإِنِّي لَأَخْفِظُ الْقُرْآنَ الَّتِي كَانَ يَقْرَأُ بَيْنَ النَّبِيِّ ﷺ ثَمَانِي عَشْرَةَ سُورَةً مِنَ الْمُفَصَّلِ وَسُورَتَيْنِ مِنْ آلِ حَم .

٥٠٤٤ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا نَزَلَ جِبْرِيلُ بِالْوَحْيِ وَكَانَ مِمَّا يُحَرِّكُ بِهِ لِسَانَهُ وَشَفَتَيْهِ فَيَسْتَدُّ عَلَيْهِ وَكَانَ يُعْرِفُ مِنْهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ الْآيَةَ الَّتِي فِي لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ (لَا تُحَرِّكْ بِهِ

¹ El-Muzzemmil, 4.

² El-Kehf, 106.

³ El-Kijama, 16.

‘Ne izgovaraj Kur’an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio! Na Nama je da ga sakupimo, da bi ga ti čitao!’ Tj. na Nama je je da ga sakupimo u tvojim prsima i njegovo učenje.

‘A kada ga učimo, ti prati učenje njegovo!’¹ Znači: kada ga objavljujemo, ti samo slušaj, ‘... a poslije, na Nama je da ga objasnimo!’ Tj.: Na Nama je da ga objasnimo tvojim riječima. Od tada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu došao Džibril, samo sagnuo glavu i zašutio, a kada bi on otišao, sve bi (lahko) proučio, baš kao što mu je Uzvišeni Allah obećao.”

O PRAVLJENJU DUŽINA (EL-MEDD) PRILIKOM UČENJA KUR’ANA

5045. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Džerir b. Hazim Ezdi, a ovom Katada, koji kaže: “Pitao sam Enesa b. Malika kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kur’an, pa mi je odgovorio: ‘On je izgovarao svaku dužinu (medd).’”

5046. PRIČAO NAM JE Amr b. Asim, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade da je rekao: “Upitali su Enesa o tome kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio (Kur’an), pa je odgovorio da je on (prilikom učenja) izgovarao dužine. Zatim je proučio: ‘Bismillahir-rahmanir-rahim!’, otežući bismillah, zatim er-rahman i er-rahim.”²

لِسَانَكَ لِتُعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ) فَإِنَّ عَلَيْنَا أَنْ
نَجْمَعَهُ فِي صَدْرِكَ (وَقُرْآنَهُ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ)
فَإِذَا أَنْزَلْنَاهُ فَاسْتَمِعْ (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) قَالَ إِنَّ
عَلَيْنَا أَنْ نُبَيِّنَهُ بِلسَانِكَ قَالَ وَكَانَ إِذَا آتَاهُ جِبْرِيلُ
أَطْرَقَ فَإِذَا ذَهَبَ قَرَأَهُ كَمَا وَعَدَهُ اللَّهُ .

بَابُ مَدِّ الْقِرَاءَةِ

٥٠٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا
جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ الْأَزْدِيُّ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ
سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ ﷺ
فَقَالَ كَانَ يَمُدُّ مَدًّا .

٥٠٤٦. حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ
قَتَادَةَ قَالَ سُئِلَ أَنَسٌ كَيْفَ كَانَتْ قِرَاءَةُ النَّبِيِّ ﷺ
فَقَالَ كَانَتْ مَدًّا ثُمَّ قَرَأَ (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
يَمُدُّ بِبِسْمِ اللَّهِ وَيَمُدُّ بِالرَّحْمَنِ وَيَمُدُّ بِالرَّحِيمِ .

¹ El-Kijama, 16-18.

² Ovim hadisima Buhari želi kazati da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, polahko učio Kur’an otežući u glasu, izgovarajući svaku dužinu (medd).

O TERDŽIU (PRIBLIŽAVAJUĆI IZGOVOR HAREKETA) PRILIKOM UČENJA

5047. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Ijas, kazujući da je čuo Abdullaha b. Mugaffela kada je rekao:

“Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči Kur'an jašući na svojoj ženskoj ili muškoj devi, koja ga je nosila. Učio je suru El-Feth ili nešto iz sure El-Feth, lahkim učenjem učio je sa terdžiom.”³

O UČENJU KUR'ANA LIJEPIM GLASOM

5048. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Halef Ebu-Bekr, njemu Ebu-Jahja Himmani, a ovom Burejd b. Abdullah b. Ebu-Burda, prenoseći od svoga djeda Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“O Ebu-Musa, tebi je dat lijep glas od lijepog glasa Davudova, alejhis-selam.”⁴

بَابُ التَّرْجِيحِ

٥٠٤٧. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِيَاسٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُغَفَّلٍ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ وَهُوَ عَلَى نَاقَتِهِ أَوْ جَمَلِهِ وَهِيَ تَسِيرُ بِهِ وَهُوَ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفَتْحِ أَوْ مِنْ سُورَةِ الْفَتْحِ قِرَاءَةً لَيْسَتْ يَقْرَأُ وَهُوَ يَرْجِعُ .

بَابُ حُسْنِ الصَّوْتِ بِالْقِرَاءَةِ لِلْقُرْآنِ

٥٠٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلْفٍ أَبُو بَكْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ حَدَّثَنَا بَرِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَهُ يَا أَبَا مُوسَى لَقَدْ أُوتِيتَ مِزْمَارًا مِنْ مِزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ .

3 Tj. približavajući izgovor hareketa u učenju napr. hemze sa fathom iza njega elif sa sukunom zatim drugo hemze. To zato što je med odužio na svom mjestu, neki kažu da je to posljedica toga što ga je deva tresla prilikom hoda, dok prvo Ibn Hadžer podržava. (*Fethul-bari*, 8/710)

4 Ebu-Musa Eš'ari, radijallahu anhu, imao je vrlo lijep glas. Jedne prilike Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo ga je kako uči, a zatim izgovorio navedeni hadis. U hadisu se spominje “od lijepog glasa porodice Davudove” dočim se to odnosi na Davuda, alejhis-selam, lično jer nije poznato da je neko od njegove porodice imao to svojstvo. (*Fethul-bari*, 8/711)

O ONIMA KOJI SU VOLJELI SLUŠATI DRUGOGA KAD UČI KUR'AN

5049. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs ibn Gijas, a njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Abide, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Rekao mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

‘Uči mi Kur'an!’

‘Zar da ti učim a tebi je objavljen?!’, odgovorio sam mu.

‘Ja ga volim čuti od drugoga!’ reče on.”

O TOME DA JE DOPUŠTENOST REĆI ONOME KOJI UČI KUR'AN: “DOSTA!”

5050. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Abide, a on od Abdullaha b. Mes'uda (da je kazivao):

“Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

‘Uči mi Kur'an!’

‘Allahov Poslaniče, da ja tebi učim Kur'an, a tebi je objavljen?!’, rekoh.

‘Da’, odgovorio je. Ja sam tada počeo učiti suru En-Nisa, sve dok nisam došao do ajeta: ‘A šta će biti onog Dana kada protiv svakog naroda dovedemo po jednog svjedoka, od njega samog, i tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih?’¹

Reče: ‘Dosta ti je!’ Okrenuo sam se prema njemu kad mu oči plaču.”

بَابُ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَسْمَعَ الْقُرْآنَ مِنْ غَيْرِهِ

٥٠٤٩. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَقْرَأْ عَلَيَّ الْقُرْآنَ قُلْتُ أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أَنْزَلَ قَالَ إِنِّي أَحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي .

بَابُ قَوْلِ الْمُقَرِّيِّ لِلْقَارِئِ حَسْبُكَ

٥٠٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَقْرَأْ عَلَيَّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أَنْزَلَ قَالَ نَعَمْ فَقَرَأْتُ سُورَةَ النَّسَاءِ حَتَّى آتَيْتُ إِلَى هَذِهِ الْآيَةِ (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا) قَالَ حَسْبُكَ الْآنَ فَالْتَفَتْتُ إِلَيْهِ فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ .

¹ En-Nahl 89.

O TOME ZA KOJE VRIJEME SE PROUČI CIJELI KUR'AN

Te riječima Uzvišenog:

“A vi iz Kur’ana učite ono što je lahko...”²

5051. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Šubrume, koji kaže da je razmišljao o tome koliko je potrebno (dnevno) proučiti iz Kur’ana, pa je ustanovio da nema sure manje od tri ajeta. Stoga je smatrao da niko sebi ne bi smio dopustiti da ne prouči barem tri ajeta (dnevno). Kaže Ali kazivao mi je, a Sufjan kaže da ga je obavijestio Mensur, prenoseći od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana b. Jezida, obavijestio ga je Alkama, a ovaj od Ebu-Mesuda a susreo sam ga kada je tavaf činio oko Kabe, spomenuo riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem : “Dva su ajeta s kraja sure El-Bekara dovoljna onome koji ih prouči noću.”

5052. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Mugire, ovaj od Mudžahida, a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao:

“Otac me je oženio djevojkom iz ugledne porodice, pa ju je povremeno obilazio i raspitivao se o tome kakav joj je muž. Ona bi mu odgovarala da je njen muž divan čovjek, ali da još nijedanput, otkad su u braku, nije legao u našu postelju niti je dodirnuo. To je tako potrajalo jedno vrijeme, spomenuo je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On reče neophodno da se susretne sa mnom. Kada smo se, poslije, sreli, upitao me je: ‘Koliko postiš?’

‘Svaki dan’, odgovorih mu. ‘A za koliko vremena proučiš cijeli Kur’an?’, upita on.

‘Svake noći’, odgovorih mu. On mi potom reče: ‘Posti tri dana u svakom mjesecu, a Kur’an prouči jedanput mjesečno!’ ‘Ja mogu više od toga!’, rekoh.

بَاب فِي كَمْ يَقْرَأُ الْقُرْآنُ

وَقَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ) .

٥٠٥١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ لِي ابْنُ شُبْرُمَةَ نَظَرْتُ كَمْ يَكْفِي الرَّجُلَ مِنَ الْقُرْآنِ فَلَمْ أَجِدْ سُورَةً أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثِ آيَاتٍ فَقُلْتُ لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَقْرَأَ أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثِ آيَاتٍ قَالَ عَلِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا مَنْصُورٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ أَخْبَرَهُ عُلَقَمَةُ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ وَلَقِيْتُهُ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَذَكَرَ قَوْلَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ مَنْ قَرَأَ بِالْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَّتَاهُ .

٥٠٥٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ أَنْكَحَنِي أَبِي امْرَأَةً ذَاتَ حَسَبٍ فَكَانَ يَتَعَاهَدُ كِتَابَهُ فَيَسْأَلُهَا عَنْ بَعْضِهَا فَتَقُولُ نَعَمْ الرَّجُلُ مِنْ رَجُلٍ لَمْ يَطَأْ لَنَا فِرَاشًا وَلَمْ يُفْتَسْ لَنَا كَنَفًا مُنْذُ أَتَيْنَاهُ فَلَمَّا طَالَ ذَلِكَ عَلَيْهِ ذَكَرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ الْقِنِي بِهِ فَلَقِيْتُهُ بَعْدُ فَقَالَ كَيْفَ تَصُومُ قَالَ كُلَّ يَوْمٍ قَالَ وَكَيْفَ تَخْتِمُ قَالَ كُلَّ لَيْلَةٍ قَالَ صُمْ فِي كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةً وَاقْرَأِ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ شَهْرٍ قَالَ قُلْتُ أَطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ صُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْجُمُعَةِ قُلْتُ أَطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ أَفْطِرُ يَوْمَيْنِ وَصُمْ يَوْمًا قَالَ قُلْتُ أَطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ صُمْ

² El-Muzzemmil, 20.

‘Onda posti tri dana sedmično!’, reče on.
 ‘Mogu više od toga!’, rekoše.
 ‘Onda dva dana ne posti a jedan dan posti!’, reče on.
 ‘Ja mogu više od toga!’, rekoše.
 ‘Onda posti najboljim postom, postom Davudovim, alejhi-selam: posti dan, a ne posti dan, a Kur’an prouči jedanput sedmično!’, reče on. Kamo sreće da sam prihvatio olakšicu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to zato jer sam ostario i oslabio!’ On (Abdullah b. Amr) bi nekome od svoje porodice svakog dana učio sedminu Kur’ana, a ono što uči preslišava se po dani i tako je sebi olakšavao učenje na noćnom namazu. A kada bi želio fizički ojačati, postio bi nekoliko dana, ali bi ih brojao poslije napaštao, ne želeći ostaviti bilo šta od onoga na čemu je ostavio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu-Abdullah (Buhari) veli: “Neki kažu da se Kur’an može proučiti za tri ili pet dana, ali većina ravija od Abdullaha b. Amra smatra da se može učiti za sedam.”

5053. PRIČAO NAM JE Sa’d b. Hafs, a njemu Šejban, prenoseći od Jahje, ovaj od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Abdullaha b. Amra da je rekao:
 ‘Poslanik me je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘Za koliko proučiš Kur’an?’”

5054. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Ubejdullah, prenoseći od Šejbana, ovaj od Jahje, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, štićenika Benu-Zehre, ovaj od Ebu-Seleme (mislim da je rekao da je čuo od Ebu-Seleme), a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao: “Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom rekao: ‘Prouči Kur’an svakog mjeseca!’, na što sam mu odgovorio: ‘Ja mogu više od toga!’ Na kraju mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Prouči ga za sedam dana, i nemoj više smanjivati rok!’”¹

أَفْضَلَ الصَّوْمِ صَوْمَ دَاوُدَ صِيَامَ يَوْمٍ وَإِفْطَارَ يَوْمٍ
 وَاقْرَأْ فِي كُلِّ سَبْعٍ لَيْالٍ مَرَّةً فَلْيَتَنَّبِ قَبْلْتُ رُخْصَةً
 رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَذَلِكَ أَنِّي كَبُرْتُ وَضَعُفْتُ فَكَانَ يَقْرَأُ
 عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ السَّبْعَ مِنَ الْقُرْآنِ بِالنَّهَارِ وَالَّذِي
 يَقْرَأُهُ يَعْزِضُهُ مِنَ النَّهَارِ لِيَكُونَ أَخَفَّ عَلَيْهِ بِاللَّيْلِ
 وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَقَوَّى أَفْطَرَ أَيَّامًا وَأَخَصَى وَصَامَ
 مِثْلَهُنَّ كَرَاهِيَةً أَنْ يَتْرَكَ شَيْئًا فَارَقَ النَّبِيَّ ﷺ عَلَيْهِ
 قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فِي ثَلَاثٍ وَفِي خَمْسٍ
 وَأَكْثَرُهُمْ عَلَى سَبْعٍ .

٥٠٥٣. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا
 شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ
 أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ
 فِي كَمْ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ .

٥٠٥٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ
 مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ
 عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَوْلَى بَنِي زُهْرَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ
 وَأَخْبِسْنِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَا مِنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ
 عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اقْرَأِ
 الْقُرْآنَ فِي شَهْرٍ قُلْتُ إِنِّي أَجِدُ قُوَّةَ حَتَّى قَالَ
 فَأَقْرَأْهُ فِي سَبْعٍ وَلَا تَزِدْ عَلَى ذَلِكَ .

¹ Ovim hadisma ukazuje se na važnost svakodnevnog učenja Kur’ana. Vjernik ne bi trebao provesti više od četrdeset dana, a da ne prouči cijeli Kur’an. Isto tako, ne bi ga trebao učiti manje od tri dana. Imam Nevevi veli:

O PLAKANJU PRILIKOM UČENJA KUR'ANA

5055. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha... Jahja kaže da je čuo dio hadisa od Amra b. Murre, koji kaže da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao... PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovom Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Abide, a on od Abdullaha... A'meš veli da je čuo dio hadisa od Amra b. Murre, ovaj od Ibrahima, on od svoga oca, ovaj od Ebu-Duhaa, a on od Abdullaha, koji kaže:

“Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, jednom rekao: ‘Uči mi!’

‘Kako ću ja tebi učiti (Kur'an), a tebi je objavljen?!’, odgovorih mu.

‘Ja ga volim čuti i od drugoga’, reče on. Tada sam počeo učiti suru En-Nisa, i kada sam stigao do riječi: ‘A šta će biti onog Dana kada protiv svakog naroda dovedemo po jednog svjedoka, od njega samog, i tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih?’, on mi reče: ‘Dosta, prestani!’ Pogledao sam u njega i vidio kako mu suze liju iz očiju.”

5056. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima, on od Abide Selmanija, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Uči mi!’

‘Da ti ja učim (Kur'an), a tebi je objavljen?!’, rekoh, a on odgovori: ‘Ja ga volim čuti i od drugoga.’”

باب البكاء عند قراءة القرآن

٥٠٥٥. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ يَحْيَى بَعْضُ الْحَدِيثِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ الْأَعْمَشُ وَبَعْضُ الْحَدِيثِ حَدَّثَنِي عَمْرِو بْنُ مُرَّةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ وَعَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَقْرَأْ عَلَيَّ قَالَ قُلْتُ أَقْرَأْ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أَنْزَلَ قَالَ إِنِّي أَشْتَهِي أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي قَالَ فَقَرَأْتُ النِّسَاءَ حَتَّى إِذَا بَلَغْتُ (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا) قَالَ لِي كَفَّ أَوْ أَمْسَكَ فَرَأَيْتُ عَيْنَيْهِ تَذْرِفَانِ .

٥٠٥٦. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ السَّلْمَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَقْرَأْ عَلَيَّ قُلْتُ أَقْرَأْ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أَنْزَلَ قَالَ إِنِّي أَحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي .

“Većina uleme smatra da ne postoji precizna odredba o tom pitanju, nego da to zavisi od aktivnosti i izdržljivosti svakog pojedinca, te da se taj period razlikuje od čovjeka do čovjeka.” (Fethul-bari, 8/715)

O GRIJEHU ONIH KOJI UČE KUR'AN DA BI SE SVIJETU POKAZALI, ILI ZARADILI, ILI TIME PONOSILI

5057. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Hajseme, on od Suvejda b. Gafele, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:

“Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: ‘Pojavit će se u kasnijim vremenima ljudi mladih godina, a besmislenih želja i snova, koji će navoditi kur'anske ajete, a izlazit će iz vjere kao što strijela izlijeće iz lovine. Njihov iman neće prelaziti granicu njihovih grla. Gdje god takve stignete, ubijte ih, jer će ubijanje takvih, onima koji ih budu ubijali, biti nagrada na Sudnjem danu.’”¹

5058. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa Tejmija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je rekao:

“Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Među vama će se pojaviti ljudi da ćete vi svoj namaz smatrati bezvrijednim u poređenju s njihovim, a, isto tako, i svoj post s njihovim i svoja ostala djela s njihovim. Oni će učiti Kur'an (samo riječima) koji neće prelaziti granice njihovih grla. Izlazit će iz vjere kao što strelica izlazi iz lovine. Lovac pogleda u gvozdeni vrh strelice, ali ne nađe nikakva traga, zatim u tijelo strelice, ali opet ne nađe ništa, potom pogleda u njena krilca, i ponovo ne nađe ništa, te posumnja u ispravnost luka.’”²

بَابُ إِيْثْمَ مَنْ رَأَى بِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ أَوْ تَأْكُلَ بِهِ أَوْ فَخَرَ بِهِ

٥٠٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَأْتِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ حُدَّثَاءُ الْأَسْنَانِ سُفَهَاءُ الْأَخْلَامِ يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ يَمْرُقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ لَا يَجَاوِزُ إِيْمَانَهُمْ حَنَاجِرَهُمْ فَأَيْنَمَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ فَإِنَّ قَتْلَهُمْ أَجْرٌ لِمَنْ قَتَلَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

٥٠٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ يَخْرُجُ فِيكُمْ قَوْمٌ تَحْقِرُونَ صَلَاتَكُمْ مَعَ صَلَاتِهِمْ وَصِيَامَكُمْ مَعَ صِيَامِهِمْ وَعَمَلَكُمْ مَعَ عَمَلِهِمْ وَيَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يَجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ يَنْظُرُ فِي النَّصْلِ فَلَا يَرَى شَيْئًا وَيَنْظُرُ فِي الْفِدْحِ فَلَا يَرَى شَيْئًا وَيَنْظُرُ فِي الرَّيشِ فَلَا يَرَى شَيْئًا وَيَتَمَارَى فِي الْفُوقِ .

¹ Ovaj hadis i njegov kraći komentar prethodio je u Knjizi II, str. 1105.

² Ovim se hadisom ukazuje na to da ima ljudi koji uče Kur'an, ali od tog učenja neće imati nikakve koristi, isto kao što spomenuti lovac nije mogao naći nikakva traga lova na svojoj strelici. (Umdetul-kari, 20/62)

5059. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, on od Katade, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Ebu-Musaa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Musliman koji uči Kur'an i postupa po njemu sličan je narandži:³ lijepi su joj i okus i miris. Musliman koji ne uči Kur'an i ne postupa po njemu slični datuli: okus joj je lijep, a mirisa uopće nema. Licemjer koji uči Kur'an sličan je bosiljku: miris mu je lijep, a okus gorak. A licemjer koji ne uči Kur'an slični divljoj tikvi: okus joj je neprijatan, a miris ružan.”

“UČITE KUR'AN DOK
SU VAM SRCA SLOŽNA!”

5060. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad, prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, a on od Džunduba b. Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Učite Kur'an sve dok se (u njegovom razumjevanju) slažete, a ako se razidete, onda ustanite!”⁴

٥٠٥٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَعْمَلُ بِهِ كَالْأُتْرُجَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَالْمُؤْمِنُ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَعْمَلُ بِهِ كَالْتَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلَا رِيحَ لَهَا وَمِثْلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمِثْلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ أَوْ خَبِيثٌ وَرِيحُهَا مُرٌّ.

بَابُ اقْرَأُوا الْقُرْآنَ مَا اتَّفَقَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ

٥٠٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو التُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اقْرَأُوا الْقُرْآنَ مَا اتَّفَقَتْ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا عَنْهُ.

3 Arapsku riječ utrudždze preveo sam riječju “narandža”, iako je to jedna vrsta voćke koja je po svojim svojstvima između narandže i limuna. T. Muftić ovu riječ prevodi kao “vrsta limuna”, zato što se to u našem jeziku lakše razumije. Ovdje je međutim data prednost “narandži”, jer limun ima gorak okus.

4 Ovim hadisom ukazuje se na važnost usredotočenja na učenje Kur'ana i praćenje njegova sadržaja. Kada dođe do razilaženja u njegovom razumjevanju i suprostavljanja (na prvi pogled) različitih ajeta jednih drugima, onda treba ustati i ne ulaziti u rasprave. Drugi, opet, smatraju da se ovaj hadis odnosi na ashabe koji su učili Kur'an, ali su o načinu učenja pojedinih ajeta imali različita mišljenja, pa im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje da uče Kur'an dok su složni, a da prestanu čim se razidu u mišljenju. (Umdetul-kari, 20/62)

5061. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, ovom Sellam b. Ebu-Muti, prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, a on od Džunduba da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Učite Kur'an dok su vam srca složna, a ako se razidu, onda ustanite!”

Ovaj hadis potvrđuju Haris b. Ubejd i Seid b. Zejd, prenoseći ga od Ebu-Imrana, dok Hammad b. Selema i Eban ovaj hadis ne pripisuju Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Gunder prenosi od Šu'be, a on od Ebu-Imrana da je čuo (ovaj hadis) od Džunduba.

Ibn-Avn, pak, prenosi iste riječi od Ebu-Imrana, ovaj od Abdullaha b. Samita, a on od Omera, ali je predanje Džundubovo ispravnije i poznatije.

5062. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Mejsere, ovaj od Nezzala b. Sebre, a on od Abdullaha da je rekao:

“Čuo sam nekog čovjeka kako uči jedan kur'anski ajet, a slušao sam da ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uči sasvim drukčije. Uzeo sam ga za ruku i odveo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (ispričavši mu šta se dogodilo).

‘Obojica ste u pravu i nastavite učiti!’, reče Poslanik.”

“Potom je, najvjerojatnije, još kazao:¹ ‘Narodi prije vas bili su se razišli, pa ih je Allah uništio.’”

٥٠٦١. حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سَلَامُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ جُنْدُبٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا اتَّفَقَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَمَقُومُوا عَنْهُ تَابِعَهُ الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ وَسَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ وَلَمْ يَرْفَعْهُ أَحَدٌ بِنِ سَلَمَةَ وَأَبَانَ وَقَالَ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ سَمِعْتُ جُنْدُبًا قَوْلَهُ وَقَالَ ابْنُ عُثْمَانَ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ عَنْ عُمَرَ قَوْلَهُ وَجُنْدُبٌ أَصَحُّ وَأَكْثَرُ .

٥٠٦٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنِ النَّزَالِ بْنِ سَبْرَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ آيَةً سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ خِلَافَهَا فَأَخَذَتْ يَدَهُ فَأَنْطَلَقَتْ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ كِلَاكُمَا مُحْسِنٌ فَأَقْرَأَا أَكْبَرُ عِلْمِي قَالَ فَإِنْ مَن كَانَ قَبْلَكُمْ اخْتَلَفُوا فَأَهْلِكُوا .

¹ Ovo su Šu'bine riječi. (Umdetul-kari, 20/64)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ النِّكَاحِ

BRAK

O POTICANJU NA SKLAPANJE BRAKA

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: "... Onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene..."¹

5063. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Humejd b. Ebu-Humejd Tabil, prenoseći od Enesab. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: "Trojica su ljudi došla suprugama Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, da pitaju o ibadetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali im se, kada im je odgovoreno, to učinilo nedovoljnim, te su rekli: 'Gdje smo mi u odnosu na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Njemu su oprošteni svi prošli i budući grijesi!' Tako jedan od njih reče: 'Ja ću stalno noću provoditi u namazu!' 'A ja ću stalno postiti, i nikako neću prekidati!', reče drugi.

'A ja ću potpuno ustegnuti od žena, i nikako se neću ženiti!', reče treći. Nakon toga došao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Vi ste oni koji su rekli tako i tako? Tako mi Allaha, ja sam najbogobojazniji i najpobožniji među vas, ali i ja postim i jedem, klanjam noću i spavam, i ja se ženim. (To je moj sunnet), a ko napusti moj način života (sunnet), taj nije moj (ne pripada mojoj praksi)!'"

بَابُ التَّرْغِيبِ فِي النِّكَاحِ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ).

٥٠٦٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا حُمَيْدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ الطَّوِيلُ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ جَاءَ ثَلَاثَةٌ رَهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَانَهُمْ تَقَالُوهَا فَقَالُوا وَآيِنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَحَدُهُمْ أَمَا أَنَا فَإِنِّي أَصَلِي اللَّيْلَ أَبَدًا وَقَالَ آخَرُ أَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ وَلَا أَفْطِرُ وَقَالَ آخَرُ أَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلَا أَتَزَوَّجُ أَبَدًا فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَيْهِمْ فَقَالَ أَنْتُمْ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا أَمَا وَاللَّهِ إِنِّي لَا أَخْشَاكُمْ لِلَّهِ وَآتَقَاكُمْ لَهُ لَكِنِّي أَصُومُ وَأَفْطِرُ وَأُصَلِّي وَأَرْقُدُ وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي.

¹ En-nisa, 3.

5064. PRIČAONAM JE Ali, a njemu Hasan b. Ibrahim, prenoseći od Junusa b. Jezida, ovaj od Zuhrija, a on od Urve da je kazivao:

“Pitao sam Aišu, radijallahu anha, o značenju riječi Uzvišenog Allaha: ‘Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene: dvjema, trima i četirima. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati!’¹ – pa mi je odgovorila: ‘Bratiću moj, često se nađe djevojka jetim u kući svoga staratelja, pa mu se dopadne zbog svoje ljepote. On zaželi i njen imetak, te se odluči njome oženiti, uz mehr koji je manji od uobičajenoga. Zato im je zabranjeno da ih uzimaju, izuzev ako će biti pravedni, pa im isplatiti puni mehr; a naređeno im je da uzimaju druge žene mimo njih.’”

O RIJEČIMA POSLANIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
“KO JE OD VAS U STANJU DA SE OŽENI
NEKA TO UČINI, JER ĆE TAKO LAKŠE
SAČUVATI SVOJ POGLED I SVOJ SPOLNI
ORGAN!” I O TOME DA LI SE TREBA
ŽENITI ONAJ KOJI NE OSJEĆA NIKAKVU
POTREBU ZA ŽENAMA

5065. PRIČAONAM JE Umer b. Hafš, njemu njegov otac, ovom A‘meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Alkame da je kazivao:

“Bio sam s Abdullahom na Mini kada ga je sreo Osman i rekao mu: ‘O Ebu-Abdur-Rahmane, ja imam jednu potrebu kod tebe!’ Potom su se odvojili, a onda Osman reče: ‘O Ebu-Abdur-Rahmane, hoćeš li da te oženim djevojkom koja će te podsjećati na prijašnji život?’ Kada je Abdullah uvidio da on nema potrebe za tim, on pokaza na mene i reče: ‘O Alkama!’ Prišao sam im, i čuh Ebu-Abdur-Rahmana kako govori: ‘Kad si već to

٥٠٦٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ سَمِعَ حَسَّانَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ عَنْ
يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ
أَنَّهَا سَأَلَ عَائِشَةَ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا
تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ
مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا
تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَذْنَىٰ
أَلَّا تَعُولُوا) قَالَتْ يَا ابْنَ أُنْتِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ
فِي حَجَرٍ وَلَيْهَا فِرْعَبٌ فِي مَالِهَا وَجَمَاهَا يُرِيدُ
أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِأَذْنَىٰ مِنْ سُنَّةِ صَدَاقِهَا فَتُهْوَأَ أَنْ
يَنْكِحُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ فَيُكْمِلُوا الصَّدَاقَ
وَأَمُرُوا بِنِكَاحٍ مِّنْ سِوَاهُنَّ مِنَ النِّسَاءِ .

باب قول النبي ﷺ (مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ
فَلْيَتَزَوَّجْ لِأَنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصَرِ وَأَخْصَنُ لِلْفَرْجِ)
وَهَلْ يَتَزَوَّجُ مَنْ لَا أَرْبَ لَهُ فِي النِّكَاحِ

٥٠٦٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي
حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ
قَالَ كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ فَلَقِيَهُ عُثْمَانُ بِمِنَىٰ فَقَالَ
يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً فَخَلَوْا فَقَالَ
عُثْمَانُ هَلْ لَكَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ فِي أَنْ تُزَوِّجَكَ
بِكْرًا تُذَكِّرُكَ مَا كُنْتُ تَعْهَدُ فَلَمَّا رَأَىٰ عَبْدُ اللَّهِ أَنْ
لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ إِلَىٰ هَذَا أَشَارَ إِلَيَّ فَقَالَ يَا عَلْقَمَةُ
فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ أَمَا لَيْتَ قُلْتَ ذَلِكَ لَقَدْ

¹ En-Nisa, 3.

spomenuo, ja ću ti kazati da nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘O omladino, ko je od vas u stanju da se oženi neka to uradi; a ko to nije u stanju neka posti, jer mu je post najbolja zaštita.’”

KO NIJE U STANJU DA SE OŽENI NEKA POSTI

5066. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A‘meš, a njemu Umara, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Jezida da je kazivao:

“Alkama, Esved i ja posjetili smo Abdullaha, pa nam je on rekao: ‘Bili smo, grupa mladića, s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nismo posjedovali ništa, te nam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Mladići, ko je od vas u stanju da se oženi neka to uradi, jer će tako najbolje sačuvati svoj pogled i svoj spolni organ; a ko to nije u stanju neka posti, jer mu je post najbolja zaštita.’”

O VIŠEŽENSTVU

5067. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Ata, koji kaže:

“Prisustvovali smo zajedno s Ibn-Abbasom Mejmuninoj dženazi u Serefu,² pa je Ibn-Abbas rekao: ‘Ovo je supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem: kada podignete njen tabut, nježno to učinite i nemojte ga tresti niti drmati, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao devet žena i sve ih ravnomjerno posjećivao izuzev jedne.’”³

قَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ .

بَاب مَنْ (لَمْ يَسْتَطِعِ الْبَاءَةَ فَلْيَصُمْ)

٥٠٦٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَارَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ عَلْقَمَةَ وَالْأَسْوَدِ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ شَبَابًا لَا نَجِدُ شَيْئًا فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ وَأَخْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ .

بَاب كَثْرَةِ النِّسَاءِ

٥٠٦٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ قَالَ حَضَرْنَا مَعَ ابْنِ عَبَّاسٍ جِنَازَةَ مَيْمُونَةَ بِسَرِفٍ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هَذِهِ زَوْجَةُ النَّبِيِّ ﷺ فَإِذَا رَفَعْتُمْ نَعْشَهَا فَلَا تُرْغِزُوهَا وَلَا تُزْلِزُوهَا وَارْفُقُوا فَإِنَّهُ كَانَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ تِسْعٌ كَانَ يَقْسِمُ لثَمَانٍ وَلَا يَقْسِمُ لَوَاحِدَةٍ .

² Seref je naziv mjesta u predgrađu Mekke. Na tom se mjestu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčao s Mejmunom. (Fethul-bari, 9/15)

³ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je pred svoju smrt devet žena: Sevdu, Aišu, Hafsu, Umm-Selemu, Zejnebu bint Džahš, Umm-Habibu, Džuvejriju, Safijju i Mejmunu. Sve ih je ravnomjerno posjećivao izuzev Sevde, koja je svoj udio ustupila Aiši. (Fethul-bari, 9/15)

5068. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio sve svoje žene u jednoj noći, a imao je devet žena.

A Halifa mi je kazivao da mu je pričao Jezid b. Zurej', a njemu Seid, prenoseći od Katade da im je Enes ovaj hadis kazivao od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

5069. PRIČAO NAM JE Ali b. Hakem Ensari, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Rekabe, on od Talhe Jamija, a ovaj od Seida b. Džubejra (da je kazivao):

“Upitao me je Ibn-Abbas: ‘Jesi li se oženio?’

‘Nisam’, odgovorih mu, a on reče: ‘Ženi se, jer zaista je najbolji u ovom ummetu imao najviše žena.’”¹

KO UČINI HIDŽRU ILI BILO KAKVO
DOBRO RADI ŽENE, DA BI SE NJOME
OŽENIO, BIT ĆE NAGRAĐEN PREMA
SVOJOJ NAMJERI

5070. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik, prenoseći od Jahje b. Seida, on od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa, ovaj od Alkame b. Vekkasa, a on od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Djelo se cijeni prema namjeri, i čovjek će biti nagrađen prema svome nijetu. Pa ko učini hidžru radi Allaha i Njegova Poslanika – njegova će hidžra uistinu biti hidžra Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem; a ko učini hidžru radi ovodunjalučkog interesa ili žene, kojom se namjerava oženiti – njegova je hidžra za ono za što ju je i namijenio.”

٥٠٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ فِي لَيْلَةٍ وَاحِدَةٍ وَلَهُ تِسْعُ نِسْوَةٍ وَقَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

٥٠٦٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَكَمِ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ رَقَبَةَ عَنْ طَلْحَةَ الْيَامِيِّ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ هَلْ تَزَوَّجْتَ قُلْتُ لَا قَالَ فَتَزَوَّجْ فَإِنَّ خَيْرَ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَكْثَرُهَا نِسَاءً.

باب مَنْ هَاجَرَ أَوْ عَمِلَ خَيْرًا
لِتَزَوَّجَ امْرَأَةً فَلَهُ مَا نَوَى

٥٠٧٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَمَلُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنَّمَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةً يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.

¹ Misli se na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Neki kažu da hadis znači: “Ženi se, jer bolji je u ovom ummetu onaj ko ima više žena (od drugog u slučaju da su u svemu ostalom isti).”

O ŽENIDBI ONOGA KOJI JE SLABOG
IMOVRNOG STANJA, ALI JE MUSLIMAN
I ZNA PONEŠTO IZ KUR'ANA NAPAMET

O tome govori hadis koji prenosi Sehl b. Sa'd od
Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

5071. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna,
njemu Jahja, ovom Ismail, a njemu Kajs, prenoseći od
Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:

“Bili smo u jednoj bici zajedno s Poslanikom, sallallahu
alejhi ve sellem – a s nama nije bilo žena – pa smo ga upitali:
‘Hoćemo li se kastrirati?’, a on nam je to zabranio.”

O RIJEČIMA MUSLIMANA SVOME BRATU
(MUSLIMANU): “POGLEDAJ KOJA TI SE OD
MOJE DVIJE SUPRUGE VIŠE SVIĐA,
PA DA JE RASTAVIM, KAKO BI SE TI
MOGAO NJOME OŽENITI.”

O tome hadis prenosi Abdur-Rahman b. Avf.

5072. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir,
prenoseći od Sufjana, on od Humejda Tavila, a ovaj od
Enesa b. Malika da je kazivao:

“Došao je Abdur-Rahman b. Avf, pa ga je Poslanik,
sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio sa Sa'dom b.
Rebijem Ensarijem. Sa'd je imao dvije supruge, pa mu
je ponudio pola svoga imetka i jednu od suprugica.

“Da ti Allah podari bereket u imetku i porodici”,
odgovori mu on, ‘pokažite mi gdje je pijaca.’ Otišao je
na pijacu i zaradio nešto sira i masla. Nakon nekoliko
dana vidio ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,
osjetivši kod njega trag prskanog mirisa, te ga upita:
‘Šta je to Abdur-Rahmane?’ ‘Oženio sam se jednom
ensarijkom (iz Medine)’, odgovori mu on.

‘A šta si joj dao (kao mehr)?’, upita Poslanik.

‘Zlata težine košpice’, odgovori on.

‘Zakolji na ime veselja barem jednu ovcu’, reče mu
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

بَابُ تَزْوِيجِ الْمُعْسِرِ الَّذِي مَعَهُ الْقُرْآنُ وَالْإِسْلَامُ

فِيهِ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٥٠٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى
حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ عَنْ ابْنِ
مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ ﷺ
لَيْسَ لَنَا نِسَاءٌ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا نَسْتَخْصِي
فَنَهَانَا عَنْ ذَلِكَ .

بَابُ قَوْلِ الرَّجُلِ لِأَخِيهِ

انْظُرْ أَيَّ زَوْجَتِي شِئْتَ حَتَّى أَنْزِلَ لَكَ عَنْهَا

رَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ .

٥٠٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ
حُمَيْدِ الطَّوِيلِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ
قَدِمَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَأَخَى النَّبِيُّ ﷺ
بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ الْأَنْصَارِيِّ وَعِنْدَ
الْأَنْصَارِيِّ امْرَأَتَانِ فَعَرَضَ عَلَيْهِ أَنْ يُنَاصِفَهُ
أَهْلَهُ وَمَالَهُ فَقَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ
دُلُونِي عَلَى السُّوقِ فَآتَى السُّوقَ فَرَبِحَ شَيْئًا مِنْ
أَقِطٍ وَشَيْئًا مِنْ سَمْنٍ فَرَأَاهُ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ أَيَّامٍ
وَعَلَيْهِ وَضْرٌ مِنْ صُفْرَةٍ فَقَالَ مَهَيْمُ يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ
فَقَالَ تَزَوَّجْتُ أَنْصَارِيَّةً قَالَ فَمَا سَقَتِ إِلَيْهَا قَالَ
وَزَنَ نَوَافَةً مِنْ ذَهَبٍ قَالَ أَوْلَمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

O POKUĐENOSTI ODRICANJA OD ŽENIDBE I KASTRIRANJA ZBOG TOGA

5073. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on Sa'da b. Ebu-Vekkasa da je rekao: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, Usmanu b. Ma'zunu zabranio neženstvo, a da mu je to dopustio, mi bismo se kastrirali."

5074. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Sa'da b. Ebu-Vekkasa da je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je to (neženstvo) Usmanu b. Ma'zunu, a da mu je dopustio, mi bismo se kastrirali."

5075. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Kajsa, a on od Abdullaha da je rekao: "Bili smo u jednoj bici zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nismo imali ništa (od imetka) sa sobom pa smo ga upitali da nam dopusti da se kastriramo, ali nam je on to zabranio. Zatim nam je odobrio (dao olakšicu) da oženimo ženu za odjeću (privremeno uz davanje odjeće kao vjenčani dar), proučivši ajet: 'O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju!'"¹

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الذَّبْتِ وَالْخِصَاءِ

٥٠٧٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ رَدَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ الذَّبْتَ وَلَوْ أَدْنَى لَهُ لَأَخْتَصَيْنَا.

٥٠٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ سَمِعَ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ لَقَدْ رَدَّ ذَلِكَ يَغْنِي النَّبِيَّ ﷺ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ وَلَوْ أَجَازَ لَهُ الذَّبْتُ لَأَخْتَصَيْنَا.

٥٠٧٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ كُنَّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَيْسَ لَنَا شَيْءٌ فَقُلْنَا أَلَا نَسْتَخْصِي فَنَهَاتَنَا عَنْ ذَلِكَ ثُمَّ رَخَّصَ لَنَا أَنْ نَنْكِحَ الْمَرَأَةَ بِالثَّوبِ ثُمَّ قَرَأَ عَلَيْنَا (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْرُمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ).

¹ El-Maida, 87. Ashabi nisu imali imovine kako bi se oženili, pa su tražili dopuštenje za privremeni brak. On je u početku bio dozvoljen, ali je kasnije dokinut i zabranjen.

5076. Esbeg veli da MU JE PRIČAO Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Rekao sam: ‘Allahov Poslaniče, ja sam mladić, i bojim se zinaluka, a nemam ništa (od imetka) čime bi se oženio?’ Ništa mi nije odgovorio. Potom sam ponovio isto, ali je on ponovo prešutio odgovor. Zatim sam to ponovio i treći put ali je on opet prešutio odgovor, zatim sam mu rekao isto, a onda mi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘O Ebu-Hurejra, pero kojim je napisano ono što će ti se desiti osušilo se, kastrirao se ti ili ne (ti nećeš (moći promjeniti ono što je već određeno))!’”

O ŽENIDBI DJEVICAMA

Ibn-Ebu-Mulejka kaže da je Ibn-Abbas rekao Aiši: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se oženio nijednom djevicom osim tebe.”

5077. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, a njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Rekla sam: ‘Allahov Poslaniče, šta misliš: da si ušao u dolinu u kojoj ima drvo sa kojeg je neko već jeo, a ti našao drvo sa kojeg niko ranije nije jeo sa kojeg od njih bi ti napasao svoju devu?’

‘Sa onog sa kojega niko ranije nije jeo koja nije pašena’, odgovori on.”

Aiša je ovim primjerom htjela kazati kako se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije oženio nijednom djevicom osim nje.

٥٠٧٦. وَقَالَ أَصْبَغُ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَجُلٌ شَابٌّ وَأَنَا أَخَافُ عَلَى نَفْسِي الْعَنَتَ وَلَا أَجِدُ مَا أَتَزَوَّجُ بِهِ النِّسَاءَ فَسَكَتَ عَنِّي ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ فَسَكَتَ عَنِّي ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ فَسَكَتَ عَنِّي ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا أَنْتَ لَاقٍ فَاخْتَصِصْ عَلَى ذَلِكَ أَوْ ذَرِّ.

بَابُ نِكَاحِ الْأَبْكَارِ

وَقَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لِعَائِشَةَ لَمْ يَنْكِحِ النَّبِيُّ ﷺ بَكْرًا غَيْرَكَ.

٥٠٧٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ لَوْ نَزَلَتْ وَادِيًا وَفِيهِ شَجَرَةٌ قَدْ أَكِلَ مِنْهَا وَوَجَدْتَ شَجَرًا لَمْ يُؤْكَلْ مِنْهَا فِي أَيِّهَا كُنْتَ تُرْتَعُ بِعَيْرِكَ قَالَ فِي الَّذِي لَمْ يُرْتَعْ مِنْهَا تَعْنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمْ يَتَزَوَّجْ بِكْرًا غَيْرَهَا.

5078. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala):

“Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Vidio sam te u snu dva puta. Vidio sam čovjeka kako te nosi u komadu platna od najbolje svile i kaže: ‘Ovo je tvoja supruga!’ Razgrnuo sam platno i ugledao tebe, te rekoh: ‘Ako je ovo od Allaha, to će i biti!’”

O ŽENIDBI UDAVANIM ŽENAMA

Umm-Habiba veli: “Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nemojte mi nuditi (za brak) svoje kćeri niti svoje sestre!’”

5079. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hušejm, a ovom Sejjar, prenoseći od Ša'bija, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:

“Vraćali smo se zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz jedne bitke, pa sam ja požurio sa svojom devom, koja je bila sitnog koraka i spora. Stigao me je jedan jahač i podbo moju devu štapom koji je držao u ruci; nakon toga moja je deva požurila kao najbolja deva koja se može vidjeti, kad to bješe Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji me upita: ‘Zašto žuriš?’ ‘Tek sam se oženio’, odgovorih mu. ‘Djevicom ili udavanom?’, upita on.

‘Udavanom’, odgovorih.

‘A što se nisi oženio mladom djevojkom’, reče on, ‘da se s njom zabavljaš i da se ona s tobom zabavlja?’ Kada smo htjeli ući u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Usporite, i u grad uđite noću, da bi se počesljala ona koja je nepočesljana i uredila ona čiji je muž bio odsutan.’”

٥٠٧٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَرَيْتُكَ فِي الْمَنَامِ مَرَّتَيْنِ إِذَا رَجُلٌ يَحْمِلُكَ فِي سَرَقَةٍ حَرِيرٍ يَقُولُ هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَأَكْشِفُهَا فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَأَقُولُ إِنْ يَكُنْ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ يُمُضِهِ .

باب تزويج النِّبَات

وَقَالَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ لَا تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلَا أَخَوَاتِكُنَّ .

٥٠٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا سَيَّارٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَفَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَزْوَةٍ فَتَعَجَّلْتُ عَلَى بَعِيرٍ لِي قَطُوفٍ فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي فَخَسَّ بَعِيرِي بِعِزَّةٍ كَانَتْ مَعَهُ فَانْطَلَقَ بَعِيرِي كَأَجُودٍ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنَ الْإِبِلِ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا يُعَجِّلُكَ قُلْتُ كُنْتُ حَدِيثَ عَهْدٍ بِعُرْسٍ قَالَ أَبْكَرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلَا جَارِيَةٌ تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ قَالَ فَلَمَّا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ قَالَ أَمْهَلُوا حَتَّى تَدْخُلُوا لَيْلًا أَوْ عِشَاءً لِكَيْ تَمُتِشَطَ الشَّعْثَةُ وَتَسْتَحِدَّ الْمَغِيبَةُ .

5080. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Muharib da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kada je rekao:

“Oženio sam se, pa mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kakvom si se oženio?’

‘Oženio sam se udavanom’, odgovorih mu.

‘A gdje su ti djevice i zabavljanje s njima?’, reče mi on.”

Spomenuo sam to Amru b. Dinaru, pa mi je rekao:

“Čuo sam Džabira b. Abdullaha kada je kazivao da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

‘Zašto se nisi oženio mladom devojkom, pa da se s njom zabavljaš, a ona da se s tobom zabavlja?’”

KADA SE STARIJI ŽENE MLADIM (ŽENAMA)

5081. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, prenoseći od Jezida, on od Iraka, a ovaj od Urve (da je kazivao):

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je Aišu od Ebu-Bekra, pa mu je on odgovorio: ‘Ja sam tvoj brat!’

‘Ti si moj brat po Allahovoj vjeri i Njegovoj Knjizi, ali je ona meni dopuštena (halal)!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

٥٠٨٠. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَارِبٌ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ تَزَوَّجْتُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا تَزَوَّجْتَ فَقُلْتُ تَزَوَّجْتُ ثَيِّبًا فَقَالَ مَا لَكَ وَلِلْعَذَارَى وَلِعَابِهَا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمْرٍو بْنِ دِينَارٍ فَقَالَ عَمْرٍو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَلَا جَارِيَةٌ تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ .

بَابُ تَزْوِيجِ الصَّغَارِ مِنَ الْكِبَارِ

٥٠٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عِرَاكِ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَطَبَ عَائِشَةَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرٍ إِنَّمَا أَنَا أَخُوكَ فَقَالَ أَنْتَ أَخِي فِي دِينِ اللَّهِ وَكِتَابِهِ وَهِيَ لِي حَلَالٌ .

O TOME KAKVOM SE ŽENOM TREBA OŽENITI, KOJE SU ŽENE NAJBOLJE I ŠTA JE POŽELJNO BIRATI ZA SVOJU BUDUĆU DJECU, BEZ OBAVEZE

5082. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Najbolje su žene koje su ikada jahale deve¹ čedne žene Kurejša, jer su one najmilostivije prema djetetu dok je ono malo i najbolje čuvaju imetak svojih muževa.”²

O BRAČNOM ŽIVOTU S ROBINJAMA I ONIMA KOJI SU OSLOBODILI ROBINJU, A ZATIM SE NJOME OŽENILI

5083. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Vahid, ovom Salih b. Salih Hemedani, njemu Ša‘bi, a ovom Ebu-Burda, prenoseći od svoga oca da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kod kojeg čovjeka bude robinja pa je podučava (vjeri) i lijepo je podučiti, te je odgaja i lijepo je odgoji, a zatim je oslobodi i oženi se njome – on će imati dvostruku nagradu. Koji god čovjek od ehlul-kitaba koji vjeruje u svoga poslanika, a zatim vjeruje u mene imat će, isto tako, dvostruku nagradu. Rob koji izvrši svoje obaveze prema svojim vlasnicima i obaveze prema svome Gospodaru isto će tako imati dvostruku nagradu.”

Šabi kaže: “Uzmi ovo (znanje) bez ičega (besplatno); a za još manje (saznanje) išlo se čak u Medinu!”

Ebu-Bekr prenosi od Ebu-Hasina, on od Ebu-Burde, ovaj od svoga oca, a on od Poslanika, sallallahu

بَاب إِلَى مَنْ يَنْكِحُ وَآئِي النِّسَاءِ خَيْرٌ
وَمَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يَتَخَيَّرَ لِنُطْفِهِ مِنْ غَيْرِ إِجَابٍ

٥٠٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا
أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الْإِبِلَ
صَالِحُ نِسَاءٍ قُرَيْشٍ أَخْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ
وَأَرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ .

بَاب اتِّخَاذِ السَّرَارِيِّ
وَمَنْ أَعْتَقَ جَارِيَتَهُ ثُمَّ تَزَوَّجَهَا

٥٠٨٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ صَالِحٍ الْهَمْدَانِيُّ
حَدَّثَنَا الشَّعْبِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّمَا رَجُلٍ كَانَتْ عِنْدَهُ وَلِيدَةٌ
فَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا وَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا ثُمَّ
أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا فَلَهُ أَجْرَانِ وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ
الْكِتَابِ آمَنَ بِنَبِيِّهِ وَآمَنَ بِهِ فَلَهُ أَجْرَانِ وَأَيُّمَا مَمْلُوكٍ
أَدَّى حَقَّ مَوْلَاهُ وَحَقَّ رَبِّهِ فَلَهُ أَجْرَانِ قَالَ الشَّعْبِيُّ
خُذْهَا بِغَيْرِ شَيْءٍ قَدْ كَانَ الرَّجُلُ يَرْحَلُ فِيهَا دُونَهَا
إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي
بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَعْتَقَهَا ثُمَّ أَصْدَقَهَا .

1 Iz ovoga se izuzima Merjem, kći Imranova, koja nikada nije jahala devu, a svakako da je ona bila bolja od mnogih žena Kurejša. U drugim se hadisima, štoviše, navodi da je ona najbolja žena uopće. Međutim, poznat je i hadis u kome se isto to kaže za Hatidžu. Na osnovu toga komentatori hadisa tvrde da je svaka od njih bila najbolja žena u svoje doba, a Allah najbolje zna. (Fethul-bari, 9/28)

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da je poželjno birati suprugu iz porodice koja ima ugledno porijeklo te da su žene Kurejša najboljeg porijekla i najvrednije u porodičnom životu.

alejhi ve sellem, (da je rekao): "... a zatim je oslobodi i prilikom vjenčanja mehr joj dodijeli..."³

5084. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid da mu je kazivao Ibn-Vehb, a njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Ejžuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao... PRIČAO NAM JE Sulejman, prenoseći od Hammada b. Zejda, on od Ejžuba, ovaj od Muhammeda, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "(Vjerovjesnik) Ibrahim nije slagao izuzev u tri slučaja... Kada je prolazio pored okrutnog vladara, a s njim bijaše Sara... (pa je spomenuo poznati hadis),⁴ te joj je poklonio Hadžeru. Ona je tada rekla: 'Allah me je sačuvao od ruke nevjernika i na uslugu mi stavio Hadžeru...'"

Ebu-Hurejra veli: "To je vaša majka, o sinovi nebeske vode!"⁵

5085. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Isma'il b. Džafer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proboravio je tri dana između Hajbera i Medine, započevši svoj brak sa Safijjom b. Huzej. Pozvao sam muslimane na njegovo veselje, na kome nije bilo ni hljeba ni mesa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se prostre bošča, pa je na nju bačeno hurmi, sira i masla, i to je bio ručak na dan veselja. Muslimani tada rekoše: 'Je li ona jedna od majki vjernika (Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, žena) ili jedna od njegovih robinja?

٥٠٨٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ح حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ حَمَادِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَمْ يَكْذِبْ إِبْرَاهِيمُ إِلَّا ثَلَاثَ كَذَبَاتٍ بَيْنَمَا إِبْرَاهِيمُ مَرَّ بِجَبَّارٍ وَمَعَهُ سَارَةٌ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَأَعْطَاهَا هَاجِرَ قَالَتْ كَفَّ اللَّهُ يَدَ الْكَافِرِ وَأَخَذَمَنِي آجَرَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَبَلَكَ أُمُّكُمْ يَا بَنِي مَاءِ السَّمَاءِ .

٥٠٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ خَيْبَرَ وَالْمَدِينَةِ ثَلَاثًا يُبْنَى عَلَيْهِ بِصَفِيَّةَ بِنْتُ حُمَيٍّ فَدَعَوْتُ الْمُسْلِمِينَ إِلَى وَلِيمَتِهِ فَمَا كَانَ فِيهَا مِنْ خُبْزٍ وَلَا لَحْمٍ أَمَرَ بِالْأَنْطَاعِ فَأُلْقِيَ فِيهَا مِنَ التَّمْرِ وَالْأَقِطِ وَالسَّمْنِ فَكَانَتْ وَلِيمَتُهُ فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَقَالُوا إِنْ حَجَبَهَا فَهِيَ مِنْ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ

3 Ovaj hadis Ša'bi je pripovijedao u Horasanu na zahtjev mještana koji su ga o tome pitali.

Iz hadisa se zaključuje:

- Allah, dželle šanuhu, dvostruko nagrađuje za neka djela;
- pri iznošenju naučnih istina i davanju objašnjenja može se upozoriti na njihovu važnost; time se kod slušalaca budi zanimanje za nauku i produbljivanje aktuelnog problema;
- prve generacije muslimana išle su iz grada u grad i prelazile čitave pokrajine da čuju samo jedan hadis ili dobiju pravilan odgovor na samo jedno pitanje;
- Medina je svojevremeno bila središte islamske nauke.

4 Pogledaj ovaj hadis u cijelosti u poglavlju o poslanicima (o Ibrahimu, alejhis-selam).

5 Ovim izrazom Ebu-Hurejra naziva arape koji su ovisni o vodi, koju Allah spušta s neba, da bi preživjeli.

Ako je zakloni od svijeta, onda je ona jedna od majki pravovjernih, a ako je ne zakloni, ona je jedna od njegovih robinja.’ Kada je krenuo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio ju je iza sebe i načinio zastor između nje i svijeta.”

O ONIMA KOJI SU OSLOBODILI ROBINJU NA IME NJENOG MEHRA

5086. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad, prenoseći od Sabita i Šuajba b. Habhaba, a oni od Enesa b. Malika (da je kazivao):

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio je Safijju, i to je bio njen mehr.”

O ŽENIDBI ONOGA KOJI JE SLABOG MATERIJALNOG STANJA

Uzvišeni Allah kaže: “... a ako su siromašni, Allah će im iz obilja Svoga dati...”¹

5087. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla b. Sa'da Saidija (da je kazivao):

“Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Allahov Poslaniče, došla sam da ti poklonim sebe!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je pogled u nju i dobro ju je pogledao, a zatim oborio glavu. Kada je uvidjela da on nije donio o njoj odluku, ona je sjela. Jedan od prisutnih ashaba ustade i reče: ‘Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebu za njom, udaj je za mene!’

‘Imaš li šta sa sobom?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nemam ništa!’, reče on.

وَأَنَّ لَمْ يَحْجُبْهَا فَهِيَ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَلَمَّا ارْتَحَلَ وَطَىٰ لَهَا خَلْفَهُ وَمَدَّ الْحِجَابَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ النَّاسِ .

بَاب مَن جَعَلَ عَتَقَ الْأَمَةِ صَدَاقَهَا

٥٠٨٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ وَشُعَيْبِ بْنِ الْحَجَّابِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَعْتَقَ صَفِيَّةَ وَجَعَلَ عَتَقَهَا صَدَاقَهَا .

بَاب تَزْوِيجِ الْمُتَعَسِّرِ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ) .

٥٠٨٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ جِئْتُ أَهْبُ لَكَ نَفْسِي قَالَ فَنَظَرَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَصَعَّدَ النَّظَرَ فِيهَا وَصَوَّبَهُ ثُمَّ طَاطَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَتْ الْمَرْأَةُ أَنَّهُ لَمْ يَقْضِ فِيهَا شَيْئًا جَلَسَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا فَقَالَ وَهَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ اذْهَبْ إِلَى أَهْلِكَ فَانْظُرْ

¹ En-Nur, 32.

‘Otiđi pa potraži nešto kod svojih!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek ode i vrati se rekavši: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ništa!’

‘Potraži makar gvozdeni prsten!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, ali se ponovo vrati govoreći: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, imam ovaj donji prekrivač (izar).’ Tada Sehl reče: ‘Ali on nema gornjeg prekrivača (ridaa), te joj može dati samo pola prekrivača!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onda reče: ‘Kako ćeš izarom sa svojim izarom: ako ga ti obučeš, njoj neće ostati ništa, a ako ga ona obuče, onda tebi neće ostati ništa!’ Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći, a zatim ustao i krenuo da iziđe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao ga je kako izlazi, te je naredio da ga pozovu. Kada je došao, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Šta znaš iz Kur’ana?’

‘Znam te i te sure...’, odgovori on.

‘Znaš li ih napamet?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on odgovori: ‘Da.’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: ‘Idi, udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana.’”

O BIRANJU PO VJERI ODGOVARAJUĆEG BRAČNOG DRUGA

Uzvišeni Allah kaže: “On od vode stvara ljude i čini da oni budu rod po krvi i po tazbini; Gospodar tvoj kadar je sve!”²

5088. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

“Ebu-Huzejfa b. Utba b. Rebi‘a b. Abdi-Šems, koji je s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u Bici na Bedru, usvojio je Salima kao svoga sina i oženio

هَلْ تَجِدُ شَيْئًا فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ انْظُرْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي قَالَ سَهْلٌ مَا لَهُ رِذَاءٌ فَلَهَا نِصْفُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى إِذَا طَالَ مَجْلِسُهُ قَامَ فَرَأَاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُوَلِّيًّا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ مَعِيَ سُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا عَدَدَهَا فَقَالَ تَقْرَوْنَهُنَّ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَذْهَبَ فَقَدْ مَلَكَتْكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

بَابُ الْإِكْفَاءِ فِي الدِّينِ

وَقَوْلُهُ (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا) .

٥٠٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُروَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ أَبَا حُذَيْفَةَ بْنَ عُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ بْنَ عَبْدِ شَمْسٍ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ

² El-Furkan, 54.

ga svojom bratičnom Hindom, kćerkom Velida b. Utbe b. Rebije, koji je bio štićenik jedne žene ensarijke. Isto tako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usvojio je Zejda. U džahilijetu su usvojenoga zvali po imenu onoga koji ga je usvojio, i on bi nasljeđivao njegov imetak, sve dok nije objavljeno: ‘Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije. A ako ne znate imena očeva njihovih – pa oni su braća vaša po vjeri i štićenici vaši.’¹ Kada su ih ponovo počeli zvati po njihovim stvarnim očevima – a onaj za čijeg se oca nije znalo postao je štićenikom ili bratom po vjeri – došla je Sehla b. Suhejl b. Amr Kureši-Amiri, žena Ebu-Huzejfina, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Allahov Poslaniče, mi smo Salima smatrali svojim djetetom, a Allah je o njemu objavio ono što ti je poznato...’² Ispričao je hadis (do kraja).²

5089. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma‘il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod Dubaje b. Zubejr i rekao joj: ‘Vjerovatno si naumila poći na hadždž?’

‘Tako mi Allaha, ja se osjećam veoma slabo!’, odgovori ona.

‘Kreni na hadždž’, reče joj on, ‘ali prilikom nijeta postavi uvjet i reci: ‘Allahu moj, neka mi postane dopušteno prekinuti obrede hadždža tamo gdje me Ti zaustaviš!’ Ona je tada bila supruga Mikdada b. Esveda.”

تَبَّيَ سَالِمًا وَأَنْكَحَهُ بِنْتُ أَخِيهِ هِنْدُ بِنْتُ الْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَهُوَ مَوْلَى لِمَرْأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ كَمَا تَبَّيَ النَّبِيُّ ﷺ زَيْدًا وَكَانَ مَنْ تَبَّيَ رَجُلًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ دَعَاهُ النَّاسُ إِلَيْهِ وَوَرِثَ مِنْ مِيرَاثِهِ حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ (ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (وَمَوَالِيكُمْ) فَرُدُّوا إِلَى آبَائِهِمْ فَمَنْ لَمْ يُعْلَمْ لَهُ أَبٌ كَانَ مَوْلَى وَأَخَا فِي الدِّينِ فَجَاءَتْ سَهْلَةُ بِنْتُ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرِو الْقُرَشِيِّ ثُمَّ الْعَامِرِيُّ وَهِيَ امْرَأَةُ أَبِي حُذَيْفَةَ بْنِ عُتْبَةَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا نَرَى سَالِمًا وَلَدًا وَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ مَا قَدْ عَلِمْتَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

٥٠٨٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى ضُبَاعَةَ بِنْتِ الزُّبَيْرِ فَقَالَ لَهَا لَعَلَّكَ أَرَدْتَ الْحَجَّ قَالَتْ وَاللَّهِ لَا أَجِدُنِي إِلَّا وَجْعَةً فَقَالَ لَهَا حُجِّي وَاشْتَرِطِي وَقُولِي اللَّهُمَّ مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي وَكَانَتْ تَحْتَ الْمُقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ .

1 El-Ahzab, 5.

2 Dalji tekst hadisa bilježi Ebu-Davud, a on glasi: “... ‘Šta nam naređuješ da činimo?’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada joj reče: ‘Zadoji ga!’ Zadojila ga je pet puta, i on joj je postao sin po mlijeku.” Na osnovu ovog hadisa Aiša, radijallahu anha, naređivala je kćerkama svoje braće i sestara da zadoje pet puta onoga koga one žele sretati i vidati, iako je odrastao. Umm-Selema i ostale supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, odbijale su da kod njih ulazi bilo ko ko je na taj način postao rođak po mlijeku, izuzev ako je zadojen pet puta dok je bio dijete. One bi Aiši govorile: “Tako nam Allaha, mi nismo sigurne da to, možda, nije olakšica koja se odnosi samo na Salima, a ne i na druge.” Opširnije će o ovom pitanju biti riječi u poglavlju o dojenju. (Fethul-bari, 9/36)

5090. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Seida b. Ebu-Seida, ovaj od svoga oca, on od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Žena se uzima imajući na umu četiri stvari: imetak, porijeklo, ljepotu i vjeru. Uzmi onu koja ima vjeru, inače ćeš zažaliti!”

5091. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je kazivao:

“Neki je čovjek prošao pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Šta kažete za ovog čovjeka?’

‘On zaslužuje’, rekoše oni, ‘da mu se djevojka, ako je zaprosi, da za suprugu, da mu se, ako nešto zatraži, izide u susret i da se, kada govori, sasluša.’ Poslije tih njihovih riječi Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ušutio. Nakon toga pored njih je prošao jedan siromašan musliman, te ih Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘A šta kažete za ovoga?’

‘On ne zaslužuje’, odgovoriše oni, ‘da mu se djevojka, ako je zaprosi, da za suprugu, niti da mu se, ako nešto zatraži, izide u susret, niti da se, kada govori, sasluša.’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče:

‘Ovaj je bolji od Zemlje pune onih!’³

٥٠٩٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَبْعِ لِمَالِهَا وَلِحَسَبِهَا وَجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبْتُ يَدَاكَ .

٥٠٩١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ مَرَّ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِي هَذَا قَالُوا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ يُشَفَعَ وَإِنْ قَالَ أَنْ يُسْتَمَعَ قَالَ ثُمَّ سَكَتَ فَمَرَّ رَجُلٌ مِنْ فَقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِي هَذَا قَالُوا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ لَا يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ لَا يُشَفَعَ وَإِنْ قَالَ أَنْ لَا يُسْتَمَعَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَذَا خَيْرٌ مِنْ مِلءِ الْأَرْضِ مِثْلَ هَذَا .

3 Ovaj hadis upućuje na to da je spomenuti siromah bolji od spomenutog bogataša, što ne znači da je svaki siromah bolji od imućnoga. O ovome će biti govora u dijelu koji govori o vrijednostima siromaštva.

O RAVNOMJERNOSTI U BOGATSTVU I ŽENIDBI SIROMAŠNIJEGA BOGATOM (ŽENOM)

5092. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve (da je kazivao):

“Upitao sam Aišu, radijallahu anha, o značenju Allahovih, dželle šanuhu, riječi: ‘Ako se bojite da prema djevojkama jetimima nećete pravedni biti...’¹ – pa mi je odgovorila: ‘Bratiću moj, jetim žensko se nađe u kući svoga staratelja, pa mu se ona dopadne zbog svoje ljepote, te on zaželi njen imetak i odluči oženiti se njome, uz mehr koji je manji od uobičajenoga... Zabranjeno im je (starateljima) da ih uzimaju, izuzev ako će biti pravedni i isplatiti im puni mehr, a dopušteno im je da uzimaju druge žene mimo njih. Kasnije su mnogi pitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome), pa je Uzvišeni Allah objavio: ‘Oni od tebe traže propise o ženama’, do: ‘želite da se s njima oženite’² pa im je starateljima objavio da djevojka jetim kada je lijepa i ima imetak žele se njom oženiti i biti joj bliski kako bi umanjili mehr ostavljaju je i žene se drugim ženama ukoliko ona nije lijepa i bogata. Kao što je ostavljaju kada nemaju želje za njom, isto je tako ne mogu uzeti ako to zažele, jedino ako će biti pravedni prema njoj i isplatiti joj mehr u njegovoj potpunoj vrijednosti.”

بَابُ الْإِكْفَاءِ فِي أَمْوَالٍ وَتَزْوِيجِ الْمَقْلِ الْمُثْرِيَةِ

٥٠٩٢. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا (وَأَنَّ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) قَالَتْ يَا ابْنَ أُنْتِي هَذِهِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجَرٍ وَلَيْهَا فَيَرْغَبُ فِي جَمَالِهَا وَمَالِهَا وَيُرِيدُ أَنْ يَتَّقِصَ صَدَاقَهَا فَنُفُّوا عَنْ نِكَاحِهَا إِلَّا أَنْ يُقْسِطُوا فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَأَمَرُوا بِنِكَاحِ مَنْ سِوَاهُنَّ قَالَتْ وَاسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) إِلَى (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) فَأَنْزَلَ اللَّهُ لَهُمْ أَنَّ الْيَتِيمَةَ إِذَا كَانَتْ ذَاتَ جَمَالٍ وَمَالٍ رَغِبُوا فِي نِكَاحِهَا وَنَسَبِهَا وَسُتِّهَا فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَإِذَا كَانَتْ مَرْغُوبَةً عَنْهَا فِي قِلَّةِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ تَرَكَوْهَا وَأَخَذُوا غَيْرَهَا مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ فَكَمَا يَتَرَكُونَهَا حِينَ يَرْغَبُونَ عَنْهَا فَلَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَنْكِحُوهَا إِذَا رَغِبُوا فِيهَا إِلَّا أَنْ يُقْسِطُوا لَهَا وَيُعْطَوْهَا حَقَّهَا الْأَوْفَى فِي الصَّدَاقِ .

¹ En-Nisa, 3.

² En-Nisa, 127.

O TOME OD ČEGA SE ČUVA OD ZLOSLUTNOSTI U POGLEDU ŽENE

Uzvišeni Allah kaže: “O vjernici, među ženama vašim i djecom vašom doista imate neprijateljâ, pa ih se pričuvajte!”³

5093. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Hamze i Salima, sinova Abdullaha b. Omera, radijallahu anhumâ, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nesreća može biti u ženi, u kući i u konju.”⁴

5094. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Minhal, njemu Jezid b. Zurej', ovom Umer b. Muhammed Askalani, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je rekao: “Spomenuli su nesreću (loš predznak) pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: ‘Ako nesreća može biti i u čemu, onda je u kući, u ženi i u konju.’”

5095. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Hazima, ovaj od Sehla b. Sa'da, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Ako je i u čemu (nesreća), onda je u konju, u ženi i u stanu.”

بَابُ مَا يُتَّقَى مِنْ سُوءِ اطْرَافٍ

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (إِنَّ مِنْ أَرْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ).

٥٠٩٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حَمْزَةَ وَسَلَامِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ السُّوءُ فِي الْمَرْأَةِ وَالْدارِ وَالْفَرَسِ.

٥٠٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَسْقَلَانِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ ذَكَرُوا السُّوءَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ كَانَ السُّوءُ فِي شَيْءٍ فَفِي الدَّارِ وَالْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ.

٥٠٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ فَفِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالْمَسْكَنِ.

3 Et-Tegabun, 14.

4 Imam Ahmed prenosi hadis koji pojašnjava gore navedeni, a u kome stoji: “Sreća je čovjeka u trima stvarima: dobroj ženi, dobroj kući i dobroj jahalici; a njegova je nesreća također u trima stvarima: lošoj ženi, lošoj kući i lošoj jahalici.” U Hakimovom predanju ovog hadisa stoji: “Nesreća je u trima stvarima: ženi koja te rasrdi kad je pogledaš i svoj jezik isuče protiv tebe, jahalici koja je spora: ako je udaraš, umori te, a ako je pustiš, ostanješ iza saputnika, i u kući koja je tijesna, s malo dodatnih prostorija.” A u predanju Taberanijevu stoji: “Nesreća je kuće u njenoj tjeskobi i lošim komšijama, nesreća je jahalice u tome kad se ne da jahati i u njenoj lošoj naravi, a nesreća je žene u neplodnosti njene materice i lošem ponašanju.” (Fethul-bari, 9/41)

5096. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Sulejmana Tejmija, on od Ebu-Usmana Nehdija, ovaj od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ja iza sebe nisam ostavio štetnijeg iskušenja za ljude od žena."

O BRAKU ROBA I SLOBODNE ŽENE

5097. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Rebije b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

"Za Beriru je vezano ustanovljenje tri sunneta: oslobođena je i dopušteno joj je da bira da li će ostati sa svojim mužem, koji još nije bio oslobođen, ili će se rastati od njega. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Štićenost (el-vela') pripada onome koji oslobodi (roba).' Jedne je prilike Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u kuću i vidio kazan na vatri, a njemu bijaše prinesen hljeb sa umakom koji se otprije nalazio u kući, pa reče: 'Ne vidim meso!'

'Ovo je meso', odgovoriše mu, 'koje je Berira dobila kao sadaku, a ti ne jedeš sadaku.'

'To je njoj sadaka, a nama hedija',¹ reče on."

٥٠٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عُمَانَ النَّهْدِيَّ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرَّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ .

بَابُ الْحُرَّةِ تَحْتَ الْعَبْدِ

٥٠٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ فِي بَرِيرَةَ ثَلَاثُ سُنَنِ عَتَقَتْ فَخُرِثَ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَبُرْمَةٌ عَلَى النَّارِ فَقَرَّبَ إِلَيْهِ خُبْزٌ وَأَدَمٌ مِنْ أَدَمِ الْبَيْتِ فَقَالَ أَلَمْ أَرِ الْبُرْمَةَ فَقِيلَ لَحْمٌ تُصَدِّقُ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ وَأَنْتَ لَا تَأْكُلُ الصَّدَقَةَ قَالَ هُوَ عَلَيْهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ .

¹ Događaj s Berirom i njeno oslobađanje poznati su, a o tome će opširnije inšaAllah biti govora u poglavlju o razvodu braka.

O TOME DA SE NIJE DOPUŠTENO OŽENITI S VIŠE OD ČETIRI ŽENE

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: "... dvjema, trima i četirima."²

Ali b. Husejn, radijallahu anhumu, (tumačeći ove riječi) kaže: "Znači: dvije, tri ili četiri – isto kao što se u riječima Uzvišenog Allaha kaže: '... koji meleke s po dva, tri i četiri krila čini izaslanicima...' – znače dva, tri i četiri."

5098. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

"(Riječi Uzvišenog:) 'Ako se bojite da prema djevojkama jetimima nećete pravedni biti...' – znače: kad žena jetim bude kod čovjeka koji je njen staratelj, pa se on oženi njome zbog njenog imetka, nepravedno se prema njoj odnoseći i nemarno s njenim imetkom postupajući – takav neka se ženi drugim ženama koje mu se sviđaju, mimo nje, dvjema, trima ili četirima."

بَاب لَا يَتَزَوَّجُ أَكْثَرَ مِنْ أَرْبَعٍ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ) وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ يَعْنِي مَثْنَى أَوْ ثُلَاثَ أَوْ رُبَاعَ وَقَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (أُولَىٰ أَجْنَحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ) يَعْنِي مَثْنَى أَوْ ثُلَاثَ أَوْ رُبَاعَ .

٥٠٩٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُهُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) قَالَتِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ عِنْدَ الرَّجُلِ وَهُوَ وَلِيُّهَا فَيَتَزَوَّجُهَا عَلَىٰ مَالِهَا وَيُسِيءُ صُحْبَتَهَا وَلَا يَعْدِلُ فِي مَالِهَا فَلْيَتَزَوَّجْ مَا طَابَ لَهُ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهَا مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ .

² En-Nisa, 3.

³ Fatir, 45.

**O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I MAJKE
VAŠE KOJE SU VAS DOJILE..."¹ I PRAVILU
PO KOME JE ZABRANJENO PO MLIJEKU
SVE ŠTO JE ZABRANJENO PO KRVI**

5099. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra, a on od Amre, kćerke Abdur-Rahmanove, da joj je Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je kod nje kada je čula glas nekog čovjeka koji traži dopuštenje da uđe u Hafsinu kuću.

'Allahov Poslaniče', Rekoh mu, 'ovaj čovjek traži dopuštenje za ulazak u tvoju kuću!'

'Ja mislim da je to taj i taj', reče on, 'amidža Hafsin po mlijeku.'

'Da je taj i taj, njen (tj. Aišin) amidža po mlijeku, živ', reče Aiša, 'zar bi ulazio kod mene?'

'Da', odgovori on, 'dojenjem postaje zabranjeno sve što je zabranjeno rođenjem.'²

5100. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, on od Katade, ovaj od Džabira b. Zejda, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:

"Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zašto se ne oženi Hamzinom kćerkom, pa je odgovorio: 'Ona je kćerka moga brata po mlijeku.'"

Bišr b. Umer kaže da mu je pričao Šu'ba, da je čuo Katadu, a ovaj Džabira b. Jezida isti hadis.

**بَاب (وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ)
وَيَحْرُمُ مِنَ الرِّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ**

٥٠٩٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ عِنْدَهَا وَأَنَّهَا سَمِعَتْ صَوْتَ رَجُلٍ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِ حَفْصَةَ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَرَأَيْتُمْ فَلَانًا لِعَمِّ حَفْصَةَ مِنَ الرِّضَاعَةِ قَالَتْ عَائِشَةُ لَوْ كَانَ فَلَانٌ حَيًّا لِعَمِّهَا مِنَ الرِّضَاعَةِ دَخَلَ عَلَيَّ فَقَالَ نَعَمْ الرِّضَاعَةُ تُحَرِّمُ مَا تُحَرِّمُ الْوِلَادَةُ.

٥١٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَلَا تَتَزَوَّجُ ابْنَةَ حَمْزَةَ قَالَ إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرِّضَاعَةِ وَقَالَ بَشْرُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ زَيْدٍ مِثْلَهُ.

1 En-Nisa, 23.

2 Islamska ulema saglasna je u tome da je srodstvo po mlijeku ravnopravno sa srodstvom po krvi glede zabrane sklapanja braka te da su djeca dojilje rođaci onome koga je ona zadojila. Ovo se također odnosi na druženje, osamu i putovanje. Na dojilje se, međutim, ne odnose ostali propisi vezani za majčinstvo, kao što je nasljedstvo, obaveznost izdržavanja i odricanje od krvne osvete. (Fethul-bari, 9/44)

5101. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Selemine, a ona od Umm-Habibe, kćerke Ebu-Sufjanove, (da je kazivala): "Jedne sam prilike rekla: 'Allahov Poslaniče, oženi se mojom sestrom, kćerkom Ebu-Sufjanovom!'"

'Zar bi ti to voljela?', upita me on.

'Da', rekoh, 'ti svakako nisi samo moj, a meni najdraži ko bi sa mnom mogao dijeliti dobro jest moja sestra.'

'To mi nije dopušteno', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Ali mi čujemo da se hoćeš oženiti kćerkom Ebu-Seleminom?', rekoh mu.

'Kćerkom Umm-Seleme?!', upita on.

'Da', odgovorih. Tada on reče: 'I da ona nije odrasla u mojoj kući, opet mi ne bi bila dopuštena, jer je ona kćerka moga brata po mlijeku. Mene i Ebu-Selemu zadojila je Suvejba, zato mi nemojte nuditi svoje kćeri niti svoje sestre!'"

Urva veli: "Suvejba je bila štićenica Ebu-Leheba; on ju je oslobodio, te je zadojila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. A kada je Ebu-Leheb umro, neko od njegove porodice vidio ga je u snu u veoma teškom stanju, pa ga je upitao: 'Šta si tamo zatekao?'"

'Ja nisam našao nikakvo dobro poslije vas, osim što dobijem vode u ovom (tj. žljebić na palcu ili između palca i kažiprsta, misleći na nešto neznatno malo) zato što sam oslobodio Suvejbu', odgovori mu Ebu-Leheb."³

٥١٠١. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ أَخْبَرَتْهَا أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ انكِحْ أُخْتِي بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ فَقَالَ أَوْثَقِيَنَ ذَلِكَ فَقُلْتُ نَعَمْ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيَةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَارَكَنِي فِي خَيْرِ أُخْتِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ ذَلِكَ لَا يَحِلُّ لِي قُلْتُ فَإِنَّا نَحَدِّثُ أَنَّكَ تُرِيدُ أَنْ تَنْكِحَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ بِنْتُ أُمِّ سَلَمَةَ قُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ لَوْ أَنَّهَا لَمْ تَكُنْ رَبِيبَتِي فِي حَجْرِي مَا حَلَّتْ لِي إِنَّهَا لَا بَنَّةُ أَخِي مِنَ الرِّضَاعَةِ أَرْضَعْتَنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثَوِيَّةٌ فَلَا تَعْرِضَنَّ عَلَيَّ بَنَاتُكُنَّ وَلَا أَخَوَاتُكُنَّ قَالَ عُرْوَةُ وَثَوِيَّةٌ مَوْلَاةٌ لِأَبِي هَبٍّ كَانَ أَبُو هَبٍّ أَعْتَقَهَا فَأَرْضَعَتْ النَّبِيَّ ﷺ فَلَمَّا مَاتَ أَبُو هَبٍّ أَرِيَهُ بَعْضُ أَهْلِهِ بَشَرٌ حَبِيبَةٌ قَالَ لَهُ مَاذَا لَقِيتَ قَالَ أَبُو هَبٍّ لَمْ أَلْقَ بَعْدَكُمْ غَيْرَ أَنِّي سَقِيتُ فِي هَذِهِ بَعْتَاقَتِي ثَوِيَّةً .

3 Suhejli kaže da je Abbas rekao: "Kada je umro Ebu-Leheb, ja sam ga, nakon nekog vremena, u snu vidio u veoma teškom stanju. 'Ja uopće nisam osjetio rahatluk', rekao mi je, 'nakon što sam vas ostavio, izuzev što mi se kazna olakša svakog ponedjeljka.' To je zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rođen u ponedjeljak; Suvejba je obradovala Ebu-Leheba viješću o njegovu rođenju, te ju je zbog toga oslobodio." (Fethul-bari, 9/48)

O ONIMA KOJI KAŽU DA DOJENJE
NE VAŽI NAKON ŠTO DIJETE NAPUNI
DVIJE GODINE, TE O DOJENJU
KOJA SE UZIMA U OBZIR.¹

U ovome se oslanjaju na riječi Uzvišenog: “Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine, onima koji žele da dojenje potpuno bude...”²

5102. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Eš‘asa, on od svoga oca, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Jedne prilike Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod mene i zatekao nekog čovjeka. Primijetila se promjena na njegovu licu, kao da je to osudio, te mu reko: ‘On je moj brat!’

‘Gledajte ko su vam braća’, reče on, ‘jer je istinsko dojenje ono koje je bilo zbog gladi.’”³

بَابُ مَنْ قَالَ لَا رَضَاعَ بَعْدَ حَوْلَيْنِ
لِقَوْلِهِ تَعَالَى (حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ
الرَّضَاعَةَ) وَمَا يَحْرُمُ مِنْ قَلِيلِ الرِّضَاعِ وَكَثِيرِهِ

٥١٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَشْعَثِ
عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ
النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا رَجُلٌ فَكَانَتْ تَغَيَّرُ
وَجْهَهُ كَأَنَّهُ كَرِهَ ذَلِكَ فَقَالَتْ إِنَّهُ أَخِي فَقَالَ انْظُرْ
مَنْ إِخْوَانُكَ فَإِنَّا الرِّضَاعَةُ مِنَ الْمَجَاعَةِ .

¹ Islamska ulema razilazi se u stavovima o pitanju dojenja kojim se stječe srodstvo po mlijeku, jer ih zauzima na osnovu različitih hadisa koji govore o tome. Najutemeljenije je ono mišljenje po kojem se srodstvo po mlijeku stječe ako je žena podojila (nahrnila) dijete tri ili više puta, a po čvrstom predanju Aiše, radijallahu anha, pet puta. (*Fethul-bari*, 9/50-51)

² El-Bekara, 233.

³ Ovim riječima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi ukazati na to da je dojenje koje se smatra važećim za srodstvo po mlijeku ono dojenje kada se nadojilo dijete koje je bilo gladno i čija je hrana bilo mlijeko. (*Fethul-bari*, 9/52)

O MUŽEVU SRODSTVU PO MLIJEKU⁴

5103. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

“Efleh, brat Ebu-Kuajsov, došao je i zatražio dopuštenje, nakon što je bila objavljena naredba o hidžabu, da uđe kod mene – a bio mi je amidža po mlijeku – pa mu nisam dopustila. Kada je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila sam ga o tome šta sam uradila, pa mi je naredio da mu dopustim (ulazak).”

O SVJEDOČENJU DOJILJE

5104. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Isma‘il b. Ibrahim, a ovom Ejjub, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, on od Ubjeda b. Ebu-Merjeme, a ovaj od Ukbe b. Harisa (čuo sam ga od Ukbe, ali Ubejdov hadis bolje pamtim) da je kazivao:

“Oženio sam se jednom ženom, pa nam je došla jedna crnkinja i rekla: ‘Ja sam vas oboje dojila!’ Otišao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Oženio sam se tom i tom, kćerkom toga i toga; došla nam je jedna crnkinja i rekla kako nas je oboje dojila, ali ona laže!’ On se okrenu od mene, a ja ponovo prođoh ispred njega i ponovih da je ona slagala. Tada mi on reče: ‘Kako s njom, a ona tvrdi da vas je zadojila, pusti je!’”

Ismail je pokazao sa svoja dva prsta, kažiprstom i srednjakom, kako je postupio Ejjub.⁵

بَابُ لَبَنِ الْفَخْلِ

٥١٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفٍ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَفْلَحَ أَخَا أَبِي الْقَعِيسِ جَاءَ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْهَا وَهُوَ عَمَّهَا مِنَ الرِّضَاعَةِ بَعْدَ أَنْ نَزَلَ الْحِجَابُ فَأَبَيْتُ أَنْ أَذِنَ لَهُ فَلَمَّا جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَخْبَرْتُهُ بِالَّذِي صَنَعْتُ فَأَمَرَنِي أَنْ أَذِنَ لَهُ .

بَابُ شَهَادَةِ الْمُرْضِعَةِ

٥١٠٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُيَيْدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ وَقَدْ سَمِعْتُهُ مِنْ عُقْبَةَ لِكِنِّي لِحَدِيثِ عُيَيْدٍ أَخْفَظُ قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً فَجَاءَتْنَا امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ فَقَالَتْ أَرْضَعْتُكُمَا فَاتَّيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ تَزَوَّجْتُ فُلَانَةَ بِنْتَ فُلَانٍ فَجَاءَتْنَا امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ فَقَالَتْ لِي إِنِّي قَدْ أَرْضَعْتُكُمَا وَهِيَ كَاذِبَةٌ فَأَعْرَضَ عَنِّي فَاتَّيْتُهُ مِنْ قَبْلِ وَجْهِهِ قُلْتُ إِنَّهَا كَاذِبَةٌ قَالَ كَيْفَ بِهَا وَقَدْ زَعَمْتَ أَنَّهَا قَدْ أَرْضَعْتُكُمَا دَعَاهَا عَنْكَ وَأَشَارَ إِسْمَاعِيلُ بِإِصْبَعَيْهِ السَّبَابَةِ وَالْوُسْطَى يَحْكِي أَيُّوبُ .

4 Ovim Buhari misli na to da li u srodstvo po mlijeku ulazi i muška strana, kao što je to pojašnjeno u sljedećem hadisu, u kome se vidi da je brat muža Ebu-Kuajsa, čija je žena zadojila Aišu, radijallahu anha, dobio dopuštenje od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da uđe kod Aiše, čime je potvrđeno njegovo srodstvo s Aišom po mlijeku. (*Fethul-bari*, 9/54)

5 U pojedinim predanjima ovog hadisa stoji: “... pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se od nje rastavi.” (Vidi dio *Svjedočenja*, poglavlje *Svjedočenje dojilje*, Knjiga 2., str. 522)

KOJE SU ŽENE DOPUŠTENE, A KOJE ZABRANJENE

Uzvišeni Allah kaže:

“Zabranjuju vam se matere vaše, i kćeri vaše, i sestre vaše, i sestre očeva vaših, i sestre matera vaših, i bratične vaše, i sestrične vaše...”¹

Enes kaže da “i udate žene” znači:

“slobodne žene koje imaju muževe također su vam zabranjene”, “osim onih koje zarobite” i smatra da je čovjeku dopušteno uzeti svoju robinju od roba koji je, isto tako, u njegovu vlasništvu.²

Uzvišeni također kaže:

“Ne ženite se mnogoboškinjama dok ne postanu vjernice!”³ Ibn-Abbas veli: “Što je preko četiri, to je zabranjeno, isto kao majka, kćerka ili sestra.”

5105. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana, on od Habiba, ovaj od Seida b. Džubejra (da je kazivao):

“Rekao je Ibn-Abbas: ‘Po krvnom srodstvu zabranjeno je sedam žena, a isto toliko zabranjeno je i po tazbinstvu’, proučivši zatim ajet: ‘Zabranjuju vam se matere vaše...’”

Abdullah b. Dža'fer sastavio je kćerku Alijinu i ženu Alijinu. Ibn-Sirin kaže da za to nema nikakve zapreke, dok je Hasan jednom kazao kako to nije poželjno, ali je poslije toga i on rekao da u tome nema ništa loše.

Hasan b. Hasan b. Alija oženio se dvjema amidžičnim u jednoj noći. Džabir b. Zejd smatra to pokuđenim zbog moguće svađe među rodicama, ali se ne može reći da je to zabranjeno, jer je Uzvišeni Allah rekao: “... a ostale su vam dopuštene!”

بَابُ مَا يَحِلُّ مِنَ النِّسَاءِ وَمَا يَحْرُمُ

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ) إِلَى آخِرِ الْآيَتَيْنِ إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا) وَقَالَ أَنَسُ (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ) ذَوَاتُ الْأَزْوَاجِ الْحَرَائِرُ حَرَامٌ (إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) لَا يَرَى بَأْسًا أَنْ يَنْزِعَ الرَّجُلُ جَارِيَّتَهُ مِنْ عَبْدِهِ وَقَالَ (وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَا زَادَ عَلَى أَرْبَعٍ فَهُوَ حَرَامٌ كَأُمِّهِ وَابْنَتِهِ وَأُخْتِهِ .

٥١٠٥ . وَقَالَ لَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي حَبِيبٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ حَرَّمَ مِنَ النَّسَبِ سَبْعَ وَمِنْ الصَّهْرِ سَبْعَ ثُمَّ قَرَأَ (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ) وَجَمَعَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ بَيْنَ ابْنَةِ عَلِيٍّ وَامْرَأَةٍ عَلِيٍّ وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ لَا بَأْسَ بِهِ وَكَرِهَهُ الْحَسَنُ مَرَّةً ثُمَّ قَالَ لَا بَأْسَ بِهِ وَجَمَعَ الْحَسَنُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بَيْنَ ابْنَتِي عَمٍّ فِي لَيْلَةٍ وَكَرِهَهُ جَابِرُ بْنُ زَيْدٍ لِلْقَطِيعَةِ وَلَيْسَ فِيهِ تَحْرِيمٌ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَأَحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ) وَقَالَ عِكْرِمَةُ

1 En-Nisa, 23-24.

2 Ovo je mišljenje Enesa b. Malika, ali većina uleme smatra da se ovaj ajet odnosi na sve žene koje su udate, a da se pod robinjama podrazumijevaju one koje su bile udate, a zatim pale u ropstvo. (Fethul-bari, 9/58)

3 El-Bekara, 221.

Ikrima prenosi od Ibn-Abbasa da je rekao: “Ako čovjek učini blud sa sestrom svoje žene, žena mu neće postati haram.”

Prenosi se od Jahje Kindija, koji prenosi od Ša'bija i Ebu-Dža'fera da se onaj koji se bude igrao s djetetom (mladićem) i spolno opći s njim ne smije oženiti njegovu majku. A Jahja, koji ovo prenosi, nepoznat je, i niko drugi ne potvrđuje ovo njegovo predanje.

Ikrima prenosi da je Ibn-Abbas rekao: “Ako učini blud s majkom svoje žene, ona mu ne postaje zabranjena.”

Spominje se, međutim, od Ebu-Nasra da je kazivao kako je Ibn-Abbas rekao da mu ona postaje zabranjenom. No, uopće nije poznato da je Ebu-Nasr izravno slušao Ibn-Abbasa. Prenosi se, također, od Imrana b. Husajna, Džabira b. Zejda, Hasana i pojedinih alima iz Iraka da mu ona postaje zabranjenom zbog toga. Ebu-Hurejra o tome veli: “Ona mu ne postaje zabranjenom sve dok s njenom majkom spolno ne opći.”

Ibn-Musejjeb, Urva i Zuhri to dopuštaju (tj. da boravi sa svojom ženom ako bi spomenuto uradio). Zuhri veli da je Alija rekao: “Ne postaje mu zabranjenom”, ali je ovo *mursel* predanje.⁴

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا زَنَى بِأُخْتِ امْرَأَتِهِ لَمْ تَحْرُمَ عَلَيْهِ
امْرَأَتُهُ وَيُرْوَى عَنْ يَحْيَى الْكِنْدِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ
وَأَبِي جَعْفَرٍ فِيمَنْ يَلْعَبُ بِالصَّبِيِّ إِنْ أَدْخَلَهُ فِيهِ
فَلَا يَتَزَوَّجَنَّ أُمُّهُ وَيَحْيَى هَذَا غَيْرُ مَعْرُوفٍ وَلَمْ
يَتَابِعْ عَلَيْهِ وَقَالَ عِكْرِمَةُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا زَنَى
بِهَا لَمْ تَحْرُمَ عَلَيْهِ امْرَأَتُهُ وَيُذَكَّرُ عَنْ أَبِي نَصْرِ أَنْ
ابْنَ عَبَّاسٍ حَرَّمَهُ وَأَبُو نَصْرِ هَذَا لَمْ يُعْرِفْ بِسَمَاعِهِ
مِنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَيُرْوَى عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ
وَجَابِرِ بْنِ زَيْدٍ وَالْحَسَنِ وَبَعْضِ أَهْلِ الْعِرَاقِ
تَحْرُمُ عَلَيْهِ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَا تَحْرُمُ حَتَّى يُلْزِقَ
بِالْأَرْضِ يَعْنِي مُجَامَعَهُ وَجَوَزَهُ ابْنُ الْمُسَيَّبِ
وَعُرْوَةُ وَالزُّهْرِيُّ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ قَالَ عَلِيٌّ لَا
تَحْرُمُ وَهَذَا مُرْسَلٌ.

4 Postoje tri mišljenja o statusu čovjeka koji učini taj ogavni čin bluda s majkom svoje supruge. Prvo je mišljenje većine učenjaka, a oni smatraju da mu supruga postaje zabranjenom samo ako se vjenča snjom i spolno opći s njenom majkom. Drugo mišljenje zastupaju hanefijski pravници – a s njima se, po jednom predanju, slaže i Šafija – koji smatraju da mu ona postaje zabranjena ukoliko je sa strašću na bilo koji način uživao s njenom majkom, čak i ako nije spolno općio s njom, pod uvjetom da je to bilo uz vjenčanje sa njenom kćerkom. A ako je blud počinjen sa majkom žene s kojom on nije u braku onda to nema utjecaja, kao ni blud. Treće je mišljenje ono po kojem samo spolni odnos prouzrokuje tu zabranu, svedjedno bio on oženjen njenom kćerkom ili ne bio oženjen snjom, ali ne i predigra.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“... I PASTORKE VAŠE KOJE SE NALAZE
POD VAŠIM OKRILJEM OD ŽENA VAŠIH
S KOJIMA STE IMALI INTIMNE ODNOS...”¹

Ibn-Abbas kaže da riječi *duhul*, *mesis* i *limas* znače “spolni odnos”. O onima koji kažu da su kćerke ženine djece zabranjene kao i ženine kćerke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Umm-Habibi: “Nemojte mi nuditi svoje kćeri niti sestre!” Isto su tako zabranjene i supruge djece sinova, kao i njihove supruge.

I o tome da li se ženina kćerka zove pastorkom iako nije u očuhovoj kući, te o tome da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao svoju pastorku drugome koji će se o njoj brinuti.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazivao je sina svoje kćerke svojim sinom.

5106. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, on od Zejnebe, a ona od Umm-Habibe (da je kazivala):

“Upitala sam: ‘Allahov Poslaniče, bi li uzeo kćerku Ebu-Sufjanovu?’ ‘A šta ću s njom raditi?’, upitao je on. ‘Da se oženiš njome’, reko mu.

‘A zar bi ti to voljela?’, upita on, a ja reko: ‘Ti svakako nisi samo moj, a meni najdraži ko bi te sa mnom mogao dijeliti jest moja sestra.’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘To mi nije dopušteno!’

‘Mi čujemo’, reko mu, ‘da namjeravaš zaručiti...?’, a on reče: ‘Kćerku Umm-Seleme?!’

‘Da’, odgovorih.

‘I da ona nije odrasla u mojoj kući’, reče on, ‘opet mi ne bi bila dopuštena, jer je mene i njenog oca došla Suvejba, zato mi nemojte nuditi svoje kćeri niti svoje sestre!’”

Lejs kaže da mu je Hišam ispričao (isti ovaj hadis) te da se radi o Durri, kćerki Ebu-Seleme.

بَابُ

(وَرِيَاذُكُمْ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ
مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الدُّخُولُ وَالْمَسِيسُ وَاللَّمَّاسُ هُوَ الْجِمَاعُ وَمَنْ قَالَ بَنَاتٌ وَلَدَهَا مِنْ بَنَاتِهِ فِي التَّحْرِيمِ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَا مَحَبَّةَ لَا تَعْرِضَنَّ عَلَيَّ بَنَاتُكَ وَلَا أَخَوَاتُكَ وَكَذَلِكَ حَلَائِلُ وَلَدِ الْأَبْنَاءِ هُنَّ حَلَائِلُ الْأَبْنَاءِ وَهَلْ تُسَمَّى الرَّبِيبَةُ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ فِي حَجَرِهِ وَدَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ رَبِيبَةً لَهُ إِلَى مَنْ يَكْفُلُهَا وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ ابْنَ ابْنَتِهِ ابْنًا.

٥١٠٦. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ لَكَ فِي بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ فَاَفْعَلُ مَاذَا قُلْتُ تَنْكِحُ قَالَ أَتَحْيِيَنَ قُلْتُ لَسْتُ لَكَ بِمُخَلِيَةٍ وَأَحَبُّ مِنْ شَرَكْنِي فِيكَ أُخْتِي قَالَ إِنَّهَا لَا تَحِلُّ لِي قُلْتُ بَلَّغْنِي أَنَّكَ تَخْطُبُ قَالَ ابْنَةُ أُمِّ سَلَمَةَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ لَوْ لَمْ تَكُنْ رَبِيبَتِي مَا حَلَّتْ لِي أَرْضَعْتَنِي وَأَبَاهَا ثَوْبِيَّةٌ فَلَا تَعْرِضَنَّ عَلَيَّ بَنَاتُكَ وَلَا أَخَوَاتُكَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ دُرَّةُ بِنْتُ أَبِي سَلَمَةَ.

¹ En-Nisa, 23.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I DA SASTAVITE DVIJE SESTRE – A ŠTO JE BILO BILO JE."

5107. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, on od Zejnebe, kćeri Ebu-Sufjanove, a ova od Umm-Habibe (da je kazivala):

‘Rekla sam (Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem): ‘Oženi se mojom sestrom, kćerkom Ebu-Sufjanovom!’

‘Zar bi ti to voljela?’, upita me on.

‘Da’, odgovorih, ‘jer ti svakako nisi samo moj, a meni najdraži ko bi sa mnom mogao dijeliti dobro jest moja sestra.’

‘To mi nije dopušteno!’, reče on.

‘Allahov poslaniče’, reko mu.

‘Tako mi Allaha mi govorimo da se hoćeš oženiti Durrom kćerkom Ebu-Seleminom!’

‘Kćerkom Umm-Seleminom?!’, upita on.

‘Da’, odgovorih, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘I da ona nije odrasla u mojoj kući, opet mi ne bi bila dopuštena, jer je ona kćerka moga brata po mlijeku. Mene i Ebu-Selemu zadojila je Suvejba, zato mi nemojte nuditi svoje kćeri niti svoje sestre!’”

NIJE DOPUŠTENO OŽENITI SE ŽENOM ČOVJEKU ZA KOJIM JE UDATA NJENA TETKA

5108. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Asim, prenoseći od Ša‘bija da je čuo Džabira, radijallahu anhu, kad je rekao:

‘Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je čovjeku da se vjenča sa ženom čija je tetka po ocu ili po majci već udata za njega.’

Isti hadis prenose Davud i Ibn-Avn od Ša‘bija, a on od Ebu-Hurejre.

بَاب

(وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ)

٥١٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكِ أُخْتِي بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ وَتُحِبُّينَ قُلْتُ نَعَمْ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيَةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَارَكَنِي فِي خَيْرِ أُخْتِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ ذَلِكَ لَا يَحِلُّ لِي قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَوَاللَّهِ إِنَّا لَتَتَحَدَّثُ أَنَّكَ تُرِيدُ أَنْ تَنْكِحَ دُرَّةَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ بِنْتُ أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَوَاللَّهِ لَوْ لَمْ تَكُنْ فِي حَجْرِي مَا حَلَلْتُ لِي إِنَّهَا لَا بَنَتْ أَخِي مِنَ الرِّضَاعَةِ أَرْضَعْتَنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثَوْبِيَّةٌ فَلَا تَعْرِضَنَ عَلَيَّ بَنَاتُكُنَّ وَلَا أَخَوَاتُكُنَّ.

بَاب لَا تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا

٥١٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ تُنْكَحَ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا أَوْ خَالَتِهَا وَقَالَ دَاوُدُ وَابْنُ عَوْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

5109. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ne smije se sastavljati (u braku) žena sa svojom tetkom po ocu ili po majci.”

5110. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Kabise b. Zuejba, da je čuo Ebu-Hurejru da je rekao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se čovjek oženi ženom, a već je u braku s njenom tetkom po ocu ili po majci.”

Mislmo da je i tetka njenog oca na istoj razini,

5111. jer MI JE Urva PRIČAO da je Aiša rekla: “Zabranjivali su po mlijeku ono što je zabranjeno po krvi.”

O POGODBI (ŠIGARU)

5112. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je šigar (pogodbu), a to znači da čovjek uda svoju kćerku za određenu osobu, ali pod uvjetom da i ovaj uda svoju kćerku za njega, te da uopće ne uzimaju mehr.”

٥١٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا يَجْمَعُ بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَعَمَّتِهَا وَلَا بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَخَالَتِهَا .

٥١١٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي قَبِيصَةُ بْنُ ذُؤَيْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُنْكَحَ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا وَالْمَرْأَةُ وَخَالَتِهَا فَنَرَى خَالَهَ أَبِيهَا بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ .

٥١١١. لِأَنَّ عُرْوَةَ حَدَّثَنِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ حَرَّمُوا مِنَ الرِّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ .

بَابُ الشُّغَارِ

٥١١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنِ الشُّغَارِ وَالشُّغَارُ أَنْ يَزُوجَ الرَّجُلُ ابْنَتَهُ عَلَى أَنْ يَزُوجَهُ الْآخَرُ ابْنَتَهُ لَيْسَ بَيْنَهُمَا صَدَاقٌ .

DA LI JE DOPUŠTENO ŽENI DA SAMA SEBE PONUDI ZA UDAJU

5113. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Ibn-Fudajl, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je kazivao:

“Havla, kćerka Hakimova, bila je jedna od onih koje su se same ponudile Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se udaju za njega. Aiša je tada rekla: ‘Kako se ne stidi žena da sama sebe ponudi muškarcu (za udaju)?’ Ali kada je Uzvišeni Allah objavio: ‘Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš...’¹, ona je rekla: ‘Allahov Poslaniče, ja vidim da tvoj Gospodar žurno želi da ti udovolji!’”
Ovaj hadis prenose i Ebu-Seid Mueddib, Muhammed b. Bišr i Abda od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, uz određene dodatke.

O ŽENIDBI U IHRAMIMA

5114. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma‘il, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Amr, prenoseći od Džabira b. Zejda (da je kazivao):

“Obavijestio me je Ibn-Abbas, radijallahu anhum, da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio dok je bio muhrim (za vrijeme hadža, u ihramima).”²

بَابُ هَلْ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَهَبَ نَفْسَهَا لِأَحَدٍ

٥١١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فَضِيلٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَتْ خَوْلَةُ بِنْتُ حَكِيمٍ مِنَ اللَّاتِي وَهَبَتْ أَنْفُسَهُنَّ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ عَائِشَةُ أَمَا تَسْتَحْيِي الْمَرْأَةَ أَنْ تَهَبَ نَفْسَهَا لِلرَّجُلِ فَلَمَّا نَزَلَتْ (تُرْجَى مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ) قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَرَى رَبَّكَ إِلَّا يُسَارِعُ فِي هَوَاكَ رَوَاهُ أَبُو سَعِيدٍ الْمُؤَدَّبُ وَمُحَمَّدُ بْنُ بَشِيرٍ وَعَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ يَزِيدُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ .

بَابُ نِكَاحِ الْمُحْرِمِ

٥١١٤. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ أَخْبَرَنَا عَمْرُو حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ أَتَانَا ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ .

1 El-Ahzab, 51.

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da je ženidba dopuštena dok je čovjek u ihramu. Međutim, postoje drugi hadisi koji govore suprotno, kao što je hadis koji prenosi Osman, radijallahu anhu, u kome stoji: “Čovjek u ihramu (muhrim) niti se ženi niti drugoga ženi.” (Muslim) U isto vrijeme, sama Mejmuna kaže da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njome oženio nakon što je skinuo ihrame. Zato većina daje prednost mišljenju da muhrimu nije dopuštena ženidba. Što se tiče hadisa Ibn-Abbasa on je protumačen da muhrim znači u svetom mjesecu, ili nakon što je označio kurban (hedj) za hadždž, a prije nego obuče ihrame jer je Ebu-Rafia, radijallahu anhu, bio glasnik među njima i kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Mejmunu, radijallahu anha, kada je bio halal (bez ihrama) i ušao kod nje kada je bio halal, kako bilježi Tirmizi i Ibn-Huzejme i Ibn-Hibban od Ebu-Rafia. Neki idu na to da je to posebnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a drugima da je zabranjeno, dočim hadisi govore nedvosmisleno da se oženio kada je bio slobodan od ihrama što je navelo neke da kažu da je Ibn-Abbas pogriješio iako je rivajet od njega sahih. (Fethul-bari, 9/70)

POSLANIK JE, SALLALLAHU ALEJHI
VE SELLEM, NA KRAJU, ZABRANIO
PRIVREMENI BRAK (EL-MUT'A)

5115. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Ibn-Ujejna da je čuo Zuhrija kako kazuje da su ga obavijestili Hasan b. Muhammed b. Ali i njegov brat Abdullah, prenoseći od svoga oca da je Alija, radijallahu anhu, rekao Ibn-Abbasu:

“Zaista je, prilikom Bitke na Hajberu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio privremeni brak i magareće meso.”

5116. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Džemre da je rekao:

“Čuo sam Ibn-Abbasa kad je, upitan o privremenom braku, dopustio njegovo zaključenje. Jedan njegov štićenik tada reče: ‘To se odnosi na posebne prilike, kada je veoma malo žena i slično?’

‘Da’, odgovori mu Ibn-Abbas.”

5117, 5118. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Hasana b. Muhammeda, a on od Džabira b. Abdullaha i Seleme b. Ekve'a da su kazivali:

“Bili smo u jednom vojnom pohodu kad nam je došao izaslanik Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Dopušteno vam je da se privremeno ženite, i zato to slobodno činite!’”

بَابُ نَهْيِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
عَنْ نِكَاحِ الْمُتْعَةِ آخِرًا

٥١١٥. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ أَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَأَخُوهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِمَا أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ الْمُتْعَةِ وَعَنْ لُحُومِ الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ زَمَنَ خَيْبَرَ.

٥١١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ سُئِلَ عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ فَرَخَّصَ فَقَالَ لَهُ مَوْلَى لَهُ إِنَّمَا ذَلِكَ فِي الْحَالِ الشَّدِيدِ وَفِي النِّسَاءِ قَلَّةٌ أَوْ نَحْوُهُ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَعَمْ.

٥١١٧-٥١١٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ قَالَ عَمْرُو عَنْ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَا كُنَّا فِي جَيْشٍ فَأَتَانَا رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُمْ أَنْ تَسْتَمْتِعُوا فَاسْتَمْتِعُوا.

5119. KAŽE Ibn-Ebu-Zi‘b da mu je pričao Ijas b. Selema b. Ekve‘a, prenoseći od svoga oca (da je kazivao):

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

‘Kada se čovjek i žena dogovore, ostaju živjeti zajedno tri dana; ako potom žele (živjeti zajedno), nastaviti će, a ako se žele rastati, razići će se.’ Ne znam da li se to odnosilo samo na nas, ili na sve ljude.”

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Alija, radijallahu anhu, pojasnio je to prenoseći od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je to dokinuto.”¹

O TOME KAD ŽENA SAMA SEBE PONUDI DOBROM ČOVJEKU

5120. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Merhum b. Abd, koji kaže da je čuo Sabita Bunanija kada je rekao:

“Bio sam kod Enesa – a kod njega je bila jedna njegova kćerka – kad je rekao: ‘Jedna žena došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ponudila mu se (za brak) rekavši: ‘Allahov Poslaniče, imaš li potrebe za mnom?’” Kćerka Enesova tada reče: ‘Kako samo malo stida ima! Ružno li je to! Ružno li je to!’

‘Ona je bolja od tebe: poželjela je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ponudila mu sebe (za brak)!’, reče joj Enes.”

٥١١٩. وَقَالَ ابْنُ أَبِي ذُئْبٍ حَدَّثَنِي إِيَّاسُ بْنُ سَلَمَةَ ابْنُ الْأَكْوَعِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَيُّمَا رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ تَوَافَقَا فَعِشْرَةٌ مَا بَيْنَهُمَا ثَلَاثُ لَيَالٍ فَإِنْ أَحَبَّا أَنْ يَتَزَايِدَا أَوْ يَتَتَارَكَا تَتَارَكَا فَمَا أَدْرِي أَشَيْءٌ كَانَ لَنَا خَاصَّةً أَمْ لِلنَّاسِ عَامَّةٍ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَبَيَّنَّهُ عَلِيُّ بْنُ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ مَنْسُوخٌ.

بَابُ عَرَضِ امْرَأَةٍ نَفْسَهَا عَلَى الرَّجُلِ الصَّالِحِ

٥١٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مَرْحُومٌ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ ثَابِتًا الْبُنَانِيَّ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَنَسٍ وَعِنْدَهُ ابْنَتُهُ لَهُ قَالَ أَنَسُ جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ تَعْرِضُ عَلَيْهِ نَفْسَهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا بِي حَاجَةٌ فَقَالَتْ بِنْتُ أَنَسٍ مَا أَقَلَّ حَيَاءَهَا وَاسْوَأَاتَاهُ وَاسْوَأَاتَاهُ قَالَ هِيَ خَيْرٌ مِنْكَ رَغِبْتَ فِي النَّبِيِّ ﷺ فَعَرَضْتَ عَلَيْهِ نَفْسَهَا.

¹ Imam Nevevi kaže: “Tačno je da su se zabrana i dopuštenje privremenog braka desili dva puta. On je bio dopušten prije Hajbera, a zatim je zabranjen za vrijeme Bitke na Hajberu. Nakon toga ponovo je dopušten u godini osvojenja Mekke, a to je godina Evtasa, a zatim je zabranjen zauvijek.” (Fethul-bari, 9/75)

5121. PRIČAO NAM JE Seid b. Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je kazivao):

“Jedna se žena ponudila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za brak, pa mu je jedan od prisutnih rekao:

‘Allahov Poslaniče, udaj je za mene!’

‘A šta posjeduješ?’, upita ga on.

‘Ne posjedujem ništa’, odgovori ovaj.

‘Idi i potraži makar gvozdeni prsten!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, a zatim se vrati, govoreći: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, imam ovaj donji prekrivač (izar).’ Tada Schl reče: ‘Ali on nema gornjeg prekrivača (ridaa), te joj može dati samo pola izara!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onda upita: ‘Šta ćeš učiniti sa svojim donjim prekrivačem: ako ga ti obučeš, njoj neće ostati ništa, a ako ga ona obuče, onda tebi neće ostati ništa?’ Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći, a zatim ustao i krenuo da izide. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao ga je kako izlazi, te je naredio da ga pozovu. Kada je došao, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Šta znaš iz Kur’ana?’

‘Znam te i te sure’, odgovori on, a Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Znaš li ih napamet?’

‘Da’, odgovori on.

‘Idi’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!’”

٥١٢١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ امْرَأَةً عَرَضَتْ نَفْسَهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ زَوِّجْنِيهَا فَقَالَ مَا عِنْدَكَ قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ اذْهَبْ فَالْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا وَلَا خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي وَلَهَا نِصْفُهُ قَالَ سَهْلٌ وَمَا لَهُ رِداءٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى إِذَا طَالَ مَجْلِسُهُ قَامَ فَرَأَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَدَعَاهُ أَوْ دُعِيَ لَهُ فَقَالَ لَهُ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ فَقَالَ مَعِيَ سُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا لِسُورٍ يُعَدِّدُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْلَكُنَاكِهَا بِنَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

O TOME KAD SE SVOJA KĆERKA ILI SESTRA PONUDI DOBROM ČOVJEKU

5122. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Salima b. Abdullah da je čuo Abdullaha b. Omera, radijallahu anhumu, kako kazuje:

“Omer b. Hattab – nakon što mu je kćerka Hafsa ostala udovica, kada joj je u Medini umro muž Hunejs b. Huzafa Sehmi, ashab Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Omer, radijallahu anhu, otišao sam Osmanu b. Affanu i ponudio mu svoju kćerku Hafsu, ali je Osman rekao: ‘Ja ću porazmisliti o tome.’”

Omer dalje pripovijeda: “Nakon što je prošlo nekoliko dana, sreo me je i rekao mi: ‘Ja sam odlučio da se ne ženim ovih dana.’ Susreo sam zatim Ebu-Bekra i rekao mu: ‘Ako želiš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom.’ Ebu-Bekr je ušutio, ništa mi ne odgovorivši, a to mi je bilo teže od njega nego od Osmana. Nakon što je prošlo nekoliko noći, zaprosio ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te sam je udao za njega. Poslije toga susreo me je Ebu-Bekr i rekao mi: ‘Sigurno ti je krivo bilo na mene kada si mi ponudio Hafsu, a ja ti nisam ništa rekao!’

‘Jeste’, rekoh. Tada mi on reče: ‘Mene je spriječilo da ti odgovorim na ponudu samo to što sam znao da ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već bio spomenuo, a ja nisam želio odati tajnu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem. Da ju je ostavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih je prihvatio.’”

بَابُ عَرَضِ الْإِنْسَانِ ابْنَتَهُ أَوْ أُخْتَهُ عَلَى أَهْلِ الْخَيْرِ

٥١٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ مِنْ خُنَيْسِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَوَفَّى بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أَتَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ حَفْصَةَ فَقَالَ سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي فَلَبِثْتُ لَيْلًا ثُمَّ لَقِيتُ فَقَالَ قَدْ بَدَأَ لِي أَنْ لَا أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ فَقُلْتُ إِنَّ شَيْئًا زَوَّجْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ فَصَمَّتْ أَبُو بَكْرٍ فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا وَكُنْتُ أَوْجَدَ عَلَيْهِ مِنِّي عَلَى عُثْمَانَ فَلَبِثْتُ لَيْلًا ثُمَّ خَطَبَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَنْكَحْتُهَا إِيَّاهُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ لَعَلَّكَ وَجَدْتَ عَلَيَّ حِينَ عَرَضْتَ عَلَيَّ حَفْصَةَ فَلَمْ أَرْجِعْ إِلَيْكَ شَيْئًا قَالَ عُمَرُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَإِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ عَلَيَّ إِلَّا أَنِّي كُنْتُ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ ذَكَرَهَا فَلَمْ أَكُنْ لِأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَوْ تَرَكَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَبْلُهَا .

5123. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, a on od Iraka b. Malika da ga je obavijestila Zejneb, kćerka Ebu-Selemina, da je Umm-Habiba (kazivala):

“Rekla sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Priča se da ćeš se oženiti Durrom, kćerkom Ebu-Seleminom!’

‘Zar da se oženim njome’, reče on, ‘a već sam u braku s Umm-Selemom?! I da se nisam oženio Umm-Selemom, ona mi ne bi bila dopuštena, jer je njen otac moj brat po mlijeku!’”

RIJEČI UZVIŠENOG: “I NIJE VAM GREHOTA AKO TIM ŽENAMA NA ZNANJE DATE DA ĆETE IH VI ZAPROSITI, ILI AKO TO U DUŠAMA SVOJIM KRIJETE. ALLAH ZNA DA ĆETE O NJIMA MISLITI...”¹

Ev ekmentum, krijete i sve što se čuva ili u sebi nosiš to je sakriveno.

5124. REKAO MI JE Talk da mu je pričao Zaida, prenoseći od Mensura, on od Mudžahida (da je kazivao):

“Ibn-Abbas je, tumačeći riječi Uzvišenog: ‘... na znanje date...’² – rekao: ‘To znači da neko od vas kaže: ‘Ja imam želju da se oženim, samo ako uspijem naći dobru ženu.’”

Kasim veli: “(To znači) da joj kaže: ‘Ti si zaista kod mene čedna i vrijedna žena, i ja imam određene simpatije prema tebi, a Allah će ti sigurno podariti dobro’ ili slično.”

Ata veli: “On će to njoj na posredan način kazati, a nikako otvoreno, tako što će reći: ‘Ja imam potrebu a ti budi radosno. Ti si, Allahu hvala, blagoslovljena

٥١٢٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ قَالَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِنَّا قَدْ تَحَدَّثْنَا أَنَّكَ نَاكِحٌ دُرَّةَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَعَلَى أُمَّ سَلَمَةَ لَوْ لَمْ أَنْكِحْ أُمَّ سَلَمَةَ مَا حَلَّتْ لِي إِنْ أَبَاهَا أَخِي مِنَ الرِّضَاعَةِ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ جَلَّ وَعَزَّ (وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ) إِلَى قَوْلِهِ (عَفْوَرٌ حَلِيمٌ)

(أَوْ أَكْنَنْتُمْ) أَضْمَرْتُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ صُنَّتُهُ وَأَضْمَرْتَهُ فَهُوَ مَكْنُونٌ .

٥١٢٤. وَقَالَ لِي طَلْقٌ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ) يَقُولُ إِنِّي أُرِيدُ التَّزْوِيجَ وَلَوْ دِدْتُ أَنَّهُ تَيَسَّرَ لِي امْرَأَةٌ صَالِحَةٌ وَقَالَ الْقَاسِمُ يَقُولُ إِنَّكَ عَلَيَّ كَرِيمَةٌ وَإِنِّي فِيكَ لَرَاغِبٌ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَاتِقٌ إِلَيْكَ خَيْرًا أَوْ نَحْوَ هَذَا وَقَالَ عَطَاءٌ يُعَرِّضُ وَلَا يُبْرَحُ يَقُولُ إِنَّ لِي حَاجَةً وَأَبْشِرِي وَأَنْتِ بِحَمْدِ اللَّهِ نَافِقَةٌ وَتَقُولُ هِيَ قَدْ أَسْمَعُ مَا تَقُولُ وَلَا تَعْدُ

¹ El-Bekara 235.

² Ibn-Tin veli: “Ovaj ajet sadrži četiri propisa vezana za ženu u stanju pričeke (iddeta); dva su od njih dopuštena: davanje na znanje i posredno ukazivanje, a dva su zabranjena: vjenčanje i obećanje udaje.” (*Fethul-bari*, 9/84)

žena.' Ona će mu na to uzvratiti: 'Ja čujem šta ti pričaš', ništa mu ne obećavši, niti će njenu udaju nekome obećati njen staratelj bez njena znanja. A ako obeća nekom čovjeku da će se za njega udati, dok je u stanju pričeke (iddeta), te se poslije isteka pričeke za njega i uda, (brak je važeći) i neće se rastaviti."

Hasan (Basri) smatra da se riječima Uzvišenog:

"... ali im potajno ništa ne obećavajte..." misli na zinaluk.

Od Ibn-Abbasa prenosi se da je rekao: "(Riječi:)

'I ne odlučujte se za brak prije nego što propisano vrijeme za čekanje ne istekne...' znače: prije nego što istekne priček (iddet)."

O GLEDANJU BUDUĆE SUPRUGE PRIJE VJENČANJA

5125. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja sam te vidio u snu. Vidio sam kako te melek donosi u komadu svile i kaže: 'Ovo je tvoja supruga!' Razgrnuo sam s tvog lica odjeću i ugledao tebe. Tada rekoh: 'Ako je ovo od Allaha, tako će i biti!'"

5126. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ja'kub, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da (da je kazivao):

"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: 'Allahov Poslaniče, ja sam došla da ti poklonim sebe!' On je podigao pogled prema njoj i dobro se zagledao, a zatim oborio glavu. Kada je vidjela da on nije donio odluku o njoj, ona je sjela. Jedan od prisutnih ustade i reče: 'Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebe za njom, udaj je za mene!'

'Imaš li šta sa sobom?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on odgovori: 'Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nemam ništa!'

شَيْئًا وَلَا يُوَاعِدُ وَلَيْتَهَا بَغَيْرِ عِلْمِهَا وَإِنْ وَاَعَدَتْ رَجُلًا فِي عِدَّتِهَا ثُمَّ نَكَحَهَا بَعْدُ لَمْ يُفَرِّقْ بَيْنَهُمَا وَقَالَ الْحَسَنُ (لَا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا) الزَّنا وَيُذَكَّرُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ) تَنْقِضِي الْعِدَّةَ.

بَابُ النَّظَرِ إِلَى امْرَأَةٍ قَبْلَ التَّزْوِيجِ

٥١٢٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَأَيْتُكَ فِي الْمَنَامِ يَحِيءُ بِكَ الْمَلِكُ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَقَالَ لِي هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَكَشَفْتُ عَنْ وَجْهِكَ الثَّوْبَ فَإِذَا أَنْتِ هِيَ فَقُلْتُ إِنَّ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ يُمِضِهِ.

٥١٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ جِئْتُ لِأَهَبَ لَكَ نَفْسِي فَنَظَرَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَصَعَدَ النَّظَرَ إِلَيْهَا وَصَوَّبَهُ ثُمَّ طَاطَأَ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَتْ الْمَرْأَةُ أَنَّهُ لَمْ يَقْضِ فِيهَا شَيْئًا جَلَسَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَيُّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِنْ لَمْ تُكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا فَقَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لَا وَاللَّهِ

‘Otiđi i potraži nešto kod svojih!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, ali vrati se rekavši: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ništa!’

‘Potraži makar gvozdeni prsten!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, ali ponovo se vrati govoreći: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, imam ovaj donji prekrivač (izar).’ Kaže Sehl: ‘Ali on nema gornjeg prekrivača (ridaa), te joj može dati samo pola prekrivača!’

‘Šta ćeš učiniti sa svojim donjim prekrivačem: ako ga ti obučeš, njoj neće ostati ništa, a ako ga ona obuče, onda tebi neće ostati ništa?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći, a zatim ustao i krenuo da iziđe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao ga je kako izlazi, te je naredio da ga pozovu. Kada je došao, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Šta znaš iz Kur’ana?’

‘Znam te i te sure’, odgovori on.

‘Znaš li ih napamet?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Da’, odgovori on.

‘Idi’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘uda sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!’¹

يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَذْهَبَ إِلَى أَهْلِكَ فَأَنْظُرُ هَلْ تَجِدُ شَيْئًا فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا قَالَ أَنْظُرْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي قَالَ سَهْلٌ مَا لَهُ رِذَاءٌ فَلَهَا نِصْفُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِستَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِستَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى طَالَ مَجْلِسُهُ ثُمَّ قَامَ فَرَأَاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ مَعِيَ سُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا عَدَدَهَا قَالَ أَتَقْرَأُوهِنَّ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَذْهَبَ فَقَدْ مَلَكَتْكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

¹ Većina islamske uleme (*džumhur*) smatra da čovjek ima pravo pogledati svoju zaručenicu, ali samo njeno lice i šake. Pojedini učenjaci, međutim, smatraju da on ima pravo pogledati šta god želi, izuzev stidnih mjesta. Po nekima, pak, on ima pravo da vidi ono što je inače otkriveno. Isto se tako učenjaci razilaze u tome da li on mora tražiti dopuštenje od nje, ili to nije uvjet. (*Fethul-bari*, 9/88)

O ONIMA KOJI KAŽU: “NEMA BRAKA BEZ DOPUŠTENJA STARATELJA!”

Uzvišeni Allah kaže: “A kada pustite žene, i one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju...”² Ovaj ajet odnosi se na već udavane žene, ali je isti slučaj i s djevicama.³ U drugom ajetu Uzvišeni kaže: “Ne udajte vjernice za idolopoklonike dok vjernici ne postanu...”⁴, a također i: “Udavajte neudate i ženite neoženjene...”⁵

5127. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa; a PRIČAO NAM JE i Ahmed b. Salih, njemu Anbesa, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve b. Zubejra (da je rekao):

“Kazivala mi je Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, da su u predislamsko doba postojale četiri vrste braka. Jedna je od njih ista kao i danas: da čovjek zaprosi štićenicu ili kćerku određenog čovjeka, pa joj da određeni mehr i uzme je za svoju suprugu. Druga je vrsta bila takva da suprug kaže svojoj supruzi, nakon što joj prestane hajz, da ode do toga i toga čovjeka i da s njim ima odnos, a on joj uopće ne prilazi sve dok se ne pokaže njena trudnoća s dotičnim čovjekom; kada se njena trudnoća ustanovi, on joj može prići ako to želi. To su pojedinci radili jer su željeli imati posebno dobru djecu. Ovaj brak je bio brak traženja odnosa. Treća je vrsta bila takva da se sakupi nekolicina ljudi, manje od deset, pa svi spolno opće s jednom ženom; ako ona zanesse i rodi dijete pozove ih, nakon što prođe nekoliko dana, sve zajedno – a niko od njih nema pravo da se ne odazove – i zatim im kaže: ‘Vi znate šta je bilo, a, evo, ja sam rodila dijete, i ono je tvoje...’, prozivajući koga

بَابُ مَنْ قَالَ لَا نِكَاحَ إِلَّا بِوَلِيِّ

لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ) فَدَخَلَ فِيهِ الثَّيِّبُ وَكَذَلِكَ الْبُكَرُ وَقَالَ (وَلَا تُنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا) وَقَالَ (وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ).

٥١٢٧. قَالَ يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ ح وَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النِّكَاحَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ كَانَ عَلَى أَرْبَعَةِ أَنْحَاءٍ فَنِكَاحٌ مِنْهَا نِكَاحُ النَّاسِ الْيَوْمَ يَخْطُبُ الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ وَلَيْتَهُ أَوْ ابْنَتَهُ فَيُضْذِقُهَا ثُمَّ يَنْكِحُهَا وَنِكَاحٌ آخَرُ كَانَ الرَّجُلُ يَقُولُ لِمَرْأَتِهِ إِذَا طَهَرَتْ مِنْ طَمَثِهَا أَرْسِلِي إِلَى فُلَانٍ فَاسْتَبْضِعِي مِنْهُ وَيَعْتَزُّ بِهَا زَوْجُهَا وَلَا يَمْسُهَا أَبَدًا حَتَّى يَتَبَيَّنَ حَمْلُهَا مِنْ ذَلِكَ الرَّجُلِ الَّذِي تَسْتَبْضِعُ مِنْهُ فَإِذَا تَبَيَّنَ حَمْلُهَا أَصَابَهَا زَوْجُهَا إِذَا أَحَبَّ وَإِنَّمَا يَفْعَلُ ذَلِكَ رَغْبَةً فِي نَجَابَةِ الْوَلَدِ فَكَانَ هَذَا النِّكَاحُ نِكَاحَ الْأَسْتِبْضَاعِ وَنِكَاحٌ آخَرُ يَجْتَمِعُ الرَّهْطُ مَا دُونَ الْعَشْرَةِ فَيَدْخُلُونَ عَلَى الْمَرْأَةِ كُلُّهُمْ يُصِيبُهَا

2 El-Bekare, 232.

3 Zapovijed koja se spominje u ovom ajetu (“Ne smetajte im da se ponovo udaju!”) odnosi se na staratelje.

4 El-Bekare, 221.

5 En-Nur, 32.

želi od njih, te se dijete pripiše njemu, a on to nije imao pravo odbiti. Četvrta je vrsta bila takva da se sakupi veća grupa ljudi, te onda oni uđu kod žene, koja se ne brani nikome od njih. To su bile prostitutke; one su na svoja vrata postavljale zastave koje su bile njihov znak. Ko god je htio, mogao je ući kod njih. A kada bi neka od njih zanjela, a zatim rodila dijete, oni bi se svi sakupili i pozvali vještaka, a dijete bi bilo pripisano onome za koga su smatrali da je njegovo. Ona bi ga njemu dala, tako da bi se smatralo njegovim, a on to nije imao pravo odbiti. Kada je poslan Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom, srušeni su svi džahilijetski brakovi, izuzev braka koji je danas uobičajen kod ljudi.”¹

فَإِذَا حَمَلَتْ وَوَضَعَتْ وَمَرَّ عَلَيْهَا لَيْالٍ بَعْدَ أَنْ تَضَعَ حَمْلَهَا أَرْسَلَتْ إِلَيْهِمْ فَلَمْ يَسْتَطِعْ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَنْ يَمْتَنِعَ حَتَّى يَجْتَمِعُوا عِنْدَهَا تَقُولُ لَهُمْ قَدْ عَرَفْتُمُ الَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِكُمْ وَقَدْ وَلَدْتُ فَهُوَ ابْنُكَ يَا فُلَانُ تُسَمِّي مَنْ أَحَبَّتْ بِاسْمِهِ فَيَلْحَقُ بِهِ وَلَدَهَا لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمْتَنِعَ بِهِ الرَّجُلُ وَنِكَاحُ الرَّابِعِ يَجْتَمِعُ النَّاسُ الْكَثِيرُ فَيَدْخُلُونَ عَلَى الْمَرْأَةِ لَا تَمْتَنِعُ مِمَّنْ جَاءَهَا وَهِنَّ الْبَغَايَا كُنَّ يُنْصَبْنَ عَلَى أَبْوَابِهِنَّ رَايَاتٍ تَكُونُ عَلَمًا فَمَنْ أَرَادَهُنَّ دَخَلَ عَلَيْهِنَّ فَإِذَا حَمَلَتْ إِخْدَاهُنَّ وَوَضَعَتْ حَمْلَهَا جُمِعُوا لَهَا وَدَعَوْا لَهُمُ الْقَافَةَ ثُمَّ أَحَقُّوا وَلَدَهَا بِالَّذِي يَرَوْنَ فَالْتَأَطَ بِهِ وَدُعِيَ ابْنُهُ لَا يَمْتَنِعُ مِنْ ذَلِكَ فَلَمَّا بُعِثَ مُحَمَّدٌ ﷺ بِالْحَقِّ هَدَمَ نِكَاحَ الْجَاهِلِيَّةِ كُلَّهُ إِلَّا نِكَاحَ النَّاسِ الْيَوْمَ .

¹ Većina uleme (*džumhur*) stoji na stanovištu da je saglasnost staratelja uvjet za valjanost braka te da žena ne može sama sebe udati. Za dokaz uzimaju navedene hadise. Ibn-Munzir kaže kako nije poznato da je bilo ko od ashaba imao drugačiji stav o tom pitanju. Međutim, Ebu-Hanifa smatra da saglasnost staratelja uopće nije uvjet za valjanost braka te da se žena može sama vjenčati, čak i bez dopuštenja svojih staratelja, ukoliko se uda za odgovarajuću osobu. Ebu-Hanifa kao dokaz za ovaj svoj stav uzima analogiju, poredeći ovaj slučaj s kupoprodajom, gdje je žena potpuno samostalna. (*Fethul-bari*, 9/94) Slijeđenje dokaza koji su navedeni je preče, a poznato je da nema kijasa (analogije) uz postojanje dokaza i prakse ashaba. Ono na čemu je većina isl. učenjaka, a to je da je nužna saglasnost staratelja je jače mišljenje, s tim što se u hanefijskom mezhebu slažu da ako se žena uda za osobu koja joj nije ravna niti joj odgovara, staratelj može opovrgnuti taj brak, tako da se vraća na osnovu, a to je da je interes žene da odabere sebi ravnoga što treba da zastupa staratelj. (prim. rec.)

5128. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki², prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je o ajetu:

“... nešto vam je već kazano u knjizi o ženama sirotim, kojima uskraćujete ono što im je propisano, a ne želite se njima oženiti...”² – rekla: “Ovo se odnosi na siroticu koja se nađe kod čovjeka i bude suvlasnik u njegovu imetku: svakako je najpreče da se on oženi njome, ali on ne pokazuje zanimanje za nju, pa je ometa da se uda zbog njenog imetka i ne dopušta da se uda za drugoga, ne želeći da neko drugi s njim dijeli njen imetak.”

5129. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, ovom Ma‘mer, a njemu Zuhri, prenoseći od Salima, a on od Ibn-Omera (da je kazivao):

“Omer je nakon što mu je Hafsa, poslije smrti Ibn-Huzafe Schmija, ashaba Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, jednog od učesnika Bitke na Bedru, koji je umro u Medini, ostala udovica. Kaže Omer: sreo sam Osmana b. Affana i rekao mu: Ako hoćeš oženit ću te svojom kćerkom Hafsom.

“Osman mi reče: ‘Ja ću porazmisliti o tome.’ Nakon što je prošlo nekoliko noći, sreo me je i rekao mi: ‘Ja sam odlučio da se ne ženim ovih dana.’ Sreo sam zatim Ebu-Bekra i rekao mu: ‘Ako želiš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom...’”

5130. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Amr, njemu njegov otac, a ovom Ibrahim, prenoseći od Junusa, a on od Hasana da mu je kazivao Ma‘kil b. Jesar kako je ajet: “... ne smetajte im da se ponovo udaju...” objavljen povodom njegova slučaja. On pripovijeda:

“Udao sam svoju sestru za jednog čovjeka, pa ju je pustio. Ali kada joj je istekao priček (iddet), on je ponovo došao da je prosi. Ja mu tada rekoh: ‘Ja sam te oženio, svoju ti sestru dao i lijepo te počastio, ali si je ti pustio, a sad si ponovo došao da je prosiš?!’

٥١٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ (وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) قَالَتْ هَذَا فِي الْيَتِيمَةِ الَّتِي تَكُونُ عِنْدَ الرَّجُلِ لَعَلَّهَا أَنْ تَكُونَ شَرِيكَتَهُ فِي مَالِهِ وَهُوَ أَوْلَى بِهَا فَيَرْغَبُ عَنْهَا أَنْ يَنْكِحَهَا فَيَعْضُلُهَا لِمَالِهَا وَلَا يَنْكِحَهَا غَيْرَهُ كَرَاهِيَةً أَنْ يَشْرَكَ أَحَدٌ فِي مَالِهَا.

٥١٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُمَرَ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ مِنْ ابْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ تُوُفِّيَ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ عُمَرُ لَقِيتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ إِنَّ شِئْتَ أَنْكِحْتُكَ حَفْصَةَ فَقَالَ سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي فَلَبِثْتُ لَيْلًا ثُمَّ لَقِيتُ فَقَالَ بَدَأَ لِي أَنْ لَا أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ إِنَّ شِئْتَ أَنْكِحْتُكَ حَفْصَةَ.

٥١٣٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ (فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ) قَالَ حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ أَنَّهَا نَزَلَتْ فِيهِ قَالَ زَوَّجْتُ أُخْتًا لِي مِنْ رَجُلٍ فَطَلَّقَهَا حَتَّى إِذَا انْقَضَتْ عِدَّتُهَا جَاءَ يَخْطُبُهَا فَقُلْتُ لَهُ زَوَّجْتُكَ وَفَرَّشْتُكَ وَأَكْرَمْتُكَ فَطَلَّقَتْهَا ثُمَّ جِئْتَ

2 En-Nisa, 127.

Ne, tako mi Allaha, ona se nikada neće tebi vratiti!’ On nije bio loš čovjek, a i ona mu se željela vratiti, pa je Uzvišeni Allah objavio: ‘... ne smetajte im da se ponovo udaju...’ Tada sam rekao: ‘Sada ću to ponovo učiniti, Allahov Poslaniče!’ I nakon toga sam je ponovo udao za njega.”

O TOME AKO STARATELJ ZAPROSI ONU KOJA JE POD NJEHOVIM STARATELJSTVOM

Mugira b. Šu‘ba zaprosio je ženu kojoj je on bio najbliži po starateljstvu, pa je naredio jednom čovjeku da ga vjenča s njom.

Abdur-Rahman b. Avf rekao je Umm-Hakimi, kćerki Karizovoj: “Hoćeš li da ti ja budem staratelj?”

“Hoću”, odgovori ona, a on joj reče: “Ja te udajem za sebe.”

Ata veli: “Neka (staratelj) pozove svjedoke da sam te oženio, ili neka naredi nekome od njenih da ga vjenča.”

Sehl kaže: “Jedna je žena rekla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Ja ti nudim brak!’ Pa je jedan od prisutnih rekao: ‘Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebe za njom, udaj je za mene!’”

5131. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, njemu Ebu-Mu‘avija, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je, tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: “Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: ‘Allah će vam objasniti propise o njima...’”¹ – rekla: “Ovo se odnosi na siroticu koja se nađe u kući čovjeka i bude suvlasnik u njegovu imetku; on ne pokazuje zanimanje da se njome oženi, a istovremeno prezire da je za drugog uda, ne želeći da neko drugi s njim dijeli njegov imetak, te je tako izolira. Uzvišeni Allah zabranio im je (starateljima) da to čine.”

تَخْطُبُهَا لَا وَاللَّهِ لَا تَعُودُ إِلَيْكَ أَبَدًا وَكَانَ رَجُلًا لَا بَأْسَ بِهِ وَكَانَتْ الْمَرْأَةُ تُرِيدُ أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ هَذِهِ الْآيَةَ (فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ) فَقُلْتُ الْآنَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَزَوِّجْهَا إِيَّاهُ .

بَابُ إِذَا كَانَ الْوَلِيُّ هُوَ الْخَاطِبُ

وَخَطَبَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ امْرَأَةً هِيَ أَوْلَى النَّاسِ بِهَا فَأَمَرَ رَجُلًا فَزَوَّجَهُ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ لَأُمِّ حَكِيمٍ بِنْتِ قَارِظٍ أَتَجْعَلِينَ أُمْرَكَ إِلَيَّ قَالَتْ نَعَمْ فَقَالَ قَدْ زَوَّجْتُكَ وَقَالَ عَطَاءٌ لِيُشْهِدَ أَنِّي قَدْ نَكَحْتُكَ أَوْ لِيَأْمُرَ رَجُلًا مِنْ عَشِيرَتِهَا وَقَالَ سَهْلٌ قَالَتْ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَهَبْ لَكَ نَفْسِي فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ لَمْ تَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا .

٥١٣١. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فِي قَوْلِهِ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ قَالَتْ هِيَ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجَرِ الرَّجُلِ قَدْ شَرِكَتْهُ فِي مَالِهِ فَيَرْغَبُ عَنْهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا وَيَكْرَهُ أَنْ يُزَوَّجَهَا غَيْرَهُ فَيَدْخُلُ عَلَيْهِ فِي مَالِهِ فَيَحْبِسُهَا فَتَنْهَاهُمُ اللَّهُ عَنْ ذَلِكَ .

¹ En-Nisa, 127.

5132. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da (da je kazivao):

“Jedne smo prilike sjedili kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došla neka žena i ponudila mu brak. On ju je dobro pogledao, dižući i spuštajući svoj pogled, ali nije prihvatio njenu ponudu. Jedan mu od prisutnih ashaba reče: ‘Udaj je za mene, Allahov Poslaniče!’ Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Imaš li išta sa sobom?’

‘Ne.’ odgovori on.

‘Nemaš čak ni gvozdeni prsten?’, upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Nemam ni gvozdeni prsten, ali mogu raspoloviti ovaj svoj ogrtač i dati joj polovicu, a sebi uzeti drugu.

‘Ne’, reče mu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga tada upita: ‘Znaš li šta od Kur’ana napamet?’

‘Da’, odgovori on.

‘Idi, udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

O TOME KAD ČOVJEK ŽENI I UDAJE SVOJU MALOLJETNU DJECU

Uzvišeni Allah kaže: “... i one koje mjesečno pranje nisu ni dobile...”² To znači da je priček (iddet) malodobne žene tri mjeseca.

5133. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se mnome kada sam imala šest godina, a uvedena sam mu kada sam imala devet godina. S njim sam provela devet godina.”

٥١٣٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُقْدَامِ حَدَّثَنَا فَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ جُلُوسًا فَجَاءَتْهُ امْرَأَةٌ تَعْرِضُ نَفْسَهَا عَلَيْهِ فَخَفَضَ فِيهَا النَّظَرَ وَرَفَعَهُ فَلَمْ يُرِدْهَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ زَوِّجْنَاهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَعِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ مَا عِنْدِي مِنْ شَيْءٍ قَالَ وَلَا خَاتَمٍ مِنْ حَدِيدٍ قَالَ وَلَا خَاتَمٍ مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ أَشَقُّ بُرْدَتِي هَذِهِ فَأَعْطَيْتُهَا النِّصْفَ وَآخُذِ النِّصْفَ قَالَ لَا هَلْ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ قَالَ اذْهَبِ فَقَدْ زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

بَابُ إِنْكَاحِ الرَّجُلِ وَلَدَهُ الصَّغِيرَ

لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ) فَجَعَلَ عِدَّتَهَا ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ قَبْلَ الْبُلُوغِ .

٥١٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَزَوَّجَهَا وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ وَأَدْخَلَتْ عَلَيْهِ وَهِيَ بِنْتُ تِسْعٍ وَمَكَّثَتْ عِنْدَهُ تِسْعًا .

² Et-Talak, 4.

O TOME KAD ČOVJEK UDA SVOJU KĆERKU ZA HALIFU

Omer veli: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaprosio je od mene Hafsu, pa sam je udao za njega.”

5134. PRIČAO NAM JE Mu‘alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala) da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio njome kada je imala šest godina, a počeo je živjeti sa njom kada je imala devet godina. Hišam veli: “Meni su kazivali da je ona provela kod njega devet godina.”

HALIFA JE STARATELJ

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!”

5135. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da da je kazivao: “Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Ja ti nudim brak!’, a nakon toga dugo je ostala stojeći. Jedan od prisutnih reče: ‘Udaj je za mene, ako tebi nije potrebna!’

‘Imaš li šta da joj daš kao mehr?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Imam samo svoj donji prekrivač (izar)’, odgovori on. ‘Ako joj daš prekrivač’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘ostat ćeš bez odjeće! Potraži bar nešto!’

‘Ništa ne nalazim!’, odgovori ovaj.

‘Potraži bar gvozdeni prsten!’, predloži mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ali on ni to ne nađe, te mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Znaš li šta (na pamet) iz Kur’ana?’

‘Da’, reče čovjek, ‘znam tu i tu suru’, i pobroja ih.

‘Udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

بَابُ تَزْوِيجِ الْأَبِ ابْنَتَهُ مِنَ الْإِمَامِ

وَقَالَ عُمَرُ خَطَبَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَيَّ حَفْصَةَ فَأَتَكَحْتُهُ .

٥١٣٤ . حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَزَوَّجَهَا وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ وَبَنَى بِهَا وَهِيَ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ قَالَ هِشَامٌ وَأُثْبِتُ أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَهُ تِسْعَ سِنِينَ .

بَابُ السُّلْطَانِ وَلِيِّ

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ زَوَّجْنَاكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

٥١٣٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةً إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ إِنِّي وَهَبْتُ مِنْ نَفْسِي فَقَامَتْ طَوِيلًا فَقَالَ رَجُلٌ زَوَّجْنِيهَا إِنْ لَمْ تَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ قَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ تُصَدِّقُهَا قَالَ مَا عِنْدِي إِلَّا إِزَارِي فَقَالَ إِنْ أَعْطَيْتَهَا إِيَّاهُ جَلَسَتْ لَا إِزَارَ لَكَ فَالْتَمَسَتْ شَيْئًا فَقَالَ مَا أَجَدُ شَيْئًا فَقَالَ التَّمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَلَمْ يَجِدْ فَقَالَ أَمْعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ سُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا لِسُورٍ سَمَّاهَا فَقَالَ قَدْ زَوَّجْنَاكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

OTAC ILI BILO KO DRUGI UDAT ĆE
NEVINU (DJEVOJKU) ILI VEĆ UDAVANU
(ŽENU) JEDINO UZ NJEN PRISTANAK

5136. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Jahje, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Udavana žena neće se vjenčati bez njenog odobrenja, a nevina se neće udati bez njene saglasnosti.’

‘A šta je to njena saglasnost, Allahov Poslaniče?’, upitaše prisutni.

‘Da šuti’, odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

5137. PRIČAO NAM JE Amr b. Rebi' b. Tarik, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Ebu-Amra, štićenika Aišinog, a ovaj od Aiše (da je kazivala):

“Rekla sam: ‘Allahov Poslaniče, nevina se djevojka stidi!’ ‘Njeno je zadovoljstvo njena šutnja’, reče on.”

AKO ČOVJEK UDA SVOJU KĆERKU,
A ONA NE BUDE ZADOVOLJNA,
BRAK SE PONIŠTAVA

5138. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, ovaj od Abdur-Rahmana i Mudžemmea, sinova Jezida b. Džarije, a oni od Hansae Ensari, kćerke Hizamove, (da je kazivala):

“Da ju je njen otac udao – a već je ranije bila udavana – te nisam bila zadovoljna. Otišla sam do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on je poništio taj brak.”

5139. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Jezid, ovom Jahja, a njemu Kasim b. Muhammed, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Jezida i Mudžemmea b. Jezida da su kazivali kako je čovjek po imenu Hizam udao svoju kćerku... (slično prethodnom hadisu).

بَابُ لَا يُنْكَحُ الْأَبُ وَغَيْرُهُ
الْبَكْرُ وَالْثَيِّبُ إِلَّا بِرِضَاهَا

٥١٣٦. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا تُنْكَحُ الْأَيِّمُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ وَلَا تُنْكَحُ الْبَكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ إِذْنُهَا قَالَ أَنْ تَسْكُتَ .

٥١٣٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنُ طَارِقٍ قَالَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَبِي عَمْرِو مَوْلَى عَائِشَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْبَكْرَ تَسْتَحْيِي قَالَ رِضَاهَا صَمْتُهَا .

بَابُ إِذَا زَوَّجَ ابْنَتَهُ وَهِيَ كَارِهَةٌ فَنِكَاحُهُ مَرْدُودٌ

٥١٣٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَجَمْعِ ابْنَيْ يَزِيدَ بْنِ جَارِيَةَ عَنْ خُنَسَاءَ بِنْتِ خِزَامٍ الْأَنْصَارِيَّةِ أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ ثَيِّبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَآتَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَرَدَّ نِكَاحَهُ .

٥١٣٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى أَنَّ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَدَّثَهُ أَنَّ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنَ يَزِيدَ وَجَمْعَ بْنَ يَزِيدَ حَدَّثَاهُ أَنَّ رَجُلًا يُدْعَى خِزَامًا أَنْكَحَ ابْنَتَهُ لَهُ نَحْوُهُ .

O UDAJI SIROTICE

Uzvišeni Allah kaže: “Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene...”¹

Dopušteno je staratelju – ako mu čovjek rekne: “Udaj za mene tu i tu!” – da ne odgovori odmah, ili da ga upita: “Šta imaš sa sobom?” Ako ovaj odgovori: “Ja imam to i to”, može proći neko vrijeme prije nego što staratelj odgovori: “Udajem je za tebe!” (O tome Sehl prenosi hadis od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem).²

5140. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, ovom Zuhri, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Urve b. Zubejra da je kazivao: “Upitao sam Aišu, radijallahu anha: ‘O majko naša, šta kažeš o riječima Uzvišenog: ‘Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti...’, sve do riječi: ‘ili – eto vam onih koje posjedujete?’”, pa mi je ona odgovorila: ‘Sestriću moj, to se odnosi na siroticu koja se nađe u kući svoga staratelja, pa se on poželi (oženiti njome zbog) njene ljepote i imetka, ne namjeravajući joj isplatiti puni mehr. Uzvišeni je Allah (takvim starateljima) zabranio da se njima žene, izuzev ako im potpuno isplate mehr; a mogu se ženiti drugim ženama mimo njih.’ Aiša također veli da su mnogi o tome pitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te je Uzvišeni Allah objavio: ‘Oni od tebe traže propise o ženama....’ do riječi: ‘i ne želite da se s njima oženite’,³ pa im je (starateljima) objavio u ovom ajetu da djevojka jetim ako ima imetak i ljepotu žele se oženiti i biti bliski s njima i imati njihov mehr a odlučuju da je ostave i ožene se drugom ženom ukoliko sirotica nije lijepa i bogata. Dakle, kao što ih ostavljaju kada nemaju

بَابُ تَزْوِيجِ الْيَتِيمَةِ

لِقَوْلِهِ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا) وَإِذَا قَالَ لِلْوَلِيِّ زَوْجَنِي فَلَا تَنَّهُ فَمَكَثَ سَاعَةً أَوْ قَالَ مَا مَعَكَ فَقَالَ مَعِيَ كَذَا وَكَذَا أَوْ لَيْتَا ثُمَّ قَالَ زَوَّجْتُكَهَا فَهُوَ جَائِزٌ فِيهِ سَهْلٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٥١٤٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَهَا يَا أُمَّتَاهُ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ) إِلَى قَوْلِهِ (مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) قَالَتْ عَائِشَةُ يَا ابْنَ أَخْتِي هَذِهِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجَرٍ وَلَيْتَهَا فَيَرُغَبُ فِي جَمَالِهَا وَمَالِهَا وَيُرِيدُ أَنْ يَنْتَقِصَ مِنْ صَدَاقِهَا فَنُفُّوا عَنْ نِكَاحِهَا إِلَّا أَنْ يُقْسِطُوا لَهَا فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَأُمِرُوا بِنِكَاحِ مَنْ سِوَاهُنَّ مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ عَائِشَةُ اسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُمْ فِي هَذِهِ الْآيَةِ أَنَّ الْيَتِيمَةَ إِذَا كَانَتْ ذَاتَ مَالٍ وَجَمَالٍ رَغِبُوا فِي نِكَاحِهَا وَنَسَبِهَا وَالصَّدَاقِ وَإِذَا كَانَتْ مَرْغُوبًا عَنْهَا فِي قِلَّةِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ تَرَكَوْهَا وَأَخَذُوا غَيْرَهَا

¹ En-Nisa, 3.

² Ovim se želi kazati da je, ukoliko prosidba i saglasnost ne budu uslijedili odmah jedno nakon drugog, nego između njih bude drugog govora, ili prođe određeno vrijeme, brak važeći.

³ En-Nisa, 127.

želje prema njima, isto tako ih ne mogu uzeti za žene, ako to zažele, jedino ako će biti pravedni prema njima i isplatiti im mehr u njegovoj potpunoj vrijednosti.”

O TOME KAD PROSAC KAŽE STARATELJU:
“UDAJ ZA MENE TU I TU!”, A ON MU
ODGOVORI: “UDAJEM JE ZA TEBE ZA
TOLIKO I TOLIKO!” U TOM JE SLUČAJU
BRAK VAŽEĆI, IAKO NIJE UPITAO PROSCA
DA LI JE ZADOVOLJAN I DA LI PRIHVATA

5141. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla (da je kazivao):

“Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ponudila mu brak, pa je on odgovorio: ‘Ja sada nemam potrebe za ženama.’

‘Udaj je za mene, Allahov Poslaniče!’, reče jedan od prisutnih.

‘Šta imaš sa sobom?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Nemam ništa’, odgovori on.

‘Daj joj barem gvozdeni prsten!’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Ja nemam ništa!’, ponovi on.

‘Znaš li napamet išta iz Kur’ana?’, upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Da, to i to’, odgovori ovaj. ‘Udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ فَكَمَا يَتْرُكُونَهَا حِينَ يَرْغَبُونَ عَنْهَا
فَلَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَنْكِحُوهَا إِذَا رَغِبُوا فِيهَا إِلَّا أَنْ
يُقْسِطُوا لَهَا وَيُعْطُوا حَقَّهَا الْأَوْفَى مِنَ الصَّدَاقِ .

بَابُ إِذَا قَالَ الْخَاطِبُ لِلْوَلِيِّ زَوِّجْنِي فَلَانَّةٌ
فَقَالَ قَدْ زَوَّجْتُكَ بِكَذَا وَكَذَا جَازَ النِّكَاحُ
وَإِنْ لَمْ يَقُلْ لِلزَّوْجِ أَرْضَيْتِ أَوْ قَبِلْتَ

٥١٤١. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ
عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
أَنَّ امْرَأَةً أَتَتْ النَّبِيَّ ﷺ فَعَرَضَتْ عَلَيْهِ نَفْسَهَا
فَقَالَ مَا لِي الْيَوْمَ فِي النِّسَاءِ مِنْ حَاجَةٍ فَقَالَ رَجُلٌ
يَا رَسُولَ اللَّهِ زَوِّجْنِيهَا قَالَ مَا عِنْدَكَ قَالَ مَا
عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ أَعْطِهَا وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ قَالَ
مَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ فَمَا عِنْدَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ كَذَا
وَكَذَا قَالَ فَقَدْ مَلَكَتْكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

MUSLIMAN NEĆE PROSITI ONU KOJA JE
OD NJEGOVOG BRATA (MUSLIMANA)
VEĆ ZAPROŠENA, NEGO ĆE SAČEKATI DA
SE TAJ OŽENI NJOME ILI DA JE OSTAVI

5142. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Ibn-Džurejdž, prenoseći od Nafija, a on Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je rekao:

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se da se jedan drugom namećete u kupoprodaji. I neka niko ne prosi ženu koju je zaprosio njegov brat sve dok on ne odustane, ili mu sam to ne dopusti.”

5143. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Dža'fera b. Rebiye, a on od A'redža da je Ebu-Hurejra kazivao:

“Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Čuvajte se sumnjičenja, jer je sumnjičenje najlažniji govor! I nemojte uhoditi jedni druge, niti jedni drugima istraživati mahane, niti se međusobno mrziti, već budite braća!’”

5144. “I neka niko od vas ne prosi onu koja je već zaručena od njegova brata (muslimana), sve dok se on njome ne oženi ili ne odustane!”

O POJAŠNJENJU OSTAVLJANJA ZARUKE

5145. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, a on od Omera, radijallahu anhu, da je kazivao:

“(Kada mi je kćerka Hafsa postala udovica), sreo sam Ebu-Bekra i rekao mu: ‘Ako hoćeš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom!’ Nakon što je prošlo nekoliko noći, zaprosio ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

بَاب لَا يَخْطُبُ عَلَى خُطْبَةِ
أَخِيهِ حَتَّى يَنْكِحَ أَوْ يَدَّعِ

٥١٤٢. حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ نَافِعًا يُحَدِّثُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَبِيعَ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَلَا يَخْطُبَ الرَّجُلُ عَلَى خُطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَتْرُكَ الْخَاطِبُ قَبْلَهُ أَوْ يَأْذَنَ لَهُ الْخَاطِبُ .

٥١٤٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ الْأَعْرَجِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَأْتُرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا تَحَسُّسُوا وَلَا تَحَسُّسُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَكُونُوا إِخْوَانًا .

٥١٤٤. وَلَا يَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خُطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَنْكِحَ أَوْ يَتْرُكَ .

بَاب تَفْسِيرِ تَرَكَ الْخُطْبَةَ

٥١٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ قَالَ عُمَرُ لَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ إِنَّ شَيْئًا أَنْكَحَتْكَ

Poslije toga sreo me je Ebu-Bekr i rekao mi: ‘Mene je spriječilo da ti odgovorim na ponudu samo to što sam znao da ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već bio spomenuo, a ja nisam želio odati tajnu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem. A da ju je ostavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih je prihvatio.’”
Ovo predanje potvrđuju Junus, Musa b. Ukba i Ibn-Ebu-Atik, koji ga prenose od Zuhrija.

O HUTBI (BESJEDI) PRILIKOM VJENČANJA

5146. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Zejda b. Eslema, koji kaže da je čuo Ibn-Omera kada je rekao:
“Došla su dva čovjeka s istoka i održala hutbu (besjedu), pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
‘Zaista u rječitosti ima sihra!’”¹

O UPOTREBI DEFA PRILIKOM VJENČANJA I SVADBENOG VESELJA

5147. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovom Halid b. Zekvan, koji kaže da je Rebi‘, kćerka Mu‘avviza b. Afraa, rekla:
“Došao mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan kada sam stupila u brak i sjeo na moju postelju, isto kao što ti sada sjediš, pa su naše robinje počele udarati u def i hvaliti one od mojih predaka koji su ubijeni u Bici na Bedru. Tada jedna od njih reče: ‘I među nama je Poslanik, koji zna šta će se sutra desiti!’
‘Ostavi se toga’, reče joj on, ‘i govori ono što si malo prije govorila!’”²

حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ فَلَبِثْتُ لَيْلِي ثُمَّ خَطَبَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَقِينِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ إِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ إِلَّا أَنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ ذَكَرَهَا فَلَمْ أَكُنْ لِأَفْشِي سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَوْ تَرَكَهَا لَقَبِلْتُهَا تَابِعَهُ يُونُسُ وَمُوسَى ابْنُ عُقْبَةَ وَابْنُ أَبِي عَتِيْقٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

بَابُ الْخُطْبَةِ

٥١٤٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ جَاءَ رَجُلَانِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَخَطَبَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنْ الْبَيَانِ لِسِحْرًا .

بَابُ ضَرْبِ الدَّفِّ فِي النِّكَاحِ وَالْوَلِيمَةِ

٥١٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ ذَكْوَانَ قَالَ قَالَتِ الرَّبِيعَةُ بِنْتُ مُعَوِّذِ بْنِ عَفْرَاءَ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَدَخَلَ حِينَ بُنِيَ عَلِيٌّ فَجَلَسَ عَلَى فِرَاشِي كَمَا جَلَسْتُ مَنِي فَجَعَلَتْ جُؤَيْرِيَّاتٍ لَنَا يَضْرِبْنَ بِالْأُفِّ وَيَنْدُبْنَ مَنْ قُتِلَ مِنْ آبَائِي يَوْمَ بَدْرٍ إِذْ قَالَتْ إِحْدَاهُنَّ وَفِينَا نَبِيٌّ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ فَقَالَ دَعِي هَذِهِ وَقُولِي بِالَّذِي كُنْتَ تَقُولِينَ .

¹ Islamska ulema saglasna je da hutba (besjeda) prilikom vjenčanja nije obavezna. Izuzetak čine zahirije, koji smatraju da je hutba obavezna. (Fethul-bari, 9/109)
² Iz ovog hadisa zaključuje se da je dopušteno obznaniti sklapanje braka defom i islamu primjerenom pjesmom te hvaliti čovjeka u njegovu prisustvu ukoliko se ne pretjera granica dopuštenoga. Osim toga, zaključuje se da gajb (skriveno) ne zna niko osim Allaha. (Fethul-bari, 9/111)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I DRAGA SRCA ŽENAMA VJENČANE DAROVE NJIHOVE DAJTE!"¹ I O VELIKOM MEHRU I NJEGOVU NAJMANJEM IZNOSU

te o riječima Uzvišenog: "... i jednoj od njih dali ste mnogo blaga; ne oduzimajte ništa od toga!"², a također i: "... ili prije nego što im vjenčani dar odredite..."³ Sehl b. Sa'd kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... barem gvozdeni prsten."

5148. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa (da je kazivao):

"Abdur-Rahman b. Avf oženio se ženom davši joj zlata u težini datuline košpice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio je radost na njegovu licu (zbog ženidbe), pa ga je upitao o tome, a on mu odgovori: 'Oženio sam se ženom davši joj zlata u težini datuline košpice.'"

Katada prenosi od Enesa da se Abdur-Rahman b. Avf oženio ženom davši joj zlata u težini datuline košpice.

O VJENČANJU NA OSNOVU (POZNAVANJA) KUR'ANA, BEZ MEHRA

5149. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći on Ebu-Hazima da je čuo Sehla b. Sa'da Sa'idija kada je kazivao:

"Bio sam u jednom društvu kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ustala jedna žena i rekla: 'Allahov Poslaniče, ova ti žena nudi brak, pa vidi šta ćeš!' On joj ništa ne odgovori, ali ona ponovo ustade

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً وَكَثْرَةُ الْمَهْرِ

وَأَذْنَى مَا يَجُوزُ مِنَ الصَّدَاقِ)

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَأَتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً) وَقَالَ سَهْلٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ.

٥١٤٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ فَرَأَى النَّبِيُّ ﷺ بِشَاشَةِ الْعُرْسِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ إِنِّي تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ وَعَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ.

بَابُ التَّزْوِيجِ عَلَى الْقُرْآنِ وَبِغَيْرِ صَدَاقٍ

٥١٤٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ يَقُولُ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ يَقُولُ إِنِّي لَفِي الْقَوْمِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذْ قَامَتِ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لَكَ فَرَفِئَهَا رَأَيْكَ فَلَمْ يُجِبْهَا شَيْئًا ثُمَّ قَامَتْ

1 En-Nisa, 4.

2 En-Nisa, 20.

3 El-Bekara, 236.

i reče: ‘Allahov Poslaniče, ova ti žena nudi brak, pa nam reci svoje mišljenje o tome!’ On joj ponovo ništa ne odgovori, te ona ustade i po treći put i reče: ‘Allahov Poslaniče, ova ti žena nudi brak, pa nam reci svoje mišljenje o tome!’ Tada je ustao jedan čovjek i rekao: ‘Allahov Poslaniče, udaj je za mene!’

‘A šta imaš (da joj daš kao mehr)?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Nemam ništa’, odgovori ovaj.

‘Idi i potraži makar gvozdeni prsten!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek ode, a zatim se vrati govoreći: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten!’

‘A šta znaš iz Kur’ana?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Znam te i te sure’, odgovori on.

‘Idi’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!’”

O MEHRU U NATURI I U VIDU GVOZDENOG PRSTENA

5150. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki, prenoseći od Sufjana, ovaj od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da (da je kazivao):

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao jednom čovjeku: ‘Ženi se, pa makar ponudio samo obični gvozdeni prsten!’”

O UVJETOVANJU PRILIKOM SKLAPANJA BRAKA

Omer, radijallahu anhu, kaže: “Prava se određuju prilikom postavljanja uvjeta (i dogovora).

Misver veli: “Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je spomenuo jednog svog zeta i lijepo se o njemu izrazio, hvaleći ga. Između ostalog, kazao je: ‘Pričao mi je, i istinu kazao; obećao mi je, i ostao dosljedan datom obećanju.’”

فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لَكَ فَرَفِيهَا رَأَيْكَ فَلَمْ يُجِبْهَا شَيْئًا ثُمَّ قَامَتِ الثَّالِثَةُ فَقَالَتْ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لَكَ فَرَفِيهَا رَأَيْكَ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْكِحْنِيهَا قَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لَا قَالَ أَذْهَبَ فَاطْلُبُ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ فَطَلَبَ ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا وَلَا خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَقَالَ هَلْ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ مَعِيَ سُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا قَالَ أَذْهَبَ فَقَدْ أَنْكِحْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

بَابُ الْمَهْرِ بِالْعَرُوضِ وَخَاتَمٍ مِنْ حَدِيدٍ

٥١٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِرَجُلٍ تَزَوَّجْ وَلَوْ بِخَاتَمٍ مِنْ حَدِيدٍ .

بَابُ الشُّرُوطِ فِي النِّكَاحِ

وَقَالَ عُمَرُ مَقَاطِعُ الْحُقُوقِ عِنْدَ الشُّرُوطِ وَقَالَ الْمِسُورُ بْنُ مَخْرَمَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ذَكَرَ صِهْرًا لَهُ فَأَتْنِي عَلَيْهِ فِي مُصَاهَرَتِهِ فَأَحْسَنَ قَالَ حَدَّثَنِي فَصَدَّقَنِي وَوَعَدَنِي فَوَفَّى لِي .

5151. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, ovaj od Ukbe, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Najpreči uvjeti koje ste dužni ispoštovati jesu oni kojima ste tražili da vam supruge budu halal..”

O UVJETIMA KOJI NISU DOPUŠTENI PRILIKOM SKLAPANJA BRAKA

Ibn-Mes‘ud kaže: “Ženi nije dopušteno uvjetovati svoje vjenčanje razvodom (svoga budućeg muža) od njegove postojeće supruge.”

5152. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Zekerijaa b. Ebu-Zaide, on od Sa‘da b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Nije dopušteno ženi tražiti razvod svoje sestre (muslimanke), kako bi sve imala za sebe; njoj pripada samo ono što joj je već određeno.”

O NAMIRISAVANJU MLADOŽENJE

O tome Abdur-Rahman b. Avf prenosi hadis od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

5153. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Humejda Tavila, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Abdur-Rahman b. Avf došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a na njemu je bio očit trag prskanog mirisa, te ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao o tome. On mu je odgovorio da se oženio jednom ensarijkom (iz Medine). Tada ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Šta si joj dao kao mehr?’ ‘Zlata u težini košpice’, odgovori on. ‘Priredi gozbu makar tako što ćeš pripremiti jednu ovcu!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

٥١٥١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَحَقُّ مَا أَوْفَيْتُمْ مِنَ الشُّرُوطِ أَنْ تُوفُوا بِهِ مَا اسْتَحَلَّتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ .

بَابُ الشُّرُوطِ الَّتِي لَا تَحِلُّ فِي النِّكَاحِ

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ لَا تَشْطَرِ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا .

٥١٥٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ زَكَرِيَّا هُوَ ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تَسْأَلُ طَلَاقَ أُخْتِهَا لِتَسْتَفْرِغَ صَحْفَتَهَا فَإِنَّمَا لَهَا مَا قُدِّرَ لَهَا .

بَابُ الصُّفْرَةِ لِلْمُنْزَوِّجِ

وَرَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٥١٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَبِهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ فَسَأَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ كَمْ سَفَتَ إِلَيْهَا قَالَ زِنَةَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَوْلَمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

POGLAVLJE...¹

5154. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je rekao: “Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio veselje prilikom vjenčanja sa Zejnebom, ponudivši prisutnima obilje dobra (tj. hrane, hljeba i mesa). Zatim je, kao što je običavao prilikom svakog vjenčanja, obišao sobe svih supruga i dovu im činio, a one su njemu uzvratile dovom. Zatim se on udaljio, ali je vidio dva čovjeka, te se vratio. Ne znam jesam li ga ja obavijestio o njihovu izlasku, ili je već bio obaviješten o tome...”²

O TOME KAKO SE UČI DOVA MLADOŽENJI

5155. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio je trag mirisa na Abdur-Rahmanu b. Avfu, te ga je upitao: “Šta je to?” “Oženio sam se davši ženi zlata u težini košpice”, odgovori on. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Da ti Allah podari blagoslov (bereket)! Priredi gozbu makar tako što ćeš pripremiti jednu ovcu.”

O DOVI ZA ŽENE KOJE IZVODE MLADU I ZA SAMU MLADU

5156. PRIČAO NAM JE Ferva, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio mnome, majka me je dovela u njegovu kuću, a tamo su bile žene ensarija, koje su me dočekale riječima: ‘Sa hajrom i bereketom, i sa srećom!’”

بَاب

٥١٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ أَوْلَمَ النَّبِيُّ ﷺ بِزَيْنَبَ فَأَوْسَعَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا فَخَرَجَ كَمَا يَصْنَعُ إِذَا تَزَوَّجَ فَآتَى حَجَرَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ يَدْعُو وَيَدْعُونَ لَهُ ثُمَّ انْصَرَفَ فَرَأَى رَجُلَيْنِ فَرَجَعَ لَا أَدْرِي أَخْبَرْتُهُ أَوْ أَخْبَرَ بِخُرُوجِهِمَا .

بَابُ كَيْفَ يُدْعَى لِلْمُتَزَوِّجِ

٥١٥٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى عَلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَثَرَ صُفْرَةٍ قَالَ مَا هَذَا قَالَ إِنِّي تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاقٍ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ أَوْلَمَ وَلَوْ بِشَاةٍ .

بَابُ الدُّعَاءِ لِلنِّسَاءِ

اللاتِي يَهْدِينَ الْعُرُوسَ وَالْعُرُوسِ

٥١٥٦. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَزَوَّجَنِي النَّبِيُّ ﷺ فَاتَّسَنِي أُمِّي فَأَدْخَلْتَنِي الدَّارَ فَإِذَا نِسْوَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي الْبَيْتِ فَقُلْنَ عَلَى الْخَيْرِ وَالْبَرَكَاتِ وَعَلَى خَيْرِ طَائِرٍ .

¹ U većini predanja Buharijevog Sahiha ova se riječ (poglavlje) nalazi na ovom mjestu, bez naziva poglavlja, što predstavlja uobičajen postupak kod autora na arapskom jeziku. Time se želi ukazati na novu cjelinu s istom tematikom. (*Fethul-bari*, 9/129)

² Ovaj je hadis u opširnijoj verziji spomenut u komentaru sure El-Ahzab.

O ONIMA KOJI SU VOLJELI IMATI SPOLNI ODNOS PRIJE KRETANJA U BOJ

5157. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Abdullah b. Mubarek, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Jedan od prijašnjih poslanika krenuo je u boj rekavši: 'Neka me ne slijedi nijedan od vas koji se vjenčao sa ženom, a još nije stupio u odnos s njom!'"¹

O ONOME KO JE (U BRAKU) IMAO SPOLNI ODNOS SA (SVOJOM) DEVETOGODIŠNJOM ŽENOM

5158. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, a ovaj od Urve (da je rekao): "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčao se s Aišom kada je imala šest godina, a s njom stupio u bračni odnos kada je napunila devet godina. Ona je s njim provela devet godina."

O (STUPANJU U BRAK I) SPOLNOM ODNOSU ZA VRIJEME PUTOVANJA

5159. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam da ga je obavijestio Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proboravio je tri dana između Hajbera i Medine kad je (stupivši u brak) imao spolni odnos sa Safijjom b. Huzej. Pozvao sam muslimane na njegovo veselje, na kojem nije bilo ni hljeba ni mesa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se prostre platno za sofru, pa je na njega

بَابُ مَنْ أَحَبَّ الْبِنَاءَ قَبْلَ الْغَزْوِ

٥١٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ غَزَا نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَقَالَ لِقَوْمِهِ لَا يَتَّبِعْنِي رَجُلٌ مَلَكَ بُضْعَ امْرَأَةٍ وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَبْنِيَ بِهَا وَلَمْ يَبْنِ بِهَا.

بَابُ مَنْ بَنَى بِامْرَأَةٍ وَهِيَ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ

٥١٥٨. حَدَّثَنَا قَيْصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ عَائِشَةَ وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ وَبَنَى بِهَا وَهِيَ بِنْتُ تِسْعِ وَمَكَّثَتْ عِنْدَهُ تِسْعًا.

بَابُ الْبِنَاءِ فِي السَّفَرِ

٥١٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ خَيْبَرَ وَالْمَدِينَةِ ثَلَاثًا يُبْنَى عَلَيْهِ بِصَفِيَّةَ بِنْتُ حُيَيٍّ فَدَعَوْتُ الْمُسْلِمِينَ إِلَى وَلِيمَتِهِ فَمَا كَانَ فِيهَا مِنْ خُبْزٍ وَلَا لَحْمٍ أَمَرَ بِالْأَنْطَاعِ فَأُلْقِيَ فِيهَا مِنَ التَّمْرِ وَالْأَقِطِ وَالسَّمْنِ فَكَانَتْ وَلِيمَتُهُ فَقَالَ

¹ Jer se tako u boj krene rasterećen i skoncentrisan na izvršenje zadataka; u protivnom, misli su mu vezane za suprugu koju je ostavio. (Umdetul-kari, 20/147)

stavljeno nešto hurmi, sira i masla, i to je bio ručak na dan veselja. Muslimani tada rekoše: 'Je li ona jedna od majki vjernika (Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, žena) ili je jedna od njegovih robinja? Ako je zakloni, onda je jedna od majki vjernika, a ako je ne zakloni, onda je jedna od njegovih robinja.' Kada je krenuo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio ju je iza sebe i načinio zastor između nje i ostalih."

O SPOLNOM ODNOSU (STUPIVŠI U BRAK) DANJU, BEZ SVATOVA I POTPALJIVANJA VATRE

5160. PRIČAO MI JE Ferva b. Ebu-Magra', a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se mnome, pa me je tog jutra majka dovela u njegovu kuću, u kojoj sam, na svoje iznenađenje, zatekla samo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

O UKRASNIM ZASTORIMA ZA ŽENE I TOME SLIČNO

5161. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, a ovom Muhammed b. Munkedir, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Jeste li donijeli ukrasne zastore?' 'Otkud nam ukrasni zastori, Allahov Poslaniče?', upitah ja. 'Doći će!', reče on."²

الْمُسْلِمُونَ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَقَالُوا إِنَّ حَجَبَهَا فِيهِ مِنْ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِنْ لَمْ يُحْجِبْهَا فِيهِ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَلَمَّا ارْتَحَلَ وَطَى لَهَا خَلْفَهُ وَمَدَّ الْحِجَابَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ النَّاسِ .

بَابُ الْبِنَاءِ بِالنَّهَارِ بِغَيْرِ مَرْكَبٍ وَلَا نِيرَانٍ

٥١٦٠. حَدَّثَنِي فَرْوَةُ بِنْتُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ تَزَوَّجَنِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَتْنِي أُمِّي فَأَدْخَلَتْنِي الدَّارَ فَلَمْ يَرِ عَنِّي إِلَّا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ضَحَى .

بَابُ الْأَنْمَاطِ وَنَحْوِهَا لِلنِّسَاءِ

٥١٦١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَلْ اتَّخَذْتُمْ أَنْمَاطًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَأَنْتَى لَنَا أَنْمَاطٌ قَالَ إِنَّهَا سَتَكُونُ .

2 Ovaj hadis govori o jednoj od mudžiza Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, jer su se ti ukrasni zastori, koje bi žene stavljale na vrata ili zidove kuće, pojavili, te se tako ostvarila njegova najava.

O ŽENAMA KOJE PREDAJU MLADU MLADOŽENJI I NJIHOVOJ DOVI ZA BEREKET¹

5162. PRIČAO NAM JE Fadl b. Ja'kub, njemu Muhammed b. Sabik, a ovom Israil, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca (da je rekao):

“Čuo sam od Aiše da je ona pripremala za prvu bračnu noć jednu ženu koja se udala za nekog ensariju, pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

‘Aiša, zar niste priredile nikakvu zabavu?

Ensarije vole zabavu.”²

O DARU ZA MLADOŽENJU

5163. Ibrahim prenosi od Ebu-Usmana, kojem je ime Dža'd, a on od Enesa b. Malika da je kazivao:

“Benu-Rifa'a je jednom prilikom prošao pored nas u džamiji, te sam ga čuo kako govori: ‘Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi god prošao pored Umm-Sulejmine kuće, ušao kod nje i nazvao joj selam.”

Enes dalje pripovijeda: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tek se bio oženio Zejnebom kad mi je Umm-Sulejm rekla: ‘Da smo dali kakav dar Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!’

‘Učini to!’, rekoh joj. Ona je tada uzela nešto hurmi, masla i sira i od toga načinila hranu koju je stavila u jednu posudu i po meni je poslala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ja sam je odnio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Ostavi je!’, rečem i on. Naredio mi je potom da pozovem ljude koje mi je poimence nabrojao i, uz to, koga god

بَابُ النِّسْوَةِ اللَّاتِي يَهْدِينَ الْمَرْأَةَ إِلَى زَوْجِهَا وَدُعَائِهِنَّ بِالْبَرَكَةِ

٥١٦٢. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا زَفَّتِ امْرَأَةً إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ يَا عَائِشَةُ مَا كَانَ مَعَكُمْ هُوَ فَإِنَّ الْأَنْصَارَ يُعْجِبُهُمُ اللَّهُو .

بَابُ الْهَدِيَّةِ لِلْعَرُوسِ

٥١٦٣. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ وَاسْمُهُ الْجَعْدُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَرَرْنَا فِي مَسْجِدِ بَنِي رِفَاعَةَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا مَرَّ بِحَبَنَاتٍ أُمِّ سُلَيْمٍ دَخَلَ عَلَيْهَا فَسَلَّمَ عَلَيْهَا ثُمَّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ عَرُوسًا بِزَيْنَبَ فَقَالَتْ لِي أُمِّ سُلَيْمٍ لَوْ أَهْدَيْنَا لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ هَدِيَّةً فَقُلْتُ لَهَا أَفْعَلِي فَعَمَدَتْ إِلَى تَمْرٍ وَسَمْنٍ وَأَقِطٍ فَاتَّخَذَتْ حَيْسَةً فِي بُرْمَةٍ فَأَرْسَلَتْ بِهَا مَعِيَ إِلَيْهِ فَأَنْطَلَقْتُ بِهَا إِلَيْهِ فَقَالَ لِي ضَعُهَا ثُمَّ أَمَرَنِي فَقَالَ ادْعُ لِي رَجُلًا سَمَاهُمْ وَادْعُ لِي مَنْ لَقِيتَ قَالَ فَفَعَلْتُ الَّذِي أَمَرَنِي فَرَجَعْتُ فَإِذَا الْبَيْتُ غَاصُّ بِأَهْلِهِ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى تِلْكَ الْحَيْسَةِ

¹ U sljedećem hadisu nigdje se ne spominje njihova dova, ali je ona spomenuta u predanju koje bilježi Muslim, a u kojem stoji: “Aiša je udala jednu siroticu koja je bila u njenoj kući za jednog ensariju i otišla s grupom žena koje su je predale njenom mužu. Kada su se vratile Poslanik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘Šta ste mu rekle?’ – ‘Predali smo je i uputili dovu za bereket’, odgovori ona.”

² Na temelju ovog hadisa ulema zaključuje da je dopuštena upotreba defova prilikom svadbe, ali samo za žene. (Fethul-bari, 9/134)

sretnem, što sam i uradio. Kada sam se vratio, zatekao sam prepunu kuću ljudi i vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je stavio ruku na tu hranu i proučio ono što je Allah htio (da on prouči), a zatim pozivao desetericu po desetericu da jedu, govoreći im: 'Recite: 'Bismillah!', i neka svako jede ispred sebe!' Tako su radili sve dok se svi nisu zasitili. Poslije toga veliki ih je broj izišao, ali su neki ostali razgovarati, što me je razalostilo. Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i otišao prema sobama svojih supruge. Onda sam za njim izišao ja i rekao mu: 'Oni su otišli!' On se tada vratio i ušao u kuću, spustivši za sobom zastor, a ja ostadoh u sobi. (Nedugo zatim) čuh ga kako uči: 'O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kada budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, razidite se, ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi vas (da vam to rekne), a Allah se ne stidi istine!'"³ Ebu-Usman veli da je Enes za sebe kazivao kako je bio na usluzi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, deset godina.⁴

وَتَكَلَّمَ بِهَا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ جَعَلَ يَدْعُو عَشْرَةَ عَشْرَةَ يَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَقُولُ لَهُمْ اذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ وَلْيَأْكُلْ كُلُّ رَجُلٍ مِمَّا يَلِيهِ قَالَ حَتَّى تَصَدَّعُوا كُلُّهُمْ عَنْهَا فَخَرَجَ مِنْهُمْ مَنْ خَرَجَ وَبَقِيَ نَفَرٌ يَتَحَدَّثُونَ قَالَ وَجَعَلْتُ أَعْتَمُ ثُمَّ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ نَحْوَ الْحُجُرَاتِ وَخَرَجْتُ فِي إِثْرِهِ فَقُلْتُ إِنَّهُمْ قَدْ ذَهَبُوا فَرَجَعَ فَدَخَلَ الْبَيْتَ وَأَرْخَى السُّتْرَ وَإِنِّي لَفِي الْحُجْرَةِ وَهُوَ يَقُولُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكَ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ) قَالَ أَبُو عَثْمَانَ قَالَ أَنَسٌ إِنَّهُ خَدَمَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَشْرَ سِنِينَ .

3 El-Ahzab, 53.

2 U ovom hadisu spominje se jedna od poznatih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, mu'džiza koja se ogledala u tome da je, uz njegovu dovu, i mala količina hrane bila dovoljna da se nahrani veliki broj ljudi. U Muslimovom predanju navodi se da je na ovoj gozbi bilo 300 prisutnih. (Fethul-bari, 9/135; Umdetul-kari, 20/151)

O TOME KAD MLADA POZAJMLJUJE ODJEĆU ILI NAKIT

5164. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca (da je rekao):

“Kazivala mi je Aiša, radijallahu anha, da je od Esme pozajmila ogrlicu, koju je izgubila, te je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednu grupu svojih ashaba da je traže. Zadesilo ih je namasko vrijeme, te su klanjali bez abdesta. Kada su došli do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, požalili su mu se na to što se desilo, pa je objavljen ajet o tejemumu. Tada Usejd b. Hudajr reče (Aiši): ‘Da te Allah nagradi dobrom! Tako mi Allaha, kada se god tebi nešto desi, Uzvišeni ti Allah dadne iz toga izlaz, a u tome bude bereket za muslimane.’”

O TOME ŠTA ČOVJEK TREBA KAZATI PRILIKOM ODNOSA SA SVOJOM SUPRUGOM

5165. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafš, a njemu Šejban, prenoseći od Mensura, on od Salima b. Ebu-Dža'da, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada neko od vas prilikom odnosa sa svojom ženom izgovori: ‘Bismillah! Allahumme džennibniš-šejtane ve džennibiš-šejtane ma rezaktena!’ (U ime Allaha! Allahu moj, udalji me od šejtana i udalji šejtana od onoga čime nas opskrbljuješ!), i ako bude određeno (ili dosuđeno) da se tada među njima (začne) dijete, tom djetetu šejtan nikada neće moći nauditi.”¹

بَابُ اسْتِعَارَةِ الثِّيَابِ لِلْعُرُوسِ وَغَيْرِهَا

٥١٦٤. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا اسْتَعَارَتْ مِنْ أَسْمَاءَ قِلَادَةً فَهَلَكَتْ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِهِ فِي طَلَبِهَا فَأَذْرَكْتَهُمُ الصَّلَاةَ فَصَلُّوا بِغَيْرِ وُضُوءٍ فَلَمَّا أَتَوْا النَّبِيَّ ﷺ شَكَّوْا ذَلِكَ إِلَيْهِ فَنَزَلَتْ آيَةُ التَّيْمُمِ فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا فَوَاللَّهِ مَا نَزَلَ بِكَ أَمْرٌ قَطُّ إِلَّا جَعَلَ اللَّهُ لَكَ مِنْهُ مَخْرَجًا وَجَعَلَ لِلْمُسْلِمِينَ فِيهِ بَرَكَةً.

بَابُ مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ

٥١٦٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَّا لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ يَقُولُ حِينَ يَأْتِي أَهْلَهُ بِاسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا ثُمَّ قَدَّرَ بَيْنَهُمَا فِي ذَلِكَ أَوْ قُضِيَ وَلَدٌ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا.

¹ Komentirajući ovaj hadis, Ibn-Hadžer veli: “Prenosi se od Mudžahida da je rekao: ‘Onaj koji stupi u odnos sa svojom suprugom, a tom prilikom ne spomene ime Uzvišenog Allaha – s takvim šejtan učestvuje u tom činu.’” Iz ovog hadisa se zaključuje da je velika važnost *Bismille* u svakom poslu, jer šejtan nikada ne napušta čovjeka; on to učini jedino ako čovjek spomene Allahovo ime. (*Fethul-bari*, 9/137)

GOZBA PRILIKOM SVADBE (POTVRĐENA) JE ČINJENICA (U ŠERIJATU)

Abdur-Rahman b. Avf kaže: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: ‘Napravi gozbu makar tako što ćeš pripremiti jednu ovcu!’”

5166. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba (da je rekao): “Kazivao mi je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je imao deset godina kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu te da su ga njegova majka i tetke stalno slale da bude na usluzi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.”

Enes dalje pripovijeda: “Služio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, deset godina, a preselio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada sam ja imao dvadeset godina. Otud sam ja najbolje upućen u pitanje hidžaba, kada je naređen. Naredba o hidžabu prvi put je objavljena prilikom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, ženidbe Zejnebom b. Džahš. Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postao mladoženja s njom, pozvao je ljude, te su zajedno jeli, a zatim se razišli, ali je jedna grupa ostala kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dugo se zadržavši. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i izišao, a s njim sam izišao i ja, ne bi li se i oni razišli. Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, a i ja sam krenuo s njim sve do vrata Aišine, radijallahu anha, sobe. Pomislio je da su oni otišli, pa se vratio, a s njim sam se vratio i ja. Ali, kada je ušao kod Zejnebe, zatekao ih je kako i dalje sjede, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo vratio. Ja sam opet išao s njim sve do praga Aišine, radijallahu anha, sobe. Ponovo je pomislio da su oni ljudi otišli, pa se vratio, a i ja zajedno s njim. Oni su već bili otišli. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je načinio zastor između mene i sebe. Tada su objavljeni ajeti kojima se naređuje hidžab.”

بَابُ الْوَلِيْمَةِ حَقٌّ

وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ
أَوَّلُ وَلَوْ بِشَاةٍ .

٥١٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ
عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ
مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ ابْنُ عَشْرِ سِنِينَ مَقْدَمَ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ فَكَانَ أُمَّهَاتِي يُوَاطِّئَنِي عَلَى
خِدْمَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَخَدَمْتُهُ عَشْرَ سِنِينَ وَتُوفِيَ النَّبِيُّ
ﷺ وَأَنَا ابْنُ عِشْرِينَ سَنَةً فَكُنْتُ أَعْلَمَ النَّاسِ
بِشَأْنِ الْحِجَابِ حِينَ أُنْزِلَ وَكَانَ أَوَّلَ مَا أُنْزِلَ
فِي مُبْتَنَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَرِزْبَ بِنْتِ جَحْشٍ
أَصْبَحَ النَّبِيُّ ﷺ بِهَا عَرُوسًا فَدَعَا الْقَوْمَ فَأَصَابُوا
مِنَ الطَّعَامِ ثُمَّ خَرَجُوا وَبَقِيَ رَهْطٌ مِنْهُمْ عِنْدَ
النَّبِيِّ ﷺ فَأَطَالُوا الْمَكْثَ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَخَرَجَ
وَخَرَجْتُ مَعَهُ لِكَيْ يَخْرُجُوا فَمَشَى النَّبِيُّ ﷺ
وَمَشَيْتُ حَتَّى جَاءَ عَتَبَةُ حُجْرَةِ عَائِشَةَ ثُمَّ ظَنَّ
أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَارْجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ حَتَّى إِذَا دَخَلَ
عَلَى زَيْنَبَ فَإِذَا هُمْ جُلُوسٌ لَمْ يَقُومُوا فَارْجَعَ النَّبِيُّ
ﷺ وَرَجَعْتُ مَعَهُ حَتَّى إِذَا بَلَغَ عَتَبَةُ حُجْرَةَ عَائِشَةَ
وَوَظَنَّ أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَارْجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ
قَدْ خَرَجُوا فَضْرَبَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنِي وَبَيْنَهُ بِالسَّيْرِ
وَأُنْزِلَ الْحِجَابُ .

O GOZBI ZA KOJU SE ZAKOLJE MAKAR JEDNA OVCA

5167. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Humejd da je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kazuje:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Abdur-Rahmana b. Avfa, koji se bio oženio jednom ensarijkom: ‘Koliki si joj mehr dao?’

‘Zlata u težini (hurmine) košpice’, odgovori on.”

Humejd veli da je čuo Enesa kako kazuje:

“Kada su muhadžiri stigli u Medinu, odsjeli su kod ensarija. Tako je Abdur-Rahman b. Avf odsjeo kod Sa'da b. Rebija, koji mu je rekao: ‘Dajem ti pola svoga imetka, a razvest ću se i od jedne od svojih dviju supruga, kako bi se ti njome oženio.’

‘Allah ti podario bereket u imetku i porodici!’, reče mu on, a zatim ode na pijacu i poče trgovati. Zaradio je nešto sira i masla, i odmah se oženio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: ‘Priredi gozbu makar tako što ćeš zaklati jednu ovcu!’”

5168. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Sabita, a on od Enesa da je rekao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije priredio svadbenu gozbu nijednoj od svojih supruga kao što je to učinio kada se oženio Zejnebom. Tada je, na ime veselja, zaklao ovcu.”

5169. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Abdul-Varisa, on od Šu'ajba, a ovaj od Enesa (da je kazivao):

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio je Safijju, a zatim se oženio njome. Mehr joj je bio oslobađanje, a vjenčanje s njom Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, proslavio uz jelo od datula, masla i sira.”

بَابُ الْوَلِيمَةِ وَلَوْ بِشَاةٍ

٥١٦٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَزْزَانَ عَنْ سُوْفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَتَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ كَمْ أَصْدَقْتُهَا قَالَ وَزَنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ وَعَنْ مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ أَنَسًا قَالَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ نَزَلَ الْمُهَاجِرُونَ عَلَى الْأَنْصَارِ فَتَزَلَّ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ عَلَى سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ فَقَالَ أَقْسِمُكَ مَالِي وَأَنْزِلُ لَكَ عَنْ إِحْدَى امْرَأَتَيَّ قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ فَخَرَجَ إِلَى الشُّوقِ فَبَاعَ وَاشْتَرَى فَأَصَابَ شَيْئًا مِنْ أَقِطٍ وَسَمْنٍ فَتَزَوَّجَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْلَمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

٥١٦٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ مَا أَوْلَمَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى شَيْءٍ مِنْ نِسَائِهِ مَا أَوْلَمَ عَلَى زَيْنَبَ أَوْلَمْ بِشَاةٍ .

٥١٦٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ شُعَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَعْتَقَ صَفِيَّةَ وَتَزَوَّجَهَا وَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا وَأَوْلَمَ عَلَيْهَا بِحَيْسٍ .

5170. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Zuhejr, prenoseći od Bejana, koji kaže da je čuo Enesa kad je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stupio je u brak s jednom ženom, pa me je poslao da pozovem ljude na ručak."

O ONIMA KOJI SU PRILIKOM
ŽENIDBE POJEDINIM ŽENAMA
NAČINILI VEĆE VESELJE NEGO
KAD SU SE ŽENILI DRUGIMA

5171. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita da je kazivao:

"Spomenuli su Enesu vjenčanje Zejnebe bint Džahš, pa je rekao: 'Nisam vidio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio svadbenu gozbu bilo kojoj od svojih žena kao što je pripremio kada se oženio Zejnebom. Tada je, na ime veselja, zaklao ovcu.'"

O ONIMA KOJI SU PRILIKOM
ŽENIDBE PRIREDILI GOZBU NA KOJOJ JE
BILO MANJE (HRANE) OD JEDNE OVCE

5172. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura b. Safijje, on od svoje majke Safijje, Šejbine kćerke, da je rekla: "Prilikom vjenčanja s pojedinim svojim suprugama Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, priredio gozbu na kojoj bi ponudio dvije pregršti (mudda) ječma."

٥١٧٠. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ بَيَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ بَنَى النَّبِيُّ ﷺ بِامْرَأَةٍ فَأَرْسَلَنِي فَدَعَوْتُ رَجُلًا إِلَى الطَّعَامِ .

بَابُ مَنْ أَوْلَمَ عَلَى بَعْضِ
نِسَائِهِ أَكْثَرَ مِنْ بَعْضِ

٥١٧١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ ذَكَرَ تَزْوِيجَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ عِنْدَ أَنَسٍ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَوْلَمَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَائِهِ مَا أَوْلَمَ عَلَيْهَا أَوْلَمَ بِشَاةٍ .

بَابُ مَنْ أَوْلَمَ بِأَقْلٍ مِنْ شَاةٍ

٥١٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ عَنْ أُمِّهِ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ قَالَتْ أَوْلَمَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ بِمُدَّيْنِ مِنْ شَعِيرٍ .

O DUŽNOSTI ODZIVA NA POZIV NA SVADBENO VESELJE ILI BILO KOJI DRUGI POZIV, O ONIMA KOJI SU PRIREĐIVALI VESELJE SEDAM DANA I SLIČNO

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odredio jedan ili dva dana za veselje.

5173. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Ako neko od vas bude pozvan na (svadbeno) veselje, neka se odazove.”

5174. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, on od Ebu-Musaa, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Oslobodite roba, odazovite se onome koji vas pozove i posjetite bolesnika!”

5175. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi‘, a njemu Ahves, prenoseći od Eš‘asa, a on od Mu‘avije b. Suvejda da je Bera’ b. Azib, radijallahu anhum, rekao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero. Naredio nam je: da posjećujemo bolesnika, da pratimo dženazu, da odgovorimo onome koji kihne,¹ da izvršimo ono za što smo se zakleli da ćemo izvršiti, da pružimo pomoć obespravljenome, da širimo selam i da se odazovemo na poziv onoga koji nas pozove. Zabranio nam je: da nosimo zlatno prstenje, da upotrebljavamo srebrno posuđe, da stavljamo svilene podmetače (pod sedla na konjima),

بَابُ حَقِّ إِجَابَةِ الْوَلِيمَةِ وَالِدَعْوَةِ وَمَنْ أَوْلَمَ سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَنَحْوَهُ

وَلَمْ يُوقَّتِ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا وَلَا يَوْمَيْنِ .

٥١٧٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْوَلِيمَةِ فَلْيَأْتِهَا .

٥١٧٤ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَكُوا الْعَانِي وَأَجِيبُوا الدَّاعِيَ وَاعُودُوا الْمَرِيضَ .

٥١٧٥ . حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنِ الْأَشْعَثِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِبْرَارِ الْقَسَمِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَنَهَانَا عَنْ خَوَاتِيمِ الذَّهَبِ وَعَنْ آيَةِ الْفِضَّةِ وَعَنْ الْمَيَّائِرِ وَالْقَسِيَّةِ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَالْدِّيْبَاجِ تَابِعَهُ أَبُو عَوَانَةَ وَالشَّيْبَانِيُّ عَنْ أَشْعَثٍ فِي إِفْشَاءِ السَّلَامِ .

¹ Sunnet je onome koji kihne da kaže: *Elhamdulillah!* (hvala Allahu!), a onome koji ga čuje da uzvratiti riječima: *Jerhamukumullah!* (Allah vam se smilovao!). Prvi će zatim uzvratiti riječima: *Jehdikumullahu ve juslihu balekum!* (Allah vas uputio i vaše stanje popravio!) (op. prev.)

da oblačimo lanenu odjeću pomiješanu sa svilom, grubu svilu (istebrek) i dibadž (svileni brokat).” Ovo predanje, u pogledu širenja selama, potvrđuju Ebu-Avana i Šejbani, koji su ga čuli od Eš‘asa.²

5176. PRIČAO NAM JE Kutejba b Seid, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da da je kazivao: “Ebu-Usejd Saidi pozvao je (na veselje) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan svoje ženidbe, a služila ih je njegova supruga kao mlada.³ Znate li”, veli Sehl, “čime je napojila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Dan ranije natopila mu je nekoliko hurmi u vodu i, nakon što je jeo, time ga napojila.”⁴

ONAJ KOJI SE NE ODAZOVE POZIVU NEPOSLUŠAN JE ALLAHU I NJEGOVU POSLANIKU

5177. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je govorio: “Najgora hrana je na svadbenom veselju. Na nju se pozivaju bogataši, a zaobilaze se siromasi. Ko se ne odazove na poziv (na svadbeno veselje) neposlušan je Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.”

٥١٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ دَعَا أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي عُرْسِهِ وَكَانَتْ امْرَأَتُهُ يَوْمَئِذٍ خَادِمَتَهُمْ وَهِيَ الْعُرُوسُ قَالَ سَهْلٌ تَذَرُونَ مَا سَقَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَنْقَعَتْ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا أَكَلَ سَقَتْهُ إِيَّاهُ .

بَابُ مَنْ تَرَكَ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ

٥١٧٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى لَهَا الْأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ وَمَنْ تَرَكَ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﷺ .

2 Ovim se hadisom zabranjuje šestoro, a sedmo je svila (za muškarce) uopće. O tome će biti riječi u poglavlju *O odijevanju*. (Umdetul-kari, 20/159)

3 Ovo je bilo prije nego što je objavljen ajet kojim se naređuje hidžab. (Umdetul-kari, 20/159)

4 Iz ovih se hadisa razumije da je obaveza odazvati se na poziv onome koji pozove na svadbeno veselje. Kada je, međutim, u pitanju bilo koji drugi poziv, Ebu-Hanifa i njegovi učenici; Sevri, Malik i Šafija, i većina njegovih sljedbenika, te hanbelije smatraju da odziv nije obavezan. Odziv na svadbenu svečanost uvjetovan je time da se prilikom nje ne čini ništa što je zabranjeno. U jednom predanju navodi se da su se Ibn-Mesud i Ibn-Omer, radijallahu anhum, vratili s jednog veselja kada su primijetili slike s likovima. (Umdetul-kari, 20/159)

O ONIMA KOJI SU SE ODAZVALI NA GOZBU NA KOJOJ SU PONUĐENE SAMO NOŽNE CJEVANICE

5178. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ebu-Hazima, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Kada bih bio pozvan na (gozbu na kojoj bi mi bile ponuđene) obične kosti (ovčijih nogu), ja bih se odazvao, i kada bi mi bila poklonjena potkoljenica, ja bih je primio."¹

O ODZIVU ONOME KOJI POZOVE NA SVADBENO VESELJE ILI NA BILO ŠTA DRUGO

5179. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah b. Ibrahim, njemu Hadždžadž b. Muhammed, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže da mu je kazivao Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Odazovite se kada budete pozvani!" (Nafi') veli: "Abdullah (b. Omer) odazivao se na poziv na svadbenu veselje i druge pozive čak i kada je postio."²

بَاب مَنْ أَجَابَ إِلَى كُرَاعٍ

٥١٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ دُعِيتُ إِلَى كُرَاعٍ لَأَجَبْتُ وَلَوْ أُهْدِيَ إِلَيَّ كُرَاعٌ لَقَبِلْتُ.

بَابُ إِجَابَةِ الدَّاعِي فِي الْعُرْسِ وَغَيْرِهَا

٥١٧٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَجِيبُوا هَذِهِ الدَّعْوَةَ إِذَا دُعِيتُمْ لَهَا قَالَ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَأْتِي الدَّعْوَةَ فِي الْعُرْسِ وَغَيْرِ الْعُرْسِ وَهُوَ صَائِمٌ.

- 1 Iz ovog hadisa vidi se skromnost Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov istaknuti moral. On se trudio da oraspoloži muslimane i razveseli njihova srca, bez obzira na njihov socijalni i društveni status. Primaio je poklon od svakoga, bez obzira koliko je on bio vrijedan i odazivao se svakome ko bi ga pozvao u svoju kuću, iako je znao da neki od njih ne posjeduju mnogo i da su obični ljudi. (*Umdetul-kari*, 20/161)
- 2 Iz ovog se hadisa zaključuje da se treba odazvati na poziv i da čak ni post nije opravdanje da se ne odazove. Ukoliko posti, čovjek će prisustvovati svečanosti i dovu činiti domaćinu, a ukoliko ne posti, jest će zajedno s ostalima. Po nekima je bolje da prekine post, ako se radi o nafili. (*Umdetul-kari*, 20/163)

O ODLASKU ŽENA I DJECE NA SVADBENO VESELJE

5180. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je grupu žena i djece kako se vraćaju sa svadbenog veselja, pa je, pohvalivši ih, rekao: ‘Allaha mi, vi ste mi među najdražim.’”

O TOME TREBA LI SE VRATITI AKO SE UGLEDA NEŠTO LOŠE (ZABRANJENO)

Abdullah b. Mes‘ud vidio je sliku u jednoj kući i vratio se.

Ibn-Omer pozvao je Ebu-Ejjuba, koji je (kod njega) vidio u kući prekrivače po zidovima.³

“Žene su nas prevladale u tome”, rekao mu je Ibn-Omer, na što mu je Ebu-Ejjub odgovorio:

“Bojao sam se da ću ovo naći kod svakog drugog, samo ne kod tebe! Tako mi Allaha, ja neću jesti vašu hranu!”, i vratio se.

بَابُ ذَهَابِ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ إِلَى الْعُرْسِ

٥١٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَبْصَرَ النَّبِيَّ ﷺ نِسَاءً وَصِبْيَانًا مُقْبِلِينَ مِنْ عُرْسٍ فَقَامَ مُتَمَتِّيًا فَقَالَ اللَّهُمَّ أَنْتُمْ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ.

بَابُ هَلْ يَرْجِعُ إِذَا رَأَى مُنْكَرًا فِي الدَّعْوَةِ

وَرَأَى أَبُو مَسْعُودٍ صُورَةً فِي الْبَيْتِ فَرَجَعَ وَدَعَا ابْنَ عُمَرَ أَبَا أَيُّوبَ فَرَأَى فِي الْبَيْتِ سِتْرًا عَلَى الْجِدَارِ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ غَلَبَنَا عَلَيْهِ النِّسَاءُ فَقَالَ مَنْ كُنْتُ أَخْشَى عَلَيْهِ فَلَمْ أَكُنْ أَخْشَى عَلَيْكَ وَاللَّهِ لَا أَطْعَمُ لَكُمْ طَعَامًا فَرَجَعَ.

3 Hadis Aiše, radijallahu anha, u Muslimovoj zbirci ukazuje na islamski propis u pogledu zastiranja zidova platnom. U tom hadisu kaže se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah nam, doista, nije naredio da zastiremo kamenje i zemlju.” I potegao je prekrivač dok ga nije pocijepao. Nakon spomenutog događaja sa Abdullah b. Omerom prenosi se da je on ušao u kuću čovjeka koji ga je pozvao na vjenčanje, a kuća mu je bila prekrivena platnom, pa reče Ibn-Omer vlasniku kuće: “O ti kada se premjestila Ka’ba u tvoju kuću?!” Zatim je rekao skupini ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Neka pocijepa svaki čovjek ispred sebe!” što prenosi imam Ahmed u *Kitabuz-Zuhd (Fethul-bari, 9/158-159)*

5181. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, on od Kasima b. Muhammeda (da je kazivao):

“Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala mi je kako je kupila jastučić na kome su bile slike. Kada ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao, stao je na vratima sobe i nije ušao.”

Aiša dalje pripovijeda: “Na njegovom licu prepoznala sam srdžbu, te mu rekoh: ‘Allahov Poslaniče, ja molim oprost od Allaha i Njegova Poslanika, u čemu sam to pogriješila?’

‘A šta je s ovim jastučićem?’, upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Kupila sam ga tebi’, rekoh, ‘da na njemu sjediš i na njemu spavaš.’ Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Zaista će oni koji su ove slike naslikali biti kažnjeni na Sudnjem danu, i reći će im se: ‘Oživite ono što ste stvorili!’”, a zatim dodade: ‘Zaista meleki neće ući u kuću u kojoj se nalaze slike!’”¹

٥١٨١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا اشْتَرَتْ نَمْرُقَةً فِيهَا تَصَاوِيرٌ فَلَمَّا رَأَاهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْ فَعَرَفْتُ فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ مَاذَا أَذْنَبْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا بَالُ هَذِهِ النَّمْرُقَةِ قَالَتْ فَقُلْتُ اشْتَرَيْتُهَا لَكَ لِتَقْعُدَ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّورِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ وَقَالَ إِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الصُّورُ لَا تَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَةُ .

¹ Ovaj hadis jasno upućuje na zabranu stavljanja na zid slika živih bića. To se odnosi i na figure živih bića, koje se u nekim kućama stavljaju kao ukras po namještaju. Zato smo dužni voditi računa o izgledu unutrašnjosti svoje kuće, jer od toga zavisi da li će u njemu biti meleci. (op.prev.)

O TOME KAD ŽENA
POSLUŽUJE MUŠKARCE PRILIKOM
SVADBENOG VESELJA

5182. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla da je rekao:

“Kada se Ebu-Usejd Sa‘idi oženio, pozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe. Nije spremio hranu, niti ih je njome ponudio. Sve to je učinila njegova supruga Umm-Usejd. Ona je, uoči tog dana stavila nešto datula u kamenu posudu s vodom i, nakon što je završio s jelom, promiješala je to i time počastila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”

O UPOTREBI PIĆA OD RAZMUĆENIH
DATULA S VODOM TE UPOTREBI
DRUGIH BEZALKOHOLNIH NAPITAKA
NA SVADBENOM VESELJU

5183. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Jakub b. Abdur-Rahman Kari, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da da je kazivao:

“Ebu-Usejd Saidi pozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoje svadbeno veselje, pa ih je tada služila njegova supruga (mlada). Kasnije je kazivala (ili je on kazivao): ‘Znate li šta sam pripremila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem? Noć ranije stavila sam mu u vodu nekoliko datula u kamenoj posudi.’”

بَابُ قِيَامِ امْرَأَةٍ عَلَى الرِّجَالِ
فِي الْعُرْسِ وَخِدْمَتِهِمْ بِالنَّفْسِ

٥١٨٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ قَالَ لَمَّا عَرَسَ أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ دَعَا النَّبِيَّ ﷺ وَأَصْحَابَهُ فَمَا صَنَعَ لَهُمْ طَعَامًا وَلَا قَرْبَةً إِلَيْهِمْ إِلَّا امْرَأَتُهُ أُمُّ أُسَيْدٍ بَلَّتْ تَمَرَاتٍ فِي تَوْرٍ مِنْ حِجَارَةٍ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا فَرَّغَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الطَّعَامِ أَمَاتَتْهُ لَهُ فَسَقَتْهُ تُحِفُّهُ بِذَلِكَ .

بَابُ النَّقِيعِ وَالشَّرَابِ الَّذِي لَا يُسْكِرُ فِي الْعُرْسِ

٥١٨٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَارِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ أَنَّ أَبَا أُسَيْدٍ السَّاعِدِيَّ دَعَا النَّبِيَّ ﷺ لِعُرْسِهِ فَكَانَتْ امْرَأَتُهُ خَادِمَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَهِيَ الْعُرُوسُ فَقَالَتْ أَوْ قَالَ أَتَدْرُونَ مَا أَنْقَعْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنْقَعْتُ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فِي تَوْرٍ .

O BLAGOM I LJUBAZNOM POSTUPANJU PREMA ŽENAMA

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Žena je kao (krivo) rebro...”

5184. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Žena je kao (krivo) rebro: ako ga uznastojiš ispraviti, slomit ćeš ga a ako se želiš okoristiti njime, okoristićeš se a u njoj je nakrivljenost.”

O PREPORUČIVANJU POSEBNE PAŽNJE PREMA ŽENAMA

5185. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Husejn Džu‘fi, prenoseći od Zaide, on od Mejsere, ovaj od Ebu-Hazima, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Ko vjeruje u Allaha i budući svijet neka ne uznemirava svoga komšiju!”

5186. “Pažljivo postupajte sa ženama, jer su one stvorene od rebra. A najiskrivljeniji dio rebra njegov je najviši dio. Ako ga htjedneš ispravljati, slomit ćeš ga; a ako ga ostaviš, ostat će krivo. Zato primite oporuku, pa lijepo postupajte sa ženama!”

بَابُ الْمُدَارَاةِ مَعَ النِّسَاءِ

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّمَا الْمَرْأَةُ كَالضِّلَعِ .

٥١٨٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ الْمَرْأَةُ كَالضِّلَعِ إِنْ أَقَمْتَهَا كَسَرْتَهَا وَإِنْ اسْتَمْتَعْتَ بِهَا اسْتَمْتَعْتَ بِهَا وَفِيهَا عَوَجٌ .

بَابُ الْوَصَاةِ بِالنِّسَاءِ

٥١٨٥ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ الْجُعْفِيُّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ مَيْسَرَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُوْذِي جَارَهُ .

٥١٨٦ . وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا فَإِنَّهُنَّ خُلِقْنَ مِنْ ضِلَعٍ وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلَعِ أَعْلَاهُ فَإِنْ ذَهَبْتَ تُقِيمُهُ كَسَرْتَهُ وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ فَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا .

5187. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je rekao:

“Za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čuvali smo se neprimjerenih riječi i postupaka prema svojim ženama, jer smo se bojali da o nama nešto u Kur'anu ne bude objavljeno. A kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio (na onaj svijet), govorili smo bez (ustručavanja) i slobodnije postupali prema svojim ženama.”¹

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“O VJERNICI, SEBE I PORODICE
SVOJE ČUVAJTE OD VATRE...”²

5188. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejuba, on od Nafija, a ovaj od Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:

“Svi ste vi čuvari, i svi ste odgovorni! Imam (vladar) je čuvar, i snosi odgovornost; domaćin je čuvar svoje porodice, i snosi odgovornost (za nju); žena je čuvar kuće svoga muža, i odgovorna je (za nju); rob je čuvar imetka svoga gospodara, i odgovoran je (za njega). Zaista, ste svi vi pastiri, i odgovorni ste (za svoja stada)!”

٥١٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نَتَّقِي الْكَلَامَ وَالْأَنْبِسَاطَ إِلَى نِسَائِنَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ هَيْبَةً أَنْ يَنْزَلَ فِينَا شَيْءٌ فَلَمَّا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ تَكَلَّمْنَا وَانْبَسَطْنَا .

بَاب (قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا)

٥١٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو الثَّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ فَالْإِمَامُ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَهِيَ مَسْئُولَةٌ وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ أَلَا فِكْلُكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ .

1 Ovo se odnosi opet na ono što je u okviru dozvoljenog.

2 Et-Tahrim, 6.

O LIJEPOM OPHODENJU PREMA SUPRUZI

بَابُ حُسْنِ الْمَعَاشِرَةِ مَعَ الْأَهْلِ

5189. PRIČALI SU NAM Sulejman b. Abdur-Rahman i Ali b. Hudžr, njima Isa b. Junus, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od Abdullaha b. Urve, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala: “Sastalo se jedanaest žena i obećalo da jedna drugoj ništa u vezi sa svojim muževima neće sakriti. Prva reče: ‘Moj je muž sličan lošem devinom mesu. Ono se nalazi na vrhu teško pristupačnog brda, na koje se s mukom uspinje, a i kad se do njega dođe, nije vrijedno da se ponese.’¹ Druga reče: ‘Ja svoga muža ne smijem ni spomenuti, jer se bojim da ću ostati bez njega. Ako o njemu budem govorila, mogu samo pričati o grbavosti njegovih leđa i napuhanosti njegova stomaka.’ Treća reče: ‘Moj je muž izuzetno strog: ako progovorim, rastavit će se od mene; a ako ušutim, ostat ću ni na čemu, ni udata ni slobodna.’² Četvrta reče: ‘Moj je muž (dobar) kao najljepša noć, ni vruća ni hladna. Od njega ne osjećam bojazan, niti će mu dosaditi druženje sa mnom.’³ Peta reče: ‘Moj je muž u kući potpuno nemaran, a kada izađe iz kuće, hrabar je kao lav. On uopće ne pita za ono što nestane.’⁴ Šesta reče: ‘Kada moj muž jede, on sve pojede; kada pije, sve iskap; kada legne, dobro se pokrije i uopće ne pruža ruku da otkrije moju žalost.’ Sedma reče: ‘Moj muž ni u čemu ne uspijeva i veoma je nesnalažljiv. Sve se postojeće bolesti u njemu nalaze: ili žestoko udari,

٥١٨٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَعَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَا أَخْبَرَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَلَسَ إِحْدَى عَشْرَةَ امْرَأَةً فَتَعَاهَدْنَ وَتَعَاقِدْنَ أَنْ لَا يَكْتُمْنَ مِنْ أَخْبَارِ أَزْوَاجِهِنَّ شَيْئًا قَالَتِ الْأُولَى زَوْجِي لَحْمٌ جَمَلٌ غَثٌّ عَلَى رَأْسِ جَبَلٍ لَا سَهْلَ فَيُرْتَقَى وَلَا سَمِينٌ فَيُنْتَقَلُ قَالَتِ الثَّانِيَةُ زَوْجِي لَا أَبْتُ خَبْرَهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ لَا أَذَرَهُ إِنْ أَذْكُرُهُ أَذْكُرَ عَجْرَهُ وَبَجْرَهُ قَالَتِ الثَّالِثَةُ زَوْجِي الْعَشَنُّ إِنْ أَنْطِقُ أُطْلَقُ وَإِنْ أَسْكُتُ أُعْلَقُ قَالَتِ الرَّابِعَةُ زَوْجِي كَلِيلُ تِهَامَةٍ لَا حَرٌّ وَلَا قُرٌّ وَلَا مَخَافَةٌ وَلَا سَامَةٌ قَالَتِ الْخَامِسَةُ زَوْجِي إِنْ دَخَلَ فَهَدَّ وَإِنْ خَرَجَ أَسَدٌ وَلَا يَسْأَلُ عَمَّا عَهِدَ قَالَتِ السَّادِسَةُ زَوْجِي إِنْ أَكَلَ لَفَّ وَإِنْ شَرِبَ اشْتَفَّ وَإِنْ اضْطَجَعَ التَّفَّ وَلَا يُوَلِّجُ الْكَفَّ لِيَعْلَمَ الْبَثَّ قَالَتِ السَّابِعَةُ زَوْجِي غَيَايَاءُ أَوْ عَيَايَاءُ طَبَاقَاءُ كُلُّ دَاءٍ لَهُ دَاءٌ شَجَكَ أَوْ فَلَكَ أَوْ جَمَعَ كُلًّا لَكَ قَالَتِ الثَّامِنَةُ زَوْجِي الْمَسُّ

- 1 Ona želi kazati kako je njen muž bezvrijedan, isto kao što je loše devino meso bezvrijedno u odnosu na ovčije. I ono malo kvaliteta koji posjeduje prigušeno je njegovom škrtošću i lošim ponašanjem. (*Umdetul-kari*, 20/170)
- 2 Ona želi kazati da je njen muž tako strog i osor da mu ništa ne smije prigovoriti, jer će se, u suprotnom, rastaviti od nje. A ako, pak, ne bude ništa govorila, živjet će u teškom i nepodnošljivom stanju, ni udata ni slobodna da se za drugoga uda. (*Umdetul-kari*, 20/170)
- 3 Ona svog muža hvali, poredeći ga s tihom proljetnom noći. Ovakve su noći ugodne, nisu vruće, i to je u arapskim predjelima najljepši dio godine. (*Umdetul-kari*, 20/170)
- 4 Ovim riječima ona želi kazati da je njen muž blag i prijatan prema prijateljima, a oštar i strog prema neprijateljima, te da se ne raspituje o onome što mu od imetka nestane, niti se osvrće na nedostatke koje bi trebalo otkloniti u kući. (*Umdetul-kari*, 20/171)

ili slomi, ili jedno i drugo.⁵ Osmu reče: ‘Moj je muž nježan. Kada ga dodirneš, kao da si dodirnuo zečiju dlaku; a mirisa je lijepog kao u šafrana.’ Deveta reče: ‘Moj je muž visoko ugledan, visokog stasa, širokogrudan i uvijek je u društvu.’⁶ Deseta reče: ‘Moj muž Malik je toliko dobar da je bolji od bilo čega drugog što se može imati. On posjeduje mnogo lijepih deva, koje su najčešće pred kućom, a vrlo rijetko idu na ispašu. Kad god čuju zvuk defa, mogu biti sigurne u svoju propast.’⁷ Jedanaesta reče: ‘Moj muž je Ebu-Zer’, a znate li vi ko je Ebu-Zer? Moje je uši ukrasio nakitom, a tijelo napunio salom i tako me usrećio da mi je duša vesela. Našao me je pod jednim brdom u siromašnoj porodici, pa me je doveo u dobrostojeću porodicu, koja obiluje konjima, devama i uhranjenim ovcama. Kad mu se obratim, on to lijepo prihvati, a kad legnem da spavam, ne moram žuriti s ustajanjem. Ja pijem dok se ne zadovoljim. A majka Ebu-Zer’ova, znate li vi ko je ona? U njenoj se prostranoj kući nalazi mnogo prepunih sehara. A sin Ebu-Zer’ov, znate li vi ko je on? Njegova je postelja poput prelijepih korica sablje, a hrani se mlijekom mlade ovce. A kćerka Ebu-Zer’ova, znate li vi ko je ona? Ona je poslušna svome ocu i svojoj majci, punačka je tijela, i inoća joj sigurno zavidi. A robinja Ebu-Zer’ova, znate li vi ko je ona? Ona uopće ne prenosi naše razgovore, ništa od naše hrane ne uzima, niti u kući bilo šta od smeća ostavlja. Pa ipak, Ebu-Zer’ jednom je prilikom, kad se stapovi prelijevaše, izišao i ugledao neku ženu. S njom bijahu dva njena sinčića kao dva pantera. Igrali su se s dva nara koja su prolazila

مَسَّ أَرْنبَ وَالرَّيْحُ رِيحُ زَرْبٍ قَالَتِ التَّاسِعَةُ
زَوْجِي رَفِيعُ الْعِمَادِ طَوِيلُ النَّجَادِ عَظِيمُ الرَّمَادِ
قَرِيبُ الْبَيْتِ مِنَ النَّادِ قَالَتِ الْعَاشِرَةُ زَوْجِي
مَالِكٌ وَمَا مَالِكٌ مَالِكٌ خَيْرٌ مِنْ ذَلِكَ لَهُ إِبِلٌ
كَثِيرَاتُ الْمَبَارِكِ قَلِيلَاتُ الْمَسَارِحِ وَإِذَا سَمِعْنَ
صَوْتَ الْمِزْهَرِ أَتَيْنَ أَنَّهُنَّ هَوَالِكُ قَالَتِ الْحَادِيَةُ
عَشْرَةَ زَوْجِي أَبُو زَرْعٍ وَمَا أَبُو زَرْعٍ أَنَسٌ مِنْ
حُلِيٍّ أُذُنِي وَمَلَأَ مِنْ شَحْمِ عَضْدِي وَبَجَجَنِي
فَبَجَحْتُ إِلَيَّ نَفْسِي وَجَدَنِي فِي أَهْلِ غَنِيمَةٍ بِشَقٍّ
فَجَعَلَنِي فِي أَهْلِ صَهِيلٍ وَأَطِيطٍ وَدَائِسٍ وَمُنَقٍّ
فَعِنْدَهُ أَقُولُ فَلَا أَقْبَحُ وَأَرْقُدُ فَاتَّصَبَحُ وَأَشْرَبُ
فَاتَّقَنَحُ أُمُّ أَبِي زَرْعٍ فَمَا أُمُّ أَبِي زَرْعٍ عَكُومُهَا
رَدَاخٌ وَبَيْتُهَا فَسَاخٌ ابْنُ أَبِي زَرْعٍ فَمَا ابْنُ أَبِي زَرْعٍ
مَضْجَعُهُ كَمَسَلٌ شَطْبَةٌ وَيُشْبِعُهُ ذِرَاعُ الْجَفَرَةِ بِنْتُ
أَبِي زَرْعٍ فَمَا بِنْتُ أَبِي زَرْعٍ طَوْعُ أَبِيهَا وَطَوْعُ أُمِّهَا
وَمِلْءُ كِسَانِهَا وَغَيْظُ جَارَتِهَا جَارِيَةُ أَبِي زَرْعٍ فَمَا
جَارِيَةُ أَبِي زَرْعٍ لَا تَبْتُ حَدِيثَنَا تَبْشِيًّا وَلَا تُنْقُتُ
مِيرَتَنَا تَنْقِيًّا وَلَا تَمْلَأُ بَيْتَنَا تَعْشِيًّا قَالَتْ خَرَجَ
أَبُو زَرْعٍ وَالْأَوْطَابُ تُمَخَّضُ فَلَقِيَ امْرَأَةً مَعَهَا
وَلَدَانِ لَهَا كَالْفَهْدَيْنِ يَلْعَبَانِ مِنْ تَحْتِ خَصْرِهَا

- 5 Ona kaže kako je njen muž nespretno i ogrezao u svim mogućim negativnostima. Loše se ophodi sa svojom suprugom, tukući je i vrijeđajući, iako nije u stanju da udovolji njenim potrebama. Ako s njim progovori, on je izgrdi, a ako se s njim našali, on joj glavu razbije. A kada se naljuti, ne gleda gdje će je udariti, po glavi ili bilo kojem drugom dijelu tijela.
- 6 Riječima “uvijek u društvu” ona želi kazati kako je on stalno s ljudima i da ih često sebi zove, a i oni njega, za razliku od škrtice, koji bježi od ljudi kako ih ne bi morao pozvati sebi. (Umdetul-kari, 20/172)
- 7 Ovim riječima ona hvali svoga muža i govori o njegovoj darežljivosti. On ne pušta svoje deve daleko od kuće, kako bi mogao ugostiti goste kad dođu. Prilikom svakog dolaska gostiju, on bi ložio vatru i priređivao veselje uz zvukove defa, tako da se znalo da će deve zaklati i svježe meso gostima primaknuti.

ispod njenih leđa. Nakon toga on se rastavio od mene, a oženio se njome. Ja sam se poslije toga udala za jednog uglednog čovjeka, koji je jahao dobra trkaćeg konja, posjedovao najskuplja koplja, podario mi veliko blago i poklonio od svake vrste stoke po par, rekavši: ‘Jedi Umm-Zer’ i podmiri svoju porodicu!’ Ipak, kada bih sakupila sve što mi je dao, ne bih mogla napuniti ni najmanju posudu koju sam imala kod Ebu-Zer’a.”

Aiša veli da joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ja sam tebi ono što je Ebu-Zer’ bio Ummi-Zer’.”

Ebu-Abdullah (Buhari) veli da je Seid b. Seleme, prenoseći od Hišama, rekao: “*Ve la tu’aššiš bejten ta’sišen* (umjesto: *ve la temleu bejten ta’sišen*).”¹

Ebu-Abdullah, također, veli da su neki rekli: “*Etekammehu* (s mimom) je ispravnije od *etekannehu* (“Ja pijem dok se ne zadovoljim).”

5190. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma’mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše da je rekla:

“Abesinci su se igrali svojim kopljima; Poslanik me je, sallallahu alejhi ve sellem, zaklonio, a ja sam gledala kako se igraju. Ostala bih tako gledajući sve dok sama ne bih krenula. Zato imajte obzira prema mladoj ženi koja ima želju da osjeti zabavu!”

O TOME KADA ČOVJEK SAVJETUJE SVOJU KĆERKU O PRILIKAMA NJENOG MUŽA

5191. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu’ajb, prenoseći od Zuhrija, koji kaže da mu je saopćio Ubejdullah b. Abdullah b. Ebu-Sevr, prenoseći od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Stalno sam mislio da upitam Omera b. Hattaba o dvjema ženama Poslanikovim, sallallahu alejhi ve

بِرْمَانَتَيْنِ فَطَلَّقْنِي وَنَكَحَهَا فَكَحْتُ بَعْدَهُ رَجُلًا سَرِيًّا رَكِبَ شَرِيًّا وَأَخَذَ خَطِيًّا وَأَرَاخَ عَلَيَّ نَعْمًا ثَرِيًّا وَأَعْطَانِي مِنْ كُلِّ رَائِحَةٍ زَوْجًا وَقَالَ كُلِّي أُمَّ زَرْعٍ وَمِيرِي أَهْلَكَ قَالَتْ فَلَوْ جَمَعْتُ كُلَّ شَيْءٍ أَعْطَانِيهِ مَا بَلَغَ أَصْغَرَ آيَةِ أَبِي زَرْعٍ قَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كُنْتُ لَكَ كَأَبِي زَرْعٍ لَأُمِّ زَرْعٍ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَعِيدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ هِشَامٍ وَلَا تُعَشِّشُ بَيْنَنَا تَعْشِيشًا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فَاتَّقَمَّحْ بِالْمِيمِ وَهَذَا أَصَحُّ.

٥١٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ الْحَبَشُ يَلْعَبُونَ بِحِرَابِهِمْ فَسَتَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا أَنْظُرُ فَمَا زِلْتُ أَنْظُرُ حَتَّى كُنْتُ أَنَا أَنْصَرِفُ فَاقْدُرُوا قَدَرَ الْجَارِيَةِ الْحَدِيثَةِ السَّنِّ تَسْمَعُ اللَّهْوَ.

بَابُ مَوْعِظَةِ الرَّجُلِ ابْنَتَهُ لِحَالِ زَوْجِهَا

٥١٩١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي ثَوْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمْ أَزَلْ حَرِيصًا عَلَى أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ عَنِ الْمُرَاتَيْنِ مِنَ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّتَيْنِ

1 Prvo znači da ne ostavlja smeća u kući, a drugo da kuću ne prlja rađajući djecu iz bluda.

sellem, za koje je Uzvišeni Allah rekao: ‘Ako se vas dvije pokajete Allahu – time ste upravile vaša srca prema istini’ (Et-Tahrim, 4).

Jednom prilikom on je krenuo na hadždž, te sam i ja pošao s njim. Skrenuo je s puta, a i ja sam skrenuo s njim, noseći posudu za vodu. Obavio je nuždu, a zatim se vratio, te sam mu iz posude polio na ruke, a on je uzeo abdest. Nakon toga sam ga (iskoristivši se prilikom) upitao: ‘Vladaru pravovjernih, koje su to dvije žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, za koje je Uzvišeni Allah rekao: ‘Ako se vas dvije pokajete Allahu – time ste upravile vaša srca prema istini’?’

‘Čudi me da ti to ne znaš, Ibn-Abbase! Bile su to Aiša i Hafsa’, odgovori mi on.

Tada je Omer, počevši govoriti o tom slučaju, rekao: ‘Ja i moj komšija ensarija iz plemena Benu-Umejja b. Zejd, koje je bilo iz sela blizu Medine, naizmjenično smo silazili do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: on jedan dan, a ja drugi. Kada bih ja silazio, prenosio bih mu šta se toga dana desilo (šta je objavljeno i slično), a kada bi silazio on, činio bi isto.

Mi, Kurejševici, bili smo strogi prema svojim ženama, a kada smo došli kod ensarija, vidjeli smo da njih nadvladaju njihove žene. Naše su žene odmah počele prihvaćati njihove postupke, te sam ja viknuo na svoju ženu, a ona mi (na to) uzvratila. Zabranio sam joj da mi uzvraća, ali mi ona reče: ‘Zašto mi braniš da ti uzvraćam? Tako mi Allaha, i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene s njim raspravljaju! Jedna od njih zna ga izbjegavati cijeli dan, sve do noći!’ To me je rasrdilo, te rekoh: ‘Propala je ona od njih koja to čini!’

Obukao sam se zatim i sišao (u grad). Ušao sam kod Hafse i upitao je: ‘Hafso, je li koja od vas naljuti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po cijeli dan, sve do noći?’

‘Da’, odgovorila mi je.

‘Teško tebi’, rekoh joj, ‘nesretna si i propala! Zar se

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا) حَتَّى حَجَّ وَحَجَّجْتُ مَعَهُ وَعَدَلْتُ وَعَدَلْتُ مَعَهُ بِإِدَاوَةٍ فَتَبَرَّزْتُ ثُمَّ جَاءَ فَسَكَبْتُ عَلَى يَدَيْهِ مِنْهَا فَتَوَضَّأَ فَقُلْتُ لَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ الْمَرَّاتَانِ مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّتَانِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا) قَالَ وَاعْجَبَا لَكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ هُمَا عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ ثُمَّ اسْتَقْبَلَ عُمَرُ الْحَدِيثَ يَسُوقُهُ قَالَ كُنْتُ أَنَا وَجَارٌ لِي مِنَ الْأَنْصَارِ فِي بَنِي أُمَيَّةَ ابْنِ زَيْدٍ وَهُمْ مِنْ عَوَالِي الْمَدِينَةِ وَكُنَّا نَتَنَاقَبُ النُّزُولَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَيَنْزِلُ يَوْمًا وَأَنْزَلَ يَوْمًا فَإِذَا نَزَلْتُ جِئْتُهُ بِمَا حَدَّثَ مِنْ خَبَرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ مِنَ الْوَحْيِ أَوْ غَيْرِهِ وَإِذَا نَزَلَ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ وَكُنَّا مَعَشَرَ قُرَيْشٍ نَغْلِبُ النِّسَاءَ فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى الْأَنْصَارِ إِذَا قَوْمٌ تَغْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ فَطَفِقَ نِسَاؤُنَا يَأْخُذْنَ مِنْ أَدَبِ نِسَاءِ الْأَنْصَارِ فَصَحَبْتُ عَلَى امْرَأَتِي فَرَاغَعْتَنِي فَأَنْكَرْتُ أَنْ تُرَاجِعَنِي قَالَتْ وَلَمْ تُنْكِرْ أَنْ أُرَاجِعَكَ فَوَاللَّهِ إِنْ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ لَيُرَاجِعُنَّهُ وَإِنْ إِحْدَاهُنَّ لَتَهْجُرُهُ الْيَوْمَ حَتَّى اللَّيْلِ فَأَفْزَعَنِي ذَلِكَ وَقُلْتُ لَهَا قَدْ خَابَ مَنْ فَعَلَ ذَلِكَ مِنْهُنَّ ثُمَّ جَمَعْتُ عَلَى تِيَابِي فَنَزَلْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَقُلْتُ لَهَا أَيُّ حَفْصَةُ أَتَغَاضِبُ إِحْدَاكُمُ النَّبِيَّ ﷺ الْيَوْمَ حَتَّى اللَّيْلِ قَالَتْ نَعَمْ فَقُلْتُ قَدْ خَبِتَ وَخَسِرْتَ أَفْتَأْمِنِينَ أَنْ يَغْضَبَ اللَّهُ لِعُضْبِ رَسُولِهِ ﷺ فَتَهْلِكِي لَا تَسْتَكْثِرِي النَّبِيَّ ﷺ وَلَا تُرَاجِعِيهِ فِي شَيْءٍ وَلَا تَهْجُرِيهِ وَسَلِّبْنِي مَا بَدَا لَكَ وَلَا يَغُرَّنَكَ أَنْ

ne bojiš da se Uzvišeni Allah ne rasrdi zbog ljutnje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, pa da to bude razlogom tvoje propasti?! Nemoj mnogo tražiti od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nemoj s njim raspravljati i nemoj ga izbjegavati! A od mene traži što god želiš, i neka te ne buni to što je tvoja komšinica ljepša i draža Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od tebe!’, (rekoh, misleći na Aišu).¹

Razgovarali smo o tome’, kaže Omer, ‘kako Gasani spremaju svoje konje da nas napadnu.

Moj drug ensarija sišao je (u grad) onoga dana kad je bilo njegov red. Vratio se navečer i jako zalupao na moja vrata, govoreći: ‘Je li on tu?’ Uplašio sam se i izišao pred njega.

‘Danas se desilo nešto krupno!’, zavapi on.

‘Šta se desilo? Je su li stigli Gasani?’, upitao sam, a on odgovori: ‘Ne, već gore i strašnije od toga! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razveo se od svojih žena!’ Kaže Ubejd b. Hunejn: Čuo je Ibn-Abbas od Omera pa je rekao: Povukao se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od svojih žena.

‘Nesretna je i propala Hafsa! Ja sam i pretpostavljao da će se to uskoro desiti’, rekoh ja.

Obukao sam se i klanjao sabah-namaz s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. On je potom ušao u svoju sobu i u njoj se osamio, a ja sam otišao kod Hafse i zatekao je kako plače.

‘Zašto plačeš? Zar te nisam upozorio na ovo?!

Je li se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razveo od vas?’, upitao sam je, a ona odgovori: ‘Ne znam! Eno ga u njegovoj sobi.’

Izišao sam i došao do minbera, zatekavši oko njega nekoliko ljudi. Neki su plakali. Malo sam sjeo s njima, ali nisam mogao izdržati taj osjećaj, te sam otišao do sobe u kojoj je bio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao jednom njegovom crnom slugi: ‘Zatraži dopuštenje za Omera!’ Sluga je ušao

كَانَتْ جَارَتُكَ أَوْضَأَ مِنْكَ وَأَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ عَائِشَةَ قَالَ عُمَرُ وَكُنَّا قَدْ تَحَدَّثْنَا أَنَّ غَسَّانَ تَعْلُ الْحَيْلَ لِعِزُونَا فَنَزَلَ صَاحِبِي الْأَنْصَارِيُّ يَوْمَ نَوْبَتِهِ فَرَجَعَ إِلَيْنَا عِشَاءً فَضْرَبَ بِأَبِي ضَرْبًا شَدِيدًا وَقَالَ أَنْتُمْ هُوَ فَفَزِعْتُ فَخَرَجْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ قَدْ حَدَّثَ الْيَوْمَ أَمْرٌ عَظِيمٌ قُلْتُ مَا هُوَ أَجَاءَ غَسَّانُ قَالَ لَا بَلْ أَعْظَمُ مِنْ ذَلِكَ وَأَهْوَلُ طَلَّقَ النَّبِيُّ ﷺ نِسَاءَهُ وَقَالَ عُيَيْدُ بْنُ حُنَيْنٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ فَقَالَ اعْتَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ أَزْوَاجَهُ فَقُلْتُ خَابَتْ حَفْصَةُ وَخَسِرَتْ قَدْ كُنْتُ أَظُنُّ هَذَا يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ فَجَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي فَصَلَّيْتُ صَلَاةَ الْفَجْرِ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مَشْرُبَةً لَهُ فَاعْتَزَلَ فِيهَا وَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَإِذَا هِيَ تَبْكِي فَقُلْتُ مَا يُبْكِيكَ أَلَمْ أَكُنْ حَذَرْتُكَ هَذَا أَطْلَقُكَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَتْ لَا أَدْرِي هَا هُوَ ذَا مُعْتَزِلٌ فِي الْمَشْرُبَةِ فَخَرَجْتُ فَجِئْتُ إِلَى الْمُنْبَرِ فَإِذَا حَوْلَهُ رَهْطٌ يَبْكِي بَعْضُهُمْ فَجَلَسْتُ مَعَهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ الْمَشْرُبَةَ الَّتِي فِيهَا النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ لِلْغُلَامِ لَهُ أَسْوَدَ اسْتَأْذِنْ لِعُمَرَ فَدَخَلَ الْغُلَامُ فَكَلَّمَ النَّبِيَّ ﷺ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ كَلَّمْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَّتْ فَانْصَرَفْتُ حَتَّى جَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمُنْبَرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ فَقُلْتُ لِلْغُلَامِ اسْتَأْذِنْ لِعُمَرَ فَدَخَلَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ قَدْ ذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَّتْ فَارْجَعْتُ فَجَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمُنْبَرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ

¹ Ovim on želi kazati: to što Aiša, možda, radi nešto od ovoga što ja tebi zabranjujem, ne čini to i ti. (Umdetul-kari, 20/182)

i obavijestio (o tome) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim se vratio i rekao: 'Obavijestio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenuo mu tebe, ali je on šutio.'

Ja sam se tada udaljio i sjeo s onom grupom ljudi koji su bili kod minbera, ali me je ponovo nadvladao osjećaj (tegobe), te sam opet otišao i rekao onom slugi: 'Zatraži dopuštenje za Omera!' On je ušao, ali se ubrzo vratio govoreći: 'Spomenuo sam te Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali je on samo šutio.' Ja sam se (ponovo) vratio i sjeo s grupom ljudi pored minbera, ali me je (ponovo) nadvladao moj osjećaj, te sam (još jednom) otišao i rekao onom slugi: 'Zatraži dopuštenje za Omera!' On je ušao, ali se opet vratio govoreći: 'Spomenuo sam te Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali je on samo šutio.' I kada sam se okrenuo i počeo udaljavati, sluga me je pozvao rekavši: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio ti je (da uđe)!' Ušao sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i našao ga kako leži na goloj hasuri, bez postelje; tragovi hasure ocrtavali su mu se na koži. Bio je naslonjen na kožni jastuk koji je bio ispunjen vlaknima (palme). Nazvao sam mu selam, a zatim, stojeći na nogama, rekao: 'Allahov Poslaniče, jesi li se razveo od svojih suprug?' On je tada podigao pogled prema meni i rekao: 'Ne!'

'Allah je najveći!', uzviknuh ja, a potom, još stojeći na nogama, otpočeh: 'Allahov Poslaniče! Da si me samo vidio (ranije). Mi, Kurejševici, bili smo strogi prema svojim ženama, ali kada smo došli u Medinu, zatekli smo narod koji nadvladavaju njihove žene!' Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, na to nasmiješio. 'Allahov Poslaniče', nastavih ja, 'da si me samo vidio kada sam ušao kod Hafse i rekao joj: 'Neka te ne buni to što je tvoja komšinica ljepša i draža Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od tebe!', (misleći na Aišu).

Na to se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo nasmiješio. Kada sam to opazio, sjeo sam i pogledao

الْغُلَامَ فَقُلْتُ اسْتَأْذِنَ لِعُمَرَ فَدَخَلَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيَّ فَقَالَ قَدْ ذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَتَ فَلَمَّا وَلَّيْتُ مُنْصَرِفًا قَالَ إِذَا الْغُلَامُ يَدْعُونِي فَقَالَ قَدْ أَذِنَ لَكَ النَّبِيُّ ﷺ فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَإِذَا هُوَ مُضْطَجِعٌ عَلَى رِمَالٍ حَصِيرٍ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ فِرَاشٌ قَدْ أَثَرِ الرِّمَالُ بِجَنْبِهِ مُتَكِنًا عَلَى وَسَادَةٍ مِنْ أَدَمٍ حَشَوْهَا لَيْفٌ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ قُلْتُ وَأَنَا قَائِمٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَطَلَقْتَ نِسَاءَكَ فَرَفَعَ إِلَيَّ بَصَرَهُ فَقَالَ لَا فَقُلْتُ اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ قُلْتُ وَأَنَا قَائِمٌ أَسْتَأْنِسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ رَأَيْتَنِي وَكُنَّا مَعَشَرَ قُرَيْشٍ نَغْلِبُ النِّسَاءَ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ إِذَا قَوْمٌ تَغْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ رَأَيْتَنِي وَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَقُلْتُ لَهَا لَا يَغْرَنكِ أَنْ كَانَتْ جَارَتِكَ أَوْضَأَ مِنْكَ وَأَحَبَّ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ يُرِيدُ عَائِشَةَ فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ ﷺ تَبَسُّمَةً أُخْرَى فَجَلَسْتُ حِينَ رَأَيْتُهُ تَبَسَّمَ فَرَفَعْتُ بَصَرِي فِي بَيْتِهِ فَوَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ فِي بَيْتِهِ شَيْئًا يَرُدُّ الْبَصَرَ غَيْرَ أَهْبَةِ ثَلَاثَةٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ فَلْيُوسِّعْ عَلَيَّ أَمَّتِكَ فَإِنَّ فَارِسَ وَالرُّومَ قَدْ وَسَّعَ عَلَيْهِمْ وَأَعْطُوا الدُّنْيَا وَهُمْ لَا يَعْبُدُونَ اللَّهَ فَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ وَكَانَ مُتَكِنًا فَقَالَ أَوْفِي هَذَا أَنْتَ يَا ابْنَ الْخَطَابِ إِنَّ أَوْلَيْكَ قَوْمٌ عَجَّلُوا طَبَائِبَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَغْفِرْ لِي فَأَعْتَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ نِسَاءَهُ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ الْحَدِيثِ حِينَ أَفْشَتْهُ حَفْصَةُ إِلَى عَائِشَةَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَكَانَ قَالَ مَا أَنَا بِدَاخِلٍ عَلَيْهِنَّ شَهْرًا مِنْ شِدَّةِ مَوْجِدَتِهِ عَلَيْهِنَّ حِينَ

po njegovoj kući. Tako mi Allaha, u njegovoj kući nisam vidio ništa što bi privuklo pogled, izuzev tri neuštavljene kože. ‘Allahov Poslaniče’, rekoh mu, ‘moli Uzvišenog Allaha da podari dosta blagodati tvome ummetu, jer je Perzijancima i Rimljanima dato mnogo dunjalučkih blagodati, a oni ne obožavaju Allaha!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada se uspravio, i dalje, nakon što je bio naslonjen, sjedeći rekao: ‘Zar si ti u tome, sine Hattabov? Oni su narod kojem su užici dati već na ovom svijetu!’

‘Allahov Poslaniče, zatraži oprost od Allaha za mene!’, rekoh ja.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog tih se riječi, kada ga je Hafsa odala Aiši,¹ bio odvojio od svojih supruge 29 noći, a bio je rekao da kod njih neće ulaziti mjesec dana. Bio se jako naljutio na njih, kada ga je Uzvišeni Allah ukorio.² Kada je prošlo 29 noći, on je ušao kod Aiše, počevši od nje.

‘Allahov Poslaniče’, rekla mu je ona, ‘ti si se zakleo da kod nas nećeš dolaziti mjesec dana, a danas je prošla tek 29. noć; ja ih tačno brojim?’ On tada reče: ‘Mjesec ima 29 noći!’, a taj je mjesec i imao 29 noći.” Aiša (o tome) pripovijeda: “Zatim je Allah objavio (ajet kojim su žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, stavljene pred) izbor.³ On je počeo sa mnom, prije ostalih svojih žena, pa sam ja izabrala njega. Zatim je ponudio sve svoje žene da biraju, pa su sve kazale isto ono što sam ja rekla.”⁴

عَاتِبَهُ اللَّهُ فَلَمَّا مَضَتْ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فَبَدَأَ بِهَا فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ كُنْتَ قَدْ أَقْسَمْتَ أَنْ لَا تَدْخُلَ عَلَيْنَا شَهْرًا وَإِنَّمَا أَصْبَحْتَ مِنْ تِسْعٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَعَدُّهَا عَدًّا فَقَالَ الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً فَكَانَ ذَلِكَ الشَّهْرُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً قَالَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى آيَةَ التَّخْيِيرِ فَبَدَأَ بِي أَوَّلَ امْرَأَةٍ مِنْ نِسَائِهِ فَاخْتَرْتُهُ ثُمَّ خَيْرَ نِسَاءَهُ كُلَّهُنَّ فَقُلْنَ مِثْلَ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ .

1 Prenosi se da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osamio s Koptkinjom Marijom u danu koji je bio određen za Aišu, pa ga je Hafsa odala Aiši. On je tada rekao Hafsi da to nikom ne govori i da se više nikada neće vratiti Mariji, jer ju je sam sebi zabranio. (*Umdetul-kari*, 20/183)

2 Uzvišeni Allah ukorio ga je riječima: “Zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio, u nastojanju da žene svoje zadovoljiš?” (Et-Tahrim, 1)

3 To je ajet u kojem je Uzvišeni Allah rekao: “O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: ‘Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet – pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku.’” (El-Ahzab, 28-29)

4 Iz ovog se hadisa zaključuje:

– da je dopušteno upitati učenjaka o onom što spada u nečiju intimu, ako će to postati pravilo i uzor drugima;
– treba poštovati i uvažavati učenjaka i voditi računa o tome da ga ne pitamo o nečemu što će ga uznemiriti; zato treba odabrati pogodan trenutak, kada se on nađe sam, za pitanja koja ne bi trebalo postavljati pred drugima, kao što je to učinio Ibn-Abbas postavljajući pitanje Omeru, radijallahu anhu;

ŽENA JE DUŽNA ZATRAŽITI DOPUŠTENJE OD SVOGA MUŽA AKO ŽELI DOBROVOLJNO POSTITI

5192. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Žena neće postiti kada je muž kod kuće, izuzev s njegovim dopuštenjem.”

O ŽENI KOJA ZANOĆI IZBJEĞAVAJUĆI POSTELJU SVOGA MUŽA

5193. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ebu-Hazima, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Ako muž pozove suprugu u postelju, a ona ga odbije, melec je proklinju sve dok mu ne dođe.”

بَابُ صَوْمِ الْمَرْأَةِ بِإِذْنِ زَوْجِهَا تَطَوُّعًا

٥١٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَا تَصُومُ الْمَرْأَةُ وَبِعْلُهَا شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ.

بَابُ إِذَا بَاتَتْ الْمَرْأَةُ مُهَاجِرَةً فِرَاشَ زَوْجِهَا

٥١٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ أَنْ تَجِيءَ لَعَنَهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ.

- pokuđeno je oštro i osoro se ophoditi prema ženama, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio metodu ensarija u lijepom ophođenju prema ženama, a nije ostao pri metodi svojih sunarodnika;
- dopušteno je iskritikovati svoju kćerku ili rodicu, kako bi bila bolja prema svome mužu;
- ashabi su nastojali da se obavijeste o pravom stanju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ljubavi i saosjećajnosti prema njemu a željeli su da tu vijest prenesu i drugima;
- dopušteno je pričati o svojim dobrim djelima ukoliko je to radi pouke drugima;
- poželjno je strpjeti se i otpjeti postupke supruga i oprostiti im greške prema mužu, za razliku od grešaka koje počinje prema Allahu;
- dopušteno je vladaru i pretpostavljenima da postave tajnika koji će spriječiti da se kod njega ulazi bez dopuštenja;
- šutnja je ponekad efikasnija nego govor, jer da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio Omeru, radijallahu anhu, da uđe, on ne bi imao pravo ponovo pokušati;
- potrebno je zatražiti dopuštenje za ulazak kod nekoga, makar on bio i sam, jer se on može naći u stanju u kome ne želi da ga bilo ko vidi;
- dopušteno je ponoviti traženje dopuštenja za ulazak, ako se čovjek nada da će mu to biti dopušteno, ali ne više od tri puta;
- dopušteno je polijevati na ruke nekome ko se abdesti;
- poželjno je naizmjenično odlaziti na predavanja učenjaka, ukoliko neko nije u stanju da stalno prisustvuje predavanjima;
- dopušteno je razgledati po kući svoga prijatelja ako se zna da mu to ne smeta;
- zabranjeno je nipodaštavati ono što se ima, pa makar to bilo i beznačajno, i poželjno je zatražiti oprost ako se to desi.

5194. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'a'ra, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Zurare, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:

“Ako žena zanoći izbjegavajući postelju svoga muža, melec je proklinju sve dok ne osvane.”¹

**ŽENA NIKOME NEĆE DOPUSTITI
ULAZAK U KUĆU SVOGA MUŽA
IZUZEV UZ NJEGOVO DOPUŠTENJE**

5195. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ženi nije dopušteno postiti ako joj je muž kod kuće, izuzev s njegovim dopuštenjem; nije joj dopušteno da bilo koga pusti u kuću, izuzev s njegovim dopuštenjem. Kada god ona, bez njegove naredbe udijeli nešto kao sadaku, on će imati pola nagrade za to.”

Ovaj hadis prenosi i Ebu-Zinad od Musaa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre (ali samo) o postu.²

٥١٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرُورَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ مُهَاجِرَةً فِرَاشَ زَوْجِهَا لَعَنَتْهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تَرْجِعَ .

**بَاب لَا تَأْذِنِ الْمَرْأَةُ
فِي بَيْتِ زَوْجِهَا لِأَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِهِ**

٥١٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَلَا تَأْذِنَ فِي بَيْتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَمَا أَنْفَقَتْ مِنْ نَفَقَةٍ عَنْ غَيْرِ أَمْرِهِ فَإِنَّهُ يُؤَدِّي إِلَيْهِ شَطْرَهُ وَرَوَاهُ أَبُو الزِّنَادِ أَيْضًا عَنْ مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي الصَّوْمِ .

¹ Na temelju ovog hadisa zaključuje se da melec proklinju počiniocе grijehа sve dok ih oni čine. Isto tako, melec uče dove za one koji su pokorni Uzvišenom Allahu.

² Ženi nije dopušteno udjeljivati imetak svoga muža bez njegova dopuštenja, izuzev ako to čini od imetka koji je on obavezan izdvajati za njeno izdržavanje. A ako ona iz tog svog dijela udijeli sadaku, pola nagrade pripisuje se njemu. (*Fethul-bari*, 9/208)

POGLAVLJE...³

5196. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a ovom Tejmi, prenoseći od Ebu-Usmana, on od Usame, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Stao sam na džennetska vrata i vidio da su većina onih koji su u njega ušli siromasi. Bogataši su zadržani, a naređeno je već da stanovnici Džehennema budu uvedeni u vatru. Zatim sam stao na džehennemska vrata i vidio da su većina onih koji su u njega ušli – žene.”

O NEZAHVALNOSTI SUPRUGE MUŽU

Ašir je muž, onaj koji ima udio od zajedničkog života. O tome postoji predanje od Ebu-Seida, koji ga prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

5197. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa da je kazivao: “Za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pomračilo se Sunce, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, a i ljudi su klanjali za njim. Ostao je veoma dugo na kijamu, otprilike toliko koliko je potrebno da se prouči sura El-Bekara. Potom je dugo ostao na rukuu, a onda se (opet) vratio na kijam i tako dugo ostao, ali kraće negoli na prvom kijamu. Zatim je (iznova) učinio ruku i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli prvi put. Potom je učinio sedždu, a nakon nje ustao na kijam i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli je stajao na prvom kijamu. Zatim je učinio ruku i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli prvi put. Potom se (opet) vratio na kijam i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli je bio na prvom

بَاب

٥١٩٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا التِّيمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَكَانَ عَامَّةٌ مَن دَخَلَهَا الْمَسَاكِينُ وَأَصْحَابُ الْجَدِّ مُحْبُوسُونَ غَيْرَ أَنَّ أَصْحَابَ النَّارِ قَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النَّارِ فَإِذَا عَامَّةٌ مَن دَخَلَهَا النِّسَاءُ.

بَابُ كُفْرَانِ الْعَشِيرِ

وَهُوَ الزَّوْجُ وَهُوَ الْخَلِيطُ مِنَ الْمَعَاشِرَةِ. فِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

٥١٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالنَّاسُ مَعَهُ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا نَحْوًا مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ قَامَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ

³ U Buharijevim predajama na ovom mjestu stoji naslov “Poglavljje”, bez određenog naziva, što se smatra posebnom cjelinom u okviru prethodne teme.

kijamu. Zatim je učinio ruku i na njemu dugo ostao, ali kraće nego prvi put. Potom se uspravio i nakon toga učinio sedždu, a onda se udaljio. Sunce se tada već bilo (ponovo) ukazalo.

‘Sunce i mjesec’, rekao je potom, ‘jesu dva Allahova znamenja; njihovo pomračenje nije u vezi s bilo čijom smrću ili životom. Stoga, kada to (pomračenje njihovo) ugledate, spominjite Allaha!’

‘Allahov Poslaniče’, rekoše oni, ‘vidjeli smo kako si nešto dohvatio na ovom mjestu, a onda smo vidjeli da si se ustegnuo!’

‘Ja sam vidio Džennet’ ili ‘Pokazan mi je Džennet’, odgovori on, ‘pa sam iz njega bio dohvatio jedan grozd: da sam ga stvarno uzeo, vi biste ga jeli sve do kraja ovoga svijeta. A vidio sam i Džehennem, ali nikada ranije kao danas nisam vidio takav prizor. Vidio sam da većinu njegovih stanovnika čine žene!’

‘Zašto, Allahov Poslaniče?’, upitaše ashabi, a on odgovori: ‘Zbog nijekanja.’

‘Zbog nijekanja Allaha?’, pripitaše oni, a on reče: ‘One se loše odnose prema svojim muževima i niječu dobročinstvo. Kada prema nekoj od njih budeš dobar cijeli svoj život, a ona doživi bilo šta loše od tebe, kaže: ‘Ja od tebe nisam vidjela nikakva dobra!’”¹

5198. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, a njemu Avf, prenoseći od Ebu-Redžaa, on od Imrana, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Ja sam razgledao po Džennetu i vidio da većinu njegovih stanovnika čine siromasi; a razgledao sam i po Džehennemu i vidio da većinu njegovih stanovnika čine žene.”

Ovo predanje potvrđuju Ejjub i Selm b. Zerir.

رُكُّوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُّوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ انْصَرَفَ وَقَدْ تَجَلَّتِ الشَّمْسُ فَقَالَ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَاتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَا يَحْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ رَأَيْنَاكَ تَنَاوَلْتَ شَيْئًا فِي مَقَامِكَ هَذَا ثُمَّ رَأَيْنَاكَ تَكَعَّكَعْتَ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُ الْجَنَّةَ أَوْ أَرَيْتُ الْجَنَّةَ فَتَنَاوَلْتُ مِنْهَا عُنُقُودًا وَلَوْ أَخَذْتُهَا لَأَكَلْتُ مِنْهَا مَا بَقِيََتِ الدُّنْيَا وَرَأَيْتُ النَّارَ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ مَنْظَرًا قَطُّ وَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ قَالُوا لَمْ يَأْ رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بِكُفْرِهِنَّ قِيلَ يَكْفُرْنَ بِاللَّهِ قَالَ يَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ وَيَكْفُرْنَ الْإِحْسَانَ لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِحْدَاهُنَّ الدَّهْرَ ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ .

٥١٩٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَهْتَمٍ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَأَطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ تَابِعَهُ أَيُّوبُ وَسَلَمُ بْنُ زَرِيرٍ .

¹ Ovaj hadis spomenut je u poglavlju o namazu, kad je bilo riječi o namazu koji se klanja prilikom pomračenja Sunca ili Mjeseca, i tamo je prokomentiran.

“TVOJA SUPRUGA IMA SVOJE PRAVO”

Ove riječi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ebu-Džuhajfa.

5199. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, ovom Evza'i, njemu Jahja b. Ebu-Kesir, a ovom Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, prenoseći od Abdullaha b. Amra b. Asa (da je kazivao):

“Rekao mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘O Abdullahu, zar ja nisam obaviješten da ti stalno postiš i ne prekidaš post, te da stalno klanjaš (noćnu nafilu)?’

‘Tačno je to, Allahov Poslaniče!’, odgovorih, a on na to reče: ‘Nemoj to činiti! Posti, ali i jedi; klanjaj (noću), ali i spavaj, jer tvoje tijelo ima svoje pravo, tvoje oko ima svoje pravo, i tvoja supruga ima svoje pravo!’”

ŽENA JE ČUVAR U KUĆI SVOGA MUŽA

5200. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, on od Ibn-Amira, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Svi ste vi pastiri, i svi ste odgovorni za svoje stado! Vladar (emir) je pastir; čovjek je pastir u svojoj porodici; žena je pastir u kući svoga muža i čuvar njegove djece. Zaista, svi ste vi pastiri, i svi ste odgovorni za svoje stado!”

بَابُ لِرَوْجِكَ عَلَيْكَ حَقٌّ

قَالَ أَبُو جُحَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٥١٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَا عَبْدَ اللَّهِ أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ قُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَلَا تَفْعَلْ صُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَنَمْ فَإِنَّ لِحَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِرَوْجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا .

بَابُ الْمَرْأَةِ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا

٥٢٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْأَمِيرُ رَاعٍ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “MUŠKARCI VODE BRIGU O ŽENAMA ZATO ŠTO JE ALLAH DAO PREDNOST JEDNIMA NAD DRUGIMA...” – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: “... ALLAH JE ZAISTA UZVIŠEN I VELIK!”¹

5201. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman , a ovom Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio se od svojih žena mjesec dana i ostao u svojoj sobi. Nakon dvadeset i devet dana došao je (kod njih), pa mu je rečeno: ‘Allahov Poslaniče, ti si rekao da nam nećeš prilaziti mjesec dana!’

‘Mjesec ima dvadeset i devet dana’, odgovori on.”

O POSLANIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ODVAJANJU OD SVOJIH ŽENA VAN NJIHOVIH KUĆA

O tome hadis od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Mu'avija b. Hajda, ali u njemu stoji da se od njih odvaja jedino kad su u svojim kućama. Međutim, prvo je predanje ispravnije.

5202. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža; a PRIČAO NAM JE i Muhammed b. Mukatil, njemu Ibn-Džurejdž, ovom Jahja b. Abdullah b. Sajfi, njemu Ikrima b. Abdur-Rahman b. Haris, prenoseći od Umm-Seleme (da je kazivala):

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se zakleo da neće ulaziti kod pojedinih svojih žena mjesec dana. Ali, kada je prošlo dvadeset i devet dana, on im je došao ujutro ili navečer, pa mu je rečeno: ‘Zakleo si se da kod njih nećeš ulaziti mjesec dana!’

‘Ima mjeseci i s dvadeset i devet dana’, reče on.”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا)

٥٢٠١. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ شَهْرًا وَقَعَدَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ فَتَزَلَّ لِتِسْعٍ وَعِشْرِينَ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ آلَيْتَ عَلَى شَهْرٍ قَالَ إِنَّ الشَّهْرَ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ .

بَابُ هَجْرَةِ النَّبِيِّ ﷺ نِسَاءَهُ فِي غَيْرِ بَيْتِهِنَّ

وَيُذَكَّرُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حَيْدَةَ رَفَعَهُ غَيْرَ أَنْ لَا تُهَجَرَ إِلَّا فِي الْبَيْتِ وَالْأَوَّلُ أَصَحُّ .

٥٢٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ ح وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَيْفِيٍّ أَنَّ عِكْرِمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَلَفَ لَا يَدْخُلُ عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ شَهْرًا فَلَمَّا مَضَى تِسْعَةٌ وَعِشْرُونَ يَوْمًا غَدَا عَلَيْهِنَّ أَوْ رَاحَ فَقِيلَ لَهُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ حَلَفْتَ أَنْ لَا تَدْخُلَ عَلَيْهِنَّ شَهْرًا قَالَ إِنَّ الشَّهْرَ يَكُونُ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا .

¹ En-Nisa, 34.

5203. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Mervan b. Mu'avija, a ovom Ebu-Ja'fur, koji kaže da su spominjali hadise kod Ebu-Duhaa, pa im je on rekao da mu je Ibn-Abbas kazivao:

“Osvanuli smo jednog dana, kad ono: žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, plaču. Kod svake od njih bili su roditelji. Izišao sam do džamije i vidio da je puna. Tada je došao Omer b. Hattab i uspeo se do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se nalazio u svojoj sobi. Nazvao mu je selam, ali mu niko nije uzvratio. Zatim je ponovo nazvao selam, ali mu (opet) niko nije uzvratio. Još je jednom nazvao selam, ali mu (ponovo) niko nije uzvratio. Zatim ga je (Bilal) pozvao, te je ušao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: ‘Jesi li se razveo od svojih supruga?’ ‘Ne’, odgovori on, ‘nego sam se zavjetovao da im neću prilaziti mjesec dana.’ Proboravio je dvadeset i devet dana, a onda je prišao svojim ženama.”

O TOME ŠTA JE POKUĐENO KADA JE U PITANJU FIZIČKO KAŽNJAVANJE ŽENA (SUPRUGA)

Uzvišeni Allah kaže: “... pa ih i udarite...”,² tj. udarcima koji ne ostavljaju traga.

5204. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Abdullaha b. Zem'e, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Neka niko od vas ne udara (ne bičuje) svoju suprugu (grubo) kao što se udara rob, a zatim s njom spava na kraju dana!”³

٥٢٠٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ ابْنُ مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا أَبُو يَعْفُورٍ قَالَ تَذَكَّرْنَا عِنْدَ أَبِي الضُّحَى فَقَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ أَصْبَحْنَا يَوْمًا وَنِسَاءُ النَّبِيِّ ﷺ يَبْكِينَ عِنْدَ كُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ أَهْلُهَا فَخَرَجْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَإِذَا هُوَ مَلَأٌ مِنَ النَّاسِ فَجَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَصَعِدَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ فِي غُرْفَةٍ لَهُ فَسَلَّمَ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ ثُمَّ سَلَّمَ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ ثُمَّ سَلَّمَ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ فَتَنَادَاهُ فَدَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَطَلَقْتَ نِسَاءَكَ فَقَالَ لَا وَلَكِنْ آَلَيْتُ مِنْهُنَّ شَهْرًا فَمَكَثَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ ثُمَّ دَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ .

بَابُ مَا يُكْرَهُ مِنْ ضَرْبِ النِّسَاءِ

وَقَوْلِ اللَّهِ (وَاضْرِبُوهُنَّ) أَيُّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبْرِحٍ .

٥٢٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَمْعَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَجْلِدُ أَحَدُكُمْ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ ثُمَّ يُجَامِعُهَا فِي آخِرِ الْيَوْمِ .

² En-Nisa, 34.

³ Poznato je da je u Kur'anu Uzvišeni Allah propisao način na koji čovjek treba postupati prema neposlušnoj supruzi. Tu se fizičko kažnjavanje označava kao krajnja metoda, ako prethodne metode ne budu dale rezultata. Uzvišeni Allah kaže: “Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. Zog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu trebaju voditi brigu, jer i Allah njih štiti. A one čije se neposlušnosti pribojavate posavjetujte,

SUPRUGA NE TREBA DA POSLUŠA MUŽA AKO JOJ ON NAREĐUJE DA UČINI GRIJEH

5205. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Ibrahim b. Nafi', prenoseći od Hasana b. Muslima, on od Safije, a ova od Aiše (da je kazivala): "Jedna je žena ensarijka udala svoju kćerku, kojoj je potom opala kosa s glave. Tada je ona došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenula mu to rekavši: 'Njen muž naredio mi je da u njenu kosu upletem kosu druge žene.' 'Ne! Proklete su one koje to čine!', odgovori joj on."

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
"A AKO SE NEKA ŽENA PLAŠI
DA ĆE JOJ SE MUŽ POČETI JOGUNITI
ILI DA ĆE JE ZANEMARITI..."¹

5206. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Selam, a njemu Ebu-Muavija, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je o riječima Uzvišenog: "A ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti..." – rekla: "Ovo se odnosi na ženu koja živi s čovjekom kojemu se ona ne sviđa, te on riješi da se od nje razvede i oženi se drugom. Ona mu tada može reći: 'zadrži me i nemoj se od mene razvoditi, a oženi se drugom, s tim da se uopće ne moraš brinuti o mom izdržavanju, niti si mi obavezan dolaziti (u postelju) kao njoj.' O tome govore i riječi Uzvišenog: '... onda se oni neće ogriješiti ako se nagode, a nagodba je dobra...'"²

بَاب لَا تُطِيعُ امْرَأَةً زَوْجَهَا فِي مَعْصِيَةٍ

٥٢٠٥. حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنِ الْحَسَنِ هُوَ ابْنُ مُسْلِمٍ عَنْ صَفِيَّةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ زَوَّجَتْ ابْنَتَهَا فَتَمَعَّطَ شَعْرُ رَأْسِهَا فَجَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَتْ إِنَّ زَوْجَهَا أَمَرَنِي أَنْ أَصِلَ فِي شَعْرِهَا فَقَالَ لَا إِنَّهُ قَدْ لَعِنَ الْمُوصِلَاتِ .

بَاب

(وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا)

٥٢٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا (وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا) قَالَتْ هِيَ الْمَرْأَةُ تَكُونُ عِنْدَ الرَّجُلِ لَا يَسْتَكْثِرُ مِنْهَا فَيُرِيدُ طَلَاقَهَا وَيَتَزَوَّجُ غَيْرَهَا تَقُولُ لَهُ أَمْسِكْنِي وَلَا تُطَلِّقْنِي ثُمَّ تَزَوَّجُ غَيْرِي فَأَنْتَ فِي حِلٍّ مِنَ النَّفَقَةِ عَلَيَّ وَالْقِسْمَةِ لِي فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَصَاحَا بَيْنَهُمَا صَلَاحًا وَالصُّلْحَ خَيْرٌ) .

a onda se od njih u postelji rastavite, pa ih udarite. Kad vam postanu poslušne, onda im zulum ne činite! Allah je, zaista, uzvišen i velik!" (En-Nisa, 34) Ipak, ukoliko dođe do toga da se mora pribjeći najstrožijoj metodi, onda i to mora biti u skladu s propisima. Prije svega, žena se smije istući samo s namjerom da to odgojno djeluje, a nikako iz srdžbe. Zabranjeno je udarati je po licu, i takvom snagom da joj budu nanesene ozljede.

1 En-Nisa, 128.

2 En- Nisa, 128. Prenosi se da je povod objave ovog ajeta slučaj koji se desio Sevdii, radijallahu anha, kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio razvesti od nje. Ona ga je zamolila da to ne čini, složivši se da ona svoj dan pokloni Aiši, što je on i prihvatio.

O IZBACIVANJU SJEMENA
IZVAN RODNICE
(PRILIKOM SPOLNOG ODNOSA)

5207. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Džabira da je rekao:

“Mi smo za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (pri spolnom odnosu) uobičavali izbacivati sjeme van rodnice (čuvajući se začeca).”

5208. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ataa da je čuo Džabira, radijallahu anhu, kada je rekao:

“Mi smo (pri spolnom odnosu) uobičavali izbacivati sjeme van rodnice u vrijeme dok je Objava silazila.”

5209. Amr prenosi od Ataa, a on od Džabira da je rekao: “Mi smo za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (pri spolnom odnosu) uobičavali izbacivati sjeme van rodnice dok je Kur'an još bio objavljivan.”

5210. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, a njemu Džuvjerija, prenoseći od Malika b. Enesa, on od Zuhrija, ovaj od Ibn-Muhajriza, a on od Ebu-Seida Hudrija da je rekao:

“Mi smo zarobili robinje, pa smo (pri spolnom odnosu) s njima izbacivali sjeme van rodnice. O tome smo upitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je rekao: ‘Zar to činite?!’, ponovivši to tri puta, a zatim dodao: ‘Svaka osoba kojoj je propisano da će se roditi do Sudnjeg dana sigurno će se roditi!’”³

بَابُ الْعَزْلِ

٥٢٠٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا نَعْزِلُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ.

٥٢٠٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرُو أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نَعْزِلُ وَالْقُرْآنُ يَنْزِلُ.

٥٢٠٩. وَعَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا نَعْزِلُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَالْقُرْآنُ يَنْزِلُ.

٥٢١٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَّةُ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ أَصَبْنَا سَيِّئًا فَكُنَّا نَعْزِلُ فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَوْ إِنَّا لَنَفْعَلُونَ قَالُوا ثَلَاثًا مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَائِنَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا هِيَ كَائِنَةٌ.

3 Većina islamskih učenjaka (svih generacija) smatra da je izbjegavanje začeca izbacivanjem sjemena van rodnice dopušteno. Isti je slučaj i s drugim sredstvima za sprečavanje začeca, ukoliko je to privremenog karaktera. Dakle, nije dopušteno upotrebljavati bilo koja sredstva kojima bi se zastalno onemogućilo rađanje i koja su štetna. (Umdetul-kari, 20/195; El-Fikhul-islami ve edilletuhu, 3/554)

O TOME KAD ČOVJEK ODLUČUJE BACANJEM KOCKE KOJA ĆE SUPRUGA KRENUTI S NJIM NA PUT

5211. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdul-Vahid b. Ejmen, a ovom Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Kasima (da je rekao):

“Kazivala je Aiša da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi krenuo na put, bacanjem kocke odlučivao koja će njegova supruga krenuti s njim. Jednom je prilikom kocka pala na Aišu i Hafsu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, putovao je noću i razgovarao s Aišom.

‘Hoćeš li da večeras ti uzjašeš moju devu, a ja tvoju, pa da vidimo ono što do sada nismo vidjele?’¹, predložila joj je Hafsa.

‘Hoću’, složila se ona. Hafsa je tada uzjahala devu (onako kako su se dogovorile). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je do Aišine deve – a na njoj je bila Hafsa – i nazvao selam. Zatim su putovali sve dok nisu zastali da se odmore. Aiši se oduljila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, odsutnost, pa je, nakon što su zastali da se odmore, stavila svoje noge među šiblje² i rekla: ‘Gospodaru moj, pošalji mi akrepa ili zmiju da me ujede, kad mu ništa ne mogu kazati!’”

بَابُ الْقُرْعَةِ بَيْنَ النِّسَاءِ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا

٥٢١١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَطَارَتِ الْقُرْعَةُ لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا كَانَ بِاللَّيْلِ سَارَ مَعَ عَائِشَةَ يَتَحَدَّثُ فَقَالَتْ حَفْصَةُ أَلَا تَرَكِينِ اللَّيْلَةَ بَعِيرِي وَأَرْكَبُ بَعِيرَكَ تَنْظُرِينَ وَأَنْظُرُ فَقَالَتْ بَلَى فَرَكِبْتُ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى جَمَلٍ عَائِشَةَ وَعَلَيْهِ حَفْصَةُ فَسَلَّمَ عَلَيْهَا ثُمَّ سَارَ حَتَّى نَزَلُوا وَافْتَقَدَتْهُ عَائِشَةُ فَلَمَّا نَزَلُوا جَعَلَتْ رِجْلَيْهَا بَيْنَ الْأَذْخَرِ وَتَقُولُ يَا رَبِّ سَلِّطْ عَلَيَّ عَقْرَبًا أَوْ حَيَّةً تَلْدَغُنِي وَلَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقُولَ لَهُ شَيْئًا.

¹ Iz ovog se razumije da su one bile na različitim i udaljenim mjestima u karavani, te su željele zamijeniti svoje deve kako bi svaka od njih vidjela druge prizore. (*Fethul-bari*, 9/221)

² U tekstu ovog hadisa spominje se *izhir*, a on označava pustinjsko drvenasto bilje u kojem se, obično, kriju akrepi i zmije. (*Umdetul-kari*, 20/197)

O TOME KAD JEDNA SUPRUGA SVOJOJ INOĆI POKLONI SVOJ DAN I KAKO ĆE TO SUPRUG RASPOREDITI

5212. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Zuhejr, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je rekao):

“Kazivala je Aiša da joj je Sevda b. Zem'a poklonila svoj dan, pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodijelio i njen i Sevdin dan.”³

O PRAVEDNOM POSTUPANJU PREMA SUPRUGAMA

Uzvišeni Allah kaže: “Vi ne možete potpuno jednako postupati prema svojim ženama ma koliko to željeli...” – sve do riječi Njegovih: “... Allah je neizmjereno dobar i mudar!”⁴

بَابُ امْرَأَةٍ تَهَبُ يَوْمَهَا
مِنْ زَوْجِهَا لِزَوْجَتِهَا وَكَيْفَ يَقْسِمُ ذَلِكَ

٥٢١٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا لِعَائِشَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْسِمُ لِعَائِشَةَ يَوْمَهَا وَيَوْمَ سَوْدَةَ .

بَابُ الْعَدْلِ بَيْنَ النِّسَاءِ

(وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَإِسْعًا حَكِيمًا) .

- 3 Ukoliko jedna od supruga pokloni svoj dan drugoj, suprug će joj taj dan pridodati, pa ako on bude odmah iza njenog dana, ostat će kod nje dva dana, a ako u rasporedu ne bude odmah iza njenog, već neki drugi dan, on ga neće pomjerati bez dopuštenja ostalih supruga. A ako se neka od njih odrekne svoga dana u korist svoga supruga, a pritom ga ne dodijeli drugoj supruzi, on tada ima pravo taj dan odrediti za koju on hoće. Međutim, u svakom je slučaju dopušteno onoj koja je svoj dan poklonila da poništi svoju odluku i vrati svoj dan, kako bi ubuduće ravnopravno učestvovala u podjeli. Ibn-Bettal ističe da Sevda nije imala pravo da promijeni odluku da pokloni svoj dan Aiši. (*Fethul-bari*, 9/223)
- 4 Uzvišeni Allah kaže: “Vi ne možete potpuno jednako postupati prema svojim ženama ma koliko to željeli, ali ne dopustite sebi takvu naklonost da jednu ostavite u neizvjesnosti. I ako vi budete odnose popravili i nasilja se klonili, pa Allah će, zaista, oprostiti i samilostan biti.” (En-Nisa, 129-130) Iz ovog se ajeta zaključuje da je muž obavezan pravedno postupati prema svojim suprugama, onoliko koliko je to u stanju, u pitanjima koje su vanjske prirode i koja se ispoljavaju kakva su: ravnomjieran boravak kod njih, ishrana, odijevanje, pukućstvo i slično, ne praveći u tome među njima razliku. A što se tiče ljubavi, i unutrašnjeg osjećaja, time čovjek ne vlada niti ima grijeha u tome. Poznato je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio Aišu više nego ostale supruge. (*Umdetul-kari*, 20/199)

O TOME KAD SE ČOVJEK OŽENI DJEVICOM NAKON ŠTO SE OŽENIO VEĆ UDAVANOM

5213. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr, a ovom Halid, prenoseći od Ebu-Kilabe, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je rekao):

“Da hoću, kazao bih: ‘Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao...’, ali kažem: ‘Rekao je: ‘Sunnet je da čovjek, kada se oženi djevicom, kod nje ostane sedam dana, a kada se oženi već udavanom, da s njom provede tri dana.’”

O TOME KAD SE ČOVJEK OŽENI VEĆ UDAVANOM, NAKON ŠTO SE OŽENIO DJEVICOM

5214. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Sufjana, on od Ejjuba i Halida, oni od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa da je rekao:

“Sunnet je čovjeku, kada se oženi djevicom, a već se ranije oženio udavanom, da kod nje provede sedam dana, a zatim počne ravnomjerno posjećivati obje. A kada se oženi već udavanom, nakon što se već oženio djevicom, da kod nje provede tri dana, a zatim počne ravnomjerno provoditi vrijeme kod obje.” Ebu-Kilaba veli: “Kada bih htio, mogao bih reći da to Enes prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”

Abdur-Rezzak veli: “Kazivao nam je Sufjan, prenoseći od Ejjuba i Halida, a Halid kaže: ‘Kada bih htio, mogao bih reći da on to prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.’”

بَاب إِذَا تَزَوَّجَ الْبِكْرُ عَلَى الثَّيِّبِ

٥٢١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَلَوْ شِئْتُ أَنْ أَقُولَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَكِنْ قَالَ السُّنَّةُ إِذَا تَزَوَّجَ الْبِكْرُ أَقَامَ عِنْدَهَا سَبْعًا وَإِذَا تَزَوَّجَ الثَّيِّبَ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا .

بَاب إِذَا تَزَوَّجَ الثَّيِّبُ عَلَى الْبِكْرِ

٥٢١٤. حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَخَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ . عَنْ أَنَسٍ قَالَ مِنَ السُّنَّةِ إِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ الْبِكْرَ عَلَى الثَّيِّبِ أَقَامَ عِنْدَهَا سَبْعًا وَقَسَمَ وَإِذَا تَزَوَّجَ الثَّيِّبَ عَلَى الْبِكْرِ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا ثُمَّ قَسَمَ قَالَ أَبُو قِلَابَةَ وَلَوْ شِئْتُ لَقُلْتُ إِنَّ أَنَسًا رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ وَخَالِدٍ قَالَ خَالِدٌ وَلَوْ شِئْتُ قُلْتُ رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ .

O ONIMA KOJI SU SVE SVOJE ŽENE OBIŠLI S JEDNIM GUSULOM (KUPANJEM)

5215. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej¹, a ovom Seid, prenoseći od Katade (da je kazivao):

“Obavijestio nas je Enes b. Malik da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za jednu noć znao obići sve svoje supruge, a tada je imao devet supruge.”

O ULASKU KOD SVOJIH U TOKU DANA

5216. PRIČAO NAM JE Ferva, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aise, radijallahu anha, (da je kazivala):

“Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao (iz džamije) poslije ikindijskog namaza, ulazio bi (ponekad) kod svojih žena i nekoj se od njih približavao. Tako je jednom ušao kod Hafse i zadržao se više nego što je to inače činio.”¹

بَابُ مَنْ طَافَ عَلَى نِسَائِهِ فِي غُسْلٍ وَاحِدٍ

٥٢١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَادٍ حَدَّثَنَا
يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ
ابْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَطُوفُ عَلَى
نِسَائِهِ فِي اللَّيْلَةِ الْوَاحِدَةِ وَلَهُ يَوْمَئِذٍ تِسْعُ نِسْوَةٍ.

بَابُ دُخُولِ الرَّجُلِ عَلَى نِسَائِهِ فِي الْيَوْمِ

٥٢١٦. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ
هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَانَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا انْصَرَفَ مِنَ الْعَصْرِ دَخَلَ عَلَى
نِسَائِهِ فَيَدْنُو مِنْ إِحْدَاهُنَّ فَيَدْخُلُ عَلَى حَفْصَةَ
فَاحْتَبَسَ أَكْثَرَ مِمَّا كَانَ يَحْتَبِسُ.

¹ Ovaj hadis s komentarom bit će naveden u sljedećem poglavlju.

O TOME KAD MUŽ TRAŽI
OD SVOJIH SUPRUGA DOPUŠTENJE
DA SE LIJEČI U KUĆI JEDNE OD NJIH,
PA MU TO ONE DOPUSTE

5217. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Sulejman b. Bilal, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca (da je rekao):

“Kazivala je Aiša, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme bolesti stalno pitao: ‘Gdje sam ja sutra? Gdje sam ja sutra?’, želeći biti kod Aiše, pa su mu supruge dopustile da bude kod koje hoće. Tako je ostao kod Aiše sve do smrti.” Aiša veli: “Umro je (tačno) u onom danu u kojem je i inače boravio u mojoj kući. Allah ga je uzeo Sebi: njegova je glava bila između moga vrata i mojih prsa, a njegova pljuvačka bila se pomiješala s mojom.”¹

O VEĆOJ LJUBAVI PREMA
NEKIM SUPRUGAMA

5218. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman, prenoseći od Jahjaa, on od Ubejda b. Hunejna, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Omera, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Ušao sam kod Hafse i rekao joj: ‘Moja kćerkice, nemoj biti zaslijepljena onom koja je zadivljena Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, ljubavlju prema njoj zbog njene ljepote!’, misleći na Aišu. To sam ispričao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se nasmiješio.”

بَابُ إِذَا اسْتَأْذَنَ الرَّجُلُ نِسَاءَهُ
فِي أَنْ يَمْرُضَ فِي بَيْتِ بَعْضِهِنَّ فَأَذِنَ لَهُ

٥٢١٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ قَالَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَسْأَلُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ أَتَيْنَ أَنَا غَدَا أَتَيْنَ أَنَا غَدَا يُرِيدُ يَوْمَ عَائِشَةَ فَأَذِنَ لَهُ أَزْوَاجُهُ يَكُونُ حَيْثُ شَاءَ فَكَانَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ حَتَّى مَاتَ عِنْدَهَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَاتَ فِي الْيَوْمِ الَّذِي كَانَ يَدُورُ عَلَيْهِ فِيهِ فِي بَيْتِي فَقَبَضَهُ اللَّهُ وَإِنَّ رَأْسَهُ لَيَيْنَ نَحْرِي وَسَحْرِي وَخَالَطَ رِيقُهُ رِيقِي .

بَابُ حُبِّ الرَّجُلِ بَعْضَ نِسَائِهِ أَفْضَلَ مِنْ بَعْضِ

٥٢١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَقَالَ يَا بَنِيَّةُ لَا يَغُرَّنَكَ هَذِهِ الَّتِي أَعْجَبَهَا حُسْنُهَا حُبُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِيَّاهَا يُرِيدُ عَائِشَةَ فَقَصَصْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَبَسَّمَ .

¹ U drugim predanjima ovog hadisa navodi se da je Aiša, radijallahu anha, uzela misvak i omekšala ga u svojim ustima, a zatim ga dala njemu, te je on njime očistio svoje zube prije smrti. Tako se, dakle, njegova pljuvačka pomiješala s njenom. (Umdetul-kari, 20/203) Ovaj hadis u opširnijoj verziji naveden je i prokomentiran u poglavlju O bolesti.

O ONOME KOJI SE PONOSI ONIM ŠTO NIJE ISTINA I O TOME ČIME SE ZABRANJENO HVALISATI PRED SVOJOM INOĆOM

5219. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Hišama, on od Fatime, ona od Esme, a ova od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja, prenoseći od Hišama, on od Fatime, a ova od Esme (da je kazivala):

“Jedna je žena rekla: ‘Allahov Poslaniče, ja imam inoću: jesam li grešna ako se pred njom pohvalim kako mi je muž poklonio nešto što nije?’ Poslanik joj je, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: ‘Onaj koji se pohvali nečim što nije dobio isti je kao onaj koji je obukao lažnu odjeću.’”

O LJUBOMORI

Verrad prenosi od Mugire (da je kazivao):

“Rekao je Sa’d b. Ubada: ‘Kada bih sa svojom suprugom vidio nekog čovjeka, ja bih ga udario najoštrijim dijelom sablje!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Čudite li se ljubomori Sa’dovoj? Ja sam ljubomorniji od njega, a Allah je ljubomorniji od mene!’”

5220. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A’mesh, prenoseći od Šefika, on od Abdullaha, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Niko nije ljubomorniji od Allaha – zato je On zabranio nemoral. I nikome nije draža hvala nego Allahu.”

بَابُ الْمَتَشَبِّعِ بِمَا لَمْ يَدُلْ وَمَا يُنْفِي مِنَ افْتِخَارِ الضَّرَّةِ

٥٢١٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ حَدَّثَنِي فَاطِمَةُ عَنْ أَسْمَاءَ أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي ضَرَّةً فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ إِنْ تَشَبَّعْتُ مِنْ زَوْجِي غَيْرَ الَّذِي يُعْطِينِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ كَلَابِسَ ثَوْبِي زُورٍ .

بَابُ الْغِيَرَةِ

وَقَالَ وَرَّادٌ عَنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَأَيْتُ رَجُلًا مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصَفِّحٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَعْجَبُونَ مِنْ غِيَرَةِ سَعْدٍ لَنَا أَغْيَرُ مِنْهُ وَاللَّهِ أَغْيَرُ مِنِّي .

٥٢٢٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ أَحَدٍ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ وَمَا أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ الْمَذْحُ مِنَ اللَّهِ .

5221. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“O ummete Muhammedov, niko nije ljubomorniji od Allaha kada vidi Svoga roba ili robinju da blud čine. O ummete Muhammedov, da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo plakali!”

5222. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Hemmam, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, ovaj od Urve b, Zubejra, a on od svoje majke Esme da je čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:

“Niko nije ljubomorniji od Allaha.”

5223. Jahja prenosi da MU JE PRIČAO Ebu-Selema, a njemu Ebu-Hurejra da je čuo...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Nu'ajm, a njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, a on od Ebu-Seleme da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Zaista je Allah ljubomoran, a Allahova ljubomora je da vjernik čini ono što je Allah zabranio.”

٥٢٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ مَا أَحَدٌ أَغْيَرَ مِنَ اللَّهِ أَنْ يَرَى عَبْدَهُ أَوْ أَمَتَهُ تَزْنِي يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا .

٥٢٢٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ حَدَّثَهُ عَنْ أُمِّهِ أَسْمَاءَ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لَا شَيْءَ أَغْيَرَ مِنَ اللَّهِ .

٥٢٢٣. وَعَنْ يَحْيَى أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ ح حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَغَارُ وَغَيْرُهُ اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ الْمُؤْمِنُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ .

5224. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, radijallahu anhu, da je kazivala:

“Udala sam se za Zubejra, koji nije imao ništa od imetka, niti robova, niti bilo čega drugog. Posjedovao je samo jednu devu koja je izvlačila vodu, i konja. Ja sam hranila njegovog konja, vadila vodu, šila mješine za vodu i mijesila tijesto. Nisam umjela praviti hljeb, pa su mi ga komšinice ensarijke pravile, a bile su dobronamjerne komšinice. Prenosila sam i datuline košpice na glavi sa zemlje koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodijelio Zubejru. Ona se nalazila dvije trećine *ferseha*¹ daleko od mene.

Jednog sam dana tako išla, a na mojoj glavi su se u zavežljaju nalazile datuline košpice. Susreo me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom ensarija i, viknuvši svojoj devi: ‘Ih, ih!’², pozvao da sjednem iza njega na devu. Bilo me je stid da idem s muškarcima, a sjetila sam se i Zubejra i njegove ljubomore. On bijaše jako ljubomoran čovjek. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je da sam se zastidjela, te je otišao. Ja sam potom došla do Zubejra i rekla mu: ‘Sreo me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom svojih ashaba – a na mojoj su glavi bile košpice – pa je zaustavio devu kako bih i ja uzjahala. Zastidjela sam ga se i sjetila se tvoje ljubomore.’

‘Tako mi Allaha’, reče joj on, ‘teže mi je što si nosila košpice nego da si uzjahala s njim.’ Nakon toga Ebu-Bekr je poslao slugu koji je umjesto mene vodio brigu o konju, i kao da me je time oslobodio ropstva.”

٥٢٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ تَزَوَّجَنِي الزُّبَيْرُ وَمَا لَهُ فِي الْأَرْضِ مِنْ مَالٍ وَلَا مَمْلُوكٍ وَلَا شَيْءٍ غَيْرِ نَاضِحٍ وَغَيْرِ فَرَسِهِ فَكُنْتُ أَغْلِفُ فَرَسَهُ وَأَسْتَقِي الْمَاءَ وَأَخْرِزُ غَرَبَهُ وَأَعْجِنُ وَلَمْ أَكُنْ أَحْسِنُ أَخْبِرُ وَكَانَ يَحْبِزُ جَارَاتِي لِي مِنَ الْأَنْصَارِ وَكُنْتُ نِسْوَةَ صِدْقٍ وَكُنْتُ أَنْقُلُ النَّوَى مِنْ أَرْضِ الزُّبَيْرِ الَّتِي أَقْطَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى رَأْسِي وَهِيَ مِنِّي عَلَى ثُلَاثِي فَرَسَخٍ فَجِئْتُ يَوْمًا وَالنَّوَى عَلَى رَأْسِي فَلَقِيتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَدَعَانِي ثُمَّ قَالَ إِيحَ إِيحَ لِيَحْمِلَنِي خَلْفَهُ فَاسْتَحْيَيْتُ أَنْ أَسِيرَ مَعَ الرِّجَالِ وَذَكَرْتُ الزُّبَيْرَ وَغَيْرَتَهُ وَكَانَ أَغْيَرَ النَّاسِ فَعَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنِّي قَدْ اسْتَحْيَيْتُ فَمَضَى فَجِئْتُ الزُّبَيْرَ فَقُلْتُ لِقِينِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعَلَى رَأْسِي النَّوَى وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَأَنَاخَ لِأَرْكَبَ فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ وَعَرَفْتُ غَيْرَتَكَ فَقَالَ وَاللَّهِ لَحَمْلُكَ النَّوَى كَانَ أَشَدَّ عَلَيَّ مِنْ رُكُوبِكَ مَعَهُ قَالَتْ حَتَّى أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَ ذَلِكَ بِخَادِمٍ تَكْفِينِي سِيَاسَةَ الْفَرَسِ فَكَانَهَا أَعْتَقَنِي .

¹ Ferseh je mjera za razdaljinu (7-8 km).

² Riječi kojima se zaustavlja deva. Ona je iz datih okolnosti shvatila da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poziva da sjede zajedno s njim na devu. Međutim, vjerovatnije je da je on mislio da ona sjede na njegovu devu, a da on uzjaše nečiju drugu devu.

5225. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Ibn-Ulejja, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je kod jedne od svojih supruga kad mu je jedna od majki pravovjernih poslala posudu s hranom. Ona u čijoj je kući bio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udarila je po ruci slugu, te mu je posuda ispala i razbila se. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokupio je dijelove posude i počeo sabirati razasutu hranu u nju, govoreći: ‘Vaša je majka ljubomorna!’ Nakon toga zadržao je slugu sve dok nije donesena posuda od one u čijoj se kući on nalazio. Tada je predao ispravnu posudu onoj čija je posuda razbijena, a razbijenu ostavio u kući one koja ju je razbila.”

5226. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Makdisi, a njemu Mu'temir, prenoseći od Ubejdullaha, on od Muhammeda b. Munkedira, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Ušao sam u Džennet (ili došao do Dženneta) i ugledao dvorac.

‘Čiji je ovo dvorac?’, upitah.

‘Omera b. Hattaba’, rekoše mi. Htio sam ući u njega, ali me je spriječilo to što znam da si (jako) ljubomoran.” Tada Omer b. Hattab reče:

‘Na mjestu si mi oca i majke, Allahov Poslaniče, zar da na tebe budem ljubomoran?!’”

5227. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Jednom prilikom sjedili smo kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam on reče: ‘Jedanput sam u snu vidio da se nalazim u Džennetu. Ugledao sam jednu ženu kako se abdesti pored jednog dvorca.

٥٢٢٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ عُثَيْمٍ عَنْ هُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَ بَعْضِ نِسَائِهِ فَأَرْسَلَتْ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِصُحْفَةٍ فِيهَا طَعَامٌ فَضَرَبَتْ الَّتِي النَّبِيُّ ﷺ فِي بَيْتِهَا يَدَ الْخَادِمِ فَسَقَطَتِ الصُّحْفَةُ فَانْفَلَقَتْ فَجَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَقَّ الصُّحْفَةَ ثُمَّ جَعَلَ يَجْمَعُ فِيهَا الطَّعَامَ الَّذِي كَانَ فِي الصُّحْفَةِ وَيَقُولُ غَارَتْ أُمُكُمْ ثُمَّ حَبَسَ الْخَادِمَ حَتَّى أَتَى بِصُحْفَةٍ مِنْ عِنْدِ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا فَدَفَعَ الصُّحْفَةَ الصَّحِيحَةَ إِلَى الَّتِي كَسَرَتْ صُحْفَتَهَا وَأَمْسَكَ الْمَكْسُورَةَ فِي بَيْتِ الَّتِي كَسَرَتْ .

٥٢٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ أَوْ أَتَيْتُ الْجَنَّةَ فَأَبْصَرْتُ قَصْرًا فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا قَالُوا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَهُ فَلَمْ يَمْنَعْنِي إِلَّا عِلْمِي بِغَيْرَتِكَ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَوْعَلَيْكَ أَغَارٌ .

٥٢٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ جُلُوسٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرِ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا

‘Čiji je ovo dvorac?’, upitah.

‘Omerov’, bi mi rečeno. Ja sam se tada sjetio tvoje ljubomore, okrenuo se i otišao.’ Omer je tada, sjedeći među nama, zaplakao, a onda rekao: ‘Zar da budem ljubomoran na tebe, Allahov Poslaniče?!’”

O ŽENSKOJ LJUBOMORI I SRDŽBI

5228. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma‘il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ja znam kada si ti zadovoljna mnome, a kada si ljuta na mene!’

‘Kako to znaš?’, upitala sam.

‘Kada si zadovoljna mnome’, reče on, ‘govoriš: ‘Ne, tako mi Gospodara Muhammedova!’ A kada si ljuta, govoriš: ‘Ne, tako mi Gospodara Ibrahimova!’” Ja mu tada rekoh: ‘Da, tako je, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, ja samo izbjegavam tvoje ime!’”

5229. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ebu-Redža, njemu Nadr, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla:

“Nisam bila ljubomorna ni na jednu od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često ju je spominjao i hvalio, a objavljeno mu je da je obrađuje kućom od šupljeg bisera u Džennetu.”

قَالُوا هَذَا لِعُمَرَ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَكَ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا فَبَكَى عُمَرُ وَهُوَ فِي الْمَجْلِسِ ثُمَّ قَالَ أَوْعَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَغَارُ .

بَابُ غَيْرَةِ النِّسَاءِ وَوَجْدِهِنَّ

٥٢٢٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنِّي لَا أَعْلَمُ إِذَا كُنْتُ عَنِّي رَاضِيَةً وَإِذَا كُنْتُ عَلَيَّ غَضَبِي قَالَتْ فَقُلْتُ مَنْ أَيْنَ تَعْرِفُ ذَلِكَ فَقَالَ أَمَّا إِذَا كُنْتُ عَنِّي رَاضِيَةً فَإِنَّكَ تَقُولِينَ لَا وَرَبِّ مُحَمَّدٍ وَإِذَا كُنْتُ عَلَيَّ غَضَبِي قُلْتَ لَا وَرَبِّ إِبْرَاهِيمَ قَالَتْ قُلْتُ أَجَلُ وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَهْجُرُ إِلَّا اسْمَكَ .

٥٢٢٩. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ مَا غَرْتُ عَلَى امْرَأَةٍ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَمَا غَرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ لِكَثْرَةِ ذِكْرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِيَّاهَا وَثَنَائِهِ عَلَيْهَا وَقَدْ أُوحِيَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ لَهَا فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ .

O TOME KAD ČOVJEK STANE
U ODBRANU SVOJE KĆERKE DA BI
ODSTRANIO OD NJE LJUBOMORU TE
O TRAŽENJU PRAVDE U POGLEDU NJE

5230. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misvera b. Mahzeme da je rekao:

“Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je s minbera rekao: ‘Sinovi Hišama b. Mugire zatražili su dopuštenje da svoju kćerku udaju za Aliju b. Ebu-Taliba. Ja to ne dopuštam! Ja to ne dopuštam, jedino ako Ibn-Ebu-Talib želi da se razvede od moje kćerke, a da se oženi njihovom! Ona je dio mene, i mene uznemirava sve ono što nju uznemirava, i šteti mi sve ono što njoj šteti!’ Tako je on rekao.”

O TOME DA ĆE SE SMANJITI BROJ
MUŠKARACA, A POVEĆATI BROJ ŽENA

Ebu-Musa prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Vidjet ćeš kako jednog muškarca slijedi četrdeset žena, pribjegavajući njemu, jer će biti malo muškaraca, a mnoštvo žena.”

5231. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer Havdi, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Ispričat ću vam hadis koji sam čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i niko vam ga drugi neće ispričati. Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: ‘Jedan od predznaka Sudnjeg dana jest i to da će nestati znanja, da će se raširiti neznanje, da će se povećati zinaluk i upotreba alkohola te da će se smanjiti broj muškaraca, a povećati broj žena do te mjere da će na pedeset žena biti samo jedan muškarac.’”¹

بَابُ ذُبِّ الرَّجُلِ عَنِ ابْنَتِهِ فِي الْغَيْرَةِ وَالْإِنْصَافِ

٥٢٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ
ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ إِنَّ بَنِي
هِشَامِ بْنِ الْمُغِيرَةِ اسْتَأْذَنُوا فِي أَنْ يُنْكِحُوا ابْنَتَهُمْ
عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَلَا أَدْنُ ثُمَّ لَا أَدْنُ ثُمَّ لَا أَدْنُ إِلَّا
أَنْ يُرِيدَ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ أَنْ يُطَلِّقَ ابْنَتِي وَيَنْكِحَ ابْنَتَهُمْ
فَإِنَّمَا هِيَ بَضْعَةٌ مِنِّي يُرِيدُنِي مَا أَرَاهَا وَيُؤْذِينِي
مَا آذَاهَا هَكَذَا قَالَ .

بَابُ يَقِلُّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرُ النِّسَاءُ

وَقَالَ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَتَرَى الرَّجُلَ
الْوَاحِدَ يَتَّبِعُهُ أَرْبَعُونَ امْرَأَةً يُلْذَنُ بِهِ مِنْ قِلَّةِ
الرِّجَالِ وَكَثْرَةِ النِّسَاءِ .

٥٢٣١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْخَوْزَنِيُّ حَدَّثَنَا
هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
لَا حَدَّثْتُكُمْ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
لَا يُحَدِّثُكُمْ بِهِ أَحَدٌ غَيْرِي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
يَقُولُ إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ
وَيَكْثُرَ الْجَهْلُ وَيَكْثُرَ الزَّنا وَيَكْثُرَ شُرْبُ الْخَمْرِ
وَيَقِلَّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرَ النِّسَاءُ حَتَّى يَكُونَ لِخَمْسِينَ
امْرَأَةً الْقَيْمُ الْوَاحِدُ .

¹ U podnaslovu poglavlja navodi se da će biti 40 žena na jednog muškarca, a u ovom se hadisu navodi da će

O TOME DA SE MUŠKARAC NIPOŠTO NE
SMIJE OSAMITI SA ŽENOM, IZUZEV AKO
JOJ JE MAHREM,² I O ULASKU KOD ŽENE
ČIJI JE SUPRUG ODSUTAN

5232. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, a ovaj od Ukbe b. Amira (da je kazivao):

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Čuvajte se ulaska kod žena!’ Jedan ensarija upita: ‘A šta kažeš za muževog brata,³ Allahov Poslaniče?’

‘Mužev je brat smrt!’, odgovori on.”

5233. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ebu-Ma'beda, on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Neka se čovjek nipošto ne osamljuje sa ženom, izuzev ako se s njom nalazi njen mahrem!’ Tada je ustao jedan čovjek i rekao: ‘Allahov Poslaniče, moja je supruga otišla na hadždž, a ja sam se upisao za odlazak u tu i tu bitku?’

‘Vrati se’, reče mu on, ‘i obavi hadždž sa svojom suprugom!’”⁴

بَابُ لَا يَخْلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ
إِلَّا ذُو مَحْرَمٍ وَالْدُّخُولُ عَلَى الْمَغِيبَةِ

٥٢٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ
يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ
عَامِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالْدُّخُولَ عَلَى
النِّسَاءِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يَا رَسُولَ اللَّهِ
أَفَرَأَيْتَ الْحَمُوَ قَالَ الْحَمُوُ الْمَوْتُ .

٥٢٣٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
حَدَّثَنَا عَمْرُو عَنْ أَبِي مَعْبُدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ
النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَخْلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا مَعَ
ذِي مَحْرَمٍ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ امْرَأَتِي
خَرَجَتْ حَاجَّةً وَاكْتَسَبْتُ فِي غَزْوَةٍ كَذَا وَكَذَا قَالَ
ارْجِعْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ .

ih biti 50. Pa ipak, to nije sporno, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i nije imao namjeru odrediti tačan broj, nego kazati kako se radi o mnoštvu žena u odnosu na muškarce. (Umdetul-kari, 20212)

2 Mahrem je ženi onaj muškarac s kojim se, po šerijatskim propisima, ne može vjenčati.

3 U hadisu se spominje termin *el-hamv*, koji, po Neveviju, znači “mužev brat i ostali njegovi rođaci, izuzev njegovog oca i njegove djece”. (Umdetul-kari, 20/213)

4 Ovaj hadis u opširnijoj verziji naveden je u poglavlju *O hadžu*, kad je bilo riječi o odlasku žena na hadždž.

DOPUŠTENO JE MUŠKARCU DA BUDE SA TUĐOM ŽENOM U PRISUSTVU DRUGIH

5234. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama, koji kaže da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kad je rekao:

“Jedna je žena ensarijka došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se on s njom odvojio, rekavši: ‘Zaista ste vi meni najdraži narod!’”¹

O TOME DA MUŠKARCIMA KOJI OPONAŠAJU ŽENE NIJE DOPUŠTENO ULAZITI KOD TUĐE ŽENE²

5235. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Abda, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Zejnebe b. Umm-Seleme (da je rekla):

“Kazivala mi je Umm-Selema da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod nje, a u kući se nalazio jedan muškarac koji svojim (govorom i pokretima) slični ženama. Taj je čovjek rekao bratu Umm-Seleminom Abdullahu b. Ebu-Umejji: ‘Ako vam Uzvišeni Allah omogući da sutra osvojite Taif, ja ću te odvesti do Gajlanove kćerke, jer kada ona prilazi, prilazi s četiri, a kada odlazi, odlazi s osam!’³ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Neka ovaj nipošto ne ulazi kod vas!’”

بَاب مَا يَجُوزُ أَنْ يَخْلُو الرَّجُلُ بِامْرَأَةٍ عِنْدَ النَّاسِ

٥٢٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَخَلَا بِهَا فَقَالَ وَاللَّهِ إِنَّكَ لَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ.

بَاب مَا يُنْهَى مِنْ دُخُولِ الْمُتَشَبِّهِينَ بِالنِّسَاءِ عَلَى امْرَأَةٍ

٥٢٣٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ عَن هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ عِنْدَهَا وَفِي الْبَيْتِ مُخَنَّثٌ فَقَالَ الْمُخَنَّثُ لِأَخِي أُمِّ سَلَمَةَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةٍ إِنَّ فَتَحَ اللَّهُ لَكُمْ الطَّائِفَ غَدًا أَذَلِكَ عَلَى بِنْتِ غَيْلَانَ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ بِأَرْبَعٍ وَتُذَبِّرُ بِشَمَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَدْخُلَنَّ هَذَا عَلَيْكَ.

- 1 Ovaj hadis predstavlja konkretnu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, uputu o tome na koji je način dopušteno nasamo porazgovarati sa ženom kojoj on nije mahrem, dakle: u prisustvu drugih, ali ipak toliko odvojeno da oni ne čuju razgovor. Iz ovog hadisa vidi se i veliki značaj ensarija, koji su pružili pomoć Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini i za koje je on rekao da su mu najdraži narod.
- 2 U arapskom se jeziku riječ *muhannes* upotrebljava da označi muškarce koji govorom i pokretima slični ženama. Za njih se smatralo da nemaju potrebe za ženama, te su slobodno ulazili kod njih. Međutim, ovim hadisom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranjuje, nakon što je čuo jednog od njih kako opisuje neku ženu. (*Fethul-bari*, 9/246)
- 3 On želi kazati da je toliko debela da ima četiri nabora na truhu kada se gleda s prednje strane, a osam kada se gleda s leđa, zato što se svaki od ta četiri nabora dijeli na dva. (*Umdetul-kari*, 20/216)

O TOME KAD ŽENA PROMATRA ABESINCE I NJIMA SLIČNE BEZ SMUTNJE

5236. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, prenoseći od Isaa b. Evza'ija, on od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

“Sjećam se (kao da sada gledam) kako me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sakrivao svojim ogrtačem dok sam, sve dok mi ne dosadi, gledala Abesince kako se igraju u džamiji. Zato uvažite želju mlade žene koja ima jaku potrebu za zabavom!”⁴

O IZLASKU ŽENA (IZ KUĆE) RADI OBAVLJANJA SVOJIH POTREBA

5237. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala:

“Sevda b. Zem'a izišla je jedne noći (iz kuće). Vidio ju je Omer i prepoznao, te joj reče: ‘Tako mi Allaha, Sevdo, zaista si ti prepoznatljiva!’ Ona se povratila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričala – a on je bio u mojoj sobi za večerom, držeći u ruci oglodanu kost. Pa mu je Allah spustio objavu, a kad je završeno (objavljivanje), on reče: ‘Dopušteno vam je izići da obavite svoje potrebe!’”⁵

بَابُ نَظَرِ الْمَرْأَةِ إِلَى الْحَبَشِ وَنَحْوِهِمْ مِنْ غَيْرِ رِبَّةٍ

٥٢٣٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ عَنْ عِيسَى عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَسْتُرُنِي بِرِدَائِهِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَى الْحَبَشَةِ يَلْعَبُونَ فِي الْمَسْجِدِ حَتَّى أَكُونَ أَنَا الَّتِي أَسَامُ فَأَقْدَرُوا قَدْرَ الْجَارِيَةِ الْحَدِيثَةِ السَّنِّ الْحَرِيصَةِ عَلَى اللَّهِو .

بَابُ خُرُوجِ النِّسَاءِ لِحَوَائِجِهِنَّ

٥٢٣٧. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ خَرَجْتُ سَوْدَةَ بِنْتُ زَمْعَةَ لَيْلًا فَرَأَاهَا عُمَرُ فَعَرَفَهَا فَقَالَ إِنَّكَ وَاللَّهِ يَا سَوْدَةُ مَا تَخْفَيْنَ عَلَيْنَا فَرَجَعْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ وَهُوَ فِي حُجْرَتِي يَتَعَشَّى وَإِنْ فِي يَدِهِ لَعَرَقًا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَرَفَعَ عَنْهُ وَهُوَ يَقُولُ قَدْ أَذِنَ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَوَائِجِكُنَّ .

4 Aiša, radijallahu anha, je u prisustvu, i zaklonjena iza svog muža - Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na bajram u džamiji gledala ratnu igru Ahbaša (Abesinaca) što je predstavljalo posebnu priliku i slučaj, jer u tome nije bilo smutnje i iskušenja, i što se ne uzima za generalno pravilo u svakom mjestu i vremenu. Osnova ostaje, a to je da se međusobno obaraju pogledi i da se žene zastiru od muškaraca kako jedni druge ne bi vidjeli. (prim. rec.)

5 Iz ovog se hadisa zaključuje da je ženama dopušteno izići iz kuće radi obavljanja određenih potreba (npr.: posjeta roditeljima, rodbini i slično.) (Umdetul-kari, 20/218) svakako, ako je propisno odjevena, uz muževo dopuštenje i ako ne ostaje van kuće bez potrebe.

O TOME KAD SUPRUGA
TRAŽI DOPUŠTENJE OD MUŽA
ZA IZLAZAK U DŽAMIJU,
ILI ZBOG NEKE DRUGE POTREBE

5238. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Salima, on od svoga oca, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao):

“Ako supruga nekoga od vas zatraži dopuštenje za izlazak u džamiju, neka joj on to ne brani.”

O TOME KADA JE, ZBOG SRODSTVA
PO MLIJEKU, DOPUŠTENNO ULAZITI
KOD ŽENA I GLEDATI IH

5239. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Došao mi je amidža po mlijeku i zatražio dopuštenje za ulazak, ali sam mu ja to odbila dopustiti sve dok ne upitam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao, upitala sam ga o tome, te mi je rekao: ‘On je tvoj amidža, zato mu dopusti (da uđe)!’

‘Allahov Poslaniče’, rekoh, ‘mene je dojila žena, a ne muškarac!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘On je tvoj amidža, i neka uđe kod tebe!’”

Aiša kaže: “To se desilo nakon što nam je naređen hidžab”, i dodaje: “Zabranjuje se po mlijeku isto što se zabranjuje i po rođenju.”

بَابُ اسْتِئْذَانِ امْرَأَةٍ زَوْجِهَا فِي
الْخُرُوجِ إِلَى الْمَسْجِدِ وَغَيْرِهِ

٥٢٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا اسْتَأْذَنَتِ امْرَأَةٌ أَحَدَكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَلَا يَمْنَعُهَا .

بَابُ مَا يَحِلُّ مِنَ الدُّخُولِ
وَالنَّظَرِ إِلَى النِّسَاءِ فِي الرِّضَاعِ

٥٢٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ جَاءَ عَمِّي مِنَ الرِّضَاعَةِ فَاسْتَأْذَنَ عَلِيٌّ فَأَبَيْتُ أَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّى أَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّهُ عَمُّكَ فَأَذِنِي لَهُ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا أَرْضَعْتَنِي الْمَرْأَةَ وَلَمْ يُرْضِعْنِي الرَّجُلُ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّهُ عَمُّكَ فَلْيَلِجْ عَلَيْكَ قَالَتْ عَائِشَةُ وَذَلِكَ بَعْدَ أَنْ ضُرِبَ عَلَيْنَا الْحِجَابُ قَالَتْ عَائِشَةُ يَحْرُمُ مِنَ الرِّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ الْوِلَادَةِ .

ŽENA NE SMIJE MUŽU OPISIVATI
INTIMNOSTI DRUGE ŽENE
KOJE JE VIDJELA

5240. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ženi nije dopušteno opisivati svome mužu intimnosti druge žene koje je vidjela tako slikovito kao da je on gleda.’”¹

5241. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A‘meš, a njemu Šefik, prenoseći od Abdullaha da je kazivao:

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ženi nije dopušteno opisivati svome mužu intimnosti druge žene koje je vidjela tako slikovito kao da je on gleda.’”

بَاب

لَا تُبَاشِرُ امْرَأَةً امْرَأَةً فَتَنْعَتَهَا لِزَوْجِهَا

٥٢٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تُبَاشِرُ الْمَرْأَةَ الْمَرْأَةَ فَتَنْعَتَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا.

٥٢٤١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تُبَاشِرُ الْمَرْأَةَ الْمَرْأَةَ فَتَنْعَتَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا.

¹ Razlog ove zabrane je jasan: a to je, ako je opiše u njenom stvarnom izgledu, to njenog muža može potaknuti da je poželi i, moguće je da se razvede od svoje supruge kako bi se njom oženio. (*Umdetul-kari*, 20/219) Isto tako, nije dozvoljeno da žene gledaju u stidna mjesta žena, kao ni muškarci u stidna mjesta muškaraca (od pasa do koljena). Ako se radi o gledanju muškaraca u žene i žena u muškarce, to je gora i teže. Ovo treba da imaju na umu svi, a posebno oni koji još uvijek idu na more gdje se svijet razgolićuje. Takođe je zabranjeno da žena dodiruje ženu ili muškarac muškarca, osim preko odjeće, u to ne ulazi rukovanje. (*Fethul-bari*, 9/250)

O MUŽEVIM RIJEČIMA:
“NOĆAS ĆU OBIĆI SVE SVOJE ŽENE!”

5242. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Rekao je Sulejman b. Davud, alejhimas-selam: ‘Noćas ću obiće stotinu žena, i svaka od njih rodit će muškarca koji će se boriti na Allahovom putu!’ ‘Melek mu tada reče: ‘Reci: ‘Ako Allah da!’”, ali on to zaboravi i ne reče. Obišao je spomenute žene, ali je samo jedna od njih rodila, i to pola djeteta.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

‘Da je rekao: ‘Ako Allah da!’, ne bi prekršio obećanje, a bilo bi daleko vjerovatnije da će mu se želja ispuniti.’”¹

O TOME DA MUŠKARAC, AKO JE BIO
DUŽE ODSUTAN, NE TREBA NOĆU
(IZNENADA) DOLAZITI KUĆI
IZ STRAHA DA ĆE UKUĆANE ZATEĆI
U NEPRIMJERNOM STANJU I TAKO
OTKRITI NJIHOVE GREŠKE

5243. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muharib b. Disar, koji kaže da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kad je rekao: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije volio da muškarac svojoj kući (iznenada) dolazi noću.”

بَابُ قَوْلِ الرَّجُلِ لِأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى نِسَائِي

٥٢٤٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لِأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ بِبِائَةِ امْرَأَةٍ تَلِدُ كُلَّ امْرَأَةٍ غُلَامًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ لَهُ الْمَلَكُ قُلْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَلَمْ يَقُلْ وَنَسِيَ فَأَطَافَ بِهِنَّ وَلَمْ تَلِدْ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةً نِصْفَ إِنْسَانٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمْ يَحْثُ وَكَانَ أَرْجَى لِحَاجَتِهِ .

بَابُ

لَا يَطْرُقُ أَهْلَهُ لَيْلًا إِذَا أَطَالَ الْغَيْبَةَ
مَخَافَةَ أَنْ يُخَوِّنَهُمْ أَوْ يَلْتَمِسَ عَثْرَاتَهُمْ

٥٢٤٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَارِبُ بْنُ دَثَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَكْرَهُ أَنْ يَأْتِيَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ طُرُوقًا .

¹ Ovaj hadis sadrži jasnu potvrdu kur'anske zapovijedi u kojoj stoji: “I nikako za bilo šta ne reci: ‘Uradit ću to sigurno sutra!’, a da ne dodaš: ‘Ako Allah da!’” (El-Kehf, 23-24)

5244. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Asim b. Sulejman, prenoseći od Ša'bija da je čuo Džabira b. Abdullaha kad je rekao:

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ako neko od vas duže odsustvuje od svoje kuće, neka se ne pojavljuje svojim ukućanima noću.’”

O MUŠKARČEVU NASTOJANJU DA IMA ŠTO VIŠE DJECE

5245. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Hušejma, on od Sejjara, a ovaj od Šabija da je čuo Džabira b. Abdullaha kako kazuje:

“Vraćali smo se zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz jedne bitke, pa sam ja požurio sa svojom devom, koja je bila sitnog koraka i spora. Stigao me je jedan jahač, a ja opazih da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji me upita:

‘Zašto žuriš?’

‘Tek sam se oženio’, odgovorih mu.

‘Djevicom ili udavanom?’, upita on.

‘Udavanom’, odgovorih.

‘A što nisi mladom’, reče on, ‘da se jedno s drugim zabavljate?’

Kada smo htjeli ući u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Sačekajte, i u grad uđite noću, da bi se počesljala ona koja je nepočesljana i uredila ona čiji je muž bio odsutan.’”

Hušejm veli: “Pričao mi je pouzdan čovjek da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu još rekao: ‘Dijete, dijete, Džabire!’”²

٥٢٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ سُليْمَانَ عَنِ الشَّعْبِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَطَالَ أَحَدُكُمْ الْغَيْبَةَ فَلَا يَطْرُقُ أَهْلَهُ لَيْلًا.

بَابُ طَلَبِ الْوَلَدِ

٥٢٤٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ مُشَيْمٍ عَنْ سَيَّارٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ فَلَمَّا قَفَلْنَا تَعَجَّلْتُ عَلَى بَعِيرٍ قَطُوفٍ فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي فَالْتَفَتْتُ فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَا يُعْجِلُكَ قُلْتُ إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسٍ قَالَ فَبِكْرًا تَزَوَّجْتَ أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلَا جَارِيَةٌ تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ فَقَالَ أَهْلُوا حَتَّى تَدْخُلُوا لَيْلًا أَيْ عِشَاءَ لِكَيْ تَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ وَتَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ قَالَ وَحَدَّثَنِي الثَّقَةُ أَنَّهُ قَالَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ الْكَيْسَ الْكَيْسَ يَا جَابِرُ يَعْنِي الْوَلَدَ.

2 Ovim hadisom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi uputiti Džabira, radijallahu anhu, a preko njega i sve ostale muslimane, na to da svrha spolnog općenja sa suprugom ne bi trebalo da bude samo zadovoljavanje strasti, nego da spolni odnos sa suprugom ima za cilj rađanje djece. (Umdetul-kari, 20/221)

5246. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sejjara, on od Šabija, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, (da je kazivao):

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ako se kući budeš vraćao noću, nemoj ulaziti u kuću sve dok se ne počeslja ona koja je nepočesljana i ne uredi ona čiji je muž bio odsutan’, dodavši: ‘Traži dijete, traži dijete!’”

Ovaj dodatak o traženju djeteta potvrđuje Ubejdullah, prenoseći ga od Vehba, on od Džabira, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

O PRIPREMI (ZA DOČEK MUŽA) ONE ČIJI JE MUŽ BIO ODSUTAN I ČEŠLJANJU ONE KOJA JE NEPOČEŠLJANA

5247. PRIČAO MI JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Hušejm, a ovom Sejjar, prenoseći od Šabija, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:

“Bili smo zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj bici. Vraćajući se, stigli smo nadomak Medine, te sam ja požurio sa svojom devom, koja je bila sitnog koraka i spora. Stigao me je jedan jahač i podbo moju devu štapom koji je držao u ruci; nakon toga moja je deva požurila kao najbolja deva koja se može vidjeti. Opazih da to bješe Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji me upita: ‘Zašto žuriš?’

‘Tek sam se oženio’, odgovorih mu.

‘Zar si se oženio?’, upita on.

‘Jesam’, odgovorih.

‘Djevicom ili udavanom?’, upita on.

‘Udavanom’, odgovorih.

‘A što nisi djevicom’, reče on, ‘da se jedno s drugim zabavljate?’

Kada smo htjeli ući u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Sačekajte, i u grad udite noću, da bi se počesljala ona koja je nepočesljana i uredila ona čiji je muž bio odsutan.’”

٥٢٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَيَّارٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا دَخَلْتَ لَيْلًا فَلَا تَدْخُلْ عَلَى أَهْلِكَ حَتَّى تَسْتَحِدَّ الْمَغِيبَةَ وَتَمْتَشِطَ الشَّعْثَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَعَلَيْكَ بِالْكَيْسِ الْكَيْسِ تَابَعَهُ عُيَيْدُ اللَّهِ عَنْ وَهْبٍ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْكَيْسِ .

بَابُ تَسْتَحِدِّ الْمَغِيبَةِ وَتَمْتَشِطِ الشَّعْثَةَ

٥٢٤٧. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا سَيَّارٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزْوَةٍ فَلَمَّا قَفَلْنَا كُنَّا قَرِيبًا مِنَ الْمَدِينَةِ تَعَجَّلْتُ عَلَى بَعِيرِي لِي قُطُوفٍ فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي فَخَسَّ بَعِيرِي بِعَنْزَةٍ كَانَتْ مَعَهُ فَسَارَ بَعِيرِي كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَأَى مِنَ الْإِبِلِ فَالْتَفَتْتُ فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسٍ قَالَ أَنْتَ تَزَوَّجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَبْكَرًا أَمْ ثَيِّبًا قَالَ قُلْتُ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلَا بِكَرًا تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ فَقَالَ أَمْهَلُوا حَتَّى تَدْخُلُوا لَيْلًا أَيْ عِشَاءَ لِكَيْ تَمْتَشِطَ الشَّعْثَةَ وَتَسْتَحِدَّ الْمَغِيبَةَ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “NEKA UKRASE SVOJE NE POKAZUJU DRUGIMA, TO MOGU SAMO MUŽEVIMA SVOJIM...” – RIJEČI: “... ILI DJECI KOJA JOŠ NE ZNAJU KOJA SU STIDNA MJESTA ŽENA...”¹

5248. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Hazima da je kazivao: “Ljudi su se razišli u vezi s tim čime je liječena rana Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda, pa su upitali Sehla b. Sa‘da Sa‘idija, koji je jedini od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba u Medini još bio živ. On im je odgovorio: ‘Nije ostao niko ko to bolje poznaje od mene. Fatima, radijallahu anhu, prala mu je krv s lica, a Alija je donosio vodu u svome štitu. Zatim su uzeli jednu hasuru i zapalili je, a onda mu time ispunili ranu.’”²

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“...I KOJI JOŠ NISU SPOLNO ZRELI...”³

5249. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abisa da je kazivao: “Čuo sam kad je jedan čovjek upitao Ibn-Abbasa: ‘Da li si proveo bajram, kurbanski ili ramazanski, zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?’ ‘Da’, odgovori on, ‘ali da nisam uživao poseban status kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bih to doživio jer sam bio mali. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je, zatim klanjao,

بَاب (وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ)
إِلَى قَوْلِهِ (لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ)

٥٢٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ اخْتَلَفَ النَّاسُ بِأَيِّ شَيْءٍ دُورِيَ جُرْحُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ فَسَأَلُوا سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ وَكَانَ مِنْ آخِرِ مَنْ بَقِيَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ وَمَا بَقِيَ مِنَ النَّاسِ أَحَدٌ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي كَانَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَامُ تَغْسِلُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَعَلَى يَأْتِي بِالْمَاءِ عَلَى تَرْسِهِ فَأَخَذَ حَصِيرٌ فَحَرَّقَ فَحَشِيَ بِهِ جُرْحَهُ.

بَاب (وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ)

٥٢٤٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا سَأَلَهُ رَجُلٌ شَهِدْتَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْعِيدَ أَضْحَى أَوْ فِطْرًا قَالَ نَعَمْ وَلَوْلَا مَكَانِي مِنْهُ مَا شَهِدْتُهُ يَعْنِي مِنْ صِغَرِهِ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ وَلَمْ يَذْكُرْ أَذَانًا وَلَا إِقَامَةً ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ فَوَعَّظَهُنَّ وَذَكَرَهُنَّ

1 En-Nur, 31.

2 Ovaj hadis spomenut je u poglavlju *O kupanju*, kad je bilo riječi o tome da žena može saprati krv s lica svoga oca, i tamo je detaljnije pojašnjen. Iz njega se jasno zaključuje da je ženi dopušteno previjati rane svojoj bližoj rodbini. (*Sahihul-Buhari*, 1/235)

3 En-Nur, 58.

a onda održao hutbu.’ (Ibn-Abbas) nije spomenuo ezan i ikamet. ‘Zatim je’ kaže on, ‘otišao do žena i njima održao govor, posavjetovavši ih i naredivši im da udjeljuju milostinju. Vidio sam ih kako svoje ruke dižu prema ušima i vratovima, a zatim daju nakit Bilalu. Nakon toga, zajedno s Bilalom, ušao je u svoju kuću.’”¹

**O TOME KAD ČOVJEK UPITA SVOGA
PRIJATELJA DA LI JE SINOĆ PROVEO PRVU
BRAČNU NOĆ I O TOME DA JE ČOVJEKU,
DOK GRDI SVOJU KĆERKU, DOPUŠTENOST
UBOSTI JE RUKOM U BEDRO**

5250. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla:

“Ebu-Bekr jednom prilikom me je korio i rukom ubadao u bedro. Htjela sam se (zbog toga) pomjeriti, ali me je spriječio položaj Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova glava na mojoj nozi.”

وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَرَأَيْتُهُنَّ يَهْوِينَ إِلَى آذَانِهِ
وَحُلُوفِهِنَّ يَدْفَعْنَ إِلَى بِلَالٍ ثُمَّ ارْتَفَعَ هُوَ وَبِلَالٌ
إِلَى بَيْتِهِ .

**بَابُ قَوْلِ الرَّجُلِ لِصَاحِبِهِ: هَلْ أَعْرَسْتُمْ اللَّيْلَةَ ؟
وَطَعَنَ الرَّجُلُ ابْنَتَهُ فِي الْخَاصِرَةِ عِنْدَ الْعَتَابِ**

٥٢٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ
عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ
قَالَتْ عَاتَبَنِي أَبُو بَكْرٍ وَجَعَلَ يَطْعُنُنِي بِيَدِهِ فِي
خَاصِرَتِي فَلَا يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلَّا مَكَانُ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرَأْسُهُ عَلَى فَخِذِي .

¹ Na temelju ovog hadisa zaključuje se da je Ibn-Abbas mogao vidjeti žene kako skidaju svoj nakit te da se one nisu ustručavale zbog njega, jer je bio dijete. (Fethul-bari, 9/256)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الطَّلَاقِ

RAZVOD BRAKA

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“O VJEROVJESNIČE, KADA HTJEDNETE
PUSTITI ŽENE, VI IH U VRIJEME KADA SU
ČISTE PUSTITE, A ONDA VRIJEME KOJE
TREBA PROĆI BROJTE!”¹

Ahsajnahu - sačuvali smo ga i brojali. Od žene se razvodi, po sunnetu Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je čista (od mjesečnog čišćenja ili nifasa nakon poroda), a prije nego što s njom muž bude imao odnos. Za to je potrebno uzeti dva svjedoka.

5251. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Nafija (da je rekao):

“Kazivao je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, da se, za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, razveo od supruge dok je ona imala menstruaciju. Omer b. Hattab upitao je o tome Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: ‘Naredi mu da je vrati i zadrži sve dok se ne očisti (tj. dok joj ne prestane menstruacija), a zatim ponovo ne dobije menstruaciju i ponovo se ne očisti. Pa ako onda bude htio, neka je zadrži, ili neka je otpusti prije nego što joj pride. To je vrijeme koje je Uzvišeni Allah odredio za puštanje žena.’”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ
النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ)

أَخَصَيْنَاهُ حَفِظْنَاهُ وَعَدَدْنَاهُ وَطَلَّاقُ السُّنَّةِ أَنْ
يُطَلِّقَهَا طَاهِرًا مِنْ غَيْرِ جَمَاعٍ وَيُشْهَدُ شَاهِدَيْنِ .

٥٢٥١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي
مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ عَلَى عَهْدِ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَسُولَ اللَّهِ
ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُرَّةً فَلْيُرَاجِعْهَا
ثُمَّ لِيُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهَرَ ثُمَّ تَحِيضَ ثُمَّ تَطْهَرَ ثُمَّ
إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ بَعْدُ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يَمْسَ
فَإِنَّكَ الْعِدَّةَ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ .

¹ Et-Talak, 1.

UVAŽAVA SE RAZVOD BRAKA U VRIJEME DOK ŽENA IMA MENSTRUACIJU

5252. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Su'ba, prenoseći od Enesa b. Sirina (da je rekao): "Kazivao je Ibn-Omer da se za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, razveo sa svojom suprugom, a ona je imala menstruaciju. O tome je Omer b. Hattab upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Neka je vrati.'

'Hoće li se takav razvod braka uzeti u obzir?', upitao ga je (Omer).

'Nego šta?', odgovorio je."

Katada prenosi od Junusa b Džubejra, a on od Ibn-Omera da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) rekao (Omeru b. Hattabu): 'Naredi mu da je vrati!'

'A hoće li se uvažiti (takav razvod)?', upitao je.

'A šta misliš, ako ne bi bio u stanju ili izgubi pamet?!', odgovori on."

5253. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Ejjub, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Omera da je rekao:

"To mi se računalo kao jedan razvod braka."

بَابُ إِذَا طَلَّقَ الْحَائِضُ تَعْتَدُ بِذَلِكَ الطَّلَاقِ

٥٢٥٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ قَالَ طَلَّقَ ابْنُ عُمَرَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِيَرَا جُعْهَا قُلْتُ تَحْتَسِبُ قَالَ فَمَهُ وَعَنْ قَتَادَةَ عَنْ يُونُسَ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ مَرَّةً فَلِيَرَا جُعْهَا قُلْتُ تَحْتَسِبُ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ عَجَزَ وَاسْتَحَمَقَ .

٥٢٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ حُسِبَتْ عَلَيَّ بِطَلِيقَةٍ .

1) Tj. šta misliš ako čovjek ne bi bio u stanju vratiti suprugu, pa da se ne desi razvod ili izgubi pamet, pa i to bude prepreka da je vrati, hoće li ta žena biti u takvom stanju da nije ni razvedena, a ni udata?! Naravno da neće, nego će se računati da je udata i da ima muža.

O ONIMA KOJI SU SE RAZVELI OD
SVOJE SUPRUGE I O TOME HOĆE
LI JOJ TO IZRAVNO SAOPĆITI

5254. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Velid, a ovom Evza'i, koji kazuje:

“Pitao sam Zuhrija koja je od žena Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, zatražila utočište kod Allaha od njega, pa je on odgovorio: ‘Obavijestio me je Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je kćerka Dževnova, kada je uvedena kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: ‘Utječem se Allahu od tebe!’ (*Euzu billahi minke!*) ‘Zatražila si utočište kod Uzvišenoga! Idi svojim!’”, reče joj on.”

Ebu-Abdullah (Buhari) veli da Hadždžadž b. Ebu-Meni' prenosi od svoga djeda, on od Zuhrija, a ovaj od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla...

5255. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Abdur-Rahman b. Gasil, prenoseći od Hamze b. Ebu-Usejda, a on od Ebu-Usejda, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Jednom prilikom smo krenuli s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i došli do plantaže zvane Eš-Ševt. Našli smo mjesto između dva zida, na kojem smo odsjeli, pa nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Sjedite ovdje!’, a zatim otišao. Tom mu je prilikom dovedena Dževnijja, koja bijaše smještena u sobu od palmina lišća u kući Umejme, kćerke Nu'mana b. Šerahila. S njom se nalazila i njena dadilja, koja ju je služila. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje, reče joj: ‘Pokloni mi sebe!’

‘Zar da kraljica pokloni sebe nekome od običnog svijeta?’, odgovorila je. On je pružio svoju ruku prema njoj, ne bi li je dodirom ruke umirio, ali je ona povikala: ‘Utječem se Allahu od tebe!’ (*Euzu billahi minke!*) Na to Poslanik,

بَابُ مَنْ طَلَّقَ وَهَلَ يُوَاغُهُ
الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ بِالطَّلَاقِ

٥٢٥٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ سَأَلْتُ الزُّهْرِيَّ أَيُّ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اسْتَعَاذَتْ مِنْهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ ابْنَةَ الْجَوْنِ لَمَّا أُدْخِلَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَدَنَا مِنْهَا قَالَتْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ فَقَالَ لَهَا لَقَدْ عُدْتِ بِعَظِيمِ الْحَقِي بِأَهْلِكَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ رَوَاهُ حَجَّاجُ بْنُ أَبِي مَنِيعٍ عَنْ جَدِّهِ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ عُرْوَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ .

٥٢٥٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ غَسِيلٍ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى انْطَلَقْنَا إِلَى حَائِطٍ يُقَالُ لَهُ الشَّوْطُ حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى حَائِطَيْنِ فَجَلَسْنَا بَيْنَهُمَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اجْلِسُوا هَاهُنَا وَدَخَلَ وَقَدْ أَتَى بِالْجَوْنِيَّةِ فَأَنْزَلَتْ فِي بَيْتٍ فِي نَخْلٍ فِي بَيْتِ أُمِّمَةَ بِنْتِ النُّعْمَانِ بْنِ شَرَّاحِيلَ وَمَعَهَا دَائِيَّتُهَا حَاضِنَةٌ لَهَا فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَ هَبِي نَفْسِكَ لِي قَالَتْ وَهَلْ تَهَبُ الْمَلِكَةَ نَفْسَهَا لِلشَّوْقَةِ قَالَ فَأَهْوَى بِيَدِهِ يَضَعُ يَدَهُ عَلَيْهَا لِتَسْكُنَ فَقَالَتْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ فَقَالَ قَدْ عُدْتِ بِمَعَاذِ ثُمَّ خَرَجَ عَلَيْنَا فَقَالَ يَا أَبَا أُسَيْدٍ اكْسُهَا رَازِقَتَيْنِ وَأَلْحِقْهَا بِأَهْلِهَا .

sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Zatražila si utočište kod Onoga koji ga daje!’ Zatim se vratio nama i rekao: ‘Ebu-Usejde, daj joj dvije duge lanene haljine i odvedi je njezinoj porodici.’”¹

5256, 5257. Husejn b. Velid Nejsaburi prenosi od Abdur-Rahmana, on od Abbasa b. Sehla, a ovaj od svoga oca i Ebu-Usejda da su kazivali:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se Umejmom, kćerkom Šerahilovom. Kada mu je dovedena, on je pružio svoju ruku prema njoj, a ona kao da je to nerado prihvatila, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Ebu-Usejdu da je spremi i daruje joj dvije duge lanene haljine.”

PRİČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibrahim b. Ebu-Vezir, a ovom Abdur-Rahman, prenoseći od Hamze, on od svoga oca i Abbasa b. Sehla b. Sa‘da, a oni od njegovog (Abbasovog) oca isti hadis.

5258. PRİČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hemmam b. Jahja, prenoseći od Katade, a on od Ebu-Galaba Junusa b. Džubejra da je kazivao:

“Upitao sam Ibn-Omera o čovjeku koji se razveo od svoje supruge u vrijeme dok je ona imala menstruaciju, pa mi je rekao: ‘Ti znaš Ibn-Omera. On se razveo od svoje žene dok je imala menstruaciju, te je Omer otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo. On mu je naredio da je vrati, a kada se očisti (tj. kada joj prođe menstruacija), ako se bude htio razvesti od nje, neka to i uradi. Ja sam tada upitao: ‘Da li se to računalo kao razvod braka?’, pa mi je odgovorio: ‘A šta misliš, ako ne bi bio u stanju ili izgubi pamet?!’”

٥٢٥٦-٥٢٥٧. وَقَالَ الْحُسَيْنُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّيْسَابُورِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ وَأَبِي أُسَيْدٍ قَالَا تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ أُمَيْمَةَ بِنْتَ شَرَّاحِيلَ فَلَمَّا أُدْخِلَتْ عَلَيْهِ بَسَطَ يَدَهُ إِلَيْهَا فَكَانَتْهَا كَرِهَتْ ذَلِكَ فَأَمَرَ أَبَا أُسَيْدٍ أَنْ يُجَهِّزَهَا وَيَكْسُوَهَا ثَوْبَيْنِ رَازِقَيْنِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْوَزِيرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ حَمْزَةَ عَنْ أَبِيهِ وَعَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ بِهَذَا.

٥٢٥٨. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مَنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي غَلَابٍ يُونُسَ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لَابْنِ عُمَرَ رَجُلٌ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَقَالَ تَعْرِفُ ابْنَ عُمَرَ إِنَّ ابْنَ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَأَتَى عُمَرَ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَأَمَرَهُ أَنْ يُرَاجِعَهَا فَإِذَا طَهَّرَتْ فَأَرَادَ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقَهَا قُلْتُ فَهَلْ عَدَّ ذَلِكَ طَلَاقًا قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ عَجَزَ وَاسْتَحَمَقَ.

¹ Ibn-Hadžer, tumačeći ovaj hadis, kaže da je kod spomenute žene, koja je bila jedna od najljepših žena, bilo ostataka džahilijjeta pa ju je htio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem smiriti. Međutim, kada je zatražila utočište kod Uzvišenog Allaha on ju je pustio i lijepo otpremio. (Fethul-bari, 9/272)

O ONIMA KOJI SU SMATRALI DA JE DOPUŠTEN RAZVOD BRAKA PONAVLJANJEM ODREĐENIH RIJEČI TRI PUTA

Uzvišeni Allah kaže: “Puštanje može biti dvaput: pa ih ili velikodušno zadržite ili im na lijep način razvod dajte².”³

Ibn-Zubejr kaže da bolesnika koji se (u vrijeme bolesti) razvede, žena s kojom se u tom stanju razveo nema pravo naslijediti, dok Ša‘bi smatra da ona ima pravo naslijediti. Ibn-Šubruma upitao je Ša‘bija: “Može li se ona udati nakon isteka pričeke (iddeta)?”, pa mu je on odgovorio: “Da.”

“A šta misliš ako umre i drugi čovjek?”, upitao je Ibn-Šubruma. Nakon toga Ša‘bi je promijenio mišljenje.

5259. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a ovaj od Sehla b. Sa‘da Sa‘idija (da je kazivao):

“Došao je Uvejmir Adžlani Asimu b. Adiju Ensariju i rekao mu: ‘Asime, šta misliš o tome kad čovjek

بَابُ مَنْ أَجَازَ طَلَاقَ الثَّلَاثِ

لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ) وَقَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ فِي مَرِيضٍ طَلَّقَ لَا أَرَى أَنْ تَرْتِ مَبْتُوتُهُ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ تَرْتُهُ وَقَالَ ابْنُ شُبْرُمَةَ تَزَوُّجٌ إِذَا انْقَضَتِ الْعِدَّةُ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ مَاتَ الزَّوْجُ الْآخَرُ فَرَجَعَ عَنْ ذَلِكَ .

٥٢٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُوَيْمِرَ الْعَجَلَانِيَّ جَاءَ إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ الْأَنْصَارِيِّ فَقَالَ لَهُ يَا عَاصِمُ

2 El-Bekara, 229.

3 Postoji više vrsta razvoda braka:

Razvod braka po sunnetu je razvod pri kojem se žena pusti u periodu dok je čista, nakon menstruacije poslije koje muž nije općio s njom.

Bidatski (novotarijski) razvod braka dozvoljava puštanje žene i dok je u periodu menstruacije ili nifasa i dok je u periodu čistoće, u kojem je općio s njom, te izgovaranjem tri puta određene riječi, kao i s tri takve riječi izgovorene odjedanput. Ovakav je razvod braka zabranjen. Većina islamskih učenjaka smatra da je razvod izgovaranjem tri puta određene riječi pravosnažan, te da onome koji izgovori te riječi njegova bivša žena nije više dopuštena dok se ne uda za nekog drugog.

Razvod s pravom povratka je razvod poslije kojeg muž ima pravo vratiti ženu, makar ona to i ne željela, jer Uzvišeni Allah kaže: “Muževi njihovi imaju pravo da ih, dok one čekaju, vrate ako žele dobro djelo učiniti.” (El-Bekara, 228)

Razvod bez bezuslovnog i potpunog prava na vraćanje (*talaki-bain*). Ovaj razvod može se provesti na pet načina. Prvi je način da se žena pusti s mogućnošću povratka, ali da ne bude vraćena sve dok joj ne istekne priček. U tom slučaju potreban je novi mehr i novo zaključenje braka. Drugi je način da se žena pusti na njeno insistiranje, uz materijalnu odštetu s njene strane (*hul'a*). Treći način je da dvojica posrednika razvrgnu brak ako ustanove da je razvod bolji (*fesh*). Četvrti je način da muž pusti ženu prije nego što je s njom spolno općio. Peti je način da je zastalno otpusti tako što će joj tri puta riječima dati razvod. Razvod je ispravan i bez svjedoka, ali mnogi ashabi i fikhski učenjaci postavljaju svjedoke kao uvjet, isto kao i pri sklapanju braka, uzimajući za dokaz riječi Uzvišenog Allaha: “... i kao svjedoke dvojicu vaših pravednih ljudi uzmite...” (Et-Talak, 2)

sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije? Upitaj o tome (Asime) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’ Kada je Asim upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, on je preuzeo takva pitanja i smatrao ih neispravnim tako da je Asimu bilo teško zbog onoga što je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Nakon što se Asim vratio svojoj porodici, došao mu je Uvejmir i upitao ga: ‘Kaži mi šta ti je rekao Allahov Poslanik?’

‘Nisi mi došao ni s kakvim dobrom! Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, gnušao od pitanja koje sam mu postavio’, odgovori Asim.

‘Tako mi Allaha, ja neću odustati sve dok ga lično o tome ne upitam!’, reče Uvejmir. Potom je Uvejmir otišao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i našao ga u društvu, te ga je upitao: ‘Allahov Poslaniče, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije?’ Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Uzvišeni je Allah o tebi i tvojoj druzi poslao objavu. Idi i pozovi je!’

(Kad su došli), njih su oboje”, pripovijeda dalje Sehl, “zazvali Allahovo prokletstvo na onoga od njih koji laže, dok sam ja zajedno s drugima bio kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada su završili, Uvejmir reče: ‘Ja sam, Allahov Poslaniče, ukoliko je i dalje zadržim, slagao na nju!’ Zatim ju je, prije nego što mu je to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio (izgovorivši to) tri puta.”

Ibn-Šihab veli: “To je (tj. razvod braka) postao običaj onih koji se zakunu zazivajući Allahovo prokletstvo na onoga od njih ko je slagao na drugoga.”¹

أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أُيْقِطْلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ سَلِّ لِي يَا عَاصِمُ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلَ عَاصِمٌ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَكَرِهَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا حَتَّى كَبُرَ عَلَى عَاصِمٍ مَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا رَجَعَ عَاصِمٌ إِلَى أَهْلِهِ جَاءَ عُوَيْمِرٌ فَقَالَ يَا عَاصِمُ مَاذَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ عَاصِمٌ لَمْ تَأْتِنِي بِخَيْرٍ قَدْ كَرِهَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَسْأَلَةَ الَّتِي سَأَلْتُهُ عَنْهَا قَالَ عُوَيْمِرٌ وَاللَّهِ لَا أَنْتَهِيَ حَتَّى أَسْأَلَهُ عَنْهَا فَأَقْبَلَ عُوَيْمِرٌ حَتَّى أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَسَطَ النَّاسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أُيْقِطْلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ فِيكَ وَفِي صَاحِبَتِكَ فَاذْهَبْ فَأْتِ بِهَا قَالَ سَهْلٌ فَتَلَاعَنَا وَأَنَا مَعَ النَّاسِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا فَرَّغَا قَالَ عُوَيْمِرٌ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَمْسَكْتُهَا فَطَلَقْتُهَا ثَلَاثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتْ تِلْكَ سُنَّةَ الْمُتَلَاعِنِينَ .

¹ Uzvišeni Allah kaže: “A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego samo oni budu svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo prokletstvo ako laže. A ona će kazne biti pošteđena ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu.” (En-Nur, 6-9)

5260. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b Zubejra, a on od Aiše (da je kazivala): “Došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, žena Rifaje Kurezija i rekla mu: ‘Allahov Poslaniče, s Rifajom sam se razvela bez prava na povratak, pa sam se, nakon toga, udala za Abdur-Rahmana b. Zubejra Kurezija. Međutim, u njega je kao resica (spolni organ).’ Na to joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ti kao da se želiš vratiti Rifaji. Ne, sve dok on (Abdur-Rahman) ne osjeti tvoju slast i ti njegovu slast (dok ne budete imali spolni odnos)!’”

5261. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše (da je kazivala): “Jedan se čovjek razveo od svoje supruge tri puta, pa se ona onda udala za drugoga, a zatim se i od ovog razvela. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan o tome da li je dopušteno prvom čovjeku da se s njom ponovo vjenča, pa je on odgovorio: ‘Ne, sve dok on (tj. ovaj drugi) s njom ne osjeti slast (stupi u spolni odnos) kao što je to činio prvi.’”

٥٢٦٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ امْرَأَةً رِفَاعَةَ الْقُرَظِيَّ جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ رِفَاعَةَ طَلَّقَنِي قَبْتَ طَلَاقِي وَإِنِّي نَكَحْتُ بَعْدَهُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الزُّبَيْرِ الْقُرَظِيَّ وَإِنَّمَا مَعَهُ مِثْلُ الْهَذْبَةِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَعَلَّكَ تُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لَا حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتِكَ وَتَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ.

٥٢٦١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يُحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَجُلًا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا فَتَزَوَّجَتْ فَطَلَّقَ فَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَحِلُّ لِلأَوَّلِ قَالَ لَا حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَهَا كَمَا ذَاقَ الْأَوَّلُ.

O ONIMA KOJI SU SVOJIM SUPRUGAMA DALI MOGUĆNOST DA BIRAJU (IZMEĐU OSTANKA S NJIMA ILI RAZVODA BRAKA)

Uzvišeni Allah kaže: “O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: ‘Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti.’”¹

5262. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A‘meš, prenoseći od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao nam je priliku da biramo, pa smo izabrale Allaha i Njegova Poslanika, i to nam nije uračunato (kao razvod braka).”

5263. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Isma‘ila, ovaj od Amira, a on od Mesruka da je rekao:

“Pitao sam Aišu o izboru (koji im je bio ponudio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) pa mi je odgovorila: ‘Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio nas je pred izbor. Zar se to može smatrati razvodom braka?!’”

Mesruk dalje veli: ‘Meni je svejedno da joj ponudim da bira jedanput ili stotinu puta, ukoliko je odabrala mene.’”

بَابُ مَنْ خَيْرَ نِسَاءٍ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (قُلْ لِّأَزْوَاجِكُمْ إِن كُنْتُمْ تُرِيدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّتْهُنَّ فَمَتَّعْنَ أَمْتَعُكُمْ وَأُسْرُحُكُمْ سَرَاحًا جَمِيلًا) .

٥٢٦٢. حَدَّثَنَا عُمرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ خَيْرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَخْتَرَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَلَمْ يَعُدَّ ذَلِكَ عَلَيْنَا شَيْئًا .

٥٢٦٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَامِرٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الْخِيَرَةِ فَقَالَتْ خَيْرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَفَكَانَ طَلَاقًا قَالَ مَسْرُوقٌ لَا أَبَالِي أَخَيْرَتُهَا وَاحِدَةً أَوْ مِائَةً بَعْدَ أَنْ تَخْتَارَنِي .

¹ El-Ahzab, 28.

KAD MUŽ SVOJOJ SUPRUZI KAŽE:
“PUŠTAM TE!”, ILI “OTPUŠTENA SI!”,
ILI “SLOBODNA SI!”, ILI SLIČNIM
RIJEČIMA KOJIMA SE MOŽE RAZVRGNUTI
BRAK – TO SE, SUKLADNO NJEGOVOJ
NAMJERI, UZIMA U OBZIR

Uzvišeni Allah kaže: “... ili ih velikodušno otpremite.”² “...i lijepo ću vas otpustiti.”³ “... pa ih ili velikodušno zadržite ili im na lijep način razvod dajte.”⁴ “... ili se velikodušno od njih konačno rastavite...”⁵ Aiša veli: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da mi moji roditelji ne sugerišu da se rastavim s njim.”

O ONOME KOJI KAŽE SVOJOJ ŽENI:
“TI SI MENI ZABRANJENA!”

Hasan veli: “To zavisi od njegove namjere (nijjeta)”, dok (drugi) učenjaci kažu: “Ako se s njom rastavi tri puta, ona mu postaje zabranjena (haram).” Oni, dakle, razvedenu i rastavljenу ženu nazivaju “zabranjenom” (haramom). Ovaj slučaj proglašavanja “nedopuštenim” (haramom) ne može se porediti sa slučajem čovjeka koji za neku vrstu dopuštene hrane rekne da mu je zabranjena (haram). Za dopuštenu (halal) hranu nikada se ne može reći da je zabranjena (haram), dok se za rastavljenу ženu može reći da nije dopuštena (haram). Uzvišeni Allah za onu koja bude (od istog muža) tri puta puštena kaže: “A ako je opet pusti, ona mu nije dozvoljena prije nego što se za drugog muža uda.”⁶

بَابُ إِذَا قَالَ فَارَقْتُكَ أَوْ سَرَّحْتُكَ أَوْ الْخَلِيَّةَ
أَوْ الْبَرِيَّةَ أَوْ مَا عَنِيَ بِهِ الطَّلَاقُ فَهُوَ عَلَى نِيَّتِهِ

وَقَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَسَرَّحُوهُنَّ سَرَاحًا
جَمِيلًا) وَقَالَ (وَأَسْرَحُكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا) وَقَالَ
(فَأَمْسَاكِ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ) وَقَالَ
(أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ) وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَدْ عَلِمَ
النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ أَبَوَيَّ لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ .

بَابُ مَنْ قَالَ لِامْرَأَتِهِ أَنْتَ عَلَيَّ حَرَامٌ

وَقَالَ الْحَسَنُ نِيَّتُهُ وَقَالَ أَهْلُ الْعِلْمِ إِذَا طَلَّقَ
ثَلَاثًا فَقَدْ حُرِّمَتْ عَلَيْهِ فَسَمَوُهُ حَرَامًا بِالطَّلَاقِ
وَالْفِرَاقِ وَلَيْسَ هَذَا كَالَّذِي يُحَرِّمُ الطَّعَامَ لِأَنَّهُ لَا
يُقَالُ لَطَّعَامِ الْحِلِّ حَرَامٌ وَيُقَالُ لِلْمُطَلَّاقَةِ حَرَامٌ
وَقَالَ فِي الطَّلَاقِ ثَلَاثًا لَا تَحِلُّ لَهُ حَتَّى تَنْكِحَ
زَوْجًا غَيْرَهُ .

2 El-Bekara, 231.

3 El-Ahzab, 28.

4 El-Bekara, 229.

5 Et-Talak, 2.

6 El-Bekara, 230.

5264. KAŽE Lejs da mu je pričao Nafi' rekavši: "Ibn-Omer bi, kada ga neko upita o onome koji se od svoje supruge rastavio tri puta (jednom riječju), rekao: 'Da si se rastavio jednom ili dva puta (mogao bi je vratiti)! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, meni je ovako naredio ako se sa ženom rastaviš tri puta ne možeš je ponovo vjenčati, jer ti postaje zabranjenom, sve dok se ne uda za drugoga.'"

5265. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu'avija, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše da je rekla:

"Jedan se čovjek rastavio sa svojom ženom, pa se ona vjenčala s drugim, od kojeg se opet razvela. Imao je (spolni organ) kao resicu, i nije ostvarila ono što je željela, te ju je ubrzo pustio. Potom je ona došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: 'Allahov Poslaniče, razvela sam se od muža, pa sam se onda udala za drugoga, koji je sa mnom stupio u brak, a imao je ono kao resicu. Primakao mi se samo jedanput, ali uopće nije ostvario ono što je želio. Je li mi dopušteno da se vratim svome prvom mužu?'"

"Ti se ne možeš vratiti svome prvom mužu sve dok drugi s tobom ne bude osjetio slast a i ti s drugim dok ne osjetiš slast", odgovori joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥٢٦٤. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا سُئِلَ عَمَّنْ طَلَّقَ ثَلَاثًا قَالَ لَوْ طَلَّقْتَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَنِي بِهَذَا فَإِنْ طَلَّقْتَهَا ثَلَاثًا حُرِّمَتْ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَكَ .

٥٢٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ طَلَّقَ رَجُلٌ امْرَأَتَهُ فَتَزَوَّجَتْ زَوْجًا غَيْرَهُ فَطَلَّقَهَا وَكَانَتْ مَعَهُ مِثْلُ الْهَدْبَةِ فَلَمْ تَصِلْ مِنْهُ إِلَى شَيْءٍ تَرِيدُهُ فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ طَلَّقَهَا فَأَتَتْ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ زَوْجِي طَلَّقَنِي وَإِنِّي تَزَوَّجْتُ زَوْجًا غَيْرَهُ فَدَخَلَ بِي وَلَمْ يَكُنْ مَعَهُ إِلَّا مِثْلُ الْهَدْبَةِ فَلَمْ يَقْرُبْنِي إِلَّا هَنَةً وَاحِدَةً لَمْ يَصِلْ مِنِّي إِلَى شَيْءٍ فَأَحِلُّ لِرِزْوَجِي الْأَوَّلِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَحْلِينَ لِرِزْوَجِكَ الْأَوَّلِ حَتَّى يَذُوقَ الْآخِرُ عُسَيْلَتَكَ وَتَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“ZAŠTO SEBI USKRAĆUJEŠ
ONO ŠTO TI JE ALLAH DOPUSTIO?”¹

5266. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Rebi b Nafi‘, a ovom Mu‘avija, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Ja‘laa b. Hakima, a on od Seida b. Džubejra (da je kazivao):

“Rekao je Ibn-Abbas: ‘Ako neko kaže za svoju suprugu da mu je zabranjena (haram), to je neispravno i nevažeće’, a potom naveo ajet: ‘Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor...’”²

5267. PRIČAO MI JE Hasan b. Muhammed Sabbah, a njemu Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Ubejda b. Umejra da je kazivao:

“Čuo sam Aišu, radijallahu anha, kad je kazivala kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je kod Zejnebe bint Džahš i kod nje je med, pa su se Hafsa i ona dogovorile da mu, ukoliko dođe kod bilo koje od njih, reknu: ‘Zaista se od tebe osjeća (neugodan) miris smole, kao da si je jeo!’ Nakon što je ušao kod jedne od njih, ona mu je to i kazala.

‘Ne, već sam jeo med kod Zejnebe bint Džahš, ali to više nikada neću učiniti!’, reče joj on. Tada je objavljeno: ‘O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio u nastojanju da žene svoje zadovoljiš...’ – sve do riječi: ‘... Ako se vas dvije pokajete Allahu...’³, tj. Aiša i Hafsa. ‘Kada je Vjerovjesnik jednoj od svojih žena jednu tajnu povjerio...’ (tj. kad im je rekao: ‘Jeo sam med...’).”

بَاب (لَمْ تُحَرِّمْ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ)

٥٢٦٦. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ سَمِعَ الرَّبِيعَ ابْنَ نَافِعٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ حَكِيمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ إِذَا حَرَّمَ امْرَأَتُهُ لَيْسَ بِشَيْءٍ وَقَالَ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ).

٥٢٦٧. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ زَعَمَ عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ عُثَيْدَ بْنَ عُمَيْرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَمُكُّ عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَيَشْرِبُ عِنْدَهَا عَسَلًا فَتَوَاصَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ أَنْ آتَيْنَا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ فَلْتَقُلْ إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرَ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ فَدَخَلَ عَلَى إِحْدَاهُمَا فَقَالَتْ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ لَا بَلْ شَرِبْتُ عَسَلًا عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَلَنْ أَعُودَ لَهُ فَتَزَلْتُ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لَمْ تُحَرِّمْ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ) إِلَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ) لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ (وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ) لِقَوْلِهِ بَلْ شَرِبْتُ عَسَلًا.

1 Et-Tahrim, 1.

2 El-Ahzab, 21.

3 Et-Tahrim, 1-4.

5268. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je med i slatko, a imao je običaj, kada završi s ikindijom, ući kod svojih žena i svakoj od njih se približiti.¹ Jednom je prilikom tako ušao kod Hafse, kćerke Omerove, i zadržao se duže nego obično. Ja sam osjetila ljubomoru zbog toga i raspitala se zbog čega se (kod nje) duže zadržao. Rečeno mi je da joj je jedna žena iz njenog plemena poklonila manju posudu meda, pa je ona napojila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sokom od njega. Tada sam rekla: ‘Tako mi Allaha, mi ćemo mu doskočiti!’ Zatim sam rekla Sevdī b. Zem’a: ‘On će ti sigurno prići, pa kada ti se približi, ti mu reci: ‘Kao da si jeo smolu!’ On će ti sigurno odgovoriti da nije, ali mu ti reci: ‘Kakav je to miris koji se čuje iz tebe?’

‘Hafsa me je napojila medom’, odgovorit će ti on, ali mu ti reci: ‘Pčele su ga sigurno ubirale s urfuta!’² Ja ću mu isto tako kazati, a i ti Hafso reci mu isto!’”

Aiša veli da joj Sevda (kasnije) rekla: “Tako mi Allaha, čim se pomolio na vrata, htjela sam mu, bojeći se tebe, kazati ono što si mi ti rekla”, i nastavlja pripovijedati:

“Kad joj se približio, Sevda mu reče: ‘Allahov Poslaniče, kao da si jeo smolu!’

‘Nisam’, reče joj on, a ona upita: ‘Kakav je ovo miris koji se čuje iz tebe?’

‘Hafsa me je napojila medom’, reče joj on.

‘Pčele su ga sigurno ubirale s urfuta!’, reče mu ona. Kada je (potom) došao kod mene, ja sam mu

٥٢٦٨. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحِبُّ الْعَسَلَ وَالْحُلُوءَ وَكَانَ إِذَا انْصَرَفَ مِنَ الْعَصْرِ دَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ فَيَذْنُو مِنْ إِحْدَاهُنَّ فَدَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ فَاحْتَبَسَ أَكْثَرَ مَا كَانَ يَحْتَبِسُ فَعِزْتُ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ فَقِيلَ لِي أَهْدَتْ لَهَا امْرَأَةٌ مِنْ قَوْمِهَا عُكَّةً مِنْ عَسَلٍ فَسَقَتِ النَّبِيَّ ﷺ مِنْهُ شَرْبَةً فَقُلْتُ أَمَا وَاللَّهِ لَنَحْتَالَنَّ لَهُ فَقُلْتُ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ إِنَّهُ سَيَذْنُو مِنْكَ فَإِذَا دَنَا مِنْكَ فَقُولِي أَكَلْتُ مَغَافِيرَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَكَ لَا فَقُولِي لَهُ مَا هَذِهِ الرِّيحُ الَّتِي أَجِدُ مِنْكَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَكَ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ فَقُولِي لَهُ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ وَسَأَقُولُ ذَلِكَ وَقُولِي أَنْتِ يَا صَفِيَّةُ ذَاكَ قَالَتْ تَقُولُ سَوْدَةُ فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَبَادِيَهُ بِمَا أَمَرْتَنِي بِهِ فَرَفَا مِنْكَ فَلَمَّا دَنَا مِنْهَا قَالَتْ لَهُ سَوْدَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكَلْتُ مَغَافِيرَ قَالَ لَا قَالَتْ فَمَا هَذِهِ الرِّيحُ الَّتِي أَجِدُ مِنْكَ قَالَ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ فَقَالَتْ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ قُلْتُ لَهُ نَحْوَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ صَفِيَّةُ قَالَتْ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ حَفْصَةُ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا أَسْقِيكَ

¹ U drugom predanju stoji: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što klanja sabah-namaz, ostajao bi u džamiji zajedno s ashabima, koji bi se okupili oko njega, sve dok ne izađe sunce. Zatim bi on ušao kod svojih žena, svakoj od njih pojedinačno, poselamio ih i dovu im proučio. Poslije toga ostao bi kod one čiji je, po redoslijedu, bio taj dan.”

² Urfut je jedna vrsta biljke koja ima cvat među bodljama i vrlo neugodan miris. (Umdetul-kari, 20/245)

rekla isto, a kada je došao kod Safije, i ona mu je kazala isto. Potom je ponovo došao kod Hafse, i ona mu reče: ‘Allahov Poslaniče, hoćeš li još malo onog meda?’

‘Ja nemam potrebe za njim!’, odgovorio je on. Sevda tada reče: ‘Tako mi Allaha, mi smo mu to uskratili!’ ‘Šuti!’, rekoj joj.”

NEMA RAZVODA BRAKA PRIJE NJEHOVA SKLAPANJA

Uzvišeni Allah kaže: “O vjernici, kad se vjericama oženite, a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite, one nisu dužne čekati određeno vrijeme koje ćete vi brojati; darujte ih i lijepo ih otpremite.”³ Ibn-Abbas veli: “Uzvišeni Allah spomenuo je razvod braka nakon što je spomenuo njegovo sklapanje.” Prenosi se i od Alije, Seida b. Musejjeba, Urve b. Zubejra, Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, Ebana b. Usmana, Alije b. Husejna, Šurejha, Seida b. Džubejra, Kasima, Salima, Tavusa, Hasana, Ikreme, Ataa, Amira b. Sa‘da, Džabira b. Zejda, Nafija b. Džubejra, Muhammeda b. Ka‘ba, Sulejmana b. Jesara, Mudžahida, Kasima b. Abdur-Rahmana, Amra b. Herima i Šabija da se (žena) ne može pustiti (prije vjenčanja).⁴

مِنْهُ قَالَ لَا حَاجَةَ لِي فِيهِ قَالَتْ تَقُولُ سَوْدَةُ وَاللَّهِ لَقَدْ حَرَمْتَاهُ قُلْتُ لَهَا اسْكُتِي .

بَابُ لَا طَّلَاقَ قَبْلَ النِّكَاحِ

وَقَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَةٍ تَعْتَدُونَهَا فَمَنْعُوهُنَّ وَسَرَخُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ جَعَلَ اللَّهُ الطَّلَاقَ بَعْدَ النِّكَاحِ وَيُرْوَى فِي ذَلِكَ عَنْ عَلِيٍّ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَأَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ وَأَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ وَعَلِيَّ بْنَ حُسَيْنٍ وَشَرِيحَ وَسَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَالْقَاسِمِ وَسَالِمَ وَطَاوُسَ وَالْحَسَنَ وَعِكْرِمَةَ وَعَطَاءَ وَعَامِرَ بْنَ سَعْدٍ وَجَابِرَ بْنَ زَيْدٍ وَنَافِعَ بْنَ جُبَيْرٍ وَمُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ وَسُلَيْمَانَ بْنَ يَسَارٍ وَجَاهِدَ وَالْقَاسِمَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَعَمْرُو بْنَ هَرَمٍ وَالشَّعْبِيَّ أَنَّهَا لَا تَطْلُقُ .

³ El-Ahzab, 49.

⁴ Ovdje se želi kazati da čovjek ne može pustiti ženu prije nego što se s njom vjenča, tj. ne može, naprimjer, reći: “Ako se ta i ta uda za mene, odmah ću je pustiti.” Ako se ona stvarno uda za njega, njegova prethodna izjava nema nikakve posljedice. (Fethul-bari, 9/294)

**AKO (MUŽ) SVOJOJ SUPRUZI U NUŽDI
KAŽE: “OVO JE MOJA SESTRA!”,
TO NEMA NIKAKVIH POSLJEDICA**

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Ibrahim, alejhis-selam, rekao je o Sari: ‘Ovo je moja sestra.’ Mislio je na to da mu je ona sestra u ime Uzvišenog Allaha (tj. po vjeri).”¹

**O RAZVODU BRAKA U SRDŽBI,
U STANJU PRISILE, PIJANSTVA, LUDILA
I SL., O GREŠKI I ZABORAVU U VEZI
S RAZVODOM BRAKA, ŠIRKOM I SL.,
TE O TOME DA NIJE DOPUŠTENO
UVAŽITI (RAZVOD BRAKA) ONOME
KO PRIZNA ONO ŠTO SAMO POMISLI**

Ovo se temelji na Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: “Djela se cijene prema namjeri, i svaki čovjek zaslužuje ono što je naumio.”

Ša‘bi je učio: “Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo!”²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je čovjeku koji je sam protiv sebe posvjedočio: “Jesi li ti lud?”³

Alija veli: “Hamza je posjekao moje dvije deve po slabinama, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo koriti Hamzu, ali je vidio da su

**بَاب إِذَا قَالَ لَامْرَأَتِهِ
وَهُوَ مُكْرَهُ هَذِهِ أُخْتِي فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ**

قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِسَارَةَ هَذِهِ أُخْتِي
وَذَلِكَ فِي ذَاتِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ .

**بَاب الطَّلَاق فِي الْإِغْلَاقِ وَالْكُرْهِ وَالسُّكْرَانِ
وَالْمَجْنُونِ وَأَمْرِهِمَا وَالْغُلَطِ وَالنِّسْيَانِ فِي
الطَّلَاقِ وَالشَّرْكَ وَغَيْرِهِ**

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ امْرَأَةٍ مَا نَوَتْ
وَتَلَا الشَّعْبِيُّ (لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا)
وَمَا لَا يَجُوزُ مِنْ إِقْرَارِ الْمُوسُوسِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ
لِلَّذِي أَقَرَّ عَلَى نَفْسِهِ أَبَاكَ جُنُونٌ وَقَالَ عَلِيٌّ بِقَرِّ
حَمْزَةٍ خَوَاصِرَ شَارِفِي فَطَفِقَ النَّبِيُّ ﷺ يَلُومُ حَمْزَةً
فَإِذَا حَمْزَةً قَدْ ثَمِلَ مُحَمَّرَةً عَيْنَاهُ ثُمَّ قَالَ حَمْزَةً هَلْ
أَنْتُمْ إِلَّا عَبِيدُ لِأَبِي فَعَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُ قَدْ ثَمِلَ

¹ U drugom predanju stoji: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored jednog čovjeka koji je svojoj supruzi govorio: ‘Sestrice moja!’, pa ga je ukorio.” Pojedini učenjaci ovaj hadis uzimaju kao dokaz da čovjek koji svoju suprugu nazove sestrom biva *muzahir* (onaj koji na taj način želi sebi zabraniti odnos s njom), što je strogo zabranjeno. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upozorio ovog čovjeka da izbjegava te riječi, koje imaju svoje posljedice ukoliko bude imao stvarnu namjeru da to uradi. Međutim, između ovog predanja i gore navedenog ne postoji nesuglasje, jer je Ibrahim, alejhis-selam, mislio na srodstvo po vjeri. Isto tako, nije sporno ako to čovjek kaže ukoliko bude prisiljen na to, kao što se prenosi da se Ibrahim, alejhis-selam, bojao za svoju suprugu od tadašnjeg vladara Egipta, koji je otimao žene od muževa, ali neudate nije uzimao bez vjenčanog dara. (*Fethul-bari*, 9/299-300)

² El-Bekara, 286.

³ Ovim hadisom želi se kazati kako se razvod braka koji učini lud čovjek ne priznaje, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao čovjeka koji je za sebe četiri puta posvjedočio da je počinio zinaluk da li je lud, što bi bio dovoljan razlog da se nad njim ne izvrši kazna za blud. (*Umdetul-kari*, 20/252)

njegove oči već bile pocrvenjele od pijanstva.⁴ Potom je Hamza rekao: ‘Zar vi niste robovi moga oca?’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je da se on već bio opio i izišao (iz njegove kuće), a s njim smo izišli i mi.”

Osman veli: “Razvod braka koji učine ludi i pijani nije važeći.”

Ibn-Abbas veli: “Razvod braka u stanju pijanstva i prisile nije dopušten.”

Ukba b. Amir veli: “Razvod braka koji učini opterećen u vesvesama (lošim mislima) (*muvesvis*) nije dopušten.”

Ata veli: “Ako čovjek pokrene razvod braka i za njega postavi određeni uvjet, to se uvažava.”

Nafi’ je rekao: “Čovjek je rekao svojoj ženi da je trajno i bez povratka otpuštena ako iziđe iz kuće. Na to Ibn-Omer reče: “Ako iziđe, razvod je važeći, a ako ne iziđe, razvod se ne uzima u obzir.”

Za čovjeka koji kaže: “Ako ne uradim to i to, puštam svoju ženu tri puta!”, Zuhri je rekao da ga treba upitati o onome što je rekao i što je stvarno svojim srcem naumio kada se tako zavjetovao, pa ako spomene određeni cilj koji je imao na umu i svojim srcem nakanio (da ga postigne) kada se zavjetovao, to će se ostaviti između njega i Allaha.

Ibrahim kaže: “Ako (muž svojoj supruzi) kaže: ‘Ja nemam potrebe za tobom!’, mjerodavan je njegov nijet. A razvod braka u svakom narodu obavlja se njegovim jezikom.” Katada kaže: “Ako (muž svojoj supruzi) rekne: ‘Ukoliko zatrudniš, razvedena si tri puta (bespovratno)!’, u svakom će (dopuštenom) razdoblju s njom jednom spolno općiti, pa ako se pokaže njena trudnoća, ona biva puštena.” Hasan veli: “Ako (muž svojoj supruzi) rekne: ‘Idi svojim roditeljima!’, uvažit će se njegova namjera.”

Ibn-Abbas veli: “Razvodu braka pribjegava se samo iz (prijeke) potrebe, a oslobađanje roba

فَخَرَجَ وَخَرَجْنَا مَعَهُ وَقَالَ عُثْمَانُ لَيْسَ لِمَجْنُونٍ وَلَا لِسَكْرَانَ طَلَقٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ طَلَقُ السَّكْرَانِ وَالْمُسْتَكْرَه لَيْسَ بِجَائِزٍ وَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ لَا يَجُوزُ طَلَاقُ الْمُسَوِّسِ وَقَالَ عَطَاءٌ إِذَا بَدَأَ بِالطَّلَاقِ فَلَهُ شَرْطُهُ وَقَالَ نَافِعٌ طَلَّقَ رَجُلٌ امْرَأَتَهُ الْبَتَّةَ إِنْ خَرَجَتْ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ إِنْ خَرَجَتْ فَقَدْ بَتَّتْ مِنْهُ وَإِنْ لَمْ تَخْرُجْ فَلَيْسَ بِشَيْءٍ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِيمَنْ قَالَ إِنْ لَمْ أَفْعَلْ كَذَا وَكَذَا فَأَمْرَأَتِي طَالِقٌ ثَلَاثًا يُسْأَلُ عَمَّا قَالَ وَعَقْدَ عَلَيْهِ قَلْبُهُ حِينَ حَلَفَ بِتِلْكَ الْيَمِينِ فَإِنْ سَمَى أَجَلًا أَرَادَهُ وَعَقْدَ عَلَيْهِ قَلْبُهُ حِينَ حَلَفَ جُعِلَ ذَلِكَ فِي دِينِهِ وَأَمَانَتِهِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ إِنْ قَالَ لَا حَاجَةَ لِي فِيكَ نَيْتُهُ وَطَلَاقُ كُلِّ قَوْمٍ بِلِسَانِهِمْ وَقَالَ قَتَادَةُ إِذَا قَالَ إِذَا حَمَلْتُ فَأَنْتِ طَالِقٌ ثَلَاثًا يَغْشَاهَا عِنْدَ كُلِّ طَهْرٍ مَرَّةً فَإِنْ اسْتَبَانَ حَمَلُهَا فَقَدْ بَانَ مِنْهُ وَقَالَ الْحَسَنُ إِذَا قَالَ الْحَقِي بِأَهْلِكَ نَيْتُهُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الطَّلَاقُ عَنْ وَطَرٍ وَالْعَتَاقُ مَا أُرِيدَ بِهِ وَجْهُ اللَّهِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ إِنْ قَالَ مَا أَنْتِ بِأَمْرَأَتِي نَيْتُهُ وَإِنْ نَوَى طَلَاقًا فَهُوَ مَا نَوَى وَقَالَ عَلِيٌّ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ الْقَلَمَ رُفِعَ عَنْ ثَلَاثَةٍ عَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يُفَيِّقَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يُدْرِكَ وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ وَقَالَ عَلِيٌّ وَكُلُّ الطَّلَاقِ جَائِزٌ إِلَّا طَلَاقَ الْمُعْتَوَةِ .

⁴ U to vrijeme alkohol još nije bio zabranjen.

može biti samo zarad lica Allahova.”

Zuhri kaže: “Ako (muž svojoj ženi) kaže: ‘Ti nisi moja supruga!’, mjerodavan je njegov nijet. Ako je nanijetio razvod braka, onda je tako.” Alija kaže: “Zar nisi znao da se ne pišu djela trojice: ludaka dok ne dođe pameti, djeteta dok ne postane punoljetno i spavača dok se ne probudi.” Alija (također) kaže: “Svaki je (talak) razvod dopušten izuzev razvoda matuha (maloumna).”

5269. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Zurare b. Evfaa, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Uzvišeni Allah oprostio je mojim sljedbenicima ono što u sebi pomisle, samo ne ako to (zaista) urade ili jezikom iskažu.”

Katada veli: “Ako se (muž od svoje supruge) razvede samo u mislima, to se neće uzeti u obzir.”

5270. PRIČAO NAM JE Asbeg, njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Džabira (da je kazivao): “Jedan čovjek iz plemena Eslem došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio u džamiji i rekao mu kako je počinio blud. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali mu se on približi s one strane na koju se bio okrenuo i četiri puta za sebe posvjedoči da je blud učinio. Tada mu se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obrati upitavši ga: ‘Jesi li ti lud? Jesi li bio oženjen?’

‘Jesam (oženjen sam)’, odgovori on. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je potom da ga kamenuju na musalli (otvorenom mjestu za klanjanje). Kada ga je kamenje ozlijedilo, potrčao je bježeći od smrti. Stigli su ga u Harri,¹ i tu je ubijen.”

٥٢٦٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ زُرَّارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَكَلَّمْ قَالَ قَتَادَةُ إِذَا طَلَّقَ فِي نَفْسِهِ فَلَيْسَ بِشَيْءٍ .

٥٢٧٠. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَسْلَمَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ زَنَى فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لِشِقِّهِ الَّذِي أَعْرَضَ فَشَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ فَدَعَاهُ فَقَالَ هَلْ بِكَ جُنُونٌ هَلْ أَحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَأَمَرَ بِهِ أَنْ يُرْجَمَ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ جَمَزَ حَتَّى أَدْرَكَ بِالْحَرَّةِ فَقُتِلَ .

¹ Harra je mjesto nadomak Medine. (Umdetul-kari, 20/257)

5271. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra kazivao:

“Jedan čovjek iz plemena Eslem došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u džamiji, i pozvao ga rekavši mu: ‘Allahov Poslaniče, zaista je ovaj bijednik’, misleći na sebe, ‘počinio blud!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali se on približio onoj strani lica Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, koju je on od njega bio zakrenuo i rekao: ‘Allahov Poslaniče, zaista je ovaj bijednik počinio blud!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo se okrenuo od njega, ali se on opet približi onoj strani lica Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, koju je on od njega bio zakrenuo i reče mu isto. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem se okrenu od njega, pa mu se ovaj primače četvrti put a kada je ovaj četiri puta posvjedočio protiv sebe, Poslanik mu se, sallallahu alejhi ve sellem, obrati upitavši ga: ‘Jesi li ti lud?’

‘Nisam’, odgovori on. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Vodite ga i kamenujte!’ – a bio je oženjen.”²

5272. Prenosi se od Zuhrija da je rekao kako ga je obavijestio onaj koji je čuo Džabira b. Abdullaha Ensarija kad je rekao:

“Bio sam među onima koji su ga kamenovali. Kamenovali smo ga na musalli u Medini. Kada ga je kamenje ozlijedilo, on je pohitao bježeći, ali smo ga stigli u Harri i nastavili ga kamenovati sve dok nije umro.”

٥٢٧١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى رَجُلٌ مِنْ أَسْلَمَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْأَخِرَ قَدْ زَنَى يَغْنِي نَفْسَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لِشِقِّ وَجْهِهِ الَّذِي أَعْرَضَ قَبْلَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْأَخِرَ قَدْ زَنَى فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لِشِقِّ وَجْهِهِ الَّذِي أَعْرَضَ قَبْلَهُ فَقَالَ لَهُ ذَلِكَ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لَهُ الرَّابِعَةَ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ دَعَاهُ فَقَالَ هَلْ بِكَ جُنُونٌ قَالَ لَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اذْهَبُوا بِهِ فَأَرْجُمُوهُ وَكَانَ قَدْ أَحْصَنَ .

٥٢٧٢. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيَّ قَالَ كُنْتُ فِي مَن رَجَمَهُ فَرَجَمْنَاهُ بِالْمَصَلِيِّ بِالْمَدِينَةِ فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ جَمَزَ حَتَّى أَذْرَكْنَاهُ بِالْحَرَّةِ فَرَجَمْنَاهُ حَتَّى مَاتَ .

2 Ovaj ashab zvao se Ma'iz b. Malik Eslemi. On se iskreno pokajao za taj čin, i zato je bio uporan u nastojanju da se nad njim izvrši šerijataka kazna, kako bi se očistio i pred svoga Gospodara došao čist od grijeha. Ashabi su se, glede njegova slučaja, razili u dvije grupe. Jedni su govorili da je propao i na ovom i na budućem svijetu, a drugi da je spašen zbog iskrene tevbe. Nakon tri dana Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da se on pokajao tako iskrenom tevбом koja bi, da se podijelila na jedan ummet, bila dovoljna. (Fethul-bari, 12/133)

O RAZVODU BRAKA NA ZAHTJEV ŽENE (HUL‘U), UZ MATERIJALNU NADOKNADU MUŽU, I NAČINU NJEGOVA OSTVARENJA

Uzvišeni Allah kaže: “A vama nije dopušteno uzimati bilo šta od onoga što ste im darovali, osim ako se njih dvoje plaše da Allahove propise neće izvršavati. A ako se bojite da njih dvoje Allahove propise neće izvršavati, onda im nije grehota da se ona otkupi. To su Allahovi propisi, pa ih ne narušavajte! A oni koji Allahove propise narušavaju nepravedni su.”¹

Omer je dopustio razvod braka na zahtjev žene, uz materijalnu nadoknadu mužu, bez (odobrenja) vladara. Osman je dopustio takav razvod, pri čemu vrijednost (nadoknade) može biti manja od vrijednosti konca za vezanje pletenica. Tavus veli: “(Riječima:) ‘... osim ako se njih dvoje plaše da Allahove propise neće izvršavati...’ – misli se na propise koji se odnose na obavezu lijepog ophođenja jednih prema drugima. A nije govorio (Tavus) ono što govore maloumnici da mu nije dopušteno (da bilo šta uzme) sve dok mu (žena) ne kaže: ‘Ja se neću nikada očistiti od džebenabeta s tobom!’”²

بَابُ الْخُلْعِ وَكَيْفَ الطَّلَاقِ فِيهِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ) إِلَى قَوْلِهِ (الظَّالِمُونَ) وَأَجَازَ عُثْمَانُ الْخُلْعَ دُونَ السُّلْطَانِ وَأَجَازَ عُثْمَانُ الْخُلْعَ دُونَ عِقَاصِ رَأْسِهَا وَقَالَ طَاوُسٌ (إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ) فِيمَا افْتَرَضَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ فِي الْعِشْرَةِ وَالصُّحْبَةِ وَلَمْ يَقُلْ قَوْلَ الشُّفْهَاءِ لَا يَحِلُّ حَتَّى تَقُولَ لَا أَعْتَسِلُ لَكَ مِنْ جَنَابَةٍ .

1 El-Bekara, 229.

2 Tj. neće s njim spolno općiti, te će tako postati neposlušna, što bi bio valjan razlog da on može uzeti određeni dio njenog imetka zbog razvoda braka s njene strane. (*Umdetul-kari*, 20/262) Tavus smatra da se pribjegava otkupnini ako se boje da neće moći ispuniti dužnost međusobnog lijepog ophođenja, a ne da čeka dok mu ona postane neposlušna i dok mu kaže riječi koje su spomenute i tome slično, kao što to neki tvrde. (*Fethul-bari*, 9/309)

5273. PRIČAO NAM JE Ezher b. Džemil, njemu Abdul-Vehhab Sekafi, a ovom Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao).

“Supruga Sabita b. Kajs došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Allahov Poslaniče, ja se ne žalim na Sabita b. Kajs zbog njegova ponašanja ili vjere, ali ne volim doći u priliku da činim djela koja su zabranjena po islamu.’³

‘Hoćeš li mu vratiti bašcu?’, upita je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ona odgovori: ‘Hoću.’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče Sabitu: ‘Uzmi bašcu, a nju pusti!’”

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Ovo predanje od Ibn-Abbasa nema potvrdu (u drugim predanjima).”

5274. PRIČAO MI JE Ishak Vasiti, a njemu Halid, prenoseći od Halida Hazzaa, a on od Ikrime (da je kazivao):

“Sestra Abdullaha b. Ubejja... (hadis). Poslanik ju je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘Hoćeš li mu vratiti bašcu?’

‘Hoću’, reče ona. Vratila ju je, a on je naredio Sabitu da je pusti.”

Ibrahim b. Tahman prenosi od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao): “Razvedi se s njom!”

5275. Prenosi se od Ejjuba b. Ebu-Temime, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao:

“Došla je žena Sabit b. Kajs Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem pa je rekla: ‘Allahov Poslaniče, ja se ne žalim na Sabita zbog njegova ponašanja ili vjere, ali ga ne podnosim!’

‘Hoćeš li mu vratiti njegovu bašcu?’, upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ona reče: ‘Hoću.’”

٥٢٧٣. حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ جَمِيلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ امْرَأَةً ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ أَتَتْ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ مَا أَعْتَبْتُ عَلَيْهِ فِي خُلُقٍ وَلَا دِينٍ وَلَكِنِّي أَكْرَهُ الْكُفْرَ فِي الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَتُرَدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيثَهُ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَقْبِلِ الْحَدِيثَ وَطَلِّقْهَا تَطْلِيقَةً قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﷺ لَا يَتَّبِعُ فِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ .

٥٢٧٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدِ الْحَذَّاءِ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ أُخْتَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَهْدَا وَقَالَ تَرَدِّينَ حَدِيثَهُ قَالَتْ نَعَمْ فَرَدَّيْتُهَا وَأَمَرَهُ يَطْلُقُهَا وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَطَلَّقَهَا .

٥٢٧٥. وَعَنْ أَيُّوبَ بْنِ أَبِي تَمِيمَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةً ثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَا أَعْتَبُ عَلَى ثَابِتٍ فِي دِينٍ وَلَا خُلُقٍ وَلَكِنِّي لَا أَطِيقُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَتَرَدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيثَهُ قَالَتْ نَعَمْ .

3 Ona želi kazati kako se boji da će zbog toga što joj se on ne sviđa doći u iskušenje da mu laže i da se prema njemu licemjerno odnosi, što islam zabranjuje. (Umdetul-kari, 20/263)

5276. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Mubarek Mahzumi, njemu Kurad Ebu-Nuh, a ovom Džerir b. Hazim, prenoseći od Ejjuba, on od Ikreme, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je kazivao: “Supruga Sabita b. Kajsa b. Šemmasa došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Allahov Poslaniče, ja ne zamjeram Sabitu zbog njegova ponašanja i njegove vjere, ali se bojim nevjerstva!’¹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je upita: ‘Hoćeš li mu vratiti bašću?’, a ona odgovori: ‘Hoću.’ Vratila mu je (potom bašću), te mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) naredio da je pusti, što je on i učinio.”

5277. PRIČAO NAM JE Sulejman, njemu Hammad, ovom Ejjub, a njemu Ikrima da je Džemila... (navodeći isti hadis).

O SPORU (MEĐU SUPRUŽNICIMA) I O TOME DA LI ĆE (POMIRITELJ) PREDLOŽITI RASTAVU U SLUČAJU NUŽDE

Uzvišeni Allah kaže: “A ako se bojite razdora između njih dvoje, onda pošaljite jednog pomiritelja iz njegove, a jednog iz njene porodice. (Ako oni žele izmirenje, Allah će ih pomiriti, jer Allah sve zna,) i o svemu je obaviješten!”²

5278. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misvera b. Mahreme Zuhrija da je rekao:

“Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Mugirini sinovi tražili su dopuštenje da se Alija oženi njihovom kćerkom, ali ja to ne dopuštam!’”³

٥٢٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ الْمُخَرَّمِيُّ حَدَّثَنَا قُرَادُ أَبُو نُوحٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةٌ ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ شِمَاسٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَنْقِمَ عَلَيَّ ثَابِتٍ فِي دِينٍ وَلَا خُلُقٍ إِلَّا أَنِّي أَخَافُ الْكُفْرَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَتَرَدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيثَهُ فَقَالَتْ نَعَمْ فَتَرَدَّتْ عَلَيْهِ وَأَمَرَهُ ففَارَقَهَا .

٥٢٧٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ جَمِيلَةَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

بَابُ الشَّقَاقِ وَهَلْ يُشِيرُ بِالْخُلْعِ عِنْدَ الضَّرُورَةِ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا) إِلَى قَوْلِهِ (خَيْرًا) .

٥٢٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ بَنِي الْمُغِيرَةِ اسْتَأْذَنُوا فِي أَنْ يَنْكِحَ عَلِيٌّ ابْنَتَهُمْ فَلَا أَدْنُ .

1 Tj. djela koja će je, možda, izvesti iz islama.

2 Ali-Imran, 35.

3 U pojedinim predanjima ovog hadisa stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “... izuzev ako se sin Ebu-Talibov želi razvesti od moje kćerke.” Na ovaj je način Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio ukloniti razlog za nastanak spora između Alije i Fatime, radijallahu anhum.

PRODAJA ROBINJE NE PODRAZUMIJEVA RAZVOD (NJENOG) BRAKA

5279. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala:

“Berira je bila povod da se uvedu tri (nova) sunneta. Prvi je bio taj što je ona oslobođena i dato joj je da bira: da li da ostane sa svojim mužem (koji je bio rob) ili da se od njega razvede.

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Starateljstvo pripada onome ko oslobodi (roba).’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je (u kuću) a lonac s mesom vrije, ali su njemu ponudili hljeb i umak koji se našao u kući.

‘Zar nisam vidio lonac s mesom?’, upita on, a oni odgovoriše: ‘Da, ali to je meso koje je dato kao sadaka Beriri, a ti ne jedeš sadaku.’

‘Njoj je sadaka, a nama hedija (poklon)’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

OSLOBEĐENA ROBINJA IMA PRAVO BIRATI HOĆE LI OSTATI SA SVOJIM MUŽEM KOJI JE I DALJE OSTAO ROB ILI ĆE SE RAZVESTI

5280. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba i Hemmam, prenoseći od Katade, on od Ikrima, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:

“Vidio sam ga, a on je bio rob”, misleći na Beririnog muža.

5281. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Vehb, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrima, a on od Ibn-Abbasa da je rekao:

“Bio je to Mugis, rob sinova toga i toga”, misleći na Beririnog muža, “kao da ga sada gledam kako je prati medinskim puteljcima plačući za njom.”

بَابُ لَا يَكُونُ بَيْعُ الْأَمَةِ طَلَاقًا

٥٢٧٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ فِي بَرِيرَةَ ثَلَاثُ سُنَنِ إِحْدَى السُّنَنِ أَنَّهَا أُعْتِقَتْ فَخُيِّرَتْ فِي زَوْجِهَا وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالْبُرْمَةُ تَفُورُ بِلَحْمٍ فَقُرِبَ إِلَيْهِ خُبْزٌ وَأُذْمٌ مِنْ أَدَمِ الْبَيْتِ فَقَالَ أَلَمْ أَرِ الْبُرْمَةَ فِيهَا لَحْمٌ قَالُوا بَلَى وَلَكِنْ ذَلِكَ لَحْمٌ تُصَدَّقُ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ وَأَنْتَ لَا تَأْكُلُ الصَّدَقَةَ قَالَ عَلَيْهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ.

بَابُ خِيَارِ الْأَمَةِ تَحْتَ الْعَبْدِ

٥٢٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ وَهَمَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ رَأَيْتُهُ عَبْدًا يَعْنِي زَوْجَ بَرِيرَةَ.

٥٢٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَادٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ذَاكَ مُغِيثٌ عَبْدُ بَنِي فُلَانٍ يَعْنِي زَوْجَ بَرِيرَةَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَتْبَعُهَا فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ يَبْكِي عَلَيْهَا.

5282. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba, on od Ikreme, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: “Beririn muž bio je crni rob koji se zvao Mugis, rob sinova toga i toga. Kao da sada gledam u njega kako za njom kruži medinskim putevima.”

O POSLANIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ZAUZIMANJU ZA BERIRINOG MUŽA

5283. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Halid, prenoseći od Ikreme, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):

“Beririn muž bio je rob kome je bilo ime Mugis. Kao da ga sada gledam kako ide za njom plačući toliko jako da su mu suze lile niz bradu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao Abbasu: ‘Abbase, zar se ne čudiš Mugisovoj ljubavi prema Beriri i Beririnoj mržnji prema njemu?’ Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (Beriri): ‘Da si se vratila (svome mužu)!’

‘Naređuješ li mi to, Allahov Poslaniče?’, upita ona. ‘Ne, nego se samo zauzimam za njega!’

‘Nemam ja nikave potrebe za njim!’, reče ona.”

POGLAVLJE...

5284. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža, njemu Šu‘ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda (da je kazivao):

“Aiša je željela kupiti Beriru, ali su to njeni vlasnici odbili, izuzev pod uvjetom da ona i dalje ostane pod njihovim starateljstvom. Aiša je to prenijela Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: ‘Kupi je i oslobodi, jer starateljstvo pripada onome koji je oslobodi.’

Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ponuđeno

٥٢٨٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ زَوْجُ بَرِيرَةَ عَبْدًا أَسْوَدَ يُقَالُ لَهُ مُغِيثٌ عَبْدًا لِبَنِي فُلَانٍ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَطُوفُ وَرَاءَهَا فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ .

بَابُ شَفَاعَةِ النَّبِيِّ ﷺ فِي زَوْجِ بَرِيرَةَ

٥٢٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ زَوْجَ بَرِيرَةَ كَانَ عَبْدًا يُقَالُ لَهُ مُغِيثٌ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَطُوفُ خَلْفَهَا يَبْكِي وَدُمُوعُهُ تَسِيلُ عَلَى لَحْيَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعَبَّاسٍ يَا عَبَّاسُ أَلَا تَعْجَبُ مِنْ حُبِّ مُغِيثِ بَرِيرَةَ وَمِنْ بُغْضِ بَرِيرَةَ مُغِيثًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ رَاجَعْتِهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَأْمُرُنِي قَالَ إِنَّمَا أَنَا أَشْفَعُ قَالَتْ لَا حَاجَةَ لِي فِيهِ .

بَابُ

٥٢٨٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ أَنَّ عَائِشَةَ أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ فَأَبَى مَوَالِيهَا إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطُوا الْوَلَاءَ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ اشْتَرِيهَا وَأَعْتِقِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَأَتَى النَّبِيُّ ﷺ بِلَحْمٍ فَقِيلَ إِنَّ هَذَا مَا تُصَدِّقُ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ

je meso za koje su mu rekli da je sadaka koja je data Beriri.

‘Ono je njoj sadaka, a nama hedija’, reče on.” Kazivao nam je Adem kaže: Kazivao nam je Šu‘be i dodao - pa joj je dato da bira u pogledu njenog muža.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“NE ŽENITE SE MNOGOBOŠKINJAMA
DOK VJERNICE NE POSTANU; UISTINU
JE ROBINJA VJERNICA BOLJA OD
MNOGOBOŠKINJE, MAKAR VAM
SE ONA I SVIDALA.”¹

5285. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Nafija (da je kazivao):

“Ibn-Omer bi, kada bi ga upitali o ženidbi kršćankom i židovkom, rekao: ‘Uzvišeni Allah zabranio je mnogoboškinje vjernicima, a ja ne znam za veći širk od toga da žena kaže kako joj je gospodar Isa, premda je on samo jedan od Allahovih robova.’”

O ŽENIDBI MNOGOBOŠKINJAMA
KOJE SU PRIMILE ISLAM I NJIHOVOM
PRIČEKU (IDDETU)

5286. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, koji prenosi od Ibn-Džurejdža, a Ata prenosi od Ibn-Abbasa (da je kazivao):

“Po svome odnosu prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernicima idolopoklonici dijelili su se u dvije skupine: idolopoklonici s kojima je vođen rat. On se borio protiv njih i oni su se borili protiv njega. I, idolopoklonici s kojima je važio ugovor o primirju, ne bori se protiv njih niti se oni bore protiv njega. Ako bi se desilo da žena učini hidžru (i otiđe) od onih s kojima se bilo

فَقَالَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ وَزَادَ فَخَيَّرَتْ مِنْ زَوْجِهَا .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمَنَّ
وَلَأَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ)

٥٢٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ إِذَا سُئِلَ عَنْ نِكَاحِ النَّصْرَانِيَّةِ وَالْيَهُودِيَّةِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ الْمُشْرِكَاتِ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَلَا أَعْلَمُ مِنَ الْإِسْرَافِ شَيْئًا أَكْبَرَ مِنْ أَنْ تَقُولَ الْمَرْأَةُ رَبُّهَا عِيسَى وَهُوَ عَبْدٌ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ .

بَابُ نِكَاحِ مَنْ أَسْلَمَ مِنَ الْمُشْرِكَاتِ وَعِدَّتِهِنَّ

٥٢٨٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ وَقَالَ عَطَاءٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ كَانَ الْمُشْرِكُونَ عَلَى مَنَزِلَتَيْنِ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَالْمُؤْمِنِينَ كَانُوا مُشْرِكِي أَهْلِ حَرْبٍ يُقَاتِلُهُمْ وَيُقَاتِلُونَهُ وَمُشْرِكِي أَهْلِ عَهْدٍ لَا يُقَاتِلُهُمْ وَلَا يُقَاتِلُونَهُ وَكَانَ إِذَا هَاجَرَتِ امْرَأَةٌ مِنْ أَهْلِ الْحَرْبِ لَمْ تُخْطَبْ حَتَّى تَحِيضَ وَتَطْهُرَ فَإِذَا طَهَّرَتْ حَلَّ لَهَا

¹ El-Bekara, 221.

u ratu, ona se ne bi zaručivala dok ne bi dobila menstruaciju, a potom postala čista. Kada bi bila čista, bilo bi joj dopušteno da se uda. Ako bi hidžru učinio i njen muž (te i on došao) ona bi, prije nego što se uda, bila vraćena svome mužu. A ako bi rob ili robinja učinili hidžru (i pobjegli) od njih (tj. idolopoklonika), postali bi slobodni i uživali bi sva prava kao i ostali muhadžiri.”

Zatim je (Ibn-Abbas) spomenuo idolopoklonike koji su se držali ugovora (o primirju) riječima koje su slične onim u hadisu koji prenosi Mudžahid.

“A ako bi rob ili robinja učinili hidžru (i otišli) idolopoklonicima s kojima je sklopljen ugovor, ne bi bili vraćani, ali bi se to nadoknadilo isplatom njihove vrijednosti.”

5287. REKAO JE Ata, prenoseći od Ibn-Abbasa (da je kazivao):

“Kariba, kćerka Ebu-Umejja, bila je udata za Omera b. Hattaba, pa ju je on pustio. Nakon toga njome se oženio Mu'avija b. Ebu-Sufjan. A Umm-Hakem, kćerka Ebu-Sufjanova, bila je udata za Ijadom b. Ganmom Fihrijem, pa ju je pustio. Nakon toga njome se oženio Abdullah b. Usman Sekafi.”

النِّكَاحُ فَإِنْ هَاجَرَ زَوْجُهَا قَبْلَ أَنْ تَنْكِحَ رُدَّتْ إِلَيْهِ وَإِنْ هَاجَرَ عَبْدٌ مِنْهُمْ أَوْ أَمَةٌ فَهِيَ حُرٌّ وَلَهَا مَا لِلْمُهَاجِرِينَ ثُمَّ ذَكَرَ مِنْ أَهْلِ الْعَهْدِ مِثْلَ حَدِيثِ مُجَاهِدٍ وَإِنْ هَاجَرَ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ لِلْمُشْرِكِينَ أَهْلَ الْعَهْدِ لَمْ يُرَدُّوا وَرُدَّتْ أَثْمَانُهُمْ .

٥٢٨٧. وَقَالَ عَطَاءٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ كَانَتْ قَرِيبَةً بِنْتُ أَبِي أُمَيَّةَ عِنْدَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَطَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَهَا مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ وَكَانَتْ أُمُّ الْحَكَمِ بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ تَحْتَ عِيَّاضِ بْنِ غَنَمٍ الْفَهْرِيِّ فَطَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَهَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ الثَّقَفِيُّ .

O TOME KAD ISLAM PRIMI
IDOLOPOKLONICA ILI KRŠĆANKA KOJA
JE UDATA ZA ZIMIJU (KRŠĆANINA KOJI JE
STANOVNIK U ISLAMSKOJ DRŽAVI)
ILI ONOG KOJI JE MEĐU ONIMA
S KOJIMA SU MUSLIMANI U RATU

Abdul-Varis prenosi od Halida, on od Ikreme, a ovaj od Ibn-Abbasa (da je rekao): “Ako kršćanka pređe na islam samo sat vremena prije svoga muža, ona mu postaje zabranjena.”

Davud prenosi od Ibrahima Saiga da su Ataa upitali o ženi iz tabora onih s kojima je sklopljen ugovor (o primirju) koja je prešla na islam, a zatim je to učinio i njen muž dok je ona još bila u stanju pričeke (iddeta): da li se i dalje smatra njegovom ženom, pa im je on odgovorio: “Ne, osim ako to ona bude željela, uz obnovu braka i određivanje mehra.”

Mudžahid kaže: “Ako i on pređe na islam za vrijeme njenog pričeke (iddeta), oženit će se njome.” Uzvišeni Allah kaže: “... one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni.”¹

Hasan i Katada za muža i njegovu suprugu koji su bili vatropoklonici (medžusije) pa prešli na islam kažu da ostaju u svome braku. A ako neko od njih pređe na islam prije svoga druga, a drugi odbija, smatrat će se trajno razvedenom od njega, i on nema mogućnosti da je ponovo uzme za suprugu.

Ibn-Džurejdž kaže: “Upitao sam Ataa: ‘Hoće li se mužu žene idolopoklonice koja je prebjegla muslimanima platiti odšteta za nju, jer Uzvišeni kaže: ‘... a njima dajte ono što su potrošili...’?’, pa mi je odgovorio: ‘Ne, to je bilo između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onih s kojima je on sklopio ugovor.’”

Mudžahid kaže: “Sve ovo odnosi se na ugovor između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Kurejševica.”

بَابُ إِذَا أَسْلَمَتِ الْمُشْرِكَةُ
أَوْ النَّصْرَانِيَّةُ تَحْتَ الذَّمِّ أَوْ الْحَرْبِ

وَقَالَ عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا أَسْلَمَتِ النَّصْرَانِيَّةُ قَبْلَ زَوْجِهَا
بِسَاعَةٍ حُرِّمَتْ عَلَيْهِ وَقَالَ دَاوُدُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ
الصَّائِغِ سُئِلَ عَطَاءٌ عَنْ امْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِ الْعَهْدِ
أَسْلَمَتْ ثُمَّ أَسْلَمَ زَوْجُهَا فِي الْعِدَّةِ أَهِيَ امْرَأَتُهُ
قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَشَاءَ هِيَ بِنِكَاحٍ جَدِيدٍ وَصَدَاقٍ
وَقَالَ مُجَاهِدٌ إِذَا أَسْلَمَ فِي الْعِدَّةِ يَتَزَوَّجُهَا وَقَالَ
اللَّهُ تَعَالَى (لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ)
وَقَالَ الْحَسَنُ وَقَتَادَةُ فِي مَجُوسِيَّيْنِ أَسْلَمَا هُمَا عَلَى
نِكَاحِهِمَا وَإِذَا سَبَقَ أَحَدُهُمَا صَاحِبُهُ وَأَبَى الْآخَرُ
بَانَتْ لَا سَبِيلَ لَهُ عَلَيْهَا وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قُلْتُ
لِعَطَاءٍ امْرَأَةٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ جَاءَتْ إِلَى الْمُسْلِمِينَ
أَيَعَاوَضُ زَوْجُهَا مِنْهَا لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَأَتَوْهُمْ مَا
أَنْفَقُوا) قَالَ لَا إِنَّمَا كَانَ ذَاكَ بَيْنَ النَّبِيِّ ﷺ وَبَيْنَ
أَهْلِ الْعَهْدِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ هَذَا كُلُّهُ فِي صَلَاحِ بَيْنِ
النَّبِيِّ ﷺ وَبَيْنَ قُرَيْشٍ .

¹ El-Mumtehina, 10.

5288. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibnu Šihaba..., Ibrahim b. Munzir kaže da mu je pričao Ibn-Vehb, a njemu Junus, a Ibn-Šihab kaže kako ga je obavijestio Urva b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anha, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:

“Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, vjernice koje učine hidžru (i dođu) Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iskušavao riječima Uzvišenog: ‘O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih – a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo – pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjernicima: one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni; a njima dajte ono što su potrošili. Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove date. U braku mnogoboškinje ne zadržavajte! Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili! To je Allahov sud; On sudi među vama. A Allah sve zna i mudar je.’¹ Ona od vjernica koja bi prihvatila ovaj uvjet prihvatila bi ispit. Zato bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onima među njima koje bi to prihvatile svojim riječima rekao: ‘Idite, ja sam uzeo zavjet od vas!’

Ne, tako mi Allaha, ruka Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, nije dotakla ruku (njemu strane) žene nikada, s tim što je on prihvatao zavjet od njih riječima. Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije obavezao žene nečim drugim osim onim što je naredio Allah. On bi im prilikom uzimanja zavjeta rekao: ‘Uzeo sam zavjet od vas!’, (dakle, samo) riječima.”

٥٢٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي يُونُسُ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَتْ الْمُؤْمِنَاتُ إِذَا هَاجَرْنَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَمْتَحِنُهُنَّ بِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَاْمْتَحِنُوهُنَّ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَنْ أَقْرَبَ هَذَا الشَّرْطِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ فَقَدْ أَقْرَبَ بِالْمَحْنَةِ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَقْرَزَنَ بِذَلِكَ مِنْ قَوْلِهِنَّ قَالَ لَهُنَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ انْطَلِقْنَ فَقَدْ بَايَعْتُكُنَّ لَا وَاللَّهِ مَا مَسَّتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ غَيْرَ أَنَّهُ بَايَعَهُنَّ بِالْكَلَامِ وَاللَّهِ مَا أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى النِّسَاءِ إِلَّا بِمَا أَمَرَهُ اللَّهُ يَقُولُ لَهُنَّ إِذَا أَخَذَ عَلَيْهِنَّ قَدْ بَايَعْتُكُنَّ كَلَامًا.

¹ El-Mumtehina, 10.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “ONIMA KOJI SE ZAKUNU DA SE NEĆE PRIBLIŽAVATI ŽENAMA SVOJIM ROK JE SAMO ČETIRI MJESECA; I AKO SE VRATE ŽENAMA – PA, ALLAH ZAISTA PRAŠTA I MILOSTIV JE; A AKO SE ODLUČE RASTAVITI – PA, ALLAH DOISTA SVE ČUJE I ZNA.”²

Fe in fâuu - ako se vrate.

5289. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Ebu-Uvejs, prenoseći od svoga brata, on od Sulejmana, a ovaj od Humejda Tavila da je čuo Enesa b. Malika kad je kazivao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo se da neće prilaziti ženama svojim – a bila mu je noga iščašena – pa je proboravio dvadeset i devet dana u svojoj posebnoj, uzdignutoj sobi. Kad je sišao, rekoše mu: ‘Allahov Poslaniče, zakleo si se da im nećeš prilaziti mjesec dana!’

‘Mjesec ima dvadeset i devet dana’, reče on.”

5290. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Nafi’a (da je kazivao):

“Ibn-Omer je o čovjekovu zaklinjanju da se svojim ženama neće približavati određeno vrijeme (*ila*’),³ koje je Uzvišeni Allah spomenuo u Kur’anu, rekao kako nikome nije dopušteno produžavati taj rok. Čovjek će ili na lijep način zadržati svoje supruge, ili će definitivno odlučiti da se s njima razvede, kao što je to Uzvišeni Allah odredio.”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرِيصَ

أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ)

(فَإِنْ فَاءُوا) رَجَعُوا .

٥٢٨٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنْ أَخِيهِ

عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ الطَّوِيلِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ

مَالِكٍ يَقُولُ أَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ وَكَانَتْ

انْفَكَتَ رِجْلُهُ فَأَقَامَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ

ثُمَّ نَزَلَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ آلَيْتَ شَهْرًا فَقَالَ

الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ .

٥٢٩٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ

أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ فِي الْإِيلَاءِ

الَّذِي سَمَى اللَّهُ لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ بَعْدَ الْأَجَلِ إِلَّا

أَنْ يُمْسِكَ بِالْمَعْرُوفِ أَوْ يَعْزِمَ بِالطَّلَاقِ كَمَا

أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ .

² El-Bekara, 226.

³ *Ila*’ znači da se čovjek zakune Allahom da neće spolno općiti sa svojom ženom. To je dopušteno radi kažnjavanja žene, ali pod uvjetom da to ne bude duže od četiri mjeseca. Nakon toga žena ima pravo od njega tražiti da s njom spolno opći ili da je pusti, a ako on to odbije, sud će provesti razvod njihova braka. Ako muž odluči ponovo živjeti s njom, prije nego što istekne vrijeme na koje se zakleo, pa spolno opći s njom, dužan se iskupiti kefaretom.

5291. REKAO MI JE Isma'il, a njemu pričao Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera (da je rekao):

“Ako prođu četiri mjeseca, taj će se status prekinuti, i on će rezultirati razvodom braka, ali se razvod neće smatrati važećim dok on (muž) to sam ne učini (tj. ne pusti svoje žene).”

Ovo se prenosi i od Osmana, Alije, Ebu-Derdaa, Aiše te dvanaest drugih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba.

O PROPISIMA U VEZI S IMETKOM I SUPRUGOM NESTALOG

Ibn-Musejjebe kaže: “Ako (čovjek) nestane na bojnopolju, njegova će žena čekati godinu dana.” Ibn-Mes'ud kupio je robinju čijeg je vlasnika (koji je negdje nestao ili ju je ostavio) tražio godinu dana, ali ga nije našao i on je nestao. Zatim je počeo dijeliti po dirhem i dva dirhema, govoreći: “Allahu dragi, ovo je na ime toga i toga, pa ako on dođe, onda ću imati (sevapa), a bit ću dužan (platiti odštetu).” Potom je rekao: “Ovako postupajte s izgubljenim stvarima!”

I Ibn-Abbas rekao je slično tome.

Zuhri o zatočeniku čije je mjesto (boravka) poznato kaže: “Njegova se žena neće udavati, niti će imetak dijeliti; a kada nestane vijesti o njemu, onda će se s njom postupiti kao sa suprugom i imetkom nestaloga.”

5292. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Jahjaa b. Seida, a on od Jezida, štićenika Munbeisovog, (da je kazivao):

“Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o izgubljenoj stoci, pa je on rekao: ‘Uzmi je, jer je ona tvoja, ili tvoga brata, ili vukova.’ Poslije toga upitali su ga o izgubljenim devama, pa se on naljutio do te mjere da su mu se očne jagodice zacrvenjele i rekao: ‘Šta ti imaš s njom (devom)?’

٥٢٩١. وَقَالَ لِي إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ إِذَا مَضَتْ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ يُوقَفُ حَتَّى يُطَلَّقَ وَلَا يَقَعُ عَلَيْهِ الطَّلَاقُ حَتَّى يُطَلَّقَ وَيُذَكَّرَ ذَلِكَ عَنْ عُمَرَ وَعَلِيٍّ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَعَائِشَةَ وَاثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ.

بَابُ حُكْمِ الْمَفْقُودِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ

وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ إِذَا فُقِدَ فِي الصَّفِّ عِنْدَ الْقِتَالِ تَرَبَّصْ أَمْرَاتِهِ سَنَةً وَاشْتَرِ ابْنَ مَسْعُودٍ جَارِيَةً وَالتَّمَسَّ صَاحِبَهَا سَنَةً فَلَمْ يَجِدْهُ وَفُقِدَ فَاخْذْ يُعْطِي الدَّرْهَمَ وَالْدَّرْهَمَيْنِ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَنْ فُلَانٍ فَإِنْ أَتَى فُلَانٌ فَلِي وَعَلِيٍّ وَقَالَ هَكَذَا فَافْعَلُوا بِاللُّقْطَةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَحْوَهُ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي الْأَسِيرِ يُعْلَمُ مَكَانُهُ لَا تَتَزَوَّجُ أَمْرَاتُهُ وَلَا يُقَسِّمُ مَالُهُ فَإِذَا انْقَطَعَ خَبَرُهُ فَسُنَّتُهُ سَنَةُ الْمَفْقُودِ.

٥٢٩٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُتَّبِعِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَنْ ضَالَّةِ الْغَنَمِ فَقَالَ خُذْهَا فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذَّئْبِ وَسُئِلَ عَنْ ضَالَّةِ الْإِبِلِ فَغَضِبَ وَاحْمَرَّتْ وَجْنَتَاهُ وَقَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا الْحِذَاءُ وَالسَّقَاءُ تَشْرَبُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ

Ona sa sobom ima kopita i mješinu s vodom: pije vodu i jede drveće dok je ne sretne njen vlasnik.' Potom su ga upitali i o onom što je izgubljeno, pa je rekao: 'Pogledaj u kanap kojim je svezana i kesu u kojoj se nalazi i obznanjuj (da si je našao) godinu dana. Ako dođe onaj koji je prepozna (predaj mu je), a ako ne, onda je pomiješaj sa onim što je tvoje.'"¹

Sufjan veli: "Sreo sam Rebi'u b. Ebu-Abdur-Rahmana, ali od njega nisam zapamtio ništa drugo osim ovog (hadisa). Upitao sam ga: 'Šta misliš da li je hadis Jezida štićenika Munbeisovog o onom što je izgubljeno prenesen od Jezida b. Halida?', pa mi je odgovorio: 'Da.'"

Jahja veli: "Rebi'a prenosi od Jezida, štićenika Munbeisovog, a on od Jezida b. Halida."

Sufjan veli: "Pa sam sreo Rebi'u i rekao mu..."

O "ZIHARU"²

i riječima Uzvišenog: "Allah je čuo riječi one koja se stobom o mužu svome raspravljala..." – sve do riječi Njegovih: "... a onaj koji ne može dužan je šezdeset siromaha nahraniti..."³

REKAO MI JE Isma'il: "Pričao mi je Malik da je pitao Ibn-Šihaba o *ziharu* od strane roba, pa mu je on rekao da je on sličan *ziharu* slobodna čovjeka."

Malik veli: "Post roba je dva mjeseca."

Hasan b. Hurr veli: "*Zihar* slobodna čovjeka i *zihar* roba prema slobodnoj ženi ili robinji jesu isti."

Ikrima veli: "Ako (čovjek) učini *zihar* prema svojoj robinji, to se ne uzima u obzir; *zihar* je samo

حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا وَسُئِلَ عَنِ اللَّقْطَةِ فَقَالَ أَغْرِفُ
وَكَاءَهَا وَعِفَاصَهَا وَعَرَفَهَا سَنَةً فَإِنْ جَاءَ مَنْ
يَعْرِفُهَا وَإِلَّا فَاخْلُطْهَا بِمَالِكَ قَالَ سُفْيَانُ فَلَقِيتُ
رَبِيعَةَ ابْنَ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سُفْيَانُ وَلَمْ أَحْفَظْ
عَنْهُ شَيْئًا غَيْرَ هَذَا فَقُلْتُ أَرَأَيْتَ حَدِيثَ يَزِيدَ
مَوْلَى الْمُنبَعِثِ فِي أَمْرِ الضَّالَّةِ هُوَ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ
قَالَ نَعَمْ قَالَ يَحْيَى وَيَقُولُ رَبِيعَةُ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى
الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ سُفْيَانُ فَلَقِيتُ
رَبِيعَةَ فَقُلْتُ لَهُ .

بَابُ الظَّهَارِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ
فِي زَوْجِهَا) إِلَى قَوْلِهِ (فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامُ
سِتِينَ مِسْكِينًا) .

وَقَالَ لِي إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ أَنَّهُ سَأَلَ ابْنَ
شِهَابٍ عَنْ ظَهَارِ الْعَبْدِ فَقَالَ نَحْوُ ظَهَارِ الْحُرِّ
قَالَ مَالِكٌ وَصِيَامُ الْعَبْدِ شَهْرَانِ وَقَالَ الْحَسَنُ بْنُ
الْحُرِّ ظَهَارُ الْحُرِّ وَالْعَبْدِ مِنَ الْحُرَّةِ وَالْأَمَةِ سَوَاءٌ
وَقَالَ عِكْرِمَةُ إِنَّ ظَاهَرَ مَنْ أَمَّتِهِ فَلَيْسَ بِشَيْءٍ إِنَّمَا

¹ Zahirije ovaj hadis shvataju na način da ono što je izgubljeno prelazi u vlasništvo onoga koji ga je pronašao. Većina učenjaka, međutim, stoji na stanovištu da to treba pridružiti svome imetku ako nakon godinu dana po to ne dođe vlasnik, ali ako se pojavi bilo kada, onaj koji je našao izgubljeno dužan vratiti to. (*Umdetul-kari*, 20/280)

² *Zihar* je kada čovjek rekne svojoj ženi: "Ti si mi kao majčina leđa (*zahr*)!" Takav je postupak zabranjen (haram). Ko to kaže, a onda se odluči povratiti svojoj ženi, dužan se iskupiti keffaretom. Majka je u ovom smislu isto što i sve druge žene koje su čovjeku zabranjene (npr. kćerka i sestra). A iskupljenje se sastoji u tome da se oslobodi rob, ili, ako se to nije u stanju, da se posti dva mjeseca uzastopno, ili, ako se ni to ne može, da se nahrani šezdeset siromaha, kao što je navedeno u Kur'anu (*El-Mudžadela*, 2-4)

³ *El-Mudžadela*, 1-4.

prema slobodnim ženama. U arapskom jeziku *li ma kalu* (za ono što kažu) znači: u onom što su rekli, i : u nečemu što su rekli, a to je preče, jer Allah nije naredio loše niti lažne riječi.”¹

O RAZVODU BRAKA I DRUGIM POSLOVIMA IŠARETOM²

KAŽE Ibn-Omer: “Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Uzvišeni Allah ne kažnjava zbog suze iz oka, nego zbog ovoga!’, pokazavši na svoj jezik.” Ka’b b. Malik kaže: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išaretom mi je rekao da uzmem polovicu (iznosa duga koji mi je bio dužan Abdullah b. Ebu-Hadred).”

Esma veli: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je za vrijeme pomračenja Sunca, te sam upitala Aišu: ‘Šta je ovo s ljudima?’ Ona mi glavom pokaza prema Suncu.

‘Znak?’, upitah je, a ona mi, još na namazu, svojom glavom potvrdno odgovori.”

Enes veli: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je pokazao Ebu-Bekru da prođe naprijed.”

Ibn-Abbas veli: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je pokazao da nema smetnje.”

Ebu-Katada kaže: “Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, o lovu muhrima upitao: ‘Je li mu neko od vas naredio da je ulovi, ili mu išaretom pomogao?’

‘Ne’, odgovoriše oni. ‘Onda jedite!’, reče on.”

الظَّهَارُ مِنَ النِّسَاءِ وَفِي الْعَرَبِيَّةِ لِمَا قَالُوا أَيُّ فِيمَا قَالُوا وَفِي بَعْضِ مَا قَالُوا وَهَذَا أَوَّلَى لِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَدُلَّ عَلَى الْمُنْكَرِ وَقَوْلِ الزُّورِ .

بَابُ الْإِشَارَةِ فِي الطَّلَاقِ وَالْأُمُورِ

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يُعَذِّبُ اللَّهُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا فَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ أَشَارَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيَّ أَيُّ خُذِ النِّصْفَ وَقَالَتْ أَسْمَاءُ صَلىَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْكُشُوفِ فَقُلْتُ لِعَائِشَةَ مَا شَأْنُ النَّاسِ وَهِيَ تُصَلِّيُ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا إِلَى الشَّمْسِ فَقُلْتُ آيَةُ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ نَعَمْ وَقَالَ أَنَسُ أَوْمَأَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ إِلَى أَبِي بَكْرٍ أَنْ يَتَقَدَّمَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَوْمَأَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ لَا حَرَجَ وَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الصَّيْدِ لِلْمُحْرَمِ أَحَدٌ مِنْكُمْ أَمَرَهُ أَنْ يَحْمِلَ عَلَيْهَا أَوْ أَشَارَ إِلَيْهَا قَالُوا لَا قَالَ فَكُلُوا .

1 Jedni kažu da se pod riječju *je 'udun* misli na ponovno izgovaranje zihara što je neispravan stav. Iman Buhari želi ovim odgovoriti onima koji smatraju da je uslov vraćanja da bude riječima, tj. ponovnim izgovaranjem *zihara*, što je odbačeno iako se to može pomisliti iz ajeta na prvi pogled, a što zastupaju Zahirije. Kako se može reći da se ovdje misli na to da kada čovjek ponovi ružne i neutemeljene riječi mora da učini keffaret pa će mu žena biti dozvoljena, kada Uzvišeni Allah zabranjuje ružne i loše riječi, a i *zihar* je u to svrstao?!

2 Ukoliko je išaret razumljiv, po njemu će se postupiti. Najbolji dokaz za to je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, postupak s robinjom koju je upitao: “Gdje je Allah?”, pa je ona svojom rukom pokazala prema nebu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: “Oslobodi je, jer je ona vjernica!” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom je slučaju, dakle, prihvatio njen islam išaretom. Zaključio je da je ona vjernica, isto kao što bi zaključio da je to ona svojim riječima iskazala.

Imam Malik veli: “Ako nijem čovjek išaretom pokaže na razvod braka, on postaje obavezujući.” (*Umdetul-kari*, 20/284-285)

5293. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir Abdul-Melik b. Amr, a ovom Ibrahim, prenoseći od Halida, on od Ikreme, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tavažio je na svojoj devi. Kada bi god došao do rukna (kuta Ka’be na kojem se nalazi Hadžerul-esved), pokazao bi (rukom) prema njemu i izgovorio tekbir.”

Zejneba veli: “Od brane Je’džudža i Me’džudža danas je otvoreno ovoliko” (I kružno spoji palac i onaj koji ga slijedi) sastavivši broj devedeset.”³

5294. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovom Selema b. Alkama, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Petkom ima jedan trenutak; koji god se musliman u tom trenutku nađe na namazu i zamoli Uzvišenog Allaha za bilo kakvo dobro, Allah će mu ga dati.’ On pokaza rukom i vrh jagodica svoga prsta stavi na sredinu srednjeg i malog prsta.”⁴

‘Hoće da kaže koliko je taj trenutak kratak’, rekosmo mi.”

5295. KAŽE Uvejsi da mu je pričao Ibrahim b. Sa’d, prenoseći od Šu’be b. Hadždžadža, on od Hišama b. Zejda, a ovaj od Enesa b. Malika da je kazivao:

“Jedan je židov za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napao jednu djevojčicu; skinuo je (srebreni) nakit s nje i glavu joj (kamenom) smrskao. Njeni su je doveli Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a bila je već na samrti i izgubila

٥٢٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ طَافَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَعِيرِهِ وَكَانَ كُلَّمَا أَتَى عَلَى الرُّكْنِ أَشَارَ إِلَيْهِ وَكَبَّرَ وَقَالَتْ زَيْنَبُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَتَحَ مِنْ رَدَمٍ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلَ هَذِهِ وَعَقَدَ تِسْعِينَ .

٥٢٩٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ قَائِمٌ يُصَلِّي فَسَأَلَ اللَّهَ خَيْرًا إِلَّا أَعْطَاهُ وَقَالَ بِيَدِهِ وَوَضَعَ أُصْبُعَهُ عَلَى بَطْنِ الْوُسْطَى وَالْخَنَصِرِ قُلْنَا يَرْهَدُهَا .

٥٢٩٥. وَقَالَ الْأَوْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ شُعْبَةَ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ عَدَا يَهُودِيٌّ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلَى جَارِيَةٍ فَأَخَذَ أَوْضَاحًا كَانَتْ عَلَيْهَا وَرَضَخَ رَأْسَهَا فَاتَى بِهَا أَهْلُهَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهِيَ فِي آخِرِ رَمَقٍ وَقَدْ أُضْمِتَتْ فَقَالَ لَهَا

3 Napravila je halku od kažiprsta i prsta pored njega.

4 Na temelju ovog Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, postupka učenjaci zaključuju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, time ukazao kako se taj trenutak nalazi u sredini dana, ili na njegovom kraju. O tome je bilo riječi u poglavlju *O džumi*. (Fethul-bari, 9/347)

moć govora. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Ko te je napao? Je li taj?’, spomenuvši drugog čovjeka (a ne onog koji je to bio učinio). Ona je pokretom svoje glave negativno odgovorila. Zatim je on spomenuo drugog čovjeka, ali ne onog koji ju je napao, pa je ona ponovo pokretom glave kazala da nije. Zatim je rekao: ‘Je li taj?’, spomenuvši onoga koji ju je napao, pa je ona potvrdno klimnula glavom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je naredio da mu glavu smrskaju između dva kamena, što je i učinjeno.”

5296. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je rekao:

“Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Neredi (smutnje) dolaze odovuda!’, pokazavši na istok.”¹

5297. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Džerir b. Abdul-Hamid, prenoseći od Ebu-Ishaka Šejbanija, a on od Abdullaha b. Ebu-Evfaa da je kazivao:

“Bili smo na putovanju s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on, kada je zašlo sunce, jednom čovjeku rekao: ‘Sidi i zamiješaj mi ono jelo!’

‘Allahov Poslaniče’, reče mu ovaj, ‘da si sačekao noć!’

‘Sidi’, reče mu on opet, ‘i zamiješaj mi ono jelo!’

‘Allahov Poslaniče’, ponovo reče ovaj, ‘da si sačekao noć, jer još je dan!’

‘Sidi i zamiješaj mi ono jelo!’, ponovi mu on.

Na treći poziv čovjek siđe i zamiješa mu jelo.

Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, napio (te supe), a zatim svojom rukom pokazao prema istoku i rekao: ‘Kada vidite da se noć pojavila s ove strane, znajte da je vrijeme da postač iftari.’”

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ قَتَلَكَ فُلَانٌ لِغَيْرِ الَّذِي قَتَلَهَا فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ لَا قَالَ فَقَالَ لِرَجُلٍ آخَرَ غَيْرِ الَّذِي قَتَلَهَا فَأَشَارَتْ أَنْ لَا فَقَالَ فُلَانٌ لِقَاتِلِهَا فَأَشَارَتْ أَنْ نَعَمْ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَرَضَخَ رَأْسَهُ بَيْنَ حَجَرَيْنِ .

٥٢٩٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْفِتْنَةُ مِنْ هَاهُنَا وَأَشَارَ إِلَى الْمَشْرِقِ .

٥٢٩٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ ابْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ كُنَّا فِي سَفَرٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ لِرَجُلٍ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَمْسَيْتَ ثُمَّ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَمْسَيْتَ إِنَّ عَلَيْكَ نَهَارًا ثُمَّ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ فَتَزَلَ فَجَدَحَ لَهُ فِي الثَّالِثَةِ فَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ أَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الْمَشْرِقِ فَقَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ هَاهُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ .

1. Komentar ovoga naveden je kod hadisa broj 7092. Ovaj hadis se inače ponavlja i pod brojevima 1037, 3104, 3279, 3511, 7093 i 7094.

5298. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Jezid b. Zurej², prenoseći od Sulejmana Tejmija, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhuma, da je rekao:

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nemojte da bilo koga od vas spriječi od njegovog sehura poziv Bilalov - ili je rekao - Bilalov ezan, jer on poziva - ili je rekao - uči ezan da bi obavijestio one koji noćni namaz klanjaju da se malo odmore prije sabaha, a ne da oglasi nastupanje sabaha ili zore.’”

Jezid (prenosilac hadisa) pružio je ruke jednu preko druge, a zatim ih rastavio.²

5299. Lejs kaže da MU JE PRIČAO Dža'fer b. Rebi'a, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao).

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Škrtač i onaj koji udjeljuje slični su dvojici ljudi na kojima su dva gvozdena pancira od grudi do grla. Onaj koji udjeljuje neće ništa udijeliti, a da mu se ogrtač neće produžiti i proširiti na njemu toliko da će mu konačno pokriti i jagodice (na prstima ruku) i brisati mu trag stopa (po zemlji). A što se tiče škrte osobe, ona neće podijeliti ništa, a da joj se svaka karika ogrtača neće priljepiti na svoje mjesto na tijelu, pa će nastojati da ga proširi, ali se ono neće proširiti.’ Pokazao je svojim prstom prema grlu.”³

٥٢٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَمْنَعَنَّ أَحَدًا مِنْكُمْ نِدَاءُ بِلَالٍ أَوْ قَالَ أَذَانُهُ مِنْ سَحُورِهِ فَإِنَّمَا يُنَادِي أَوْ قَالَ يُؤَذِّنُ لِيَرْجِعَ قَائِمَكُمْ وَلَيْسَ أَنْ يَقُولَ كَأَنَّهُ يَعْنِي الصُّبْحَ أَوْ الْفَجْرَ وَأَظْهَرَ يَزِيدُ يَدَيْهِ ثُمَّ مَدَّ إِحْدَاهُمَا مِنَ الْأُخْرَى .

٥٢٩٩. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُنْفِقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ مِنْ لَدُنْ ثُدْيَتَيْهِمَا إِلَى تَرَاقِيهِمَا فَأَمَّا الْمُنْفِقُ فَلَا يُنْفِقُ شَيْئًا إِلَّا مَادَتْ عَلَى جِلْدِهِ حَتَّى تُجَنَّ بَنَانُهُ وَتَعْفُو أَثَرُهُ وَأَمَّا الْبَخِيلُ فَلَا يُرِيدُ يُنْفِقُ إِلَّا لَزِمَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ مَوْضِعَهَا فَهُوَ يُوسِعُهَا فَلَا تَتَّسِعُ وَيُشِيرُ بِإِصْبَعِهِ إِلَى حَلْقِهِ .

2 Ovím činom prenosilac je htio objasniti razliku između lažne zore i stvarne. (Umdetul-kari, 20/289) Muslimov rivajet pojašnjava što znači spomenuti išaret, a to je “nije uspravna zora već širaka,” tj. kada se pojavi svjetlost širinom horizonta. (Fethul-bari, 9/347)

3 Komentar ovog hadisa naveden je u drugoj knjizi Buharijevog Sahiha, str. 451-452.

O ZAKLINJANJU ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI'AN)¹

i riječima Uzvišenog: “A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego su samo oni svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu, apetiputdagapogodi Allahovo prokletstvo ako laže. A ona će kazne pošteđena biti ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu.”²

Ako nijem čovjek optuži svoju suprugu pismeno, išaretom (pokazivanjem) ili razumljivim znakom, to se uzima u obzir isto kao da je i izgovorio, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvažio išaret u faraidima (podjeli imetka). To je mišljenje pojedinih stanovnika iz Hidžaza i nekih učenjaka. Uzvišeni Allah kaže: “A ona im na njega pokaza. ‘Kako da govorimo djetetu u bešici?’, rekoše.”³

Dahhak, tumačeći riječi Uzvišenog: “... osim znakovima”,⁴ veli (da to znači) “išaretima”. Neki (učenjaci), međutim, kažu da se ni kazna (had) ni proklinjanje (li'an) neće izvršiti na osnovu išareta, ali tvrde da je razvod braka pismeno ili išaretom ili pokretom džaiz (dozvoljen). Između razvoda braka i potvore (u ovom smislu) nema razlike. A ako neko kaže da se potvora može izvršiti samo riječima, reći će mu se da, isto tako, ni razvod braka nije dopušten (drukčije) nego (samo) riječima. Tako bi bili ništavni i razvod braka i potvora, a isti

بَابُ اللَّعَانِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَالَّذِينَ يَزْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ) فَإِذَا قَذَفَ الْأَخْرَسُ امْرَأَتَهُ بَكْتَابَةٍ أَوْ إِشَارَةٍ أَوْ بَيِّنَةٍ مَعْرُوفٍ فَهُوَ كَأَمَّا تَكَلَّمَ لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ أَجَازَ الْإِشَارَةَ فِي الْفَرَائِضِ وَهُوَ قَوْلُ بَعْضِ أَهْلِ الْحِجَازِ وَأَهْلِ الْعِلْمِ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا) وَقَالَ الضَّحَّاكُ (إِلَّا رَمَزًا) إِلَّا إِشَارَةً وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لَا حَدَّ وَلَا لِعَانَ ثُمَّ زَعَمَ أَنَّ الطَّلَاقَ بِكِتَابٍ أَوْ إِشَارَةٍ أَوْ إِيْمَاءٍ جَائِزٌ وَلَيْسَ بَيْنَ الطَّلَاقِ وَالْقَذْفِ فَرْقٌ فَإِنْ قَالَ الْقَذْفُ لَا يَكُونُ إِلَّا بِكَلَامٍ قِيلَ لَهُ كَذَلِكَ الطَّلَاقُ لَا يَجُوزُ إِلَّا بِكَلَامٍ وَإِلَّا بَطَلَ الطَّلَاقُ وَالْقَذْفُ وَكَذَلِكَ الْعِتْقُ وَكَذَلِكَ الْأَصَمُّ يُلَاعِنُ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ وَقَتَادَةُ إِذَا قَالَ أَنْتِ طَالِقٌ فَأَشَارَ بِأَصَابِعِهِ تَبَيَّنَ مِنْهُ بِإِشَارَتِهِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ الْأَخْرَسُ إِذَا كَتَبَ الطَّلَاقَ بِيَدِهِ لَزِمَهُ وَقَالَ حَمَّادُ الْأَخْرَسُ وَالْأَصَمُّ إِنْ قَالَ بِرَأْسِهِ جَازَ.

¹ Li'an je kada čovjek optuži svoju ženu za blud, a nema dokaza za to, pa podnese tužbu šerijatskom sudu. On će se zakleti četiri puta govoreći: “Zaklinjem se Allahom da sam je vidio kako blud čini, a ja istinu govorim!”, a peti će put reći: “Neka je Allahovo prokletstvo na mene ako lažem!” Nakon toga oni se zauvijek razdvajaju, a nad njom se izvršava kazna za preljubu. Međutim, žena će biti oslobođena kazne ako se četiri puta zakune Allahom da je njen muž slagao, a peti put kaže: “Neka je Allahova srdžba na mene ako je on istinu rekao!” I poslije njenih zakletvi oni se zauvijek razdvajaju, ali se nad njom ne izvršava kazna.

² En-Nur, 6-9.

³ Merjem, 29.

⁴ Ali-Imran, 41.

je slučaj i s oslobađanjem roba. Zato i gluhonijem može učestvovati u proklinjanju. Ša'bi i Katada kažu: "Ako (muž ženi) kaže: 'Ti si puštena!', i pokaže to prstima, ona biva rastavljena njegovim išaretom. Ibrahim veli: "Ako nijem čovjek napiše izjavu o razvodu braka, to je obavezujuće za njega." Hammad veli: "Ako nijem i gluh pokažu glavom (na razvod braka), to je mjerodavno."

5300. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa b. Seida Ensarija da je čuo Enesa b. Malika kad je rekao:

"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Hoćete li da vas obavijestim o najboljim kućama ensarija?'

'Svakako, Allahov Poslaniče!', odgovoriše.

'To su kuće Benu-Nedždžara, a zatim oni koji ih slijede Benu-Abdul-Ešhel, zatim oni koji ih slijede Benu-Haris b. Hazredž, a onda oni koji ih slijede Benu-Saida', zatim je pokazao rukom, zatvorivši šaku svojim prstima. Potom je ispružio prste kao onaj koji nešto hoće baciti rukom, pa rekao: 'A u svim je kućama ensarija dobro.'

5301. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a Ebu-Hazim kaže da je čuo Sehla b. Sa'da Saidija, ashaba Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:

"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja sam poslan, a između mene i Sudnjeg dana je koliko od ovog do ovoga – ili je rekao – kao ova dva!', usporedivši kažiprst sa srednjakom."

٥٣٠٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَحْيَى ابْنِ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ دُورِ الْأَنْصَارِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بَنُو النَّجَّارِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ بَنُو عَبْدِ الْأَشْهَلِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ بَنُو سَاعِدَةَ ثُمَّ قَالَ بِيَدِهِ فَقَبَضَ أَصَابِعَهُ ثُمَّ بَسَطَهُنَّ كَالرَّامِي بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ وَفِي كُلِّ دُورِ الْأَنْصَارِ خَيْرٌ.

٥٣٠١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ أَبُو حَازِمٍ سَمِعْتُهُ مِنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ كَهَذِهِ مِنْ هَذِهِ أَوْ كَهَاتَيْنِ وَقَرَنَ بَيْنَ السَّبَابَةِ وَالْوُسْطَى.

5302. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Džebela b. Suhajm, koji kaže da je čuo Omara kad je rekao:

“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Mjesec je ovoliko i ovoliko i ovoliko!’, tj. trideset dana. Potom je dodao: ‘I ovoliko i ovoliko i ovoliko!’, pokazujući na dvadeset i devet. Jednom je rekao trideset, a drugi put dvadest i devet.”

5303. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, a ovaj od Ebu-Mes'uda da je rekao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je pokazao prema Jemenu (i rekao): ‘Iman je otuda! (dva puta). A zaista su surovost i nemilosrdnost kod ljudi jakog glasa iz mjesta iz kojeg izlaze,¹ dva šejtanska roga! Rebi'a i Mudar’”

5304. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ja i skrbnik jetima bit ćemo zajedno u Džennetu ovako!’ Ispružio je kažiprst i srednji prst i malo ih razmaknuo.”

O TOME AKO ČOVJEK UKAŽE NA TO DA DIJETE NIJE NJEGOVO

5305. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao).

“Neki je čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, meni se rodio crn sin!’

‘Imaš li ti deve?’, upita ga on.

‘Da’, odgovori ovaj.

٥٣٠٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا جَبَلَةُ بْنُ سُحَيْمٍ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي ثَلَاثِينَ ثُمَّ قَالَ وَهَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي تِسْعًا وَعِشْرِينَ يَقُولُ مَرَّةً ثَلَاثِينَ وَمَرَّةً تِسْعًا وَعِشْرِينَ .

٥٣٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَنَسٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ وَأَشَارَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ نَحْوَ الْيَمَنِ الْإِيمَانُ هَاهُنَا مَرَّتَيْنِ أَلَا وَإِنَّ الْقَسْوَةَ وَغِلَظَ الْقُلُوبِ فِي الْفَدَّادِينَ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنَا الشَّيْطَانِ رَبِيعَةَ وَمُضَرَ .

٥٣٠٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَأَشَارَ بِالسَّبَابَةِ وَالْوُسْطَى وَفَرَجَ بَيْنَهُمَا شَيْئًا .

بَابُ إِذَا عَرَّضَ بِنْفِي الْوَلَدِ

٥٣٠٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَدِي غُلَامٌ أَسْوَدُ فَقَالَ هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَا أَلَوَانُهَا قَالَ حُمْرٌ قَالَ هَلْ فِيهَا مِنْ أَوْرَقٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنَّى ذَلِكَ قَالَ لَعَلَّهُ نَزَعَهُ عِرْقٌ قَالَ فَلَعَلَّ ابْنَكَ هَذَا نَزَعَهُ .

¹ Rebi'a i Mudar su dva poznata arapska plemena. (prim. prev.)

‘A koje su boje?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Crvene’, reče on.

‘Ima li među njima crnkastih?’, ponovo upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Ima’, reče ovaj.

‘A otkud to?’, upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Valjda među njihovim precima ima onih koje su bile crne, pa su poprimile njihovu boju’, objasni čovjek. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Možda je i tvoj sin zbog toga crn.’²

O TRAŽENJU ZAKLETVE OD ONOGA KOJI OPTUŽUJE SVOJU ŽENU ZA BLUD

5306. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Jedan je ensarija optužio svoju ženu za blud, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio od njih da se zakunu i rastavio ih.”

MUŽ PRVI POČINJE SA ZAKLETVOM I PROKLINJANJEM

5307. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Hišama b. Hassana da mu je pričao Ikrima, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):

“Hilal b. Umejja optužio je svoju ženu za blud, pa je došao i to posvjedočio. Tada im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Zaista Allah zna da neko od vas laže. Ima li ko od vas da se kaje?’ Zatim je i ona ustala i posvjedočila.”³

بَابُ إِخْلَافِ الْمَلَأَيْنِ

٥٣٠٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَأَخْلَفَهَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ فَرَّقَ بَيْنَهُمَا .

بَابُ يَبْدَأُ الرَّجُلُ بِالْقَلْعَيْنِ

٥٣٠٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانٍ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ هِلَالَ بْنَ أُمَيَّةٍ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَجَاءَ فَشَهِدَ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ ثُمَّ قَامَتْ فَشَهِدَتْ .

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da nije opravdano nijekati dijete zbog različite boje. To se može uzeti u obzir samo ako je čovjek optužio svoju ženu za blud s nekim čovjekom, a zatim ona rodila dijete čija boja odgovara boji tog čovjeka. (Fethul-bari, 9/353)

3 U pojedinim predanjima navodi se da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao da im stave ruku na usta prilikom pete zakletve i govorio: “Ona je obavezujuća!”

O ZAKLINJANJU ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI'AN) I ONIMA KOJI SU SE RAZVELI NAKON TOGA

5308. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija (da je kazivao):

“Došao je Uvejmir Adžlani Asimu b. Adiju Ensariju i rekao mu: ‘Asime, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije? Upitaj o tome (Asime) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’ Kada je Asim upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, on ga je ukorio, označavajući mrskim takva pitanja. Ukorio ga je do te mjere da je Asimu bilo teško zbog riječi koje je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Nakon što se Asim vratio svojoj porodici, došao mu je Uvejmir i upitao ga: ‘Kaži mi šta ti je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?’

‘Nisi mi došao ni s kakvim dobrom! Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, gnušao pitanja koje sam mu postavio’, odgovori Asim.

‘Tako mi Allaha, ja neću odustati sve dok ga lično o tome ne upitam!’, reče Uvejmir. Potom je Uvejmir otišao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i našao ga u društvu (nekih ljudi), te ga je upitao: ‘Allahov Poslaniče, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije?’ Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Uzvišeni je Allah o tebi i tvojoj ženi poslao objavu. Idi i pozovi je!’

(Kad su došli), njih su oboje”, pripovijeda dalje Sehl, “zazvali Allahovo prokletstvo na onoga od njih koji laže, dok sam ja zajedno s drugima bio kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada su završili, Uvejmir reče: ‘Ja sam, Allahov Poslaniče,

بَابُ اللَّعَانِ وَمَنْ طَلَّقَ بَعْدَ اللَّعَانِ

٥٣٠٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُؤَيْمِرَ الْعَجْلَانِيَّ جَاءَ إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ الْأَنْصَارِيِّ فَقَالَ لَهُ يَا عَاصِمُ أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ سَلِّ لِي يَا عَاصِمُ عَنْ ذَلِكَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلَ عَاصِمٌ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَكَرِهَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا حَتَّى كَبُرَ عَلَى عَاصِمٍ مَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا رَجَعَ عَاصِمٌ إِلَى أَهْلِهِ جَاءَهُ عُؤَيْمِرُ فَقَالَ يَا عَاصِمُ مَاذَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ عَاصِمٌ لِعُؤَيْمِرٍ لَمْ تَأْتِنِي بِخَيْرٍ قَدْ كَرِهَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَسْأَلَةَ الَّتِي سَأَلْتَهُ عَنْهَا فَقَالَ عُؤَيْمِرُ وَاللَّهِ لَا أَنْتَهِيَ حَتَّى أَسْأَلَهُ عَنْهَا فَأَقْبَلَ عُؤَيْمِرُ حَتَّى جَاءَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَسَطَ النَّاسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ أَنْزَلَ فِيكَ وَفِي صَاحِبَتِكَ فَادْهَبْ فَأْتِ بِهَا قَالَ سَهْلٌ فَتَلَاَعَنَا وَأَنَا مَعَ النَّاسِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا فَرَغَا مِنْ تَلَاَعْنِهِمَا قَالَ عُؤَيْمِرُ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَمْسَكْتُهَا فَطَلَّقْتُهَا ثَلَاثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتْ سُنَّةَ الْمُتَلَاعِنِينَ .

ukoliko je i dalje zadržim, slagao na nju!’ Zatim ju je, prije nego što mu je to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio (izgovorivši to) tri puta.” Ibn-Šihab veli: “To je (tj. razvod braka) postao običaj onih koji se zakunu zazivajući Allahovo prokletstvo na onoga od njih ko je slagao na drugoga.”

O (MEĐUSOBNOM) PROKLINJANJU U DŽAMIJI

5309. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže da mu je Ibn-Šihab kazivao o međusobnom proklinjanju i sunnetu u vezi s tim, prenoseći od Sehla b. Sa‘da, brata Benu-Saide, (da je kazivao):

“Jedan je ensarija došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Allahov Poslaniče, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije?’ Potom je Uzvišeni Allah povodom toga objavio kur’anske ajete koji govore o međusobnom proklinjanju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: ‘Allah je presudio između tebe i tvoje supruge!’ Zatim su se (njih dvoje) međusobno prokleli unutar džamije, a ja sam to lično promatrao. Kada su završili, čovjek reče: ‘Ja sam, ukoliko je i dalje zadržim, slagao na nju, Allahov Poslaniče!’ Nakon toga, prije nego što mu je, po okončanju proklinjanja, to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio ju je (izgovorivši to) tri puta. On se, dakle, razveo od nje pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji je na to rekao: ‘To je razvod svih onih koji dođu u priliku da zazovu Allahovo prokletstvo na onoga među njima koji je slagao na drugoga.’”

Ibn-Džurejdž veli da je Ibn-Šihab rekao: “Svima koji poslije njih prokunu jedni druge postao je sunnet da se rastave.”

“Ona je bila trudna, i njen je sin pripisan majci.

بَابُ التَّلَاعُنِ فِي الْمَسْجِدِ

٥٣٠٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنِ الْمَلَاعِنَةِ وَعَنِ السُّنَّةِ فِيهَا عَنْ حَدِيثِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَخِي بَنِي سَاعِدَةَ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيْقَتْلُهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ فِي شَأْنِهِ مَا ذَكَرَ فِي الْقُرْآنِ مِنْ أَمْرِ الْمُتْلَاعِنِينَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ قَضَى اللَّهُ فِيكَ وَفِي امْرَأَتِكَ قَالَ فَتَلَاعَنَا فِي الْمَسْجِدِ وَأَنَا شَاهِدٌ فَلَمَّا فَرَغَا قَالَ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا فَطَلَقْتُهَا ثَلَاثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ فَرَغَا مِنْ التَّلَاعُنِ فَفَارَقَهَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ ذَلِكَ تَفْرِيقُ بَيْنَ كُلِّ مُتْلَاعِنَيْنِ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتِ السُّنَّةُ بَعْدَهُمَا أَنْ يُفَرِّقَ بَيْنَ الْمُتْلَاعِنَيْنِ وَكَانَتْ حَامِلًا وَكَانَ ابْنُهَا يُدْعَى لِأُمِّهِ قَالَ ثُمَّ جَرَتْ السُّنَّةُ فِي مِيرَاثِهَا أَنَّهَا تَرِثُهُ وَيَرِثُ مِنْهَا مَا قَرَضَ اللَّهُ لَهُ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنْ جَاءَتْ بِهِ أَحْمَرٌ قَصِيرًا كَأَنَّهُ وَحَرَةٌ

Zatim je u sunnet ušlo da ga ona nasljeđuje te da on nasljeđuje od nje ono što mu je Allah odredio.” Ibn-Džurejdž prenosi od Ibn-Šihaba, a on od Sehla b. Sa‘da Sa‘idija (da je kazivao): “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom je hadisu još rekao: ‘Ako rodi bijelo i debelo dijete, onda je ona istinu kazala, a on slagao na nju. A ako rodi crno dijete krupnih očiju i velike stražnjice, on je o njoj kazao istinu.’ Rodila ga je s onim osobinama koje su ukazivale na to da ona nije bila u pravu.”

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
“KADA BIH KAMENOVAO BEZ DOKAZA...”

5310. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od Kasima b. Muhammeda, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): “Spomenuli su međusobno proklinjanje pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Asim b. Adi o tome nešto rekao i otišao. Nakon toga došao mu je sunarodnik i požalio se da je sa svojom suprugom našao nekog čovjeka.

‘Ja sam ovim iskušan samo zbog svojih riječi!’, reče mu Asim i otiđe s njim do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga obavijesti o tome da je ovaj našao nekog čovjeka sa svojom ženom. Taj čovjek bio je plav, vitak i nježne kose, a ovaj koji je tvrdio da je onog prvog našao kod svoje žene bio je crn, krupan i veoma debeo.

‘Allahu dragi, razjasni (ovaj slučaj)!’, zamoli Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga rodilo se dijete koje je bilo slično onome za kojeg je njen muž rekao kako ga je zatekao kod nje, nakon čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio (od njih) da se međusobno prokunu.”

Jedan čovjek koji se nalazio među prisutnima upitao je Ibn-Abbasa: “Je li to ona za koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

فَلَا أَرَاهَا إِلَّا قَدْ صَدَقَتْ وَكَذَبَ عَلَيْهَا وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَسْوَدَ أَعْيَنَ ذَا أَلْيَتَيْنِ فَلَا أَرَاهُ إِلَّا قَدْ صَدَقَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ بِهِ عَلَى الْمَكْرُوهِ مِنْ ذَلِكَ .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
لَوْ كُنْتُ رَاجِمًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ

٥٣١٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ ذَكَرَ التَّلَاعْنَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ فِي ذَلِكَ قَوْلًا ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ يَشْكُو إِلَيْهِ أَنَّهُ قَدْ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا فَقَالَ عَاصِمٌ مَا ابْتُلَيْتَ بِهَذَا الْأَمْرِ إِلَّا لِقَوْلِي فَذَهَبَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي وَجَدَ عَلَيْهِ امْرَأَتَهُ وَكَانَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مُضْفَرًا قَلِيلَ اللَّحْمِ سَبَطَ الشَّعْرَ وَكَانَ الَّذِي ادَّعَى عَلَيْهِ أَنَّهُ وَجَدَهُ عِنْدَ أَهْلِهِ خَدَلًا أَدَمَ كَثِيرَ اللَّحْمِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ بَيْنَ فَجَاءَتْ شَبِيهَا بِالرَّجُلِ الَّذِي ذَكَرَ زَوْجُهَا أَنَّهُ وَجَدَهُ فَلَا عَنَ النَّبِيِّ ﷺ بَيْنَهُمَا قَالَ رَجُلٌ لِابْنِ عَبَّاسٍ فِي الْمَجْلِسِ هِيَ الَّتِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ رَجِمْتُ أَحَدًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ رَجِمْتُ هَذِهِ

‘Da sam bilo koga kamenovao bez dokaza, kamenovao bih ovu!’”

“Ne”, odgovorio mu je, “to je žena koja je obznanjivala da je činila ružna djela (tj. blud, ali joj to nije dokazano) iako je bila u islamu.”

Ebu-Salih i Abdullah b. Jusuf kažu:

“... crn krupan...” (bez riječi “i veoma debeo”).

O MEHRU ONE KOJA JE RAZVEDENA NAKON ZAKLETVE ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI‘AN)

5311. PRIČAO MI JE Amr b. Zurara, a njemu Isma‘il, prenoseći od Ejjuba, a on od Seida b. Džubejra da je kazivao:

“Upitao sam Ibn-Omera o čovjeku koji je optužio svoju ženu za blud, pa mi je odgovorio: ‘Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, (na takav način) rastavio bračni par Benu-Adžlana, rekavši: ‘Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?’ Oni su odbili priznati, te je on opet rekao: ‘Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?’ Oni su opet odbili (priznati laž), a on ponovo upita: ‘Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?’ Odbili su i po treći put (priznati), te ih on rastavi.’”

Ejjub veli: “Meni je Amr b. Dinar rekao: ‘Zaista u tom hadisu ima nešto što ti nisi kazao. On (čovjek) je upitao: ‘Moj imetak (mehr)?’

‘Ti nemaš imetka: ako istinu govoriš, ti si s njom već živio, a ako lažeš, on je još dalje od tebe!’, rečeno mu je.’”

فَقَالَ لَا تِلْكَ امْرَأَةٌ كَانَتْ تُظْهِرُ فِي الْإِسْلَامِ
السُّوءَ قَالَ أَبُو صَالِحٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ
أَدَمَ خَدَلًا .

بَابُ صَدَاقِ الْمَلَاعِنَةِ

٥٣١١. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ
عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ
رَجُلٌ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَقَالَ فَرَّقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَخَوَيْ
بَنِي الْعَجْلَانِ وَقَالَ اللَّهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ
فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا وَقَالَ اللَّهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا
كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَقَالَ اللَّهُ يَعْلَمُ أَنَّ
أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا
قَالَ أَيُّوبُ فَقَالَ لِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ إِنَّ فِي الْحَدِيثِ
شَيْئًا لَا أَرَاكَ تُحَدِّثُهُ قَالَ قَالَ الرَّجُلُ مَا لِي قَالَ قِيلَ
لَا مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا فَقَدْ دَخَلْتَ بِهَا وَإِنْ
كُنْتَ كَاذِبًا فَهُوَ أَبْعَدُ مِنْكَ .

O VLADAROVIM RIJEČIMA UPUĆENIM
ONIMA KOJI SE MEĐUSOBNO PROKLINJU:
“NEKO OD VAS LAŽE! IMA LI KO
DA BI SE POKAJAO?”

5312. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a Amr kaže da je čuo Seida b. Džubejra kad je rekao:

“Upitao sam Ibn-Omera o onima koji se međusobno prokunu, pa mi je odgovorio: ‘Poslanik im je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Allah će vam (konačno) presuditi! Jedno od vas dvoga laže, a ti nemaš načina da joj bilo šta učiniš!’

‘A moj imetak?’, upita on.

‘Ti nemaš imetka: ako si istinu kazao o njoj, onda je taj (mehr) za tvoj spolni odnos s njom, a ako si slagao na nju, on je još dalje od tebe!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

Sufjan veli: “To sam zapamtio od Amra.”

Ejjub kaže: “Čuo sam Seida b Džubejra kad je rekao: ‘Upitao sam Ibn-Omera o čovjeku koji se sa svojom suprugom međusobno prokleo, pa je pokazao sa svoja dva prsta.’”

Sufjan je, rastavivši svoj kažiprst i srednji prst, rekao: “Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, (na takav način) rastavio bračni par iz Benu-Adžlana i tri puta rekao: ‘Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?’”

Sufjan dodaje: “Zapamtio sam to od Amra i Ejjuba ovako kako sam ti prenio.”

بَابُ قَوْلِ الْإِمَامِ لِلْمُتْلَاعَيْنِ
إِنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ

٥٣١٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرُو سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنْ حَدِيثِ الْمُتْلَاعَيْنِ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْمُتْلَاعَيْنِ حِسَابُكُمَا عَلَى اللَّهِ أَحَدُكُمَا كَاذِبٌ لَا سَبِيلَ لَكَ عَلَيْهَا قَالَ مَا لِي قَالَ لَا مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَدَقْتَ عَلَيْهَا فَهُوَ بِمَا اسْتَحَلَلْتَ مِنْ فَرْجِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَذَبْتَ عَلَيْهَا فَذَلِكَ أَبْعَدُ لَكَ قَالَ سُفْيَانُ حَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرٍو وَقَالَ أَيُّوبُ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ رَجُلٌ لَا عَنَ امْرَأَتِهِ فَقَالَ بِإِصْبَعَيْهِ وَفَرَّقَ سُفْيَانُ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ السَّبَابَةِ وَالْوُسْطَى فَرَّقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَخَوَيْ بَنِي الْعَجْلَانِ وَقَالَ اللَّهُ يَعْلَمُ إِنْ أَحَدُكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَ سُفْيَانُ حَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرٍو وَأَيُّوبَ كَمَا أَخْبَرْتُكَ .

O RAZDVAJANJU ONIH KOJI SE MEĐUSOBNO PROKUNU

5313. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je rekao):

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razdvojio je čovjeka od žene koju je ovaj optužio za blud, nakon što je od njih tražio da se zakunu.”

5314. PRIČAO MI JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera da je rekao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od jednog ensarije i njegove žene da se zakunu i jedno drugo prokunu, a zatim ih je rastavio.”

NAKON ZAKLETVE ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI'AN) DIJETE PRIPADA ŽENI KOJA JE RAZVEDENA

5315. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Malik, a njemu Nafi, prenoseći od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od jednog čovjeka i njegove žene da se zakunu i jedno drugo prokunu, pa čovjek nije priznao kao svoje dijete koje je imao s njom, te ih je zatim rastavio.

RIJEČI IMAMA (SUDIJE): “ALLAHU RAZJASNI”

5316. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa b. Seida, koji kaže da ga je obavijestio Abdur-Rahmana b. Kasim, ovaj od Kasima b. Muhammeda, a on od Ibn-Abbasa da je rekao:

“Spomenuli su međusobno proklinjanje pred

باب التَّفْرِيقِ بَيْنَ الْمُتَلَاعِنَيْنِ

٥٣١٣. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَرَّقَ بَيْنَ رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ قَذَفَهَا وَأَحْلَفَهَا .

٥٣١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَأَعْنِ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا .

باب يُلْحِقُ الْوَلَدَ بِالْمُلَاعِنَةِ

٥٣١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَأَعْنِ بَيْنَ رَجُلٍ وَامْرَأَتِهِ فَانْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا وَأَلْحَقَ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ .

باب قَوْلِ الْإِمَامِ اللَّهُمَّ بَيْنْ

٥٣١٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ ذَكَرَ الْمُتَلَاعِنَانِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Asim b. Adi o tome nešto rekao i otišao. Nakon toga došao mu je jedan čovjek i požalio se da je sa svojom suprugom našao nekog čovjeka.

‘Ja sam ovim iskušan samo zbog svojih riječi!’, reče mu Asim i otiđe s njim do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga obavijesti o tome da je ovaj našao nekog čovjeka sa svojom ženom. Taj čovjek bio je plav, vitak i nježne kose, a ovaj koji je tvrdio da je onog prvog našao kod svoje žene bio je crn, krupan i veoma debeo.

‘Allahu dragi, razjasni (ovaj slučaj)!’, zamoli Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga rodilo se dijete koje je bilo slično onome za kojeg je njen muž rekao kako ga je zatekao kod nje, nakon čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio (od njih) da se međusobno prokunu.”

Jedan čovjek koji se nalazio među prisutnima upitao je Ibn-Abbasa: “Je li to ona za koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Da sam bilo koga kamenovao bez dokaza, kamenovao bih ovu!’?”

“Ne”, odgovorio mu je, “to je žena koja je obznanjivala da je činila ružna djela (tj. blud, ali joj to nije dokazano), iako je bila u islamu.”¹

فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ فِي ذَلِكَ قَوْلًا ثُمَّ انْصَرَفَ
فَاتَاهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ فَذَكَرَ لَهُ أَنَّهُ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ
رَجُلًا فَقَالَ عَاصِمٌ مَا ابْتُلِيتُ بِهَذَا الْأَمْرِ إِلَّا
لِقَوْلِي فَذَهَبَ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي
وَجَدَ عَلَيْهِ امْرَأَتَهُ وَكَانَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مُصْفَرًّا
قَلِيلَ اللَّحْمِ سَبَطَ الشَّعْرَ وَكَانَ الَّذِي وَجَدَ عِنْدَ
أَهْلِهِ آدَمَ خَدًّا كَثِيرَ اللَّحْمِ جَعْدًا قَطَطًا فَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اللَّهُمَّ بَيْنَ فَوْضَعَتْ شَبِيهَا
بِالرَّجُلِ الَّذِي ذَكَرَ زَوْجَهَا أَنَّهُ وَجَدَ عِنْدَهَا
فَلَا عَن رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَيْنَهُمَا فَقَالَ رَجُلٌ لَابْنِ
عَبَّاسٍ فِي الْمَجْلِسِ هِيَ الَّتِي قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
لَوْ رَجِمْتُ أَحَدًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ لَرَجِمْتُ هَذِهِ
فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا تِلْكَ امْرَأَةٌ كَانَتْ تُظْهِرُ السُّوءَ
فِي الْإِسْلَامِ .

¹ Iz ovog se hadisa zaključuje da je dopušteno govoriti o onome koji javno čini loša djela, jer je to žena o kojoj je ovdje riječ javno činila, ali se nije imao jasan dokaz protiv nje niti je to ona htjela priznati. Inače, iz ovih hadisa koji govore o *li'anu* zaključujemo koliko su ashabí bili spremni žrtvovati se na putu stjecanja znanja. Seid b. Džubejr oputovao je iz Iraka u Mekku samo da bi se obavijestio o ovom pitanju. Osim toga, iz ovog se hadisa mogu izvući i brojni drugi zaključci:

- treba uvažavati učenjake i spominjati njima drage nadimke;
- da je sunnet izgovoriti: ‘Subhanallah!’, prilikom čuđenja;
- da je vladar dužan upozoriti svoje podanike na opasne posljedice ustrajnosti u grijehu;
- da će se izabrati manje od dva zla, ako se jedno od njih ne može izbjeći;
- da se postupa na osnovu vijesti koju je prenio jedan čovjek, ukoliko je on pouzdan;
- da je pokuđeno pitati o onome što dovodi u pitanje život muslimana;
- da je pokuđeno previše pitati, kako stoji u hadisu: “Najveći zločinac među muslimanima jest onaj koji upita o nečemu što nije zabranjeno, pa se to zbog njegovog pitanja zabrani”;
- da je učenjaku dopušteno iskritikovati onoga koji je postavio neumjesno pitanje;
- da je pitanje o onome što je potrebno u vjeri dopušteno i javno i tajno;
- da učenjakov ukor i njegova ljutnja ne treba da spriječe onoga koji pita, te da on treba nastaviti na najljepši način postavljati svoje pitanje dok ne dobije odgovor;
- da se presuda donosi na osnovu vidljivih dokaza, a da se ono što se ne može ocijeniti ostavlja Allahu, da On presudi. (*Fethul-bari*, 9/372-373)

O TOME KAD SE MUŽ OD SVOJE SUPRUGE
RAZVEDE (IZGOVORIVŠI TO) TRI PUTA,
PA SE NAKON ISTEKA PRIČEKA ONA UDA
ZA DRUGOGA, ALI JOJ ON NE PRIĐE

بَابُ إِذَا طَلَّقَهَا ثَلَاثًا ثُمَّ تَزَوَّجَتْ
بَعْدَ الْعِدَّةِ زَوْجًا غَيْرَهُ فَلَمْ يَمَسَّهَا

5317. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovom
Hišam, a njemu njegov otac, prenoseći od Aiše,
a ona od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem...;
a PRIČAO NAM JE i Usman b. Ebu-Šejba, a njemu
Abde, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj
od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

“Rifaa Kurezi vjenčao se sa ženom, a zatim se od
nje razveo. Ona se (onda) udala za drugoga, ali
je (potom) došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve
sellem, i požalila mu se da joj on nikako ne prilazi
te da je kod njega kao resica. On joj reče: ‘Ne, dok
ne osjetiš njegovu slast i dok on ne osjeti tvoju slast
(dok ne budete imali istinski spolni odnos)!’”²

٥٣١٧. حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا
هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح
حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ هِشَامِ
عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رِفَاعَةَ
الْقُرْظِيِّ تَزَوَّجَ امْرَأَةً ثُمَّ طَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَتْ آخَرَ
فَأَتَتْ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَتْ لَهُ أَنَّهُ لَا يَأْتِيهَا وَأَنَّهُ لَيْسَ
مَعَهُ إِلَّا مِثْلُ هَذَبَةٍ فَقَالَ لَا حَتَّى تَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ
وَيَذُوقَ عُسَيْلَتَكَ .

² U drugim predanjima ovog hadisa spominje se kako je Halid b. Velid tražio od Ebu-Bekra da tu ženu spriječi da govori o tome pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali da to Ebu-Bekr, kada je vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se osmijehnuo na njeno pitanje, nije učinio. Zatim je njen čovjek došao i rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako ona ne govori istinu te da on s njom normalno živi, ali mu je ona neposlušna i želi se vratiti prvom mužu, te ga zbog toga optužuje. (Fethul-bari, 9/376)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“A ONE ŽENE VAŠE KOJE SU NADU U MJESEČNO PRANJE IZGUBILE (I ONE KOJE GA NISU NI DOBILE, ONE TREBA DA ČEKAJU TRI MJESECA, AKO NISTE ZNALI)”¹

Mudžahid veli: “Ako ne budete znali da li dobivaju menstruaciju ili ne, i one kojima je menstruacija zastalno prestala, i one koje ju nisu ni dobile – njihov je priček (iddet) tri mjeseca.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “A TRUDNE ŽENE ČEKAJU SVE DOK NE RODE.”²

5318. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Džafera b. Rebije, on od Abdur-Rahmana b. Hurmuza A‘redža, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Zejnebe, kćerke Ibn-Ebu-Selemine, a ova od svoje majke Umm-Seleme, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, (da je kazivala):

“Žena iz plemena Eslem kojoj je ime Subej‘a bila je udata za jednog čovjeka, koji je umro, a ona ostala trudna.³ Zaručio se njom (potom) Ebu-Senabil b. Ba‘kek, ali je ona odbila udati se za njega. Tada joj on reče: ‘Tako mi Allaha, ti se ne možeš udati za njega⁴ sve dok ne istekne onaj duži period od dva razdoblja (određenih) za čekanje!’ Ona je provela blizu deset noći, a zatim otišla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Udaj se!’, rekao joj je on.”

بَاب

(وَاللَّائِي يَبْسُنَ مِنَ الْمَحِيضِ
مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ)

قَالَ مُجَاهِدٌ إِنْ لَمْ تَعْلَمُوا يَحِضْنَ أَوْ لَا يَحِضْنَ
وَاللَّائِي قَعْدَنَ عَنِ الْمَحِيضِ (وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ)
(فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ).

بَاب (وَأُولَاتِ الْأَحْمَالِ

أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ)

٥٣١٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ
جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزٍ الْأَعْرَجِ
قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ زَيْنَبَ
بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ عَنْ أُمِّهَا أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ
النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ أَسْلَمَ يُقَالُ لَهَا سُبَيْعَةُ كَانَتْ
تَحْتَ زَوْجِهَا تُؤْفَى عَنْهَا وَهِيَ حُبْلَى فَخَطَبَهَا
أَبُو السَّنَابِلِ بْنُ بَعَكَكِ فَأَبَتْ أَنْ تَنْكِحَهُ فَقَالَ
وَاللَّهِ مَا يَصْلُحُ أَنْ تَنْكِحِيهِ حَتَّى تَعْتَدِي آخِرَ
الْأَجَلَيْنِ فَمَكَثَتْ قَرِيبًا مِنْ عَشْرِ لَيَالٍ ثُمَّ جَاءَتْ
النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ انكِحِي.

¹ Et-Talak, 4.

² Et-Talak, 4.

³ U drugim predanjima ovog hadisa stoji da je ona rodila dijete nekoliko dana nakon njegove smrti. (Fethul-bari, 9/383)

⁴ U drugim predanjima navodi se da su je zaprosila dva čovjeka: jedan stariji - Ebu-Senabil, o kome je ovdje riječ, i drugi - mladić iz njenog plemena. Ona je odbila starijega, a on joj nakon toga rekao navedene riječi. (Fethul-bari, 9/382)

5319. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, prenoseći od Lejsa, a on od Jezida da mu je Ibn-Šihab napisao kako mu je Ubejdullah b. Abdullah rekao:

“Kazivao mi je otac da je pisao Ibn-Erkamu da upita Subej‘u Eslemijju o tome kako joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao fetvu, te je ona kazala: ‘On mi je rekao da se udam nakon što rodim.’”

5320. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Misvera b. Mahreme (da je kazivao): “Subeja Eslemijja rodila je nekoliko dana nakon smrti svoga muža, pa je došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražila dopuštenje za udaju. On joj ga je dao, te se ona udala.”⁵

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “RASPUŠTENICE NEKA ČEKAJU TRI MJESEČNA PRANJA...”⁶

Ibrahim (Neha‘i) kaže za ženu koja se udala za drugoga dok je još bila u iddetu i kod njega dobila tri menstruacije – da prestaje biti supruga prvoga te da joj se iddet ponovo računa otpočetak (ukoliko bi se rastavila i od drugoga). Zuhri, međutim, veli da će se uzeti u obzir ta njena menstruacija, a i Sufjan je naklonjeniji ovom stavu.

Ma‘mer veli da se pod kur‘anski termin *kuru* upotrebljava kada se želi reći da se ženi približio mjesečni ciklus (*dena hajduha*), ili kada joj se

٥٣١٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ عَنِ اللَّيْثِ عَنْ يَزِيدَ أَنَّ ابْنَ شِهَابٍ كَتَبَ إِلَيْهِ أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى ابْنِ الْأَرْقَمِ أَنَّ يَسْأَلَ سُبَيْعَةَ الْأَسْلَمِيَّةَ كَيْفَ أَفْتَاهَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَتْ أَفْتَانِي إِذَا وَضَعْتُ أَنْ أَنْكِحَ .

٥٣٢٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ أَنَّ سُبَيْعَةَ الْأَسْلَمِيَّةَ نَفَسَتْ بَعْدَ وَفَاةِ زَوْجِهَا بَلَيَالٍ فَجَاءَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَاسْتَأْذَنَتْهُ أَنْ تَنْكِحَ فَأَذِنَ لَهَا فَنَكَحَتْ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ)

وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ فِيمَنْ تَزَوَّجَ فِي الْعِدَّةِ فَحَاضَتْ عِنْدَهُ ثَلَاثَ حَيَضٍ بَانَتْ مِنَ الْأَوَّلِ وَلَا تَحْتَسِبُ بِهِ لِمَنْ بَعْدَهُ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ تَحْتَسِبُ وَهَذَا أَحَبُّ إِلَيَّ سَفِيَّانَ يَعْنِي قَوْلَ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ مَعْمَرٌ يُقَالُ أَقْرَأَتِ الْمَرْأَةُ إِذَا دَنَا حَيْضُهَا وَأَقْرَأَتْ إِذَا دَنَا طَهْرُهَا وَيُقَالُ مَا قَرَأَتْ بِسَلَى قَطُّ إِذَا لَمْ تَجْمَعْ وَلَدًا فِي بَطْنِهَا .

5 Većina islamskih učenjaka smatra da rok čekanja za trudnu ženu čiji je muž preselio istječe njenim porodom. Međutim, Alija, radijallahu anhu, smatra da je ona dužna čekati sve dok ne istekne onaj duži period od dva roka za čekanje: porod ili četiri mjeseca i deset dana. Pa ako se porodi prije nego što isteknu četiri mjeseca i deset dana, dužna je čekati taj rok, a ako četiri mjeseca i deset dana istekne prije poroda, dužna je čekati dok se ne porodi. (*Fethul-bari*, 9/384)

Iz ovog hadisa mogu se izvući važni zaključci:

– ashabi su davali fetve i za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem;

– muftija ne bi trebalo da daje fetvu o pitanju u kojem on ima određeni interes, kako ga to ne bi navelo da dâ prednost mišljenju koje njemu više odgovara, kao što je to bilo u ovom sličaju, kada je spomenuti ashab dao fetvu da je ona dužna čekati, nadajući se da će u međuvremenu stići njeni roditelji, koji su ga poznavali, i utjecati na nju da se uda za njega;

– onaj koji je posumnjao u fetvu treba je provjeriti kod učenijeg, ili tražiti dokaz za to pitanje, kao što je to učinila ova žena.

6 El-Bekara, 228.

približi period kada će biti čista (*dena tuhruha*). On kaže da se još kaže: *Ma kare'et bi selen kattu*, kada uopće ne nosi dijete u stomaku (kada nije trudna).¹

O DOGAĐAJU KOJI SE ZBIO S FATIMOM, KAJSOVOM KĆERKOM

Uzvišeni Allah kaže: “I Allaha, Gospodara svoga, bojte se! Ne tjerajte ih iz stanova njihovih – a ni one neka ne izlaze – osim ako očito sramno djelo učine. To su Allahovi propisi; a onaj koji Allahove propise krši sam sebi nepravdu čini. Ti ne znaš, Allah može poslije toga priliku pružiti”², a također i: “Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stisnili. Ako su trudne, osigurajte im izdržavanje sve dok se ne porode; a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu, sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. Neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj koji je u oskudici – prema tome koliko mu je Allah dao, jer Allah nikoga ne zadužuje više nego što mu je dao; Allah će, sigurno, poslije tegobe, last dati.”³

5321, 5322. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Kasima b. Muhammeda i Sulejmana b. Jesara (da su kazivali): “Čuli smo kad su kazivali da se Jahja b. Seid b. As razveo od kćerke Abdur-Rahmana b. Hakema, pa ju je (njen otac) Abdur-Rahman odveo (iz kuće iz koje je puštena). Tada je Aiša, majka vjernika, poručila Mervanu, koji je u to vrijeme bio namjesnik

بَابُ قِصَّةِ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ

وَقَوْلِ اللَّهِ (وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تَخْرُجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبِينَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا) (أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تَضَارُّوهُنَّ لِنُضَيْقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) إِلَى قَوْلِهِ (بَعْدَ عَشْرِ يُسْرًا) .

٥٣٢١-٥٣٢٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَسُلَيْمَانَ ابْنِ يَسَارٍ أَنَّهُ سَمِعَهُمَا يَذْكُرَانِ أَنَّ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ ابْنَ الْعَاصِ طَلَّقَ بِنْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَكَمِ فَأَنْتَقَلَهَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَأَرْسَلَتْ عَائِشَةُ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ إِلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ وَهُوَ أَمِيرُ الْمَدِينَةِ اتَّقِ اللَّهَ

¹ Islamska ulema saglasna je da se brak sklopljen sa ženom dok je ona u iddetu (periodu obaveznog čekanja) poništava i da se supružnici razdvajaju. Ali ako se to desi, i ona ostane kod njega tokom perioda u kome je dobila tri mjesečna pranja, ona prestaje biti supruga prvoga i uvažava se drugi brak. A ako je bila u periodu čekanja i dobila dva mjesečna pranja, onda se udala za drugoga i kod njega dobila treće, a potom se i od njega razvela, njen iddet od drugog čovjeka počinje iznova.

² Et-Talak, 1.

³ Et-Talak, 6-7.

Medine: ‘Boj se Allaha, i vrati je njenoj kući!’”
Po Sulejmanovu predanju, Mervan je rekao:
“Pobijedio me je Abdur-Rahman b. Hakem!”⁴,
a, po predanju Kasima b. Muhammeda, on je rekao
(Aiši): “Zar do tebe nije doprla vijest o događaju
koji se zbio s Fatimom, Kajsovom kćerkom?” –
“Uopće nije važno da spominješ Fatimin slučaj!”,
odgovorila mu je. Mervan b. Hakem tada reče:
“Ako smatraš lošim to da Fatima ostane u kući,
dosta ti je lošeg koje se nalazi između to dvoje.”⁵

5323, 5324. PRIČAO NAM JE Muhammed b.
Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći
od Abdur-Rahmana b. Kasima, a on od svoga oca
(da je kazivao):
“Aiša je rekla: ‘Šta je Fatimi, zar se ne boji
Allaha?!’, tj. u vezi s njenim riječima da nema
pravo ni na stan ni na izdržavanje.”

5325, 5326. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas,
njemu Ibn-Mehdi, a ovom Sufjan, prenoseći od
Abdur-Rahmana b. Kasima, a on od svoga oca da
je kazivao:
“Urva b. Zubejr rekao je Aiši: ‘Zar se ne sjećaš te
i te, kćerke Hakemove, koju je muž (trajno) pustio,
pa je ona (odmah) izišla iz njegove kuće?’
‘Ružno li je to što je ona uradila!’, reče ona.
‘A zar nisi čula šta je Fatima rekla?’, upita on.
‘Ona nema nikakve koristi od spominjanja ovog
hadisa’, odgovori Aiša.”
Ibn-Ebu-Zinad, prenoseći od Hišama, a on od
svoga oca, dodaje: “Aiša je na to uputila oštar
prijekor i rekla: ‘Fatima se nalazila na pustom

وَأَرَدُوهَا إِلَى بَيْتِهَا قَالَ مَرْوَانُ فِي حَدِيثِ سُلَيْمَانَ
إِنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْحَكَمِ غَلَبَنِي وَقَالَ الْقَاسِمُ
ابْنُ مُحَمَّدٍ أَوْ مَا بَلَغَكَ شَأْنُ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ
قَالَتْ لَا يَضُرُّكَ أَنْ لَا تَذْكُرَ حَدِيثَ فَاطِمَةَ فَقَالَ
مَرْوَانُ بْنُ الْحَكَمِ إِنْ كَانَ بِكَ شَرٌّ فَحَسْبُكَ مَا
بَيْنَ هَذَيْنِ مِنَ الشَّرِّ.

٥٣٢٣-٥٣٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا
غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ
عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ مَا لِفَاطِمَةَ إِلَّا تَتَّقِي
اللَّهَ يَعْني فِي قَوْلِهَا لَا سَكْنَى وَلَا نَفَقَةَ.

٥٣٢٥-٥٣٢٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا
ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ
الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ لِعَائِشَةَ
أَلَمْ تَرَي إِلَى فُلَانَةٍ بِنْتِ الْحَكَمِ طَلَّقَهَا زَوْجَهَا الْبَتَّةَ
فَخَرَجَتْ فَقَالَتْ بَشَسَ مَا صَنَعْتُ قَالَ أَلَمْ تَسْمَعِي
فِي قَوْلِ فَاطِمَةَ قَالَتْ أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ لَهَا خَيْرٌ فِي ذِكْرِ
هَذَا الْحَدِيثِ وَزَادَ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ هِشَامٍ عَنْ
أَبِيهِ عَابَتْ عَائِشَةُ أَشَدَّ الْعَيْبِ وَقَالَتْ إِنَّ فَاطِمَةَ
كَانَتْ فِي مَكَانٍ وَحْشٍ فَخِيفَ عَلَى نَاحِيَتِهَا
فَلِذَلِكَ أَرْخَصَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ.

4 On želi kazati kako nije bio u stanju zabraniti mu da je odvede iz kuće u kojoj je bila. (Umdetul-kari, 20/310)

5 Iz svega ovoga zaključuje se da Aiša nije uvažavala spomenuti Fatimin slučaj, nego se držala jasnog kur'anskog teksta u kome se naređuje da se one u periodu iddeta ne smiju tjerati niti izlaziti iz stanova u kojima su bile sa svojim muževima te da su ih oni dužni izdržavati. To je i mišljenje Omera, Usame, Seida b. Musejjeba i drugih. (Vidi: Umdetul-kari, 20/310) Spomenuto, ako je kod tebe, znači da je uzrok Fatiminog izlaska to što se desilo između nje i bližnjih njenog muža od lošeg postupka taj isti uzrok je prisutan ovdje. Mervan je kritikovao izlazak uopće, a zatim se vratio na dozvoljavanje pod uslovom da ima nešto što čini dozvoljenim njen izlazak iz kuće gdje je puštena. (Fethul-bari, 9/389)

mjestu, pa su se bojali za nju, zato joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio (da ode).”

UKOLIKO POSTOJI OPASNOST
ZA RASPUŠTENICU KOJA OSTANE
U KUĆI SVOGA MUŽA DA ĆE BITI
NAPASTVOVANA ILI DA ONA RUŽNE
RIJEČI KAŽE NJEGOVOJ RODBINI...

5327, 5328. PRIČAO MI JE Hibban, njemu Abdullah, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve (da je rekao):

“Aiša je osudila takav Fatimin postupak i nije ga opravdala.”¹

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “... I NIJE IM
DOPUŠTENO KRITI ONO ŠTO JE ALLAH
STVORIO U MATERICAMA NJIHOVIM...”²

Ovdje se misli na menstruaciju i zametak..

5329. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao krenuti, vraćajući se s hadždža, ugledao je Safijju na vratima svoga šatora potištenu, te joj je rekao: ‘Nije te valjda zadesilo? Ti ćeš nas zadržati. Zar nisi obavila tavaf na dan Bajrama?’

‘Jesam’, reče ona.

‘Onda kreći (s nama)!’, doviknu joj on.”³

بَابُ الْمُطَلَّاقَةِ إِذَا خُشِيَ عَلَيْهَا
فِي مَسْكَنِ زَوْجِهَا أَنْ يُقْتَحَمَ
عَلَيْهَا أَوْ تَبْذَوْ عَلَى أَهْلِهَا بِفَاحِشَةٍ

٥٣٢٧-٥٣٢٨. حَدَّثَنِي حَبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ
أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ
عَائِشَةَ أَنْكَرَتْ ذَلِكَ عَلَى فَاطِمَةَ.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلَا يَحِلُّ لَهَا
أَنْ يَكْتُمَنَّ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ)

مِنْ الْحَيْضِ وَالْحَبْلِ.

٥٣٢٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ
يَنْفِرَ إِذَا صَفِيَّةٌ عَلَى بَابِ خِبَائِهَا كَثِيَّةٌ فَقَالَ لَهَا
عَقْرَى أَوْ حَلَقَى إِنَّكَ لَخَابِسَتُنَا أَكُنْتَ أَفْضَتْ يَوْمَ
النَّحْرِ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَانْفِرِي إِذَا.

¹ Pravo i obaveza ostanka žene u kući muža koji je pustio ženu nije palo samo po sebi već zbog toga što se bojalo za nju i od nje. (*Fethul-bari*, 9/390)

² El-Bekara, 228.

³ Iz ovog se hadisa zaključuje da je Safijja dobila menstruaciju kada su završili s obredima hadždža i namjeravali krenuti iz Mekke. Ostalo je još samo da obave oprosnog tavafa. Pošto je ona već bila obavila glavni tavaf hadždža, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je da može krenuti, jer obaveza oprosnog tavafa spada sa žene koja dobije menstruaciju. (*Umdetul-kari*, 20/313)

Isto tako, žena je povjerenica u pogledu svog stidnog mjesta, pa joj se vjeruje u onome što kaže. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio se zadržati zbog Safijjinih riječi.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “MUŽEVI NJIHOVI NAJPREČI SU DA IH, DOK ONE ČEKAJU, VRATE”⁴, I O TOME NA KOJI ĆE NAČIN (MUŽ) VRATITI ŽENU KOJU JE PUSTIO JEDANPUT ILI DVA PUTA

5330. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Junus, prenoseći od Hasana da je rekao:

“Ma’kil je udao svoju sestru, a zatim ju je (njen muž) pustio jedanput.”

5331. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-A’la, a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Hasana (da je kazivao):

“Sestra Ma’kila b. Jesara bila je udata za jednog čovjeka, pa ju je on pustio i ostavio je dok joj nije istekao priček (iddet), a onda je ponovo zaprosio. Makil se na to naljutio i rekao: ‘Napustio ju je kad ju je bio u stanju vratiti, a sada je ponovo traži?’, ne dopustivši da se (opet) uzmu. Tada je Uzvišeni Allah objavio: ‘A kada pustite žene, i one ispune propisano im vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe, kada se slože da lijepo žive’⁵. Nakon toga pozvao ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i proučio mu objavljeni ajet, te je on odustao od svoje ljutnje i pokorio se odredbi Uzvišenog Allaha.”⁶

بَاب (وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ) فِي الْعِدَّةِ وَكَيْفَ يُرَاجِعُ امْرَأَةً إِذَا طَلَّقَهَا وَاحِدَةً أَوْ ثَنَتَيْنِ .

٥٣٣٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ زَوَّجَ مَعْقِلٌ أُخْتَهُ فَطَلَّقَهَا تَطْلِيقَةً .

٥٣٣١. وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ أَنَّ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ كَانَتْ أُخْتُهُ تَحْتَ رَجُلٍ فَطَلَّقَهَا ثُمَّ خَلَى عَنْهَا حَتَّى انْقَضَتْ عِدَّتُهَا ثُمَّ خَطَبَهَا فَحَمِي مَعْقِلٍ مِنْ ذَلِكَ أَنْفَأَ فَقَالَ خَلَى عَنْهَا وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَيْهَا ثُمَّ يَخْطُبُهَا فَحَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ فَدَعَاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَرَأَ عَلَيْهِ فَتَرَكَ الْحِمِيَّةَ وَاسْتَقَادَ لِأَمْرِ اللَّهِ .

4 El-Bekara, 228.

5 El-Bekara, 232.

6 Iz ovog i mnogih sličnih događaja iz vremena Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba jasno se vidi njihova privrženost Allahu i Njegovim naredbama. Zato su, kada je u pitanju islam i bilo šta od islamskih propisa, sebe i svoje interese stavljali u drugi plan. Oni su nam najbolji uzor kako vjernik treba shvatiti riječi Svevišnjeg: “Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svom nahodanju postupiti! A ko Allaha i Njegova Posalnika ne posluša, taj je sigurno skrenuo s pravoga puta!” (El-Ahzab, 36)

5332. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Nafi'a (da je kazivao):

“Sin Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, razveo se prvi put od jedne svoje žene dok je ona imala menstruaciju, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da je vrati i zadrži dok postane čista, zatim ponovo ne dobije menstruaciju (kod njega), a onda postane čista; pa ako je bude želio pustiti, pustit će je dok je u periodu bez menstruacije, prije nego što bude imao odnos s njom. To je period za koji je Uzvišeni Allah naredio da se u njemu supruge puštaju.”

Kada bi Abdullah bio upitan o tome, rekao bi: “Ako si se razveo od nje (izgovorivši to) tri puta, ona ti više nije dopuštena dok se ne uda za drugog čovjeka.”

Drugi ovom hadisu dodaju: “Pričao mi je Nafi' da je Ibn-Omer rekao: ‘A ako je pustiš jednom ili dva puta, jer mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ovako postupim.’”

O VRAĆANJU ŽENE DOK IMA MENSTRUACIJU

5333. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Jezid b. Ibrahim, ovom Muhammed b. Sirin, a njemu Junus b. Džubejr (da je kazivao):

“Upitao sam Ibn-Omera, pa mi je odgovorio: ‘Ibn-Omer se razveo od svoje žene dok je ona imala menstruaciju. O tome je Omer upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je rekao: ‘Reci mu neka je vrati, a zatim je pusti u pravom roku!’ ‘A hoće li ona računati taj razvod?’, upita on. ‘Nije, zar, dijete ili nenormalan (pa da se njegov razvod ne uvaži)!’, reče on.”¹

٥٣٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا طَلَّقَ امْرَأَةً لَهُ وَهِيَ حَائِضٌ تَطْلِيقَةً وَاحِدَةً فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُرَاجِعَهَا ثُمَّ يُمْسِكُهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضَ عِنْدَهُ حَيْضَةً أُخْرَى ثُمَّ يُمْسِكُهَا حَتَّى تَطْهُرَ مِنْ حَيْضِهَا فَإِنْ أَرَادَ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا حِينَ تَطْهُرُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَجَامِعَهَا فَإِنَّكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ إِذَا سُئِلَ عَنْ ذَلِكَ قَالَ لِأَحَدِهِمْ إِنْ كُنْتَ طَلَّقْتَهَا ثَلَاثًا فَقَدْ حُرِّمَتْ عَلَيْكَ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَكَ وَزَادَ فِيهِ غَيْرُهُ عَنْ اللَّيْثِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قَالَ ابْنُ عُمَرَ لَوْ طَلَّقْتَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَنِي بِهَذَا .

بَابُ مُرَاجَعَةِ الْحَائِضِ

٥٣٣٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ جُبَيْرٍ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ طَلَّقَ ابْنُ عُمَرَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَسَأَلَ عُمَرَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَهُ أَنْ يُرَاجِعَهَا ثُمَّ يُطَلِّقَ مِنْ قَبْلِ عِدَّتِهَا قُلْتُ فَتَعْتَدُ بِتِلْكَ التَّطْلِيقَةِ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ عَجَزَ وَاسْتَحْمَقَ .

¹ Ovaj hadis detaljnije je pojašnjen na početku poglavlja *O razvodu braka*, hadis br. 5252.

ŽENA KOJOJ JE MUŽ UMRO
OSTAJE ČEKATI (U ŽALOSTI)
ČETIRI MJESECA I DESET DANA²

Zuhri kaže: “Smatram da žena koja je u iddetu ne bi trebalo da upotrebljava miris.”

Pričao nam je Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra b. Muhammed b. Amra b. Hazma, on od Humejda b. Nafi'a, a ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Selemine, da ga je obavijestila o sljedeća tri hadisa.

5334. KAŽE Zejneb: “Ušla sam kod Umm-Habibe, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, kada je umro njen otac Ebu-Sufjan b. Harb, pa je Umm-Habiba zatražila miris u kojem je bilo žutila, parfem od šafrana ili nešto drugo, i njime namirisala jednu robinju, a zatim namirisala svoje lice i rekla: ‘Tako mi Allaha, ja nemam nikakve želje za mirisom, ali sam čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Ženi koja vjeruje u Allaha i budući svijet nije dopušteno da tuguje za bilo kim umrlim više od tri dana, izuzev za svojim mužem - četiri mjeseca i deset dana.’”

5335. Zejneb veli: “Ušla sam kod Zejnebe b. Džahš kada je umro njen brat. Ona je zatražila miris i malo se namirisala, a zatim rekla: ‘Tako mi Allaha, ja nemam nikakve želje za mirisom, ali sam čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako s minbera govori: ‘Ženi koja vjeruje u Allaha i budući svijet nije dopušteno da tuguje za bilo kim više od tri dana, izuzev za svojim mužem - četiri mjeseca i deset dana.’”

بَابُ تَحْدِثِ الْمَتَوَفَّى عَنْهَا
زَوْجُهَا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ لَا أَرَى أَنْ تَقْرَبَ الصَّيِّئَةَ الْمَتَوَفَّى عَنْهَا الطَّيِّبَ لِأَنَّ عَلَيْهَا الْعِدَّةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَمْرٍو بْنِ حَزْمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ هَذِهِ الْأَحَادِيثُ الثَّلَاثَةَ .

٥٣٣٤. قَالَتْ زَيْنَبُ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ حَبِيبَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ تُؤَفِّي أَبُوهَا أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ فَدَعَتْ أُمَّ حَبِيبَةَ بِطِيبٍ فِيهِ صُفْرَةٌ خُلُوقٌ أَوْ غَيْرُهُ فَدَهَنْتُ مِنْهُ جَارِيَةً ثُمَّ مَسَّتْ بِعَارِضِيهَا ثُمَّ قَالَتْ وَاللَّهِ مَا لِي بِالطَّيِّبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

٥٣٣٥. قَالَتْ زَيْنَبُ فَدَخَلْتُ عَلَى زَيْنَبِ بِنْتِ جَحْشٍ حِينَ تُؤَفِّي أَخُوهَا فَدَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَّتْ مِنْهُ ثُمَّ قَالَتْ أَمَا وَاللَّهِ مَا لِي بِالطَّيِّبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ عَلَى الْمُنْبَرِ لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

2 Žena čiji je muž umro obavezna je “biti u žalosti”, tj. ne nositi nakit u onom vremenu koje joj je Kur'an odredio za čekanje.

5336. Zejneb veli: “Čula sam Umm-Selemu kad je kazivala kako je jedna žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Umro je muž moje kćeri, a žali se da je boli oko. Hoće li upotrijebiti surmu?’

‘Ne’, reče joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva ili tri puta sve govoreći ne, a potom dodade: ‘Vrijeme je žalosti i čekanja (samo) četiri mjeseca i deset dana, a u džahilijetu ste bacale balegu kada se napunila godina dana.’”

5337. Humejd veli: “Upitao sam Zejnebu šta znači ‘bacale balegu kada se napunila godina dana’, pa mi je ona odgovorila: ‘Kada bi umro suprug određene žene, ona bi obukla najružniju odjeću, nastanila se u najgoroj odaji i ne bi smjela dotaknuti miris cijelu godinu dana. Zatim bi joj doveli neku životinju, magarca, ovcu ili kokoš, pa bi je ona potrla po koži, i rijetko bi se desilo da ta životinja poslije ostane živa. Zatim bi ona izišla i bila bi joj data balega, koju bi ona bacila, i tek nakon toga ona bi mogla upotrebljavati miris i bilo šta drugo.’”¹

Bio je pitan Malik: Šta znači da potare njime, pa je odgovorio: “Potare njime svoju kožu.”

ŽENA KOJA JE U ŽALOSTI I KORIŠTENJE SURME

5338. PRIČAO NAM JE Adem b. Ibn-Ebu-Ijas, njemu Šu‘ba, a ovom Hamid b. Nafi‘, prenoseći od Zejnebe, kćerke Umm-Selemine, a ona od svoje majke (da je kazivala):

“Jednoj je ženi umro muž, pa su se pobojali za zdravlje njenih očiju, te su došli Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražili dopuštenje da (ona) upotrijebi

٥٣٣٦. قَالَتْ زَيْنَبُ وَسَمِعْتُ أُمَّ سَلَمَةَ تَقُولُ جَاءَتْ امْرَأَةً إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنَتِي تُؤْفِي عَنْهَا زَوْجَهَا وَقَدْ اشْتَكَتْ عَيْنَهَا أَفَتَكْحُلُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا كُلَّ ذَلِكَ يَقُولُ لَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا هِيَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ وَقَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ فِي الْجَاهِلِيَّةِ تَرْمِي بِالْبَعْرَةِ عَلَى رَأْسِ الْحَوْلِ.

٥٣٣٧. قَالَ حُمَيْدٌ فَقُلْتُ لَزَيْنَبَ وَمَا تَرْمِي بِالْبَعْرَةِ عَلَى رَأْسِ الْحَوْلِ فَقَالَتْ زَيْنَبُ كَانَتْ الْمَرْأَةُ إِذَا تُؤْفِي عَنْهَا زَوْجَهَا دَخَلَتْ حِفْشًا وَلَبِسَتْ شَرَّ ثِيَابِهَا وَلَمْ تَمَسَّ طَيِّبًا حَتَّى تَمُرَّ بِهَا سَنَةٌ ثُمَّ تُؤْتِي بِدَابَّةٍ حَمَارٍ أَوْ شَاةٍ أَوْ طَائِرٍ فَتَفْتَضُّ بِهِ فَقَلَمًا تَفْتَضُّ بِشَيْءٍ إِلَّا مَاتَ ثُمَّ تَخْرُجُ فَتُعْطَى بَعْرَةً فَتَرْمِي ثُمَّ تَرَاوِعُ بَعْدَ مَا شَاءَتْ مِنْ طَيِّبٍ أَوْ غَيْرِهِ سَلَّ مَالِكٌ مَا تَفْتَضُّ بِهِ قَالَ تَمْسَحُ بِهِ جِلْدَهَا.

بَابُ الْكُحْلِ لِلْحَادَةِ

٥٣٣٨. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أُمَّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّهَا أَنَّ امْرَأَةً تُؤْفِي زَوْجَهَا فَخَشُوا عَلَى عَيْنَيْهَا فَآتَوْا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَاسْتَأْذَنُوهُ فِي الْكُحْلِ فَقَالَ لَا تَكْحُلْ قَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ تَمْكُثُ فِي شَرِّ أَحْلَاسِهَا

¹ U drugim predanjima ovog hadisa stoji da bi žena kojoj umre muž obukla najlošiju odjeću i nastanila se u najlošijem dijelu kuće te se godinu dana ne bi prala niti bi nokte rezala. Kada bi se navršila godina dana, ona bi izišla i dotakla neku od životinja pa bi se potrla po ženskom stidnom mjestu, a zatim bi joj bila data balega, koju bi ona bacila iza psa, kad bi on prošao pored nje, pa bi tek onda imala pravo okupati se i vratiti u normalni život. (Fethul-bari, 9/400)

surmu, ali im on reče: ‘Neće upotrijebiti surmu! Prije su (žene nakon muža) u najlošijoj kući i odjeći provodile godinu dana; a kada bi se napunila godina, bacale bi balegu, kada bi pored njih prošao pas. Ne, sve dok ne prođu četiri mjeseca i deset dana!’”

5339. Čuo sam Zejnebu, kćerku Umm-Seleminu, kako prenosi od Umm-Habibe, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ženi muslimanki koja vjeruje u Allaha i budući svijet nije dopušteno tugovati za bilo kim više od tri dana, izuzev za svojim mužem četiri mjeseca i deset dana.”

5340. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr, radijallahu anhu, a ovom Selema b. Alkama, prenoseći od Muhammeda b. Sirina (da je kazivao):

“Umm-Atijja je rekla: ‘Zabranjeno nam je žaliti za bilo kim više od tri dana, izuzev za mužem.’”

O TOME DA ŽENA KOJA JE U PERIODU ŽALOSTI PRILIKOM KUPANJA, POSLIJE MENSTRUACIJE, KORISTI KUST

5341. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Hafse, a ona od Umm-Atijje da je kazivala:

“Bilo nam je zabranjeno žaliti za umrlim više od tri dana, osim za mužem četiri mjeseca i deset dana. Bilo nam je zabranjeno upotrebljavati surmu i miris te oblačiti obojenu (ukrasnu) odjeću, izuzev (jemenskog) ogrtača prošaranog bijelim (što nije ukrašen). Jedino nam je bilo dopušteno upotrijebiti malo *kusta* i *ezfara*.² I bilo nam je zabranjeno slijediti dženazu.”

أَوْ شَرُّ بَيْتِهَا فَإِذَا كَانَ حَوْلَ فَمَرَّ كَلْبٌ رَمَتْ بِيَعْرَةٍ فَلَا حَتَّى تَمُتِي أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

٥٣٣٩. وَسَمِعْتُ زَيْنَبَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ تُحَدِّثُ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ مُسْلِمَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ إِلَّا عَلَى زَوْجِهَا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

٥٣٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ نَهَيْتُنَا أَنْ نُحِدَّ أَكْثَرَ مِنْ ثَلَاثٍ إِلَّا بِزَوْجٍ .

بَابُ الْقُسْطِ لِلْحَاذَةِ عِنْدَ الطَّهْرِ

٥٣٤١. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ كُنَّا نُنْهَى أَنْ نُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا وَلَا نَكْتَحِلَ وَلَا نَطِيبَ وَلَا نَلْبَسَ ثَوْبًا مَضْبُوعًا إِلَّا ثَوْبَ عَصَبٍ وَقَدْ رُخِّصَ لَنَا عِنْدَ الطَّهْرِ إِذَا اغْتَسَلْتُ إِحْدَانَا مِنْ مَحِيضِهَا فِي بُدَّةٍ مِنْ كُسْتٍ أَظْفَارٍ وَكُنَّا نُنْهَى عَنْ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ .

² *Kust* i *ezfar* jesu mirisne biljke, a korišteni su za otklanjanje neugodnih mirisa. Tako se i u ovom hadisu navodi da je ženi u periodu žalosti bilo dopušteno upotrijebiti tu vrstu tamjana, nakon što se okupa poslije menstruacije, kako bi uklonila mogući neugodan miris. (*Fethul-bari*, 9/402)

ŽENA U PERIODU ŽALOSTI MOŽE OBLAČITI JEMENSKI OGRTAČ OD ASBA¹

5342. PRIČAO NAM JE Fadl b. Dukejn da mu je kazivao Abdus-Selam b. Harb, prenoseći od Hišama, a on od Hafse da je Umm-Atijja rekla: “Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nije dozvoljeno ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan da žali za umrlim više od tri dana, osim za mužem; ona u periodu žalosti ne podvlači surmu i ne nosi obojenu (ukrašenu) odjeću izuzev jemenskog ogrtača od asba.’”

5343. PRIČAO NAM JE, veli Ensari, Hišam da im je kazivala Hafsa, a njoj Umm-Atijja da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao zabranu: “Neka se ne miriše, osim na početku perioda poslije menstruacije; kada se očisti, može upotrijebiti malo *kusta* i *ezfara* (mirisnih tvari kojima će odstraniti miris krvi).”²

بَابُ تَلْبَسُ الْحَادَّةُ ثِيَابَ الْعَصَبِ

٥٣٤٢. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ فَإِنَّهَا لَا تَكْتَحِلُ وَلَا تَلْبَسُ ثَوْبًا مَصْبُوغًا إِلَّا ثَوْبَ عَصَبٍ.

٥٣٤٣. وَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا حَفْصَةُ حَدَّثَتْنِي أُمُّ عَطِيَّةَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ وَلَا تَمَسَّ طِبْيًا إِلَّا أَدْنَى طَهْرَهَا إِذَا طَهَّرَتْ نُبْدَةَ مِنْ قُسْطٍ وَأَظْفَارٍ.

- 1 El-asb – vrsta jemenskog ogrtača napravljenog od platna izatkanog od tkiva koje je svezano u čvor, zatim stavljeno u boju i onda upotrijebljeno za tkanje; tako je dobiveno platno bilo prošarano zbog vezanja tkiva prilikom bojenja.
- 2 Iz dva prethodna hadisa mogu se izvući sljedeći zaključci:
  - ženi nije dozvoljeno da žali za umrlom osobom više od tri dana, osim za mužem, kada period žalosti traje četiri mjeseca i deset dana;
  - u periodu žalosti (hidad) ženi nije dozvoljeno da se dotjeruje, uljepšava, miriše, upotrebljava surmu i nosi obojenu, ukrašenu odjeću. Izuzetak je crno obojena odjeća, ako nije od svile, te odjeća od asba, koji je spomenut u hadisu i pojašnjen u prethodnoj podnožnoj napomeni. Ibn-Munzir veli: “Pravnici se slažu da nije dozvoljeno ženi nositi obojenu odjeću osim one koja je obojena crnom bojom”;
  - dozvoljeno je ženi nakon menstruacije, kada se očisti, upotrijebiti malo mirisa kako bi odstranila neugodan miris.

“ŽENE SU DUŽNE ČEKATI ČETIRI
MJESECA I DESET DANA POSLIJE SMRTI
SVOJIH MUŽEVA...” – DO KRAJA AJETA:
“... A ALLAH DOBRO ZNA ONO ŠTO
VI RADITE.”³

5344. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur da mu je kazivao Revh b. Ubada, njemu Šibl, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, a on od Mudžahida da je, komentirajući ajet: “Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa”, rekao:

“Ovaj priček (iddet), koji je žena provodila u kući svog muža, bio je obavezan (vadžib), pa je Allah objavio: ‘Oni među vama kojima se primiće smrt a koji ostavljaju iza sebe žene treba da im oporukom unaprijed za godinu dana osiguraju izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće; a ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade.’⁴ Kaže: “Allah je odredio za nju da je puna godina sedam mjeseci i dvadeset noći po oporuci; ako hoće, ima pravo stanovati prema oporuci, a ako želi, može izići. Na to upućuju riječi Uzvišenog: ‘... i da se one ne udaljuju iz kuće; a ako je same napuste, vi niste odgovorni...’ Priček (iddet) je – takav kakav je – obavezan (vadžib) za ženu.” Prenosilac hadisa tvrdi da je to rekao Mudžahid.

Ata’ veli da je Ibn-Abbas rekao: “Ovaj ajet (spomenut u naslovu) stavio je van snage obavezu pričeka kod njene porodice, pa to (žena) može izvršiti gdje hoće, a također i riječi Uzvišenog Allaha: ‘... i da se one ne udaljuju iz kuće.’”

Ata’ veli: “Ako hoće, priček će provesti u kući muževoj, sukladno oporuci, a ako želi, može izići i provesti priček na drugom mjestu, sukladno Allahovim riječima: ‘Vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade.’”

بَاب (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ أَزْوَاجًا)
إِلَى قَوْلِهِ (بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)

٥٣٤٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا شَيْبُلٌ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ أَزْوَاجًا) قَالَ كَانَتْ هَذِهِ الْعِدَّةُ تَعْتَدُّ عِنْدَ أَهْلِ زَوْجِهَا وَاجِبًا فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ أَزْوَاجًا) وَصِيَّةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ قَالَ جَعَلَ اللَّهُ لَهَا تَمَامَ السَّنَةِ سَبْعَةَ أَشْهُرٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَصِيَّةٌ إِنْ شَاءَتْ سَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (غَيْرَ إِخْرَاجٍ) فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) فَالْعِدَّةُ كَمَا هِيَ وَاجِبٌ عَلَيْهَا زَعَمَ ذَلِكَ عَنْ مُجَاهِدٍ وَقَالَ عَطَاءٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَسَخَتْ هَذِهِ آيَةُ عِدَّتِهَا عِنْدَ أَهْلِهَا فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ وَقَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (غَيْرَ إِخْرَاجٍ) وَقَالَ عَطَاءٌ إِنْ شَاءَتْ اعْتَدَّتْ عِنْدَ أَهْلِهَا وَسَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ لِقَوْلِ اللَّهِ (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ) قَالَ عَطَاءٌ ثُمَّ جَاءَ الْمِيرَاثُ فَنَسَخَ السُّكْنَى فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ وَلَا سُّكْنَى لَهَا.

3 El-Bekara, 234.

4 El-Bekara, 240.

Ata'dalje veli: "Zatim su došli ajeti o nasljeđivanju (mirasu) i stavili van snage propis o stanovanju, pa udovica može izvršiti priček gdje želi i nema pravo na stanovanje."

5345. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, prenoseći od Sufjana, ovaj od Abdullaha b. Ebu-Bekra b. Amra b. Hazma, kojem je kazivao Humejd b. Nafi', prenoseći od Zejnebe b. Umm-Seleme, a ona od Umm-Habibe b. Ebu-Sufjan da je ona, kada joj je došla vijest o očevoj smrti, zatražila da joj donesu miris, a zatim je namirisala ruke do laktova i rekla:

"Nemam potrebu za mirisom, ali sam čula Vjerovjesnika da je rekao: 'Nije dozvoljeno ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan da žali za umrlim više od tri dana, osim za mužem – četiri mjeseca i deset dana.'"

VJENČANI DAR (MEHR) BLUDNICI I RELATIVNO NIŠTAVAN BRAK

Hasan veli: "Ako se neko oženi ženom s kojom mu je zabranjeno stupiti u brak, ne znajući za to, rastavit će se, a njoj pripada ono što je uzela, ništa drugo."

Poslije je rekao: "Ima pravo na mehr (vjenčani dar)."

5346. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Mesuda, radijallahu anhu, da je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je naknadu za prodaju psa, nagradu vračaru i zaradu bludnice."¹

٥٣٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ لَمَّا جَاءَهَا نَعْيُ أَبِيهَا دَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَحَتْ ذِرَاعَيْهَا وَقَالَتْ مَا لِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ لَوْلَا أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ تَحُدُّ عَلَى مِيتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا.

بَاب مَهْرِ الْبَغِيِّ وَالزَّكَاحِ الْفَاسِدِ

وَقَالَ الْحَسَنُ إِذَا تَزَوَّجَ مُحَرَّمَةٌ وَهُوَ لَا يَشْعُرُ فُرِّقَ بَيْنَهُمَا وَلَهَا مَا أَخَذَتْ وَلَيْسَ لَهَا غَيْرُهُ ثُمَّ قَالَ بَعْدُ لَهَا صَدَاقُهَا.

٥٣٤٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ.

¹ Naknada koja se daje bludnici za bludni čin nazvana je u hadisu mehrom, a mehr je vjenčani dar, zato što su međusobno slični. Ovaj je hadis ranije spomenut u poglavlju o cijeni za prodatog psa. Što se tiče naknade za prodaju psa, ona je zabranjena (haram) prema mišljenju Hasana Basrija, Rebije, Hammada b. Ebu-Sulejmana, Evzaija, Šafija, Ahmeda, Davuda i Malika (jedno od njegova dva mišljenja). Dokaz im je ovaj

5347. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Avna b. Ebu-Džuhajfe, a on od svoga oca da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je ženu koja tetovira, onu koja traži da se tetovira, onog ko uzima kamatu i onog ko daje kamatu; zabranio je naknadu za prodaju psa, zaradu bludnice i prokleo je vajare (slikare).”

5348. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, njemu Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Džuhade, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zaradu koju robinje stječu (bludom).”²

٥٣٤٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَوْنُ بْنُ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَآكَلَ الرِّبَا وَمُوكَلَّهُ وَنَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَكَسْبِ الْبَغِيِّ وَلَعَنَ الْمُصَوِّرِينَ .

٥٣٤٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ كَسْبِ الْإِمَاءِ .

hadis. Ata', Ibrahim Nehai, Ebu-Hanifa, Ebu-Jusuf, Muhammed, Ibn-Kinana i Sehnun vele: “Dozvoljeno je prodati pse koji se koriste i dozvoljeno je uzeti naknadu za njih.” Zabranu u hadisu obrazlažu činjenicom da je ona izrečena onda kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ubijanje pasa. Kad je dozvolio da se koriste u lovu i slično te zabranio njihovo ubijanje, zabrana spomenuta u hadisu stavljena je van snage. Napojnica koja se daje vračaru i gataru smatra se mitom koji dotična osoba uzima za činjenje nedozvoljenog djela (batil). Dar bludnici koji se daje u zabranjenom spolnom odnosu također je haram (zabranjen). Kadi veli: “Ulema je saglasna u vezi sa zabranom nadoknade bludnici, jer je to cijena za zabranjeno djelo. Allah je zabranio blud.” Na osnovu ovoga smatraju ništavnom nadoknadu pjevačici i narikači i u tome su saglasni.

2 Ibn-Bettal, veli: “Većina (poznate) uleme kaže: ‘Ko sklopi brak s osobom s kojom mu je to zabranjeno, znajući za zabranu, bit će kažnjen haddom (kaznom za blud), jer postoji konsenzus o zabrani ugovora, pa ne postoji sumnja (šubha) koja obara hadd (kaznu).’” Od Ebu-Hanife prenosi se da je takav ugovor sumnjiv.

VJENČANI DAR (MEHR) ŽENI NAKON
SPOLNOG ODNOSA I KAKO SE ON
OSTVARUJE,¹ ILI AKO JE ČOVJEK PUSTI
PRIJE SPOLNOG ODNOSA I DODIRA.²

5349. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara da ga je obavijestio Isma'il, prenoseći od Ejjuba, a on od Seida b. Džubejra da je rekao:

“Pitao sam Ibn-Omera za čovjeka koji potvori svoju ženu, pa je odgovorio: ‘Allahov Poslanik rastavio je dvoje (supružnika) iz plemena Benu-Adžlan rekavši: ‘Allah zna da jedno od vas dvoje laže. Je li se neko od vas pokajao?’ Oboje su odbili priznati. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo reče: ‘Allah zna da jedno od vas laže. Kaje li se neko od vas?’ Oboje su odbili priznati, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razdvojio.”³ Ejjub veli: “Amr b. Dinar rekao mi je: ‘U hadisu ima nešto što ti ne spominješ. Čovjek je’, kaže, ‘rekao: ‘A šta je s mojim imetkom (mehrom)?’ On mu odgovori: ‘Nemaš pravo na povrat imetka

بَابُ الْمَهْرِ لِلْمَدْخُولِ عَلَيْهَا وَكَيْفَ الدُّخُولُ
أَوْ طَلْقُهَا قَبْلَ الدُّخُولِ وَالْمَسِيَسِ

٥٣٤٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ
عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِإِبْنِ
عُمَرَ رَجُلٌ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَقَالَ فَرَّقَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ
أَخَوَيْ بَنِي الْعَجْلَانِ وَقَالَ اللَّهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا
كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَقَالَ اللَّهُ يَعْلَمُ أَنَّ
أَحَدَكُمَا كَذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا
قَالَ أَيُّوبُ فَقَالَ لِي عَمْرُو ابْنُ دِينَارٍ فِي الْحَدِيثِ
شَيْءٌ لَا أَرَاكَ تُحَدِّثُهُ قَالَ قَالَ الرَّجُلُ مَا لِي قَالَ
لَا مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا فَقَدْ دَخَلَتْ بِهَا وَإِنْ
كُنْتَ كَاذِبًا فَهُوَ أَبْعَدُ مِنْكَ .

1 Riječi: “... i kako se on ostvaruje” odnose se na prethodnu rečenicu i pojašnjenje su načina spolnog odnosa u braku, tj. čime se on utvrđuje. Buhari ovim riječima aludira na postojanje razmimoilaženja među pravnicima glede ovoga.

Jedna grupa pravnika kaže: “Ako (žena) zatvori vrata i spusti zavjesu, mehr je postao obavezan (vadžib) u punom obimu kao i priček (iddet).” To je mišljenje Lejsa, Evzaija, pravnika Kufe i Ahmeda, a prenosi se i od Omera, Alije, Zejda b. Sabita, Mu'aza b. Džebela i Ibn-Omera. Kufski pravnici kažu: “Ako dođe do prihvatljivog osamljivanja, obavezan je mehr u punom iznosu, bez obzira da li je došlo do spolnog odnosa ili ne, osim u slučaju da jedno od njih dvoje bude bolesno, postač, u ihramu ili da žena ima menstruaciju. Tada žena ima pravo na pola mehra i obavezna je na iddet (priček) u punom obimu.” Svoj stav argumentiraju činjenicom da se, pretežno, nakon zatvaranja vrata i spuštanja zavjese dogodi i spolni odnos, pa se ovo pretežno mišljenje i pretpostavka uvažavaju kao izvjesna činjenica, s obzirom da se osobe zbog snažnog prirodnog nagona uglavnom ne mogu uzdržati od spolnog odnosa u takvoj situaciji, te se pretpostavlja da je i stvarno došlo do spolnog odnosa.

Druga grupa pravnika kaže: “Mehr u punom obimu nije obavezan, osim u slučaju stvarnog spolnog odnosa u braku.” Ovo je mišljenje Šurejha, Šabija, Šafija i Ebu-Sevra, a prenosi se i od Ibn-Mesuda te Ibn-Abbasa. Svoje mišljenje oni argumentiraju ajetom: “A ako ih pustite prije nego što ste u odnos s njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili.” (El-Bekara, 237) te ajetom: “... a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite; one nisu dužne čekati određeno vrijeme koje ćete vi brojati.” (El-Ahzab, 49).

2 Ibn-Bettal, kako njegove riječi prenosi Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* (9/405), veli: “Smisao je ovih riječi: kako se ona razvodi.” Ibn-Hadžer kaže (9/405): “Moguće je i da znače: kakav je propis ako je otpusti prije spolnog odnosa?”

(mehra koji si dao). Ako si istinu rekao, spavao si s njom, a ako si slagao, još manje imaš pravo na njega.””

OTPREMNINA³ ONOJ ŽENI KOJOJ NIJE ODREĐEN VJENČANI DAR

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: “Nije vam grijeh ako žene pustite prije nego što u odnos s njima stupite...”⁴ – sve do Njegovih riječi: “... ta Allah zaista vidi šta radite.”⁵ Kao i Njegove riječi: “Raspuštenicama pripada pristojna otpremnina; dužnost je da im to daju oni koji se Allaha boje! Allah vam tako objašnjava propise Svoje da biste razmislili.”⁶

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije spomenuo da žena koju je muž optužio za blud i otpustio je nakon optužbe ima pravo na otpremninu.

بَابُ الْمُتْعَةِ لِلَّتِي لَمْ يُفْرَضْ لَهَا

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) وَقَوْلِهِ (وَلِلْمُطَلَّقاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ) كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (وَلَمْ يَذْكُرِ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْمَلَأَنَةِ مُتْعَةً حِينَ طَلَّقَهَا زَوْجَهَا).

3 Islamski pravници imaju različito mišljenje glede otpremnine (mut'a). Neki pravници smatraju da je ona obavezna raspuštenici s kojom nije došlo do spolnog odnosa i kojoj nije preciziran mehr. Ovo se mišljenje prenosi od Ibn-Abbasa i Ibn-Omera, a zastupaju ga i Ata', Šabi, Nehai, Zuhri te kufski pravници. Prema njihovom mišljenju ne mogu se spojiti mehr i otpremnina. Ebu-Hanife smatra da je, ukoliko dođe do spolnog odnosa, a potom žena bude otpuštena, potrebno dati otpremninu, ali muž na to ne može biti prisiljen. Druga grupa pravnika smatra da svaka raspuštenica ima pravo na otpremninu (mut'a), svejedno da li je došlo do spolnog odnosa s njom ili ne, ako je do razvoda došlo muževom krivicom (s njegove strane), osim žene koja je otpuštena prije spolnog odnosa, a određen joj je mehr. Ovo je mišljenje Šafije i Ebu-Sevra. Od Alije, radijallahu anhu, prenosi se mišljenje da svaka raspuštenica ima pravo na otpremninu, a slično se prenosi i od Hasana, Seida b. Džubejra i Ebu-Kilabe. Neki pravници zastupaju mišljenje da otpremninu nije obavezno dati nijednoj raspuštenici. Ovo je mišljenje Ibn-Ebu-Lejle, Rebije, Malika, Lejsa i Ibn-Ebu-Seleme.

4 Imam Buhari ovim ajetom argumentira stav da je davanje otpremnine svakoj raspuštenici obavezno. Preostali dio ovog ajeta glasi: “... ili prije nego što im vjenčani dar odredite. I velikodušno ih darujte darom zakonom propisanim: imućan prema svom stanju, a siromah prema svome; to je dužnost za one koji žele da dobro djelo učine.” Riječi Uzvišenog: “I velikodušno ih darujte darom...” – sadrže naredbu davanja otpremnine, a to je neka vrsta nadoknade za ono što neće dobiti. Visina ove otpremnine nije precizirana, već zavisi od imovnog stanja muža: bogatiji će dati prema svojim mogućnostima, a siromašni prema svojim. Spominje se da je citirani ajet objavljen povodom jednog ensarije koji se oženio nekom ženom iz plemena Benu-Hanifa ne odredivši joj mehr, a zatim ju je otpustio prije spolnog odnosa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: “Daruj je otpremninom, makar i jednom kapom.” (Umdetul-kari, 21/11)

5 El-Bekara, 236, 237.

6 El-Bekara, 241, 242.

5350. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao sudionicima optužbe za blud:

“Pred Allahom ćete polagati račun. Jedno od vas dvoga laže. Nemaš pravo protiv nje više ništa poduzimati.”

“A moj imetak (koji sam joj dao), Allahov Poslaniče?”, priupita čovjek.

“Nemaš pravo na njega. Ako si istinu rekao o njoj, mehr je za odnos koji si imao s njom. A ako si slagao na nju, onda još manje imaš pravo na njega i na nju”, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٣٥٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِلْمُتَلَاعِنِينَ حِسَابُكُمَا عَلَى اللَّهِ أَحَدُكُمَا كَاذِبٌ لَا سَبِيلَ لَكَ عَلَيْهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لِي قَالَ لَا مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَدَقْتَ عَلَيْهَا فَهُوَ بِمَا اسْتَحْلَلْتَ مِنْ فَرْجِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَذَبْتَ عَلَيْهَا فَذَاكَ أَبْعَدُ وَأَبْعَدُ لَكَ مِنْهَا .

SADRŽAJ:

TUMAČENJE KUR'ANA

O tome šta se prenosi o <i>Fatihi</i>	479
Riječi Uzvišenog: "A ne (na put) onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!"	481
Sura El-Bekara (Krava)	482
Riječi Uzvišenog: "I pouči on Adema nazivima svih stvari..."	482
Poglavlje... ..	484
Riječi Uzvišenog: "Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim!"	487
Riječi Uzvišenog: "I mi smo vam od oblaka hladovinu načinili i manu i prepelice vam slali..."	488
"I kada smo rekli: 'Uđite u ovaj grad i jedite što god hoćete i koliko god hoćete, a na kapiju pognutih glava uđite...!'"	489
Riječi Uzvišenog: "... 'Ko je neprijatelj Džibrilu...'"	490
Riječi Uzvišenog: "Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ne donesemo."	492
Riječi Uzvišenog: "Nevjernici govore: 'Allah je sebi uzeo dijete!' – Uzvišen neka je On!"	492
Riječi Uzvišenog: "Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza koga ćete namaz obavljati!"	493
Poglavlje: "I dok su Ibrahim i Isma'il temelje Hramu podizali, oni su molili: 'Gospodaru naš, primi od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš!'"	495
Riječi Uzvišenog: "Recite: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što je objavljeno nama...'"	496
Riječi Uzvišenog: "Neki ljudi kratke pameti reći će: 'Šta ih je odvratilo od kible njihove, prema kojoj su se okretali?...'"	497
Riječi Uzvišenog: "I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da biste svjedočili protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude svjedok protiv vas."	498
Riječi Uzvišenog: "... I mi smo promijenili kibli prema kojoj si se prije okretao ..."	499
Riječi Uzvišenog: "Vidimo mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu..."	500
Riječi Uzvišenog: "A kad bi ti onima kojima je data Knjiga sve dokaze donio, oni opet ne bi prihvatili tvoju kibli..."	501
Riječi Uzvišenog: "Oni kojima smo dali knjigu znaju Poslanika kao što sinove svoje znaju, ali neki od njih doista svjesno istinu prikrivaju..."	501
Riječi Uzvišenog: "Svako se okreće prema svojoj kibli, a vi se natječite, čineći dobra djela!"	502

Riječi Uzvišenog: "I iz svakog mjesta u kome budeš, ti lice svoje Časnom Mesdžidu okreni..."	502
Riječi Uzvišenog: "I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje Mesdžidi-Haramu okreni..."	503
Riječi Uzvišenog: "Safa i Merva Allahova su časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako ophodi između njih..."	504
Riječi Uzvišenog: "Ima ljudi koji su umjesto Allaha kumire prihvatili i vole ih kao što se Allah voli..."	505
Riječi Uzvišenog: "O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan za slobodna..."	506
Riječi Uzvišenog: "O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili..."	508
Riječi Uzvišenog: "... I to (da postite) neznatan broj dana; a onome od vas koji bude bolestan ili na putu – isti broj drugih dana..."	509
Riječi Uzvišenog: "Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće neka ga u postu provede..."	510
Riječi Uzvišenog: "Dopušta vam se da se u noćima dok traje post približavate svojim ženama; one su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća..."	511
Riječi Uzvišenog: "Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite do noći..."	512
Riječi Uzvišenog: "Ne iskazuje se čestitost u tome da sa stražnje strane u kuće ulazite, nego je čestitost u tome da se Allaha bojite..."	514
Riječi Uzvišenog: "I borite se protiv njih sve dok smutnje (mnogoboštva) ne nestane i dok samo Allahova vjera ostane..."	515
Riječi Uzvišenog: "I imetak na Allahovom putu žrtvujte, i sami sebe u propast ne dovodite, i dobro činite; Allah, zaista, voli one koji dobra djela čine..."	517
Riječi Uzvišenog: "A onaj među vama koji se razboli ili mu nešto glavu ezijetit počne..."	518
Riječi Uzvišenog: "Kad bude 'umru zajedno s hadždžom obavljao ..."	519
Riječi Uzvišenog: "Ne pripisuje vam se u grijeh da od Gospodara svoga molite neko dobro..."	519
Riječi Uzvišenog: "Zatim pohrlite odakle hrle ostali ljudi..."	520
Riječi Uzvišenog: "A ima i onih koji govore: 'Gospodaru naš, daj nam dobro i na ovom i na onom svijetu, i sačuvaj nas patnje u Ognju!'"	521
Riječi Uzvišenog: "... a najljući su protivnici..."	522
Riječi Uzvišenog: "Zar vi mislite da ćete ući u Džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji su prije vas bili i nestali?..."	522
Riječi Uzvišenog: "Žene su vaše – njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete, a pripremite što i za duše svoje..."	524

Riječi Uzvišenog: "A kada pustite žene i one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe..."	526
Riječi Uzvišenog: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa..."	527
Riječi Uzvišenog: "Redovno namaz obavljajte, naročito onaj krajem dana (srednji)!"	531
Riječi Uzvišenog: "... i pred Allahom ponizno stojte!"	532
Riječi Uzvišenog: "Ako se budete nečega bojali, onda (klanjajte) hodeći ili jašući..."	532
Riječi Uzvišenog: "Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene..."	535
Riječi Uzvišenog: "A kada Ibrahim reče: 'Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljuješ!'"	536
Riječi Uzvišenog: "Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašću..."	536
Riječi Uzvišenog: "... oni proseći ne dodijavaju ljudima..."	537
Riječi Uzvišenog: "... a Allah je dopustio trgovinu, a zabranio kamatu..."	538
Riječi Uzvišenog: "Allah uništava kamatu..."	539
Riječi Uzvišenog: "... eto vam onda, nek znate – rata od Allaha i Poslanika njegova!"	539
Riječi Uzvišenog: "A ako je (dužnik) u nevolji, onda pričekajte dok bude imao; a još vam je bolje, nek znate, da dug poklonite."	540
Riječi Uzvišenog: "I bojte se dana kad ćete se svi Allahu vratiti..."	540
Riječi Uzvišenog: "Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili, Allah će vas za to pitati..."	541
Riječi Uzvišenog: "Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova..."	542
Sura Ali-Imran (Imranova porodica)	543
Riječi Uzvišenog: "... u njoj su ajeti jasni..."	545
Riječi Uzvišenog: "... i ja nju i porod njezin stavljam pod tvoje okrilje od prokletog šejtana"	546
Riječi Uzvišenog: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati..."	547
Riječi Uzvišenog: "Reci: 'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi, i nama i vama zajedničke..."	549
Riječi Uzvišenog: "Nećete zaslužiti dobročinstvo dok ne budete udjeljivali dio od onoga što volite..."	554
Riječi Uzvišenog: "Reci: 'Donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!'"	555
Riječi Uzvišenog: "Vi ste narod najbolji od svih koji su se ikada pojavili..."	556
Riječi Uzvišenog: "Kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla..."	556
Riječi Uzvišenog: "Od tebe ne zavisi..."	557

Riječi Uzvišenog: "... dok vas je Poslanik zvao iza vaših leđa..."	558
Riječi Uzvišenog: "... spokojstvo; san..."	559
Riječi Uzvišenog: "One koji su se Allahu i Poslaniku i nakon zadobijenih rana odazvali, one između njih koji su dobro činili i bogobojažni bili – čeka velika nagrada."	559
Riječi Uzvišenog: "... neprijatelji se okupljaju zbog vas, trebate ih se pričuvati!"	560
Riječi Uzvišenog: "Neka nikako ne misle oni koji škrtare u onom što im Allah iz obilja svoga daje..."	561
Riječi Uzvišenog: "... i slušat ćete doista mnoge uvrede od onih kojima je data knjiga prije vas, a i od mnogobožaca..."	562
Riječi Uzvišenog: "Nikako ne misli da će oni koje veseli ono što rade..."	564
Riječi Uzvišenog: "U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene!"	566
Riječi Uzvišenog: "... za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i zemlje razmišljaju: 'Gospodaru naš, ti nisi ovo uzalud stvorio! Hvaljen neka si; sačuvaj nas patnje u Vatri!'"	567
Riječi Uzvišenog: "Gospodaru naš, onoga koga ti budeš u Vatru bacio ti si već osramotio; a nevjernicima neće niko u pomoć priteći!"	568
Riječi Uzvišenog: "Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva u vjeru..." ..	569
Sura En-Nisa (Žene)	570
Riječi Uzvišenog: "Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti..."	570
Riječi Uzvišenog: "... a ko je siromašan – neka onoliko koliko mu je, prema običaju, neophodno troši..."	572
Riječi Uzvišenog: "A kada diobi prisustvuju rođaci, siročad i siromasi, (i njima nešto darujte i lijepu im riječ recite)."	573
Riječi Uzvišenog: "Allah vam naređuje da od djece vaše..."	573
Riječi Uzvišenog: "A vama pripada polovina onoga što ostave žene vaše..."	574
Riječi Uzvišenog: "Zabranjuje vam se da žene preko volje njihove nasljeđujete..."	575
Riječi Uzvišenog: "Mi smo odredili nasljednike u svemu onome što ostave roditelji i rođaci..."	576
Riječi Uzvišenog: "Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti."	577
Riječi Uzvišenog: "A šta će, tek, biti kada dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a i tebe kao svjedoka protiv ovih!"	578
Riječi Uzvišenog: "... a ako ste bolesni, ili na putu, ili ako ste izvršili prirodnu potrebu..."	579
Riječi Uzvišenog: "... pokoravajte se Allahu	

i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima svojim..."	580
Riječi Uzvišenog: "I tako mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate..."	580
Riječi Uzvišenog: "... bit će u društvu s onima koje je Allah blagodario; vjerovjesnicima..."	581
Riječi Uzvišenog: "A zašto se vi ne biste borili na Allahovom putu za potlačene, za muškarce i žene..."	582
Riječi Uzvišenog: "Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri koje je Allah vratio u nevjernike zbog postupaka njihovih?!"	583
"Kada do njih dopiše nešto što se tiče sigurnosti ili strepnje, oni to razglase..."	584
"Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem..."	584
Riječi Uzvišenog: "... i onome koji vam nazove selam ne recite: 'Ti nisi vjernik!'"	585
Riječi Uzvišenog: "Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore..."	586
Riječi Uzvišenog: "Kada budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: 'šta je bilo s vama?'"	588
Riječi Uzvišenog: "Samo nemoćnim muškarcima, i ženama, i djeci, koji nisu bili dovoljno snalažljivi i nisu znali puta..."	589
Riječi Uzvišenog: "... Allah će – ima nade – oprostiti, jer Allah briše grijehe i prašta..."	589
Riječi Uzvišenog: "A ako vam bude smetala kiša, ili ako bolesni budete, nije vam grijeh da oružje svoje odložite..."	590
Riječi Uzvišenog: "Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: 'Allah će vam objasniti propise o njima; nešto vam je već kazano u knjizi o ženama sirotama..."	590
Riječi Uzvišenog: "Ako se neka žena plaši od muža zlostavljanja ili da će je zanemariti..."	591
Riječi Uzvišenog: "Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti..."	592
Riječi Uzvišenog: "Mi objavljujemo tebi, kao što smo objavljivali Nuhu" – do njegovih riječi: "... i Junusu, i Harunu, i Sulejmanu..."	593
Riječi Uzvišenog: "Oni od tebe traže tumačenje. Reci: 'Allah će vam kazati propis o 'kelali'..."	594
Sura El-Maida (Trpeza).....	595
Poglavlje	595
Riječi Uzvišenog: "... sada sam vam vjeru usavršio..."	596
Riječi Uzvišenog: "... a ne nađete vode, onda (rukama) svojim čistu zemlju dotaknite..."	597
Riječi Uzvišenog: "Idite ti i Gospodar tvoj pa se borite, mi ćemo ovdje ostati!"	599

Riječi Uzvišenog: "Kazna je za one koji protiv Allaha i Poslanika njegova vojuju i koji nered na Zemlji čine – da budu ubijeni, ili razapeti..."	600
Riječi Uzvišenog: "... a da rane treba uzvratiti..."	601
Riječi Uzvišenog: "O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga..."	602
Riječi Uzvišenog: "Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno..."	602
Riječi Uzvišenog: "O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio..."	603
Riječi Uzvišenog: "O vjernici, vino, i kocka, i kumiri, i strelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo..."	603
Riječi Uzvišenog: "Onima koji vjeruju i dobra djela čine nema nikakva grijeha u onome što pojedu i popiju..."	605
Riječi Uzvišenog: "... i ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni..."	606
Riječi Uzvišenog: "Allah nije propisao ni 'behiru', ni 'saibu', ni 'vasilu', a ni 'hama'..."	607
Riječi Uzvišenog: "... i ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš..."	608
Riječi Uzvišenog: "Ako ih kazniš robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar Ti si..."	609
Sura El-En'am (Stoka).....	610
Riječi Uzvišenog: "U Njega su ključevi svih tajni, samo ih on zna..."	611
Riječi Uzvišenog: "Reci: 'On je kadar protiv vas poslati kaznu iznad vaših glava ili ispod vaših nogu...' ....."	612
Riječi Uzvišenog: "... i vjerovanje svoje sa zulumom (širkom) ne miješaju..."	613
Riječi Uzvišenog: "... i Junusa i Luta – i svima smo prednost nad svijetom ostalim dali..."	613
Riječi Uzvišenog: "Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put..."	614
Riječi Uzvišenog: "Židovima smo sve životinje koje imaju kopita ili kandže zabranili, a od goveda i brava – njihov loj..."	615
Riječi Uzvišenog: "...ne približavajte se nevaljalštinama, bile one javne ili tajne..."	616
Riječi Uzvišenog: "Dovedite te svoje svjedoke..."	617
Riječi Uzvišenog: "... nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati..."	617
Sura El-A'raf (Bedemi).....	618
Riječi Uzvišenog: "Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni...' .."	620
Riječi Uzvišenog: "I kad nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori, on reče: 'Gospodaru moj, ukaži mi se da te vidim!...' .."	620

Riječi Uzvišenog: "... i medenu rosu i prepelice im davali..."	621
Riječi Uzvišenog: "... i recite: 'Oprosti! (<i>Hitta</i>)...' ....."	623
Riječi Uzvišenog: "Ti sa svakim lijepo! Traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!"	623
Sura El-Enfal (Plijen)	625
Riječi Uzvišenog: "Pitaju te o plijenu. Reci: 'Plijen pripada Allahu i Poslaniku.' Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice..."	625
Riječi Uzvišenog: "Najgora su bića kod Allaha oni koji su gluhi i nijemi, koji neće da shvaćaju."	626
Riječi Uzvišenog: "O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraže da činite ono što će vam život osigurati..."	626
Riječi Uzvišenog: "A kada su oni rekli: 'Allahu, ako je ovo zbilja istina od Tebe, Ti pusti na nas kamenje s neba kao kišu ili nam pošalji patnju nesnosnu!'"	627
Riječi Uzvišenog: "Allah ih nije kaznio jer si ti među njima bio, i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprosti."	628
Riječi Uzvišenog: "I borite se protiv njih sve dok mnogoboštvo ne iščezne..."	628
Riječi Uzvišenog: "O Vjerovjesniče, bodri vjernike na borbu! Ako vas bude dvadeset strpljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude stotina, pobijedit će hiljadu onih koji ne vjeruju, zato što su oni ljudi koji ne shvaćaju."	630
Riječi Uzvišenog: "Sada vam Allah daje olakšicu; On zna da ste izmoreni..."	631
Sura Et-Tevba (Pokajanje)	632
Riječi Uzvišenog: "Obznana od Allaha i njegova Poslanika onim mnogobošcima s kojima ste zaključili ugovore."	633
Riječi Uzvišenog: "Putujte po zemlji još četiri mjeseca, ali znajte da Allahu nećete umaći i da će Allah nevjernike osramotiti."	634
Riječi Uzvišenog: "I proglas od Allaha i Njegova Poslanika ljudima na dan velikog hadždža: 'Allah i Njegov Poslanik ne priznaju mnogobošce!...' .."	635
"Izuzetak su mnogobošci s kojima imate zaključene ugovore..."	636
Riječi Uzvišenog: "... onda se borite protiv predvodnika bezvjerstva – za njih, doista, ne postoje ugovori..."	636
Riječi Uzvišenog: "Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu navijesti bolnu patnju."	637
Riječi Uzvišenog: "... na dan kad se ono u vatri džehennemskoj bude usijalo, pa se njime čela njihova i slabine njihove i leđa njihova budu žigosala..."	638
Riječi Uzvišenog: "Broj je mjeseci u Allaha dvanaest, prema Allahovoj Knjizi, od dana kada je nebesa i Zemlju stvorio, a četiri su sveta; to je prava vjera."	638
Riječi Uzvišenog: "... kad su njih dvojica bila u pećini..."	639
Riječi Uzvišenog: "... i onima čija srca treba pridobiti..."	642
Riječi Uzvišenog: "One koji vjernike ogovaraju..."	642

Riječi Uzvišenog: "Molio ti oprosta za njih ili ne molio, molio čak i sedamdeset puta, Allah im oprostiti neće"	643
Riječi Uzvišenog: "I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) namaz klanjati, niti sahrani njegovoj prisustvovati..."	645
Riječi Uzvišenog: "Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom, samo da ih se okanite – pa okanite ih se jer su oni pogan; prebivalište njihovo bit će džehennem, kao kazna za ono što su radili."	646
Riječi Uzvišenog: "Allahom će vam se zaklinjati zato da biste zadovoljni njima bili..."	647
Riječi Uzvišenog: "A ima i drugih koji su grijehe svoje priznali, i koji su djela dobra s drugima, koja su hrđava, izmiješali; njima će, može biti, Allah oprostiti jer Allah prašta i samilostan je."	647
Riječi Uzvišenog: "Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprost za mnogobošce..."	648
Riječi Uzvišenog: "Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, "	649
Riječi Uzvišenog: "A i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen tako da im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna..."	652
Riječi Uzvišenog: "Došao vam je Poslanik, jedan od vas; teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da pravim putem podete, a prema vjernicima blag je i milostiv."	653
Sura Junus	655
Poglavlje	655
Riječi Uzvišenog: "I Mi prevedosmo preko mora sinove Israilove, a za petama su im bili faraon i vojnici njegovi progoneći ih ni krive ni dužne..."	656
Sura Hud	657
Riječi Uzvišenog: "Eto, oni grudi svoje okreću sa željom da se od njega sakriju..."	657
Riječi Uzvišenog: "... A Njegov je Arš iznad vode bio..."	659
Riječi Uzvišenog: "... i Medjenu – brata njihova Šu'ajba."	660
Riječi Uzvišenog: "... a svjedoci će reći: 'Ovi su izmišljali laži o Gospodaru svome!' – Neka Allahovo prokletstvo stigne mnogobošce."	661
Riječi Uzvišenog: "Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava kad kažnjava sela i gradove koji su nasilje činili; kazna je njegova zaista bolna i strašna."	662
Riječi Uzvišenog: "I obavljaj namaz početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela zaista poništavaju hrđava..."	663
Sura Jusuf	664
Riječi Uzvišenog: "... i milošću svojom tebe i Jakubovu porodicu obasuti, kao što je prije obasuo pretke tvoje Ibrahima i Ishaka..."	665

Riječi Uzvišenog: "U Jusufu i braći njegovoj imaju pouke za sve koji se raspituju."	666
Riječi Uzvišenog: "Nije tako", reče Jakub, "u dušama vašim ponikla je zla misao, a strpljivost je lijepa..."	666
Riječi Uzvišenog: "I počeo ga na grijeh navoditi ona u čijoj je kući bio, pa zaključa sva vrata i reče: 'Hodi!'"	668
Riječi Uzvišenog: "... i kad Jusufu izaslanik dođe, on reče: 'Vrati se gospodaru svome i upitaj ga: 'Šta je s onim ženama koje su svoje ruke porezale? Vlasnik moj dobro zna spletke njihove!'"	669
Riječi Uzvišenog: "I kad bi poslanici gotovo nadu gubili..."	670
Sura Er-Ra'd (Grom)	671
Riječi Uzvišenog: "Allah zna šta svaka žena nosi i koliko se materice stežu..."	672
Sura Ibrahim	673
Riječi Uzvišenog: "... kao lijepo drvo: korijen mu je čvrsto u zemlji, a grane prema nebu; ono plod svoj daje u svako doba..."	674
Riječi Uzvišenog: "Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti..."	675
Riječi Uzvišenog: "Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nevjerovanjem uzvratili..."	675
Sura El-Hidžr	676
Riječi Uzvišenog: "A onoga koji kradom prisluškuje stiže svjetlica vidljiva..."	677
Riječi Uzvišenog: "I stanovnici Hidžra poslanike su lažnim smatrali..."	678
Riječi Uzvišenog: "Mi smo ti objavili sedam ajeta koji se ponavljaju, i Kur'an ti veličanstveni objavljujemo..."	679
Riječi Uzvišenog: "One koji Kur'an na dijelove dijele..."	680
Riječi Uzvišenog: "I sve do smrti Gospodaru svome ibadet čini!"	680
Sura En-Nahl (Pčele)	681
Riječi Uzvišenog: "... ima vas koji duboku starost doživite..."	682
Sura Benu-Israil (El-Isra, Noćno putovanje)	683
Poglavlje	683
Riječi Uzvišenog: "I mi smo objavili sinovima Israilovim..."	683
Riječi Uzvišenog: "Slavljen neka je onaj koji je preveo svoga roba iz Hrama časnog..."	685
Riječi Uzvišenog: "Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali..."	686
Riječi Uzvišenog: "A kad želimo uništiti jedno naselje, naredimo (<i>emerna</i>) u njemu raskošnicima njegovim..."	687
Riječi Uzvišenog: "O potomci onih koje smo s Nuhom nosili – a on je, doista, bio rob zahvalni..."	687
Riječi Uzvišenog: "... a Davudu smo Zebur dali..."	690
Riječi Uzvišenog: "Reci: 'Molite se onima koje, pored njega,	

smatrate bogovima; oni vas neće moći nevolje osloboditi niti je izmijeniti.”	690
Riječi Uzvišenog: “Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više gospodaru svome približiti...”	691
Riječi Uzvišenog: “... a san koji smo ti dali da usniješ iskušenje je za ljude...”	691
Riječi Uzvišenog: “...uistinu, molitvi u zoru mnogi prisustvuju.”	692
Riječi Uzvišenog: “... nadati se da će ti Gospodar tvoj na onom svijetu hvale dostojno mjesto darovati.”	692
Riječi Uzvišenog: “I reci: ‘Došla je istina, a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!’” ..	693
Riječi Uzvišenog: “Pitaju te o duši...”	694
Riječi Uzvišenog: “Ne izgovaraj Kur’an na sav glas dok molitvu svoju obavljaš, a i ne prigušuj ga...”	695
Sura El-Kehf (Pećina)	696
Riječi Uzvišenog: “... ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja.”	697
Riječi Uzvišenog: “A kada Musa reče momku svome: ‘Sve ću ići dok ne stignem do mjesta gdje se sastaju dva mora, ili ću dugo, dugo ići.’”	698
Riječi Uzvišenog: “I kada njih dvojica stigoše do mjesta na kome se ona sastaju, zaboraviše na ribu svoju, pa ona u more kliznu.”	701
Riječi Uzvišenog: “A kada se udaljiše, Musa reče momku svome: ‘Daj nam užinu našu, jer smo se od ovog svog puta umorili...’”	705
Riječi Uzvišenog: “Vidi”, reče on, “kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu...”	705
Riječi Uzvišenog: “Reci: ‘Hoćete li da vam kažemo čija djela nikako neće priznata biti...’”	708
Riječi Uzvišenog: “To su oni koji u dokaze Gospodara svoga ne budu vjerovali i koji budu poricali da će pred njega izići; zbog toga će njihova djela biti uništena...”	708
Sura Kaf – ha – ja – ajn – sad (Merjem).....	709
Riječi Uzvišenog: “I opomeni ih danom tuge...”	710
Riječi Uzvišenog: “I ne spuštamo se izuzev po zapovijedi Gospodara tvoga; njegovo je ono što je ispred nas i ono što je iza nas...”	711
Riječi Uzvišenog: “Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje?”	711
Riječi Uzvišenog: “Je li spoznao nevidljivo, ili je kod milostivog uzeo obavezu?”	712
Riječi Uzvišenog: “Nijedno! Mi ćemo ono što on govori zapisati i patnju mu veoma produžiti.”	712
Riječi Uzvišenog: “... a ono o čemu on govori, mi ćemo naslijediti i sam će nam se samcat vratiti.”	713
Sura Ta–ha.....	714
Riječi Uzvišenog: “I ja sam te za sebe izabrao.”	715

Riječi Uzvišenog: "I mi doista objavismo Musau: 'Noću izvedi robove moje, i s njima suhim putem kroz more prođi, ne strahujući da će te oni stići i da ćeš se utopiti!'"	716
Riječi Uzvišenog: "... zato nikako ne dozvoli da on bude uzrok vašem izlasku iz Dženneta, pa da se onda mučiš."	716
Sura El-Enbija (Vjerovjesnici)	717
Riječi Uzvišenog: "Kao što smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovno iz ništa stvoriti – to je obećanje naše..."	718
Sura El-Hadždž (Hadždž)	719
Riječi Uzvišenog: "... i ti ćeš vidjeti ljude pijane..."	719
Riječi Uzvišenog: "Ima ljudi koji se Allahu klanjaju, ali bez pravog uvjerenja: ako ga prati sreća, on je smiren, a ako zapadne i u najmanje iskušenje, vraća se nevjerstvu, pa tako izgubi i ovaj i onaj svijet..."	721
Riječi Uzvišenog: "Ova dva protivnička tabora spore se u vezi s Gospodarom svojim..."	721
Sura El-Mu'minun (Vjernici)	723
Sura En-Nur (Svjetlost)	724
Riječi Uzvišenog: "A oni koji okrive žene svoje, a ne budu imali drugih svjedoka, već samo oni budu svjedoci – potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu."	725
Riječi Uzvišenog: "... a peti put da ga pogodi Allahovo prokletstvo ako laže!"	726
Riječi Uzvišenog: "A ona će biti pošteđena kazne ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže..."	727
Riječi Uzvišenog: "... a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu!"	728
Riječi Uzvišenog: "Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru. Vi to ne smatrajte nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas..."	729
Riječi Uzvišenog: "Zašto, čim ste to čuli, nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili..."	729
Riječi Uzvišenog: "A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti njegove i na ovom i na onom svijetu, već bi vas stigla teška kazna zbog onoga u što ste se upustili."	738
Riječi Uzvišenog: "Kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, vi ste to sitnicom smatrali, ali je to Allahu krupno."	739
Riječi Uzvišenog: "Zašto niste, čim ste to čuli, rekli: 'Ne dolikuje nam da o tome govorimo – hvaljen neka si Ti! – To je velika potvora!'"	739
Riječi Uzvišenog: "Allah vam naređuje da više nikad takvo što ne ponovite, (ako ste vjernici)."	740

Riječi Uzvišenog: "I Allah vam propise objašnjava; a Allah sve zna i mudar je."	741
Riječi Uzvišenog: "One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu..."	741
Riječi Uzvišenog: "... i neka vela svoja spuste na grudi svoje..."	745
Sura El-Furkan	746
Riječi Uzvišenog: "Oni koji budu lica okrenutih zemlji u Džehennem vučeni bit će u najgorem položaju i u najvećoj nevolji."	747
Riječi Uzvišenog: "... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče; a ko to radi iskusit će kaznu."	748
Riječi Uzvišenog: "Patnja će mu na onom svijetu udvostručena biti i vječno će u njoj ponižen ostati."	750
Riječi Uzvišenog: "... osim onih koji se pokaju i uzvjeruju i dobra djela čine – Allah će njihova hrdava djela u dobra promijeniti; a Allah prašta i Samilostan je."	750
Riječi Uzvišenog: "Neminovno vas čeka kazna."	751
Sura Eš-Šu'ara (Pjesnici)	752
Riječi Uzvišenog: "I ne osramoti me na dan kada će ljudi oživljeni biti"	753
Riječi Uzvišenog: "I opominji rodbinu svoju najbližu i budi ponizan (prema vjernicima koji te slijede)!"	754
Sura En-Neml (Mravi)	756
Sura El-Kasas (Kazivanje)	757
Riječi Uzvišenog: "Ti, doista, ne možeš uputiti na Pravi put onoga koga ti želiš da uputiš; Allah ukazuje na Pravi put onome kome on hoće."	757
Riječi Uzvišenog: "Onaj koji ti objavljuje Kur'an..."	759
Sura El-Ankebut (Pauk)	760
Sura Er-Rum (Bizantinci)	760
"Neće se uvećati kod Allaha"	760
Riječi Uzvišenog: "... nema mijenjanja Allahovog stvaranja!"	763
Sura Lukman	764
Riječi Uzvišenog: "... ne smatraj druge Allahu ravnim; mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda."	764
Riječi Uzvišenog: "Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti..."	764
Sura Es-Sedžda (Padanje ničice)	766
Riječi Uzvišenog: "I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivena radosti čekaju!"	766
Sura El-Ahzab (Saveznici)	767
Riječi Uzvišenog: "Vjerovjesnik treba da bude preči vjernicima nego oni sami sebi..."	767

Riječi Uzvišenog: "Zovite ih po očevima njihovim – to je kod Allaha ispravnije..."	768
Riječi Uzvišenog: "... ima ih koji su poginuli, a ima i onih koji to očekuju – ništa nisu izmijenili."	768
Riječi Uzvišenog: "Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti.'"	769
Riječi Uzvišenog: "A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet – pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku."	770
Riječi Uzvišenog: "... u sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti i ljudi si se bojao, a preče je da se Allaha bojiš..."	771
Riječi Uzvišenog: "Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio; nijedno od toga nije tvoj grijeh..."	772
Riječi Uzvišenog: "Ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi..."	773
Riječi Uzvišenog: "Iznosili vi o tome šta u javnost ili to u sebi krili pa, Allah sve zna!..."	777
Riječi Uzvišenog: "Allah i meleci njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljte mu pozdrave mira!"	778
Riječi Uzvišenog: "Ne budite kao oni koji su Musaa uznemiravali..."	779
Sura Sebe' (Saba)	780
Riječi Uzvišenog: "I kad iz srca njihovih nestane straha, oni će upitati: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?' – 'Istinu', odgovorit će, 'On je Uzvišen i velik!'"	782
Riječi Uzvišenog: "On vas samo prije teške patnje opominje."	782
Sura El-Melaike ili Fatir (Stvoritelj)	783
Sura Ja-sin	784
Riječi Uzvišenog: "I sunce se kreće do svoje određene grance..."	785
Sura Es-Saffat (Redovi)	786
Riječi Uzvišenog: "I Junus je bio poslanik."	787
Sura Sad	788
Riječi Uzvišenog: "Daruj mi vlast kakvu niko osim mene neće imati! Ti, uistinu, bogato daruješ!"	790
Riječi Uzvišenog: "... i ja nisam izvještačen!"	790
Sura Ez-Zumer (Skupovi)	792
Riječi Uzvišenog: "O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti. On, doista, mnogo prašta i milostiv je."	793

Riječi Uzvišenog: "Oni ne veličaju Allaha onako kako ga treba veličati..."	794
Riječi Uzvišenog: "... a čitava će Zemlja na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati."	795
Riječi Uzvišenog: "I u rog će se puhnuti, i umrijet će oni na nebesima i oni na Zemlji, ostat će samo oni koje bude Allah odabrao; poslije će se u rog po drugi put puhnuti, i oni će, odjednom, ustati i čekati."	795
Sura El-Mu'min (Vjernik) ili Gafir	796
Poglavlje	797
Sura Fussilet (Objašnjenje)	798
Riječi Uzvišenog: "Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile, već zato što ste vjerovali da Allah neće saznati mnogo štošta od onoga što ste radili."	801
Riječi Uzvišenog: "I to vaše uvjerenje koje ste o Gospodaru svome imali upropastilo vas je, i sada ste nastradali."	802
Sura Eš-Šura (Dogovaranje)	803
Riječi Uzvišenog: "... osim pažnje rodbinske."	803
Sura Ez-Zuhruf (Ukras)	804
Riječi Uzvišenog: "Oni će dozivati: 'O Malik! Neka Gospodar tvoj učini da umremo!' On će reći: 'Vi ovdje ostajete'"	806
Riječi Uzvišenog: "Zar da odustanemo od toga da vas opominjemo zato što ste narod koji svaku mjeru zla prelazi?!"	807
Sura Ed-Duhan (Dim)	807
Riječi Uzvišenog: "Zato sačekaj dan kada će im se činiti da prema nebu jasno vide dim."	808
Riječi Uzvišenog: "... koji će ljude prekriti. 'Ovo je neizdrživa patnja!'"	809
Riječi Uzvišenog: "Gospodaru naš, otkloni patnju od nas, mi ćemo, sigurno, vjerovati!"	810
Riječi Uzvišenog: "A kako će oni pouku primiti, a već im je došao istiniti poslanik?"	811
Riječi Uzvišenog: "... od koga oni glave okreću i govore: 'Poučeni – umno poremećeni!'"	812
Riječi Uzvišenog: "Ali onoga dana kada ih svom silom zgrabimo zbilja ćemo ih kazniti!"	813
Sura El-Džasija (Oni koji kleče)	813
Riječi Uzvišenog: "... jedino nas vrijeme uništi."	813
Sura El-Ahkaf	814
Riječi Uzvišenog: "A onaj koji roditeljima svojim kaže: 'Ih, što mi prijetite da ću biti oživljen kad su prije mene toliki narodi nestali!'"	815
Riječi Uzvišenog: "I kad ugledaše oblak na obzorju, koji se prema dolinama njihovim kretao, povikaše: 'Ovaj nam oblak kišu donosi!'"	816

Sura Muhammed.....	817
Riječi Uzvišenog: "... i rodbinske veze kidali!"	817
Sura El-Feth (Pobjeda)	819
Riječi Uzvišenog: "Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu!"	820
Riječi Uzvišenog: "... da bi ti Allah ranije i kasnije krivice oprostio, da bi blagodat svoju tebi potpunom učinio, da bi te na Pravi put uputio."	821
Riječi Uzvišenog: "Mi šaljemo tebe kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao onoga koji treba da opominje."	822
Riječi Uzvišenog: "On ulijeva smirenost u srca vjernika..."	823
Riječi Uzvišenog: "... koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli..."	823
Sura El-Hudžurat (Sobe).....	825
Riječi Uzvišenog: "O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa!"	825
Riječi Uzvišenog: "Većina onih koji te dozivaju ispred soba nije dovoljno pametna."	827
Riječi Uzvišenog: "A da su se oni strpjeli dok im ti sam ne iziđeš, bilo bi im bolje..."	827
Sura Kaf.....	828
Riječi Uzvišenog: "... on će odgovoriti: "Ima li još?"	829
Riječi Uzvišenog: "I veličaj Gospodara svoga i zahvaljuj mu prije sunčeva izlaska i prije njegova zalaska!"	831
Sura Ez-Zarijat (Oni koji pušu)	832
Sura Et-Tur (Gora)	834
Poglavlje... ..	835
Sura En-Nedžm (Zvijezda).....	836
Poglavlje... ..	837
Riječi Uzvišenog: "... blizu koliko dva luka ili bliže"	838
Riječi Uzvišenog: "... i objavio robu Njegovu ono što je objavio."	838
Riječi Uzvišenog: "Vidio je najveličanstvenija znamenja Gospodara svoga."	839
Riječi Uzvišenog: "Šta kažete o Latu i Uzzau?"	839
Riječi Uzvišenog: "... i Menatu, trećoj, najmanje cijenjenoj?"	840
Riječi Uzvišenog: "Bolje padajte licem na tlo pred Allahom i klanjajte se!"	841
Sura El-Kamer (Mjesec).....	842
"...i mjesec se raspolutio, a oni uvijek, kada vide kakav znak, okreću se..."	843
Riječi Uzvišenog: "... koja je plovila pred Našim očima..."	844
Riječi Uzvišenog: "A Mi smo Kur'an učinili dostupnim za pouku"	844
Riječi Uzvišenog: "... i ljude dizao kao da su palmina stabla iščupana..."	845
Riječi Uzvišenog: "...i oni postadoše poput zdrobljenog suhog lišća..."	845
Riječi Uzvišenog: "A rano izjutra stiže ih kazna koju će neprestano osjećati..." ..	846

Riječi Uzvišenog: "A mi smo već vama slične uništili – pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!"	846
Riječi Uzvišenog: "Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati."	846
Riječi Uzvišenog: "Ali, Smak im je svijeta rok, a Smak je svijeta užasniji i gorči!"	847
Sura Er-Rahman (Svemilosni)	848
Riječi Uzvišenog: "Osim ta dva, bit će još dva neznatnija perivoja"	851
"... hurijâ u šatorima skrivenih"	851
Sura El-Vaki'a (Događaj)	852
Sura El-Hadid (Gvožđe)	855
Sura El-Mudžadela (Rasprava)	855
Sura El-Hašr (Progonstvo)	856
Poglavlje... ..	856
Riječi Uzvišenog: "To što ste neke palme posjekli..."	857
Riječi Uzvišenog: "A ono što je Allah kao plijen darovao Poslaniku svome..."	857
Riječi Uzvišenog: "Ono što vam Poslanik da – to uzmite!"	858
Riječi Uzvišenog: "... i onima koji su medinu za življenje izabrali i domom prave vjere učinili."	859
Riječi Uzvišenog: "... i više vole njima nego sebi..."	859
Sura El-Mumtehina (Provjerena)	861
Riječi Uzvišenog: "S mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte!"	861
Riječi Uzvišenog: "O vjernici, kad vam vjernice kao muhadžirke dođu..."	863
Riječi Uzvišenog: "O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu..."	864
Sura Es-Saff (Bojni red)	866
Riječi Uzvišenog: "... čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći."	866
Sura El-Džumu'a (Petak)	867
Riječi Uzvišenog: "... i drugima koji im se još nisu priključili..."	867
Riječi Uzvišenog: "Ali kad oni kakvu robu trgovačku ili veselje ugledaju..."	868
Sura El-Munafikun (Licemjeri)	868
Riječi Uzvišenog: "Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: 'Mi tvrdimo da si ti zaista Allahov poslanik...!'"	868
Riječi Uzvišenog: "Oni su zaklete svoje kao štit uzeli..."	869
Riječi Uzvišenog: "To je zato što su vjernici bili, pa nevjernici postali, i onda su im srca zapečaćena, pa ne shvaćaju."	870
Riječi Uzvišenog: "Kad ih pogledaš, njihov te izgled ushićuje; a kada progovore, ti slušaš riječi njihove – ali, oni su kao šuplji naslonjeni balvani, i misle da je svaki povik protiv njih..."	871
Riječi Uzvišenog: "A kad im se rekne: 'Dodite, Allahov Poslanik će moliti da vam se oprost!' – Oni glavama svojim tresu i vidiš ih kako nadmeno odbijaju."	872

Riječi Uzvišenog: "Isto im je – molio ti oprost za njih ili ne molio, Allah im, zaista, neće oprostiti; Allah, doista, narod nevjernički neće na pravi put uputiti."	873
Riječi Uzvišenog: "Oni govore: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili! A blaga nebesa i Zemlje jesu Allahova, ali licemjeri neće da shvate'"	874
Riječi Uzvišenog: "Oni govore: 'Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijega!'"	875
Sura Et-Tegabun (Obmana)	876
Sura Et-Talak (Razvod braka)	876
Riječi Uzvišenog: "Trudne žene čekaju sve dok ne rode. A onome ko se Allaha boji on će mu u svemu lahkoću dati."	877
Sura Et-Tahrim (Zabrana)	879
Riječi Uzvišenog: "O Vjerovjesniče, zašto sebi, u nastojanju da žene svoje zadovoljiš, uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio? A Allah prašta i samilostan je."	879
Riječi Uzvišenog: "... u nastojanju da žene svoje zadovoljiš..."	880
Riječi Uzvišenog: "Kad je Vjerovjesnik jednoj od svojih žena jednu tajnu povjerio, pa ju je ona odala"	882
"Ako vas dvije uputite pokajanje Allahu – pa vi ste bile učinile ono zbog čega ste se trebale pokajati."	883
Riječi Uzvišenog: "Ako vas on pusti, Gospodar će mu umjesto vas dati žena boljih od vas: odanih Allahu, vjernica, poslušnih Allahu, pokajnica, onih koje se Allaha boje, koje poste – udovica i djevojaka."	884
Sura El-Mulk (Vlast)	885
Sura El-Kalem (Pero)	885
Riječi Uzvišenog: "... surova i, osim toga, u tuđe pleme uljeza..."	886
"Na dan kada bude otkrivena Potkoljenica..."	887
Sura El-Hakka (Čas neizbježni)	887
Sura El-Me'aridž (Stupnjevi)	888
Sura Nuh	889
Riječi Uzvišenog: "... ni Vedda, ni Suvaa, ni Jegusa, ni Jeuka..."	889
Sura El-Džinn (Džini)	890
Poglavlje...	890
Sura El-Muzzemmil (Umotani)	892
Sura El-Muddessir (Pokriveni)	892
Poglavlje...	893
Riječi Uzvišenog: "Ustani i opominji!"	894
Riječi Uzvišenog: "I Gospodara svoga veličaj!"	894
Riječi Uzvišenog: "I haljine svoje očisti!"	895
Riječi Uzvišenog: "I kumira se kloni!"	896

Sura El-Kijama (Smak svijeta)	897
Riječi Uzvišenog: "Ne pomjera jzik svoj njegovim učenjem da bi ga što prije zapamtio!"	897
Riječi Uzvišenog: "Na nama je da ga saberemo, da bi ga ti čitao."	898
Riječi Uzvišenog: "A kada ga učimo, ti prati učenje njegovo!"	898
Sura Ed-Dehr (Vrijeme)	899
Sura El-Murselat (Poslani)	900
Poglavlje... ..	901
Riječi Uzvišenog: "On će kao kule bacati iskre."	902
Riječi Uzvišenog: "... kao da su kamile ride."	902
Riječi Uzvišenog: "Ovo je dan u kome oni neće ni prozboriti."	903
Sura En-Nebe' (Vijest)	903
Riječi Uzvišenog: "... dan kada će se u Rog puhnuti, pa ćete vi, sve skupina po skupina, dolaziti."	904
Sura En-Nazi'at (oni koji čupaju)	905
Poglavlje... ..	905
Sura Abese (Namrštio se)	906
Sura Et-Tekvir (Prestanak sjaja)	907
Sura El-Infitar (Rascjepljenje)	908
Sura El-Mutaffifun (Oni koji pri mjeranju zakidaju)	909
Riječi Uzvišenog: "... na dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići."	909
Sura El-Inšikak (Cijepanje)	910
Riječi Uzvišenog: "Lahko će račun položiti."	910
Riječi Uzvišenog: "Vi ćete, sigurno, na sve teže i teže prilike nailaziti!"	911
Sura El-Burudž (Sazviježđa)	911
Sura Et-Tarik (Danica)	911
Sura El-A'la (Svevišnji)	912
Sura El-Gašija (Teška nevolja)	913
Sura El-Fedžr (Zora)	914
Sura El-Beled (Grad)	915
Sura Eš-Šems (Sunce)	916
Poglavlje	916
Sura El-Lejl (Noć)	917
Riječi Uzvišenog: "... i dana kada svane."	917
Riječi Uzvišenog: "... i onoga koji muško i žensko stvara."	918
Riječi Uzvišenog: "Onome koji udjeljuje i ne griješi..."	919
Riječi Uzvišenog: "... i ono najljepše smatra istinitim..."	919
Riječi Uzvišenog: "... njemu ćemo Džennet pripremiti."	920
Riječi Uzvišenog: "A onome koji tvrdi i osjeća se neovisnim..."	920
Riječi Uzvišenog: "... i ono najljepše smatra lažnim..."	921

Riječi Uzvišenog: "... njemu ćemo Džehennem pripremiti."	922
Sura Ed-Duha (Jutro)	922
Riječi Uzvišenog: "Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!"	923
Riječi Uzvišenog: "Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!"	923
Sura El-Inširah (Širokogrudnost)	924
Sura Et-Tin (Smokva)	925
Sura El-Alek (Ugrušak)	926
Poglavlje...	926
Riječi Uzvišenog: "... stvara čovjeka od ugruška!"	929
Riječi Uzvišenog: "Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj!"	929
Riječi Uzvišenog: "... Koji poučava peru..."	929
Riječi Uzvišenog: "Ne valja to! Ako se ne okani ..."	930
Sura El-Kadr (Noć kadr)	930
Sura El-Bejjina (Dokaz jasni)	931
Poglavlje...	931
Poglavlje...	932
Poglavlje...	932
Sura Ez-Zilzal (Zemljotres)	933
Riječi Uzvišenog: "Onaj koji bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga!"	933
Riječi Uzvišenog: "A onaj ko bude uradio i koliko trun zla – vidjet će ga!"	934
Sura El-Adijat (Oni koji jure)	935
Sura El-Kari'a (Smak svijeta)	935
Sura Et-Tekasur (Nadmetanje)	936
Sura El-Asr (Vrijeme)	936
Sura El-Humeza (Klevetnik)	936
Sura El-Fil (Slon)	937
Sura Kurejš (Kurejš)	937
Sura El-Ma'un (Davanje u naruč)	938
Sura El-Kevser (Mnogo dobro)	938
Poglavlje...	938
Sura El-Kafirun (Nevjernici)	940
Sura En-Nasr (Pomoć)	941
Poglavlje...	941
Poglavlje...	941
Riječi Uzvišenog: "... i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze..."	942
Riječi Uzvišenog: "Ti veličaj Gospodara svoga, hvaleći Ga, i moli Ga da ti oprost, On je uvijek pokajanje primao!"	943
Sura El-Leheb (Plamen)	944
Poglavlje...	944

Riječi Uzvišenog: "... i propao je! Neće mu od koristi biti blago njegovo, a ni ono što je stekao!"	945
Riječi Uzvišenog: "Ući će on, sigurno, u vatru rasplamsalu!"	946
Riječi Uzvišenog: "... i žena njegova koja spletkari."	946
Sura El-Ihlas (Iskrenost)	947
Poglavlje... ..	947
Riječi Uzvišenog: "Allah je utočište svakom!"	948
Sura El-Felek (Svitanje)	949
Sura En-Nas (Ljudi)	950

VRIJEDNOSTI KUR'ANA

Kako se spuštala Objava i šta je prvo objavljeno.....	953
Kur'an je objavljen arapskim jezikom na narječju Kurejša	956
Sakupljanje Kur'ana	958
Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, pisar	961
Kur'an je objavljen na "sedam harfova"	962
Zapisivanje Kur'ana	964
Džibril je preslušavao Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, učenje Kur'ana	966
Učaci Kur'ana između Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova.....	967
Vrijednosti sure El-Fatiha (Otvaranje Knjige)	970
Vrijednosti sure El-Bekara (Krava)	972
Vrijednosti sure El-Kehf (Pećina).....	973
Vrijednosti sure El-Feth (Pobjeda).....	973
Vrijednosti sure El-Ihlas (Iskrenost)	974
Vrijednosti sura El-Felek (Svitanje) i En-Nas (Ljudi)	975
Spuštanje smirenosti i meleka prilikom učenja Kur'ana	976
O onima koji su rekli da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iza sebe nije ostavio ništa osim Kur'ana	977
Prednost Kur'ana nad ostalim govorom.....	978
Oporuka da brinemo o Kur'anu.....	979
O onome kojem Kur'an ne bude dovoljan (u vezi s vijestima o prošlim narodima).....	979
O osjećaju želje za postizanjem dobra kojeg drugi ima prema onome koji zna Kur'an napamet i stalno ga uči.....	980
"Najbolji je među vama je onaj koji nauči Kur'an i njemu (druge) poučava."	981
O učenju Kur'ana napamet.....	982

O prisjećanju na Kur'an i stalnom ponavljanju njegovih riječi	984
O učenju Kur'ana jašući	985
O poučavanju djece Kur'anu	985
O zaboravljanju Kur'ana i da li će (čovjek) reći: "Zaboravio sam taj i taj ajet!"	986
O onima koji smatraju da je dopušteno kazati "Suretul-Bekara" ili "Ta i ta sura" (po njenom nazivu)	987
O učenju Kur'ana polahko (tertil)	989
O pravljenju dužina (el-medd) prilikom učenja Kur'ana.....	990
O terdžiu (približavajući izgovor hareketa)prilikom učenja.....	991
O učenju Kur'ana lijepim glasom.....	991
O onima koji su voljeli slušati drugoga kad uči Kur'an.....	992
O tome da je dopušteno reći onome koji uči Kur'an: "Dosta!"	992
O tome za koje vrijeme se prouči cijeli Kur'an	993
O plakanju prilikom učenja Kur'ana.....	995
O grijehu onih koji uče Kur'an da bi se svijetu pokazali, ili zaradili, ili time ponosili.....	996
"Učite Kur'an dok su vam srca složna!"	997

BRAK

O poticanju na sklapanje braka	999
O riječima Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko je od vas u stanju da se oženi neka to učini, jer će tako lakše sačuvati svoj pogled i svoj spolni organ!..."	1000
Ko nije u stanju da se oženi neka posti	1001
O višeženstvu	1001
Ko učini Hidžru ili bilo kakvo dobro radi žene, da bi se njome oženio, bit će nagrađen prema svojoj namjeri.....	1002
O ženidbi onoga koji je slabog imovnog stanja, ali je musliman i zna ponešto iz Kur'ana napamet.....	1003
O riječima muslimana svome bratu (muslimanu): "Pogledaj koja ti se od moje dvije supruge više sviđa, pa da je rastavim, kako bi se ti mogao njome oženiti."	1003
O pokudenosti odricanja od ženidbe i kastriranja zbog toga.....	1004
O ženidbi djevicama	1005
O ženidbi udavanim ženama	1006
Kada se stariji žene mladim (ženama).....	1007
O tome kakvom se ženom treba oženiti, koje su žene najbolje	

i šta je poželjno birati za svoju buduću djecu, bez obaveze	1008
O bračnom životu s robinjama i onima koji su oslobodili robinju, a zatim se njome oženili.....	1008
O onima koji su oslobodili robinju na ime njenog mehra.....	1010
O ženidbi onoga koji je slabog materijalnog stanja	1010
O biranju po vjeri odgovarajućeg bračnog druga	1011
O ravnomjernosti u bogatstvu i ženidbi siromašnijega bogatom (ženom)	1014
O tome od čega se čuva od zloslutnosti u pogledu žene.....	1015
O braku roba i slobodne žene	1016
O tome da se nije dopušteno oženiti s više od četiri žene	1017
O riječima Uzvišenog: "... i majke vaše koje su vas dojile..."	1018
O onima koji kažu da dojenje ne važi nakon što dijete napuni dvije godine, te o dojenju koja se uzima u obzir.....	1020
O muževu srodstvu po mlijeku	1021
O svjedočenju dojlje	1021
Koje su žene dopuštene, a koje zabranjene	1022
O riječima Uzvišenog: "... i pastorkе vaše koje se nalaze pod vašim okriljem od žena vaših s kojima ste imali intimne odnose..."	1024
Riječi Uzvišenog: "... i da sastavite dvije sestre – a što je bilo bilo je."	1025
Nije dopušteno oženiti se ženom čovjeku za kojim je udata njena tetka.....	1025
O pogodbi (šigaru)	1026
Da li je dopušteno ženi da sama sebe ponudi za udaju.....	1027
O ženidbi u ihramima	1027
Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, na kraju, zabranio privremeni brak (el-mut'a).....	1028
O tome kad žena sama sebe ponudi dobrom čovjeku	1029
O tome kad se svoja kćerka ili sestra ponudi dobrom čovjeku	1031
Riječi Uzvišenog: "I nije vam grehota ako tim ženama na znanje date da ćete ih vi zaprositi, ili ako to u dušama svojim krijete. Allah zna da ćete o njima misliti..."	1032
O gledanju buduće supruge prije vjenčanja.....	1033
O onima koji kažu: "Nema braka bez dopuštenja staratelja!"	1035
O tome ako staratelj zaprosi onu koja je pod njegovim starateljstvom.....	1038
O tome kad čovjek ženi i udaje svoju maloljetnu djecu	1039
O tome kad čovjek uda svoju kćerku za halifu	1040
Halifa je staratelj.....	1040
Otac ili bilo ko drugi udat će nevinu (djevojku) ili već udavanu (ženu) jedino uz njen pristanak.....	1041
Ako čovjek uda svoju kćerku, a ona ne bude zadovoljna, brak se poništava.....	1041
O udaji sirotice.....	1042

O tome kad prosac kaže staratelju: "Udaj za mene tu i tu!..."	1043
Musliman neće prositi onu koja je od njegovog brata (muslimana)	
već zaprosena, nego će sačekati da se taj oženi njome ili da je ostavi.....	1044
O pojašnjenju ostavljanja zaruke	1044
O hutbi (besjedi) prilikom vjenčanja.....	1045
O upotrebi defa prilikom vjenčanja i svadbenog veselja	1045
O riječima Uzvišenog: "I draga srca ženama vjenčane darove njihove dajte!"	
I o velikom mehru i njegovu najmanjem iznosu.....	1046
O vjenčanju na osnovu (poznavanja) Kur'ana, bez mehra.....	1046
O mehru u naturi i u vidu gvođenog prstena	1047
O uvjetovanju prilikom sklapanja braka.....	1047
O uvjetima koji nisu dopušteni prilikom sklapanja braka	1048
O namirisavanju mladoženje	1048
Poglavlje.....	1049
O tome kako se uči dova mladoženji.....	1049
O dovi za žene koje izvode mladu i za samu mladu.....	1049
O onima koji su voljeli imati spolni odnos prije kretanja u boj	1050
O onome ko je (u braku) imao spolni odnos	
sa (svojom) devetogodišnjom ženom	1050
O (stupanju u brak i) spolnom odnosu za vrijeme putovanja.....	1050
O spolnom odnosu (stupivši u brak) danju,	
bez svatova i potpaljivanja vatre.....	1051
O ukrasnim zastorima za žene i tome slično.....	1051
O ženama koje predaju mladu mladoženji i njihovoj dovi za bereket.....	1052
O daru za mladoženju	1052
O tome kad mlada pozajmljuje odjeću ili nakit	1054
O tome šta čovjek treba kazati prilikom odnosa sa svojom suprugom.....	1054
Gozba prilikom svadbe (potvrđena) je činjenica (u šerijatu)	1055
O gozbi za koju se zakolje makar jedna ovca.....	1056
O onima koji su prilikom ženidbe pojedinim ženama načinili veće veselje	
nego kad su se ženili drugima.....	1057
O onima koji su prilikom ženidbe priredili gozbu na kojoj je bilo manje (hrane)	
od jedne ovce	1057
O dužnosti odziva na poziv na svadbeno veselje ili bilo koji drugi poziv,	
o onima koji su priređivali veselje sedam dana i slično.....	1058
Onaj koji se ne odazove pozivu neposlušan je Allahu i Njegovu Poslaniku.....	1059
O onima koji su se odazvali na gozbu na kojoj su ponuđene	
samo nožne cjevanice.....	1060
O odzivu onome koji pozove na svadbeno veselje ili na bilo šta drugo	1060
O odlasku žena i djece na svadbeno veselje.....	1061

O tome treba li se vratiti ako se ugleda nešto loše (zabranjeno)	1061
O tome kad žena poslužuje muškarce prilikom svadbenog veselja	1063
O upotrebi pića od razmućenih datula s vodom te upotrebi drugih bezalkoholnih napitaka na svadbenom veselju	1063
O blagom i ljubaznom postupanju prema ženama	1064
O preporučivanju posebne pažnje prema ženama	1064
O riječima Uzvišenog: "O vjernici, sebe i porodice svoje čuvajte od Vatre..."	1065
O lijepom ophođenju prema supruzi	1066
O tome kada čovjek savjetuje svoju kćerku o prilikama njenog muža	1068
Žena je dužna zatražiti dopuštenje od svoga muža ako želi dobrovoljno postiti	1073
O ženi koja zanoći izbjegavajući postelju svoga muža	1073
Žena nikome neće dopustiti ulazak u kuću svoga muža izuzev uz njegovo dopuštenje	1074
Poglavlje	1075
O nezahvalnosti supruge mužu	1075
"Tvoja supruga ima svoje pravo"	1077
Žena je čuvar u kući svoga muža	1077
O riječima Uzvišenog: "Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima..."	1078
O Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, odvajanju od svojih žena van njihovih kuća	1078
O tome šta je pokuđeno kada je u pitanju fizičko kažnjavanje žena (supruga)	1079
Supruga ne treba da posluša muža ako joj on naređuje da učini grijeh	1080
O riječima Uzvišenog: "A ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti..."	1080
O izbacivanju sjemena izvan rodnice (prilikom spolnog odnosa)	1081
O tome kad čovjek odlučuje bacanjem kocke koja će supruga krenuti s njim na put	1082
O tome kad jedna supruga svojoj inoći pokloni svoj dan i kako će to suprug rasporediti	1083
O pravednom postupanju prema suprugama	1083
O tome kad se čovjek oženi djevicom nakon što se oženio već udavanom	1084
O tome kad se čovjek oženi već udavanom, nakon što se oženio djevicom	1084
O onima koji su sve svoje žene obišli s jednim gusulom (kupanjem)	1085
O ulasku kod svojih u toku dana	1085
O tome kad muž traži od svojih suprugica dopuštenje da se liječi u kući jedne od njih, pa mu to one dopuste	1086

O većoj ljubavi prema nekim suprugama.....	1086
O onome koji se ponosi onim što nije istina i o tome čime se zabranjeno hvalisati pred svojom inoćom.....	1087
O ljubomori.....	1087
O ženskoj ljubomori i srdžbi.....	1091
O tome kad čovjek stane u odbranu svoje kćerke da bi odstranio od nje ljubomoru te o traženju pravde u pogledu nje.....	1092
O tome da će se smanjiti broj muškaraca, a povećati broj žena	1092
O tome da se muškarac nipošto ne smije osamiti sa ženom, izuzev ako joj je mahrem, i o ulasku kod žene čiji je suprug odsutan	1093
Dopušteno je muškarcu da bude sa tuđom ženom u prisustvu drugih.....	1094
O tome da muškarcima koji oponašaju žene nije dopušteno ulaziti kod tuđe žene.....	1094
O tome kad žena promatra Abesince i njima slične bez smutnje.....	1095
O izlasku žena (iz kuće) radi obavljanja svojih potreba.....	1095
O tome kad supruga traži dopuštenje od muža za izlazak u džamiju, ili zbog neke druge potrebe.....	1096
O tome kada je, zbog srodstva po mlijeku, dopušteno ulaziti kod žena i gledati ih.....	1096
Žena ne smije mužu opisivati intimnosti druge žene koje je vidjela	1097
O muževim riječima: "Noćas ću obići sve svoje žene!"	1098
O tome da muškarac, ako je bio duže odsutan, ne treba noću (iznenada) dolaziti kući iz straha da će ukućane zateći u neprimjernom stanju i tako otkriti njihove greške.....	1098
O muškarčevu nastojanju da ima što više djece.....	1099
O pripremi (za doček muža) one čiji je muž bio odsutan i češljanju one koja je nepočešljana	1100
O riječima Uzvišenog: "Neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim..."	1101
O riječima Uzvišenog: "...i koji još nisu spolno zreli..."	1101
O tome kad čovjek upita svoga prijatelja da li je sinoć proveo prvu bračnu noć i o tome da je čovjeku, dok grdi svoju kćerku, Dopušteno ubosti je rukom u bedro	1102

RAZVOD BRAKA

O riječima Uzvišenog: "O Vjerovjesniče, kada htjednete pustiti žene, vi ih u vrijeme kada su čiste pustite, a onda vrijeme koje treba proći brojte!"	1103
Uvažava se razvod braka u vrijeme dok žena ima menstruaciju	1104
O onima koji su se razveli od svoje supruge i o tome hoće li joj to izravno saopćiti	1105
O onima koji su smatrali da je dopušten razvod braka ponavljanjem određenih riječi tri puta.....	1107
O onima koji su svojim suprugama dali mogućnost da biraju (između ostanka s njima ili razvoda braka)	1110
Kad muž svojoj supruzi kaže: "Puštam te!", ili "Otpuštena si!..."	1111
O onome koji kaže svojoj ženi: "Ti si meni zabranjena!"	1111
O riječima Uzvišenog: "Zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio?"	1113
Nema razvoda braka prije njegova sklapanja	1115
Ako (muž) svojoj supruzi u nuždi kaže: "Ovo je moja sestra!", to nema nikakvih posljedica.....	1116
O razvodu braka u srdžbi, u stanju prisile, pijanstva, ludila i sl., ...	1116
O razvodu braka na zahtjev žene (hul'u), uz materijalnu nadoknadu mužu, i načinu njegova ostvarenja	1120
O sporu (među supružnicima) i o tome da li će (pomiritelj) predložiti rastavu u slučaju nužde.....	1122
Prodaja robinje ne podrazumijeva razvod (njenog) braka.....	1123
Oslobodena robinja ima pravo birati hoće li ostati sa svojim mužem koji je i dalje ostao rob ili će se razvesti	1123
O Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimanju za Beririnog muža	1124
Poglavlje... ..	1124
O riječima Uzvišenog: "Ne ženite se mnogoboškinjama dok vjernice ne postanu; uistinu je robinja vjernica bolja od mnogoboškinje, makar vam se ona i svidala."	1125
O ženidbi mnogoboškinjama koje su primile islam i njihovom pričeku (iddetu).....	1125
O tome kad islam primi idolopoklonica ili kršćanka koja je udata za zimiju (kršćanina koji je stanovnik u islamskoj državi) ili onog koji je među onima s kojima su muslimani u ratu	1127
O riječima Uzvišenog: "Onima koji se zakunu da se neće približavati ženama svojim rok je samo četiri mjeseca; i ako se vrate ženama – pa, Allah zaista prašta i milostiv	

je; a ako se odluče rastaviti – pa, Allah doista sve čuje i zna.”	1129
O propisima u vezi s imetkom i suprugom nestalog.....	1130
O “ziharu”	1131
O razvodu braka i drugim poslovima išaretom	1132
O zaklinjanju zazivanjem prokletstva (li’an).....	1136
O tome ako čovjek ukaže na to da dijete nije njegovo	1138
O traženju zakletve od onoga koji optužuje svoju ženu za blud.....	1139
Muž prvi počinje sa zakletvom i proklinjanjem.....	1139
O zaklinjanju zazivanjem prokletstva (li’an) i onima koji su se razveli nakon toga.....	1140
O (međusobnom) proklinjanju u džamiji.....	1141
O riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: “Kada bih kamenovao bez dokaza...”	1142
O mehru one koja je razvedena nakon zakletve zazivanjem prokletstva (li’an)	1143
O vladarovim riječima upućenim onima koji se međusobno proklinju: “Neko od vas laže! Ima li ko da bi se pokajao?”	1144
O razdvajanju onih koji se međusobno prokunu.....	1145
Nakon zakletve zazivanjem prokletstva (li’an) dijete pripada ženi koja je razvedena.....	1145
Riječi imama (sudije): “Allahu razjasni”	1145
O tome kad se muž od svoje supruge razvede (izgovorivši to) tri puta, pa se nakon isteka pričekaja ona uda za drugoga, ali joj on ne pride	1147
O riječima Uzvišenog: “A one žene vaše koje su nadu u mjesečno pranje izgubile (i one koje ga nisu ni dobile, one treba da čekaju tri mjeseca, ako niste znali)”	1148
O riječima Uzvišenog: “A trudne žene čekaju sve dok ne rode.”	1148
O riječima Uzvišenog: “Raspuštenice neka čekaju tri mjesečna pranja...”	1149
O događaju koji se zbio s Fatimom, Kajsovom kćerkom.....	1150
Ukoliko postoji opasnost za raspuštenicu koja ostane u kući svoga muža da će biti napastvovana ili da ona ružne riječi kaže njegovoj rodbini.....	1152
O riječima Uzvišenog: “... i nije im dopušteno kriti ono što je Allah stvorio u matericama njihovim...”	1152
O riječima Uzvišenog: “Muževi njihovi najpreči su da ih, dok one čekaju, vrate”, i o tome na koji će način (muž) vratiti ženu koju je pustio jedanput ili dva puta	1153
O vraćanju žene dok ima menstruaciju	1154
Žena kojoj je muž umro ostaje čekati (u žalosti) četiri mjeseca i deset dana....	1155
Žena koja je u žalosti i korištenje surme	1156
O tome da žena koja je u periodu žalosti prilikom kupanja,	

poslije menstruacije, koristi kust	1157
Žena u periodu žalosti može oblačiti jemenski ogrtač od asba	1158
“Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa...”	1159
Vjenčani dar (mehr) bludnici i relativno ništavan brak.....	1160
Vjenčani dar (mehr) ženi nakon spolnog odnosa i kako se on ostvaruje, ili ako je čovjek pusti prije spolnog odnosa i dodira.”	1162
Otpremnina onoj ženi kojoj nije određen vjenčani dar.....	1163

